ՄԱՏԵՆԱԳՐՈՒԹԻՒՆՔ

ՆԱԽՆԵԱՑ

Վ Ա Ր Ք   Հ Ա Ր Ա Ն Ց

ՎԱՐՔ

ՍՐԲՈՑ ՀԱՐԱՆՑ

ԵՒ

ՔԱՂԱՔԱՎԱՐՈՒԹԻՒՆՔ ՆՈՑԻՆ

ԸՍՏ

ԿՐԿԻՆ ԹԱՐԳՄԱՆՈՒԹԵԱՆ

ՆԱԽՆԵԱՑ

ՀԱՏՈՐ ԵՐԿՐՈՐԴ

Ի ՎԵՆԵՏԻԿ

Ի ՏՊԱՐԱՆԻ ՍՐԲՈՑՆ ՂԱԶԱՐՈՒ

ՑԱՄԻ 1855 ՌՅԴ

Է

ՎԱՍՆ ԱՐԻՈՒԹԵԱՆ ԵՒ ՀԱՄԲԵՐՈՒԹԵԱՆ

Եղբայր' ոմն 'ի խուցն խաւլէր յորժամ նստէր առանձինն, և երթեալ ասաց ցհայրն Թէոդորոս փեր-մացի։ Ասէ ցնա ծերն. երթ խոնարհեցո զխորհուրդս քո և հնազանդեաց լինել ընդ եղբարս։ Եւ երթեալ 'ի լեառնն առ եղբարս լինէր։ Եւ դարձեալ եկեալ առ ծերն ասէ ցնա՝ թէ ոչ և ընդ եղբարսն կարեմ հանգչել։ Ա-սէ ցնա ծերն. եթէ առանձինն ոչ համբերես և ընդ եղբարսն ոչ կեաս, զի ելեր և եղեր միայնակեաց. բայց տակայն ասա ցիս՝ քանի ժամանակս ունիս 'ի ձեւդ յայդ։ Ասէ ցնա. ութ ամ։ Ասէ ցնա ծերն. ահա ունիմ ես զձեւս զայս զեօթանասուն ամ, և ոչ մի օր ոչ է լեալ ինձ հանգիստ, և դու ութ ամիդ հանգիստ խնդրես։ Զայս լուեալ ծերոյն զօրացեալ գնաց։

Էր' ոմն ծեր որ ունէր աշակերտ լաւ, և նեղեալ եր-բեմն եհան զնա արտաքոյ դրացն հանդերձ մախաղաւն իւրով։ Եւ եղբայրն համբերեաց նստելով առ դրանն։ Եւ բացեալ ծերոյն ետես զնա զի նստէր առ դրանն, և

1 Առ հայրն Թէոդորէ փերմեցին գնացեալ ոմն եղբայր պատմեաց նմա զգործս իւր, քանզի միայն նստէր 'ի խցի և չկարէր միշտ։ Ասէ ցնա հայրն. գնա խոնարհեա զխորհուրդս քո և զմիտս, և բնակեա ընդ այլում եղբօր։ Եւ նա գնացեալ եգիտ այլ եղբայր և կայր ընդ նմա։ Եւ դարձեալ եկն առ ծերն և ասէ. և ոչ ընդ այլում կարեմ լինել, հայր։ Ասէ ցնա ծերն. եթէ միայն կալով ոչ հանգչիցես, նոյնպէս և ոչ ընդ այլոց կալով, ապա ընդէ՞ր եղեր միայնակեաց. մի՞թէ ոչ գիտէիր զի կրօնաւորութիւն է համբերել վշտաց և նեղութեանց. ասա ինձ քանի՞ ամ ունիս 'ի սքեմդ յայդ։ Ասէ եղբայրն. ութ ամք են։ Ասէ ցնա ծերն. Թող ասեմ, եղբայր, ունիմ ես ութսուն ամ 'ի սքեմս յայս և 'ի ձեռս և ոչ գտի մի օր հանգիստ, և դու յութ ամի՞ք խնդրես կամիս գտանել հանգիստ։ Իբրև լուաւ զայս եղբայրն, գնաց հաստատեալ [illegible]։

2 Եւ եղբայրն ոմն պատմէր մեզ եթէ էր ծեր ոմն 'ի Սկիտէ և ունէր նա աշակերտ բարի և առաքինի յոյժ. յաւուր միում կարճամտեալ ծերոյն մերժեաց արտաքսեաց զաշակերտ իւր գնալ յիւրմէ։ Եւ եղբայրն հնազանդեալ ծերոյն՝ նստեալ արտաքոյ դրան ծերոյն համբերէր։ Իբրև եբաց ծերն զդուռն, եգիտ զնա նստեալ արտաքոյ և կեղ-

արկեալ ծերոյն զինքն առ ոտս նորա ասաց. ո՛ Պետրէ, խոնարհութիւն երկայնմտութեան քո յաղթեաց իմում նեղասրտութեանս. արդ եկեալ 'ի ներքս՝ յայսմհետէ դու ծեր և հայր, և ես մանուկ և աշակերտ, վասն զի գործովք անցուցեր զծերութեամբս իմով*:

Եղբայր՝ ոմն անկաւ 'ի փորձութիւն, և 'ի նեղութէն կորոյս զկարգն իւր զմենակեցութեան. և դարձեալ կամեցաւ սկիզբն առնել, և տեսանէր զնեղութիւնն և խափանէր՝ զայս ասելով. Երբ ունիմ զիս դարձեալ գտանել նոյնպէս որպէս էի: Եւ 'ի վատասրտութենէն ոչ արար սկիզբն գործոյն, այլ պատմեաց ծերոյ ումեմն զիրսն, և ած նմա առակ ծերն այսպիսի ինչ: Այր ոմն հեղգացաւ յանդաստանի իւրում, և լցաւ անդաստանն փշովք և այլովք նիւթօք. առաքեաց զորդի իւր զկնի և ասաց՝ երթ մաքրեա զանդաստանն: Եւ նորա եկեալ և տեսեալ զբազմութիւն նիւթոյն որ բուսեալ էին՝ երկեաւ և ասէ. Երբ ունիմ ես մաքրել զայս ամենայն. ածեալ 'ի քուն եմուտ: Զայս առնէր 'ի բազում աւուրս: Եկեալ հայր նորա, գտեալ զնա և տեսեալ զի ոչ ինչ էր տարաւ զնա 'ի ներքս և անկաւ յոտս նորա և ասէ. ո՛վ որդեակ, խոնարհութիւն քո յաղթեաց կարծմտութեանս իմոյ. եկ, որդեակ, զի յայսմհետէ քեզ կոչեսցի ծեր և հայր, և ինձ աշակերտ և տղայ, քանզի արին և համբերողն իցէ ծեր:

* Այս օրինակ գտանի 'ի հին Թարգմանութեան. Ծեր ոմն բարկացաւ աշակերտին և եհան արտաքս 'ի խցէն մախաղովն իւրով. և նա ելեալ նստէր 'ի դուրս խցին բազում ժամս: Եւ յորժամ ել ծերն և ետես, անկաւ յոտս նորա և ասէ. դու վարդապետ, որդեակ, և ես աշակերտ յայսմհետէ, զի խոնարհութիւն է մեծ քան զամենայն և համբերութիւն՝ որով մեծ փառաւորի յաւիտեանս:

: Եղբայր ոմն անկեալ եղև 'ի փորձութիւն մեղաց, և 'ի բազում տրտմութենէն լքեալ և եթող զկանոնն կրօնաւորական. և յորժամ կամէր սկսանել դարձեալ, ոչ տայր թոյլ գործել տխրութիւն սրտին, այլ ասէր 'ի մտի. Երբ կարասցես լինել այնպէս որպէս էի: Եւ այնու վհատէր և ոչ կարէր սկսանել 'ի կանոն միանձնական: Եւ յածուցեալ գնաց առ ծեր ոմն և պատմեաց նմա զամենայն անցսն իւր: Իսկ և լուեալ ծերն զամենայն վշտագնութիւն նորա, եբեր օրինակ նմա այսպէս և ասէ. առն ումեմն էր անդաստան, և 'ի ծուլութենէ իւրմէ կորդացեալ եղև այն բոլոր փշալից անտառի, և լի եղև փշով և տատասկով: Յետոյ կամեցեալ առն այն սրբել և կազմել զնա, ասէ ցորդի իւր. գնա, որդեակ, սրբեա զարտն զայն: Իսկ նա գնաց, և իբրև ետես զբազմութիւն փշոյն՝ երկմտեալ վհատեցաւ և ասէ. Երբ կարասցես սրբել զայս: Եւ անկեալ անդ ննջեաց մինչև ցերեկոյն. զայս առնէր զաւուրս բազումս: Եւ ապա գնացեալ հայրն մանկանն տեսանել թէ զինչ գործեալ իցէ

գործեալ՝ ասէ ցնա. զինչ զայդ արարեր զի ոչ ինչ գոր-
ծեցեր: Եւ նա ասէ՝ եթէ յորժամ կամիմ զի գործե-
ցից, զարհուրիմ տեսանելով զբազմութիւն անտառիդ:
Եւ ասէ ցնա. որդեակ, հաւասար անկողնոյդ քում արա
յաւուր միում զգործդ: Եւ նորա լուեալ արար այն-
պէս: Եւ իբրեւ սկիզբն արար, հանապազօր յաւելոյր 'ի
գործն, և 'ի սակաւ ժամանակս սրբեցաւ այնպիսի ան-
տառն: Նոյնպէս և դու մի ինչ զարհուրիր, այլ
արա սկիզբն, և ըստ շնորհօքն իւրովք հաստատէ զքեզ
յառաջին կարգն. և այսպէս արարեալ յաղթահարեսցիս
'ի փորձութենէդ:

ԱՍԱՑ ծերն. եթէ եկեսցէ մարդոյ փորձութիւն
յամենայն կողմանց բազմացեալ զի նեղիցի և տրտնջես-
ցէ, մի 'ի փորձութենէն ամենայն սիրելիքն 'ի բաց դարձ-
ցին 'ի նմանէն: Եւ պատմեաց այսպէս. էր ոմն 'ի խոր-
ձիթսն և եկն 'ի վերայ նորա փորձութիւն. և եթէ տե-
սանէր ոք զնա 'ի սիրելեաց նորա և եթէ այլ ոք, ոչ կա-
մէր ողջոյն տալ նմա և ոչ մատուցանել զնա 'ի տուն. և
եթէ երբէք պէտք լինէին հացի, ոչ ոք տայր նմա փոխ.
և երթեալ 'ի հունձս և եկեալ՝ ոչ կայր հաց 'ի խցի
նորա: Սովորութիւն էր 'ի խորձիթսն, որք թէ գան 'ի
հնձոց՝ ճաշակեն յեկեղեցւոջ. և երթեալ յեկեղեցին
'ի շաբաթուջ՝ ոչ ոք արգել զնա, և եկեալ 'ի տուն իւր՝
գոհանայր զԱյ: Եւ տեսեալ Այ զհամբերութիւն նորա՝

նորա, և եգիտ զի քնաւ ոչ աշխատեալ էր, և ասէ. զի՞նչ է այս, որ-
դեակ, զի ոչ ինչ գործեալ է քո: Ասէ մանուկն ցհայրն. յորժամ
եկեալ տեսանեմ զբազմութիւն փշոյս՝ զարհուրիմ, և 'ի յահէ անտի
թմրեալ ննջեմ ցերեկ: Ասէ հայրն ցնա. որդեակ, յամենայն աւուր
սրբեալ՝ գործեա անկողնին քեզ և անդ ննջեա, և ուղղեսցին գործք քո:
Իսկ որդին արար ըստ բանի հօրն, և 'ի սակաւ աւուրս սրբեցաւ ան-
տառասանն այն, և սերմանեալ ցորեան՝ առին բերս բազմապատիկ զարդիւնս
կենաց 'ի նմանէ: Այսպէս արասջիր և դու, եղբայր. սակաւ իւիք մի
աշխատեսցիս և մի ձանձրասցիս, և ըստ ողորմութեան իւրով հանցէ զքեզ
յառաջին չափ քո: Իսկ եղբայրն իբրև լուաւ զայս 'ի ծերոյն, նստաւ
'ի խցի իւրում համբերութեամբ և արար ըստ ուսման, և եգիտ զհանգիստ:
Ասաց հայրն Քերեմոն. եթէ գայցէ փորձութիւն 'ի վերայ մարդոյ
և յամենայն կողմանց բազմանայցեն վիշտք նորա, որպէս զի վհատեալ
տրտնջեսցէ: Եւ ասէր. եղբայր ոմն կայր 'ի սկետեակն, և եկն 'ի վերայ
իւր փորձութիւն, զի ամենեքեան ատէին զնա, և նա զնոսա ատէր. թէ
տեսանէր ոք՝ ոչ հարցանէր զնա, և ոչ ոք թողոյր զնա 'ի սենեակ իւր.
և եթէ կարօտէր հացի՝ ոչ ոք տայր նմա, և մինչ գայր 'ի հնձոց՝ ոչ ոք
առնէր նմա սէր որպէս օրէն էր. 'ի վերայ այսր ամենայնի գոհանայր

առ 'ի բաց 'ի նմանէ զփորձութիւնն ։ Այլ ահա բարեկամաց ամն զգուշաց նորա՝ որ ունէր ուղտ մի յի հօտին. Յեղեայ- տանէ առաւել ընկերէ. և սկսաւ լալ և ասել՝ թէ չեմ արժանի նեղութեան ։ Այլ իբրև մերժեցաւ փորձութիւն, կացածն զնա և հանգուցին. և այլ եղբարքն ասացեալ զի երթիցէ 'ի խուցս նորա ։

ԱՂԱԲԱՅՐ ամն եհարց զծեր և ասէ. եթէ կամիցիմ կատարել իրս ինչ, և յինեկոյ արգելուն ինչ և խափանեացէ զիս 'ի գործոյն՝ բարւոք է համբերել մինչև կատարեցից, եթէ թողից 'ի բաց ։ Ասէ ցնա ծերն. եթէ համբերեսցես աղօթելով առանց նեղելոյ՝ բարւոք է համբերելն, ապա եթէ եկեսցէ նեղութիւն՝ թող 'ի բաց ։

Այլ՝ եղբայրն հայրն Մակար սկիւթացի 'ի Տերենութ և եմուտ 'ի բնակս աւերեմն ննջել. և էին անդ հին մարմինք մեռելոց հեթանոսաց, և առեալ եդ ընդ գլխովն որպէս սնարս, զի հանգիցէ փոքր մի ։ Իսկ դիւացն անսեալ զնորա զքաջութիւնն, նախանձեցան և կամեցան զնա զարհուրեցուցանել ։ Կոչէր որպէս թէ զկնոջ անուն և ասէր. այս անուն, եկ ընդ մեզ 'ի բաղանիս ։ Նոյնպէս այլ դև 'ի ներքոյ նորա՝ որպէս թէ 'ի մեռելոցն՝ և ասէ. օտար ունիմ 'ի վերայ իմ և ոչ կարեմ գալ ։ Իսկ ծերն ոչ զարհուրեցաւ, այլ համարձակեալ հարկանէր զնա և ասէր. արի երթ 'ի խաւարն եթէ կարես ։ Այլ զայս

գլոյ ։ Եւ իբրև եռես ասէր զհամբերութիւն նորա, երթայ 'ի նմանէ զփորձութեանն զայն ։ Եւ ամենայն բարեկաց ամն զգուշան նորա որ ունէր բարձեալ յուղտ մի հաց թփեալ և ասաց. տարցես զհացդ զայս ։ Եւ առեալ զհացն գոհացաւ զամենայնէն, բայց արտասուեաց յոյժ և ասաց. ասէր, ոչ եմ արժանի համբերել այնպիսութեանն վասն անուան քո, վասն այսպիսի բարձեր զնեղութիւնս իմ ։ Եւ առեալ եկեր 'ի հացէն և գոհացաւ, քանզի 'ի քանի աւուրց եկեալ հաց ոչ ունէր ։ Եւ իբրև անց փորձութեանն, սկսան աւետեալքն սիրել զնա ։ Այսպէս համբերեալ էին և ասցանս էին 'ի նեղութիւնս և 'ի վիշտս երանելիքն ։

։ Եղանէր եղբայրն հայրն Մակարիոս 'ի Սկիւտայ 'ի Տերենութ. և 'ի գնալն խորամ եմուտ 'ի տաճար կռոց. որ էր ամայի, զի ննջեսցէ 'ի գիշերի. և էին անդ մարմինք չորացեալք հեթանոսաց թաղեալ յոյժ ։ Եւ առեալ գլուխ մի չոր 'ի նոցանէ, եդ ընդ գլխովն իւր 'ի սնարս և ննջեաց 'ի վերայ երկրի ։ Իսկ դևքն իբրև տեսին զհամարձակութիւն նորա և զքաջութիւն, նախանձեցան յոյժ և կամեցան երկեցուցանել զնա այսպէս ։ Սկսան դևքն գոչել մեռելոյն և ասէին ցգլուխն այն. այս անուն եկն գոռ, արի գնասցուք 'ի բաղանիս ։ Իսկ դևն 'ի ներքոյ գլխխոյն պատասխանէր նոցա և ասէ. օտար ամն եկեալ եդեալ կայ 'ի վերայ իմ և կալեալ փակեալ զիս. ոչ կարեմ յառնել և գալ ընդ ձեզ ։ Իսկ ծերն առանց երկիւղի հարկանէր 'ի վերայ ականջին և ասէր. արի

բուեալ դիւցազն՝ աղաղակեցին 'ի ձայն մեծ և ասացին․ յաղթեցեր մեզ։ Այլ փախեան անձեթալից։

ԱՐԲԵՍՄՆ չինէր հայրն Ասի փոքր տուն վասն ջերմ անձնեայ, և ոչ գիտէր չինել, և դարձեալ աւերէր․ և դիտէր Տայլոս և ոչ ասէր նմա։ Այլա զինի ասէ ցնա Տայլոս․ կամիս այսպէս տանել զգա, հայր։ Այլ եհար զնա և ասէ․ եա ոչ գիտէի զգա այդպէս տանել։

ՉՈԳԱՒ՝ երբեմն Մաքրահամ աշակերտ հօրն Միսայ 'ի տառապանութիւն նմա, և 'ի բազում աւուրս ոչ կամէր յայլմէ ուժերէ տապանաւորել անելով՝ եթէ այլում մարդոյ ոչ առնեմ ընդ իս սովորութիւն տալոց եղբօրն իւրոյ։ Այլ ոչ կալաւ յանձին մինչև եկն աշակերտն իւր՝ համբերելով աշխատութեանն։

ԱՅՆԻՒ՝ վասն հօրն Պերեմենի 'ի Ակիւթ՝ թէ այր նորա 'ի մեռանել էր և հեռագոյն էր յեկեղեցւոյն քաղաքան մերձաւ․ և այսպէս տանէր զձեռագործ իւր, և երկու սափոր ջրոյ փոխ առ փոխ համբառնալով տանէր 'ի խուցն իւր և նստէր խաղաղութեամբ։

ԱՐ՝ միայնակեաց առ միաբանակեացս զինն ամ պատրաստեալ և համապաղ պատերազմեալ՝ պատրաստէր զմախաղ իւր ընդ երեկս ասելով՝ եթէ վաղիւն գնամ աստի․ և իբրև լինէր առաւօտ՝ ասէր 'ի խորհուրդս իւր․ բանադատեցից զիս և արգելից առ օրս վասն տեառն։

և զնա թէ կարող ես՝ 'ի խուցդ տարացես, գն. գու․ Իբրև ըսաւն գնաց, զաղաղակ բարձին և ասեն․ յաղթեցեր մեզ, Մակարէ, յաղթեցեր

։ Գնաց երբեմն աշակերտ հօրն Սիսոյի Աբրահամ 'ի փորձութիւն և յամենայն աւուրս բաղումս․ իսկ հայրն զայլ որ ոչ ընկալաւ առ ինքն զի տապանաւորեսցէ զնա, և ասէր․ ոչ է սովոր որ 'ի տան իմ, բայց միայն եղբայրն իմ։ Եւ այնպէս կրեաց զաշխատութիւն մինչ եկն նա․ և ոչ հաւանեցաւ անձնաժկալութիւն տապանաւորել յայլոյ, այլ համբերութիւն եկաց մինչև եկն եղբայրն։

։ Ասեն և վասն հօրն Թեոդորոսի ի Ակիւթ․ թէ էր այր նորա հեռի յեկեղեցւոյն իբրև մղոնս քառասուն, և 'ի ջրոյ և 'ի մայրեաց էր հեռի մղոնս երկոտասան․ այսպիսի աշխատութիւն բերէր զաղխս իւր յայլն․ տանէր և սափորս ջրոյ, և մի 'ի շաբաթու բերէր ջուր և համբերութեամբ կատարէր զկեանս իւր յաւուրն։

։ Իսկ մին եղբայր պատերազմեալ զինն ամ զի ելցէ 'ի միաբանակեցաց վանաց ժողովոյն եղբարցն, և համապազ պատրաստէր զմախաղ իւր զմեկ զի ելցէ 'ի վանաց անտի։ Եւ իբրև լինէր երեկոյ, ասէր՝ առաւօտն առաջադրանս գնացից աստի․ և առաւօտն ասէր՝ կացից այսօր վասն տեառն և յաղթող գնացից․ և եկաց այսպէս ամն։ Եւ ետես զհամբերութիւն նորա և կոչ. 'ի նմանէ զերծաւ-

Այս իսկ եւ կատարեցաւ ինձ ամ, թեթեւացոյց զիս զպա-տերազմն 'ի նմանէ վասն համբերութեան նորա*:

ԱՍԱՑ՝ հայրն Անոն՝ եթէ զչորեքտասան ամ եղէ 'ի Սկիւթ պաղատելով առաջի տեառն 'ի տուէ և 'ի գի-շերի և յամ ժամ, զի շնորհեսցէ ինձ յաղթել երկրի:

ԱՍԷ՝ աբբայ Ագաթոն՝ եթէ ոմն ծեր օթեւանս կալաւ 'ի տամար կառոյն, և եկեալ դևքն ասեն. գնա 'ի տեղւո-ջէս մերմէ: Այլ ծերն ասէ. դուք տեղի ոչ ունիք: Այլ սկսան ցնդել զարմաւենիս մի մի, և մայր ծերն և ժո-ղովէր զայն: Յետոյ բանեաց դևն զձեռանն և արտաքս քարշեաց: Այլ յորժամ եհաս առ դուռնն, գոչեաց և ասէ. Յն, օգնեա ինձ. և առժամայն փախստական եղև դևն, և ծերն սկսաւ արտասուել: Այլ տէրն ասէ ցնա. ընդ-էր լաս: Այլ ասէ ծերն. համարձակին ընդդէմ զմարդ և այսպէս առնել: Այլ ասէ ցնա. տես թէ յորժամ խնդ-րեցեր զիս որպէս գտեր, բայց ոչ առանց աշխատութեան. զի թէ ոչ լինէր աշխատութիւն, ոչ կարէր մարդ առնել զիս ընդ իւր. վասն զի բնութեամբ է ստեղծեալ մարդ 'ի Ջանս, և զնոյն խնդրէ իմ 'ի նմանէ. արդ մի կարգիս

թիւնն զայն. և արդ արժանար համբերութեանն իւր եհաս 'ի վարս խաղաղութեանն:

* Այս օրինակ գտանի 'ի հին թարգ-մանութեան. Եղբայր ոմն նեղեալ 'ի խորհրդոց, կամէր ելանել 'ի միա-բանակեցաց վանիցն, և ասէր առ-աւօտուն՝ եթէ այսօր վասն ա-րոյն բնի կացից աստ. և յերեկոյն հատանել ասէր՝ վաղիւն զնամ ըստ-տոյգ. և այնպիսի խորհրդով եկաց զամս ինն: Իսկ տեսեալ տէրն զհամբերութիւն նորա՝ էառ զծանրութիւնն 'ի նմանէ:

¹ Ասաց հայրն Անուբ՝ եթէ չորեքտասան ամ կացի ես 'ի Սկիւթ, և աղաչէի զԱծ զօրն 'և զգիշեր, որպէս զի շնորհեսցէ ինձ յաղթութիւն բարկացողութեան:

² Ծեր ոմն բնակէր 'ի մենաւոր կայս, և եկեալ առ նա 'ի գիշերի դևքն ասէին. գնասցես, ծեր դու, 'ի տեղւոջէս մերմէ: Իսկ ծերն ա-սէր. ոչ գոյ ձեր տեղի 'ի վերայ երկրի: Յայնժամ սկսան դևքն ցրուել զարմաւենիս նորա, իսկ ծերն աշխատէր և ժողովէր զնա: Յետոյ կալաւ դևն զձեռանէ ծերոյն և ձգէր զնա արտաքոյ: Իսկ երեր զնա մինչև ցդուռն, կալաւ ծերն ձեռամբ զդուռն, և ասէ ծերն. Յիսուս Քրիստոս իմ, օգնեա ինձ: Իսկ առժամայն փախեաւ դևն 'ի ծերոյն, իսկ ծերն սկսաւ լալ: Ասէ ցնա տէր. զի՞ ողբաս, ծեր դու: Պատասխանի ետ ծերն. վասն այն լամ, զի բնաւ իշխեն մերձենալ դևք 'ի մարդ: Ա-սէ ցնա տէր. դու հեղգացեալ էիր, այլ մինչ կոչեցեր զանուն իմ՝ տեսեալ զանկ: Ահա տես որպէս վաղվաղակի օգնէ տէր կարդացողաց զանուն տեառն: Իսկ ես ասեմ քեզ, որդեակ, եթէ աշխատել մեզ

զբարեպաշտս ինչ 'ի մարմնականն նեղութեան մինչև 'ի փոքր դերձանն, քանզի կարէ տանջանօքն զգեղ և նենգել զխաղաղութեանն ոչ՝ զբարեպաշտութեանն.

ԵՂԲԱՅՐ ոմն գնաց առ աբբայն Սիսոյէս 'ի վանս աբբայ Գերասիմեայ, որ է մերձ 'ի սահմանս Յորդանանու, և ասէ ցնա. հրամայեա աստ նստիլ, աբբայ, զի ունիս այսպիսի խաղաղիկ և այսպիսի մենեկիս. Իսկ ասէ ծերն. վասն այսորիկ հանդարտեցեալ աստ, զի մի անկ 'ի չարչարանս մաշեցայց.

ԱՅԼ ոմն եղբայր գնաց 'ի փարախս Գերասիմեայ հօր առ աբբայն Աղեքսանդրոս և ասէ ցնա. աբբայ, կամիմ բնակիլ 'ի տեղւոջն ուր նստիմ, զի անձնական նեղասրտիմ. Իսկ ասէ աբբայն Աղեքսանդրոս. անխայեա, որդեակ, քանզի ոչ ունիս 'ի մտի զչարչարանս դժոխոցն և ոչ ըղձոյս արքայութեան երկնից. զայս մտածելով ոչ կալցիս նեղասրտութիւն.

ՀԱՅՐՆ[1] Բեսարիոն զքառասուն օր եկեաց 'ի մէջ փշոց, և զքառասուն ամ ոչ ընկողմնեցաւ, և ոչ ստացաւ խուց և ոչ բնաւ գոյութիւն ինչ.

ԱՍԷՐ[2] Գրիգոր Աստուածաբան. եթէ ոք գայ 'ի կրօնաւորութիւն և ոչ պատրաստէ զանձն վշտաց, անփորձ է ճանապարհի փրկութեան.

ՈՄՆ[3] անարգեալ յումեքէ ասաց. եթէ ոչ տեառն պատուիրանն կարգէ զներսն իմ, և ես գիտեմ այդպիսի ինչ.

ԵՂԲԱՅՐ[4] ոմն ազնիւ բնակէր առ եղբարսն՝ ուր կատա-

պարտ է և զայրացս զանձն. իսկ որ ոչ աշխատի, ոչ կարէ օգնական լինել տանջելոյ զնա.

1 Հայրն Բեսարիոն ասաց՝ եթէ զքառասուն տիւ և զքառասուն գիշեր կացի 'ի կանգնում 'ի մէջ փշոց որ ոչ ննջեցի կողմնակալ. այլ 'ի կանգնումն և կամ նստեալ ննջէի սակաւ մի՝ խնդրելով 'ի տեառնէ զողորմութիւն.

2 Հայրն Գրիգոր Աստուածաբան ասաց. եթէ գայցես ուսանել զկրօնաւորութիւն, և ոչ անձն ունիցիս չար պատահմանց, անփորձ է միտքն այն. այլ եթէ մնասցես վշտաց և ոչ եկեսցէ՝ բարի է. իսկ եթէ ոչ մնասցես և եկեսցէ և դու անպատրաստ գտցիս՝ կրկին ամօթ լիցի. վասն զի լքանիցիս 'ի վշտացն անժուժկալ գոլով և յանպատրաստութենէդ՝ որ ոչ մնացեր վշտաց գալոյն, որպէս ընդդէմ պատրաստել պարտ է քեզ համբերութիւն.

3 Եղբայր ոմն անարգեալ եղև յումեմնէ և ասէ ցնա. պատուիրանն Քրիստոսի կարգէ զներսն իմ, այլ եթէ ոչ՝ զոր ասես դու և ես ասել կարող եմ.

4 Եղբայր ոմն բնակէր 'ի ժողովս եղբարցն, և էր հեզութեամբ ևղ-

ընէր ինձ առաւելութիւն. և զի մինչ պանդուխտ էր 'ի պատանեկութենէ ինչ՝ զծնողս յայլ վայրս ուր հաստատեալք գոլով, և զնոր կեանն չկարէր առնել. վասն որոյ և զծնողս յայլ վայրս, ուր զմերցն կարէր կատարել: Այս առաջին նշանակ խորհեցաւ՝ եթէ ոչ ուր և զնոյն պատկառանս: Պղերաց և աւել. Վ՛ն տէր, լեր զկայ, զի զինչ և զայլ ինձ փորձութիւն, համբերութեամբ: Այս յորժամ շարժէր ինչ պատերազմ, կարդալը զգիրս և համբերէր: Այս ուսանել զգիրն այլոցն՝ առաջին քաղաքամ խորհրդութեան, և շահէր 'ի նոցանէ ինձ առաւելութիւն և զգիտէր զմիտն. և ելեալ անտի զնոյն յայլ վայրս, և պատերազմեաց մեզ ևս, և շահէր ուր և զգիտէր զերկուսն: Յորժամ և անտի ևս ելեալ զնոյն յայլ վայրս, և զի շահէր անդ ևս և զգիտէր յերկուսն. և զնոյն յայլ վայրս ևս, և շահէր անդ մեզ և զգիտեալ լինէր 'ի չորեսն. և ել անտի ևս և զնոյն յայլ վայրս և 'ի հեռու երկ, զի շահէր հինգ և զգիտեալ լինէր 'ի հնգէն, այլ և ինքն 'ի հնգից գործոց լինէր, և 'ի հնգիցն ախտանայր: Յետոյ կամեցաւ մտանել 'ի յայլ վայրս միաբանող, և նախ քան զմտանելն անդ առնել 'ի ձեռին քարտէզ և նշանել առեր զամենայն իւր. եթէ հնազանդիս խորհրդոց քոց, ոչ է բաւական քեզ զնալ յամենայն երկիր, և ուր և գնացեր՝ վտանգաւոր ևս եղէր. և արդ ուսուէ ինձ 'ի սրտի եթէ զինչ համբերեսցես, և զգիւս զայն 'ի գիտակս յայս. ելեր յառաջին վանիցն, զի ունէր չինոթ. ելեր և յերկրորդէն վասն այլ պատճառի. ելեր և յերրորդէն վասն այս ինչ պատճառի: Իւ զգրեաց զամենայն պատճառսն վասն որոց ել 'ի վանիցն: Իսկ յետոյ գրեաց՝ եթէ զայս ամենայն պատճառս յորոց փախչէիրն՝ գտանես աստ յոր եկեալ ես լինել, արդ համբերեա եթէ ոչ: Իւ իբրև հաստատեաց զամենայն կեալ անդ՝ գրեաց այսպէս. ամուսնացեալ [illegible] որդւոյն իմ համբերեա ամենայն չարչարանաց: Իւ ծառայեալ զնամականն եգ 'ի գործ իւր, և մտեալ 'ի վանսն յոր եկեալ էր՝ բնակեցաւ անդ: Իսկ զկնի ժամուց սկսաւ տեսանել գործ ինչ զոր ոչ հաճէր, և եռայր սիրտ իւր 'ի զայրացութեան, և վաղվաղակի հանեալ զնամակին ընթեռնոյր՝ եթէ ամուսնացեալ Յոհ Վ՛նի որդւոյն իմ համբերեա ամենայնի: Իւ յորժամ ընթեռնոյր, զգաստանայր և համբերէր և ասէր. Իմ խաղաղացայ և նա օգնեացէ ինձ: Զայսպիսի մինչ առնէր նա, կայր համբերութեամբ 'ի մերում եկեղեցին չարեաց: Իսկ զկնի չարութեան իւրում տեսանելով ըղհամբերութիւն եղբօրն ոչ կարաց ժուժկալել. յայնժամ ըմբռնեալ յանդդիմանաց զեղբայրն վանուցն՝ գարշանել վասն գործոյն այնորիկ՝ թէ որպէս կարգայ եղբայրն զնամակն և առնու զզուշութիւն: Իւ սկսան գրգռել և ասել՝ կանխագէտ է սա և ընթեռնու զաղանդ ինչ և ոչ չգիտէ: Իւ արարեալ ամբոխ եկին առ հայրն և պատմեցին նմա զայս և ասեն. ոչ կարեմք մեք կալ ընդ նմա, զի գիւթ է և մոգ և կախարդ, և 'ի գրպանն իւր ունի զաղանդ իւր. և եթէ կամիս զմեզ՝ դու կալ ընդ նմա և զմեզ արձակեա զի գնասցուք աստի: Իսկ հայրն հեռուս և ասացուէր և գիտէր զհանդարտութիւն եղբօրն, և ծանեաւ զի զբաղխեալ էր նոխանձն, ասէ ցեղբարսն. գնացէք աղօթեցէք զերիս աւուրս և ապա թելեցից և ես, և ապա յայտնեսցէ զինչ արարեալ է գործել մեզ: Գնացին եղբարքն ըստ հրամանին նորա: Իսկ ինքն հայրն սպասէր 'ի քնոյ զատանել զեղբայրն առ 'ի տեսանել զնամակ գտանել. և եգիտ 'ի քնոյ զեղ-

զանձն [illegible] կարծեսցես, մինչև յայտնեսցին [illegible]՝ և լուեալ պատուհասեսցին:

Ի ՑԱՑԵԼՆ՝ եղբայր ցծերն. եթէ ընդէ՞ր համբերանօք նստեալ 'ի խղճմտութեան, ասէ. զի չգիտես դու զարդարութիւնն և զանմխիթարութիւն որ կայն առաջի: զի թէ գիտէիր՝ թէ և ապրեալ [illegible] և որդամբք լի էր խուցն քո, ոչ նե- ղէիր 'ի նմա վասն առաջիկայ յաւայն, զի հազար ամ [illegible] [illegible] չարչարանաց ժամու միոյ անդ տանջա- նացն. այլ և Աբրահամ յորժամ տեսանէ զգեհեն տանջա- նացն՝ աշխարհէր զի ոչ տեսանել տանջանացն [illegible], զի ա- ռաւելագոյն առնելոյ զգեհենն:

ԾԵՐ՝ ումն համբերացեալ 'ի հեռաւոր ջրոյն, զի մղո- նաւ հեռի էր, խորհեցաւ մերձ ջրոյն առնել զխուցս իւր.

բայցն, և առեալ զգիրն 'ի գաւառն ընթերցաւ հայրն. և եդ զնա գար- ձեալ 'ի գօտի նորա և գնաց: Եւ ահա զինի երից աւուրց ժողովեալ զայրացեալ եղբարքն առեն ցհայրն. հրամայեա մեզ, հայր, թէ զինչ արասցուք: Եւ նա ասէ. կոչեցէք առ զեղբայրն զայն. և կոչեցաւ նա բաա հրամանի հօրն: Եւ իբրև եկն, ասէ հայրն. ընդէ՞ր տրտմեցու- ցեր զեղբարսդ, ով եղբայր: Եւ նա ասէ. մեղայ և թողցեն ինձ: Այլա ասէ և ցեղբարսն. զինչ ասէիք լեալ զեղբայրս զայս: Եւ նոքա ասեն. մոգ է սա և ունի զաղանդիս 'ի գօտի իւր: Ասէ հայրն. ասէք 'ի գիտ- նէ զաղանդ իւր: Նա ոչ տայր թոյլ արձակել զգօտի իւր: Ասէ հայրն. հատէք զգօտի դորա: Եւ արարեալ այնպէս՝ գտին զպիտակին: Ասէ հայրն ցեղբայր ումն. ել 'ի բարձրաւանդակ տեղւոջ մի և կարդա զգա բարձրաձայն, զի ամաչեսցէ գևն: Եւ իբրև սկսաւ ընթեռնուլ և ասէ՝ անուամբն Յնի Քնի որդւոյն [illegible] համբերեցից ամենայն չարեաց աւա, յայնժամ իբրև լուան զայս՝ սքանչացան ընդ առաքինութիւն եղբօրն և ապաշաւեցին ընդ չարախօսելն, և սկսան անկանել 'ի վերայ երե- սաց իւրեանց յերկիր ամենայն եղբարքն առաջի եղբօրն այն և խնդրէին զթողութիւն 'ի նմանէ և ասեն. մեղաք, եղբայր, թող մեզ: Եւ նա ասէ. թողցէ տէր ձեզ և մեզ: Ասէ հայրն ցեղբայրսն. խնդրեսցուք 'ի տեառ- նէ զի թողցէ սոցա: Եւ արարին այնպէս, և եղև յայնմհետէ խաղա- ղութիւն մեծ 'ի մէջ նոցա:

¹ Եղբայր ումն եհարց ցծերն և ասէ՝ եթէ ընդէ՞ր համբերանօք ես, հայր, և նեղեալ նստել 'ի սենեկի խուցս: Ասէ ցնա ծերն. վասն այ- նորիկ նեղիս, զի ոչ տեսեր դու կամ իմացար զպատրաստեալ արքայ- ութիւնն այն, նա և ոչ զտանջանս մեղաւորաց. ապա եթէ տեսեալ էր քո զայսոսիկ, թէպէտ և լի որդամբք լինէր խուց քո՝ և դու թա- ղեալ մինչև ցպարանոց քո, ոչ ելանէիր 'ի նմանէ: Ասեմ քեզ, որ- դեակ, զի Աբրահամ աշխարհէ զի ոչ տեսանել տանջանացն, յորժամ տեսանիցէ զպարգևսն այն զպատրաստեալ տանջանաց:

² Ծեր ումն նստէր յանապատ հեռի 'ի ջրոյն մղոնս բազում, և 'ի բերել ջրոյն աշխատեալ բազում անգամ համբերանօք և ասէ 'ի միտս. ընդէ՞ր 'ի նմանէր աշխատիմ, եկեալ բնակեցայց մերձ 'ի ջուրս: Զայս իբրև ասաց, հայեցաւ յետս և ետես զոմն որ գայր զինի նորա և թուէր [illegible] զհետ նորա. եհարց ցնա և ասէ՝ ո՞վ ես դու: Եւ նա ասէ ցնա.

և 'ի յընթանալն՝ հայեցեալ յետս տեսանէր զՀրեշտակն որ զի թուէր զքայլափոխս ոտից նորա, զի ընդ ամենայնի վարձս առցէ. և չոգաւ հեռացոյց այլ ևս հինգ մղոնաւ:

ԱՍԱՑ[1] ծերն. եթէ դիպի քեզ փորձութիւն և երթաս վասն այնորիկ 'ի տեղւոյն, ուր և երթայցես՝ դիպեսցի քեզ և անդ այլ ևս աւելի. այլ կացցես մինչև անցցէ փորձն, զի խաղաղութեամբ երթիցես և մի զոք խռովեցուսցես: Ո ի ոմն զայրացեալ յոյժ տրտմէր յեղբարցն, և ասաց. երթայց յայս նիշ անապատ ուր ոչ կացցէ պատճառ բարկութեան: Եւ եղև 'ի գնալն անդ և 'ի դնել զամանն ջրոյն 'ի գետինն՝ երիցս անկաւ շրջեցաւ ամանն, և նորա բարկացեալ եհար զքարի, և ապա եկեալ 'ի միտս ասաց. այս գործ դիւի է, յարուցեալ գնացից առ եղբարսն իմ: Եւ արար այնպէս, և հանդարտեաց փորձութիւնն:

ՈՄՆ[2] 'ի ծերոցն հարցեալ եղև թէ զինչ արարից զծոյլ և զքնոտ* անձնս, զի ոչ ինչ շահեցայ յառաջադիմու-

ես հրեշտակ տեառն եմ և առաքեցայ թուել զքայլս քո և տալ ըզվարձս քո: Զայս լուեալ ծերոյն մխիթարեցաւ, և յօժարամտեալ գնաց և այլ ևս հեռացոյց զոտն իւր 'ի ջրոյն հինգ մղոնս: Այսպէս ամենայն աշխատութիւնք որ վասն այ իցէ, մինչև 'ի քայլափոխն վարձաւորութեամբ են յայ:

1 Ասաց ծերն. եթէ գիպեսցի քեզ փորձութիւն ինչ 'ի տեղին ուր նստիցես, մի թողցես զտեղին զայն վասն փորձութեանն. ապա եթէ ոչ՝ ուր և երթիցես՝ առաջի քո պատահի այն գործ յորմէ փախուցեար դու. այլ համբերեա մինչև անցցէ փորձութիւն այն, որպէս զի խաղաղութեամբ եղիցի ելն քո անտի, զի մի բնակիչք տեղւոյն տրտմեսցին 'ի քէն 'ի մեկնելն քո 'ի նոցանէ: Արդ եղբայր ոմն բնակէր 'ի ժողովս եղբարցն. և արագ շարժէր 'ի բարկութիւն, և ասէ. գնացից աստի և միայն բնակեցայց և ազատեցայց յայս ախտէ: Արդ ելեալ 'ի վանիցն գնաց 'ի հեռի անապատ 'ի յայր ինչ և հանդարտեաց անդ միայն: Իսկ 'ի միում աւուր լցեալ զսափորն իւր ջրով և եդ մերձ իւր, և հեղաւ առժամայն. ելից դարձեալ, և այն ևս թափեցաւ թաւալեալ. ելից երրորդ անգամ, և եղև դարձեալ այնպէս. յայնժամ բարկացեալ վասն այնորիկ, առեալ զսափորն եհար զքարի և խորտակեաց զնա: Եւ եկեալ 'ի միտս իւր գիտաց զի խաբեցաւ 'ի դիւէն և ասէ. ահա և 'ի միայն կեալս իմ յաղթեալ եղէ բարկացեալ. այլ գնացից դարձեալ 'ի վանս իմ, և յամենայնի ճգնել և համբերել պարտ է: Յայնժամ եկն դարձեալ 'ի վանս իւր. և արիացեալ համբերէր ամ նեղութեանց որք գային:

2 Եւ եղբայր ոմն նեղեալ 'ի խորհրդոց իւրոց ելանել 'ի վանիցն՝ պատմեաց զայն հօրն: Ասէ ցնա ծերն. գնացեալ նստցիս 'ի սենեակ քո և արկեալ զքեզ ընդ ցանկով որմոյ նորա և մի ելցես անտի, և մինչ

* Իբրու օրինակ զքնոտս . . . յառաջադիմութեանս:

թենէս ։ Այլ աւաղ ցնա․ զնա՝ համբերութեամբ լուեա՛ 'ի խուղն քո վասն տեառն, և ած մեծ համարի զայն քան զՄնատնեն յիւրում աւուրսն․ քանզի խուղն կրօնաւորին հնոցն է երից մանկանցն՝ ուր տեսին զորդին այ, և սիւն ամպոյն է՝ ուստի խօսի ած ։

ՅՈՒԵՐՆ՝ երևելի որ 'ի Սկեբայիդ՝ սովորութիւն միշտ յամենայն երեկոյի խրատեալ զաշակերտսն, և աղօթեալ 'ի վերայ նորա, և ապա արձակեալ 'ի մահիճս իւր․ և եղև զի քունն կալաւ զնա 'ի խօսելն, և յամեաց մինչև ցմէջ գիշերոյն ։ Այլ աշակերտն եօթն անգամ ննջեալ 'ի խորհրդոյն՝ կամէր գնալ և ննջել, և դիմացաւ և ոչ գնաց․ և զարթուցեալ ծերոյն աղօթեցին և գնացին ։ Այլ ծերն եղև 'ի տեսլեան․ և ահա կային առաջի նորա եօթն թագ թագաւորական և ասէին ցնա․ զայդոսիկ աշակերտն քո ստացաւ յայսմ գիշերի ։ Այլ յինքն եկեալ ծերն՝ կոչեաց զաշակերտն, հարցանէր թէ զինչ

հարցնէ մարդին քո անդ՝ թող գնացեն խորհուրդք քո ուր և կամեսցին․ զի անհնարին կրօնաւորի հնոց Բաբելոնի իցէ՝ ուր գտին երեք մանկունքն զորդին այ, և դարձեալ սիւն ամպոյ իցէ նա՝ յորմէ խօսեցաւ ած․ արդ մի երանիցես անձի, որդեակ, և գտցես զորդին այ անդ ամենայն առաքինութիւք ։

։ Ծեր մի բնակէր 'ի Թեբայիդա յայր ինչ, և էր նորա աշակերտ ընտրեալ․ և էր սովորութիւն ծերոյն յամենայն երեկոյն ուսուցանել նմա զբանս կենաց, և աղօթս առնել նմա և արձակել, զի գնացեալ հանգիցէ 'ի մահիճս իւր ։ Յաւուր միոջ եկեալ առ ծերն արք երկիւղածք այ աշխարհիկք, որք գիտէին զճգնութիւն նորա, բանադատեցին զնա միւթարել ինչ զնոսա և ուսուցանել ընդ նոսա ։ Իսկ իբրև գնացին նոքա, նստաւ ծերն և խրատէր զաշակերտն իւր յերեկոյին, և 'ի խօսելն իւր կալաւ զնա քուն․ և եղբայրն մնայր զի զարթիցէ ծերն և աղօթս արասցէ 'ի վերայ նորա և արձակեսցէ ։ Եւ իբրև յամեաց եղբայրն, և ծերն ոչ զարթեաւ, խորհեցաւ գնալ ննջել առանց հրամանի ծերոյն․ բայց բռնադատէր ինքն և ընդդէմ կայր խորհրդոյն ոչ գնալ, և խորհուրդն նեղէր զնա․ արդ այս եղև եօթն անգամ և ոչ գնաց ննջել ։ Եւ իբրև եղև մէջ գիշերի, զարթեաւ ծերն և եգիտ զեղբայրն նստեալ և ասէ․ ո՞չ գնացեր առաւօտ, որդեակ, մինչև ցայժմ ։ Ասէ եղբայրն․ ոչ արձակեցեր, հայր, զի մի ննջեցից ։ Եւ յարուցեալ աղօթեցին զառաւօտին, և գնաց եղբայրն, և ծերն մնաց անձամբ ։ Եւ ահա անկաւ հիացումն 'ի վերայ ծերոյն․ և տեսանէ ծերն զի եցոյց նմա տեղի մի փառաւոր յոյժ, յորում կայր աթոռ մեծ զարդարեալ և 'ի վերայ աթոռոյն պսակ եօթն թագաւորական ։ Եհարց ծերն զայն որ եցոյցն և ասէ․ ում իցեն պսակքս այսոքիկ ։ Իսկ նա ասէ․ աշակերտին քո են զոյգս, զի զտեղիդ զայդ և զաթոռ պարգևեաց նմա ած վասն հնազանդութեան իւրոյ․ իսկ զեօթնեքեան պսակս զայսոսիկ ստացաւ 'ի գիշերիս յայսմիկ ։ Զայս իբրև լուաւ ծերն՝ երկիւաւ, կոչեաց զեղբայրն և ասէ ցնա․ ասա ինձ եթէ զինչ գործեցեր 'ի գիշերիս յայս-

պարծեցեր զգիշերս զայս․ Այլ նա առաց զխորհուրդն, և փառաւորեաց ծերն զԱԾ՝ եթէ վասն փոքր համբերութեան այս ախտակիր հատուցումն․ և աշակերտաց իւրոյ ոչ եհան 'ի վեր զտեսիլն, բայց վասն օգտութեան պատմեաց այլոց եղբարց։

ՀԻՒԱՆԴԱՑԱՒ՝ եղբայր ոմն, և ոչ տեսանէին զնա եղբարքն զաւուրս երկարս, և եկեալ հրեշտակ տեառն սպասաւորէր նմա զաւուրս եօթն․ և 'ի գալ եղբարցն տեսանել թէ զի՞ եղև նմա, աներևոյթ եղև հրեշտակն, և կատարեցաւ եղբայրն 'ի տէր․ և ահա չթողու ԱԾ զպատուհասն իւր։

ՈՒՆԷՐ՝ ոմն զի ունկնեալ էր զսկսումն որ պահոցն չէ-ջանել յայրէն, և յղան այլոյն մեծղայլ և պղծակայլ, և կըծէին զնա․ և 'ի միջոցս պահոցն եկին միջնակք իւրն

միկ։ Եւ նա ասէ առ հեզութեան․ ոչ ինչ առնէի բնաւ, հայր։ Իսկ ծերն բանադրանեաց և ասէ․ ոչ թողից զքեզ՝ եթէ ոչ պատմեսցես ինձ եթէ զինչ խորհէիր 'ի միտ քո։ Ասէ եղբայրն․ հաւատա ինձ, հայր, զի ոչ ինչ գիտեմ, բայց միայն զայս՝ զի եօթն անգամ նեղեցին զիս խորհուրդք իմ գնալ ննջել առանց հրամանի քո, իսկ ես պատերազմեցայ ընդ խորհուրդս իմ և ոչ գնացի։ Իսկ լուեալ զայս ծերն՝ ծանեաւ զի որքան պատերազմէր եղբայրն խորհրդով յաղթել, այնքան պսակեցաւ յեօթն․ և եղբօրն ինչ ոչ ասաց, այլ 'ի շահս օգտի բազմաց պատմեաց զտեսիլն այլոց, զի ծանիցուք և մեք զի յաղթութեան և փոքր ինչ համբերութեան տայ ԱԾ զպսակն։ Արդ բարւոք է յամենայնի բանադրանեալ զանձն, քանզի բանադրանաց է առաքելութիւն այս։

Ծեր ոմն եղբայր հիւանդացաւ, որ բնակէր 'ի անապատին միայնոյ․ և ոչ ունէր զոք զի սպասաւորեսցէ նմա․ այլ ինքն յառնէր և խնդրէր և ոչ գտանէր ինչ 'ի խցի իւրում զի հանգուսցէ զկարօտութիւն․ այսպէս արար աւուրս բազմաց, և ոչ ոք գնաց տեսանել զնա։ Իսկ եկաց 'ի մերոյ աւուրս երեսուն և ոչ ոք եկն առ նա, առաքեաց ԱԾ զհրեշտակն իւր 'ի սպասաւորել նմա։ Եւ իբրև եկաց առ նմա հրեշտակն եօթն աւուրս, յիշեցին զնա հարքն և ասեն․ միթէ մեռաւ այս ոմն ծեր, զի ոչ եկն առ մեզ։ Եւ գնացեալ գտին զնա հիւանդ։ Եւ ասէ հիւանդն ծերն ցնոսա․ երեսուն օր է յորմէ աղաչեցի, և արդ եօթն որ է զի հրեշտակ սպասաւորէ ինձ ողորմութեամբ ԱԾոյ 'ի միջոյ անապատ-ւոյ հիւանդացայ․ և իբրև եկին զօրք, մեկնեցաւ յինէն։ Զայս իբրև ասաց, ննջեաց վախճանեցաւ։ Իսկ եղբարցն և հարցն լուեալ փառաւորեցին զԱԾ, որ ոչ թողու զորս յուսան 'ի նա․ և համբերողաց 'ի նեղութեան մխիթարութիւն և օգնական է։

Ի հարանցն ոմն առաքել զանձն իւր յայր ինչ յաւուրս պահոց աստ-ւածոցն, և ուխտեաց ոչ ելանել անտի․ իսկ զի որ միայն պատերազմին ընդ սատանայ՝ զինքն բանսարկուն զայդն զայն բազմապիսի և մեծամեծ՝ մինչև ոչ կարել տեսանել միոյ, և համբերէր քաջութեամբ փորձութեան այն-միկ ծերն և ասէր․ Թէ և մեռանիմ հարկանել ինձ, ոչ ելից 'ի անձնէ միջոյ զայս զաւակին։ Իսկ յետ պահոց եկեալ եղբարցն եկին զարդ ինչ պատմեցին, զի եհաս անդ բարութեան միջնորդ անձինս զայդ, և մնաց

զպատերազմողս և կրեցին արտաքս և կոտորեցին 'ի դրանն զբովանդակն ։

ՍԻՂԲԱՑՐ՝ ամն զկնի ինն ամի պատերազմելոյ նորա ընդ պոռնկական խորհուրդն՝ սկսաւ գնալ յաշխարհ, և եկն առ նա ձայն 'ի վերուստ և ասէ. ահա վասն ինն ամի ճգնութեան քո պատրաստեցի քեզ պսակ, դարձիր 'ի խրճիթն քո, և այլ մի ինչ արասցես ։ Եւ դարձաւ և հանգեաւ 'ի պատերազմէն ։

ՄՅԱՑ ծերն. ալիք զմեզ ոչ կարեն վնասել, և ոչ խորհուրդ զմիայնակեաց առանց գործոյ՝ յորժամ փութով 'ի բաց վարէ յիւրմէն ։

ՄՅԱՑ ծերն՝ եթէ ձկունք ոչ կարեն առնել զի մի արկցէ որսորդ զցանցս իւր. այլ երբ իմանան, խոյս տան և ապրին. նոյնպէս միայնակեաց ոչ կարէ զսատանայ արգելուլ 'ի փորձելոյ, այլ իմացեալ խոյս տայ 'ի ցանկութենէ և 'ի ցասմանէ ։

ՀԱՐՑԱՒ ծեր՝ եթէ ընդէ՞ր վախեմ գնալով յանապատն ։ Ասաց. զի միայն համարիս զքեզ, և ոչ զԱծ ընդ քեզ տեսանես ։

ՀԱՐՑԱՒ ծերն՝ թէ ընդէ՞ր զբաղէ սատանայ յաղօթս ։ Ասէ. զի ինքն սատանայ վասն այնորիկ անկաւ, զի ոչ կամեցաւ երկրպագել Այ ։

ԱՍՏԷՐ ծեր ամն ամս բազում յանապատի և աշխատեցաւ յոյժ, և երթեալ առ նա եղբարք ոմանք և զքննեցուցեալ ընդ նա ասէին. զիա՞րդ ժուժկալես այդմ աշխատութեանց, հայր ։ Նա պատասխանի ետ և ասէ.

'ի յայլոց կորուսանել զբաղխնջան ըստ օրինի պատերազմողաց. և հանեալ զնոսա յայլեն 'ի դրանէն կոտորեցին անդ և կրեալ զնոսա ձգեցին արտաքս և որքեցին զանեզին զայն ։ Տեսանք թէ որքան բարի էցէ համբերութիւն 'ի փորձութիւնս, զի կատարումն 'ի բարիս լինի ։

1 Եղբայր ամն փորձէր 'ի խորհրդոց զինն ամ, և խոնարհութեամբ զատէր զանձն իւր և ասէր. կորուսի զանձն իմ միանգամ, այլ դարձայց յաշխարհ և եղէց անդր ։ Եւ յարեաւ և գնայր 'ի գիւղս ։ Եւ եկեալ գնայր յուղին, լուաւ ձայն յերկնից որ ասէր ցնա՝ եթէ ինն այդ ամք յաբաւմ փորձեցար դու՝ պսակ պատրաստեցին քեզ, և թէ այլ ոչ կարես համբերել՝ մի երկնչիր ինչ, դարձիր 'ի տեղ քո և ես օգնեցից 'ի մաւոց քոց խորհուրդս քո ։ Եւ արդ եթէ այդպէս է, ապա ալրեմն ոչ է բարի համարել զյորս ասկս չար խորհրդոց, զի նոքին պատճառք պսակաց լինին մեզ՝ եթէ բարւոք կալցուք զնոսա ։

2 Գնացեալ երբեմն եղբարք առ ծեր ամն մեծ յանապատն և ասէին ցնա. մնացես համբերելով, հայր, այսու մլասաց ։ Իսկ նա ասէ ցնո-

ամենայն աշխատութեանն ժամանակիս զոր աշխատի աստ, և ոչ մի ժամու բովանդակէ տանջանացն:

ԻՂԲԱՑԻ՝ ոմն եհարց ցծեր և ասէ. խորհուրդք իմ յածին այսր և անդր և նեղեն զիս: Ասէ ցնա ծերն. դու նիստ ՚ի խցին քում, և խորհուրդք քո դարձեալ գան առ քեզ. զոր օրինակ եթէ զէշ կապեալ իցէ, և յաւանակ նորին խայտասցէ յայսկոյս և յայնկոյս, սակայն անդրէն առ մայր իւր դառնայ. ապա եթէ արձակեսցես զմայրն, երկոքեան կորնչին. նոյնպէս և խորհրդոց:

ՊԱՏՄԵԱՑ՝ ոմն ՚ի հարանցն և ասէ. մինչդեռ էի ես յՈքսիւրինքոս, եկին աղքատք յերեկուն շաբաթուն զի առցեն տուրս. և մինչդեռ ննջէին, էր ոմն ՚ի նոցանէ որ ունէր պրտուեղէն, արկանէր զկէսն ՚ի ներքոյ և զկէսն ՚ի վերոյ. և էր ցուրտ յոյժ: Եւ իմ ելեալ ՚ի պէտս ինչ արտաքոյ և լուեալ զձայն նորա զի հառաչէր ՚ի ցրտոյն, և դարձեալ կրկնեալ զխորհուրդս իւր մխիթարէր զինքն գոհանալով զտեառնէ և ասէր. քանի իցեն արդեօք ՚ի բանտի մեծատունք երկաթս ունելով. այլք դարձեալ զոտս ունին ՚ի կոճղս պնդեալ, և ոչ զպէտս իւրեանց կարացեալ վճարել. իսկ ես որպէս թագաւոր եմ, ձգեմ զոտս՝ և ուր կամիմ երթամ: Եւ նորա զայս խօսեցեալ՝

տա. յամենայն ժամանակին զոր կացեալ է իմ աստ, ոչ կարեն հաւասարել վշտաց միոյ ժամու որ կրին ՚ի հանդերձեալն տանջանս:

: Եղբայր ոմն եհարց ծերոյն և ասէ. խորհուրդք իմ ցրուեալ միշտ, և ես տրտում եմ ընդ այն: Ասէ ցնա ծերն. դու նստջիր ՚ի խցին քո, և ուր և ցրուեին՝ դարձեալ գան առ քեզ. զի զոր օրինակ յաւանակ եթէ կապեալ կայցէ՝ քուռակ նորին աստ և անդ շրջեալ հրճուի և դարձեալ դառնայ առ նա, այսպէս և խորհուրդքն իցեն. որ ոք նստցի վասն տեառն ՚ի սենեկի իւրոյ, թէպէտ և սակաւիկ մի ցրուեսցին՝ դարձեալ անդրէն դայցեն:

: Պատմէր մեզ՝ ոմն ՚ի հարանցն եթէ մինչ էի ես յՈքսիւրինքոս, եկին անդ եղբարքն ՚ի շաբաթ երեկոյին զի առցեն սէր. և իբրև ննջեցաք ՚ի քուն, էր անդ աղքատ մի որ ունէր քուրձ ինչ, զկէս նորա ՚ի ներքոյ իւր արկանէր և կիսովն ծածկէր զինքն. և էին սառնամանիք յոյժ: Եւ տեսի զնա զի վհատեալ էր ՚ի ցրտոյ անտի, և մխիթարէր զանձն իւր և ասէր. գոհանամ զքէն, Տէր իմ և Թագաւոր իմ, և զանչափ ողորմութիւն քումմէ, որքան մեծատունք կան կապեալք ՚ի բանտի շղթայիւք, իսկ այլք ՚ի կոճղս պնդեալք որ ոչ են կարող և ջուր հեղուլ. իսկ ես մեղաւոր գոլով իբրև զԹագաւոր հանգչիմ, մեկնեմ զոտս իմ և զձեռս որպէս և կամիմ, և յառնեմ և նստիմ յորժամ առ խորժեմ, և գնամ ուր և կամիմ, և փառաւորեմ զանուն քո սուրբ: Զայս լուեալ շահ մեծ եղև մեզ ամենեցուն ՚ի բանս այս: Այսպիսի ի-

կացի մնացի մինչև լուայ զձայնն, և մտեալ պատմեցի զձայնն եղբարցն, և օգտեցան 'ի բանից աղքատին։

ՀԱՒԱՏՈՒՀԻՆ Սառա ասաց ընդ քորս իւր՝ թէ այս է իմ աղօթքն հանապազորդ, զի ոչ լինիցին ամենայն հաւատացեալք իբրև զիս, այլ ես իբրև զնոսա զամենեսեան։ Եւ մին 'ի քերցն ասէ ցնա. և մեղաւորացն այլ նմանել բաղձաս։ Եւ ասէ ցնա. այո, կամիմ նմանել երկնայնաւութեն նոցա, որ ասեն միշտ յուսով թէ վաղ վաղակի ապաշխարեսցեն։

ՆՈՅՆ հաւատուհին Սարուհի ընդ քորս իւր. երեք առաւելութիւն գոյ 'ի յարու կրօնաւորսն քան 'ի մեզ։ Եւ ասեն քորքն. որք են։ Եւ ասէ ցնոսա. մի զի շրջին նոքա բաց երեսօք, և մի զի խորհուրդ նոցա արու է և քաջ, և միւսն զի սատանայ առաւել տայ ընդ նոսա պատերազմ քան ընդ մեզ, և յայտ է զի վարձս առնուն նոքա ըստ վաստակոցն։

ՊԱՏՄԵՑԻՆ վասն ուրումն հօր՝ եթէ ունէր գիրս, և արժէր ութ և տասն դահեկանս, և կայր յեկեղեցւոջ նորա, և ունէր զհին և զնոր կտակարանս։ Եւ եկեալ եղբօր օտարի և տեսեալ ցանկացաւ նմա, և գողացեալ զնա գնաց։ Իսկ ծերոյն գիտացեալ թէ նա առ, ոչ չոգաւ զհետ նորա։ Եւ երթեալ եղբօրն 'ի մօտակայ քաղաքն կամեցաւ վաճառել զնա, և խնդրէր ըզգինսն վեշտասան դահեկան։ Եւ ասէ ցնա որ գնէրն. տուր ցիս զի փորձեցից զդա։ Եւ բերեալ զնա առ ծերն որ կորոյս զնա՝ կամեցեալ ուսանել զգինսն, ասէ ցնա ծերն. քանի՞ ինչ խնդրէ ընդ դորա։ Եւ լուեալ եթէ այդքան, ասէ՝ ազնիւ է։ Եւ երթեալ այրն ասէ ցայրն որ զնոյն տայր, ասէ. ահա ցուցի զգիրսդ այս անուն ծերոյ, և ասաց թէ մեծագին կարի է։ Եւ ասէ եղբայրն. այլ ինչ ո՞չ ասաց քեզ։ Եւ նա ասէ՝ ոչ։ Ասէ եղբայրն. ոչ վաճառեցից զդա։ Եւ զղջացեալ եկն առ ծերն և անկաւ առաջի նորա զի առցէ զգիրսն, և նա ոչ կամէր։ Եւ աղաչէր զնա եղբայրն և ասէր. եթէ ոչ առնուս ըզգիրսդ, ոչ գտանեմ հանգիստ։ Եւ լուեալ ծերոյն ընկալաւ զգիրսն, և եկաց առ նմա եղբայրն մինչև 'ի մահ, և համբերութեամբ ծերոյն ապրեցաւ եղբայրն։

մտաւորութեն բանիւ զհամբերութեն խնդութեամբ կատարէր և արիանայր 'ի նմա։

ՀԱՐՑԱՒ ծեր մի՝ թէ զինչ է ասել մարգարէին, թէ որպէս փափագէ եղջերուն յաղբերս ջուրց: Եւ պատասխանեաց ասելով. եղջերուն համապազ ճճիս և ողունս և օձս ուտէ, և յայրմանէ թիւնից նոցա այրի և ցանկայ և կարօտի ջրոյ և դիմէ առ աղբիւր: Նոյնպէս և միտք մարդկան 'ի պէսպէս ցնորից և 'ի խայթմանէ բանսարկուին և յօձատեսիլ ցանկութեանցն և 'ի թիւնաւոր ժիժմանց ախտիցն նեղեալ և պապակեալ ցանկայ այնմ աղբեր՝ որ 'ի տանէ տեառն ելանէ, որ ասաց. եթէ ոք ծարաւի իցէ, եկեսցէ առ իս և արբցէ. և առ նա դիմեալ հանգչի:

ՄԻՆ յեղբարցն հարցաւ ցծեր մի և ասէ. ընդէ՞ր ծուլանամ և զատարկ անցուցանեմ զօրն և ոչ կարեմ արիանալ: Եւ ասէ ծերն. վասն զի ոչ յիշես դու զհանգիստ ճգնաւորացն և զտանջանս ծուլիցն տառապելոց:

ՀԱՅՐՆ Մակար ասէր ցեղբայրն Զաքարէ կրտսեր. զինչ է գործ միայնակեցի: Եւ ասէ Զաքարէ. զահանալն 'ի վերայ փորձութեանցն և լռելն:

ԱՅՐ[1] ոմն մի Ներքինի 'ի ներքսագոյն անապատն ութ և տասն մղոնաւ հեռի 'ի Սկիւթայ լեռնէն: Եւ հրամայեաց մեծն Դանիէլ ծերունին միոյ յաշակերտաց իւրոց, և յերեկորեայ ընդ փոքր ամանս ջրով և դնէր արտաքոյ այրին և մտանէր յայրն: Եւ ներքինին յամս շաբաթ 'ի գիշերի լուսնկայն երթայր զութ և տասն մղոնն, առնոյր զջուրն ըմպէր և դառնայր 'ի քարանձաւեայ բնակութիւնն իւր՝ ոչ տեսանելով զոք և ոչ խօսելով ընդ ումեք: Եւ յետ ութ և տասն ամաց գտանէ աշակերտն Դանիէլի 'ի դրան այրին խեցի գրեալ՝ բեր ինձ զկնի քո, հայր Դանիէլ, մի յաշակերտացն և փոխ_

[1] Ներքինին ոմն բնակէր 'ի ներքսագոյն անապատն Սկիւթոյ, և էր հեռի անկեալ նորա 'ի Սկիւթոյ երկոտասան մղոնս: Սա գնայր մի անգամ 'ի շաբաթուն առ հայրն Դանիէլ 'ի գիշերի, և ոչ ոք գիտէր. բայց միայն ինքն և աշակերտն իւր. և զի պատուիրեալ էր ծերն աշակերտին իւրոյ, զի մի անգամ յեօթնեկին տարցէ նմա ջուր ամանով. և տարեալ դնէր արտաքոյ դրան նորա, և բախելով միայն զգացուցանէր նմա և դառնայր լռելեայն. զի պատուէր տուեալ էր ծերն աշակերտին մի ինչ խօսել, այլ դառնալ անդրէն: Ասաց և զայս. եթէ գտցես տախտակ ինչ գրեալ արտաքոյ դրան նորա, զայն եւս բերցես ընդ քեզ: Եւ այնպէս առնէր աշակերտ ծերոյն զբազում աւուրս և զամս, որպէս պատուիրեաց հայրն: Եւ յաւուր միոջ մինչ տարաւ զջուրն, գտաւ տախտակ գրեալ արտաքոյ այրին դրանն աշակերտն ծե_

տատ և թէ։ Այլ ընթերցեալ ծերունւոյն ասէ. ուսաղ Ներքսայագոյն անտապատին՝ որ այսպիսի սիւն կորուսանէ։ Այլ ասէ ցաշակերտսն իւր, որ զջուրն գնէր արտաքոյ այ-րին ջրսան և ութ ամն. առ փայտատ և թի և փուլթաւ-ցուք երթալ, թերևս հասցուք ծերունւոյն կենդանւոյ և առցուք զաղօթս նորա, զի հանդերձեալ է երթալ առ Տէր։ Այլ յուղի անկեալ գնացին լալով։ Այլ յորժամ հասին, գտին զնա 'ի ջերմութե որպէս հուր. անկաւ ծե-րունին 'ի վերայ լանջացն և ողբաց բարձրում արտասուօք և ասէ. երանի է քեզ, որ յիշելով զայս զօրս և արհա-մարհեցեր զմեծութի աշխարհիս։ Ասէ Ներքինոսն. ե-րանի է քեզ, Պամփիլ, զի ընդ նախահօրն Աբրահա-մու զառաստուրեալ է հոգի քո, վասն զի բարձրում պատուէս վաստակոց քոց ընծայեցեր Տեառն։ Ասէ Պամփիլ. արա մեզ աղօթս և օրհնեա զմեզ։ Ասէ Ներքինոսն. մանա-ւանդ դու արա աղօթս և օրհնեա զիս։ Ասէ ծերն. ե-թէ ես յառաջ երթայի առ Տէր, առնէի աղօթս. արդ դու յառաջեալ ես, օրհնեա զմեզ։ Այլ նորա համբար-ձեալ զձեռս իւր օրհնեաց զնոսա յոյժ, և գիրկս ար-կեալ ծերոյն համբուրեաց զգլուխն. և առեալ հաղոր-դութիւն պատուիրեաց ծերունւոյն զի մի հանգէ յանձնէն զպղնոսեգէնն. և առժամայն աւանդեաց զհոգին իւր

րոյն, և եր գրեալ այսպէս. հայր, աշխատեաց միայն մինչև առ իս դու և աշակերտք քո, բերէք և բրիչ ընդ ձեզ։ Իբրև ընթերցաւ ծերն, եբեր զաշակերտս և ասէ. վայ, որդեակ, զի սիւն մեծ և լուսեղէն մեկ-նի 'ի մէնջ այսօր։ Եւ ասէ. առ զբրիչ և զանօթս զայս և եկ զկնի իմ և գնասցուք առ նա, միթէ հասցուք ծերոյն և մի պակասեսցուք յա-ղօթից նորա, զի գնալոց է առ Տէր։ Եւ եկեալ գտին զնա 'ի ջերմ տապոյ. և եդեալ ծերն զգլուխ իւր 'ի վերայ լանջաց ծերոյն և ող-բաց յոյժ և ասէ. երանի է քեզ, զի վասն այսու ժամու հոգայիր յոյժ, և թողեալ արհամարհեցեր զթագաւորական կեանս քո և զփառս աշ-խարհի։ Ասէ ցնա Ներքինոսն. և քեզ երանի, նոր Աբրահամ աստա-ուէր և ընդունող Քի, զի բարձրում ծածկեալ ծառայս առեալ է Քս 'ի ձեռաց քոց։ Ասէ ծերն. աղօթեա վասն իմ առ Տր։ Ասէ Ներ-քինոսն. և ես կարօտ եմ բազմաց աղօթից 'ի ժամս յայս։ Ասէ ծերն. եթէ ես յառաջ քան զքեզ գնայի, ես աղօթէի վասն քո։ Եւ նստաւ 'ի վերայ փախօթին Ներքինոսն և համբուրեաց զծերն և ասէ. Տր որ եբեր զնա 'ի անդս յայս, կատարեսցէ 'ի վերայ ծերութե քո զոր ա-րար Աբրահամու։ Եւ ընկէց ծերն զաշակերտս իւր յառաջ նորա և ասէ. օրհնեա և զսոսա։ Իսկ նա յարուցեալ զնա և համբուրեաց և ասէ. Տր որ կայ մերձ իմ աւանդել զհոգի իմ, որ գիտէ զթիւ քայլից ոտից քոց զոր եդեր 'ի գալ 'ի սեռնեակ պանդխտութե իմոյ, նա ողորմութե իւ-րով հանգուսցէ զհոգի հօր քո 'ի վերայ քո որպէս զԵղիայինն 'ի վե-

առ ա՛ծ, և փայլեաց երեսն իբրև հուր: Լացին յոյժ, և փորեցին առաջի այրին և եդին զնա անդ: Եւ հանեալ ծերունին զպարեգօտն իւր ետ յաշակերտին իւր, զոր ագանէր ՚ի վերայ մարմնոյն: Եւ բարձեալ աշակերտին զկանխօն զոր համբերեաց, ետես կնոջ սաստիկ իբրև զտերև չորացեալս, և ծածկեաց՝ եդեալ սոյն, և զհողն կուտեցին ՚ի վերայ, և սաղմոսիւք և օրհնութեամբ յուղարկեցին առ Տէր և դարձան ՚ի Սկիւթ: Ասէ աշակերտն ծերոյն. ոչ գիտես, հայր, զի ներքինին կին էր: Ասէ ծերն. արդ ես պատմեցից քեզ վասն նորա: Եւ սկըսաւ ասել՝ եթէ նա կին էր պատրիկի մեծի ՚ի թագաւորական քաղաքէն Կոստանդնուպօլսէ մեծատուն յոյժ: Եւ յորժամ վախճանեցաւ այրն իւր, վասն գեղեցիկ գեղոյ նորա ցանկացաւ նմա թագաւորն Յուստինիանոս, և գաղտ առաքէր ՚ի նա պատգամաւորս բազում գանձիւք: Եւ նորա թողեալ զայնչափ մեծութիւնս, զանուանս և

րայ Եղիպտոսի: Եւ ապա ասէ ներքինին ծերն. վասն յուսոյն և սիրոյն որ առ ա՛ծ ունիմք, մի մերկացուցանէք յինէն զոր զգեցեալս եմ, այլ որպէս և եմ՝ այսպէս դիցէք զիս ՚ի գերեզմանի և տացէք հողոյ ըղհողս, և մի այլ ոք գիտասցէ զինէն, այլ դուք երկոքեանդ միայն: Եւ ասէ ծերն. բերէք ինձ վասն ՚ի մարմնոյն Քրիստոսի զի հաղորդեցայց նորա: Եւ իբրև եառ զսուրբ խորհուրդն ասէ. առէք ինձ զհամբոյրն սիրոյն Քրիստոսի և աղօթեցէք վասն իմ: Եւ նայեցեալ յաջակողմն ասէ. բարւոք եկիք: Եւ պայծառացան երեսք նորա իբրև զլապտեր լուսոյ, և կնքեաց խաչիւն զերեսն և ասէ. ՚ի ձեռս քո աւանդեմ զհոգի իմ, ա՛ծ հայր իմ: Եւ այսպէս ետ զհոգի իւր ՚ի ձեռս ա՛յ հօր. իսկ ծերն արտասուօք Դանիէլ ողբաց յոյժ: Եւ բրեցին առաջի դրան այրին գերեզման, և հանեալ ծերն զհանդերձն իւր ասէ ցաշակերտն իւր. զգեցո զայս ՚ի վերայ հանդերձին զոր ունի: Եւ ունէր զգեցեալ նա սնիկ որ է հիւսեալ տերև արմաւոյ, և փիլոն քրձեից: Իբրև զգեցուցանէր եղբայրն՝ ետես զստինսն նորա զի էին որպէս կնոջ, որք իբրև զտերև ծառոյ չորացեալ էին. այլ լռեաց և ինչ ոչ ասաց եղբայրն: Եւ իբրև արարին աղօթս և թաղեցին զնա, ասէ ծերն ցաշակերտն իւր. լուծցուք զպահս այսօր և արասցուք սէր ՚ի գերեզմանի ծերոյս: Եւ հաղորդեալ նոցա, գտին ոսպն թրջեալ և հաց սակաւ և ճաշեցին մերձ ՚ի գերեզմանն. և առեալ զսիրայն զոր գործեալ էր նա, դարձան ՚ի սենեակս իւրեանց և գոհանային զա՛յ: Իսկ իբրև գնային յուղւոջ, ասէ ցծերն աշակերտն այն. գիտես, ով հայր, զի ներքինին այն կին էր. և ես մինչ պատէի զնա, ետես զստինս նորա իբրև զտերև չորացեալ զի էին կնոջ: Ասէ՛ ցնա ծերն. գիտեմ, որդեակ, զի կին էր. արդ ես քեզ պատմեցից քեզ զպատմութիւն նորա: Կոյս այս ՚ի մեծամեծ իշխանաց պալատին էր դուստր մեծի ՚ի նոսա, և Յուստինիանոս թագաւորն կամեցաւ կին առնուլ զնա վասն գեղեցկութեան և իմաստութեան և մեծութեան նորա: Իսկ Թէոդորա թագուհին լուեալ նախանձեցաւ յոյժ և կամէր հալածել զնա. զոր իմացեալ նորա, և մտեալ ՚ի նաւ ՚ի գիշերի՝ ա-

զծառայս և զաղախնայս , փախեաւ միայն 'ի գիշերի գաղտ՝ գնաց յԱղեքսանդրիա քաղաքն , և 'ի լերինս շինեաց վանս մեծ և ժողովեաց բազմութիւն կանանց , և կոչի Պատրիկեա վանս մինչև ցայսօր : Այլ մեծ առաքինութիւն ձգնէր , և անուն ա͞ծային վարուցն ել ընդ ամենայն սահմանս ընդ այնոսիկ , որ և յականջս թագաւորին եհաս վասն սրբութե͞ն . և բազումք երթային առ նա վասն առնլոյ զաղօթս և օրհնիլ 'ի նմանէն : Այլ նորա զգեցեալ աբեղայի զգեստ փախեաւ 'ի գիշերի և եկն առ իս 'ի վանացն իւրոյ և պատմեաց ինձ զամենայն խորհուրդս իւր , և խնդրեաց յինէն զայն քարայրն և ետու նմա , և էր անուն նորա Անաստասիա . և ամենևին ոչ ոք գիտաց զքսան և ութ ամն մինչև 'ի մահուանն՝ որ ծանեար դու միայն : Այլ թագաւորն և պատրիարգն Աղեքսանդրու բազում յուզողս առաքէին , զի գտցեն զնա և օրհնեսցին 'ի նմանէ , և ոչ կարացին գտանել զնա : Այնպէս և վանաց կրօնաւոր կանայքն խնդրէին զնա մեծաւ փափագանօք և ոչ գտանէին , քանզի ա͞ծ ծածկեաց և պահեաց զնա մինչև ցմահ :

ուեալ ընդ ինքն ինչս , եկն յԱղեքսանդրիա և բնակեցաւ 'ի Պեմպտէն վանս կանանց . և շինեաց նա այլ վանս կանանց , որ կոչի եւս Պատրիկեա : Իսկ երբ մեռաւ Թէոդորա Թագուհին , ծանեաւ նա զի խնդրէր Թագաւորն զնա և կամէր առնել , յայնժամ նա փախեաւ յԱղեքսանդրիոյ 'ի գիշերի և եկն առ իս միայն և պատմեաց ինձ զամենայն , և աղաչեաց զիս զի տացից նմա սենեակ ինչ հեռի 'ի Սկիւտոյ . և ես ետու նմա զայրս զայս , և զգեցուցի նմա հանդերձ առն : Իսկ է որպէսակ , քսան և ութ ամ յորմէհետէ բնակէր նա 'ի Սկիտէ . և ոչ ոք իմացաւ զնմանէ , բայց միայն ես , և այսօր դու . բայց մի ոմն այլ՝ և աշակերտ իւր . այլ նոքա յայն սակս գիտացին , զի մինչ գնայի ես ուրեք , պատուիրէի նոցա տանել ջուր նմա . և ոչ ոք գիտաց զնմանէ թէ ո է կամ ով ոք է , բայց միայն ես և դու : Իսկ բազում մագիստրոս առաքեաց Թագաւորն խնդրել զնա և ոչ եգիտ . նոյնպէս և պապն Աղեքսանդրու և ամենայն իշխանքն խնդրեցին զնա և ոչ իմացան ինչ : Տեսանեմս , որդեակ , թէ յորպիսի թագաւորութիւն սնեալ էր նա , և որպիսի ճգնութեանց հետևեցաւ յաղագս աստուծոյ , և թէ որպէս պատերազմեալ յաղթեաց դիւաց՝ զմարմինն խորտակեալ և՝ խոնարհեալ : Իսկ մեք 'ի գեղս անարգս ծնեալ և սնեալ , որպէս աղքատաց [illegible] և ոչ երբէք յագեալ հացիւ , և մինչ գամք 'ի միանձնութիւն՝ 'ի հանգիստ և փափկութե͞ն կեամք և ոչ ստանամք ճգնութե͞ն : Այլ արդ աղօթեսցուք և մեք , զի արժանասցուք գտանել զընթացս արդարոց և ընդ սրբոյն Անաստասիայ ներքինւոյն , զի այս է անուն նորա , գտցուք և մեք ողորմութե͞ն յաւուրն դատաստանին աղօթիւք նորա առաջի աթոռոյն Ք͞ի :

Այր ոմն ծեր բնակեալ 'ի խցի արտաքոյ Աղեքսանդրիա քաղաքի, և էր ծերն յոյժ ստամբակ և կարճամիտ։ Այս լուեալ զնմանէ ոմն մանուկ այր՝ պայմանեաց ընդ իւր խոստումն ասելով. տէր, փոխանակ ամենայն չարեացն զոր գործեալ եմ, երթամ դադարեմ առ ծերոյն և ծառայեմ և հանգուցանեմ զնա։ Այս գնացեալ բնակեաց ընդ ծերոյն. իսկ ծերն անարգէր զնա զօրհանապազ որպէս զշուն։ Այս տեսեալ իւր զհամբերութիւն և զխոնարհութիւն եղբօրն, յետ վեց տարւոյ բնակելոյ նորա ընդ ծերոյն՝ ետես եղբայրն յանուրջս զոմն ահագին եթէ ունէր քարտէս մեծ, և ցուցանէր նմա զկէս քարտիսին ջնջեալ, իսկ կէսն ևս գրեալ կայր, և ասէ ցնա. ահաւասիկ զկէսն զոր պարտէիր՝ ջնջեաց տէր, ջանացիր և յաղագս այլոցն։ Այս էր այլ ոմն ծեր հոգևոր մերձ բնակեալ, և լսէր հանապազ եթէ զիարդ թախանձէր ծերն և անարգէր և տրտմեցուցանէր զեղբայրն, և զիարդ նա ծունր արկանէր, և ծերն ոչ հաշտէր ընդ նմա։ Այս որքան հանդիպէր եղբօրն հոգևոր ծերն որ դրացին էր, հարցանէր ցնա՝ զիա՞րդ է, որդեակ, զիա՞րդ էանց այսօր, շահեցա՞ք ինչ արդեօք, ջնջեցա՞ք ինչ 'ի քարտիսէ անտի։ Այս գիտացեալ եղբօրն եթէ հոգևոր ծեր է՝ ոչ ինչ թաքուցանէր 'ի նմանէ, այլ ասէր. այո, հայր, շահեցաք։ Ապա եթէ արդեօք երբէք պակասաւոր անցանէր, և ոչ անարգէր զնա և թքանէր յերեսն կամ հալածէր ծերն իւր, երթայր առ դրացի ծերն յերեկոյն լալով եղբայրն և ասէր. վայ ինձ, աբբայ, չար էր ինձ այսօր, քանզի ոչ ինչ շահեցայ, այլ հանգստեամբ անցուցի։ Այս այլ յետ վեց տարւոյն ննջեաց եղբայրն, և հաւաստեաց հոգևոր ծերն՝ եթէ տեսի զնա զի կայր ընդ մարտիրոսս բազում համարձակութբ, և վասն ծերոյն իւրոյ աղաչէր զտէր և ասէր. տէր, որպէս ինձ 'ի ձեռն նորա ողորմեցար, ողորմեաց և նմա վասն գթութեանց քոց ինև մաղթել։ Այս յետ քառասուն աւուր էառ առ ինքն և զծերն 'ի տեղի հանգստեան։ Ահաւասիկ որպիսի համարձակութիւն ունին որ վասն Այի նեղութեանց համբերեն։

ԵՐԱՆԵԼԻՆ Իսիդորոս երթեալ առ սուրբն Անտոնիոս, լուեալ 'ի նմանէ պատմեաց այսպէս՝ եթէ Պօտամիենիա անուն գեղեցիկ մանկամարդ 'ի ժամանակս

Մաքսիմիանոսի հալածչի աղախին էր ուրումն յանա-ռակաց, և ստէպ ստէպ խելք տէրն նորա կամեցեալ ապականել և ոչ կարաց : Իսկ յետոյ բարկացեալ տէրն նո-րա մատնեաց զնա դատաւորին, որ ըստ ժամանակին էր յԱղեքսանդրիա քաղաքին, որպէս քրիստոնեայ և հայ-հոյիչ դիցն նոցա : Եւ դատաւորին խոստացեալ նմա զանձ բազում, ասելով. եթէ հաւանեսցիս զնա յան-ձին ունել անկանել ընդ իս, թող զնա առանց տանջա-նաց. ապա թէ 'ի նոյն յամառիցես խոտորութեան կայցէ, տանջանօք սպանցես, զի մի կենդանի գոլով ծիծաղե-ցի զգեղխութիւն իմով : Իսկ առաջի ատենին մատուցեալ բազմին պէսպէս գործարանօք տանջիւր, և ընդդէմ բազ-մաքիսի խնացիցն մարտնչէր, յորս և դաժանագոյն ևս տանջանաց ճարակ գտեալ դատաւորին հրամայեաց կաթ-սայս մեծ ձիթով լնուլ և հրով ահագին վառել. և իբ-րև եռաց ձէթն յոյժ, իբրև զալիս կուտակեալ, ասէ իշխանն ցերջանիկն այսպէս. եթէ կամ երթալ հնա-զանդել կամաց տեառն քո, կամ գիտութիւն լիցի քեզ թէ և 'ի կաթսայս հրամայեմ արկանել զքեզ : Եւ նա ասէ. մի լիցի երբէք անիրաւ դատաւոր՝ որ հրամայէ ինձ հնազանդ լինել անառակութեան : Յայնժամ հրա-մայեաց դատաւորն մերկացուցանել զնա և ընկենուլ 'ի կաթսայն : Յայնժամ աղաղակեաց և ասէ. երդմնեցու-ցանեմ զքեզ 'ի գլուխ թագաւորին յորում դու եր-կնչիս. թէ հաճոյ երևի քեզ զիս այսպէս դատել, մի հրամայեր մերկացուցանել զիս, այլ սակաւ սակաւ հրա-մայեա իջուցանել զիս յեռանդուն ձէթս, զի տեսցի որ-քան համբերութիւն շնորհէ ինձ Քս զոր դու ոչ ճանա-չես : Եւ իջուցեալ զնա հանդարտիւ ըստ սակաւու՝ յեր-կարեալ իբրև երիս ժամս՝ վախճանեցաւ, հասեալ ձի-թոյն մինչև 'ի շուրթս պարանոց նորա : Եւ այլ բազում արք և կանայք կատարեցան 'ի Քս 'ի ժամանակին յայն-միկ յԱղեքսանդրիա քաղաքի 'ի փառս ամենասուրբ եր-րորդութեան :

ՀԱՅՐՆ Պիմէն և եղբայր իւր Յոբ կային յանա-պատին Սկուրակիոյ, և մայր նոցա գնաց տեսանել զնո-սա, և իմացան որդիքն և մտին յեկեղեցին և փակեցին զդուռն, և մայրն լայր 'ի դրանն ողորմագին ձայնիւ և կարօտ բարբառով, և լսէին նոքա : Եւ Յոբն ելեալ

առ դուռն ասէ. զի՞ է քեզ, կի՛ն դու, զի՞ լաս: Եւ մայրն ասէ. Նեղիմ 'ի կարօտութենէս և խորամիմ զթուխքն զոր սնուցի զձեզ և ծնայ, և ընդէ՞ր փախչիք 'ի մօրէս ձեր: Եւ ասէ Յոբն. կամիս աստէ՞ն տեսանել զմեզ, թէ կամիս ընդ յաւիտենական կեանսն վայելել ընդ մեզ: Եւ ասէ մայրն, թէ աստ ո՛չ տեսանեմ: Եւ ասաց որդին. թէ կարես ժուժկալել յայսմ աշխարհի, անդ միշտ ընդ մեզ լիցես: Եւ ուրախ եղև և դարձաւ մխիթարեալ և գնաց ուրախութեամբ: Եւ ասէին ընդ միմեանս եղբարքըն. զմայրն ոչ տեսաք, և միմեանք մխիթարել և կալ 'ի միասին ոչ է պարտ: Եւ մեկնեցան 'ի միմեանց, Պիմէն յարևելս, Յոբ յարևմուտս կայր յեզր ծովուն: Եւ յետ բազում ժամանակաց 'ի ժամ կատարմանն գնաց առ նա Յոբն և տեսանէր զի ուտէր արմատ, և ասէ Յոբն. զմայրն անմխիթար թողեր, և դու արմատով մխիթարիս: Եւ ասէ ցնա. մեղայ առաջի քո, զի հասաւ ինձ մահու օրս, խնդրեցայ բանջարս և կերայ, և ասէ ցՅոբ. գնա յինէն, զի 'ի ժամ քակտման մարմնոյս և հոգւոյս մի՛ լիցիս ինձ մխիթար ինչ: Եւ գնաց, և զկնի եօթն աւուր եկեալ ամփոփեաց զնա ողբալով:

ԱՍԵԻՆ վասն փոքր Յոհաննու աշակերտի Ամմոնայ` թէ երկոտասանն ամն արար սպասաւորելով ծերոյն. յորժամ կատարեցաւ, և ընդ նմա էր նստեալ 'ի ծործորըն. իսկ նուաղելով ծերոյն` բազում աշխատութիւնս կրեաց վասն նորա, և ոչ երբէք լուաւ 'ի ծերոյն` թէ կեցցես: Իսկ յորժամ հանդերձեալ էր 'ի վախճանել, նստելով առ նմա և այլ ծերոց, կալաւ ծերն զձեռանէ նորա և ասէ ցնա. կեցցես կեցցես կեցցես: Եւ յանձնեաց զնա ծերոցն ասէ. սա հրեշտակ է և ոչ մարդ:

ԵՂԲԱՅՐ[1] ոմն եհարց ցծեր և ասէ. եթէ եմ 'ի տեղւոջ ուրեք և եկեսցէ ինձ նեղութի՛ւն և ոչ ունիմ առումեք զկամս իմ կատարել առ 'ի պատմել զնեղութիւնն` զի՞նչ գործեցից: Ասէ ցնա ծերն. հաւատամ յԱծ զի նա առաքէ զշնորհս իւր և կատարէ զկամս քո եթէ

[1] Եղբայր ոմն եհարց ցծերն իւր և ասէ. եթէ եկեսցեն վիշտք 'ի վերայ իմ և ոչ վստահանամ ումեք պատմել զնա, զի՞նչ արարից, հայր: Ասէ ցնա ծերն. հաւատամ յԱծ զի առաքեսցէ 'ի քեզ զշնորհս իւր և օգնեսցէ քեզ եթէ դու հաւատով խնդրեսցես 'ի նմանէ: Զի լուայ ես եթէ եղև 'ի Սկիւտէ այսպիսի գործ. զի էր անդ եղբայր ոմն

ճշմարտութեան պատգամաւորացն ։ Լուայ եթէ 'ի Սկիւթե-ղէն խորգ այդպիսի՝ եթէ էր ոմն Ճգնաւոր, և վասն զի ոչ ունէր առ ումեք կատարել զկամս իւր և երթալ առ ոք, պատրաստեաց զմախաղն իւր յերեկորեայ զի գնաս-ցէ ։ Իսկ աՀա երեւեցաւ 'ի գիշերին նմա շնորհն ա̃յ իբ-րև զկուսան, և մխիթարեաց զնա և ասէ. մի ուրեք եր-թար, այլ նիստ աստ ընդ իս, վասն զի ոչ ինչ լինի 'ի չարէն յայնմանէ զոր լուար ։ Իսկ նորա լուեալ նստաւ, և վաղվաղակի ողջացաւ սիրտ նորա ։

Ճգնաւոր յոյժ և ոչ ումեք հաւանեալ էր նա, վասն այնորիկ գնալ յանձնարարեալ էր նա անձին ։ Իսկ աՀա երեւեցաւ նմա շնորհքն Աստուծոյ յայտ-նապէս իբրև զկոյս ոմն և ասէ. կացցես առ իս և մի գնասցես այլուր, զի ոչ ումեք արարի չար ընդ ում կացցի ։ Իսկ նա լուեալ զայս 'ի նմա-նէ՝ բժշկեցաւ սիրտ նորա և բնակեցաւ անդ համաձայնեալ ամենեցուն ։ Այսպէս, որդեակ, որ 'ի վՀատութիւն կայ, շնորհացն Աստուծոյ ապաւինեսցի, և հոգեւոր հօրն վստահասցի պատմել զվէրս սրտին ։

ՄՆԱՑՈՐԴՔ

յերկրորդ թարգմանութենէ

ԳՆԱՑԻՆ երբեմն եղբարք առ հայրն Անտոնիոս և ասեն ցնա․ ասասցես մեզ, հայր, բան ինչ որով կեցցուք։ Ասէ ցնոսա ծերն․ լուեալ էք դուք յաւետարանէն, զի անդ ամենայն բարւոք գրեալ են, զայն առնիջիք և կեցցէք։ Ասեն ցնա եղբարքն․ այլ և 'ի քէն կամիմք լսել, հայր, բան։ Ասէ ցնոսա ծերն․ յաւետարանին գրեալ է այսպէս, եթէ որ հարկանէ զաջոյ ծնօտ քո, մատո նմա և զմիւսն․ զայս արասջիք դուք։ Ասեն ցնա եղբարքն․ զայս ոչ կարող եմք առնել։ Ասէ ծերն․ եթէ ոչ կարէք մատուցանել զմիւսն, ապա և զմի կողմն համբերեցէք։ Ասեն ցնա․ և ոչ զայդ առնել կարող եմք։ Ասէ ծերն․ և եթէ ոչ զայս կարէք, ապա և դուք մի լինիք 'ի հարկանողացն։ Ասեն ցնա․ և ոչ զայս կարող եմք։ Յայնժամ ասէ ծերն ցաշակերտն իւր․ արասցես եղբարցդ կերակուր, քանզի հիւանդ են․ զի եթէ զայսոսիկ ոչ կարեն, ես զինչ արարից սոցա։

ԵՂԲԱՅՐ ումն եհարց ցհայրն Ագաթոն և ասէ ցնա․ պատուիրան եհաս ինձ, և է պատուիրելոյն տեղի պատերազմի․ կամիմ ես զի գնացից՝ անդ, այլ երկնչիմ 'ի պատերազմէն։ Ասէ ցնա ծերն․ եթէ էր Ագաթոն, ըզպատուիրանն կատարէր և զպատերազմն զայն յաղթէր աղօթիւք հօրն և հնազանդութեան կարողութեամբ։

ԱՍԷԻՆ վասն հօրն Բեսարիոնի աշակերտքն իւր՝ եթէ այնպէս էին կեանք նորա իբրև զթռչնոց և կամ իբրև զվայրենի ինչ որսոյ՝ բնաւ հրահանգ և անշփոթ, և այսու հանդարտութեամբ կատարեաց զաւուրս իւր․ ոչ հոգաց վասն տան և ոչ ցանկաց կեալ 'ի տեղի հանգըստեան և ոչ երբէք յագեցաւ կերակրով և ոչ ստացաւ

ինչ 'ի պղտորոյից աշխարհիս, նա և ոչ գրեանս, այլ իբրև զանձկութիւն վերագոյն մարմնոյ եղև ամենեւիմբ և ախտից նորա. այլ յուսով հանդերձեալ բարեացն կերակրէր և հաւատովն իւր հաստատեալ քաղաքավարէր և համբերէր ամենայն վշտաց և իբրև զգերեալ մերկ շրջջէր: Այլ 'ի ձմերայնոց սառամանեաց և 'ի տօթոյ ամարայնոյ նեղէր. շրջէր նա յանկոխ և յանմարդաբնակ տեղիս, 'ի դժուարին փապարս, 'ի պարեխս և 'ի կապանս և յանմխիթար տեղիս և յափունս ծովու շրջջէր, և ուր պատահէր՝ անդ կայր 'ի գիշերի և անօթի գնայր: Իսկ եթէ երբեմն գայր առ միանձունս 'ի վանս, նստէր արտաքոյ դրան վանիցն և լայր, և իբրև զերծեալ յալեաց ծովու ողբայր: Այլ եթէ եղանէր ոք յեղբարցն և տեսանէր զնա այնպէս ողբալով իբրև զմուրացիկ ոք յերկիր անկեալ, գթայր 'ի նա և խանդաղատէր և ասէր. զի՞ լաս, ով մարդ, զի՞ է քեզ: Այլ եթէ հարկէր ոք տանել 'ի տուն կամ կերակրել, ասէր նա. ոչ կարեմ բնաւ ընդ յարկաւ մտանել, եթէ ոչ նախ գտից զհարստութիւն տան իմոյ. զի կորեաւ ինչք իմ բազում. տեսակօք, վասն զի անկայ 'ի ձեռս աւազակաց 'ի ցամաքի, և 'ի ծովու նաւաբեկ եղէ, և անկայ յաղքատութիւն, և 'ի փառաց և 'ի պատուոյ իմոյ յանպատուութիւն և յաղքատութիւն մատնեցայ: Իսկ եթէ լսէր ոք բանից նորա, տայր նմա հաց և ասէր. առցես զայս 'ի կերակուր, և զայն զոր լքեր՝ ա̅ծ տացէ քեզ զհայրենիս և զինչս քո: Իսկ նա իբրև լսէր զայս, առաւել ողբայր և ասէր. ոչ գիտեմ եթէ կարող եմ գտանել զոր կորուսի. այլ խնդրեմ ինձ զմահ, զի ոչ մնամ յայսմ հետէ գտանել ներումն վշտաց և տառապանաց իմոց, և զի պարտ է կատարել զշահ իմ:

ԱՍԱՑ հայրն Անտոնիամին. զճանապարհս արքունի գնացէք և թուեցէք զմղոնս և ոչ ձանձրանայք:

ԵՂԲԱՅՐ ոմն գնաց առ հայրն Վիկտոր միայնակեաց 'ի վանսն որ կոչի Եղեւզոյի, և ասէ ցնա. զի՞նչ արարից, հայր, զի նեղեն զիս ախտք վհատութեան և կարճամտութեան: Ասէ ցնա ծերն. այդ հիւանդութիւն է հոգւոյ: և զոր օրինակ որոց տեսարանքն ցաւեն՝ կարծեն թէ առաւել զլոյս տեսանեն, իսկ որոց ողջ իցեն աչքն՝ սակաւ տեսանեն, այսպիսիք իցեն և կարճամիտք. զի 'ի փո-

քունց վշտաց խորտակլին, և կարծեն եթէ անհամբերելի վիշտ եկն 'ի վերայ նոցա. իսկ որոց հոգիք ողջք իցեն, առաւել խնդան 'ի հասանել վշտաց և նեղութեանց։

ՊԱՏՄԷՐ մեզ հայրն Պամբէն՝ եթէ էր ոմն կրօնաւոր որոյ անուն էր Պաւղոս, որ և ընդ մեծ հարս համ մարեալ էր։ Նոյն Պաւղոս 'ի միաբանաց ժողովս բնակէր զամն քառասուն. և ասէր նա՝ եթէ բազում անսակս քաղաքավարութեան փորձեալ է իմ, և գտի ես զի 'ի մէջ ժողովոց բազում եղբարցն դիւրաբար աղղին գործք առաքինութեանցն՝ եթէ բոլորով սրտիւ եկեալ բնակեսցին անդ։ Քանզի էր եղբայր մի տեսակաւ խոնարհ և արհամարհեալ, իսկ գործովք բարձր և պատուեալ յոյժ. 'ի ժողովս միաբան եղբարց բնակէր։ Նա յամենեցուն անարգեալ լինէր, զի եղբարքն ամենեքեան նախանձով չարին նեղէին զնա. զի ոմն հարկանէր, իսկ ոմանք թքանէին, և ոմանք նախատէին և անարգէին զնա։ Ոամն քան լեալ այս, այլ ոչ համբերեաց զնա տեսանելով զմեծութիւն անձին նորա և զարիութիւն մտաց նորա և զմեծ համբերութիւն սրտին. այլ եգիտ հնարս այսպիսի վհատութեան զնա, զի զգացոյց եղբօր ումեմն, և մտեալ 'ի գիշերի յեկեղեցին՝ յորժամ ննջեալ էին եղբարքն՝ և գողացաւ զամենայն քահանայական անօթսն և ելեալ 'ի վանիցն գնաց։ Իսկ իբրև եղև ժամ աղօթիցն և եմուտ սարկաւագն 'ի խնկել, եգիտ զամենայն կողոպտեալ, և ելեալ պատմեաց զայն հօրն։ Եւ հարեալ ժամ ժողովեցան եղբարքն և սկսան շփոթել, և եղև աղմուկ յոյժ, և ասեն ամենեքեան՝ եթէ ոչ այլ ոք արար զայն, եթէ ոչ այս ոմն եղբայր. վասն որոյ և ոչ յեկեղեցին եկն այսօր. և եթէ ոչ էր արարեալ զայս, որպէս հանապազ նախ քան զամենեսեան գայր, նոյնպէս և այժմ եկեալ էր։ Եւ առաքեցին առ նա և գտին զնա՝ զի կայր յաղօթս, և խորտակեցին զդուռն և մտեալ 'ի ներքս քարշեցին զնա արտաքս։ Իսկ նա աղաչէր զնոսա և ասէր. զի՞նչ ինչ գործեալ է իմ։ Եւ նոքա անարգանօք ասէին. ել առ մեզ, եկեղեցակողոպտող դու և ոչ արժանի կենաց, ել առ մեզ. ո՞չ էր բաւական քեզ զի այսչափ ժամանակս նեղեցեր և շփոթեցեր զմեզ, և արդ զհոգիս մեր կորուսանել ձեռն արկեր։ Իսկ նա ասէր. մեղայ, թողէք ինձ։

Այլ բերեալ առ առաջնորդն զնա և ասէին . սա է, հայր,
յառաջմէ աւելորդ վանից մերոց ։ Այլ սկսան իւրաքան-
չիւր 'ի նոցանէ ասել . մինն ասէր՝ ես տեսի զսա զի բան-
ջար ուտէր գաղտ, և այլ ոմն ասէր՝ ես տեսի զի գողա-
ցեալ հաց տայր արտաքոյ, իսկ այլ ոմն ասէր՝ ես տեսի
զսա զի յեկեղեցին գինի եարբ ։ Նոյն զայս ամենայն և
որ նման սոցին սուտ վկայէին ամենեքեան 'ի վերայ առ-
գարոյն այնմիկ ։ Իսկ նա զճշմարիտն ասէր՝ եթէ ոչ ինչ
գիտեմ յայդպիսիկ զոր ասէքդ ։ Այլ նոքա ոչ հաւատային
նմա ամենևին ։ Յայնժամ մերկացոյց 'ի նմանէ առաջ-
նորդն զսեսակ կրօնաւորի և ասէ . քո գործքդ այդպիսիկ
ոչ են քրիստոնէի ։ Այլ դրին յոտս և 'ի ձեռս նորա շղղ-
թայս, և ետուն զնա 'ի կանոնս վանիցն 'ի տանջանս ։
Իսկ նա մերկացոյց զնա և գանեաց ուժգին արջառա-
ջլօք, և ապա եհարց զնա և ասէ՝ եթէ ճշմարիտ իցէ զոր
ասեն վասն քո ։ Իսկ նա ժպտելով ասէր . ներեա ինձ
զի յանցեայ և ոչ գիտեմ ։ Պնդուարեալ ընդ այն կրօնա-
ւորն տանջեաց ահագին, և ապա եդ 'ի բանտի և արգ-
գեաց զոտս նորա 'ի կոճեղս, և գրեաց առ դուքսն վասն
նորա ։ Այլ եկեալ սպասաւորք դքսին տարան զնա անդ,
և էին շղթայք 'ի վերայ նորա ։ Այլ իբրև կացուցին ա-
ռաջի, ասէ դուքսն . ուստի՞ ես, այր դու, և կամ յորմ
աշխարհէ, և ընդէ՞ր եղեր կրօնաւոր ։ Այլ նա ինչ ոչ
ասաց, բայց միայն զայս՝ եթէ թող ինձ ։ Պարկացեալ
իշխանն և հրամայեաց պարզել զարդարն և արջառա-
ջլօք հարկանել և հերձել զթիկունս նորա ։ Այլ մինչ սկը-
սան հարկանել, ասէ ժպտելով ցիշխանն . հարկանելով
հարցես զարդարութ իմ, զի առաւել ես պայծառացայ ։ Նա
ասէ դուքսն . և ես իբրև զձիւն սպիտակ արարից զյիմա-
րութիւն քո ։ Այլ հրամայեաց հուր արկանել 'ի ներքոյ
ոտանայնի նորա, և քացախ և աղ վաթել 'ի վերայ կի-
զեալ տեղւոյն խոցից ։ Իսկ որք անէին, հիանային ընդ
քաջութի և համբերութի նորա և ասէին . ասա մեզ՝
ո՞ր են աղօթք եկեղեցւոյն, և թողցուք զքեզ ։ Իսկ նա
ասէր . զոր ոչ գիտեմ, զիա՞րդ ասացից, զի ոչ է իմ գործ ։
Այլ հազիւ ասաց դուքսն դադարել 'ի հարկանելոյ ըղ-
տաւորքն, և դնել 'ի բանտի ։ Իսկ 'ի վաղիւն կոչեաց դուքսն
զհայր վանիցն և զեղբարսն, և իբրև եկին առ նա՝ ասէ
ցնոսա . սաստիկ և խիստ տանջեցի զնա և ոչ խնայեցայ

ինչ գործ։ Ասեն եղբարքն. ամենապատիւ իշխան, և
այլ ևս բազում չարիս գործեալ է այրն այն, և մեք համ-
բերեալ նմա մնայաք դարձի նորա, և նա զյետինն չարիս
գործեաց։ Ասէ դուքսն. և զի՞նչ կամիք զի արարից դմա։
Ասեն ցնա. զոր ինչ ասեն օրէնքն։ Ասէ դուքսն. ասեն
օրէնքն՝ եթէ եկեղեցակողոպտութեան մեռանի։ Այլ նոքա
ասեն. մեռցի և սա։ Յայնժամ դուքսն արձակեաց զնո-
սա, իսկ զեղբայրն ետ ցդահիճն զի սպանցեն զնա։ Այլ
առեալ տարան զայրն և զարդարն 'ի տեղի ուր սպա-
նանելոց էին։ Յայնժամ իբրև ետես եղբայրն որ խո-
րեալն էր զանօթութիւն՝ զի հատաւ մահին, զղջացաւ և ա-
սէ. եղէ գող և լինիմ սպանող ես. սա մեռանի ան-
մեղ և կեցցէ հոգւով, իսկ ես մեղաւորն և կորնչիմ. ով
եղկելի անձն իմ, եթէ այժմ և եթէ յապայն ոչ կա-
րեն թաքչել անօթքն, և մինչ յայտնի՝ մեռանելոց են.
և գուցէ եթէ սաստ ծածկեսցի, սակայն յԱյ ոչ է 'ի ծա-
ծուկ, և զի՞նչ տացես պատասխանի յաւուրն դատաս-
տանի։ Այլ գնաց փութով առ սպասաւորսն և ասէ. օգ-
նեա, հայր, զի մի մեռցի արդարն, ես գիտեմ ուր ի-
ջեն անօթքն։ Յայնժամ սաստեաց հայրն և պատմեաց
դքսին իշխանին. իսկ իշխանն գնաց առ դահիճն, և ե-
գիտ զեղբայրն կապեալ և զայրն մերկացեալ և զաւուրն
պատրաստ առ 'ի սպանումն. և լուծեալ զեղբայրն 'ի
կապանացն եդ զնա 'ի դագաղն և սաստեաց 'ի վանս։
Իսկ եղբայրքն սկսան անկանել առաջի նորա և ասել.
մեղաք քեզ, այլ թողութի շնորհեսցես մեզ։ Իսկ նա
սկսաւ ողբալ և ասել. թողութի արարէք, եղբարք,
զի շնորհապարտս համարիմ զձեզ, զի յաղագս փոքր այ-
սոցիկ ցաւոց և չարչարանաց մնամ ես մեծի ողորմութե
այ. վասն այնորիկ ուրախ էի ես 'ի չարախօսելն իմ և
ժպտելով խօսէի, զի վասն սակաւուիկ այսու արհամար-
հանաց վարձս մեծամեծս առից. այլ վասն ձեր տրտմէի,
զի ոչ էր կամ ինձ ձերովք յանցանօք արդարանալ ինձ։
Այլ եկաց եղբայրն այն երանելին այլ ևս երիս աւուրս
կենդանի 'ի մահիճս և գնաց առ տէր որում կարօտէր
միշտ։ Այլ եղբայրն այն գնաց տեսանել զնա թէ որպէս
իցէ, և գտաւ զնա զի յաղօթս 'ի ծունկս լեալ աւան-
դեալ էր զհոգին և կայր ևս այնպէս դեռ. և գնացեալ
եղբայրն պատմեաց հօրն, իսկ հայրն հրամայեաց բե-

թէլ յեկեղեցին զմարմին նորա, զի անդ թաղեսցեն զնա։ Այլ դրին զմարմին նորա ՚ի սարկաւագանոցն, և կնքեալ զդուռն մինչև հօրն մեծի լաւրային, զի գայցէ և ապա թաղեսցեն զնա պատուով իբրև զվկայ Ք̃սի։ Այլ իբրև եկին հայրք և եղբարք մեծի վանիցն, և երգիչքն կատարեցին զկարգ թաղմանն, ասէ հայրն մեծի վանիցն ցսպասաւորս տեղւոյն. բացէք զդուռն սարկաւագանոցին և հանէք զմարմին սրբոյն զի թաղեսցի, զի ինն ժամ է։ Այլ իբրև բացին՝ ոչ ինչ գտին, բայց միայն ըզսանդալ իւր, զի փոխադրեալ էր զնա ա̃ծ յերկիրն կենդանեաց*։ Այլ զարմանալեօք հիացան ամենեքեան ընդ մեծի սքանչելեացն ընդ այն, և փառաւոր առնէին զա̃ծ և պատարագօք ասէին. տեսէք թէ զինչ շնորհեն մեզ երկայնամտութիւն և համբերութիւն և խոնարհութիւնն և չարչարկրութիւն։ Այլ մեք տեսեալ զայս սքանչելի պատուին համբերութեան, և նախանձեալ ընդ լաւ շնորհքն համբերութեան և խոնարհութեան և գնացեալ ձգնեսցուք, և համբերեալ ամօթոյ և արհամարհանաց, և քաջալերեալ մխիթարեսցուք ՚ի ժամ փորձութեան, որք շնորհեն մեզ զարքայութիւն երկնից շնորհօքն Ք̃սի ա̃յ մերոյ։

ԱՍԱՑ հայրն Եսայիաս. ոչ այլ ինչ չահ լիցի և խրատեսցէ զնորեկն եղբայր՝ իբրև անարգել և թշնամանել. զի զոր օրինակ տունկ որ ըստ օրէ առոգի և փութապէս աճեսցի, նոյնպէս և նորեկ եղբայր առաքինանայ եթէ համբերեսցէ թշնամանաց և նախատանաց։

ԳԻԱՐՁԵԱԼ ասէ. երանի այնոցիկ որք գիտութբ̃ աշխատին, զի հանդուցանէ զնոսա հանճար յամենայն ծանրութեց, և յետոյ դարձուցանէ զպատրանս և զդաւաճանութիւն դիւաց՝ որք խափանողս լինին ամենայն գործոց բարեաց, և առաւել ևս յաղօթս ծուլացուցանեն զորս ջանան ա̃յ ծառայել. վասն այսորիկ երանելի է դատել զինքն յա̃մի, և իմաստութ̃բ և չափաւորապէս ձգնել։

ԱՍԱՑ դարձեալ. առաջին ամենայն ձգանց է օտարութիւն յորժամ միայն ոք փախիցէ՝ թողեալ զիւրն բնակութիւն և այլուր երթիցէ. իսկ այնպիսւոյն պարտ իցէ զի ունիցի ընդ իւր ընկեր զհաւատս, զյոյս և զսէր և զխիստ հաստատութիւն, և քաջալեր լինել յամենայնի ՚ի

* Չէ դուրս իմանալ եթէ մարմնով փոխադրեալ իցէ յերկինս, այլ վասն սաստկութեան երանելւոյն տեսանելւոյ գործեալ փառաց որպէս յինքն գիրք։

կամն իւր ։ Քանզի յայնժամ պաշարեն զնա յամէն կող-մանց պատերազմունք, և բազմօրինակ բերեն զվիշտս 'ի միտ և երկեցուցանեն՝ եթէ անկանիցիս 'ի փորձութիւս և յաղքատութիւն, 'ի հիւանդութիւս և յատելութիւնս բազմաց. եթէ դիպեսցին այսոքիկ, զինչ յայնժամ արասցես մինչ ոչ ոք իցէ ծանօթ քո և ոչ ողորմած քո և ոչ գթած քո և ոչ հոգաբարձու, ոչ տուն, նա և ոչ տեղի ապաստանի ։ Զայսոսիկ յիշեալ հեղձի 'ի միտ ։ Բազում անգամ է զի գթութիւն այ փորձէ զնա այս-պէս, որպէս զի յայտնեսցի փոյթ և սէրն նորա զոր ունի առ այ ։ Այլ դու 'ի վերայ այսր ամի մի երկիցես, զի ոչ թողու այ երբէք և ոչ զոք յայնցանէ որ խնդրեն զնա ։

ԱՍԱՑ դարձեալ հայրն Եսայիաս. եթէ ոչ և միտք քո աղօթեսցեն ընդ մարմնոյդ, սուտ է վաստակ քո. զի եթէ սիրեսցես դու զվիշտս, յետոյ յուրախութիւն փոխեսցի քեզ ։

ԵՂԲԱՅՐ ոմն պատերազմեալ եղև 'ի խորհրդոց գող-ծով, և սպառնեաց զայն հօրն Եղակրեի ։ Իսկ ծերն կա-մեցաւ հաստատել զնա. ասէ ցնա. կրօնաւոր ոմն 'ի Սկի-տէ ունէր աշակերտ հնազանդ յոյժ, և կացեալ ընդ նմա ամս բազումս՝ և պատերազմեալ եղև ինքն և ասէ ցծերն. արասցես զիս միայնակեաց, հայր, 'ի խորին տեղւոջ ուրեք ։ Ասէ ծերն. գնացեալ խնդրեսցես տեղի ուր և հաճոյ թուեսցի քեզ, և շինեսցուք անդ սենեակ քեզ ։ Եւ գնացեալ եգիտ տեղի հեռի մղոն մի 'ի ծերոյն սենեկէ, և գնացեալ շինեցին անդ սենեակ ։ Ասէ ծերն ցեղբայրն. զոր ինչ պատուիրեմ քեզ՝ արասցես. յոր-ժամ քաղցիցես՝ կերիցես, և մինչ ծարաւեսցիս՝ արբ-ցես, և յորժամ նիրհես՝ ննջեսցես, բայց միայն 'ի սենեկէդ քումմէ մի ելանիցես մինչև ցշաբաթն. և ա-պա ել և եկ առ իս ։ Արար եղբայրն ըստ հրամանի ծե-րոյն յաւուրս երկուս ։ Իսկ յերրորդումն աւուրն ձանձ-րացաւ և ասէ 'ի միտ. զինչ է այս զոր արար ինձ ծերն ։ Եւ յարուցեալ ասաց աւելի սաղմոսս, և զկնի մտանել արևու ճաշակեաց, և գնաց 'ի մահիճս զի ննջեսցէ. և ետես 'ի մահիճսն իւր կողմնեալ սեաւ ոմն հնդիկ զի կրճտէր զատամունսն 'ի վերայ նորա ։ Եւ նա յահէ նո-րա վաղվաղակի փախեաւ և եկն առ ծերն, և բախէր զդուրսն և ասէր. հայր, ողորմեաց ինձ և բաց զդուրս քո ։ Իսկ ծերն իմացաւ զի ոչ պահեաց զպատուիրանս

իւր, վասն այն ոչ եղաւ նմա զդուռն մինչև ցաւուրսն։ Իսկ յառաւօտուն բացեալ եգիտ զնա զի կայր արտասուօք և լալով և աղաչէր. գթացաւ 'ի նա հայրն և տարաւ 'ի սենեակն։ Ասէ եղբայրն՝ եթէ սեաւ ինչ իբրև զհնդիկ ելանէ 'ի մահճիցս իմ մինչ կամէի ննջել։ Ասէ ծերն ցնա. յայն սակս դիպեցաւ քեզ այն, զի ոչ պահեցեր զբանս իմ։ Յայնժամ կարգեաց նմա կանոնս զոր կարող էր տանել. և եղև աշակերտն այն կրօնաւոր ընտրեալ։

ԵՀԱՐՑ ոմն եղբայր ցհայրն Թէոդորէ և ասէ. եթէ լինիցի յանկարծակի երկեղուտ ինչ գործ, դու ո՞չ երկնչիցես, հայր։ Ասէ ցնա ծերն. եթէ անկցին երկինք 'ի վերայ երկրի, Թէոդորէ ոչ երկիցէ։ Զի խնդրեալ էր նա յԱյ, և բարձեալ էր 'ի նմանէ տէր զերկչոտութիւն։

ԱՍԷԻՆ վասն հօրն Թէոդորէի և վասն հօրն Լուկիայ՝ եթէ յիսուն ամ խափանեալ էին զխորհուրդս իւրեանց և ասէին՝ զկնի ձմերանս երթիցուք աստի. և 'ի գալ ամարայնոյն ասէին՝ թէ զկնի այսու ամարայնոյս երթիցուք։ Այսպէս կատարեցին զամենայն աւուրս կենաց իւրեանց։

ԵՂԲԱՅՐ ոմն եղև բուռն յոյժ անհանդուրժելի, որ և էր ինքն որդի ազատաց. առ որ ասէին դևքն՝ այդ 'ի կրօնաւորութենէդ եղև, դու ընդէ՞ր համբերես դմա, զի ծանրացուցի և տրտմեցուցի վէրք քո։ Իսկ եղբայրն համբերութեամբ իւրով յաղթեաց զչարին խորհուրդս և զերծաւ յորոգայթէ թշնամւոյն։ Քանզի տեսեալ տէր զհամբերութիւն նորա, ազատեաց զնա 'ի ցաւոց և բժշկեաց 'ի բորոտութէ. զի որք համբերեն յուսով՝ օգնէ նոցա, զի մերձ է տէր առ երկիւղածս իւր։

ԱՍԱՑ հայրն Իսիդորէ. իմաստութիւն սրբոցն այս է զի ճանաչիցեն զկամս Այ, և ամենայնի յաղթեսցէ մարդ համբերութեամբն իւրով, զի հնազանդեսցի ճշմարտութեանն, և զի պատկեր Այ է մարդ. վասն այնորիկ դիտաւորեալ է հեռանալ իւրն կամաց և խորհել զիւրն հաճոյս, և ոչ հեռանալ և հնազանդել օրինացն Այ։ Առ այժմ ժամ է ծառայել Այ, և ահա օր փրկութեան յարաժամ լիցուք միշտ. և որք պնդեսցին զնա և համբերութեամբ, ստանան զանձինս իւրեանց։

ԱՍԱՑ հայրն Պիմէն վասն հօրն Յովհաննու կարճահասակին՝ եթէ խնդրեաց յԱյ, և բարձաւ 'ի նմանէ ամե-

նայն պատերազմունքն մարմնոյ, և եղև ազատ յամենայնէ։ Արդ և տեսեալ զայս, գնաց առ ծեր մի մեծ և պատմեաց նմա զայն և ասէ. տեսանեմ զիս 'ի հանգիստ մեծ, զի ոչ մի ինչ պատերազմ կայ 'ի վերայ իմ։ Ասաց ցնա ծերն. գնա դարձեալ և աղաչեա զՏէր, զի թողցէ 'ի քեզ զպատերազմն քո, քանզի պատերազմաւ ազգին մեծամեծ բարութիւնք։ Եւ աղաչեաց զՏէր, և եկին դարձեալ պատերազմն, և այլ ոչ խնդրէր աղօթիւք զի բարձցէ զայն 'ի նմանէ Տէր. այլ խնդրէր զի համբերեսցէ ամենայն փորձութեանց նորա։

ԱՍԱՑ դարձեալ հայրն Պիմէն վասն հօրն Աղաթոսի՝ եթէ յայսպիսի չափ եհաս, մինչ զի հիւանդացեալ գնէր 'ի մահիճս ամն բազումս, և ոչ երբէք կամեցաւ առնել զկամն իւր, այլ ասէր. երանեալ է այր որ համբերեսցէ փորձութեանց։

ԳՆԱՑ երբեմն հայրն Մակարիոս մեծն առ հայրն Անտոնիոս 'ի լերինն. և իբրև բախեաց զդուռն, ել առ նա հայրն Անտոն և ասէ. ով ես դու։ Եւ նա ասէ. ես եմ Մակար։ Իսկ ծերն փակեաց զդուռն և եթող զնա արտաքս, և մտեալ 'ի ներքս 'ի խցին էր ժամ ինչ այնպէս կալաւ։ Իսկ իբրև ետես զհամբերութիւն ծերոյն Մակարայ, եբաց զդուռն և ուրախութեամբ ընկալաւ զնա և ասէ ցնա. 'ի բազում ժամանակաց ցանկայի տեսանել զքեզ, քանզի 'ի բազմաց լսէի զքէն։ Եւ հիւրընկալեալ բարութք հանգոյց զնա, զի 'ի հեռաւոր բազում աշխատութեամբ եկեալ էր։ Իսկ իբրև երեկոյ եղև, թրջէր հայրն Անտոնիոս զարմաւենիսն առ 'ի գործ։ Ասէ Մակար. եթէ հրամայես՝ թրջեցից և ես ինձ։ Անտոնիոս ասէ. թրջեսցես և դու։ Եւ կապեաց խուրձն մի մեծ զովացոյց, և նստեալ երկոքեան 'ի միասին յերեկոյէ մինչև ցառաւօտն հիւսէին զսիրայն և խօսէին զշահս հոգւոյ և զհիւսեալն թողուին 'ի դուրս ընդ պատուհանս այրին։ Եւ ետես զհիւս Մակարայ զի շատ էր յոյժ, և ասէ. զօրութիւն բազում ելանէն յերանելի ձեռացս յայսցանէ։ Այսպիսիք էին երանելիքն 'ի գործ և յաշխատութիւն մեծ, և 'ի հոգևորն առաւելագոյն 'ի հրաշմունս աղօթից։

ԵՂԲԱՅՐ ոմն եհարց զհայրն Մակարիոս և ասէ. զինչ իցէ, հայր, քաղցրութիւն և աղօթք։ Ասէ ծերն. քաղցրութիւն

և աղօթք են յորժամ յաղթէ որք ամենայն փորձութեանց որք գայցեն 'ի վերայ՝ թէ 'ի դիւաց և թէ 'ի մարդկանէ, որպէս գրեալն է՝ համբերելով համբերի տեառն և լուաւ աղօթից իմոց: Վասնզի բարի են աղօթք, բարի է և համբերելն փորձանաց, զի օգնեսցէ մեզ տէր, և ուղղեսցուք յամենայն գործս բարիս. և զի օտար է 'ի կրօնաւորէ բարկանալ եղբօրն, օտար է և տրտմեցուցանել զընկերն, այլ պարտ է առնել նախ և ապա ուսուցանել: Այլ զի ունիցի կատարեալ խոնարհութիւն ըստ առաքելոյն որ ասէ՝ եթէ առաւել նշաւակի եղաք ամենայն աշխարհի. և թէ մեք յիմարք և դուք իմաստունք, և մեք անարգք և դուք փառաւորք. և արդ վասն այնորիկ պարտ է խնդալ մինչ անարգիցիմք, և փրկութիւն համարել մեզ զկիշտս և զտուգանս՝ զոր յաղագս նոյ եկեսցեն 'ի վերայ մեր: Այլ զի Պետրոս առաքեալ ասէ. եթէ արհամարհեսջիք վասն անուան տեառն, երանելիք էք դուք, և հոգի նոյ բնակեսցէ 'ի ձեզ: Այլ արդ եթէ այս այսպէս իցէ, ապա խնդալ պարտ իցէ յորժամ արհամարհեալ լիցուք վասն անուան տեառն. և զի ասէ՝ խնդային յորժամ վասն անուան տեառն ձաղեալ լինէին: Այլ արդ ոչ գիտէք եթէ պարտական են որդիք նմանել հօրն. նոյնպէս և մեք նմանեսցուք առաքելոցն Տեառն, որք աւետարանաւն ծնան զմեզ. և եթէ որդիք նոցա իցեմք, պարտական եմք և գործոց նոցա նմանող լինել. քանզի նոքա մինչ անարգեալ լինէին՝ խնդային, և մինչ զրպարտէին՝ ոչ շարժէին 'ի մտի. և զի լսէին 'ի Հրէից և 'ի հեթանոսաց՝ եթէ սոքա աղանդիք և դիւթութեամբ խաբեանց շփոթեն զաշխարհ ամենայն. և 'ի վերայ այսոց ամենայնի ոչ միայն ոչ տրտմէին, այլ և խնդային եւս և զանիծիչսն օրհնէին: Այլ զի այս ամենայն վասն այնորիկ գրեցան, զի ընթերցցուք և նմանեսցուք նոցա. և յորժամ դիպեսցին մեզ չարիք կամ անարգանք, և տուժիցիմք ինչ և կամ հարկանիցիմք և կամ զրպարտիցիմք և կամ սուտ վկայեալ լինիցիմք, այսու գիտութեամբ և յուսով ցնծասցուք սրտիւ իբրև 'ի վերայ բազում շահեալ պատուոյ, որով արժանի լիցուք հաղորդակից լինել ձգանց առաքելոց և մարտիրոսաց և հարց ամենեցուն. և զի թէ վշտացն հաղորդեսցուք, և փառացն հաղորդք եղիցուք: Օրինակ ա-

մենայն քրիստոնէից պարտ է գործել, զի այս հաստատա-
կաց է օրէնք, որպէս զի լիցուք աշակերտք քարոզչաց
նոցուն: Այլ և առաւել կրօնաւորք, որք են աղքատք,
պարտին առնել զայսոսիկ՝ որք կամաւն իւրեանց հրա-
ժարեալ իցեն յերկրէ և յամենայն գործոց նորա:

ՀԱՅՐՆ Մելիսի բնակէր երբեմն 'ի սահմանս Պար-
սից ընդ երկու աշակերտս իւր. և եկին երկու որդիք Թա-
գաւորին Պարսից եղբարք մարմնոյ որսալ 'ի մայրիս ըստ
սովորութեան իւրեանց. և եդին մեծ ուռկան որպէս հե-
ռագոյն իբրև երկոտասան մղոնս, և մղոնս քառասուն,
իբր զի զորս գտցեն որս՝ ձգեսցեն 'ի նմա և նիզակօք խո-
ցեալ սպանցեն: Անդ յանկարծակի գտաւ ծերն և ա-
շակերտք իւր 'ի դաւն յայն: Իսկ իբրև տեսին զնոսա
մարդք մերկս և վայրենիս ծածկեալք գիսովք իւրեանց,
զարմացան և հայէին ընդ նոսա սքանչացեալք ժամ մի,
և ասեն ցսուրբ ծերն. մարդ իցես արդեօք եթէ
ոգի ինչ նոր՝ ասա մեզ: Ասէ ծերն. մարդ եմ մեղա-
պարտ և ելի աստ ողբալ զմեղս իմ, և երկիր պագանեմ
Յսի Քսի որդւոյն այ կենդանւոյ: Ասեն ցծերն մեք
կուռք աղքայլին. ոչ գոյ այլ Ած, բայց միայն արեգակն
և հուր զոր մեք պաշտեմք, և դու փութա և եկ յեր-
կրպագութիւն նոցա: Իսկ իբրև լուաւ զայս ծերն, ասէ
ցնոսա. դուք ստեղծուածք էք այն մերոյ, և զձեզ մո-
լեն զեզ առ նոսա. այլ աղաչեմ զձեզ՝ Թողէք զմոլո-
րութիւն զայդ և ծանեարուք զճշմարտութիւն և խոստո-
վանեցէք զԱծ՝ որ ստեղծ զերկինս և զերկիր և զամե-
նայն ստեղծուածս: Իսկ նոքա ասեն. զխաչեալն և զմե-
ռեալն զայն ասես Ած ճշմարիտ զոլ: Ասէ ծերն. այո՛
զայն ասեմ Ած ճշմարիտ, որ խաչեցաւ և ջնջեաց զ-
մեղս, մեռաւ և եսպան զմահ, զնա հաւատամ Ած ճըշ-
մարիտ: Իսկ նոքա տանջեցին զնոսա խիստ, և բռնա-
դատէին զոհել հրոյ: Այլ զկնի բազում տանջանացն
սպանին զերանելի աշակերտսն նորա. իսկ զծերն Մե-
լիսի այլ բազում տանջեցին, և յետոյ դրին նշաւակ
իբր նպատակ, և կացեալ նոքա երկոքեանն աստի և ան-
տի և հարին նետիւ մինն զսիրտն և միւսն զթիկունս նո-
րա: Իսկ երանելի ծերն Մելիսի ասէ ցնոսա. զի խա-
հեցայք զաղիւն իմ հեղուլ անպարտ զծառային Քսի
այ, 'ի միում պահու յեղուց 'ի յայսմ ժամու անդրանիկ

եղիցի մայրն ձեր 'ի ձէնջ և պականեսցի 'ի սիրոյ ձեր-մէ, և նետուբք ձերովք մեռցիք և դուք 'ի միմեանց խո-ցոտեալ, և խնդրեսցի արիւն մեր 'ի ձէնջ ։ Զայս ասա-ցեալ ննջեաց երանելի ծերն սուրբն Մելքիսի նահա-տակեալ վկայական մահուամբ վասն անուան տեառն Ք՜ի ա՜յ ։ Իսկ 'ի վաղիւն ելին անդրէն 'ի յորս երկո-քեան եղբարքն այնուքիկ որդիք Թագաւորին ։ և ահա գայր շփոտուցեալ եղջերու մեծ յանապատէ, որոյ զհետ չոգան երիվարիւքն ։ և ընկեցաւ 'ի մէջ նոցա որսն, և ձգեցին նետս երկոքեանն միանգամայն, և հարեալ ըզ-սիրտ միմեանց սպանին զիրարս ։ Այլ կատարեցաւ 'ի վե-րայ նոցա մարգարէութիւն սրբոյ նահատակին ծերոյն Մելքիսի, զոր անէծ զնոսա ըստ գուշակելոյն նորա 'ի նմանէ ։

ՊԱՏՄԵԱՑ մեզ հայրն Ոնէսիմոս վասն հօրն Մար-կելի՝ եթէ բնակէր նա հանդարտեալ միայն յայր մի որ մերձ էր 'ի գիւղ մի մեծ 'ի կողմանս Իբերիանու լե-րինն, զի 'ի կատար լերինն էր այրն ուր բնակէր նա ։ Այլ էր հայրս այս Մարկելէ հեզ յոյժ և քաղցր ընդ այլոց բազում առաքինութեանց, և ունէր յինքն կատարեալ զերկիւղն ա՜յ և սրբութիւն մարմնոյ ։ վասն որոյ հաւատ յոյժ ունէին առ նա արք գեղջն այնորիկ, մինչ զի բա-զումք ելանէին առ նա և ուսանէին 'ի նմանէ ։ Այլ ե-կաց նա յայսչափ դժուարին տեղ և յայրն այն վեց ամ, և բազում փորձութեանց համբերեաց և դիւաց հակա-ռակորդաց սրբութեանց, որպէս և ինքն ասէր՝ թէ ջա-նային հանել զնա յայրէ անտի և խափանել զբարի գործս նորա, այլ նա ժուժկալեաց ամենայնի ։ Իսկ դևն յարուցանել փորձանք 'ի վերայ նորա կամելով, մտա-ծեաց գործ նմանն չարութեան իւրոյ ։ քանզի եղև ինքն դևն 'ի կերպարանս ծերոյն Մարկելէ, և գնացեալ 'ի գիւղ անդր կայր արտաքոյ գեղջն ։ և ուր տեսանէր կին միայն ելեալ 'ի շինէն, գնայր առ նա 'ի կերպս ծերոյն, խօսէր ցնա և ասէր ։ մեղ ինչ ոչ է մերձենալ 'ի կին, զի բնութիւն է այն ։ Այլ պատարէր զնա և անկանէր 'ի նա և գնայր 'ի լերինն կողմն ։ Այլ զայս առնէր դևն տեսակաւ կրօնաւորին բազում անգամ ։ և ուր տեսանէր կին մի-այն՝ դիմէր 'ի վերայ նորա ձևովն Մարկելլոսի և բռ-նանայր և նմջէր ընդ նմա ։ Իսկ կանայքն ձանձրացեալ ընդ այսպիսին՝ պատմեցին արանց գայս ։ Այլ եւ զբո

այս ընդ ամենայն գիւղն, և ժողովեցան ժողովուրդք բազում յաւուր կիրակէի յեկեղեցին, և եղև աղաղակ մեծ։ Իսկ քահանայապետն կոչեաց զկանայսն զայնոսիկ և հարցանէր ստուգիւ՝ եթէ այս այսպէս իցէ, ննջեցեալ իցէ ընդ ձեզ ծերն։ Եւ էին կանայքն այնոքիկ իբր քսան, որք ասացին՝ եթէ արդարև այդպէս իցէ. ոչ մի անգամ կամ երկիցս, այլ բազում անգամ. զի այս ե- րեք ամ է որ կալեալ բռնադատէ և ննջէ զմեզ։ Զայս իբրև լուաւ քահանայապետն, ոչ իմացաւ եթէ խար- դախութեան դիւին և առաջօք ինչ իցէ։ Եւ առաքեցին մանկունս զօրս կանանց այնոցիկ և ասեն. գնացէք հա- լածեցէք զչար ծերն այն չարեօք 'ի տեղւոջէն յայնմա- նէ։ Եւ իբրև գնացեալ հասին անդ արքն գեղջն, սկը- սան հարկանել զանպարտ ծերն զայն բրօք սաստկապէս յոյժ։ Եւ կալեալ զմորուսն փետէին բնաւ և գանէին և ասէին. մոլի և չար, մեք հաւատացեալ էաք զքեզ իբ- րև 'ի սրբոց մ͞յ, և դու անատակ գործով քով խայտա- ռակեցեր զկանայս մեր պղծելով զնոսա։ Եւ այնչափ վիրաւորեցին զնա, մինչ յոտից մինչև ցգլուխ չէր 'ի նմա տեղ ողջ. և կալեալ զոտիցն քարշեցին զնա 'ի վայր մինչև 'ի ստորոտ լերինն և ձգեցին զնա անշունչ 'ի վե- րայ ճանապարհին։ Իսկ ուղևորքն բիւրիտացւոց անցա- նէին ընդ այն, և գտին զսուրբ ծերն Մարկելլ անկեալ 'ի ճանապարհի շաղախեալ արեամբ և հարցանէին. վասն էր այս և յումմէ՞ դիպեցաւ քեզ այդ։ Իսկ ծերն ոչ ինչ յայտնեաց նոցա, բայց միայն աղաչէր զի բարձեալ տանիցեն զնա յայրն յայն. և բարձեալ տարան զնա յայրն իւր, և օրհնեալ 'ի նմանէ գնացին։ Իսկ մարդիկ գեղջն մինչ լուան թէ կենդանի է, գնացին անդ, հայ- հոյէին և նախատէին և անարգէին զնա։ Եւ ծերն սուրբ զայս ամենայն եկեալն 'ի վերայ իւր ոչ ինչ գրէր, և գո- հանայր զա͞յ վասն եկեալ փորձանացն 'ի դիւաց 'ի վե- րայ իւր։ Եւ յոյժ 'ի յամօթ և 'ի պատկառանս և 'ի նախատինս էր սուրբ ծերն յայրն յայն զամ մի, և աղա- չէր միշտ զա͞ծ զի թողցէ նոցա զայն։ Իսկ յետ այնորիկ յայտնեցաւ 'ի տեսլեան քահանայապետին՝ թէ այն ա- մենայն պատրանք դիւաց էր և առաջօք եղեալ էր այն առ կանայսն, և ծերն սուրբ է և ոչ գիտէ զայնմանէ և ոչ ինչ։ Եւ այլ և կանայքն այնոքիկ և արքն իւրեանց յայնմ

գիշերի զխուահարեալ փոփոխէին և լլկեալք թաւալէին. յորմէ խնացան ամենայն բնակիչք գեղջն եթէ դիւական էր երևմունքն զոր տեսին կանայքն այնոքիկ. զոր և խնդրեանք խոկ կանայքն պատմէին 'ի միտս եկեալ, եթէ իբրև շփոթ ինչ և երևմունք այնպէս խառնակէր ընդ նոսա, և սրտաթափ լինէր ընդ լեռնակողմն։ Յայնժամ ապաշաւեալք և զղջացեալք կոծէին զինքեանս վասն տանջելոյ և գանելոյ զանպարտ սուրբ ծերունին զայն։ Այլ յարուցեալք ամենեքեան միանգամայն գեօղն ընդ կանանց և մանկանց իւրեանց գնացին յայրն թողութ̃ն խնդրել 'ի ծերոյն։ Իսկ ծերն Մ՝արկեղ զխոստացեալ զայն փախեաւ և ոչ երևեցաւ նոցա, և գնացեալ բնակեցաւ 'ի լեառն Ափորիոյ, և ոչ բնաւ եւս կամ խօսեցաւ ընդ նոսա այլ։ Իսկ մարդիկ գեղջն իբրև ոչ գտին զմարդն այ̃ յայրն իւր, անմխիթար սգով դարձան անդրէն 'ի գեօղն իւրեանց. և միշտ սգային և լային ըզփորձանս իւրեանց զոր պատահեաց նոցա 'ի զխեացն չարութ̃է, և խնդրէին հանապազօր զթողութ̃ի 'ի տեառնէ զոր մեղան անպարտ սրբոյ ծերոյն՝ գանելով զնա անողորմ։ Իսկ ծերն Մ՝արկեղէ ասէր յիս. ասեմ քեզ, հայր Թէոփիլէ, եթէ կամիս անշփոթ կալ և անշարժ 'ի բարիս և խաղաղութ̃բ կատարել զկեանս քո, մերժ 'ի զխուռս կամ 'ի քաղաքս և ուր իցեն կանայք և մանկունք՝ մի բնակեսցես երբէք. զի յարուցմունք փորձանաց՝ որք են զայթագղեցուցիչք, 'ի նոցանէ յառաջանայ. այլ որք կամիցին զերծանել յայսմ ամենայնէ, փախիցեն յայնցանէ ուր նոքա իցեն։

ԵՂԲԱՅՐ ոմն եհարց ցհայրն Պիմէն և ասէ ցնա. ես ուր և գնացից, հայր, գտից զօգնականութիւնն այ̃, զի փորձիւ գիտեմ որ օգնէ ինձ յարաժամ։ Ասէ ցնա ծերն. և որք զսուրն 'ի ձեռն ունին սպանանել զմարդ, գտանեն և նոքա զօգնականութ̃ն այ̃ 'ի յայս կեանս. դու ընդ այդ մի հպարտանասցես, այլ ձգնեա և հսկեա զի կեցցես 'ի յաւիտեան. զի ոչ է բարւոք համբերել յայսմ կենցաղս և ուրախութիւն մարմնական։

ԱՍԱՑ հայրն Իսիդորէ 'ի Սկիւտէ ցժողով եղբարցն. ոչ վասն ձգնութ̃ե և աշխատութեան ժողովեալ է ձեր աստ. և արդ ոչ վիշտ գոյ աստ և ոչ աշխատութիւք 'ի տեղիս յայս. և գնամ աստի անդ՝ ուր իցեն վիշտք և աշխատութիք, գուցէ համբերիցեմ յետոյ։

ԵՂԲԱՅՐ ոմն եհարց ցհայրն Պիմէն և ասէ. եւս ումեք անձն իցէ բանն որ գրեալ է՝ եթէ մի հոգայք վա-ղուն վաղուի։ Ասէ ցնա ծերն. անձն է սա առաքինայն մար-դոյ համառօտեցելոյ, այլ և առաւել կրօնաւորի, որպէս զի զամենայն յոյս մեր ունիցիմք 'ի տէր և մի 'ի հոգս մեր. զի զոր ինչ ունի նա, ամենայն առաւել է։ Ընդ է սա և որոց 'ի փորձութիւն անկանելոյն, զի մի ձանձրացեալ վհատեսցին, այլ ակն կալցին միշտ օգնականութեանն Այ։

ՀԱՅՐՆ Պաւղոս պատուիրեաց ասաց՝ եթէ կրօնաւոր որ ունիցի ինչ 'ի պէտս 'ի սենեկի, և ելցէ հոգալ այլ, նա կատարելի 'ի գիւղս. զի աւելի պէտս որ իցէ առ կրօ-նաւորն՝ այն ոչ է յԱյ, այլ 'ի սատանայէ իցէ։

ՕՆԻՐ ոմն զնայր վաճառել զմախաղս իւր, և դիպեցաւ յանկարծ դևն 'ի մախաղն և կարօտ զամենայն ձեռա-գործս նորա։ Ասէ ծերն իբրև եւես զայն ինչ գործ զի-ւրն, եկաց յաղօթս և ասէր. գոհանամ զքեզ, տէր, զի փրկեցեր 'ի վշտաց զանձն իմ։ Իբրև ոչ կարաց համբե-րել դևն ընդ խոնարհութիւն ծերոյն, ձայնեաց և ասէ. ա-հա առ քեզ մախաղք քո, չար ծեր։ Օ՛ի յամօթ եղև դևն ընդ համբերութիւն ծերոյն, զի ոչ նեղացաւ 'ի կո-րնչելն ձեռագործին, այլ խնդացից եղև. և առեալ ծե-րոյն զմախաղ իւր վաճառեաց զնոսա։

ԱՍԷՐ ծեր ոմն՝ եթէ Ղազարոս աղքատն առաքինու-թիւն ինչ ոչ արար, այլ միայն զի ոչ տրտնջեաց առ Ած՝ թէ ոչ փրկեցեր զիս 'ի վշտաց իմոց, այլ գոհութեամբ կրէր զվիշտս իւր, և ոչ բամբասէր զԱստուածն զայն. վասն այսորիկ Ած ընկալաւ զնա։

ԱՍԱՑ ոմն 'ի հարցն. եթէ ոչ շարժէր 'ի հողմոյ ծառ, ոչ մեծանայր և ոչ ելանէր 'ի բարձունս և ոչ արմատս ձգէր 'ի խորս. նոյնպէս և կրօնաւոր եթէ ոչ փորձեսցի և համբերեսցէ, ոչ կարիցէ քաջ և արիացեալ լինել։

ԱՍԱՑ և այլ ոմն ծեր՝ եթէ վասն այսորիկ ոչ ձեռնա-չեմք զքաղ մեր, զի ոչ ունիմք համբերութիւն 'ի գործս, այլ դիւրաւ կամիմք ստանալ զառաքինութիւն. վասն զի շրջիմք տեղւոջէ 'ի տեղի գտանել տեղի ուր դև ոչ իցէ։

ԱՍԱՑ ծերն՝ եթէ զոր օրինակ մին եթէ լուծեալ ոչ ձգեսցի՝ ոչ ընդունի յինքն զջուր կենդանի, նոյնպէս և մարդ եթէ ոչ 'ի վիշտս և յաշխատութիւնս փորձեսցի՝ ոչ ընդունի զշնորհս սուրբ հոգւոյն, որպէս և տեսին ցՊաւ-

զոր առնէր՝ բաւական է քեզ շնորհք իմ, զի զօրութիւն իմ 'ի տկարութեան քո կատարի ։

ՅՈՒՆՒ Մ՛երոժէնի բնակէր 'ի լաւրայի. և յայնչափ ճգնութիւն և 'ի վիշտս եւս զմարմին իւր, մինչև ջրգողական ախտիւն հիւանդացեալ եղև, և առնէր նա զամենեսեան որք գային առ նա 'ի հարանցն միաբանելցես. աղօթեցէք վասն իմ, հարք, առ Տէր զի մի գուցէ ներքին մարդն իմ ջրգողեսցի. այլ զայս մարմնոյ իմոյ զաւ յերկարաձգիլ ինձ խնդրեմ 'ի Տեառնէ իմ իմոյ ։ Այս լուաւ զամենայն Յուստադիոս պատրիարքն Երուսաղէմի և կամէր առաքել առն ինչս 'ի պէտս սորա ։ Իսկ ծերն Մ՛երոժէնի պատասխանեաց նմա և ասէ. աղօթս տուացես վասն իմ, տէր, զի փրկեսցայց 'ի տանջանացն յաւիտենից և բաւական է ինձ. և ոչ էառ ինչ 'ի նմանէ ։ Նոյնպէս անցուց և խստամն ունէին զհամբերութեան աշխարհն այսմիկ, և զմեղութիւն սիրէին ։

ՅՈՀԱՆ ցհայրն Մ՛իմէոն եղբայր մի և ասէ ցնա. զինչ առարից, հայր, զի սիրտ իմ լուծանի և թուլանայ եթէ փորձ ինչ աշխատեմ ։ Ասէ ցնա ծերն. ո՞չ զարմանաս զուռնոյ Յովսեփա թէ որպէս համբերեաց փորձութեանց մինչ մանուկն էր՝ յերկեակն եղբարցն, և ոչ լուծաւ 'ի սիրտ նորա, և եթէ որպէս տեղ յետոյ մեծացոյց զնա. նոյնպէս և Յոբ ոչ եղած զանձն իւր և կալ անխախտ 'ի վշտաց 'ի յաւուրն իւր և ոչ մերժեցաւ 'ի կատարեալ սիրոյ նորա. նոյնպէս և դու մի լուծցիս, զի առաքինութիւն կրօնաւորի 'ի փորձութիւնս երևեսցին պատուաւորեսցին ։

ՅՈՂՔԱՑԻ ոմն եհարց ցհայրն Մ՛ակարի և ասէ. եթէ նեղացայց յանապատի և գայցեն բարերարոք և կամեսցին առաջնորդել զիս՝ զինչ բարւոք է, այն՝ եթէ ես մնացից 'ի նոցանէ, թէ այն՝ զի թէ կարօտացեալ առաջնորդել 'ի նոցանէ՝ առաջնորդեցին ։ Ասէ ցնա ծերն՝ ոչ, այլ ընկերս յանձն զայն զարձ. զի ողջախոհ և խոհեմ փորձութիւնք և զայցեն 'ի վերայ մարդոյ, պարտ է առնել՝ թէ վասն մեղաց իմոց եկին այս 'ի վերայ իմ. և եթէ բարի ինչ գայցէ, ասասցէ թէ այս յԱյ եկեալ է ։

ՆԱԲԱՑ հայրն Մ՛ատոյի. եթէ բնակեալ կցես ընդ միաբանն եղբարց, մի փախուցեր զանեղծն. զի թէ փախիս, յայժ զնտանեսցես. զի զոր օրինակ թռչուն եթէ թողցէ խաւ զձուան՝ զձագաձեռ ոչ հանիցէ 'ի նոցանէ, նոյնպէս և

ծեր 'ի փոփոխել տեղւոյն ցանկայք 'ի հաւատոյն և յուսա-տէն։ Բազում են որոգայթք թշնամւոյն. զի թէ ոչ կարիցէ որսալ զանձն աղքատութեամբ, զհարստութիւն դնէ առաջի ցանցս. և թէ անարգութեամբ և արհամարհա-նօք ոչ կարիցէ գթել, զգօսութիւն և զփառս դնէ որո-գայթ. և եթէ յաջողութեամբ ոչ յաղթի, զցաւս և զհի-ւանդութիւնս բերէ. իսկ եթէ ողկրանալութեամբ ոչ կարաս-ցէ ձգել, 'ի սնափառան պահօք ձգէ զհոգին, և ածէ 'ի վերայ ցաւս և հիւանդութիւնս, սովս և ծարաւս, զի լքեա-ցէ յանձնէ զսէրն ա͞յ։ Արդ եթէ մեղաւոր իցես և դի-պեսցի քեզ այս, յիշեա զահագին տանջանս և զանա-չառ դատաւորն, և մի յուսահատեսցիս երբէք. այլ ցնծա զի առաւել կամեցաւ ա͞ծ ջնջել զպարտս մեղաց քոց, և ասասցես. խրատելով խրատեաց զիս տէր և 'ի մահ ոչ մատնեաց. երկաթ գոլով դու՝ հրով սրբեսցես ըզ-ժանգ քո։ Իսկ եթէ արդար իցես և ցաւք ինչ պատահին քեզ, 'ի վերագոյն պսակին հասցես և 'ի մեծամեծս. և ոսկի գոլով դու՝ հրով հալածչացն այն մաքրեսցիս յաղ-տոյ. թէ և մարմնոյ քո առցի հրեշտակ սատանայ՝ խնդաս-ցես, զի Պաւղոսի վկայակից եղեր դու։ Այլ զի ջերմանեալ փորձեցար և փորձանօք մաքրեցար ըստ գրեցելոյն՝ թէ անցաք մեք ընդ հուր և ընդ ջուր, և հաներ զմեզ 'ի հանգիստ քո. եթէ դիպեցար առաջնոյն, մնասցես և երկրորդին ևս։ Այլ գործեա զառաքինութիւն և զգեցիս ողորմութիւն, որպէս և գրեալն է՝ եթէ աղքատ և տնանկ եմ ես. և զի կրկին վշտօք կրկին և զհատուցումն առ-ցես շնորհօքն Տ͞ն։

ԱՍԱՑ դարձեալ. եթէ հիւանդանայցես, մի տրտմա-բանեսցիս և ասասցես՝ եթէ ոչ կարեմ հսկել և աղօթել, վասն զի պահք և աղօթք և ամենայն դժուարին գործք առ 'ի ցամաքել զխորհուրդս կարգեալ են։ Այլ եթէ զօր ինչ գետնախշտութի և պահք և աղօթք և չարչա-րկութիւն կատարել կարեն 'ի մարմնի, զայն և հիւան-դութիւնք կատարեն. ապա ոչ է պարտ տխրել ընդ այն, այլ պարտ է համբերել գոհութեամբ ցաւոյն և լաւութեամբ փառաբանել զա͞ծ։

ԱՍԱՑ դարձեալ. եթէ որք 'ի յաշխարհի մեղանչեն՝ ակամայից 'ի բանտի արգելուին, նոյնպէս և մեք կամաւ արգելցուք զմեզ վասն մեղաց մերոց, որպէս զի կամա-

ւոր վշտօք մերովք փրկեսցուք 'ի յաւիտենից տանջա-նաց։ Եւ եթէ պահեսցես՝ մի պատճառեսցես զհի-ւանդութի, զի որք որկրամոլին են և ուտեն՝ նոքա տառա-պել են ախտամանս. եթէ սկսար զգալին՝ մի ձանձրա-ցիր, այլ կարդա զանէր, և նա օգնեսցէ քեզ և տացէ քեզ համբերել ամենայնի, և յամօթ լիցի թշնամին քո։

ԱՍԱՑ դարձեալ. որք կամին նաւել և անցանել ընդ ծով, բազում անգամ և նոքա իմանան զհողմ. իսկ եթէ մնասցեն ընդ խորս՝ և զիջեսցի համբաւակ հողմ, ոչ հա-սանեն գայլն և ոչ անկանին 'ի ծով. այլ որքան հնար լիցէ աշխատին և պահեն և մտան խաղաղել օդոց։ Այս-պէս և մեք առասցուք և ընդդէմ կացցուք փորձու-թեանց, և օգնեսցէ մեզ Տէր։

ԱՍԷԻՆ զծերոյ ումեմնէ՝ թէ զամս վաթսուն կայր բնակեալ յեզր գետոյն, և բնաւ ոչ նայեցաւ անցանել զգետովն. և այսպէս զհամբերութիւն և զժուժկալութիւն փորձեալ համառօտեաց յիւրում կրով։

ԳՐՆԱՑԵԱԼ, ոմն զիւահար 'ի Սկիւթէ և ոչ բժշկեցաւ զբազում ժամս. յետոյ գնացեալ 'ի նա ոմն ծեր, կնն-քեաց 'ի նմա խաչիւ և հալածեաց զդեւն 'ի նմանէ։ Նա ա-կացեալ ընդ այն զեւն և ասէ ցծերն. զի դու հաներ զիս 'ի բնակութենէ իմմէ, ես եկից 'ի վերայ քո։ Ասէ ծերն. եկեսցես և ոչ զժուարիմ ես յայդ, եկ առ իս։ Եւ յա-րեաւ 'ի վերայ նորա. և եկաց 'ի վերայ ծերոյն զերկոտա-սան ամ, և նեղէր զնա զեւն այն և խորտակէր և հար-կանէր և չարչարէր զնա։ Եւ էր կերակուր ծերոյն որ ըստ ա-ւուրն երկոտասան կորիզ արմաւոյ, և ձգնէր զինքն 'ի յաշխատութի և 'ի պահս աղօթիւք սրբովք։ Եւ տե-սեալ զեւն զայնպիսի յօժարութի և զհամբերութիւն ծերոյն և զաշխատութի ոչ ժուժկալէր, այլ փախըս-տական եղեալ գնայր 'ի ծերոյն։ Եւ ասես զնա ծերն և ա-սէ ցնա. ընդէ՞ր գնաս, զի դու, և փախչիս յինէն. եկ կացցուք 'ի միասին։ Ասէ զեւն. անիծեսցէ զքեզ Տէր, չար ծեր, զի ամենայն սատանայք զիս. և ընդ քեզ ոչ ոք կարող լիցի կեալ, բայց միայն Աստուած։ Այսպէս սիրելիք զհամբերու-թեանն ժուժկալութիւն և սպասս եկին 'ի նեղութիւն։

ԱՍԱՑ ծերն. առաջին հարքն մեր ոչ դիւրաբար շար-ժէին 'ի տեղւոջէ խցերանց, բայց թէ յերիցս յայսոց պատ-ճառաց, մինչ թէ լինէր անդ մարդ նեղացեալ՝ որ փոյթ

բարկանայր և դիւրաւ ոչ հաշտէր ընդ ընկերին, և երկ-
րորդ եթէ փառաւորէր ինչ 'ի բազմաց, և երրորդ եթէ
փորձութիւն պոռնկութեան գիտէր անդ. սակս այցին միայն
փախչէին և հեռանային 'ի տեղւոջէն. և ոչ վասն նե-
ղութեան ինչ հոգւոյն, այլ ուրախ էին 'ի նեղութիւնս և
զնա խնդրէին յարաժամ և գտանէին։

ԵՂԲԱՅՐ ոմն եհարց ծերոյն և ասէ. զի՞նչ արարից,
հայր, զի խորհուրդք իմ նեղեն զիս և ասեն ցիս՝ ոչ ես
կարող պահել և պաշտպանել զու, գնացեալ աղաւ առաջ
հիւանդաց, զի և այն սէր է։ Ասէ ցնա ծերն. գնա՛, սո-
ղեա՛կ, կերիցես և ննջիցես 'ի քաղաքն, բայց 'ի սենեկի
քո կացցես. վասն զի համբերելն 'ի սենեկի ծնող է ա-
մենայն առաքինութեան։ Արդ ըստ հրամանի ծերոյն ե-
կաց եղբայրն այսպէս 'ի սենեկի զերիս աւուրս։ Ապա
ձանձրացեալ՝ սկսաւ հիւսել զարմաւենի. և իբրև քաղ-
ցեաւ, ասէ՝ կատարեցից զսիրայ և ապա կերայց. և իբ-
րև կատարեաց զարմաւն, ասէ՝ և ընթերցայց գիրս և
ապա կերայց. և զկնի ընթանալոյն ասէ՝ աղօթեցից նախ
և ապա ճաշակեցից։ Այսպէս սա սակաւ սակաւ աղ-
ղեցաւ և եկ յառաջին ճգնութիւն եղբայրն համբերու-
թեամբ և ժուժկալութեամբն որ 'ի սենեկին։

ԶԾԵՐ ոմն աղաչէին եղբարքն զի հանգիցէ փոքր մի
'ի ծանր աշխատութենէ ճգանցն, զի էր ճգնաւոր մեծ
յոյժ։ Ասէ ցնոսա ծերն. ասեմ ձեզ, որդեակք, զի Աբ-
րահամ աշխարհէ զի ոչ առաւել ճգնեցաւ, յորժամ տե-
սանիցէ զպարգևսն այ զպատրաստեալն ճգնողաց։

ԵՂԲԱՅՐ ոմն եհարց ծերոյն և ասէ. զի՞նչ արարից,
հայր, զի ոչ շահեցայ ինչ 'ի կրօնաւորութենէս. այլ ծու-
լութեամբ կամ, ուտեմ ըմպեմ և ննջեմ և 'ի խենեշ խոր-
հուրդս շրջիմ 'ի գիշերի և 'ի տուընջեան, և յընդունայն
գործոց 'ի չար գործս փոխոխիմ։ Ասէ ցնա ծերն. նստ
'ի խցի քո, և զոր ինչ կարող ես առնել՝ արա անզբոսթ.
քանզի կամի և հաճի ած զփոքր առաքինութիւն զոր առ-
նես դու անդ 'ի խցկանդ արդեօք, քան զմեծամեծ գոր-
ծըս որքան Անտոնի զոր առնէր յանապատի. քանզի որ
որ նստցի 'ի սենեկի իւր վասն անուան և պահեսցէ զխ-
որհուրդս անշփոթ, գտանի նա 'ի տեղի հօրն Անտոնի։

ԵՂԲԱՅՐ ոմն եհարց ծերոյն և ասէ. ո՞րպէս կարելի
է ոչ բամբասել զեղբայրն որ գնայ յաշխարհ. Ասէ

ծնելն. պարտ է սոցա առնել ըստ օրինակի շանց որսոր-դաց, որք վարեն զհետ նապաստակաց. զի մինչ 'ի նոցանէ անտեսեալ փախստական՝ հետևեալ նմա և ոչ դադարէ և ոչ խորշի 'ի փշոյ կամ 'ի քարէ և կամ 'ի ջրոյ և ոչ խափանի յընթացիցն, մինչև կալցէ զնա. իսկ այլ շուն-քըն որք անսանեն զընթացս նորա, փոքր մի դիմեն վասն հանճարոյ զնա և ապա դադարեն, զի ոչ անսանեն զորմն և զաւնաւն առ որսորդմն. և նա միայն ընթանայ որ նախ եաես և հետևեցաւ նմա: Նոյնպէս պարտ իցէ և կրօ-նաւորի որ հետևեսցի Քի, որպէս զի յաճախութեամբ ընթացցի զհետ նորա, և առաջնորդ ընթացիցն առնիցի զխաչն նորա, և զամենայն զայթակղութիւնս աշխարհիս զանց արասցէ, և փութասցի մինչև հասցէ, և ոչ հայեսցի աստր անդր և դառնասցէ զեղբայրս իւր կամ բարեկամսո-ցէ, այլ միայն 'ի նա հայեսցէ որում բաղձայ հասա-նել: Իսկ որք ոչ են հետևեալ Քի, և ոչ են յընթացս զհետ նորա, նոքա են որ հայեին այսր անդր և քննեն զեղ-բայրս և բարեկամսն զնոսա և դառնան:

ՆՄԱՅ ծնելն. զոր օրինակ ծառ որ փոյթ խղեսցի և անկեսցի՝ արմատանալ ոչ կարէ, նոյնպէս և կրօնաւոր զեղջող ոչ կարէ առաճնալ զառաքինութիւն:

ՈՒՆԷՐ ամն նաւակր առանձինն և փոյթ ընդ փոյթ հի-ւանդանայր: Այլ եղև երբեմն զի անցի 'ի վերայ ամ մի և ոչ հիւանդացաւ, և տրտմեցաւ յոյժ վասն այսորիկ և լալով լայր և ասէր. մոռացաւ զիս Ած սաստելս և ոչ նայեցաւ յիս: Զի միշտ և մարմնոյ նեղութիւք որքան չհայի և միրձեցուցանելն առ Ած:

ՆՄԱՅ ծնելն. մի խնդրեր դու քեզ հիւանդութիւն մարմնոյ, զի մի վհատեալ կարճամտեսցիս. զի եթէ տէր քո կամեսցի ճնշել զմարմին քո, դու զի ծանրանայցես, նա հոգայ վասն քո, և ոչ ես կարող կեալ առանց նո-րա. այլ համբերեսցես և խնդրեսցես 'ի նմանէ զոր ինչ օգուտ քո իցէ, և կեցցես երկայնմտութեամբ.

Էր ոմն կրօնաւոր ճգնող յամենայնի, և պատուիրանք չափիցն անկաւ 'ի փորձութի, զի կարգացան առք նորա. իսկ նա 'ի յաղօթելն խորում ընդ ոչ խնդրեաց յԱյ բառ առողջ լինելոյ, այլ խնդրեաց զհամբերութի: Նա այսպիսի Ած պարգևեաց զայս շնորհեաց աչաց նորա պայ-ծառ քան զառաջինն. զի ասէր զնեղութիւնն՝ յարմի

կատարելի համբերութեան, որում հաճի տէր ած և յորմէ շնորհին ամենայն բարութիւնք և փառք։

Այր ոմն արծաթավաճառ 'ի քաղաքին Անտիոքայ մե-նուէ հասարակաւ, որոյ անուն էր Անդրոնիկէ. ունէր և կին ազնուական, որ կոչէր անուն նորա Աթանասիա։ Եւ էին երկոքեանն սնեալ յերկիւղն այ 'ի տղայութենէ և ըստ ամենայն գործովք բարեաց, և էին մեծատունք յոյժ երկոքեանն։ Իսկ կեանք նոցա էին այսպէս. ամենայն ինչք նոցա բաժանեալ յերիս մասունս առնէր և գոր-ծէր. մի մասն աղքատաց, և մի մասն կրօնաւորացն և ե-կեղեցեաց, և մի 'ի պէտս իւրեանց և ամենայն ծա-ռայից իւրեանց։ Եւ սիրէր զնոսա ամենայն քաղաքն և իշխանքն, և պատրիարքն զԱնդրոնիկէ վասն հեզութեն և բարեգործութեն և սրբութեն և բազում առաքինու-թեանն իւրոյ։ Եւ ծնաւ կին նորա որդի, և կոչեցին զա-նուանն Յովհաննէս. և յաւել ծնանել դուստր, և անուա-նեցին զնա Մարիամ։ Եւ յայնմհետէ ոչ խառնեցին ընդ եր-կոքեանն այլ ոչ գիտել զմիմեանս և սրբութեն կեցեալ կրօնաւորական կենօք մինչև ցպարզանալ մանկանցն և ժառանգել զհայրենիս, և ապա գնալ նոցա որպէս և կամք լինէին այ։ Քանզի էր ամենայն փոյթ նոցա յողոր-մութիւն աղքատաց և 'ի սպաս եկեղեցեաց և կրօնաւո-րաց, և զօր սուրբ կիրակէին հանգերձեալ յերեկոյէ առանց քնոյ անցուցանէին յեկեղեցւոջն յաղօթս և 'ի սպաս աղքատաց և քահանայից և կրօնաւորաց. իսկ զերկու-շաբթի և զչորեքշաբթի և զուրբաթ անօթեաւ անցու-ցանէին։ Եւ յառաւօտէ մինչև ցերեկոյ շրջէին 'ի փո-ղոցս քաղաքին 'ի հիւանդանոցս և 'ի բանտս և զարմա-նէին, և լուային զձեռս աղքատաց և հիւանդաց և կա-լանաւորաց. այսպիսի կենցաղավարութբ էին բազում ամս։

Եւ զկնի երկոտասան ամի յաւուր միում եկն աշխա-տեալ 'ի սպասուց հիւանդացն Աթանասիա և մտեալ 'ի տունն եգիտ զերկուսեան մանկունսն տապացեալ ջեր-մանք մահաբերիւ, զի հեծէին և հառաչէին յանկողնի. ել առ նոսա և նստաւ տխրեալ և ննջեաց։ Իսկ Անդրո-նիկէ եկեալ յեկեղեցւոյն եգիտ զկինն տխրեալ և ըզ-մանկունսն տապացեալ. իբրև մերձեցաւ ձեռամբ 'ի մանկունսն և եգիտ զնոսա յայնպիսի հրատին միջի 'ի տապի, ափշեցաւ և հառաչեաց և ասէ. կամք տեառն

եղիցին յանդի։ Այլ եւ առժամայն 'ի քաղաքէն արտաքոյ յեկեղեցին Յուլիանէ վկային՝ ուր էր գերեզման Հարց իւրոց, և ժամս վեց եկաց անդ հսկելով լալով և աղօթիւք։ Իսկ իբրև դարձաւ 'ի տունն, լուաւ ձայն կոծոյ և ողբոց մեծի, քանզի 'ի մէջ գիշերի վախճանեալ էին երկոքեան մանկունքն 'ի միասին, և ժողովեալ էին քաղաքն ամենայն և կոծէին զնոսա։ Իբրև եւտես զմանկունսն անշունչս եդեալ 'ի միասին 'ի վերայ տախտակի, եմուտ 'ի սենեակ իւր, եդ ծունր առաջի փրկչին պատկերի և ասէ արտասուօք. Տէրդ եկի յորովայնէ մօր և Տէրդ գնալոց եմ յերկրէ, տէր ետ և տէր էառ, եղիցի անուն տեառն օրհնեալ յաւիտեան։ Իսկ մայր մանկանցն խնդրէր զանձն և ասէր՝ թէ զինքն զմայրս թաղեցէք ընդ մանկունսն իմ։ Այլ ժողովեալ էին քաղաքն ամենայն և պատրիարքն իսկ ուխտիւն իւրով, և հանեալ զմանկունսն տարան արտաքոյ քաղաքին յեկեղեցին Յուլիանէ վկային և թաղեցին 'ի գերեզմանս Հարց իւրոց։ Իսկ զողբոց և զկոծոյ զաւանութեանն ո՛ կարէ պատմել, որովհետեւ ողջ քաղաքն ամենայն անդ էր և միապէս ցաւէին ամենեքեան։ Իսկ զԱնդրոնիկէ տարաւ ընդ իւրն պատրիարքն 'ի պատրիարքարանսն։

Իսկ մայր մանկանցն ոչ կամեցաւ գնալ 'ի տուն իւր, այլ մնաց անդրէն յեկեղեցին Յուլիանէ վկային առ գերեզմանս մանկանցն և լայր։ Այլ առհա 'ի մէջ գիշերին երեւեցաւ նմա սուրբ վկայն Յուլիանէ ստացեալ կրօնաւորի և ասէ ցնա. ընդէ՞ր ոչ թողուս, կին դու, ննջել զորս կան աստ։ Պատասխանի ետ և ասէ. մի բարկանար ինձ, տէր իմ, զի ցաւագնեալ է սիրտ իմ. քանզի երկուս որդիս ունէի միայն, և զերկոսեանն 'ի միասին թաղեցի այսօր։ Ասէ սուրբ վկայն. քանի՞ ամաց էին նոքա։ Այլ նա ասէ. մինն երկոտասան և միւսն տասն։ Ասէ. սուրբ վկայն, ապա ընդէ՞ր ողբաս դու զանմեղսն և զսուրբսն, և ոչ ողբաս դու զմեղս քո. ասեմ քեզ, կին դու, զի զոր օրինակ մնանէ 'ի մերձն հարկ կերակրոյն և անհնար է թէ ոչ տայցէ զնա, այնպէս զամն մանկունքն քո առաջի Տեառն 'ի հանդերձեալ բարիսն և ասեն ցնա. Տէր և սուրբ դատաւոր արդար, զրկեցեր զմեզ 'ի կենցաղոյս բարեաց, արդ մի զրկեր յարքայութէ քումմէ. և այսպէս զնա նոքա։ Զայս ասացեալ գնաց կրօնաւորն 'ի

տեսիլն: Իբրեւ լուաւ զայս Աթանասիա, մխիթարեցաւ եւ ասէ. զի կան որդիքն իմ յարքայութեան երկնից, ապա ընդէ՞ր ողբացից զնոսա. եւ եթէ ողբացից աստ ի մահու, զի՞նչ օգտեցայց: Եւ յարեաւ եւ խնդրէր զկրօնաւորն եւ ոչ եգիտ. եւ զի կայրն փակեալ դրանք եկեղեցւոյն, եւ ի խնդրելն լուաւ ձայն ի խորանէն որ ասէր՝ Յուլիանէ վկայն է եւ ոչ այլ ոք ծեր:

Յայնժամ գոհացեալ ուրախութեամբ ընդ տեսիլն, գնաց ի տուն իւր եւ պատմեաց զտեսիլն Անդրոնիկեայ եւ ասէ. Ճշմարիտ հաւատա ինձ, զի ի կենդանութեան մանկանցն կամէի ասել հանապազօր զայս ինչ ընդ քեզ եւ ամաչէի, մնայի եւ զարգանալոյ մանկանցն. քանզի ես ուխտեցի աստուծոյ, ահա տասն ամ է, արդ ասեմ քեզ՝ լուր աղախնոյ քո եւ տուր զիս ի վանս կանանց, զի եղէց կրօնաւոր եւ անդ ողբացից զմեղս իմ: Ասէ ցնա Անդրոնիկէ. փորձեսցես զխորհուրդս քո զայդ զեօթն օր. եթէ կացցես դու ի միտս յայդ, արասցուք զորս եւ արժան է: Եւ արար այնպէս. յետ եօթնեկին եկն եւ զնոյն ասաց: Յայնժամ Անդրոնիկէ կոչեաց ընդ հայրն Յոհաննէս եւ ասէ. մեք գնամք յԵրուսաղէմ աղօթել ի սուրբ տեղիսն յայն, եւ ահա ի ձեռս քո է ամենայն ինչք մեր. եթէ հասանէ մեզ անդ մեռանել, զոր ինչ արասցես դու ընդ մեզ անդ ընչիւք մերովք՝ ընդվարձս յոյժ գտցես աստ եւ ի հանդերձեալն. արդ կամիմ զի շինեսցես տեղաւ հիւանդանոցս եւ հիւրանոցս եւ վանս ի յայս տեղի տանց մերոց: Եւ յանձնեցին ի նա զամենայն ինչս իւրեանց, եւ առեալ սակաւ ինչ յընչիցն ընդ իւրեանս ի պէտս եւ զրաստս երկուս եւ ելին ի գիշերի ի քաղաքէն: Եւ իբրեւ ելին, նայեցաւ Աթանասիա ի տունս իւրեանց, եւ ամբարձ զաչս իւր յերկինս եւ ասէ. Ա̃ծ, որ ասացեր Աբրահամու եւ Սառայի ելանել յերկրէ եւ յազգէ եւ ի տանէ իւրեանց, եւ դու նոյն ինքն տէր, առաջնորդեա մեզ յերկիւղ քո, զի վասն անուան քո թողաք բացեալ զդրունս տանց մերոց, եւ մի փակեսցես ընդդէմ մեր զդրունս արքայութեան քո:

Եւ գնացին երկոքեան ի միասին յԵրուսաղէմ, եւ աղօթեալ շրջեցան ընդ ամենայն ուխտսն, եւ տեսին բազում կրօնաւորս սուրբս եւ օրհնեցան ի նոցանէ, եւ ետուն սէր ամենեցուն: Եւ անտի գնացեալ յԱղեք-

տանջեցելոց 'ի տաճարն սրբոյն Ս՚ինայի, և պատուով ընկալան զնոսա քահանայքն : Իսկ յիններորդ ժամուն ել Անդրոնիկէ 'ի վերնատան վանդակն և հայէր 'ի քաղաքն, և ետես 'ի փողոցին զի կրօնաւոր մին կամէր ընդ ունմանն : Ասէ Անդրոնիկէ ցայրն այն . ընդէ՞ր, այր դու, շփոթիս ընդ կրօնաւորիդ և նեղես զդա : Ասէ այրն այն . սա 'ի վարձու կալաւ զգրաստն իմ գնալ 'ի Սկիւտէ, և ես տուեալ զգին՝ առդեւոք եկ գնասցուք 'ի գիշերի զի մի տօթ առնուցուք, և սա ոչ կամի գալ : Ասէ ցնա Անդրոնիկէ . ունի՞ս այլ զգրաստ : Եւ նա ասէ . ունիմ, հայր : Ասէ ցնա . գնա բեր առ իս և ես կալայց 'ի վարձու և երթիցուք 'ի միաբանին առաջեաւք, զի և ես 'ի Սկիւտէ գնամ : Վարձաւ և ասէ ցԱթանասիա . կացցես դու աստ 'ի սուրբ Ս՚ինայ մինչև ես եկից 'ի Սկիւտէ և աղօթեցից անդ և առնից զհաւրան և դարձայց այսր : Ասէ ցնա կինն . տարցես և զիս ընդ քեզ : Պատասխանի ետ Անդրոնիկէ և ասէ . կին մարդ ոչ մտանէ 'ի Սկիւտէ : Իսկ նա ասէ առաւաւք . դու տացես պատասխանի ինձ և սրբոյն Ս՚ինայի, եթէ ոչ տայցես և տանիցես զիս 'ի վանս կանանց : Յայնժամ ողջունեալ զմիմեանս բաժանեցան 'ի միմեանց :

Եւ Անդրոնիկէ գնաց և ել 'ի Սկիւտէ և ետես զսուրբ հայրն առնելոյն վանորէից լերինն, և գնաց առ հայրն Դանիէլ յանապատն բաղում աշխատութեամբ և հազիւ կարաց տեսանել զնա, և պատմեաց ծերոյն զամենայն ըղձանսն : Ասէ ցնա ծերն . գնացեալ բերցես դու աստ զկիներ քո, և գրեցից քեզ թուղթ զի տարցես զնա 'ի Թեբայիդա 'ի տաբեննեսեանց վանս կանանց : Յայնժամ Անդրոնիկէ արար որպէս ասաց նմա հայրն, և գնացեալ եբեր զԱթանասիա առ ծերն . իսկ ծերն ասաց նմա բանս կենաց, և առաքեաց զնա 'ի վանս կուսանաց . և դարձաւ Անդրոնիկէ առ հայրն Դանիէլ և զգեցաւ զհարգ կրօնաւորութեան, և ուսոյց նմա հայրն զկարգս կրօնաւորութեան, և եկաց առ ծերոյն ամս երկոտասան Անդրոնիկէ :

Զկնի այսորիկ խնդրեաց 'ի ծերոյն զի երթիցէ աղօթեսցէ 'ի սուրբ տեղիսն Երուսաղէմի : Եւ ողջունեալ զնա ծերոյն ետ աղօթս և արձակեաց զնա : Եւ եղև մինչ գնայր յաւուրսն 'ի սահմանս Եգիպտոսի, և նստաւ 'ի տօթոյն 'ի փշարպայս ինչ առեալ թիւր զի հանգիցէ փոքր մի 'ի տառապելի ճեմելոյն, և ահա կամօքն Այ եկն Աթանա-

ափս և զգեցեալ էր հանդերձ արան, վասն զի գնայր և նա յԵրուսաղէմ։ Եւ հարցին զիրեարս, և առաջինին ծանեաւ զլծակից իւր, բայց Անդրոնիկէ ոչ ծանեաւ զնա՝ որոյ տեսակ և գեղ թառամեալ էր ՚ի բազում ճգնութեանցն, և սևացեալ էր մորթն ազգին և լեալ իբրև զհնդիկ ոք։ Ասէ ցնա Աթանասիոս. ուր գնաս դու, հայր։ Եւ նա ասէ. յԵրուսաղէմ զսուրբ տեղիսն այն գնամ տեսանել։ Ասէ ցնա. և ես անդ ուղեւոր եմ, և եթէ կամիս գնասցուք ՚ի միասին. այլ այսպէս լռութեամբ երթիցուք, զի մի ընդու խօսեսցուք ինչ։ Ասէ Անդրոնիկէ. զայն արասցուք։ Ասէ Աթանասիոս, զի զայս եդ զանուն իւր, ո՞չ դու աշակերտս հօրն Դանիելի իցես։ Եւ նա ասէ՝ այո։ Եւ Աթանասիոս ասէ. և ո՞չ Անդրոնիկէ կոչի անուն քո։ Իսկ նա ասէ՝ այո։ Եւ նա ասէ. աղօթք ծերոյն օգնական մեր լիցի։ Անդրոնիկէ ասէ՝ ամէն։ Եւ երթային ՚ի միասին։ Եւ եկեալ յԵրուսաղէմ աղօթեցին յամենայն տեղիսն, և դարձեալ գնացին յԱղեքսանդրիա, և բնաւ ոչ խօսեցան ընդ միմեանս։ Ասէ Աթանասիոս ցհայրն Անդրոնիկէ. եթէ կամեսցիս բնակեսցուք ՚ի միասին։ Եւ Անդրոնիկէ ասէ. արասցուք որպէս և ասես, քանզի ներքինի գոլ կարծէր զնա, և ասէ՝ բայց նախ ելանեմ ես ՚ի Սկիւտէ և հարցանեմ հօր իմոյ։ Ասէ Աթանասիոս. գնա և ես մնամ քեզ ՚ի վանս երկոտասանիցն. այլ եթէ գայցես այնպէս լռութեամբ որ ՚ի ճանապարհին էաք, կայցուք ՚ի միասին և մի բնաւ խօսեսցուք. իսկ եթէ լռել ոչ կարես, մի գայցես այսր, զի ես յութևտասանից վանս կամիմ բնակել։ Ապա գնաց Անդրոնիկէ և ետես զհայրն և պատմեաց նմա զամենայն և զվանս ներքինւոյն։ Ասաց նմա հայրն Դանիէլ. գնացեալ կացցես առ նմա և պահեա զլռութիւն, զի այն ճգնաւոր մեծ ոմն է։ Եւ իբրև եկն և եգիտ զԱթանասիոս և բնակեցան ՚ի միասին՝ պահպանեալ ՚ի յահն Այ զամս երկոտասան, և ոչ խօսեցան ընդ միմեանս, և ոչ ծանեաւ Անդրոնիկէ զնա թէ ո՛ իցէ։

Իսկ հայրն Դանիէլ ելանէր երբեմն տեսանել զնոսա և խօսէր զօգուտ նոցա և դառնայր անդրէն։ Եկեալ էր երբեմն տեսանել զնոսա, և տուեալ ողջոյն նոցա, դարձաւ և եկն ՚ի սուրբ Սկիտէ։ Իսկ Անդրոնիկէ եհաս զկնի նորա և ասէ. հայր, եղբայրն Աթանասիոս հիւանդացեալ է և

գնայ առ տէր և խնդրէ զքեզ: Իբրև լուաւ զայս ծերն, զարմաւ ամենքեան և եկն և եգիտ զնա 'ի ջերմութիւն յոյժ և լայր դառնապէս: Ասէ ցնա ծերն. վասն որոյ ցնծալ պարտ էր քեզ զի գնաս առ տէր, և դու ողբաս զնա: Ասէ Աթանասիա. ոչ վասն իմ ողբամ, հայր, այլ վասն Անդրոնիկեի. բայց եթէ թողուցես զիս, գտցես թուղթ 'ի սնարս իմ. առեալ ընթերցջիր դու և տացես զայն յեղբայրն Անդրոնիկէ ես: Եւ հաղորդեալ 'ի սուրբ խորհրդոյն, և զկնի այսոց բանից ննջեաց Աթանասիա զքուն արդարոց: Եւ իբրև եկին եղբարքն պատել զնա, իմացան եթէ կին մարդ է. իսկ ծերն ընթերցեալ զթուղթն, ետ ցԱնդրոնիկէ. և իմացեալ 'ի թղթոյն եթէ լծակիցն Անդրոնիկեայ էր Աթանասիա և ոչ ներքինի ոմն, վասն որոյ օրհնեալ զտէր գոհանային զնմանէ՝ որ տայ համբերութիւն ծառայից իւրոց յամենայնի: Եւ լուր եղև այս յամենայն վանորայսն: Եւ կոչեաց ծերն զՍկիւտէ, և եկին միանգամայն ամենայն սկիտացիքն՝ զգեցեալ սպիտակ հանդերձս. եկին անդ ամենայն գունդք կրօնաւորացն ոստովք արմաւենեօք և տարեալ պատուով եդին 'ի գերեզմանի հարցն, և գոհանային զնա որ ետ այսպիսի զօրութիւն և քաջութիւն կնոջական մարմնոյ. և գնացին ամենեքեան 'ի տեղիս իւրեանց: Իսկ հայրն եկաց անդ մինչև ցեօթներորդ օր թաղմանն Աթանասիայի:

Եւ զկնի այնորիկ կամեցաւ հայրն Դանիէլ տանել ընդ իւրն զԱնդրոնիկէ, այլ նա ոչ կամեցաւ գնալ ընդ նմա և ասէ. 'ի վերայ գերեզմանի Աթանասիայի մեռայց: Յայնժամ ետ հայրն ողջոյն և գնաց մինչև 'ի սուրբ Սինա: Իբրև էջ անդ, եհաս զկնի այլ եղբայր և ասէ ցնա. հայր Դանիէլ, եղբայրն Անդրոնիկէ փոխի առ ա͞ծ: Իբրև լուաւ ծերն, պատուիրեաց սկիտացւոց և ասէ. դարձեալ եկայք աստ, զի ծերն Անդրոնիկէ հետևի ծերոյն Աթանասիայի: Եւ իբրև լուան նոքա, եկին վաղվաղակի անդ և գտին զնա կենդանի դեռ ևս և օրհնեցան 'ի նմանէ, և ննջեաց և նա խաղաղութեամբ 'ի տէր: Յայնժամ եղև պատերազմ 'ի մէջ հարցն Սկիտոյ և նոյն վանաց ուր կատարեցան սուրբքն՝ որ կոչէր տասնևութից: Ասէին սկիտացիքն. մեր է եղբայրս, անդ տարցուք զմարմին սորա: Իսկ նոքա ասէին.

տա. բայց իւր պատուիրեալ է Թաղել զՆոյն, քանզի ամե-
նայնիւքն բաղդում էին եւ մարտնչէին ։ Յայնժամ առա-
ջին անձնայն առաջնորդք լերկինս. զոր ինչ եւ առաջէ
Հայրն Պամփիլէ, զայն առաքեալն ։ Իսկ Հայրն տառաց. տասն
'ի մեռանելն Թաղել ամանդեաց ինձ եղբայրն ։ Նայց ծերքն
Ակիլայ ոչ առնուլին յանձն, այլ առնէին. Հայրն Պա-
մփիլէ յերկինս է եւ ոչ երկնչէ 'ի պատերազմաց դիւաց,
այլ մեք երկնչիմք. եւ անձինք դեռ եւս մանուկ զայլոք եւ
պիտոյ է սա մերձ առ մեզ, զի օգնեսցէ մեզ. բաւական
է ձեզ քոյր սորա Թանասիա զի է առ ձեզ ։ Բայց եւ-
րե եւես Հայրն Պամփիլ դշխոյն, առնէ ցեզապետն. Ե-
Թէ ոչ Թողուցուք զսա առա, եւ ոչ եկեց ընդ ձեզ, այլ
կացեց առա ընդ որդեակս իմ եւ Թաղեսցէ ընդ Նոսա ։
Իսկ եւ լուան զայս եղբարքն՝ լռեցին, եւ Համեան զերա-
նեցին Պամփիլէ Թաղեցին առ աւերին Թանասիայ,
եւ առնեն եղբարքն ցՀայրն. եկ գնասցուք 'ի Սկիտէ ։ Իսկ
Նա առէ. Թող առ. ք ինձ սակաւ կատարել զիօնն ոչ տա-
րա ։ Իսկ Նորա Թայլ ոչ եւ առնեն առնել զայն, այլ առին զնա
եւ գնացին ։ Ոայս պատմեաց Հայրն Պամփիլ աշակեր-
տաց իւրոց ։ Իսկ մեք խնդրեսցուք 'ի տեառնէ զի արժա-
նեացէ եւ մեզ աղօթիւք եւ բարեխօսութ. Պամփիլէի
եւ Թանասիայի եւ անձնայն սրբոց իւրոց ։ Որ յաղթողք
են արիութ. եւ համբերութ. եւ ճգնութ. ։

Է

ՎԱՍՆ ՈՉ ԱՌՆԵԼ ԻՆՉ Ի ՑՈՅՑ ՄԱՐԴԿԱՆ

ԼՈՒԱՔ՝ եղբարքն աբբային Անտոնիոսի վասն ուսմանն ճանապարհին կրօնաւորի, զի նշանաւ ասէր 'ի ճանապարհորդութեան․ յոգնութեանն զի մինչդեռ ճանապարհորդէր ընդ ծերս ասէին, վայրենի խռովայոյզ հոսանաց եւս գայլ եւ բանտեալ զինքն․ Այլ ծերքն պատմեցին զայս աբբայ Անտոնիոսի, եւ ասէ ցնոսա․ խնդրեմ յեղբայրս յայս՝ որ ձի է եւ առաւելեալ պարտութեանն, եւ ոչ գիտեմ թէ համարեալ 'ի նաւահանգիստ գիւղն: Այլ յետ փոքու ինչ ժամանակի գայր հասանէր հայրն Անտոնիոս, [illegible] ցանկայր զնորա [illegible] եւ [illegible] զկարգաւն: Այլ ասեն աշակերտքն նորա․ ընդէ՞ր այս, հայր; Ասէ ծերն․ մեծ սիւնն եկեղեցւոյ [illegible] այժմ: Այլ առեր զայս յաղագս ճանապարհին կրօնաւորին: Ա[illegible] զմնացէք, ասէ, մինչեւ ցնա եւ տեսէք զեղելոցն: Կանգնեցին աշակերտքն եւ տեսին զ[illegible] 'ի վերայ [illegible] նաւակալ զի ըստ [illegible] մեղացն իւրոյ զոր գործեալ էր: Այլ տեսեալ զաշակերտսն ծերոյն ասէ․ ասացէք ցծերն աղաչել զնա՝ տալ որ միայն տալ ինձ, եւ յառաջ պատասխանի տալ եւ ապաշխարել: Այլ յետ հինգ օրեայ աւուրց վախճանեցաւ:

¹ Լսեցէք հայրն Անտոնիոս վասն ճամբուն կրօնաւորի ուսմունք՝ որ ա- [illegible] : Ձեր [illegible] 'ի ճամբա- [illegible] , եւ [illegible] եւ [illegible] : Ու [illegible] հայրն Անտոնիոսին : [illegible] ծերն՝ ասէ․ [illegible] կրօնաւորն [illegible] , այլ ոչ [illegible] 'ի նաւահանգիստ : Ու [illegible] ժամանակ ինչ [illegible] հայրն Անտոն [illegible] եւ [illegible] յոյժ : Աշակերտները իւր․ ընդէ՞ր այդպէս, հայր: Ասէ ծերն․ մեծ սիւն եկեղեցւոյ [illegible] այժմ: Ու [illegible] կրօնաւորը [illegible] , որ [illegible] : Ասէ․ գնացէք [illegible] եւ տեսէք: Գնացին աշակերտները ծերոյն եւ [illegible] 'ի վերայ [illegible] եւ [illegible] զոր գործեր էր: Այլ [illegible] Անտոնիոսին․ ասէ [illegible] ․ [illegible] ծերոյն [illegible] , [illegible] : Ու [illegible] հինգ աւուրց վախճանեցաւ նա:

ԵԿՆ՝ երբեմն իշխան մի տեսանել զաբբայն Սի-մէոն։ Եւ եկին կղերիկոսքն և ասեն. աբբայ, պատրաստեա զանձն քո, զի իշխանն եկեալ է վասն քո, և եկն օրհնութիւն առնուլ ՚ի քէն։ Եւ նա ասէ. այո ահա պատրաստեմ։ Զգեցաւ զկենդանաւան իւր, և առեալ հաց և պանիր ՚ի ձեռան՝ նստեալ ՚ի վերայ ջորւոյն կե-րակրէր։ Եկն իշխանն սպասաւորօքն և տեսեալ զնա հայհոյեաց և ասէ. ո՞յր է անարժանաւորութեան փառաց որոյ բուռք։ Եւ անարժանոյն դարձաւ։

ՅԱՐԵԱՒ՝ երբեմն աբբայն Դանիէլ սկիւթացին աշակերտօքն իւրով գնայր ՚ի Թեբայիդն վերին՝ ընթա-ցեալ ՚ի յիշատակին աբբայ Պաւղոսի. եկին հարքն ընդ առաջ նոցա եօթն մղոնաւ, և էին մինչև ՚ի հինգ հա-զարս։ Եւ էր տեսանել զնոսա իբրև զպարս հրեշտա-կաց, որք մեծաւ կրօնիւ՝ մնծեալս ՚ի վերայ աւազոյն. ո-մանք տարածանէին զհանդերձս առաջի նոցա, այլք զվե-րարկուս սփռէին, և զերդս արտասուքն ՚ի նոցանէ իբ-րև զվտակս աղբերաց։ Եկին նախագլուխն վանորէիցն, երկիրպագեալ եօթն անգամ յերեսս առ ծերսն։ Եւ յորժամ ողջունեցին զմիմեանս, աղաչէին լսել եղբարցն ՚ի նմանէ բան մի, քանզի ոչ փութայր հայրն խօսել ընդ ումեք. և անդէն նստան արտասուօք ՚ի վերայ աւա-

1 Եկն երբեմն իշխան մի ՚ի տեսանել զհայրն Սիմէոն։ Եւ եկեալ եղբարքն ասեն ցնա. պատրաստ լեր, ծեր. զի լուեալ է զքեզ իշ-խանն և գայ տեսանել զքեզ և օրհնիլ ՚ի քէն։ Իսկ նա ասէ. այո պատ-րաստ եմ։ Եւ յարուցեալ զգեցաւ զպատառոտուն քուրձ, և առեալ ՚ի ձեռս հաց և պանիր և եկ ՚ի դրանն խցի իւրոյ և սկսաւ ուտել ընդ վայր իբրև զմոլի։ Տեսեալ եկին իշխանն զնմանէ իւրով և զինուորօք, և տե-սեալ զնա այնպէս, արհամարհեցին և ասեն. ա՞յս իցէ մենակեացն զոր լուեաք։ Եւ ամաչեցեալ դարձան ՚ի յետս։

2 Եւ երբեմն մեծն Դանիէլ ՚ի Սկիտոյ ընդ աշակերտս իւր ՚ի վե-րին Թեբայիդա ՚ի յաւուրն յիշատակի հօրն Ապողոնի. և ժողովե-ցան ամենայն հարքն և եկին ընդ առաջ նոցա վեշտասան եօթն, և զի էին նոքա թուով իբրև հինգ հազար։ Եւ տեսանէին նոքա զնոսա իբ-րև զհրեշտակս ոք, և անկեալ ամենեքեան ՚ի վերայ երեսաց իւրեանց ահիւ և դողութեամբ, և ընկալան զնա իբրև զանկերն Քրիստոսի. զի ոմանք սփռէին զհանդերձս իւրեանց առաջի Հանդարեպին, և այլք մերձեցուցանէին ՚ի հանդերձս նոցա զգլուխս իւրեանց, և այլք ընկէին առաջի աղօթե-լով. և տեսանէիր անդ աղբերս արտասուաց որպէս զգետս հե-ղեղաց հոսելով։ Եւ եկին առաջնորդութիւն նոցա և երկիր եպագ ծերոցն եօթն անգամ մինչև մերձեցաւ առ նա. և ողջունեալ զմիմեանս նստա-ան։ Յայնժամ աղաչեցին առաջնորդքն զծերն, որպէս թէ ընկա-լցին ՚ի բերանոյ նորա զբանս կենաց. և զի ոչ ...

զոյն միաբան, քանզի ոչ տանէք զնոսա եկեղեցին։ Այլ ասէ աբբայն Դանիէլ ցաշակերտն իւր. գրեա այսպէս. եթէ կամիք կեալ, բռնադատեցէք զանձինս և գնացէք զհետ անստացութեան և լռութեն, զի յայս երկու փոքր կախեալ կայ ամենայն արիութի միայնակեցին։ Այլ աշակերտն նորա ետ ուսմն յեղբարցն զայսպիսի գիրս, և Թարգմանեաց զայն յեգիպտացի բարբառ։ Կարդեցան յայս ամենեքեան, առաքեցին զծերն յուղարկեալք, և ոչ որ համարձակեցաւ ասել ցնա թէ աբա սեր։ Այն յԱղեքսանդրիա ծերն, և ասէ ցաշակերտն իւր. գնա բախեա 'ի վանս կուսանացն և ասա ցմայրն՝ եթէ աստ եմ ես։ Քանզի էր անդ վանք մի կանանց առ բայ Աբրեհու, բնակեալ էին անդ իբրև երեք հարիւր անձինք։ Գնաց աշակերտն բախեաց, և ասէ ցնա դռնապանն. կեցցես, բարի եկիր, զինչ հրամայես։ Ասէ ցնա. ընդ մայրդ պիտոյ կամիմ խօսել։ Այլ նա ասէ. նա ոչ երբեք խօսի ընդ ումեք. այլ ասա ինձ եթէ զինչ հրամայես, և ես յիշեցուցանեմ նմա։ Այլ նա ասէ. ասասցես՝ եթէ միայնակեաց ոմն կամի խօսել ընդ քեզ։ Գնացեալ ասաց զամենայնն։ Այլ դարձաւ և ասէ նուրբ ձայնիւ. պետ մայրն հրամայեաց եթէ զինչ կամիս՝ հրամայեա։ Ասէ եղբայրն. զի առաջիք

մեք ծերն. և նստէին ամենեքեան արտաքոյ վանիցն 'ի վերայ գետոյն, քանզի ոչ տանէր զնոսա վանքն։ Յայնժամ ասէ հայրն Դանիէլ ցաշակերտն իւր. գրեա դու և ասա ցհարս այսուսիկ. եթէ կամիք կեալ, ստացէք անընչութեն և լռութեն, և զի յերկուցեն յայս առաքինութիւնք կախեալ կան ամենայն կեանք կրօնաւորի։ Եւ գրեաց զայս աշակերտն և ետ ցեղբայրս ոմն զգրեալն զի Թարգմանեսցէ նոցա 'ի բանս եգիպտացւոց, քանզի հելլենացի գրեաց։ Եւ եղև իբրև ընթերցան զգրեալըն, և լուեալ հարցն ամենեցուն ողբային յոյժ, և յուղարկեցին ըզծերն բազում արտասուօք կրելով 'ի մեկնելն նոցա 'ի նմանէ, և ոչ որք իշխեաց ասել ցնա եթէ աղցես սէր, հայր դու։ Իսկ զկնի այսորիկ եմուտ ծերն Դանիէլ 'ի քաղաքն Եմոյն, և ասէ ցաշակերտ իւր. գնացես դու 'ի վանս կանանց, և ասա ցարքաւագուհւոյն թէ աստ եմ։ Զի էր անդ կանանց վանս որ կոչէր միավանս, յորս բնակէին քոյրք երեք հարիւր։ Իսկ աշակերտ ծերոյն գնացեալ բախեաց ըզդուռն վանիցն, ասէ դռնապանն 'ի ներքուստ դաշն ձայնիւ. բարւոք եկիր և զինչ հրամայես։ Ասէ ցնա եղբայրն. կոչեսցես առիս զմայր ձեր, զի ունիմ ինչ ասել նմա։ Ասէ դռնապանն. ոչ ումեք խօսի նա երբէք, այլ ասա ինձ զինչ և խօսիս, և ես պատմեցից նմա։ Ասէ եղբայրն. ասասցես նմա՝ եթէ կրօնաւոր ոմն կամի խօսել ընդ քեզ։ Գնաց դռնապանն և ասաց նմա, և նա առաքեաց նմա զերկրորդ իւր քոյր, և նա եկեալ ասէ. արքաւագուհին առաքեաց զիս և ասէ ցքեզ՝ ո՞ ես դու և կամ զինչ խնդրես։ Ասէ եղբայրն. ա-

սէր, տալով մեզ օթեվանս ընդ իս և ընդ այլ ծերոց, քանզի գիշեր է, և մի բացօթեայ կենալ կերիցեն ըն-մեզ գազանք: Ասէ ցնա մայրն. ոչ երբեք մտեալ է այսր այր. բարիոք է զարտաքինս քո կերակրել գազանաց քան զներքինս: Յայնժամ ասէ եղբայրն. աբբայն Դա-նիէլ է: Այլ լուեալ առժամայն բացին զերկուս զդրան-սըն, և ելին փութանակի ամենայն ժողովն, և զմեր-նազգեստս իւրեանց տարածանէին 'ի գետնի մինչև ուր էր ծերն. թաւալէին առ ոտս նորա և համբուրէին զամենապատուական ոտսն: Այլ յորժամ եկին 'ի վանսն զնա, մա-տուցին կոնք մի և լցին զնա ջրով եռեալ՝ խառնեալ անուշա-հոտիւք, և կանգնեցան 'ի քուերցն երկուք և լուացին զոտս ծերոյն և զաշակերտին. առին խնկամանս, և խա-ժանէին քուերցն 'ի վերայ կոնքին, և 'ի լուացարանէն հեղուին 'ի վերայ գլխոց իւրեանց. յետոյ և ինքն մայրն առեալ էառ և եդից 'ի վերայ գլխոյ իւրոյ: Այլ էր տեսա-նել զնոսա իբրև զվէմս անշարժ և անմռունչս, և երեւ-եալ նոցա ամենայն հրեշտակական: Ասէ ծերն ցմեծն. ամաչեն զմեզ քուերքդ եթէ այդպէս են յամենայնի: Այլ նա ասէ. այդպիսի են յամենայնի առաքինութեամբ քո, հայր. այլ աղօթեա վասն դոցա: Ասէ աբբայն. տէր կե-ցուսցէ զամենեսին: Մին 'ի նոցանէ այծեա էր զգեցեալ, անկեալ կայր 'ի մէջ սրահին և ննջէր: Ասէ ծերն. ով

բարեք սէր և տուք օթեվանս մեզ աստ, զի ընդ երեկս է օրս: Ասէ սարկաւագուհին. ոչ երբեք մարդ մտեալ իցէ աստ, և լաւագոյն իցէ ձեզ զի արտաքոյ կերիցեն զձեզ գազանք և ոչ 'ի ներքուստ: Յայն-ժամ ասէ եղբայրն. հայրն Դանիէլ սկիտացին է: Նա իբրև լուաւ զայս, երաց զերկուս դրունս վանիցն, և փութով ընդ առաջ ելեալ նորա համագերձ բազմութեք քերցն, և զվերարկուս իւրեանց տարածէին 'ի վերայ ճանապարհին 'ի դրանէ վանիցն մինչև ցեկեղեցին, և համ-բուրէին զոտս ծերոյն և ջնջէին զփոշի սանդալոյն: Եւ իբրև մտին 'ի վանսն, առեալ մայրն այն գլխաւորին զտաշտ և զսափոր, և ելից զտաշտն ջերմ ջրով և անուշահոտ ծաղկօք, և կացոյց զքորսն երկուս դրան և լուաց զոտս ծերոյն և զաշակերտի նորա. և ապա առեալ 'ի ջրոյ լուա-ցելոյն մայրն վանիցն և արկանէր և 'ի վերայ իւրաքանչիւրոց քերցն, և յետոյ քան զամենեսեան ինքն արկանէր 'ի վերայ գլխոյ իւրոյ: Եւ էր տեսանել նոցա իբրև զանշարժ քարանց և զանմռունչ հրեշտակաց անձանց և լռեալք, բայց միայն սակաւ նշանիւք յօգէին միմեանց զոր պարտն էր գործել: Ասէ ծերն ցսարկաւագուհին. 'ի մէնջ պատկառ-ելին քորքս այս, եթէ հանապազ այսպէս լռեալ կան անմռունչ: Ասէ մայրն. միշտ այսպէս են, հայր. այլ աղօթեա վասն սոցա: Ասէ ծերն. Տր կեցուսցէ զամենեսեան զսոսա աղօթութեք իւրով: Իսկ մի ոմն 'ի նոցանէ անկեալ դնէր 'ի մէջ և ննջէր, և պատառատուն քրձիւ ծած-

[illegible]

[illegible]

աշակերտացն եղև առաջին նորա. մեք տեսաք եւ կերա-կուր տուեալ կերաք։ Ասէ Տէրն. յիշատակեսցի սէր քո, ազատեցուցեր զմեզ։ Այլ ՚ի գնալն նոցա ՚ի Հանդիպումն, ա-սէ առաքեալն Պետրոսն աշակերտացն իւր. զնա տեսի թէ մեր է առաքելոցն նմանեալ։ Այժմ և ասէ ցՏէրն. յետ այսո-րիկն է։ Այլ ասէ Տէրն զաշակերտսն իւր. Հանեալ ընդ խա զգեստ զայս։ Որք յարժամ Հանդերձեան քաւերքն ամենեքեան, առ Տէրն զաշակերտսն իւր և եկաց յերագ վանդագահարտութիւն. և առհա կարծեալն առաքեցող կանգ-նեալ կայր, և ձեռք նորա յերկինս համբարձեալ, և արտասուքն իւրև զգեստ Տեղուէին զերկրայն, անկանէր յերկիր և ծունր մնացուցանէր. բայց յարժամ խնամոյր զոր ՚ի քաւերցն եկեալ ՚ի պիտոյսն, ընկերնայր զանձն յեր-կիր և խոտրգայր. և ըստ այսմ առաքումն նորա եր ՚ի բնակել նորա ՚ի միջի նոցա։ Յայնժամ ասէ Տէրն զաշակերտսն իւր. կոչեա ինձ զմերձն բանսին, ընդ նմին և զերկիրսն։ Այժմ և զբանանալեալ զիշերն անտանելին զինչ և զործեր։ Ասէ Տէրն. զաղաչելով առաքեցայց մինչ ամս, և եւ վասն զորա եկի. Այլ մնացին ախոյան լալ և ա-սէր. ոհ, քանզի չարչարանս մնացուցանէք զմեզ. Այլ յար-ժամ Հարցին զխրայսն ժամնա, անկերխատանն եղև առ քաներ

մանն իւր. խոկ մեք նորերեք և ակար զոլով, որպէս վայել էր յաղա-խտութեան զայլանեան ձերոյ Հանդերձեալ և մխիթարեցայք։ Ասէ Տէրն. յի-շեսցի զանկրն ձեր առաւօտաքեա, զի չահ եղև մեզ մեծ։ Նորա գնացին նոքա ՚ի նմին և Հանդիպեցին, ասէ Հաւքն Պաւղոսի զաշակերտս իւր. զնա-ցեալ առնելոց թէ մեր նմանէ թէպէտև այն յետմին ոչ անկեալ կայր ՚ի պատճէն։ Գնաց եղբայրն եւսա, և եկեալ ասէ ցծերն. ՚ի զաւամ առաքելոցն անկեալ կայ թէպէտև։ Ասէ Տէրն զաշակերտսն իւր. Հա-նեա ընդ խա և արթուն կաց ՚ի զիշերիս յայսմիկ։ Եւ յարժամ նմին-ցին ՚ի քաւն ամենեքեան, առեալ Տէրն զաշակերտսն գնացեալ կացին զայրս յերագ վանդագահին, և անտանելին զգայրն զայն թէպէտ զի յա-րուցեալ Համբարձ զձեռս իւր յերկինս, և արտասուս զհերեքս Հանեալ արտասուացն յաչաց նորա, և չերթուցեալ չարժեցին յաղօթս, և ձայն բերանն ոչ լսէին ՚ի բերանոյ նորա. այլ և արթուցեր և Հառաչէր և անկանէր ՚ի վերայ երեսաց. և յարժամ խնամոյր թէ անցանէր ոք ուրեք ՚ի կողմս մարմնոյ, առաժամայն անկանէր և խոտրգայր, և զի զայս առնէր զգի-շերն ողջոյն, և այսպէս կացեալ էր զամենայն աւուրս կենաց իւրոց, և ոչ ոք գիտէր։ Ասէ Տէրն զաշակերտսն. զնա զայդ և կոչեսցես առա զայսպիսաւորութեանն և զերկիրսն նորա։ Եւ գնացեալ կոչեաց։ Եւ ե-կեալ առեալ և անտանելին զայն զգիշերն ողջոյն զի առնէր։ Եւ ախոյան մնացին ողբալ և ասել. վայ է ինձ թէ քանզի չարչարս առաքեցայ է խմ զմա։ Եւ երբև եղև ժամ աղօթիցն, լուր եղև վասն նորա յամենայն ժողովրդ-եանցս. և անկաւ առ ՚ի վերայ նոցա. խոկ զորպէսն այն խնդրեաց զայն նորա

ալն 'վանան նորա. Իսկ նա զաղտնի եկեալ առ էր ծերն նմին եալ, առ զզգեստապանն իւր և ել 'ի վանիցն. զգեստ 'ի դրունսն աղօթս արարէք 'ի վերայ իմ, և թողութիւն արարէք բանիցս անզգամ զձեզ տրտմեցուցի. և անյայտ եղեալ: Խնդրեցին զնա և ոչ գտին, և գտեալ զզուան բացեալ և զգիրն՝ աշխարհանն մեծ եղև 'ի վանսն, և ամենայն ժողովն խոստովանեցին ծերոյն զխնչ և զարծեցին առ նա: Այլ արարեալ ծերն աղօթս 'ի վերայ քուերցն՝ զարձաւ աշակերտաւն յանապատն իւր փառաւորելով զԱծ, որպէս ճնչին միայն գիտէ մեծաւ ծառայս ածնի: Արդէս և այս որ ոչ երբէք ճանաչեալ էր զնին, և զանձն իւր արարեալ ցուցանէր. բայց մեք զի բարիս ճնչ ոչ ունիմք, զնոյն բարեգթութիւն աղաչեսցուք.

ՅԻՆԵՐ' մի աղաչեցեալ յայժ 'ի սպասաւորէն իւրմէ զնայր 'ի քաղչութիւն մանկանն մեզ որ Հիւանդ կայր 'ի մերձակայ գեօղն. և յառաջնեաց սպասաւորն և եհատ ընդ առաջ նորա զառաջնութիւնն խաչիւ և խնկօք: Այլ իբրև ետես ծերն, մերկացաւ զամենայն Հանդերձն և սկսաւ լուանալ 'ի Ջուրն առընթերակայ. զոր նախ տեսեալ սպասաւորին, զարձաւ յետս և զարմացցուցանէ յետս աանելով եթէ աղձատեցաւ ծերն: Այլ 'ի Հարցա

քան զդռասարանն, և գնաց զալալ առ էին մանչիճք ծերոյն, և զողացաւ զԹիկնոցն և զզգեստարանն ծերոյն, և բացեալ զդուռն վանիցն առ մանուկն, և զրեալ Թուղթ եդ 'ի դրան վանիցն, և էր գրեալ այսպէս. աղօթեցէք վասն իմ, և Թողէք ինձ զոր ինչ մեղայ ձեզ: Եւ եկեալ գնաց և անյայտ եղև: Եւ իբրև լուսացաւ, խնդրեցին զնա և ոչ ուրեք գտին. և առեալ ընթերին զԹուղթն զոր գտին 'ի դրան վանիցն և ընթերցան զնա, և եղև աղբ և կոծ մեծ 'ի մէջ քերցն 'ի վանսն յայն: Այլ ծերն գնաց. վասն այսորիկ եկի ես այսր, զի զայսպիսի յնմնարս ընտրեցաց ինձ և մեզ զայսպիսիս. Ցասմնեալ սկսան աղաւել ծերոյն Թէ զպան չարիս արարին նմա խրատականչիւր ոք: Եւ արարեալ աղօթս ծերոյն 'ի վերայ նոցա, ել և գնաց 'ի սենեակ իւր:

և Այնքին վասն ծերոյ ումեմն որ նստէր միայնացեալ, և սպասաւորէր նմա մի աշխարհական մանկունք յայժ: Եւ եղև Հիւանդացեալ երբեմն ազգի մարդոյն աշխարհիկ՝ և բազում աղաչանօք եկեալ ծերն 'ի սենեակն և խնդրեալ զնաց ընդ նմա, զի խնդրէր աղերսանօք 'ի ծերոյն իջանել և մտանել 'ի տունն և աղօթել 'ի վերայ որդւոյ նորա տկարի: Եւ յառաջեաց քան զծերն մարդն այն և եմուտ 'ի տունն իւր և ասէ ընդ ընտանիս իւր. եկեալ ելէք ընդ առաջ սրբոյ մեծի անապատականին ծերոյ: Եւ եղին զաղօթս: Իբրև ետես ծերն ժողովուրդ բազում զի գային ընդ դէմ նորա զարմացաւ և խնկօք, խոյսցաւ զայն և մերկացաւ զամենայն Հանդերձս իւր և սկսաւ լուանալ մերկ 'ի Ջրար գետոյն: Իսկ որդին այն սպասաւորն իբրև ետես զծերն այնպէս, ամաչեցեալ յայժ' աղաչեցին

[illegible] թէ ընդդէմ գործեցեր զայդ, զի [illegible]՝ թէ [illegible], և ասէր ծնողին. այդ եղև պատճառ զի զայդ [illegible] ինձ։

[illegible]՝ [illegible] թէ [illegible], [illegible] և [illegible] 'ի [illegible]. [illegible]. ոչ [illegible], այլ [illegible] թէ [illegible] և [illegible] և [illegible].

[illegible]՝ [illegible] եթէ [illegible] 'ի [illegible] 'ի [illegible]. և [illegible] թէ ոչ [illegible], այլ [illegible]։ [illegible] և [illegible]. [illegible] ոչ [illegible], այլ [illegible]։ [illegible] 'ի [illegible]. [illegible] 'ի [illegible], [illegible] եթէ [illegible].

[illegible]՝ [illegible] և [illegible]. եթէ [illegible] 'ի [illegible], [illegible] եթէ [illegible]։ [illegible]. եթէ [illegible], [illegible] եթէ [illegible] 'ի [illegible], և [illegible] ոչ [illegible] և [illegible]. [illegible] է [illegible], և [illegible]

[illegible] 'ի [illegible], և [illegible]. [illegible], [illegible] է [illegible]։ [illegible]. [illegible], [illegible], [illegible] թէ [illegible] է [illegible]։ [illegible]. և [illegible]։

1 [illegible]. [illegible], [illegible] 'ի [illegible]։ [illegible]. ոչ [illegible] է [illegible], այլ [illegible] 'ի [illegible], և ոչ [illegible] և [illegible]։

2 [illegible] 'ի [illegible], և [illegible]. և [illegible]՝ եթէ [illegible] ոչ [illegible], այլ [illegible]։ [illegible]. [illegible] ոչ [illegible], [illegible]։ [illegible], [illegible] 'ի [illegible]։

3 [illegible] և [illegible]. եթէ [illegible] 'ի [illegible], [illegible] է [illegible]։ [illegible]. եթէ [illegible] 'ի [illegible] 'ի [illegible] եթէ [illegible] և ոչ [illegible], ոչ [illegible], ոչ [illegible] և ոչ [illegible], և [illegible]. [illegible], և [illegible]. [illegible] և [illegible], [illegible]

և խոնարհութիւն. վասն զի մարդիկ ուր ևս են պայծառագոյն քան զամենեսին, անդ երեւին։ Ո՞վ է զնա երեւեցոյց. իսկ զինչ պարարիչ ևս։ Ո՞վ է զնա ծներ. ուր և նորին, հասարակ ամենեցունց զհետ երթ, և զկարգ աստուածոց զերկնաւորացն են զարդարեն՝ հաւատար նոցա կատարեալ զգն կամօք և ողջունէ հանդերձ, վասն զի այս և խոնարհութիւն է քեզ հաւատարել նոցա. և մարդիկ յորժամ աստուածեն զքեզ ընդ նոսա, ամենեցուն հաւատար ունին զքեզ, և ոչ որ ներքէ և խոստովանեցուցանէ զքեզ։

ՍԵՒՈՆ՝ ծերքն վասն երանեալոյն հօրն Ալբենոփ և հօրն Թէոդորոսի փիլիսոփայ՝ ելէ քան զկապուտն ունելին աստուածութիւն ընդ մարդկայնոյն փառս։ Որդ հայրն Ալբենն ոչ երբեք երթայր ի պատուահանման մարդոյ. իսկ հայրն Թէոդորոս Թեպէս և պատուահէր, այլ որպէս և պատուէր էր, վասն զի ջերմ և զայլոյա էր, և ահ և երկիւղ ունէր ի պատուահանեանն իւրում։

ՊԱՏՄԵԱՑ՝ ումն ի հարանցն փիլիսոփայի՝ ելէ զէտ երկե կին ընդ երեւելոյս երթայր առ հայրն Թէոդորոս. և զանեալ զնա զի ունէր ցնցոտուն լեթխոյն, և կարծեր նորա բաւց կայլին և [illegible] էր աղաչին կողմանէ։ Իսկ ահա կանեն ումն եկն զի տեսցէ զնա, և բախեաց զդուռն՝ եւ ծերին բանեալ նմա, և պատուհեալ նմա առ զդրանն նորաստեալ մերձէն և խօսէր ընդ նմա։ Իսկ առեալ իմ հաւատք մի նաւապատակեան ծանծկեցի զուռ նորա. իսկ ծերոյն առեալ զայն ի բաց ընկէց։ Իսկ հերկ զևոնց կանանց, ա-

մարդիկն զծննդն առն նա և չերեւելն. այլ ուր և երեւեցեր զնա՝ ընդ հաւատար այլոց երեւեցոյց, և զոր ասենն ի նոսա փայլեցն՝ զայն արարեալ և զնա և հանդերձեալս. զի այս խոնարհութիւն է քեզ հաւատար նոցա. և մարդիկ աստուածեն զքեզ ընդ նոսա, և ոչ ներքեւեցեն և չխոստովանեսցեն զքեզ։

1 Ծերքն վասն հօրն Ալբինոսի և հօրն Թէոդորոսի փիլիսոփայ՝ եթէ քան զամենայն մեծ առաւել ատեին զպատուասիրութիւն մարդկան. զի Ալբինոսն ոչ ումեք հանդիպէր [illegible]. իսկ Թէոդորոս հանդիպէր. այլ [illegible] [illegible].

2 [illegible] հօրն Թէոդորոսի փիլիսոփայի վասն [illegible] [illegible] [illegible] քան [illegible] ի [illegible] և [illegible] [illegible], և [illegible] և [illegible] [illegible]. և [illegible] [illegible] ի [illegible] [illegible]. Իսկ հերկ [illegible], [illegible] և [illegible] [illegible], և ահա [illegible] [illegible] [illegible]. և [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] ընդ [illegible]։ Իսկ իմ [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible], իսկ [illegible] [illegible] և ի բաց [illegible]։ Իսկ հերկ զևոնց կանանց, [illegible] [illegible] [illegible]. [illegible] [illegible]

ներմ ցնա. Հայր, ընդէ՞ր զայդ սպառնաս. եթէ առանց քո ոչ ո-
ւսուցի, մի՛ գուցէ զայլ թագաւորեցաւ ինչ 'ի միջի : Ասէ
ցծերն. վասն զի ասես, Հայր. մինչև ցայժմ մարդկան ծա-
ռայեալք. կատարեցան աշխարհն և ամենայն. որ կամեցաք շա-
հել շահեցաք ; և որ կամք թագաւորել թագաւորեցաք.
Եւ առ ամենայն մի զխորհ և պատրաստ 'ի ժամանակ նորին
ակես եղանեմ 'ի պատահմունս : Ապա պատասխանեաց աշա-
կերտին խաղաղ և ասէ. եթէ եկեսցէ որ և կամիցի սպա-
նանել զքեզ, մի՛ ինչ առնիցես նմա մարդկօրէն. այլ եթէ
ապրեցեր, առա նմա թէ ասէ. և եթէ նմջեցեր, առա
եթէ նմջէ :

ԱՂՈՒԷՍ ' վասն արուեստ կրօնաւորի՝ եթէ ոչ Ճաշակեր
հաց, այլ միսեան ըմպելեալ. և եթէ դէպ լինէր նմա եր-
թալ և ճաշակել առ ոք, զնէր առաջի իւր զըմպելեալ
միսեան և ճաշակէր : Դէպ եղև նմա երթալ առ մեծ
ծեր, և էին և այլ օտարականք անդ. և եփեաց ծերն
փոքր մի ապուր վասն նոցա : Ապ իբրև նստան ճաշակել,
եբեր զարձեալ զըմպելեալ միսեան իւր և եդեալ առաջի
իւր ուտէր : Իսկ ծերոյն տեսեալ լուռ եկաց, զի մի յանդ-
դիմանեսցէ զնա առաջի նոցա : Ապ իբրև յարեան նո-
քա, առեալ զնա 'ի մի կողմ ասէ. եղբայր իմ, եթէ
դէպ լինի քեզ երթալ առ ոք, մի երևեցուցաներ ըն-
վարս քո. այլ ընդ եղբարսն ճաշակեա, զի մի երևեա-
ցես որպէս դատապարտել զնոսա. այլ եթէ կամիս ու-
նել զվարս քո, նստ 'ի տան քում և մի ուրեք երթա-
նէր : Ապ նորա լուեալ բանից ծերոյն, եղև հաւատա-
րարող կերակրոց 'ի դիպել եղբարց անդ և առաց նմա ծերն :

զայդ, Հայր. զի եկն առ քեզ իշխանն որպէս զի շինեսցի, և առդ զինչ
սպառնեալ : Իսկ ծերն ասէ ցնա. վասն զի ասես, եղբայր, զնա եւ զմեծ-
զին պաշտամեանք. զոր պարտ է առնել սորվոյն մեզ, և որ ոք կամի շա-
հել շահեսցի. և որ ոք կամի թագաւորել թագաւորեսցի. եւ որպէս և
էի՝ ցանցայն նմա. և ես ասեմ քեզ, որդեակ, եթէ ոչ գայ առ իս՝ մի
առաացես նմա սուտ, այլ թէ իցեմ յուսալ, ասասցես՝ ճաշակէ, և
թէ ննջեալ է իմ՝ առդեօք ննջէ ասասցես :

1 Եղբայր ոմն ճգնաւոր ոչ կերէր ճաշակեր հաց : Եւ զնաց նա
տեսանել զծեր ոմն մեծ, և էին անդ և այլ ծերք. իբրև եկն ժամ ընթ-
րեացն և բերին 'ի սեղանն հաց և կերակուրս, իսկ եղբայրն այն եդ
առաջի իւր միսեան ըմպելեալ և ուտէր զայն. իբրև յարեան 'ի սեղանոյ.
առեալ զնա առանձին ծերն ասէ ցնա. եթէ զնասցես առ ումեք՝ մի
յայտներ զվարս քո, իսկ եթէ կամիս ունել զկանոն քո՝ նստջիր 'ի
սենեկի քո և մի եղանիլ առ ոք : Իսկ նա առեալ 'ի ծերոյն, եղև հա-
ւատարիմ ազգաց :

ՊԱՏՄԵՑԻՆ՝ ոմանք վասն հօրն Եւղոգեայ երիցու աշակերտի սրբոյն Յոհաննու ոսկեբերանի հայրապետին Կոստանդնուպօլսի՝ եթէ մեծ կրօնաւորութիւն ունէր պահելով զերկուս զերկուս աւուրս և շաբաթս համելով, և ոչ գինի ճաշակէր և ոչ ձէթ, այլ աղ և հաց միայն, և ունէր 'ի մարդկանէ մեծ փառս: Սորա լուեալ վասն սկիւթացւոց՝ եթէ մեծ վարս ունին, եկն ակն ունելով այսպէս թէ առաւելագոյն ինչ գիտիցէ քան զնոսա: Արդ երթեալ սորա 'ի Պիղուզ՝ հարցանէր թէ զիա՞րդ իցէ Սկիւթ: Եւ պատմեցին եթէ աւերեցաւ 'ի Մազքթաց, և լուեալ տրտմեցաւ յոյժ: Ասացին ոմանք՝ եթէ է աստ ծեր մի սկիւթացի 'ի Պանեփոսի հայրն Յովսէփ, երթ առ նա: Եւ երթեալ առ հայրն Յովսէփ, ակն ունէր աւելի ինչ խստակրօնութի տեսանել 'ի նմանէ: Ընկալաւ զնա ծերն խնդութ՞ե և առէ ցապասաւորն իւր. զինչ և ունիս մխիթարութիւն՝ արա մեզ զայս օր վասն օտարացս: Եւ իբրև նստան ճաշակել, ասեն ոյք ընդ նմայն էին՝ թէ հօրս Եւղոգիու բերէք սակաւ մի աղ, վասն զի սա ոչ ճաշակէ ատտի: Իսկ հայրն Յովսէփ լուռ լինէր, կերաւ և արբ: Եւ եղաք առ նմա աւուրս երիս, ոչ 'ի սաղմոսելոյ նոցա լուաք և ոչ զաղօթս նոցա տեսաք. վասն զի զամենայն զոր ինչ առնէին, 'ի ծածուկ գործէին: Եւ գնացեալ 'ի նոցանէն ոչ ինչ օգտեալ: Եւ ըստ մատակարարութեան ա՞յ դէպ լինի յաւուր յայնմիկ՝ մոլորեցան և եկին մերձ 'ի յերեկսն դարձեալ անդրէն 'ի խուց ծերոյն: Եւ յառաջ քան զբախել՝ նոցա լուան 'ի նոցանէն զի սաղմոսէին. և կացեալ

1 Եւլոգիոս ոմն որ էր աշակերտ լեալ Աթանասի աղեքսանդրացւոյ, և էր սա քահանայ և ճգնաւոր յոյժ, և մեծամեծս հաշակեալ էր. պահէր երբեմն զերկուս աւուրս, և երբեմն մի անգամ ճաշակէր 'ի շաբաթուն, և կերակրէր հաց և աղ միայն, և էր փառաւորեալ յամենեցունց: Ցարեաւ սա երբեմն և գնաց 'ի Պանեփոսս առ հայրն Յովսէփ, կարծէր խստագոյն ինչ վարս տեսանել: Եւ ընկալաւ զնա ծերն ուրախութ՞ե, և հիւրընկալեալ զնա կերակրեաց բարւոք: Ասեն ցծերն աշակերտքն Եւլոգիոսի. ոչ ինչ այլազգի կերակրի քահանայս, այլ միայն հաց և ջուր: Իսկ հայրն Յովսէփ լռեաց և եկեր զամենայն: Եւ կացին նոքա անդ զերիս աւուրս և ոչ լուան յաշակերտացն Յովսէփու սաղմոս կամ երգ, զի 'ի ծածուկ և անձայնանց աղօթէին. և ելեալ անտի ոչ ինչ շահեցան 'ի նոցանէ: Եւ եղև խաւարչտին այլ փոքրիկ մեծ և մութն յամպոյն, և մոլորեալ նոցա յաւուրսն դարձան անդրէն առ ծերն. և նախ քան զբախել դրանն լուան զերգս սաղմոսաց նոցա 'ի ներքուստ և մնացին բաղխել ժամս մի կատարեցին, և ոչ եղև վճարր

ձանձրացեալ նոցա 'ի շատ ժամու՝ յետոյ բախեցին, և նոքա գարշեալ լսեցին 'ի սպասաւորացն. Արդ մնացեալ նոցա, ընկերակաց զնոսա խնդութեամբ ծերքն. և վասն խորշակին որ եղեւ ընդ նմանին էին՝ առին զկաւծն և եառան նոցա ջուր, և եդ ջրոյն խառն 'ի ծովէն և 'ի գետոյ: Այլ զնոսա ածեալ առանձինն՝ մնացեալ առ ծերքն անկան առաջի նոցա և աղաչէր զնա՝ կամեցեալ ուսանել զկարգ նոցա, եթէ զիարդ կեցէ զի զառաջինն ոչ սպասաւորէին, և յաղագս չըկայք՝ սպասաւորէք 'ի բազում ժամս. և գարշեցան կամեցեալ ընկնել ինմ, զայն զծնօրդ ասի: Ասէ ցնա ծերքն. եղբայրք անմիտ է, և խառնեալ զծովկաց գինեաւորայ: Իսկ նա աղաչէր՝ կամեցեալ գիտել զծլաւորսն: Ասէ ցնա հայրն Յովսէփ. այն վասն սպասաւորին գինւոյն զոր եթէ մեք արարաք՝ վասն սիրոյն Քրիստոսի. իսկ զայս ջուրս համապատ ընկեցին եղբարքդ: Ուստի նմա և զգնացութիւն և 'ի ծածուկ առնել զկարս իւր և ոչ առաջի մարդկան, և եհաս 'ի նմանէ զամենայն իրս. և եգև միաբանակեաց առաւել քան զայլսն, և ճաշակէր զամենայն որ ինչ գնէին նմա, և ուսաւ 'ի ծածուկ գործել զկարս բարիս. և մեծապէս շահեցաւ ասէ ցծերքն. Ճգնաւորութեանք են գործք ձեր: Այլ լռութեամբ փոհանակաւոր զինչ.

Այլ նա 'ի հարանցն առ հայրն Յովսէփ, և բախեալ զդրունսն՝ եբաց ծերքն կարծեցեալ եթէ սպասաւորն իւր իցէ: Այլ իբրև ետես զնա, անկաւ 'ի վերայ երեսաց իւ-

աղօթիցն: Իսկ նոցա ձանձրացեալ ընդ յամելն՝ բախեցին զդուռն, և նոքա իբրև լուան զձայն դրանն՝ լռեցին յաղօթիցն, և ընկալան զնոսա ուրախութեամբ, զի 'ի տօթոյն խառնութէ ապականեալք էին: Իսկ մի յաշակերտացն Յովսեփայ արկեալ ջուր աղբր ընկնել նոցա, և եր նա աղի ծովու ջուր, և ոչ կարաց ըմպել: Իսկ եկեալ 'ի միտս Եղբայրն աղաչեաց զծերքն ուսանել նմա զկարգաւորութիւն իւրեանց և ասէ. զի՞ է, հայրք, զի նախ ոչ երգէիք յաղօթս, և այժմ երգէք՝ մինչ գնացաք մեք. և ջուրս այս եր յայժմ քաղցր և այժմ աղի: Ասէ ծերքն. այդ եղբայրդ յիմար էր և յանգէտս խառնեաց 'ի ծովէ ջուրդ: Իսկ եղբայրն աղաչէր զնա ուսանել նմա զաւգիտն: Ասէ ծերքն. փոքր այն գինի այն ուտոյք որ զայլթանեկեաց զօրէ՝ այն սէր զայդ քո էր, նոյնպէս և ջուրդ քաղցր և ամենայն միաբանութեն. այլ մեք հաստատեսցուք ջուր զծովուցնաց ուտելեաց, և աղօթս անզգայութեամբ և մեղաւ: Յայնժամ ուսաւ նմա խմաստութեամբ քննել զխորհուրդս, և եհաս 'ի նմանէ զշնորհաւորութեան մարդկայինն. և եղև նա յայնմհետէ խորհրդածու ընկերաց և հաւատալ այլոց, և ուտէր զոր ինչ առաջի դնէին, և ձգնէր զամենայն 'ի ծածուկ: Իսկ ասէր ցծերքն. Ճգնաւորաց հաստատութեամբ է ամենայն ճգնութեան ձեր:

րոյ. Նա աղաչէր զնա և ասէր. կանգնեաց, Հայր, զի ողջունեսցից զքեզ : Ասէ ցնա ծերն. ոչ կանգնիմ եթէ ոչ երթիցես : Եւ բազում անգամ աղաչեաց զնա, և ոչ կանգնեցաւ, մինչև ել նա արտաքս :

ԱՍԱՑ ոմն 'ի ծերոցն՝ եթէ մարդ որ ունիցի լռութիւն և ոչ յառաքինութէ, այլ կամ 'ի փառս տալոյ ինքեան, բայց որ լռէ ա̃յ լռեցուցանէ զինքն՝ այն է առաքինութիւն, վասնզի յա̃յ ունի զշնորհսն :

ԵՐԹԵԱԼ երբեմն հայրն Ադելփիոս եպիսկոպոսն՝ Նի-կոպօլսեաց առ հայրն Սիսոյ 'ի լեառն հօրն Անտոնի. յոր-ժամ պատրաստեալ էր գնալ անդրէն, յառաջ քան զե-լանելն նոցա 'ի ճանապարհն՝ ետ նոցա ճաշակել ընդ ա-ռաւօտն, և էին պահք : Որդ իբրև եդին զսեղանն, ա-հա Փառանացիք բախեցին զդուռն : Եւ ասէ ծերն ցա-շակերտն իւր. տուր նոցա փոքր մի աթերայ զի աշխա-տեալք են : Ասէ ցնա հայրն Ադելփիոս. թող առւր, հայր, զի մի ասիցեն եթէ Սիսոյ այգուն ճաշակէ : Եւ հայեցաւ 'ի նա ծերն և ասէ. երթ դու տուր նոցա : Եւ իբրև տեսին զաթերայն, ասացին ցնա՝ թէ օտարք ոք են աստ և ծերն ընդ նոսա ճաշակէ : Եւ ասէ ցնոսա՝ այո : Եւ սկսան տառապել և ասել. թողութիւն արասցէ ձեզ Ա̃ծ, զի ետուք ճաշակել ծերոյն յայս ժամու. եթէ ոչ գիտէք զի բազում ժամանակս ունի աշխատել զինքն : Որդ լուեալ զայս եպիսկոպոսին, անկեալ առաջի ծե-րոյն ասէ. թողութիւն արա ինձ, հայր, զի մարդկօրէն խորհեցայ, բայց դու զԱ̃ծայինսն խորհիս : Ասէ ցնա հայրն Սիսոյ՝ եթէ Ա̃ծ փառաւորեսցէ զմարդ. փառք մարդ-կան ոչ ինչ են և ոչ երբէք կան հաստատուն :

ԱՍԷԻՆ՝ վասն սկիւթացւոյն. եթէ հասանէր 'ի վե-րայ և զգայր ոք զգործ ընկերի իւրոյ, ոչ եւս իբրև զա-ռաքինութիւն ունէր զգործն, այլ իբրև զմեղս : Պատ-մեալ ասէին՝ եթէ յորժամ եկանէին յԵգիպտոս և կա-մէին զվարձս հնձոցն առնուլ և կամ զգինս ձեռագոր-ծին իւրեանց, իւրաքանչիւր ոք սահմանէր ըստ պիտոյից իւրեանց զգարմանս, և զայլն ամենայն այրեաց և որ-բոց տային :

Ասէին և վասն հարցն սկիւթացւոց. եթէ յայտնէին ումեք առա-քինութիւնք, յայտնեալ ոչ իբր՝ զառաքինութիւն այլ իբրև զմեղս հա-մարէին :

ՄԱԿԻՆ[1] վասն հօրն Յովհաննու կարճահասակի եթէ նա զգանձանդամսն բերէր առնելով՝ եթէ իմ այլոցն և աղ- քատն 'ի Սկիւթ էն.

Իսկ սա 'ի հարանց Սկետիբիոս անուն, մեծ և առա- քինի ճգնաւոր, որ 'ի բազում ճգնութեան պայծառ զկիրճ դարձեալ էր։ Լուաւ Թագաւոր սորա զհամբաւ նորա և կոչեաց զնա, և ոչ կամեցաւ գնալ առ նա՝ զայս ասե- լով. եթէ խնչքը և սոսացումնք խնդրէ յինէն, ոչ ունիմ զի տացից նմա. եթէ աղաչանօք կամի, պատրաստ եմ 'ի մեռանել վասն անուանն տեառն, կարկես զգլուխ իմ և տար նմա. և եթէ խրատ խնդրէ, ոչ է պարտ խրատ- տալս առ խրատեալսն ընթացս, այլ խնդրն եկեղեցեաց և տացէ զօրհնութիւնն։

ՄԱՅՑ[2] հայրն Պիմէն. ուր դնիցես զոտս քո արտաքս, զոր ինչ ուսուցանէ լեզուս քո։ Նոյն դարձեալ՝ եթէ բարի է հնազանդութիւն, զի ուսուցանէ զնորա փառս և ընտրել։

[1] Ասէին վասն հօրն Յովհաննու կարճահասակին՝ եթէ զոչխարա- նայ խնդրեց զկերակուր զոր առնոյր 'ի հանեմն՝ զամենայն բերէր 'ի Սկիւթէ և ասէր՝ եթէ իմ որդիք և աղքատք 'ի Սկիւթէ կան. և այսպիսւ սնոյց 'ի այնոսս եղբարց տայր։

[2] Ասաց հայրն Պիմէն. ուսուսցես զսիրտ քո պահել զայն ինչ զոր սովորեցուցանէ բերան քո, և ուր զբերան քո խօսել զայն ինչ զոր իցէ 'ի սիրտ քո։

ՄՆԱՑՈՐԴՔ

յերկրորդ թարգմանութեան

ԶԵՂԲԱՅՐ մին զովեցին առաջի հօրն Անտոնիոսի. իսկ նա փորձեաց զնա զի թէ համբերել կարիցէ արհամարհանաց, և զատոյ զնա զի ոչ համբերէր, և ասէ ցնա. Նման ես դու գեղջ՝ որոյ առաջին կողմն զարդարեալ է, և մէջ նորա յափշտակեալ և գերեալ յաւազակաց:

Առ հայրն Թէոդորէ գնաց եղբայր մին, և կացեալ անդ աւուրս երիս աղաչէր լսել ի նմանէ բան. իսկ նա ոչ [illegible] ինչ խօսեցաւ ընդ նմա և ոչ բան մի. յայնժամ ել նա տխրալից տրտմեալ: Ասէ ցծերն աշակերտն իւր. Հայր, ընդէ՞ր ոչ ասացեր նմա բան ինչ, զի գնաց տրտմեալ: Ասէ ծերն. Թոյլ տուր, եղբայր, զինչ ասացից նմա, զի վաճառական էր նա, և կամէր ի վերայ օտար բանից հպարտանալ. զի ոչ առնելոյ վասն կամի զբանն առնուլ, այլ ձևանալոյ ի ցոյց մարդկան բանիւք:

Այլ մին եղբայր գնաց առ նա և սկսաւ խօսել մեծամեծս և քննել զպարծս զոր ոչ ևս գործեալ էր նա: Ասէ ցնա ծերն. զեռ ևս նաւ ոչ գտեալ է քո, և ոչ զծածուկ նաւուն առագաստ զգեցեալ է քո ի նմա, և ոչ ի ծովու մտեալ է քո, և կամիս մտանել ի քաղաքն [illegible]. այլ նախ գործեա և ապա խօսեսցես:

ԶՀՕՐՀՆ Սիլուանէ բարս պատմեն մին և գնաց ի Սինա-յէ տեսանել զնա, և պատահեցին աշխարհիկք զայն ծերոյն. իսկ նա փախուստ և ել ի դրանէ: Այս զինչ լսեալ նմա ել-եալ և հեծեալ իւր, մինչ երկնային ծերն ի դրանէ, և ասէն ցնա. տեսանես մեզ, ծեր, ուր էրէ սենեակ հօրն Սիլուանէ: Ասէ ծերն. Եւ զի խնդրեք զնա, զի նա յիմար է. Եւ [illegible]

առաջ եղեն նմա եղբարքն։ Ասէ ցնոսա իշխանն. լուայ ես զհօրէն Մովսիսէ և եկի տեսանել զնա, և դիպաւ մեզ ծեր մի որ գնայր յԵգիպտոս, և հարցաք զհօրէն Մովսիսէ. իսկ նա ասէ ցմեզ՝ զի՞ խնդրէք զնա, զի յիմար և մոլի իցէ նա։ Եկեալ լուան զայն եղբարքն, տխրեցան յոյժ և ասեն. որպիսի՞ էր ծերն որ ասաց զայդ վասն սրբոյ հօրն։ Իսկ նոքա ասեն. ալևոր էր և հինս զգեցեալ, և մեծահասակ և սեաւ։ Իսկ նոքա ասեն. այդ նոյն ինքն էր հայրն Մովսէս, զի ոչ կամեցաւ յայտնել զինքն ձեզ, վասն այն ասաց զայն։ Եւ շահեցաւ յոյժ իշխանն և մեկնեալ գնաց 'ի տեղի իւր։

ԵՍԹԵՐԻՆԷ հայրն գնայր ընդ անապատ և այլ եղբարք ոմանք ընդ նմա. և տեսեալ նոցա վիշապ մի՝ փախեան։ Եւ իբրև կացին, ասէ եղբայր մի ցծերն. և դու ես երկեար 'ի նմանէ, հայր։ Ասէ ցնա ծերն. ոչ երկեաչէի 'ի նմանէ, որդեակ. այլ եթէ ոչ փախուցեալ էր իմ 'ի նմանէ, ոչ կարէի զերծանել 'ի հողւոյ ամբարհաւաճութենէ։

ԻՇԽԱՆ մի յԱղեքսանդրու կամեցաւ տեսանել ըզհայրն Պիմէն, և ոչ յանձն առնոյր ծերն առնել զայս։ Իսկ իշխանն պատճառեաց չար ինչ գործել, և կալեալ զորդի քեռ նորա եդ 'ի բանտի և ասէ. եկեսցէ Պիմէն և աղաչեսցէ զիս, և ապա թողից զնա վասն նորա։ Յայնժամ եկեալ մայր մանկանն՝ քոյրն Պիմէնի առ Պիմէն, ասէ ցնա, մինչ կայր արտաքոյ դրան աղաղակաւ. ողորմեա որդւոյ իմոյ։ Իսկ ծերն ոչ բնաւ նայեցաւ 'ի նա և ոչ խօսեցաւ ընդ նմա։ Իսկ նա անարգէր զնա և ասէր. աղինձի ալիք, ողորմեա ինձ, զի անդրանիկն իմ որդին քո 'ի բանտի կայ։ Իսկ ծերն պատասխանեաց և ասէ, Պիմէն որդիս ոչ ունի։ Եւ այսպէս գնաց քոյրն։ Իսկ իբրև լուաւ զայս իշխանն՝ ասէ. ապա բանիւ պատուիրեսցէ ինձ զի թողից զնա։ Իսկ ծերն պատասխանեաց առ իշխանն այսպէս. դատեսցես զդա ըստ արքունի օրինաց. և եթէ արժանի մահու ինչ գործեալ իցէ դորա, մեռցի և դա. ապա թէ ոչ, շնորհեսցես ինձ։ Եւ շնորհեաց նմա իշխանն զորդի քեռ նորա, և ոչ կարաց տեսանել զնա հնարիւք։

ԱՍԱՑ դարձեալ՝ եթէ որ ոք սատանայի տեղի տացէ, նա հեռասցի 'ի սիրոյն այ. և զի ոչ է բարւոք ամենայն-

ցուն հաճոյ լինել, զի գրեալ է՝ վայ ձեզ յորժամ բարի ասասցեն զձէնջ ամենայն մարդիկ.

ԱՍԱՑ դարձեալ. զոր օրինակ գանձ ծածկեալ եթէ յայտնեսցի՝ յաւարի առցի, այսպէս է և առաքինութիւն, որ յայտնեսցի՝ կորնչի. և որպէս զմոմ հալեալ 'ի հուր, նոյնպէս և զհոգին կիզէ գովութիւն մարդկան և զնոյ 'ի նմանէ զերծ:

ԱՍԱՑ հայրն Պամբիէ՝ եթէ գնացի ես երբեմն առ հայրն Պիմէն և ճաշակեցաք 'ի միասին, և ապա ասէ ցմեզ. գնացէք հանգերուք փոքր մի: Իսկ գնացեալ եղբարցն զի հանգիցեն. և ես մնացի անդ, զի առանձին ինչ խօսեցայց ընդ նմա, և յարուցեալ գնացի 'ի սենեակ նորա. իսկ նա իբրև ետես զիս զի գնացի, եղև իբրև զնիրհեալ, և զի սովորութիւն էր ծերոյն զամենայն ինչ 'ի ծածուկ գործել.

Ասէր հայրն Սիսոյէս եթէ եկն երբեմն իշխանն ոմն տեսանել. իսկ նա իբրև լուաւ, ած զգօտի իւր ընդ մէջ և գնաց 'ի յանդն հազարանոցս իւր: Իսկ նոքա եկեալ 'ի դրանն ձայնէին՝ ծեր ծեր, ո՞ւր է միայնակեացն այն. Ասէ նա՝ ասէ՝ ոչ է աստ: Իսկ նոքա իբրև լուան՝ գնացին անտի.

ՊԱՏՄԵՑԱՒ երբեմն հայրն Տիմոթի քթուցեր զչուխայ իւր, և ետես զնա այլ եղբայր ախոռակս: Իսկ նա իբրև խոնարհեաց եթէ ետես, ամաչեաց յայն և ասէ. թողութիւն արա ինձ, եղբայր, զի ոչ ևս եղեալ եմ կրօնաւոր, զի այսպէս տեսեալ՝ եղէ թուլացեալ.

Էր ոմն եղբայր որ բնակէր յեզր գետոյն Պաղեստինացւոց, ուր և բնակէր երանելին Սիղուանէ. Այլ այս եղբայր յիմարութիւն ցուցանէր այլոց. զի յորժամ հանդիպէր ումեք, վաղվաղակի ծիծաղէր և հրճուէր. և 'ի սակս այսու պատճառի ամենեքեան զանց առնէին զնովաւ. Յաւուր միում եկին երեք ոմանք 'ի հարցն առ հայրն Սիղուանէ. և իբրև աղօթեցին՝ ասեն ցհայրն. տուր մեզ զաշակերտս քո զի տարցէ զմեզ 'ի սենեակս ամենայն եղբարցն զի տեսցուք զնոսա: Իսկ ծերն ասէ ցեղբայրն 'ի լուր նոցա. 'ի սենեակս ամենայն եղբարց տարցես զնոսա: Իսկ 'ի ծածուկ ասէ ցեղբայրսն՝ եթէ զյիմարին զայն եղբայր մի ցուցանէք, զի մի գայթակղեսցին նոքա: Իբրև շրջեցան նոքա ընդ սենեակս եղբարցն, ասէին հարքն ցեղբայրն որ առաջնորդէր նոցա. աղաչեցին զնա և զա-

մեծութեան եղբարս ցուցանիցես մեզ։ Այլ ասէ նա՝ ընդունող է, հայրք. և արդար այնպէս, բայց միայն յինքեան եղբօրէ ըստ հրամանի ծերոյն. և դարձան անդրէն՝ առ հայրն Աբրահամեան։ Ասէ ծերն ցնոսա. տեսանէք զամենայն եղբարսն։ Պատասխանի ետուն և ասեն. այո, հայր, տեսաք և գոհանամք զքէն, բայց զձևաւորսն զի զամենեսեան ոչ տեսաք։ Եհարց ծերն ցաշակերտակաց եղբարցն. միթէ զամենեսեան ոչ տեսի՞ն։ Պատասխանի ետուն և ասէ. եղև ըստ բանի քո, հայր։ Այլ իբրև գնացին հարքն, դարձեալ գնոյն առաջին ցհայրն Աբրահամեան՝ եթէ ընդ տեսութիւն եղբարցն խնդացաք, իսկ զքո ոչ տեսաք՝ տրտմեցաք։ Իբրև գնացին նոքա, առաքեաց հայրն յեղբօրէն՝ թէ զայն յինքեան միայն ոչ տեսին և տրտմեցին, և խնդացաւ թէ ծածուկ նա զգլխաւորութին։ Այլ յայտնեցեալ գնաց ՚ի դուռն յինքեանն այն եղբարն հայրն Աբրահամեան տեսանել թէ զինչ իցէ գործ նորա. գնացեալ ոչ բախեաց զդուռն, այլ եմուտ ՚ի ներքս. և ետես զեղբայրն զի նստէր ՚ի գործ, և երկու սփիւռք անէր դրեալ ՚ի յաջմէ և յահեկէ՝ մի ընդ աջմէ իւրմէ և մի ընդ ահեկէ. և իբրև ետես զծերն, սկսաւ ծիծաղել ըստ սովորութեան իւրոյ։ Ասէ ծերն. թողցես զայդ արդ և ասա ինձ զիւրոյդ քո։ Իսկ նա զարմացեալ ծիծաղէր։ Ասէ ցնա հայրն. զիարդ և զոր, զի ես զայդ ՚ի կիսաւորեալս ոչ ելանէի արտաքս ՚ի խցէն. և աւհա այդ եկեալ եմ ՚ի մէջ շաբաթուն, զի ինձ ասասցես զխրատ քեզ։ Այլ իբրև լուաւ նա զայսմ ամենայն, երկեաւ յոյժ և անկաւ առաջի նորա և ասէ. թող ինձ, հայր. զանձն նախատեմ յառաւօտէ և զնոյն զխորհուրդ զայս առաջի իմ, և եթէ զայս խորհուրդ բարի՝ ձգեմ խրատ մի յաջմէ կողմանէ աստղիկին, իսկ եթէ չար զայսպէս խորհուրդ՝ ձգեմ ՚ի ձախոյ կողմանէ. զայս առնեմ զերեկոյ, և յերեկոյին թուեմ զխրճիկս երկոց կողմանցն. և եթէ զբարեաց առաւել գտից կողմանն՝ ճաշակեմ հաց, իսկ եթէ զախակողմն յաղթեալ՝ յայնժամ առաջ ոչ ուտեմ ինչ. և յերկիրորդ աւուրն եթէ զայսպէս խորհուրդ ինչ ՚ի մտի առնեմ ցանկայն իմ՝ ասեմ զինչ խորհիմ, հանդարտեա ինձ զի և ոչ այսօր կերակրեցայ։ Այլ իբրև լուաւ զայս ծերն, զարմացաւ և ասէ. ճշմարիտ առաքեալ են հարքն եկեղեցւոյ, որք յայտնեցին զառաքինութին քո ՚ի շահ բազմաց,

և զի մեծ աղքատութիւն տուաւ ինձ այսօր 'ի գաղնացաս առ մեզ :

ՄԵԱՑ հայրն Աշտայիսս. մեծ և պատուական իցէ յաղթել հպարտութեան և ուղղել յանձգխութի. զի որք անկանին 'ի ձեռս չար ախտի ամբարտաւանութեան, օտարանան 'ի հեզութենէ, և խստանայ սիրտ նոցա 'ի վերայ որբոց, և անկանին 'ի մայրն ամենայն չարեաց՝ որ է ամբարտաւանութիւն : Այլ դու, ծառայ Քրիստոսի, կալցես ծածկեալ 'ի սիրտս քո զգործս և զջանս քո, որպէս զի մի մարդահաճութեամբ կորուսանիցես զվարձս քո. զի որ որ վասն հաճոյութեան մարդկան առնիցէ ինչ, կորուսանէ զվարձս իւր ըստ բանի տեառն. զի որ սիրէ զփառս 'ի մարդկանէ, անկանի նա յախտ նախանձու, և նախանձոտն ոչ կարէ խոնարհ լինել. անձն որ ոչ խոնարհի, բաժնին թշնամւոյն եղիցի՝ որք և ձգեն զնա 'ի խորս չարեաց և սատանայեն. և փախիցես դու 'ի մնափառութենէ, և արժանի լինիցիս հասանել փառացն այ 'ի կեանսն յաւիտենից :

ԱՍԱՑ ծերն. մարդահաճութիւն լքէ զամենայն զօրութիւն կրօնաւորի և թողու ցամաքեալ զնա. և որ յայտնէ զբարի գործս իւր ումեք, նման իցէ նա առն որ սերմանիցէ զսերմանիս իւր 'ի կորդ երկիր, և եկեալ թռչունք երկնից կերան զնա. իսկ որ ծածկէ զառաքինութիւն, նմանեսցի առն որ սերմանեսցէ զսերմն իւր յերկիր բարի, և հնձէ բազմապատիկ : Արդ կամ փախչես փախչելով 'ի մարդկանէ, և կամ կատակեսցիս և այպանեսցես զաշխարհ և զմարդիկ, և լինիցիս յիմար և մոլի յաղագս այ :

Էր ոմն առաջնորդ հասարակաց վանից, որ և ընդ իւր ունէր իբրև զերկերիւր եղբարս, և էր փառաւորեալ սա 'ի մարդկանէ յոյժ : Արդ սա եկն հիւր Քրիստոսի 'ի կերպս ծերոյ աղքատի, և աղաչէր զդռնապանն զի ազդ արասցէ հօրն թէ աղքատ ոմն ծեր երբեմն ընկեր և ծանօթ քո՝ եկեալ առ դրանն է : Պատմեցեալ դռնապանն յոյժ աշխատութեամբ եմուտ առ հայրն և ասաց նմա զայն : Իսկ բարկացեալ հայրն ասէ ցնա. ո՞չ գիտես և տեսանես զի ընդ բազում խօսիմ ես և վհատեալ եմ, թող տուր զդա 'ի ժամս յայս : Իսկ նա իբրև լուաւ մեկնեցաւ և գնաց անտի : Երկայնամտեաց տէրն և մնայր առ

զդանանն մինչև ցհինգ ժամն՝ զի Թէ երկնչեսցի ոչ ։ Իսկ 'ի Հինգերորդ ժամու աւուրն եկին անդ մեծամեծն անդր, և կանչեն սպաս վարդավառովն բանգևոր զգուշանս ընդ առաւօտն բաց գնայր Հայրն բարեպաշտ փութով և զգուշութեամբ ։ Իսկ սեղանաւորն գնաց ընդ մեծամեծսն դարձեալ առաջնորդն, այն որ մեծն է զօրութեամբ և մեծութեամբ անձին, առաջնորդութեան գնաց. խօսել կամէր ընդ քեզ, Հայր ։ Իսկ նա ընդ սպասաւորութեանն ոչ եւս, այլ երևեաւ ընդ մեծամեծսն 'ի նմանէ զի Ճաշեսցեն, վասն զի սովորեալ 'ի սակս առաջնորդն նոյնպէս և չխոսեցաւ նոր ։ Իսկ եկեալ Ճաշեցին, եւ դարձեալ Հայրն ընդ մեծամեծսն մինչև զգուշանն վանականն և յառաջոյ եկեալ գնաց ։ Իսկ եկեալ դարձեալ անդրէն՝ ծառայք նորա Հօրն աշխարհի, դարձեալ մնացեալ միաբանութեան նորա նոյն սահման առաջնորդեալ այն ծերունին և անխափանապէս առա-ջին. իսկ մինչ երեկոյ եղև, և ոչ նոյն օրհնութեամբ և կամ մնացին նոյն արժանիք ոչ առաքելոյ դարձեալ դարձեալ առաջնորդ ։ Մեկնեցաւ անդրէն և գնաց, և պատասխանեաց առ Հայրն այսպէս. և զի փութով սիրեցեալ մնացեալն, վասն առաջինն աշխատութեան քոյ և բարեխօսեալ քաղաքավարու-թեան զոր գործեցեր դու, 'ի չորից կողմանց աշխարհի և 'ի ծագաց երկրի ընդունիմ մնացեալն՝ որ զամենեցուն զերեկս, զի գնայր ընծայ և փութայ 'ի դա. իսկ յանդիման խաւսից բարեկաց մի Ճաշակեսցես և յառաջագոյնս նմա ոչ մնացեր ։ Նորա ծննդեան ընծայ նոցա առաջնորդն այն ծերն սուրբ և փառք նմա Ամէն ։

ՎԱՍՆ ԴԱՏԵԼՈՑ

Եղբօր[1] ումեմն եկն փորձութիւն 'ի միաբանութեան Հօրն Եղիութու, և որոշեալ անտի գնաց 'ի լեառնն առ աբբայն Պիտմիոս. և մնացեալ եղբօրն ամ մի առ նա, առաքեաց զնա 'ի միաբանութիւն ուստի եկն։ Եւ յորժամ տեսին զնա, դարձեալ հալածեցին։ Եւ նա կորացեալ գնաց առ աբբայն Պիտմիոս, ասէ. ոչ կամեցան ընդունել զիս, Հայր։ Առաքեաց ծերն և ասէ. բազումք նաւարկեցին ընդ խորս ծովուն և կորուսին զբեռնն և աշխատութեամբ փրկեալ հասին 'ի յերկիր. դուք զփրկեալսն 'ի յերկիր կամիք ընկղմել։ Եւ նոցա լուեալ՝ եթէ աբբայն Պիտմիոս առաքեաց, առժամայն ընկալան զնա։

Եղբայր[2] ոմն եհարց զոմն 'ի ծերոց զի ընտրեսցէ նմա բան կրթութեան։ Հա տեսանեմ, ասէ, զի առնէ իրս և պատմեմ զայն ումեք, և ասեմ ոչ դատապարտելով զնա, այլ միայն խօսիմք, ո՞չ է չարախօսութիւն և 'ի խորհուրդս։ Ասէ ծերն. եթէ ունիցի 'ի խորհուրդսն ախտացեալս, չարախօսութիւն է. ապա եթէ ազատ իցէ յախտէն, ոչ է չարախօսութիւն, այլ զի մի աճեսցէ չարն։ Այլ եղբայրը պատասխանի. եւ ծե-

1 [illegible]

2 [illegible]

բոյն և ասէ. եթէ եկից առ ոք 'ի հարցն և հարցից զնա՝ եթէ կամիմ լինել առ այսմ անուն, և գիտէ թէ վնաս է ինձ, զինչ ունի պատասխանի տալ ինձ. եթէ ասէ ինձ՝ մի երթար, ոչ դատապարտէ զինքն խորհըրդովք իւրովք: Պատասխանի ետ ծերն և ասէ. զայդ նուրբ խնդիրդ և զտեսութիւնդ սակաւք ունին. եթէ շարժումն սխալիւ լիցի ինքեան, վնաս է, և բան ոչ ունի զօրութիւն: Իսկ զինչ է, պարտ է ասել՝ եթէ ես ոչ գիտեմ, և զինքն ազատէ. և եթէ կամի ազատել յախտից, ոչ դատապարտէ զոք, այլ զինքն առնէ պատճառ և ասէ՝ եթէ ես ինձէն իսկ անզգուշան եմ, բայց կարծեմ թէ ոչ է քեզ օգուտ այդ. և եթէ է նա իմաստուն, ոչ երթայ, զի ոչ ես ասաց ծերն վասն չարութե՛ն, այլ զի մի աճեսցի չարն:

Ասէր ոմն 'ի հարանց վասն երկուց եղբարց ոմանց, և ճառեալ լինէին բանքն վասն եղբօր որ պահէր զպըրութիւն: Ասաց և միւսն եւ թէ ես լուայ. և երթեալ 'ի տուն նորա ոչ եգիտ հանգիստ ինքեան և ոչ սրբութե՛ տեսութիւն, մինչև երթեալ և ասացեալ եղբօրն եթէ ոչ ինչ լուայ, նմանապէս և միւսն եւ ասաց թէ և ոչ ես հանգեայ: Այլ իբրև զղջացան 'ի խօսելոյ զբանսն, դատապարտեցին 'ի խորհրդոցն:

Ասէին՝ երկու եղբարք մեծք 'ի միաբանակեցութեան և արժանի եղեն տեսանողութե՛, և տեսանէր իւրաքանչիւր ոք 'ի նոցանէ զզօրութիւն մի 'ի միւսոյ եղբօր իւրոյ:

[illegible]

Պօղոս եղև երբեմն միում 'ի նոցանէ ելանել արտաքոյ միաբանակեցացն յաւուր ուրբաթու, և 'ի վաղվե եղև պատարագ ըստ սովորութեանն: Եւ հայեցեալ եղբօրն նորա ետես զզօրութիւն հեռացեալ 'ի նմանէ՝ խռովե-ցաւ: Եւ իբրև եկին 'ի խուցն, ասէ ցնա. զինչ գործե-ցեր, եղբայր, կամ զինչ խորհուրդս ունիս, վասն զի ոչ տեսի 'ի քեզ ըստ սովորութեան զշնորհսն այ: Եւ նա ասաց. ես ոչ խորհուրդս աղտեղիս և ոչ խորհուրդս չարս գիտեմ թէ արարի: Ասէ ցնա եղբայրն իւր. մի-թէ բան դատարկ ել 'ի բերանոյ քո: Եւ յիշեաց եղ-բայրն և ասէ. այո՛ երեկ տեսի զոմանս զի ուտէին ար-տաքոյ միաբանակեցաց և ասացի ցնոսա՝ եթէ յայսմ ժամու ուտէք յաւուր ուրբաթու. այս են մեղք իմ. աշխատեամ զքեզ, վշտակից լեր ինձ զշաբաթս երկուս և աղաչեսցուք զԱծ, զի թողութիւն արասցէ ինձ: Եւ արա-րին այնպէս. և յետ երկուց շաբաթուցն ետես եղբայրն զշնորհսն այ զի եկին 'ի վերայ եղբօր նորա:

ՊԱՏՄԵՑ հայրն Յովսէփ ցհայրն Պիմէն. ասա ինձ ե-թէ զիարդ եղէց մենակեաց: Ասէ ցնա հայրն Պիմէն. եթէ կամիս գտանել հանգիստ և աստ և անդ, յամե-նայնի խօսս ասասցես՝ թէ ես ով եմ, և մի դատապարտեր զոք:

ԼՈՒԱՒ՝ երէցն Պղզզոյ վասն ումանց եղբարց՝ եթէ 'ի

բայ զմիոյ եղբարց կարգեալ 'ի ժամ աղօթիցն: Եղև երբեմն զի ել մի 'ի նոցանէ արտաքոյ վանիցն յաւուր ուրբաթու, և ետես զոմն որ ուտէր յառաւօտէ, և ասէ ցնա. միթէ ուտես առաւօտեան յաւուր ուրբա-թու: Եւ զի այսպիսի եղև աղօթք յեկեղեցւոյն ըստ սովորութեանն, և նայեցեալ 'ի նա եղբայրն իւր ետես զշնորհսն այ և զդէմն [illegible] 'ի նմանէ և տրտմեցաւ յոյժ: Եւ իբրև գնացին 'ի սենեակ իւրեանց, ասէ ցնա եղբայրն այն. զինչ գործեցեր դու, եղբայր, զի ոչ տեսա-նեմ 'ի վերայ քո զշնորհս այ որպէս ատենանէ կանխաւ: Իսկ նա ասէ. ես ոչ մեղանչել և ոչ խորհրդով գիտեմ գործեալ իմ չար ինչ: Ասէ ցնա եղբայրն. և ոչ բանիւ իսկ դատեցեր զոք: Նա ասէ. յերեկ տես-ի զոք զի ուտէր առաւօտ և դատեցի զնա, և այս են յանցանք իմ. արդ աշխատեաց ընդ իս զերկուս շաբաթս զի աղաչեսցուք, թերևս թողու-ցէ ինձ: Եւ արարին այնպէս և աշխատեցան յոյժ. և զկնի երկուց եօթ-նեկաց ետես զշնորհսն այ դարձեալ եկեալ 'ի վերայ նորա:

1 Եհարց ցհայրն Պիմէն եղբայր մի և ասէ՝ թէ զիարդ կարացից ըն-կել կենդանաբար կեցեալ: Ասէ ցնա ծերն. եթէ կամիցես կատարելա-գոյն և գտանել հանգիստ յայսմ աշխարհի և 'ի հանդերձեալումն, ամ-ենայն գործս զոր տեսանես կամ լուիցես, այսպէս ասասցես՝ ով եմ ես, և մի դատեր զոք, քանզի այս է կատարելութիւն ամենայն առաքինութեանն:

2 Լուաւ երբեմն հայրն Պեղուսիոյ վանիցն վասն եղբարց ոմանց՝ եթէ

[illegible]

ՆԱՑ' [illegible]

[illegible]

։ [illegible]

ԱՍԱՑ՝ հայրն Եղիաս՝ եթէ տեսի զեղբայր մի զի ունէր զկնի զգեստով՝ գողացեալ 'ի ձեռացն իւրում, և ես կամեցայ ծաղր. առնել զգեստ՝ որ զայն եառան առնել նմա, և ծածկեալ էր 'ի ներքոյ փիլոնին, և ասեմ. եղբայր, կալ 'ի վեր զձեռինդ: Եւ նորա գողացեալ վերացոյց, և ահա ոչ ինչ կայր 'ի ձեռին նորա 'ի շնորհացն ճոյ: Եւ վասն այն զայս ասեմ ձեզ, զի մի ոք դատեսցէ զեղբայր իւր բնաւ:

ՀԱՅՐՆ՝ Իսահակ գնացեալ 'ի վանս ուրեք՝ դատապարտեաց զոմն անդ. և 'ի դառնալն 'ի խուցն՝ ոչ տայր թոյլ մտանել նմա հրեշտակն տեառն ասելով. այսպէս ասէ տէր, ուր դատեցիս զոր դուն դատեցեր: Եւ անկեալ 'ի վերայ երեսաց իւրոց ասէ. մեղայ տեառն: Եւ ասէ հրեշտակն. և տէր անցոյց զմեղս քո, այլ զգուշ կաց յայսմհետէ:

ԱՍԷԻՆ՝ զմեծէն Մակարայ, զոր կոչէին երկրաւոր աստուածն և Եգիպտացի, թէ այնչափ ծածկող էր յանցանացն մարդկան՝ որպէս թէ բնաւ ոչ տեսանէր և ոչ լսէր:

ԱՍԷՐ՝ հայրն Մովսէս. եթէ մեռանիս յեղբօրէն,

1 Ասաց հայրն Եղիա՝ եթէ տեսի եղբայր մին որ ունէր զգեստ մի զինուորական ընդ թևովն իւրով և զնայն գողացեալ. իսկ ես կամեցայ ծաղր առնել զնմանէ, և ասեմ. 'ի վեր առնելով զձեռան քո, եղբայր: Եւ նա լուաւ ինձ, և բաց բազուկն [illegible] 'ի վեր եւառ զձեռան իւր և ընդ թևինքն՝ ոչ ինչ ունէր ամենևին, և զարհուրեցայ [illegible]: Եւ զայս պատմեմ ձեզ, թէ և տեսանիցէք ոք զինչ յանցանաց եղբօրն, մի դատեսջիք, այլ [illegible] զմտաւ մի դատել զեղբայրն, այլ միայն դատեսցէ զինքն և քննեսցէ զմեղս իւր:

2 Գնաց երբեմն հայրն Իսահակ Թեբայեցի 'ի վանս ուրեմն և տեսեալ անդ զեղբայր մին զի յանցեաւ 'ի մեղս և դատեաց զնա. և իբրև եկն յանապատն, եկն հրեշտակ տեառն և եկաց ընդդէմ նորա 'ի դրան տանն խցոյ և ասէ. ոչ թողից զքեզ մտանել աստ: Իսկ նա աղաչէր և ասէր. ընդէ՞ր և կամ վասն ինչ զայդ: Ասէ ցնա հրեշտակն տեառն. զի առաքեաց զիս առ քեզ և հարցանէ զքեզ՝ թէ զի՞նչ հրամայես առնել ինձ՝ ո՞ւր [illegible] զեղբայրն զոր դատեցեր դու. Յանկարծ զղջացեալ հառաչեալ ծնրադրեալ անկաւ 'ի վերայ երեսաց իւրոց յերկիր և ասէ. մեղայ, տէր, թող ինձ: Ասէ ցնա հրեշտակն. արի զի թողաւ քեզ, այլ յայսմհետէ մի իշխեսցես դատել զոք մինչև դատեսցէ զամենայն:

3 Ասէին զհօրէն Մակարայ մեծի՝ եթէ [illegible] 'ի վերայ երկրի և [illegible] Աստուածածին. և այնչափ թողացուցանէր զյանցանս [illegible] մարդկան և ծածկէր, մինչ թէ բնաւ ոչ տեսանէր կամ լսէր ինչ:

4 Ասաց հայրն Մովսէս. թէ և մեռանիցիս յեղբօրէն, [illegible] դատեսցես [illegible], [illegible] ոչ դա-

[illegible]

[illegible]

ասէ ցծերն . եթէ թագաւոր ոք ոչ թողու ապականել ձեռօք սպասաւորել նոքեան՝ զիա՞րդ երկնաւոր արքայն չթողացուցանէ զարատաւորն առաջի իւր , այլ զարժանիսն եւս պայծառացուցանէ ։ Իսկ զդիւահարն աղաւնեաց յայսոյն , արձակեաց խնդութեամբ , և փառաւորեաց զա̄ծ 'ի շնորհս իւր ։

ԾԵՐ ՝ մին ունէր երիս պաքսամատս . և եկն առ նա հիւր , և եդ առաջի նորա մէկ . և իբրև կերան , գիտաց թէ եկեղոյն չէր բաւական , և եբեր երեք իւրն և երեք նմա ։ Իսկ իբրև յարեան 'ի սեղանոյն , մեղադրեաց հիւրն և ասէ . չէ պարտ շատ ուտել կրօնաւորին ։ Իսկ խնդրեաց հիւրն թողութիւն և գնաց ։ Իսկ ծերն վաղիւն կերաւ զիւր սահմանն , և մնաց նքթեալ , և միւսն այլ օրն եւս աւելի , և յերկրորդում օրն չկարէր տանել սովոյն , և ընկեց զանձն առաջի ա̃յ և լայր ։ Իսկ եկն առ նա հրեշտակն տեառն և ասաց . եղև այդ քեզ՝ զի դատեցեր զեղբայրն . ոչ գիտես եթէ զոր ինչ և կարէ ոք առնել՝ ոչ յանձնէն առնէ , այլ 'ի շնորհացն ա̃յ . և արդ մի եւս առներ զայդ ։

մնացեալ էր , ասէ , 'ի վերայ սեղանոյն , եկն առ իս ձայն որ ասէր ցիս . ընդէ՞ր զարմանաս , ծեր դու , ընդ այս գործ . զի եթէ մահկանացու արքայ ոչ թողու զծառայս իւր շաղախեալ աղտով և զարշելի զգեստուք մտանել և կալ առաջի նորա , որչափ եւս առաւել Աստուածային զօրութիւնն սրբեսցէ և մաքրեսցէ զպաշտաւորս իւր որ ընծայեն նմա զանարատութիւն խորհրդոց և կան առաջի փառաց պանծալի և երկնաւորին ։ Զայս ասացեալ արժանի եղև երանելին Մարկոս երկրպագել վասն այնորիկ զի ոչ գտանէր զքահանայն . այսպիսի յայտնութեանն եհաս նա շնորհացն Քնի ։

։ Էր մին ծեր և ճաշակէր յաւուրն պաքսամատս երիս . գնաց հիւր նմա եղբայր մի և նստան ուտել հաց . եդ և նմա երիս պաքսամատս . և իբրև ճաշակեաց զայն՝ ծանեաւ ծերն զի ոչ էր բաւական այն եղբօրն , և եբեր առաջի նորա այլ եւս երիս պաքսամատս ։ Իսկ իբրև յագեցան և յարեան , դատեաց ծերն զեղբայրն և ասէ ցնա . ոչ է պարտ , եղբայր , այդչափ կերակրել մարմնոյ ։ Իսկ եղբայրն խնդրեաց թողութիւն եւ և գնաց անտի ։ Իսկ յայգուցն իբրև եկն ժամ ճաշոյ ծերոյն , ուտեալ երիս պաքսամատս եկեր զնոյն ըստ սովորութեանն , և գետ եւս նքթեալ կայր , այլ բանադատեաց զանձն համբերել . այսպէս աւուր և յերկրորդումն աւուր և յերրորդումն ; և սկսաւ տառապանել սովով և ծերն սպառեցաւ . յայնժամ ծանեաւ զի վասն դատելոյ զեղբայրն թողեալ եղև յօգնականութենէն ա̃յ ։ Իսկ անկեալ յերկիր լայր և խնդրէր զարտասուօք խնդրել թողութիւնն ա̃յ ։ Իսկ եկեալ հրեշտակին ա̃յ ասէ ցնա . վասն զի դատեցեր դու զեղբայրն քո՝ եղև քեզ այդ . արդ զայս գիտասցես , զի որ ոք ուտիցէ զորուէ պաշտօն և կամ այլոց գործոց բարեաց՝ ոչ յանձնէ իւր ուտիցէ զայն , այլ շնորհքն ա̃յ զօրացուցանէ զնա ։

ՈՒՆԷՐ[1] ամս սովորել զքահանայն զայն՝ որ երթայր մերձ առ նա պատարագել, զի բամբասեացին զնա առ նմա. և լուեաց ձայն որ ասէր՝ առին մարդիկ զդատաստան իմ: Եւ տեսանէր ջրհոր ոսկեղէն և շղթայս ոսկեղէն, և դոլթի մի ջրհան զի հանէր ոսկի ամանով ջուր և տայր ըմպողացն, ուստի ծերն ոչ կամէր ըմպել: Եւ ասէին զնա. զինչ փոյթ է քեզ, ըմպեա՞ մեծս ծարաւ, զի ջուրն սուրբ է և անօթն ուր կայ և ամանն որով տայ: Եւ ե-կեալ 'ի միտս իւր ծերն՝ կոչեաց զերէցն և խնդրեաց թողութիւն, և ետ առնել զպատարագն և հաղորդեցաւ 'ի նմանէ.

ԱՍԱՑ ծերն՝ թէ որ ընկալաւ զչարախօսութիւն, էառ հուր 'ի ծոցս իւր:

ԱՍԱՑ[2] ծերն. եթէ տեսանիցես զոք ծիծաղեալ կամ կերեալ շատ՝ մի դատիր զնա, այլ ասա. երանի է սմա, զի բայց թէ մեղս ոչ ունի, և վասն այնորիկ խնդայ յանձն իւր:

ԱՍԱՑ[3] հայրն Պիմէն՝ եթէ մարդ որ կարծէ եթէ զլաւութիւն կրօնաւորիմ և սիրտ նորա զայլս դատապար-տէ, այնպիսին շատախօս է. և է դարձեալ այլ՝ որ խօ-

[1] Միապետակեցի ումեմն ծերոյ սովորութիւն ունէր քահանայն եկե-ղեցւոյն երթալ առ նա և մատուցանել պատարագ և դառնալ անդ-րէն: Եւ գնացեալ ոմն առ ծերն մատնեաց զքահանայն՝ թէ մեղա-պարտ իցէ: Յորժամ եկն քահանայն ըստ սովորութեան մատուցանել զպա-տարագն, իսկ ծերն գայթակղեալ առ քահանայն՝ ոչ եբաց նմա զդ-րունն և ոչ ետես զնա, և նա գնաց անտի տրտմեալ: Եւ ահա լուաւ ձայն յերկնից ծերն որ ասէր ցնա. առին մարդիկ յինէն զդատաս-տանն իմ առին: Յորժամ լուաւ ծերն զայս, ահ կալաւ զնա և 'ի զար-մացումն եղև, և տեսէ ջրհոր ոսկեղէն և դոյլն ոսկեղէն և պնակն ոս-կեղէն, և ջուրն ընտրեալ և կենդանի և յստակ 'ի նմա, և տեսանէր զի գողի ոմն լնոյր և տայր ջուր որոց զկէտան ունէին. կամեցաւ և ծերն ըմպել 'ի նմանէ զի ծարաւեալ էր, և ոչ էառ վասն գարշելոյ որ լնոյր զջուրն: Եւ դարձեալ ձայն եղև առ նա որ ասէր. ընդէ՞ր ոչ ըմպես 'ի սուրբ և 'ի կենդանի ջրոյդ յայդմանէ, և կամ զի՞նչ պղծութիւն լինի ջրոյն 'ի յուրկէն յայնմանէ որ լնու զնա. և զի լնու միայն և բաժանէ, այլ ոչ պղծէ զջուրն: Զայս արարեալ եւս և եկն 'ի միտս ծերն և իմացաւ զտեսիլն, և կոչեաց զքահանայն և խնդ-րեաց թողութիւն 'ի նմանէ և աղաչեաց առնել որպէս և նախ առնէր:

[2] Եթէ տեսանես զոք ծիծաղել կամ խօսել ընդ վայր, մի դատեր զնա, այլ ասասցես՝ եթէ երանի իցէ սմա զի մեղս ոչ ունի, վասն այ-նորիկ ուրախ է:

[3] Ասաց հայրն Պիմէն՝ եթէ է մարդ որ կարծէ եթէ պահէ զլռու-թիւն և զեղջու. սիրտ լռեալ կայ, այլ 'ի միտսն դատէ զամենայն. այն-

սեղցի յառաւօտէ մինչև յերեկոյ, և զլռութիւն ունի, այսինքն զի առանց օգտի ոչ խօսի:

ԲՆԱԿԷՐ ոմն առընթեր ծերոյ մի, և 'ի ժամ հացին հանապազ գնէր զմի ոտն 'ի սեղանն, և ծերն ոչ յանդիմանէր զնա: Այլ յետ բազում ժամանակաց չոգաւ ծերն այն առ այլ լաւագոյն այր և ասաց նմա զբանն: Այլ ասէ ցնա աւագն. առաքեա առ իս զեղբայրն: Այլ արար այնպէս: Այլ յորժամ գնաց առ նա և եղև ժամ հացի և եդաւ սեղանն, փութացաւ աւագ ծերն և եդ զերկոսին ոտսն 'ի սեղանն, և եկեալն առ նա եղբայրն դժուարացաւ և ոչ կարաց համբերել և ասաց. հայր, չէ պարտ զայդ առնել: Այլ աւագ ծերն եհան զոտսն 'ի սեղանէն և ասէ. բարւոք ասես, եղբայր, մեղք մեծ էր այս, մեղայ առաջի այ: Այլ դարձաւ եղբայրն առ ծերն իւր և այլ ոչ երբէք արար զլրբութիւն զայն:

ՀԱՐՑԻՆ երբեմն աշակերտքն ցհայրն Մակար. զինչ է մեծն և զինչ է փոքրն: Այլ նա ասէ. զոր 'ի խորհուրդս իւր տեսանէ որք փոքր՝ մեծ է այն, և զոր մեծ խոնարհեցէ՝ փոքր է: Այլ ասեն ցնա. մեկնեա մեզ ըզբանդ, հայր: Այլ ասէ ցնոսա. սրբեցէք զսիրտս ձեր և գտանէք զբանդ:

ԵՂԲԱՅՐ ոմն եհարց զծերն և ասէ. զինչ է չարախօսութիւն: Այլ ծերն ասէ. եթէ ասիցես՝ այս եղբայր պինդ և փոյթ է 'ի վարս և խնամոտ է, այլ սակաւ մի յայս ինչ իրս անհիմն է, ահա չարախօսեցեր զեղբօրէ քումմէ. իսկ եթէ ասիցես՝ այս անուն խաբեբայ է և երդմնահար, այս դատապարտութիւն է և վատթարագոյն քան զչարախօսութիւն:

ԵՂԲԱՅՐ՝ ոմն անկաւ յազդմանէ սատանայի 'ի փորձութիւն ինչ, և ոմն 'ի հարցն ասաց. ոհ զինչ չարիս գործեաց: Իսկ յետ սակաւ ժամանակի ննջեաց եղբայրն որ մեղուցեալն էր, և հրեշտակ տեառն եած զնա առ ծերն և ասէ. ահա զոր դատեցար՝ ննջեաց, ասաց ած՝

պիտոյն ոչ լսէ, այլ խօսի միշտ: Եւ է այլ ոմն որ յառաւօտէ մինչև ցերեկոյ խօսի, և պահէ զլռութիւն. այսինքն է՝ այլ ինչ ոչ ասէ, բայց միայն զշահ հոգւոյ:

Լուաւ ոմն 'ի հարանցն վասն եղբօր ումեմն՝ եթէ անկաւ 'ի շնութիւն, և ասէ. վայ չար արար: Իսկ զկնի սակաւ աւուրց վախճանեցաւ եղբայրն այն, և ահա հրեշտակ տեառն եկն առ ծերն և ունէր 'ի ձեռս

ո՞ւր հրամայես տանել զսա, յարքայութիւնն եթէ 'ի գեհենն, վասն զի անխղճաբար զիս արարեր և յառաջ քան զժամանակն դատեցար զսա : Այլ մնաց ծերն մինչև ցօր մահուան իւրոյ արտասուօք աղաչէր վասն բանին այնորիկ, մինչև թողութի առար Նմա Ած :

ԱՍԷՐ՝ աբբայ Պամբինոս՝ եթէ յորժամ կամի եղբայր առ եղբայր յեռալ, գեն չարախօսութե կամ յառաջէ զնա 'ի տեղւոջն կամ ընդ Նմա գայ առ եղբայրն : Ասաց դարձեալ. ոչ ինչ է վատթարագոյն քան զչար սովորութիւն, քանզի բազում ժամանակի և աշխատութեան պէտք են այնպիսւոյն առ 'ի հատանելոյ զնա, քանզի առանց ժամանակի և աշխատութե անհնարին է հատանել զսովորութիւն. սակայն զաշխատութիւն բազումք ունին, իսկ զժամանակս ոմանք առին, ոմանք վաղվաղակի կարճացեան 'ի մահուանէ անտի, և Ած միայն գիտէ զինչ առնելոց է ընդ Նոսա յաւուրն դատաստանի :

ԵՀԱՐՑ՝ ումն ծեր. զինչ է որ ասէ՝ վասն դատարկ բանից : Այլ ասէ ծերն. որ ինչ և իցէ բան յաղագս մարմնաւոր իրաց՝ դատարկաբանութիւն է, բայց միայն խօսել վասն հոգւոյ փրկութե ոչ է դատարկաբանութի. սակայն յամենայնէ լռել լաւագոյն է, քանզի մինչդեռ խօսիս զբարին՝ գայ 'ի մէջ և վատթարն :

զհոգի եղբօրն այնորիկ և ասէ ցծերն. ահա եղբայրն զոր դատեցեր՝ Ներքեալ, ո՞ւր առես ինձ զի կարգեցից զսա, յարքայութիւն թէ 'ի տանջանս : Եւ յահի լեալ ծերն՝ ոչ ունէր պատասխանի և ոչ բան մի : Եւ յետ այսորիկ եկն յինքն ծերն և մինչև ցվախճան իւր յողբս և յարտասուս եկաց վասն նորա առ Ած աղաչելով, մինչև տէր Ներեաց նմա : Արդ եթէ սոցայ հարցն այնպէս բարկանայր տէր, մինչև բազում ջանիւք և խնդրուածով սուրբ աղօթից հազիւ հաշտեցուցանէին ընդ իւրեանս զտէր, իսկ մեզ զինչ պատահելոց իցէ՝ որ այնպէս անդադրմաբար դատեմք և բամբասեմք :

1 Ասաց ծերն. յորժամ կամեսցի գնալ եղբայր մի առ այլ եղբայր, գեն դատողութե և չարախօսութե յառաջ քան զնա գնայ անդ : Ասաց ծերն. ոչ ինչ չար իցէ քան զվատ սովորութիւնն, և զի յոյժ աշխատութե պիտոյ է և ժամս բազումս առ 'ի հատանել զնա, և զի առանց բազում աշխատանաց ոչ ոք կարէ 'ի բաց ընկենուլ. և զի զաշխատութի բազումք յանձն առին, իսկ ընդ բազում ժամս լեալ՝ սակաւք գտին զնա. զի ոմանք հատեալ եղեն փոյթ 'ի մահուանէ, իսկ ոմանք 'ի ծուլութենէ :

2 Հարցեալ եղև ծերն՝ եթէ զինչ է բանն որ ասէ, թէ ամենայն դատարկ բանի համար տալոց էք : Ասէ ծերն. ամենայն բան որ վասն մարմնաւոր գործոյ ասի՝ դատարկ բան է. իսկ ամենայն բան որ ասի վասն օգտի ինչ անձին, ոչ է դատարկ բան. այլ լաւագոյն քան զամենայն լաւն է, քանզի յասելն զբարին՝ գայ 'ի Ներքս և չարին բան եւ :

ՆԱՂԵՍ[1] երբեմն ժողով 'ի Սկիւթ Լեգիպտոսէ և խօսէին հարքն ընդ իրեարս, իսկ Յովսէփոս լուռ կայր. և զնի յարուցեալ եւ արտաքս և առեալ քուրձ ելից զնա աւազով, և համբարձեալ 'ի վերայ ողին իւրոյ, և արկեալ 'ի փոքր փիւրիղն աւազ՝ ունէր և զնա առաջոյ կողմանէ։ Եւ հարցեալ 'ի ծերոց անտի՝ եթէ զինչ է օրինակդ այդ, և նորա պատասխանի տուեալ ասէ. այս քուրձ որ ունի սաստիկ աւազ՝ իմ յանցանքն են, վասն զի բազում են մեղք իմ, և թողեալ զիմն զկնի, զի մի աշխատեցայց վասն դորա և լացից և ողբացից, և ահա այս սակաւս եղբօր իմոյ է, և սովաւ կամիմ զբօսնուլ դատապարտելով զեղբայրն. բայց չէ արժան առնել այդպէս, այլ մանաւանդ եթէ զիւրսն արժան է բերել զառաջոյ, և վասն եղբօրն հոգ տանել և աղաչել զԱծ զի թողութի արասցէ նմա։ Եւ լուեալ զայս հարանցն՝ ասացին. արդարեւ այդ է ճանապարհ փրկութեան։

ՀԱՐՑԱՒ[2] Յոհաննէս կարճահասակն՝ թէ զիարդ կարէ աղտեղեալ մարդ բամբասել զայլս՝ թողեալ զանձին իւր։ Եւ նա ասէ՝ լուր զառակդ. այր մի կամեցաւ կին առնուլ աղքատ, զի և ինքն աղքատ էր. և կին մի այլ ցանկացաւ նմա, որ և նա աղքատ էր, և զերկուսինն էառ և տարաւ 'ի տուն իւր, և երկոքինն մերկ էին։ Եւ 'ի ժամ երեկոյին եւ մի կինն և ժողովեաց յաղբեւացն և 'ի փողոցացն զանկեալ հնոտիսն և կցեալ զնոսա ա-

[1] Եղև երբեմն ժողով մեծ 'ի Սկիտէ 'ի վերայ մեղուցեալ եղբօր և խօսէին հարքն զայն, իսկ հայրն Պիւր լռեաց. և յարուցեալ գնաց և գտեալ սակառ մեծ աւազով եդ զնա 'ի թիկունս իւր, իսկ և 'ի զամբիւղ փոքր էառ մի աւազ սակաւ. և առեալ զայն 'ի ձեռս՝ ունէր առաջի իւր, և այնպէս եկն 'ի ժողովն։ Հարցին զնա եղբարքն և ասեն. զինչ է այդ. Հայր։ Նա ասէ. քուրձս այս մեծ զոր և ծանր՝ են անօրէն մեղք իմ, և թողի զնոսա յետոյ իմ ոչ անտեսանելով զայսպէս բազմութեան մեղաց իմոց և ոչ ողբամ զնոսա, իսկ և փոքրս այս զամբիւղ՝ են մեղք եղբօր իմոյ զոր առաջի եդեալ ունիմ, և զատաւոր նորա պարտաւոր եմ լինել այսօր. այլ և պարտ է մեզ հայել նախ յետոյ 'ի քուրձ մեր և ոչ լինել կրիտիս այլում։ Եւ յարուցեալ հարքն ասացին. Ճշմարիտ այս է ճանապարհ կենաց։

[2] Հարցեալ եղև Յոհաննէս կարճահասակին՝ թէ զիարդ կարէ մարդ աղտեղեալ բամբասել զայլս՝ թողեալ զանձն իւր։ Եւ նա ասէ՝ լուր զառակս. այր մի աղքատ կամեցաւ առնուլ կին աղքատ, և կին մի այլ աղքատ ցանկացաւ նմա, և էառ զերկոսինն 'ի տուն իւր, և երկոքին մերկ էին։ Եւ 'ի ժամ երեկոյին եւ մի կինն և ժողովեալ յաղբիւսաց՝ և 'ի փողոցաց զանկեալ հնոտիսն՝ կցեաց զնոսա տրար իւր ծածկոյթ

րար ծածկոյթ առաւելանացն իւրոց։ Եւ յորժամ ետես զնա միւս կինն, ասէ ցայրն. տեսանե՞ս զբոզս զայս՝ որ շրջի մերկ և ոչ ամաչէ։ Եւ նա ասէ. արդ դու ամենեքին մերկութեամբ ոչ ամաչես և զդա բամբասես։

ԱՍԱՑ՝ Հայրն Ովր ցաշակերտն իւր Պաւղոս. մի երբեք բերեք բան օտար 'ի խուցս յայս։

ԱԲԲԱՅՆ Յովհաննէս վիմականն ծերն ասէր մեզ վասն աբբայ Դանիէլի եգիպտացւոյն՝ եթէ գնաց 'ի Տերենութ, զի զձեռագործն իւր վաճառեսցէ։ Մանուկ մի աղաչէր զնա և ասէր. վասն այ, հայր, եկ 'ի տուն իմ և արա աղօթս 'ի վերայ կնոջ իմոյ, զի ամուլ է։ Իսկ ծերն բռնադատեալ 'ի մանկանէն՝ գնաց 'ի տուն նորա. արարեալ աղօթս կնոջ նորա, և կամօքն այ սաղմնաւորեցաւ կինն։ Ոմանք որք ոչ երկնչէին յայ, յանդգնէին անզգամաբար ասելով՝ եթէ մանուկն այն անկարող էր, և յաբբայ Դանիէլէ յղացաւ կինն։ Ուստի ծերն ցայրն. յորժամ ծնանի կինն քո, ազդ արա ինձ։ Եւ եկեալ առ նա ասէ. այ և յաղաչանաց քոց ծնաւ կինն իմ, հայր։ Յայնժամ եկն աբբայ Դանիէլ և ասէ ցմանուկն. արա ճաշ և կոչեա զազգականս քո և զսիրելիս քո։ Եւ յորժամ եկեալ ճաշէին, առ ծերն զստնդիայն առաջի ամենեցուն և ասէ ցնա. ո՞վ է հայր քո, և ստնդիայն եցոյց մատամբ ձեռին զհայրն իւր, որ միայն ունէր աւուրս քսան և երկու։ Եւ փառաւոր արարին ամենեքեան զած՝ որ պահէ զայնոսիկ որք զճշմարտութիւնն յամենայն սրտից իւրեանց խնդրեն*։

տաւականաց իւրոց։ Եւ տեսեալ միւսն՝ ասէ ցայր իւր. տեսանեմս ըղմերկ բոզս այս՝ որ շրջի և ոչ ամաչէ։ Ասէ այրն. դու ամենեքին մերկութիւ ոչ ամաչես և զնա բամբասես։ Նոյնպիսի է զոր ասեմք։

։ Ասէր միշտ հայրն Ովր ցՊաւղոս աշակերտս իւր. մի երբեք ածեք ընդ քեզ բան ինչ օտարոտի 'ի սենեկի խցում, այլ բարի. սկսեալ մեր 'ի վերայ սորա կատարեսցուք, և մի խառնակեսցուք չարեաց զբարիս մեր։

* Օրինակ մի հին Թարգմանութեան այսպէս համառօտէ. Աբբայ Դանիէլ երթայր 'ի վաճառ. պատանի մի աղաչեաց տանել 'ի տուն իւր և եա աղօթս առնել 'ի վերայ կնոջ իւրոյ, և յղացաւ և ծնաւ. և բամբասեցին թէ 'ի նմանէ յղացաւ, զի անզօրծ էր այրն։ Եւ լուեալ Դանիէլ չոգաւ 'ի տուն նորա մինչ քսան և երեք աւուրց էր մանուկն. և արար ժողով մեծ, և առեալ ըզմանուկն եհարց՝ թէ ո՞վ է հայր քո։ Եւ նա եցոյց մատամբն, և փառաւորեցին զԱծ [illegible]։

ՄՆԱՑՈՐԴՔ

յերկրորդ թարգմանութեան

ՄԱՐԳԱՐԷԱՑԱՒ հայրն Անտոնիոս վասն հօրն Ամոնայ և ասէ՝ թէ յառաջնս դու յերկիւղն Այ յայժ ։ Եւ հանեալ զնա արտաքոյ սենեկի իւրոյ և եցոյց նմա վէմ մի մեծ որ կայր՝ և ասէ ցնա. անարգեա զվէմն զայս և ապտակեա և հարցես զդա ։ Եւ նա արար այնպէս ։ Ասէ ցնա հայրն Անտոն. ասա՞ց ինչ քեզ վէմդ այդ ։ Եւ նա ասէ՝ ոչ ։ Ասէ Անտոն. այսպէս և դու հանդերձեալ ես հասանել յայդ չափ ։ Որ եղև իսկ. վասն զի այնպէս գերազանցեալ եղև հայրն Ամմոնաս, մինչև 'ի բազում անմեղութենէն բնաւ մոռացաւ զչարութիւն ։ Եւ յորժամ եղև նա եպիսկոպոս, բերին առ նա կոյս մի որ էր յղի՝ և ասեն. տուր սմա կանոն, տէր ։ Իսկ նա կնքեաց խաչ 'ի վերայ որովայնի նորա, և հրամայեաց տալ նմա երկուս կտաւս և ասէ. մի գուցէ 'ի ծնանել դորա 'ի ճանապարհի մեռցի դա և կամ որդի դորա, և ոչ գտանիցին պատանք դոցա ։ Իսկ նոքա ասէին. զի՞նչ գործես, տէր, տուր կանոն դմա 'ի պատիժս ։ Իսկ նա ասէ. տեսանէք և դուք, եղբարք, զի և խիստ մերձ է 'ի մահ՝ և զի՞նչ արարից դմա ։ Եւ արձակեաց զնա ։

ՀԱՅՐՆ Աղաթոն եթէ տեսանէր գործ ինչ գայթակղելի, ասէր. Աղաթոն, դու մի առներ զայն ։ Եւ այսպէս դադարեցուցանէր զխորհուրդ իւր 'ի դատելոյ զեղբարսն ։

ԳՆԱՑ երբեմն հայրն Ամմոն 'ի տեղի ուրեմն զի ճաշակեսցէ ինչ. և էր անդ եղբայր մի՝ որոյ անուն գարշելի հռչակէր. դիպեցաւ և կինն, առ որ անկանէր եղբայրն անդ եկեալ ։ Եւ եմուտ հայրն Ամմոն 'ի տուն բամբասեալ եղբօրն. և իբրև գիտացին բնակիչք տեղւոյն այնորիկ թէ կինն զոր բամբասէին՝ ահա եկեալ առ նմա

կայ 'ի տուն անդր եղբօրն այն, շփոթեցան յոյժ եւ գնացին հալածել զնա 'ի տեղւոջէ իւրմէ. եւ իբրեւ գիտացին թէ Ամմոնա անդ իցէ, աղաչեցին զնա գնալ ընդ նոսա։ Իսկ եղբայրն գիտացեալ զամբոխն, ած զկինն 'ի կարաս մեծ եւ թաքոյց զնա։ Եւ իբրեւ եկն ամբոխն, հայրն Ամմոնա գիտաց թէ ուր իցէ կինն, եւ խորհեցաւ ծածկել զայն. վասն այն եմուտ 'ի տուն եւ նստաւ 'ի վերայ կարասոյն, եւ հրամայեաց յուզել զտունն թէ գտցեն զկինն։ Ասէ հայրն Ամմոնա. զինչ է այս զոր գործէք, զրպարտել զայր անմեղ։ Յայնժամ աղօթս արարեալ 'ի վերայ նոցա արձակեաց զամբոխն, եւ կալեալ զձեռանէ եղբօրն ասէ. զգոյշ լեր անձին քո։ Եւ զայս միայն ասացեալ գնաց անտի։

ԱՍԱՑ հայրն Պափնուտիէ՝ եթէ հարցի ես զհայրն Մակար եւ ասեմ. ասա ինձ բան որով կեցից, հայր։ Իսկ նա ասէ. մի ումեք առներ չար բնաւ, եւ մի դատեսցես զոք. զայս արա եւ կեցցես։

ԵՂԲԱՅՐ ոմն յանցեաւ 'ի Սկիւտէ, եւ արարին ժողով վասն նորա. կոչեցին եւ զհայրն Մովսէս անդ 'ի ժողովն, եւ նա ոչ կամեցաւ գնալ։ Դարձեալ պատուիրեաց քահանայն եւ ասէ. քեզ ակն ունին եւ մնան ամենայն ժողովն։ Իսկ նա ըստ կամաց նոցա յարուցեալ եկն, եւ առեալ փոխարդ ծակ եւ լցեալ զայն աւազով եդ 'ի վերայ թիկանց իւրոց եւ այնպէս եկն 'ի ժողովն։ Եւ ելին ամենայն ժողովն ընդ առաջ նորա, եւ իբրեւ տեսին՝ ասեն. զինչ իցէ այդ, հայր։ Ասէ ցնոսա. այս է իմ մեղք որ զաղեն յետոյ զկնի իմ, եւ ես ոչ տեսանեմ. եւ արդ եկի այսօր դատել զայլոյ մեղս։ Իսկ նոքա իբրեւ լուան զայս, ինչ ոչ ասացին ցեղբայրն, այլ թողութիւն շնորհեցին նմա. եւ ցրուեցաւ ժողովն ամենայն։

ԵՂԲԱՅՐ ոմն եհարց ցհայրն Պիմէն եւ ասէ. եթէ տեսանեմ յանցեալ ինչ զընկերին՝ բարւոք է թէ ծածուղեցայց զայն։ Ասէ ցնա ծերն. յորժամ մեք ծածկեմք զմեղս եղբօրն, յայնժամ եւ ած ծածկէ զմեղս մեր։ Ասէ եղբայրն. յորժամ տեսանեմ զեղբայր որ զաղէ լսեմ յանցանս ինչ՝ ոչ հրաւիրեմ զնա եւ 'ի սենեակս իմ եւ ոչ ուրախանամ ընդ նմա, եւ իբրեւ տեսանեմ այլ եղբայր բարեխառն՝ խնդութեամբ ընդունիմ եւ խնդրեմ զնա։ Ասէ ցնա ծերն. եթէ ընդ բարեխառնն այն զի

մինչ անձնեա 'ի հաճոյականացն, պատրաստական եմ դի և ընդ յանձնելոյն կերակրոց առաջացես զայն. զի զերդ մկրտութիւն պիտոյ լցէ և ոչ ողջմիս։ Յաւր վասն այսորիկ բանն մինչ նմանն առըմբն. էր ամն եղբայր՝ որ 'ի հասարակաց վանս նստէր միաբանեցեալ, որ կոչէր Տիմոթէոս, և էր նա քննարեալ և սուրբ յոյժ. իսկ հայր վանիցն լուաւ զայլոց եղբարց հանդիպան մինչ մեղաց, և եհարց վասն նորա զՏիմոթէոս եթէ զինչ արասցէ։ Իսկ նա ասաց՝ արտաքսել զնա 'ի վանացն, և արտաքսեցին զեղբայրն։ Իսկ յորժամ այս այսպէս եղև՝ զի արտաքսեցին զեղբայրն ըստ բանին Տիմոթէոսի, յայնժամ փորձութիւն և առաժամանեակ եկն փորձութիւն պատերազմի եղբարց 'ի վերայ Տիմոթէոսի ախտաւոր՝ մինչև անկաւ. իսկ Տիմոթէոս լայր առաջի Այ և ասէր՝ Թող ինձ, Տէր, զի մեղայ. Իսկ եկն առ նա ձայն յերկնից որ ասէր. Տիմոթէէ, ոչ վասն այլ ինչ իրիք պատաճառի պատահեաց այդ քեզ, այլ վասն այնորիկ զի անարգ արարեր զեղբայրն զայն 'ի ժամանակի փորձութեան իւրոյ, և փոխանակ օգնելոյ առաւել մերժեցեր զնա և անձին քո։

ՀԱՐՑԻՆ ոմանք ցհայրն Սիսոյէս և ասեն ցնա. օրինակս կարգաց բասմանայ հայրն Սեթեղինէ զայնակալ աշակերտին իւր։ Ասէ ցնոսա ծերն. եթէ ես եղեալ էի անդ, զթիկունս իմ դնեալ էի ընդ մեղաւորս նորա։ Ասէ ցնա հայրն Պամբոս. և զինչ պատասխանի տայցէ Այ դու ընդ այդ։ Ասէ Սիսոյէս. ասէի՝ թէ դու առաւել, Տէր, եթէ հան նախ զգերանդ յական քումմէ, և ապա հայեսցիս հանել զշիւղ յական եղբօր քո։

ԵՂԲԱՅՐ ոմն գթեալ 'ի մեղս, որ էր 'ի ժողովս եղբարց. և էր մերձ առ նոսա միայնակեաց ոմն՝ որ զամս բազմաս ոչ ելեալ էր 'ի սենեկէ իւրմէ. Ել առ նա հայր վանիցն և պաղատեաց նմա վասն անկելոյ եղբօրն, զի նա ասաց արտաքսել զնա. Իսկ յորժամ վտարեցաւ եղբայրն արտաքս, գնացեալ մտաւ յանապատ անապատին և նստեալ անդ լայր դառնապէս զաւուրս բազումս։ Իսկ խորհրդածն Այ եղբարք ոմանք գնացին առ հայրն Սիսոյէս. և մինչ անցանէին ընդ այն տեղի, լուան զձայն ողբոցն. և մտեալ յեղեգնուտն անտառ, գտին անդ զեղբայրն զայն 'ի տրտմութեան մեծ, և աղաչեցին զնա գնալ ընդ իւրեանս մինչև ցհայրն Սիսոյէս. իսկ նա ոչ

կամեցաւ, այլ ասէ. ոչ, այլ մեռանիմ ես աստ։ Եւ եկեալ եղբարքն առ հայրն Պիմէն պատմեցին նմա վասն նորա։ Իսկ ծերն առաքեաց կոչել զնա առ ինքն։ Եւ իբրեւ եկն եղբայրն այն առ ծերն, ետես զնա ծերն ուրախացեալ յոյժ. յարեաւ եւ ընդ առաջ ել ուրախութեամբ եւ համբուրեաց սիրով եւ մխիթարեաց զնա յոյժ բանիւք եւ արդեամբք։ Եւ ապա առաքեաց զեղբայրն անդ առ միանակեացն այն եւ պատուիրեաց առ նա այսպէս. 'ի բազում ժամանակաց կամէի տեսանել զքեզ զի լուեի ըզքէն, եւ 'ի կրկին ծուլութենէ երկուցս ոչ տեսաք զմիմեանս. իսկ արդ կամօքն այ պատճառաւ եկն 'ի միջի, աշխատեաց եւ եկ առ իս զի տեսցուք զմիմեանս։ Իսկ նա զի բնաւ ոչ էր ելեալ, ոչ կամեցաւ գնալ, բայց խորհեցաւ 'ի միտ եւ ասէ. թէ ոչ յայ ազդեալ էր Պիմէն, ոչ կոչէր զիս։ Եւ ելեալ գնաց առ նա, եւ ողջունեալ զմիմեանս նստան։ Ասէ հայրն Պիմէն ցմիայնակեացն. այրք երկու էին 'ի գիւղ ուրեմն եւ ունէին իւրաքանչիւրքն մեռեալ առաջի իւր. եւ միւսն թողեալ զմեռեալ իւր, գնացեալ ողբայր զմեռեալ ընկերին իւրոյ։ Իբրեւ լուաւ զայս միայնակեացն, եւ զխօսս զասացեալսն եւ յիշեաց զոր արար առ եղբայրն եւ ասէ. Պիմէն յերկինս է 'ի վեր, իսկ ես եմ 'ի վայր եւ 'ի խորս անդնդոց։ Եւ ապաշխարեալ զղջացաւ յոյժ եւ գնացեալ ապաշխարեաց արտասուօք, եւ ուսաւ յայնմհետէ զատել հանճարով։ Եւ պատուիրեցին առ հայր վանիցն եւ կացուցին զեղբայրն 'ի սենեակ իւր։

ՀԱՐՑԻՆ հարք ոմանք ցհայրն Պիմէն եւ ասեն. եթէ տեսանեմք զեղբայրն որ մեղանչէ՝ պարտ է զի յանդիմանեսցուք զնա։ Իսկ ծերն ասէ ցնոսա. ես զայս ասացից, եթէ ճանապարհք իմ ընդ այն լիցի եւ տեսանեմ զեղբայրն 'ի գործել զմեղս՝ զանց առնեմ զնովաւ եւ ոչ յանդիմանեմ զնա, քանզի այսպէս ուսայ 'ի Տնէ՝ ոչ դատել զի մի դատեցայց։

ԵՂԲԱՅՐ ոմն եհարց ցհայրն Պիմէն եւ ասէ ցնա. զինչ արարից, հայր, զի կարճմտիմ եւ նեղիմ 'ի նստելս իմում 'ի խուցն։ Ասէ ցնա ծերն. մի զոք արհամարհեսցես եւ մի զոք բամբասեսցես, եւ հանգիցես 'ի նստելս. զի գրեալ է՝ թէ զանօրէնութիւն իմ պատմեցից եւ հոգացայց վասն մեղաց իմոց։

ԳՏԱՆԵԱԼ երանելւոյն Հայրն Պիմէն 'ի կողմանս Եգիպ-
տացւոց և բնակեալ անդ. գտանէ և այլ եղբայր որ բնա-
կէր մերձ 'ի տեղի նորա, որում էր կին 'ի խցի իւրում.
և ոչ յանդիմանեաց զնա ծերն. և դիպեցաւ կնոջն այ-
նորիկ ծննդեան 'ի գիշերի: Եւ գիտաց զայն ծերն, ա-
սէ ցաշակերտն իւր. առցես դու զկնի գորակս և տա-
րեալ տացես մերձաւորի մերոյ եղբօր, զի կարօտ նորա
է այսօր: Եւ ոչ իմացան աշակերտքն ծերոյն զգործն
զայն զոր արար ծերն: Եւ իբրև ետես եղբայրն զքաղ-
ցրութիւն ծերոյն, զի փոխանակ յանդիմանութեան սէր
առաքեաց նմա զթաղով, շահեցաւ անտի եղբայրն՝ զղջա-
ցեալ յոյժ ապաշխարեաց ընդ գործն իւր: Եւ յետ սա-
կաւ աւուրց ետ զոր ինչ ունէրն կնոջն և առաքեաց
զնա 'ի գիւղ. և ինքն շինեաց սենեակ մերձ 'ի սենեակ
ծերոյն, և աշակերտեալ նմա ուսանէր միշտ 'ի նմանէ.
և առաջադիմեալ զմեծամեծ եղև կատարեալ սուրբ, և վախ-
ճանեցաւ եղբայրն այն անդ:

ԱՍԷՐ Հայրն Պափնուտիէ՝ եթէ երբեմն երթայի 'ի
ճանապարհի, և մոլորեալ իմ յուղւոյն գտայ մերձ 'ի
գիւղ ուրեմն, և տեսի զոմանս որք խօսէին ընդ միմեա-
նըս. և կայի յաղօթս և աղաչէի զնոյն վասն մեղաց ի-
մոց: Եւ եկաց առաջի իմ հրեշտակ տեառն ունելով 'ի
ձեռին իւրում նիզակ հրեղէն և ասէ ցիս. Պափնուտիէ,
ամենեքեան որք դատեն կամ բամբասեն զեղբարս ի-
ւրեանց, այսու սրով սատակեսցին. իսկ դու զի ոչ դա-
տեցեր զոր տեսեր, այլ այնպէս խոնարհեցար առաջի
իմ, իբր թէ քո գործեալ էր զայն մեղս, վասն այնորիկ
անուն քո գրեցաւ 'ի գիրս կենդանեաց յաւիտեան:

ԱՍԷ ծերն. մի դատեսցես զպոռնկեալն՝ թէ և դու
սուրբ իցես, ապա թէ ոչ՝ անօրէն իցես. զի որ ասաց՝
թէ մի շնայցես, նոյն ասաց՝ թէ մի դատեր զոք:

ԱՍԱՑ ոմն 'ի Հարցն՝ եթէ ոչ իցէ 'ի ներքոյ երկնից
ազգ բնակեալ իբրև զազգ քրիստոնէից, և ոչ որ է պա-
տուեալ յերկրի որպէս զազգ կրօնաւորաց. այլ զայս
միայն վնաս ունին, զի հայհոյեն զիրեարս և յիշաչար ընդ
եղբարց և ոխակալ են և բամբասեն և դատեն. և զմեղսն ոչ
տեսանեն զիւրեանց, և կամակար հրապարակեն զեղբարցն
մեղս: Այլ դու թէ տեսցես աչօք գործեալ զմեղս ա-
մեք, մի դատեսցես և մի բամբասեսցես, այլ ասասցես՝
եթէ ես քան զամենեսեան յանցաւոր իցեմ:

ԼՅԱՑ ամն 'ի ծերոցն՝ եթէ ոչ ինչ է լաւագոյն քան զայս պատուիրան, թէ մի արհամարհեսցես զերդմունս քո. զի զգեստ է՝ յանդիմանեալ զերդմունս քո, և ոչ առանց մեղաց վասն նորա. Ո՛վ թէ աւաղես զերդմունս քո 'ի մեղս և ոչ խոստովանեսցես զնա սրբով 'ի դէպ ժամանակ, զարթիչն նորա 'ի ձեռաց քոց խնդրեսցի. իսկ եթէ յանդիմանեսցես սրբով և նա մնասցէ 'ի նմին, դու անպարտ լինիս. զի բարւոք է յանդիմանելն սրբով և ոչ զարշել ատելութեամբ։

ՈՒՆԷՐ ամն մեծ նաւակ 'ի լերինն Սրբոյ 'ի սահմանս Մնտիրքու, և էր նորա աշակերտ պարագ 'ի դատել զամենայն ոք. զի թէ տեսանէր զերդմունս ոք զթեւալ 'ի մեղս, վաղվաղակի դատէր զնա։ Եւ բազում անգամ խօսէր զնա ծերոյն, ասէին ընդէր և ասէր. զգոյշ լեր, որդեակ, զի մեղս և կորուսանես զանձն քո այդ ախտիւ, զի ոչ ոք գիտէ զմարդոյն, բայց միայն հոգին 'ի նմա։ Այլ զի բազումք բազում չարիս գործեցին առաջի մարդկան, և 'ի ծածուկ ապաշխարեցին առաջի Այ. և մարդիկ զմեղս միայն իմացան զնոցա, և զապաշխարութիւն ոչ իմացան։ Այլ այլք չար գործեցին զամենայն աւուրս կենաց, և 'ի ժամ մահուն ապաշխարեցին և առին թողութիւն ամենայնի։ Այլ այլք մեղան, և աղօթիւք և պաղատանօք սրբոց սրբեցան։ Վասն այսորիկ ոչ է պարտ դատել զոք, զի մի է դատաւոր ամենեցուն Այ. և մարդ որ դատէ զայլ ոք, հակառակ Այ դատի. քանզի զդատաւորն զոր եա Հայր Այ որդւոյ, յափշտակէ զնա. այլ ասասցես՝ անիծեալ ընկերք որ գործել ես զայն, այլ եղբայրն անպարտ է։ Այլ դիր 'ի մտի ոչ դատել զոք, քանզի թէ դատես զոք՝ փախչի 'ի քէն հոգին Այ։

ԼՍԱՑ զարմանալ ծերոյն. ընդէ՞ր դատես դու զմարդասպան կամ զշնացող կամ զգող և կամ զայլս ամն 'ի չարագործացն, քանզի ունին նոքա իւրեանց զդատաւորն անաչառ. և ընդէ՞ր դու զնոցայն քննես և դատես և կտակես զչարիս նոցա 'ի գլուխ քո։ Բազում անգամ եթէ խնամատութիւն քննեցաք, դատեմք զմեղս մեր չար քան զնոցայն. զի հայիմք աննաւակ ակնամբք. արդ այս ճշմարտ լիցի։ Այլ բազում անգամ անտարբերք զերդմունս և պատուականին լինիմք գեհենին հրոյ. և զի զայս վճիռ առեր եհաս՝ պտուղ առաց թէ որ հայի 'ի կին և ցանկայ նմա,

չնորհաց ըմպէ նմին. և որ ասէ ցեղբայրն մորոս, պարտաւոր լիցի գեհենի հրոյն։ Եւ և այլ ինչ աւելի քան զայս. զի բազում անգամ անարժանութիւն հաղորդութեանց զմարմնոյն տեառն, և դատեսցին զայն որ եսպան զայլ մարդ. և մեք սակս անարժան հաղորդութեան քրիստոսական ընծայիցն և գանձիցն հաղորդականաց սպանողաց նորա. և յիրաւի է, վասն զի որ հերձեսցէ զծիրանի թագաւորի, և կամ որ ոք աղտեղ շարժեսցէ և աղտեղէ զնա, զնի սպանիչս կոչեսցեն երկրորդեանն։ Նոյնպէս է և որ խաչեցին զտէրն յայնժամ, և որք և զմարմինն նորա անարժանութեամբ հաղորդին, 'ի միում տանջանս գտանիցին ըստ բանի երանելւոյն Պաւղոսի։

ՏՊԱՑ ծերն. եթէ տեսանես զեղբայրն քո մեղանչեալ ինչ, մի հաւատար 'ի վերայ նորա մեղադրանս, այլ 'ի վերայ դիւին զեղեա որ պատերազմին ընդ նմա և տապալեսցէ. որպէս արդ սա յաղթեցաւ և յանցեաւ, նոյնպէս և ես յանցեայ և յանցանելոց եմ։ Եւ ողորմել խնդրեսցես յոյժ զօրութեան, և յաւելից ըստ յանցանաց յանցանացն նորա. քանզի ոչ ոք կամի մեղանչել՝ այլ և կորուսանել զանձն իւր, այլ ամենեքեան բանսարկուաց խաբէութեամբ 'ի դիւաց։

ԾԵՐ ոմն պատմեաց մեզ զայս՝ եթէ բնակէր ծեր ոմն 'ի խորշն անապատի, և գնաց առ նա եղբայր ոմն 'ի վանիցն տեսանել զնա. եհարց զնա ծերն՝ թէ որպէս իցեն եղբարքն։ Եւ նա ասէ. բարւոք են աղօթիւք ձերովք, հայր։ Եւ դարձեալ եհարց զեղբօրէ ումեմնէ՝ որոյ անուանն ոչ բարւոք համբաւէր։ Եւ նա ասէ. ոչ աղաւաղեցաւ 'ի չար յայն գործոց, հայր։ Իսկ ծերն իբրև լուաւ ասէ. այնչափ լսեցաւ եղկելին։ Եւ առժամայն զինչ այս բանն յափշտակեցաւ ծերն և եղև իբրև զմեռհեալ, և տեսեր յանուրջս զինքն զի կայր 'ի գողգոթայ և տեսանէր զտէրն Յիսուս Քրիստոս կախեալ 'ի խաչէն 'ի մէջ երկուց աւազակաց. և ասէր ինքն՝ թէ ջանայի մերձենալ և երկիր պագանել նմա. իբրև հնարէի զայս, լուայ զի հրամայեցաց ասէր մեծաւ ձայնիւ որոց առաջին նորա կային հրեշտակացն և ասէ. հանէք զդա արտաքս, զի հակառակ իմ է դա, զի յառաջ քան զդատաստանն իմ դատեաց դա զեղբայրն իւր։ Եւ իբրև ձգեցին զիս արտաքս և բերին առ դրունսն, կառեաւ փիլոնն իմ 'ի դուռն եկե-

զերջայն և մեռոց յինէն, և ես փոխեալ մերկացեալ, և երկեալ զարթեայ առաժամայն։ Այլ ասեմ ցեկեալ եղբայրն. չար եղև օրս այս 'ի վերայ իմ։ Իսկ նա ասէ ցիս. վասն էր, հայր։ Յայնժամ պատմեցի նմա զոր տեսի և ասեմ՝ թէ զփիլոնն իմ մերկեալ յինէն՝ հովանին աստուծոյ էր, որ վերացաւ յինէն վասն դատելոյ զեղբայրըն, և պակասեցայ 'ի նմանէ։ Այլ ունիմ վկայ զՏէրն փառաց, զի յայտնեսցէ զեօթն ամ կացի ես մերկեալ 'ի լերանն յայն, և ոչ ճաշակեցի հաց ամենևին և ոչ մտի ընդ յարկաւ և ոչ խօսեցայ ընդ ումեք մինչև տեսի նման առաջնոյ տեսլեանն զՏէրն, և հրամայեաց տալ յիս զփիլոնն իմ։ Այլ զայս ասէր երանելի ծերն վասն իւր։ Իսկ մեք որ լսեմք զասացեալն զայս գործ յայնպիսի ծերոյն, այլ զինչ կարասցուք ասել, բայց միայն զայս՝ զի թէ արդարն հազիւ կեցցէ, մեղաւորն ուր գտանիցի։ Արդ ասաց ծերն. ոչ ինչ այնչափ բարկացուցանէ զԱծ և ոչ ինչ այսպէս հեռացուցանէ զմարդն յԱյ հովանւոյն, իբրև զդատել և չարախօսել և արհամարհել զընկերն։ Այլ այնչափ ծանրագոյն ցուցանէ մեզ Տէրն զդատել եղբօրն քան զայլ ամենայն մեղս, մինչ զի ասէ. կեղծաւոր, հան նախ զգերանդ յականէ քումմէ, և ապա հայեսջիր հանել զշիւղ յականէ եղբօրն։ Այսու չափով հաւասարեաց փոկէջն իբրև զգերան ընդ շիւղ, զմեղս եղբօրն շիւղ և զմեղս դատողին գերան անուանելով։ Արդ գիտասցուք, սիրելիք, ոչ ինչ է չար և դժուարին մեղք քան զդատել և բամբասել և արհամարհել զեղբայրն. որոյ վկայ լիցի փարիսեցին այն՝ որ վասն դատելոյ զմաքսաւորն ընդունայն կորեան ամենայն բարեգործութիւնք նորա։ Այնպէս և ձախակողմեան աւազակն դատելով զընկերն զրկեցաւ 'ի մտից դրախտին և ունայն կրեաց զժամն զայն փրկութեան. զի ոչ ինչ այնպէս կարող լիցի արհամարհել զգանձս և զբարիս հոգւոյ, իբրև զդատել զընկերն։ Ընդէ՞ր ոչ զանձինս դատեմք, և ընդէ՞ր ոչ քննեմք զչարիս մեր զորս ստուգիւ գիտեմք, թէպէտ և ոչ ամենեքեան զամենայն. զի և այլ բազում ունիմք մեղս և ոչ գիտեմք. այլ զորս գիտեմք, նոքին բաւական են դատապարտել զմեզ. ընդէ՞ր յափշտակեմք մեզ զդատաստանն Այ։ Ո ի՞նչ գործ ունիմք մեք առ ստեղծուածսն Այ և կամ զի՞նչ խնդիր ունիմք

յընկերէն, և զի՞նչ օգտեսցուք յայլոց մեղաց թէ դա-
տեսցուք. ունիմք իւրաքանչիւր զմեղս մեր, և այն բա-
ւական են 'ի հոգք մեզ, զայն դատեսցուք և զգեհեանն
որ պատրաստեալ են յաղագս նոցին մեզ՝ մտածես-
ցուք. զի դատել զոք կամ արդարացուցանել՝ այ և ոչ
մեր իշխանութիւն է, և 'ի ձեռս նորա կայ կորուսանել
կամ կեցուցանել զարարածս. զի եթէ արարիչ ամե-
նայն արարածոց հաւատամք զԱծ, ապա յայտ է զի որ
ստեղծն զնոսա՝ նա դատէ: Մ'ի ճանաչեսցուք զԱծ իբ-
րև զկիսակս, եղբարք, իբր թէ այլ ոք իցէ արարիչ և
այլ ոք դատաւոր. այլ կատարելապէս ծանիցուք, և զա-
մենայն 'ի նա թողցուք: Զի եթէ զմեր գործս յԱծ
պարտ իցէ յանձնել, ապա ո՞րչափ ևս առաւել զայլոց.
քանզի այ միայն գործ իցէ հատուցանել իւրաքանչիւր
ըստ գործս իւր, որ գիտէ զամենեսեան և զհասակս նո-
ցա և զէութիւն և զգործ և զպաշտամունս հոգւոյ և մար-
մնոյ. փոխան այն զամենայն ինչ 'ի նա թողցուք զմեր և
զայլոց, այնմ որ քննէ զսիրտս և զերիկամունս և զխոր-
հուրդս և զմտածութիւնս, և հատանէ անցանէ բանն նո-
րա մինչև ցբաժանումն հոգւոյ և շնչոյ, յօդից և ուղ-
ղոց. որում կրկնի ամենայն ծունր երկնաւորաց և երկ-
րաւորաց և սանդարամետականաց: Արդ մեք, ով եղ-
բարք, զտկարութիւն մեր միայն 'ի միտ ունիցուք և ողբաս-
ցուք զանձինս մեր, և զայս խորհեսցուք եթէ որպէս
կայցուք առաջի ահաւոր ատենին Քի այ, և թէ զինչ
պատասխանի տացուք: Ստացուք սէր միմեանց, ստա-
ցուք ողորմութիւն գթալով. որպէս զի սոքօք փրկեսցուք
'ի մեծի քննութեան աւուրն: Եւ զերծցուք 'ի դատելոյ և
'ի բամբասելոյ զընկերն և յարհամարհելոյ. այլ ևս ա-
ռաւել օգնեսցուք միմեանց և սիրեսցուք և զմիմեանց
բեռն բարձցուք և որպէս զանդամս մեր խնայեսցուք, զի
անդամք միմեանց եմք որպէս ասէ առաքեալ՝ գլուխ Քն է
և ամենեքեան մարմին մի, իսկ իւրաքանչիւրն որ ան-
դամ իցէ. եթէ վշտանայ ինչ մի անդամն, վշտանան ա-
մենայն անդամքն ընդ նմա: Նաև Քս եկեալ քահա-
նայապետ հանդերձելոց բարեացն, և զթութիւն միացու-
'ի մեզ և հաշտեցոյց զմեզ խաչիւն իւրով ընդ հօր այ,
և եղև ինքն գլուխ մեր ամենեցուն:

ՎԱՍՆ ԱՍՏՈՒԱԾԱՑԻՆ

ԵՒ ՈՒՂԻՂ ԴԱՏԱՍՏԱՆԻ

ԱՍԱՑ՝ հայրն Անտոն՝ եթէ են մարդիկ որ չարչարեն զանձինս խոլեանց կրօնաւորութեամբ, և ոչ կարացեալ գտանել զխտրութիւն իրաց՝ հեռի եղեն 'ի ճանապարհէն Այ։

ԵՂԲԱՅՐ՝ ումն եհարց ցհայրն Պիմէն՝ եթէ վնասի հոգի իմ առ վարդապետութեան խնամ, նստայց այլ առ նմա։ Այլ գիտէր ծերն եթէ վնասի. և զարմացեալ ընդ նորա հարցումնն թէ զիա՞րդ, ասէ, նստայց և այլ, և ասէ ծերն. եթէ կամիս՝ նիստ։ Այլ երթեալ նստաւ. և դարձեալ եկեալ՝ եթէ վնասի իմ հոգիս, և ծերն ոչ ասաց եթէ ել 'ի նմանէ։ Իսկ զերրորդն եկեալ՝ ասէ. գիտացի զի ոչ ևս նստիմ առ նմա։ Ասէ ցնա հայրն Պիմէն. ահա արդ ապրեցեր. երթ և մի նստիր առ նմա։ Ասէ ցնա ծերն. ո՞վ մարդ է որ թէ տեսանէ զվնաս հոգւոյ իւրոյ, և հարցմանն պէտս ունի. վասն ծածուկ խորհրդոց է հարցանել, և ծերոց է այս քննելի. բայց վասն յայտնի մեղաց չէ ինչ պէտք հարցանել, այլ վաղվաղակի 'ի բաց հատանելոյ։

1 ԱՍԱՑ հայրն Անտոնիոս. բազումք ճնշեցին զմարմինս խոլեանց 'ի ճգնութիւնս, և յետոյ հեռի գտան յԱյ, վասն զի ոչ գտին քննութեամբ զդատաստանն։

2 Եղբայր ումն եհարց ցհայրն Պիմէն և ասէ ցնա. զի՞նչ արարից, հայր, զի տաժի հոգի իմ 'ի մերձաւորն կալեալ ծերոյ միոյ, կամիմ առ նմա թէ ոչ կացից։ Գիտէր և ծերն զի վնասիւր, և զարմացաւ ընդ հարցանելն և ասէ ցնա. լեր անդ՝ թէ կամք քո իցէ։ Գնաց եղբայրն և եկաց անդ. և դարձեալ եկն առ նա և զնոյն բանն ասաց։ Ասէ ցնա ծերն. ելցես դու 'ի անձուկէն յայնմանէ։ Եւ ել և գնաց, և եկն առ նա յերրորդ անգամ և ասէ ցՊիմէն. համատար խնձ, հայր, զի այլ ոչ տաժի անդ անձն իմ։ Եւ ասէ ծերն. բարւոք է, որդեակ. գնացեալ ես, մի դարձցիս յետս, այլ նստիր անդ. և զի՞նչ պարտ էր քո հարցանել, քանզի մեծ է որ տեսանէ առաջի զվնաս անձին և հարցանէ ընդ փախուստն, այլ փախչել պարտ է առժամայն. քանզի զծածկեալ խորհուրդ հարցանէ ոք, և խնդրէ զգուշանալ յանցանացն. իսկ վասն յայտնի մեղացն զի՞նչ պարտ է հարցանել ումեք, այլ առժամայն հատանել պարտ է զնոսա։

ԵՂԲԱՅՐ՝ ումն եհարց զհայրն Պիմէն և ասէ. 'ի ժամանակի նեղութեան իմոյ խնդրեցի յումեմնէ սրբոց իրս ինչ 'ի պէտս իմ, և ետուն ինձ զայն ըստ սիրոյ. արդ եթէ Ած և ինձ շնորհեսցէ, տա՞ց զայն և ես ըստ սիրոյ այլ ումեք, եթէ դարձեալ տաց տուողին իմոյ 'ի ժամանակի նեղութեան իւրոյ։ Ասէ ցնա հայրն Պիմէն. արդարութիւն առաջի այ այն է թէ անդրէն տայիր, վասն զի նորա է։ Ասէ ցնա եղբայրն. եթէ տարայց առ նա և նա ոչ կամիցի առնուլ, այլ ասիցէ ցիս՝ եթէ երթ, որպէս և կամիս տուր աղքատաց։ Ասէ ցնա ծերն. են նորա իրքն. եթէ քեզ տացէ յինքեանէ և քո չիցէ խնդրեալ 'ի նմանէ, այն քո է. ապա եթէ քո իցեն խնդրեալ կամ 'ի միայնակեցէ կամ յաշխարհականէ, և ոչ կամիցի դարձեալ առնուլ 'ի քէն, աստանօր են ընտրութիւնք՝ զի գիտելով նորա տայցես զայն վասն նորա աղքատաց։

ԱՍԱՑ՝ հայրն Պիմէն. մարդ որ ուսուցանէ և ինքն ոչ առնէ զոր ուսուցանիցէն, նման է աւազանի որ զամենեսեան արբուցանէ և լուանայ, և զինքն ոչ կարէ սրբել, այլ ամենայն աղծութեան և աղտեղութեան անդէն մնայ։

ԵՀԱՐՑ՝ ումն 'ի հարանց զհայրն Յովհաննէս կարճահասակ՝ եթէ զի՞նչ է միայնակեաց։ Եւ նորա պատասխանի տուեալ և ասացեալ՝ թէ աշխատութիւն. վասն զի որպէս միայնն յամենայն գործ աշխատի, այսպէս և միայնակեացն։

1 Եղբայր մը ումն եհարց ցհայրն Պիմէն և ասէ ցնա. 'ի ժամու նեղութեան իմոյ խնդրեցի 'ի սրբոյ ումեմնէ ինչ, և նա զպէտս իմ սիրով. և արդ եթէ ունիցիմ ես լիով տացեմ և ես զնա այլոց ոքր, հայր, եթէ տացից 'ի նա դարձեալ որ նա ինձ։ Ասէ ցնա ծերն. իրաւունք այս այս իսկ են՝ զի տացես 'ի նա որ իւրն էր։ Ասէ եղբայրն. և թէ տարայց 'ի նա և ոչ առնու, այլ ասասցէ ինձ՝ որպէս զինչ և կամիցիս և տուր ոքր, զինչ արարից։ Ասէ ցնա ծերն. յամենայնի նորա է այն ինչ. զի զոր տու ոչ խնդրես և տայ ղք քեզ, այն քո է. իսկ եթէ խնդրես և տայ ղք քեզ, եթէ կամենու զնա 'ի քէն դարձեալ և եթէ ոչ՝ այն ինչ նորա է. այլ պարտ է ում և տացես զայն՝ նորա գիտութեամբ տացես զայն ոքր, որ է ողորմութիւն։

2 Ասաց հայրն Պիմէն. որ ուսուցանէ այլոց և ինքն ոչ առնէ զոր ուսուցանէ, նման է նա աւազանին ջրոյ որ զայլս արբուցանէ և լուանայ 'ի աղտոյ, և ինքն լի է աղտովք գարշելեօք։

3 Եհարց ոմն 'ի հարանցն զՅովհաննէս կարճն և ասէ ցնա. զի՞նչ իցէ կրօնաւորութիւն։ Իսկ նա ասէ. միշտ և աշխատութիւն է, և որ վաստակի յամենայնի՝ նա ծեր իցէ։

ԳԵՕՂՔ երկու ընդ իրեարս կռուէին յԵգիպտոսի. և երթեալ հայրն Պիմէն աղաչէր զմեծն և զհզօրագոյն գեօղն զի խաղաղութիւն արասցեն ընդ փոքրագոյն գեօղն, և ոչ կամէին լսել նմա։ Իսկ նորա թօթափեալ զփոշի ոտից 'ի վերայ նոցա, և ելեալ նոցա 'ի պատերազմ ընդ իրեարս՝ կոտորեցան և յաղթեալ եղեն մեծ գեղջն մարդիկն. վասն զի առնէ տէր իրաւունս զրկելոց։

ԱՍԷՐ՝ երբեմն հայրն Ամոն՝ եթէ չոգաք ես և Բիտիմ առ հայրն Աքիղաս և լուաք 'ի նմանէ զի կրթէր զբանս զայս՝ մի երկնչիր, Յակոբ, իջանել յԵգիպտոս։ Եւ բազում ժամս յամէր զնոյն բանս ասելով։ Եւ բախեալ մեր զդուրսն՝ եբաց մեզ, և հարցեալ զմեզ և ասացեալ թէ ուստի՞ էք, և երկուցեալ մեր ասել թէ 'ի խրձիթացն եմք՝ ասացաք թէ 'ի լեռնէն Նիտրեայ եմք։ Եւ ասէ ցմեզ. զի՞նչ արարից զի հեռաւորք էք դուք։ Եւ մտուցեալ զմեզ 'ի ներքս, տեսեալ մեր զի 'ի գիշերին յայնմիկ գործեալ էր բազում փիւրաթանս, և հարցաք ցնա զի ասասցէ մեզ բան։ Եւ նա ասէ՝ եթէ ես յերեկորեայ մինչև ցայժմ յօսի քսան գիրկ, և ոչ է ինձ այս պիտոյ. այլ կասկածեմ մի գուցէ զայրասցի Տէր և յանդիմանեսցէ զիս և ասասցէ, զի կարող էիր գործել՝ ընդէ՞ր ոչ գործեցեր. յաղագս այսորիկ աշխատիմ և գործեմ ամենայն զօրութեամբ իմով։ Եւ օգտեալք 'ի նմանէ գնացաք։

ԳԱՐՁԵԱԼ՝ այլ ծեր եկեալ մերձ 'ի գետն և գտեալ եղէգն և նստեալ անդ եղեգամբն հատանէր ցողուն 'ի գետոյն և յօսէր սիրոյ և ընկենոյր 'ի գետն։ Եւ

1 Ասէր հայրն Ամոն՝ եթէ գնացաք երբեմն ես և հայրն Բիտիմի առ հայրն Աքիլա, և լսեցաք զի ուսանէր զբանն զայս՝ եթէ մի երկնչիր, Յակոբ, իջանել յԵգիպտոս։ Եւ իբրև բազում անգամ ասէր զայս, բախեցաք զդուռն, և նա եբաց մեզ և ասէ. ուստի՞ էք։ Եւ մեք ասեմք. 'ի լեռնէն Նիտրիոյ։ Եւ ասէ նա. զի՞նչ արարից ձեզ զի հեռաւոր էք։ Եւ տարաւ զմեզ 'ի ներքս։ Իբրև մտաք, գտաք զի աշխատեալ էր զգիշերն ողջոյն և հիւսեալ էր զարմաւենիս, և խնդրեցաք 'ի նմանէ մեզ բան։ Եւ նա ասէ. ես յերեկոյէ մինչև ցայժմ հիւսեցի սիրոյ գիրկս քսան, և ոչ ինչ պիտոյ է սա ինձ. այլ զի մի բարկասցի տէր և ասասցէ ցիս՝ եթէ կարող էիր գործել ընդէ՞ր ոչ աշխատեցար։ Եւ շահ եղև մեզ և եկաք անտի։

2 Ծեր ոմն անցանէր ընդ գետ. և իբրև եհաս, եգիտ շամփուր եղեգան և մտեալ բնակեցաւ անդ, և հիւսէր սիրոյ զամբիւղս եղեգան և ընկենոյր 'ի գետն։ Իբրև տեսանէր զայն տէր տեղւոյն, եկեալ գետափն և

այսպէս առնէր մինչև եկեալ մարդիկ և տեսին զնա, և առեալ յարուցեալ գնաց. զի ոչ եթէ վասն ախտոյից ինչ, այլ վասն աշխատութեան և խաղաղութեան առնէր զայն։

ԱՍԷՐ [1] հայրն Թէոդորոս. եթէ ունիցիս ընդ ումեք սէր, և հանդիպեսցի նմա ՚ի փորձութիւն անկանել պոռնկութեան, եթէ կարես՝ ձեռն տուր նմա և ձգեա զնա ՚ի վեր. ապա եթէ ՚ի հերձուած ինչ անկանիցի և ոչ լուէ քեզ և դառնայ առժամայն, հատ և ընկեա զնա ՚ի քէն, մի գուցէ յամելով քո ընդ նմա՝ յափշտակեսցէ զքեզ ընդ ինքեան ՚ի խանդարհ յանդդունդս։

ԱՍԷԻՆ [2] վասն արուեստ ծերոյ ՚ի Թեբայիդ հօրն Ան-տոնեայ՝ եթէ բազում առաքինութիւս ասաց ՚ի ման-կութեան իւրում, և ՚ի ծերութեան իւրում հիւանդացեալ կուրացաւ. բազում մխիթարութիւն եղբարքն վասն հի-ւանդութեանն արկանէին ՚ի բերան նորա։ Եւ հարցեալ ցհայրն Անտոնի յաղագս այսր՝ եթէ զինչ լինիցի նմա վասն մխիթարութեան այնորիկ, ասէ ցնոսա հայրն Ան-տոնի. եթէ սիրտ իւր կամի և խնդրէ ախորժելով, եթէ ձանձրասցէ տրտմու մի, առնու զայն ած յաշխա-տութէ նորա. ապա թէ ոչ խնդրեսցի, այլ ակամայ ընդունի զայն, ած պահէ զվաստակս նորա անարատ. վա-սըն զի ոչ է կամօք, այլ բռնաբար են. և նոքա զվարձ-սըն ընդունելին որք տանին։

զտեսին զնա և ասեն ցնա. ընդէ՞ր հիւսես զայս մինչ ոչ պիտոյ է քեզ։ Եւ նա ասէ. ՚ի յայն սակս առնեմ զի աշխատեցից, այլ ոչ թէ վասն պի-տոյից ինչ առնեմ։ Եւ գնաց անտի։

[1] Ասաց հայրն Թէոդորէ փերմեացի. եթէ ունիս դու բարեկամու-թիւն ընդ ումեք և գիպեսցի նմա փորձութեան պոռնկութեան և անկանի նա, և կարող ես դու՝ տուր ձեռն և յարո զնա. իսկ եթէ ՚ի հերձուա-ծըս անկանի և ոչ կամի լսել քեզ, փոյթ հատցես զնա ՚ի քէն, որ-պէս զի մի յամելով քո ընդ նմա՝ և դու ես անկցիս ՚ի յայն խորխո-րատ կորստեան նորա։

[2] Ասէին զծերոյ ումեմնէ՝ եթէ բազում և անհանդուրժելի ճգնու-թիւնս կրեաց ՚ի Թեբայիդա ՚ի մանկութեան իւրում. իսկ ՚ի ծերութեան հիւանդացեալ կուրացաւ և անկաւ ՚ի մահիճս. և բազում մխիթա-րութիւնս բերէին նմա եղբարքն, և կերակրէին զնա ձեռագործք իւ-րեանց զփափուկս ինչ։ Եւ հարցին ցհայրն Այիոն և ասեն. զինչ լինին առաջին ճգնութիւնք նորա յաղագս այժմու մխիթարութեան և փափկու-թեանն այն։ Ասէ ծերն. ասեմ ձեզ. եթէ ցանկութեամբ և խահակերու-թեամբ զհետ ընթանայ միտք, թէ և մի արմաւ կերիցէ, պակասեցու-ցէ զվարձս աշխատութեան իւրոյ առէր. իսկ եթէ միտք ոչ ճգնեսցին և խէցեն ընդ փափուկս, այլ ես առաւել գժուարեսցի և խղճիցէ զոր առնէ ՚ի սակս ակարութեան, տացէ տէր զվարձս աշխատութեան առաւե-լոյ, զի յակամայ բռնաբարի. իսկ որ տրտմեն ընդ նմա, զվարձս մեծա-մեծս առնուն յիւր։

ԿԱՄԷԻՆ՝ երբեմն 'ի Սկիւթ զՀայրն Իսահակ երէց առնել. և լուեալ փախեաւ յԵգիպտոս, և երթեալ յանդամն թաքեաւ 'ի մէջ խոտոյն: Եւ չոգան հարքն ըզհետ նորա և հասեալ իջին յանդամն հանգչել փոքր մի անդ, վասն զի գիշեր էր, և զէշն արձակեցին զի արածեսցի: Եւ երթեալ իշոյն եկաց 'ի տեղւոջն ուր էր թաքուցեալ հայրն Իսահակ. և այգուցն խնդրեալ զէշն՝ գտաք զծերն և զարմացաք: Որք կամեցեալ զնա կապել՝ ոչ առնոյր յանձն ասելով, թէ ոչ փախչիմ, վասն զի կամք Այ են. և ուր փախչիմ, նոյնպէս գտանիմ, վասն զի այս ձեռնադրութիւն յԱյ է:

ՊԱՏՄԵԱՑ՝ հայրն Դանիէլ աշակերտ երանելւոյն Արսէնի և ասէ. Նստէի երբեմն առ հօրն Աղեքսանդրի և կալաւ զնա ցաւ, և պարզեաց զինքն արտ 'ի վեր վասն ցաւոյն: Դէպ եղև հօրն Արսէնի գալ խօսել ընդ նմա, և ծերն ետես զնա զի կայր այնպէս պրկեալ: Իբրև խօսեցաւ՝ ասէ ցնա. ո՞ էր աշխարհականն զոր տեսի աստ: Ասէ ցնա հայրն Աղեքսանդրոս. ո՞ւր տեսեր զնա: Ասէ ցնա. մինչդեռ իջանէի 'ի լեռնէն՝ հայեցայ յայսկոյս և տեսի զոմն զի կայր պարզեալ արտ 'ի վեր: Եւ անկաւ առաջի նորա և ասէ. ես էի, հայր, վասն զի ցաւ

[1] Գնացին երբեմն եղբարք ոմանք առ հայրն Իսահակ որպէս զի օրհնեսցեն զնա քահանայ. իսկ նա մինչ ծանեաւ զայն՝ փախեաւ յԵգիպտոս և գնաց յագարակ ուրեմն և թաքեաւ 'ի մէջ խոտոյ: Իսկ հարքն գնացին զկնի նորա գտանել զնա: Եւ իբրև հասին յագարակն յայն, կամեցան սակաւիկ մի հանգչել անդ. և թողին արածել զէշն բերեանց, վասն զի էր գիշեր: Գնաց էշն և եկաց առ գլուխ թաքուցելոյ անդ ծերոյն և արածէր և կայր անդ: Իսկ առաւօտուն խնդրէին զէշն, և գտին զհայրն Իսահակ անդ և զարմացան, և կամեցան ունել և կապել զնա: Ասէ ցնոսա հայրն Իսահակ. այլ ոչ ևս փախեայց 'ի ձէնջ յայսմհետէ, և ծանեայ զի կամք Այ են այս. և ուր և փախեայց՝ անդ գտայ 'ի ձեռս ձեր: Եւ ասէ ցնոսա. եթէ կամիք զի հնազանդեցայց աղաչանաց ձերոց, մի բերէք աստ զմանկունս կեալ, վասն զի չորք եկեղեցիք քակեցան 'ի Սկիւտէ 'ի մանկանց:

[2] Պատմէր մեզ հայրն Դանիէլ աշակերտ հօրն Արսէնիոսի և ասէր՝ եթէ էի երբեմն ես մերձակայ հօրն Աղեքսանդրի և կալաւ զնա խիթա-ինչ ցաւ, և 'ի սաստութէ ցաւոյն անկեալ կայր բերան 'ի վայր: Եւ եկ յայնժամ հայրն Արսէնի կոչել զնա, և ետես զնա սփռեալ անկեալ, և ոչ ծանեաւ. և իբրև կոչեաց զնա, ասէ ցնա. մի էր զեղջուկն այն այր որ կայր անդ անկեալ յօրայօ: Ասէ ցնա Աղեքսանդրէ. և ուր տեսեր զնա: Ասէ ցնա ծերն. մինչ գայի 'ի լեռնէ անտի, նայեցայ յայրին վայր և տեսի զոմն անկեալ անդ ուղեղ բերան 'ի վայր ձգեալ կայր: Իսկ նա անկեալ առաջի նորա ասէ. թող ինձ, հայր, զի ես էի

կալեալ զնա ։ Ասէ ցնա ծերն . ապա ուրեմն դու էիր, ես կարծեցի թէ աշխարհական ոք իցէ և վասն այնորիկ հարցի զքեզ ։

ԱՍԷՐ՝ դարձեալ հայրն Դանիէլ՝ եթէ յորժամ էրն 'ի Սկիւթ հայրն Արսէն, էր անդ մենակեաց մի որ գողանայր զկարասի ծերոցն . Իսկ հօրն Արսէնի առեալ զնա 'ի խուցն իւր՝ կամեցեալ շահել զնա և զծերսն հանդուցանել, և ասէ ցնա . զինչ և խնդրես՝ ես տամ քեզ, միայն մի գողանար ։ Իսկ ետ նմա ոսկի և հանդերձ և լումայս և զամենայն պէտս նորա . և նորա երթեալ դարձեալ գողանայր ։ Իսկ ծերքն իբրև տեսին թէ ոչ դադարէ 'ի գողանալոյ, հալածեցին զնա ։ Իսկ զայս դարձեալ ասէին ծերքն . եթէ գտցի եղբայր որ ունիցի հիւանդութիւն տկարութեան, պարտ է տանել նմա . ապա եթէ գողանայցէ, հալածեսցի ասէ, վասն զի զհոգիս իւր տուգանի, և զամենեսեան որ եթէ 'ի տեղւոջն են՝ խռովեցուցանէ ։

ԱՍԱՑ՝ դարձեալ հայրն Դանիէլ՝ եթէ երբեմն այլ եղբարք երթեալ էին 'ի Թեբայիդ վասն կտաւոյ, և ասէին թէ այսու պատճառաւ տեսանեմք զհայրն Արսէն ։ Իսկ մտեալ հայրն Աղեքսանդր պատմեաց նմա և ասէ՝ թէ եղբարք են եկեալ յԱղեքսանդրիէ և կամին տեսանել զքեզ ։ Ասէ ծերն . ուսիր 'ի նոցանէ թէ յինչ պատճառս են եկեալ ։ Իսկ հարցեալ ցնոսա լուաւ 'ի նո-

որ կայի այնպէս ասէիր, քանզի ցաւ սաստիկ ունէր զնա ։ Ասէ ցնա ծերն . եթէ դու էիր՝ ես ոչ բարւոք գիտացի, այլ գաւհեիկ ոք կարծեցի, զի այն նման էր ։

։ Պատմեաց մեզ հայրն Դանիէլ՝ եթէ յորժամ էր հայրն Արսէնի 'ի Սկիտէ, էր անդ եղբայր մի կրօնաւոր և գողանայր զամանս եղբարցն . և առեալ զնա հայրն Արսէնի 'ի սենեակ իւր, զի կամէր զնա շահել և հանգուցանել զեղբարսն, և ասէ ցնա . յորժամ պիտոյ լինիցի քեզ ինչ, եկ առ իս և առ 'ի մէնջ ինձ, բայց գողանայցես մի ։ Եւ ետ նմա ոսկիս և զգեստս և հանդերձս և պիտոյս ։ Իսկ նա գնացեալ և անդրէն եւս գողանայր ։ Յայնժամ իբրև տեսին ծերքն զի ոչ դադարէաց 'ի գողանալոյ, արտաքսեցին զնա 'ի վանից անտի և ասացին . եթէ իցէ եղբայր որ ունիցի տկարութիւն ինչ, պարտ է բառնալ զնա և շահել . իսկ որ գողանայն, պարտ է արտաքսել զնա . զի թէ իւրն կորիցէ անձն, այլ և զայլսն մի գայթակղեցուսցէ ։

։ Ասաց հայրն Դանիէլ՝ եթէ եղբարք ոմանք կամեցան գնալ 'ի Թեբայիդա յաղագս վուշոյ, և յուղւոյ կամեցան տեսանել զհայրն Արսէնիոս . և մտեալ Աղեքսանդրէ ասէ ցծերն՝ եթէ եղբարք եկեալ յԱղեքսանդրիոյ, կամին տեսանել զքեզ ։ Ասէ ցնա ծերն . քննեսցես նոցա զպատճառն թէ վասն էր եկեալ են ։ Իբրև լուաւ թէ վասն վուշոյ 'ի

ցանկէ զիս առնել՝ 'ի Թեբայիդ երթալ վասն կռուոյ: Իսկ ասէ ծերն. ոչ տեսանեմ զերեսս Արսենի, զի ոչ եկեն վասն իմ, այլ վասն իւրեանց գործոյն. Հանգո զնոսա և արձակեա 'ի խաղաղութիւն, և ասա ցնոսա՝ թէ ծերն ոչ կամի տեսանել զձեզ:

Ասէին՝ վասն հօրն Զենոնի աշակերտին Սիղուանոսի՝ եթէ 'ի սկզբանէն ոչ ինչ կամէր առնուլ յումեքէ, և որք բերէին՝ երթային դարձեալ տրտմութեամբ, զի ոչ ընդունէր. և դարձեալ այլք գային առ նա և կամէին առնուլ որպէս 'ի մեծ ծերոյ, և ոչ ունէր տալ նոցա, դարձեալ և նոքա գնային տրտմութեամբ: Ասէ ծերն. զինչ գործեցից, զի որք բերէին՝ տրտմին, և որք խնդրէին՝ դարձեալ և նոքա տրտմին. արդ մտածեմ եթէ զայս արարից, որք բերեն ինձ՝ առից, և որք խնդրեն՝ տաց: Իսկ զայս արարեալ՝ հանգչէր և զամենեցուն կամս կատարէր:

ԵՀԱՐՑ՝ հայրն Աբրահամ աշակերտ Աղաթոնի ցհայրն Պիմէն և ասէ. զիա՞րդ դևք հանապազ կռուին ընդ իս: Ասէ ծերն. ընդ քեզ կռուին, բայց ընդ մեզ ոչ կռուին, որովհետև զկամս նոցա կատարեմք. վասն զի կամք մեր դևք եղեն և նեղեն զմեզ, զի կատարեսցուք զնոսա: Իսկ կամի՞ս ուսանել թէ ընդ ո՛ւմ պատերազմին դևք. պատերազմեցան ընդ Մովսէսի և ընդ նմանեաց նոցա, իսկ ընդ մեզ կամք անձանց մերոց պատերազմին:

[illegible] եղև զի միաբան 'ի Սկիւթ առ իրեարս ծերքն ճաշակելիս, և հայրն Յովհաննէս կարճահասակ ընդ նո-

Թեբայիդա գնան, ասէ ցնա. ոչ տեսանեն նոքա զերեսս Արսենիոսի, զի ոչ վասն իմ եկեալ են, այլ վասն իւրեանց գործոյ. կերակրեա զնոսա և արձակեա, զի գնասցեն խաղաղութեամբ: Եւ ասաց նոցա եթէ ոչ էր կարող ծերն տեսանել զձեզ:

[1] Ասէին և վասն հօրն Զենոնի՝ եթէ ոչ ինչ առնոյր յումեքէ, և զայրանային որք բերէին նմա. և այլք գային և խնդրէին 'ի նմանէ իբրև 'ի ծերոյ մեծէ, և ոչ ունէր զի տայր ինչ՝ զայրանային և նոքա: Ասէ ծերն. զինչ արարից, որք բերեն և որք խնդրեն՝ զայրանային և տրտմին երկոքեանն. այլ այս լաւագոյն թուի ինձ, զինչ որ բերեն՝ կալայց, և որոց խնդրեն՝ տաց: Եւ արար այնպէս:

[2] Եհարց հայրն Աբրահամ ցհայրն Պիմէն և ասէ ցնա. ո՞րպէս պատերազմին ընդ մեզ դևք: Ասէ ցնա Պիմէն. ոչ պատերազմին ընդ մեզ դևք, քանզի կամք մեր կատարեին 'ի մեզ, և նոքա լինին 'ի մեզ դևք և նեղեն զմեզ. իսկ եթէ կամիս գիտել եթէ ընդ ում պատերազմին դևք, ծանիր զի ընդ Մովսէս և ընդ նմանիս նորա:

ամ էր։ Եւ յարուցեալ երիցու ոստոյն մեծի տայր ըղ-կուժ ջրոյն զի արբուսցեն. և ոչ ոք կամեցաւ առնուլ 'ի նմանէ, բայց միայն Յոհաննէս կարճահասակն։ Եւ զարմացան ընդ նա և ասեն՝ թէ զիա՞րդ դու կրտսերագոյն քան զամենեսեան իշխեցեր առնուլ և ըմպել յերիցուէն։ Ասէ ցնոսա հայրն Յոհաննէս. ես յորժամ յառնեմ առ ուսմբ զկուժ ջրոյն, ուրախ լինիմ թէ ամենեքեան ըմպեն, զի առնուցուն վարձս. արդ ես յաղագս այնորիկ առի, զի եղիցին նմա վարձք և մի տրտմեսցի վասն ոչ ումեք առնլոյ 'ի նմանէ։ Եւ զայս նորա ասացեալ՝ զարմացեալ զարմացան ընդ ընտրողութիւն նորա, և ամենեքեան օգտեցան 'ի նմանէ։

ԷԻՆ՝ երկու եղբարք ըստ մարմնոյ, և կրտսերագոյնն էր յառաջադէմ զգեցեալ զձև միայնակեցութեան քան զերէցն։ Եւ եկեալ ոմն 'ի հարանցն առ նոսա՝ եդին զկուժ ջրոյն, և եկն կրտսերագոյնն զի լուասցէ զոտս ծերոյն։ Իսկ ծերոյն կալեալ զձեռանէ նորա՝ շարժեաց զնա 'ի տեղւոյն և ած զերիցագոյնն։ Եւ ասեն ցնա որ շուրջն կային զնովաւ եղբարքն. կրտսերագոյնն յառաջ է քան զդա 'ի ձեզ, հայր։ Ասէ ցնոսա ծերն. ես առնում զառաջնորդութիւն կրտսերոյն և արկանեմ 'ի հասակ երիցագունին։

ԻՋԻՆ՝ երբեմն միանձնակեացք յԵգիպտոսէ 'ի Սկիւթ. երթեալ առ ծերսն տեսին զնոսա զի ուտէին 'ի սովոյն կրօնաւորութեան փութապէս՝ և գայթակղեցան։ Եւ իմացեալ երիցուն և կամեցեալ հանձնել զմիտս նոցա, քարոզեաց յեկեղեցւոջն ժողովրդեանն և ասէ. պահեցէք

1 Երկու եղբարք մարմնաւորք ելեալք յաշխարհէ կրօնաւորք եղեն. իսկ կրտսեր եղբայրն նախ եղաւ զգեստ և զկարգ կրօնաւորութեան, և յետ քաղաքում ժամուց ապա եղաւ և երէցն եղբայր։ Եւ եկն երբեմն առ նոսա մի ոմն 'ի հարցն, և եդին առաջի նորա աւազան, և եկն 'ի ծունր կրտսեր եղբայրն լուանալ զոտս ծերոյն։ Իսկ ծերն կալեալ զձեռանէ կրտսերոյն յետս կոչեաց զնա, և զերէցն եղբայր յառաջ կոչեաց։ Ասեն ցնա բնակիչք տեղւոյն. հայր, զի կրտսերն այն առաջ իցէ 'ի մեզ կրօնաւորական։ Ասէ ծերն. ես առնից զառաջութիւն կրտսերոյն և տամ ցերէց եղբայրն։ Զայս վասն այն արար ծերն, որպէս զի մի հակառակեսցի կրտսերն 'ի վերայ երէց եղբօրն և կործեսցէ։

2 Իջին երբեմն հարք անանք յԵգիպտոսէ 'ի Սկիւթ տեսանել զհարսն. և իբրև տեսին զնոսա, 'ի յերկարաձգել պահոցն ուտելով փոյթ ամենեքին զկերակուրս, վասն այսորիկ գայթակղեցան 'ի նոսա։ Իմացեալ զայս երէցն Սկիւթոյ և կամեցաւ շինել զմիտս եգիպտացւոցն, վասն այսորիկ քարոզեաց պահս յեկեղեցին և ասէ ցժողովուրդն.

և տաւել ձգեցէք զկարս կրօնաւորութեան ձերոյ, եղբարք ։ Իսկ եգիպտացի եղբարքն կամէին գնալ, և ոչ արձակեաց զնոսա ։ Եւ իբրև զառաջին օրն պահեցին՝ ցնորեցան, զի ետ նոցա պահել զերկուս աւուրս ։ Իսկ նոքա որք բնակեալ էին 'ի Սկիւթ՝ պահէին զշաբաթն․ և եկեալ շաբաթուննատան եգիպտացիքն ճաշակել ընդ ծերումն ։ Եւ փութացեալ եգիպտացիքն ուտել զհացն, կալաւ ոմն զձեռաց նոցա և ասէ․ համբերութ̃բ կեցայք իբրև զմենակեացս ։ Եւ նորա մերժեալ զձեռանէ նորա ասէ․ արձակեա զիս զի մեռանիմ, զամենայն շաբաթս ջերմ ոչ ճաշակելով ։ Ասէ ցնա ծերն․ եթէ դուք զերկուս երկուս աւուրս պահելով այդպէս թալացայք, զիա՞րդ յեղբարքս գայթակղեցայք որ համապազ զայս կատարեն զկրօնաւորութիւն ։ Եւ անկան առաջի նոցա և շինեցան 'ի կրօնաւորութ̃ն նոցա և չոգան խնդութ̃բ ։

ԵՀԱՐՑ՝ երբեմն հայրն Ագաթոն ցհայրն Աղոն և ասէ․ կամիմ ունել զլեզու իմ, զի մի խօսեսցի սուտ ։ Եւ ասէ ցնա հայրն Աղոն․ եթէ ոչ խօսիս սուտ, բազում մեղս գործես ։ Եւ նա ասէ․ զիա՞րդ ։ Եւ ասէ ծերն․ ահա երկու այրք՝ քո առաջի մահ գործեցին, և մին 'ի նոցանէ փախեաւ և անկաւ 'ի խուցն քո, և ահա իշխանն խնդրէ զնա և հարցանէ ցքեզ և ասէ՝ թէ քո առաջի

յերկարել ժրաջիք ընդ մեզ 'ի պահս և 'ի ճգնութեան ։ Եւ կամեցան գնալ եգիպտացիքն․ իսկ նա ոչ եթող զնոսա գնալ ։ Եւ իբրև պահեցին զաւուրս երկու՝ կարացան և լուծան եգիպտացիքն այնուհետև, և նոցա որ ընդ մէջ ետ պահել երեցն Սկիւթայ․ իսկ սկիւթացիքն պահեցին զշաբաթն ողջոյն ։ Եւ իբրև եկն շաբաթն և նստան եգիպտացիքն ընդ սկիւթացւոցն ճաշակել, և սկսան շտապելով իբրև զմոլիս ուտել եգիպտացիքն ։ Եւ կալաւ մի ոմն սկիւթացի ծեր զձեռանէ միոյ եգիպտացւոյ և ասէ․ պատրաստ և համբերող կեցջիր իբրև զկրօնաւոր ։ Իսկ նա ձգեաց զձեռն ծերոյն և ասէ ցնա․ 'ի բաց գնա և թոյլ տուր ինձ, զի ոչ ինչ ետւացեալ կերեալ է իմ յեօթնեկեկս յայսմիկ, և ահաւասիկ մեռանիմ ։ Ասէ ցնա ծերն․ եթէ դուք որ օր ընդ մէջ պահեցիք՝ այսպէս վհատեալ եղէք, ապա զիա՞րդ գայթակղեցայք յեղբարսն դուք՝ որք այսպէս միշտ յերկարեն զպահս և զճգնութեան ։ Ցայնժամ խնդրեցին թողութիւն, ուրախութ̃բ լցեալք գնացին 'ի սենեակս իւրեանց՝ շինեալ և հաստատեալ 'ի կամս այս ։

[1] Եհարց երբեմն հայրն Աղաթոն ցհայրն Աղոնիոս և ասէ ցնա․ ո՞րպէս կարացից ունել զլեզու իմ, զի մի խօսեցայց ինչ սուտ ։ Ասէ հայրն Աղոնիոս․ եթէ ոչ երբեք խօսեսցիս սուտ, 'ի բազում մեղս անկանիցիս ։ Նա ասէ՝ թէ որպէս, հայր ։ Պատասխանի ետ ծերն․ ահա ոմն մարդասպան փախուցեալ՝ յուսով եկն և թաքեաւ 'ի սենեակ քո զի կեցցէ, և իշխանն խնդիր է նմա զի սպանցէ զնա, և հարցանէ ցքեզ և

մահ գործեցաւ․ եթէ ոչ կամիս խօսել սուտ, մատնես զմարդն 'ի մահ․ այլ մանաւանդ թող զքեզ առանց կապանաց առաջի տեառն, վասն զի նա գիտէ զամենայն։

ՉՈԳԱՒ[1] հայրն Սերինոս դիտողկացի համդերձ աշակերտաւն իւրով Սահակաւ առ հայրն Պիմէն և ասէ ցնա․ հայր, զի՞նչ արարից Սահակայ, զի ախորժելով լսէ յինէն զբանն։ Ասէ ցնա հայրն Պիմէն․ թէ կամիս՝ աւգուտ գործ ցոյց զնա, մի գուցէ բան միայն հայեցեալ զառաջարկանայ․ եթէ գործով ուսուցանես ըզդա, այն մնայ ընդ նմա։

ՊԱՏՄԵԱՑ[2] ոմն 'ի հարանցն՝ եթէ էր ծեր ոմն վանականէր 'ի խրճիթին և զգեցեալ էր պրտուեայ։ Եւ երթեալ առ հայրն Ամոնա, և տեսեալ ծերոյն զի զգեցեալ էր զպրտուեայն՝ ասէ ցնա․ այդ քեզ ոչ ինչ է օգուտ։ Հարցեալ ցնա և ասէ․ հայր, երեք խորհուրդք խռովեցուցանեն զիս, կամիմ գնալ հանապազ մոլորեալ յանապատի, և կամ գնալ յօտարութիւն ուր ոչ ոք ճանաչիցէ զիս, և կամ արգելուլ զիս 'ի խուց և ոչ զոք տեսանել, այլ աղանելով* ճաշակել։ Ասէ ցնա Ամոն․ յայսցանէ յերեքեցունց և ոչ զմի կարես առնել, այլ երթ նիստ 'ի խցին քում և ճաշակեա սակաւ սակաւ հանա-

ասէ․ առ քե՞զ եկեալ կայ մարգարտականն այն։ Արդ եթէ սուտ ոչ ասասցես, տացես զնա 'ի սպանումն բանիւ քո․ այլ յոյժ յանձնեսցես զայդպիսիսդ և զամենայն խորհուրդս քո։

[1] Գնացեալ երբեմն հայրն Սերինոս և Իսահակ աշակերտ իւր առ հայրն Պիմէն և ասէ ցնա․ զի՞նչ արարից, հայր, այս Իսահակ, որպէս զի յօժարութեամբ լուիցէ բանից իմոց։ Ասէ ծերն․ եթէ կամիս շահել զդա, գործով ուսո զդա և մի բանիւք լոկովք, զի տեսցէ զքեզ առնել զոյն զոր ասես՝ ինքն ոչ ծուլասցի․ և քանզի զօրութիւն այս ոչ ընակէ 'ի մարդ որ ծառայէ ախտից, և եթէ զհետ հանդարտեան ընթանայ ոք՝ նա փախիցի 'ի նմանէ։

[2] Պատմէր մեզ ոմն 'ի հարանց՝ եթէ էր ոմն ծեր սրտացաւ 'ի սենեակն և ունէր նա զգեցեալ փսիաթս, այսինքն հիւսեալ տերև արմաւոյ։ Սա գնացեալ երբեմն առ հայրն Ամմոնա, և իբրև ետես զնա ծերն զգեցեալ արմաւենիւք՝ ասէ ցնա․ այս ոչ ինչ ջեռուցանէ և կամ հանդուցանէ զքեզ։ Իսկ նա եհարց զհայրն վասն խորհրդոց իւրոց և ասէ․ խորհուրդք երեք նեղեն զիս, հայր, մի թէ շրջեցայց մոլորականն յանապատս, երկրորդ զի գնացից յերկիր օտար ուր ոչ ոք ճանաչիցէ զիս, և երրորդն զի արգելից զանձն իմ և այլ ոչ ևս ելից արտաքս 'ի խցէ իմմէ, և ոչ ևս խօսեցայց ընդ ումեք, և կերայց օր ընդ մէջ։ Ասէ ցնա հայրն Ամմոնա․ և ոչ մի ոք յերեցդ յայդցանէ բարի է քեզ․ այլ առաւել քեզ․ նիստ 'ի սենեակ քո և կեր շաբաթուորապէս հա-

* Աղաղակս յօգնութիւն։

պատուոյ, և ընկալ 'ի խորհուրդս քո յանձնեալն ժամ ըղ-
բանս մարդասիրին, և կարես ասել:

Նոր 'երբեմն միայնակեաց ոմն որոշեալ, յոյժ ընտրեալ, և կամէր լինել 'ի խորշիթան և ոչ երկիր աստուածային խուղ աստուածն: Նւ էր անդ ծեր ոմն որ ունէր առա-շակ խուց, և աղաչեաց զնա և ասէ. եկ նստ առ իս մինչև զացես խուց և երթիցես: Նւ գայրն առ նա ամենայն կերակուր. բերէին նմա որ թէ զինչ յաղթողէր՝ զի օգտես-ցին, և նա ասէր աստուածութին ընդ նոսա: Նւ սկսաւ ծերն նախանձել ընդ նմա և չարախօսել զնանանէ և ասէ. ես քանի ինչ ժամանակս ունիմ աստ 'ի կրօնաւորութեան և ոչ ոք գայ առ իս. և այս խաբեբայս սակաւ աւուրս ունի, և այսքանի բազմութիւնս գայ առ սա: Նւ ասէ ցաշակերտն իւր. երթ ասա նմա՝ եթէ գնա 'ի տեղւոջ, զի պիտոյ է ինձ: Նւ երթեալ աշակերտն ասէ ցնա. հայրն իմ յղեաց զիս և ասէ՝ թէ զխուցդ կեւաս: Նւ նա ասէ. աղօթս արա 'ի վերայ իմ, զի ծանրացեալ եմ 'ի ատամնցաւս: Նւ եկեալ եղբայրն առ հայրն ասէ՝ թէ սա-սանեալ խուղ և գնամ: Դարձեալ յետ երկուց աւուրց ասէ ցնա. երթ ասա նմա. եթէ ոչ գնաս, ես գամ և գաւազանաւս հանեմ զքեզ: Նւ դարձեալ երթեալ

նաազանդր, և յիշեսցես միշտ 'ի մտի քո զբանս փարքեսցոյն և մար-դասիրին այն:

1 Էր երբեմն միայնակեաց ոմն յոյժ հանճարեղ և իմաստուն, սուրբ և ճգնաւոր. սա կամէր բնակել 'ի անձնեակ, և ոչ երկիր աստուածային իւր տուն զի բնակեսցէ 'ի նմա և հանգստասցէ: Իսկ էր անդ ծեր ոմն և ունէր այլ անձնեակ աստուածին, և ասէ ցնա. եկեալ գու նստա-ցիս 'ի անձնեկի իմում մինչև գտանիցես այլ անձնեակ: Նւ նա արարէ այնպէս, զի գնացեալ նստաւ 'ի անձնեակն յայն: Նւ տեհա յաղագս բարեհամբաւութեն և սրբութեն և հանճարեղ քննութեն իւրոյ գայրն բաղումք 'ի խորհուրդս առ նա և բերէին զպիտոյս նորա, և նա դար-ձեալ մխիթարէր և հեւրընկալէր զնոսա: Նւ սկսաւ ծերն այն որ տէր էր տանն՝ ոխալ ընդ նմա, և չարախօսէր զնմանէ և ասէր. ես այսչափ ամս աստ եմ և ոչ ոք նայեցաւ յիս. իսկ զխաբս այս եկաց սակաւ ա-կաւ աւուրս և անձնեքեան գան առ նա: Նւ իբրև ոչ ժուժկալեաց, առաքեաց զաշակերտն իւր և ասէ. գնա 'ի անձնեակդ զի ինձ պիտոյ է տուն իմ: Նւ գնացեալ աշակերտն այն ասէ ցնա. ծեր իմ առաքեաց զիս առ քեզ և ասէ՝ եթէ ո՞րպէս կեաս յաւուրս յայսմիկ: Իսկ նա պատասխանեաց և ասէ. աղօթեա վասն իմ, հայր, զի ծանրացաւ ատա-մունս իմ և ցաւագնիմ: Նւ եկեալ եղբայրն ասէ. պատմէս պատասխա-նեաց ծերն՝ եթէ խնդրեսցէ այլ անձնեակ և գնասցէ աստի զկնի եր-կուց աւուրց: Նւ նա ասէ. գնա դարձեալ և ասա ցնա. եթէ ոչ գը-նասցես կամաւ, եկեալ գաւազանաւ արտաքսեցից զքեզ անտի:

ետ ծերն եւ ասէ ցնա. լուաւ հայրն իմ եթէ հիւանդ ես եւ կարի յոյժ խռովեցաւ, եւ առաքեաց զիս զի տեսից զքեզ։ Իսկ ասէ ծերն. ասա ցնա՝ թէ վասն աղօթից քոց թեթեւ եղեւ ինձ։ Գնաց եւ ասէ ցհայրն իւր՝ թէ մինչեւ ցկիւրակէ որ առնաս ինձ եւ գնամ, թէ կամի Ած։ Արդ իբրեւ եկն կիւրակէն եւ ոչ գնաց, առեալ գաւազան զի հարցէ եւ հանիցէ զնա։ Իսկ ասէ ցնա աշակերտն իւր. յառաջեա՛ ես եւ երթամ, մի գուցէ իցէ որ անդ եւ զայթակղեցուցանես զնոսա։ Իսկ յառաջեալ ասէ նա ցծերն. ահա հայրն իմ գայ արտաքսել զքեզ եւ տանել 'ի խուցն իւր։ Արդ իբրեւ լուաւ զգալ ծերոյն, ել ընդ առաջ նորա, անկաւ առաջի նորա 'ի հեռաստանէ ասելով. մի աշխատիր, տէր իմ եւ հայր, ես գամ առ սրբութիւն քո, եւ թողութիւն արա ինձ վասն Տն։ Իսկ ետես Ած զգործս մանկանն եւ արկ զեղջ 'ի սիրտ հօր նորա. եւ ընկեցեալ զգաւազանն յինքենէ ընթանայր յոտջոյն նորա, եւ համբուրեալ առ նա ողջունեաց զնա եւ տարաւ 'ի տուն որպէս թէ ոչ ինչ իցէ լուեալ նորա։ Ասէ նա ցաշակերտն իւր. ո՞չ ինչ ասացեր ցդա զոր ինչ ասացի ցքեզ։ Իսկ նա ասէ՝ ոչ։ Իսկ յոյժ խնդացեալ ծերոյն եւ մեծարեալ զնա հանգոյց, եւ գիտաց եթէ 'ի սատանայէ էր նախանձն, անկեալ առաջի աշակերտին իւրոյ եւ ասէ. դու իմ հայր յայսմհետէ, եւ ես քո աշակերտ, զի վասն գործոց քոց զկնի Այ զհոգիս երկոցունցս ապրեցուցեր։

Գնաց եղբայրն և ասէ ցնա. լուաւ ծերն իմ զտկարութիւն քո և տրտմեցաւ յոյժ, և առաքեաց զիս տեսանել և հարցանել զքեզ։ Եւ նա ասէ ցնա. երթ և ասա ծերոյն. աղօթիւք քո առողջ եմ գիւր եմ։ Եւ գնաց առ ծերն եղբայրն և ասէ ցնա. այսպէս ասէ ծերն. ներեա ինձ մինչև ցկիւրակէ և գնացից առ քեզ։ Եւ իբրև եկն կիւրակէն և ոչ գնաց, յայնժամ առեալ ծերն զցուպ իւր և գնայր հանել և վարել զնա։ Ասէ ցնա աշակերտն այն. ես նախ երթայց, զի մի գուցէ օտար ոք իցէ անդ և գայթակղեսցի 'ի քեզ։ Եւ յառաջեալ եկն աշակերտն առ ծերն և ասէ. ծեր իմ գայ տեսանել զքեզ և տանել զքեզ 'ի սենեակ իւր։ Իսկ նա իբրև լուաւ զգալ ծերոյն, ել ընդ առաջ նորա և անկեալ առաջս նորա երկիր եպագ և ասէ. մի աշխատիր, հայր, ես եկից առաջի սրբութեան քո։ Եւ նայեցեալ տէր 'ի գործս աշակերտին՝ շնորհեաց նմա զյանցանս հօրն և զզղջացոյց զսիրտ ծերոյն։ Յայնժամ ընկէց 'ի ձեռանէ զցուպն, և գնաց համբուրեաց զնա և տարաւ 'ի սենեակ իւր և սիրեաց զնա, և ապա ասէ ծերն ցաշակերտն իւր. ո՞չ ինչ ասացեր սմա յորոց ես ասացի քեզ ասել դմա։ Եւ նա ասէ. ոչ, հայր։ Ուրախ եղև ծերն, զի ոչ ինչ լուաւ. և ծանեաւ զայն որ նախանձ դիւաց էր գործն, և մխիթարեաց զնա և կերակրեաց։ Եւ անկեալ յոտս աշակերտին իւրոյ ասէ. յայսմհետէ դու վարդապետ իմ և ես աշակերտ քո, զի խոնարհութիւն քո կեցոյց անձինս մեր երկոցունց։

ԼՍԷԻՆ[1] վասն ումեմն հօր 'ի Խոզիբիթան եթէ էր վաս-տակաւոր մեծ. և մինչդեռ կատարէր զաղօթսն, դեռ եւս այլ ումեմն ծերոյ սրբոյ երթեալ առ նա: Եւ լուեալ զձայն նորա արտաքուստ զի կռուէր ընդ խորհուրդս իւր և ասէր. մինչև յե՞րբ վասն միոյ բանի զամենայն զայն կորուսանէք: Եւ նորա եկեալ՝ կարծէր թէ, այլ ումեք խօսեցի. և բախեալ զդուրսն՝ եբաց նմա, և մտեալ 'ի ներքս ողջունեցին զմիմեանս: Եւ հարցեալ զի այլ ոք ոչ էր 'ի ներքս, ունելով համարձակութիւն առ ծերն՝ ասէ ցնա. ընդ ո՞ւմ կռուէիր, հայր: Եւ նա ասէ. ընդ խորհուրդս իմ. չորեքտասան գիրս գիտէի 'ի բերան, և բան ինչ լուայ արտաքոյ, կամեցայ կատարել զաղօթս իմ, և զամենայն զայն գաղարեցուցի, և այն միայն ե-կեալ կայ առաջի իմ 'ի ժամ աղօթիցս, յաղագս այ-նորիկ կռուիմ: Եւ լուեալ զարմացաւ ընդ մաքրութիւն և ընդ արթնութիւն ծերոյն, զի համարձակութեամբ ասէր զիւր պատերազմն:

ԵՀԱՐՑ[2] եղբայր ոմն ցհայրն Պիմէն և ասէ. հայր, ահա երկու արք՝ մինն աշխարհական և միւսն մենակեաց. մենակեացն խորհեցաւ երիկունն զի այգուցն 'ի բաց հան-ցէ զձև միայնակեցութեան, և աշխարհականն նոյնպէս խորհեցաւ երիկունն զի 'ի վաղիւն առցէ զձև միայնա-կեցութեան, և երկոքեան վախճանեցան 'ի գիշերին յայն-

1 Լսէին զծերոյ ումեմն որ բնակէր 'ի անապատին՝ եթէ գնացեալ ոմն առ նա 'ի ծերոցն 'ի ժամ աղօթիցն և լսէր 'ի ներքուստ 'ի տանն զաղ-փութս ծերոյն, զի կռուէր ընդ խորհուրդս իւր և ասէր. մինչև յե՞րբ ապականել կամիս զիս: Եւ միշտ զայն բան ասէր, և կարծեաց ծերն որ 'ի դրանն էր՝ եթէ այլ ոմն է առ նա և կռուին ընդ միմեանս. և բախեաց զդուռն զի մտցէ և հրահանգեսցէ զնոսա: Եւ իբրև եմուտ, եգիտ զծերն միայն 'ի տան. և վասն զի ունէր առ նա համարձակու-թիւն, ասէ ցնա. ընդ ո՞ ոք կռուէիր, հայր: Ասէ ծերն. կռուէի ընդ իս և ընդ խորհուրդս իմ. զի գիրս չորեքտասանս գիտեմ 'ի թիւ, և մի բան վասն լուայ այսօր արտաքոյ, և մինչ սկսայ յաղօթս՝ այն ամե-նայն բանք գրոցն կորեաւ, և այն միայն եկն 'ի խորհուրդս իմ 'ի ժամ աղօթիցս, և ես ընդ այն կռուէի: Քանզի մարգարէքն գրեցին զգիրս, և եկեալ սուրբ հարքն կատարեցին զգրեալն 'ի նոսա գործովք և ու-սան զնոսա. իսկ յետոյ եկն այս ազգ որ գրեալ զնոսա եդ 'ի պատուհանս անգործ, և ինքն զչար խորհի 'ի մտի 'ի տուէ և 'ի գիշերի:

2 Եղբայր ոմն եհարց ցհայրն Պիմէն և ասէ ցնա. հայր, արք երկուք էին առ մեզ, մինն կրօնաւոր և միւսն աշխարհիկ. և կրօնաւորն խոր-հեցաւ ընդ երեկս մերկանալ 'ի յայգուցն զզգեստ կրօնաւորութեան, իսկ զաւեհիկն այն խորհեցաւ զի զգեցցի յայգուց զզգեստ կրօնաւո-րութեան, և մեռան երկոքեանն 'ի յայնմ գիշերի. արդ ո՞րպէս համա-

մեկ. արդ զի՞նչ պատրաստեալ է նոցա։ Ասէ ցնա աբբայ Պիմէն. մեռանելեացն վախճանեցաւ մեռանելեաց, և աշխարհականին աշխարհական, յորում թէ գտանի՝ նովին և չոգան։

ՉՈԳԱՆ[1] ոմանք առ հայրն Ագաթոն, լուեալ վասն նորա եթէ մեծ ընտրողութիւն ունի. և կամեցեալ փորձել զնա և տեսանել թէ բարկանայցէ՝ ասեն ցնա. դո՞ւ ես Ագաթոն, լուեալ վասն քո եթէ պոռնիկ ես և ամբարտաւան։ Եւ նորա ասացեալ եթէ ես եմ, և դարձեալ ասեն ցնա. դու ես Ագաթոն շատախօս և քսու։ Եւ նորա ասացեալ թէ այո, և դարձեալ ասեն ցնա. դու ես Ագաթոն հերձուածող. և նա ասէ՝ ոչ եմ հերձուածող։ Եւ աղաչեցին զնա և ասացին. այդքան անարգանս և թշնամանեցաք զքեզ, և ասացեր՝ թէ այո. այդ մի բանի ընդէ՞ր ոչ համբերեցեր։ Ասէ ցնա հայրն Ագաթոն. զառաջինսն որ հարցէք, յիս նայեցեալ և քննեալ՝ օգուտ հոգւոյս իմ. իսկ հերձուածողն բաժանումն է յԱյ, և ոչ կամիմ յԱյ բաժանել։ Եւ նոցա լուեալ զխոնարհութիւն նորա՝ զարմացան և չոգան խնդութեամբ։

ԵՂԲԱՐՔ[2] ՚ի միաբանակեցաց գնացեալ չոգան յանապատն, և եկեալ առ ոմն մենակեաց՝ ընկալաւ զնոսա խնդութեամբ. և որպէս սովորութիւն է անապատաւորաց, տեսեալ զնոսա եթէ աշխատեալ են՝ եդ առաջի նոցա

րին նոցա։ Ասէ ցնա ծերն. կրօնաւորին այն կրօնաւոր մեռաւ, և գեղջուկին այն գեղջուկ մեռաւ. և զի իւրաքանչիւրին որպէս գտաւ՝ այնպէս գնաց։

1 Գնացին ոմանք երբեմն առ հայրն Աղաթոն, որք լսէին զմեծ դատաստանն նորա և ձեռնարկէին փորձել զնա՝ թէ բարկանա՞յ թէ ոչ։ Եւ ասեն ցնա. դո՞ւ իցես Աղաթոն. քանզի լուաք զքէն, զի պոռնիկ և ամբարտաւան ես դու։ Իսկ նա ասաց. այդպէս իցեմ ես։ Նոքա դարձեալ իբրև թէ զայրացեալ ասեն. դու Աղաթոն բամբասող և մատնիչ բազմաց։ Եւ նա ասէ. ես եմ։ Իսկ նոքա դարձեալ ասեն. դու ես Աղաթոն հերձուածող։ Պատասխանի ետ ծերն. քաւ լիցի. հերձուածող ոչ եմ։ Յայնժամ անկեալ առ ոտս նորա աղաչէին պատմել նոցա և ասեն. այսքան չարիք ասացաք զքէն, և դու զամենայն յանձն առեր, և զայն զայն բան ոչ բարձեր։ Ասէ ցնոսա ծերն. զառաջինն բանն զամենայն յանձն առի, զի շահ անձին էր զխոնարհել նոցաք. իսկ հերձուածողն զոլ՝ հեռանալ յԱյ է, վասն այնորիկ ոչ յանձին առի լսել զայն։ Իսկ նոքա մինչ լուան զայս, զարմացան յոյժ ընդ ընտրեալ դատաստանն նորա, և շինեալ գնացին։

2 Գնացին ոմանք եղբարք առ միայնակեաց ոմն մեծ յանապատ, և նա ընկալաւ զնոսա ուրախութեամբ. և զի էին նոքա աշխատեալք յուղւոյ, և եդ առաջի նոցա սեղան նախ քան զժամ ճաշուն. և զոր ինչ

երկան առաժամայն, և զոր ինչ ունէր 'ի խորշին՝ եդ առա-ջի նոցա և հանգոյց զնոսա: Իսկ յորժամ եղեւ երեկոյ, ասացին զերկոտասանեան սաղմոսն, նոյնպէս և 'ի գիշերին: Իսկ մինչդեռ ծերն արթուն էր, լսէր 'ի նոցանէ զի ընդ իրեարս ասէին՝ թէ միաբանեսցուք յանապատս առա-ւել հանգչին քան զմեզ՝ որ եթէ միաբանականացս եմք: Իսկ պատրաստեալ էին վաղիւն երթալ առ դրացի նո-րա: Նա ասէ ցնոսա. ողջոյն ասացէք նմա յինէն և ասացէք նմա՝ թէ մի տար ջուր բանջարոցդ: Իսկ նորա լուեալ իմացաւ զխորհուրդն և կալաւ զնոսա մինչև ցերեկոյ նօթիս 'ի գործ: Իսկ իբրև երեկոյ եղև, արարին մեծամեծս աղօթե-լով', և ասէ ցնոսա. արձակեսցուք վասն ձեր զի աշխա-տեալ էք: Իսկ ասէ դարձեալ. ոչ ունիմք սովորութիւն առուր առուր ճաշակել, այլ վասն ձեր ճաշակեցից փոքր մի: Իսկ եդեալ առաջի նոցա սեղան և հաց և աղ և ա-սէ ցնոսա. պարտ է այսօր վասն ձեր տօն առնել: Իսկ արկ սակաւ մի քացախ յաղն: Իսկ յարուցեալ արկին պաշտօն մինչև յառաւօտն, և ասէ ցնոսա. ոչ կարեմ վասն ձեր զամենայն կարգ պաշտամանն կատարել, զի հանգիցէք սակաւ մի, վասն զի օտարք էք: Իսկ ընդ առաւօտն կա-մեցան նոքա փախչել, և նա աղաչէր զնոսա և ասէր՝ թէ անցուցէք առ իս այլ սակաւ աւուրս ևս. բայց ասկեալն ըստ

ունէրն՝ այնու բարւոք հիւրընկալեաց զնոսա: Իբրև եղև երեկոյ, ա-սացեալ երկոտասան սաղմոսս և հանգեան, նոյնպէս և 'ի մէջ գիշե-րոյն: Եւ իբրև եղեն առանձինն եղբարքն, լուաւ ծերն այն զի ասէին ընդ միմեանս՝ եթէ միաբանեսցուք յանապատս լաւ հանդիսա ունին և պարապոյ ուտեն քան զմեզ որ 'ի հասարակաց վանս եմք: Իսկ առա-ւօտին մինչ գնալ կամէին նոքա առ այլ ևս միաբանեալս որ բնակէր մերձ 'ի վայրս նորա, ասէ ցնոսա ծերն. գնացէք գուք առ նա և ող-ջոյն տուք նմա ընդ իմ և ասասջիք նմա՝ մի ոռոգեսցես այսօր զբանջա-ջարս քո: Եւ գնացին և ասացին այսպէս: Իսկ ծերն իբրև լուաւ զբա-նսն, ծանեաւ զխորհուրդ բանին, և կալաւ զնոսա 'ի գործ ձեռագոր-ծութեան անօթիս մինչև յերեկոյ. և երեկոյին արար աղօթս յերկարեալս, և ապա ասէ. լուծից զպահս վասն ձեր եկելոց. զի մեք ճաշակեմք զերկուս աւուրսն մի անգամ, այլ լուծից զայս պահս վասն ձեր: Եւ եդ առաջի նոցա հաց չոր և աղ և ասէ. պարտ է այսօր փափկանալ վասն ձեր: Եդեր և քացախ, էարկ յաղն յայն: Եւ իբրև յարեան 'ի սեղա-նոյն, յերկարեաց ծերն զաղօթս մինչև յառաւօտն, և ապա ասէ. ոչ կարացի 'ի սակս ձեր կատարել զկանոն իմ. այլ հանգերուք գուք սա-կաւ մի, զի եկեալ էք 'ի հեռաստանէ: Եւ իբրև եղև առաւօտն, խոր-հէին փախչել 'ի ծածուկ եղբարքն: Իսկ ծերն աղաչէր զնոսա և ա-

1 Ցօրինակն Թաղում:

ապաշխարութիւն անապաստան ոչ արձակեմ զձեզ եթէ անկանիցիք առաջի իմ հազար անգամ, բայց եթէ նստիք այսր աւուրս երկու ըստ պատուիրանին: Իսկ նոքա տեսեալ թէ ոչ արձակէ, յարուցեալ փախեան գաղտ:

ԵՂԲԱՅՐ' ոմն եհարց զանձնա 'ի հարանցն եւ ասէ. եթէ զխորհեցայ իմն եւ ծանուցանեմ 'ի քեզ եւ անցցէ զինեւ ժամ պաշտամանն, եւ ոչ կամի անձն իմ կատարել ըղպաշտամանն յանձնեայն: Ասէ ծերն. եթէ դիպի լինել քեզ ննջել մինչեւ յառաւօտն, յարուցեալ փակեա զդրունս քո եւ զպատուհանն եւ կատարեա զժամ պաշտամանն քո, վասն զի գրեալ է՝ եթէ քո է տիւ եւ քո է գիշեր. եւ յամենայն ժամ փառաւորի Ած:

ԵՂԲԱՅՐ' ոմն եհարց 'ի հարանցն զոմն եւ ասէ. ահա երթամ 'ի տեղիս ուրեք ընդ ուխտս եղբարս եւ դնեն առաջի իմ կերակուր, եւ է զի եղբարքն կամ վասն ժուժկալութեան կամ վասն յագ լինելոյ ոչ կամին ճաշակել, եւ է զի ես քաղցեալ զխորհեցայ՝ զինչ պարտ է ինձ առնել: Ասէ ցնա ծերն. եթէ դու քաղցեալ ես, հայեաց յարմարեալ որ ընդ քեզ նստին թէ քանի են, ճաշակեա եւ որ զինչ առաջի դնիցեն. եւ զոր ինչ կարծես եթէ հասանէ քեզ բաժինն՝ զայն կերիցես, եւ ոչ են քեզ նախատինք, այլ ողջամիտ քո վճարեցեր. ապա եթէ յաղթեսցես 'ի քաղցածն եւ յաղագս ճաշակեցելոյն, այն առաքինութիւն է:

ասէր. կացէք առ իս առ մի. և թէ զայս ոչ կամիք, կացէք առաս կարգաւ անապաստանեալ շաբաթ մի վասն սիրոյն Այ: Իսկ նոքա խորհեալ տեսին թէ ոչ թողու զնոսա գնալ, փախեան գաղտ և գնացին անտի:

1 Եղբայր ոմն եհարց ցծերն և ասէ ցնա՝ եթէ ծանրանամ քնով 'ի վերայ իմ և անցանէ ժամ աղօթիցն, յետոյ այլ ոչ կամի անձն իմ աղօթս առնել՝ զի թէ ոչ է ժամ աղօթից, քանզի անցաւ: Ասէ ցնա ծերն. Թէպէտ և զխաղեալ քեզ ննջել մինչև ցլոյս առաւօտն, մի զանգիտիր, այլ արի և փակեա զդուռն և զպատուհանն քո և կատարեա զժամ աղօթից քոց, քանզի գրեալ է՝ քո է տիւ և քո է գիշեր. և յամենայն ժամու փառաւորի Ած:

2 Եղբայր ոմն եհարց ցծերն խոր և ասէ. եթէ գնամ ես 'ի վանս այլ աղօթիցն առ եղբայր ոմն, և դնեն առաջի մեր կերակուրս, և եղբարքն պահօք կամ յաղագս պահոց և կամ թէ ճաշակեալ են և յագեալ և ոչ կամենային ուտել, իսկ ես սովեալ լինիմ զինչ պարտ է ինձ առնել յայնժամ: Ասէ ցնա ծերն. եթէ սովեալ լինիս, զիստեցես զեղբարսն և զկերակուրն որ եդեալ է, և զոր ճանաչես թէ բաժինն քո լինի՝ յայնժամ զայն կերիցես, և յանցանք ոչ լինի քո և գայթակղութիւն ոչ առնուն: Իսկ եթէ յաղթեսցիս և աւելի կերիցես, այն գայթակղութիւն է:

ԱՍԷՐ¹ երբեմն հայրն Պամփիլ՝ եթէ յառաջ քան զգալն Արսենի առ հարսն իւր, նորա առ հօրն Ագաթո-նի լինելն. եւ սիրէր հայրն Ագաթոն զԱղեքսանդրոս, զի ճգնաւոր էր եւ պարկեշտ։ Դէպ եղեւ ամենայն աշա-կերտացն նորա կտաւս լուանալ 'ի գետն, եւ հայրն Ա-ղեքսանդրոս պարկեշտութեամբ լուանայր. իսկ այլ եղբարքն ասէին ցծերն՝ եթէ եղբայրն Աղեքսանդրոս ոչ ինչ գոր-ծէ։ Եւ կամեցեալ զմիտս նոցա հանել, ասաց նմա. ազնիւ լուա, եղբայր Աղեքսանդր, վասն զի կտաւ է։ Եւ նորա լուեալ տրտմեցաւ։ Եւ յետ այսորիկ մխիթա-րեաց զնա ծերն եւ ասէ. միթէ չգիտէի՞ թէ ազնիւ գոր-ծես, այլ զայս ասացի ցքեզ առաջի նոցա, զի հանեցից զնոցա միտս՝ քո համբերութեամբդ, եղբայր։

ԵՀԱՐՑ ոմն 'ի հարանցն ցհայրն Սիսոյ եւ ասէ՝ եթէ քոյր իմ աղքատ է. եթէ տացից ընդ նմա ինչ, ո՞չ է իբ-րեւ այլոց աղքատի։ Ասէ ցնա ծերն՝ ոչ։ Ասէ ցնա եղբայրն. ընդէ՞ր, հայր։ Ասէ ծերն. վասն զի արիւնն ձգէ զքեզ։

ԱՍԷ ծերն՝ եթէ պարտ է միայնակեցին ոչ լուղ լի-նել եւ ոչ չարախօս եւ ոչ գայթակղել։

ԶՈԳԱՆ երբեմն երկու եղբարք առ հայրն Պիմէն մինչդեռ նստէր անդ եւ հայրն Անուբ. հարցին ցնա եւ ասեն. հայր, ունիմք ընդ ումեմն միաբանութիւն, եւ ոչ օգտիմք 'ի նմանէ եւ ոչ միաբանիմք։ Եւ լուեալ ծերոյն լուռ եկաց, վասն զի ոչ խօսէր յորժամ նստէր Անուբ, զի մեծագոյն էր քան զնա։ Ասէ ցնա հայրն Անուբ. մեծ աշխատութիւն է. զի՞նչ պէտք են մարդոյ մերձաւորութիւն ունել ընդ ումեք յորժամ ոչ ինչ օգտեսցի։

ԱՍԱՑ² այլ ոմն ծեր՝ եթէ որպէս կարգ կրօնաւորաց պատուականագոյն է քան զաշխարհականաց, այնպէս

¹ Ասաց հայրն Պամփիլ՝ եթէ առաջ քան զգալն հօրն Արսենիոսի առ հարսն մեր, ես էի ընդ հօրն Աղաթոնի. և քանզի սիրէր հայրն Աղաթոն զԱղեքսանդր հայրն, վասն այսորիկ զի էր հեզ և ճգնաւոր յոյժ։ Եւ յաւուր միոջ էին 'ի միասին ամենայն աշակերտքն նորա 'ի գետն և լուային զվուշսն. իսկ հայրն Աղեքսանդրէ լուանայր հանդարտութեամբ։ Ասեն ցծերն այլ եղբարքն. տեսանեմք, հայր, զի Աղեքսանդրէ լուանայ հեղգաբար։ Եւ կամեցաւ ծերն շինել զնոսա և ասէ. եղբայր Աղեքսանդրէ, բարւոք լուա զզօղունդ, զի վուշ իցէ։ Եւ լուեալ զայս Աղեքսանդրէ տրտմեցաւ։ Իսկ ծերն կամեցաւ և զնա շինել և ասէ ցնա. գիտեմ ես զի բարւոք առնես դու, այլ զայս կամաւ ասացի ընդ քեզ, որպէս զի 'ի վերայ համբերութեան քո շինեսցին միտք այլոց եղբարց։
² Ասաց ծերն. զոր օրինակ զատք կրօնաւորաց պատուականեն քան զաշ-

և օտար միայնակեցին արժան է լինել որպէս Հայեկի քան որ 'ի սեղանոյն բնակեցան ընդ միայնակեացս ՚ին ձևով։

ԵՐԹԵԱԼ՝ երբեմն օտար ոմն առ Հայրն Սիղուանոս 'ի լեառնն Սինեա, և եւտես զնոսա զի գործէին, և ասաց ցծերն. մի գործէք զկորստական կերակուրս զայս, վասն զի Մարիամ բարի մասն ընտրեաց։ Ասէ ծերն ցաշակերտն իւր Զաքարիա. տուր եղբօրդ գիրս և տար զդա 'ի սենեակ յորում ոչ ինչ կայցէ։ Արդ յորժամ եղև իններորդ ժամ, հայէր ընդ ճանապարհն՝ ակն ունելով թէ յղեսցեն զնա մանել զի եկեալ ճաշակեսցէ։ Ապա յարուցեալ եկն առ ծերն և ասէ ցնա. ոչ ճաշակեցին այսօր եղբարքդ, Հայր։ Եւ ասէ ցնա ծերն՝ այո, դու այր հոգևոր ես և ոչ ինչ ունիս պէտս կերակրոյ այսմ. բայց մեք մարմնաւոր եմք, յաղագս այնորիկ կամիմք ճաշակել, վասն նորին և գործեմք. դու զբարի մասն ընտրեցեր և կարդաս զամենայն օրն, և կամիս մարմնաւոր կերակուր ճաշակել։ Եւ իբրև լուաւ, անկաւ առաջի նորա և ասէ. թողութիւն արա ինձ։ Ասէ ցնա ծերն. ապաքէն պէտս ունի Մարիամ Մարթայի, վասն զի Մարթայիւ Մարիամ գովեցաւ։

ԵՀԱՐՑ՝ Հայրն Եսայի ցՀայրն Պիմէն վասն աղտեղի խորհրդոց։ Ասէ ցնա Հայրն Պիմէն. զոր օրինակ

խորհականս իցեն, այսպէս պարտ է զի օտար լիցի նոցա յամենայն կրօնից և ոչ միով իւիք նմանեսցի նոցա. զի Հայեկի և օրինակ լիցի բնակչաց սեղանոյն յամենայն գործս։

: Գնացեալ եղբայր ոմն 'ի լեառն Սինեա առ Հայրն Սիլուանէ, և եւտես զեղբարսն զի աշխատէին 'ի գործ, և ասէ ցնոսա. մի գործէք զկորստական կերակուրն, զի Մարիամ մասն բարի ընտրեաց։ Իբրև լուաւ զայս ծերն, ասէ ցԶաքարէ աշակերտն իւր 'ի ծածուկ. տար զեղբայրս զայս 'ի սենեակ մի՝ ուր ոչ գոյ ինչ, և տուր սմա գիրս՝ զի ընթերցցէ, և մի ոք տեսցէ զնա։ Եւ նա արար այնպէս։ Իբրև եհն ժամ եւթն, նայէր եղբայրն 'ի դուռն միթէ գայցէ ոք և կոչեսցէ զնա զի կերիցէ. և իբրև ոչ եկն ոք 'ի կոչել զնա՝ քաղցեաւ և յարուցեալ եկն առ ծերն և ասէ. ոչ ճաշեցին ինչ եղբարքն այսօր, Հայր։ Ասէ ծերն. այո կերան։ Եւ նա ասէ. և ընդէր ոչ կոչեցին և զիս։ Ասէ ցնա ծերն. վասն այնորիկ զի դու մարդ հոգևոր ես և կորստական կերակրոյ պէտս ոչ ունիս. բայց մեք կարօտք կերակրոյ ունիմք, և ասկս այնորիկ աշխատիմք. բայց դու մասն բարի ընտրեցեր զի զօրս ողջոյն ընթերցցես, և մարմնոյ կերակրոյ պէտս ոչ ունիս։ Իբրև լուաւ զայս եղբայրն, անկաւ առ ոտս ծերոյն և ասէ. թող ինձ, Հայր։ Բայց ծերն ասէ, պիտոյ իցէ ընդ Մարիամայ և Մարթա եւս, զի 'ի Մարթայէ գովեցաւ Մարիամ։

: Եհարց Հայրն Եսայիաս ցՀայրն Պիմէն յաղագս աղտեղի խորհրդոց։ Եւ ասէ ցնա Պիմէն. իբրև զամանակ մի հանդերձիւք են խոր-

զարկզ կի հանդերձիւ թողու 'ի բազում ժամանակս և 'ի շատ ժամանակաց խանգարի, այսպէս և խորհուրդք եթէ ոչ կատարեսցուք մարթնապէս, զկնի բազում ժա֊ մանակաց խանգարի:

ԵՀԱՐՑ' հայրն Յովսէփ ցհայրն Միխիթար վասն խոր֊ հրդոց չարաց և դատարկաց զորս ծնանի 'ի մարդ: Աս֊ սէ ցնա ծերն. եթէ ոք առցէ օձս և կարիճս և ընկե֊ նուցու յամանս ինչ և թխուցու՝ 'ի բազում ժամանակաց մեռանին ամենեքեան, այսպէս և չար խորհուրդք որ եթէ 'ի գիւաց բուսանին՝ համբերութեամբ ապականին:

ԱՍԱՑ' ծերն. եթէ ոք բնակեսցէ 'ի տեղւոջ և պտ֊ տուղ ոչ բերիցէ ըստ տեղւոյն, տեղին զնա հալածէ, վասն զի ոչ արար արժանի տեղւոյն զպտուղն:

ԱՍԱՑ' ծեր. եթէ առնիցէ ոք ինչ իրս զհետ երթալ կամաց իւրոց և ոչ իցէ ըստ այ, այլ անգիտութեամբ, պարտ է նմա յետ այսորիկ 'ի ճանապարհն այ գալ: Իսկ որ առ֊ նէ զիւր կամսն և ոչ ըստ այ և ոչ յայլմէ կամի լսել, այլ որպէս թէ ինքն գիտիցէ, այնպիսին աշխատութեամբ գայ 'ի ճանապարհն այ:

ԱՍԷԻՆ եթէ հարքն ըստ խորհրդոց և ըստ մարդոյն խօսէին:

ԵԿՆ' եղբայր ոմն առ հայրն Միխիթար և ասէ ցնա. հայր, սերմանեցից զանդաստանն իմ և արարից 'ի նմանէ սեր,

հուրդք. եթէ թողուն զնա և ոչ հանեալ ածուեն, քուրեանք փտին և կորնչին կերեալ 'ի ցեցոյ. նոյնպէս և չար խորհուրդք. եթէ գործով ոչ կատարեսցին և կամ խորհեսցին միշտ, յայնժամ մաշեալ հնանա֊ ցին և անյայտ լինին:

1 Զայս եհարց հայրն Յովսէփ ցհայրն Միխիթ: Իսկ նա ասէ. զոր օրինակ եթէ արգելցէ ոք զօձս և զկարիճս 'ի յաման ինչ և կալցէ ըն֊ դունան, և յետ աւուրց սատկին և սատակին ամենեքեան, նոյնպէս և չար խորհուրդք դիւականք արգելեալք համբերութեամբ սատակին և ան֊ յայտ լինին:

2 Ասաց ծերն. եթէ որ բնակեսցի 'ի տեղի պարտիզին և ոչ առնիցէ նա զգործ և զպտղաբերութիւն տեղւոյն այնորիկ, ինքն տեղին այն վարէ զնա 'ի նմանէ իբր զոչ արժանի տեղւոյն:

3 Ասաց ծերն. եթէ ոք առնիցէ գործ ինչ կամօք իւրովք, և ոչ իցէ այն ըստ ային, այլ անգիտութեամբ արարեալ, և յետոյ դարձցէ այնպիսին 'ի ճանապարհս այ. իսկ որ առնէ միշտ զկամս իւր և ոչ զայ, և յայլ֊ մանէ ոչ կամեսցի ուսանել զի ուղղեսցի, և զանձն իւր բաւական հա֊ մարեսցի խրատիչ իւր, այնպիսին դժուարաւ դառնայ 'ի շաւիղն այ:

4 Եղբայր ոմն եկն առ հայրն Միխիթ և ասէ ցնա. սերմանեցից, հայր, զանդաստան իմ և առցից 'ի նմանէ սեր բազմաց: Ասէ ցնա ծերն. բա֊

Ասէ ցնա ծերն. բարի գործ գործես։ Եւ չոգաւ յօժա-րութբ, յաւել ՚ի սէրն։ Եւ լուաւ հայրն Անուբ և ա-սէ ցՊիմէն. ո՞չ երկնչիս դու յԱյ այնպէս խօսելով ընդ եղբօրն։ Եւ լուռ եկաց ծերն։ Եւ յետ երկուց աւուրց տապեաց հայրն Պիմէն վասն եղբօրն, և ասէ ցնա լու ՚ի լու հօրն Անուբայ. զինչ տեսանէր ցիս յեռանդ, զի միտք իմ այլուր էին։ Եւ ասէ եղբայրն. տեսի եթէ սեր-մանեցից զանդաստանն իմ և տարարից ՚ի նմանէ սէր։ Ասէ ցնա հայրն Պիմէն. ես այսպէս կարծեցի եթէ վա-սըն եղբօրն քո աշխարհականի խօսեցար ընդ իս. ապա եթէ դու ես որ ասես զայդ, չէ այդ գործ միայնակե-ցի։ Եւ նորա լուեալ տրտմեցաւ և ասէ. այլ գործ իմ ոչ կայ, և ոչ գիտեմ բայց յայսմանէ, և ոչ կարեմ բայց եթէ սերմանեցից զանդաստանն իմ։ Եւ այսպէս գնա-ցեալ անկաւ առաջի նորա հայրն Անուբ և ասէ. Թո-ղութիւն արա ինձ։ Ասէ ցնա հայրն Պիմէն. և ես ՚ի սկզբանէ գիտէի եթէ ոչ է այդ գործ միայնակեցի, այլ ըստ խորհրդոց նորա խօսեցայ, և տուաւ նմա յօժարու-թիւն և յառաջեր ՚ի սէրն. իսկ այժմ չոգաւ տրտմեալ և զնոյն գործէ։

ԱՍԱՑ հայրն Պիմէն. եթէ յանցանիցէ մարդ և ու-րասցի և ասիցէ՝ թէ ոչ յանցեայ, մի ես յանդիմաներս-ցես զնա. ապա եթէ ոչ՝ հատանես զյօժարութիւն նորա. եթէ ասիցես ցնա՝ մի խռովիր, եղբայր, այլ պահեա

բաղջ է, որպատցեն զայդ։ Իրբ. գնացեալ նա աշխատէր յօժարութեն և առաջ բաղձանաց անիւ։ Լուաւ զայս հայրն Անուբ և ասէ ցՊիմէն. մ՛չ եր-կնչիս դու յԱյ, զի զայս ասացեր անհնել եղբօրն։ Իսկ ծերն լռեաց. և զկնի երկուց աւուրց կոչեաց զեղբայրն զայն և ասէ ցնա առաջի հօրն Անուբի. զբանն զոր ասացեր ինձ յեռանդ ոչ կարացի իմանալ, զի այլ ուրեք էին միտք իմ. արդ ասա ինձ զինչ ասացերն։ Ասէ ցնա եղբայրն. զանդաստան իմ ասացի սերմանել և առնել սէր։ Ասէ ցնա հայրն Պիմէն. ես՝ կարծէի եթէ զաշխարհական եղբօրէ քումմէ ա-սեիր, ապա թէ դու կամիս անհնել զայդ՝ մի որպանցես, զի այդ ոչ գործ կրօնաւորի է։ Իսկ լուաւ զայս եղբայրն՝ տրտմեցաւ և ասէ. և զինչ արարից. զի այլ ինչ ձեռագործ ոչ գիտեմ որով կեցից։ Իսկ գնաց եղբայրն տրտմեալ, եգ ծունր հայրն Անուբ առաջի հօրն Պի-մէնի և ասէ. Թող ինձ, զի մեղայ։ Ասէ Պիմէն. և ես գիտէի յառաջն զի ոչ էր այն գործ կրօնաւորի, այլ ես ըստ կամաց և կարի նորա ա-սացի, զի յաւելցի ՚ի սէր. և արդ գնաց տրտմեալ և զնոյն առնէ։

· Ասաց հայրն Պիմէն. եթէ մեղիցէ մարդ և ուրասցի զմեղս և ասէ՝ թէ ոչ գործեցի, դու մի յանդիմաներ զնա, ապա թէ ոչ՝ հատանէր ըդ-

զանձն քո զի մի՛ մեղիցես, զարթուցանես զոգի նորա յապաշխարութիւն։

ՄՆՋԱՆԿՐ' երբեմն հայրն Մակար ընդ Եգիպտոս հանդերձ այլովք եղբարբք, և լուաւ մանկանն զի ասէր ցմայր իւր. մեծատունն ոմն սիրէ զիս, և ես ատեմ զնա. և աղքատ ոմն ատէ զիս, և ես սիրեմ զնա։ Եւ լուեալ հօրն Մակարայ սքանչացաւ։ Եւ ասեն ցնա եղբարքն. զի՞նչ է բանդ այդ, հայր։ Ասէ ցնոսա ծերն. արդարև տէրն մեր մեծատուն է և սիրէ զմեզ, և մեք ոչ կամիմք լսել նմա. իսկ բանսարկու թշնամին աղքատ է և ատէ զմեզ, և մեք սիրեմք զպղծութիւն նորա։

ԶՈԳԱՆ ոմանք առ հայրն Փիլիկա, անձինք և աշխարհականս ընդ ինքեանս, և աղաչեցին զծերն զի ասասցէ նոցա բան. իսկ ծերն լուռ կայր։ Եւ 'ի բազում ժամս աղաչեալ զնա, ասէ ցնոսա. բա՞ն կամիք լսել։ Ասեն ցնա' այո, հայր։ Եւ ասէ ծերն. արդ ոչ ևս է բան. յայնժամ յորժամ եթէ հարցանէին եղբարքն զծերսն' առնէին զոր ինչ ասէին, և ա̄ծ առաջնորդէր նոցա որ եթէ զինչ խօսէին. իսկ այժմ զի հարցանեն և ոչ առնեն զոր լսենն, 'ի բաց առ ա̄ծ զշնորհս 'ի ծերոցն, և ոչ գիտեն զինչ խօսին, վասն զի ոչ ոք է որ գործէ։ Եւ լուեալ զայս եղբարցն յոգւոց հանին և ասեն. աղօթս արա 'ի վերայ մեր, հայր։ Եւ օգտեալ 'ի նմանէ գնացին։

Եւ երբեմն հայրն Սիսոյ 'ի լեռանէ հօրն Անտոնի յարտաքին լեռան Օներայեղոս և բնակեցաւ անդ աւուրս սակաւս. էին անդ մեղխոխանաւք բնակեալ։ Իսկ հայրն Ալիու և հայրն Սերլինոս և նոքա անդ էին բնակեալ յեղէգանն Արսենիտու։ Եւ իբրև լուանն եթէ եկ հայրն Սիսոյ յարտաքին կողմ լերինն, ցանկացան տեսանել զնա և ասէին. զի՞նչ գործեսցուք, զի եւ 'ի լերինն

յոյս նորա. իսկ եթէ ասասցես' մի՛ մեղանչեսցես, եղբայր, զգուշ լեր յայսմ հետէ, այսու յարուցանես զնա յապաշխարութիւն։

1 Գնացեալ երբեմն հայրն Մակար 'ի կողմանսն Եգիպտոսի ընդ եղբարս ոմանս, և լուաւ զձայն մանկան ինչ որ կոչէր զմայր իւր և ասէր. մայր, մեծատունն ոմն սիրէ զիս և ես ատեմ զնա, և աղքատ ոմն ատէ զիս և ես սիրեմ զնա։ Իբրև լուաւ զայս հայրն Մակար, զարմացաւ յոյժ։ Եւ ասեն ցնա. ընդէ՞ր զարմանաս ընդ այս, հայր։ Ասէ ցնոսա ծերն. տաւակ է բանք մանկանդ, և մեք մանուկ եմք մեզ. իսկ մեծատունն զոր ասէ մանուկն' է ճշմարիտ ա̄ծն մեր, զի սիրէ զմեզ և ոչ պահեմք զբանս նորա և ատեմք զնա. և աղքատ է թշնամին մեր զէն և ատէ զմեզ, և մեք սիրեմք զպղծութիւն նորա։

մեղքիտախանութք. գիտեմք զի ծերքն ոչ միամտի 'ի նոցանէ, բայց մեք մի գուցէ կամեցիմք տեսանել զծերսն և անկանիցիմք 'ի փորձութիւն հերձուածողաց։ Եւ ոչ չոգան տեսանել զծերսն։

ԱՍԱՑ [1] ծեր. հոգի եթէ ունիցի բան, և գործ ոչ ունիցի, նման է ծառոյ՝ որ ունիցի տերև և պտուղ ոչ ունիցի. զոր օրինակ ծառ եթէ լի լիցէ պտղով՝ պատշաճ է և տերև նորա, այնպէս յարմարի բան հոգւոյ՝ որ ունիցի բան և գործ։

ԵԿՆ երբեմն ծեր մեծ առ հայրն Անտոն և նստէր յերշանկայրաշին, և տեսեալ զնա հօրն Անտոնի ասաց. բեռինքդ մեծ են, թէ ապրեցուցանէ՝ ոչ գիտեմ։ Դիպեցան լերքն և կառարեցան բանք հօրն Անտոնի։

ԵՂԲԱՐՔ [2] ոմանք գնացին առ աբբայ Անտոնիոս պատմել վասն տեսլեան զոր տեսին, և ուսանել 'ի նմանէ ճշմարիտ իցէ թէ 'ի դիւաց. ունէին ընդ ինքեանս յաւանակ, որ և մեռաւ 'ի ճանապարհին։ Իսկ յորժամ եկին առ ծերն, յառաջեաց և ասէ ցնոսա. ընդէր մեռաւ յաւանակն փոքրիկ 'ի ճանապարհին։ Ասեն ցնա. ուստի գիտես, աբբայ։ Եւ ասէ ցնոսա. դևք ցուցին ինձ։ Ասեն ցնա. վասն այսորիկ եկաք հարցանել զքեզ. զի տեսանեմք տեսիլս և բազում անգամ ճշմարիտ լինի, միթէ խաբեալ իցեմք։ Եւ ելից նոցա զայս ծերն 'ի յաւանակէն զոր պատմեաց՝ եթէ 'ի դիւաց իցէ։

ԷՐ [3] այր յանապատին որսորդ վայրենի կենդանեաց. ետես զաբբայ Անտոնիոս զի ուրախանայր ընդ եղբարս,

1 Ասաց ծերն՝ եթէ անձն որ բանս միայն ունիցի և գործ ոչ, նման իցէ նա ծառոյ որ ունիցի նա տերև և պտուղ ոչ բերիցէ. զի յորժամ պտղալից իցէ ծառն, տերևն յայնժամ գեղեցիկ իցէ. այսպէս և գործ բառ բանի վայելուչ իցէ։

2 Գնացեալ երբեմն եղբարք ոմանք առ հայրն Անտոն հարցանել վասն ցնորից տեսլեանց, զի ուսցին 'ի նմանէ՝ եթէ ճշմարիտք են նոքա, եթէ 'ի դիւաց լինին։ Եւ իբրև եկին առ նա, յառաջեաց քան զնոսա ծերն և ասէ ցնոսա. մինչև մեռաւ յաւանակ իշոյ ձերոյ 'ի ճանապարհին։ Իսկ նոքա ասեն. և դու ուստի՞ ծանեար, հայր։ Ասէ ցնոսա. դևք ցուցին ինձ։ Իսկ նոքա ասեն. և մեք վասն այդր եկաք հարցանել, զի բազում անգամ մինչ տեսանեմք յանուրջս, երբեմն լինին ճշմարտութիւնք և երբեմն ոչ. և երկուցեալ մեք մի գուցէ զթիւրեսցուք։ Եւ հաստատեցոյց զնոսա ծերն աւակաւ յաւանակին զոր ասաց՝ եթէ 'ի դիւաց է ամենայն ցնորք գիշերոյն։

3 Էր ամն յանապատն այր որսորդ, և տեսեալ երբեմն զհայրն Անտոնիոս զի խնդայր ընդ եղբարսն, և գայթակղեցաւ 'ի նա վասն այնո-

և գայթակղեցաւ ։ Իսկ ծերն կամեցեալ լնուլ զնորա տկարութիւն փոխան ախտոյից եղբարցն՝ դիր, ասէ, նետ յաղեղն քո և լարեա ։ Եւ արար այնպէս ։ Ասէ ․ դարձեալ լարեա ։ Եւ այլ ձգեաց ։ Եւ ասէ ․ դարձեալ լարեա ։ Ասէ ցնա որսորդն ․ եթէ առաւել քան զչափն լարեմ և քարշեմ, բեկանի աղեղն ։ Ասէ ծերն ․ նոյնպէս և 'ի գործս Այ եթէ առաւել քան զչափն լարեմք զեղբարսն, վաղվաղակի հեղձնուն ․ պիտոյ է երբեմն երբեմն առ նոսա թուլ ։ Զայս լուեալ որսորդին և ծանուցեալ՝ օգտեալ բազում գնաց, և եղբարքն միխիթարեցան գնացեալ 'ի տեղիս իւրեանց ։

ԱՍԱՑ՝ աբբայ Պմագինոս ցաբբայ Պուկլոս ․ երբեմն երեք մտածութիւն ունէի ․ կամէի օտարանալ ։ Ասէ ծերն ․ եթէ ոչ ըմբռնես զլեզուդ, ոչ ես օտար յամենայն տեղիս ուր և իցես, և այժմ ըմբռնեսա զլեզու քո՝ և օտար իցես ։ Ասէ դարձեալ ․ կամիմ պահել ։ Եւ ասէ ծերն ․ ասաց Եսայի մարգարէ ․ եթէ կորացուցանես իբրև զօղ զպարանոց քո, և ոչ զայն կոչեցից պահս ընդունելի, այլ լոյծ զկնճիռս անիրաւութեան և ըմբռնես զչար մտածութիւն ։ Ասաց և զերրորդն ․ կամիմ փախչել 'ի մարդկանէ ։ Եւ ասէ ծերն ․ եթէ յառաջագոյն ոչ ուղղես ընդ մարդկան, և ոչ առանձինն կարես ուղղել ։

բին ։ Իսկ ծերն խնայեալ զայն կամեցաւ հաստատել զմիտս նորա, եթէ պարտ է 'ի ժամու ինչ զիջանել ընդ եղբարսն ։ Ասէ ցնա ․ զեցես զնետ քո յաղեղն քո և քարշեսցես զնա ։ Եւ արար այնպէս ։ Եւ ասէ ծերն ․ դարձեալ քարշեսցես ։ Եւ արար ։ Եւ ասէ ․ երրորդ անգամ քարշեսցես առաւել քան զչափն ։ Ասէ այրն ․ եթէ աւելի քան զչափն քարշեցից, խորտակի աղեղն ։ Ասէ ցնա ծերն ․ այսպէս իցէ, եղբայր, և գործն Այ ․ թէ առաւել քան զչափն նեղեսցուք զեղբարսն, փութ լուծանին ․ այլ պարտ է երբեմն զիջանել ընդ նոսա ։ Զայս լուեալ որսորդին շահեցաւ յոյժ և գնաց 'ի տուն իւր, և եղբարքն լցան ուրախութեամբ և գոհացան զԱյ ։

։ Եհարց հայրն Պունկիլոս ցհայրն Լուկիոս վասն երից խորհրդոց և ասէ ցնա ․ կամիմ օտարանալ ։ Ասէ ցնա ծերն ․ եթէ ոչ սանձեսցես զլեզու և զգուշանաս մտաց, ոչ կարես օտար լինել ուր և գնասցես ․ Իսկ եթէ սանձես զլեզու, ուր և իցես՝ օտար ես ։ Դարձեալ ասէ ․ կամիմ պահել ։ Ասէ ծերն ․ Եսայի մարգարէն ասէ ․ եթէ չկճեսցես ըզպարանոց քո իբրև զանիւ, և ոչ այնպէս կոչեսցի պահս ընդունելի, եթէ ոչ պահեսցես զխորհուրդ քո ․ այլ եթէ պահեսցես զմիտս քո 'ի չար խորհրդոց, բաւական պահք է քեզ ։ Ասաց ցնա զերրորդն ․ կամիմ, ասէ, փախչել 'ի մարդկանէ ։ Պատասխանի ետ ծերն ․ եթէ ոչ նախ ուղղեսցես զառաքինութիւն ընդ մարդկան, և ոչ միայն կարես ուղղել զնոսա ։

ՀԱՐՑԱՔՆՆԵՑԱՒ[1] աբբայն Մովսէս յաւուր միում զինուո-րէ. ընդունի՞ այժմ ապաշխարութիւն Աստուած: Հայեցաւ 'ի նա և ասէ. ասա ինձ, սիրելի. եթէ պատառի քղամիդ քո, ընկենուս զնա 'ի բաց: Ասէ՝ ոչ, այլ կարեմ զնա և զգենում: Ասէ ցնա ծերն. եթէ դու զզգեստդ քո խնայես, Աստուած զձեռագործս իւր ո՞չ խնայէ:

Այլ[2] եղբայր ոմն առ աբբայ Պիմէն և ասէ. Հայր, բազում մտածութիւնք չարչարեն և ընկղմիմ 'ի նոցա-նէ: Եւ ած զնա ծերն առ աւթի օդոյն և ասէ. մեկնեա զգոգդ և ըմբռնեա զհողմս: Եւ նա ասէ. ոչ եմ կա-րող առնել զայս: Ասէ ծերն. եթէ զայդ անկարես, և ոչ զմտածութիւնսն արգելուլ կարես որ գայ, այլ քո կարողութիւնն եկեալ 'ի վերայ նոցա:

ՀԱՐՑԱՒ[3] աբբայ Յովսէփ ցաբբայ Պիմէն և ասէ. որպէս պարտ է պահել: Ասէ ցնա հայրն Պիմէն. Ես կա-միմ կերակրիլ սակաւ սակաւ յամենայն աւուր, զի մի երբէք յագեցայց: Ասէ ցնա աբբայն Յովսէփ. և յոր-ժամ մանուկն էիր ո՞չ պահէիր երկիցս երկիցս, աբբայ: Ասէ ծերն. երեք և չորք և շաբաթ. զայս ամենայն փոր-ձեցին հարքն իբրև զկարողս, և գտին եթէ բարւոք է

[1] Հարցեալ եղև երբեմն հայրն Մովսէս 'ի զինուորէ ումեմնէ՝ եթէ ստուգապէս գո՞յ ապաշխարութիւն և ընդունի՞ Աստուած զդարձեալսն: Իսկ ծերն 'ի ձեռն բազում առակաց և օրինակաց հաւաստեցոյց զնա եթէ ճշմարտապէս գոյ ապաշխարութիւն: Եւ զայս ևս ասէ ցնա. ասա ինձ, սիրելի. եթէ պատառեսցի քղամիդ քո, 'ի բաց ձգե՞ս դու զնա: Եւ նա ասէ. ոչ ձգեմ, այլ կարեցից և զգեցայց: Իսկ ծերն ասէ. արդ եթէ խնայես դու 'ի հանդերձ քո, ո՞չ ևս առաւել խնայեսցէ Տէր 'ի ստեղծուածս իւր՝ որ վասն ամենայն մեղաւորաց յորդի իւր սիրելի ոչ խնայեաց. և արդ նովաւ պարգևեսցէ մեզ ապաշխարութիւն և թողութիւն մեղաց:

[2] Եղբայր ոմն եկն առ հայրն Պիմէն և ասէ ցնա. բազում չար խոր-հուրդք ունիմ և նեղեն զիս, հայր: Իսկ ծերն եհան զնա արտաքոյ և ասէ ցնա. բաց զծոց քո և ժողովեա և կալ զհողմոցս զայսոսիկ: Իսկ նա ասէ. ոչ կարող եմ առնել զայդ: Ասէ ծերն. որպէս զհողմոցս կալնուլ ոչ կարես, նոյնպէս և ոչ զխորհուրդս արգելուլ կարող ես զի մի եկեսցեն 'ի միտ. այլ անտես առնել պարտ է զնոսա:

[3] Եհարց հայրն Յովսէփ ցհայրն Պիմէն և ասէ ցնա. ո՞րպէս պարտ է պահել, հայր: Ասէ հայրն Պիմէն. ես զայս ասեմ պահս՝ զի հանա-պազօր կերիցէ սակաւ և մի յագեսցի: Ասէ հայրն Յովսէփ. դու մինչ մանուկ էիր ընդէ՞ր պահէիր երկաւուրս: Ասէ հայրն Պիմէն. Թոյլ տուր, եղբայր, և չորեքօրեայս պահեցի, և մի 'ի շաբաթուն կերակուր ճաշակեցի. զայս ամենայն փորձեցին հարքն և գտին զի ճշմարիտ

ամենայն աւուր կերակրել առ սակաւիկ սակաւիկ, և նոսա մեզ զճանապարհն արքայութեան զի փոքրագի իցէ ։

ԵՂԵՒ երբեմն արքեպիսկոպոս քաղաքին սրբոյ Ք՟ի ա՟յ մերոյ Երուսաղէմի Մակար անուն ։ Եւ էր այս Մակար ըստ ներգործութեան սատանայի աւերող կրօնաւորաց · որ և իբրև զաւուրս ոչխարի զգեցեալ էր, որպէս· զգառն ան-արժան ։ Բայց ներքուստ ա՟յ անկեալ ոմն 'ի կրօնաւո-րացն 'ի փորձանս · և նա 'ի վերայ ամենայնի հանեալ 'ի կրօնաւորէն զհրեշտակական զգեստուցն զձև՝ ագոյց խա-ղի, և հանեալ զնա այսու կերպարանօք 'ի փողոցս քա-ղաքին ։ Եւ յայնժամ գիշերի երևեցաւ նմա սուրբն Յով-հաննէս մկրտիչ և յանդիմանեաց զնա ասելով · այսպէս արարեր, անարգեցեր զզգեստն իմ · արդ իրաւունս ա-նում ընդ քեզ յաւուրն դատաստանի 'ի զարհուրելի ատենանն Ք՟ի ։ Եւ նա զարթուցեալ զդողմանի հարաւ · ելին և կանգնեաց տաճար արտաքոյ քաղաքին յանուն սրբոյն Յովհաննու մկրտչին յանդիմանողն սրբոյն Ստեփա-նոսի, որ է ընդդէմ արևելից ։ Եւ յորժամ կատարեաց զտաճարն և պաճուճեաց զնա ամենայնիւ, աղաչէր հան-գուցանել թողութեան մեղացն՝ որով անարգեաց զսուրբ զգեստն՝ բազում հառաչանօք և պահօք և հսկմամբ ։ Եր-րևեցաւ նմա երկրորդ անգամ սուրբն Յովհաննէս մկր-տիչ և ասէ · Ճշմարտութեան ասեմ քեզ · եթէ հինգ տա-ճար այլ առնէիր աւանել քան զայս զոր արարեր ինձ, ոչ թողցի մեղքն քո զոր գործեցեր առ իս, այլ դա-տաստան առից ընդ քեզ 'ի զարհուրելի յօրն յայն ։ Եւ առժամայն 'ի բաց եկաց 'ի նմանէ ։ Այլ Մակար 'ի մարդ-կայինս կենցաղոյս կատարումն · և որք գործայս գիտողք էին յայնժամ՝ ա՟մ ազգեաց հարցն պատմեցին, և ջնջե-ցին զանուն նորա 'ի սուրբ պատարագէն 'ի Ք՟ի ա՟յ մե-րոյ քաղաքին ։

ԵՂԲԱՅՐ[1] ոմն եհարց ցաբբայ Պիմէն և ասէ · ասա ինձ վասն փորձանաց մտածութեանց ։ Եւ ասէ ցնա ծերն · յայս գործս, որդեակ, պարտ է առն ունել զհուրն 'ի

պատճառն որ ըստ օրէ կերակրելն լուսաւորին է, և տանի զմեզ ընդ հեշտ և արքունի շաւիղն ։

[1] Եղբայր ոմն զեկուցեալ առ հայրն Պիմէն և ասէ · զինչ արարից զչար խորհուրդս իմ, հայր, որ նեղեն զիս ։ Ասէ ցնա ծերն · արտաքսեա զդու կր-րև զայս մի որ նստիցի 'ի մէջ հրոյ և ջրոյ · և յորժամ զայցէ ձա-

Յափշտակողին և անօրէնին զՋուրն. եթէ բարբառի Հուրն, ասացէ յաւիտենականս զՋուրն և արտաքսեսցէ 'ի նմանէ, և վազվազական չՋնջեսցի. նոյնպէս և մեք ընկեսցուք զմեզ առաջի Քրիստոսի*։

ԵՂԲԱՅՐ¹ ոմն եհարց ցաբբայ Սիսոյ և ասէ. զինչ արարից, Հայր, զի անկայ։ Եւ ասէ ցնա ծերն. արի զարձեալ։ Եւ ասէ եղբայրն. մինչև յերբ. Ասէ ծերն. մինչև ընդջերեսցիս կամ 'ի բարին կամ 'ի կործանումն, յորում գտանի մարդ՝ 'ի նոյնն և գնայ։

ԵՀԱՐՑ² աբբայ Յովհաննէս ցաբբայ Սիսոյ և ասէ. մինչև ցքանի՞ ամս կարօտի մարդ հերքել զչարչարանս։ Ասէ ցնա ծերն. զի՞նչ կամիս ուսանել։ Ասէ աբբայ Յովհաննէս. այո։ Ասէ ծերն. յորժամ եկեսցէ քեզ չարչարանք, համբերեա 'ի դէն, զի մի երբէք յամեսցէ 'ի քեզ և 'ի կարճ ժամանակ հալածեսցէ զքեզ։ Ասէ զարձեալ. վասն մարդոյ՝ որոյ անունն իւր աւելի է քան զգործն։

ԱՍԷ ծերն. զգոյշ լեր զի եկեսցէ խոնարհութիւն մտաց առ քեզ զատուստանն ստանել, և փախչել 'ի չար մտածութեանց, և 'ի հաստատութեանց սրտի յօրինել։

ԱՍԷ³ ծեր ոմն. առաքեցի զամենայնապատուութիւն մանկանց, զի զործեսն և վարժս ոչ ստանան, նոյնս 'ի մարդ-

խափշտակողական հուրն 'ի կիզել զնա, առաւել յաղթ կորստականէն զՋուրն արտաքսեսցէ և չՋնջեսցէ զնա. և հուրն այն է հուր ցանկութեան սիրոյ, զոր աներևոյթ 'ի սրտի խշխշանօք, և Ջուր է ողորմութեան որ շիջուցանող նոր։

* Հանատոփէլ յօրինակի Թուամպար- ղէք 'ի նոր Յուրգմանութէ. Հարցաւ ծերն. ո՞րպէս ապրեցայց 'ի մեղաց։ Ասէ. զեր զերեզ 'ի մէջ Ջրոյ և հրոյ, և առ յաղթահարմանէն զՋուրն՝ որ է զխոստութիւն և ողորմութիւնն այ, և սրել 'ի վերայ հրոյն՝ որ է ցանկութիւն։

¹ Եղբայր ոմն եհարց ցհայրն Սիսոյի և ասէ. զինչ արարից, Հայր, զի անկայ 'ի մեղս։ Ասէ ցնա ծերն. զարձեալ արի։ Ասէ եղբայրն. յարեայ և զարձեալ անկայ։ Ասէ ծերն. և զարձեալ արի, և եթէ բիւր անգամ անկանիս, բիւր անգամ զարձեալ յարիցես մինչև 'ի մահ. քանզի յորոյ վերայ գտցի մարդ յելսն՝ յայն կարգեսցի։ Ասէ եղբայրն. և զինչ արարից զախտս իմ։ Ասէ ծերն. խորշեսցիս ով 'ի մէջ փորձից յերկրոյ ցանկութեան սրտի։

² Եհարց հայրն Յովհաննէս ցհայրն Սիսոյի և ասէ. 'ի քանի՞ ժամանակս պարտ է մարդոյ զի հատցէ զախտս։ Ասէ ցնա ծերն. զմի, ժամն կամիս խնամել։ Ասէ Յովհաննէս. այո, Հայր։ Ասէ ծերն. յորժամ ժամու և եկեսցէ 'ի վերայ քո ախտք ինչ, վաղվաղակի հատ ընկեա զնա 'ի քէն։

³ Ասաց ծեր ոմն. ծերքն առաջին զմանկունս ամբարտաւանս և անառակս, որք աշխատելն առաքինութեան և վարժս ոչ առնուն. վասն զի

կայլեն փառս ։ Այլ ասէ ցնա այլ ծեր գիտնագոյն քան զնա · եւ գեղեցիկ զայս ընդունիմ՝ բերել մանկան զանափառութի եւ ոչ զհեղգութի · քանզի աՀա 'ի անափառութենն բռնադատի ամենայնիւ ժուժկալել եւ Հսկել եւ մերկանալ, եւ զսէրն շինել եւ զվիշտսն բառնայ յաղագս գովութեան ։ Յորժամ քաղաքավարի այսպէս, եկեալ շնորհն այ ասասցէ ցնա · ընդէր ոչ գործես վասն իմ զոր վասն մարդկան ։ Յայնժամ ապա Հաւատարմապէս զգուշանայ եւ օտարի 'ի մարդկայնեն փառաց եւ միայն առ ած ։ Այլ որք լուանն ասեն · այսպէս է եւ նոյն ինքն*։

Որ ' ոմն Հայր միաբանակեցաց՝ գեղեցիկ վարուք եւ յամենայն Ճգնութիս կատարեալ, մանաւանդ 'ի նուաստութե, սիրով եւ գթութեամբ, էր եւ ողորմած եւ անյիշաչար, եւ 'ի սէր ձգէր զամենայն ոք ։ Սա ինքն խնդրէր յԱյ յամենայն ժամ եւ ասէր · տեսանեմ զիս մեղաւոր, սակայն 'ի գթութե քո յուսամ եւ ապաւինիմ, եւ կեցից ըստ ողորմութե քում · վասն որոյ աղաչեմ զողորմած բարերարութի քո, տէր, մի 'ի բաց առնէր զիս 'ի Ճանապարհաց քոց այժմ եւ առ յապա յաւիտեանս,

մարդահաճոյք են ։ Ասէ ցնա այլ ոմն իմաստուն ծեր · ես յոյժ հաճեալ եմ ընդ նորա, քանզի լաւագոյն է մանկանն անափառ լինել, քան թէ ծոյլ և հեղգ · քանզի յորժամ սիրեսցէ զանփառութիւն, յայնժամ ակամայ հարկ է զի լինի սիրող պահոց և լինի հսկող և մերկ և սիրելի այլոց և ողորմած և համբերող վշտաց և նեղութեանց վասն գովութեան մարդկան · և իբրև ստանայ զայսպիսի ճգնութիւնս և յամեսցի 'ի նոսա, յետոյ գայ առ նա շնորհքն այ և ասէ ցնա · ընդէր վասն իմ ոչ կրես զայդքան վիշտս, այլ վասն մարդկան · և զգուշացեալ հնազանդի նմա մշակն առաքինութեանց, և արհամարհէ զփառս և զգովութիւն մարդկան, և միայն ողորմութեանն յայ ։ Իսկ իբրև լուան զայսոսիկ ծերքն՝ ասեն · ճշմարիտ այդ այդպէս իցէ, և զի հեղգն փրկութեան պատճառ ոչ ունի, որպէս աՀա ունի անափառն ։

* Երկուս օրինակք հին թարգմանութէ այսպէս համառօտէն · Ասաց ծեր · լաւ է մանկան ժիր լինել և անափառ, քան ծոյլ և խոնարհ · քանզի առվարեալ պահոց և աղօթից, գայ երբեմն շնորհն և ասէ՝ ընդէր ոչ առնեմ զայս վասն այ զոր առնեմ վասն մարդկան ։

։ Ծեր ոմն էր սուրբ և հաճոյ այ, որ էր հայր հազարաւորաց վանից, սա ամենայն գործովք բարեաց զարդարեալ էր և լի ամենայն առաքինութեամբ և գթով, և ևս առաւել խոնարհութեամբ և սիրով և ողորմած առ ամենեսեան ։ Սա աղաչէր զած և ասէր միշտ · տէր, գիտեմ զի մեղաւոր եմ, այլ ունիմ յոյս յողորմութե քո զի կեցուսցես զիս · և արդ աղաչեմ զբազում բարերարութիւնս քո, զի մի բաժանես զիս յընկերաց և յեղբարց իմոց, ոչ 'ի յայս կեանս և ոչ 'ի հանդերձեալն, այլ

այլ ընդ իս և զայլս արժանաւորեա արքայութեն քում ըստ բազում գթութեն քում։ Հանապազ խնդրէր ճգնեքն զաղօթս զայս ասելով, և մարդասէրն ՏԷՐ կատարէր զհայցուածս նորա ըստ այսմ օրինակի։ Յաւուր միում զնայլին կատարել զխնդրուածս որդոցն յայլ վանս, և ընդ այլ վանականացն կոչեցին և զայս հայրս, և նա հրաժարէր։ Զայն եղև 'ի տեսլեանն առ նա. գնա, այլ յառաջնորդացն յղեա զաշակերտս քո, և յետոյ գնա դու միայն։ Իսկ մեծատունն որ վասն մեր աղքատացաւ՝ ՔՍ ճշմարիտ տէրն մեր՝ և յամենայնի եղև իբրև զամենայն զի զամենեսեան կեցուսցէ, զգեցաւ զզգեստ տառապելոյ կերպարանաց հիւանդի, և 'ի մէջ ճանապարհին նըստեալ կայր։ Եկեալ աշակերտացն նորա ըստ հրամանի հօրըն, տեսանէին զնա զի հարկանէր զկարբճան. հարցանէին զպատճառն, և նա ասէ. հիւանդ եմ. և ճանապարհորդեցայ եմ երթին զիս մինչև աստ, և չունիմ զոք որ բառնայ զիս։ Իսկ աշակերտացն հօրն ասացին. գնա. զի՞նչ ունիմք առնել քեզ, զի մեք հետևակ գնամք։ Իսկ թողին զնա և գնացին։ Յետ փոքու եկն և հայրն, գըտեալ զանօթեալն զի հեծէր, ուսեալ և զպատճառն՝ ասէ. չեկին նախ քան զիս եղբարքս և զտին զքեզ։ Իսկ նա ասէ. այո, այլ լուան զպատճառն և գնացին ասե-

լով 'ի միասին արժանի արասցես զմեզ յարքայութեն քո անբաւ ողորմութեամբ քով։ Զայսպիսի աղօթէր անդադար ծերըն։ Իսկ տէր որ և մերձ է յերկիւղածս իւր, հաւատարիմ զնա արարեալ. քանզի եղև որ զի կատարեսցէ զամենայն 'ի վանս ինչ՝ որ ոչ էր հեռի յայսմ 'ի նոցանէ. և հրաւիրեցին անդ 'ի տօնն զծերըն և զաշակերտսն իւր, այլ նա ոչ կամեցաւ գնալ։ Իսկ 'ի գիշերին յայնմիկ ասէ ցնա տէր 'ի տեսլեանն. գնա 'ի տօնն, այլ յառաջ գնասցեն աշակերտքն քո՝ և դու յետոյ գնասցես միայն։ Արդ. այն որ վասն մեր աղքատացաւ ՔՍ և զամենայն վասն մեր յանձն էառ զի փրկեսցէ զմեզ, աղքատի և հիւանդի կերպարանաւ անկեալ դնէր 'ի մէջ ճանապարհին վտարանդի։ Իսկ եկեալ անդ աշակերտքն ծերոյն և զտին զնա անդ ցաւագնեալ, և ասեն ցնա. զի՞ է քեզ և կամ զի՞նչ ցաւագնիս. իսկ նոքա ասէ ցնոսա. տկար և հիւանդ եմ, և նստեալ 'ի գրաստու գնայի 'ի քաղաքն, և ընկեց զիս [illegible], և ես աստ մնացի կիսամեռ։ Իսկ նոքա ասեն. և արդ զի՞նչ արասցուք քեզ, ծեր, զի և մեք հետևակք եմք։ Եւ թողին զնա և գնացին։ Եւ զկնի փոքու ինչ եկն անդ և ծերն հայրն նոցա, և եգիտ զնա անդ անկեալ վտարանդի. և իբրև ուսաւ զպատճառն, և հարց ցհիւանդն և ասէ. եղբարքն առաջի ո՞չ անցին ընդ այս առ քեզ յառաջ և ո՞չ առին զքեզ ընդ իւրեանս. Ասէ տկարն. այո անցին, և իբրև լուան զբանս իմ ասեն ցիս. և մեք եւս անգրաստ եմք

լով. մեք հետեւոտս շրջիմք, զի՞նչ արասցուք քեզ: Ասէ ցնա աբբայն. կարո՞ղ ես փոքր փոքր ոտնաքայլել և գնասցուք: Ասէ նա ասէ. ոչ կարեմ: Ասէ ասէ ցնա ծերն. առ՛ եկ բառնամ զքեզ, և օգնէ Աստուած, և գնասցուք: Ասէ նա ասէ. որպէս կարես դու զիս այսչափ ամբառնալ, այլ զնա աղօթս արա 'ի վերայ իմ: Ասէ ծերն. մի լիցի եթէ ես թողից աստ զքեզ այսպէս տկարացեալ. այլ եւ 'ի վերայ վզիդ և ամբառնամ զքեզ 'ի վերայ իմ, և յընթացս մեր օգնէ Տէր: Եւ վերացուցեալ զնա շալակեաց: Իսկ նա այսպէս երեւեցաւ եթէ մարմնոյ ծանրութիւն ունի, յետ այնորիկ թեթեւ, և որչափ յառաջէին՝ թեթեւագոյն եւս լինէր: Ընթանայր ծերն և հիանայր ոչ գիտելով եթէ զայն որ զամենայն կրէ, 'ի վերայ ուսոց իւրոց ամբառնայր: Եւ անդէն յանկարծակի անյայտ եղև զոր բարձեալ կրէր, և ասէ ցաբբայն. վասն աղաչելոյն զիս 'ի վերայ աշակերտացն քոց ընդ քեզ արժանանալ արքայութեան երկնից՝ տես այլ է չափ քո և այլ նոցա. արասցես զայլ նոցին 'ի վարս քո և 'ի վաստակ, և կատարեսցին խնդրուածքն. քանզի ուղիղ դատաւոր եմ, հատուցանելով իւրաքանչիւր ումեք ըստ գործոց նոցա:

Ի ԹԵՍՍԱՂՈՆԻԿԷ էր արքեպիսկոպոս՝ անուն նորա Թէաւլեղէոս, որ ոչ երկնչէր յԱստուծոյ և ոչ 'ի պատուհասատեալ փոխարինէն: Եղծեաց զճշմարիտ համբաւ քրիստոնէութեան և զքահանայական աստիճանն թշուառացեալն.

զի՞նչ արասցուք քեզ: Ասէ ցնա ծերն. կարօ՞ղ ես գնալ տա. տակաւ տակաւ, զի գնասցուք ես և դու: Եւ հիւանդն ասէ. բնաւ և շարժել ոչ զօրեմ: Իսկ ծերն ասէ. եկ զի բարձից զքեզ յուս իմ և գնասցուք: Իսկ նա ասէ. ոչ ես կարող դու առնել զայդ՝ ծեր գոլով՝ յայդչափ հեռի ուղի. այլ գնասցես դու և աղօթես վասն իմ: Ասէ ծերն. քաւ լիցի, ոչ գնացից և ոչ թողից զքեզ: Եւ առեալ եդ զնա 'ի վերայ մէջքին և մտեալ 'ի ներքոյ շալակեաց զնա: Եւ իբրև երթայր՝ նախ զգայր եթէ ունի ծանրութիւն մարդոյ, և որչափ գնայր՝ թեթեւանայր նա. իսկ յետոյ բնաւ թեթեւացաւ, մինչև զարմանալ ծերոյն: Եւ յանկարծակի վերացաւ հիւանդն, քանզի էր Քրիստոս, և իբրև լոյս երեւեցաւ յերկինս և բարբառ ձայնիւ ասէր ցծերն. ահա մինչ աղաչես զիս վասն աշակերտաց քոց զի ընդ քեզ եղիցին յարքայութեան երկնից. այլ զի տեսցես զի այլ է չափ քո և այլ եւս չափ նոցին. և թէ կամիս զնոսա լինել ընդ քեզ, տուր զնոսա նմանել քեզ և գործոց քոց. ապա թէ ոչ՝ դատաւոր արդար եմ ես, հատուցանեմ իւրաքանչիւր ըստ գործոց: Այս տեսեր, որդեակ, զի աղօթք արդարոյն այն որդոյ ծերոյն ոչ կարացին արժանաւորել զնոսա աւելի քան զչափն իւրեանց, յորժամ նոքա ոչ եկին նման աղօթից ծերոյն:

զսուրբ և զմիաստուածական երրորդութիւն ուրացաւ և կաց երկիր պագանէր ։ Ո՛ր ժողովեալ եպիսկոպոսացն , կա-կածեալ որոշեցին զնա յաստիճանէն ։ Իսկ նա պատրա-նօք դարձեալ կեղծաւորէր ժառանգել , և ըստ Սոզո-մենի որ ասէ՝ թէ ոսկւոյ նմ զք լսէ , հրաման առ 'ի պատարագելոյն զօրէն 'ի քաղաքէ իւր պատարագնօք արգասա-ցելոյն . այլ նմ ոչ մնաւս առնէր զսուրբ եկեղեցի իւր ։ Ի մի յաւուրց մինչդեռ պատրաստէր ճանապարհորդել 'ի քաղաքէ իւր՝ բռնադատեալ 'ի բնութէ որպէս 'ի բնա-կան կարիս՝ գնաց արտաքս , և 'ի յամել 'ի նոյն իբրև յերկուս պահս՝ եկին ոմանք յիւրոցն գիտել զպատճառն , գտին զթշուառացեալն զկիսակոր անկեալ 'ի խողովակին՝ զատեան 'ի վեր ունելով . կանգնեցին և գտին ընդ մար-մնոյն մեռեալ զյաւիտենական մահն ։

Ի ՓՈՒՆԻԿԷ 'ի Իրասնիսու քաղաքին այր մի քա-ղաք քաղաքին՝ անուն նորա Գայիոս՝ յամենայն թէա-տրոնս զըղբրուհի և զմեշտ կայեն զտեղաւորմուրն զմեծամեծին հրապարակաւ նախատէր ։ Յաջողեցաւ նմա մեծամեծին և ասէր . զինչ արարի քեզ որ յայդպիսի ժողովս նախա-տես զիս ։ Նա նոր յարեաւ՝ ոչ ինչ անձին իւրում ուղ-ղութիւն առացեալ , այլ և առաւել հայհոյէր ։ Յաջորդ երիցս երևեալ նմա ասէր և զգաստացուցանէր ։ Նա զի ոչ ուղղեցաւ , այլ առաւելագոյն հայհոյէր , յաւուր մի-ում 'ի միջօրեայ ժամու երևեալ նմա ոչ ինչ ասաց , բայց միով 'ի մատանցն տեառնագրեաց զերկուս ձեռան և զոտան , և մնաց իբրև զկաճղ անկեալ ։ Յետ այսորիկ թշուառացելոյն խառնակման եղև և առաց ամենեցուն որ ընդ իւրն էին՝ թէ որպէս ընտրեաց փոխանակ պա-տուելոյ զհայհոյելն , և այժմ եգիտ զմարդասիրութիւն ։

Ի ԳՆԱԼՆ ' Ննջմի 'ի լեառն Ափրոս առ Ս՝մին՝ ասէ ցնա . բանդիմանան եղբարք շնորհօքն նմ , հրամայեա զչափ միջնոյ սենեկացն ։ Նա կերպն հաց զինն ժամուն , և

։ Գնացեալ երբեմն հայրն Սիսոյն 'ի լեառն Նիտրիոյ առ հայրն Ա-մմոնաս , և ողջունեալ զմիմեանս խօսեցան ընդ իրեարս բազում ժամս ։ Եւ ապա ասէ հայրն Ամմոնաս ցհայրն Սիսոյն . որովհետև շնորհօքն նյ և աղօթիւք ձեր բազմացան եղբարքս , և կամին ոմանք շինել սե-նեակս 'ի բազում տեղ հանդարտութեան , մերձակայ հրամայես 'ի միջի ունել երկայնութիւն ճանապարհի սենեկացն 'ի միմեանց ։ Ասէ ցնա հայրն Սիսոյն . կերակրեսջիք հաց զինն ժամու , և երթայք շրջեցայք ընդ անապատ

յարեան գնացին մինչև 'ի մուտս արեգական, և կանգնեցին խաչ և ասեն. այսչափ լիցի, զի որ կամիցի երթալ առ եղբարսն, կերիցէ հաց 'ի յինն ժամու, և ապա գնասցէ։ Այս էր երկոտասան վարդապետաց։

ՀԱՅՐՆ Պօղոս հարցեալ եղև 'ի Պետրոսէ՝ թէ կամիմ առ միաբանակեացս երթալ, որպէս կացից։ Եւ ասէ. որպէս և յառաջնումն աւուրն որ մտես, մինչև ցկատարածն այնպէս կացցես, պանդուխտ և խոնարհ և լուռ, և մի ևս առասցիս համարձակութիւն։

ՀԱՐՑԵԱԼ եղև հայրն Ագաթոն՝ եթէ որ մեծ է, աշխատանք՞ զմարմինն՝ թէ պահել զմիտս անշփոթ։ Եւ նա ասէ. մարդ նման է ծառոյ, և վաստակ մարմնոյ տերևք են նորա, և պահել զմիտս պտուղ է, և ամենայն զարմանն տնկոյն վասն պտղոյն է. իսկ ամենայն ծառ որ ոչ

այս և ընտրեսցուք զանեղծս տանցն։ Եւ խելք կերան, ելին և շրջեցան յանապատ մինչև ցմուտս արեգական։ Եւ ասէ հայրն Անտոն. արասցուք աղօթս և կանգնեսցուք աստ խաչս, զի աստ շինեսցեն. որք կամեսցին շինել. զի յորժամ կամեսցին գնալ առ միմեանս, իւրաքանչիւրն առնցէ առանձին 'ի սեննակ իւր կերակուր զինն ժամու, և ապա գնասցեն առ միմեանս, զի դիւրաւ շրջեսցին և անշփոթ մնասցեն։ Իսկ 'ի մէջն ուղին զոր ընտրեցաւ, անէր հեռի 'ի միմեանց խելս երկոտասան վտաւանս։

։ Ասաց հայրն Պետրէ ցհայրն Ղովտ՝ եթէ էի երբեմն 'ի սեննակ հօրն Աղաթոնի, և եկն առ նա եղբայր մի և ասէ ցնա. հայր, կամիմ ես զի բնակեցայց ընդ եղբարս, այլ ասա ինձ թէ որպէս կացից ընդ նոսա։ Ասէ ցնա ծերն. որպէս յառաջին օրն որ մտանես առ նոսա, այնպէս պահեսցես զքեզ օտար և խոնարհ զամենայն աւուրս կենաց քոց, և մի լիցի քեզ համարձակութիւն։ Ասէ ցնա հայրն Մակարի. և զինչ լինիցի համարձակութիւն։ Ասէ Աղաթոն. նման է համարձակութիւն կիզողական խորշակի, որ յորժամ գայցէ՝ ամենեքեան փախիցեն 'ի նմանէ, որ և զպտուղս խանգարէ զծառոց և զամենայն երկրի։ Ասէ ցնա հայրն Մակարի. այդպիսի չար ինչ է համարձակութիւն։ Պատասխանի ետ հայրն Աղաթոն և ասէ. ոչ ինչ է յամենայն ախտս չար քան զլրբութիւն, քանզի ծնող է ամենայն չարեաց. և վայել է մշակի բարեաց զի մի համարձակեալ լրբեսցի, թէպէտ և միայն իցէ 'ի խցի և բազում ամս ունիցի 'ի նա։

։ Հարցեալ եղև երբեմն հայրն Աղաթոն յեղբարցն՝ եթէ մ՞ որ մեծագոյն իցէ, աշխատանք՞ զմարմինն, թէ պահել զմիտս անշփոթ։ Պատասխանի ետ ծերն. մարդ նման իցէ ծառոյ, և աշխատութիւն մարմնոյ տերևք են նորա, իսկ պահելն զմիտս մաքուր՝ պտուղ է նորա, և գրեալ իցէ՝ եթէ ամենայն ծառ որ ոչ առնէ պտուղ՝ հատանի և 'ի հուր արկանի. և արդ յայտ է զի ամենայն ջան և մշակութիւն ծառոյ յաղագս պտղոյն իցէ որ է պահպանութիւն մտաց, այլ և հովանի տերևոյն պիտոյ է 'ի պահել զպտուղն և զարդարել 'ի զարդարութիւն, որք են աշխատութիւնք մարմնոյ։ Եւ զի էր ինքն հայրն Աղաթոն իմաստուն բանիւք և գործովք, ոչ միայն իւր բաւական լեալ, այլ և այլոց որոց զիջանէին առ նա.

տանէ պատուհաս, հատուցանի. այլ պիտոյ են ոտքն 'ի մնալոյ և 'ի պահպանութիւն պտղոյն:

ԻՑԱՍԵԼՆ Ագաթոնի երբեմն 'ի ժողովն Սկիւթայ՝ եթէ ոչ ուղիղ է դատդ, ասեն ցնա. և դու ո՞վ ես: Ասէ ցնոսա. որդի մարդոյ եմ, որպէս և գրեալ է. եթէ արդարև զարդարութիւն խօսէիք, և ոչ ուղիղ դատէիք, որդիք մարդկան:

ՀԱՅՐՆ [2] Աբրահամ ոչ ուտէր, և գեղեցիկ գրէր, և յոլովք ընդերէին առ նմա մագաղաթ գրել. և առեալ եղբայր զայս՝ եթէ խոտորեա 'ի չարէ և արա զբարի: Եւ ասեն ցնա, գրեա զբոլոր սաղմոսն: Եւ նա ասէ. յորժամ գործով կատարես զայդ, և զայլն ես գրեցից:

ՀԱՅՐՆ [3] Աղաթոն հարցեալ եղև՝ թէ ընդէ՞ր տասն են օրէնք և հինգ երանութիւնք, ասաց. վասն զի տասն են հարուածք եգիպտացւոց և հինգ են դասք հրեշտակաց. և երիցս են երեքն՝ խորհուրդ է սրբոյ երրորդութեան:

ՀԱՐՑԱՆ [4] Զենոն՝ թէ զի՞նչ է Յոբայ ասելն՝ թէ երկինք չեն սուրբ առաջի նորա: Եւ ասէ. քանզի նա միայն է սուրբ անզուգելի ընդ ամենայն արարածս:

և երբ նա բարի յարգարեալ յաղթեա և 'ի գործս և 'ի կերակուրս և 'ի հանդերձս և յամենայնի:

1 Երբեմն երբեմն ժողով 'ի Սկիւթէ վասն գործոյ ինչ. և հայրն կարգեցին դատաւոր, [illegible] հայրն Ագաթոն յետոյ և ասէ. ոչ բարւոք կարգեցիք զայդ: Իսկ նոքա ասեն. և դու ո՞վ ես որ խօսիս ինչ բնաւ: Եւ ասէ ձեզ. ես որդի մարդոյ եմ. զի գրեալ է թէ արդարև զարդարութիւն խօսիք և ուղիղ դատեցէք, որդիք մարդկան:

2 Սուրբ հայրն Աբրահամ [illegible]՝ եթէ հաց ոչ ուտէր, և գեղեցկագրիչ էր. և ընդրին եղբարքն մագաղաթս և աղաչէին զնա գրել նոցա գիրս: Իսկ ծերն [illegible] եղբայր և [illegible], և առեալ գրեաց 'ի նմա՝ եթէ խոտորեա 'ի չարէ և արա զբարի. խնդրեա զխաղաղութիւն և երթ զհետ նորա: Եւ զայս գրեալ ետ 'ի նոսա: Ասեն ցնա եղբարքն. զամենայն գրեա զսաղմոսն: Իսկ նա ասէ. [illegible], եղբարք, և յորժամ գործով կատարէք զայդ՝ յայնժամ այլ ես գրեցից:

3 Հարցին ցհայրն Եղիփան՝ եթէ ընդէ՞ր են տասն պատուիրանք օրինացն, իսկ հինգ են երանութիւնք աւետարանին: Իսկ նա ասէ. տասն հարուածոցն Եգիպտոսի օրինակ են տասն պատուիրանաց օրինացն. իսկ հինգ երանութիւնքն են օրինակ հինգ դասուց հրեշտակացն: Իսկ երեք ընդ երիցս միանգամ [illegible], օրինակ է սուրբ երրորդութեան, որ է [illegible] երանութեանցն:

4 Երբեմն երբեմն առ հայրն Զենոն եղբարք [illegible], հարցին զնա և ասեն. զի՞նչ է բանն այն զոր ասէ Յոբ՝ եթէ և ոչ երկինք սուրբ են առաջի նորա: Պատասխանի ետ ծերն և ասէ. թողեալ զայդ, եղբարք, [illegible] հրեշտակացն, [illegible] զի միայն նա կատարեալ սուրբ է, և ոչ ինչ կարէ հաւասարել [illegible] սրբութեան նորա:

ՀԱՐՑԱՒ՝ հայրն Յովսէփ յերկուց եղբարց յայլ և այլ ժամանակի բանս մի. եթէ գայցէ յիս խորհուրդ՝ թողից յիս թէ ոչ: Եւ նա միոյն ասաց՝ եթէ թող մտանել 'ի քեզ և ապա պատերազմեաց ընդ նմա, և միւսոյն՝ եթէ բնաւ մի տացես թոյլ: Եւ յորժամ յայտնեցան հակառակ պատասխանիքն, և ասեն ցնա. Ծեր, ընդէ՞ր այլ և այլ խօսեցար: Եւ նա ասէ. կատարելոյն պարտ է թոյլ տալ և պատերազմել, զի առաջեն պարտ. իսկ անկատարիցն ոչ է պարտ, զի մի գերեսցին:

ՀԱՐՑԱՒ՝ ծերն՝ եթէ որպէս ոմանք դիւրաւ գործեն զգործն այս և ոմանք ոչ կարեն: Եւ նա ասէ. որք հարկաւոր համարին զգործն այս և զաշխարհականն աւելորդ՝ դիւրաւ գործեն, և որք զերկրաւորս համարին հարկաւոր՝ դժուարաւ գործեն զայն:

1 Եհարց հայրն Պիմէն ցհայրն Յովսէփ և ասէ ցնա. յորժամ գայցէ 'ի միտս իմ խորհուրդ աղտեղի, զինչ արարից. ընդդէմ կացից նմա 'ի գլուխ, թէ թողից մտանել: Ասէ ցնա ծերն. թող առաջ նմա մտանել, և ապա պատերազմեաց ընդ նմա: Եւ իբրև գնացեալ նա 'ի Սկիւտէ և նստաւ նա 'ի սենեակ իւր, եկն անդ ծեր Թեբայեցի և ասէր ցեղբարսն՝ եթէ հարցի ցհայրն Յովսէփ և ասացի, եթէ եկեսցէ առ իս այլաբանական ինչ խորհուրդ, թողից զնա մտանել առ իս, և նա ասէ՝ բնաւ մի մերձենար 'ի նա և մի թողուր մտանել 'ի քեզ՝ այլ վաղվաղակի հատ զնա 'ի քէն: Եւ իբրև լուաւ զայս հայրն Պիմէն եթէ այսպէս ասաց հայրն Յովսէփ ընդ Թեբայեցին ընդ այն, յարեաւ վաղվաղակի և գնաց առ հայրն Յովսէփ 'ի Պանեփոսս և ասէ ցնա. Հայր, ես պատմեցի քեզ զխորհուրդս իմ, և դու այլ ազգ ինձ ասացեր և այլ ազգ Թեբայեցի եղբօրն: Ասէ ցնա ծերն. դու գիտես զի ես սիրեմ զքեզ: Եւ նա ասէ. այո այդպէս իցէ: Եւ ծերն ասէ. դու ասացեր ցիս, եթէ որպէս անձին քո՝ այդպէս ասասցես և ինձ: Պատասխանի ետ. այդպէս իցէ Ճշմարիտ: Ասէ ծերն. արդ ես ասացի քեզ իբրև անձին իմոյ. զի եթէ թողուս մտանել 'ի քեզ զայն խորհուրդ և պատերազմեսցիս 'ի նմանէ և դու պատերազմիս ընդ նմա, առաւել զօրանաս և յաղթող գտցիս, այլ այս կատարելոցն և փորձելոցն իցէ. իսկ անփորձիցն և տկարաց բնաւ ոչ արժան է մերձենալ 'ի յանօրէնաւոր խորհուրդս, այլ վաղվաղակի փախչել 'ի նոցանէ և հատանել զնոսա յիւրմէ:

2 Եհարց հայրն Յոհաննէս ներքինին մինչ մանուկն էր՝ ընդ ամս 'ի հարանցն և ասէ. որպէս կարող էք դուք դիւրաբար և անաշխատ գործել զգործս այս. իսկ մեք և ոչ աշխատութեամբ կարող եմք գործել զնոսա: Ասէ ցնա ծերն. վասն այսորիկ կարող եմք գործել զնոսա, զի մեք հարկաւոր մեզ գործ զգործն այս ունիմք. իսկ զմարմնոյ գործն անպէտս և մեր 'ի մերոյ ակնկալոյ սահմանեմք. իսկ դուք զհոգւոյ հարկաւոր ունիք զգործս մարմնոյ, և զգործն այս 'ի հարկէ և մեր 'ի մերոյ. ասածս այսորիկ աշխատանք յոյժ և տանել ոչ կարէք. վասն այսորիկ ասաց տէրն. Թերահաւատք, խնդրեցէք նախ զարքայութիւն և այսր ամենայն յաւելցի ձեզ:

ՀԱՅՐՆ Յովսէփ ասէր՝ եթէ տեսանեք յոմն ես ողորմութեն. նմանք առնեն վասն տանց շինութե և որպէսց ողջութե, և նմանք վասն աղքատութեան երկնից, զորս ոչ է պարտ 'ի վասս իրաց առնել և կամ 'ի վաշխից՝ որք ոչ առնուն վարձս : Այլ ասա ասաց. եթէ ճըշմարիտ ասացի, պատասխանեսցի վէմս այս : Այլ պատասխանեցաւ յեօթն մասն :

ՀԱՅՐՆ[1] Պիմէն հարցեալ յունմէքէ՝ եթէ ունիմ ժառանգութի զինչ արարից, և նա ասէ. թէ տաս եկեղեցւոյ՝ դարձեալ դու ուտես զնա, և թէ յազգին թողուս՝ չառնուս վարձս. լաւ է թէ վաճառես և տաս աղքատաց :

ԱՍԱՑ ծերն. եթէ զայս առ քեզ հայհոյութե դնեն, դու ասա՝ եթէ ես զայդ ոչ կամիմ, 'ի գլուխ քո լիցի, և 'ի քէն առցէ տէր զվրէժս. և մի հաւաքեր ունելի ցասս :

ԱՍԱՑ[2] ծերն՝ թէ վայրապար է բարկանալ, եթէ չհեռացուսցէ զքեզ յայն եղբայրն, թէ և հանէ զաչն քո:

ՀԱՐՑԱՒ ծերն՝ եթէ զինչ է ատել զչարն : Ասէ. այն է որ ատէ զմեղս խօսելն զեղծօրէն և արդարացուցանէ զնա :

ՀԱՐՑԱՒ[3] ծերն՝ թէ ո՞ է որ ասէ՝ բաժինն է իմ տէր : Այլ ասէ. հոգին սուրբ է, յորժամ որ լինի՝ նա կարէ ասել :

ՕՏԱՐ[4] ոմն ասաց ծերի. կամիմ, հայր, գնալ յերկիր իմ: Ասէ ծերն. գիտես, եղբայր, զի 'ի գնալն յատա-

1 Եղբայր ոմն եհարց ցհայրն Պիմէն և ասէ ցնա. ունիմ ինձ ժառանգութիւն, և արդ զինչ արարից զայն : Ասէ ցնա ծերն. գնա արդ և եկեսցես զկնի երից աւուրց և տացից քեզ: Իբրև եկն 'ի ժամն կարգեալ, ասէ ցնա ծերն. և զինչ տայցից քեզ, եղբայր, ոչ գիտեմ. եթէ տացես զնա եկեղեցւոյ՝ դու դարձեալ կերիցես զնա, և եթէ տացես ազգի քո՝ ոչ ինչ շահիս 'ի նմանէ հոգւոյ և ոչ վարձս առցես. իսկ եթէ տացես աղքատաց զգլխովն նորա, ազատիս 'ի հոգոց և ունիցիս վարձս յերկինս. գնա և որպէս կամիս տնօրինեա զնա :

2 Ասէ եղբայր ոմն. զինչ իցէ, հայր, բարկանալ եղբօրն տարապարտուց: Ասէ ցնա ծերն. վասն ամենայն անիրաւութեն որ զրկեսցէ զքեզ յեղբօրէն և դու բարկանաս, տարապարտ բարկացար. թէպէտ և խլեսցէ զաչն քո զաջ և կամ հատցէ զոտս քո և զձեռս քո, և վասն այսորիկ բարկասցիս՝ 'ի տարապարտ բարկացար. իսկ եթէ յԱյ հեռացուսցէ զքեզ, բարկասցիս :

3 Եղբայր ոմն եհարց ցծերն և ասէ. ո՞վ ասէ, հայր, զբանս զայս՝ թէ բաժին իմ ես դու տէր : Ասէ ցնա ծերն. հոգին սուրբ ասէ. զի որ սուրբ է սրտիւ, այդ բանն նորա է :

4 Եղբայր ոմն եհարց ցծերն և ասէ. գնալ կամիմ անդրէն յերկիր իմ. զի օտար եմ : Ասէ ցնա ծերն. զայս գիտեա, որդեակ, զի 'ի գնալն

րութիւն՝ զմեծ անձին առաջնորդ, և 'ի դատաստանս 'ի քում՝ գնորդին հանգստականն:

ՀԱՐՑԱՒ՝ ծերոն՝ թէ որպէս կարեմ ունել զերկիւղն այ: Ասէ. խոնարհութեամբ և անընչութեամբ:

ՍՈՒՐԲՆ[2] Կիւրեղ աղեքսանդրացի հարցեալ եղև վասն միայնակեցաց և բազմակեաց եղբարց՝ եթէ որ է լաւ: Եւ ասէ. 'ի մէջ Մովսէսի և Եղիայի ոչ է ընտրութիւն, զի երկոքեան հաճոյացան այ:

ԿՐՕՆԱՒՈՐ[3] ոմն վաստակէր 'ի տօնի Մեմփայիս, և 'ի յասելն թէ ընդէ՞ր աշխատես՝ ասէ. աւուրբ վկային մեռաւ վասն Քի, մեզ պարտ է ըստ կարի վաստակել:

ՀԱՐՑԱՒ՝ ծերոն՝ եթէ որ է ապաշխարելն: Ասէ. որ այլ 'ի նոյն մեղս չանկանի, այլ զանկեալսն զոր մեղաւ՝ ապաշխարէ:

ԵՂԲԱՅՐ[4] ոմն անկեալ 'ի մեղս ապաշխարէր. և եղև զի անկաւ յանկարծ 'ի վերայ վիմի և հեղաւ արիւն բազում և մեռաւ: Եւ եկին դևք յառնուլ զհոգին, և առնեն հրեշտակք. տեսէք զարիւնս զայս՝ որ վասն Քի: Եւ ապա թողին զնա:

քո սուտ յերկրէ քումմէ՝ զոր ունէիր առաջնորդ քեզ, իսկ արդ 'ի դատաստանդ քո անդ՝ գնորդին հանգստականն:

1 Եղբայր ոմն եհարց ցծերն և ասէ. որպէս ունիցի երկիւղն այ 'ի մարդն: Եւ ծերն ասէ. եթէ ունիցի մարդ խոնարհութիւն և անընչութիւն և ոչ դատեսցէ զոք, յայնժամ գայ երկիւղն այ յանձն այն:

2 Հայր ոմն հաստատեալ վանից եհարց ցսուրբն Կիւրեղ եպիսկոպոսն Աղեքսանդրու և ասէ ցնա. մի՞ որք վերագոյն իցէ քաղաքավարութեամբ, մի՞թէ, որ ժողովեալ եղբարց ընդ 'ի միասին՝ որ բազումք օրինակ և օգնականք միմեանց լինիցին առ 'ի փրկութիւն, եթէ նոքա որք յանապատի միայնացեալք են և զհետևանս միայն ուղղեն: Պատասխանի ետ սուրբն և ասէ ցնա. 'ի մէջ Մովսէսի և Եղիայի քննութիւն ոչ գոյ, զի երկոքեանն հաճոյ եղեն այ:

3 Աշխատէր կրօնաւոր ոմն 'ի գործ 'ի տօնի աւուր սրբոյն Մեմփայի: Եւ տեսեալ զնա այլ ոմն եղբայր ասէ ցնա. միթէ այսօր գործել մարթ է: Իսկ նա ասէ. եթէ այսօր վկայն Քնի այսքան չարչարանս կրեաց, մի՞թէ ոչ պարտ է ինձ այսօր առաւել աշխատանս կրել և վաստակել:

4 Ասաց եղբայրն. զի՞նչ է, հայր, ապաշխարութիւն մեղացն: Ասէ ցնա ծերն. այլ ոչ ևս առնել զնոյն մեղս, այն է ապաշխարութիւն. վասն այնորիկ կոչեցան անբիծ արդարքն, զի թողեալ զմեղս գործեցին զարդարութիւն:

5 Ապաշխարէր եղբայր ոմն զյանցանս իւր միայնակեցութեամբ. և դիպեցաւ նմա յանկարծակի անկանել 'ի վերայ վիմի և խոցեցան ոտք նորա, յորմէ այնչափ հեղաւ արիւն մինչև վհատեալ մեռաւ: Եւ եկին դևք առնուլ զհոգի նորա, և ասեն ցնոսա հրեշտակքն. նայեցարուք 'ի վէմս այս և տեսէք զարիւն իւր զոր եհեղ 'ի սակս այ: Զայս իբրև ասացին հրեշտակքն, փախեան դևքն, և ազատեցաւ հոգի եղբօրն:

ՀԱՐՑԱՆ[1] ծերոյն՝ եթէ լաւ է երթալ առ եղբարս: Ասէ. ոչ, այլ սառամնեալ զուեյրն ամէ և զնեղութիւն այն է բարի:

ՀԱՐՑԱՆ[2] ծերոյն՝ թէ ընդ յաւել խորհուրդս որպէս կառավարութք: Նա ասէ. քննել պարտ է թէ որ է մեծն՝ և ընդ նմա միայն կռուել. և երբ յաղթէ նմա, կորնչին փոքունքն:

ԱՍԱՑ[3] ումն 'ի ծերոցն. եթէ գտցէ միայնակեաց ուղի որ ունիցի աշղութիւն, խոկ զպէսս մարմնոյն աշխատութիւն, և վասն մարմնոյն ախտոյից ոչ երթիցէ անդր, այնպիսին ոչ հանգիստ եթէ ամծ է սատանայի աչաց նորա*:

ՀԱՐՑԱՆ[4] մանուկ փոքր՝ թէ որ լաւ է, խօսե՞լն թէ լռելն: Ասէ. երկաքեան չարիքն, և 'ի չարեաց բնաւ լռել, և պարտքն սակաւ:

ԱՍԵՆ[5] եղբարք գնացին 'ի Սկիւթէ, և ասէ մին. ես գիտեմ զհերն և զնոր գիրս: Նա ասէ ծերոյն. դու զօդս լցեալ ես բանիւ: Նա միւսն ասէ. ես գրեալ ունիմ զգայուրն: Ասէ ծերոյն. պատուհան քո լի է թղթով: Նա միւսն ասէ. անփոյթ արարի ես զանձն: Նա ասէ ծերոյն.

[1] Եղբայր մին եհարց ծերին և ասէ. բարի՞ առաքութիւն է գնալն առ ընկերին: Ասէ ծերին. այդպիսի առաքութիւն անօգուտ իցէ, այլ մտածութիւն աէր և անձնուկ առ ամծ:

[2] Ասէ եղբայր մին ծերին. զի՞նչ արարից, հայր, զի բազում խորհուրդք պատերազմին ընդ իս, և ես ոչ գիտեմ թէ որպէս կռուեցից ընդդէմ նոցա: Ասէ ցնա ծերին. դու մի պատերազմիր ընդ նոսա, այլ ընդ միոյ միայն մարտիցես, զի ամենայն խորհուրդք կրօնաւորի զմի ինչ ունին գլուխ իւրեանց, ուստի գլխաւորն պարտ է քննել և կռուել ընդ նմա. յորժամ այն անկցի որ է մեծն, և յայնժամ ամենայն խորհուրդքն ընդ նմա անկեալ կորնչին:

[3] Ասաց ծերին. եթէ գտանէ կրօնաւորն զանուղի տալ զիւրաբան կատարեալ աաւագութիւն և ոչ գնայ անդ վասն պատկառութեան ախտոյից մարմնոյն, այնպիսին ոչ հաւատայ թէ կարող է ամծ կերակրել զնա:

* Այլ օրինակ գտանեն 'ի հին բարգ. գնայ անդ վասն ախտոյից, այնպիսին. Ասաց ծերին. եթէ գտանէ ախտին ոչ գնայ և ոչ հաւատայ՝ ոչ անդի որ լաւ է հոգւոյ և ոչ թէ կարող է ամծ կերակրել զնա:

[4] Եղբայր մին եհարց ցմանուկ փոքր և ասէ ցնա. բարւոք իցէ լռել՝ եթէ խօսել: Պատասխանի ետ մանուկն և ասէ. եթէ անօգուտ են բանքն՝ թողցես զնոսա, իսկ եթէ օգտակարք են՝ խօսեա փոքր մի. այլ թէպէտ և բարւոք իցեն բանքն՝ մի յամեր 'ի նոսա, քանզի լռելն լաւագոյն է քան զբարի բանս:

[5] Գնացեալ երբեմն եղբարք երեք 'ի Սկիւթէ, և երթեալ առ ծեր մին՝ ասէ մինն. ես, հայր, զհին և զնոր կտակարանաց գիրս ուսեալ եմ 'ի միտ: Ասէ ցնա ծերին. դու զօդս լցեալ ես բանիւք: Իսկ երկրորդն ասէ. և ես, հայր, զհին և զնոր կտակարանաց գիրս գրեալ ունիմ ինձ: Ասէ ցնա ծերին. և դու ես, եղբայր, լցեր զպատուհանս քո թղթով.

հեռացար յուսումնասիրութենէ, քանզի պարտ է ունել հաստատ ուղիղ և գործս բարիս ։

ԱՂԻԱՑԻ՝ ասէ 'ի սովլի տանէր մօր իւրոյ հաց, և եղև ձայն առ նա որ ասէր. կամ դու հաղածեա զմայր քո, կամ ես ։ Եւ նա անկեալ յերկիր ասէ. տէր, դու հաղածեա զիս և զմայր իմ ։

Ասաց ծերն. թէ ոչ կարասցէ զարիւնն հեղցէ վասն Աստուծոյ, ոչ է ընդունելի ։

Ոմն եր՝ ասեն հարցան 'ի կուսանէ, եթէ պահեմ զվեց օրն 'ի շաբաթու, և ուսեալ եմ զՀին և զՆոր գիրս ։ Եւ ասէ ցնա. կարես զանարգութիւն իբրև զպատիւ ընդունել, և զզրկանս իբր զշահս, զօտարն սիրել իբրև զպարենս ։ Եւ ասէ. ոչ, հայր ։ Եւ ասէ ծերն. ապա այդ է կատարելութիւնն ։

Թիւք ։ Եւ երրորդն ասէ. և ես, հայր, այնչափ անփոյթ սրտիւ զանձն իմ, մինչև ոչ լուանայի զոտս իմ և ոչ յամենայն, վասն որոյ անձն իմ իբրև զփուշ և զօտ եղև բուսեալ՝ անհանդիստ պահելով զիս ։ Ասէ և ցնա ծերն. և դու, եղբայր, զուսումնասիրութիւն վարեցեր 'ի քեն, զի սուտ համարելով զմարմինդ՝ ամենայնիւ մերժեցեր զնա. զի պարտ է աստուածայնոյն ունել հաստատ ուղիղ և գործս բարիս ։

։ Պատմէր մեզ ոմն 'ի ծերոցն՝ եթէ էր առ մեզ եղբայր մի Աղեքսանդրացի, և էր նորա մայր աղքատ. և եղև սով մեծ 'ի կողմանս յայնոսիկ. և առեալ եղբայրն այն հաց՝ և յուղի եղ տանել մօր իւրոյ, և ահա եկն առ նա ձայն յերկնից որ ասէր. կամ դու հաղածեա զմայր քո, և կամ ես հաղածեցից. զի թէ դու հաղածես, ես ոչ հաղածեցից ։ Եւ ծանուցեալ զձայնն յոյժ լռեալ, և անկեալ յերկիր ասէր աղաչանօք. տէր, դու հաղածեա զիս և զնա ։ Եւ յարուցեալ գնաց 'ի սենեակ իւր. և յետ երից աւուրց եկն առ նա մայր իւր և եբեր նմա հացս, և ասէ՝ թէ ոմն ծեր եբեր և ետ ինձ զայս որ յայսմ ամի ինձ և քեզ բաւական է ։ Եւ նա գոհանայր զԱյ և ստանալ յուսոյն 'ի զգաստութեան իւր ։

։ Ասաց ծերն՝ եթէ նստէր եղբայր մի առ ծերոյ ումեմն, և եկն առ նա կոյս ոմն և ասէ ցնա. հայր, պահեալ է իմ երկոտասան շաբաթս զվեց աւուրս, և ուսեալ եմ 'ի բերան զՀին և զՆոր գիրս, և արդ զինչ պակաս է ինձ գործել ։ Ասէ ցնա ծերն. համարեցար արդեօք զարհամարհանս իբրև զպատիւ, և կարօղ ես ընդունել դու զզրկելն լաւ քան զշահելն ։ Պատասխանեաց նա կոյսն. ոչ, հայր ։ Ասէ ծերն. կարես սիրել դու զօտարս քան զընտանիս քո, և կամ զաղքատութիւն քան զհարստութիւն ։ Ասէ. ոչ կարեմ զայդ առնել ։ Ասէ ծերն. ոչ ես պահեալ դու զվեց աւուրս և ոչ զՀին կամ զՆոր ուսեալ է քո զգիրս, այլ միայն զանձն քո խաբեցեր. գնա աշխատեաց դու, զի գեռ ես ոչ աշխատեալ ես. քանզի որ ոք կամի ընկեցեալ 'ի մէջ զանձն իւր, հաստատուն զի նա է որ ընդ միայն թուեսցի, և փոխանակ սորեան ընդունելի ած զարտասուս նորա, որ կամի 'ի նախատանս գալով և յարհամարհանս արտասուեսցեն զմեծահանճոյ արտասուսն զայն 'ի հեղցեալ և 'ի հանդարտութեան սրտէ. գնա զայս արա և ապա կարես կեցուցանել զանձն քո ։ Եւ իբրև լուաւ կոյսն զայս, շինեալ եղև և օգտութեամբ գնաց ։

ՀԱՐՑԵԱՒ՝ եղբ. ծերն 'ի մանկանէ՝ եթէ ասա ինձ զխորհուրդս քո, վասն եղեր աբեղայ, զնա յայտնեաց։ Եւ նա ասէ. որպէս, եթէ ոչ հասցուք յերկնից արքայութեան, բաւ է մեզ եթէ անկցին ոսկերքս մեր առաջին յանապատա- ւորս 'ի ճանապարհի տեառն մերոյ.

ԿՐՕՆԱՒՈՐ՝ մի փոքրիկ և մանուկ Ջգնեցաւ զամենայն քառասն՝ ուտելով 'ի շաբաթու բաժակն մի տասն Թրջեալ, և հարցափորձեալ 'ի ոմանէ՝ կարծեմ զինչն մեծ անն, և բաւական գործել նշանս. և խնդրեաց տեր 'ի նմա, և ... 'ի միտս նորա զգամն Պաւղոսի որ ասէ՝ Թէ ոչ եմ

1 Եղբայր մին մանկան 'ի հոգւոյ և 'ի նեղութենէ, և զինչ ասաց ծեր մին և ասէ ցնա. զի՞նչ արարեր, հայր, զի խորհուրդք իմ նեղեն զիս և ասեն զիս՝ եթէ առաջատամ եղեր կրօնաւոր և ոչ կարես բաւական զասածիք 'ի մահ և կեալ առնա։ Ասէ ցնա ծերն. Թէպէտ և ոչ եմ կարացուք մտանել յերկինս արքայութեան, այլ լաւագոյն է մեզ զի ոսկերքս մեր անկցին յանապատին 'ի ճանապարհս այս, քան գտանել մեզ յեգիպտոսս 'ի ծառայութեան փարաւոնի. զնա, որպէս, լաւագոյն է 'ի ճանապարհս առաքինութեան մեռանել. Թէպէտ և ոչ հասանիցէ 'ի կատար նորին, քան գտանել 'ի խաւար աշխարհի և ծառայել զարշ ախտից նորա։ Իբրև լուաւ եղբայրն, զինեցաւ համբերութեամբ և ուրախութեամբ զնաց։

2 Էր մին կրօնաւոր 'ի Թեբայեցւոց մանուկ հասակաւ, և զի կենդանակերպեալ էր առ անձնական Ջգնութեամբ և պատանեկան քաղաքավարութեամբ, պահօք և աղօթութեամբ և մնացական աղօթիւք, անձնչութեամբ և ամենայն չարչարանօք Ջնչէր զանձն։ Եւ կերակուր նորա էր այսպէս. բաժակ Թրջեալ, և զայն միայն ձեռամբ առնել ուտէր յաւուր կիւրակէին, և զայլ վեց աւուրսն ոչ ճաշակէր բնաւ ինչ. քանզի զայս մի բաժակ Թրջեալ սայն նախ յամենայն աւուր կերակրէր, և ապա զեօթն եւթն աւուրց. իսկ յետոյ 'ի կիւրակէ միայն. և եկաց նա յայսպիսի Ջգնութեան ամս քառասուն։ Այլ սատանայ որ զատող է ամենայն չարեաց, խեթեալ ընդ աւուրս փառս նորա, զի որով խելքն անկեալ էր ամբարտաւանութեան՝ կամեցաւ ձգել և զնա, և եդ 'ի միտս նորա խորհուրդ ամբարտաւանութեան և ասէր. Եթէ յայսպիսի Ջգնութեան և յաղթութեան ես դու զայլսն ժամանակս, այսպիսի այլ ոչ ոք իցէ 'ի վերայ երկրի 'ի մարդկանէ, և ընդէ՞ր ոչ առնես դու նշանս և սքանչելիս և բժշկութիւնս, որպէս զի դու յօժարագոյն լինիցիս 'ի Ջգնութեան, և այլք տեսցեն զինեսցին և փառաւորեսցեն զԱծ։ Զայս եւ սերմանեաց զնէն 'ի խորհուրդս նորա և սկսաւ աղօթել և խնդրել յԱյ նշանս և սքանչելիս առնել, և ասաց. որպէս հրամանեցեր, փրկիչ, Թէ խնդրեցէք և տացի ձեզ, հայցեցէք և գտջիք, արդ խնդրեմ 'ի քէն՝ տուր ինձ շնորհս բժշկութեան և նշանաց։ Իսկ ամենակալն Այ որ կամի զամենայն մարդ զի կեցցեն, իբրև ետես զմտաւորութիւն նորա, ոչ մոռացաւ զքաջին գործ նորա և զպատանեն նա և զաշխատանս Ջգնութեանցն, և ոչ եթող Թշնամւոյն տիրել նմա, և ոչ Թողլ ետ անկանել նմա 'ի խոր վիհս ամբարտաւանութեանն. այլ բաց բանի երբեմն որ ասէ՝ Թէպէտ և զայլ Թաւալեցաք արդարովն՝ նա մի կործանեցաք, զի տէր ձեռնկալու է նորա։ Արդ քանզի զինչ էր նա յայսպիսի խորհրդոց՝ առաջնորդեաց նմա 'ի միտս նորա զգամն Պաւղոսի որ ասէ՝ Թէ

բաւականն անձամբ: Այլ չոգաւ առ ծեր մի անուանի. և ետես ծերն երկուս եթովպացիս սեաւս զի հատանէին յերկուս [illegible] նորա և ձգձգէին զգլուխ նորա առ միմեանս: Այլ իբրև ողջունեցին և նստան, աղաչեաց ըղծերն ասել ինչ նմա: Այլ նա ասէ. ոչ ասեմ ինչ քեզ բնաւ, զի ոչ առնես: Այլ երդուաւ նմա առնել զոր ինչ լսէ: Այլ ծերն ետ նմա [illegible] և ասէ. գնա 'ի քաղաք, և գնեա տասն լիտր հաց և [illegible] գինի և [illegible] միս, և գնա կեր զաւուրս տասն, և ապա եկ առ իս: Այլ գնաց տրտմեալ. և 'ի յաւուրսն և [illegible] [illegible] առ-

ոչ եմ բաւական անձամբ իմով խորհել ինչ: Եւ ասէր. Թէ մինն Պաւղոս ոչ էր բաւական խորհել ինչ անձամբ իւրով, որչափ ես առաւել եմ կարօտ եմ վարդապետել յայլոց. յարուցեալ գնացից առ միայնակեացն այն, և զոր ինչ ասասցէ՝ արարից զայն: Եւ եկ գտանէր անձին և երդուաւ յանձն և ասէ. զոր ինչ և ասասցէ ինձ ծերն, իբրև յԱյ աւանդեալ խրատն այնպէս արարից զայն: Եւ էր ծերն այն առ որ խորհէրն գնալ՝ մեծամեծն յոյժ և [illegible] առաւելութեանն [illegible] լեալ և կարող օգտեցուցանել զորս ընթանային առ նա: Վասն այսորիկ մինչ գնաց առ ծերն և մերձ եղև առ նա, ետես ծերն նստեալ 'ի վերայ երկուց սեաւ նորա երկուս արս սեաւս հնդիկս, որք եդեալ էին ըղթայս 'ի պարանոց նորա, և իւրաքանչիւրն քարշէր յինքն զգլուխ նորա: Զայս տեսեալ ծերոյն ծանեաւ զպատճառն, վասն զի հեղեալ էր. հառաչեաց և արտասուէր առանձինն: Եւ իբրև եմուտ եղբայրն 'ի ներքս, ողջունեաց զնա ծերն և նստան լռելեայն ժամ մի ինչ, քանզի այն էր առաւելութիւն ծերոյն: Եւ զկնի այսորիկ ասէ եղբայրն ցծերն. հայր, շնորհեսցես զիս և ասա ինձ ճանապարհ փրկութեան: Պատասխանի ետ ծերն և ասէ. ոչ կարեմ, որդեակ, ասել զայդ. զի և ինձ այժմոյ է օգնական և ձեռնտու: Իսկ նա ասէ. մի հրաժարեսցես, տէր իմ հայր, շահ ասելով ինձ. քանզի յուսացեալ եմ 'ի քեզ, և երդուեալ զանձինս եդի անձին լսել բանից քոց և առնել զնոսա: Ասէ ցնա ծերն. գիտեմ զի ոչ լսես ինձ, վասն այսորիկ հրաժարիմ 'ի խօսելոյ ընդ քեզ: Եւ նա անհնարին երդուաւ դարձեալ և ասէ՝ թէ զինչ և ասասցես ինձ, լուայց քեզ իբրև հրեշտակի [illegible]: Յայնժամ ասէ ծերն. արարցես ընդ քեզ զանօթս գործոց զայս, և գնա 'ի քաղաքն և գնեսցես հացս տասն և միս լիտրս տասն և տասն չափ գինի, և կեր այսպէս զայն: Եւ իբրև լուաւ զայս, սկսաւ տխրել և արտասուել [illegible] այն, այլ վասն երդմանն հնազանդեցաւ և գնաց: Եւ մինչ գնայր 'ի ճանապարհին, աղէկոծէր 'ի բազում խորհրդոց և ասէր 'ի միտս՝ թէ զինչ կամեցաւ զայս ծերն ասել ինձ, և զիարդ գնեցից զայս ամենայն և [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]: Եւ [illegible] [illegible] [illegible] եհաս 'ի քաղաքն, և 'ի ձեռն [illegible] գնեաց [illegible] և 'ի ձեռն այլում [illegible], և [illegible] այլ և այլ [illegible]. և թէպէտ [illegible] յոյժ վասն [illegible], [illegible] այր մի [illegible] յայ՝ եւ նորա լռելեայն [illegible]. և բազում [illegible] [illegible] զայն [illegible] [illegible] առ ծերանին: Եւ ետես ծերն զի ոչ էր մի հնդիկն յաւս նորա: Ասէ ցնա ծերն. մի [illegible], որդեակ, զոր [illegible] այդ հնազանդել [illegible] զոր և ասացից քեզ:

տուաւոք զմեղանս, և մաշեցան յամօթոյ ամենայն մարմինք նորա. և գնաց առ ծերն։ Եւ տեսանէր ծերն հրեշտակ լուսոյ յաջմէ և յահեկէ նորա, և համբուրեաց զնա և ասէ. որդեակ, նստ ՝ի հեզս և ՝ի խոնարհս բնակեա. երթ կեր հաց յամէն երեկոյի. կեր և ՝ի պատարագ

արդ. առ զայս ամենայն և գնա ՝ի սենեակ քո. և մինչ առնես զկարգ թեթև աղօթից քոց, ՝ի ժամու ճաշոյն կերիցես մի հաց և լիտր մի ջուր, և արբցես մի գինի. զայս այսպէս արասցես աւուրս տասն, և եկ այսր և պատմեսցես քեզ զոր ինչ տացէ ինձ խօսել քեզ։ Իբրև լուաւ զայս ճգնաւորն այն, տրտմեցաւ յոյժ. այլ վասն երդմանն ընդդիմաբանել ոչ կարէր։ Եւ առեալ զայն ամենայն գնաց ողբալով և արտասուօք յոյժ, և նստեալ ՝ի տանն լայր և ասէր. վայ եղկելւոյս, յորմէ պահոց զրկեալ յոր արկածալութիւն անկայ, և զինչ արարից ոչ գիտեմ. կերայց եթէ ոչ կերայց. եթէ ոչ կերայց, բարկանայ ինձ ծեր վասն երդմանն իմ յանուն նորա. զի ուխտեցի թէ զոր ինչ և ասէ ցիս ծերն՝ արարից զայն իբրև յԱյ տուեալ. և եթէ կերայց, զինչ լինիցի աշխատութեան իմ. և արդ Տէր Տէր, նայեաց ՝ի տառապանս իմ և աղօթիւք բանդագուշելոյս և թող զմեղս իմ, զի բանսարկուն գործեր զհնարս ճգնութեան իմոյ։ Այսպիսի ողբովք գնաց ՝ի տուն իւր և արար զամ բան հրամանի ծերոյն, և առաւել աղօթէր. և յորժամ հանդերձեալ էր ուտել, Թանայր արտասուօք զմեղանս իւր և ասէր. Տէր, յիրաւի թողեր զնա։ Իբրև ետես ծեր զխոնարհութիւն և զհնազանդութիւն նորա, ետ մխիթարութիւն սրտի նորա. և ծանեաւ զխոնարհութիւն գործոյն, զի ծանեաւ թէ ընդդէմ զիջուցաւ այն նմա. վասն այնորիկ արտասուօք զահեղագոյն զնայ, և խառնամանէր զբանն մարգարէական՝ եթէ ամենայն արդարութիւնք իբրև զխորձուրձ դաշտական համարեալ է. և եթէ ծեր ոչ չինէր ընտանին և պահէ զ...ն, ընդունայն ալինին պահապանք նորա։ Եւ իբրև լցան աւուրքն այն, զոր կատարեաց զամենայն հրամայեալսն ծերոյն արտասուօք և հեզութեամբ, այնպէս գնաց առ ծերն, առաւել թարշամեալ և խոնարհեալ մարմնով քան զայն՝ որ ՝ի շաբաթուն մի անգամ ճաշակէր զհացն։ Իբրև ետես զնա ծերն այնպէս խոնարհեալ և անուանի փափկացեալ եղեալ ՝ի գնացեալ կին, և փախուցանէ նոցա հրեշտակք լուսոյ երևէին յաջմէ և յահեկէ նորա պայծառ երեսօք, ընդ առաջ գնաց նմա և ուրախութեամբ ընկալաւ, և արարեալ աղօթս նստան խնդալով։ Եւ ապա ասէ ցնա ծերն. որդեակ, մարգարէքն ամ նայեցան ՝ի քեզ և ոչ ետ թողլ թշնամւոյն առնել քեզ. զի սովորութիւն է նորա խորշել զառաքինութիւն և ձգել յամբարտաւանութիւն, և խորհեցուցանէ առնել զգործս առաւել քան զկար և կոչէ ՝ի չափ բարձրագոյն, որպէս զի այսպիսիք զբարձրանալ ձգեսցէ զնոսա։ Քանզի ոչ ինչ իցէ ՝ի մեղաց և յանցանաց այսպէս ատելի Այ իբրև զամբարտաւանութիւն, և ոչ ինչ իցէ պատուական առաքինութիւն առաջի Այ իբրև զխոնարհութիւն և զհեզութիւն. և զայսպիսի փորձել քննեսցես յառաքէ փարթամութեան և մեղսասորին։ Վասն զի զխոնարհութիւն բարձանց ՝ի ճգնութեան յոյժ երկինք էին, քանզի զխոր կործանեսցի էն, իբրև թէ ասէ ՝ի հարանցն ասէ. որ առաւել քան զկարն է, ՝ի դիւէ է։ Արդ ով որդեակ, ընկալ զխրատ իմ և պահեա զնոսա, զի անարատ մնասցես ՝ի գործոցս. մի խոտորեսցիս յաջ և կամ յահեակ, այլ զմիջին ճանապարհ կալցես. քանզի զճանապարհս արքունի գնասցես

կերակրոց կարօտութբ̃, և անցո զժամն թէ կարես։ Եւ յուղարկեաց զնա ասելով. տէր ուղղեսցէ զքեզ և հանցէ որպէս զլոյս զարդարութիւնս քո, և զիրաւունս քո որպէս զօր հասարակ։ Եւ գնաց խնդութբ̃ ասելով. խրատեսցեն զիս երկիւղածք քո և որք ճանաչեն զվկայութիւնս քո։

ԱՍԱՑ' ծերն. որպէս փառք է թագաւորի երթալ 'ի կրօնաւորութիւն, նոյնպէս ամօթ է կրօնաւորի երթալ յաբեղայութենէ և լինել թագաւոր ամենայն երկրի։

ՀԱՐՑԱՒ ծեր' թէ որպէս պարտ է լինել միայնակեցին։ Եւ պատասխանի ետ' թէ որպէս զիս միայն ընդ միայն։

յաղթանուլ զկերակուր, և չափաւոր կերիցես յամենայն երեկոյի. և եթէ հարկ լիցի, առանց երկմտութեն և խղճմտելոյ փոխեսցես զժամն. կամ թէ վասն տկարութեն և կամ վասն այլոյ իրիք պատճառի, և մի խնայեր փոխել զսահմանեալ ժամն. և թէ գիտիցես զքեզ յաւուրն երկու անգամ ուտել կերակուր' մի ստամբեսցիս, զի ոչ եմք ընդ օրինօք բանդապահութեան, այլ ընդ շնորհօքն Յիսուսի Քրիստոսի եմք։ Իսկ մինչ կերիցես, մի յագեսցիս, այլ բանեսցես զքեզ սրբաբ և կարող լիցես 'ի կարգ պահոց. և առաւել 'ի պարարտ կերակրոյն առասցես զայս, և զյուսին 'ի նոցանէ ընտրեսցես. և առաւել քան զամենայն զսիրտ քո պահեսցես, և առաւել քան զամենայն առաքինութիւն զխոնարհութիւն ստասցիր. քանզի պատուիրանն այս է բան մարգարէին հոգի խոնարհ, և զսիրտ բեկեալ Աստուած ոչ արհամարհէ. և դարձեալ ասէ' թէ խոնարհեցայ և կեցոյց զիս. և Եսայիաս ասէ 'ի Տեառնէ' եթէ ես յո՞ հայեցայց, եթէ ոչ 'ի հեզս և 'ի խոնարհս և որք դողան 'ի բանից իմոց։ Արդ դու զամենայն յոյս քո աւանդեսցես 'ի տէր և ընկեսցես 'ի նա զհոգս քո. զի եթէ նա ոչ նայեսցի 'ի քեզ, ընդունայն է վաստակ քո։ Դնասցես, որդեակ, խաղաղութբ̃ զճանապարհս քո, և նա ուղղեսցէ զգնացս քո և հանցէ որպէս զլոյս զարդարութեն քո և զիրաւունս քո որպէս զօր հասարակ։ Այսպէս շահեալ ծերոյն զեղբայրն զայն հաստատեաց զնա, և բարւոք հիւրընկալեալ կերակրեաց զնա, և արձակեաց գնալ 'ի սենեակ իւր։ Իսկ ելեալ եղբայրն անտի գնայր ասելով. խրատեսցեն զիս երկիւղածք քո, տէր, և որք ճանաչեն զվկայութեն քո. և խրատեսցէ զիս արդարն ողորմութբ̃. և զի խրատելով խրատեաց զիս տէր, և 'ի մահ ոչ մատնեաց։ Իսկ յանձն իւր ասէր. դարձ, անձն իմ, 'ի հանգիստ քո, զի տէր օգնեաց քեզ։ Այսպէս գոհանալով գնայ եկն 'ի սենեակն իւր և կայր բարւոք ըստ կարգելոյ ծերոյն' զամենայն աւուրս կենաց իւրոց, և եհաս 'ի չափ հասակի կատարմանն Քրիստոսի։

։ Ասաց ծերն. լուարուք ինձ, որդեակք. զոր օրինակ պարծանք մեծ են թագաւորի եթէ թողու զթագաւորութիւնն և լինիցի կրօնաւոր, վասն զի անանց թագաւորութիւնն լաւ քան զանցաւորսն իցէ, որպէս և ամօթ մեծ լիցէ եթէ թողեալ զկրօնաւորութիւնն' եղիցի թագաւոր ամենայն երկրի. զի թէպէտ և ցանկութիւն առաւել չարժին 'ի բնութիւնս, այլ ժուժկալութիւն և ջանութիւն յերկարեալ չքնացանէ զնա։

ՀԱՐՑԱՆ[1] ծեր՝ թէ ընդէ՞ր յորժամ յանապատի գնամ, երկնչիմ։ Նա պատասխանի ետ՝ թէ այժմէն կեաս*։

ԿՐՕՆԱՒՈՐՆ որ մերկանայ 'ի բաղանիսն, մերկանայ 'ի շնորհացն այ։

ԵՂԲԱՅՐ[2] ոմն երթեալ և առեալ զձև միայնակեցութե՛ և առժամայն արգել զինքն թէ որոշեալ իցեմ յաշխարհէ։ Նա լուեալ զայս ծերոյն՝ եկեալ հանին զնա և եառն շրջել նմա ընդ խուցս եղբարցն և անկանել առաջի և ասել՝ թողութի՛ արարէք ինձ, զի ոչ էի միայնակեաց, այլ տխմար։

ՀԱՐՑԱՆ[3] ծեր. զի՞նչ պարտ է առնել և կեալ։ Իսկ ծերոյն առ 'ի գործոյն չուանաձևութե՛ ամենևին 'ի վեր չհայեցեալ չպարապելով 'ի գործոյն, և պատասխանի ետ՝ ահա տեսանես։

ԱՍԵՆ՝ ծերքն. թէ տեսանես զմանուկ որ ըստ կամաց իւրոց յերկինս ելանէ՛, կալ զնա և ընկեա 'ի վայր, զի օգուտ է նմա։

ՊԱՏՄԵՑԻՆ[4] վասն հօրն Նետրիայի աշակերտի հօրն Սիղուանոսի՝ եթէ յորժամ նստէր 'ի խցի իւրում 'ի լերինն Սինեայ, չափաւորութե՛ վարէր զինքն ըստ պիտոյից մարմնոյ. և յորժամ եղև եպիսկոպոս 'ի Փառան, պնդեաց զինքն խիստ կրօնաւորութե՛։ Ասէ ցնա աշա-

1 Եհարց ոմն եղբայր զծերն և ասէ. ընդէ՞ր երկնչիմ, հայր, մինչ գնամ յանապատ։ Ասէ ցնա ծերն. վասն այնորիկ երկնչիս, զի դեռ ևս կենդանի ես։

* Դարձեալ այլ օրինակ 'ի հն. թարգ-մանութեան. Հարցաւ ծերն՝ եթէ վասն էր երկնչիմ մինչ գնամ յան-ապատ։ Ասէ. զի դեռ չես մե-ռեալ։

2 Եղբայր ոմն ել յաշխարհէ. և իբրև զգեցաւ զձև կրօնաւորութե՛, առժամայն արգել զինքն 'ի սենեկի ուրեմն և ասէր՝ թէ ես հանգստեալ եմ աշխ այժմ։ Իսկ ծերոցն լուեալ զայս՝ գնացեալ հանին զնա և եառն նմա կանոնս, զի գնասցէ որ ըստ օրէ 'ի սենեակս եղբարցն և 'ի ծունր իջեալ ասիցէ՝ Թողութիւն շնորհեսջիք ինձ, ոչ եմ հանգստեալ, այլ դեռ ես եկեալ եմ։ Եւ տրար այսպէս զհրամանս հարցն։

3 Ծեր ոմն եհարց և ասէ. զի՞նչ պարտոփն առնել որք կամիցին կեալ. Իսկ ծերն հիւսէր զարմաւ և ոչ հայեցաւ 'ի վեր, այլ ասէ. գնացեալ աշխատեաց այսպէս որպէս և տեսանես։

4 Ասաց ծերն. եթէ տեսանես մանուկ կրօնաւոր կամաւ իւրով ելանելով յերկինս, կալեալ զոտից նր հարցես զգետնի, այն լաւ իցէ նմա։

5 Ասէին վասն հօրն Նետրիայի՝ եթէ յորժամ բնակէր 'ի Սինա, չափաւորապէս ճգնէր 'ի խցի իւրում. իսկ յորժամ եղև եպիսկոպոս 'ի Փառան, յանհնարինս ճգնութիւնս եդ զանձն իւր։ Ասէ ցնա աշա-

կերտն իւր. Հայր, մինչդեռ էաք յանապատին, ոչ ճըգնէիր այդպէս: Ասէ ցնա ծերն. անդ անապատ էր և աղքատութիւն և լռութիւն, և կամէի հանգուցանել զմարմինս, զի մի հիւանդացայց և խնդրեցից զոր ոչ ունիմ. իսկ այժմ աշխարհ է և պատճառք:

ՀԱՐՑԱՆ ծեր. Էր աղագաւ ոչ կասեցեր 'ի վաստակելոյ: Եւ նա ասէ. վասն զի հանապազ մեռանելոյ ակն ունիմ:

ԵՂԲԱՅՐ ոմն եկն առ հայրն Պիմէն և ասէ ցնա՝ եթէ մեծ փորձութիւն դիպեցաւ ինձ: Ասէ ցնա հայրն Պիմէն. հեռացիր 'ի տեղւոյն յայնմանէ որչափ կարես՝ երթալ ճանապարհ երից աւուրց, և զպահս մի պահեր մինչև ցերեկոյ: Ասէ ցնա. եթէ մեռանիմ և ոչ ժամանեմ զատարին կատարել, զի՞նչ լինիցի ինձ: Ասէ ցնա հայրն Պիմէն. հաւատամ 'ի Տէր, եթէ այժմ եկեալ յինէն՝ ունելով յօժարութիւն զայս առնելոյ և մեռցիս, ընդունելի է ապաշխարութիւն քո առաջի այ:

ԵՂԲԱՅՐ՝ ոմն եհարց ցհայրն Պիմէն և ասէ. մեղս մեծ գործեցի և կամիմ ապաշխարել զերիս ամս: Ասէ ցնա հայրն Պիմէն. կարի սաստիկ է: Եւ ասաց ընդ իրեարս խօսելով՝ եղեն իբրև աւուրք քառասուն, և ծերն նոյնպէս ասէր՝ եթէ բազում են: Ասէ եղբայրն. իսկ քանի՞ ժամանակաց պէտք են: Ասէ հայրն Պիմէն. ես ասեմ, եթէ ապաշխարեսցէ մարդ բոլորով սրտիւ իւրով ճշմարտութեամբ և ոչ ևս յաւելուցու առնել զմեղսն, հաւատամ յԱծ՝ եթէ հաւասար երից աւուրց ընդունի Աձ զապաշխարութիւն նորա *:

կերտ իւր. մինչ յանապատին էիր, ընդէ՞ր ոչ ճգնէիր այսչափ: Ասէ ցնա ծերն. անդ զի միայն էի՝ խնայէի 'ի մարմին իմ, զի մի հիւանդացայց, և օգնական ոչ ունէի. այլ աստ զի թէ հիւանդիմ, ունիմ զբազումս զի սպասեսցեն ինձ. վասն այսորիկ ոչ ևս խնայեմ 'ի մարմին իմ:

: Եղբայր մի եհարց ցհայրն Պիմէն և ասէ ցնա. մեղս մեծ գործեցի, հայր, և կամիմ ապաշխարել զնա զերիս ամս: Ասէ ցնա ծերն. շատ է այդ: Ասէ եղբայրն. և զի՞նչ միթէ մի ամ բաւական է: Ասէ ծերն. և այդ ևս շատ է: Իսկ որք անդ էին՝ ասեն. ապաշխարել զքառասուն օրս այն մեղք: Իսկ ծերն ասէ. հաւատամ զի թէ ապաշխարեսցէ մարդ բոլորով սրտիւ, և այլ ոչ ևս յաւելուցու առնել զայն մեղս, յաւուրս երիս ընդունի Աձ զապաշխարութեն և թողու զմեղս նր:

* Օրինակ մի տպագրեալ հին Եւրոպականեան համառօտ այսպէս. Ասաց հայրն Պիմէն. եթէ ոք 'ի մեղացն 'ի բաց կայ և սրտի մտօք ապաշխարէ զերիս աւուրս, հաւատամ թէ թողու Աձ:

ՀԱՐՑԱՆ ծեր. զի՞նչ է գործ միայնակեցի: Եւ նա ասէ. զխոնարհութիւն ողորմութեան:

ԵՂԲԱՅՐ՝ մին երթեալ առ հայրն Մակար եգիպտացի և ասէ ցնա. հայր, ասա ինձ բան որով ապրեցայց: Ասէ ցնա. երթ 'ի գերեզմանսն և թշնամանեա զմեռեալսն: Եւ նա երթեալ թշնամանեաց և քարկոծ ձգեաց և եկեալ պատմեաց ծերոյն: Եւ ասէ ծերն. ո՞չ ինչ խօսեցան ընդ քեզ: Եւ ասէ. ոչ ինչ: Ասէ դարձեալ ծերն. երթ 'ի վաղիւ փառաւորեա զնոսա: Եւ երթեալ եղբայրն փառաւորեաց զնոսա և ասէ. առաքեալք և մարգարէք և սուրբք: Եւ եկեալ առ ծերն ասէ. փառաւորեցի: Ասէ ծերն. ո՞չ ինչ ետուն պատասխանի: Եւ ասէ՝ ոչ: Ասէ ցնա ծերն. տեսե՞ր որքան պատիւ արարեր նոցա և ոչ լուան քեզ, և որքան թշնամանեցեր զնոսա և ոչ ետուն քեզ պատասխանի. այսպէս և դու եթէ կամիցիս ապրել՝ լեր մեռեալ, և մի զանարգանս 'ի մարդկանէ և մի զփառս համարիր ինչ որպէս զմեռեալ, և կարես ապրել:

ՀԱՐՑԱՆ՝ ծեր՝ թէ ընդէ՞ր սակաւ սակաւ ձանձրանամ: Եւ նա ասէ. վասն զի չև ևս տեսեր զմահն:

ԱՍԱՑ՝ երբեմն հայրն Անտոն՝ եթէ եկեսցէ ժամանակ զի մոլեգնեսցին մարդիկ. և եթէ տեսանիցեն զոք

1 Գնացեալ երբեմն եղբայր մին առ մեծն Մակար եգիպտացի և ասէ ցնա. հայր, ասա ինձ բան, զի կեցից նովաւ: Ասէ ցնա ծերն. գնա դու 'ի գերեզմանսն և անարգեա զմեռեալսն և գժտեա զնոսա: Եւ գնացեալ եղբայրն անարգէր և քարկոծէր զնոսա, և եկեալ պատմեաց ծերոյն: Ասէ ցնա ծերն. և ո՞չ ինչ ասացին քեզ նոքա: Պատասխանի ետ՝ թէ ոչ: Ասէ ցնա ծերն. գնասցես դարձեալ վաղիւն և փառաւորեա և գովեա զնոսա: Եւ գնացեալ եղբայրն գովէր զնոսա և ասէր. առաքեալք և սուրբք և արդարք: Եւ եկեալ պատմեաց ծերոյն և զայն: Ասէ ցնա ծերն. և ո՞չ ինչ պատասխանի ետուն քեզ: Պատասխանի. ետ եղբայրն և ասէ. ոչ ինչ բնաւ: Ասէ ցնա ծերն. տեսանե՞ս թէ որպէս անարգեցեր զնոսա և ոչ ետուն պատասխանի քեզ, և դարձեալ փառաւորեցեր զնոսա և նոքա ոչ ինչ ասացին քեզ. այսպէս և դու եթէ կամիցիս կեալ, լեր անմտաբար մեռեալ, և զանարգանս մի ինչ համարեսցես ոչ զփառաւորելն և ոչ զանարգելն, և կեցցես:

2 Եհարց եղբայրն. ընդէ՞ր ձանձրանամ սակաւ, հայր: Ասէ ցնա ծերն. վասն զի ոչ գիտես դու զատուածային մահն:

3 Ասաց հայրն Անտոն. ոչ թողուցու մեծ զապաշխարութիւն դեռ աշխար-հիս իբրև սատանայի գայր. վասն զի գիտէ եթէ անկար են և ոչ կա-րասցեն ժուժկալել: Այլ եկեսցեն աւուրք զկնի այսորիկ, յորժամ

ոչ մոլեգնեալ, յարիցեն 'ի վերայ նորա ասելով՝ թէ մոլեգնիս, վասն ոչ լինելոյ նման նոցա :

ՀԱՐՑԱՒ ծեր. ուստի՞ լինի ինձ աղէտք աս 'ի պատանեկութենէ փորձելով։ Ասէ նա ասէ. 'ի յոլով ուտելոյ և 'ի շատ քնելոյ :

ՊԱՏՄԵՑԻՆ՝ ունինք 'ի հարանցն վասն սրբոյ ուրումն մեծի, զի թէ գայր ոք հարցանել զնա բանս՝ առնէր բազում ախորժելով. եւ այսպէս առնուլ զկերպարանս իւր և նստէր յաթոռ դատաւորութեան, զի՞նչ կամիս եթէ արարից քեզ. եթէ ասես՝ եթէ ողորմեաց, ասէ քեզ ած. թէ կամիս զի ողորմեցայց քեզ, ողորմեաց և դու եղբօրն քո, և ես քեզ ողորմեցայց. եթէ կամիս զի թողութիւն գտցես, թող և դու մերձաւորին քում։ Ոչ մի թէ պատճառք ինչ իցէ ած. մի լիցի. այլ մեք եմք պատճառք, զի եթէ կամիմք ապրել՝ ապրիմք :

ՀԱՐՑԱՒ ծեր՝ թէ զի՞նչ առնէ զմիայնակեացն միայնակեաց։ Ասէ նա ասէ. ամենայն բարեաց գործոց առգասիք և ամենայն չարեաց որոշումն :

ԱՐԹԵԱԼ՝ երբեմն հայրն Իսահակ առ հայրն Պիմէն և տեսեալ զնա զի լուացեալ էր զոտս իւր, և ունելով համարձակութիւն ասէ ցնա. զիա՞րդ կամեցան ոմանք վարել զանձինս իւրեանց խստութք : Ասէ ցնա հայրն Պիմէն. մեք ոչ ուսաք մարմնասպանք, այլ ախտասպանք :

մոլին մարդիկ. և եթէ տեսանեն զոք՝ որ ոչ մոլի, ասեն՝ թէ դու մոլիս. վասն զի ոչ եզե նման նոցա :

1 Եղբայրն ասէ. յուստի՞ շարժին յիս պատանեկան խորհուրդք : Իսկ ծերն ասէ. յանպատրաստ ուտելոյ և 'ի քնոյ :

2 Ասէին զհօրէ ումեմնէ մեծէ՝ եթէ յորժամ գայր ոք առ նա հարցանել ինչ բան, ասէր ցնա ծերն. ահա ես գտանիմ նստիմ 'ի միջի. զի՞նչ կամիս զի արարից քեզ. եթէ ասես՝ ողորմեաց ինձ, ասէ ցքեզ ած՝ ողորմեաց և դու եղբօր քո. եթէ ասես՝ թող ինձ, ասէ ցքեզ ած՝ թողցես և դու ընկերին քո. միթէ անիրաւութիւն ինչ իցէ այս առ ած. քաւ լիցի. տեսանեմ՝ զի 'ի մեզ է կեանքն մեր եթէ կամիցուք :

3 Եղբայր մի եհարց ցծերն. զի՞նչ սահման պարտ է կրօնաւորի : Ծերն ասէ. մշակել զամ գործս բարիս և մերժել յամենայն չարութէ :

4 Գնացեալ երբեմն հայրն Իսահակ առ հայրն Պիմէն և տեսեալ զի արկեալ էր սակաւ մի ջուր յոտս իւր, և զի ունէր առ նա սէր յոյժ և համարձակութի, ասէ ցնա. զիա՞րդ ոմանք 'ի հարցն հոգեհայրեցին զամենայն մխիթարութի մարմնոյ, և յոյժ ծնծղութի խստակեցին զանձինս իւրեանց : Ասէ ցնա հայրն Պիմէն. մեք ոչ ուսաք յուսանել սպանանել զմարմին, այլ ուսաք սպանանել զախտս մարմնոյ :

ՀԱՐՑԱՒ ծեր. ընդէ՞ր յորժամ նստիմ 'ի խցին, սիրտ իմ զնայրոք յածի՞ն: Եւ նա ասէ. վասն զի արտաքուստ զգայութիւնք մեր և լսելիք չարչարին, տեսանելիք, հոտոտելիք, ճաշակելիք, խօսելիք. այսք ամենայն եթէ ունիցին յինքեանս սուրբ արդասաւորութիւն, ապա և նոքա քննեն յառողջութեան և 'ի ցածութեան պահեն:

ԵՀԱՐՑ[1] հայրն Աբրահամ ցհայրն Եւթաղիոս' որպէս լաւ է, հայր, փառօք յարգեցից զանձն իմ, եթէ անարգեցից: Ասէ ցնա հայրն. կամիմ ընդ փառսն. քան թէ ընդ անարգութիւն: Ասէ հայրն Աբրահամ. զիա՞րդ: Ասէ ծերն. եթէ արարից գործս բարիս և փառաւորեցայց, կարեմ դատել զխորհուրդս իմ թէ չեմ արժանի փառացդ այդոցիկ. իսկ անարգութիւն 'ի ժամու իւրոց լինի, և զիա՞րդ կարէ մխիթարել սիրտս' մարդկան գայթակղելով յիս. արդ լաւագոյն է զբարիս գործել և փառաւորիլ քան զժամանն և անարգիլ: Ասէ հայրն Աբրահամ. ազնիւ ասացեր, այդ այդպէս է:

ՀԱՐՑԱՒ ծեր. ուստի՞ ստանայ զխոնարհութիւն հոգի: Եւ նա ասէ. յորժամ վասն իւրոց չարեացն միայն հոգասցէ*:

ԱՍԱՑ[2] հայրն Եղիաս' եթէ զինչ համարձակեն մեղք ուր ապաշխարութիւն է, և զինչ օգուտ է 'ի սիրոյ ուր ամբարտաւանութիւն է:

ՊԱՏՄԵԱՑ մի աղէքսանդրացի զնաց յանապատն առ եպիսկոպոսապետն կրօնաւորիլ, որ նստէր 'ի լռութեան,

[1] Եհարց երբեմն հայրն Աբրահամ ցհայրն Եւթերիոս և ասէ. զինչ իցէ բարի, հայր, փառս որսայցեմ անձին, եթէ արհամարհութեան: Իսկ նա ասէ. և այժմ զփառս կամիմ ինչ լինել քան զանարգութիւն. զի թէ արարից ինչ գործ բարի և փառաւորեցայց նովաւ, կարող եմ դատել զիս և խոնարհեցուցանել զխորհուրդս և ասել' եթէ ոչ եմ արժանի գովութեան և պատուոյ. իսկ արհամարհութիւն ծնունդ իցէ խենէշ և չար գործոց. և թէ առնեմ զայն, զիա՞րդ կարացից մխիթարել զանձն իմ և յարուցանել զսիրտ յորժամ գայթակղին յիս ամենայն մարդիկ. լաւագոյն իցէ առնել զբարի և փառաւորիլ, քան զչար գործել և նախատինս լինել: Ասէ հայրն Աբրահամ. բարւոք ասացեր, հայր, ճշմարիտ այդ այդպէս է:

* Այլ օրինակ գտանի 'ի հին Բարգմանութեան: Հարցաւ ծերն. և զիա՞րդ ստանայ հոգի զխոնարհութիւն: Ասէ ծերն. եթէ միայն զանձինն իւրոյ հոգասցէ զչարիս:

[2] Ասաց հայրն Եղիաս. ոչ ինչ զօրութիւն ունի մեղք ուր իցէ ապաշխարութիւն, և ոչ շահ 'ի սիրոյ իցէ ուր գտցէ ամբարտաւանութիւն:

և ասէ ցնա. Հայր, կամիմ կրօնաւորիլ աստ և ունիմ կին և որդիս։ Այլ նա ասէ. փոխանակ որդւոյն կամիս մերժանե՞լ, որդեակ։ Այլ ասէ քահանայն. զայդ ասա- ցանես և զանձն քո ոչ ուսուցանես. դու Թողեր զորդի զհարսն քո զեկեղեցին սուրբ և զհօտդ որդիսն որ, և ասես ցիս զայդպիսի բանս. և լուաւ առ քեզ բան ուսու- ցին, ունելով գերան յաչսդ՝ հանել ջանաս զշիւղն յեռ։

ՄԱՅՏ¹ ծեր. ես հաւատամ եԹէ ոչ է անիրաւ Աստուծ 'ի բանսդ հանել և 'ի բանս արկանել։

ՄԱՅՏ ծեր՝ եԹէ ոչ երբեք կրկնեցի զչար կարգացի հասանել։

ՄԱՅՏ² ծեր՝ եԹէ որքան կարեն աստ աշխատել, նոքին առ 'ի նախահաստակին հանգստեան։ Ոչ այս ասէր վասն ըն- ներելոյ նոցա ազատ 'ի հոգոց աշխարհիս այսորիկ։

Թէ կամիս զհարԹինն վարել, այս է. ոչ շարժել հա- նել 'ի գլուխ, և ոչ երկուս, այլ ամենայն աւուր յենանե- բորդ ժամուն չափով ընկել և կշռով ուտել և չափով խօսել, աղօԹել, աշխատել, ննջել և պահոց ժողով- Թեամբ համառնել և յաշխարհի նստել և կանոնս ու- նել, ողորմած լինել 'ի վերայ որբոց և այրեաց։ Այս ե- րիս առաքինուԹիւն մեծ են քան զամենայն. ողորմուԹի և աղօԹք և պահք. ողորմուԹիւն մեծ է քան զաղօԹսն, և աղօԹքն մեծ են քան զպահսն. աղօԹքն զհրեշտակս մերձէ, և պահքն զդեւսն ցամաքեցուցանէ, և ողորմուԹիւն զատկըն նուաճեցուցանէ։

ՄԱՅՏ³ հայրն Սիմէոն. կատարելուԹիւն պղնձի պա- քինող է ընդ մարդ և ընդ Աստուծ. և յորժամ 'ի բաց կայ մարդ 'ի կամաց իւրոց վասն Այ, նորին ժամանայն հաղի յԱծ, զի քակեցաւ պարիսպն։

¹ Այսպէս հայրն Անուբ. հաւատամ զի ոչ անիրաւէ Աստուծ, զի Թէ հան- ցէ 'ի մեղս բանսդ և արգելցէ 'ի միւսն բանս, վասն այսորիկ յամե- նայնի նեղել զանձն իցէ Ջանալուարհ Այ։

² Այսպէս ծերն. Թէպէտ և աշխատեցաւ եղեն սուրբքն յերկրի, այլ ասէին և առա հանգիստ ինչ, այսինքն է զի ազատեցան 'ի հոգոց աշ- խարհիս այսորիկ.

³ Այսպէս հայրն Գիմէն. կամք մարդոյն պարիսպ պղնձի է ընդ մէջ իւր և Այ, և քար գայԹակղուԹեան. իսկ եԹէ Թողցէ մարդ զկամս իւր, կարող իցէ ասել՝ եԹէ աստուծով իմով անցից ընդ պարիսպս. իսկ ե- Թէ կացցէ 'ի կամս իւր, 'ի մէջոս մեծամեծս անկանի նա։

ԱՍԱՑԻՆ ծերք՝ եթէ ամենայն առաքինութեան վերադասն է գիտութիւն ընտրութեան։

ԱՍԱՑ ծեր՝ եթէ որ անարգանաց և նախատանաց և վնասուց համբերէ, այնպիսին կարէ ապրել։

ԱՍԱՑԻՆ ծերքն. գթասական միտք երբէք տան խորհրդոց։

ԱՍԱՑԻՆ ծերքն. կնգուղ նշանակ է անմեղութեան։

ԱՍԷՐ հայրն Յոբ՝ թէ մարդ որ անկանի նման տարակոյս 'ի գրոց և ոչ երթայ աւտանի առ գիտունսն, նման է պատառակեալ որմոյ 'ի հեղեղաց քախմանէ, զի այնպէս նեղի և պատառի 'ի հերձուածս 'ի ծուռ տեսլեանն։

ԱՍԱՑԻՆ ծերք՝ եթէ հայելի է միայնակեցին յարգելանելին խաղաղանալ։

ՅՈՐԺԱՄ գնաց Եւագր յԵգիպտոս և ետես զկարս հարցն որ կային անդ, զարմացաւ և ասաց ընդ ծեր ոմն մեծ՝ եթէ յազգն Յունաց ընդէ՞ր ոչ կայ այսպիսի ճգնութիւն և ընտրութիւն։ Եւ ասէ ծերն. վասն հպարտութեան, քանզի ախտն այն երբարձ 'ի նոցանէ զխոստակ և եղ նոցա բանականութիւն։

ԱՍԱՑԻՆ ծերք՝ եթէ պսակ է միայնակեցին խոնարհութիւն։

ՄԻՆ եղբայր եհարց զծեր մի տեսող՝ թէ զի՞նչ է բանն զոր վասն Մակարի ասէ՝ եթէ հայեցաւ յայսկոյս յայնկոյս և ոչ զոք ետես, այսպէս ասացն զեգիպտացին։ Եւ ասէ տեսողն. հայեցաւ Մակարէս 'ի խորս իւր եթէ իցէ՞ հաճոյ թէ ոչ. 'ի ձախմն հայեցաւ թէ սատանայ իցէ՞ անդ և դղրդէ, և ոչ ետես զնա. հայեցաւ յաջ թէ իցէ՞ առգելիչ 'ի հրեշտակաց, և ոչ ետես. այսպէս գիտացեալ եթէ առանց մեղաց է գործն՝ սպան զնա։

ԱՍԱՑԻՆ[1] ծերք՝ եթէ հոգի մարդոյն որպէս աղբիւր է. եթէ պեղեսցես՝ յստակի, և եթէ լցցես՝ կորնչի։

ԵՀԱՐՑ ոմն յեղբարցն զծեր մի և ասէ. զի՞ է այս զի ոչ օգնէ խորհուրդս գործոց իմոց։ Եւ ասէ ծերն. զի ոչ ունիս կատարեալ գործ, զի թէ ունէիր՝ օգնէր քեզ։

ՀԱՅՐՆ Սերապիոն ասաց՝ եթէ քաղաքացին որ 'ի մէջ պահնակացն յառն կացեալ ոչ ննջեսցի։

[1] Ասաց ծերն՝ եթէ հոգի նման է աղբեր. եթէ ոք քրէ զնա և մաքրէ մեղս՝ ապրի և յորդի. իսկ եթէ 'ի վերայ լցցէ աղբ աղտեղի՝ ցամաքի և կորնչի և անհետանայ։

ՄՕԱՑԻՆ ծերքն. քսան ամ պատերազմեալ ընդ մի-ում խորհրդեան, զի զնոմ իբրև զմի մարդ տեսցուք։

ՄՍԱՑԻՆ ծերք. մի առնիցես ինչ մինչև յառաջագոյն քննեսցես 'ի սրտի քում, եթէ վասն այնր լինիցին զոր կա-միցիս առնել։

ԵՐԵՔ եղբարք ելին 'ի հունձս և առին առ մի երե-քեան և գնացին 'ի հնձել. և յառաջնում աւուրն հի-ւանդացաւ մին 'ի նոցանէ և չոգաւ 'ի խրճիթն իւր և այլ ոչ ևս ետես զնոսա։ Եւ ասեն երկու եղբարքն. տէր ած եղբօրն մերում, օգնեա մեզ աղօթիւք նորա փոխա-նակ անձին նորա։ Եւ փութով կատարեցին զհունձն։ Եւ եղբայրն յարեաւ 'ի հիւանդութենէն, և ահա ան-ցեալ էր ժամանակ հնձոցն։ Եւ երկու եղբարքն բերին զմասն նորա և ասեն ցնա. առ զվարձս քո։ Եւ նա ա-սէ. ես ոչ ունիմ վարձ, զի ոչ աշխատեցայ։ Եւ ասեն նոքա. աղօթքն քո ընդ մեզ էր։ Եւ յետ բազում հա-կառակութեան գնացին 'ի դատաստան առ ծեր մի, և զար-մացաւ ծերն և ետ հարկանել ժամ և ասէ. եկայք լուարուք ճշմարիտ դատաստան։ Եւ յորժամ եկին, ա-ղաչէր հիւանդացեալ եղբայրն և ասէր. ես յառաջնում աւուրն հիւանդացայ և ոչ կարիմ ունել զվաստակ այ-լոց։ Եւ ասեն ընկերքն. թէ դորա աղօթքն չէր լեալ ընդ մեզ, մեք ոչ կարէաք հնձել զարտն զայն մեծ թէ և զայլս կալեալ էաք 'ի վարձու։ Եւ իրաւունս համա-րեցան առնուլ եղբօրն բաժին ընդ եղբարսն, զի աղօթ-քն նորա ընդ նոսա էր, և փառաւորեցին զած ընդ կա-տարեալ և ընդ անմոռանալի սէր եղբարցն՝ կատարեալ և սքանչելի զարմանալի արանցն անդրահաւատից։

ՀԱՅՐՆ[1] Սոփրոնիոս ասաց՝ եթէ ես յորժամ մանկա-գոյն էի յարգելանին իմում, չափ ժամու պաշտաման չունէի, այլ տիւ և գիշեր ինձ ժամ աղօթից էր։ Ասէր նոյն ծեր՝ եթէ 'ի կող ոչ եդէ զքառասուն ամ։

ՀԻՆԳ[2] արք 'ի յեղբարց անապատին սուրբ եռանդաւորք գործոց գնացեալ առ ծեր մի կատարեալ հարցանել վասն հոգևոր իրաց և շահել 'ի նմանէ. և յորժամ գնա

[1] Ասաց հայրն Սոփրոնէ. ես մինչ մանուկ էի և նստէի 'ի սենեկի իմում, ոչ ունէի ևս կարգեալ ժամ աղօթից, այլ տիւ և գիշեր ան-դադար աղօթէի։

[2] Եղբարք հինգ գնացին երբեմն առ ծեր մի, և եհարց ծերն զմի

ցին, ընկալաւ զնոսա ծերն զուարթութեամբ որոյ ողջունելով զնոսա 'ի խաղաղութիւն. և յորժամ խնդրեցին 'ի նմանէ խրատս շահաւորս, նա սկսաւ հարցանել զմի մի 'ի նոցանէ զարուեստէ նոցա: Ասաց ումն 'ի նոցանէ. ես սփռայ հիւսեմ, հայր: Եւ ծերն ասէ. Ած հիւսեսցէ քեզ պսակ, որդեակ: Եւ երկրորդն ասէ. հասիր գործեմ ես, հայր: Ասէ ցնա ծերն. Ած տացէ քեզ զօրութիւն, որդեակ: Եւ երրորդն ասէ. ես մաղս կազմեմ, հայր: Ասէ ցնա ծերն. Ած պահպանէ զքեզ, որդեակ: Եւ չորրորդն ասէ. ես գիրս գրեմ, հայր: Ասէ ցնա ծերն. դու գիտես, որդեակ: Եւ հինգերորդն ասէ. ես վուշս գործեմ, հայր, 'ի հանդերձս: Եւ ծերն ասէ. ես չեմ անդ, որդեակ: Եւ զարմացան եղբարքն և խնդրէին աղաչանօք մեկնութիւն առնել պատասխանեացն իւրոց: Եւ ասէ ծերն. սփռայն արթուն և ժիր պահէ զգործոյն և այնպիսեացն է պսակն, և հասկին գործ է որ ուժոյ պէտս ունի և խնդրեցի նմա զօրութիւն, և մաղագործն պէտս ունի պահպանութեանն այ, զի 'ի գեղս և 'ի քաղաքս շրջի ծախելով զարուեստն, և գրագիրն որպէս 'ի մեծ հայր լինիցին և յայլմն որպէս 'ի փոքր, և վշտագործն երթևեկութի ունի առ արս և կանայս. և այլ արուեստք 'ի տեսանելն յայտնի երևին թէ գործ կրօնաւորաց է, և նորայն գործ աշխարհականի. և զբաղն նիւթ հպարտու-

'ի նոցանէն և ասէ. դու զի՞նչ աշխատիս 'ի սան քումդ: Իսկ նա ասէ. սփռոցս հիւսեմ: Ասէ ցնա ծերն. Ած հիւսեսցէ քեզ պսակս, որդեակ: Իւ ցերկրորդն ասէ. և դու զի՞նչ աշխատիս 'ի սան քումդ: Իւ նա ասէ. արմաւենիս գործեմ փոխիայ: Ասէ ցնա ծերն. Ած զօրացուցանէ զքեզ, որդեակ: Իւ ցերրորդն ասէ. և դու զի՞նչ աշխատիս, որդեակ: Իւ նա ասէ. ես մաղս գործեմ: Ասէ ծերն. Ած պահեսցէ զքեզ: Իւ ընդ չորրորդն ասէ. և դու զի՞նչ աշխատիս: Իւ նա ասէ. ես գրիչ եմ, հայր: Ասէ ցնա ծերն. դու զի՞նչ գիտես թէ զի՞նչ գրեսցես: Իսկ ընդ հինգերորդն ասէ. և դու զի՞նչ աշխատիս, եղբայր: Իւ նա ասէ. ես կտաւս անձեմ, հայր: Ասէ ցնա ծերն. ես առ այդ բան և գործ ինչ ոչ ունիմ: Յայնժամ եղբարքն աղերսեին աղաչանօք ասեն յայտնել նոցա թէ զի՞նչ է որ նմանն միմեանց ոչ ասաց բան նոցա: Ասէ ցնոսա ծերն. այս ինչ է, քանզի որ հիւսէ զսփռոցն՝ աշխատի յոյժ, եթէ զգաստ է առանձին այ՝ պսակ իւր հիւսեսցէ. իսկ որ զարմաւ գործէ՝ աշխատի առաւել յոյժ, զօրութիւն նմա պիտոյ իցէ. և որ զմաղս գործէ՝ նա 'ի գիւղս շրջի, նմա զպահպանութեան պիտոյ է. իսկ գրչին խոնարհութեան պէտք են, զի մի հպարտասցի 'ի գործս իւր, ոչ յաղթեսցի զնա. իսկ առ կտաւագործն բան ոչ գոյ իմ, զի 'ի վաճառականաց իցէ նա. քանզի թէ տեսցեն զոք որ բարձեալ է սփռոց և կամ սակրիթ կամ գիրս և կամ մաղս, ասեն՝ ահա կրօնաւոր է, զի խոտ է նորա գործն նիւթ հեղ.

թեան զայն ունի, զի մնացական է գործն, և այլն խոնարհին զի անցաւոր է և դիւրանցս գործեն ։

ՅԱՐՈՒՑԵԱԼ ոմն միայնակեաց մերժէր յերիցուէն արտաքոյ եկեղեցւոյն. իսկ հայրն Բեսարիոն յարուցեալ ընդ նմին արտաքս ելանէր *.

ՍԱՑԻՆ ծերքն՝ եթէ ոչ այլ ինչ խնդրէ ած 'ի նորամուտ միայնակեցէ, բայց հնազանդութիւն 'ի ձեռն մարմնոյն աշխատութեան ։

ԼՈՒԱՒ՝ հայրն Աբրահամ թէ ոմն 'ի ծերոցն ասաց՝ թէ յիսուն ամ վաստակեցի զցայգ և զցերեկ և ապա կարացի սպանանել զախտս յանձնէ իմմէ ։ Եւ եկն առ նա և ասէ. դու ասացեր զբանս զայս ։ Եւ ասէ՝ այո ։ Եւ ասէ ցնա. թէ գնաս 'ի խցիկն քո և տեսանես անդ կին մի, կարես իմանալ թէ չէ կին ։ Եւ նա ասէ՝ ոչ, բայց կարեմ կռուել ընդ խորհուրդս իմ զի մի մերձեցայց ։ Եւ ասէ ցնա. թէ գաս ընդ անապատ և տեսանես ընդ քարինս եղեալ մեղք, կարես իմանալ թէ այս չէ մեղք ։ Եւ ասէ՝ ոչ, այլ կարեմ կռուել ընդ խորհուրդս իմ զի մի կերայց 'ի նմանէ ։ Եւ ասէ ցնա. թէ գան երկու եղբարք առ քեզ, որ մինն հայհոյէ զքեզ

իսկ եթէ զոք տեսցեն զի վաճառեսցէ կառաւս, ասեն՝ ահա վաճառականք գան. զի այս գործ աշխարհականաց է ։ Իբրև լուան զայս, շահեցան յոյժ և ուրախացեալ գնացին՝ երկրպագելով սուրբ ծերոյն ։

* Այս օրինակ պատմի 'ի հին Թարգմանութ. Եղբայր ոմն անկաւ 'ի մեղս և քահանայն եհան զնա յեկեղեցւոյն. և ել ընդ նմա հայրն Բեսարիոն ասելով, և ես մեղաւոր եմ իբրև զնա ։

+ Այսպէս զծերոյ ումեմնէ՝ եթէ եկաց զամս յիսուն 'ի յաղթելանդի, և 'ի շաբաթուն մի անգամ ճաշակէր հաց և ջուր, և ասէր թէ մեռուցի ես զախտ իմ զպոռնկութեան զարծաթսիրութեան և զփառասիրութեան և զայլ ամենայն չարիս ։ Լուեալ զայս հայրն Աբրահամ զի ասէր նա զայս, եկն առ նա և ասէ ցնա. դու ասացեր զբանս զայս՝ թէ մեռուցի ես զախտս ։ Եւ նա ասաց. այո ես ասացի ։ Ասէ ցնա հայրն Աբրահամ. ահա ես իբրև մտի 'ի սենեակ քո և գտի կին ոմն որ նստէր 'ի մահճին քո, արդ կարող իցես զսա ոչ համարել զնա կին 'ի միտս քո ։ Ասէ ցնա ծերն. ոչ, այլ պատերազմիմ ընդ խորհուրդս իմ ոչ մերձենալ 'ի նա ։ Ասէ ցնա հայրն Աբրահամ. ահա ոչ ես մեռուցեալ, այլ կենդանի է զեռ ևս այս ախտս 'ի քեզ, այլ միայն կապեալ կայ ։ Դարձեալ մինչ շրջէիր, տեսեր վէմ մի և կղմինտր և 'ի մէջ նոցա եղեալ ոսկի. արդ կարէ՞ն միտք քո հաւասար քարին և հողոյն համարել զոսկին զայն ։ Պատասխանի ետ ծերն և ասէ. ոչ, այլ պատերազմիմ ընդ խորհուրդս իմ, զի ոչ առից զնա ։ Ասէ ցնա Աբրահամ. ահա և այս ախտս կենդանի է, այլ կապեալ կայ ։ Ասէ դարձեալ հայրն. ահա լսես

միշտ և միւսն բարեբանէ հանապազ, կարէ՞ս միով կամաւ ընծայել 'ի նոսա ։ Այլ ասէ՝ ոչ, այլ կամիմ ընդ միտս իմ առաւնել զհայհոյիչն իբրև զգովողն ։ Այլ ասէ ցնա Աբրահամ. հայր, ահա յայտ արարեր թէ ոչ սպաներ զախտն, այլ կենդանի է 'ի քեզ և յամենեսեան, և տան պատերազմ իբրև կենդանիքք. և արդ մի պարծիր ։

ԱՍԱՑԻՆ ծերք՝ եթէ ամենայն երկրորդ 'ի վերայ քո յարուցելոց խորհրդոց, երրորդ ասա՝ մե՞ր ես եթէ 'ի թշնամեացն. և ամենայն իրօք խոստովանեսցէ ։

ՀԱՅՐՆ Նեստերիոն ասաց 'ի մեռանելն իւրում, եթէ հանգոյն սերովբէից և քերովբէից պարտ է լինել միայնակեցաց՝ ամենեւին աչին ։

ԾԵՐ մի էր 'ի Տերենութ և էր նորա եղբայր. մեռաւ եղբայրն և եթող տղայ մի ամաց երից, և երթեալ ծերն էած յանապատն, և սնոյց ընդ ոլքք և բանջարովք ։ Այլ իբրև եղև ութևտասնամեայ՝ ել 'ի մարմնոյն. և ծերն տեսանէր 'ի տեսլեանն 'ի խաւարին և յաղջամղջջին տեղւոջ զմանուկն ։ Այլ լայր դառնապէս և դատ դնէր ընդ Այ՝ եթէ զի՞նչ է այն տեղին. զմարդ չէ տեսեալ մանուկն և հաց չէ ճաշակեալ և սրբութբ կեցեալ է վասն քո, քո արդար դատաստանդ՝ չէ այն նորա տեղի. յայտնեաս ինձ, ապա թէ ոչ՝ դառն տանջանօք վտանգի իմ ծերութիւս ։ Եկն հրեշտակն 'ի տեսլեանն. ծեր, թէ էր մանուկն ամենայն բարեձևութբ, բայց հպարտ էր, վասն այնորիկ կայ 'ի խաւարի ։ Եկ ծերն. և բարեձևութիւնն չկարաց բժշկել զհպարտութիւն ։ Եկ հրեշտակն. վասն զի չեթող՝ ընդ իւր տարաւ. զամենայն մեղս զոր ոչ թողու մարդ 'ի կենդանութեն իւրում, այլ ընդ իւր թաղէ 'ի գերեզմանի, անբժշկելի լինի նմա խաւարն և հուրն անշէջ. և դու ոչ բարւոք գործեցեր, զի 'ի մարմնի ոչ խրատեցեր և բժշկեցեր ։ Այլ ծերն լալով անցոյց զամենայն աւուրս կենաց իւրոց մինչև ցմահ ։

ԱՀԱՐՑ՝ եղբայր ոմն զծերսն. զի՞նչ է մշակագործու-

զու զեղբարց երկուց զի մինն օրհնէ զքեզ և միւսն ասէ և բամբասէ, և եթէ զոյգն ու քեզ երկոքեանն՝ կարեմ իցես հաւասար ընդունել զնոսա ։ Ասէ. ոչ, այլ պատերազմիմ ընդ խորհուրդս բարի առնել և առնելոյն իբրև օրհնելոյն իմոյ ։ Ասէ ցնա Աբրահամ. ահա կենդանի են ամենայն ախտք, այլ կապեալ կան 'ի սրբոց շնորհօքն նոյ ։

։ Եղբայր ոմն եհարց զծերսն և ասէ. մեք եմ, հայր, մշակութիւնք

թիւն հոգւոց զի պտղաբերիցէ ։ Այլ ասէ ծերն․ միակա-գործութիւն հոգւոյ է լռութիւն և ժուժկալութիւն և վըշ-տագնութիւն և ցաւակցութիւն և յաճախումն աղօթից և ոչ հայել՝ի յանցանս այլոց, այլ յիւրն միայն․ եթէ զայ-սոսիկ ստանայ, ոչ յամէ մինչև պտղաբերեսցէ հոգին ։

ԱՅԼ՝ դարձեալ ծերն՝ եթէ մանուկ որ ընկենու զսերմն իւր ՚ի մէջ երիցանց, նման է որ ընկենու հուր ՚ի ծոց եղբօր իւրոյ ։

ԱՅԵՆ ծերքն․ խրատեցէք զմանկունս, եղբարք, զի մի նոքա զմեզ խրատեսցեն ։

ԱՍԻՆ երբեմն ծեր ոմն մեծ տեսանել զմանկտաղմն ՚ի խուղսն․ և էր անդ մանուկ մի, որ դիւրաւ առնոյր ՚ի բե-րան զգիրս սուրբս ։ Այլ հարցեալ վասն նորա հարանցն ցնա՝ թէ զիա՞րդ այսպէս դիւրաւ ընդունի զգիրս սուրբս յիմքեան, և են այլք որ եթէ աշխատին՝ և սակաւ ինչ կարեն առնուլ ՚ի բերան ։ Պատասխանի տուեալ ծերոցն ասէ․ Ջուրք ՚ի ներքոյ երկնից ՚ի միում վայրի են․ բայց են ապա մասունք յաշխարհիս խոնարհագոյնք, յորում եթէ խնդրեսցէ ոք ջուր՝ վաղվաղակի գտցէ․ և դար-ձեալ են տեղիք յաշխարհիս բարձրագոյնք, յորում ե-թէ խնդրեսցէ ոք ջուր՝ աշխատութեամբ կարասցէ ոք գտա-նել ։ Այսպէս և յանձինս․ վասն զի են անձինք որ սա-կաւ ինչ ունին կցորդութիւն ընդ չարութեան, և յարժամ կամին խնդրել զգիտութիւն՝ վաղվաղակի գտանեն․ և դարձեալ են անձինք կցորդակիցք չարեաց, նոքա աշ-խատութեամբ առնուն զգիտութիւն ։

ԱՍԱՑ [2] սուրբն Մակար՝ եթէ չար որ ոչ կատարի, չէ չար․ և բարի որ ոչ կատարի, ոչ է բարի․ և մարդ՝ որ ոչ կայ ՚ի նմա խորհուրդ չար և բարի, նման է երկրին

հոգւոյ ։ Ասէ ցնա ծերն․ միակութեան անձին է հանգարտութիւն մարմնոյն իւրոյ և աղօթք յարաժամեալ և ոչ տեսանել զմեղս ուրուք, այլ զիւրն միայն․ և եթէ յայսոսիկ յամեսցի մարդ, փոյթ բերցէ պտուղ անձին ։

[1] Ասաց ծերն․ մանուկ որ արկանէ զսերմն իւր ՚ի մէջ այնոցիկ որք քան զինքն աւագ իցեն, նման է այն որ արկանէ զհուր ՚ի ծոց իւր և ըն-կերի իւրոյ․ վասն այսորիկ խրատեցէք, եղբարք, զմանկունս, զի մի նոքա խրատեսցեն և լցցեն զձեզ ։

[2] Ասաց ծերն․ ամենայն չար զոր ոչ կատարեսցէ մարդ գործովք, ոչ է չար․ նոյնպէս և ամենայն արդարութիւն զոր ոչ կատարէ ոք զնա գործովք, ոչ եւս է արդարութիւն ։ Քանզի մարդ որ ոչ ունիցի խոր-հուրդ չար և բարի, նման իցէ նա երկրին Սոդոմայ և Գոմորայ, որ

տղամարդոց. զի երկիր բարի ցորեան և աւելորդ բան ջաքս ծնանի ։

ՄԻՆ 'ի Սկիւթաց եկն 'ի Աթենքայիս և նստաւ անդ, և տարաւ իւր բազում աւուրց հաց, որպէս և էր սովորութիւն Սկիւթաց։ Եւ եկին առ նա Աթենացիքն և ասեն. որպէս պահէք դուք զբան տեառն որ ասէ՝ թէ զվաղուին մի հոգայք։ Եւ նա ասէ ցնոսա. և դուք որպէս առնէք։ Եւ նոքա ասեն. մեք զօրըստօրէն գնեմք ձեռագործօք մերովք 'ի փողոցէն։ Եւ ասէ ցնոսա սկիւթացին. իմ փողոց և խանութ խուցն իմ է, ես զիմ օրըստօրէն անտի գնեմ վաստակօք իմովք։ Եւ նոքա գովեցին զնա և ասեն. Ճշմարիտ լաւ է ընտրողութիւն քան զկատարեալ որբնապահութիւն ։

ԵՂԲԱՅՐ մի եհարց զհայրն Միսին և ասաց. տանջիմ, հայր, վասն սուրբ երրորդութեանն իմանալ ինչ օրինակ և ոչ կարեմ։ Եւ նա ասէ. խնա նշանակ հօր՝ զարեգակն, և ճառագայթին՝ զորդին, և երեւմանն՝ զհոգին. և որպէս ոչ հասանես 'ի բարձրութիւն արեգականն և ոչ շօշափել զճառագայթն և ոչ քննել զերեւումն զայն, նա առաւել և ոչ վասն երրորդութեանն կարես հասու լինել, զի օրինակս ծառայ է և գործ մի փոքր նմա։ Եւ լուեալ եղբայրն ետ փառս այ և հանգեաւ ։

ԶՈԳԵՒ՝ երբեմն Պաւղոս աշակերտ հօրն Ամոյ գնել արմաւենի, և այլոց յառաջագոյն էր տուեալ ըզգինսն. իսկ հայրն Ամր ոչ երբէք յառաջէր և տայր արբան իւրք, այլ 'ի ժամանակին առաքէր զգինսն և գնէր։ Նորա երթեալ Պաւղոս և յայլ տեղիս վասն արմաւենեաց, և ասէ ցնա պարտիզպանն. անմ մի ետ ինձ արբան, և այլ ոչ ևս եկն. արդ առ զայն դու։ Եւ առեալ եկն առ ծերն և պատմեաց նմա նոյնպէս։ Եւ իբրև լուաւ ծերն, բախեաց զձեռս իւր ընդ իրեարս և ասէ. Ամր

տղի իցէ և ոչ ինչ բուսանի 'ի նմա։ իսկ բարի երկիրն կարող է բերել ցորեան և ընդ նմին զտառաբ բոյսս ևս և տատասկ ևս։

1 Գ.Նաւց երբեմն Պաւղէ աշակերտ հօրն Ովկի զի գնեսցէ արմաւոյ ոստս, և գտաւ զի այլոց ուղարկեալ էր արմաւ և առեալ էր գրաւ. և քանզի հայրն Ովկ ոչ գրաւէր ինչ, այլ առաժամայն գնէր. և գնաց այլուր աշակերտ նորա վասն արմաւոյ։ Ասէ ցնա պարտիզպանն. վաղ արբեմն եկն անմ և ետ գրաւ արմաւոյս, և այլ ոչ եկն առնուլ զայս. արդ կալ զայս քեզ։ Եւ առեալ զայն Պաւղոս եկեր առ ծերն և պատմեաց նմա։ Իբրև լուաւ ծերն զայն, ծափեաց ձեռօք և ասէ. Ովկ գրա-

ոչ գործէ այսմ։ Այլ ոչ ես մտանել 'ի նեղքս մինչև տա-րաւ զարմանուհին 'ի տեղի իւր։

ՀԱՅՐՆ՝ Սակար երբեք ոչ ժպտեցաւ ամենևին. և 'ի միում աւուր ժողովեցան բազում դևք և կապեցին 'ի ձնձղկի միում թև մի երկայն դերձանս և քարշէին ուժգին աղաղակելով՝ քարշեցէք, մանկտի, քարշեցէք. և ամենևին զփետուրն զայն 'ի տեղւոջէն ոչ կարացին շարժել։ Այլ տեսեալ զնա անապատաւոր ծերն՝ ժպտե-ցաւ։ Այլ սկսան դևքն ծափս հարկանել և ասել. վաշ, Սակար ժպտեցաւ։ Ասէ Սակար. եղկելիք և թշուա-ռականք, ոչ ժպտեցայ, այլ ծիծաղեցայ ընդ անկարու-թիւն վատութեան ձերոյ, որ այնչափ դևք ոչ էք կարող շարժել զձնձղկի կրծոց թև մի։ Այլ փչեաց 'ի թևն և 'ի դևսն՝ և անյայտ եղեն։

ԱՍԱՑ ծեր ոմն որ էր 'ի Սկիւթ յանապատին յԵ-գիպտոսի. զայս, ասէ, խորհուրդ պատանեկութեան և խռովէ զիս և անպարապ զիս առնէ, և զգործն ոչ զօրէ առնել, և օգտել ինչ ոչ օգտի, բայց միայն խափանէ զիս յա-ռաքինութենէ. իսկ քաջ այր կանգնեալ զինքն յառնէ կայ յաղօթս։ Առ այն խորհուրդս ասաց այլ ծեր. եթէ խորհուրդս ոչ ունիս, գործս ունիս. որ ունի գործս, խորհուրդս ոչ ունի և ոչ երբէք նեղի 'ի նոցանէ. մի՛ սո-վորութիւն ինչ ունիցիս ընդ կանայս խօսել։ Ասէ եղ-բայրն*. ոչ, հին և նոր նկարիչք 'ի խորհուրդս իմ։ Իսկ ծերն առ նա ասէ. 'ի մեռելոց մի՛ երկնչիր, բայց 'ի կեն-դանեաց փախիր։ Առ այն խորհուրդս այլ ծեր ասաց.

ւաւ ոչ աշխատի։ Եւ ոչ եթող զարմանուհին բերել 'ի նեղքս, այլ ա-ռաքեաց անդրէն 'ի տեղի իւր։

։ Ասէին զհօրէն Պամբոյէ՝ եթէ ոչ ոք ուրեք երբեք զերեսս նորա ժպտեալ. և 'ի միում աւուր ժողովեալ դևք կամեցան ծիծաղեցուցա-նել զնա, և կապեալ 'ի կառան մի մեծ թև մի հաւու և սկսան մեծաւ ձայնիւ աղաղակել և քարշել զայն և ասել՝ հա քարշեցէք, հա քար-շեցէք։ Հայեցեալ 'ի նոսա հայրն Պամբոյ՝ ժպտեցաւ։ Իսկ դևքն թո-ղեալ զայն՝ կապեցին պարս, ծափէին և երգելով ասէին. ոհ ոհ, Պամ-բոյ ժպտեցաւ։ Ասէ Պամբոյ. ոչ ծիծաղեցայ, այլ այսպէս արարի զան-կարութիւն ձեր, որք այդքան բազմութիւն զմի թև հաւու ոչ բարձիք։

* Զննութիւն իմաստից օրինակաց բոլորի թարգմանութեան որ յառաջնում հնոյ թարգմանութեան յայսմ վայրի ըստ-հատուրի մատենիս յէջ 643. որում հա-ցուցանէ ընդարձակագոյն օրինակն եբր-մանգոյն գտանի և լաւին թարգմանել։

եթէ ոչ ունիցիք խորհուրդս, գազանք եմք. եթէ ոչ ունիցիք խորհուրդս, հաճոյականութիւն ոչ ունիցիք. եթէ ոչ ունիցիք խորհուրդս, յոյս ոչ ունիցիք։ Վասն որոյ որպէս թշնամին զիւրն պահանջէ, մեք զմերն առաջուք. կացցուք յաղօթս և փախիցի. պարապեսցես ՚ի խոկումն այ և յաղթես. ժուժկալութիւն յաղթութիւն է, մարտիր և յաղթես։ Ո՞չ նա՛ այլ ծեր ասաց. ննջեցեալ կամիս ապրել, երբ աշխատեա, երբ ջգնեա, երբ խնդրեա և դատանեա, արթուն կաց և քախեա և քաղցի քեզ. կաց և ժուժկալեա, և ած պատերազմեսցի յաղագս քո ընդ թշնամեացն։ Ո՞չ նա այլ ծեր ասէ. թօթափեա ՚ի քէն զծանրահատութիւն. ապա աղօթեա ասելով, Որդի այ, օգնեա ինձ։ Զայս և այլ ևս խորհուրդս անփիջիր. քանզի ոչ եթէ աւելորդութեան եմք խորհրդոցն, այլ ընդդէմ ջգնողք։ Ո՞չ նա այլ ծեր ասաց. զայդ մտմ ՚ի յուլութէ կրեմք մեք մփշտս. եթէ հաւատայք եթէ ած բնակէ ՚ի մեզ, ապա ոչ զայլոց խորհուրդս արկանէաք ՚ի մեզ. քանզի տէրն մեր Քս ՚ի մեզ բնակէ, և մերձ առ մեզ կալով տեսանէ զմեր զկեանս. վասն որոյ և մեր զգենլով զնա և տեսանելով զնա՝ յուլանալ ևեթ չպարտիմք, այլ սրբել զմեզ որպէս և նա սուրբ է։ Վասն այսորիկ եկն որդին այ, զի դու սրբեսցիս. եղև մարդ, վասն զի ած էր. եղև գրակորդաց, առեալ զգիրն կարդաց ատելով. Հոգի տեառն ՚ի վերայ իմ, վասն որոյ և օծ իսկ զիս, աւետարանել աղքատաց առաքեաց զիս։ Մտրակաւոր եղեալ՝ արարեալ խարազան չուանեաց զամենեսեան եհան ՚ի տաճարէն։ Սպրկաւոր եղեալ՝ սփածեալ զղենջակն և լուաց զոտս աշակերտացն։ Լռեց՝ նստեալ ՚ի մէջ քահանայիցն ուսուցանէր զժողովուրդն։ Նշխակարար՝ առեալ զհացն օրհնեաց և բեկեալ ետ ցաշակերտսն։ Զարչարեցաւ վասն քո, խաչեցաւ վասն քո, մեռաւ վասն քո, և դու յաղագս նորա և ոչ թշնամանս

։ Ասաց ծեր մի. զինչ իցէ, ով մարդ, մինչ ննջեցեալդ կամիս կեալ. երթեալ աղաչխարեա, երթեալ խնդրեա մինչև գտցես, զարթիր և քախիեսցես զգուշն և քաղցի քեզ. զի և ոչ երկիւղոր ինչ գործ աղաչեսցի առանց աշխատութեան, ոչ մշակել և ոչ զինուորել. այսպէս և զհոգևոր գործն խնամեսցես։ Զժահահատութեան մեղացն որ գան ՚ի խորհուրդ քո, ՚ի բաց դարձո ՚ի քէն, և յարուցեալ աղօթեսցես և ասասցես. Որդի այ, օգնական իմ լեր ՚ի վերայ անմեղոյն չար խորհրդոց։

կրես յեղջօրէն։ Դադարեցուցաք զգործս, դատարկեցուցաք և զմտածութիւս զանպատեհս և զանվայելուչս։ Մ՞ի եղանէր 'ի զաւթէ և 'ի բակէ աշխարհաց, զի մի գայթակղեր լինիցիս դու եղանելովն քո։ Զխոտ 'ի տանն քում, ասերղայ, և կերակրեա զանձն քո մծաշունչ բառնիւք, և գտանես քեզ վարդապետ զբարեպաշտ խորհուրդս իմ։ Որ զանձն իւր եա իմ, ոչ ունի կամս առ անձն իւր, այլ ինքն կամացն իմ անսայ և ընդունի զնա և ոչ աշխատի. իսկ եթէ զքո զկամսդ կատարես, աշխատիս՝ ոչ զործ առնելով ընդ քեզ իմ։ Որ ընդ իմ կեայ, իմ ընդ նմա կեայ. բնակեցայց 'ի նոսա և շրջեցայց և եղէց նոցա իմ և նոքա եղիցին իմ ժողովուրդ։ Ասէ ինձ իմ. սիրեա զիս, ասերղայ։ Այո սիրեմ զքեզ։ Սիրես զիս, զոր կամիմն արա, զոր ոչն կամիմ մի առներ։ Նշանք սրբեղայի այս են՝ զործ, ունկնդրութի, խոնարհութի իմ, մի դատել զոք, մի չարախօսել զումեքէ և մի հայհոյանաւ. գրեալ է՝ ոչ սիրէք զաէր, ատեցէք զչարութի։ Մ՞եծութի և ազգ և իմաստութի ասանց յօրինելոյ ուրուք զինքն՝ ոչ ինչ է օգուտ։

ՀԱՐՑԱՒ ծեր՝ թէ որպէս պահեսցուք զանձինս մեր։ Նա ասէ. յաղօթս և 'ի պահս, 'ի զործ, յաշխատութիւս և 'ի սրբութիւս, յաղօթմածութիւնս, և յայսր եւս առեանայնի վերայ և յոչ ղողութեն խորհրդոց։ Ասեմ քեզ. բազումք բազում նեղեցին զանձինս իւրեանց ասանց ողորմութեն խորհրդոց և զնացին ունայն՝ ոչ ինչ ունելով ամենեւին յանձինս*։ Բերանք մեր հոտեալ են 'ի պահոց. զգրեանն 'ի բերան առաք, զԱստուածին կատարեցաք. արդ զոր խնդրէրն իմ՝ զսէրն և զխոնարհութիւն, ոչ ունիմք 'ի մեզ։ Որպէս՝ անհնար է տեսանել ումեք զերեսս իւր 'ի ջուր պղտոր, այսպէս և անձն եթէ ոչ սրբեսցի 'ի խառ

Այսպէս ասասցես և արասցես դու աղօթս. զի ոչ եթէ խաղղ տեսցես մեզ, այլ պատերազմողք միայն։

* Առ օրինակ զաւշինուն 'ի հին ենոքա. մաղաբէ. Եհարց եղբայր ումն ցծեր թէ զինչ կարասցեց զտանել զիւծ, պահեք, եթէ աղօթութ, եթէ աշխատութ։ Եւ նա ասէ. պյսաւ ա մենայնիւ զայլս հանդերձ ընթացուքեղութի. ասեմ քեզ՝ բազումք նեղեցին զանձինս իւրեանց ասանց ընտրողութեն և չզտան ունայն։

։ Որպէս անկարելի է 'ի ջուր պղտորեալ տեսանել ումեք զկերպա

հրոգոյն պղնձագակաց և չարաց, անտուրթն աղօթս ոչ կարէ մատուցանել ։

ԺՈՒՂԲԱՑՐ ոմն նեղէր զծեր ասելով զինչ արարից առ յոյժ բանեալ իմ խորհուրդս ։ Իսկ ծերն ասէ նմա․ դու որպէս ջրհոր անձրևաց ես, որ երբեմն յանձրևայն լնու, երբեմն հատեալ պակասի․ ընդէ՞ր ոչ առնուս նման ես աղբեր որ ոչ երբէք պակասի ։ Ժուժկալութի յաղթութի է, և յաղթութիւն համբերութի, իսկ համբերութիւն կեանք են և կեանքն արքայութի, իսկ արքայութիւնն ած ։

ՄԲԵՂԱՑԻՆ՝ բնակելոյ յանապատին յոյս աղդեցաւ յազգականացն իւրոց լսել մահումնոյ ։ ՙՔանզի ասէր․ հայր քո հզօրապէս նեղի և հանդերձեալ է վախճանել, եկ զի ժառանգեսցես զնա ։ Իսկ եղբայրն ասէ ցնա․ ես յառաջ քան զնա մեռայ աշխարհի, մեռեալ զմեռեալ ոչ երբէք ժառանգէ ։

ՀԱՐՑԱՒ ծեր յեղբօրէ․ աբբայ, ասա ինձ Թէ ո՞րպէս ապրեցայց ։ Իսկ ծերայն համբարձեալ զձեռս իւր ասէ․ այսպէս պարտի աբեղայն լինել մերկ ՚ի հիւթոյ աշխարհիս․ ՚ի մրցանակս նկատի ըմբիշն, և ՚ի խորհուրդս չարս խաչացուցանէ յերկինս զձեռս իւր աբեղայն կարգաւ առ ած ։ Մերկ կայ ըմբիշն ՚ի մարտին կռուելով, մերկ և անհիւթ և օծեալ լինի լոկ ձիթով և ուսեալ ՚ի կարգաւորէն իւրմէ Թէ որպէս պարտ է կռուել․ զայ Թշնամին և ընդդէմ նորա ցանէ աւազ, զի այնպէս կալցի զնա դիւրաւ ։ Տես և զնոյն ՚ի քեզ, աբեղայ․ վերակացու է մեզ Տէրն ած, որ տայ մեզ յաղթութիւն, որ և յաղթէ իսկ ընդ մեր․ և քանզի կռուողքն մեք եմք, իսկ մարտն սատանայ է, իսկ աւազն իրք աշխարհիս են ։ Տեսանե՞ս զարուեստ Թշնամւոյն, կաց անհիւթ և յաղթես ։ ՙՔանզի միտքն յորժամ հիւթական չնչոյն ծանրացեալ, ոչ ևս կարեն յինքն ընդունել զանհիւթն և զուրբ բան այ ։ Ծանիր զքեզ, աբեղայ, և ստացիր ըզխոնարհութի և ոչ երբէք անկանիս ։

բանս իւր, նոյնպէս և անձն եԹէ ոչ մաքրեսցի ՚ի չար խորհրդոց, ոչ կարէ առաքանել զած յաղօթս իւր ։

։ Կրօնաւոր ոմն բնակէր ՚ի լերինն յայրի ինչ, և յղեցին առ նա ընտանիքն իւր և ասեն․ հայր քո հիւանդ է և մերձ է ՚ի մահ, եկ դու ժառանգեա զստացուածս նորա ։ Իսկ նա պատասխանի ետ և ասէ․ և նախ քան զնա ես վաղուց հետէ մեռեալ եմ յաշխարհէ, և մեռելոյն զկենդանին ժառանգել ոչ կարէ ։

ՍԻՂԲԱՑԻ՝ ոմն եհարց ցծեր յաղագս կենաց ։ Նա ասէ նմա ․ խօսս կեր և խօսս ըմպեցիր, բայց զսիրտդ ստացիր երկաթի ։ Պարտի աբեղային երկիւղն և այգուն առնել բանս ընդ անձին ինքեան ասելով՝ եթէ զինչ ինչ կամէր ինձ և ես ոչ արարի, և զինչ էր զոր ոչ կամէր նա և ես զայն արարի ․ և այնպէս վիճելով ինքն ընդ ինքեան զամենայն աւուրս կենաց իւրոց* ։ Նոյնպէս պարտի լինել աբեղային, փութալ զամենայն օր կալ առաջի այ առանց մեղաց, և այնպէս աղօթել առ տէր որպէս մերձաւորն առ մերձակայն ․ և արդարև իսկ ճշմարիտ մերձակաց է ։ Մի այլ օրէնս դնելով ինքեան, մի դատել զոք ամենևին ․ քանզի ոչ եմք ընդ օրինօք, այլ ընդ շնորհօք ։ Որ որ ոչ ընդունի զամենայն եղբարսն զօգ, այլ աչառանօք ունի զմի մի, այսպիսիս ոչ կարէ կատարեալ լինել ։ Յառաջ քան զամենայն առաքինութիւն է խոնարհութիւն, և նախ քան զամենայն ախտս է փառասիրութիւն ․ գլուխ առաքինութեանցն սէր է, իսկ գլուխ ախտիցն արդարացուցանել զինքն է ։

։ Եղբայր ոմն եհարց ցհայրն Եղիսէոսին վասն կենաց իւրոց ։ Ասէ ցնա ծերն ․ խօսս կերիցես և խօսս ըմպեսցես և խօսս արկցես զգեստ, և սիրտ միայն ունիցիս երկաթի, որպէս զի զամենայն արհամարհեսցես ։ Ասաց հայրն Նիսթերիոն՝ եթէ պարտ է կրօնաւորի յամենայն երեկոյի և առաւօտի քննել զանձն իւր և ասել՝ թէ զինչ գործեցի զոր հաճոյ տեառն, և կամ զինչ զոր ոչ հաճոյ ․ 'ի տուէ և 'ի գիշերի զայսոսիկ միշտ պարտ է խորհել և հոգալ ․ և զի այսպէս կայր երանելին Արսէնի և ամենայն սուրբ հարքն ։ Եւ փութա ամենայն օր կալ առաջի այ առանց մեղաց ․ և այսպէս աղօթեսցես առ այ իբրև թէ մերձ քո կայ, և զի մերձ է առ մեզ, և աչք նորա տեսանեն զամենայն յամենայնի ։ Եւ մի օրէնս դներ անձին քո և մի դատեսցես զոք ․ քանզի սատար է 'ի կրօնաւորէ դատել կամ բամբասել և սուտ երդնուլ և կամ խռովել, և կամ ատել և կամ անիծանել կամ անարգել, և կամ ծաղր ․ իսկ որ առաւել քան զարժանն իւր գովեսցի և կամ պատուեսցի սա, առաւել առժեսցի ։

* Այլ օրինակ դարձեալ 'ի հին Թարգմանութենէ ․ Ասաց ծերն՝ եթէ պարտ է յամենայն աւուր պատրաստել միայնակեցին զանձն կալ առաջի այ, և յերեկոյին և յառաւօտուն քննել զանձն թէ զինչ եղև և զինչ կայ յինքն, զի այս էր առաջին հարանցն սահման ։

ՄՆԱՑՈՐԴՔ

յերկրորդ թարգմանութեան

ԱՍԷ ոմն եղբայր ցհայրն Անտոն . աղօթեա վասն իմ, հայր : Ասէ ցնա ծերն . ոչ ես ողորմիմ քեզ և ոչ ա͞ծ, եթէ ոչ դու փութասցիս և խնդրեսցես յա͞յ սիրով :

ԱՌԵԱԼ երբեմն հայրն Անտոնիոս 'ի ձեռս իւր նամակ գրեալ 'ի Կոստանդիանոս արքայէ՝ եթէ եկ առ իս 'ի Կոստանդինուպօլիս, զի օրհնեսցայց 'ի քէն : Այլ խորհէր 'ի միտս եթէ զինչ արասցէ . և ապա եհարց ցՊաւղոս աշակերտ իւր՝ եթէ պիտոյ իցէ գնալ : Ասէ ցնա Պաւղոս պարզամիտն . եթէ գնասցես՝ Անտոն կոչեսցիս, իսկ եթէ ոչ գնասցես՝ հայր Անտոն կոչիս :

ԵՀԱՐՑ հայրն Մարկոս ցհայրն Արսենիոս և ասէ ցնա . ընդէ՞ր իցէ զի են ոմանք մարդիկ բարիք, և 'ի ժամ մահու բազում վշտիւք ելանեն հոգիք նոցա 'ի մարմնոց իւրեանց : Պատասխանի ետ ծերն և ասէ . վասն այնորիկ զի որպէս աղ աղացեալ լինին աստ, և անդ գնասցեն կատարեալ սուրբք :

ԱՍԱՑ դարձեալ սա . բարկացող եթէ մեռեալ ես յարուցանէ, ոչ է ընդունելի ա͞յ : Այլ եթէ որ յոյժ բարեկամ իցէ, և առ ծուլութի՛ ձգել ջանայ զիս, հանից զնա յինէն :

ԵՂԲԱՐՔ երեք գնացին երբեմն առ հայրն Աքիլա, և միոյն 'ի նոցանէ ունէր անուն ոչ բարի : Ասէ ցհայրն Աքիլա մի յեղբարցն յայնցանէ . հայր, արասցես ինձ ուռկան : Իսկ ծերն ասէ . ոչ արարից : Այլ դարձեալ երկրորդն ասէ . հայր, արասցես մեզ ուռկան, զի կալցուք զայն 'ի յիշատակ սիրոյ քո 'ի վանս մեր : Ասէ ծերն . ոչ եմ պարապ առնել : Յայնժամ և չարանուն

այն եղբայրք ասէ. Հայր, արա սէր և արասցես մեզ ուռկան, զի կալցուք զայն օրհնութիւն 'ի ձեռանէ քումմէ։ Իսկ ծերն ասէ ցնա. ես արարից քեզ ուռկան ընտիր։ Յայնժամ իբրև եղեն 'ի ծածուկ, հարցին ցնա երկուսին եղբարքն և ասեն. ասասցես մեզ, հայր Աքիլա, ընդէ՞ր արարեր զայս. մեք աղաչեցաք զքեզ առնել մեզ ուռկան՝ և դու ոչ կամեցար առնել, և յորժամ վասն նորուն այս եղբայր խնդրեաց 'ի քէն՝ դու ուրախութեամբ ասացեր առնել նմա։ Ասէ ցնոսա ծերն. ասացի ձեզ թէ ոչ առնեմ և դուք ոչ տրտմեցայք, զի անարատք էիք. իսկ սմա թէ ասացեալ էր թէ ոչ առնեմ, խորհէր 'ի միտ թէ զմեղս իմ լուեալ իցէ ծերն, վասն այնորիկ ոչ կամեցաւ առնել և տրտմէր, և հատանէր նովաւ զկապանս երկայնմտութեան. այլ արդ սովաւ յարուցի զհոգի սորա, որպէս զի մի յառաւել տրտմութեանն ընկղմեսցի 'ի խորս անյուսութեան։

ԱՍԷԻՆ վասն հօրն Ամմոնայ, եթէ արարին երբեմն յիւրուն չափ ալիւր 'ի պէտս իւրեանց աշակերտքն նորա. և մինչդեռ ոչ ճաշակեալ 'ի նմանէ՝ այլ 'ի դրան էր, ետես հայրն գործ ինչ որ ոչ շահ էր, և ասէ ցաշակերտս իւր. արի՛ք գնասցուք։ Իսկ նոքա տրտմեցան յոյժ։ Եւ իբրև ետես զնոսա տրտմեալս, ասէ. դուք տրտմեալ էք վասն ալերս այսորիկ, արդարև ասեմ ձեզ՝ զի տեսի ես զոմանս զի փախեան և թողին տունս ոսկեձեղունս և պատուհանս լի զգեստուք և զանձարանս լիս ընչիւք, որք և ոչ զդրունս փակել կարացին, այլ փախեան գնացին, թէպէտ 'ի բաց մնացին տունք նոցա։

ԵՂԲԱՅՐ ոմն եթող հօրն Գելասիոյ զսենեակ իւր և զգիւղ ինչ սենեկի իւրոյ. իսկ ծերն որ սենեկին տէր էր՝ էր 'ի Նիկոպօլսոյ Պաղեստինոյ, և մեռեալ սա՝ զսենեակ իւր և զգիւղն աւանդեաց հօրն Գելասիոյ։ Իսկ էր յայնժամ այր ոմն որ կոչէր Վակատոս՝ իշխան մեծ 'ի Նիկոպօլիս. իսկ մշակ ծերոյն որ էր 'ի գիւղին՝ իբրև լուաւ զվախճան ծերոյն, պատմեաց Վակատոսի իշխանին զմահ ծերոյն և զսենեակ և զգիւղ նորա։ Իսկ Վակատոսն այն բռնաբար կամեցաւ առնուլ զսենեակ և զգիւղն զայն 'ի հօրէն Գելասիոսէ, և ընդդիմանայր նմա հայրն Գելասիոս և ասէր. ոչ տայցեմ զտունն և զգիւղ կրօնաւորի աշխարհականի ումեք յաւիտեան։ Իսկ Վա-

կատոն դարձեալ յափշտակեաց և զջորիս հօրն Գե-
լասիոյ մինչ գային 'ի գիւղէ անտի, և եառ զհատկտաւ՝
որ էին բեռինք նոցա, և զջորիսն դարձոյց յետս։ Իսկ
հայրն Գելասի զպողոպ զանց արարեալ, զգիւղն ոչ ե-
թող 'ի նմա։ Այլ դժուարեալ ընդ այն Վակատոն՝ վասն
այնորիկ և վասն այլ ինչ գործոյ յուղի անկեալ գնայր
'ի Կոստանդնուպօլիս, և գնայր ընդ ցամաք։ Իբրև ե-
հաս յՆիկոմիդիա՝ լուաւ զսրբոյն Սիմէոնէ, որ էր 'ի
լեառն այր սքանչելի և փայլէր իբրև զարեգակն, և ել
'ի տեսանել զնա և օրհնիլ 'ի նմանէ։ Իբրև եհաս անդ,
եմուտ 'ի վանս. իսկ հայրն Սիմէոն եհարց ցնա 'ի սիւ-
նէ անտի՝ ուստի ես դու, այր, և ուստի գաս և կամ յո՞
երթաս։ Պատասխանի ետ սրբոյն Վակատոն և ասէ.
'ի Պաղեստինոյ գամ, սուրբ հայր, և գնամ 'ի Կոստանդ-
նուպօլիս։ Ասէ ցնա հայրն. և վասն ի՞նչ պատճառա-
նաց, եղբայր։ Պատասխանի ետ Վակատոն. վասն բա-
զում ինչ պատճառանաց, և յուսամ 'ի սուրբ աղօթս
ձեր՝ դարձեալ այսր երկիր պագանել ձեզ։ Ասէ ցնա հայ-
րքն Սիմէոն. անյոյս, ընդէ՞ր ոչ զճշմարիտն ասես ինձ.
դու 'ի մատնել զմարդն այ գնաս, այլ ոչ յաջողեսցի
քեզ, և այլ ոչ ես տեսցես զտուն քո։ Այլ արդ եթէ
լսես ինձ, դարձեալ աստի գնա առ այրն այ և անկեալ
առաջի նորա խնդրեսցես զթողութիւն, եթէ ժամանես-
ցես անդ կենդանի։ Այլ իսկոյն առժամայն կալաւ զնա
ջերմութիւն մահու. իսկ որք ընդ նմա էին, առին զնա և
եղեալ 'ի նաւ գնացին յետս ըստ բանի սրբոյն, իբր զի
տացէ զգիւղն 'ի հայրն Գելասի և խնդրեսցէ 'ի նմանէ
թողութիւն։ Այլ իբրև հասին 'ի Նիկիա քաղաք, մեռաւ
Վակատոն, և ոչ ետես զտուն իւր ըստ բանի սրբոյն։

ԱՍԷԻՆ վասն հօրն Դանիէլի՝ եթէ յորժամ եկին
բարբարոսքն 'ի Սկիտէ, փախեան ամենայն եղբարքն։
Իսկ ծերն ասէ. եթէ ոչ հոգասցէ զիս տէր, ընդէ՞ր նս-
տիմ աստ։ Այլ էանց ընդ մէջ բարբարոսացն, և ոչ տե-
սին զնա, և ասէ ընդ միտս. ահա հոգաց տէր և ոչ մե-
ռայ. այլ մարդկային ինչ արասցես և դու և փախիցես,
որպէս և փախիցին այլ եղբարքն մեր։

ԱՍԱՑ հայրն Դանիէլ՝ եթէ որչափ գիրանայ մար-
մինն՝ այնչափ նուազի հոգին, և որչափ վատի մարմինն՝ այն-
չափ գիրանայ հոգին։

ՀԱՐՑԻՆ ցՀայրն Եպիփան՝ եթէ բաւական՞ն իցէ մի արդար աղաչել զՏէր վասն միոյ յանցաւորի։ Եւ նա ասէ. այո, որպէս և Աբրահամ Սոդոմայ եղև, և զի ինքն տէրն ասէ. եթէ գտցի մի ոք որ առնէ զդատաստան և զողորմութիւն և զիրաւունս, վասն նորա թողից ամենայն ժողովրդեանս։

ԱՍԷԻՆ զՀօրէն Օննանէ՝ եթէ փոքր ինչ ուսեալ էր 'ի գրոց, և էր ցամաք մարմնով, այլ արագ մտօք, յօժար և ջերմ 'ի սէրն Այ. ունէր նա և առ մարդիկ սէր և գութ, վասն որոյ յամենայն կողմանց գային առ նա միանձունք և գաւհիկք, և քննէին զխորհուրդս և խոստովան լինէին, և շինեալք գնային։ Իսկ ոմն 'ի հարանցն բնակէր մերձակայ առ հօրն Օննանի, և մեք խօսեցաք ընդ նմա, և նա ասաց առ մեզ բանս բազումս առ 'ի շահս հոգւոյ։ Իսկ մեք հարցաք նմա վասն խորհրդոց և ասեմք ցնա. եթէ ոք ունիցի ինչ խորհուրդ չար մեղացըն, և տեսանիցէ զինքն յաղթեալ 'ի նմանէ, և կարդացէ նա բազում անգամ զբանս գրոց հարցն և լուիցէ թէ զի՞նչ ասացին վասն սրբութեան, և կամեսցի թէ ուղղեսցի յայն մեղաց և ոչ կարասցէ, զի՞նչ արասցէ. բարի է թէ պատմեսցէ զայս ումեմն 'ի հարցն, կամ թէ ինքն յիւրմէն փութասցի յայնոսիկ յորս ընթերցեալ իցէ 'ի գրոց վասն այնու խորհրդոց և գործոց. արդ բաւական՞ն իցեն իւր՝ բանք գրոցն և խիղճ մտաց իւրոց։ Իսկ ծերն ասաց մեզ. ստուգապէս խոստովանել պարտ է, այլ այնպիսի ումեմն՝ որ կարող է օգնել նմա. զի ոչ ումեք արժան է վստահանալ յանձն իւր, և ոչ կարող է օգնել անձին իւրոյ, և ևս առաւել յորժամ տիրէ և ծառայեցուցանէ զնա ախտ ինչ։ Քանզի 'ի մանկութեան իմում դիպեցաւ ինձ այսպիսի ինչ վնաս հոգւոյ, և յաղթէի 'ի նմանէ. և լուայ ես վասն հօրն Օննանի թէ զբազումս բժշկեաց. կամեցայ և ես զի գնացից և պատմեցից նմա, և խափանէր զիս դևն և ասէր ցիս. վասն զի գիտես դու թէ զոր ընթերցարն, զի՞նչ պարտ է առնել արասցես և մի գնար, զի մի գայթակղեսցի ծերն 'ի քեզ։ Եւ զի յորժամ կամէի գնալ առ ծերն՝ դադարէր պատերազմն, և յորժամ դնէի 'ի մտի ոչ գնալ՝ դարձեալ շփոթէի։ Բազում անգամ գնացի առ ծերն՝ իբրև թէ պատմեցից, և ոչ տայր թոյլ թշնամին. այլ պատկառէի յոյժ. և տեսի

՚ի մտի՝ և զի գիտեմ ես բժշկել զքո զինչ շահ է ասելն ումեք. և զի գիտեմ ես զբանս հարցն, այլ հեղգ եմ։ Զայս արար ընդ իս ատելն իմ բազում անգամ, զի մի պատմեցից զմեղս իմ և բժշկեցայց։ Գիտէք զայս և ծերքն՝ եթէ ունիմ ես ծածկեալ խորհուրդ և ոչ կարեմ յայտնել նմա, և ոչ յանդիմանէք զիս, քանզի միայն յինէն խոստովանել զայն. այլ ուսուցանէք զիս յաղագս բարի քաղաքավարութեան միշտ և արձակէք։ Եւ յետոյ արտասուօք ասեմ ցանձն իմ. բժշկել ոչ կամիս, այլ ՚ի հեռուստ գաս առ ծերսն և բժշկիս. դու ո՞չ ամաչես, զի առ քեզ ունիս զբժիշկն և ոչ բժշկիս։ Այլ յարուցեալ գնացի առ ծերն և ասեմ, թէ միայն իցէ՝ զամենայն պատմեցից նմա. և իբրև գնացի, ոչ ոք էր անդ։ Այլ իբրև ետես զիս ծերն, ուսոյց զիս ըստ սովորութեան և կամէր արձակել զիս. և եկն ընդ իս մինչև ՚ի դուռն, և ես դարձեալ ամաչէի խոստովանել և դառնէի ՚ի խորհրդոց՝ թէ ասացից և թէ ոչ ասացից։ Այլ ծերն նայեցեալ յիս բախեաց զսիրտ իմ և ասէ ցիս. զի՞ վշտանաս, ասա ինձ զոր ունիսդ ՚ի մտի, զի և ես մարդ եմ ընդ կարեօք անկեալ։ Եւ իմ անկեալ առ ոտս նորա ասեմ. ողորմեաց ինձ, տէր իմ։ Այլ նա ասէ. զի՞ է քեզ, որդեակ։ Այլ ես ասեմ. դու գիտես զնեղութիս իմ։ Այլ նա ասէ. ՚ի քէն պարտ իցէ ասել թէ զինչ իցէ։ Եւ ես պատկառանօք և ահիւ պատմեցի նմա ըզմեղս իմ։ Այլ նա ասէ. և ընդէ՞ր ամաչէիր մինչև ցայժմ. ասա ինձ, ո՞չ և ես մարդ եմ և պարտական մեղաց բազմաց, և թէ կամիս՝ զի պատմեցից քեզ զամենայն մեղս իմ. արդ և զքոյն գիտէի ես կանխաւ. և արդ ասեմ, ո՞չ երեք ամք ունիս ՚ի խորհուրդս յայս, որ և գայիր առ իս և ոչ խոստովանէիր։ Յայնժամ ես աղաչեցի զնա և ասացի. ողորմեաց ինձ։ Եւ նա ասէ ցիս. գնա և մի ծուլասցիս յաղօթս քո, և մի զատեսցես զոք։ Եւ ես գնացի ՚ի խուց իմ և ոչ ծուլացայ յաղօթս իմ, և շնորհօքն ա̃յ և աղօթիւք ծերոյն այլ ոչ ևս նեղեցայ յախտէն յայնմանէ։ Եւ զկնի ամի միոյ եկն խորհուրդ ՚ի միտս իմ և ասէի. ա̃ծ արար ողորմութիւն առ իս բազում գթութեամբ իւրով, և ոչ ՚ի ծերոյն շահ եղև ինձ։ Այլ գնացի առ նա և կամէի ես փորձել զնա. և առեալ իմ զնա մեկուսի, և կրկնեցի ծունր և ասեմ. աղօթեա

առ ինձ վասն իմ, զի բարձցէ յինէն զայն խորհուրդ որ
երբեմն պատմեցի քեզ։ Իսկ նա թողեալ զիս անկեալ,
ընթեաց սակաւիկ մի և ասէ ցիս. արի դու և առաջիր ըղ-
հանձար։ Իբրև լուայ զայն, կամէի թէ երկիր կլցէ զիս,
և յարուցեալ ոչ զօրէի նայել 'ի յամօթոյն յերեսս ծե-
րոյն, և գնացի 'ի խուց իմ։ Իսկ դարձեալ ասէ ծերն և
զայս վասն օգտի մերոյ՝ պատմելով մեզ այսպիսի ինչ,
եթէ եղբարք երկու էին յիւրաքանչիւր սենեակ առան-
ձինն, և երթային երբեմն առ միմեանս. և յաւուր
միում ասէ միւսն ցմիւսն. կարօտիմ գնալ ես առ հայրն
Զենոն և պատմել նմա զխորհուրդս իմ։ Իսկ յարու-
ցեալ գնացին երկոքեանն 'ի միասին առ հայրն Զենոն
և առացին նմա իւրաքանչիւրն զիւր խորհուրդ։ Իսկ միւսն
արտասուօք անկեալ առաջի նորա աղաչէր զնա։ Իսկ նա
ասէ. գնա դու և մի գատեր զոք և մի ծուլանցիս յա-
ղօթս։ Իսկ գնացեալ եղբայրն այն բժշկեցաւ 'ի խոր-
հրդոց իւրոց։ Իսկ երկրորդ եղբայրն յորժամ խոստո-
վանեցաւ, ասէ. աղօթեա վասն իմ, հայր. և ոչ խոնար-
հեաց ջերմ արտասուօք և ցաւագնեալ սրտիւ իբրև զա-
ռաջինն։ Իսկ զկնի ժամուց ինչ տեսին զմիմեանս եղ-
բարքն առանձինն, և եհարց միւսն ցմիւսն և ասէ. յորժամ
գնացաք առ ծերն խոստովանել՝ պատմեցե՞ր դու նմա
զխորհուրդս քո։ Ասէ ցնա. այո պատմեցի զամենայն։
Իսկ եհարց դարձեալ. և շահ եղե՞ քեզ։ Ասէ. այո, ա-
ղօթիւք ծերոյն բժշկեաց զիս տէր 'ի նմանէ։ Իսկ նա
ասէ. ես թէպէտ և խոստովանեցայ, այլ ոչ օգտեցայ։
Ասէ ցնա բժշկեալն եղբայրն. և որպէս խնդրեցեր զթո-
ղութի։ Իսկ նա ասէ. բանիւք և ոչ արտասուօք։ Ասէ
ցնա միւսն. ես 'ի խոստովանութեան իմ թացի զոտս նորա
արտասուօք, և ցաւագնեալ սրտիւ խնդրեցի աղօթել
վասն իմ, և աղօթիւք նորա բժշկեալ եղէ։ Զայս ա-
սէր մեզ ծերն, զի ուսուսցէ զմեզ, որպէս զի որ ոք ա-
սասցէ հօրն զխորհուրդ իւր, ջերմեռանդն արտասուօք և
ցաւագնեալ սրտիւ ասասցէ, և խնդրեսցէ զաղօթս իւր
յօգնականութիւն. իսկ որ յանդուգն և ծոյլ խոստովա-
նեսցի, փոխանակ շահելոյ՝ այլ ևս առաւել տանջեսցի։

ԱՍԱՑ հայրն Իսայիաս. անմեղութիւն և ոչ ինչ հա-
մարել զանձն՝ որբէ զմիտս 'ի չար խորհրդոց. և որ չունի
նենգութիւն և խարդախութիւն ընդ եղբարց, ոչ պակասէ

'ի նմանէ ցաւք և տրտմութիւք սրտի. և որ ոք ատեսցէ բերանով զայլ՝ և ունիցի 'ի սրտի զայլ, նորա ընդունայն են ամենայն ձգնութիւք. մի՛ մերձ կացցես այնպիսւոյն, զի մի՛ ծուլասցիս 'ի մահարար թունից նորա շահեալ ինչ: Արդ պատիւ և հանգիստ պատերազմին ընդ մարդ մինչև ցմահ, այլ ոչ է պարտ զլիջանել ընդ նոսա:

ՊՈՆԱՏԵԱԼ ոմն 'ի ծերոյն առ հայրն Թէոդորէ և ասաց ցնա. ահա այս ոմն եղբայր դարձեալ գնաց անդրէն յաշխարհ: Իսկ ծերն ասէ ցնա. մի՛ զարմանար զայդ, այլ առաւել զարմասցիս եթէ լուես դու՝ եթէ կարացեալ իցէ ոք զերծանել 'ի բերանոյ չար վիշապին այնորիկ չնացող ցանկութեց:

ԱՅՍ ինքն հայրն Թէոդորէ գնաց երբեմն առ հայրն Յոհաննէս որ էր ներքինի յորովայնէ մօր իւրոյ. և մինչ խօսէին ընդ միմեանս՝ ասէ. յորժամ էի ես 'ի Սկիտէ՝ հոգւով զհոգի էր գործ իմ, իսկ զձեռագործ իբրև զաւելորդ համարէի. իսկ այժմ գործ հոգւոյ լեալ է իբրև զաւելորդ, իսկ ձեռագործ է իբրև զկարևոր ինչ. և զի ոչ ինչ է առաքինութի ինչ մեծ՝ քան զարհամարհել զինքն:

ԵՂԲԱՅՐ ոմն եհարց ցհայրն Յովսէփ և ասէ. զինչ արարից, հայր, զի ոչ եմ կարող ձգնել հսկել և աշխատել զմարմին, և ոչ դարձեալ գործել կարող եմ զի տացից զնա ակր: Ասէ ցնա ծերն. եթէ յերկոցունցդ յայդցանէ և ոչ զմին կարող ես առնել, ապա պահեա զմիտս՝ քո 'ի դատելոյ ընկերին և մի՛ քններ զումեք և ոչ բնաւ զմի՛ գործ, և այնու կեցցես կամօքն այ:

ԵՂԲԱՅՐ ոմն այլ՝ ասէր զայս ինչ, եթէ գնացի ես 'ի կողմանս երկրին Իրակլիոյ, և գնացի առ հայրն Յովսէփ. և ունէր նա տնկեալ թզենիս ընտրեալս և բարիս 'ի վանս իւր, և էր ժամանակ թզոյն, և առաւօտուն ասէ ցիս ծերն. գնացեալ դու 'ի թզենիսն կերիցես թուզ: Եւ զի օրն էր ուրբաթ, իսկ ես պատճառանօք պահոյն ոչ գնացի, և անկայ առաջի նորա և ասացի. հայր, վասն օրոյ տեառն յայտնեա ինձ թէ զինչ խորհրդով ասացեր ինձ գնալ առ առաւօտուն ուտել. իսկ ես 'ի սակս պահոց ոչ գնացի, և երկնչիմ 'ի պատուիրանաց քոց լուծմանէ, և խորհիմ 'ի մտի թէ յինչ պէտս ասաց ինձ ծերն առնել զայն, և կամ զինչ պարտ էր առնել 'ի վերայ օրինաց ծերոյն: Իսկ ծերն ասէ ցիս. հարքն մեր ոչ ասէին փոյթ եղբարցն

զարդարն, այլ զԹխուրն. իսկ եթէ տեսանէին զնոսա առանց առնել զԹխուրն զայն գործ, ապա յայնմհետէ այլ ոչ եւս առնէին նոցա զԹխուրն, այլ զամենայն Ճշմարիտն. քանզի գիտէին այնու փորձելովն եթէ յամենայնի հնազանդ են նոցա: Ասեմ ցծերն. Հայր, կամիմ երթալ 'ի միաբան եղբարցն և նստել միայն: Ասէ ցիս ծերն. ուր և տեսանես զի հանգիցէ անձն քո անդ՝ և ոչ վնասի, կացցես 'ի նմա: Ասեմ. և 'ի ժողովս եղբարցն շինիմ, և առանձինն ևս. այլ դու զո՞ր կամիս զի արարից: Ասէ ծերն. եթէ 'ի ժողովս եղբարցն և 'ի միայն ևս շինեսցիս՝ կշռեցես դու զերկուս զայն խորհուրդ, և յոր կողմ քաղցրեսցէ միտք քո և տեսցես զայն շահ՝ արասցես:

ԳՆԱՑԱՔ երբեմն ես և Սոփրոնիոս և մտաք առ հայրն Յովսէփ, և նա ընկալաւ զմեզ ուրախութեամբ և սրտի մտօք խօսեցաւ ընդ մեզ. և զի էր զարդարեալ ամենայն առաքինութեամբ, և զի գիտէր նա և զարտաքին ուսմունս: Իսկ մինչ դեռ նստէաք և խօսէաք ընդ միմեանս զշահս հոգւոյ, և ահա եկն այր մի քրիստոսասէր և աշխարհիկ յԻլայոյ, և եբեր ծերոյն երիս դահեկանս և ասէ. առ զայս, ով հայր պատուական, և աղօթեա վասն նաւի իմոյ, զի ահա լցի զնա և գնամ յԻթալիա: Իսկ ծերն և ոչ բնաւ նայեցաւ 'ի նա: Ասէ Սոփրոնիոս ցծերն. հայր, առեալ զայդ տացես եղբարցն ում և պիտոյ իցէ: Ասէ ցնա ծերն. կրկին ամօթ լինիցի եթէ առից զայդ, որդեակ. մի զի ոչ պիտոյ է ինձ, և երկրորդ զի իմով ձեռամբ խլեցից զայլոց փուշս. բարւոք էր ինձ թէ կարող էի ես հնձել զփուշս անձին իմոյ. զի գրեալ է, թէ սերմանեսցես, զքոյն սերմանեսցես, զի օտարին դառնագոյն քան զորոմն իցէ: Իսկ ևս առաւել, որդեակ, զի ոչ զհոգւոյ ինչ խնդրէ, այլ զնաւուն: Ասէ Սոփրոնիոս ցծերն. և զոր ինչ ևս առնիցէ մարդ վասն նոյ, միթէ ոչ ողորմութիւն համարեսցի այն: Ասէ ցնա ծերն. բազում տեսակք են ողորմութեանց. քանզի ոմն առնէ ողորմութիւն, զի օրհնեսցի առ ի նորա. և այլ ոմն առնէ ողորմութիւն վասն պահպանութեան նաւու իւրոյ, և նմա պահէ զնաւ նորա. այլ ոմն առնէ ողորմութիւն վասն խաղաղութեան լինելոյ որդւոց նորա, և նմա շնորհեսցէ զայն նմա. և այլ ոմն առնէ ողորմութիւն զի մեծասցի, և նմա մեծացուցանէ զնա. և զի նմա ոչ մտանայ գործք, այլ ա-

մեծնայինն տալ զխնդրուածս ըստ կամաց հայցողաց յոր-ժամ ոչ վճարեսցի յայնմանէ հաշի նորա: Արդ որքա ամենեքեան առ ձեռն առին զվարձս ողորմութեան իւ-րեանց, և ոչ ինչ ետուն այ վասն համարձակելոյն, և ոչ ինչ խնդրեսցեն առաջ ՚ի նմանէ, և ոչ առնուցուն ինչ վասն այնորիկ. զի ողորմութիւն զոր ետ՝ ոչ վասն հոգւոյ և համարձակելոյն էր, այլ վասն մարմնոյ և կենցաղոյս: Այլ արդ քննեսցես խնամութեամբ. արդար ամն ողորմութիւն, զի օրհնեսցէ տէր զտուն իւր, և օրհնեաց և ելից բա-րութեամբ. կամ վասն նուէր աղքատաց, և նուէն եկին խա-ղաղութեամբ. և կամ վասն որդեացն արար, և ետ առող-ջութեամբ կեանս. և կամ վասն փառաց արար ողորմութիւն, և ած փառաւորեաց զնա. արդ այլ զինչ պարտի նմա ած: Այլ եթէ կամիս դու զի կեցցես, արասցես ողոր-մութիւն վասն փրկութեան հոգւոյ քո, և ած կեցուսցէ զանձն քո, զի գրեալ է՝ եթէ տացէ քեզ տէր ըստ սրտի քում: Այլ քանզի են բազում հարուստ արք և կարծեն առնել ողորմութիւն, և առաւել ևս բարկացուցանեն զած, զի զյափշտակեալն և զվաշխեալս տան ողորմու-թիւն: Այլ դարձեալ զի յայ օրէնսն գրեալ է՝ որպէս զի զառաջինսն պտղոցն և զպատուագոյնսն ընծայեսցեն այ ո-ղորմութիւնս, զընտիրսն ցորենոյ և գինւոյ և ձիթոյ և ա-մենայն սերմանց և պտղոյ. այսպէս և ՚ի մարդոց զան-դրանիկսն, և այսպէս և ՚ի հօտից ոչխարաց և յանաս-նոց զանբիծսն և զլաւսն, որ ոչ իցէ հատեալ ականջիւ և կամ ձախձախեալ եղջերիւ և կամ ոտն բեկեալ, այլ զամենևին զկատարեալսն պարտ իցէ ընծայել այ: Իսկ մեծատունքն ոչ այսպէս առնեն, այլ զորինն հակառակն. քանզի զպատուագոյնն ինքեանք ուտեն, իսկ զյոռիքն և զխաւթարքն տան աղքատաց. զընտրեալ և զծաղկա-հատ գինին ինքեանք ըմպեն, իսկ զքացախուտն աղքա-տաց բաշխեն. այսպէս և զհանդերձս զհինսն և զպա-տառատունս նոցին տան, իսկ ինքեանք զարդարին բազ-մագոյն զգեստուք. իսկ զմիրգ հոտեալ և նեխեալ աղ-քատաց բաշխեն, և զընտիրսն ինքեանք ուտեն. և այս-պէս ամենայն ընծայսն Կայենի այ անընդունելի լինին: «Նոյնպէս և զորդիսն զվայելուչս և զդստերս գեղեցիկս առ ՚ի հարստանալս պատուարատեն և հաշուին զծախսն, և հոգան տալ հարուստ և գեղեցիկ փեսայից, և զհար-

տունսն նոյնպէս քերել. իսկ եթէ պատահիցի լեալ միականոնի և կամ անդամահատ ինչ կամ ցամաքեալ և այլեալ և գարշելի՝ զայն ոչ առնեն մատն. և թէ արու իցէ 'ի վանս, իսկ եթէ էգ 'ի կուսանաց վանս առաքեալ լինի: Այլ պարտ էր նոցա 'ի միտ առնուլ զայս, զի եթէ մահկանացու մարդկան կամեսցի ոք շնորհել ինչ և պատուել զնա, 'ի պատուականացն զոր ինչ ունիցին ընծայեն նմա. իսկ և ոչ սակրդածագործին ամենեցուն ընտրէք ոչ առնեն զայս, զի զըստուգոյն ընծայեսցեն յամենայնէ զայն՝ որ նա եւս մեզ: Ո՞չ ապա եթէ զանձնաւոր պաշտօնն մեր զարգօթս այսու օրինակաւ խնդրեսցէ 'ի մէնջ տէր. և ոչ եթէ նա զօգուտն կարօտ է 'ի մէնջ, այլ զի զմեզ ուսուսցէ զահաւոր վասն մերոյ փրկութեան և բոլորով սրտիւ սիրել զնա. և զի զոր ինչ և խոստասցուք նմա, ոչ սակեսցուք յայն, այլ երկիւղիւ և սարսափով մատուսցուք: Այլ զոր օրինակ յընծայսն Աբելի գառոյն և ծուխ զոհոյն՝ ընկալեալ եղև յոյժ 'ի հոտ անուշից վասն բարեմտութեան նորին և անբծութե սրտին, այսպէս և չար մտաղոյ ընծայսն որ չարամիտն է՝ թէպէտ և 'ի պատուականագունից իցէ՝ գարշելի համարեսցի նմա: Այլ լուր զինչ ասէ մարգարէն ցհրէայսն. խունկք ձեր գարշելի են ինձ: Հեռանիցէք, զի նմա առ միտս ընծայողին նայի. և զի անդ միայն մատուցողին զծուխն 'ի հոտ անուշից պարատեսց, իսկ առս վատթարութի և աղծութի մտաց հրէիցն զխուլթս անուշահոտ խնկոցն գարշելի գոլ առաջի նմա: Այլ զի պարտ է ամենայն մարդոյ որ սիրէ զկեանս իւր, որպէս զի զողորմութի և զձկնութի իւր ոչ միայն փութով արասցէ, այլ և զոր ինչ ընծայեսցէ նմա՝ զառաւելն և զպատուականն ընծայեսցէ, զի մի աղօթք և ողորմութիւն մեր յանթիւ 'ի գոգս մեր դարձցին, և զի մի պատարագ մեր պիղծ և արատաւոր լիցի և գարշելի համարեսցի իբրև զԿայենին: Իսկ մեք յետ բանիցս այսոցիկ հարցաք դարձեալ զնա՝ եթէ միասեսցեն անձն եթէ չոգայ զհետ խորհրդոց: Այլ նա ասէ ցմեզ. եթէ 'ի չար և 'ի խենեշ խորհրդոց ոչ միասի անձն, այլ և ոչ 'ի սուրբ և Աստուածայր խորհրդոց օգտեսցի ինչ. զի զոր օրինակ բարի խորհուրդ շահ է, այնպէս և չարն միաս լինի. քանզի եթէ բիւր անգամ ունիցիմք մեք արտաքուստ խաղաղութի, եթէ ներքինն մեր շփոթեսցի 'ի

պինդ խորհրդոց, և ոչ մի ինչ չափ լինիցի յարտաքին կողմանն խաղաղութեան և համդարտութեան. որպէս և ոչ չափ ինչ իցէ քաղաքին յամուր պարսպաց, յործամ 'ի բնակչացն մատնեսցի թշնամւոյն։ Ո՛ ի եթէ պահեացուք զսիրտս մեր ոչ գնալ զհետ չար խորհրդոց, մեծամեծ պարգևս խոստացաւ մեզ տէրն մեր՝ որ գերազանցէ քան զմիտս մեր, զփափկութիւն ասեմ զարքայութեան երկնից և զանպատմելի բարիսն զոր առնելոց են ընտրեալքն յաջմէ բարձրելոյն և զմնակութիւն ընդ երանելի դասս հրեշտակաց և զազատելն 'ի դառն տանջանացն և 'ի տոկալի հրոյն։ Այսոցիկ համբաւեան և փափկութեանց և այլոց բարեաց բազմաց, զոր ակն ոչ ետես և ունկն ոչ լուաւ և 'ի սիրտ մարդոյ ոչ անկաւ զոր պատրաստեաց ած սիրելեաց իւրոց, ոչ վախճան իցէ և ոչ փոփոխումն կամ պակասութիւն, այլ ամենայնն կատարեալ իցէ և հաստատուն և զօրացեալ յանբաւ յաւիտենական յայնոսիկ։ Այլ նայեցեալ ետես զմեզ երկմիտ լեալ առ իւրն վարդապետութիւն։ Յայնժամ յարուցեալ առաջի մեր ամենեցուն՝ համբարձ յերկինս զաչս և ըղձեռս իւր և ասէ 'ի լուր ամենեցուն. Ով Տէր և բան և որդի այ կենդանւոյ, որ արարեր զերկինս և զերկիր զծով և զամենայն որ 'ի նոսա, փրկիչ և ազատիչ հոգւոց մերոց, եթէ ընդունայն և սուտ են բանք իմ զոր ասացի ես եղբարցս այսոցիկ, անշիջանելի կեցցէ վէմս այս որ կայ առաջի մեր. իսկ եթէ արդարք իցեն և հաւատարիմք և ճշմարիտք, հերձեսցի վէմս այս։ Եւ առժամայն ընդ բանի սրբոյ ծերոյն պատառեցաւ վէմն ընդ հինգ հատորս. և է անդ դեռ ևս մին հատորն սիւն մարմարեղէն 'ի չափ մարդոյ միոյ։ Իսկ մեք տոկացեալ հիացաք ընդ սքանչելիսն այն նշան, և գոհացեալ զայ շահեցաք յոյժ։ Եւ մինչ յուղարկէրն զմեզ ծերն՝ ասէ ցմեզ. յառաջիկայ շաբաթ դարձեալ եկեսջիք առ իս աստ։ Եւ 'ի միւսում շաբաթն եկաք առ նա 'ի յերրորդ ժամու աւուրն, և գտաք վախճանեալ զսուրբ ծերունին հայրն Յովսէփ, և թաղեցաք զնա պատուով և փառաւորեցաք զած, որ արար զմեզ արժանի տեսանել զայսպիսի հայր և խօսել ընդ նմա և յետոյ թաղել զնա և պատուաւորել։

ԱՍԱՑ հայրն Յակոբ. մեծ իմն է օտարն լինել, քան

թէ ընդունել զօտարս. և զի բանք միայն՝ զատարկ են, այլ գործ պիտոյ իցէ ընդ բանին:

ԱՍԱՑ հայրն Իսիդորէ. որ բուռ օրինակն ճգնելոց, մի հպարտանայք 'ի վերայ ճգնութեանց ձերոց, զի մի կորուսանիցէք զնոսին. եթէ 'ի վերայ պահոց հպարտանայցես, լաւ քան զայն պահքն է ուտել միս. և եթէ ընդ աղօթս հպարտանայցես, անպիտան առնես զնա. այսպէս և յամենայն ճգնութիւնս է: Դարձեալ ասացեալ է զի սիրեսցէ իբրև զծնողս զվարդապետս իւր և պատուեսցէ իբրև ըզհայր և երկիցէ 'ի նմանէ իբրև յիշխանէ, զի մի 'ի սակս սիրոյն լուծանել զերկիւղն և մի 'ի սակս երկիւղին սակաւեցուցանել զսէր, և արասցէ զամենայն զոր ինչ ըզգացուցէ նմա՝ կամաւ և խնդութեամբ և մի 'ի հարկէ և երկիւղութեամբ:

ԵՀԱՐՑ ոմն 'ի հարանցն ցհայրն Յովհաննէս պարսիկն և ասէ ցնա. այսչափ աշխատութիւն կրեմք մեք վասն արքայութեանն Այ, և արդ հասցո՞ւք նմա թէ ոչ հասցուք: Ասէ ցնա ծերն. ես հաւատամ զի բնակեցայց 'ի Յերուսաղէմ յերկինս, որ գրեալն է յերկինս և շինեալ անդ. զի հաւատարիմ է որ խոստացաւն զնա մեզ: Այլ կամ ընդէ՞ր ոչ հաւատամ լինել 'ի նա. զի օտարասէր եղէ որպէս զԱբրահամ և հեզ եղէ որպէս զՄովսէս և սուրբ եղէ իբրև զԱհարոն և համբերող եղէ որպէս զՅոբ, խոնարհ եղէ որպէս զԴաւիթ և անապատական եղէ իբրև զԵղիա և զՅովհաննէս, ողբացող եղէ իբրև զԵրեմիաս, վարդապետ եղէ իբրև ըզՊօղոս և հաւատարիմ եղէ իբրև զՊետրոս, իմաստուն եղէ իբրև զՍողոմոն և խոստովանող եղէ որպէս զաւազակն. և եթէ այսոքիկ ամենեցուն նմանող եղէ առաքինութեամբ, հաւատամ 'ի բազում ողորմութիւնս Այ, զի և փառաց նոցա հաղորդ եղէց. իսկ եթէ զհակառակս նոցին գործեցից, ո՞րպէս մնացից արքայութենէն երկնից:

ԵՂԲԱՐՔ ոմանք երկուք մոլորեցան 'ի Սկիտէ, և արգել զնոսա յայնմանէ հայրն Մակար քաղաքացի. և գնացին ոմանք և պատմեցին զայս հօրն Մակարայ մեծի եգիպտացւոյ: Իսկ նա իբրև լուաւ՝ ասէ. ոչ են եղբարքն այնոքիկ արգելեալք, այլ Մակար իցէ արգելեալ՝ այն որ արգել զնոսա. զի սիրէր զնա մեծն Մակար: Իբրև լուաւ զայս հայրն Մակար քաղաքացի՝ եթէ արգել

զնա ծերն մեծ, փախեաւ և գնաց 'ի դաշտս շամբակացն ։ Այլ եւ մեծն Մակարիոս խնդրել զնա, և գտաւ զնա 'ի շամբն յայն ուռեալ և հարեալ 'ի մժեխացն թունոց, և ասէ ցնա . դու արգելեր զեղբայրսն որք կամէին դատաստան յաշխարհ, խոկ ես զքեզ արգելի, այլ դու երթև զդատաստանսք և զխոհեմ հարսն 'ի ներքին անապատին փախեար յառապատն . արդ ես կոչեցի զեղբայրսքն զայնոսիկ և ծանեայ, զի ոչ այնպիսի ինչ արարեալ է նոցա . անդ եկեսցես և դու, եղբայր, զի մի ծաղր լիցիս զիւաց, զի ոչ քննեցեր զնոսա . այլ առցես դու յանձն զապաշխարութիւն մեղաց քոց ։ Այլ նա ասէ ցնա . տուր ինձ, հայր դու, ապաշխարութիւն ։ Այլ նա անեալ զղարձ նորա, եա նմա պահս շաբաթ մի ։

ԱՍԷ հայրն Մակարի . եթէ յիշեսցուք 'ի մտի զորբոտմութիւն մարդկան, վարեմք 'ի մէնջ զզօրութիւն յիշմանցն նց . խոկ եթէ յիշեսցուք միշտ զչարիսն եկեալ 'ի դիւացն 'ի վերայ մեր, մնասցուք մեք անխոցոտելի 'ի նետից նոցին ։

ԳՆԱՑ երբեմն հայրն Մակար առ հայրն Պախում և ասէ ցնա . եղբարքն անկարգ գնան, կամիս, հայր, զի խրատեցից զնոսա ։ Ասէ ցՄակարիոս . խրատեսցես զթութեւանս և արդարութիւն զորս են ընդ ձեռամբ քո . խոկ զայլսն որ արտաքոյ քո են, մի դատեսցես, զի գրեալ է՝ եթէ զներքինսն ամենեցուն ած դատեսցէ ։

ԱՍԱՑ հայրն Մատոյէ՝ եթէ ոչ գիտեմ դեռ նախ քան զյանցանել մարդոյն եթէ որով ախտիւք յաղթի անձն, այլ սերմանէ միայն և ոչ գիտէ եթէ հնձեսցէ ։ Այլ զի յանձնս սերմանէ զխորհուրդ պոռնկութեան, յանձնս զատելութիւն, յանձնս զբամբասանս և յայլս զայլ ախտս . խոկ յետոյ յորս ինչ անկանէ պատրաստեալ զանձն զայն, և սկսանի յաւելուլ մինչև կորուսցէ զնա ։

ՀԱՐՑԻՆ անձինք 'ի հարցն ընդ հայրն Մեգեթի և ասեն . եթէ մնասցէ կերակուր եփեալ՝ կամիս զի վաղիւն զայն գիցուք առաջի եղբարցն ։ Ասէ ծերն . եթէ խահրկեալ և աւերեալ է՝ բարւոք է հեղուլ արտաքս, զի մի չարակեալ հիւանդասցին . խոկ եթէ բարւոք է և զառողջութիւն հեղցի, ոչ է բարի ։

ԳՆԱՑԵԱԼ եղբայր ումն յօտարութիւն 'ի կողմանց հօրն Պիմենի, և յօտարութեան իւրում հանդիպեցաւ միայ-

նակեցի ումեմն որ էր մեծատուն և հռչակեալ յոյժ, որ ունէր սէր, և բազումք գային առ նա: Պատմեաց նմա եղբայրն վասն հօրն Պիմէնի. իսկ նա իբրև լուաւ զառաքինութիւնս նորա, կարօտէր տեսանել զնա: Իբրև զարձաւ եղբայրն այն յԵգիպտոս, զկնի ժամուց ինչ ել և միայնակեացն այն յԵգիպտոս, և խնդրեալ եգիտ զեղբայրն զայն՝ իբրև լուաւ զբնակութիւն նորա յեզր գետոյն: Եւ յորժամ ետես եղբայրն զմիայնակեացն զայն, զարմացաւ յոյժ և յօժարութեամբ ընդ առաջ ընթացաւ և սիրով հիւրընկալաւ զնա: Ասէ ցնա միայնակեացն. արա սէր, եղբայր, և տարցես զիս առ հայրն Պիմէն: Իսկ եղբայրն առաջնորդեալ տարաւ զնա առ հայրն Պիմէն. և պատմեաց նմա եղբայրն զմիայնակեցին զամենայն ինչ՝ եթէ այր մեծատուն իցէ և յոյժ պատուեալ յամենեցունց. և ես պատմեցի, ասէ, զքէն նմա, և ահա սիրով 'ի տես քո եկեալ է աստ: Իսկ հայրն Պիմէն ընկալաւ զնա ուրախութեամբ: Եւ իբրև ողջունեցին զմիմեանս և նստան, և սկսաւ եկեալ ծերն խօսել վասն փրկութեան անձին բանս. իսկ հայրն Պիմէն յետս դարձուցեալ զերեսն ոչ ինչ անէր նմա պատասխանի: Իբրև ետես միայնակեացն զի ոչ ինչ խօսէր ընդ նմա Պիմէն, տրտմեցաւ և ել արտաքս և ասէ ցեղբայրն որ եբերն զնա անդր, եթէ 'ի զուր աշխատեցայ զամենայն ճանապարհս զայս. քանզի եկի առ ծերս զի թէ շահեցայց ինչ, և սա ոչ կամեցաւ բնաւ խօսել ընդ իս: Եմուտ եղբայրն առ հայրն Պիմէն և ասէ ցնա. հայր, վասն քո եկն այս մեծատուն հայրս՝ որ այսչափ փառս և պատիւ ունի 'ի վերայ երկրի յաշխարհ իւր, և դու ընդէր ոչ խօսիս ընդ նմա: Ասէ ցնա Պիմէն. սա 'ի վեր յերկրինս է և զերկնաւորս ասէ, իսկ ես երկրաւոր գոլով զիա՞րդ զերկնաւորս ասացից. զի եթէ ասացեալ էր դորա ինձ ինչ վասն ախտից անձին, պատասխանեալ էի ինչ. իսկ վասն երկնաւորաց ասել ինչ ոչ կարեմ: Ել արտաքս եղբայրն այն և ասէ ցմիայնակեացն այն. ոչ է սովորութիւն ծերոյն վաղվաղակի խօսել 'ի գրոց. այլ թէ ոք հարցանիցէ ցնա վասն ախտից անձին ինչ, յայնժամ պատասխանի տանէ: Զղջացաւ ընդ այս միայնակեացն այն, և եմուտ դարձեալ առ ծերն և ասէ ցնա. զի՞նչ արարից, հայր, զի բանադատիմ ես յախտից անձին: Հայե-

ցաւ 'ի նոա ծերն և ասէ ցնա հեզաբար. արդ բարւոք ե-կիր, և արդ բացեր զբերան քո և լցեր զսիրտ քո հո-գևոր բարեօք։ Եւ խօսեցաւ ընդ նմա բանս բազումս յոյժ և շահեցոյց առաւել քան զոր կարծէրն։ Եւ ասէր. ստուգապէս այս է ճանապարհ փրկութեան։ Եւ գոհա-նայր զնա, զի արժանի եղև տեսոյ և խօսակցութեան նո-րա. և այսպէս լի ուրախութեամբ դարձաւ 'ի տեղի իւր։

Ասաց հայրն Պիմէն՝ եթէ եղբարք երեք բնակեն 'ի միասին, և մինն հանդարտ բարուք, իսկ միւսն հի-ւանդ է և գոհութեամբ համբերէ ցաւոցն, և երրորդն սպա-սաւորէ հեզ սրտիւ. արդ երեքեանց նոցա հաւասարիմ են առաքինութիւնք։

Եղբայր ոմն եհարց զհայրն Պիմէն և ասէ ցնա. ե-թէ տեսից ինչ գործ, պարտ է զի պատմեցից զնա։ Ա-սէ ցնա ծերն. գրեալ է՝ թէ որ տանէ պատասխանի նախ քան զհարցանելն, ատելի է և անմիտ. եթէ հարցանէ որ զքեզ՝ պարտ է զի ասասցես, ապա թէ ոչ՝ լռեսցես։

Եղբայր ոմն եհարց զհայրն Պիմէն և ասէ ցնա. կա-րօղ է մարդ վստահանալ 'ի մի ինչ առաքինութիւն։ Եւ ծերն ասէ ցնա. ասաց հայրն Յովհաննէս կարճահասա-կըն՝ եթէ լաւագոյն է ժողովել փոքր փոքր յամենայն առաքինութեանց քան թէ զմի ունել միայն. քանզի ա-սէր հայրն Մովսէս՝ եթէ իցէ մարդ որ հարկանէ զփայ-տահատ բազում անգամ և ոչ կարէ հատանել զծառ, և է այլ որ ունիցի զփորձ գործոյն և սակաւ հարկանե-լով հատանէ զայն. իսկ փայտահատ ասէր զիմաստութիւն և զխտրաւոր դատաւորս։

Ասաց դարձեալ՝ եթէ լրբութիւն և աներկիւղութիւն և յանդգնութիւն սոքա մայրք են ամենայն մեղաց։

Եղբայր ոմն եհարց զհայրն Պիմէն և ասէ ցնա. հայր, եթէ ըմբռնեսցի որ 'ի յանցանս ինչ և դարձցի ստուգապէս, թողցէ՞ նմա զայն Աստուած։ Ասէ ցնա ծերն. եթէ մարդկան պատուիրեաց Աստուած առնել զայս, ո՞չ ևս առաւել ինքն արասցէ զայս. և զի վասն այսորիկ պա-տուիրեաց Պետրոսի թողուլ եօթանասնեկին եօթն ան-գամ, զի մեք ունիցիմք զյոյս փրկութեան։

Եղբայր ոմն եհարց զհայրն Պիմէն և ասէ ցնա. կարօղ է մարդ եթէ կալցէ զամենայն խորհուրդս իւր, զի մի տացէ 'ի նոցանէ թշնամւոյն և ոչ մի։ Ասէ ցնա ծերն. իցէ՞ ոմն որ առնուցու հազարս և տացէ մին։

Ասաց հայրն Պիմէն. որ ոք լիցէ հպարտ, ոչ է կրօնաւոր. և որ կամիցի հաստատուցանել չար փափագանաց չարին, նա ոչ է կրօնաւոր. և որ լիցէ բարկացող, նա ոչ է կրօնաւոր։

Ասէ ոմն ցծերն. եթէ սատանայ զամենայն յեղանակս զի նեղհէ յաղօթս, պարտ է զի խթեալ զարթուսցես զնա։ Ասէ ծերն. ես թէ սատանայի զեղանակն նորհեալ 'ի հըն կամն, ընկեր զգլուխ նորա 'ի բարձս իմ և հանգուցանէր զնա։

Ասէին զհօրէ ումեմնէ՝ եթէ պատերազմեալ եղև 'ի հայհոյութիւն և ամաչէր պատմել ումեք. և ուր և լսէր զմեծ ումեմնէ ծերոյ, գնայր առ զի թէ պատմեսցէ. և իբրև գնայր, ամաչէր և ոչ խոստովանէր։ Բազում ան գամ գնաց առ նա հայրն Պիմէն և տեսանէր ծերն զի ունէր եղբայրն խորհուրդ ինչ, և դժուարէր զի եղբայրն ոչ խոստովանէր. այլ ոչ ինչ ասէր նմա։ Ի միում աւուր մինչ յուղարկէր զնա ծերն, ասէ ցնա. ահա այսչափ ժամանակ գաս աստ և կամիս խոստովանել զխորհուրդ քո զոր ունիս և ոչ կարես, այլ միշտ գնաս տրտմեալ, և ունիս բարձեալ զնոսա 'ի գլուխ քո. ասա ինձ, որդեակ, զինչ է որ դիպին քեզ։ Նաև նա ասէ. հայհոյել առնէ ինձ զմեծ թշնամին, հայր, և ամաչեմ յայտնել։ Իսկ իբրև ասաց զայն, թեթևացաւ եղբայրն։ Ասէ ցնա ծերն. մի տրտմիր և երկնչիր, եղբայր դու. այլ յորժամ գան 'ի քեզ խորհուրդքն այն, ասասցես դու՝ հայհոյութիւն քո 'ի գլուխ քո դարձցի, դև չար, զայս հայհոյութիւն ոչ կամի անձն իմ. և զոր ես ոչ կամիմ, և ոչ է այն իմ գործ, այլ քո՝ որ գործել տաս մտաց իմոց։ Եւ այսպէս բժշկեցաւ եղբայրն 'ի յայնմանէ շնորհօքն Քրիստոսի։

Եղբայր ոմն եհարց ցհայրն Պիմէն և ասէ. ընդէր գթեն զիս զեղքն լինել ինձ զայն՝ որ վերագոյն քան զիս են, և արհամարհեմ զյետինսն քան զիս։ Ասէ ցնա ծերն. վասն այդորիկ ասէ առաքեալն՝ եթէ 'ի տուն մեծամեծաց ոչ միայն են անօթք ոսկեղէնք և արծաթեղէնք, այլ և փայտեղէնք և խեցեղէնք. զի որ ոք սրբեսցէ զանձն իւր 'ի վատթար գործոց, լինի նա անօթ սուրբ և պատուական Տն պատրաստ յամենայն գործս բարիս։ Ասէ եղբայրն. կարօղ լիցէ մարդ զի միաւորել լիցի

յաշխարհէ, հայր։ Ասէ ծերն. եթէ ըմբռնիր 'ի մեղս՝ մեռեալ ես այն, և եթէ ըմբռնիր 'ի գործս բարիս՝ կենդանի լիցի նա. և զի ուսուցանել զեղբայրն արդարոյ վայելէ, ապա թէ ոչ՝ զի՞նչ շահեցի զայլոց շինել և զիւրն աւերել. և զի՞նչ շահեցի մարդ, եթէ կամիցի ուսանել արուեստ և ոչ ուսանի. զի ամենայն որ աւելի քան զչափն է՝ 'ի դիւաց է, զի քաղց և ծարաւ և աղքատութիւն ոչ տան խորհել մտաց մերոց զխաւարար խորհուրդս։

ԵՂԲԱՅՐ ոմն գնացեալ առ հայրն Սիսոյէս խօսել ընդ նմա, նստէին անդ և այլ հարք, և գովէր եղբայրն զայլ ոմն եղբայր և ասաց. այր չարաչարեալ է նա։ Ասէ ցնա ծերն. և զի՞նչ իցէ առաքինութիւն չարին։ Ամչացաւ եղբայրն և ոչ կարաց ինչ պատասխանի տալ, և յարեաւ անկաւ առաջի ծերոյն և խնդրէր 'ի նմանէ զի ուսուսցէ զնա եթէ զի՞նչ է առնել զչարն։ Ասէ ցնա ծերն. առնել զչարն՝ զի ոք առնեսցէ զմեղս իւր, և զընկերին արդարացուսցէ։ Եղբայրն ասէ. և զի՞նչ ինչ բարի իցէ, հայր, խօսե՞լ զբան թէ լռել։ Ասէ ծերն. վասն աստուծոյ խօսել ինչ բարի է, և վասն աստուծոյ լռելն ևս անհամար բարի է։ Եղբայրն ասէ. և ո՞րպէս կարասցէ ոք զերծանել 'ի չարախօսութենէ ընկերին։ Ասէ ծերն. մեք և եղբարք մեր երկու պատկերք եմք. և յորժամ մարդ զիւրն պատկեր տեսցէ և պարսաւեսցի 'ի նմանէ, յայնժամ պատկեր ընկերին պատուական երևեսցի. իսկ յորժամ զիւր պատկերին փառաւորութիւն տեսանիցէ, յայնժամ սկսանի քննել զպատկեր ընկերին։ Եղբայրն ասէ. և զի՞նչ արարից վասն ձանձրութեան, հայր։ Ասէ ցնա ծերն. ձանձրութիւն մերձ կայ յամենայն բարի գործս դադարեալ, և ոչ ինչ իցէ ախտ չար քան զնա, և մերժէ զնա սէր և երկիւղն այ։ Եղբայրն ասէ. կամիմ մտանել 'ի հասարակաց վանս և բնակել անդ, հայր։ Ասէ ցնա ծերն. եթէ ոչ պարապեսցես յամենայն գործոց և կատարեալ առանց հոգոց եղիցիս, ոչ կարող իցես կեալ 'ի ժողովս եղբարցն, և զի ոչ ունիցիս անդ իշխանութիւն ամանին քո և ոչ մի։

ՀԱՐՑԻՆ եղբարքն նորա ցհայրն Սիսոյէս. արդ գնասցուք 'ի տեղւոջէս յայսմանէ, քանզի շփոթեն զմեզ մերձակայ վանականք որ են շուրջ զմեօք. և ահա յաւէտ ևս մերկանեց քեզ տուն և ոչ տան թոյլ հանգստանալ մեզ, և զբն-

անձինք մեր։ Ասէ հայրն Պիմէն. ՚ի ձայնէ հրեշտակաց փախչել կամիք, և կամիք հեռանալ մեր այգորիկ աստի։

ԱՒԵՏԱՑԻ ոմն ասէ ցնա. մտածմունքն իմ տկարացան, հայր, և ախտք զօրացան յիս։ Ասէ ցնա ծերն. իբրև զփուշ և զաստառակ են ախտք, որդեակ. արդ և դու ձգեսցես զ-հուր ա̄ծային սիրոյն ՚ի նոսա, և բոլորովիմբ բոցակէ-զեսցես զնոսա։

ԱՒԵՏԱՑԻ ոմն եհարց ցհայրն Պիմէն և ասէ. հայր, շփոթիմ ես աստ և կամիմ թողուլ զտեղի իմ և գնալ։ Ասէ ցնա ծերն. վասն ի՞նչ պատճառանաց։ Ասէ եղբայրն. զի լսեմ բանս զեղբօրէ ումեք, որ ոչ օգուտ են ինձ։ Ասէ ցնա ծերն. ոչ են ճշմարիտ զոր լուայն։ Ասէ եղ-բայրն. այո, հայր, և զի որ պատմեցն ինձ՝ այր հաւատա-րիմ է։ Ասէ ցնա ծերն. ոչ է նա հաւատարիմ. զի թէ հաւատարիմ էր, ոչ էր պատմեալ զայն քեզ. քանզի Ա̄ծ լուեր զձայն Սոդոմայ և ոչ հաւատայր մինչև ե-տես աչօք իւրովք, և մեք որպէս հաւատասցուք, եղ-բայր, զոր ոչ տեսեալ իցէ մեր։ Ասէ եղբայրն. և ես ես տեսի աչօք իմովք։ Իբրև լուաւ զայս ծերն. սկսաւ նայել յերկիր, և առեալ անտի շիւղ և ասէ՝ տեսանե՞ս զայս շիւղ. և եցոյց նմա և զգերանն տանն և ասէ՝ տե-սանե՞ս զայս գերան, եղբայր։ Եւ նա ասէ. այո։ Ասէ ծերն. դիր զայդ ՚ի մտի քո, եղբայր, եթէ մեղք քո այս գերան իցէ, և մեղք եղբօրն այնորիկ այս շիւղ է, և հան նախ զգերանդ յականէ քումմէ ըստ բանի տեա-ռըն։ Իբրև լուաւ զբանս զայս հայրն Տիթոյի, զարմա-ցաւ և ասէ. որպիսի բանիւք կարացից երանել զքեզ, հայր Պիմէն, որ ես քար պատուական և մարգարիտ ան-գին. քանզի բանք քո լի ուրախութեամբ են շնորհօքն Այ։

ԱՒԵՏԱՑԻ ոմն եհարց ցհայրն Սոլոէս և ասէ. ո՞րպէս կարող իցէ կրօնաւոր լինել իբրև զմեռեալ յաշխարհի։ Ասէ ծերն. եթէ ոչ համարեսցի ոք զանձն իւր՝ եթէ երիս աւուրս ՚ի գերեզմանի, ոչ կարէ մեռեալ լինել։

ԳՆԱՑԻՆ եղբարք երկու առ հայրն Պամբոյէ և ա-սեն ցնա. ասա մեզ բան։ Եւ սկսաւ ասել մինն. ես պա-հեմ զերկուշաբթս և ուտեմ հացս երկուս, արդ կարա-ցի՞ց կեալ առնուլ թէ գտի՞մ։ Նոյն միւսն ասէ. ես զամբիւղս երկուս առնեմ յաւուր մի ՚ի ձեռագործէ և ծախեմ ՚ի պէտս իմ երկուս փողս և զայլն տամ սեր, և արդ ես

կեցցեմ տեսանել թէ ոչ։ Եւ ծերն ոչ ինչ ետ պատասխանի նոցա. եւ զկնի չորից աւուրց կամէին գնալ եւ տրտմեալ էին ընդ ոչ պատասխանելն նոցա ծերոյն։ Եւ սպասաւորք եկեղեցւոյն ասէին. մի տրտմիք, եղբարք, զի ոչ ումեք ստէպ ասէ ծերն, մինչեւ առնու հրաման յԱյ, եւ ապա խօսեսցի։ Յայնժամ մտեալ եղբարքն առաջի ծերոյն. աղօթեա վասն ելից մերոց, հայր։ Եւ նա ասէ. զգնալ խորհեալ էք։ Եւ նոքա ասեն. այո, հայր։ Եւ նա իբր արարեալ զգործս նոցա, սկսաւ գրել 'ի վերայ գետնոյն եւ ասէր. Պամբոյ երկուս աւուրս պահէ եւ երկուս հացս ուտէ, ոչ է սակայն կրօնաւոր. Պամբոյ ոչ է Պամբոյ, քանզի վաստակէ երկուս դանկս եւ տայ սէր, եւ ոչ է կրօնաւոր սակայն։ Եւ նայեցեալ 'ի վեր՝ ասէ ցնոսա. բարւոք են գործքդ այդ ձեր. այլ եթէ կամիք կեալ, պահեցէք զմիտս ձեր 'ի դատաստանէ ընկերին։ Յայնժամ նոքա շինեալ գնացին 'ի տեղի իւրեանց։

ԱՍԱՑ հայրն Պաղլադիոս՝ եթէ պարտ է որք կամին ըստ Այ ձգնել, կամ ուսանել հաւատով զոր ինչն ոչ գիտէ, եւ կամ ուսուցանել յայտնի զոր ինչն գիտէ. իսկ եթէ զմին յայսցանէ ոչ կամիցի, կեղծաւոր եւ թիւր է նա եւ թիւնաւոր. քանզի սկիզբն ապստամբութեան է յագեցումն վարդապետութեան եւ անուշփոթութեան բանին, յորմէ երկնչի միշտ Ածասէր անձն։

ՍՈՒՐԲ ծերքն ասեն՝ եթէ Պայեսիոս կրսեր եղբայրն հօրն Պիմենի եգիտ ամանս ինչ լի դահեկանօք, եւ ասէ ցՊամբոյ ցերէց եղբայրն իւր. գիտես, եղբայր, զի բանք Պիմենի եղբօր մերոյ խիստ եւ անբերելիք են, եկ գնասցուք եւ շինեսցուք մեզ վանս յայնկոյս գետոյն եւ նստցուք անդ հանդարտութեամբ։ Ասէ ցնա հայրն Պամբոյ. եւ ես շինեսցուք զայն։ Իսկ նա եցոյց նմա զանօթ դահեկանօքն։ Իբրեւ ետես հայրն Անուբ՝ տրտմեցաւ յոյժ, քանզի համարէր զայն վնաս անձին լեալ, եւ ասէ ցնա. բարւոք է, գնասցուք շինեսցուք սենեակ յայնկոյս գետոյն։ Եւ առեալ զանօթ ոսկւոյն հայրն Անուբ եդ 'ի կնգուղ իւր. եւ մինչդեռ անցանէին ընդ գետն, իբրեւ հասին 'ի մէջ գետոյն, արար զանձն իւր հայրն Անուբ որպէս զխելագարեալ. եւ շարժեալ զգլուխն թիւրեաց յետս, եւ անկաւ կնգուղն եւ անօթն 'ի գետն եւ կորեաւ։ Եւ իբրեւ ելին 'ի ցամաք, սկսաւ հոգալ եւ տրտմել յա-

չաղանօք 'ի սակս զաւհեկանացն : Ասէ ցնա Պայեսիոս. մի՛ տրտմիր, Հայր, զի այսպէս եղև և կորեաւ ամենն, եկ դարձցուք առ եղբարսն մեր : Եւ եկեալ կացին լռութեամբ :

ԱՍԱՑ հայրն Սիսոյի Թեբայեցին ցաշակերտն իւր. ասա ինձ զոր ինչ տեսանիցես յիս, և ես պատմեմ քեզ զոր ինչ տեսանիցեմ 'ի քեզ : Ասէ աշակերտն ցհայրն. դու, հայր, բարի ես մտօք, այլ սակաւ մի խստաբարոյ ես : Ասէ ծերն ցաշակերտն. և դու ևս բարի ես մտօք, այլ սակաւ մի ծոյլ և հեզգ ես մտօք :

ՊԱՏՄԷՐ ոմն 'ի ծերոցն՝ եթէ աղաչեցի զհայրն Սիսոյի զի ասասցէ ինձ բան, և նա ասէ ցիս. յամենայնի յորժամ կարող իցէ մարդ փախչել 'ի մեղաց և ոչ փախիցէ, յանցաւոր է այնուիկին :

ՊԱՏՄԵՆ ծերքն՝ եթէ յանցեալ եղբայր ոմն երբեք և անկաւ 'ի մեծ մեղս, և յետոյ զղջացեալ եկն յապաշխարութիւն և գնաց առ ծեր ոմն և ոչ ասաց նմա զոր գործեացն, այլ միայն եհարց և ասէ. եթէ ոք զայսպիսի ինչ գործեսցէ, որպէս մարթի ապաշխարել, կամ թէ ունիցի՞ յոյս փրկութեան : Իսկ ծերն վասն զի անփորձ էր քննութեան, ասէ ցնա. զի՞նչ ասես, ով եղբայր, ընդէ՞ր կորուսանես զանձն քո : Այս իբրև լուաւ եղբայրն՝ ասէ. եթէ կորուսի զանձն իմ, առաջ դարձայց յաշխարհ : Եւ մինչ դիմեաց գնալ, եկն 'ի խորհուրդս իւր և ասէ. գնացից և պատմեցից զմեղս իմ և զայս խորհուրդս ես հօրն Սիլուանեայ : Եւ էր հայրն Սիլուանէ մեծ և խոհեմ 'ի քննութիւն : Եւ իբրև գնաց եղբայրն, և ոչ նմա խոստովանեցաւ զգործն, այլ այնու տեսակաւ պատմեաց որպէս և առաջին ծերոյն պատմեաց : Իսկ հայրն բացեալ զբերան իւր ուսուցանէր զնա 'ի գրոց՝ եթէ ոչ գոյ մեղս նոցա որ ապաշխարեն : Իբրև լուաւ զայս եղբայրըն, զօրացաւ և պատմեաց նմա զգործս իւր ստուգութեամբ : Իբրև լուաւ զբանն զայն երանելին հայրն, ոչ տխրեցաւ, այլ իբրև հմուտ բժիշկ պատեաց զվէրս հոգւոյն, և եցոյց 'ի գրոց՝ եթէ որք ապաշխարեն, դիւրաւ առնուն զթողութիւն մեղաց : Իբրև գնաց ծերն այն ապա և անհանճար առ հայրն Սիլուանէ, պատմեաց նմա զայս և ասէ. ահա կրօնաւորն որ յուսահատեալ կամէր գնալ յաշխարհ՝ որպէս զաստղ փայլէ 'ի մէջ եղբարցն : Եւ արդ զայս յայն սակս ասացի, զի ծանիցուք եթէ մեծ

չարեաց պատճառք լինի խոստովանել զմեղս ոգւոյ և անհանճար մարդկան։

ԱՍԱՑ ծերն. որպէս Յովսէփ Արիմաթացին առեալ զմարմինն տեառն Յսի պատեաց և խնկեաց և եդ 'ի գերեզմանի, այսպէս և մեզ պարտ է փութալ զի մի մեղիցուք, զի մի զբնակեալն 'ի մեզ զշնորհն այ արտաքսեսցուք 'ի մէնջ. քանզի Իսրայէլի մանանայ տուաւ կերակուր յանապատին, իսկ նորոյ Իսրայէլի մանանայ տըւաւ մարմին տեառն մերոյ Յսի Քսի։

ԵՂԲԱՅՐ ոմն ասէ ցծերն. ես և ոչ մի ինչ պատերազմ տեսանեմ 'ի սրտի իմում, հայր։ Ասէ ցնա ծերն. միտք քո չորս դրունս բացեալ ունին, և որ ոք կամի մըտանէ, և որ կամի ելանէ, և ոչ կարես դու իմանալ. այլ թէ դիցես դու դրունս տան քո և փակեսցես զնա և ոչ թողուս մտանել 'ի նա խորհուրդս չարս, յայնժամ տեսանես զնա կալ արտաքոյ և պատերազմել ընդ քեզ։

ԱՍԱՑ հայրն Անուբ. համարձակութիւն և ծաղրանման է հրոյ որ անկանի յեղէգունս. իսկ որ յիմարանայն վասն տեառն, ած իմաստնացուցանէ զնա։

ԱՍԱՑ դարձեալ. պարտ է ունել զայս ծերոց՝ զի երկիցէ յօրինացն այ, և զի ատեսցէ զմեղս և սիրեսցէ զաղքատութիւն, և աղօթեսցէ առ ած միշտ, և ունել միտս սուրբ և բան մաքրեալ և գործ բարի. և զի որով ոք զատի զեղբայրն, և նա 'ի նոյն անկցի 'ի մեղս։

ԵՂԲԱՅՐ ոմն ասէ ցծերն իւր. շնորհեա ինձ զաղօթս քո, զի փութամ գնալ 'ի քաղաքն։ Ասէ ծերն. մի փութար գնալ 'ի քաղաքն, այլ փութա փախչել 'ի քաղաքէն և կեցցես։

ԵՂԲԱՅՐ ոմն եհարց ցծերն և ասէ. միթէ պղծեսցի մարդ յորժամ մտածեսցէ զչար խորհուրդս։ Եւ եղև խնդիր 'ի մէջ հարցն վասն բանիս այսորիկ. ոմանք ասէին թէ պղծի մարդ, և ոմանք ասէին թէ ոչ պղծի. արդ թէ պղծեսցի՝ ոչ ոք կարէ կեալ, այլ այս բաւական իցէ՝ զի մի գործեսցուք մարմնով զխորհեալսն։ Արդ գնացեալ զայս հարցին ընդ ծեր ոմն մեծ, և ասէ ցնոսա ծերն. ըստ չափոյ իւրաքանչիւրոյ խնդրեսցի գործդ այդ. զի որ օրինակ եթէ ոք տեսցէ անօթ ինչ ոսկեղէն թագաւորի և ցանկասցի անօթոյն և ոչ ունիցի զնա, ոչ նորա իցէ բաց 'ի յիշողութենէն, այսպէս և ամենայն խոր-

հուրդք են, զի ոչ եթէ 'ի մտանել 'ի մեզ զաղէր խորհրդոցն իցէ չար և դատէ զմեզ, այլ չարաչար ներգործել զխորհեալն կորուսանէ զհոգի. ապա եթէ բարւոք ներգործէ յայնց խորհրդոց, առնու զպսակն փառաց անձին այնպիսւոյն։

Ասաց ծերն. որ ոք կամեսցի միայն յանապատի կեալ, պարտ է զի ինքն վարդապետ և ուսուցիչ այլոց իցէ, և ոչ կարօտ յայլոց ուսանել, զի մի՛ յառաւել տուգանս անկանիցի և կորիցէ։

Եղբայր ոմն եհարց զծերն և ասէ ցնա. ահա ես գնամ առ ծերսն և խնդրեմ 'ի նոցանէ, և նոքա խօսին ընդ իս զօգուտս հոգւոյ. և ոչ ինչ մնայ 'ի միտս իմ 'ի խրատուց նոցա, այլ գնայ 'ի մտաց իմոց. արդ զի՞նչ արարից, գնացից նեղեցից զնոսա՝ թէ ոչ գնացից մինչ ոչ պահեմ զբանս նոցա, այլ լի եմ ես ամենայն պղծութեամբ։ Եւ էին անդ կուժս երկուս դատարկս։ Ասէ ցնա ծերն. առ զմի 'ի կժոցդ յայդցանէ և լուասցես զնա և օծ զնա ձիթով և դիցես զնա առ միւսն դատարկ. և արար զայն այնպէս։ Եւ ասէ ծերն. բեր աստ զերկոքեան կուժսն. և եբեր։ Եւ ասէ ծերն. արդ երկոքեան սոքա դատարկք են, այլ ո՞ 'ի դոցանէ սուրբ և գեղեցիկ է։ Եւ նա ասէ. լուացեալն և օծեալն։ Ասէ ծերն. այս օրինակ է անձին մարդոյ. թէպէտ և ոչ զմի ինչ պահեսցէ յորոց լուաւն 'ի սրբոցն, այլ յամենայն ախտէ սրբի և մաքրի քան զայն՝ որ բնաւ ոչ ինչ հարցանէ։ Որ անօթ ուր արկանի ձէթ՝ ձիթոյ աման իցէ, թէպէտ և դատարկ իցէ. և յորում գինի արկանիցի՝ աման գինւոյ իցէ, և ջրոյն ջրոյ. արդ թէպէտ և նիւթքն թափին, այլ հոտն ոչ ելանէ. այսպէս և 'ի խրատուց սրբոցն անհնար է եթէ ոչ մնասցէ առ լսողսն յանուշահոտութէ առաքինութեանց։

Եղբայր ոմն նստէր յանապատի հանդարտեալ, և սկսան դեւք խաբել և գթել զնա այսպէս, զի երեւէին նմա 'ի կերպս հրեշտակի լուսոյ և զարթուցանէին յաղօթս և ցուցանէին նմա լոյս ինչ և պայծառութի̃։ Եւ յարուցեալ եղբայրն գնաց առ ծեր ոմն և պատմեաց նմա և ասէ. հրեշտակք գան առ իս, հայր, և պայծառութ̃ի և փառօք բազմօք երեւին և զարթուցանեն զիս յաղօթս։ Ասէ ծերն. մի՛ լսեր նոցա, զի դեւք են. այլ

մինչ զամն զարթուցանել զքեզ, ասա ցնոսա՝ ոչ լսեմ ձեզ, այլ ես մինչ կամիմ՝ յառնեմ։ Այս եղբայրն առեալ զպատուէր ծերոյն գնաց 'ի տեղի իւր։ Այս եկեալ 'ի գիշերի դեքն նոյնպէս զարթուցին զնա։ Իսկ նա ասէ. ոչ լսեմ ձեզ, գնացէք, դուք էք զուք. և ես յառնեմ ինձնէն յորժամ և կամիմ։ Ասեն ցնա դեքն. այն չար և տառապեալ ծերն մոլորեցոյց զքեզ, որ եկն առ նա եղբայր ոմն և խնդրեաց 'ի նմանէ դրամս 'ի փոխ, և նա ունէր, և ասաց նմա թէ ոչ ունիմ, և ոչ ետ նմա, և դու առաջի ծանիր զատութիւն նորա։ Այս եկեալ եղբայրն առ ծերն պատմեաց նմա զայս ամենայն։ Ասէ ծերն. ունէի փող՝ ուղիղ է, և զի խնդրեաց եղբայրն այն և ոչ ետու նմա. այլ վասն այնորիկ ոչ ետու, զի գիտէի կամէր նամաւ 'ի վնասել զանձն իւր. և ես ընտրեցի անցանել զմի պատուիրանաւ և ոչ զգաւազանս. իսկ դու, եղբայր, մեկնեաց 'ի խոտորեցութէ դիւացն, քանզի հրեշտակք սատանայի բարեկարգք ազգի մարդկան են, և ոչ եթէ անզգամութեք և նախատինք։ Այս հաստատեալ եղբայրն գնաց 'ի տենեակ իւր, և աղաւթեալ ծանեաւ զխաբէութիւն նոցա։

ԱՍԱՑ ծերն. է ոմն մարդ որ ուտէ յոլով և դեռ ևս քաղցեալ է, է և այլ ոմն որ ուտէ սակաւ և յագի. այլ որ ուտէ շատ և քաղցեալ կայ, աւելի վարձս առնուայ 'ի սորա քան զայն որ ուտէ սակաւ և յագենայ նովաւ։

ԱՍԱՑ ոմն 'ի Հարանցն՝ թէ դիր 'ի միտս քո զյիշատակն Այ և պատրաստեալ նմա. քանզի զայս արար թշնամին. և դու զի ունիս զյիշատակ Այ 'ի մտի քո, ոչ գտանէ տեղի մտանել 'ի քեզ և գնայ. նոյնպէս և որ առնէ տեղի թշնամւոյն 'ի միտս իւր, և զայս արարք արարք հազիւն սուրբք, և մինչ ոչ գտանէ տեղի անդ՝ փախչի 'ի նմանէ և հեռանայ, զի ոչ գոյր տեղի նորա 'ի բազմութենէ չարեացն։

ԱՍԱՑ ոմն 'ի Հարանցն. եթէ բնակեսցի մշակ մը 'ի տեղի՝ ուր այլ ոչ իցէ մշակ, ոչ ուղղէին գործք նորա, բայց միայն թէ զայս ճանաչէ՝ զի մի դարձցի յետս. այսպէս է և ծեր, եթէ ոչ կեցցէ առ այլ ծերոյ՝ ոչ օգտեսցի։

ԵՂԲԱՅՐ ոմն եհարց ցծերն և ասէ. ընդէ՞ր, հայր, կարճամտութիւն առնեմ զաղօթս իմ։ Պատասխանի ետ ծերն և ասէ. յայնժամ յայտնի սէրն Այ, յորժամ միամտութիւն ոչ կատարէ զգործսն Այ։

ԵՂԲԱՅՐ ոմն եհարց ցծերն և ասէ. զի՞նչ է չարա-խօսութիւն և կամ զի՞նչ է գտանել զընկերն: Ասէ ցնա ծերն. չարախօսութիւն անուանի բամբասանաց բան զոր առնեն, իսկ գտանել զընկերն այն է՝ որ ընկերին վասն ա-ռնիցէ մեղս ինչ առնել. արդ ամենայն բան զոր ընդդէմ եղբօրն ոչ ասիցի, և յետոյ նորա ասիցի, թէպէտ և բա-րի բան իցէ՝ սակայն չարախօսութիւն է. իսկ որ ասէ թէ պոռնիկ է կամ գող և կամ արբեցող և կամ արծա-թասէր, այսպիսիքս է գտանելն:

Այր եղբայր ոմն՝ ընդ որ պատերազմէին խորհուրդք իւր, եթէ գնա առ ծեր ոմն 'ի տեսանել զնա. և ասէր ցխորհուրդն համառօտաբար՝ եթէ վաղիւն գնացից: Իսկ եկաց նա այսպէս զերիս ամս, և կռուէր ընդ խորհուրդս իւր: Յետոյ ասէ ցխորհուրդս իւր. ահա իբրև գնացաք առ ծերն, և նա ասէ ցմեզ՝ թէ բարւոք եկիք, ով եք, եղբարք. և մեք ասեմք՝ բարւոք եմք, հայր սուրբ, ա-ղօթիւք ձերովք, և այսքանի ամք կարօտեալք առեալ ձե-րոց: Իսկ ապա յարեաւ եղբայրն և էառ ասաղ, որպէս թէ 'ի ծերոյն կողմանէ, և սկսաւ լուանալ զոտս իւր և ասէր. բարւոք եկիր, եղբայր, թող ինձ զի աշխատեցար վասն իմ, և ած տացէ քեզ վարձս բազ վաստակոց քոց: Իսկ յարուցեալ արար կերակուր և արար մխիթարու-թիւն, և եկեր և էարբ և ասէ. ահա այդր է՝ գնացեր և մխիթարեցար ամենայնիւ, և զի՞նչ է այլ: Իսկ վաղվա-ղակի գնաց 'ի նմանէ պատերազմն այն և հանգեաւ, և ոչ գնաց ուրեք 'ի սենեկէ իւրմէ բաց խորհրդոցն իւրոց խնամատեան զաստուածայնական զոր արար:

ԱՍԱՑ ծերն. ոչ եթէ շահ և օգուտ է ինձ զի նստիմ աստ միայն, այլ վասն մշտաց և նեղութեանց կեամ. այլ զօրաւոր նոքա են որ ընդ եղբարս կեան. քանզի յորում տեղւոջ ծեր կացցէ, և անդ եթէ ոչ գործեսցէ ձգնեալ զբաղի, թէպէտ և այլուր գնասցէ, և անդ ևս ոչ կա-րիցէ առնել ինչ:

ԵՂԲԱՅՐ ոմն եհարց ցծերն և ասէ. զի՞նչ իցեն և այն եղբարք որք չգիտեն յամենայնի և խնդրեն աղօթս յեղ-բարցն, իսկ ինքեանք ծոյլք են և ոչ առնեն զբաղիս: Պատասխանի ետ ծերն և ասէ՝ եթէ կարող են աղօթք արդարոցն յօգնականութիւն. այլ պարտ է նմա որ խնդրէ զաղօթս յայլմէ, որպէս զի և ինքն փոյթ լինիցի 'ի զգո-

ծել զամենայն գործս բարիս, և արգելցի յամենայն անպատշաճ խորհրդոց. իսկ եթէ հեզգ և անզգաստ լինիցի, զինչ շահ լինիցի նմա յայլոց առօթից. և զի գրեալ է՝ եթէ մինն շինեսցէ և միւսն քակեսցէ զինչ լինիցի, բայց միայն աշխատութիւն սուտ։

ԱՍԵՆ և վասն ծերոյ ումեմնէ որոյ՝ եթէ կալեալ եղև նա 'ի ժամանակի հալածանացն, և բազում զխոստովանութիւն Քրիստոսի խոստովանեալ վկայեաց ճշմարիտ. և այնչափ տանջեալ եղև, մինչև 'ի ջեռեալ պղնձի մահճի արկեալ կիզեցին զնա։ Իսկ առաժամայն թագաւորեաց մեծն Կոստանդիանոս, և արձակեալ եղեն քրիստոնեայքն 'ի բանտից, և ողջացեալ ծերոյն դարձաւ 'ի մենանոց իւր։ Իսկ իբրև եմուտ 'ի հեռաստանէ զանձնանեան իւր, յորում եհան և ասէ. ահա վայ ինձ, զի դարձեալ եկի 'ի բազում աշխատութիւնս։ Իսկ զայս ասէր վասն ճգնոց և պատերազմաց դիւաց։

ՀԱՅՐՆ Պափնուտի եպիսկոպոսն վերինն Թեբայիդայ՝ սա ճգնաւոր էր և ճշմարիտ յոյժ, մինչ զի բազում սքանչելիս առնէր. և զսա կալեալ կռապաշտիցն 'ի ժամանակի հալածանացն, և բազում օրինակօք տանջեցին, և յետոյ բրեցին զձախու ակն նորա և արձակեցին։ Զսա այսպիսի սիրէր զնա յոյժ մեծ թագաւորն Կոստանդիանոս, և մեծապէս պատուէր զնա 'ի պալատն, և առաջ առաջ հանէր 'ի գահոյս իւր, և համբուրէր սիրով զտեղի վասն Քրիստոսի բրեալ ական նորա։ Իսկ 'ի ժողովն Նիկիոյ երեքհարիւր ութուտասն հարցն էր և սա սուրբն Պափնուտի եպիսկոպոս, որ յաւելաւ շնորհօք և համարեցաւ ընդ հարցն սրբոց, և հաստատէր յոյժ զկարգ եկեղեցւոյ։ Ասաց ծերս այս. եթէ ոք գովեսցէ զծեր ոք զդէմ յանդիման, ձգեսցէ զնա 'ի բերան սատանայի։

ԾԵՐ ոմն բնակէր 'ի Սկիւտէ, որոյ էր որդի 'ի գիւղ ուրեմն. և կալեալ զորդի նորա իշխանն եդ 'ի բանտի. իսկ մայր մանկանն աղաչէր 'ի հայր նորա՝ գրել յիշխանն զի հանցէ 'ի բանտէ զմանուկն։ Ասէ ծերն ցեկեալսն առ նա. եթէ զնա թողու, զայլ ոք դիցէ 'ի բանտի վասն այլ պատճառի։ Իսկ նա ասէ. դիցէ զայլ ոք։ Ասէ ծերն. և զինչ շահ է թէ ծնողք միայն խնդասցեն և միւսոյն տրտմեսցին։ Իսկ ծերս այս աշխատէր 'ի ձեռագործս իւր յոյժ, և զգինն տայր աղքատաց։ Իսկ ե-

զեւաղ երրեակն սով 'ի յերկիրն այն, և տառապեալ ա-
ծերին մայր մանկան զորդի իւր զի տացէ նմա փոքր ինչ կերակուր։ Երբև լուաւ զայս ծերն, ասէ ցորդին իւր. և մեռ, որդեակ, այլք մերձաւորք առ մեզ։ Ո՞չ է մանուկն. այս, հայր, են բաղումք և չքաւորք են իբրև զմեզ, և առաւել քան զմեզ բաղումք։ Ապա նա փակեաց զդուռն ընդդէմ նորա և ասէ արտասուօք. գնա, որդեակ, որ կերակրէ զայն ամենայն, և զմեզ կարող է կերակրել։ Այլ ինչ ոչ ետ նմա։ Ապա եղբայր մի եհարց զնա և ասէ. և արդ ո՞չ դատապարտեցան աղիք քո, զի այնպէս դատարկ դարձուցեր զորդին քո։ Ասէ ծերն. Եթէ որ ոչ ներեա-ցէ յամենայնի զանձն, ոչ առցէ վարձս յոյժ. և վասն զի դաւաճանեցուցի զաղիս իմ կամաւ, առից համարձակութիւն առ տէր իմ վասն նորա։

ԵՂԲԱՅՐ մի եհարց ցծերն և ասէ ցնա. ընդէ՞ր, հայր, այս ազգ որ այժմուս է՝ ոչ կարէ կրել զճգնութիւնս առաջինն հարցն։ Պատասխանի ետ ծերն. վասն այնո-րիկ, որդեակ, զի ոչ սիրեն զԱստուած և ոչ փախչին 'ի մարդ-կանէ և ոչ ատեն զեխութ աշխարհի. զի կրօնաւոր որ փախչի 'ի մարդկանէ և ատէ զեխութ աշխարհի երկրա-ւորիս, ինքն ինքեամբ գայ 'ի նա ճգնութիւնն և զերծ։ Որ զոր օրինակ եթէ ոք կամեսցի շիջուցանել զհուր յագարակէ իւրմէ, եթէ ոչ փութասցի և հասցէ զխիւթս որ յառաջնոյ կողմանէ կայցէ, ոչ կարէ շիջուցանել զհուրն, նոյնպէս է և ծեր, եթէ ոչ փութասցէ 'ի տեղին վշտացն, ուր հաց եւս դժուարաւ գտանիցի, ոչ կարէ ստանալ զճգնութիւն. և զի անձն որ ոչ ատեանէ, ոչ ցանկայ ատելոյ։ Պարծեալ ասեմ և զայս և զզուշացուցանեմ. քանզի որ դողանան և ատեն և կամ այլ ինչ մեղս գործեն, վաղվաղակի զղջանան և արտասուօք ա-պաշխարեն. իսկ որ ոք սէրս ապահեսցէ 'ի սրտին զեղծարտն, թէ ընդէ՞ թէ ուտէ և թէ ննջէ, ամեն աշխատանս. և կամ թէ զինչ և ասէ՝ իբրև զթոյնս մահաբերս 'ի մտի ու-նի զնա և ուտէ անխոտ զժտութեանց զսիրտ նորա, և ոչ հեռանայ այն մեղք 'ի միտաց նորա, վասն որոյ և աղօթք նորա յանէծս համարեսցի. և զի այսպէս անընդունելի են աղօթք և ճգնութիւնք սրտակցացն, մինչ զի եթէ զա-բիւն իւր հեղցէ վասն Քրիստոսի, ոչ ինչ օգտեսցի 'ի նմանէ։

ՆԱՍԱՑ ծերն. եթէ անկար իցես դու մարտնչել, ասաց

զգեստս (նորա որ զգոյ առ քեզ) և զարհամարհեսցես զնա, զի մի անմտութեամբ հեռացուցանիցես 'ի նորոգելոյն զնա. և խորհրդեսցէ կերպարանաւոր զոր ոչ ունիցիս, և ծանրացուսցէ քեզ:

ԵՂԲԱՅՐ մի եհարց ցծերն և ասէ. ո՞ր իք լաւագոյն իցէ, հայր. գնա՞լ առ ծերս, թէ նստել 'ի սենեկի: Ասէ ծերն. գնալ առ ծերս կանխաւ սաստկանալն էր, և նստել 'ի սենեկի բազումք 'ի նոցանէ օրհնութեամբ:

ՀԱՐՑԻՆ ցծերն և ասեն՝ եթէ բարւո՞ք է անկանիլ 'ի մէջ կռուեցոյց եղբարցն. Ասէ ծերն. փախիր յայդպիսեաց, զի գրեալ է՝ խոյս տուր զանձն քո ոչ լսել զզբաղ բերանոց. կարօտեսցես և զոյժ քո, զի մի անկցես անփոփոխութիւն ինչ:

ԱՍԱՑ ծերն. հեռ և նախանձ զբարեկեցութեան եղբօրն 'ի մարդ, իսկ սրտմտութիւն զկարութիւն զնէ 'ի նա, և կարութիւնն ընկենու զնա 'ի խոր անդնդոյն չարեաց:

ԱՍԵՆ ցծերն. զի՞նչ են կեանք կրօնաւորի: Պատասխանի ետ ծերն. բերան ճշմարիտ և սիրտ սուրբ և մարմին անաղարտ:

ԱՍԱՑ ծերն. հարքն մեր չարչարակրութեամբ և խոնարհ վարուք մտին 'ի կեանսն յաւիտենից, իսկ մեք կամակորք ծուլութեամբ և հեշտութեամբք մեռանել:

ԱՍԱՑ ծերն՝ եթէ այս է բանն աստուածային որ ասէ, եթէ եդի զձեռն իմ 'ի ծոցս, և 'ի վերայ զետոյ զաջ իմ. ձեռն է 'ի ծոցս մարգարէութիւն, աջ է բանն Տն, և զէտ աստուածայինք են:

ԵՀԱՐՑ եղբայրն և ասէ. զի՞նչ աւետարանէ բանն որ ասէ՝ թէ չիք փրկութիւն նորա առ այ իւր: Ասէ ծերն. զսա խորհրդոց ասէ զայդ, որք հեռացուցանեն զՀոգին այ յորժամ 'ի վէճս ինչ անկանի մարդ:

ԱՍԱՑ ծերն. փախչել պարտ է յայնցանէ, որք գործեն զանօրէնութիւն, թէպէտ բարեկամք կամ ընտանիք իցեն, և թէպէտ 'ի պատիւ քահանայական և կամ թագաւորական իցեն. քանզի փախչելն 'ի չարագործաց սիրելի այ առնէ զմեզ, և համարձակութիւն տայ մեզ առաջի նորա:

ԱՍԱՑ ծերն. լաւագոյն իցէ բնակել ընդ սակաւուց երկիւղածաց այ, քան ընդ բիւրս որք ոչ երկնչին 'ի Տեառնէ. քանզի 'ի յետին աւուրսն 'ի հասարակաց վանս 'ի հազարաւորաց և ոչ մի գտցին որք երկիցեն յայ, այլ խոտո-

ըննոցին անմեռնելութեան, և ակրեայնն զանազանս և գլխաւորութիւնս և զարգելոցութիւն և զանակասիս. յառաջագոյն յայտնալինել եղիցին անմեռնելութեան ինքնանութեան և ամեայ ամբոյթ և ոչ ընդ. զի յայնժամ ասոսր են բազմանկ կոչեցեալք և սակաւք ընտրեալք:

ԱՍԱՑ զաղձեայ. ոչ իցէ այսպէս մերձենալ յամօթխէն, ոչ յեկեղեցի և ոչ 'ի վանականս և ոչ 'ի Ճանապարհի և ոչ 'ի մէջ խորհրդոց և ոչ 'ի յառաւօտս և ոչ ընդ այնքան այսպէս է մերձենալ յայնովակաւ, այլ ընդ 'ի բաց հեռանալ 'ի նոցանէ. և ամօթէն է անմեռնելին որ որ անցանէ զաղաւիթանոն [illegible]:

ԱՍԱՑ ծերն. ոչ ինչ է այնքան քան զմիաբան զայն որ խոնարհութիւն զեղ ասաց [illegible]. զի որ ասացանէ զայլ որ, պարտական է զի նախ [illegible] զարծեալ զոր ասացանէ. քանզի զրեալ է՝ եթէ մշակին նախ այսպէս է 'ի պտղոյն Ճաշակել:

ԵՂԲԱՅՐ ոմն եհարց ցծերն և ասէ ցնա. ժողովս իցէ, հայր, զի ամենքն առնեմնեն առնուլ և յայտնութիւն հրեշտակաց: Եւ ծերն ասէ ցնա. երանի այնոցիկ է, որ զիտակ, որք առնեմնեն միշտ զմեղս խորհրդոց, և զի այնպիսին միշտ աղօթն և զգաստ է: Ասէ եղբայրն. ես առնուի զհայր ոմն որ եհան զգեն յայլմէ հօրէ յառաջինս ասսրդ: Եւ ծերն ասէ. խնձ ոչ է այսպէս հանել զզեւս յումեքէ և կամ բժշկել զհիւանդս. այլ զայս միայն աղաչեմ զմեծ զի մի մնացէ յիս զեղն, այլ արդեօք զիս 'ի պիղծ և 'ի զարշելի խորհրդոց, և տակաւ մեծ լինիցիմ. քանզի եթէ որ արդեօք զանձն 'ի զարշելի և յանսուրբ խորհրդոց, և անպատսպար կասարեսցէ զաղօթս իւր, նա ընդ նշանագործ հարանցն համարեսցի յարքայութեան երկնից:

ԱՍԱՑ ծերն. սուրբքն որք ունին զՔ[ՐԻՍՏՈ]Ս բնակեալ յիւրեանս, զայս կերանս ժառանգեցին և զհանգերձեալն եւս, վասն զի այս խոկ կերակուր և հանդերձեալն անմեռնելն Ք[ՐԻՍՏՈ]Ս է. և որ ոք ունիցի յինքեան զՔ[ՐԻՍՏՈ]Ս, ունի և զհանդերձեալն զբարին. խոկ որք ունիցին զախտս յիւրեանս, թէպէտ և զամենայն երկիր ունիցին՝ ընդ ինչ ոչ ունիցին, բայց միայն զամենայն ախտս կենցաղոյս՝ որք առիթեն նոցա և ծառայեցուցանեն զնոսա:

ԱՍԱՑ ծերն. ոչ կարէք կարէ մնալ բարի ցնծել որ-

չարի և շնանայցէ 'ի բարկս ; եթէ ոչ նմ ընդունիցէ 'ի նմա . և զի այլ ոչ որ է բարի և բարերար , բայց միայն նմա :

ՊՕՒԱՐՁԵԱԼ ասէ . որում անփորձութիւն իւիք դիպեսցի յաւելուցէ , և նա կամաւ համբերեսցէ և վասն մեղա-ւորին իւրոյ արտասուեսցէ , այնպիսին նմանեալ Յոբի լիցի . իսկ որ ոչ ճանաչեսցէ և ոչ ճանաչեսցի , նա նմանեալ Փարա-ւոնի լիցի . իսկ որ ճանաչէ այլոց և փարչեսցէ և ըմբռնեսցի զդեկեսցէ , նա նմանի զիւաց լիցի :

Ասաց ծերն՝ թէ զմիտս մեղադրելոյ դարձուցանելն յանձ-նիշխանութեանն գլխոց և արծաթի և արծաթ . իսկ զկերա-կրաւթիւն չկշռուցանելն պաշտօնէ և աղխատութիւն և հեռա-ցուցանէ 'ի սէրութենէ . իսկ զպարկեշտութիւն համադասէ երգ-առաջնորդ և երկայնմտութիւն և աղօթասէրութիւն . իսկ այսա-ցիկն ամենեցուն ծանօթանալ է նմանն իւր և չարի և նա նո-րին . վասն զի նմ ծանօթանալ և անշարժ եղելոց կարծ և ատարածեալ լիցի , և ճանաչէ առաւել քան զչափ :

ՀԱՐՑԻՆ զանն 'ի հարանցն եղբարք անանք և ասեն զնա . ընդէ՞ր ոչ զիանէ անձն 'ի խոստովանս յայն զոր խոս-տովանս նմ որքան խորոց : Ասէ ծերն . զի ոչ գիտեն զնա և զբարութիւն երկնաւոր բարերարին , վասն այնորիկ թաւալին 'ի տղեղ խորհուրդս հոգւոյ մարդկան :

Ասաց ծերն . եթէ գնասցես 'ի տեղի իւիք բնակել անդ , մի նայեսցես ընդ նոսա որք անդ 'ի հանդիստ և 'ի փառս իցեն , այլ նայեսցես յաղքատս և յանապատս՝ որք և հաց անգամ ոչ ունին առաւօտին . սոցա թէ նմանեսցես , և հանգիցես դու անդ :

Ասաց ծերն . սնոտութիւն զործ հլին մարդոյն իցէ , իսկ ճշմարտութիւն նորին Աստուծոյ . զի արդարեւ գործոց բարեաց ճշմարտութիւն է , իսկ սնոտութիւն մահ հոգւոյ :

Ասաց ծերն զեղբայր մի , որ զխորհուրդ փոյթ կրօնա-ւորաց և զերջանկաց , եթէ լռէ զայլս լուսաւորէ , այլ զանձն իւր կիզէ .

Ասաց ծերն . մի բնակեսցես 'ի տեղի ուր ունիցի որ նախանձ ընդ քեզ . ապա թէ ոչ . ոչ աճեսցես անդ կեանք քո :

Ասաց ծերն . անհնարին է եթէ ոչ կեցցէ մարդ որ կայցէ հաստատուն 'ի հաւատս ուղիղս և 'ի զգածս բա-րութեան չնորհաց . Յովբ նոյն մերոյ :

ՀԱՐՑԻՆ անանք 'ի հարցն զաւազն Աթանասիոս Ա-

զեկեղեցականսն եկեղեցականին՝ եթէ որպէս հաստատուն է որ-
դին Հօր: Ըստ պատմականին եւս եւ ասէ. որպէս հաստա-
տուն են լոյս երկնից անկեանց ալեաց 'ի սեւանալ:

ՅՀԱՑՈՐՆ Պղնձոյ մեծաքանն հարցյեն սեանցն՝ եթէ
որպէս հաստատութիւն որդւոյ եւ հոգւոյն սուրբ ընդ Հօր: Պատ-
մականին եւս եւ ասէ. խորքն դարձեալքն եւ պսակաւորք
եւ զլուխ, մի մարմնութիւն եւ մի պայծառութիւն եւ մի լոյս:

ՆԵՐԱՑ հայրն Աբրահամ՝ թէ յորժամ կամեցցի ման-
ոտոմեալ ամենին, եւ ինքեան ոչ կամեցցի՝ այլ խոստովանեցի
յանց ասանել զկամսն իւր, յայնժամ թողլ տայ անէր զաւլ
'ի վերայ նորա փորձութիւն ակամայ, որպէս զի խնդրեսս-
ցէ զՏէր: Դարձեալ ասէ. նորեկ կրճնաւոր որ շրջեցի
վանաց 'ի վանս՝ նման է նա արջառոյ որ 'ի բանաց կա-
տապեալ ասա եւ անդ ընթանայցէ: Դարձեալ ասէ. ե-
թէ որ կամեցցի փախանական չարի չար հատուցանել, այն-
պիսին կարողութիւն ունի եւ անհնարինեալ միայն զայթակ-
ղել զեղբարս:

ՀԱՐՑԻՆ ցմոյն հայրն եւ ասեն՝ եթէ զինչ է ար-
ծաթսիրութիւն: Պատմականին եւս եւ ասէ. յորժամ ոչ
հաւատայցէ որ՝ եթէ հոգացէ վասն իւր անէր եւ յա-
ւաղհանեացի յունական Տէր, յայնժամ խնդրեացէ ժողո-
վել արծաթ:

ՀԱՐՑԻՆ ցնա եւ ասեն. զինչ է չարախօսութիւն: Ըստ
պատմականին եւս եւ ասէ. անգիտանալ փառացն Տեառն, եւ
նախանձ ունել ընդ ընկերին: Դարձեալ հարցին. զինչ
է բարկացողութիւն: Եւ նա ասէ. հակառակութիւն եւ
սուտ եւ անգիտութիւն իւրէ:

ՆԵՐ հայրն Ազգէս. յերկիւ ինչ ունիցի զմիտս մարդկեկ,
կամ 'ի մեղս, կամ առ անէր Սին, կամ առ մարդիկ. զի
բարեաւքն 'ի մարդկանէ սուս խնդրեսն զՏէնդխոս, եւ ոչ
անդ 'ի յՏէ:

ՀԱՐՑԻՆ ցծերն եւ ասեն, որպէս լինելոց է յարու-
թիւնն: Եւ նա ասէ. ցՍա հարցէք զայդ որ յարեաւն.
զի որպէս ինքն յարեաւ, այսպէս յարուցանէ նա եւ զա-
մենայն արդարոցն ազգս:

ԺՈՂՈՎԵԱԼ երբեմն եղբարք առ հայրն Յովսէփ՝
հարցանելիքն 'ի նմանէ զբանն կենաց. իսկ նա խոնարհութեամբ
պատմականեր նոցա: Յեսոյ ասէ. եւ ես այսպէս թագա-
ւոր եմ յերկրի, զի թագաւորեցի 'ի վերայ ախտից, զի

ոչ երբէք կամեցայ խօսել զաշխարհէն ինչ կամ լսել յաւելորդս.

Ասաց հայրն Պաւղինոս. յայնժամ ծանիցէ անձն եթէ ընկալաւ զհոգին սուրբ, յորժամ զնեղութիւն ըն-դունիցի առանց տրտմութեան եւ միայն զնոյն սիրիցէ եւ խորհեսցի զնոյն միայն:

Ասաց հայրն Պիմէն. եթէ կամիս լռել եւ կամ հանդարտ հեռանալոյ սա, կորիցէ 'ի յաւիտենիցն կա-րեւոր. զի երկնաւորքն այսպիսի բարձին են, կարծեմ եւ հան-դիստ, եւ որպէս քան զայլ ամենայն վտանգեն 'ի կորուստ. եւ զի բազումք եղեն զօրաւոր, եւ սակաւք ընտրեալ ուղ-ղեցին զայս: Ասաց դարձեալ. յերկրորդ աւուր ցայգ ոչ հարցանեն զայլ 'ի կատարելութիւն եղբարցն 'ի Սկետէ: Դարձեալ ասէ. եթէ ոչ էր բերեալ Մովսէս զոչ-խարս իւր 'ի լեառն Սինա, ոչ էր կարող լեալ տեսանել զանձեռն Ած 'ի մորենւոջն. զի որովք Մովսէսի նշանք էին. եւ որ առաջադրացուցանէ զանձն, սպանանէ զնա:

Ասաց հայրն Սիսոյի. յորժամ այլ ոք հոգացեալ ըն-դէմ քո, այլ ոչ ոք լիցի որ հրամանն տայ քեզ:

ԵՂԲԱՅՐ մի եհարց ծերին եւ ասէ. զինչ արարից, զի տրտմիմ ես 'ի ձեռագործի, սիրեմ զաղօթս եւ զոր-ծել ոչ կարեմ զնա: Ասէ ցնա ծերն. գրեալ է՝ ոչ խափան-ել եղբօրն հանգիստ 'ի ձեռագործէ, այլ անդադար աշխատել պարտ է 'ի գործ կրօնաւորի:

Ասաց դարձեալ. պատուիր բաղդամ անդամ, եւ ոչ եր-կնչել՝ ընկենուլ 'ի մեղս:

Ասաց ծերն. եթէ կամեցցիս լսել օրհնութեան Ած կեալ, ունիս օգնական եւ փրկիչ քեզ զօրհնութիւնն Ած. իսկ եթէ ոչ հնազանդիս օրհնութեան Ած, ունիս ընթացակից քեզ 'ի կորուստ զչար դեւն:

Ասաց ծերն. ոչ հոգալ ինչ եւ լռել եւ խորհել զօ-րէնս Ած՝ ծնանին զամբծութիւն. զի որպէս մեղու ուր եւ իցէ զմեղր գործէ, նոյնպէս եւ կրօնաւոր ուր եւ գնասցէ՝ պարտ է զի զգործսն Ած գործեսցէ:

Ասաց ծերն. սատանայ ողորմ տառանց իցէ, եւ որ-չափ դու թողցես՝ նա այնչափ ողորմել կարէ: Ծայր ա-ռեր վասն խորհրդոց սրտին:

Ասաց դարձեալ. ծոյլ եւ դատարկ եւ անգործ՝ ոչ կա-մի Ած եթէ լինիցի ոք:

ԱՍԱՑ ծերն. տուր զյօժարութիւն և զանկեալ զօրութիւն յինէ:

ԱՍԱՑ դարձեալ. գոհութիւն բարեխօսէ առաջի Այ վասն տկարութեան:

ԱՍԱՑ դարձեալ. զոր օրինակ արծաթ թէպէտ սեւանայ՝ դարձեալ սպիտականայ, այսպէս և հաւատացեալ թէպէտ սեւանայ մեղօք՝ դարձեալ սրբի ապաշխարութեամբ, և սպիտակ նմանի հաւատոյ արծաթոյ:

ԵՂԲԱՅՐ ոմն եհարց զհայրն Պիմէն և ասէ. եղբայրք ամենայն բնակեն ընդ իս, կամիս զի հրամանատու եղէց նոցա: Ասէ ցնա ծերն. ոչ, այլ դու առաջ զառաջին գործովք, և նոքա թէ կամեսցին զկեանս ամենայն՝ ապահնեսցեն զայն յօգուտ իւրեանց: Ասէ ցծերն եղբայրն. և նոքա ևս կամին, հայր, զի հրամայեսցես նոցա: Ասէ ցնա ծերն. մի, այլ օրինակ լեր նոցա և մի օրէնսդիր:

ԵՂԲԱՅՐ իւր եհարց զհայրն Պիմէն և ասէ ցնա. զոր ես տեսանեմ որ ունի զամենայն հանդերձ եղբարց, կամիս զի բնակեսցուք անդ: Ասէ ծերն. դու ոչ ճանաչեսցես զեղբարն քո, անդ բնակեսցես: Ասէ դարձեալ ասէ եղբայրն. եթէ ունիցի եղբայրն իմ փոքր ինչ դրամս, կամիս զի հարցից ինչ զնա: Ասէ ցնա ծերն. հարցցես զնա մի անգամ: Ասէ եղբայրն դարձեալ. զինչ առնելոց իցէ խորհրդոց իմոց յաղթել ոչ կարեմ: Ասէ ցնա ծերն. թող առաւ խորհրդոց քոց, միայն մի տարածել զեղբայրն քո:

ԵՂԲԱՅՐ ոմն եհարց զծերն և ասէ. են ու՞ մեզ երկու եղբարք, միոյն պահէ յաճախ, զմիւս ուտելով ճաշակէ և աշխատի յոյժ, իսկ միւսն սպասաւորէ հիւանդաց. արդ որո՞յ 'ի նոցանէ գործ առաւել ընդունելի առ Այ իցէ: Ասէ ծերն. եթէ կախեսցէ զանձն իւր ընդ ընդունելեանս 'ի վեր՝ այն որ պահէն, ոչ կարող իցէ հաւասարել այնմիկ որ սպասաւորէն հիւանդաց:

ՎԱՍՆ ԱՐԹՈՒՆ ԵՒ ԶԳԱՍՏ ԼԻՆԵԼՈՅ

ԱՍԷՐ¹ աբբայ Անտոնիոս. աւերի միայնակեցաց բազ-զաւմն, բայց ընտրութիւն սակաւու և 'ի հանճար զայլ վասն յուսալոյ 'ի գործս խաբեանց, որք ոչ մնամծէին զարատու-թանս աւելոյն՝ հարցջիր զու զհայրս քո և պատմեսցեն քեզ, զծերս քո և ասասցեն քեզ: Ասէ դարձեալ. եթէ հնար է, ամենայն մանուկ միայնակեաց որքան քայլ փոխէ և որչափ կաթ մի ջրոյ ըմպէ 'ի խցին, պարտ է աւել ծե-րոց զամենայն. քանզի գիտեմ միայնակեացս յետ բա-զում վտանգաց կործանեալս վասն յուսալոյն 'ի գործս խաբեանց եթէ հաճոյ եղեն այ:

ԵՂԲԱՅՐ² ոմն եղիտ աւելի յանապատ անկոխ և մը-տեալ ըռեաց անդ, որ և աղաչելով զհայրն իւր ասէր. Հրաման տուր ինձ գնալ և բնակել անդ, և յուսամ յԱծ և 'ի սուրբ աղօթս քո՝ եթէ ունիմ վաստակել զեղեցիկ: Իսկ ոչ բնակեցոյց զնա հայրն. գիտեմ ես, ասէ, ճշմարտութիւն, որպէսակ՝ եթէ բազում աշխատու-թեամբ վարիս, բայց ոչ ունելով ընդ քեզ ծեր՝ նայիս 'ի գործս քո եթէ հաճոյ ես այ, և հաճոյանաս քեզ ա-

¹ Ասաց հայրն Անտոնիոս՝ եթէ աւերի զկրօնաւորս՝ որք զինի աշ-խատութեանց և ճգնութեանց անկան և յնձորեցան, վասն զի յուսային 'ի գործս խաբեանց. և մնացին զարատաւորութեան ասացին որ ասէ՝ հարց զհայրն քո և պատմեսցէ քեզ, և զծերսն քո և ասասցեն քեզ: Դարձեալ ասէ. եթէ կարողութիւն է, որքան քայլս փոխէ ծեր, և որքան կաթիլս հանիցէ, հարցանիցէ զծերսն իւր և ասասցէ՝ եթէ զիթեցայ յայս թէ ոչ զիթեցայ:

² Եղբայր ոմն յանդուգն էր 'ի ճգնաւորութեան ծերոյն, և զնացեալ յանապատ եղիտ աւելի հեռաւորոյն զի հանգստանալոյ անդ. և խնդր զառեալ, զարձեալ առ ծերն, և աղաչէր և ասէր. հրամայեա ինձ, զի եղիտայ հանգստարանս անդ և ճգնեցայց յայն: Իսկ ծերն ոչ ետ թոյլ նմա զնալ. այլ ասէ ցնա. գիտեմ զի աշխատասէր յայն, բայց վասն այն ոչ կամիմ գնալ քեզ անդ՝ զի ոչ ունիս անդ ծեր որում յայտ-նեսցես զխորհուրդս քո, և յանձնարձակել վաստակասցես 'ի գործս քո եթէ հաճոյ այ իցէ. և յորժամ զինկցես զառ անձնահաճ և կործես

միւսանգամ եթէ զգործս միայնակեցի գործես, որով կարօտանաս զխստամբերս քո և զդժնդակութիւնս։

ԱՍԱՑ ¹ ծերն՝ եթէ կրօնաւոր որ ոչ դնէ 'ի սրտի թէ ինքն է և Ած միայն 'ի վերայ երկրի, ոչ կարէ կալ։

ԱՍԱՑ ² ծերն. աւազակն միով բանիւ արդարացաւ և Յուդաս 'ի միում գիշերի կորեաւ, և արդ մի ոք յու-սահատեսցի և մի ոք վստահասցի յանձն։

ՆԵՐՆ ³ Սիղուանոս յեղանակեն 'ի խրճթին ծածկէր զերեսս, և 'ի հարցանելն ասէր՝ զի մի տեսից մարդ և թռուցէ միտքս զմտերմութիւն մշակութեան իւր։

ՊԱՏՄԵՑԱՒ ⁴ մին 'ի ծերոց՝ եթէ գնացաք երթեալ 'ի Սկիւթէ ես և ծերն իմ։ Իսկ երթայր յառաջ և կայր յա-ղօթս շատ և ասէր ցիս. լուեալ յերկինս փառաւորութիւն նոյ և հրեշտակաց, և ոչ կարեմ գնալ։

ԱՍԷՐ ⁵ մին սուրբ վանականաց էր, և 'ի նմին ժամու

ընտրել բարի զգործս քո, յայնժամ կատարեսցես զաւ զամենայն գործս և զմիտս և զհանճար քո։

1 Ասաց հայրն Աղոնիոս. եթէ ոչ ասիցէ 'ի միտս իւր՝ եթէ Ած և ես միայն եմք յաշխարհի, ոչ կարասցէ կեալ. զի թէ կամիցի մարդ յա-ռաջադէմ լինել յերկինս, գայցէ 'ի չափ ընթացելոցն նոյ։

2 Ասաց հայրն Քասանթիոս. աւազակն 'ի խաչին միով բանիւ ար-դարացաւ, և Յուդաս 'ի թիւ առաքելոցն էր և 'ի միում գիշերի կորոյս զամենայն աշխատութիւն իւր, և զի յերկնային բարձրութենէն անկաւ 'ի դժոխս. վասն այսորիկ յուսացեալ մի ոք պարծեսցի և յառաջադիմեսցի, և մի մեղուցեալ ոք յուսահատեսցի։

3 Նստէր երբեմն հայրն Սիլուանոս 'ի լերանն Սինա, և աշակերտ նո-րա Զաքարիա գնաց ուրեմն 'ի գործ ինչ և պատուիրեաց ծերոյն և ասէ. Թողցես զջուրս և ոռոգեսցես զպարտէզս։ Իսկ ծերն ել 'ի խցէն և ծածկեաց զերեսս իւր կնգղաւն իւրով, զի մի տեսանիցէ ինչ, բայց միայն զշաւիղս ուղղոյն։ Իսկ 'ի նմին ժամու եկն առ նա եղբայր մի և եսես ծածկեալ զերեսս նորա. և իբրև մտին 'ի սենեակն, ասէ ցնա. ասասցես ինձ, հայր, ընդէր ծածկեցեր զերեսս քո և այսպէս առո-գեցեր զպարտէզս քո։ Ասէ ցնա ծերն. որպէս զի մի տեսցեն, որդեակ, աչք իմ զծառս և զարմատսն ծառոց իմ քննել զնա, և թողցէ 'ի բաց զմտերմութիւն մշակութեան և զաղօթաւորութիւն միտաց։

4 Պատմէր մին եղբայր մի 'ի Սկիթէ՝ եթէ գնացաք երբեմն երկու-քեան 'ի միասին ես և ծեր իմ, իսկ ծերն գայր առաջի և աղօթս զա-ւազէր և գայր։ Եւ ես ասեմ ցնա. հայր, գնասցուք միթէ։ Եւ նա ասէ. ոչ լսեմ քեզ։ Եւ ես ասեմ. ընդէր, հայր։ Եւ նա ասէ ցիս. որդեակ իմ, լսեմ ես զձայնս հրեշտակաց յերկինս ընդ ժամս ժամս, վասն այսն ոչ շարժիմ ես յայնմ ժամու. քանզի և միշտ պատրաստ է, որ-դեակ, հանել և աղօթել յամենայն ժամու 'ի տուէ և 'ի գիշերի՝ թէ 'ի տան եւս, թէ 'ի ճանապարհի. քանզի ասէր հայրն Անտոնիոս՝ եթէ ՏԵՐ ինչ ոչ պատրաստ է հոգւով կրօնաւորի միշտ՝ քան զբանն հոգւոյ։

5 Ասէ ծերոց ումեմն որոյ միտքն կայեալ գնէ 'ի ժամ երգեցելոյ հա-

յորում աւանդելոց էր զհոգին, եկաց սատանայ առաջի և ասէ. դու ձողոպրեցար յինէն։ Նա ասէ ծերն. դեռ ոչ գիտեմ։ Մինչև ցայս վայր զուարթուն էին սուրբ հարքն առ 'ի չպարծենալ իւիք։

ՀԱՅՐՆ Պիմէն մինչ երթայր յաղօթս, նախ ժամ մի քննէր զանձն և ապա գնայր, և ասէր. եթէ լիցէ երկինք նոր և երկիր նոր, ոչ կարէ մարդ առանց հոգւոց լինել։

ԱՄՈՆ՝ եդ 'ի մտի իւրում երեք բան երթալ առանել յԱնտոնէ. և յորժամ մերձ եղև առ Անտոն, զամենայն բանսն մոռացաւ և դարձաւ 'ի խուցն իւր և եդ զբանալին 'ի սողնակն, յիշեաց զբանն՝ եթող զբանալին 'ի սողնակն և դարձաւ գնալ կրկին առ Անտոն, և էր լեռանն ընդ մէջ ճանապարհին։ Իսկ խնդացեալ Անտոնի ընդ արարն՝ ասէ. ով Ամոն, անուն քո լցցէ զամենայն Եգիպտոս։

ԱՍԵՆ՝ երբեմն վասն հօրն Յովհաննու կարճահասակին՝ թէ յորժամ գայր 'ի հնձոց և կամ երթայր առ ծերսն, յաղօթս և 'ի խոկումն սաղմոսաց պարապէր մինչև յանդիլցին խորհուրդք նորա յառաջին կարգն։

ԱՍԱՑ՝ ծեր ոմն՝ եթէ պարտ է մարդոյ պահպան լինել գործոց իւրոց, զի մի ինչ կորուսցէ 'ի նոցանէ. ապա եթէ գործեսցէ ոք շատ և ոչ պահեսցէ զգործս իւր, ոչ ինչ մնայ հաստատուն։ Նա պատմեաց այսպիսի ինչ իրս՝ եթէ եղբօր ուրումն մնաց ժառանգութիւն, և կա-

զայսն 'ի մարմնոյն՝ ասէ ցնա. զերծար դու 'ի ձեռաց իմոց։ Ասէ ցնա ծերն. դեռ եւս ոչ գիտեմ, ած գիտէ։ Այդ դու տես զզգուշութիւն հարցն թէ որպէս զգաստ էին մինչև 'ի մահ։

ւ Գնացեալ երբեմն հայրն Պիմէն մինչ մանուկ էր՝ առ ծեր ոմն հարցանել ցնա զերիս խորհուրդս։ Եւ իբրև եհաս առ ծերն, մոռացաւ զմին 'ի նոցանէ և դարձաւ 'ի սենեակ իւր. և իբրև ձգեաց զձեռն 'ի բանալ զդուռն խցին, յիշեաց զբանն զայն զոր մոռացաւ. և թողեալ զբանալին անդր՝ դարձաւ առ ծերն։ Ասէ ցնա ծերն. արագ արարեր զգալ քո, եղբայր։ Եւ նա պատմեաց նմա եթէ մինչ ձգեցի զձեռս բանալ զդուռն՝ յիշեցի զբանն զոր խնդրեի, և ոչ եւս բացի զդուռն, վասն այսորիկ առեկայ եկի։ Ասէ ծերն. հրեշտակ լիցիս դու, Պիմէն, և պատմեսցի անուն քո յամենայն երկիր։

ւ Ասէին վասն հօրն Յովհաննու՝ եթէ յորժամ գայր 'ի հնձոցն, նախ քան զգալն 'ի սենեակ իւր բազում ժամ, աղօթից և հեծմանց պարապէր մինչև գայցէ միտք իւր յառաջին հանդարտութեան և 'ի լաւութիւն։

ւ Ասաց ծերն. պարտ է մարդոյ պահել զգործ իւր, զի մի կորուսացէ զնա. զի թէ աշխատի ոք շատ և ոչ պահէ զայն, զինչ եւս շահեացի. այլ լաւ է աշխատել սակաւ և պահել զայն, քան զգալ շատ և կորուսանել։ Յաւելլ և ասաց ինչ առ այս և ասէ՝ եթէ եղբայր ումեմն

մնացեալ առնել ինչ վասն փախչելոյն՝ դէպ եղեւ եղբօր ումեմն գալ այլուստ, եւ յարոյց զնա 'ի գիշերին՝ ասելով զայս՝ Թէ արի օգնեա մեզ: Իսկ եղբայրն աղաչէր եւ ասէր՝ Թէ աշխատեալ եմ եւ ոչ կարեմ: Իսկ ասէ ցնա. Թէ ոչ գաս, արի եւ գնա 'ի բաց: Իսկ յարուցեալ այլն ստար գնաց: Իսկ 'ի միւսում եւս գիշերի տեսանէր 'ի տեսլեան զի ցորեան եւս հացագործքն, եւ ոչ ետ նմա եւ ոչ մի հաց: Իսկ յարուցեալ չոգաւ առ ծեր մի մեծ եւ պատմեաց նմա զամենայն: Ասէ ցնա ծերն. բարի գործ գործեցեր, այլ ոչ եթող հակառակորդն առնուլ վարձս: Արդ պարտ է մարդոյ արթուն լինել զգործոյ իւրոյ:

ԱՍԱՑ ծերն. եթէ որ կորուսանէ ոսկի եւ արծաթ, գտանէ փոխանակ նոցա այլ. իսկ որ կորուսցէ զժամանակ իւր, ոչ գտցէ զնա:

ԱՍԷԻՆ՝ վասն հօրն Ամոնի՝ եթէ յորժամ գայր յեկեղեցին, ոչ տայր աշակերտին իւրոյ մերձ յինքն երթալ, այլ 'ի բացէ. եթէ գայր մերձ առ նա հարցանել վասն խորհրդոց, իբրեւ ասէր նմա՝ առժամայն հեռանայր յինքենէ ասելով, մի գուցէ մինչդեռ զօգտակարն խօսիցիմք՝ օտար ինչ ձառք անկանիցին, վասն այնորիկ չառնեմ թոյլ քեզ առ իս յամել:

ԱՍԵՆ՝ երբեմն հայրն Ամոն անցանել ընդ գետն, եւ

մնաց ժառանգութիւն 'ի հօրէ իւրմէ, եւ նա կամեցաւ փախչել զայն եւ տալ ինչ վասն փախչելոյն իւրոյ: Նա եկն եղբայր մի առ նա ասաց եւ օթեցաւ, եւ 'ի գիշերին ասէ ցնա եղբայրն. արի օգնեա ինձ: Իսկ նա ասէ. Թողութիւն արա, զի վաստակեալ եմ եւ ոչ կարեմ: Յայնժամ ասէ եղբայրն. եթէ ոչ օգնես ինձ, արի եւ գնա այսուհետ: Նա յարուցեալ գնաց օտարի եղբայրն: Իսկ 'ի գիշերին յայնմիկ եւս տեսանէր նա՝ իբր թէ եա նա զցորեան իւր 'ի հացագործն, եւ նա կաւ եւ ոչ ետ նմա եւ ոչ հաց մի: Իբրեւ զարթեաւ գնաց եւ պատմեաց զայս ծերոյ մեծի: Ասէ ծերն. բարի ինչ գործեցեր՝ եւ ոչ թողլ եա քեզ թշնամին առնուլ զվարձս քո. քանզի պարտ է զգուշանալ գործոյն, զի մի կորուսցէ զվարձն: Այսա եկն 'ի միտս իւր եղբայրն եւ ապաշխարեալ ասէ. ես զխրատս ծերոյն կորուսի զվարձս իմ, զի զեղբայրն վշտացուցի մեղսիւ մեծաւ՝ արտաքսելով զնա 'ի տանէ. եւ զղջաց յոյժ:

: Ասէին վասն հօրն Ամոյի՝ եթէ մինչ գնայր յեկեղեցին եւ կամ այլուր, ոչ թողոյր զաշակերտ իւր գնալ մերձ իւրն, այլ 'ի հեռուստ գալ. եւ եթէ գնայր նա հարցանել բան ինչ, վաղվաղակի մեկնէր զնա եւ ասէր. մի գուցէ մինչ խօսեցուք զօգուտ եւ ընդ յամելն 'ի բանսն, անկցի 'ի մէջ եւ այլ ինչ օտար բան, վասն այսորիկ ոչ տամ քեզ թոյլ գնալ մերձ իմ:

: Գնաց երբեմն հայրն Ամոնս զի անցցէ յայնկոյս գետոյն, եւ ոչ

անկանելով զձեռնոցսն զոր զնեա կալեալ էին, և նստաւ 'ի տե-ղւոջն. և ահա այլ մանկունք եկին և անցուցանէին զձեռ-նոցսն: Եւ ասէին ցնա. եկ և դու ընդ մեզ անդ, հայր: Եւ նա ասէ. ես բայց եթէ յարքունական մանկունս ե-րանեմ, յայդ ոչ երանեմ: Մնայր ընդ նոցեան խորհրդ արժանանալով և նստեալ յաթոռ սուրբ և դարձեալ քա-հէր զնա մինչև եղև կարգեալ արքունական մանկունսն, և առաջ անդ: Եւ անկեալ առաջի նորա եղբարցն հարցա-նէին զնա՝ թէ յաղագս էր արար զայն: Ասէ ցնոսա ծերն. զի մի հանդարտ խորհրդականս փութասցուք, այլ այս օրինակ է զի կարգաւորութե̄ գնասցուք զճանապարհն այ̄:

Ասէր հայրն Պամբէ՝ եթէ կոչեաց զիս հայրն Ան-տոնն և ասէ ցիս. հանգո զհայր քո, զի յորժամ երթայցես առ տէր՝ աղաչեսցէ զնա վասն քո, և բարի քեզ լինիցի:

Ասէր՝ ծեր մի 'ի Սկիւթ որ աշխատէր 'ի մարմնի իւր յոյժ, բայց ոչ էր հաստատուն խորհրդովք. և երթեալ առ հայրն Յովհաննէս կարճահասակ եհարց վասն մո-ռացմանն: Եւ խօսեցաւ ընդ նմա ծերոյն զբանն՝ դարձաւ և եկն 'ի խուցն իւր, և մոռացաւ դարձեալ զոր ասաց նմա ծերն: Եկն միւսանգամ անդրէն, և խօսեցաւ ծերն ընդ նմա զբանն. և դարձեալ 'ի ծերոյն եկն 'ի խուց իւր՝ մոռացաւ, և այսպէս արարեալ բազում անգամ մոռանայր զասացեալսն: Եւ յետ այնորիկ դիպեալ նմա ասաց. գիտեմ, հայր, զի դարձեալ մոռացայ զոր ասա-

եղբօր ասաց նա հանճարխորհելի, և մնայր նստեալ. և ահա այլ նա ան-ցանէր 'ի յարկեղս. կոչեցին և զծերն մտանել 'ի նաւն, և նա ոչ ե-մուտ, այլ ասէ. եթէ ոչ գայցէ հանճարխորհելին այն նաւս, ոչ անցից յարկեղս: Եւ զի ասէին ընդ նիքն արժանաւորս, և նստեալ հեծեալ զայն և դարձեալ քահէր, մինչև եկն նաւն այն և հանեց յարկեղս: Եւ յայն-ժամ ասէին ցծերն եղբարքն. ընդէ՞ր արարեր զայդ, հայր: Իսկ ծերն ասէ. վասն երկուց պատճառաց, մի զի հաւակց զխաղս խաղ զի մի եր-թիցէ արարից զնա, և երկրորդ զի հանդարտութեամբ արարից զխաղս այ̄ և անդրդուելի ոչ գնացից զճանապարհս նորա:

1 Եղբայր ոմն էր 'ի Սկիթէ ճգնաւոր մարմնով, իսկ մտօք ոչ զգաստա-ցեալ. սա գնաց առ հայրն Յովհաննէս հարցանել վասն մոռացութեան: Եւ իբրև լուաւ 'ի նմանէ բանս, դարձաւ 'ի սենեակն իւր և մոռացաւ զբանն զոր պատուեաց նմա հայրն Յովհաննէս. և դարձեալ գնաց հարցա-նելոյ բանս. և իբրև եկն, դարձեալ մոռացաւ. զայս արարեալ բազում անգամ գայր և հարցանէր, և իբրև գայր 'ի սենեակն իւր՝ մոռանայր զասացեալսն 'ի ծերոյն: Եւ ընդ այսորիկ դիպեցաւ ծերոյն հօրն ասելով և ասէ ցնա. ներեսցես, հայր, զի մոռացայ դարձեալ զբանն զոր, և այլ ոչ ես յանձնեմ գալ հարցանել, զի մի ծանրացուցից զքեզ: Սոկ

ցերն, և վասն ձանձրացուցանելոյ զքեզ հանապազ ոչ-եկի: Ասէ ցնա Հայրն Յովհաննէս. երթ լուա ջրագ: Եւ նորա երթեալ լուացեալ. և ասէ՝ բեր այսր և այլ ջրագունս և լուա զնոսա: Եւ նորա լուացեալ զամենեսեան, ասէ Հայրն Յովհաննէս ցծերն. մի՞թէ պակասեցաւ ինչ ջրագն զի լուացեր 'ի նմանէ զայլ ջրագունսդ: Եւ նա ասէ՝ ոչ ինչ, տէր: Ասէ ցնա ծերն. այսպէս և Յովհաննէս՝ եթէ ամենայն Սկիւթ եկեսցեն առ իս, ոչ խափանեսցեն զիս 'ի շնորհէն Քի. արդ դու յորժամ եթէ կամիս՝ եկ առ իս և մի ինչ վհատիր: Եւ համբերութիւն երկնցուցանէր մերժեաց Ած զմոռացումն 'ի նմանէ: Վասն զի այս իսկ է գործ բնակելոցն 'ի Սկիւթ՝ տալ յօժարութիւն այնոցիկ որք պատերազմին ընդ Թշնամւոյն, և բանդապահեալ զինքեանս՝ շահեսցին զկերպաց բարիս:

ԱՍԷՐ[1] Հայրն Ամոյի ցաշակերտ իւր. 'ի սկզբանէ զի՞արդ տեսանէիր զիս: Եւ ասէ ցնա. որպէս և զԱծ, Հայր: Եւ 'ի կատարածիս, ասէ ցնա, զիա՞րդ տեսանես զիս: Եւ նա ասէ՝ թէ որպէս և զսատանայ. և եթէ բանս բարի խօսեսցիս ընդ իս, որպէս զսուր ընդդիմանիմ:

ԵԿՆ[2] եղբայր ոմն 'ի խուցն Յովհաննու կարճահասակի ընդ երեկս, և փութայր անդրէն երթալ. և խօսեալ նոցա վասն առաքինութեան 'ի բազում ժամս, եղև առաւօտ և ոչ գիտացին, և ել յուղարկել զնա. և զա-

ցնա հայրն Յոհաննէս. առեալ ջրագդ լուա զնա: Եւ սորա արարեալ էր: Եւ ասէ ցնա. արդ բեր դու բազում ջրագս և լուա 'ի նմանէ: Եւ սորա այնպէս: Ասէ հայրն ցծերն. պակասեցա՞ւ ինչ 'ի լուալոյ ջրագին այնորիկ, զի լուացան ամենեքեան 'ի դմանէ: Եւ նա ասէ՝ ոչ, հայր: Ասէ ցնա հայրն Յոհաննէս. այսպէս եթէ ամենայն Սկիւթացիք գան առ իս, ոչ խափանեն 'ի շնորհացն Քի. և արդ յորժամ կամիցիս, առանց դայթակղութեան եկ առ իս: Եւ այսպէս 'ի սակս երկացանց համբերութեան եբարձ Ած զմոռացութիւն 'ի ծերոյն յայնմանէ: Զի այս էր գործ սկիւթացւոցն, քանզի յօժարամիտք էին և ճգնաւորք. և քաջութեամբ օգնէին հեզգացելոցն և յաւելուին զնոսա 'ի գործս բարիս:

[1] Եհարց հայրն Ամոյ ցհայրն Եսայիաս և ասէ. 'ի գալն քո առ իս 'ի սկիզբն կրօնաւորութեան քո որպէս տեսանէիր դու զիս: Իսկ նա ասէ. իբրև զԱծ տեսանէի, հայր, զի որչափ քաղցր ինչ և բարի բանս ասէիր ինձ՝ իբրև զսուր հարկանէիր 'ի սիրտ իմ. իսկ այժմ իբրև լսեմ բանս որպէս հրեշտակի բարբառս և յոյժ պատուական լուեալ՝ քաղցրանայ սիրտ իմ և ուրախանայ հոգի իմ և ցնծայ:

[2] Եղբայր ոմն գնացեալ 'ի սենեակ հօրն Յոհաննու ընդ երեկս, և ստիպէր գնալ. և սկսան խօսել զառաքինութենէ, և եղև առաւօտ և ոչ-

ձեռաւ կացին խօսելով մինչև ցվեց ժամն. և մուծեալ զնա ճաշակեցին, և ապա արձակեաց:

ԻՄԱՍՏ՝ ծեր ասէ՝ եթէ բանսարկուն է թշնամի և դու տաճար. արդ թշնամին ոչ դադարէ յընկենլոյ ՚ի տաճարդ քո զինչ և գտցէ՝ զամենայն պղծութիւնս հեղլով. և քեզ պարտ է ոչ հեղգալ, այլ անդրէն արտաքս ընկենուլ. ապա եթէ հեղգայցես, լնու զտաճարդ քո պղծութե՞ և ոչ ևս համարձակեսցես մտանել անդ. այլ զառաջինն որ եթէ նայն ընկենու, դու առ սակաւ սակաւ արտաքս ընկեա, և լինի տաճարդ քո՞ոք շնորհօքն Ք՞ի:

ԻՄԷՐ հայրն Յոհաննէս կարճահասակ ցաշակերտսն իւր. պատուեսցուք պատուեսցուք զմիմեանս, և ամենեքեան պատուեսցեն զմեզ. ապա եթէ արհամարհեսցուք ըզմիմեանս, այսինքն զԱստուծով, ամենեքեան արհամարհեսցեն զմեզ, և ՚ի կորուստ մատնիմք:

ՊԱՏՄԵԱՑ՝ հայրն Պիմէն բազում խոնարհութե՞ ըզհայրն Մակար և ասէ. ասա ինձ բան: Նա ծերն ասէ ցնա. զորոդ զոր խնդրեսդ, անցեալ է այժմ ՚ի միայնակեցաց:

ԻՄԱՍՏ ասէ ՚ի հարանցն. եթէ բնակեսցէ գործօնն ՚ի տեղւոջ ուր իցեն այլ գործօնեայք, ոչ կարէ յառաջել. և զօրութի ճգնաւորին ոչ իջանել ՚ի վայր ոչ զօրէ. և դատարկն եթէ լինիցի դարձեալ ՚ի տեղի գործողաց, եթէ արթուն իցէ՝ յառաջէ, ապա թէ ոչ՝ գթէ ՚ի խոնարհ:

ԴԻԵԳ՝ եղև երբեմն զի քուրմն հեթանոսաց եկն ՚ի Սկիւթ, երթեալ երիկունն ՚ի տուն ննջեաց անդ: Նա տեսեալ զվարս տաժանութե՞ եղբարցն զարմացաւ և ասէ ցնա. այդքան աշխատեալք և ո՞չ ինչ կարէք տեսա-

խնեցան. և եկ ընդ նմա յուղարկել զնա, և կացին դարձեալ ՚ի խօսել մինչև ցվեց ժամն, և ապա մտեալ ՚ի սենեակն և ճաշեցին:

1 Ասաց ծերն ցեղբայրն՝ թէ դևն թշնամի է և դու տուն իցես, և դևն ոչ դադարէ ժողովել ՚ի տուն քո զամենայն պղծութիւնս. արդ նա ժողովէ, այլ դու ցրուեսցես. և թէ տնկորեսցես դու առ սակաւ սակաւ ցրուել և ձգել արտաքս, դու յաղթես նմա:

2 Զհայրն Մակարի աղաչէր աղաչեաց հայրն Պիմէն և ասէր ցնա. ասա ինձ բան՝ թէ զիարդ կեցից: Ասէ ցնա ծերն. այդ բան զոր խնդրես դու, բարձաւ այժմ ՚ի կրօնաւորաց:

3 Ասաց հայրն Ոււլիմպիոս՝ եթէ եկն երբեմն քուրմն կաց ՚ի Սկիւթէ ՚ի սենեակն իմ և ննջեաց ՚ի գիշերի: Տեսեալ եւս զճգնութիւն ծերոցն, ասէ ցիս. եթէ այսպէս ճգնիք միշտ, տեսիլս տեսանէ՞ք ինչ յԱյն Աստծոյ: Եւ ես ասեմ ցնա. ոչ ինչ տեսանեմք: Ասէ ցիս քուրմն. մեք

նել յիւրն ձերմէ։ Ո՞չէ ցնա եղբայրն՝ ոչ։ Ո՞չէ ցնա քաղ-մքն. մեք յորժամ պաշտօն մատուցանեմք նմանցն մե-րոց, ոչ ինչ Թագուցանեն 'ի մէնջ, այլ յայտնեն մեզ զխորհուրդս իւրեանց. և դուք այդքան աշխատութեամբ աշխատիք, և այդքան հսկէք և կրօնաւորիք լռութեամբ, և սակս Թէ ոչ ինչ տեսանեմք։ Ապա եթէ ոչ տեսանէք, խորհուրդս չարս ունիք 'ի սիրտս ձեր՝ որ որոշեն զձեզ յիւրն ձերմէ, և յաղագս այնորիկ ոչ յայտնէ ձեզ զխոր-հուրդս իւր։ Նա երԹեալ եղբօրն պատմեաց ծերոցն զբանս քրմին. և զարմացան և ասացին՝ եթէ այդպէս է, վասն զի պիղծ խորհուրդք որոշեն զմարդ յիւր։

Ասէ՝ աբբայ Անտոնիոս. որ կայ զերկաԹ՝ նախ մտա-ծէ Թէ զինչ կամիցի գործել, մանգաղ, փայտատ, սուր, տապար. նոյնպէս և մեք միայնակեացքս պարտ է մտա-ծել յոր արհուԹիւն ընԹանամք, զի մի ընդունայն աշ-խատեսցուք։

Ասէր հայրն Թէոդորոս փերմեցի վասն հօրն Աքե-ղեայ՝ եթէ էր իբրև զառիւծ 'ի Սկիւթ, ահեղով եր-կիւղ 'ի ժամանակի իւրում։

Այլ ոմն ծեր ասէ. զայս ամենայն տանից մտաւորու-Թեան գործեսցուք, զի աւելցաք աստուծով որ բնակէ 'ի մեզ. զի տէր Քս բնակեալ է 'ի մեզ և ոչ մարգ, և զկեանս մեր նա ուղղեալ նաւապետէ զոր զգեցեալ եմք. իսկ եթէ անփոյթ առնեմք, ոչ ինչ օգտիմք։ Զանձն զնա ծանիցուք, քանզի ինքն անփոփոխելի է. կանգնես-ցուք 'ի վերայ վիմի և ոտն հարցուք Թշնամւոյն։ Մի՛ հեղգայք, այլ զօրութեամբ սաղմոսեսցուք և աղօթեսցուք. որ

մինչ սպասաւորեմք այդ մերոյ, զամենայն յայտնէ մեզ զխորհուրդս իւր. և դուք զայս ամենայն կրէք՝ զպահս և զաղօթս և զխոնարհութիւն և զողջախոհութիւն և զլռութիւն և զայլ ամենայն վաստակս, և ասէք՝ թէ ինչ ոչ տե-սանեմք զծածկեալս. և առաւել պէս վասն այնորիկ ոչ տեսանէք, զի խորհուրդք զազիրք և խենէշք և պիղծք են 'ի սիրտս ձեր՝ որք հեռա-ցուցանեն զձեզ յինէն, վասն այսորիկ ոչ յայտնէ ձեզ զխորհուրդս իւր։ Եւ գնացեալ պատմեաց ծերոցն զբանս քրմին կռոցն, և նոքա զար-մացան և ասեն. Ճշմարիտ այդպէս է, զի պիղծ խորհուրդք մերժեն զմեզ յաստուծոյ։

1 Ասաց հայրն Անտոն. դարբին մինչ կռել սկսանիցի զերկաթ եր-կաթոյն, նախ խորհի 'ի միտ թէ զինչ արասցէ, մանգաղ կամ կացին կամ բրիչ և կամ այլ ինչ. այսպէս պարտ է և մեզ քննել թէ սա-որս առաքինութիւնս եկաք և կամ զոր ուղղեսցուք և կամ ո՛ր պահպա-նէ, զի մի ընդունայն աշխատեսցուք։

յուսոյ 'ի ներս, որպէս ըստանէ Աստուած մի սատանայեցի յա-ւիտենական բնակարանն յԱստուածայնմ:

ԱՍԱՑ ծերն ցանկալին. որդեակ, մի ծիծաղեր, զի մի հալածեսցես զերկիւղն այդ 'ի քէն:

ԱՍԷ աբբայ Արսենիոս. եթէ պահեսցէ մարդ զմիտս իւր 'ի բարիս և 'ի նոսա զմտածութիւնս բանս, 'ի բաց կացցէ 'ի նմանէ թշնամին. ապա եթէ զառանէ 'ի նոսա տեղի ըմբռնելոյ զնա, և հեռանայ առ սակաւ սակաւ յնմ: Որ զգօնանայ Ճշմարտին որ անօթ է լուսոյ և երևեցուցանէ զնա. իսկ ապա թէ հեղգայ առնել իւր՝ չիջցի և զօրանայ խաւարն 'ի վերայ նորա՝ ոչ կարասցեն առ մեզ ծագել. քանզի որպէս անէր կերակրոյ նախ քան զանցանելն և զգիջանելն լուսոյն: Որք եթէ տեսանէ թշնամին եթէ չունի և ոչ մի լոյս և ոչ ջերմութիւն հրոյ, յափշտակէ զՃրագն և ընկեցեալ մանրէ. իսկ եթէ միայն է առկայծեալ, ոչ շիջանի այլ մնացեալ կայծակն, այլ դարձեալ սասանութեան անօրինէ լուսոյն մինչև բորբոքի: Նոյնպէս և անձինք հեղգացելոցն եթէ ոչ փութան յառնել, առ սակաւ սակաւ պակասէ 'ի նոցանէ սուրբ հոգին, և մինչև 'ի վախճան շիջանի 'ի նոցանէ ջերմութիւն, և ապա թշնամին յիւր հաւանութիւն դրաւէ զհոգին, և զմարմինն ցնդէ զգայարանօքն յախտս և մանրէ: Իսկ եթէ իցէ նա միաւորիւր առ Ած, և բաղդատեալ յանկարծակի համբառնայ 'ի հեղգութենէն ածային զթութեան 'ի վառարան, որ լինի 'ի սիրտ իւր լոյս գթութեն և լուսացէ զոր յառաջին գործեաց, և այնուհետև պահեսցէ զինքն բազում զգուշութեն մինչև յայցելութիւն իւր և 'ի մտանել յաւիտենականն լոյսն՝ որում այսպէս արժանի լինիցի:

ԱՍԱՑ աբբայ Եւագրիոս. յիշատակեա յամենայնի զելն քո և մի մոռանար զյաւիտենական դատաստանն, և ոչ լինի զբաղումն 'ի վերայ անձին քո:

ԱՍԷԻՆ ծերքն եթէ երիս զօրութիւնս ունի սատանայ որք առաջի երթիցեն ամենայն մեղաց, նախ մոռացումն, երկրորդ հեղգութիւն, երրորդ ցանկութիւն. եթէ եկեսցէ ցանկութիւն, ծնանի զմոռացումն և զհեղգութիւն, և 'ի

• Ասացին ծերքն՝ եթէ երեք են զօրութիւնք չարաց որ առաջի ընթանան ամենայն մեղաց, մոռացութիւն, ծուլութիւն, ցանկութիւն. զի եկեալ մոռացումն՝ ծնանի նա զծուլութիւն, և 'ի ծուլութենէ 'ի ներքս մտանէ և ցանկութիւն, և 'ի ցանկութենէ կործանի մարդ: Զի թէ արթուն

ցանկութեանց անկանի մարդ. այլ եթէ արթուն կացէ միտքն, ոչ գայ 'ի մոռացումն. եթէ սթափ կացէ միտքն 'ի մոռացմանէ, ոչ գայ 'ի հեղգութիւն. և եթէ ոչ անկանէ 'ի ցանկութիւն, ոչ գայթակղի շնորհօքն Քսի:

ՍՈՅՆ՝ Հայրն Թէոփիլոս. վասն զի չարաբարոյն միտք մեր 'ի տեսութենէ նոյ, գերիցէ 'ի մարմնականս ախտս:

ԾԵՐ՝ ոմն Ճգնեալ յաղօթս առնս, պահեալ լինէր 'ի շնորհացն նոյ և ոչ կրէր պատերազմ 'ի դիւաց, վասն որոյ և այլոց չհաւատայր և ասէր. զի՞նչ կարէ առնել բնաւ: Այլ թոյլ տալով տեառն՝ յերևեան եղ նմա դևն և ասէ. ընդէ՞ր հայհոյես զիս, և զի՞նչ մեղայ քեզ. ահա քառասուն ամ այլ ժամանակ ունիս, զամենայն ժամ զի նեղեցից զքեզ: Եւ նորա ասացեալ ասաց 'ի մտի. ընդ քառասուն ամ զիարդ կարասցից կեալ և կրել զայս ամենայն Ճգնութիւնս: Եւ խորհեցաւ գնալ 'ի քաղաք ժամանակս ինչ, և դարձեալ դառնալ. իսկ Հրեշտակն

են միտք, ոչ գայ 'ի վերայ մոռացումն. իսկ ուր ոչ գայ մոռացումն, անդ ոչ է և ծուլութիւն. և ուր ծուլութիւն ոչ կայ, անդ և ոչ ցանկութիւն է. և ուր ոչ գայ ցանկութիւն՝ անդ և ոչ անկումն մարդոյ, այլ կեալ և մնալ շնորհօքն Քսի:

• Սոյն հայրն Թէոփիլոս. վասն այսորիկ զի պահպանեսցուցանեն զմտաց միտս մեր 'ի տեսութենէն նոյ, ծառայ առնեն զհեշտանականն միտս և զմարմինս մարմնական ախտից:

• Միայնակեաց ոմն էր 'ի կողմանս Յորդանանու, որ Ճգնէր անդ ամս բազումս. սորա շնորհեալ էր զի ոչ երբեք պատերազմէր սատանայ ընդ նմա. և ամենեքեան որք գային առ նա վասն օգտի անձինն, լսէին զի անարգէր զդևս և նախատէր և ասէր՝ եթէ ոչ ինչ ունիս զօրութիւն, դև դու, առ Ճգնաւորսն նոյ: Այլա եթէ զատանէ զամենայն նեան իբր այնքն և ծառայս լեալ մեղաց՝ զնոսա խոցէ: Եւ ոչ ծանեաւ զայս ծերն՝ եթէ ինքն շնորհօքն նոյ կայ անվտանգ, այլ իբրու զօրութեամբ կարծէր զյաղթողն լինել նմա: Յաւուր միոյ երևեցաւ նմա Թշնամին նոյ դևն դէմ յանդիման և ասէ ցնա. ծեր, զի՞նչ արարի ես քեզ որ դու միշտ անարգես զիս, միթէ նեղեցի և վնասեցի ինչ քեզ: Եւ նա զարձեալ թքանէր 'ի նա և զնոյն բան ասէր՝ երթ յետս իմ, սատանայ, զի ոչ ունիս դու զօրութիւն 'ի վերայ ծառայիցն Քսի: Իսկ դևն բարձրաձայն ասէ ցնա. հա՛ հա՛, զիարդ զքեզ զի քառասուն ամ այլ ես կալոց ես 'ի կեանս յայս, և յայս ամենայն ամս զամենայն 'ի քեզ ժամանակ մարտնչելոյ և խորտակել զքեզ: Եւ իբրև զայս ասաց, անյայտ եղև դևն: Զայս իբրև լուաւ ծերն՝ սկսաւ խորհել 'ի միտս և ասէ. այսչափ ժամանակս ունիմ յանապատիս չարչարեցայ և վհատեալ եմ ես, և դեռ ես կամիմ ամս կեալ ինձ քառասուն ամ. արդ եկից առաւօտ և գնացից 'ի գեւղ ուրեմն և հանգեայց ընդ եղբարսն և ընկերսն իմ զամս ինչ, և ապա եկեալ սկսայց զՃգնութիւնս զայս: Եւ իբրև մտածէրն զայս՝ էր վաղվաղակի 'ի անձնէն և կազմեաց զճանապարհ գնալ 'ի գեղն և առնել զոր խորհեցաւն: Եւ իբրև սկսաւ գնալ և ոչ

որ պահէր զնա՝ ասէ ցնա. ծեր, դարձիր 'ի խուղն քո, մի հաւատար սատանայի: Նա եկեալ 'ի միտս՝ դարձաւ, և զկնի չորից աւուրց հանգեաւ 'ի տէր:

ՍՄՆ՝ յեղանակացն անցանէր ընդ խրճիթ մի ծերոց և լսէր զի ծերքն այն ասէր երբեմն՝ զնա ապականեալ, զնա պիղծ, զնա գարշ. և երբեմն ասէր՝ եկ սիրելի, եկ բարեգործ, եկ բարեկամ: Նա մտեալ եղբօրն ասաց. զո՞ կոչէիր կամ հալածէիր, հայր: Նա նոա ասէ. զխորհուրդս բարիս կոչէի, և զչարն հալածէի որ գայր ապականել զիս:

ԱՍԱՑ՝ ծեր. զլռութիւն կրօնաւորաց, մի ինչ հոգալով, այլ հայելով 'ի կրթութիւն քո յերկիւղն Այ. Ննջելով և յառնելով փառաւորեա զԱծ, և յարձակմանէ ամ բարշառաց ոչ երկիցես:

խուցի հեռացեալ էր, ահա Հրեշտակ սատանայ որ պահէրն զնա մէջն՝ երեւեցաւ նմա և ասէ ցնա. մեր ուղղեալ ես զնոյն, ծեր գնա: Իբ. նա ասէ. եկանեմ 'ի քաղաքն: Ասէ ցնա հրեշտակն. դարձիր 'ի սենեակ քո և մի հաւատար բանից սատանայի, այլ համբերեա զկեզ խորդացեալ 'ի նմանէ: Իսկ ծերն եկեալ 'ի միտսն՝ դարձաւ 'ի սենեակ իւր, և եկաց աւուրս երիս, և 'ի չորրորդումն փոխեցաւ առ տէր:

Ծեր մի նստէր 'ի սենեկի իւրում, և եկն առ նա հայր մի 'ի գիշերի և լուաւ 'ի ներքուստ կոչմանէ նորա զի կոչէր և ասէր. հէ բարի է, այլ մինչև զնայից աստի, և գու եկիր այժմ բարեկամ բարի: Յայնժամ մտեալ 'ի ներքս եղբայրն ասէ ցնա. ընդ ում կոչէիր, հայր: Ասէ ցնա ծերն. զչար խորհուրդս վարէի 'ի բաց և զբարիս կոչէի:

Ասաց ծերն. առաջիկր զլռութիւն և մի հոգասցես ինչ, և խորհեաց զերկիւղն Այ. և եթէ կայցես և եթէ ննջեսցես, ոչ երկիցես երբէք:

ՄՆԱՑՈՐԴՔ

յերկրորդ թարգմանութենէ

ԵՂԲԱՅՐ ոմն աղաչէր զՀայրն Մակենիոս լսել բան 'ի նմանէ : Ասէ ցնա ծերն. սովորեցիր յամենայն զօրութենէ քումմէ և ձգնեաց, որպէս զի ամենայն գործ ներքին մարդոյն ա̃ծային եղիցի, զի ներքինն յաղթեսցէ արտաքին ախտից. զի թէ խնդրեսցուք յա̃յ՝ յայտնեսցէ մեզ, և թէ կալցուք զնա՝ բնակեսցի առ մեզ :

ԱՍԱՑ Հայրն Աղաթոն՝ թէ պարտ է կրօնաւորի զի մի թողցէ զմիտս իւր դատել զընկերս 'ի վերայ իրիք իւիք. քանզի առանց պահպանութեան պատուիրանացն ա̃յ ոչ ուղղեսցի մարդ յառաքինութիւն, այլ պարտ է մարդոյ զի յամ ժամ միշտ առցէ 'ի միտ զդատաստանսն ա̃յ :

ԳՆԱՑԵԱԼ Հայրն Մովսէս եկաց 'ի վայրի ամիսս երկուս, և ապա եկն առ Հայրն Պիմէն և ասէ ցնա. եթէ գնացից 'ի սենեակ ընկերին և կամ նա գայցէ առ իս վասն պիտոյից ինչ, խորշիմք խօսել ընդ միմեանս, մի գուցէ օտար բան ինչ անկցի 'ի մէջ : Ասէ ծերն. բարւոք առնէք, զի պարտ է 'ի մանկութեան պահել զլեզուն : Ասէ Մովսէս. ծերքն զինչ առնէին : Ասէ Պիմէն. ծերքն եղեն 'ի մեծամեծ առաքինութիւս, և ոչ ունէին օտար ինչ յանձինս թէ խօսեսցին : Ասէ Մովսէս. և եթէ հարկ լիցի խօսել ընդ ընկերն, 'ի գրոց խօսել պարտ է, թէ 'ի հարցն բանից : Ասէ ծերն. լաւէն լռութիւն է, իսկ եթէ լռել ոչ կարասցես՝ առաս 'ի բանից ծերոցն և մի 'ի գրոց, զի բանք գրոց ծանունք են և վիշտս բերեն :

ԱՐԹԱՑԻՆ երբեմն Հայրն Դանիէլ և Հայրն Ամմոէ 'ի միասին. ասէ Հայրն Ամմոէ ցՀայրն Դանիէլ՝ թէ երբ նստացուք մեք 'ի սենեկի, Հայր : Ասէ ցնա Հայրն Դա–

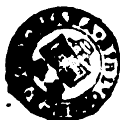
ննջել. ո՞վ տացէ 'ի մէնջ այժմ զտէր, և զի 'ի սենեկի ած իցէ. զի աչք տեառն տեսանեն զամենայն յամենայ-նի յամենայն ուրեք :

ԱՍԱՑ հայրն Եսայիաս՝ թէ կարճմտութիւն և ատել զընկերն 'ի մտի՝ ոչ թողուն տեսանել զլոյս քո, այլ խընդ-րեսցուք յքէն զի տացէ մեզ ողբս, զի լացցուք զմեղս մեր, և զի փութասցուք փախչել 'ի մարդկանէ, և ոչ համար-ձակեսցուք առ այս գռեհիկս, և մի խօսեսցուք զբանս ունայնս, որպէս զի մի մթասցին միտք մեր 'ի ծանօթու-թենէն քո. քանզի անհնար է որոց ասեն կամ լսեն բը-բանս կենցաղականս՝ եթէ ունիցի 'ի սրտի իւրում հա-մարձակութիւն առաջի քո : Իսկ որ ասէ եթէ ոչ մեկուսիս ես 'ի լոյս և 'ի տեսութենէ երկրաւոր բանից և յիրէ, նմանն իցէ նա կուրի՝ որ թէ և մերձեսցի 'ի ճրագ վա-ռեալ՝ ոչ կարէ տեսանել զլոյս նորա. և այս յայտ ես յարեգակնէ է, որ 'ի ծագելն իւր լուսաւորէ զամենայն երկիր, և 'ի փոքու ամպոյ ծածկի լոյս և ջերմութիւն նո-րա : Դարձեալ ասէ. փութայիր փախչել յերից յայսց ախտից որ խորտակեն զհոգի, որք են այսոքիկ, արծաթ-սիրութիւն, պատուասիրութիւն և որկրամոլութիւն, որք ե-թէ յաղթեսցեն անձին՝ ուղղել ոչ ևս թողացուցանեն :

ԱՍԱՑ հայրն Պետրոս՝ եթէ հարցի երբեմն զծերոյ խոկ և ասացի. ո՞վ իցէ ծառայ քո : Եւ նա ասէ. մինչ իցէ մարդ ծառայ միոյ ախտի, ոչ է նա ծառայ քո, այլ ծառայ ախտին այնորիկ է յորմէ ըմբռնեալն իցէ. և որ-քան յախտին յայնմիկ կացցէ նա՝ ուսուցանել ոչ կա-րէ, զի ամօթ է նմա ուսանել կամ ուսուցանել նախ քան զազատիլն 'ի յախտէն, և կամ թէ աղօթել վասն այլոց. քանզի ո՞րպէս խնդրեսցէ նա ազատութիւն այլոց՝ մինչ ինքն ծառայ իցէ : Արդ ոչ իցէ նա ծառայ և ոչ սիրելի քո՝ թէ խնդրեսցէ ինչ վասն այլոց յքէն. այլ յա-րաժամ զայն խնդրեսցէ, որպէս զի ազատեսցի յախտէ իւրմէ. քանզի որքան ժամանակս յախտին կացցէ, խը-ցեալ է բերան նորա և ոչ կարէ խնդրել ինչ յքէն, քան-զի որքան 'ի հնազանդութիւն ախտին կացցէ մարդ՝ լալ և ողբալ պարտ է զանձն, զի ոչ ունի յանձին զմաքրու-թիւն զոր խնդրէ ած յամենայն մարդոյ : Դարձեալ ա-սէ. ամենայն որ խնդրեսցէ զտէր ցաւագնեալ սրտիւ՝ լսէ նմա ած, և զոր ինչ խնդրեսցէ 'ի նմանէ իմաստու-

թեւամբք՝ շնորհեաց նմա. այլ պարտ է նմա ոչ կամիլ և ոչ ընդ մի ինչ երկրաւոր, այլ միշտ հոգասցէ զանձն իւր՝ թէ ո՛րպ կացցէ առաջի աթոռոյն Այ անդատապարտ։

ԱՍԱՑ հայրն Աղեքսանդրէ սկիւտացի. խորհուրդ իմ նե-ղէ և չփոթէ զիս. և թէպէտ և գործով կատարել զայն ոչ կարէ, սակայն 'ի կատարեալ առաքինութենէ խափա-նէ զիս։ Իսկ որ իմաստունն իցէ, զարթնու և զգօնայ և յառնէ յաղօթս և մերժէ 'ի միտացն զնա։

ԱՍԱՑ ծերն. եղբայր ոմն 'ի բազմութենէ փորձութեանց կամեցաւ գնալ 'ի տեղւոջէ իւրմէ. և իբրև հագաւ ըզ-հողաթափ իւր, ետես զայլ եղբայր որ հագանէր զսան-դալ իւր յորմէ փորձերն զնա, և ասէ ցնա. ո՛չ վասն իմ գնաս դու 'ի տեղւոջէս յայսմանէ, և ահա ես յա-ռաջեմ քան զքեզ 'ի տեղին ուր գնասցես դու անդ։ Ա-հա ուր ոչ գոյ արթնութիւն մտաց, անձամբ զանձն տայ 'ի փորձանս և հետեւի նմին։

ՊԱՏՄԵՆ երբեմն եղբարք ոմանք փորձել զհայրն Յով-հաննէս կարճիկն, զի ոչ հանէր բան կենցաղական 'ի բե-րանոյ իւրոյ, և ասեն ցնա. գոհանամք զԱյ, հայր, զի անձրևեաց յոյժ յայս ամ, և արբեալ արմաւենիքն ա-ռին տերևս թաւս, և գտանեն եղբարքն դիւրաւ զձե-ռագործս իւրեանց։ Ասէ ցնոսա ծերն. այսպէս իցէ և հոգի մարդոյ. յորժամ գայ 'ի նա շնորհք հոգւոյն սր-բոյ, նորոգէ զնա և զօրացուցանէ, և հանէն նորա զպտուղ առաքինութեանց զսէր և զերկիւղն Այ։

ԱՍԷԻՆ զմանէ՝ եթէ հիւսեաց երբեմն զսիրոյ եր-կուց սփրիդոց, և կարեաց մին մի սփրիդ և ոչ ծա-նեաւ մինչև եհաս յորմն տանն, քանզի միտքն իւր կա-պեալ էր 'ի տեսութիւն Այ։

ԱՍԱՑ հայրն Յովհաննէս կարճիկն՝ եթէ նման եմ ես մարդոյ որ կայցէ 'ի ներքոյ մեծ ծառոյ, և տեսա-նիցէ զգազանս և զսողունս բազումս զի գան 'ի վերայ նորա, և նա փախուցեալ 'ի նոցանէ ելանէ 'ի ծառն և փրկի 'ի նոցանէ. այսպէս և ես նստեալ կամ 'ի սենեկի իմում, և տեսանեմ զչար խորհուրդս եկեալ 'ի վերայ իմ, և ես դիմեմ առ Այ 'ի ձեռն աղօթից և զերծա-նիմ 'ի նոցանէ։

ԽՆԴՐԱՑԻ ոմն եհարց ցհայրն Յովհաննէս և ասէ ցնա. զի՞նչ արարից, հայր, բազում անգամ գան եղբարքն

տանել զիս 'ի գործ, և ահաւ եմ և 'ի պատուիրանէն երկնչիմ: Պատասխանի ետ ծերն և ասէ ցնա. Կ՛աղեբ ասէր ցՅեսու՛ Նաւեայ. քառասուն ամի էի ես մինչ առաքեաց զիս Մովսէս աստ ընդ քեզ. և արդ եմ ես ութսուն և հինգ ամաց. և որպէս յայնժամ կարող էի, այնպէս և այժմ կարեմ մտանել 'ի պատերազմի. այսպէս և դու, եղբայր, եթէ կարող ես գործել՝ ուր և կամիս գնասցես, և եթէ ոչ կարող իցես գործել՝ նիստ 'ի սենեակ քո և ողբա զմեղս քո. և եթէ տեսցեն ըզքեզ յողբս՝ ոչ բանադրանեսցեն զքեզ 'ի գործ ինչ:

ԱՍԷԻՆ զհօրէն Յովհաննու՝ եթէ գնաց յեկեղեցին 'ի Սկիտէ, և լուաւ զհակառակութիւն և զգժտութիւն եղբարցն և դարձաւ 'ի սենեակ իւր, և անց շուրջ զսենեկաւն երիցս անգամ և ապա եմուտ 'ի ներս: Իսկ իբրև տեսին եղբարքն՝ ոչ իմացան թէ զինչ արար, և հարցին ցնա զայն: Եւ նա ասէ. ականջք իմ լի էին գժտութեամբն զոր լուայ, և անցի շուրջ զսենեկաւն, զի արտաքոյ թափեցից զնա և սրբեցից զլսելիս իմ, և այնպէս հանդարտեալ մտօք մտից 'ի սենեակ իմ:

ԳՆԱՑ երբեմն եղբայր ոմն, զի առեալ տարցէ 'ի ծախել զսփրիդս հօրն Յովհաննու: Ել ծերն և ասէ ցնա. զի՞նչ պիտոյ է քեզ, հայր: Եւ նա ասէ. տուր զսփրիդս քո, հայր: Մտաւ 'ի ներքս ծերն որպէս թէ բերցէ, և մոռացաւ և նստաւ 'ի կարել զխիրայն: Դարձեալ բախեաց եղբայրն, և ել առ նա եհարց, և նա զնոյնն ասաց. և եմուտ դարձեալ 'ի ներքս զի բերցէ զխիրայն, և դարձեալ մոռացաւ և նստաւ կարել: Իսկ եղբայրն երրորդ անգամ բախեաց, և հայրն ել առ նա և ասէ. զի՞նչ խնդրես: Եւ նա ասէ. զսփրիդս քո, հայր: Յայնժամ զնա տարաւ 'ի ներքս և ասէ. եթէ զսփրիդս խնդրես, առցես զնոսա և գնասցես:

ԴԱՐՁԵԱԼ ուղտապան ոմն եկն գնացեալ առ հայրն Յովհաննէս բառնալ զձեռագործս նորա և տանել այլուր. և իբրև եմուտ առնուլ, մոռացաւ զայն, զի միտք նորա էին առ Տծ վերացեալ. իսկ ուղտապանն այն ներքս, և բախեաց զդուռն զի յամեաց: Ասէ հայրն. զի՞նչ կամիս, եղբայր: Իսկ նա ասէ. զձեռագործն քո, հայր: Եւ իբրև յանձին կալաւ տալ, դարձեալ մոռացաւ. իսկ եղբայրն երրորդ անգամ բախեաց զդուռն, և ել հայրն

առ նա և փորձն բանն լուաւ 'ի նմանէ. և իբրև եմուտ բերել հայրն Պոհամենէս, ասէր՝ օրհնեալ ուղտ, օրհնեալ ուղտ, զի մի մոռացցի մինչև բերցէ:

ԱՍԷՐ հայրն Իսիդորէ. գնացի երբեմն 'ի քաղաքն վաճառել զձեռագործ իմ, և տեսի զի հարուր յես յանձն կարծակիր սրտմտութեն. իսկ ես թողի զանօթմն զայնտեղ, և փախեայ 'ի տեղւոջէն յայնմանէ և ազատեցայ 'ի նմանէ:

ԱՍԷԻՆ վասն հօրն Սարմատի՝ եթէ էր նորա աշակերտ որ կոչէր Իսահակ, և ուսաւ նա զամենայն գործս բարիս: Սա ստացաւ լռութիւն և հանդարտութիւն զարմանալի. և իբրև գնայր յեկեղեցին, ոչ զոք թողոյր որ խօսէր ընդ ինքն, այլ ասէր. ամենայն ինչ բարի է յիւրում ժամանակի: Այլ 'ի կատարել աղօթիցն՝ իբրև 'ի հրոյ փախուցեալ գնայր 'ի սենեակ իւր: Բազում անգամ տային եղբարցն զկնի աղօթիցն տաքախառնս և բաժակս գինի, և նա ոչ առնոյր. և ոչ եթէ յօրհնութենէն յայն բաժանէր յեղբարցն նա, այլ զլռութիւն պահէր և զհանդարտութիւն աղօթիցն: Որդ հիւանդացաւ նա երբեմն այնչափ՝ մինչև անկաւ 'ի մահիճս, և լուեալ զայս եղբարցն եկին տեսանել զնա. և իբրև նստան եղբարքն և հարցին զնա զցաւուցն և ասեն ցնա. հայր Իսահակ, ընդէ՞ր փախչիս յեղբարցն յորժամ կատարի աղօթքն: Իսկ նա ասէ. ոչ փախչիմ ես յեղբարցն, քաւ լիցի, այլ փախչիմ 'ի խարդախութենէ դիւացն. և եթէ ոք ունիցի լոյս վառեալ 'ի ձեռին և յամեսցի յօդս՝ շիջանի ճրագն, այնպէս և մեք եմք. լուսաւորեալք միօք 'ի ժամ սուրբ խորհրդոյ պատարագին. իսկ եթէ յամեսցուք արտաքոյ սենեկին մերոյ, խաւարին միտք մեր: Այսպէս էին կեանք հօրն Իսահակայ:

ՊԱՏՄԷՐ մեզ հայրն Կասիանէ վասն ծերոյ ումեմն որ բնակէր յանապատ՝ եթէ խնդրեաց յԱյ շնորհել նմա զի մի երբէք նիրհեսցի յաղօթս, և էառ զխնդրելին. բայց եթէ աշխարհի բան ինչ գայր 'ի ներքս, վաղվաղակի ննջէր և ոչ թողոյր մտանել 'ի լսելիս իւր բանն զատարկ: Ասէր այս ծեր՝ եթէ դևք պատրաստեն ձգել յաղօթից միջի ստախօսութիւն, և այն ամենայն հոգևոր վարդապետութեան թշնամի և հալածիչ է: Ասաց և օրինակ առ այս այսպիսի՝ եթէ խօսէի ես երբեմն վասն

շահեա անձին առ եղբարսն, որք այնչափ խորին քնով ըմբռնեալ եղեն, մինչ ոչ կարացին ամբառնալ զաչս իւրեանց. Իսկ ես կամեցայ յանդիմանել զխաբէութիւն թշնամւոյն, և բանն զօրաւոր 'ի մէջ բերի՝ յորոց մերոյ զուարճացեալ զարթեան ամենեքեան։ Իսկ ես հաստատեալ ասեմ, եթէ մինչև ցայժմ զերկնաւորսն խօսէի ձեզ՝ և ուշք ամենեցուն ձեր ծանրացեալ էին, և յորժամ բանն ունայն եկն 'ի միջի՝ զարթեայք ամենեքեան. վասն որոյ աղաչեմ, եղբարք, ծանիջիք զխաբէութիւն դիւաց, և զգուշացէք զանձինս 'ի նիրհութենէ հեղգութեանց յորժամ լսիցէք և կամ ասասցէք բան ինչ 'ի փրկութիւն հոգւոց։

ԱՍԱՑ հայրն Մովսէս. ոչ կարող լինի մարդ մտանել 'ի զինուորութիւն Քրիստոսի, եթէ ոչ եղիցի ամենևին հուր, և արհամարհեսցէ զպատիւ և զհանգիստ, և հատացէ զկամս մարմնոյ, և պահեսցէ զամենայն պատուիրանս նորա։ Դարձեալ ասէ. ստացարուք զզգուշութիւն, զարթնութիւն, զհեզութիւն և զճգնապաշտութիւն և զյոյս բարի և խաղաղութիւն ունել առ ամենայն մարդ, զգուշացիք զի զերծցուք 'ի մորէ ամենայն չարեաց, որ է հանճարձակութիւն և յանդգնութիւն լրբութիւն և անամօթութիւն։

ԵՂԲԱՅՐ ոմն եհարց զհայրն Պիմէն և ասէ ցնա. զինչ արարից զհոգին իմ, հայր, զի ոչ երկնչի յԱյ։ Ասէ ցնա ծերն. գնա միաբանեաց ընդ մարդոյ երկիւղածի յԱյ, և մինչ կայցես ընդ նմա՝ ուսուսցէ քեզ զերկիւղն Այ վարուք իւրովք։

ԵՐԲԵՄՆ նստէր հայրն Իսահակ առ հօրն Պիմենի, և լուաւ զձայն հաւու և ասէ ցնա. Է այս ինչ աստ, հայր։ Իսկ նա ասէ ցնա. Իսահակ Իսահակ, զինչ բռնադատես զիս ասել քեզ, զի դու և նմանիք քո լսէք զայդպիսիսդ. Իսկ որ զգաստ և արթուն իցէ՝ և ոչ մի ինչ լուիցէ 'ի ձայնից կենդանեաց։

ԵՂԲԱՅՐ ոմն եհարց զհայրն Պիմէն և ասէ ցնա. ասա ինձ բան, հայր. Ասէ ցնա ծերն. հուր մինչ բորբոքեսցի 'ի ներքոյ կաթսայի, ոչ կարեն մերձենալ 'ի նա ճանճք և կամ մժեխք և կամ այլ ինչ սողուն. Իսկ յորժամ զովասցի՝ յայնժամ ժողովեալ լցցեն զնա ճանճք և այլք. Նոյնպէս և կրօնաւորն իցէ. զի մինչդեռ ունիցի զջերմեռանդութիւն հոգեւորն զօրացեալ 'ի սրտի, ոչ կարէ թշ-

նաւակին ընկղմեալ գնայ. նոյնպէս յորժամ պատահեսցի այն յանձնէ, ախտք զանազանք աճեսցեն, և կորուսցէ զմարդ. վասն այսորիկ այլ ինչ ոչ պիտոյ իցէ ծերոց, բայց միայն սիրտ սուրբ և արդար ունել և սէր առ ամենայն:

ԵՂԲԱՅՐ մի եհարց ցհայրն Սիսոյէս և ասէ. Եթէ ելանեմ 'ի սենեկէ իմմէ և տեսանեմ զեղբայր մի զի շփոթի և ես շփոթիմ ընդ նմա, և եթէ տեսից զի ծիծաղեսցի՝ ծիծաղիմ և ես ընդ նմա, և իբրև մտանեմ 'ի սենեակ իմ, ոչ ունիմ զնոյն հանգիստ մտաց զոր նախկին ունէի: Ասէ ցնա ծերն. և որպէս լինիցի այդ, որպէս զի ելեալ արտաքս շփոթիս ընդ շփոթեալսն և ծիծաղես ընդ ծիծաղողսն, և դարձեալ մտցես 'ի խուցն՝ և գտանիցես զնոյն հանգիստ և լինիցիս որպէս կանխաւն: Ասէ եղբայրն. և զինչ ես պարտ իցէ առնել, հայր: Ասէ ծերն. և 'ի ներքուստ զգուշասցիր, և արտաքուստ պահպանեա ես զգուշասցիս. զի երկեղին տեղիս քանզի զանազանս ախտանիքք լինին՝ երկիւղին այդ, և աղօթք պարհեզ ամենայն ժամ, և բարի առնել ընկերին. զի մարդ ոչ կարող է տեսանել արտաքուստ, այլ յորժամ 'ի ներքուստ յառաջնոյն պատահեսցին. նոյն որք խնամոտութեամբ պատահեսցին, արտաքուստ զնոսա, զի ոչ տեսանեն մեր զկրաւ-նաւորն զայրոյն՝ ոչ թողուն զմեզ ունել զօգուտն մեր:

ԱՍԱՑ հայրն Պամբոյ. զարձանացես յեսոս զալլ քո, զի մի տեսցես զանձնայնութիւն, զի աղքատութիւն ստացուածոց իցէ անձին:

ԱՍԱՑ դարձեալ. եթէ որ հրաժարեսցէ յաշխարհային հանգստութենէ և 'ի շփոթմանց մարդկայնոցս, զայն և ընտրեալ 'ի նմա հոգին սուրբ:

ԱՍԱՑ դարձեալ. սկիզբն և կատարումն բարեաց է երկիւղն այս, զի գրեալ է. սկիզբն իմաստութեան երկիւղ տեառն: Եւ Աբրահամ մինչ մատոյց զպատարագն, և լուաւ ձայն յայս որ ասէր. արդ գիտեմ զի երկնչիս դու 'ի տեառնէ:

ԱՍԱՑ դարձեալ հայրն Պամբոյ, աղքատութիւն այս յոր ժամ հասանէ եղէ կործանող, ոչ զզնջազնոյ ես 'ի մեղաց ինչ բանին զոր խօսեցայ բերանս իմ:

ԵՀԱՐՑ ոմն ցհայրն Պետրոսէ ցփարպարացւոյ հօրն Պ ասէ. յորժամ 'ի սենեկի նստիմ, խաղաղութիւն է անձին իմ. իսկ յորժամ մտանէ առ իս եղբայր որ և

բերել 'ի նմանէ բանս ստոյգս, յաճախ ժամ շփոթի՞ անձն իմ։ Ասէ ցնա հայրն Պետրոս՝ եթէ ասեր ցիս հայրն Պօղոս, եթէ բանսակիք քո բանսայ զգուանս իմ։ Ասէ եղբայրն. և զի՞նչ իցեն միտք բանիդ այդորիկ, հայր։ Ասէ ցնա ծերն. եթէ ոք գայ առ քեզ և դու ասես նմա, որպէս իցես և կամ ուստի գայցես և որպէս իցեն եղբարքն, մինչ թէ պատկառեսցի ոք 'ի նոցանէ. այսպէս բանսա զգուանս եղբօրն, և լսես զոր ոչ կամիս։ Ասէ եղբայրն. այդպէս իցէ, հայր, և զի՞նչ պարտ իցէ առնել յորժամ գայցէ եղբայրն։ Ասէ ցնա ծերն՝ թէ ողջք բարեկամք խորհրդակիցս են. և ուր ոչ իցեն ողջք, անդ պահել զմիտս անհնար իցէ։ Ասէ եղբայրն. մինչդեռ 'ի սենեկին նստիմ, ընդ իս իցեն ողջք. իսկ մինչ ելանեմ 'ի խցէն և կամ գայ առ իս ոք, այլ ոչ գտանեմ զնոսա։ Ասէ ցնա ծերն. ոչ հնազանդեալ է նա քեզ, այլ է երբեմն զի կացցէ ընդ քեզ և երբեմն զի գնասցէ 'ի քէն. քանզի գրեալ է յօրէնս՝ թէ առցես ծառայ հրեայ, վեց ամս ծառայեսցէ քեզ, և յեօթներորդում ամին արձակեսցես զնա. իսկ եթէ ոչ թողցէ նա զկին և զորդիսն զոր ստացաւ 'ի տանն քում և ոչ կամեսցի գնալ, հանցես զնա 'ի մերձ դրան քո և ծակեսցես զձախոյ ունկն նորա, և եղիցի նա ծառայ քո յաւիտեան։ Ասէ եղբայրն. և զի՞նչ են միտք բանիդ, հայր։ Պատասխանի ետ ծերն. եթէ աշխատի ոք ըստ կարի իւրում 'ի մերձաւոր գործոյ իւրոյ, կարող է պահել զնոսա և ունել երբ և կամեսցի. քանզի ոչ որդեգրեալն որդի կացցէ ընդ մերձաւոր ծառայել նմա, այլ որ ձեռնարկեալ որդին իցէ՝ ոչ թողու զհայր իւր. այսպէս և ողջքն իցեն։ Այս երանելին ասէր զայս այսպէս։

ՆՍՏԷՐ երբեմն հայրն Սիսոյ 'ի սենեկի իւրում, և բախեաց աշակերտն իւր զդուռն. իսկ ծերն ձայն արձակեաց 'ի խցէ անտի և ասէ ցնա. փախիր, Աբրահամ, փախիր, զի ոչ կամիմ արդեօք տեսանել զքեզ։

ԵՂԲԱՅՐ ոմն աղաչէր զհայրն Սիսոյ և ասէր. ասասցես ինձ բանս։ Ասէ ցնա ծերն. նստցիս արթուն 'ի սենեկի քո, և ո՞չ յանձնեսցես արտասուօք զանձն քո և հանգիցես։ Ասէ եղբայրն. հայր, կամիմ պահել զխորհուրդս իմ և ոչ կարեմ։ Ասէ ծերն. որպէս կարասցուք պահել զմիտս և զխորհուրդս մեր, վասն զի թողեալ եմք 'ի բաց զերկրաւորն և զանձինս մեր։

ՀԱՐՑԻՆ ոմանք ցհայրն Սիսովանէս և ասեն ցնա. զինչ ճգնութիւն արարեր, Հայր, զի առեր զայդպիսի գիտութիւն յայդ։ Այլ նա ասէ ցնոսա. ոչ երբէք թողի մնալ 'ի միտս իմ խորհուրդ՝ ընդ որ ոչ հաճի Ա̃ծ։

ԵՀԱՐՑ հայրն Մովսէս ցհայրն Սիլուանէս և ասէ ցնա. կարօղ իցէ մարդ յամենայն աւուր սկիզբն առնել։ Ասէ ցնա ծերն. եթէ ճգնաւոր իցէ, կարող է առնել։

ԱՍԱՑ հայրն Սերապիոն. որպէս օրինակ զինուորք թագաւորի ոչ կարեն այլուր հայել մինչ կան առաջի նորա, այսպէս և մարդ որ կայցէ առաջի Ա̃յ, եթէ միշտ զնա տեսցէ 'ի մտի՝ ոչ կարէ թշնամին ձգել զնա։ Արդ զարթիցուք, եղբարք, և զգուշասցուք, զի 'ի զգայարանաց մերոց իբրև 'ի պատուհանից ելանեն գողք և կողոպտեն զմեզ, թէպէտ և մեք ոչ կամիմք։

ՊԱՐԶԵԱԼ ասէ. պարտ է մեզ միշտ ընդդիմանալ թշնամեաց մերոց, և քանզի արտաքուստ և 'ի ներքուստ կռուին ընդ մեզ. և զոր օրինակ նաւ երբեմն յալեաց արտաքուստ խորտակեալ կործանի, և երբեմն 'ի ներքուստ 'ի բեռանէն ծանրացեալ խորտակի և ընկղմի, այսպէս պատահի և մեզ. երբեմն յարտաքին մեղաց կորնչիմք, և երբեմն 'ի ներքին խորհրդոց աւերիմք։ Այլ և պարտ է և յարտաքնոցն մեղաց որ 'ի մարդկանէ են՝ զգուշանալ, և զներքինսն կողմանց արտաքսել և մաքրել։ Այլ ասէ ցնա. ամենեքեան գիտեմք, որդեակ, եթէ որպէս պարտ է կեալ, այլ 'ի ծուլութէ յաղթեալ պակասիմք 'ի կենաց։

ԱՍԱՑ երանելին Սինկղիտիկէ. սիրելիք, ոչ կարեմք աստ անհոգս լինել, որպէս գիրք ասեն՝ եթէ որ կարծեսցէ կալ՝ զգուշասցի զի մի անկցի. քանզի անյայտ լողամք ընդ ծով կենցաղոյս, որպէս և գիրք զկեանս ծով կոչեն. իսկ կողմանք ծովու այլ և այլք են, զի ոմն քարայտուն կողմն է և ոմն գազանաւորական, իսկ ոմն խաղաղական։ Արդ մեք որ միայնացեալ եմք, 'ի հանդարտ լեալ կամք 'ի կողմանս ծովու, իսկ աշխարհականք 'ի գիշերի զնաւն շփոթմանց աշխարհի։ Այլ սակայն բազումանք 'ի գիշերին յայտնապէս և յաւելս երբատարածս արթուն լինին և փրկեն զնաւս իւրեանց յընկղմութենէ. իսկ մեք նիրհեմք ծուլութեամբ 'ի հանդարտութեան յայս կեանս, 'ի լոյս աւուր ընկղմեմք զնաւս անձանց մերոց, եթէ թողումք զթեւս և զուղղիչս արդարութեան վարուց։

Ասաց ծերն. յորժամ դնեմ ես զմախաղն իմ, ոչ ակնամ առնուլ զնա, այլ ակնամ յառաջել մահուն. և զի որ 'ի մտի կայցէ զմահ, նա յաղթէ ձանձրութեան։

ԾԵՐ ոմն գնացեալ առ այլ ծեր, և իբրև խօսէին զմիմեանս՝ ասէ միոյն, եթէ ես մեռեալ եմ յաշխարհէ. Ասէ ցնա միւսն ծեր. մի հաւատար զայդ մինչև ելանիցես 'ի մարմնոյդ, և ապա ասել զայդ թէ մեռեալ իցեմ։

Ասաց ծերն. զինուորք մինչ ելանեն 'ի մարտս, ոչ հոգան զայլոց եթէ ոք խոցեսցի, այլ ամենայն ոք զանձն իւր հոգայ. այսպէս և կրօնաւորի առնել պարտ է։ Ոք զոր օրինակ ոչ խոցի զինուոր որ մերձ արքայի իցէ, նոյնպէս և դև ոչ կարէ վնասել անձին որ մերձ առ Աստուած կայցէ. քանզի ասէ՝ մերձեցարուք առ իս և մերձեցայց առ ձեզ։ Այլ զի դիւրաւ ցրուիմք մտօք, դիւրաւ և ձգէ զմեզ թշնամին յամենայն մեղս։

Ասաց ծերն. յորժամ յառնես առաւօտուն, ասա ցանձն քո. մարմին, աշխատեաց զի կերակրեսցիս, և անձն, հսկէ զի կեցցես։

Ասէին վասն ծերոյ ումեմն, եթէ յորժամ ասէին խորհուրդք իւր՝ եթէ թող տուր այսօր և վաղիւն ապաշխարեսցես, նա ասէր. ոչ այդպէս, այլ այսօր ապաշխարեցից, և զվաղիւն Աստուած գիտէ։

Ասաց ծերն. զոր օրինակ ծածկեն զաչս եզանց և ապա լծեն զնոսա 'ի պատնէշս, այսպէս և դևք խաւարեցուցանեն նախ զաչս մտաց մարդոյն, և ապա ընկենուն զնա 'ի մեղս։

ԵՂԲԱՐՔ եօթն նստէին 'ի լեառն հօրն Անտոնի, և 'ի ժամանակի արմաւոյն պահէին զպտուղն նորա մի մի 'ի նոցանէ։ Իսկ մի ոմն 'ի նոցանէ մինչ հասանէր պահ նորա, ձայնէր և ասէր. փախերուք և ելէք 'ի սրտէ իմմէ, չար խորհուրդք, և 'ի պտղոյ ծառոցդ փախիջիք, թռչունք երկնից, և մի՛ վնասէք։ Արդ այս եղբայր արթուն զգօն հոգւով՝ յառաջագոյն զմիտսն պահէր 'ի խորհրդոց, զի հարկաւոր զայն համարէր, և ապա զծառոցն պտուղս աւելորդ ինչ։

Ասէին զծերոյ ումեմն 'ի Սկիւթէ՝ եթէ մեռանել մերձեալ էր, և շուրջ պատեալ եղբարցն զմահճօք նորա և զգեցուցին նմա զքեմ, և սկսան ողբալ. իսկ ծերն եբաց զաչս իւր և ծիծաղեցաւ և դարձեալ ծիծաղեցաւ

և զի երրորդ անգամ ծիծաղեցաւ : Ասեն ցնա եղբարքն . ասա մեզ, Հայր, զի՞նչ է զի մեք լամք և ողբամք, և դու ծիծաղիս երիցս : Ասէ ցնոսա ծերն . նախ զայն ժպտեցայ, զի դուք երկնչիք 'ի մահուանէ . երկրորդ զայս ծիծաղեցայ, թէ ընդէ՞ր դուք ոչ պատրաստէք 'ի մահ . իսկ երրորդ զայս ծիծաղեցայ, զի գնամ 'ի վշտաց 'ի հանգիստ : Եւ զայս ասացեալ ննջեաց առժամայն :

ԱՍԱՑ ոմն 'ի հարանցն՝ եթէ էր ոմն կրօնաւոր առեալ և ճգնաւոր յոյժ, և դիպեցաւ նմա փորձ ինչ ծուլութի, իսկ նա սկսաւ 'ի հեղգալն նախատել զանձն և ասել . մինչև յե՞րբ, եղկելի անձն իմ, հեղգաս առ կեանս քո և ոչ 'ի միտ առնուս զդա զահ դատաստանին այ . և զիա՞րդ մեռանիս 'ի ծուլութի քո և մտանիս 'ի տանջանս յաւիտենից : Զայս ասելով առանձինն՝ արխայնայր 'ի գործն այ : Յաւուր միոջ մինչ կատարէր նա զկարգ աղօթից իւրոց, եկին դևք շփոթել զնա : Իսկ նա ասէ ցնոսա . մինչև յե՞րբ նեղէք զիս, ով չարք, բաւական են ձեզ անցեալ աւուրցն հեղգութիւն իմ : Ասէին ցնա դևքն . յորժամ հեղգայիր դու առ մեզ, և մեք նոյնպէս առ քեզ հեղգայաք . և արդ դու յարեար կռուել ընդ մեզ, նոյնպէս և մեք յարեաք պատերազմել ընդ քեզ : Զայս իբրև լուաւ եղբայրն, առաւել ժրացաւ 'ի ճգնութիւնն :

ԱՍԱՑ ծերն՝ եթէ էր ոմն եղբայր 'ի Սկիւթէ, և էր նա առոյգ 'ի սպասաւորութի իւր, 'ի կերակուր, 'ի մարմնաւոր հանգիստն . իսկ 'ի յայլ ամենայն ինչ ծոյլ էր յոյժ : Յաւուր միոջ երևեալ դևն ծերոյ ումեմն և ասէ . այս անուն եղբայր կալեալ խեղդէ զիս, և ոչ թողու զնալ զիս յիւրմէ, և յամենայն որ կայ առաջի այ և ասէ եթէ փրկեա զիս 'ի չարէ . և ողորմեալ նմա այ՝ նեղեն զիս զօրութիք նորա ելանել 'ի նմանէ, և նա ոչ թողու զիս ելանել յինքենէ՝ մարմնոյն սպաս տանելով :

ԵՐԿՈՒ անձինք խնամատարք գնացին առ ծեր ոմն և հարցին ցնա, որպէս զի պատմեսցէ նոցա բանս կենաց : Իսկ ծերն լռեաց : Եւ նոքա զարմացեալ բանադատաւէին զծերն և ասէին . ո՞չ ինչ խօսիս ընդ մեզ, Հայր : Ասէ ցնոսա ծերն . զի դուք բանաւէրք էք՝ գիտեմ ես, և ոչ ճշմարիտ խնամատարք էք՝ վկայեմ . մինչև յե՞րբ ուսանիք զասել, և ոչ գիտէք թէ որպէս է առնել զասացեալն . գնացէք ուսարուք զլռութի և զխոնարհութի մահան

և զհանդարտութիւն և զգաստութիւն։ Որք և լուան իմաստասէրքն՝ ասացին. Ճշմարտիւ այս իցէ իմաստութիւն ծայրին՝ որք զասացեալսն գործով կատարեցին, որպէս զի գործեսցէ մեռելութիւն ախտից 'ի ձեռն խոկման մահու, և պահեսցէ զնոյն զանձն օգնականութեամբ լռութեան և 'ի ձեռն հանդարտական զգաստութեան։ Եւ խոնարհեցուցեալ զպարանոցս իւրեանց երկրպագեցին և գնացին շահեալք յամենայնի։

ՈՒՍԱՑ ծերն. կրօնաւոր որ զկնի ելանելոյն յաշխարհէ ընկենու զանձն 'ի շփոթ և 'ի հոգս եղկելի կենցաղոյս և 'ի տուր և 'ի յառ սորա, նման իցէ նա մուրացիկ աղքատի՝ որ շրջի և պակասեալ բնաւ ոչ ունի զպէտս կենաց իւրոց, և 'ի բազում հոգոց անընչութեան՝ թէ որպէս կեցցէ՝ յիմարեսցի և անկեալ թմրեսցի և նիրհեսցէ, և տեսանէ զինքն 'ի յանուրջս հարուստ և զգեցեալ զգեստս բազմագինս, և 'ի խնդութեան շարժեալ զարթեաւ, և ետես զինքն 'ի յետին աղքատութիս և 'ի յաշխատանս լեալ։ Նոյնպէս դիպեսցի և կրօնաւորի եթէ ոչ զգուշասցի, այլ ընդունայն և սուտ ծախեսցէ զաւուրս իւր 'ի շփոթս և 'ի հոգս, և գերեսցի 'ի խորհրդոցն և այսոյն լցի դիւաց՝ որք պատերազմին ընդ նա. և զի հաւատացուցանեն կարծել թէ վասն այ̃ է 'ի շարժումն և 'ի հոգս և 'ի շփոթ նոցա։ Եւ յահագին ժամուն յայնմիկ յորում բաժանի հոգին 'ի մարմնոյն, գտանէ զինքն եղկելի և աղքատ և պակասեալ յամենայն առաքինութեանց. և յայնժամ ծանիցէ եթէ որքան բարեաց պատճառք է խոնարհութիւն և հանդարտութիւն և միանձնաբար զգուշութիւն անձին, և թէ որքան տանջանաց պատճառ են շփոթք և հոգք և պատրանք մեծութեան կենցաղոյս։

ՈՒՍԱՑ ծերն. մտածեսցես միշտ զմահ, զի գործեսցես զշահ նորա, քանզի ոչ ինչ 'ի կարծելեաց մարդկան ծածկին յայ̃, և եղիցին միտք քո արթուն և մաքուր յամենայն չարեաց։

ՈՒՍԱՑ ծերն. զգուշասցուք, եղբարք, և արթուն լիցուք 'ի ժամ պատերազմին մերոյ, և թողցուք զանցանելիս և հոգացուք զմնացեալսն, և մի թողցուք զմիտս մեր խորհել զչար խորհուրդս, զի մի ինչ չարութիւն և անօրէնութիւն թողցուք բնակել յանձինս մեր։

ՄՈՌԱՑԻՆ ծերքն. 'ի միտ առցուք միշտ զհայրեն, որպէս զի գործեցուք զնա. և Հզնեցուք, ով եղբարք, և հսկեցուք վասն հանդերձեալ բարեացն, և պատրաստեցուք զանձինս յաղագս ելիցն մեր աստի, և մի ունայն ծախեցուք զաւուրս կենաց մերոց, այլ միշտ աղաչեցուք զաստուածատուր ողորմութիւն նորա:

ԶՈՐԵՐԿՆ ասացին. յառաջին սկսանել և նոր գալն 'ի կրօնաւորութիւն մարդոյ՝ ոչ թոյլ տայ տէր զխեւաց զօրաբար պատերազմել ընդ նոսա, զի մի երկուցեալ 'ի նոցանէ ստար թուելով իւրեն դարձցի յաշխարհ: Իսկ մինչ յամէ 'ի նա և ուսանի և ուղղի, յայնժամ զիմեն 'ի վերայ նորա պատերազմունք դիւաց և շարժմունք ցանկութեանց մարմնոյ և այլք ախտից. և յորժամ վհատին 'ի նոցանէ սկաւմայ՝ զխրկեցին նմա խոնարհութիւն և ողբք, և արտօսր, և զինքն միայն զատել և իւր մեղադրել. և 'ի փորձութեցս յայսցանէ լինքն ուսանի և այլոց ուսուցանէ զհամբերութիւն, զփորձ և զդատաստան, և յայնմանէ զիմէ առ Տեր փրկիչ իւր բազում արտասուօք: Իսկ բազմաց գժուարին թուեցաւ այս բանն, և շփոթեալ մտօք և մթացեալ սրտիւ սրով սպանին զանձինս, և ոմանք զահավէժ եղեալ կորեան յանչափ տրտմութենէն, և այսպէս 'ի հայհոյութեան զիւէն վրիպեալ աւարին զայս: Որք ջեռեալք 'ի պատերազմաց մարմնոյ, հատին զանդամս իւրեանց. այլք դարձեալ յիմարեալ եղեն առաւել յախտից պոռնկութեան, և լքեալ 'ի դիւաց կանայս առեալ բերեալ կացուցին առ ինքեանս: Արդ մեք մի կարծամիտ լիցուք և մի յուսահատեսցուք, այլ պնդեսցուք զմեզ արիաբար ընդդէմ կալ փորձութեանց 'ի դալ ամենայն պատերազմաց թշնամեացն. և 'ի համբերել 'ի վերայ մեր նեղութեանց, գոհասցուք զնա և 'ի նա յանձնեսցուք զամենայն հոգս մեր:

ՎԱՍՆ ԱՂՕԹԻՑ

Եկին¹ երկու եղբարք առ հայրն Անտոն և հարցին զնա յըղձաւորական գրոց, և Ամոն կայր առ նա. և լսէր Ամոն զի ասէր Անտոն. Տէր, առաքեա յիս զՄովսէս մեկնել զբանս զայս։ Եւ առաքեցաւ առ նա՝ միայն Ամոնի և Անտոնի տեսանելով, և ուսոյց զնա և պատմեաց ըզմիտս բանին։

Ասաց² հայրն Թէոդորոս. եթէ մեծ համարի զհեղգութիւն մեր 'ի ժամ աղօթից և զցրուութիւն միտաց մերոց 'ի ժամ պաշտամանն, ոչ կարասցուք ապրել։

Եկն երբեմն ծեր ոմն Թեբայեցի 'ի լեառն Սինա. և մինչդեռ գնայր անտի, դիպեցաւ նմա եղբայր ոմն 'ի ճանապարհին, ասէ ցծերն. նեղիմք, հայր, վասն երաշտութեանն։ Ասէ ցնա ծերն. և ընդէ՞ր ոչ կայք յաղօթս և աղաչէք զՏէր։ Ասէ ցնա եղբայրն. եթէ աղօթս առնեմք և ուխտադրութիւնս, և ոչ գայ անձրև։ Ասէ ծերն. ոչ կայք յաղօթս ջերմ սրտիւ, և կամիս ճանաչել զի այդպէս է։ Յայնժամ կացեալ յաղօթս և համբարձեալ զձեռս իւր՝ առժամայն եկն անձրև։ Եւ տեսեալ եղբօրն զարհուրեցաւ և անկեալ երկիր եպագ նմա։ Իսկ ծերն փախուցեալ գնաց անտի. և պատմեաց եղբայրն ամենեցուն զեղելսն, և որք լուանն փառաւորեցին զԱստուած։

¹ ԵՂԲԱՅՐ ոմն եհարց զհայրն Անտոն և ասէ. զի՞նչ է բանն զեղացալն գրոց։ Իսկ ծերն ասէ. սակաւիկ մի յետոյ ասասցես քեզ։ Եւ գնաց յանապատ. իսկ հայրն Ամմոն 'ի ծածուկ զհետ նորա գնաց, քանզի գիտէր նա զսովորութիւն նորա։ Եւ իբրև հեռացաւ ծերն, սկսաւ աղօթել և ասէ. Տէր իմ, առաքեա առ իս զՄովսէս, զի ուսուսցէ ինձ զբանն զայն։ Եւ եկն առ նա ձայն երկնից և ասէ ցնա զզօրութիւն բանին. և ծերն իմացեալ զբանն՝ գնաց պատմել։ Եւ ասէր հայրն Ամմոն՝ եթէ ես զբանն լուայ որ ասէր ցնա, այլ զզօրութիւն բանին ոչ իմացայ։

² Ասաց հայրն Թէոդորոս Ենատոնցի. եթէ քննեսցէ մեզ Տէր 'ի յաղօթսն զհեղգութիւն մեր և զցրուումն միտաց մերոց 'ի սաղմոսն՝ ոչ կարեմք կեալ, զի անօթագոյնք եմք։

ԱՍԱՑ¹ ծերն՝ եթէ քան յաղօթս կալ ոչ ինչ է դըժուար. զի ամենայն առաքինութիւն՝ իւր հանգիստ ունի, իսկ ընդ աղօթս պատերազմի նա մինչև ցյետին շունչն:

ԱՍԱՑ² հայրն Յակոբ՝ եթէ տեսի ես մանուկ մի զի կայր իւրումն աղօթէր և ասէր. Տէր, փրկեա զիս 'ի գազանաց: Եւ տեսի ապա զի կայր անդ լինձ մի որդւովք, որ և դիէր մանուկն ընդ նոսա զուգն: Եւ այլ ես աղօթելով ասէր. փրկեա զիս, Տէր, 'ի հրոյ: Եւ ապա վառեալ հուր եմուտ 'ի նա և ոչ այրեցաւ բնաւ:

ՀԱՅՐՆ³ Ղուկիոս 'ի յասելն անանց եղբարց՝ եթէ միշտ աղօթեմք մեք, ասէ. և յորժամ ուտէք կամ ննջէք, ո՞վ աղօթէ վասն ձեր: Եւ ոչ ետուն պատասխանի: Եւ ասէ ցնոսա. Ես սկսանիմ զգործն և զկանոնն կատարեմ անդադար, և առնում առաւօտ վեշտասան դը-

¹ Եղբայր ոմն եհարց զհայրն Աղաթոն և ասէ. մի առաքինութիւն առաւել աշխատութիւն ունի: Եւ նա ասէ. ոչ ինչ իցէ այնպիսի աշխատութիւն իբրև զաղօթս առ Տէր. զի յամենայն առաքինութիւն յորում յամեսցէ մարդ՝ գտանէ 'ի նա զհանգիստ, իսկ աղօթից մինչև ցյետին շունչն աշխատութիւն պարտ է. յաղագս այսորիկ զի որքան սկսանի մարդ աղօթել առ Տէր, առժամայն սկսանին դեք խափանել զնա. քանզի գիտեն զի նովաւ շնորհին մեզ ամենայն բարիք և նովաւ տկարանան նոքա. վասն այսորիկ զգուշանալ պարտ է մեզ աղօթից մինչև իսպառ:

² Պատմէր մեզ հայրն Յակոբ՝ եթէ մինչ մանուկ էի և բնակէի յանապատ, և էր անդ մանուկ ոմն և բնակէր առանձին, այլ մերձ էր այրն իմ սենեկի նորա: Եւ տեսի երբեմն զնա զի աղօթէր և խնդրէր յԱյ և ասէր. հանգարտեցո լինձ զգազանս: Եւ զկնի աղօթիցն այսպէս տեսի, զի լինձ մի կայր անդ հուայ նմա, և գնեցուցանէր զհորթունս իւր. և զնոյն մանուկն և առեկ զգլուխ իւր 'ի ներքոյ բնոյն և զկաթնոյ 'ի ստեանց նորա ընդ մանկունս նորա: Եւ յայլում ժամու գործեալ տեսի զայն մանուկ զի աղօթէր առ Տէր և ասէր. Տէր, տուր ինձ զօրութիւն անվնաս բնակել ընդ հրոյ: Եւ բորբոքեաց հնոց մեծ և կայր 'ի մէջ հրոյն, և աղօթէր առ Տէր և կրկնէր ծունր, և ամենևին հուրն ոչ մերձենայր 'ի նա. և ես տեսեալ փառս ետու Այ՝ այնմ որ առնէ զկամս երկիւղածաց իւրոց:

³ Առ հայրն Լուկիոս, որ բնակէր յԵնատոն, գնացին երբեմն ծերք ոմանք որք աղօթաւորքն կոչէին, և եհարց զնոսա ծերն և ասէ. զինչ իցէ ձեռագործ ձեր, եղբարք: Իսկ նոքա ասեն. ոչ առնեմք ձեռագործ մեք, այլ որպէս առաքեալն ասէ՝ անդադար աղօթեմք: Ասէ ցնոսա ծերն. և մի՞ ինչ ուտէք երբէք և ոչ ննջէք: Եւ նոքա ասեն. այո ուտեմք և ննջեմք եւս: Ասէ ծերն. և յորժամ ուտէք և ննջէք ո՞վ աղօթեսցէ ընդ ձեր: Եւ ոչ գիտացին թէ զինչ պատասխանի տա նմա: Ասէ ցնոսա ծերն. ոչ առնէք որպէս ասէքդ, այլ ես ասեմ ձեզ՝ թէ որպէս եղիցի անդադար աղօթելն: Ահա ես նստիմ 'ի ձեռագործ իմ, և մինչ հիւսեմ զարմաւ՝ ասեմ, ողորմեա ինձ, Տէր, ըստ մեծի ողորմութեան քում, և կատարեմ զաղօթս սաղմոսին. արդ՝ է այս աղօթել՝ և-

բամ և զկէսն տամ ողորմութիւն, և նոքա աղօթեն վասն իմ եթէ ես ննջեմ կամ ուտիցեմ, և լինի բանդ՝ թէ անդադար աղօթեցէք։

ՍՈՒՐԲ երանելի աբբայ Մակարիոս չորեքտասանեայ աւուրս երթալով առ եղբայր մի զօրհանապազ, որպէս զի խօսեսցի ընդ նմա, և ոչ եգիտ պարապեալ զնա յաղօթից անտի և ոչ մի անգամ. և զարմացեալ աբբայ Մակարիոս՝ ասէր. ահաւասիկ երկրաւոր հրեշտակ։

ՅՈՒԼԻԱՆՈՍ՝ յորժամ կամէր ելանել 'ի Պարսս, առաքեաց դև մի յերկիրն արևմտեայց բերել նմա զլուր 'ի կողմանցն Պարսից. և դարձաւ դևն զկնի հնգետասան աւուր, և եհարց Յուլիանոս զպատճառ յամելոյն։ Եւ ասէ դևն. յամեցի և ոչ ինչ վճարեցի, զի յերկիրն յայն կայր միայնակեաց մի և աղօթիւք արգելոյր յինէն խափանեալ լինէր. և հնգետասան օր ջանացայ ցնորեցուցանել յաղօթից, զի կարասցիս կատարել զգործս իմ և ոչ կարացի։ Եւ ասէ Յուլիանոս. 'ի դառնալն իմում 'ի Պարսից յաղթութեամբ առից զվրէժ զայդ 'ի նմանէ։ Եւ լուաւ զայս իշխան մի Եւտրոպէս անուն, և չոգաւ առ միայնակեացն այն և եղև անուանի կրօնաւոր։ Եւ սպանաւ Յուլիանոս 'ի Պարսս, և ամենայն չար խորհուրդն նորա խափանեցաւ ընդ նմա։

թէ ոչ իցէ։ Դարձեալ ասէ ծերն. և առնում ես 'ի ձեռագործէ իմմէ յաւուրն դրամս վեշտասան, իսկ զաւան դրամն ծախեմ 'ի պէտս իմ և զայլն տամ 'ի սէր աղքատաց. և որք առնուն զփողն, նոքա իսկ աղօթեն վասն իմ թէ ուտիցեմ թէ ննջիցեմ. և կատարի այն որ գրեալ է՝ թէ անդադար աղօթեցէք շնորհօքն Քրիստոսի։ Եւ նոքա շահեցեալք 'ի բանիցս յայտնապէս գնացին ցնծութեամբ։

Ի ժամանակս Յուլիանոսի ամբարշտին մինչ գնայր նա 'ի պարսիկս, առաքեաց նա դևս յարևմուտս բերել նմա փութով համբաւ ինչ անտի. և իբրև եհաս դևն 'ի տեղի ուրեմն յորում բնակեալ էր անդ կրօնաւոր մի սուրբ Պուպլիոս, կասեալ եղև և եկաց անդ անշարժ զաւուրս տասն, և ոչ կարաց անցանել՝ զի կապեալ էր զդևն աղօթք ծերոյն, և ոչ տայր շարժել գնալոյ։ Եւ իբրև ոչ դադարեաց ծերն յաղօթից 'ի տուէ և 'ի գիշերի, դարձաւ դևն ունայն և դատարկ, և եկեալ պատմեաց Յուլիանոսի։ Իսկ իբրև լուաւ Յուլիանոս, բարկացաւ և ասէ. եթէ դարձայց յետս, խնդրեսցից զվրէժս 'ի ծերոյն։ Եւ յետ երից աւուրց սպանաւ Յուլիանոս 'ի Պարսս։ Բայց մի ոմն յիշխանացն նորա որ լուաւ և գիտէր զայն, առժամայն բաշխեաց զինչս իւր աղքատաց, և եկեալ առ հայրն Պուպլիոս՝ եղև կրօնաւոր 'ի նմանէ և աշակերտեցաւ նմա, և պատմեաց մեզ զայս, և եղև ինքն ճգնաւոր յոյժ, և եկաց անդ ամս բազումս և ննջեաց 'ի տէր։ Զի աղօթք սուրբ հօրն Պուպլիոսի զդև կապեաց դիւաքն, որ ոչ կարէին անցանել. և զաշխարհական իշխանն՝ կրօնաւոր և դատաւոր և հաղորդ Ոգւոյ սրբոյ։

ԱՐԴԱՐԱՑՆ Անտոնի առաջի ոմն կացեալ յիմաստա-կացն ասէր. զիա՞րդ ժուժկալես, ով Հայր, 'ի գրոց մխի-թարութենէ զրկեալ: Իմ գիրք, ասէ Անտոն, ով իմաս-տակ, բնութիւն եղելոցս է, և առընթեր է յորժամ կա-միմ զբանսն ընթեռնուլ զա̃յն:

ԱՍԱՑ ոմն ծեր՝ եթէ 'ի գաղտնեան եղբարց մի լու-ծանէր զսիրտ քո, այլ առաւել յայնժամ կացցես յա-ղօթս և զայն 'ի ծածուկ, զի յայնժամ է երկիւղ գաղտ-նից թշնամւոյն յաղագս չարախօսութեան:

ՊԱՏՄԵԱՑ ' աբբայ Պանիէլ սկիւթացին՝ եթէ եղ-բայր ոմն էր յԷգիպտոս, և յաւուր միում երթեալ Ճանապարհ և հասեալ յերեկոյին 'ի տարաժամ եմուտ 'ի գերեզմանս վասն ցրտոյ և ագաւ անդ: Իսկ երբև անցա-նէին դևքն, ասէ մինն ցմիւսն. տեսանես որպիսի խիզա-խութիւն ունի միայնակեացս այս որ եթէ 'ի գերեզմա-նիս ննջէ, եկ աշխատ արասցուք զսա: Իսկ ասէ միւսն. ընդէ՞ր կամիմք աշխատ առնել զսա, միանգամայն մեր է և մեզ իսկ ծառայէ առնելով զկամս մեր. ուտէ և ըմպէ և չարախօսէ և պղերգանայ յաղօթից. այլ քան 'ի սա խափանիմք՝ գնա խռովեցուսցուք զայնոսիկ որ խա-փեցուցանեն զմեզ և աղօթիւք մարտնչին ընդ մեզ 'ի տուէ և 'ի գիշերի:

¹ Պատմեաց մեզ ծեր ոմն վասն եղբօր ումեմն որ բնակէր յԵգիպ-տոս՝ եթէ գնաց երբեմն 'ի Ճանապարհի եղբայրն այն. և երբև երեկոյ եղև, եմուտ նա 'ի գերեզմանս ննջել անդ յաղագս ցրտին որ էր: Եւ անցանէին դևք ընդ այն 'ի գիշերի: Եւ ասէ մի դևն ցմիւսն. տեսանես որչափ համարձակութեան իցէ կրօնաւորին այնմիկ եթէ որպէս ննջէ 'ի գերեզմանի. եկ երկեցուսցուք զնա: Պատասխանի ետ միւս դևն և ա-սէ ցնա. մի երկեցուսցուք զդա, զի մեր է դա և ընու զկամս մեր. ու-տէ և ըմպէ և չարախօսէ զամենեցունց և ծոյլ է յաղօթս. և ընդէ՞ր սուտ յամեմք առ սա որ մեր իցէ, եկ գնասցուք և նեղեսցուք զորս նեղեն զմեզ, և միշտ պատերազմին ընդ մեզ աղօթիւք և պահօք և հսկ-մամբ և ամենայն Ճգնութեամբ: Իսկ երբև լուաւ զայս եղբայրն այն, զար-հուրեալ եկն 'ի միտս իւր, և զգաստացեալ յայնմ օրէ եղև այր ըն-տիր Ճգնազգեաց:

ՄՆԱՑՈՐԴՔ

յերկրորդ թարգմանութենէ

ԵՐԱՆԵԼԻՈՅՆ Եպիփանու կիպրացւոյ եպիսկոպոսի պատմեաց հայր վանից իւրոց զոր ունէր նա 'ի Պաղեստինէ, և ասէր՝ եթէ աղօթիւք ձեր ոչ հեղգացան եղբարքն 'ի կանոնս իւրեանց, այլ առիթով աղօթեն զերրորդ ժամն և զվեցերորդ և զիններորդ ժամու աղօթս: Իսկ նա մեղադրեաց և գրեաց առ նա այսպէս. յայտ է զի զայլ ևս ժամսն աւուրն հեղգութեամբ անգործ կայք յաղօթից. զի կրօնաւորի պարտ է միշտ և անդադար աղօթել սրտիւ և մտօք 'ի կալ և 'ի նստել, 'ի գործել և 'ի յուտել, 'ի ննջել և 'ի յառնել և 'ի գնալ: Իսկ զի Դաւիթ մարգարէ յամենայն ժամու աղօթէր. յերեկոյ, ասէ, 'ի վաղորդեան և 'ի հասարակ աւուր և 'ի մէջ գիշերի և եօթն անգամ յաւուրն, և ըստ զօրն ողջոյն, ասէ, օրհնեցից զտէր յամենայն ժամ:

ԱՍԱՑ ծերն. եթէ գայ առ քեզ խորհուրդ պատերազմող մտաց քոց, զգոյշ լեր զի մի այլ փոխանակ այլոց խնդրեսցես յաղօթս, այլ ընդդէմ թշնամւոյն սրեա զսուր աղօթից քոց՝ դիմամարտել ընդ նմա:

ՊԱՏՄԵԱՑ երբեմն հայրն Մովսէս ընուլ ջուր, և եգիտ զհայրն Զաքարիա զի աղօթէր 'ի վերայ ջրհորոյն. և ետես յայտնապէս զհոգին ա̃յ, զի հանգուցեալ էր 'ի վերայ գլխոյ նորա. և ուրախութեամբ լցեալ եղև հայրն Մովսէս, որ զայնպիսի շնորհս ետես 'ի վերայ հօրն Զաքարիայ:

ԱՍԱՑ հայրն Եսայիաս՝ եթէ գնաց երբեմն հայրն Իսիդորէ պեղիսացւոց երիցն ընդ եղբարսն իւր յեկեղեցին. և իբրև ուտէին և խօսէին ընդ միմեանս, սառ-

տեսաց նոցա և ասէ. լուաք լերուք, եղբարք, զի գիտեմ ես զեղբայր ոմն, որ ուտէ և ըմպէ ընդ մեզ, և աղօթքն իւր ելանէ յուտելն իբրև զոխն հրոյ առաջի այ։

Ասէ հայրն Յովսէփ գնաց երբեմն հայրն Պօղոս և ասէ. ըստ կարի իմում առնեմ զսակաւ աղօթս իմ և պահս և զհանդարտութիւն, և արգելեալ եմ ըստ կարի զչար խորհուրդս իմ, և այլ զինչ պարտ է ինձ առնել։ Իսկ ծերն յարեաւ և համբարձեալ զձեռս իւր յերկինս, և եղեն տասնեքին մատունքն նորա իբրև զտասն ջամբարս վառեալս, և ասէ ցնա. եթէ կամիս կեալ, լեր դու բոլորովին իբրև զջամբարս վառեալս։

ԵՂԲԱՅՐ ոմն ոչ մեկնէր 'ի ձեռագործէ իւրմէ, և աղօթքն իւր ելանէին անդադար առաջի այ. և տեսեալ զայս ծերոցն՝ երկեան յոյժ և փառս ետուն այ ընդունողին զաղօթս սուրբս։

ԶՀԱՅՐՆ Մակարիոս հարցին ոմանք եթէ որպէս պարտ է մեզ աղօթել։ Ասէ ցնոսա ծերն. ոչ է պէտք շատ խօսել, այլ պարտ է համբառնալ զձեռս յերկինս և ասել. տէր, որպէս կամիս և որպէս գիտես ողորմեաց ինձ։ Իսկ եթէ 'ի պատերազմին, ասասցես՝ օգնեա ինձ. և նա գիտէ զլաւրին քո, և առնէ ողորմութիւն 'ի վերայ քո։

ԱՍԱՑ հայրն Նեղոս. որքան չար հատուցանես չարարարին քո, նոքա ամենեքեան գայթակղութիւն քեզ լինիցին յաղօթս քո. զի հեզութիւն և անբարկութիւն և խոնարհութիւն իցեն աղօթք, և զի դեղ հզօր իցեն աղօթք ցրուել զամենայն վիշտս և զտրտմութիւնս։

ԱՍԱՑ դարձեալ. ամենայն առաքինութիւն զոր ինչ արարեալ մարդ, զպտուղն նորա 'ի ժամ աղօթիցն գտցէ. և եթէ կարօտիս աղօթել որպէս պարտ իցէ, մի տրտմեցուցաներ զեղբայրն քո, և մի կամիցիս լինել քեզ որպէս և ըղձասցես դու. այլ որպէս կամեսցի ած վասն քո, զայն սիրեսցես. և եղիցիս դու հանդուցեալ յաղօթս և 'ի խնդրուածս քո։

ԵՂԲԱՅՐ ոմն եհարց զհայրն Պիմէն և ասէ ցնա. բարւո՞ք իցէ, հայր, աղօթել միշտ։ Ասէ ցնա ծերն. հայրն Անտոն ասէր՝ եթէ բանս այս ելանէ 'ի բերանոյ տեառն, եթէ աղօթեցէք ժողովուրդ իմ ասէ տէր։

ԵՂԲԱՅՐ ոմն եհարց ցհայրն Սիսոյի և ասէ. ո՞րպէս եղէց ես հաճոյ այ։ Ասէ ցնա ծերն. եթէ ստուգապէս

կամիս լինել հաճոյ ա̃յ, հրաժարեսցես յերկրէ և մեկ-նեսցիս յամենայնէ և թողցես զազգականս քո և հետևես-ցես արարչին քո, և աղօթիւք և արտասուօք քննեսես ընդ ա̃ծ զանձն քո, և գտցես հանգիստ սմա և 'ի հան-դերձեալն օր ։

ՈՐՊԷՍ վասն հօրն Տիմոթէի՝ եթէ արագ արագ առ-նոյր զձեռս իւր 'ի վայր. մինչ համբառնայր յաղօթս, յափշտակէր միտք իւր յերկինս և կայր անմռունչ. վասն այնորիկ առնոյր սովոր 'ի վայր զձեռս իւր, զի մի գուցէ եղբայր ոք տեսցէ զյափշտակումն մտաց նորա յերկինս յաղօթսն ։

ԵՂԲԱՅՐ ոմն երթայր առ հայրն Տիմոթէի ստէպ ստէպ տեսանել զնա. և զամիսս չորս գնացեալ ոչ եգիտ պա-րապորդ յաղօթիցն և ոչ մի անգամ, զի խօսեսցի ընդ նմա։ Եւ յաւուր միում գնաց առ նա և կայր արտաքոյ դրանն և մնայր թէ դադարեսցէ, և լսէր զձայն ողբոյ նորա զի ասէր. տէր, ոչ մտանեն աղօթք մեղաւորիս յունկն քո, զի ողորմեսցիս ինձ ։ Եւ զայս ասէր միշտ և ողբայր անդադար ։

ՄԻԱՅՆԱԿԵԱՑ ոմն ծեր ետես զդևն որ հրաման տայր այլում դիւի զարթուցանել զկրօնաւոր ննջեալ ։ Պա-տասխանի ետ դևն և ասէ. ոչ կարեմ առնել զայդ, քանզի զարթուցի զնա յայլում ժամու, և նա յարեաւ աղօթեաց և հալածեաց զիս անտի ։

ՎԱՍՆ ՕՏԱՐԱՍԷՐ ԵՒ ՈՂՈՐՄԱԾ ԼԻՆԵԼՈՑ

ՆՍՏԷՐ՝ ոմն ծեր ընդ եղբօր 'ի խցի կենակցութեան 'ի միասին, և էր ծերն յոյժ ողորմած: Եւ եղև սով, և սկսան բազումք քաղցեանալ և գային 'ի դուրս նորա զի արասցէ սէր. իսկ նա ամենեցուն տայր զհացիկն: Եւ եղբօրն տեսեալ եթէ շատ տայ արտաքս, ասէ ցծերն. տուր զբաժինն իմ 'ի հացէդ: Եւ նա ասէ. առ որպէս և կամիս: Եւ բաժանեցին զհացիկն, և առ եղբայրն զմասն իւր առանձին. իսկ ծերն յիւրմէ մասնէ անտի առնէր զողորմութիւնն: Եւ լսէին բազումք և գային առ ծերն. իսկ նա ամենեցուն տայր զհացիկն: Եւ տեսեալ Այ զյօժարութիւն ծերոյն, օրհնեաց զհացիկն նորա: Դէպ եղև եղբօրն ուտել զիւր բաժինն, և ասէ ծերն. ահա այս ես հացկունքս կան իմ, առ դարձեալ զիս սենեկակից ընդ քեզ: Եւ նորա ասացեալ՝ բարի է, և խառնեցին երկրորդ անգամ զհացիկն: Եկեալ դարձեալ ընդարձակութեան, գային դարձեալ առ ծերն, խնդրէին 'ի նմանէ, և նա տայր նոցա: Դէպ եղև զի սպառեցաւ հացն. և մտեալ եղբօրն ետես զի սպառեալ էր հացն, և եկն աղքատ, և ասէ ծերն. մուտ և տուր նմա: Նաէ

* Ծեր մը բնակէր ընդ եղբօր ուրեմն, և ծերն էր ողորմած յոյժ: Եւ եղև սով սաստիկ յերկիրն յայն, և ամենեքեան գային առ նա խնդրելով սէր. իսկ ծերն տայր ամենեցուն որք և գային խնդրել: Իբրև ետես եղբայրն զոր առնէր ծերն, երկեաւ 'ի հատանելոյ պիտոյիցն և ասէ ցծերն. տուր ցիս, հայր, զբաժին իմ հաց, և դու զբաժին քո արասցես որպէս և կամիս: Եւ ետ ծերն ցեղբայրն զմասն իւր զկէս հացին. և յիւր մասնէն առնէր առատ զողորմութիւն, զի բազումք գային առ նա: Եւ ետես Ած զբարերարութիւն ծերոյն և օրհնեաց զհաց նորա. և որչափ նա տայր զհացն, առաւել ևս բազմանայր: Իսկ եղբայրն եկեր ողջոյն զհաց իւր. և իբրև այլ ոչ գտյր իւրն, ասէ ցծերն. եկ 'ի միասին կերիցուք իբրև զառաջինն: Եւ նա ասէ. արասցուք այնպէս: Եւ եղեն հացակիցք դարձեալ: Իսկ իբրև եկն ժամ սովոյն և եղև առատութիւն, սովորեալքն ոչ դադարէին առ նա գալոյ, այլ գային և խնդրէին յաճախ, և ծերն տայր անխնայաբար: Յաւուր միում եմուտ եղբայրն և ետես, զի սպառեալ էր հացն և ոչ ևս գոյր բնաւ. և եկն ոմն աղքատ խնդրել, ասէ ծերն ցեղբայրն. տուր սմա հաց: Եւ եղ-

եղբարցն. ոչ գոյ, վասն զի պակասեալ հացն: Այլ ասէ ցնա ծերն. մնա և պահեա: Այլ մնացեալ եղբօր զհացա-գործն լցեալ հացիւ մինչև 'ի վեր, և առեալ երկիւղիւ մեծաւ եւս ապշութեամբ. և ծանուցեալ զառաքինութիւն և զհաւատս ծերոյն փառաւորեաց զԱծ:

ԶՈԳԱՆ' երբեմն եղբարք երկու առ Ամմոն ծեր, և սովորութիւն էր ծերոյն ոչ ճաշակել զամենայն օր: Այլ իբրև ետես զեղբարսն, խնդաց և ասէ' թէ որ պահէ, վարձս առնու, և որ ճաշակէ վասն սիրոյ' երկուս պատուիրանս կատարէ, զի զկամս իւր կամին ոչ առնէ, և զպատուիրանն կատարեաց և զեղբարսն հանգոյց:

Այր' մի 'ի սրբոց Աղեքսանդրացի բնակեալ յանապատ սկետեա, և էր երէց. բնակէր հեռագոյն 'ի նմանէ այլ մի միանձնեցի, և նա յառաջագոյն առ ինքեանց երիցանցն էր. և կամեցեալ առ նմին երթալ առ իւր պաշտօնակիցս, և եղև երեկոյ առ նա ուր էր սուրբ ուղղափառն: Այլ երկուցեալ էր և զարհուրէր մտանել առ նա զի նզովեացէ. գիտէր եթէ ծանեաշէ զիս զի միանձնեցի եմ, գուցէ ոչ ընդունիցի զիս. այսպէս հարկաւորեալ բախեաց ըզ-

բարցն ասէ. ոչ գոյ բնաւ հաց և ոչ մի: Ասէ ծերն. մնա 'ի տունն և խնդրեա, գուցէ գտանես ինչ: Եւ իբրև եմուտ 'ի տունն, գտաւ լցեալ զտունն ցորենով և զանօթ ամենայն ամենով: Եւ իբրև ետես եղբայրն զայն, ապշեցաւ յոյժ. և հաստատեցաւ եղբայրն 'ի սուրբ պաշտօն և յաղօթականութիւն շնորհիւ ծերոյն սրբոյ. քանզի ծանեաւ զառաքինութիւն և զսէր ծերոյն, և յորդորեցաւ ինքն 'ի բարիս. և յայնմհետէ առաջի ըղձմտութեանն աղքատաց և ոչ ներգանեայր:

1 Եղբարք ոմանք գնացին առ ծեր մի, և ծերն ոչ ճաշակէր համռատարոպ. և իբրև ետես զեղբարսն, ուրախ եղև և ասէ. Թէպէտ և պահք ունին շնորհս, այլ որ առնէ սէր' զերկուս պատուիրանս կատարէ. մի զի հատոյց զկամս իւր, և երկրորդ զի արարոյց զկամս Այ, զի սիրէ զեղբարսն: Եւ արար ընդունելութիւն մեծ, և ուրախ եղև 'ի սիրելի զինսս, և նոքա շնեալ գնացին 'ի նմանէ: Այսպէս մեծ է և բարի յոյժ եղբայրսիրութիւն ընդունելութիւն 'ի ժամանակ իւր քան զպահս կանոնաւոր 'ի փոքր ժամն այն ընդ եղբարսն:

2 Էր անձն 'ի սրբոյն բնակեալ յՍկետիանոս յանապատն, և էր անձն հեռի 'ի նմանէ միանձնեցի երէց. և միանձնեցին այն գնայր երբեմն առառնել զանձս որք էին իւրոյն հերձուածով: Եւ իբրև գտրձաւ և զընայր 'ի աղօթս իւր, եհաս նմա գիշեր մերձ 'ի սենեակն այն ուղղափառ ծերոյն, և վհատեցաւ և հոգայր և ասէր 'ի միտս իւրում. զինչ արարից: Եւ երկնչէր գնալ և կալ առ ծերն, կարծէր ոչ ընդունել ծերոյն զինքն, վասն զի միանձնեցի էր. այլ ներքեալ յաղէ սկսաւ գնաց 'ի դուռն ծերոյն և բախեաց զնա, և ելեալ արտաքս ծերն և ծանեաւ զնա և ընկալաւ խնդութեամբ և տարաւ 'ի ներքս, և եդ սեղան և կերակրեաց զնա և հանգոյց բարւոքեալ սրտիւ: Իսկ միանձնեցին 'ի միտս եկեալ զար-

փառաւք։ Իսկ բացեալ ծերոյն և ծանուցեալ զնա ընկա-լաւ զնա ուրախութեամբ, և հաղորդեցոյց զնա յաղօթս կալ, և հանգուցեալ ննջեցոյց։ Իսկ մանկունքն տան-ձինն լեալ 'ի գիշերին տեսոյ՝ թէ զմարդ և ոչ մի ինչ կարծիս ես ինձ, աղաղակեաց առ ծառայ նոյ է։ Իսկ եկեալ անկաւ յոտս նորա և ասէ. Ես ուղղափառ եմ յայսմ հետէ։ Իսկ այսպէս տեսացեալ անդր ընկալեցաւ առ նմա։

ԶՈԳԱՆ՝ երանելի ունէաք 'ի հարանցն առ ծերոյն Յովսէփ 'ի Պանեփոսն, զի հարցցեն զնա վասն ընդ աւաղ երթալոյ եղբարց օտարաց եթէ գայցեն առ նոսա, եւ թէ պարտ իցէ խառնահել առ նոսա թէ ոչ։ Իսկ յառաջագոյն քան զհարցանելն զնա, ասէ ծերն ցաշակերտն իւր. միտ դիր զոր թէ պատրաստեալ եմ առնել այսօր, և համբերեա։ Իսկ եդեալ երկու պրտուէս, մի յաջմէ իւրմէ և մի յահեկէ, և ասէ ցնոսա՝ նստարուք։ Իսկ մտեալ 'ի խուցն իւր զգեցաւ հանդերձ աղքատի և ել առ նոսա և անց ընդ մէջ նոցա լուռ կալով. և դարձեալ մտեալ մերկացաւ զհանդերձն մուրականի և զգեցաւ հանդերձ միայնակեցաց աղնիւ, և ելեալ անց ընդ մէջ նոցա. և մտեալ դարձեալ մերկացաւ և զգեցաւ զիւր հանդերձն և նստաւ 'ի միջի նոցա, և նոքա զարմացեալ էին վասն գործոց ծերոյն։ Իսկ ասէ ցնոսա. ուշ եղիք այսմ զոր ես արարի։ Իսկ նոքա ասեն՝ այո։ Ասէ ցնոսա՝ զի՞նչ արարի։ Նոքա ասեն. զառաջինն զգե-

մանեայր զառաքինութիւն ծերոյն և զաղօթք նորա զոր առնէր զգիշերն ողջոյն, և թէ մրջիւն ոչ խարեաց, այլ ընկալաւ զնա ոյնպէս. և ծանեաւ թէ ծառայ էր նա։ Իսկ իբրև այդ եղև, անկաւ յոտս ծերոյն և ասէ. ոչ ես մեկնեցայց 'ի քէն։ Իսկ ընդունելութիւն ծերոյն և սիրով հիւրընկալութիւն դարձոյց զմանկունս 'ի հերձուածոյն, և եղև ուղղափառ և զգեցաւ զձև կրօնաւորութեան և եկաց առ ոտս ծերոյն զամենայն կենաց իւրոց։ Այսպիսի շնորհս ունի սիրով հիւրընկալութիւն։

։ Գտանիցեալ ունիմք 'ի հարանցն առ հայրն Յովսէփ 'ի Պանեփոսն, որպէս զի հարցանիցեն զնա՝ թէ որպէս պարտ իցէ ընդունել զեկեալ եկեալ եղբարսն օտարս, և թէ պարտ իցէ ուրախանալ ընդ նոսա 'ի գալ նոցա և մխիթարել զնոսա։ Իսկ ծերն յառաջ քան զհարցանելն նոցա զայս ամենայն, ասէ ցաշակերտսն իւր. տեսցես զոր ինչ ես այսօր առնելոց եմ, և մի ինչ ասասցես ինչ։ Իսկ եդեալ ծերն երկուս բազմականս և եդ զմինն յաջմէ և զմիւսն 'ի ձախմէ իւրմէ, և եթող ... 'ի միջի և զեկեալ հայրն նստոյց յաթոռսն յայնոսիկ. և ինքն մտեալ 'ի սենեակն զգեցաւ պատառատուն հանդերձ աղքատի և ել առ նոսա, և շրջեալ անդ սակաւ մի՝ դարձեալ եմուտ 'ի սենեակն և զգեցաւ զիւր հանդերձն և ել առ նոսա և նստաւ 'ի միջի նոցա։ Իսկ նոքա տեսին զոր արարն, այլ ոչ ծանեան զպատճառն թէ զինչ է զոր եղոյց ծերն։

ցար հանդերձ մուրականի և զերկրորդն միաբանակեցի։ Ասէ ցնոսա. միթէ փոխեցա՞յ ես յազանելոյն այլ և այլ։ Ասեն ցնա՝ ոչ։ Ասէ ցնոսա ծերն. եթէ ես 'ի յառաջագոյն հանդերձսն ոչ փոխեցայ, որպէս առաջինն ոչ վնասեաց ինձ և ոչ երկրորդն փոխեաց զիս, այսպէս պաժան է լինել 'ի պատահման սրբոյն ըստ աւետարանին ձայնի՝ տուք զկայսերն կայսեր և զա̃յն ա̃յ։ Յորժամ զպատուոյ եղբարց առ ձեզ լինի, համարձակութ̃ի ընկալարուք զնոսա. իսկ յորժամ առանձինն իցէք, պէտք են սգոյ և տրտմութ̃ի հոգ տանել։ Եւ նոցա լուեալ զարմացան, զի որ եթէ 'ի սիրտս նոցա էր՝ ասաց յառաջագոյն քան զհարցանելն. և փառաւորեցին զա̃ծ և չոգան շինութ̃ի. և իբրև յա̃յ ընկալան զբանն, և զոր ինչ ասաց ցնոսա՝ պահեցին առ ինքեանս։

Էր ոմն միայնակեաց, որ ունէր եղբայր աշխարհական աղքատ. և զինչ և գործէր միայնակեացն՝ տայր աշխարհականին, և ես առաւել աղքատանայր աշխարհականն. և երթեալ միայնակեացն պատմեաց ծերոյ ումեմն զիրսն։ Ասէ ցնա ծերն. եթէ կամիս ինձ լսել՝ մի ես տար նմա, այլ ասա նմա. եղբայր, մինչ կայրն տայի քեզ, և արդ դու որ ինչ յաջողէ քեզ՝ բեր ինձ 'ի գործոյն քումմէ. և զինչ և բերէ քեզ՝ առ 'ի նմանէ, և

Ասէ ծերն ցնոսա. տեսանէ՞ք զիս արդեօք ես։ Եւ նոքա ասեն. այո տեսանք։ Եւ ասէ ցնոսա ծերն. միթէ փոխեցա՞յ ես 'ի փոխել հանդերձին։ Եւ նոքա ասեն. ոչ։ Ասէ ծերն. արդ եթէ ես նոյն եմ 'ի յերկուցն զգեստեցն փոփոխելոյ, և ոչ որ 'ի նոցանէ վնասեաց և կամ փոփոխեաց զիս, այսպէս և դուք պարտական էք տանել յանդուգնելութեան տուր եղբարցն, որպէս և յաւէտն ասէ՝ եթէ տուք զկայսերն կայսեր և զա̃յն ա̃յ։ Յորժամ գան եղբարքն, համարձակութ̃բ ընկալարուք զնոսա. իսկ յորժամ միայն մնիցէք, արդէք եղիցին ընկեր ձեր, զի կացցէ միշտ 'ի մեզ երկիւղն ա̃յ։ Իսկ նոցա լուեալ զայս զարմացան թէ որպէս զոր 'ի միտ ունէին հարցանել՝ մեկնեաց նոցա առանց պատմելոյ. և փառաւորեցին զԱստուածն և գոհանային զա̃յ։

Էր ոմն կրօնաւոր՝ որոյ էր հայր գաւեհիկ աղքատ, և զոր ինչ աշխատէր որդին՝ տայր հօրն իւր. և նա որչափ առնոյր 'ի նմանէ, ևս առաւել աղքատանայր։ Զայն տեսեալ կրօնաւոր որդին նորա զի ոչ կարէր տալով հայրն իւր, տխրէր տրտմութ̃բ։ Յայնժամ գնացեալ եղբայրն պատմեաց զայս ծերոյ մեծի։ Ասէ ծերն. միթէ ինչ մի առնուն նմա յազգականաց քոց։ Ասէ եղբայրն. այո, հայր, ազգակից հօրն իմ և տամ զոր և զաւանենեմ։ Ասէ ծերն. եթէ կամիս լսել ինձ, մի այլ ես տալ ինչ նմա, այլ ասասցես նմա՝ զոր ինչ ունէի ետու քեզ, և ոչ մնաց այլ ինչ զի տացից. արդ յաջողեսցէ զոր ինչ տացէ քեզ ա̃ծ, բերցես և ինձ։ Եւ զոր ինչ բերէ քեզ, առեալ տացես աղքատ կրօնաւո-

ուր և գիտես եթէ է օտարական կամ ծեր աղքատ՝ տուր նմա, և աղաչեա զնոսա զի աղօթս արասցեն վասն նորա: Այլ երթեալ եղբօրն արար այնպէս: Այլ իբրև եկն եղբայրն աշխարհական, խօսեցաւ ընդ նմա զայդ օրինակ ասաց ընդ նմա ծերն, և չոգաւ 'ի տուն իւր ուրախութբ: Այլ յառաջին աւուրն եբեր նմա փոքր մի բանջար յաշխատութենէ իւրմէ, և առեալ եղբայրն ետ զայն ծերոցն և աղաչեալ զնոսա զի աղօթս արասցեն 'ի վերայ նորա, և օրհնեալ 'ի նոցանէ գնաց: Այնպէս դարձեալ եբեր խաւարտ և հաց. և առեալ եղբօրն արար նոյնպէս: Այլ եկեալ զերրորդ անգամն եբեր ծախս շատս, և եբեր ձուկն և գինի. և տեսեալ եղբօր նորա զարմացաւ, և կոչեալ զաղքատսն հանգոյց զնոսա: Այլ ասէ ցնա եղբայրն. միթէ պէտք ինչ իցեն առաւել մի հացի, եղբայր: Այլ նա ասէ. ոչ, տէր, զի յորժամ առնուի ինչ 'ի քէն՝ որպէս զհուր մտանէր 'ի տուն իմ և ծախէր զամենայն ինչ. և յորմէհետէ ոչ առնի 'ի քէն, ած ողորմեցաւ ինձ և օրհնեաց զիս: Ապա երթեալ եղբօրն պատմեաց ծերոյն զամենայն ինչ որ թէ դիպեցաւ նմա: Այլ ասէ ցնա ծերն. ոչ գիտես եթէ գործ միայնակեցի հուր է, և ուր մտանէ այրէ. մանաւանդ եթէ այս օղ-

րաց, զի աղօթեսցեն նոքա վասն նորա: Գնաց եղբայրն և առնէր 'ի մտի զպատուէր մեծի ծերոյն: Իսկ յորժամ եկն առ նա հայրն իւր խնդրել ինչ, յայնժամ ասաց նմա որդին նորա այնպէս, որպէս պատուիրեաց ծերն: Եւ իբրև լուաւ զոր ասացն որդին՝ գնաց ուրախեալ: Իբրև յուսահատեալ եղև 'ի սորոց որդւոյն, գնաց վաստակեաց յառաջնում աւուրն և եբեր 'ի վարձս իւր բանջարս և աղաչեաց զայն առ որդի իւր ծերն. և նա առեալ բաժանեաց աղքատաց, և նոքա օրհնեցին զնա: Եւ յետ աւուրց ինչ եկն դարձեալ առ նա հայրն նորա և եբեր նմա բանջարս և հացս եւս: Եւ առեալ զայն եղբայրն՝ արար նոյնպէս, և ետ եղբարցն զայն ձեռաց հօրն, և օրհնեալ 'ի նոցանէ գնաց 'ի տուն իւր: Եւ դարձեալ երրորդ անգամ եկն առ նա և եբեր պէտս բազումս գինի և ձուկն և ձէթ և այլ բազում ինչ: Եւ տեսեալ զայն եղբայրն զարմացաւ, և կոչեցեալ զաղքատսն տարեաց զնոսա և կերակրեաց 'ի վաստակէն հօրն իւրոյ, զի օրհնեսցի հայրն իւր 'ի նոցանէ: Յայնժամ ասէ եղբայրն ցհայր իւր. միթէ կարօտիս ինչ իմիք, զի տացես քեզ ինչ: Ասէ ցնա հայրն. ոչ, որդեակ, զի մինչ տայիր դու ինչս ինձ և առնէի, նա իբրև զհուր մտանէր 'ի տուն իմ և կիզէր զամենայն զոր ինչ գտանէր, վասն այն ոչ կարէի ինչ վաստակել և աղքատացայ. իսկ յորմէհետէ ոչ առնի 'ի քէն, օրհնեաց տէր զտուն իմ: Զայս լուեալ եղբայրն այն 'ի հօրէն իւրմէ՝ զարհուրեցաւ յոյժ: Եւ գնացեալ եղբայրն պատմեաց ծերոյն զայս: Ասէ ծերն. ոչ գիտես զի ամենայն գործ կրօնաւորի հուր է, և ուր մտանէ կիզէ զամե-

առաւելագոյն է նմա՝ յաշխատութենէ իւրմէ աղքատանձնութիւնս առնել, և քննի նմա աղօթք սրբոցն յօգնականութիւն և այսպէս օրհնի:

ԵՂԲԱՅՐ՝ ոմն ետես զհայրն՝ Նիստերոյ զի ունէր երկուս կողոպս, եհարց զնա և ասէ. եթէ գայ աղքատն և խնդրէ 'ի քէն՝ զոր տաս նմա: Եւ նա ասէ. զլաւագոյնն տամ: Եւ ասէ եղբայրն. և եթէ եկեսցէ այլ աղքատ և խնդրեսցէ՝ զինչ տաս նմա: Եւ ասէ. զկէսն ևս տամ զմիւսոյն: Ասէ եղբայրն. և եթէ եկեսցէ այլ և խնդրեսցէ 'ի քէն դարձեալ: Ասէ ծերն. հատանեմ և զկէսն ևս տամ նմա, և ածեմ զկէսն ընդ մէջ իմ: Եւ ասէ եղբայրն. եթէ եկեսցէ այլ աղքատ և խնդրեսցէ 'ի քէն: Եւ ասէ ծերն. տամ նմա զմնացորդսն և ես ոչ խնդրեմ առնուլ 'ի մարդոյ, այլ երթամ նստիմ 'ի տեղւոջ իմում մինչև ած առաքէ և զգեցուցանէ զիս:

ՄԱԳԻՍՏՐՈՍ[2] ոմն առաքեցաւ 'ի թագաւորէն 'ի ճանապարհ. և գտեալ յընթացսն անկեալ զոմն մեռեալ, և էր մերկ, գթացեալ 'ի նա, և ասէ ցայնոսիկ որ ընդ իւրն էին. առէք զերիվարս իմ և յառաջեցէք փոքր մի: Եւ իջեալ զգեցոյց մեռելոյն զներքին զգեստն իւր և ծածկեալ գնաց: Յետ աւուրց ինչ առաքեցաւ նոյն ինքն յայլ թագաւոր հրեշտակ. և 'ի հասանել 'ի քաղաքն 'ի մի աւուրց՝ անկաւ յերիվարէն, բեկան ոտք նորա և

նոյն. այլ առաւել ևս այն է օգուտ՝ որ աշխատեալ ոչ տացէ յաշխատութենէ իւրմէ ծերոց, զի օրհնեսցեն զնա: Այսպէս մեծ իցէ տալն և օրհնելն 'ի ծերոցն:

1 Զհայրն Նիսթերովնէ ետես եղբայր ոմն զի զգեցեալ էր երկուս պարեգօտս և ասէ ցնա. եթէ եկեսցէ աղքատ և խնդրեսցէ 'ի քէն պարեգօտս քո, հայր, զոր զի՞ր 'ի գոյանէդ տաս նմա: Ասէ ծերն. ընտրեալն: Ասէ եղբայրն. և եթէ այլ ոք խնդրեսցէ զինչ տացես նմա: Ասէ ծերն. զկէս երկրորդին տամ նմա: Եւ եղբայրն ասէ. իսկ եթէ այլ ոք խնդրեսցէ զինչ տացես: Եւ ծերն ասէ. տամ զմիւս այլ կէսն, և ես նստիմ մերկ 'ի տեղւոջ ուրեմն, մինչև ած զգեցուցէ զիս. իսկ 'ի մարդոյ ոչ խնդրեմ:

2 Ասէր ոմն 'ի հարանցն՝ եթէ էր ոմն մագիստրոս՝ որ էր առաքեալ 'ի թագաւորէն ուրեմն 'ի դեսպանութիւն և 'ի գործ ինչ պատգամի: Եւ իբրև գնայր 'ի ճանապարհի, ետես մարմին մեռելոյ անկեալ որ անկեալ կայր մերկ. և իբրև ետես այնպէս անկեալ՝ ողորմեցաւ նմա գթացեալ 'ի վերայ նորա, և իջեալ 'ի կառացն եհան զպատմուճանն իւր և ընկէց 'ի վերայ նորա և ծածկեաց զնա և գնաց: Եւ դարձեալ յայլում ժամու առաքեալ եղև նոյն մագիստրոսն յառաջագնացութիւն ինչ ուրեք յարքայէ. և իբրև էր 'ի քաղաքէն, յայնժամ յանկարծակի չարքին անկեալ յերիվարէն խորտակեցաւ ոտք նորա:

դնէր 'ի մահճին ։ Պախուցեալ Թագաւորին զպատուա-
հասն հրամայեաց բժշկաց փոյթ տանել նմա, և ոչ
ինչ կարացին օգնել նմա ։ Յետ հինգ աւուր սկսաւ
ապքէն ․ եկեալ բժշկացն ասացեալ խոստացին առ միաբանս
հատանել զոտս նորա, զի մի ընդ նմին ապականեսցի ա-
մենայն մարմինն և մեռցի ․ իսկ ցնա ասեն՝ վախճանն զառելք
և միաբանութեամբ զգեղ ։ Իսկ հրամանն եւս մանկանն զնալ
զկնի բժշկացն և լսել Թէ զինչ խորհուրդ վասն իւր ։ Ասէին
ցնա ․ ոտք ասեան քո սկսեալ է ․ եթէ ոչ հատանիցի,
կորնչի մարմինն ․ այլ եկեսցուք աստուածն և զոր կամի
արասցուք ։ Այլ Թագ մանկանն լուաւ առ տէրն իւր և
աշխարհէր, վայ ինձ, ասելով, տէր իմ, զի վասն խոր-
հրդոց բժշկացն զինչ տեսեալ ասեն քո կարել ։ Իսկ նա լուեալ,
անժուժկալութեամբ առանձին ցասմամբ զգլխերն տանելոյն
արձակեալ, և հանեալ զամենայն այն 'ի տանէն՝ վտարեաց
զբժշկութիւն, և ասաց առ մի նորահնեալ եղեալ այր մի զի մնա-
նէր ընդ դղրուհեաց՝ զպատուազամ ունելով 'ի ձեռին իւրում,
որոյ զդրունս խոտ լուսաւորեալէր, և ասէ ցնա ․ այր դու,
ընթերցիր լաւ ։ Իսկ նա ասէ ․ ոչ լացից և աղաւթեցից, զի
բժշկեան ասեն, և զայս խորհին վասն իմ բժշկքն կըտ-
րել զատ ։ Ասէ ցնա տէր եւրեւեցաւն ․ ցոյց ինձ զատս քո ։
Իսկ հիւանդն 'ի բաց առեալ զբրդացն՝ եցոյց նմա ։
Իսկ երեւեցեալն խաչ կնքեաց և ասէ ․ արի այժմ և զբը-
ջեա ։ Ասէ հիւանդն ․ ոչ զօրեմ, նեղեալ եմ ինձ ։ Իսկ
նա բուռն եհար, և աս կաղայր ։ Ասէ ցնա երեւեցեալն ․ և

Իսկ զարթուցին զնա 'ի տան իւր ծառայքն նորա, և բժիշկն կոչեցաւ
'ի վերայ բժշկել զնա ։ Իսկ զկնի հինգ աւուրց սկսաւ ատքն նորա ․ և
երթեալ առեալն բժիշկքն զսանտրն ասացին, սկսան անհնարինել ընդ միմեանս
և ասէին՝ եթէ արժան է հատանել զատս նորա ․ ասաց Թէ ոչ փոխի և
նեղեալ զամենայն ամենայն նորա և մեռանիցի ։ Իսկ ասէին ցնա ․ զանազան այսու-
ար 'ի առանց մեր և յերկուց եկեալ բժշկեսցուք զգեղ ։ Իսկ հիւանդն
ասէ ցծառայն իւր ․ երթ զկնի բժշկին և տես Թէ զինչ խորհին ․ Իսկ
գնաց ծառայն լուա բանին նորա ընդ բժիշկսն ։ Իսկ նորա ասեն ցնա ․ ատք
ատեան քո սկսեալ է, եթէ ոչ հատցի՝ մեռանի ։ Իսկ մանուկ մա-
նկանն արտասուօք ասէ տեառն իւրոյ զբանն բժշկացն ։ Այս եղեւ լսուա-
նաս զայս, 'ի տրտմութենէն նեղել ոչ զօրեաց ․ և եր կանթեղն վառեալ
սպասաւոր յայտ ։ Իսկ 'ի մէջ գիշերի եւսես հիւանդն զմարդ մի որ ե-
մտանէր ընդ պատուհանն և եկն եկաց առ նա և ասէ ցնա ․ ընդէր տրտմ-
եալ ես և լաս ։ Իսկ նա ասէ ․ բամ զի զայս ինչ ասացին բժիշկքն ․ Իսկ
նա ասէ ․ ցոյց ինձ զատս քո ․ և նա եցոյց նմա ։ Իսկ երեւեցեալն ած ինչ
'ի նա և ասէ ցնա ․ արի և գնա ։ Իսկ նա յարեաւ և ոչ կարէր գնալ ։

1 Օրինակին զատմնգամն կամ զատմնգինանն ։

առդ կաղամս: Այլ ասէ հիւանդն. տակաւին կաղամ: Ասէ ցնա. արի և շրջեա ողջանդամ: Այլ առժամայն յարուցեալ շրջէր ողջ: Այլ ասէ երևեալն. ահա այժմ եղեր ողջ, մի մոռանար զողորմութիւն որպէս և լուար՝ երանելի ողորմածաց զի նոքա ողորմութիւն գտցեն. զի դատաստան իմ առատ է որոց արարին ինձ զողորմութիւն: Այլ յետ լսանելն ասէ ցնա՝ կեցցես: Ասէ որ ողջացաւն՝ գնամ: Այլ ասէ. զինչ կամիս որով ողջացարն: Ասէ մտախոհաբար. աստուածով որ առաքեաց զքեզ՝ ասա ո՛վ ես դու: Այլ ասէ. ով մարդ, ընդէ՞ր երդմնեցուցանես զիս. Նայեաց յիս, ո՛չ ճանաչես զայս ներքին զգեստս: Ասէ. այո, տէր իմ: Այլ ասէ որ երևեցաւն. ես եմ զոր տեսեր մեռեալ անկեալ 'ի ճանապարհին և ընկեցեր զայս ներքին զգեստս 'ի վերայ իմ. վասն այսորիկ առաքեաց զիս Ած ողջացուցանել զքեզ. գոհացիր զԱյ յամենայնի, և ընկեա 'ի քէն զօգնութիւն մարդկան, զի ոչ թողու Ած զայնպիսիկ որ խնդրեն զնա: Այլ գնացեալ ել ընդ դուռն ընդ որ եմուտ: Այլ ողջացեալն զարթուցեալ 'ի քնոյն պատմեաց ամենեցուն զոր ետես, և շրջէր ողջ: Այլ մեք տեսեալ փառաւորեցաք զԱծ, և գրեցաք յօգուտ այնոցիկ որոց պատահի*:

Իսկ երևեցողն ասէ. գիտեմ ես կաղամս: Իսկ զարմացեալ ժամուց զտառ նորա: Յանկարծ յարեաւ և գնայր բոլորովին ողջացեալ: Այլ երևեցողն այն յորդորեաց նորա ասաց նմա բանս բաղձալի վասն ողորմութեան, և թէ՝ ասէ տէրն, երանի ողորմածաց զի նոքա ողորմութիւն գտցեն, և անո_ ղորմ դատաստան լինելոց է այնմ որ ոչ արասցէ ողորմութիւն: Իսկ ասէ ցնա. խաղաղութիւն ընդ քեզ: Իսկ մտախոհաբար ասէ. գիտեմ կամիս դու մինչ ոչ առաքեցեալ ես վասն քո. այլ ասա ինձ վասն անուան՝ ո՛վ ես դու: Իսկ նա ասէ. ճանաչես դու զպատմուճանս զայս: Իսկ ևս խանձն ասէ. այո, տէր, իմ է: Իսկ նա ասէ. ես եմ մեռեալն այն զոր տեսեալ քո մերկ անկեալ 'ի ճանապարհի՝ ծածկեցեր սովաւ զիս. և արդ առաքեաց զիս տէր բժշկել զքեզ. և դու միշտ գոհացիր զԱյ, և զողորմածութիւն մի մոռանար: Զայս ասացեալ, գաղձեալ ել նա ընդ պատուհանն և գնաց՝ ընդ որ և մտեալ էր: Իսկ խելամուտ ողջացեալ ելեալ և գոհանալով զԱյ և ուրախ էր, վասն զի ողորմածութեան զոր արարեր և ամենայն զնա՝ աւետարանիս ցուցանէ նմա և հաստատեաց 'ի նմա:

* Օրինակ մի այս բարեգործութեան հանդիպեցաւ և այլում. Տոբիթ_ ... գնայր հրամանաւ Թագաւորին 'ի գործ, և յուղւոջն տեսեալ զմի աղքատ մեռեալ մերկ և ընկեց 'ի վերայ նորա զներքին հանդերձն իւր: Իսկ յետ ժամանակաց տեսեալ յերկնաւորն և ... նորա, և Թագաւորն հրամայ_ եաց բժշկաց այց առնել նմա. և յետ ... յուսոյ ... : Խոր_ հեցան բժիշկքն և ասեն ցնա. մեռ_

ՊԱՏՄԵՑԻՆ* մեզ վասն սրբոյ աբբային Ապողինարու Հայրապետին Աղեքսանդրու՝ զի յամենայնի ողորմած էր և անյիշաչար։ Եւ այս առացաւ մեզ հաւատարմապէս՝ եթէ կայր յԱղեքսանդրիա մանուկ մի որդի եղեալ իշխանի քաղաքին, որ արժանաւոր փարթամութեամբ վախճանեալ բազում ինչս և ոսկի եթող նմին։ Նուազեցաւ և ծախեցաւ ինչքն 'ի հարկաւոր պէտս, և զամենայնն կորուսեալ 'ի վերջին եհաս աղքատութեան, ոչ վասն անառակութեան կամ շռայլութեան, այլ 'ի նաւաբեկութեան 'ի նաւակոծութեան զվաճառսն կորոյս, ըստ աւելոյն 'ի սաղմոսին՝ ելանելին յերկինս և իջանելին մինչև յանդունդս, և անձինք նոցա յանձինս խռովեալ մաշեցան։ Այս պատահմանէս մանուկս այս 'ի մեծութենէ եղև փոքր, և զբեռն ընչիցն 'ի նաւաբեկութեանն կորուսեալ, և եւս նուաստացաւ։ Ասեն սորին լուեալ երանելին Ապողինարիս և տեսեալ զնա յայն տառապանս, և այն զի գիտէր զծնողսն նորին՝ վշտանայր, և փոքր մի ողորմութիւն նմին առնել ամաչէր։ Քանզի տեսանէր զնա յառեան իւր աղքատ, և ճմլէր ոգի երանելւոյն 'ի վերայ առնն՝ որ զգենոյր հանդերձ պատառոտուն, և պատկեր կորացեալ վերջին աղքատութեան. շարժեցաւ յոյժ, և խորհէր սքանչելապէս, որում և վայել էր խորում երանութեան։ Կոչեաց զնոտարիկոս սրբոյ և մեծի եկեղեցւոյն առանձինն և ասէ ցնա. տէր նոտարիկոս, կարօղ ես պահել ինձ խորհուրդ։ Ասէ նոտարիկոսն. յուսամ յորդին այ; տէր իմ, զի ինչ որ հրամայէ սրբութիւն քո

զնոյն գանձք մխիթարեսցէ զ[illegible]։ Եւ առաքեաց զնին պատառնի մի զի- տել զոր խորհէին։ Եւ ասէն. տէրն քո շնորհի թէ չկարեմք զխորառ- կեալ առն, և վաղիւ գանձք հար- ցանեմք զոր կամի։ Դարձաւ լա- լով և առաց նմա։ Եւ մնացեալ[illegible] եղաց առաջի տեառն և փոքր մի նեղեալ։ Եւ տեսանէ զնին փա- ռաւոր մնեալ առ նա և հարցա- նէր զպրպեան. և նա առաց զբանս ընչիցն լնլազին։ Եւ ասէ ցնա

երանելոյն. զոյց զտեղին։ Եւ նա ե- ցոյց։ Եւ խաչակնքեալ ասէ՝ արի և շրջեա. և ինչն գտցես։ Ասէ եւ [illegible]. առաւօտ որ զերեզ [illegible] քեաց՝ մի եւ գոլ։ Եւ նա զար- ձաւ և եցոյց նմա զնկարքն հան- գերձն և ասէ. Ձանաչիս զգոյս։ Եւ ասէ՝ այո։ Եւ ասէ. ես եմ զի ա- ռաքեաց [illegible] բարձիս զ[illegible], մի մե- ռանեար զողորմութիւն։ Եւ խնա- ցեալ փառաւորեցին զԱծ զերհ- նեալն յաւիտեանս։

* Ասացեալ [illegible] Մ[illegible]. [illegible] ասէ. Պատմեաց մեզ սուրբն [illegible] վասն Ապողինարու. [illegible]

[illegible] Պատմեաց մեզ սուրբն Սոփրոնայ։

առ իս խորհուրդ, մի՛ գիտասցէ մարդ ոք։ Ասէ հայրապետն. պիտոյ է զի արասցես գիր ոսկւոյ լտեր յինէն առ եկեղեցին՝ 'ի գինս այս անուն մանկան հօր, որ վախճանեալ է. և զիր 'ի նմա վկայք, կնքեա և մատո այսր։ Իսկ Նոմիկոսն առժամայն փութապէս արարեալ զհրամանն՝ մատոյց զթուղթն տուեալ ցհայրապետն։ Իսկ քանզի էր այրն յառաջ ժամանակաց մեռեալ և թուղթն նոր, ասէ հայրապետն. գնա, պատուական Նոմիկոս, ձգեա զդա 'ի ցորեան կամ 'ի գարի և յետ սակաւ աւուրց բեր այսր։ Իսկ գնացեալ՝ եկն 'ի հրամայեալ օրն առ հայրապետն՝ ունելով զգիրն։ Իսկ ասէ հայրապետն. գնա որդ և ասա ցմանուկն. զինչ տացես ինձ, և տաց քեզ զգիր օգտի։ Այլ տես, պատուական Նոմիկոս, մի՛ տացես 'ի նմանէ պակաս քան զերիս դահեկանս, և տուր նմա զգիրն։ Իսկ ասէ Նոմիկոսն. հրամանն տուր, տէր, զի մի՛ և զայդ առից։ Որդ կոչեալ Նոմիկոսն զմանուկն ասէ. զինչ տացես ինձ, և ես շնորհեցից քեզ ինչ որ զաղքատութիւնդ քո լցուցանէ։ Իսկ նա ուխտ եդ՝ զոր ինչ կամի՝ տալ։ Յայտնեաց նմա Նոմիկոսն և ասէ. յառաջ քան զհինգ օր յուզէի յարկղն զիմ նամակս, և գտի ըզգիրս զայս, և յիշեմ այժմ զերանելի հայրն քո որ ունէր ակն առ իս, և աղաչեաց զիս յօր մահուանն իւրոյ և ետ զգիրս զայս մնալ առ իս մինչև ցայս ժամ. արդ եկն 'ի միտս իմ տալ զայս ցքեզ։ Ասէ մանուկն. և զինչ կամիս թէ տաց քեզ։ Ասէ Նոմիկոսն. երեք դահեկան։ Իսկ ասէ մանուկն. տեսանես զի պատկառեալ է դէմք իմ, և անծանօթ 'ի պարտականաց։ Ասէ ցնա Նոմիկոսն. այո՛, ապա հրաժարեա՛ ունել զդա սակաւ տրիւք։ Ասէ զարզմեալ մանուկն. գիտէ տէր՝ զի ոչ ինչ ունիմ, ապա թէ առից զոր այդր գրեալ է, և այլ ևս զոր ինչ կամիս՝ տաց քեզ։ Յանձնառեալ ետ ցնա զգիր յիսուն լտերն։ Իսկ մանուկն հանդերձ կտակաւն եկեալ առաջի հայրապետին ծունր եդ և ետ ցնա զգիրն։ Իսկ հայրապետն յընթեռնուլն ակնարկէր առանել ցնա կալու առելով. մինչև ցայժմ ուր էիր. հօր քում մխիթարանք աւելի է քան զտասն ամ. գնա, իշխան դու, ոչ տանեմ քեզ պատասխանի։ Իսկ նա ասէ. տէր իմ, ոչ ունէի ես զգիրդ, այլ Նոմիկոսդ ետ զգիրս ցիս և ասաց՝ թէ 'ի յոյլ ժամանակաց գտի. արդ ներեա ծառայի քո։ Գնա, ասէ հայրապետն, թող

տուր և ես յայսմեցից զկեանս իմ յետ միոյ շաբաթու ։ Գնաց մանուկն և կացեալ զսահմանեալ աւուրսն՝ եկն վերստին ։ Իբրև ետես զնա հայրապետն, պատճառս կցկցէր՝ որպէս թէ ոչ ինչ կամի տալ ցնա ․ ընդդէմ յառաջեցեր, ասէ, և ոչ բերեր զգիրս ։ Ասէ մանուկն ․ տէր իմ, գիտէ ած, զի ոչ ունիմ զօրըստօրէն յագեցուցանել զկինն ․ զինչ ած ծագէ ողորմութիւն առ քեզ՝ առաքեա ինձ ։ Յայնժամ ասէ ցնա սրբազանն Աստղէնարոս ․ ընդունիմ զաղաչանս քո և հատուցանեմ առհա 'ի ձեռս քո զգլուխ իւրիդ փոխարէն ․ բայց, եղբայր, աղաչեմ զքեզ, մի խնդրեր տակաւին 'ի սուրբ եկեղեցւոյս, զի 'ի քէն եղև յապաղումն ։ Ծունր էած մանուկն և ասէ ․ զինչ և խորհի տէրդ և հրամայէ՝ լիցի, զոր ինչ 'ի գլխոյն կամիցի սրբութիւնդ քո՝ թողցի ։ Ասէ հայրապետն ․ ոչ, բաւական է մեզ որ թողուս զվաշխսդ ։ Յայնժամ մատուցին առաջի և տուաւ ցնա յիսուն լիտր ոսկի, և արձակեաց զնա հայրապետն օրհնութե վասն օրոյ եթող նմա զտոկոսն ։ Այս զարմանալի գործք ածայնոյն Աստղինարոսի և զթութե 'ի վերայ մանկանն՝ յարուցեալ զնա յաղքատութենէն ․ յետ որոյ 'ի չափ փառաթամնութե ծնողաց իւրոց հասեալ, և բարւոք քաղաքավարութե կացեալ վայելչապէս զտնտեսանէ գոհանայր ։

ՅՈՐԺԱՄ էաք մեք յԱղեքսանդրիա, Լեւոնդիոս անուն այր բարեպաշտ և քրիստոսասէր եկն 'ի Պենտապօլսոյ՝ որ էր մերձ 'ի Կիւրինն, և էր բնակեալ անդ ժամանակս բաւականս, և ածին զնա քաղաքացիքն յօրհնութիւն հայրապետին Աղեքսանդրու, ձեռնադրեցին եպիսկոպոս ։ Այս եղև 'ի խօսելն ընդ մեզ, պատմեաց մեզ և ասէ՝ եթէ յաւուրս Թէոփիլոսի հայրապետին Աղեքսանդրու եղև 'ի Կիւրինն եպիսկոպոս Սինեսիոս իմաստասէրն, որ եկն 'ի Կիւրինն և եգիտ անդ իմաստասէր զանն Եւագրիոս անուն՝ որ եղև նմին սիրելի մտերմօք, թէպէտ և հեթանոսացի էր վարուք ․ Բայց եպիսկոպոսն Սինեսիոս էր ընդ կռապաշտիցն մախանան՝ ոչ թէ միայն խորհել զայս, այլ և փութայր և ջանայր բազում ունել վասն Եւագրիոսի ածել 'ի քրիստոնէութիւն ․ սակայն նա ոչ տայր տեղի վարդապետութե վասն հին սովորութե ընդդէմութե ․ այլ եպիսկոպոսն ունելով բազում սէր առ նա ոչ խոցոտէր և ոչ բռնադատէր և ոչ ձանձրանայր յա-

մենայն աւուր աղաչել և վարդապետել, և մտադիւրու-
թեամբ ջանայր զի արասցէ նմա 'ի Տ՟ր հաւատալ : Իսկ
նա յաւուր միում յորժամ բազմացան խօսքն և պա-
տասխանիքն 'ի մէջ իւրեանց, ասէ ցեպիսկոպոսն . այս-
պէս, տէր իմ եպիսկոպոս, յետ ամի և յայսմ կամիս ա-
ծել զիս զոր ասէք դուք քրիստոնեայքդ՝ եթէ վախճան
այսմ աշխարհի լինիցի, և յետ վախճանին ամենեքեան
որ են մարդիկ 'ի սկզբանէ՝ այս մարմնովս յառնեն և զմար-
մինս զայս անապական զգենուն և անապական 'ի յանապա-
կան կեանսն կենցաղավարին . նոյնպէս և որք մարմնով
զարծեցին զմեղս՝ կորնչին, և որ ողորմի աղքատին՝ փոխ
տայ ա՟յ, և որ կորուսանէ աստ 'ի տառապեալս ինչ՝ յեր-
կինս գտանէ և հարիւրապատիկ զնա 'ի միւսանգամ գա-
լստեանն 'ի Տ՟նէ առցէ . անհաւատալի է ինձ այդ խոր-
հուրդ և խառնեցուցիչ և շաղփաղփութեան բանք : Իսկ
եպիսկոպոսն երևեցոյց նմա զամենայն յոյս քրիստոնէից
եթէ ճշմարիտ է : Իսկ յետ բազում ժամանակի երևե-
ցոյց զնա մկրտիլ ամենայն տամբ և հաւատալ 'ի Տ՟ր .
լինէր նոցա ուրախութ՟ի մեծ : Իսկ յետ մկրտելոյն էած
առաջի եպիսկոպոսին ոսկի երիս կենդինարս և ասէ . ըն-
կալ զդա և տուր աղքատաց և արա ինձ ձեռնագիր որ
տացէ ինձ զայդ Տ՟ր 'ի հանդերձեալն : Իսկ եպիսկոպոսն
ընկալեալ զգանձն և ետ աղքատաց, և ետ նմա ձեռնա-
գիր : Իսկ մնացեալ յետ մկրտութ՟են աւուրս ինչ, տկա-
րացեալ 'ի հիւանդութ՟ի և եկն 'ի վախճանել, և ասէ
ցորդիս իւր . յորժամ ամփոփէք զիս, զայս թուղթս դիք
'ի ձեռին իմում և այնպէս ամփոփեցէք զիս : Իսկ 'ի մե-
ռանելն ամփոփեցին և տուին 'ի նա զձեռնագիրն : Իսկ
յետ երից աւուրց վախճանին երևեցաւ եպիսկոպոսին
և ասէ . եկ 'ի գերեզմանն ուր իցեմ, և առ զձեռնագիր
քո, զի վճարեցայ լիապէս զոր ետու 'ի ձեռս քո, և ոչ
մի բան ունիմ առ քեզ այլ, և յաղագս հաւատարմու-
թեանն քո վերնագրեցի 'ի նմա ձեռամբ իմով : Իսկ ոչ
գիտէր եպիսկոպոսն եթէ թաղեալ էր ընդ նմա ձեռ-
նագիրն իւր : Իսկ առաւօտուն առաքեաց առ որդիսն իւր
և ասէ ցնոսա . միթէ զումեք ձեռնագիր եդիք ընդ հօրն
ձեր : Նոքին ցնա . այո, տէր, թուղթ իմն յորժամ վախ-
ճանէր ետ ցմեզ և ասէ . յորժամ վախճանիմ ես՝ դիք
զթուղթս զայս 'ի ձեռս իմ առանց գիտելոյ ումեք ամե-

նելին. Նոյնժամ եպիսկոպոսն առ զնա և ընդ նմին զկղերիկոսն և քաղաքացիս որք չինէին զգերեզման իմաստասիրին. և յորժամ բացին զնա, գտին զգիր եպիսկոպոսին 'ի ձեռս մեռելոյն, զոր առեալ բացին և գտին վերագրեալ ձեռամբ իմաստասիրին այսպէս. Ես Եւագրիոս իմաստասէրս՝ քեզ սրբազանեալ եպիսկոպոսի Սինեսիոսի ուրախ լինել. առի զպարտսն իմ և վճարեցայ, և ոչ մի բան ունիմ առ քեզ վասն ոսկւոյն զոր ետու զօրութեամբ ճշմարտին Քնի այ մերոյ որ անբաւ սքանչելին է։ Եւ զայս իբրև տեսին ամենեքեան, մեծապէս զարմացան 'ի վերայ եղելոց սքանչելեացն և արտասուօք զած փառաւորեցին։ Եւ կայ մինչև ցայսօր թուղթն այն 'ի գանձարան սրբոյ եկեղեցւոյն Կիւրինէ, և ընդ այլ սպասս եկեղեցւոյն աւանդեն զնոյն 'ի նա որք յաջորդեն զպաշտօն եկեղեցւոյն 'ի փառս Քնի*։

ՊԱՏՄԷՐ՝ Հայրն Դանիէլ՝ եթէ այր մի քարահատ

* Օրինակ մի Էքէրուէ թարգմանութեան այսպէս համառօտէ. ի Կիւռենին եպիսկոպոս մի Սինեսիոս անուն՝ ջանայր քրիստոնեայ առնել զիմաստասէր ոմն Եւագրիոս անուն, և ոչ կարէր 'ի ժամանակս բազումս. և նա ոչ ձանձրանայր, մինչ օգնականութեամբ Քնի կատարեաց և արար։ Եւ յետ երից ամաց մեռանէր. և ետ յեպիսկոպոսն ոսկի բազում տալ աղքատաց. և պահանջեաց 'ի նմանէ գիր, որ 'ի Քնէ հարիւրապատիկ առցէ զայն. և ետ նմա։ Եւ նա ետ զգիրն յորդիսն իւր և ասէ. 'ի յամփոփելն զիս դիք զդա առ իս։ Եւ եդին։ Զկնի թաղմանն երեւեցաւ 'ի տեսլեանն գիշերի եպիսկոպոսին և ասէ. եկ 'ի գերեզման իմ և առ զգիր քո, զի ես ընկալայ զնոյն 'ի Քնէ մերոյ։ Եւ եպիսկոպոսն ոչ գիտէր թէ զգիրն 'ի գերեզմանն եդին, մինչև եհարց զորդիսն. և չոգաւ 'ի գերեզմանն քարակոփեայ, և եբաց և եգիտ նոր 'ի ձեռագիրն իւր գիր ձեռին Եւագրիոսի այսպէս. Ես Եւագրիոս իմաստասէր առի 'ի Քնէ այ մերոյ զհարիւրապատիկն ընչից իմոց. երանելիդ Սինեսիոս, չունիմ առ քեզ բան ինչ։ Եւ տեսեալ արտասուօք օրհնեցին զած. և կայ գիրն յեկեղեցւոյն Կեռենեայ։

։ Գնացեալ երբեմն հայրն Դանիէլ քահանայն Սկիտայ 'ի Թեբայիդա, և ունէր ընդ ինքեան զմի ոմն յաշակերտաց իւրոց. և իբրև գնացին նաւօք ընդ գետ, և հասին 'ի գեղ ուրեմն, և եկեալ անդր ծերն ասէ ցաշակերտն իւր. այսօր մեզ աստ լինել պարտ է։ Ասէ աշակերտն. ոչ, այլ գնասցուք այսօր 'ի Սկիտէ։ Իսկ ծերն ասէր. ոչ, այլ աստ կացցուք այսօր։ Եւ նստէին 'ի մէջ փողոցին օտարս։ Ասէ աշակերտն ցծերն. ոչ է արժան մեզ կալ աստ իբրև զմուրացիկս, այլ գնասցուք յեկեղեցի գեղջս և անդ կացցուք։ Ասէ ծերն. ոչ գնասցուք, այլ նստցուք աստ մինչև ցերեկոյ։ Իսկ աշակերտն չափթէր և կռուէր և ասէր ցծերն. մինչև ցե՞րբ չքմեղս անօգուտս վասն քո, և ես չարաչար մեռայց 'ի փողոցի։ Իբրև ասէին նոքա զայս, եկն անդ այր մի ծեր զառամեալ երկայն հասակաւ և հերքն սպիտակ իբրև զձիւն։ Իբրև ետես զհայրն Դանիէլ,

վաստակէր աւուրն զամենայն մի օրի, և ինքն ոչ ուտէր մին-
չև ցերեկոյ. և տայր զնէր կերակուր նոցա. և ուտէր
ընդ հիւրս և ընդ աղքատս, և զմնացեալսն ժողովեալս ըն-
կենոյր շանց. և ոչ ինչ պահէր 'ի վաղիւն, բայց միայն

սկսաւ համբուրել արտասուօք զոտս նորա, և համբուրեաց սիրով ըզ-
միաբանսն՝ տարաւ զնոսա 'ի տուն իւր. և ունելով ինքն լոյս 'ի ձեռին
գնայր առաջի նոցա ընդ փողոցն, և զկնի նորա երթային հայրն Դա-
նիէլ և աշակերտն իւր և այլ բազում աղքատք որք գնային անդ։ Եւ
տարաւ զնոսա 'ի տունն, լուաց զոտս ծերոյն. և այլ ոչ բնաւ զոք ու-
նէր ազգական կամ ընտանի և կամ սպասաւոր 'ի տան իւրում և ոչ
այլ ոք, բայց միայն զնա։ Եւ եդ առաջի նոցա սեղան և կերակրեաց
զամենեսեան։ Եւ յետ ընթրեացն այնոցիկ ժողովեալ զմնացորդ կո-
տորան եւ արտաքոյ և ընկէց շանց, և ոչ եթող վասն վաղուի և ոչ մի
փշրանս. զի այս էր սովորութիւն նորա ոչ թողուլ ինչ 'ի տան վասն
վաղուի։ Եւ ելեալ ծերն և նա, նստեալ առանձինն՝ ոչ ննջեցին բնաւ
զգիշերն ամենայն. այլ խօսէր ընդ ծերն զշահ հոգւոյ, և նա լսէր զհրա-
մանս նորա ջերմ արտասուօք։ Իսկ առաւօտուն ողջունեալ զմիմեանս
և մեկնեալ գնացին։ Եւ իբրև երթային հայրն Դանիէլ և աշակերտն
իւր 'ի ճանապարհին Սկիտեայ, աղաչէր զծերն աշակերտն իւր և ասէր.
արասցես սէր, հայր, և պատմեսցես ինձ թէ ո՞ և կամ ուստի՞ իցէ
այրս այս և կամ ուստի՞ ճանաչէ զքեզ սա։ Եւ ոչ կամեցաւ ծերն
պատմել նմա։ Դարձեալ անկանէր առաջի նորա և ասէր աշակերտն
այն. Նա և այլ բազում ինչ պատմեալ է քո ինձ, հայր, զայսմ մար-
դոյ ընդէր ոչ պատմես։ Քանզի պատմեալ էր նմա ծերն զբազմաց ա-
ռաքինութիւն։ Իսկ ծերն ոչ կամեցաւ ասել և ոչ պատմեաց նմա, մինչև
արտմեցաւ եղբայրն յոյժ, և այլ ոչ խօսէր ցծերն մինչև ցՍկիտէ։ Եւ
կացեալ մինչև ցերեկոյն սովեալ ծերն, և եղբայրն ոչ տարաւ նմա
զսովորական կերակուրն իւր 'ի ժամ երեկոյին. քանզի յերկոտասան
ժամ աւուրն առնոյր ծերն զկերակուր զամենայն աւուրս իւր։ Եւ
իբրև եսես ծերն զի ոչ եկն եղբայրն յերեկոյին առ ինքն բերել կե-
րակուր վասն տխրութեան, յարեաւ ծերն և եկն 'ի սենեակ եղբօրն և
ասէ ցնա. ընդէ՞ր սպանէր սովով զհայր քո, ով որդեակ։ Եւ նա ասէ.
ոչ ես դու հայր իմ և ոչ սիրես զիս. զի եթէ սիրէիր զիս, պատմէիր
ինձ զառնէն զայնմանէ։ Ասէ ցնա ծերն. ընդէ՞ր այդպէս խստասիրտ
և անսփոփ ես դու։ Եւ յարեաւ գնալ 'ի սենեակ իւր. իսկ եղբայրն
զղջացեալ կալաւ զոտից ծերոյն, աղաչէր զնա ոչ գնալ խռովեալ։
Այլ վասն զի ոչ կամէր ծերն տրտմեցուցանել զնա, քանզի յոյժ սի-
րէր զնա, ասէ ցնա. թէ արասցես ինձ սակաւ ինչ խարշեալս զի կե-
րայց, և պատմեցից քեզ զծերոյն զայնմանէ։ Իսկ նա ուրախացեալ
արար զասացեալն, և զկնի ընթրեացն սկսաւ ծերն պատմել նմա զնմա-
նէ։ Նա այնորիկ, ասէ, կոչի անուն Եւլոգի, և է նա արուեստիւ
գործող քարի և քարահատ. և վաստակէր նա յաւուր միոյ իւրում
արուեստիւ դրամն գանկոյ միոյ, վասն զի յոյժ հմուտ է յարուեստ
յայն. և ինքն մինչև ցժամն ոչ ինչ ճաշակէ բնաւ, և երեկոյին գայ
'ի գեղն, և զոր ինչ գտանէ աղքատս և օտարս և անանկս 'ի փողոցաց
կոչէ 'ի տուն իւր և կերակրէ զնոսա, և ինքն ևս ընդ նոսին կերակրի.
և զոր մնայ ինչ 'ի սեղանին մանրեալս և փշրանս՝ հանեալ արտաքոյ
արկանէ շանց, և ոչ բնաւ թողու ինչ յայգ 'ի վաստակոյն. և ամէն
յայսմ արուեստ և 'ի գործս նա արդ հարիւր ամ, և այս նմա ՔԸ 'ի

դքսարՀատան իւր ։ Այլ եղև զի ընծայեալ զիս ընդ Հիւսիս . և իբրև իմացայ զկերանն նորա , խնդրեցի յՕդ զերկնս շա_ քանթօ՝ տալ նմա ինչս , զի քաղցեալ արարացէ զարդիւնս ։ Այլ ասէ ցիս անէր 'ի առեալեան , զի կայր 'ի վերայ [illegible] 'ի կերպարս թագաւորի և ասէ . բաւական է նմա զոր ա_ նի ։ Այլ ժամէի ես տալ նմա ստացուածս , և ասէ ցիս անէր . ամենայն զինս յերաշխի , զի կացցէ 'ի պատուիրանս իմ ։ Այլ ասեմ . այո ։ Այլ ասէ ընդ զօրան որ մնան կացցեն . լուարուք դուք ։ Այլ եղև զի 'ի Հանդերձին քոր՝ գտաւ կա_ քաա մի ըզ [illegible] , և ոչ [illegible] 'ի [illegible] յերկեան

[illegible]

հանել, այլ վարձեալ զբազում զնաւ 'ի Կոստանդնու-
պօլիս առ Յուստինիանոս Թագաւորն, և ստացաւ ապա-
րանս, և առ զերախտագիտուԹիւն քաղաքին. Այլ տեսեալ
դարձեալ իւր զտէր, հայեցաւ յիս խեԹիւ. և իմ զե-
տացեալ զկամանելն՝ չոգայ 'ի գեօղն, տեղեկացեալ գնա-
ցի 'ի Կոստանդնուպօլիս, և զչորս ամիս ոչ կարացի տե-
սանել զնա կալով առ դրանն, մինչև հարին զկրօնաւորե-
կին էջ 'ի ծովեզրն, և կալեալ զնաւս 'ի վարձու գնաց 'ի Կոստանդի-
նուպօլիս՝ Թողեալ զբարուոք մշակուԹիւն իւր: Եւ Թագաւորեր յայն-
ժամ Յուստինիանոս ծերն 'ի Կոստանդինուպօլիս: Եւ ետ Եւլոժի զանձ
բազում Թագաւորին և իշխանաց նորա, զի արասցեն զնա եպարքոս
մեծի պրետորին: Յայնժամ գնեաց յարկս մեծամեծս որ կոչի եգիպ-
տացւոց մինչև ցայսօր. և եղև այս այսպէս: Արք զկնի երկուց ամաց
տեսի տեսիլս դարձեալ զմանուկն զայն զտէրն 'ի նոյն 'ի տեղի յա-
րուԹն նստեալ և ամբոխ ընդ նմա, և Եւլոժի ոչ էր 'ի տեղի իւր յաղ-
մէ. և տեսի զի քարշէցին դէպ սեւոք զԵւլոժի 'ի վերայ երեսաց իւ-
րոց և հանէին անտի: Եւ իբրև զարԹեայ 'ի քնոյ, ասեմ. վայ ինձ եղ-
կելոյս, զի կորուսի զանձն իմ: Եւ առեալ զգուեստ 'ի ձեռին եկի 'ի
գիւղն յայն խնդրել զնա, և կացի անդ մինչև ցերեկն և մնացի Եւլո-
ժէ, և ոչ երևեցաւ: Իբրև երեկոյ եղև, ասեմ ես ցկին մի. ո՞չ գոյ
ասպարանոց 'ի գիւղս յայս: Եւ նա ասէ. ոչ գոյ: Եւ կինն այն խնդր-
րեաց գնալ զկնի իւր վասն հիւրընկալուԹե, և ես լռեալ նմա: Եւ առ-
եալ զիս 'ի տունն իւր և ետ ինձ սեղան և հաց և նստեալ հիւրընկա-
լէր զիս, խրատէր զիս և ասէր ցիս. տէր իմ և հայր, ո՞չ գիտես զի մա-
նուկ ես և կրօնաւոր՝ ոչ է պարտ քեզ գնալ 'ի գիւղ, զի կրօնաւորի
հանգստանել պարտ է: Զայս և այլ այսպիսիս բազում ինչ ասաց զիս:
Եւ ես ասեմ. վաճառել զձեռագործ իմ գնամ: Եւ նա ասէ ցիս.
Թէպէտ և բազում ինչ պատճառս ասես, ես ոչ հաւանիմ, այլ մի
բնաւ ազանիր դու 'ի գիւղ 'ի գիշերի: Իսկ ես հարցի ցնա. ասա ինձ
վասն տեառն, մայր իմ, Թէ զի՞նչ եղև քարագործն Եւլոժի ստացա-
ւերն այն: Ասէ ցիս. և զի էր նա բարեգործ և աղքատասէր
յոյժ, և ընկալաւ ած զբարի գործս նորա. և որպէս լուեալ՝ ահա է
նա եպարքոս մեծ 'ի պալատ արքայի: Զայս իբրև լուայ ասեմ. ես
եղկելի պատանի զնա: Յայնժամ խորհեցայ և հարկեցայ գնալ առ
նա: Եւ նստեալ 'ի նաւ գնացի 'ի Բիւզանդիոն խնդրել զնա. և հարցի
զտուն Եւլոժի եպարքոսի եգիպտացւոյ, և ցուցին առաժամայն, և նըս-
տայ առ դրան նորա և մնացի զի ելցէ և տեսից զնա: Եւ ահա ել բա-
զում հեծելովք և զինուք, և աղաղակեցի մեծաձայն. ողորմեաց ինձ, ե-
պարքոս, զի ունիմ ծածուկ ինչ ասել քեզ: Եւ բնաւ ոչ նայեցաւ
յիս, այլ հարին զիս որք առաջին երԹային: Եւ այսպէս ձայնէի 'ի յելս
և 'ի մուտս նորա չորեքԹս չորս, և զինուորքն նորա հարկանէին զիս,
և ոչ կարացի խօսել ընդ նմա բնաւ: Իսկ իմ ձանձրացեալ յոյժ՝ ան-
կայ առաջի պատկերի աստուածամօրն և ասեմ արտասուօք. տէր իմ
Յիսուս Քրիստոս, կամ ազատեա զիս յերաշխաւորուԹենէ սորա,
և Թէ ոչ՝ դարձայց ես յերկիր և յաշխարհ իմ: Իսկ մինչ խորհէի
զայն, ննջեցի սակաւ մի և տեսի յերազի զի անցանէր գունդ մեծ, և
որք առաջի երԹային ասէին՝ եԹէ օղատատիրուհի անցանէ. և
էին առաջի նորա հազարք հազարաց և բիւրք բիւրուց: Եւ ես գոչէի

ցին զնա ծառայք նորա և թողին կիսամահ. և նա յորժամ անկեալ աղաչէցի զՏէրն Ամենակալն թափել զիս յերաշխաւորութենէ անտի, և տեսի զի բազում հարկեալ անկեր զոտից տեառն և աղաչէր վասն իմ։ Եւ ասէ ցիս տէր. արձակեցի զքեզ, արի գնա 'ի տեղի քո, և ես անձամբ զայլն 'ի չար ես։ Եւ եղև մեռանել թագաւորին Յուստինիանոսի, և կալեալ զքարահատն զԵւլոգի և զայլ երիս ընկերս նորա և առին զամենայն ինչս նոցա, և կամեցան նա. տիրուհի, օգնեա ինձ։ Իսկ նա ասէ ցիս. զի՞ է քեզ, ո՞ նեղէ զքեզ։ Իսկ ես ասեմ. Եւլոգի եղբայրքն երաշխաւոր եմ, արդ հրամայեա արձակել զիս յերաշխաւորութենէ նորա։ Եւ զայրացեալ և ասեմ. թէպէտ և մեռանել հասանէ ինձ, ոչ մեկնեցայց 'ի դրանէ Եւլոգի մինչև խօսեցայց ընդ նմա։ Եւ դարձեալ գնացի 'ի դուռն նորա և գոչէի դարձեալ. և կալաւ զիս վերատեսուչ նորա և այնչափ գանեաց բրօք մինչև թափեցաւ ամենայն մարմին իմ, և տկարացայ յոյժ։ Ապա խորհեցայ գնալ 'ի Սկիտէ. և իջեալ 'ի ծովեզր գտի նաւ որ գնայր յԱղեքսանդրիա, և մտի անդ և նստեալ 'ի նաւին վհատեալ ննջեցի անդ։ Եւ դարձեալ տեսի զի կայի 'ի յարութեան տեառն. և նոյն մանուկն տէր նստէր 'ի վերայ վիմին, և ահագինս նայեցաւ յիս. և ես յահէն այնպէս սոսկացայ և դողացի իբրև զտերև ցամաքեալ 'ի հողմոյ, և ոչ կարէի նայել 'ի նա բնաւ, զի զարհուրեալ սոսկայր սիրտ իմ։ Եւ ասէ ցիս. ո՞չ գնաս լուծ զերաշխաւորութիւն քո։ Յայնժամ հրամայեաց երկուց ումանց կախել զիս զփայտէ և կապել զձեռս յետս. և արարին զհրամանս տերայ մանկանն, և հարկանէին զիս և քերէին և ասէին. ընդէ՞ր առաւել քան զկար քո երաշխաւոր եղեր ումեք, և կամ ընդէ՞ր կացեր դու հակառակ հաճոյից տն։ Եւ ես ոչ կարէի խօսել ընդ նոսա, զի արժանի պատժոց համարէի զիս, և խրատամբք զհրամանս տերային։ Եւ ահա եղև ինչ ձայն՝ որ ասէր. ըդատատիրուհի անցանէ։ Եւ իբրև տեսի զնա, ոգի առի և ասեմ յեղմ ձայնիւ. տիրուհի, օգնեա ինձ։ Յայնժամ ասէ ցիս քաղցր բարբառով. ես աղաչեցից վասն քո։ Եւ տեսի զի գնացեալ տիրուհին համբուրէր զոտս մանկանն տեառն, և աղաչէր վասն իմ։ Յայնժամ ասէ ցիս մանուկն այն թագաւոր. մի՞ երբէք իշխեսցես այլ առնել զայդ գործ։ Եւ ես ասեմ. ոչ, մի եղիցի, տէր, այլ առնել զայդպիսիդ։ Եւ ասեմ. ես լաւագոյն ես լինելոյ վասն խնդրեցի նմա, և արդ ներեա և թող ինձ, տէր իմ և Աստուած իմ։ Եւ հրամայեաց արձակել զիս։ Եւ իբրև արձակեցին, ասէ ցիս. գնա 'ի սենեակ քո, և ես ո՞րպէս բերից զԵւլոգի 'ի կարգ իւր՝ տեսցես դու և զարմասցիս։ Եւ իբրև զարթեայ, բերկրեցայ յոյժ ընդ զերծանելն իմ յերաշխաւորութենէ. և անցեալ ընդ ծով խաղաղութեամբ, եկի 'ի սենեակ իմ։ Իսկ զկնի երից ամաց լուաւ զմահ Յուստինիանոսի թագաւորին. և զկնի աւուրց ինչ խորհեցան իշխանքն բարիս ինչ զերից պատրկաց նորա, կիպատրոսէ զքաջն և զԻպատիոսէ և զՊոմպիոսէ և զԵւլոգիոսէ։ Եւ զերեցունցն զայնոցիկ սպանանէին հատին զգլուխս նոցա և առին յարքար զինչս նոցա. իսկ Եւլոգի փախստեա միայն և մերկ 'ի քաղաքէն։ Եւ իբրև ոչ գտին զԵւլոգին, քանզի փախուցեալ էր, յայնժամ հրաման ետ նոր թագաւորն Յուստինիանոս որ նստեալ էր 'ի տեղի ծեր Յուստինիանոսին, թէ ուր և գտցեն զԵւլոգի՝ սպանցեն և զնա։ Յայնժամ պրծեալ 'ի ձեռաց նոցա Եւլոգի

ցան սպանանել զԵւլոժի : Եւ նորա զգեցեալ հանդերձ մուրողի եկն 'ի գեօղն իւր և մուրաց մուրճն և սկսաւ 'ի գործն իւր և զհիւրասիրութիւն : Եւ իբր լուեալ չորգայ ռանամ , և կացեալ զմեծ ժամս . և ես պատմեցի նմա զամենայն իրացն պատահումն : Եւ ասէ ցիս . խնդրեա և աղօթ , հայր , ստացուածս ինչ սակաւս և մարթացից վաղե-լել : Եւ ասեմ ցնա . մի լիցի ինձ զայդ զմտաւ ածել և փախուցեալ եկն 'ի տեղի իւր , և ունէր զդէսս պատուասուն աղքա-տի : Եւ ժողովեցան գիւղն այն 'ի տեսիլ Եւլոժի և ասեն ցնա . մեք լուաք զքեն թէ եպարքոս լեալ ես : Եւ ասէ նա . ես չէի այն զոր լուայք դուք . ես եթէ պատրիկ լեալ էի , ոչ ես տեսանէի զձեզ . զի որք 'ի պատիւս են՝ նոքա 'ի պալատս արքայի են , և զոր լուեալ էք դուք՝ այն այլ ոմն Եւլոժի էր յայսմ երկրէ . լուեալ եմ և ես զնմա-նէ . իսկ ես 'ի սուրբս և յաւետս շրջէի յաղօթս : Եւ յետ աւուրց ինչ եկեալ 'ի միտս Եւլոժի ասէ . առցես , եղկելի Եւլոժի , զմուրճ քո , և գործեա զգործ քո և աշխատեաց , զի աստ պալատ ոչ գոյ . մի գուցէ կորիցէ ընդ ընչիցն և գլուխ քո : Եւ առեալ զմուրճն գնաց 'ի վէմն այն , և կարծէր այլ ես գտանել գանձ . և աշխատեալ մինչև ցերեկն փորէր , և իբրև ոչ գտաւ՝ արամեալ նստաւ , և յիշէր զմեծութիւն իւր և զամենայն բարեկրութիւն զոր ունէր 'ի պալատն : Եւ դարձեալ ասէր . այս Եգիպտոս է և ոչ Կոստանդինուպոլիս : Եւ գործէր և ընդունէր զսակաւս ըստ սովորութեան իւր , և շնորհօքն Քսի ել յառաջին կարգս : Իսկ զկնի աւուրց ինչ ելի ես 'ի գիւղն յայն վաճառել զձեռագործ իմ . և իբրև ընդ երեկս եղև , եկն Եւլոժի և տարաւ զիս ըստ առաջին սովորութեան իւրոյ 'ի տուն իւր : Եւ իբրև տեսի զնա ծածկեալ փոշւով և աղտիւ 'ի քարանցն աշխատութենէ , նայեցեալ 'ի նա հառաչեցի և լացի և ասեմ . որպէս զի մեծ են գործք քո , տէր , զամենայն ինչ ի-մաստութեամբ արարեր , և ո՞վ է Ած մեծ որպէս զԱծ մեր . դու ես Ած որ առնես զքանչելիս միայն , որ յարուցանես զաղքատն յերկրէ և զտնանկական յաղբեաց , և ես աղքատս յանդգնեցայ մեծ ինչ , և փոքր մի և կորեաւ անձն իմ 'ի դժոխս : Եւ լուաց զոտս մեր և կերակ-րեաց զմեզ : Իսկ զկնի ընթրեացն ասեմ ցնա . որպէս իցես , ծեր Եւ-լոժի : Եւ նա ասէ . աղօթեա վասն իմ , հայր , զի աղքատ եմ յոյժ : Եւ ես ասեմ . լաւ էր քեզ թէ և զոր ունէիր՝ և զայն ես ոչ ունէիր : Եւ նա ասէ ցիս . ընդէ՞ր , տէր իմ հայր , միթէ դայթակղեցուցի՞ ըզ-քեզ : Իսկ ես յայնժամ սկսեալ պատմեցի նմա զայս ամենայն զորս և էանց ընդ իս , և ողբացաք յոյժ երկոքեանս լալեաւ մեծ ծածուկ 'ի մարդկանէ : Յայնժամ ասէ ցիս Եւլոժին . տէր իմ հայր , դարձեալ խնդրեսցես 'ի Քսէ , զի տացէ ինձ և ոչ արարից այնպէս : Իսկ ես ա-սեմ ցնա . այլ մի՛ ձանձրասցես 'ի Քսէ հաւատալ քեզ ինչ յետ աւուրս կենաց քոց , բայց միայն զի գանձ վարձ աւուրն քո : Եւ ողջունեալ զմիմեանս լալով , ես յուղի անկեալ եկի 'ի սենեակս իմ և գոհանայի զՏեառնէ՝ որ եբեր զնա յառաջին կարգ իւր . և տայր նմա տէր զօրութ-իւն գործել զայլքան ժամանակս , և ոչ պակասէին պէտք իւր : Ահա , որ-դեակ , պատմեցի քեզ թէ ուստի ճանաչեմ զնա . և թէ որպիսի էին քաղաքավարութիւնք նորա . այլ դու մի ես յաւելցես պատմել ումեք : Զայս այսպէս հայրն Դանիէլ պատմեաց աշակերտին իւր մինչև դար-ձաւ 'ի Թեբայիդա . և մեք լուեալ զայս գրեցաք 'ի փառս Այ : Իսկ

ընչխել տեառն իմոյ ասել, որոյ մեծ են գործք նորա և իմաստութեան նորա ոչ գոյ թիւ :

ՊԱՏՄԵԱՑ՝ մի ոմն յանապատականաց վասն առն մի մեծատան՝ եթէ հիւանդացաւ ծանր, և երկուցեալ 'ի մահուանէ բաշխեաց յընչից իւրոց երեսուն լիտր դահեկանս աղքատաց. և յորժամ ողջացաւ, ապաշաւէր զգանձն իւր: Եւ ասէ ցսիրելի մի. զղջացայ՝ որ ցրուեցի զգանձս իմ յաղքատս: Եւ ասէ սիրելին. մանաւանդ խնդա և գոհացիր զայ, որ ընկալաւ զողորմութիւն քո և ողջացոյց զքեզ: Եւ նա ասէ. դեռ մահն իմ ոչ էր հասեալ, և ընդ վայր կորուսի զերեսուն լիտր դահեկանսն: Ասէ ցնա սիրելին. եկ երթիցուք յեկեղեցին 'ի միասին, և ասա առաջի այ, թէ ոչ եմ ես այն որ զողորմութիւն արարի, այլ սա. և ցոյց զիս ձեռամբ առաջի այ, և առ դու յինէն զերեսուն լիտր դահեկանսն: Եւ նա խնդութեամբ յանձին կալաւ. և առեալ սիրելին զերեսուն լիտր դահեկանսն՝ գնացին 'ի միասին յեկեղեցին: Եւ անմիտ մեծատունն կալեալ զձեռանէ սիրելւոյն՝ համբարձ զաչս իւր յերկինս առ ած և ասէ. չեմ ես որ զողորմութիւնն արարի, այլ սա սիրելիս իմ. և առաց զդահեկանսն: Եւ յորժամ էառ զգանձն և ելին յեկեղեցւոյն, անկաւ մեծատունն և մեռաւ: Եւ առեն որք անդ համ-

արդ զարմանալ պարտ է ընդ խորին իմաստութիւնն այ, զի ամենայն դժուարինք դիւրինք են նմա, և թէ որպէս յանկարծակի բարձրացուցեալ զհեշտի մարդասիրութիւն և 'ի միում պահու խոնարհեցոյց ողորմութիւ: Արդ աղօթեսցուք և մեք խոնարհիլ առա, որպէս զի գտցուք ողորմութիւն յահեղ ատեանն Քի այ մերոյ.

: Պատմէր ոմն 'ի հարանցն՝ եթէ էր ոմն յԱղեքսանդրիա այր մեծատուն յոյժ. սա հիւանդացեալ երկեաւ 'ի մահուանէ, և հանեալ ոսկի լտերս երեսուն ետ աղքատաց և ողջացաւ: Եւ իբրև եառն զինքն 'ի մէջ խոր առողջութե, սկսաւ ապաշաւել զբարի գործն զոր արար: Եւ էր նորա բարեկամ ոք այր հաւատարիմ և սիրելի, նմա պատմէր զխորհուրդս իւր՝ եթէ դժուարիմ ընդ գործն այն զոր գործեցի: Նա ասէ ցնա՝ եթէ ընդ այդ առաւել ուրախանալ պարտ է քեզ, զի Քսի ընծայեցեր զայն ամենայն: Իսկ նա ոչ լսէր և ոչ առնոյր 'ի միտ: Ասէ ցնա բարեկամն այն. ահա ունիմ ես պատրաստ երեսուն լիտր ոսկի, եկեսցես ընդ իս 'ի տաճար սրբոյն Մինայի, և ասա անդ առաջի սրբոյն՝ ոչ եմ ես որ արարի զողորմութիւն զայն; այլ սա իսկ. և կալ յինէն զոսկին քո: Եւ կամակից եղեալ յօժարութբ գնաց նա առաջի սրբոյն Մինայի, և ասաց այնպէս, և էառ զոսկին իւր: Եւ իբրև ելանէր յեկեղեցւոյն, անկաւ առ դրանն և մեռաւ: Եւ տեսեալ զայս ամենեցուն՝ ահաբեկ եղեն և զարհուրեցան: Յայնժամ ընտանիքն նորա որ մեռաւն՝ առեն ցայն որ էր ետեր ոսկւոյն. առ 'ի քէն զգանձ քո:

զխրատեցան․ առ զքո զանձն, զի զաղքատութիւն շահեցար և զքո զանհեկանսդ։ Եւ նա ասէ․ քաւ լիցի ինձ զայդ առնել․ ես զայն ոչ ետու, այլ յիս ոչ առնից։ Եւ հրաժարեցաւ 'ի տեղւոյն յայնմիկ, և բաշխեաց զնա աղքատաց զամենայն․ և յոյժ գովեցին ամենայն հարքն և օրհնեցին զնա որ զաղքատութիւնն գնեաց։

ԵՂԲԱՅՐ¹ ոմն գնաց առ միայնակեաց մի․ և իբրև ելանէր անտի, ասէ ցմիայնակեացն եղբայրն․ Թողութիւն արա ինձ, հայր, զի խափանեցի զքեզ 'ի կանոնէ քումմէ։ Պատասխանի ետ ծերն և ասէ․ իմ կանոնն այն իցէ, զի Թէ հանգուցից զքեզ և բարի մտօք արձակեցից։

ՄԻԱՅՆԱԿԵԱՑ ոմն բնակէր մերձ 'ի հասարակաց վանաց, բազմադիմի առաքինութեամբ քաղաքավարէր։ Եւ եղև երբեմն զի եկին օտար եղբարք 'ի վանս յայն, և ժողովեցան առ նոսա ամենայն եղբարքն ուտել ընդ նոսա․ բռնադատեցին զծերն ուտել ընդ նոսա նախ քան զժամն։ Եւ զկնի այսորիկ ասեն եղբարքն ցնա․ արդ ոչ տրտմե-

Եւ նա ասէ ցնոսա․ քաւ լիցի, մի արասցէ զայդ տէր․ զի ես ընծայեցի զայդ Քրիստոսի, և այդ դորա իցէ․ և եթէ կամիք զպտուղն զի մի խափանի- ցին, առաջ և զուգ զաղքատութեան աղքատաց զայդ։ Իսկ նոքա իբրև տեսին զհաստատութիւն մտաց նորա, որ յամենայն արար առ աստուածային էր վասն աղքատին զսակին իւր 'ի գին աղքատութեան նորա որ մեռաւ, և զանձկացեալ ամենեցուն եղեցեն զպատուհասն որ վասն աղքատաց և կարօտելոց, յայնժամ և նոքա յօժարեցան 'ի բարին և բաւական նախանձ արարին՝ եւոան և նոքա աղքատութեան բազում բանից խրատու նորա։ Արդ այս առակս եղիցի 'ի մեզ բարի օրինակ խնդիր եղեալ հոգւոցնեցն զհետևանս վասն յետոյ երեւեալ քանր աւելորդ՝ զոր բաշխեցին աղքատաց վասն հոգւոյ մեռելոյն այն զոր ծախեցաւ էր վաճառեալ զդաշտ գործս իւր՝ թէ ընծայեալ է որ վասն նորա զաղքատութիւնն՝ եթէ ոչ։ Յայնժամ ժամանակի եղեւ հրեշտակ տեսանի միայն 'ի հոգեւորս արանց և ասէ ցնա․ և այն էր որ յետոյ բաշխեցաւ աղքատաց, նոյն հանդիպեցաւ եղև վարձատրութեանն՝ որ զառաջինն վաճառեալ գնեաց վասն այնց աղքատութեանն, և երկրորդին եղ պատճառս և առիթ եղև բաշխմանն․ քանզի սոր գործէ՝ ասացի․ և նոքա են բարի ասելն ոչ ընտանեաց վաճառականին զբարութիւն, քանզի հետևեցան կամակցութեամբ բանից խրատու առն աղքատասիրին այն և բաշխեցին սիրով։

¹ Եղբայր ոմն գնաց առ միայնակեաց մի․ և իբրև ելանէր անտի, ասաց ցմիայնակեացն եղբայրն․ Թողութիւն արա ինձ, հայր, զի խափանեցի զքեզ 'ի կանոնէ քումմէ։ Պատասխանի ետ ծերն և ասէ․ իմ կանոնն այն իցէ զի Թէ հանգուցից զքեզ և բարի մտօք արձակեցից․ Իսկ եղբայրն եղբայրն ասէ․ ո՞ր յարմար մեծ իցէ և արդար ուտել զեղբարքն և ընդունել զհիւրս հարցն։ Զի մեծ ծերունին այս առակս մեծարոյ եղեալ զհիւրասիրութիւն արդարեւ․ և գնաց ցնծալով և խրատեալ։

ցաք, հայր: Նախ նա ասէ. իմ տրտմութիւն՝ եթէ եր- բէք արարից զկամս իմ *:

ԱՍԱՑ՝ ծեր մին. 'ի գալ հիւրին կատարել պահքն լուծցին. զի պահքն մերովք է, իսկ սէրն պատուիրանաւն Այ. և պահքն միշտ ընդ մեզ է, և նոքա չեն յար ընդ մեզ. և չէ պարտ մանկանց առաջադասել սուգ տանել, զի հիւրոցն Քրիստոս ընդ մեզ է, վասն որոյ պատուիրելք ունիմք զնոսա:

ԱՍԵՐ՝ վասն որումն ծերոյ յԱսորիս՝ եթէ բնակեալ էր 'ի Ճանապարհի անապատին և այս էր գործ նորա. յորժամ գայր ոք յանապատէն միայնակեաց, առնէր նա բաս հանգիստ: Նմին առ նա միայնակեաց մի, և ապա նմա հանգիստ լինել սովորութեն, և ոչ կամէր ճաշակել առա- ջին նա պահեմ: Նա տրտմեալ ծերոյն ասէ. այս է իմ գործ հանապազ. բայց աղաչեմ զքեզ, եկ յաղօթս կաց- ցուք, և որ խոնարհեցուցանէ ընդ ինքեան զծառան՝ զայնր

* Այլ օրինակ գրչագիր 'ի նմին Նարգ. Տանասբեան. Ծեր մին յառաջ քան զժամ ճաշոյն հիւրս ընդունելոց՝ ասացեալ և ինքն: Եւ ասէ ցնա. հայր, մի՛ տրտմեսցես: Եւ նա ասէ. իմ տրտմութիւն այն է՝ թէ զկամս իմ արարից և ոչ զՔոյն:

1 Ասաց մեզ հայրն Կասիանէ՝ եթէ եկաք 'ի Պաղեստինոյ և յԵգիպտոս առ հայր մի, և նորա բարեաց հիւրընկալեաց զմեզ. իսկ մեք հարցաք նմա՝ եթէ ընդէր 'ի գալ առաջ եղբարցն ոչ պահէք զկարգ պահոց ձերոյ որպէս 'ի Պաղեստին սովորեցաք: Իսկ ծերն պա- տասխանի ետ մեզ այսպէս. պահք հանապազ ընդ մեզ են, այլ ձեզ ընդ մեզ կալն հանապազ անհնար իցէ. և զօրինակ պահոց Թէպէտ և բարի է և կարեւոր, այլ մերն է և ընդ կամաւ մերով կատարի. իսկ սիրոյն պատուիրանն Աստուծոյ իցէ, և բանաւ ... 'ի ձեռն գործոց մեր. և յոր- ժամ զձեզ ընդունիցիմք, յորժամ ընդ ձեզ զՔս ընդունիմք, վասն այսորիկ պարտական եմք բարեաւ սիրով հանգուցանել զձեզ. իսկ յորժամ յուղարկեմք զձեզ, կարող եմք կալնուլ զկարգս պահոց. զի ոչ են կարող մանկունք առաջադասել պահել յորժամ փեսայն ընդ նոսա իցէ. իսկ յորժամ վերացի փեսայն, յայնժամ պահեսցեն:

2 Աւետն զծերոյ ուսմանն՝ որ բնակէր յԱսորիս 'ի մերձոյ Ճանա- պարհի անապատին, և այս էր գործ նորա. զի յորժամ ժամանէր առ նա ոք կրօնաւոր յանապատէն, բարի սիրով ընդունէր զնա: Եւ եկն երբեմն զի եկն առ նա միայնակեաց մի, և նա պատրաստեաց նմա կերակուր լինել. բայց եղբայրն ոչ կամեցաւ ճաշակել զնա, այլ ասէր. ես 'ի պահս սովորեալ եմ: Իսկ ծերն պատասխանեաց ա- սէր. մի արհամարհեր զպարզամտութիւն իմ և մի զանց արարեր զհրամանս Քրիստոսի, աղաչեմ: Եւ հիւր եղբայրն ոչ կամէր լսել նմա 'ի պատուիրանս պահոց, յորում ունէր սովորութիւն: Իսկ նա ասէ ծերն որ ոչ լինիս լսող աղաչանաց իմոց, ասէ ցնա. եկ աղօթեսցուք, եղբայր, և թէ ընդ յաղթեսցէ՝ զոր ծառան 'ի քեզ խոնարհեցուցէ՝ պատահեսցուք, իսկ եթէ ընդ իս խոնարհեցուցէ ծառան՝ կերիցուք սէր. բանիւք նա ասէ ...

զհետ երթիցուք ։ Այլ եղեալ ծունր միայնակեցին՝ ոչ ինչ եղև․ իսկ օտարասիրին եղեալ ծունր՝ խոնարհեցաւ և ծառն ընդ նմա, և կատարեցան կամք իւրեանց, և 'ի վերայ եղելոցն գոհացան զԱյ*։

Ասէին զերբասեր հայրապետէն զՅովհաննէ թէ այնպիսի եղև ողորմած, որ ասէին թէ առաւել քան զբընութեն մարդոյ։ Իսկ յորժամ լսէր թէ ողորմած ոք է, կոչէր առ ինքն և հարցանէր ասելով․ վասն Այ՝ զիարդ եղեր ողորմած, 'ի բնութենէ՞ թէ 'ի ճարակէ մտաց։ Քանզի՝ ասէր երանելին՝ թէ ոչ են այնքան վարձք որ բնութեամբ է ողորմած կամ լուռ կամ հեզ կամ զգաստ կամ սակաւապէտ, զի այս պարգև Այ է որպէս և անձնայն, այլ որք ներղեն զկամս և զախտս իւրեանց և բըռնաւորութեամբ զառաքինութիւն գործեն, և վասն այսորիկ ասէ տէրն՝ բռունք յափշտակեն զարքայութիւն երկնից։ Այլ երբև հարցանէր, ոմանք պատկառելով ծածկէին և ոմանք ասէին։ Ոստի ումեմն ասացեալ՝ եթէ զիարդ եղեր ողորմած, և նա ասէ․ հաւատա, տէր, ոչ ինչ տամ ումեք և ոչ առնեմ բարի ինչ, սակայն զոչինչն զոր տամ զոր Այ ծ և աղօթք ձեր պարգևեն, այսպէս սովորեցի․ և յառաջին յոյժ անգութ և անվշտակից, և յետոյ անկեալ յետութենէն՝ նեղեցայ յոյժ, և սկսան խորհուրդք

մեծ։ Եւ հանճեցաւ առնել զայն։ Եւ խոնարհեցաց զծունր իւր միայնակեացն այն անապատական, և ոչ եղև ինչ նշան․ իսկ մինչ խոնարհեցոյց զծունկսն օտարասէրն այն, և ծառն ևս ընդ նմա խոնարհեցաւ նմա մինչև ցգետին, մինչ հիացեալ զարմանայր եղբայրն վասն առաքինութեն ծերոյն․ որում և Այ ծ վկայեաց խոնարհեցուցանելով զծառն․ վասն այսորիկ հաւատաց միայնակեացն ծերոյն օտարասիրի, և հաւանեցաւ նմա կատարեցին զսէրն, և գնաց ուղղութեամբ զնա և շինեալ 'ի նմանէ։

* Համառօտէ օրինակ մի հին Բարգ. ճառընտրեան․ Ծեր ոմն բնակեալ էր յՆաթրիա 'ի վերայ Ճանապարհի և միանձնայն եկեղեցն առնէր ընդօտանեղութեն․ Եկն առ նա միայնակեացն ոմն որ ոչ ունէր ընդ նմա վասն պահոց կամաւորաց։ Եւ նա ասէ․ երկնեցուք ծունր․ թէ ընդ ում խոնարհի ծառս այս 'ի ծունր, այն է բարի։ Եւ խոնարհեցաւ ընդ հիւրասիրին, և նա հաւատաց նմա

1 Այլօրինակ է տպչեալ 'ի հին Բարգ. ճառընտրեան․ Աստ երանելին Յոհաննէս հայրապետն Աղեքսանդրու՝ թէ որ բնութեամբ է ողորմած կամ հեզ կամ խոնարհ կամ սակաւապէտ, ոչ է գովելի․ զի այս Այ է տուրք․ զի որ ներգէ զբնութիւնն և զկամսն, այն ընդ գովելոտին է, զի տէրն ասաց՝ թէ բռունք յափշտակողքն զարքայութեն երկնից։ Եւ հարցանէր զբազմաց՝ թէ զիարդ եղեր ողորմած․ քանզի ինքն ևս քան զբնութեն մարդոյ վերագոյն յոյժ առաքինութեամբ։

իմ ասել ցիս՝ արդարեւ եթէ էիր ողորմած, ոչ թողոյր զքեզ ած։ Եւ խորհեալ յանձին՝ տայր աւուրն հինգ փող աղքատաց. և իբրեւ գայր տալ, 'ի նոյն սատանայ արգելոյր զնա ասելով. է՛ տառապեալ, արդարեւ այս հինգ փողս բաւական էին տանն զին բանջարոյ կամ բաղանեաց։ Եւ ապա որպէս յորկոր՝ զաւակացն հատանէի, ոչ ինչ տայր ումեք։ Իբրեւ տեսի թէ յաղթիմ յախտէ անտի, ասեմ ցորդեակն իմ զի գողանայցէ հինգ փող գաղտ յինէն և տայցէ ողորմութիւն, քանզի սեղանաւորք էաք։ Իսկ նորա եւս բարի արարեալ՝ սկսաւ գողանալ տասն տասն, զոյ ժամ և զդրամակէս։ Եւ իբրեւ տեսի եթէ օրհնեցաք, սկսաւ գողանալ երեք մասն դահեկանի և տալ։ Իսկ իմ զարմացեալ ընդ օրհնութեանցն այ ասեմ ցնա. արդարեւ, որդեակ, կարի օգուտ եղեն այն հինգ փողն, բայց այսուհետեւ թող զի տասն տասն տացես։ Ո՛չէ ցիս մանուկն ժպտելով. երթ յաղօթս կաց 'ի վերայ գողութեանց իմոց, եթէ ոչ՝ այսօր ոչ ունէաք հաց ուտելոյ. ապա եթէ իցէ գող արդար, առաջինն ես եմ, քանզի դրամակէս և տրմէսս գողանայի և տայի կարօտելոց։ Եւ 'ի նորա հաւատոյն սովորեցայ և ես տալ յիմ անձնէ։ Իսկ հայրապետին զարմացեալ ասէր. աւասիկ, եղբայր, բազում գիրս հարանց ընթերցեալ եմ, այդպիսի ինչ չեմ գտեալ։ Եւ օրհնեալ զնա արձակեաց։

ՄԻԱՅՆԱԿԵԱՑ ոմն անտիոքացի գնաց 'ի սուրբ քաղաքն Երուսաղէմ աղօթել. և իբրեւ եհաս անդ, պակասեաց պէտք մարմնոյ նորա, և նստեալ տրտմէր եթէ զի՞նչ արարից. և 'ի յուզմանէ սրտին նիրհեաց։ Եւ տեսանէ զՏր որ ասէր ցնա. երթ առ կանոնաւոր յարութեան և ասա ցնա՝ թէ Տր առաքեաց զիս առ քեզ, տուր ինձ դահեկան մի և առնեմ քեզ ձեռնագիր. զի յորժամ գայցէ տէր Տրն, հատուցէ քեզ զայն։ Եւ զարթուցեալ միայնակեացն աղօթեաց, և հաւատացեալ բանին, և ելեալ ասէ ցկանոնաւորն որպէս և ասացն Տրն։ Եւ նա ասէ. ե՞րբ գայ Տրն հատուցանել զդահեկանն։ Եւ միայնակեացն ասէ. որպէս լուայ ասացի, դու որպէս կամիս արա։ Յայնժամ ասէ կանոնաւորն. արա զձեռնագիր։ Եւ նստաւ միայնակեացն գրեաց այսպէս. Ես Յոհաննէս

1 Լարինն յորկորոյ. Էրէլօրէ բուրգմանեաքիանն զորկոր։

յԱնտիոքայ եկեղեցւոյն առի 'ի քէն Ստեփաննոսէ քա-
հանայէ եկեղեցպանէ որոյ յարութենդ դահեկան մի
պէտք եղեւոյ ինձ. գրեցի զձեռնագիրս զայս, զի յորժամ
դարձցէ տէր Ա̃ծ՝ հատուսցէ քեզ զայս: Եւ իբր առեալ
զդահեկանն գնաց: Եւ 'ի գիշերին յայնմիկ տեսանէր
կոնսամոն զԱ̃ծ յանուրջս, որ ասէր ցնա. կա զդահեկան-
սըն եւ տուր զձեռնագիր միայնակեցին: Եւ նա դժուա-
րանայր ընդ իրսն ասելով. նա ասաց ինձ՝ թէ Ա̃ծ զայ
հատուսցանէ ինձ զայն: Դարձեալ ասէր. ես եմ Ա̃ծ,
կա զդահեկանս եւ տուր զձեռնագիրն, մինթէ աւելի ինչ
կամիցիս առնուլ, աւասիկ քեզ: Եւ զարթուցեալ դող-
մամբ փութապէս արձակեաց խնդիր միայնակեցին եւ ա-
սէ. առ եւ զտանիցէք զնա՝ ածէք այսր: Եւ գտեալ ա-
սեն ցնա. եկ կոչէ զքեզ կոնսոմոն: Եւ նա ասէ ընդ միտս
իւր. աւրեմն զղջացաւ եւ առնուլ կամի զդահեկանն: Եւ
երթեալ պատկառելով, իբրեւ ետես զնա կոնսոմոն ա-
սէ. գու աբբայ, առ իս Հաշեա այսօր: Իսկ նա վասն
դահեկանին կարի կասկածէր. եւ 'ի Հաշելն ասէ կոնսո-
մոն. տէր աբբայ, առ այլ դահեկան յինէն եւ տուր ինձ
այլ ձեռնագիր: Եւ նա ասէ. թողութի՛ տուր ինձ, զի
այլ ոչ ալիտի, բաւական է այս ինձ: Իսկ նորա ասացեալ
զերազ գիշերոյն աղաչէր զնա եւ ասէր. առ զասին լքար
ասկի եւ արա քեզէն ձեռնագիր: Սէ միայնակեցն. ոչ
առնում այլ ձեռնագիր յինէդ ձեռացս, զի ոչ ասաց ինձ
տէրս իմ առնուլ ինչ աւելի. բայց եթէ հատուսցէ Ա̃ծ,
բազումապատիկ եւ որ առնեն քեզ ձեռնագիր: Եւ զար-
մացեալ ընդ անսուտ խոստմանն ամենեքեան՝ տային
փառս արդար դատաւորութեանն Ա̃յ:

ՄՆԱՑՈՐԴՔ

յերկրորդ թարգմանութենէ

ԱՍԱՑ հայրն Ապողոն վասն ընդունելութեան զեղբարցն՝ թէ պարտ է զեկեալ եղբարսն ընդունել և երկիր պագանել, որպէս և գրեալ է՝ եթէ տեսեր զեղբայր քո, տեսեր զա̄ծ քո. և զԱբրահամ եւս ուսանիմք վկայ ապացուցեալ, որ ընդունէր և երկիր պագանէր եկելոցն. և Ղովտ զնոյն առնէր, և վկայի յորժամ ընկալաւ ըզհրեշտակսն :

ԱՍԱՑ երանելին Եպիփանէ՝ եթէ դիւրաւ վաճառէ ա̄ծ զառաջնութի̄ որոց կամին գնել փոքու իւիք հացիւ և կամ բաժակաւ ցրտոյ ջրոյ և միով փողիւ, և ոչ իբրև զմարդ 'ի ծածուկ հատուցանէ զփողն. այլ զառնելն 'ի ծածուկ առնու զփոքր փողն, իսկ զհատուցանելն առաջի հրեշտակաց և հրեշտակապետաց և հոգւոց արդարոց տայ զփոխարէնն անպատում բարեացն : Արդ ո՞վ պատմեսցէ զզօրութիւնս տեառն և լսելի արասցէ զգովութիւն նորա :

ԱՍԷԻՆ վասն հօրն Թէոդորէ փերեմեցւոյ աշակերտաքըն իւր՝ եթէ յորժամ աւերեցաւ Սկիտէ, եկն նա 'ի Փերմէ բնակել անդ. և էր նա ծերացեալ և տկարացեալ, և բերէին նմա կերակուրս բազումք. և զոր բերէր առաջինն՝ տայր երկրորդին զայն առաջի բերածն. և այսպէս զբերեալն զամենայն զայլոց՝ այլում տայր, իսկ որ դիպէր նմա 'ի ժամ կերակրելոյն՝ զայն ճաշակէր առանց խտրութեան ընդ երեկս :

ՏՈՒԵԱԼ եղև երբեմն պատուէր յերիցանցն 'ի Սկիտէ պահել զշաբաթն ողջոյն. և եկին եղբարք ոմանք յԱիգիպտոսէ առ հայրն Մովսէս, և արար նոցա փոքր

ինչ խորշեալ։ Իբրև տեսին մերձաւորքն նորա ըզ-
ծուխ, պատմեցին երիցանցն և ասեն՝ եթէ հայրն Մով-
սէս եկեալ զհրամանս ձեր և արար իբր խորշեալ։ Իսկ
նոքա ասեն. յորժամ գայ յեկեղեցին, մեք ասասցուք
նմա։ Իբրև եկն շաբաթ և տեսին երիցունքն զմեծ քա-
ղաքավարութիւն ծերոյն, քանզի լուեալ իմացան զհիւրըն-
կալութեան պատգամն, ասեն առաջի ամենայն ժողովրդեան
եղբարցն. հայրն Մովսէս եկեալ զօրէնս մարդկան, և
կատարեաց զօրէնս այ։

ԵՂԲԱՅՐ ոմն եհարց ցհայրն Պիմէն և ասէ ցնա. Ե-
թէ տացեմ եղբարցն հաց սակաւ մի և կամ այլ ինչ,
դևքն պղծօրէն զմիտս իմ և ասեն ցիս՝ եթէ յաչս մարդ-
կան արարեր զայն։ Ասէ ցնա ծերն. Թէպէտ և վասն
մարդահաճութեան արասցուք, մի ևս դադարեսցուք 'ի
տալոյ եղբարցն զպէտսն. առ որս ասէ զառակս զայս։
Արք երկու էին մշակք 'ի միում քաղաքի. մինն սեր-
մանեաց և հնձեաց սակաւ և անսուրբ, իսկ միւսն հեղ-
գացեալ բնաւ ոչ սերմանեաց և ոչ հնձեաց, և եկն սով
մեծ 'ի վերայ նոցա. արդ ո՞ր ոք 'ի նոցանէ գտանէ կե-
րակուր։ Ասէ եղբայրն. որ գործեաց սակաւն։ Ասէ ծերն.
այսպէս և մեք սերմանեսցուք սակաւ, թէպէտ և ոչ
իցէ սուրբ, զի մի սով սատակեսցէ զմեզ։

ԵՂԲԱՅՐ ոմն գնացեալ առ հայրն Պիմէն յերկրորդ-
ումն շաբաթու պահոցն, և ասաց նմա զխորհուրդ իւր.
և զբաւեցաւ նա հանգստեան կերակրոյ, և ասէ ցծերն.
փոքր միւս ևս արգելէի 'ի գալոյ աստ։ Ասէ ցնա ծերն.
ընդէ՞ր, եղբայր։ Ասէ եղբայրն. ոչ կարծէի բանալ ձեզ
զդուռն 'ի սակս պահոցն։ Ասէ ցնա ծերն. մեք ոչ ուսաք
փակել զդուռն փայտի, այլ ևս առաւել զդուռն լեզուի։

ԵՀԱՐՑ հայրն Յովսէփ փերեմեցի ցհայրն Պամ-
բոյ և ասէ ցնա. զի՞նչ արարից, հայր, ասա ինձ։ Ասէ
ցնա ծերն. Յովսէփ, գնա և արա ողորմութիւն առ ա-
մենեսեան, զի ողորմութիւն ունի համարձակութիւն ա-
ռաջի այ յամենայնի. և թէպէտ և 'ի ցոյց մարդկան
լիցի ողորմութիւնն, բարի է և լաւ, քանզի յետոյ գայցէ
նա 'ի հաճութիւն այ։ Վասն զի 'ի նմանէ օգտեցեալ աղ-
քատաց, հանգստեան արք նուաղ հանգչին՝ լինել 'ի նմանէ
զբարեպաշտութիւն բարերարեանց, բարեխօսացուցանէ զմեծ ողորմու-
թիւն 'ի վերայ նորա, և 'ի հաճոյն այ փոխէ զգործս նորա։

ԱՍԷԻՆ զհօրէն Արսենէ՝ եթէ դիպաւ նմա յԱ-ղեքսանդրիա մերձ ոմն՝ որ էր սատանայապէս սաստեալ, և խորհեցաւ և ասէ. զխա՞րդ ես որ ձգնաւոր կարծիմ զգե-ցեալ եմ, և աղքատս այս՝ եւս առաւել թէ 'ի ձմ̃ այս-պէս մերկ և ցրտին շրջի, և ես մարդասպան կոչիմ թէ մեռցի սա : Եւ առժամայն մերկացեալ զհանդերձս իւր ետ ցաղքատն, և ինքն նստաւ մերկ և եդ զաւետարանն իւր 'ի ներքոյ անթի իւրոյ : Եւ տեսեալ զնա ոմն 'ի ծա-նօթից իւրոց ասէ ցնա. հայր Արսենիոս, ո՞վ մերկացոյց զքեզ : Եւ նա ցուցեալ նմա զաւետարանն ասէ. սա մեր-կացոյց զիս : Եւ յարուցեալ անտի ետես զայլ ոմն զոր կա-լեալ քարշէին և ձգէին և խնդրէին զպարտս, և նա ոչ ունէր զի հատուսցէ զպարտսն. յայնժամ գթացեալ ետ նմա զաւետարանն, զի հատուսցէ զպարտսն. և ինքն գնաց 'ի սենեակ իւր մերկ : Իբրև ետես զնա աշակերտ իւր այնպէս, ասէ ցնա. ու՞ր իցէ, հայր, պարեգօտ քո : Ասէ ծերն. առաքեցի յառաջագոյն ուր առաւել պիտոյ եղիցի : Ասէ եղբայրն. ու՞ր իցէ և փոքրիկ աւետարանն այն : Ասէ ծերն. թող տուր, որդեակ, զայն զոր միշտ ասէր ցիս եթէ վաճառեցէք զինչս ձեր և տուք ողորմու-թիւն աղքատաց, նոյն զինքն ես վաճառեցի և ետու նո-ցա, իբրև զի առաւել համարձակութիւն գտից յաւուրն դատաստանի :

ՊԱՏՄԷԻՆ ոմն 'ի ծերոցն՝ եթէ էր ոմն կրօնաւոր հրա-ժարեալ յերկրէ, և թողեալ էր նա 'ի գիւղ զկինն իւր և զդուստր միամօր՝ որ էր 'ի կարգ երախայից, այլ քրիս-տոնեայ եւս. և մեռաւ դուստրն այն յերախայութեան կարգի : Եւ բաժանեաց հայր աղջկանն յերիս մասունս զամենայն ինչս իւր, և բաժանեաց աղքատաց վասն հո-գւոյ նորա զմի մասն ընչիցն, և ապա զմի մասն ետ կնոջն. և ապա զմասն իւր զամենայն ետ աղքատաց վասն դս-տեր իւրոյ : Եւ եկն առ նա ձայն յերկնից որ ասէր. մի տրտմիր վասն դստերն քո, զի ընկալաւ Տ̃ր զողորմու-թիւն քո և ընդ մկրտեալսն դասեաց զնա : Իսկ նա ոչ հաւատաց ձայնին : Դարձեալ ասէ ցնա ձայնն. ահա տես զի ոչ է նա 'ի տապան երախայից : Յայնժամ փոր-ձելով զձայնն գնաց 'ի գերեզմանն դստերն և եբաց զտա-պանն և ոչ եգիտ զնա անդ, զի փոխադրեաց զնա Տ̃ր վասն ողորմութեան հօրն նորա : Եւ հաւատաց ծերն և

գոհանայր զԱծ և ասէր. տեսէք որչափ զօրաւոր է ողորմածութիւնն և հաճոյ և սիրելի Այ, և երանելի առնէ զմարդն զայն որ ունի զնա:

ԴԱՐՁԵԱԼ յայլում ժամու այլ ոմն իշխան դարձաւ յԱղեքսանդրիոյ 'ի Կոստանդնուպօլիս, և դիպաւ ումեմն առն որ կոյր էր 'ի կողմանս Տիւրոսի և ոչ ունէր առաջնորդ. որ և իբրև լուաւ զձայն ոտից երիվարացն, անկեալ յերկիր և խնդրէր ողորմութիւն: Իսկ մագիստրոսն ոչ մոռացաւ զնա, այլ ետ ցնա դահեկան մի և գնաց: Եւ ասաց նմա կոյրն. հաւատամ յԱծ զի ողորմութեամբս այս փրկեսցէ զքեզ 'ի մեծ փորձութենէ: Եւ առեալ իշխանն զաղօթս կուրին, գնաց ուրախութեամբ և եմուտ 'ի քաղաքն Տիւրոս: Եւ էր անդ այլ ոմն իշխան՝ որ գնայր և նա 'ի Կոստանդնուպօլիս, և տեսեալ զնա ուղեկից իւր ուրախ եղև, և մտեալ 'ի նաւ երկոքեան գնային 'ի միասին: Իսկ 'ի գիշերին յայնմիկ՝ յորում էր հողմ սաստիկ և խռովէր զծովն և զնաւն, մագիստրոսն ներքեալ եղև 'ի կարեաց ինչ մարմնոյ, և գնաց 'ի կողմն նաւուն թափել զյաւելուածս որովայնին. յայնժամ հարեալ հողմն զնա՝ ընկէց 'ի ծովն, և նաւավարքն լուան զձայն անկանելոյն. այլ զի մութն եւս էր, և զի սաստիկ եւս գնայր նաւն, և ոչ իմացան ճարտար և ոչ ինչ կարացին օգնել նմա, և թողին զնա և գնացին: Եւ ունէր զիշխանն ալիքն 'ի վերայ ծովուն և ալէկոծէր զնա, այլ ոչ ընկլուլ և ոչ ետպան մինչև ցառաւօտն. և նաւորդքն կարծէին թէ առժամայն մեռաւ, այլ նա ողորմութեամբն Այ կայր կենդանի մինչև ցմիւս օրն: Եւ եկեալ ընդ այն յերկրորդում աւուրն այլ նաւ, և տեսին զնա կենդանի նստեալ 'ի վերայ ալեացն, և առին զնա 'ի նաւն ընդ իւրեանս, և մտաւ յաւուրն այն նաւն 'ի քաղաքն՝ ուր առաջին նաւն մտեալ էր, յորում էին և ընտանիքն իշխանին: Իսկ նաւավարք երկոցունց նաւուցն ելեալ 'ի քաղաքն տեսին զմիմեանս 'ի գնելն զպէտս 'ի կրպակի, և յիշեալ մի նաւավարն զիշխանն յոգւոց եհան և ասէ: զի՞նչ եղև կամ ո՞րպէս պատահեցաւ ողբալին այն 'ի պահուն այնմիկ զի անկաւ 'ի ծով: Իբրև լուաւ որ յերկրորդ նաւուն էր՝ զբանն զայն, ասէ. մեք գտաք զնա կենդանի և ողջ անձամբ և առաք 'ի նաւն, և արդ աստ է ընդ մեզ 'ի նաւի մերում: Եւ բանս այս ծանուցաւ ամենեցուն,

և ուրախութիւն մեծ եղև ամենեցուն. և եկեալ համբուրէին զնա և տարան 'ի նաւս իւրեանց: Այլ պատմէր նոցա իշխանն և ասէր՝ եթէ կոյրն այն որում եառ զգահեկանն՝ նա ունէր զիս և բարձեալ բերէր 'ի վերայ ջուրցն. զոր լուեալ ամենեցուն փառաւորէին զԱծ: Արդ յայտնանէ ուսանիմք եթէ ողորմութիւն արարեալ 'ի բոլոր սրտէ՝ ոչ կորիցէ, այլ 'ի ժամանակի նեղութեան հասուցանէ Ած զփոխարէնս որք առնեն զնա, որպէս և վկայեն ամենայն գիրք բանից Այ:

Ասաց հայրն Պիմէն՝ եթէ որ առնէն զողորմութիւն, պարտ է զի այնպէս խնդութեամբ տացէ՝ իբր թէ ինքն լիցէ որ առնու, և զի այսպիսի ողորմութիւն մերձեցուցանէ առ Ած զորս առնեն:

Ասաց ծերն. են մարդիկ որ առնեն բազում բարիս, և 'ի սակաւուն ինչ ուրախացուցանէ զԹշնամին և ըղվարձս ամենայն բարեացն կորուսանէ զոր արարին: Մանազի նստէր երբեմն առ (Ա)քսիրինոսս՝ քահանայիւ որ առնէր ողորմութիւն. և եկն առ նա այր մի աղքատ և խընդրեաց 'ի նմանէ ցորեան: Ասէ ցնա. բեր զամանօթ քո և տաց քեզ: Այլ իբրև եբեր, սկսաւ տնտանել ձեռամբն զկշռուն, իբր թէ մեծ լիցէ անօթն, և ամաչեցոյց զաղքատն զայն: Իսկ ես ասացի ցնա. ծախեցեր նմա զցորեանն: Այլ նա ասէ. ոչ, այլ ողորմութիւն եառ: Այլ ես ասեմ. իսկ դու թէ կամիս ողորմութիւն առնել, մի ամաչեցուցաներ զաղքատն, և ևս առաւել զՔս: Եւ ամենայն ասեմ. մի դժուարութեամբ որք արասցէ զողորմութիւն, ապա թէ ոչ՝ կորուսանէ զվարձս իւր և չօգտի ինչ:

ԿՐՕՆԱՒՈՐ ոմն էր 'ի (Թ)եբայիդա և առեալ էր շնորհըս յԱյ, որպէս զի որքան առնէր ողորմութիւն՝ ոչ պակասէին ինչքն նորա, այլ բաւական լինէր ամենեցուն որք գային առ նա. քանզի ինքն զփոխարէն իւր ունէր և արծաթով և դրամովք, և ելեալ 'ի գիւղս բաշխէր աղքատաց: Իսկ 'ի միում աւուր եղև գործ ինչ սքանչելի. զի գնաց երբեմն ծերն ըստ սովորութեան տալ ինչ աղքատաց ոսկի և արծաթ, և եկն առ նա կին մի աղքատ և կարկատաւորուն հանդերձիւ առնուլ ողորմութիւն. իբրև ետես զնա ծերն այնպէս մերկ և զձուձ զգեստիւ, ապա-

1 Այսպէս յամենայն օրինակս. իսկ լատինն յԱքսիրինոս ըստ քահանայէ ունին:

մեցաւ նմա յոյժ և կամեցաւ մեծ ինչ տալ նմա. և իբրև եարկ զձեռն 'ի մախաղն հանել, կապեցաւ ձեռն իւր և ոչ կարաց առնուլ շատ, այլ սակաւ ետ նմա ակամայ։ Այլ ահա զայր այլ ոմն կին որ ունէր հանդերձս բարեձևս, և նա արկ զձեռն և կամէր սակաւ տալ նմա, և ակամայ բացեալ ձեռն իւրովի եառ բազում և ետ նմա ակամայ։ Օրհնեցեալ զայս ծերոյն, եհարց ցայնոսիկ որք էին անդ վասն երկոցունց այնոցիկ կանանց, և ծանուցին նմա, և յիրաւի դատեաց ոմն զայն. քանզի որ զգեցեալն էր զզեստ բարի՝ զայն յայլոց էր խնդրեալ էր և զգեցեալ յամօթոյն, քանզի որդի մեծատանց լեալ էր և աղքատացեալ էր։ Այլ որ զպատառատուն զգեցեալ էր հանդերձ, 'ի յայլոց եւս խնդրեալ էր և բղգեցեալ վասն խնդրելոյն, այլ ունէր ինքն ստացուածս 'ի տեառն իւր։ Վասն այսորիկ ոմն որ յամենայնի է և զամենայն տեսանէ, յայտնեաց զգործս երկոցունցն 'ի փառս իւր 'ի ձեռն աղքատասիրին այն մեծ ծերոյն սրբբոյ և ողորմածին։

ՀԱՅՐՆ Ոսկի ասէր. որ ունիցի զանձն օտար միշտ, կատարէ զամենայն գրեալսն։ Ասեն ցնա. և որպէս է օտարութիւն, հայր։ Այլ նա ասէ. որ լռեսն բնաւ և ոչ ինչ հաղորդեսցի զաշխարհիս, այս է օտարութիւն կատարեալ։

ԱՍԷ հայրն Ասախոնէ՝ եթէ գնացաք առ այլ ոմն ծեր, և հիւրընկալեաց զմեզ. և իբրև յագեցաք կերակրով, դարձեալ բանադատէր ուտել մեզ։ Իսկ ես զյագեցումն պատճառէի, և ծերն ասէր ցիս. ես այսօր վեց անգամ դնեմ սեղան և ուտեմ ընդ եղբարսն, և դեռ եւս սովեալ եմ. և դու միով կերակրով այնպէս յագեցար մինչ ոչ ես կարող ուտել։

ԱՅՐ ոմն էր 'ի Հրէաստանի իշխանաց և մեծատուն յոյժ, և էին ամենայն ինչք նորա ժողովեալ վաշխիւ և ստութբ և անիրաւութբ և սուտ վկայութբ։ Սա եկն 'ի միտս և յիշեաց զդատաստանն Այ, և գնացեալ առ վարդապետ ոմն ասէ ցնա. աղաչեմ զքեզ, վարդապետ, միտք իմ գերեալ է 'ի հոգոց աշխարհի, և թէ հնար ինչ իցէ՝ բժշկեա զիս, զի մի կորիցայց. Իսկ նա ետ ցնա զգիր Սողոմոնի և ասէ. ընթերցիր զսա, և զոր ասէ սա՝ արասցես և կեցցես։ Այլ իբրև եբաց զգիրն, եգիտ զայն տեղին որ գրեալն էր՝ եթէ որ ողորմի աղքատացն, փոխ

տայ ա՜յ։ Եւ խօսեցաւ զգիրսն եւ ցդպիրսն՝ եւ ասէ. ո՞վ որ գտցէ հաւատարիմ քան զա՜ծ, որ եւ ընդ գլուխսն եւ ընդ-շահսն հաստատեսցէ օրհնութեանցն. եւ տայց օրհնութիւն ազքատացն զինչս իւր, զի առցէ բազմապատիկ ՚ի հաւատարիմ տեառնէ։ Եւ գնացեալ վաճառեաց զամենայն զոր ունէր եւ ետ զայն ազքատաց, եւ ոչ ինչ եթող առ իւրն, բայց միայն զդահեկանս չորս վասն պատմանաց մահուն աւուրն։ Եւ ազքատացաւ այրն յոյժ, եւ ոչ ոք ողորմէր նմա. եւ իբրեւ եհանց ժամն բազումն, վշտացեալ նեղեցաւ յաղքատութէ անտի այրն, եւ վհատեալ ասէ ՚ի միտ. գնացից յԵրուսաղէմ առ տէր ա՜ծ իմ, եւ դատեցայց ընդ նմա վասն աղքատութեան իմոյ, զի խաբեաց զիս, եւ ետ ցրուեցի զինչս իմ։ Եւ իբրեւ եհաս նա յԵրուսաղէմ, ետես զի արք երկու կռուէին ընդ միմեանս՝ որք գտեալ էին ակն մի պատուական որ կորուսեալն էր ՚ի պատմուճանէն Ահարոնի. եւ նոքա ոչ գիտէին թէ զինչ էր քարն, այլ գտեալ էին եւ կագէին խլել ՚ի միմեանց։ Եւ իբրեւ ետես զնոսա կագեալ՝ ասէ ցնոսա. զի՞ է ձեզ, ընդէ՞ր մարտնչիք ընդ միմեանս։ Եւ նոքա ասեն. գտեալ եմք զքարս զայս եւ ոչ գիտեմք թէ զինչ է, եւ բաժանել ոչ է հնար, եւ միայն ունել ոչ տամք թոյլ, եւ կռուեալ եմք։ Եւ նա ասէ ցնոսա. տուք զդա ինձ, եւ առէք դուք չորս դահեկանս եւ բաժանեցէք ձեզ անխռովս։ Ապա նոքա խնդութ՜բ ետուն նմա զքարն, եւ առին զդահեկնն եւ բաժանեցին յիւրեանս եւ գնացին անտի։ Ապա նա առեալ զականն եղ յԵրուսաղէմ եւ եցոյց զնա ոսկեգործացն։ Ապա ոսկերիչն իբրեւ ետես՝ ասէ. ո՞ւր արդեօք գտեալ իցէ քո զականս զայս. ահա երեք ամ իցէ այսօր յորմէհետէ մեծ շփոթ իցէ եւ տրտմութի մեծ վասն սորա ՚ի տաճարին ՚ի մէջ քահանայիցն, զի կորեաւ սա ՚ի պատմուճանէն Ահարոնի։ Այլ արդ արի եւ տար զսա առ քահանայապետն եւ հարստասցիս դու յոյժ այսու պատճառաւ։ Եւ գնաց այրն ՚ի տաճարն։ Ապա հրեշտակ տեառն երեւեցաւ քահանայապետին եւ ասէ ցնա. ահա գայ առ քեզ այր մի որ ունի զակն զայն որ կորուսեալն էր ՚ի պատմուճանէն Ահարոնի. առեալ զայն եւ տուր նմա ոսկի եւ արծաթ եւ ինչս որչափ եւ վայել է. եւ յորժամ տացես, ապա-կեցուցես զնա եւ ասասցես ցնա. մի երկիցնուր ՚ի սրտի քո եւ մի անհաւատիր ա՜յ, եթէ որ ողորմի աղքատի՝ փոխ

տուող էր։ Այլ զնոյն առ քահանայապետն այլքն այսն, և ետ զակն 'ի նոսա և ասէ. յանկանց զանձէիկ արանց առի զոր որք զատեալ էին ուրեք։ Ասէ ցնա քահանայապետն. այդ քեզ յէն տուաւ վասն վճարելոյ զպարտսն. առդ առի և տուր քեզ։ Այլ եա նմա ինչս բաշխեալս որչափ և կամեցաւ, և եկաւ 'ի նաւնուն զանկն, և յետոյ առաքեալեաց զնա և ասէ. մի երկմտեսցիս 'ի պատի և մի անհաւատասցիր էր, զի աւասիկ ետ քեզ մն եօթնպատիկ զհատուցումն քո առա, և 'ի յաւիտեանս որ գալոցն է՝ զկենամսն յաւիտենից եւս տացես ճոխ հարիւրապատիկ էջ մերոյ։ Այլ ասէ այլքն արտասուօք. ժ եղանեսցէք նոքա են որք տան փոխ Աստուծոյ ճշմարտի և հաւատարիմն՝ ողորմելով աղքատաց առանց երկմտութեան և առանց կարծեաց։

ԱՂԵՔՍԱՏՐՆ գայլոն 'ի Տերեւնութն և խնդրէին ողորմութին յեղբարցն. եկին խաբեբայ մի և անկաւ առաջի ծերոյն և ժանէր մեծաւ սաստկութեամբ. և ծերն ոչ ունէր ինչ, բայց միայն երկու մանղեղէն, և ետ ցնա զմաւաղցյն և զնոյն։ Ապա դէպ եղև ծերոյն երթալ 'ի քաղաքն, և տեսանէ զխաբեբայն՝ որ ժողովեալ էր ընկերք նմանն իւր, և եկն 'ի զբնեկանկան և ասէ ցնա. խաբեցի զամենայն միայնակեաց մի և առի զմանղեղէնս, առ 'ի քեզ և տուր զինի, զի ուրախ լիցուք։ Այլ իբրև լուաւ զայս ծերն, արտասուեցաւ յոյժ, և գայր յանապատն և կայր տրտմեալ զխաղաղեալ աւուրս, և այսպէս ասէր. Թէպէտ զմանղեղէնս զրկեցի, այլ և զհոգիս ամաւել եւ կորուսի և չեղէ արժանի կարօտելոց տալ, այլ այն խաբեբայքն՝ որ չարաչար վաճառելովն զնս մեղանկիցն՝ խաբ արար։ Ապա յանուրջս տեսանէր այր մի լուսաւոր յոյժ պայծառութեամբ, որ զգեցեալ էր զմանղեղէնսն, և ասէ ցնա. զի ես տրտմեալ, Ճանաչե՞ս զմանղեղէնս զայս։ Ասէ ծերն. այո տէր, իմ էին։ Ասէ ցնա տէրն. դու ետուր զմանղեղէնս ինձ, և ահա ես եմ զգեցեալ. քանզի յորժամ ետուր զնա յանուն իմ, ես ընկալայ զնա. արդ եթէ կամիս՝ առ զմանղեղէնս, իսկ եթէ կամիս՝ առ զանմերկանալի զգեստսն։ Այլ զարթուցեալ ծերն եա փառս էջ և ուրախ եղև յոյժ, և պատմեաց միայնակեացն. և յայնմհետէ չառնէին ընտրութիւն աղքատաց։

1 Օրինակ Ա. մեղանչականացն։

ԵՐԱՆԵԼԻՆ Յովհան Աղեքսանդրացւոց հայրապետն ողոր-մածն էր ՚ի Կիպրոս կղզւոյն որդի լեալ Եպիփանու Կիպ-րոսի եպիսկոպոսապետին՝ ոչ առաջնոյն, այլ այլոյ ու-րումն: Եւ յորժամ եհաս ՚ի չափ հասակի, ամուսնա-ցոյց զնա հայրն իւր, և եղեն նորա զաւակք. և անչափ եղև խաղաղասէր, բարի, հեզ և քաղցր, ողորմած, որ և ողորմած անուանեցաւ. և եղև մեռանել ամուսնոյն: Եւ լուաւ բարեպաշտ թագաւորն Հերակլէս զհամբա-ւաւն վարուց նորա, և հրամայեաց ձեռնադրել զՅովհան-նէս պատրիարգ Աղեքսանդրու. և նորա քան զառաջինն իւր յաթոռն անցանել ՚ի առաւելեանն զողորմածութիւնն իւրև զհարսն զաղքատաց, և ՚ի ձեռաց իւրում առաջի-թեւոյ պաղատանաց, և ասէ զՅովհաննէս. ես զաւառս եմ թագաւորին, և համարձակութիւն ունիմ առ հայրն իմ, և առանց իմ ոչ որ կարէ մատուցանել և տնտեսել զնա. այլ եթէ զիս քեզ բարեկամ առնես, ես զքեզ սիրելի առ-նեմ հօրն իմոյ թագաւորին. և յորժամ կամիս մեծ ինչ զքեզ առ նա, և անտանելոյն զնա յարաժամ: Եւ զար-թուցեալ զխուռն եթէ ողորմածութիւն է զոր ասեմն: Իսկ և նստաւ յաթոռ, յայնժամ հրամայեաց առ ժամայն ժողովել զաղքատս քաղաքին, և գտին եօթն հազար անձինք, և գրեաց զնոսա ՚ի կանոնականս և կերակրէր և ըմ-պեցուցանէր զնոսա. և եթէ մեռանէր ոք ՚ի նոցանէ, դնէր փոխանակ նորա այլ աղքատ, և զթիւ եօթն հա-զարին ոչ նուազեցուցանէր որչափ եկաց յաշխարհի: Եւ զայլ անչափ ողորմածութիւն և զուարթութիւն զոր առնէր սուրբն Յովհաննէս ողորմածն, գրեալ է յայլ և ՚ի կա-տարեալ պատմութիւն վարուց նորա: Եւ այսպէս ասէր առ ինքն Յովհաննէս՝ եթէ դու տուր և ես բաշխեմ, և ոչ վերջին զոյոյց պարգևաց քոց ՚ի բաշխելն. վասն զի նոցա առաւել տայ ինքն և առատապէս զնոսա լնու ա-մենայն բարութեամբ, որպէս առատապէս և անխնայ տան ըղ-ձուկս պարգևաց. վասն զի Տէրն ինքն առատապարգև է և զառատատուսն սիրէ ողորմութեամբն:

ԱՍԱՑ ծեր. եթէ կամիս ծանօթ լինել այ̃, լեր ան-ծանօթ ՚ի մարդկանէ:

ՎԱՍՆ ՀՆԱԶԱՆԴՈՒԹԵԱՆ

ԵՐԹԵԱԼ՝ երբեմն չորք սկիւթացիք առ երանելի հայրն Պամբով և զգեցեալ էին մաշկեղէն. և պատմեաց իւրաքանչիւր ոք 'ի նոցանէ զառաքինութիւն ընկերի իւրում մինչև էր նա անդ։ Մին 'ի նոցանէ պահէր բազմապէս, իսկ երկրորդն անստացուած էր, և երրորդն սէր ունէր յոյժ. ասեն ցնա և վասն չորրորդին՝ եթէ քսան և երկուս ամս ունի զի 'ի հնազանդութեան կացեալ է ծերոցն։ Ասէ ցնոսա հայրն Պամբով. ահա ասեմ ձեզ՝ զի առաքինութիւն սորա մեծ է քան զամենեցուն. զի իւրաքանչիւր ոք 'ի ձէնջ զորմէ առաքինութէ և կամեցաւ՝ բռնան եհար, իսկ սա զիւր կամսն 'ի բաց որոշեաց և զայլոց զկամս կատարեաց. արդ այսպիսիքս խոստովանողք են եթէ պահեսցեն մինչև ցվախճան։

ԵԿՆ՝ եղբայր ոմն աշխարհական առ հայրն Սիսոյ Թեբայեցի, կամեցեալ լինել միայնակեաց։ Եւ հարցեալ ցնա ծերոյն եթէ կայ ինչ նորա յաշխարհի, և ասէ ցնա. է իմ միամօր որդեակ։ Պատասխանի տուեալ ծերոյն և ասացեալ՝ երթ ընկեա զնա 'ի գետ և ապա կարես լինել միայնակեաց։ Եւ եղև իբրև գնաց այրն զի

1 Գնացին երբեմն ծերք չորք 'ի Սկիւտէ, որ զգեցեալ էին մաշկեակս, առ հայրն Պամբոյ, և պատմեցին ծերոյն իւրաքանչիւրն զառաքինութիւն ընկերի իւրոյ. զի մինն պահէր յաճախ, և միւսն անինչ էր, և երրորդն ստացեալ էր սէր մեծ, և չորրորդն կայր 'ի հնազանդութեան ծերոց ամս քսան և երկու։ Պատասխանի ետ հայրն Պամբոյ և ասէ. առաքինութիւն հնազանդողիս այս վերջնոյս էր քան զերիցդ ձեր. զի դուք ունիք զառաքինութիւն որպէս կամօք ձերովք, իսկ սա զիւր հատեալ զկամսն՝ այլոց հնազանդեցաւ, և այսպիսիք մարտիրոսք են եթէ մինչ 'ի վախճան պահեսցեն զհնազանդութիւն։ Իսկ նոքա ընտրեալք գնացին յանձինս հաւանեալ զհնազանդութիւնն, և կորուսին զնա ստանալ քան զայլ իմն առաքինութիւն։

2 Եկն ոմն եղբայր Թեբայեցի առ հայրն Սիսոյի և կամէր կրօնաւոր լինել։ Եհարց զնա ծերն և ասէ. ունի՞ս զոք զանազան յերկրի։ Իսկ նա ասէ. ունիմ որդի մի, հայր։ Ասէ ցնա ծերն. արդ գնացեալ ձգեա զնա 'ի գետն, և ապա եղիր կրօնաւոր լինել։ Եւ լուաւ այրն հայրն Սիսոյի և հնազանդեցաւ բանի ծերոյն, և գնաց ձգել զորդին իւր 'ի

ընկեսցէ զմանուկն 'ի գետն, առաքեաց ծերն զեղբայր ոմն զի արգելցէ զնա։ Այլ իբրև բուռն եհար՝ կամեցեալ ընկենուլ զնա 'ի գետն, ասէ ցնա եղբայրն. համբարտեա և մի ընկենուր զմանուկդ։ Այլ նա ասէ. հայրն հրամայեաց ընկենուլ զդա։ Ասէ ցնա եղբայրն. ծերն հրամայեաց զի մի ընկեսցես զդա 'ի գետ։ Այլ թողեալ զմանուկն անդէն եկին առ ծերն. և եղև միայնակեաց ընտիր վասն հնազանդութեան իւրոյ։

ԱՅԼ երբեմն ասաց հայրն Արսէն ցհայրն Աղէքսանդրոս. յորժամ սպառես զտերև արմաւենւոյդ, եկ ճաշակեա ընդ իս. և եթէ եկեսցեն օտարք, կեր ընդ նոսա։ Իսկ հայրն Աղէքսանդրոս յամր գործէր և պարկեշտ։ Արդ իբրև ժամ եղև նորա և այլ կայր գործելոյն, և կամեցեալ կատարել զբանն, փութայր սպառել զարմաւենին։ Իսկ ծերն՝ իբրև յամեաց՝ ճաշակեաց, կարծելով եթէ օտարս զոք ունիցի առ ինքեան։ Այլ իբրև սպառեաց, երեկունն չոգաւ առ նա։ Ասէ ցնա ծերն. օտարս զոք ունէիր առ քեզ։ Այլ նա ասէ՝ ոչ։ Ասէ ծերն. և զիա՞րդ ոչ եկիր այսր։ Ասէ ցնա. վասն զի ասացեր՝ թէ յորժամ սպառես զարմաւենիդ՝ եկեսջիր, և պահեալ զբանս քո՝ այժմ սպառեցի։ Այլ զարմացաւ ծերն ընդ հաստատութիւն նորա և ասէ ցնա. վաղվաղոյն սպառեա զգործն քո, զի և զպաշտօնն քո կատարեսցես և կերակուր ճաշակեսցես. ապա թէ ոչ՝ վաղվաղոյն ունի մարմինն քո տկարանալ։

ՄԻՂՈՒԻԱՆԷ՝ սիրէր զՄարկոս քան զամենայն աշակերտս իւր, և եղև տրտունջ. և յաւուր միում ձայ-

գետ. իսկ ծերն առաքեաց զեղբայր ոմն զինքն խափանել զայն։ Եւ իբրև եհաս 'ի գետն և 'ի վեր եառ զմանուկն զի ձգեսցէ, ասէ ցնա եղբայրն. զադարեա զինչ գործես։ Իսկ նա ասէ. ծերն հրամայեաց ձգել զսա աստ։ Եւ եղբայրն ասէ. գործեալ ասաց ծերն՝ ոչ ընկենուլ։ Եւ նա գործեալ հնազանդեցաւ հրամանաց ծերոյն և ոչ ընկէց. և թողեալ զորդին իւր, եկն ինքն առ ծերն և եղև կրօնաւոր ընտրեալ։

։ Ասէին վասն հօրն Միղուիանէի՝ եթէ էր նորա աշակերտս ոմն որ կոչէրն Մարկոս, որ և ունէր հնազանդութիւն յոյժ. և էր նա արուեստիւ գրիչ, և սիրէր զնա ծերն վասն հնազանդութեան նորա առաւել քան զամենայն աշակերտսն իւր՝ որք էին մետասանք, և զչարէին նոքա վասն առաւել սիրելոյն զնա ծերոյն. լուան զայս և ծերքն, և նոքա էն խռովեալքն ընդ այս։ Յաւուր միոջ եկին առ նա ծերքն և ասէին ցնա թէ ընդէ՞ր առաւել սիրես դու զՄարկոս։ Իսկ ծերն առեալ զնոսա

նեաց զհաւատարմն, և եկն նախ Մարկոս. և զի գրիչ էր, եմուտ Սիղուանոս 'ի տունն տեսանել զգործն. և ահա եգիտ զգրիչն՝ զկէս շինուածոյ գրոյն ունէր, և 'ի ձայնելն ձգեալ էր և ելեալ արտաքս: Այլ ապա եկն մայր նորա երևելի տեսանել, և աղաչեաց զծերն ցուցանել նմա զորդին իւր. և նորա ասացեալ թէ ել արտաքս և տեսցէ զքեզ մայր քո, և նա ել առ մայր իւր՝ ունելով զաչսն խփեալ և ասէ՝ կեցցես, և դարձաւ անդրէն: Այլ ոչ ծանեաւ մայրն, և աղաչէր զծերն: Այլ յաւելն ծերոյն՝ թէ ընդէ՞ր չելեր առ մայրն քո, ասաց. ելի, հայր, և աղաչեմ թէ բաւական իցէ այն: Այլ ծերն Սիղուանոսէ հաւանեցոյց զմայրն գնալ 'ի բաց: Այլ ապա ասացին ամենեքեան՝ թէ արժանի է Մարկոս սիրոյ. զի զոր սիրէ տէր, արժանի է և մեզ սիրել:

Այր՝ մի աշխարհական երկիւղած 'ի կեանս իւրում, և երթեալ երբեմն առ հայրն Պիմէն, դէպ եղև զի էին

ընդ ինքն եւ 'ի սենեկէ իւրմէ և սկսաւ բախել զդրունս ամենեցուն աշակերտացն իւրոց և ասել՝ եկեսցես դու այս անուն ոմն, զի առաքեցից 'ի սպասաւորութիւն ինչ զքեզ: Եւ ոչ ոք ել 'ի նոցանէ վաղվաղակի: Եւ ապա գնացեալ 'ի սենեակ Մարկոսի, բախեաց զդուռն և ասէ. Մարկէ: Եւ 'ի ձայնել ծերոյն՝ առժամայն վազեաց արտաքս, և առաքեաց ծերն զնա 'ի գործ ինչ: Եւ ասէ ծերն ցեղբարսն ցայնոսիկ որք ընդ իւրն էին. արդ ո՞ւր են այլ եղբարքն զի ոչ ելին 'ի ձայն իմ: Եւ մտեալ 'ի տունն նորա եգիտ զի գրեալն մի՝ սկսեալ էր գծել, և մինչ լուաւ զձայնն՝ ոչ կատարեալ էր զՈ, այլ անկատար թողեալ էր, և զգրիչն արկեալ էր և վազեալ արտաքս: Յայնժամ ասեն ծերքն ցհայրն Սիղուանէ. արդարև սիրես դու զդա, սիրեսցուք և մեք. զի և ած սիրեացէ զդա, որպէս և սիրելի իւր է նա: Եկն երբեմն մայրն Մարկոսի տեսանել զնա, և ունէր ընդ ինքն բազում սպասս և զարդս երկրպագութ. և ել ծերն և եհարց զնա և խօսեցան ընդ միմեանս: Ասէ կինն ցծերն. հայր, հրամայեա որդւոյ իմոյ ելանել առ իս զի տեսից զնա: Եւ մտեալ 'ի սենեակն ծերն ասէ ցնա. ելցես արտաքս որպէս զի տեսցէ զքեզ մայր քո: Եւ էր զգեցեալ Մարկոս հանդերձս հինս և սևացեալս 'ի ծխոյ հացատանցն. և ել արտաքս վասն հնազանդութեան ծերոյն, և կափոյց զաչս իւր և ասէ՝ կեցցես. և մայրն ոչ ծանեաւ զնա: Եւ կրկնին առաքեաց մայրն նորա առ ծերն և ասէ ցնա. ցոյց ինձ, հայր, զորդին իմ: Ասէ ծերն ցՄարկոս. ո՞չ ասացի քեզ՝ թէ ել արտաքս, զի տեսցէ զքեզ մայր քո: Եւ ասէ ցնա Մարկոս. ելի ես ըստ բանի քո, հայր, աղաչեմ զքեզ՝ այլ մի ևս առաքեր զիս, զի մի անլսող եղեց քեզ: Յայնժամ ել արտաքս ծերն և ասէ. այն է որդին քո որ ել և ասաց քեզ՝ կեցցես: Եւ մխիթարեաց զնա բազում խրատուք և արձակեաց գնալ խաղաղութեամբ 'ի տեղի իւր:

Էր ոմն այր աշխարհական երկիւղած յԱյ և զգուշացեալ յամենայնի որոշակի կարգացն էր. սա գնաց երբեմն առ հայրն Պիմէն, դիպեցաւ եղբարն անդ և այլ եղբարք որք եկեալ էին առ ծերն լսել բան ինչ օգ-

անգ եղբարք առ ծերոյն և հարցին 'ի նմանէ. ուսանել բան: Ասէ հայրն Միմէն ցհաւատացեալ աշխարհականն. խօսեա ընդ եղբարս: Եւ նա աղաչէր և ասէր. Թողութիւն արա, հայր, զի ես ուսանել եկի: Եւ բռնադատեալ զնա ծերն, և ապա նա հարկաւորեալ ասէր. Ես աշխարհական եմ բանջարավաճառ, լուծանեմ զդանկն և առնեմ երկուս. գնեմ սակաւուց և վաճառեմ շատոց և առնեմ վաճառաշահութիւն. բայց զի ոչ գիտեմ 'ի գրոց ասել, առակ ասեմ: Այր մի ասաց ցընկերն իւր. վասն զի կարօտեալ եմ տեսանել զթագաւորն, եկ ընդ իս: Եւ ասէ. գամ ընդ քեզ մինչև ցկէս ճանապարհին: Եւ դարձեալ ասէ այլում ընկերոյ իւրոյ՝ եկ տար զիս առ թագաւորն: Ասէ ցնա՝ եթէ գամ ընդ քեզ մինչև 'ի պալատան թագաւորին, բայց 'ի ներքս ոչ կարեմ մուծանել զքեզ: Ասէ դարձեալ ցերրորդն. եկ ընդ իս առ թագաւորն: Եւ նա ասաց. Ես գամ և մուծանեմ զքեզ 'ի պալատատանն, և կամ խօսիմ վասն քո և մուծանեմ առ թագաւորն: Եւ հարցեալ զնա եղբարցն ուսանել կամեցեալ զընտրողութի առակին, և նա ասէ ցնոսա. առաջինն է կրօնաւորութիւն՝ որ տանի մինչև 'ի կէս ճանապարհին, իսկ երկրորդն սրբութի՝ որ հասանէ մինչև յերկինս, և երրորդն է ողորմածութի՝ որ մու-

տէ 'ի նմանէ: Սոյն ծերն ցաշխարհիկն այն այր. աղաչեա զու եղբարցս այսոցիկ բանս կենաց: Պատասխանեաց նա այրն. Ներեա ինձ, հայր, զի ես ուսանել և ոչ ուսուցանել եկեալ եմ. Եւ յորժամ յոյժ ստիպեաց զնա ծերն ասել, նա վասն հնազանդութեան իւրոյ ոչ կարէաց ընդդիմանալ ծերոյն, և ասէ ցնոսա. Ես այր գաւառեցի եմ և բանջարս գնեմ և ծախեմ և արծաթիմ զգնեալ խուրձ բանջարոյն, և երկուս կապեմ. մածանծեա գնեմ և փոքրունս ծախեմ. զայսպիսիս գիտեմ, այլ 'ի գրոց խօսառնել ինչ ոչ գիտեմ, այլ միայն օրինակ զայս ինչ ասացից ձեզ, և ասէ: Այր մի ունէր երիս բարեկամս, և ասէ ցառաջինն սիրելի իմ. կարօտիմ տեսանել զարքայ, արդ եկեալ դու ընդ իս առաջեա զիս: Եւ ասէ բարեկամն. եկից ընդ քեզ մինչև ցկէս ճանապարհին: Իսկ ցերկրորդ բարեկամն ասէ. եկ և դու առաջեա զիս 'ի յարքունիսն: Եւ նա ասէ. ես առաջեցից զքեզ մինչև 'ի պալատան: Ասէ և ցինք երրորդն. եկ դու ընդ իս մինչև ցթագաւորն: Եւ նա ասէ. Ես եկից ընդ քեզ և առաջեցից զքեզ 'ի պալատ արքային և խօսեցայց վասն քո և մուծից ըզքեզ առաջի նորա, զի սիրելի եմ ես մեծի արքային: Իսկ նոքա հարցին ցնա թէ զինչ իցէ զօրութիւն առակիդ: Իսկ նա ասէ. առաջին բարեկամն է ճգնութիւն որ հանէ 'ի ճանապարհէ, և երկրորդ բարեկամն է սրբութիւն որ հանէ յերկինս, իսկ երրորդն իցէ հնազանդութիւն՝ որ ածեալ համարձակութեամբ կացուցանէ առաջի Այ. Իբրև լուան եղբար-

ծածուկ աստուծոյ. Թագաւորեմ ոչ հաւանութեամբ։ Նա շի-
նեալք 'ի նմանէ եղբարքն գնացին*։

ՄԱՑՑ' Հայրն Մովսէս. չորս գունդս տեսի յերկինս, առաջինն զգաստս հնազանդելոց՝ որք կային ընդ մարտիրոսս ամի զգեցեալ, երկրորդքն օտարքն, և երրորդն որք սիրեն զօտարան, և չորրորդն որ յանապատ փախչէին։ Նա առաց Հրեշտակն տեսանն ցիս. տես զի յայլ առաքինութեանս նախապատիւ են ընդ որոց լոյսն զոր ինչ ասացին,

զքն սան. Հզօրագոյն հնազանդութիւն սիրելի իցէ Աստուծոյ և մարդկան։ Եւ շինեալք գնացին 'ի անդեանս իւրեանց։

* Համառօտեալ յօրինակի մեամ գար- յեալ հին Բարգմանութեան. Աշխարհա- կան որ երկիւղած 'ի տեսանէ ե- կեալ առ Հայրն Պիմէն, և եղև առա- ջի եկին կրօնաւորք, և ասէ Պիմէն. որդեակ աշխարհիկ, սաս սոցա քան։ Եւ ասէ ցնա այրն. յուսա- նել եկեալ եմ ես, Հայր, զի քան- ջարած սա եմ, զնեմ մածամած որցանս և կապեմ փոքրս և մա- ծուեմ. բայց տանեմ առատս։ Ոմն մի ունէր երիս սիրելս, և առաւել առնէին զնա առ արքայ. ոմն առ- բառ եհան 'ի ծառայութեն, և ոմն մինչ 'ի պաղատան, և միւսն առաջա- կարգեաց զնա ընդ սիրելիս ար- քայի։ Եւ է առաջինն ծնութեան, երկրորդն սրբութեան՝ որ հանէ յեր- կինս, և երրորդն հնազանդութեան՝ որ առաջ մեծ համարձակութեան յածն։ Եւ լուեալ զայս հիացան յոյժ, և եռաւն փառս Աստուծոյ։

։ Ասաց Հայրն Ցուդիոս՝ եթէ որ 'ի հնազանդութեան կացցէ հոգևոր հօր, մեծագոյն շնորհս առնու քան զայն որ հանդարտ յանապատի. քանզի տեսի ես չորս գունդս ծերոց յերկինս, և մի գունդն էր նոցին որք տկարք էին և գոհանան զԱյ, իսկ երկրորդ գունդն օտարասիրաց էր, և երրորդ գունդն նոցին էր որ փախչէին յանապատ հանդարտեալքն, իսկ չորրորդ գունդն նոցին էր որք էին 'ի հնազանդութեան հոգևոր հարցն. և զգեցեալ ունէին հնազանդեցեալն գունդքն մանեակ ոսկի և գօտի մարգարտազարդ. և պսակ 'ի գլուխս և զարդարեալ կային ընդ հրեշտակս։ Իսկ ես կարի սխրի, ասեմ ցհրեշտակն տեսանն. զի՞ է զի այս սակաւ գունդս այսչափ գերազանց է փառօք։ Իսկ նա ասէ ցիս. վասն այսորիկ զի որք գոհանան զԱյ և որք հեռացան յանապատ և որք սիրեն զօտարս՝ իւրեանց կամօքն ընտրեցին զայն և զիւրեանց կամսն կատարեցին. իսկ որք 'ի հնազանդութեան են՝ վասն սիրոյն Այ թողեալ զկամս իւրեանց, և զկամս Այ և զհոգևոր հօրն իւրեանց կատարեցին, վասն այսորիկ 'ի մեծագոյն փառսն են քան զգաստս այլոցն։ Բարի է հնազանդութիւն, որդեակք, որ սակս սիրոյն Այ եղեալ լինի. և զայս լուեալ ծանիցուք, որդեակ, զմեծութիւն և զփառս այսու առաքինութեան որ է հնազանդութիւնն, և ով իցէ որպէս զնա զարդարեալ փառօք։ Վասնզի գու, ով հնազանդութիւն, կեանք ես համառօտեալք. և զար- ձեալ, ով հնազանդութիւն, դու ես փառք ամենայն առաքինու- թեանց. ով հնազանդութիւն, դու ես դուռն արքայութեան երկնից. ով հնազանդութեան, որ մնացանեալ ես ամենայն սրբոց յորմէ զխելքն կամին պատրաստութեան և մեծ քաղցրութեան, և հասին 'ի կատարելութեան

իսկ հնազանդողքն զայրացն առնեն ընտրութիւն. և մեծ է այն քան զամենայնին ։

ԵԿԵԱԼ՝ երբեմն հայրն Աբրահամ առ հայրն Արսէն, և մինչ նստէին՝ եկն այլ ոմն եղբայր առ ծերն և էհարց զնա և ասէ. զի՞նչ գործեցից զի ապրեցայց ։ Եւ ասէ ցնա. երթ զտարիս զայս ճաշակեա երեկուն աղ և հաց, և եկ դարձեալ և խօսեցայց ընդ քեզ ։ Եւ երթեալ արար այնպէս ։ Եւ լուեալ հօրն Աբրահամու զարմացաւ ։ Եւ 'ի կատարել տարւոյն եկն դարձեալ եղբայրն առ ծերն, և պատահեաց դարձեալ հայրն Աբրահամ անդ, և ասէ դարձեալ ծերն ցեղբայրն. երթ արդ զայս տարիս երկուս երկուս աւուրս պահեա ։ Եւ իբրև չոգաւ եղբայրն, ասէ հայրն Աբրահամ ցհայրն Արսէն. ընդէ՞ր ամենայն եղբարցդ թեթև լուծ դնես, և այսմ եղբօրս բեռինս ծանունս ։ Ասէ ցնա ծերն. եղբարքն այնպէս խնդրեն, նոյնպէս և երթան. իսկ սա վասն այ գայ և լուիցէ բան, վասն զի գործօնեայ է, և զոր ինչ ասեմ զնա՝ փութով կատարէ ։

ԱՍԷՐ՝ ոմն 'ի ծերոցն. եթէ ունիցիս յոյժ վստահութիւն հաւատոց և տաս զքեզ 'ի հնազանդութիւն նմա, ոչ են քեզ պէտք հայել 'ի պատուիրանս այ. հօրն քում թող զամ կամս քո, և բաղդատանս ինչ յայ ոչ դատանես ։

հասակին վերջ և բնակակիցք եղեն հրեշտակաց Այ որք ստացան զայն: Այսպիսի ինչ է հնազանդութիւնն, որդեակ:

¹ Գնացեալ երբեմն հայրն Աբրահամ առ հայրն Արսէնի. և մինչ նստէին եկն եղբայր ոմն և ասէ ցհայրն. ասա ինձ որով կեցից ես: Ասէ ցնա ծերն. գնասցես և զայս ամ կերիցես հանապազօր ընդ երեկս սակաւ հաց և աղ և եկ այսր, և ես ասացից քեզ բանս: Եւ գնաց եղբայրն և արար զոր ասաց նմա ծերն: Եւ 'ի լնուլ ամին եկն դարձեալ առ հայրն Արսէն, և դիպաւ անդ դարձեալ հայրն Աբրահամ. և ասաց հայրն Արսէն ցեղբայրն. գնա դարձեալ և պահեա զայս ամ և զերկու աւուրք կերիցես: Եւ նա գնաց հնազանդութեամբ: Եւ իբրև գնաց, ասէ Աբրահամ ցհայրն Արսէն. ընդէ՞ր ամենայն եղբարցն թեթև լծով խօսէիր, իսկ այսու եղբօր բեռն ծանր բարձեր: Ասէ ցնա ծերն. եղբարքն որպէս գան և խնդրեն, այնպէս գնան. իսկ սա վասն Այ գայ այսր, և ես ասեմ սմա զբանս Այ, և զի սա մշակ բարի է՝ կատարէ զամենայն ժրութեամբ:

² Ասաց ծերն. եթէ ոք ունիցի հաւատ կատարեալ առ ումեք, և տայցէ զանձն իւր 'ի հնազանդութիւն նմա, յայնժամ այլ ոչ իցէ պատճառ նմա խնդրել զպատուիրանս Այ, այլ զայն հոգեւոր հօրն իւրոյ թողցէ, և ինքն զհօրայն կատարեսցէ զպատուիրանն. զի ոչ այլ ինչ խնդրեսցէ 'ի նմանէ տէր, բայց միայն զհնազանդութիւն:

ԵՂԲԱՅՐ[1] ոմն եկեալ 'ի Սկիւթ եւ ասէ ցհայրն Մո-փոյլ՝ եթէ յորժամ առաքէ զիս հայրն իմ 'ի սպասաւորութիւն, երկնչիմ 'ի պոռնկութէ : Ասէ ծերն . յորժամ եկեսցէ 'ի վերայ քո փորձութի, ասա՝ թէ Ած հօր իմոյ, փրկեա զիս : Արդ յաւուր միում մինչդեռ անէր բանարարութիւն նա 'ի գիւղ մի, փակեաց կուսան ոմն զդուռն եւ արգել զնա : Նա աղաղակեաց 'ի ձայն մեծ ասէ . Ած հօր իմոյ, փրկեա զիս : Եւ առժամայն գտաւ 'ի ճանապարհին Սկիւթայ :

ԱՍԷԻՆ[2] վասն երկուց եղբարց միախորհրդոց 'ի միաբանակեացսն՝ եթէ մինն 'ի նոցանէ էր կրօնաւոր եւ անստացուած, իսկ միւսն հնազանդ եւ խոնարհ . եւ զերեսպս քննէին ասելով՝ ո՞յր իցէ արդեօք մեծ գործ : Եւ եկին 'ի գետեզրն, եւ էին անդ բազում կոկորդեղոսք . եւ եմուտ 'ի մէջ նոցա հնազանդն, եւ երկիր պագին նմա կո-

1 Առ հայրն Ամմոա գնաց եղբայր ոմն 'ի Սկիւթայ եւ ասէ ցնա . ծեր իմ առաքէ զիս միշտ 'ի սպասաւորուն 'ի գիւղս եւ երկնչիմ 'ի պոռնկութենէ : Ասէ ցնա ծերն . յորժամ տեսանիցես զփորձութիւն գալ 'ի քեզ՝ տարածես՝ Ած զօրութեանց, աղօթիւք հօրն իմոյ ապրեցո զիս : Եւ գնաց եղբայրն խրատով ծերոյն : Եւ յաւուր միոջ առաքեաց ծերն զեղբայրն 'ի գիւղս խնդրել ոլիւր . եւ գնացեալ առ այն այր որ միշտ առնէր էր տալ նոցա, եւ ոչ եգիտ զնա 'ի տան . իսկ դուստր առն այնորիկ իբրեւ ետես զեղբայրն՝ փակեաց 'ի վերայ զդուռն եւ սկսաւ վանել ընդ նմա . իսկ նա աղաղակեաց եւ ասէ . Ած հօր իմոյ, ապրեցո զիս : Եւ առժամայն գտաւ 'ի ճանապարհն Սկիւթայ . Այսպէս զօրաւոր է հնազանդութիւն հարց :

2 Եղբարք երկու մարմնաւորք գնացին 'ի վանս ուրեմն բնակել անդ . մինն նոցա էր ճգնաւոր յոյժ, իսկ երկրորդն ունէր հնազանդութիւն մեծ, եւ զոր ինչ ասէր հայրն՝ կատարէր փութով . եւ եթէ ասէր ցնա, կերիցես ընդ առաւօտուն՝ ուտէր, եւ եթէ մի ինչ ուտիցես, ասէր, զերկուսերս՝ ոչ եւ ուտէր . վասն այսորիկ փառաւորէր նա յամենեցունց : Իսկ եղբայրն նորա նախանձեալ ընդ նա խոցոտէր վասն սպասուոյ նորա եւ ասէր 'ի միտ . ես փորձեցից եթէ որպէս իցէ հնազանդութիւն սորա : Եւ գնացեալ առ հայրն ասէ . առաքեա ընդ իս զեղբայրն իմ, հայր, զի գնամ ուրեմն : Եւ հայրն յաւզարկեաց զնա ընդ նմա : Եւ առեալ զնա ճգնաւոր եղբայրն՝ սկսաւ փորձել զնա : Եւ գնացին 'ի գետն որ լի էր մարդակեր գազանօք, որ կոչէին խիւթք, եւ ասէ ցնա . անցցես, եղբայր, ընդ գետս այս : Իսկ նա առժամայն մտեալ 'ի գետն երթայր, եւ եկեալ խիւթքն լիզուին զմարմին նորա եւ ոչ ինչ վնասեցին նմա : Եւ իբրեւ ետես ճգնաւոր եղբայրն, ասէ ցնա . եկ դարձեալ յայսկոյս : Եւ նա եկն . եւ զարմացաւ յոյժ ընդ եղբայրն : Եւ իբրեւ գնացին նոքա 'ի ճանապարհին գտին մեռեալ մի մերկ ձգեալ 'ի վերայ ճանապարհի, եւ ասէ ճգնաւորն այն ցեղբայրն . ծածկեսցուք զդա հանդերձիւք ինչ : Ասէ հնազանդ եղբայրն . ոչ, այլ աղօթեսցուք եւ յարուսցուք զդա : Եւ արարեալ աղօթս, յարեաւ մեռեալն

կորզեղուք։ Այլ ասէ ցկրօնաւորն. եկ և դու այսր։ Այլ նա ասէ. թողութիւն արա ինձ, եղբայր, վասն զի ոչ եմ հաստատեալ ՚ի չափ հաւատոց քոց։ Այլ եկեալ ՚ի միւս բանակեացսն, ձայն եղև առ հայրն նոցա որ ասէր. որ զհնազանդութիւն ունի, զանցանէ զերկրաւորօքդ։

ՍԱՑ հայրն Յովսէփ Թեբայեցի՝ եթէ երեք կարգ են պատուականագոյնք առաջի Այ. յորժամ իցէ մարդն ՚ի հիւանդութեան և դարձեալ զնիցէ նմա ապաշխարութիւն և գոհանալով ընդունիցի, այս է առաջինն կարգն. և երկրորդն՝ յորժամ որ զամենայն գործս իւր սրբութեամբ գործիցէ առաջի Այ՝ ոչ ինչ ունելով մարդկայինս. երրորդ կարգն՝ եթէ որ ՚ի հնազանդութեան իցէ և ընդդէմ իւրում հօրն և թողուցու զիւր կամսն, այնպիսին ունի պսակ աւելի. բայց ես ընդ հնազանդութիւն հաճեցայց։

ՅԱՂԵՔՍԱՆԴՐԻԱ՝ մերձ ՚ի սահման սրբոյն Մարիամու ածածնին՝ այրք քրիստոնեայք մտանէին և ելանէին ՚ի սաղմոսերգութիւն. և տեսեալ զայն ծեր միայնակեաց որ նստէր արտաքոյ դրանն և վաճառէր զամբիղս, և ասեն ցմիմեանս. յորմէհետէ տեսաք զծերս զայս, ոչ լուաք եթէ մխիթարեցաւ ընդ ումեք որ ինչ և իցէ բանիւք. եկայք փորձեսցուք զդա։ Այլ մերձեցեալք ասեն ցնա. աւա, ծեր դու, վաճառեա զայդ։ Այլ նա ասէ. այո։ Այլ նոքա ասեն. քանի՞։ Ասէ ցնոսա. տասն տասն

այն և գնայր։ Իսկ Ճգնաւորն ՚ի մեծի պատրձէր և ասէր. աղօթք իմ յարուցին զմեռեալն զայն։ Այլ զայս ամենայն յայտնեաց ած հօր վանիցն թէ որպէս փորձեցաւ այն հնազանդ եղբայրն, և թէ որպէս փրկեցաւ ՚ի խելաց անտի, և թէ որպէս աղօթիւք նորա յարեաւ մեռեալն։ Իսկ իբրև եկին ՚ի վանսն ասէ հայրն ցՃգնաւորն եղբայրն. ընդէ՞ր փորձեցեր զեղբայր քո, որդեակ, որ հնազանդութեամբ իւրով փրկեցաւ նա ՚ի գազանաց անտի, և աղօթիւք նորա յարեաւ մեռեալն։ Եւ Ճգնաւորն իբրև լուաւ զայս ՚ի հօրէն, յանկարծ եղեւ հիացեալ, վասն զի և ած միայնացեալ նմա յայտնեաց հօրն վանիցն զհաճոյական հնազանդութիւն նորա։ Եւ լուեալ ամենեցուն զայս ետուն փառս այ, և մեծ քան զամենայն ճգնութիւն համարէին զհնազանդութիւն։

։ ՅԱղեքսանդրիա ՚ի սահման սրբոյն Մարիամու ածածնին այրք քրիստոնեայք մտանէին և ելանէին ՚ի սաղմոսերգութիւն. և տեսին զմի ծեր միայնակեաց, որ նստէր արտաքոյ դրանն և վաճառէր զամբիղս՝ և էր հնազանդ յոյժ, որ և ՚ի վաճառն եւս ոչ զխտտացուցանէր ինքն ումեք. այլ զոր ինչ տային զգինն՝ հնազանդէր և առնոյր։ Իսկ երկիրպագուն ոմանք առաջին. եկայք փորձեսցուք զդա թէ է հնազանդ՝ որպէս լուաք՝ թէ ոչ։ Եւ մերձեցեալք ասեն ցնա. աւա, ծեր դու, վաճառեա զայդ։ Եւ նա ասէ. այո վաճառեմ։ Եւ նոքա ասեն. քանի՞։ Ասէ

փողոյ։ Ասեն ցնա. կարի շատ են, այլ առ հինգ հինգ փող։ Ասէ ցնոսա. որպէս կամիք առէք։ Դարձեալ ասեն ցնա. կարի շատ են, բայց եթէ կամիս փողոյ փողոյ առնումք։ Ասէ ցնոսա. որպէս կամիք առէք։ Եւ տուեալ զփողեանն առին զամենայն զամբիղսն։ Իսկ ծերոյն առեալ զգաւազանն երթայր 'ի խուց իւր, և նոքա ծանուցեալ զառաքինութիւն ծերոյն հետևեալ զկնի նորա ասեն ցնա. աբբայ, զի՞նչ արարեր։ Ասէ ծերն. զի՞նչ արարի։ Ասեն ցնա. ասացեր տասն տասն փողոյ զզամբիղսն, և ասացաք քեզ եթէ ծանր են, բայց առ հինգ հինգ փող, և ասացեր՝ առէք որպէս և կամիք. և դարձեալ ասացաք ցքեզ՝ եթէ կամիս փողոյ փողոյ առնուցումք, և կամակից եղեր։ Եւ արկանէին նմա ծունր ասելով. վասն Տր՝ ասա մեզ զի՞նչ է որ արարերդ։ Եւ նա ասէ. այսպէս ունիմ սովորութիւն առնել զգինսն, և որ ինչ տան ինձ՝ առնում։ Եւ աղաչեցին զի երթիցեն 'ի խուց նորա ընդ նմա. և իբրև գտին կուժ մի ջրով և պուտակ և ափսէ, և ասեն ցնա. հրամայեա զի արասցուք սակաւ ջերմիկ, զի ճաշակեսցուք ընդ քեզ և օրհնեսցուք. և ասէ՝ արարէք, և նոքա արարին. և էր խուց նորա մերձ 'ի առետրապողոցն։ Իսկ յորժամ արարին, ասէ ցնոսա ծերն. երթայք յեկեղեցին որ կոչի Թէոդոսիա, և գտանէք անդ ծեր մի որ վաճառէ զամբիղս, ասացէք ցնա.

ցնոսա. տասն տասն փողոյ։ Ասեն ցնա. կարի շատ են, բայց հինգ հինգ փողոյ։ Ասէ ցնոսա. որպէս կամիք առէք։ Դարձեալ ասեն ցնա. կարի շատ են, բայց եթէ կամիս՝ փողոյ փողոյ առնումք։ Ասէ ցնոսա. որպէս կամիք առէք։ Եւ տուեալ զփողսն առին զամենայն զամբիւղսն։ Իսկ ծերն առեալ զգաւազանն երթայր 'ի խուց իւր։ Իսկ նոցա ծանուցեալ զառաքինութիւն ծերոյն՝ հետևեցան զկնի նորա և ասեն ցնա. աբբայ, զի՞նչ արարեր։ Ասէ ծերն. զի՞նչ արարի։ Ասեն ցնա. ասացեր մեզ տասն տասն փողոյ զամբիւղսն, և ասացաք քեզ թէ ծանր են, բայց առ հինգ հինգ փող, և ասացեր՝ որպէս կամիք առէք. և դարձեալ ասացաք ցքեզ՝ եթէ կամիս փողոյ փողոյ առնումք, և կամակից եղեր։ Եւ արկին նմա ծունր ասելով. վասն Տր՝ ասա մեզ զի՞նչ է զոր արարերդ։ Յայնժամ ասէ՝ եթէ այսպէս ունիմ սովորութիւն առնել զգինսն, և զոր ինչ տան առնում։ Եւ աղաչեցին զի՝ երթայցեն 'ի խուց նորա ընդ նմա. և նա ասէ՝ եկայք երթիցուք։ Եւ իբրև գնացին և մտին 'ի խուցն, գտին կուժ մի ջրով և պուտակ և ափսէ, և ասեն ցնա. հրամայեա՞ս զի արասցուք սակաւ ջերմիկ զի ճաշակեսցուք ընդ քեզ և օրհնեսցուք։ Եւ ասէ՝ արարէք։ Եւ նոքա արարին. և էր խուց նորա մերձ 'ի առեւտրափողոցն։ Իսկ յորժամ արարին, ասէ ցնոսա ծերն. որդեակք իմ, երթայք յեկեղեցին որ կոչի Թէոգոսիա, և գտանիցէք անդ ծեր մի որ վաճառէ զամբիղս, ասացէք նմա՝ ասէ ծերակիցն քո,

ասէ ծերակոյտն քո՝ եկ դու կերիցես զջերմիկս ընդ եղ-
բարս։ Եւ նոքա երթեալ գտին զծերն որպէս ասաց նո-
ցա և ասեն ցնա. ասաց ծերակոյտն քո՝ եկ դու կերիցես
զջերմիկս ընդ եղբարցս։ Եւ նա ասէ ցնոսա. զխօսքդ
ասաց աբբայն։ Եւ նոքա ասեն. ասաց՝ եկ դու ուտես
զջերմիկս ընդ եղբարցս։ Եւ նա ասէ ցնոսա. և ոչ ա-
սաց՝ որ դու ուտեսցես, այլա ուրեմն վախճանեցաւ։ Իսկ
նոցա առեալ զծերն և զգամբիղան, խառնեալ ընդ բա-
նիւն և եկեալ գտին զծերն վախճանեալ, և պատեալ
զնա և լացեալ յոյժ թաղեցին, և աղաչեցին զՄիւս ծերն
ասելով. Նիստ 'ի խցի քում և մեք բերեմք զողէսս քո
որ լաւ օրէ, որ դու աղօթես 'ի վերայ մեր։ Եւ նա ասէ.
եկայք յեօթներորդ աւուրն. և եթէ գտանէք զիս կեն-
դանի, արարէք զոր ասացէքդ, քանզի բան ունիմ ընդ
երանելի ծերոյն և նա ընդ իս. որպէս զի որ յառաջիկա-
ցէ 'ի մէնջ, աղաչեսցէ զՏէր, և զմնացեալն ժողովեսցէ առ
ինքն յեօթներորդ աւուրն։ Եւ արարեալ այսպէս քրիս-
տոսասէր արանցն այնոցիկ՝ եկին յեօթներորդ աւուրն,
գտին զնա վախճանեալ. և թաղեալ զնա մերձ առ ծե-
րոյն առաջնոյ, գնացին գոհանալով զՏէր որ յայտնեաց
զայնպիսի առաքինութիւն ծածկեալ։

ՊԱՏՄԵԱՑ՝ ոմն 'ի ծերոցն՝ թէ ոգեղատոկեա ոմն

եկ դու ուտես զջերմիկս ընդ եղբարցս։ Եւ նոքա լուան բանի ծերոյն գնա-
ցեալ գտին զծերն, որպէս ասաց, և ասեն ցնա. ասէ ծերակոյտն քո՝
եկ դու ուտես զջերմիկս ընդ եղբարցս։ Իսկ նա ասէ ցնոսա. զխօսքդ ա-
սաց աբբայն։ Եւ նոքա ասեն. ասաց՝ եկ դու ուտես զջերմիկս ընդ եղ-
բարցս։ Եւ ասէ ցնոսա. ո՞չ ասաց՝ որ դու ուտեսցես։ Եւ ասեն՝ ոչ։ Ասէ.
այլա ուրեմն վախճանեցաւ ծերն։ Իսկ նոցա խառնեալ ընդ բանին՝
առեալ զծերն և զգամբիղան և եկեալ գտին զծերն երանելի վախճա-
նեալ. և լացեալ 'ի վերայ նորա յոյժ, և պատեալ թաղեցին. և աղա-
չեցին զՄիւս ծերն ասելով. Նիստ 'ի խցի քում և մեք բերեմք զողէսս
քո որ լաւ օրէ, որպէս զի աղօթեսցես 'ի վերայ մեր։ Եւ նա ասէ. ե-
կայք յեօթներորդ աւուրն, և եթէ գտանիցէք զիս կենդանի՝ արա-
րէք որպէս ասացէքդ. քանզի բան ունիմ ընդ երանելի ծերոյն և նա
ընդ իս, որպէս զի որ յառաջիկացէ 'ի մէնջ՝ աղաչեսցէ զՏէր ամ զի ժո-
ղովեսցէ և զմնացեալն առ ինքն յեօթներորդ աւուրն։ Եւ գնացին զոհ-
նեալք 'ի նմանէ քրիստոսասէր արքն այնոքիկ և կացեալք զաւուրսն
զայն եկին դարձեալ յեօթներորդումն աւուր լսել նշանակելոյ երա-
նելի ծերակոյտն և գտին վախճանեալ և զնա. և լացին յոյժ յորդառատ
արտասուօք, և թաղեցին զնա մերձ առ ծերոյն առաջնոյ։ Եւ գնացին
գոհանալով զՏէր, որ յայտնեաց զայնպիսի առաքինութիւն հրաշափառ
այնոցիկ՝ որք էին ծածկեալք 'ի մարդկանէ։

։ Պատմէր մեզ ոմն 'ի հարանցն՝ եթէ այր ոմն քրիստոսասէր և բարեպա-

տրտմութեալ հարցանէր արգելականին ումեմն, և ա-
ղաչէր զի միայնակեաց լիցի։ Եւ ծերն ասէ. երթ վա-
ճառեա զինչս քո և տուր աղքատաց ըստ տեառն հրա-
մանին, և եկ առ իս։ Եւ երթեալ պտղատուփկան այն-
պէս արար։ Նոյն եկն, ասէ ծերն. ուսանիցես քեզ պա-
տուիրան չխօսել իսկ։ Եւ նա յանձին կալաւ և այլ ոչ
ևս խօսեցաւ։ Եւ սկսան ամենք զարմանալ պատմել
զնա։ Ասէ ցնա աբբան իւր. ոչ ինչ օգուտ առաւ, եկ ա-
ռաքեմ զքեզ 'ի վանս միաբանակեցաց յԵգիպտոս։ Եւ
ոչ ասաց ցնա կամ խօսել կամ չխօսել։ Եւ նորա կա-
տարեալ զպատուիրանն և եկաց անխօս։ Եւ կամեցաւ
փորձել զնա աբբան որ ընկալաւ եթէ խօսի արդեօք.
առաքեաց զնա յայնկոյս գետոյն յուխտ գարնանային
ժամանն, որպէս զի հարկաւորեսցի խօսել՝ եթէ ոչ կա-
րասցէ անցանել. և առաքեաց զկնի նորա եղբայր մի լռե-
լեայն տեսանել թէ զինչ առնիցէ։ Եւ իբրև եկն 'ի
գետն և ոչ կարէր անցանել, խոնարհեցոյց զծունկս իւր
յաղօթս, և իսկոյն եկեալ կոկորդիլոսն անցոյց զնա
յայնկոյս գետոյն։ Եւ եկեալ եղբօրն պատմեաց հօրն

ւոր և վարժեալ յոյժ արտաքին բանից հաւատարականաց, այլ և եր-
կիւղած յոյժ, եկն առ միայնակեաց ոմն և աղաչէր զնա առնել կրօ-
նաւոր զինքն։ Ասէ ցնա ծերն. եթէ կամիս զի ընկալայց զքեզ, երթ
վաճառեա զինչս քո և տուր աղքատաց ըստ բանի տեառն, և եկ այսր։
Եւ նա երթեալ արար զամենայն ըստ բանի ծերոյն և եկն անդր։ Ասէ
ցնա ծերն. կամիս լսել, զի և այլ պատուիրան եդից քեզ։ Ասէ
այրն. կամիմ յամենայն սրտէ, հայր։ Ասէ ծերն. առաւել լռութիւն,
զի բնաւ ոչ խօսեսցիս ընդ մարդոյ ումեք։ Իսկ աշակերտն այն այր ա-
ռաքինի և զգօն, և եկաց նա այնպէս զամս հինգ լռելով, որ և բնաւ ինչ
ոչ խօսեցաւ. և սկսան գովել և փառաւորել զնա ամենեքեան։ Ասէ ցնա
ծերն. առա այլ ոչ բարւոք իցէ կալ քեզ, այլ եկ առաքեցից զքեզ
յԵգիպտոս 'ի հասարակաց վանս։ Եւ նա հնազանդէր ամենայնի զոր
և կամէր ծերն. և առաքեաց ծերն զնա անդ, այլ ոչ ասաց նմա ծերն
թէ լռեա կամ խօսեա, բայց նա ունէր զառաջին իւր կանոնն լռելոյ.
վասն որոյ և ոչ ընդ ումեք ինչ խօսեցաւ։ Իսկ առաջնորդ վանիցն այ-
նորիկ կամեցաւ փորձել զնա, թէ անսուտ իցէ թէ ոչ. և առաքեաց
զնա առ այլ ոմն ծեր յայնկոյս գետոյն՝ յորժամ յորդեալ էր մեծ
զայն գետն, և ոչ ոք կարէր անցանել. և միայն՝ եթէ նշմարեսցէ զնա՝
միթէ առնիցէ թէ ոչ կարեմ անցանել։ Եւ իբրև գնաց նա, ծերն ա-
ռաքեաց զեղբայր ոմն զկնի նորա տեսանել թէ զինչ արասցէ։ Եւ իբ-
րև եկն 'ի գետն և ոչ կարէր անցանել, եդ ծունր եկաց յաղօ-
թըս. և ահա խոյթ մի որ է խեցի ծովու՝ եբարձ զնա և տարաւ յայն-
կոյս գետոյն։ Եւ իբրև եկեց զգործն ուր առաքեալն էր, եկն դարձեալ
'ի գետն անդր, և խեցին գազանն եկն դարձեալ և եբարձ զնա և եդ
յայնկոյս։ Իսկ եղբայրն այն որ առաքեցաւ զկնի նորա տեսանել զնա

զիրան, և հիացան ամենեքեան։ Դարձեալ եղև նմա յետ աւա-
կաւ աւուրց ննջել, և արձակեաց զբանն յարգելականն
և ասէ. եղբայր, թէպէտ և անխօս առաքեցեր զեղբայ-
րըս զայս առ մեզ, սակայն հրեշտակ էր էր։ Իսկ արգե-
լաւորն առաքեաց և ասէ. ոչ եթէ անխօս էր, այլ զի
զպատուիրանն եղից, թէ ոչ՝ ատենադպիր էր Յովհաննու
Ճարտարախօս։ Որ լուեալ զարմացան և փառս ե-
տուն Աստուծոյ։

ԱՍԷԻՆ վասն հօրն Սիլուանոսի՝ թէ երբեմն գնայր
'ի Սկիւթ ընդ ծերս, և կամեցեալ նորա զհնազանդու-
թիւն աշակերտին իւրոյ Մարկոսի ցուցանել, յաղագս
որոյ և սիրէր զնա, տեսանէ խոճքոր յանապատին, և
ասէ ցնա. տեսանե՞ս զփոքրիկ վիթիկն զայն, որդեակ։
Իսկ նա ասէ. այո, հայր, և զեղջիւրսն՝ որպէս գեղեցիկ
են։ Եւ զարմացան ծերքն ընդ պատասխանի նորա և շի-
նեցան 'ի հնազանդութիւն նորա։ Դարձեալ եղև՝ երբեմն
գնացեալ նոցա 'ի Սկիւթայ, և երթեալ 'ի լեառնն Սինեայ
և բնակեալ անդ՝ յղէր մայրն Մարկոսի երամանաւ և աղա-
տաւորօք զի երթիցէ տեսցէ զնա, և ծերն արձակէր
զնա։ Իսկ մինչդեռ կամէր գնալ, եկեալ ողջոյն թողուր
ծերոյն. առժամայն սկսաւ լալ և ոչ կամեցաւ գնալ։
Իսկ՝ յորժամ կամեցաւ ծերն յՍկիւթիս երթալ, ասէ Մար-
կոս. ես ոչ կամիմ գնալ աստի, և զատձեալ ոչ կամիմ

Թէ զինչ արասցէ. զարմանս վարդապետին և եկեալ պատմեաց զայս հօրն
վանիցն և եղբարցն ամենեցուն. և նոքա զարմացեալ էին 'ի վերայ պառա-
չելի բանին։ Եւ եկն նա 'ի վանսն կատարեալ զգործ հրամանաց հօրն։
Եւ զկնի աւուրց ինչ վախճանեցաւ երանելին այն և գնաց առ տէր
առ որ կարօտն էր. և Թաղեցին զնա սաղմոսիւք և օրհնութեամբ։ Եւ պա-
տուիրեաց հայրն վանիցն առ միաբանեալսն այն որ առաքեալսն զնա
անդ, և ասէ. Թէպէտ անխօսն և անլեզու ոմն առաքեցեր առ մեզ, այլ
հրեշտակ նոյ էր սա։ Իսկ միաբանեալսն գրեաց պատասխանի և ասէ.
ոչ անխօսն ոք, այլ հաւատոյ և բանաւոր յոյժ էր նա, բայց պահէր ըզ-
պատուիրանս իմ զոր ետու նմա. և նա լուեալ կայր այնպէս հնազանդ-
եալ յամենայնի։ Եւ նոքա լուեալ օրհնեցին զԱծ զաւուրն այնպիսի
հնազանդութեան մանգկանն։

• Եղ երբեմն հայրն Մարկոս 'ի Սկիւթայ և գնաց 'ի լեառն Սինեա
կեցեալ անդ. և պատուիրեաց վարդապետին Մարկոսի երամանաւ մայրն
Մարկոսի՝ որպէս զի առաքեսցէ զորդին իւր, զի եկեալ տեսցէ զնա։
Եւ իբրև եսու յինքն զնախապաղ իւր լուա բանին ծերոյն և կամէր գնալ,
և եմուտ 'ի խուցն հանգուցանել զծերն և գնալ, և վարդապետին կալաւ զնա
ողջ. և ոչ ել անտի և ոչ գնաց 'ի տես մօր իւրոյ։

• Ասէին վասն հօրն Սիլուանոսի՝ եթէ երբեմն կամեցաւ գնալ յԱ-
սորիս. իսկ Մարկոս աշակերտ նորա ասէ ցնա. ես ոչ կամիմ գնալ

թողուլ զքեզ, այլ անուս առաւ և կաց զերկս աւուրս։ Եւ յետ երրորդ աւուրն ննջեաց խաղաղութեամբ։

ՄԻՒՍ՝ վասն Յովհաննու աշակերտին Պօղոսի՝ թէ ունէր մեծ հնազանդութիւն. և էին 'ի անդուռն գերեզմանք, ուր բնակեալ էին նոքա։ Եւ էր 'ի անդուռն յայն բորենի, և եսես անդ ծերն քակոր և ասէ ցՅովհաննէս. երթ 'ի գերեզմանս և բեր անտի քակոր։ Եւ ասէ. Հայր, կասկածեմ 'ի բորենւոյն։ Եւ ծերն խաղալով ասէ. եթէ եկեսցէ 'ի վերայ քո, կապեա զնա և ած այսր։ Երթեալ եղբօրն ընդ երեկոն, եկն 'ի վերայ նորա բորենին. իսկ եղբօրն կամեցեալ ունել զնա, փախեաւ 'ի նմանէ։ Իսկ նորա զհետ մտեալ ասէ ցնա. Հայր իմ ասաց զի կապեսցես զքեզ։ Եւ կալեալ կապեաց զնա։ Իսկ ծերն նստէր առ դրանն և մնայր, և նորա եկեալ՝ ունելով կապեալ զբորենին, և տեսեալ ծերոյն զարմացաւ։ Ասէ. Հայր, որպէս հրամայեցեր ածի զսա։ Եւ ծերոյն կամեցեալ խոնարհեցուցանել զնա, զան եհար զնա և ասէ. անմիտ դու և անմիտ շուն ածեր։

ԾԵՐ՝ ոմն տնկեալ փայտ մի չոր և ասէ ցաշակերտն իւր. հանապազ դարմանեսցես զդա ջրով։ Եւ էր ջուրն հեռագոյն, որ յաւուրն անցեալ մի կարէր դառնալ։ Եւ աշակերտն առանց ամենայն գայթագղութեան զամն երկու

առաւ, և դու մի գնասցես, այլ մնա առաւ առ իս զերկս աւուրս։ Եւ բնակեալ նմա մնաց առ նա։ Եւ զկնի երից աւուրց ննջեաց եղբայրն Մարկոս։

։ Անկէն և վասն Յովհաննու աշակերտին Պաւղոսի՝ եթէ ունէր նա հնազանդութիւն մեծ. և էր մերձ առ նորա որջ մի, յորում բնակէր բինծ մեծ։ Իսկ ծերն տեսեալ 'ի անդին յայն բանջար մեղուշ՝ և ասէ ցաշակերտն իւր. գնացեալ բերցես զբանջարն զայն։ Եւ նա ասէ. և զինչ առնեմ եթէ գայ յայս բինծն։ Ասէ ցնա ծերն զնծութեամբ. եթէ գայ 'ի վերայ քո, կալեալ կապեա զնա և բեր առ ընդ քեզ։ Եւ գնաց եղբայրն այն յերեկոյին, և իբրև եսես զնա բինծն՝ զիմեաց 'ի վերայ նորա։ Իսկ նա ըստ բանի ծերոյն կալեալ զնա կապեաց և բերէր առ ծերն։ Իսկ ծերն հազացեալ մնայր նմա. և ահա գայր եղբայրն և ունէր ընդ ինքն կապեալ և զբինծն։ Եւ իբրև եսես ծերն, զարմացեալ և կամեցաւ խոնարհել զնա, եհար զնա և ասէ. յիմար, մեր բերես զկատաղին զայդ։ Եւ լուծեալ ծերոյն զբինծն՝ եթող գնալ 'ի տեղի իւր։ Զամենայն 'ի հնազանդել եղբօր ծերոյն, հնազանդեցաւ և բինծն նորա։

։ Դարձեալ մեկ վասն հօրն Յովհաննու կարճահասակի՝ եթէ գնաց նա երբեմն առ ծեր ոմն Թեբայեցի 'ի Սկիթէ, և նստաւ սպասաւորել յանապատին 'ի հնազանդութիւն ծերոյ։ Իսկ ծերն այն առեալ փայտ չորացեալ տնկեաց յերկիր և ասէ ցնա. յամենայն օր ոռոգեսցես զդա մի ման ամփոփով ջրով, մինչև պտղաբերեսցէ հանդէպ պտուղ եւ։ Եւ էր ջուրն հեռի յոյժ 'ի տեղւոջէն յայնմանէ այնչափ՝ մինչ զի յերեկոյին

յամենայն աւուր եբեր անկայն ջուր, և այսպէս արժանացաւ տեսանելն դալարութիւն և եբեր պտուղ: Եւ զարմացան ծերքն և փառաւորեցին զԱծ, և առեալ 'ի պտղոյն տանէր բաշխէր բազմաց և ասէր. առէք կերայք զպտուղ լսողութեանս թէ որպէս քաղցր է:

Ի ՍԱՀՄԱՆՍ Երուսաղէմի 'ի ձոր մի մեծ և խոր, յարուած էր վանս Ճգնաւոր կրօնաւորաց, և յեզր ծակուն բարձր քարայր մի. և եղբ̃ մի 'ի կրօնաւորաց վանացն երիտասարդ ցանկացաւ ելանել և բնակել անդ միայն, և աղաչէր զՀայր վանացն զի երթիցէ անդ, և Հայրն արգելոյր և չտայր թոյլ, և ասէ ցնա. որդեակ, ոչ կարես միայն բնակել անդ, զի դեռ ոչ ես ուսուցեալ զկարգս Ճգնութե̃ և ոչ հնազանդեցուցեալ զչար խորհուրդս մտաց քոց և ոչ 'ի չափ այլոց կրօնաւորացս հասեալ ես, և խնդրես 'ի գործ մտանել՝ որ առ քեզ քան զչափն աւելի է. միթէ անգիտանիս ես զխարդախութի̃ և զչար հնարս սատանայի՝ եթէ որպէս մարտնչի ընդ ծառայսն Այ̃: Լաւ է քեզ, որդեակ, սպասաւորելով եղբարցդ և յաղօթից նոցա շահել և ընդ նոսա զկարգաւոր ժամուցն զաղօթսն կատարել և զԱծ փառաւորել, քան զի միայն 'ի քարայրին բնակել և մարտնչել ընդ չար խորհրդոյն զոր արկանէ չարն 'ի միտս մարդկան. Տրն ասաց՝ եթէ ուր իցեն երկու և երեք ժողովեալ յանուն իմ, անդ եմ ես 'ի մէջ նոցա. բայց վայ միոյն, զի եթէ անկցի 'ի նենգաւորութի̃ և ձանձրանայ 'ի միտս իւր, ոչ ոք իցէ որ մխիթարէ և կանգնէ զնա: Եւ այլ բազում խրատ ետուր կրօնաւորին և ոչ կարաց խափանել 'ի գործոյն զոր կամեցաւ, և թոյլ ետ նմա առնել զկամս իւր: Եւ նա գնաց ընդ այլ կրօնաւորս եդեալ սանդուխս և ելեալ բնակեցաւ անդ, և զսանդուխսն առին: Եւ հրամայեաց միումն յեղբարցն Հայր վանացն տանել նմա հաց և ջուր ըստ չափոյն, և

գնայր և առաւօտուն գայր: Եւ արար այնպէս ամենայն աւուր անխափան, և զկնի երից ամաց կանաչացեալ ծառն արար պտուղս: Իսկ ծերն նորա առեալ զպտուղն՝ ուրախացեալ ցնծաց յոգի իւր վասն յայտնի նշանի հնազանդութե̃ հոգևոր որդեկին իւրոյ երանելւոյն Յովհաննու կարճիկին: Եւ առեալ ծերոյն զպտուղն զայն եբեր յեկեղեցւոջն և ասէ ցհարսն. առէք կերէք, զի ահա սա իցէ պտուղ հնազանդութե̃: Եւ իբրև լուան հարքն և ուտեան զպատուական պտղոյն զոր և կերան՝ ետուն փառս Այ̃ և գովեցին զհնազանդութիւնն՝ որ նման հրեշտակի զկամս առնել զկարգ:

նա խաղացուցանէր զզամբիկն և հանէր 'ի վեր ։ Իսկ յետ սակաւ ժամանակաց որ 'ի սկզբանէ թշնամին էր մարդկան բանսարկուն՝ նեղէր զնա չար խորհրդովք և ընկենոյր 'ի միտս նորա հպարտութի, և ինքնին հաճէր ընդ բարի ձգնութին ։ Իսկ 'ի միում աւուր այլակերպեցու սատանայ որպէս լուսեղէն հրեշտակ և երևեցաւ նմա և ասէ. վասն քո սուրբ ձգնութեդ և անհանգիստ աղօթիցդ և հրեշտակակրօն վարուցն առաքեաց զիս տէր ած զի բնակեցայց ընդ քեզ և սպասաւորեցից սրբութեանդ քո ։ Ասէ միայնակեացն. զինչ բարի գործս արարի որ հրեշտակ սպասաւորէ ինձ ։ Ասէ բանսարկուն. զամենայն զոր ինչ առնես՝ մեծ է և ընդունելի առաջի այ, որ թողեր զերկիր և զամենայն վայելչութիս և զփափկութիս երկրի և առեր զխաչ քո, և պահօք և աղօթիւք գնացեր զհետ Քրի, և դարձեալ թողեր զկանանս և ելեալ բնակեցար միայն ընդ հրեշտակս յայսմ քարածերպ վիմիս, և զիարդ ոչ ծառայեն քեզ ։ Այսպիսի պատրողական բանիւք ընկէց զտառապեալ միայնակեացն 'ի սնափառութի. և յամ ժամ երևէր նմա որպէս հրեշտակ և խօսէր որպէս մարդ ։ Իսկ 'ի միում աւուր գողք մտին 'ի տան մեծատան առն միում և բազում ինչս առին և թաքուցին յանկարծ տեղիս ։ Իսկ այրն 'ի բազում տրտմութենէն ընթանայր առ միայնակեացն 'ի պատմել նմա զեղեալ գործն. և մինչդեռ երթայր, յառաջեաց դևն 'ի քարայրն և ասէ ցմիայնակեացն. այր մի գայ առ քեզ, որոյ անուն է Մարուզան, որոյ գողք մտին 'ի տունն 'ի գիշերի և գողացան բազում ինչս և թաքուցին յայս նիշ տեղւոջ ։ Իսկ յորժամ գնաց այրն, աղաղակեաց 'ի ներքուստ 'ի վեր և ասէ. օրհնեա, հայր սուրբ ։ Իսկ նա խոնարհեցաւ 'ի պատուհանէն և ասէ. մի տրտմիր, Մարուզան, զի գողքն որ գողացան զինչսն քո՝ թաքուցին յայս նիշ տեղւոջ, երթ խնդիր փութապէս և գտցես ։ Իսկ այրն զարմացաւ ընդ կոչումն անուանն իւրոյ և ընդ գիտութի գողոցն. արագապէս երթեալ 'ի տեղին և եգիտ զամենայն զինչս իւր, և համբաւեաց ընդ ամենայն երկիրն ընդ այն՝ եթէ միայնակեացն որ 'ի քարածերպ վիմին է՝ սուրբ մարգարէ է. և պատմէր եթէ որպէս յառաջագոյն ասաց զանունն և զգողոցն և զտեղւոյն ։ Իսկ ամենայն սահմանք գաւառին. այնորիկ արք և կանայք

ընթանային առ նա և որպէս 'ի մարգարէէ լսէին բանս
'ի նմանէ, և մեծապէս փառաւորեցաւ անուն նորա։ Այլ
յամենայն ժամ ասէին գեղջն նմա զոր ինչ լինելոց էր,
և նա դարձեալ ասէր այնոցիկ որ գային առ նա։ Իսկ
հայր վանացն և կրօնաւորքն յոյժ սքանչանային և փա-
ռաւոր առնէին զԱծ, որ 'ի սակաւ ժամանակս այսպիսի
շնորհս ետ միայնակեցին։ Այլ երկու աւուրբ յառաջ
քան զօրն համբարձմանն առեալ երեւեցաւ նմա սատա-
նայ որպէս հրեշտակ և ասէ. գիտասջիր, հայր սուրբ,
որ վասն քո արժանաւոր աղօթիցդ գալոց եմ առ քեզ և
այլ հրեշտակք զի բարձցեն զքեզ մարմնով և հանիցեն
յերկինս, և տեսցես զփառս երկնայինս զոր պատրաս-
տեալ է քեզ Ած զանպատմելի գեղեցկութիւ։ Այլ զայս
ասացեալ վերացաւ որպէս թէ յերկինս։ Իսկ ողորմած
և մարդասէրն Ած որ ոչ կամեցաւ զկորուստ այնպիսի
ճգնութե նորա, ընկէց խորհուրդ 'ի սիրտն զի կոչեսցէ
զհայր վանացն առ ինքն և պատմեսցէ նմա զամենայն։
Այլ յորժամ տարաւ սպասաւոր աբեղային զհացն և ըզ-
ջուրն, խոնարհեցաւ 'ի պատուհանէն և ասէ. կոչեա
առ իս զհայրն, բեր և զանդուխն զկնի իւր։ Այլ յոր-
ժամ գնացին, ել հայրն 'ի վեր առ միայնակեացն և ող-
ջունեալ զմիմեանս՝ ասէ հայրն. ընդէ՞ր կոչեցեր զիս 'ի
վեր։ Ասէ միայնակեացն. զի՞նչ փոխարէնս հատուցից
քեզ, հայր պատուական, զոր ընդ իմ անարժանութիւ
արարեր։ Ասէ հայրն. և զի՞նչ բարի արարի քեզ, որ-
դեակ։ Այլ նա ասէ. բազում և մեծամեծ բարութիւ
արարեր ինձ մեղաւորիս. քանզի քո զգեցայ զհրեշտա-
կակրօն կարգ կրօնաւորութե, քո բնակեցայ 'ի բարձր քա-
րայրի և քո արժանաւորեցայ տեսանել զհրեշտակս և
յարաժամ խօսել ընդ նոսա, և ձեր աղօթիւք ընկա-
լայ շնորհս նախագիտութե և մարգարէութեան։ Այլ
զայն լուեալ հայրն զարհուրեցաւ զարմացաւ և ասէ.
վայ ինձ, որդեակ, ով գերի և թշուառական, դու ար-
ժանաւորեցար հրեշտակ տեսանել և մարգարէանալ.
վայ քեզ, եղկելի և վատաշնորհ. ո՞չ ասէի քեզ՝ մի՛ ե-
լանել 'ի քարայրս յայս, զի մի՛ մոլորեսցին միտք քո 'ի
չար դիւաց, վայ քեզ որ խաբեցար 'ի սատանայէ։ Ասէ
միայնակեացն. մի՛ զայդպիսի բանս ասեր ընդ իս, հայր,
զի ես քո աղօթիւք հրեշտակ տեսանեմ, և իմանելոց

են բազում հրեշտակք յաւուր համբարձման տեառն և հանեն զիս յերկինս մարմնով և տեսից ես զՔս և աղաչեցից զնա՝ որ և զքեզ անդ հանցէ և վայելեցես ընդ իս յանապատ ուրախութիւն։ Իսկ հայրն բախեաց զերեսս իւր և ասէ. այսահարեցար, որդեակ, և ցնորեցան խելք քո, բայց ոչ իջից աստի մինչ տեսից զոր ինչ լինելոց է. ես զպիղծ հրեշտակ ոչ տեսանեմ, այլ յորժամ եկեսցեն առ քեզ՝ ասա ինձ։ Իսկ խոնարհեցուցեալ զգլուխն իւր 'ի վայր՝ հրամայեաց սպասաւորին առնուլ զսանդուխն 'ի տեղւոջէն, և եկաց առ միայնակեցին 'ի քարայրին զերկու օրն, և մեծաւ ճգնութբ պաղատանօք աղաչէր զԱծ վասն փրկութեան խաբեալ աբեղային։ Իսկ յետ երկու աւուրն եկին դևքն 'ի կերպս հրեշտակաց. և ասէ՝ եկին, հայր, հրեշտակքն։ Իսկ նա զիրկս առեալ միայնակեցին և անցեաց զձեռս իւր ընդ պարանոցին և աղաղակեաց մեծաձայն. տէր Յս Քս և բան Այ, օգնեա մոլորեալ ծառայիս քո և մի տար 'ի ձեռս բանսարկուին։ Իսկ դևքն քարշէին զտառապեալ աբեղայն և կամէին յափշտակել 'ի գրկացն, և նա Այ անուամբն սաստեաց նոցա. և նոքա կորզեցին զկապերտն յուսոյն և վերացուցին մինչև յօդս 'ի բարձունս և անյայտ արարին. և յետ երկուց ժամուց տեսանէին ըզկապերտն որ գայր 'ի վերուստ և անկաւ. և պատառեցաւ 'ի բազում մասունս։ Իսկ ասէ հայրն ընդ խաբեալ կրօնաւորն. տեսանես ով տառապեալ, թէ որպէս արարին դևքն ընդ քո կապերտն, և զայն ընդ քեզ կամէին առնել, և որպէս զՍիմոն կախարդն կամէին ընկենուլ զքեզ 'ի բարձանց յերկիր և չարաչար պահանջել 'ի քէն զհոգիդ։ Յայնժամ կոչեաց հայրն զկրօնաւորսն և կանգնեցին զսանդուխն և իջոյց զմիայնակեացն և տարաւ 'ի վանսն և կացոյց զնա 'ի սպասաւորութիւն հացին և խոհակերացին, զի ծառայեսցէ եղբարցն 'ի սեղանսն, թերևս ընկճեսցի հպարտացեալ միտքն իւր։ Իսկ պատուիրէր ամենայն եղբարցն չտալ ամենևին զմիտս իւրեանց 'ի պատրանս բանսարկու խորհրդոյն ոչ զցայգ և ոչ զցերեկ, զի ամենևին ոչ դադարեն 'ի պատերազմելոյ ընդ այնոսիկ որ կամին կեցուցանել զհոգիս իւրեանց։

ՄՆԱՑՈՐԴՔ

յերկրորդ թարգմանութեան

Ասէ հայրն Նոյան՝ եթէ հնազանդութիւն և պահք հնազանդողին զգազգանս :

ՄԻԱՑ հայրն Մրսէնիէ՝ եթէ հնազանդութիւն և խոնարհութիւն ըծեալք հնազանդողին զգեստն :

ՄԻԱՑ ծեր ոմն՝ եթէ գնաց երբեմն մեծն Մակարիոս եղիպտացւոյ 'ի վանս մենակեաց, և գտեալ առաքինական վարդապետութեանցն առէ ցաւաքինոտ վանից. ունիս առաջնորդայր ոք որ կեալ կամեցի : Այլ նա ասէ. ամենեքեան կամին կեալ, տէր սուրբ : Դարձ նա դարձեալ ասէ. ունիս զոք որ ստացեալ իցէ ճշմարիտ հնազանդութիւն : Այլ նա եբեր եղբայր մի և կացոյց զնա 'ի սառսուռ որբոյն 'ի ժամու ընթրեաց : Դարձ զկնի ճաշակեմանն առեալ ջուր եղբայրն արկ 'ի ձեռն սրբոյն Մակարիոսի, և լուաց զձեռս, և ապա ասէ զնա Մակարիոս. արդ բեր զի և ես արկից ջուր 'ի ձեռս քո և լուացից : Այլ նա 'ի հնազանդութենէն ոչ առնել՝ ասել ոչ զօրեաց, այլ կալեալ զձեռն լուացաւ : Այլ սիրեաց ծերքն զնա յոյժ վասն կատարեալ հնազանդութեան նորա, և ձեռնադրեաց զնա քահանայ և տուաւ ընդ իւր : Այսպէս սիրելի է հնազանդութիւն մարդկան և այ :

ՄԻԱՑ հայրն Յովսէփոս՝ եթէ զոր օրինակ գոյն արքունական ծիրանեաց ոչ թափեցի, և դարձեալ և առաք ծառայ փափուկք դիւրաւ դարձցի ուր և ձգեսցէ ոք, այսպէս է և որք նոր գայցեն 'ի կրօնաւորութիւն, եթէ հնազանդեսցին հարցն՝ դիւրաւ ուղղին 'ի ճանապարհս կենաց :

ՄԻՒՆ և վասն հօրն Մովսեթայ՝ եթէ էր նա խոնարհ յոյժ. և զի յամեալ էր նա յաշակերտութեան մե-

ծի ծերոց եգիպտացւոց, տեսեալ էր նա և զՀայրն Սի- սոյի և զՀայրն Պիմէն, և բնակէր նա 'ի լեառն Սինա։ Սա գնաց երբեմն ումն 'ի տղայոց հարցն առ նա և ասէ ցնա. ո՞րպէս կեաս, հայր, յանապատս յայս։ Պատաս- խանի ետ և ասէ. պահեմ զերկուս աւուրս, հայր, և ուտեմ որ ինչ մէջ մի հաց։ Ասէ ցնա ծերն. լուր ինձ, որդեակ, և կերիցես յամենայն աւուր զկէս հացին այ- նորիկ։ Սա նա արար նոյնպէս ըստ հրամանի ծերոյն, վասն հնազանդութեան զառավարականն զայն պահս քակեաց։

ԱՍԱՑ հայրն Պիմէն՝ եթէ կատարեալ հնազանդու- թիւն օրինակ հնազանդութեանն այս է. իբր զի այն որ գրեալ է՝ թէ սիրեսցես զտէր զԱծ, նա և Ած սիրեսցէ զքեզ։

ԱՍԱՑ հայրն Սիսոյէս ցեղբայր ումն. եկ ստասցուք զհնազանդութիւն, զի 'ի նմանէ ծնանի խոնարհութիւն և համբերութիւն և երկայնմտութիւն և եղբայրսիրութիւն և սէր եւս, և սոքա են վահանք հոգւոց մերոց։ Դարձեալ ասէ. եկ, ով եղբայր, 'ի հնազանդութիւն ճշմարտութեան, յորում իցէ խոնարհութիւն և զօրութիւն, ուրախութիւն և համբերութիւն և եղբայրսիրութիւն, ողջախոհութիւնս, զղջութիւն և սէր. քանզի որ ոք ունիցի բարւոք և հաս- տատուն հնազանդութիւն, նա կատարէ զամենայն պա- տուիրանս Այ։ Դարձեալ ասէ. կրօնաւոր որ պահէ և աղօթէ յաճախ, և ընդ ծերոյ իւրոյ հնազանդութիւն ոչ ունի, նա և ոչ մի ինչ առաքինութիւն ունի, և բնաւ ոչ գիտէ թէ զինչ է կրօնաւորութիւն կամ առաքինութիւն։

ԽՆԴՐԷՐ ումն զՀայրն Սարմատաս և ասէ. տուր ինձ, հայր, պատուիրան զի պահեցից զնա։ Ասէ ցնա ծերն. տաց քեզ պատուիրան, որդեակ, որպէս և խնդրեցեր. մի թողցես զկին ոք մտանել 'ի սենեակ քո, և մի բացցես զաչս քո տեսանել զնա, և մի ընթեռնուր զծածկեալ թուղթս նոցա, և մի նկարեր մտօք զգեղս նոցա. վասն զի թէ- պէտ այս գործ 'ի կատարեալ մեղաց ոչ է, այլ պատճառ մեծի աշխատութեան և կորստեան է 'ի միտս քո. վասն այսորիկ 'ի բաց մերժեալ լիցին 'ի մտաց քոց այդ։ Այլ 'ի գործն այդ կատարեալ հասանել մարդկան անկար է, որդեակ. բայց զկարեւորն զայն և զզօրաւորն հնազան- դութիւն հարցն հրամանաց կալցես յանձին քո հաստա- տեալ և կեցցես։ Սա գնաց եղբայրն շահեալ և օգտեալ։

ՍԻՆԿԼԻՏԻԿԷ ասէ. որ 'ի միաբանութիւն եղբարցն

կեցցէ, սաստկագոյն պարտ է նորա հնազանդութիւն, զի հնազանդութիւն բերէ յինքն զամենայն առաքինութիւնս. և պարտ է առաջնորդին զի իմաստութեամբ առաջնորդեսցէ անձին, մի խնդրել զանձին և մի ծառայել իւրն ախտի, այլ հնազանդել հօր հոգևորի: Արդ որք հեռացեալ եմք յաշխարհէ և յամենայն հոգոց նորա՝ մի գործեսցուք անօրէնս ՚ի նմա, և մի ասասցուք՝ անդ փառս ունէի և աստ անարգ եմ, անդ մեծատուն և աստ աղքատ. այս ոչ եւս յիշելի է մեզ, այլ հնազանդել հարցն որոց և կրօնից նոցին և հրամանացն:

ԾԵՐՈՅ ումեմն էր աշակերտ, և կամէր փորձել զնա զի կայցէ առ նմա մինչև հասցէ ՚ի կատարեալ հնազանդութիւն, և ասէ ցնա. առ զգիրս մեր զայս և ընկեա զդա ՚ի թոնիր վառեալ: Իսկ գնացեալ եղբայրն արար զհրամայեալն ՚ի ծերոյն առանց յերկմտանաց: Իսկ իբրև ընկեց անդ զգիրքն աւետարանին, առժամայն շիջաւ հուրն և ոչ վնասեաց գրոյն: Արդ զայս արար ծերն, զի մեք ծանիցուք թէ որքան բարի իցէ հնազանդութիւնն, և քանզի նա է ամենեցուն դուռն արքայութեանն երկնից:

Այր ոմն կրօնաւոր բնակեալ ՚ի միաբանութեան վանս, և ունէր ընդ ինքեան զորդի իւր: Եւ հայր վանացն կամեցաւ փորձել զնա և ասէ ցնա. մի բնաւ խօսեսցիս ընդ որդւոյ քում և մի տար խօսել նմա ընդ քեզ, այլ համարեա զնա որպէս զօտար ոք: Իսկ նա խոստացաւ առնել զայս. և եկաց նա բազում ամս և ոչ խօսեցաւ ընդ նմա: Յետոյ յետ աւուրց ինչ մերձեցաւ օր կոչմանն որդւոյ իւրոյ և մերձ էր ՚ի մահ, ասէ ծերն ցհայր նորա. գնա և խօսեա ընդ որդիդ քո: Եւ նա ասէ. թէ կամիս՝ պահեսցից զպատուիրանս քո խրատս: Ասէ ծերն. արասցես այդպէս: Իսկ ննջեաց որդին, և հայրն ոչ խօսեցաւ ընդ նմա. և զարմացան ամենեքեան, զի յօժարութիւ կատարեաց զայն ՚ի փառս այ:

ԵՂԲԱՅՐ ոմն բնակէր ՚ի Սկիւտէ և կամէր գնալ ՚ի հունձս, և գնացեալ առ ծեր ոմն ասէ. տուր ինձ բան, հայր, զի գնամ ՚ի հունձս: Ասէ ցնա ծերն. և եթէ ասացից քեզ բան ինչ, արասցե՞ս զայն: Պատասխանի ետ եղբայրն և ասէ. այո լսեմ քեզ, հայր: Ասէ ցնա ծերն. գնացեալ ՚ի հնձոց հրաժարեա, և եկ զի պատմեցից քեզ զինչ արասցես: Իսկ գնացեալ եղբայրն հրաժա-

բնաց 'ի հնձոց և եկն առ ծերն ։ Ասէ ցնա ծերն . գնա՛ցեալ նիստ 'ի սենեկի քո և պահեսցես յերեկոյէ մինչև ցերեկոյն, և հաց և աղ միայն ճաշեսցես, և եկեսցես և այլ ինչ ասացից քեզ ։ Եւ գնացեալ եղբայրն արար զայն և եկեալ պատմեաց ծերոյն ։ Իսկ ծերն իբրև ետես զնա զի մեծի առաքինութեան հնազանդութեան է, ուսոյց նմա զկարգ նստելոյ 'ի սենեկի ։ Եւ գնաց եղբայրն 'ի տունն իւր, և անկեալ յերկիր ողբայր ջերմ արտասուօք զե՛րիս աւուրս և զգաստ զղջութեամբ ։ Յետ այսորիկ սկսան խորհուրդք իւր շփոթել զմիտս և ասել՝ եթէ ահա ե՛ղեր մեծ այր և առաքինի ։ Եւ նա դնէր առաջի զբազ՛մութիւն մեղաց իւրոց և խոնարհէր յոյժ այնու ։ Դար՛ձեալ ասէին խորհուրդք նորա . մեծապէս մեղաւոր ես դու, և ոչ գոյ քեզ յոյս փրկութեան ։ Իսկ նա դարձեալ ասէր . թէպէտ և յոյժ մեղաւոր եմ ես, այլ արարից զսակաւ աղօթս և զկարգ իմ, և յուսամ յողորմութիւն այ անթիւ զի թերևս ողորմեսցի ինձ ։ Իսկ իբրև յեր՛կուց կողմանցն յաղթեցաւ թշնամին, յայնժամ երևե՛ցաւ նմա դևն դէմ յանդիմանն և ասէ ցնա . ձանձրա՛ցայ ընդ քեզ, այր դու ։ Ասէ ցնա եղբայրն . ընդէ՞ր և կամ ինչ պատճառի վասն ։ Ասէ ցնա դևն . եթէ բարձ՛րացուցանեմ զքեզ՝ դու փախուցեալ իջանես 'ի խոնար՛հութիւն, և եթէ խոնարհեցուցանեմ՝ դու փութաս և ելանես 'ի բարձրութիւն ։ Ասէ ցնա եղբայրն . տէր է զօրութիւն իմ և ես յուսամ 'ի նա ։ Եւ դևն հալածեալ՝ եղև աներևոյթ ։ Իսկ եղբայրն կրկին զգաստացեալ շնո՛րհիւն այ և խրատովք ծերոյն՝ եղև ընտրեալ կրօնա՛ւոր 'ի ձեռն հնազանդութեան հարցն և փառաւորէր զԱծ ։

Այր ոմն եղև կրօնաւոր և գնացեալ բնակեցաւ 'ի վանս, և եթող երիս որդիս 'ի քաղաքի . և իբրև եկաց 'ի վանսն զերիս ամս, սկսան խորհուրդք իւր նեղել և տխրել զնա վասն մանկանցն ։ Իբրև ետես զնա հայրն վանից տրտմալից տխրեալ, և ոչ գիտէր զպատճառն տրտմու՛թեան, եհարց զնա և ասէ . զի՞ տրտմեալ ես ։ Յայն՛ժամ եղբայրն պատմեաց նմա և ասէ . երիս որդիս ունիմ 'ի քաղաքին, և կամիմ զի և զնոսա բերից աստ ։ Եւ հրամայեաց հայրն գնալ և բերել զնոսա 'ի վանսն ։ Եւ իբրև գնաց 'ի քաղաքն, եգիտ վախճանեալ զերկու որդիսն . այլ զմին առեալ զայն և զնոսա ընկերից իւրոց ա՛

ռեալ եկն 'ի վանսն, և հրամանաւ հօրն ետ զմանուկն 'ի տուն հայագործաց վանիցն։ Իսկ հայրն վանիցն եկն 'ի տուն հայագործին, և իբրև ետես զմանուկն համբուրեաց զնա և ասէ ցհայր նորա. դու սիրես զսա յոյժ։ Իսկ նա ասէ. այո, հայր, սիրեմ զսա։ Ասէ հայրն. գիտեմ զի սիրես դու զսա, այլ առեալ զսա ձգեսցես 'ի ջեռուցեալ այն փուռն։ Ո՛վ ողորմութեանց քոց Տէր, և զի հնազանդեալ որբոյ հօրն հրամանաց երանելւոյն այն այր հայր մանկանն՝ առեալ առժամայն զմանուկն ձգեաց 'ի բորբոքեալ յայն հուրն, և եղև սքանչելիք մեծ. զի իբրև զհնոց երից մանկանցն եղև և սա, քանզի 'ի ցօղ փոխեցաւ բոց փռանն և ոչ կիզեաց զմանուկն և ոչ մազ մի վնասեաց նմա. և եղև սա իբրև զպատարագն Աբելի և Աբրահամու նախահօրն, նոյնպէս ամբողջ պահեցաւ մանուկս այս շնորհօքն Տեառն Այ։ Եւ որք լուանն գոհանային զԱյ. քանզի հանեալ զմանուկն 'ի փռանէն կարմրացեալ գեղեցկութեամբ և 'ի քրտանցն՝ ետ ցհայր նորա և ասէ. այսպէս սքանչելի իցէ պտուղ հնազանդութեան։ Եւ հիացեալ փառս տային Այ։

ԱՍԱՑ ծերն՝ եթէ գրեալ է 'ի սեստանէ եթէ յառաջագոյն վիշտք և նեղութիւնք ունիցին, զի սկիզբն ամենայն գործոյ աշխատութեամբ եղիցի լինել. և ամենայն ոք որ փախիցէ 'ի վշտացն սկզբանէ գործոց, զրկի նա 'ի գիտութենէն Այ. քանզի սկիզբն ուսմանց գրոց աստուածայնոց աշխատութեամբ լինի եւս 'ի մանկութեան։ Նոյնպէս և կրօնաւոր աշխատութեամբ ստանայ զհնազանդութիւն, և այսպիսեօք լինիցի նա որդի Այ և ժառանգակից Քսի։ Քանզի և զայս խնդրէ Քս 'ի կրօնաւորէ և յամենայն քրիստոնէէ, որպէս զի հետևեսցուք սուրբ գրոց. և զոր ասասցուք 'ի նոսա բանիւք՝ զայն գործովք արասցուք, և զի հնազանդեսցուք առաջնորդաց մերոց և հարց հոգևորաց։

ԵՂԲԱՅՐ ոմն տրտմեցաւ յումեքէ և յարուցեալ գնաց 'ի սենեակս առ ծեր ոմն և ասէ ցնա. հայր, տրտում է անձն իմ։ Ասէ ցնա ծերն. ընդէ՞ր, եղբայր։ Պատասխանի ետ եղբայրն և ասէ. զի տրտմեցոյց զիս ոմն յոյժ և զրգռէ զիս դեւն հատուցանել նմա առաւելապատիկ։ Ասէ ցնա ծերն. եթէ լսես ինձ և հնազանդիս զոր ասեմ՝ փրկեսցէ զքեզ Ած յախտէդ յայդմանէ։ Իսկ նա ուխտեաց նմա առնել զոր ասէ։ Ասէ ցնա ծերն. զնա

'ի սենեակ քո և աղօթեա 'ի բոլոր սրտէ և օրհնեա զնա յաղօթս քո: Գնաց եղբայրն և արար այնպէս, որպէս և ասաց ծերն, շաբաթ մի. և ջնջեաց ած զպատմութիւնն զայն 'ի սրտէ նորա վասն հնազանդութեան իւրոյ:

ԽՆԴՐԵԱՑ ոմն հնազանդեալ էր ընդ ձեռամբ ծերոյ ումեմն մեծի, և եհարց զնա եղբայրն և ասէ. հայր, գրեալ է թէ բազում վշտօք պարտ է մեզ մտանել յարքայութիւն այ. իսկ ես ոչ ինչ վշտանամ վասն արքայութեանն երկնից, և երկնչիմ թէ կորուսից զանձն իմ: Ասէ ցնա ծերն. մի տրտմեսցիս, որդեակ, զի ամենայն ոք որ տայ զանձն իւր 'ի հնազանդութիւն հոգևոր հօր իւրոյ, այնպիսին ոչ ևս հոգասցէ ինչ. քանզի հասանել ունի նա հանգստեան յաւիտենից, և նմա բացեալ է դուռն առագաստին, որդեակ. քանզի հնազանդելոցն երկբայութիւն ոչ գոյ մտանել յայն հանգիստն:

ԾԵՐ ոմն ունէր աշակերտ սուրբ, որ ունէր հնազանդութիւն յոյժ. և ոչ չափ ընդդէմ և խոտորնակս ասէր ծերն, զամենայն արագապէս և հաւատով և սիրով և ուրախութեամբ կատարէր. և յորժամ պիտոյ լինէր՝ տայր նմա ծերն չուխայ, և յորժամ կարէր և կազմէր բարւոք և աւարտէր զնա՝ հարցանէր ցնա ծերն և ասէր. կարեցե՞ր զայդ, որդեակ: Եւ նա ասէր. այո՛ կարեցի, հայր: Ասէր ցնա ծերն. երթեալ տացես զայդ այս ոմն եղբօր: Եւ տանէր նա այնպէս ուրախութեամբ, և ծերն այլ ևս տայր նմա. և զայս առնէր նա բազում անգամ: Եւ զամենայն աւուրս կենաց իւրոց ոչ տրտմեցաւ նա և ոչ ձանձրացաւ և ոչ անհնազանդեցաւ ծերոյն, և զոր ինչ ասէր նմա ծերն՝ լսէր նա որպէս 'ի բերանոյ այ երանելին այն եղբայր:

ՅՈՀԱՆՆԷՍ սաբայիտն արժանաւոր [illegible] ինչ պատմեաց մեզ՝ թէ 'ի վանսն իմ յԱսիոյ, քանզի անտի էր [illegible], ասէ՝ ածեալ էր անդ ծեր մի 'ի բացայայտ կողմանէ անտի, և էր յոյժ պղերգ և անյագ. և [illegible] զայս ոչ զատեալ զնա, ասէ, այլ զի [illegible] [illegible]: [illegible] ոչ գիտեմ թէ որպէս [illegible] աշակերտս մանուկ մատաղ՝ անուն նորա [illegible], [illegible] 'ի մանկութենէ կամաւ իւր և խնամոտն խորհրդով, [illegible] և [illegible] ծերոյ [illegible] հնազանդեալ նմա, [illegible] [illegible] հանդարտ [illegible] էր նա: Օ ի

ոչ միայն անարգանօք և անպատուութբ՝ այլ և գան հար֊
կանելով յամենայն օր տանջէր զնա. և նա համբերէր
այնպիսի անարգ ծերոյն և անողորմ բարուց նորա, զի
և ոչ բանիւ միով տրտունջ հանեալ էր 'ի բերանոյ իւր֊
մէ. և տեսանէի ես յամենայն աւուր որպէս գնածոյ ծա֊
ռայ զնա 'ի չարչարանս: Յաւուր միում հանդիպեալ
նմա ասացի. զի՞նչ իցէ, եղբայր Ակակիէ, որպիսի ես
այսօր: Եւ նա որպէս 'ի տեսանել իւր երբեմն զաչսն ինձ
ցուցանէր կապուտակեալս, և զպարանոցն և զգլուխն գան
հարեալ և վիրաւորեալ եցոյց ինձ: Եւ ես ծանեայ զի
վաստակաւոր է մանուկն՝ ասացի ցնա. բարւոք բարւոք,
համբերեա և օգտեսցիս յոյժ: Եւ կատարեաց անդ առ
անողորմ ծերն ամս ինն, և ոչ ել 'ի նմանէ և ոչ անհնա֊
զանդ եղև նմա և ոչ մի՝ յայնպիսի տանջանաց միջի գա֊
լով: Եւ զկնի ինն ամաց փոխեցաւ առ տէր, և թաղե֊
ցին զնա 'ի գերեզմանս հարցն: Եւ յետ հինգ աւուր
գնաց ծերն որ վերակացուն էր Ակակիոսի՝ առ վերակա֊
ցու մեծն և ասէ ցնա. հայր, եղբայրն մեր Ակակիոս մե֊
ռաւ: Ասէ ծերն. հաւատա ինձ, եղբայր, ոչ հաւատամ
եթէ Ակակիոս եղբայրն մեռաւ: Ասէ ցնա. եկ և տես,
հայր, զի ոչ ստեմ: Եւ եկեալ ծերն փութանակի գնաց
'ի գերեզմանն և ասէ. ա՞յս է գերեզմանն Ակակիոսի զոր
համարիս մեռեալ: Ասէ. այո, հայր, այս իցէ: Իսկ ծերն
մեծ և վերակացուն ձայնեաց որպէս կենդանւոյ առ ճշ֊
մարիտ ննջեցեալն և ասէ. եղբայր Ակակիէ, մեռա՞ր:
Իսկ նա որ բարեմիտն էր և լուռ, և յետ մահուան իւ֊
րոյ երևեցոյց զհնազանդութիւն իւր և ասէ առ մեծն.
զիա՞րդ, հայր, 'ի մարդկանէ որք զգործ հնազանդութե
ունին՝ մեռանել կարեն: Յայնժամ ասէ մեծն ցծերն
այն. ով դու, տես զի ոչ է մեռեալ որդի հնազանդու֊
թեանն, և զիա՞րդ համարեցար մեռեալ զկենդանին նա֊
հատակն զճշմարիտ հնազանդութեան զերանելի մանուկն Ա֊
կակիոս: Յայնժամ ծերն որ էր յառաջագոյն վերակա֊
ցու Ակակիոսի՝ զահի հարեալ անկաւ 'ի վերայ երեսաց
իւրոց արտասուօք, լայր դառնապէս և ասէր ցհարսն.
ես ինքն սպանի զնա: Եւ արար անձնական մեծ գերեզ֊
մանի նորա, և անդ այնուհետև խստութբ և զղջա֊
տութբ զամենայն աւուրս իւր լայր ողով մեծաւ և կոծէր:

ՊԱՐՁՆԱՅ. պատմեաց նոյն ծերն՝ թէ հարցի վասն

շխնութեան անձին ցոմն յեղբարցն որում անունն էր Նի-
քակեռնէ, որ հնգետասան ամս ունէր 'ի վանս միաբա-
նակեցաց. որ մանաւանդ յամենեցունց անիրաւէր և հա-
մբերեալ լինէր 'ի սպասաւորացն յամն կախն և 'ի նստելն
'ի սեղանն, քանզի էր մարմնով փոքրահասակ յոյժ և
անժուժկալ լեզուաւ։ Իսկ ես ասեմ ցնա. Նայեա՛ 'ի քեզ,
եղբայր Նիքակեռնէ, ընդէ՞ր 'ի սեղանոյդ ամենայն ա-
ւուր հալածիս, և անընթրիս բազում անգամ ննջես։
Իսկ նա ասէ. հաւատա ինձ, հայր, եթէ օրհնիմ կրօ-
նաւոր՝ ոչ իշխեն զիս այսպէս տանջել, և ես այսուհետև
գիտեմ զմեծութին զայն, վասն այն համբերեմ, վասն
զի առանց փորձելոյ ոսկին ոչ կատարի։ Իսկ կայր մնայր
այսպէս Նիքակեռնոս 'ի հալածանս և 'ի կատականս։
Իսկ 'ի նոյն ամի փոխեցաւ 'ի տէր, և 'ի ժամ փոխմանն
ասաց ցհարսն. գոհանամ զձէնջ և զայ, զի վասն փոր-
ձելոյ զիս 'ի ձէնջ և հալածելոյ կատականօք ըստ փըր-
կութեն իմյ՝ անփորձ մնայի ես 'ի դիւացն ահա հնգե-
տասան ամ։ Զայս այսպէս խոստովան եղև որոց կային
անդ սուրբ հարքն, և ասացին. Ճշմարտիւ անփորձ լի-
նէին 'ի դիւաց որք ուրացեալք են զկամս անձանց և հնա-
զանդեալք այլոց կամաց և որք անարգ 'ի փառաց աշ-
խարհիս։

ԺԵ

ՎԱՍՆ ԽՈՆԱՐՀՈՒԹԵԱՆ

Աբբայ[1] Անտոնիոս նայեցաւ 'ի խորս դատաստանին այ, խնդրեաց և ասէ. տէր, որպէս ոմանք սակաւակեացք լինին և ոմանք ծերանան, և ընդէ՞ր ոմանք տառապեալք և ոմանք փարթամք, արդարքն տառապին և անիրաւքն հանգչին: Ձայն եղև առ նա և ասէ. Անտոնիէ, անձին քում զգուշացիր դու. զխորս այ ոչ է կարելի քեզ ուսանել:

Ասէ[2] աբբայ Անտոնիոս ցաբբայ Պիմէն՝ եթէ այս է մեծ գործ մարդոյ յորժամ զմեղանս իւր առնու 'ի վերայ իւր առաջի այ, և փորձ գտցի 'ի փորձանս մինչև ցվերջին շունչն: Ասաց դարձեալ աբբայ Անտոնիոս. տեսի զամենայն որոգայթս սատանայի մեկնեալ 'ի վերայ ամենայն երկրի, և հառաչելով ասացի՝ ո՞վ է կարող անցանել ընդ սոսա. և լուայ ձայն որ ասէր՝ խոնարհութիւն:

Ասէ[3] հայրն Պիմէն. եհարց հայրն Մովսէս զեղբայրն Զաքարիա, յորժամ կամէր վախճանել, և ասէ. զի՞նչ տեսանես: Ասէ ցնա. ոչ ինչ լաւագոյն քան զլռութիւն: Նա ասէ. այո որդեակ, լուռ կաց: Նա յոր-

[1] ՀԱՅԵՑԱՒ երբեմն հայրն Անտոնիոս 'ի դատաստանս այ և ասէ. տէր, որպիսի՞ք իցէ զի ոմանք փոքր ինչ աւուրբք կան և մեռանին, և այլք բազում աւուրբք ես կան և ծերանան. և կամ ընդէ՞ր անիրաւք ոմանք մեծատունք իցեն, և արդարքն աղքատք: Եւ ահա եկն առ նա ձայն յերկնից որ ասէր. Անտոնիէ, զգոյշ լեր անձին քում, զի այդպիսիքդ դատաստանք այ են, և նորա են քննելիք և ոչ քո, և զի ոչ է պարտ խուզել զդոսա:

[2] Ասաց հայրն Անտոն ցհայրն Պիմէն՝ եթէ այս իցէ մեծ առաքինութիւն մարդոյն զի միշտ թուեսցէ զյանցանս իւր և դիցէ զնոսա առաջի այ, և մնասցէ փորձութեանց մինչև յօրն յետին որոշման շնչոյ իւրոյ, և զի ոչ ոք յանփորձից կարասցէ մտանել յարքայութեան այ: Քանզի ես տեսի զամենայն ցանցս և զորոգայթս թշնամւոյն սփռեալ 'ի վերայ երկրի, և հառաչելով ասացի՝ ո՞վ կարիցէ զերծանել 'ի սոցանէ. և լուայ ձայն յերկնից որ ասէր՝ եթէ խոնարհութիւնն զանցանէ և զերծանի յայդոցիկ յամենայնէ:

[3] Ասաց հայրն Պիմէն՝ եթէ հայրն Զաքարիա մինչ հանդերձեալ էր փոխադրիլ մահուամբ, ասէ ցնա հայրն Մովսէս. զի՞նչ տեսանես դու, Զաքարիա: Իսկ նա ասէ. ոչ ինչ լաւ քան զլռութիւն, հայր: Եւ նա ասէ.

ժամ վճարեաց, մինչդեռ նստեալ կայր աբբայն Իսիդորոս, նայեցեալ ընդ երկինս ասէ. զուարճացիր զուարճացիր, որդեակ իմ Զաքարիա, զի բացան քեզ դրունք արքայութեանն երկնից։

ԱՍԷԻՆ՝ վասն աբբայ Թէոդորի՝ եթէ եղև սարկաւագ 'ի Սկիւթ և ոչ կամէր պաշտել զաստիճանն, վասն որոյ 'ի բազում տեղիս փախեաւ։ Եւ յետ այսորիկ ածեն զնա ծերքն. մի թողուր զսարկաւագութիւն քո։ Եւ նա ասէ. կալարուք զիս հրաժարեալ մինչև աղաչեցից զԱծ եթէ ընկալցի՞ զիս կալ 'ի տեղւոջ պատարագի։ Եւ աղաչելով նորա զԱծ՝ ասէ. եթէ կամիս դու կալ ինձ 'ի տեղւոջս իմում և յաստիճանի՝ ցոյց ինձ։ Եւ ցուցաւ նմա սիւն հրոյ յերկրէ մինչև յերկինս, ձայն եղև առ նա և ասէ. եթէ կարող ես լինել իբրև զսիւնս զայս, գնա և պաշտեա զաստիճան սարկաւագութեանդ։ Եւ նա լուեալ զայս՝ դադարեաց 'ի միտս իւր ոչ ընդունել զկարգն. և եկեալ յեկեղեցին եդ ծունր եղբարցն, և ասեն զնա եղբարքն. եթէ ոչ կամիս պաշտել, ապա և 'ի խորհրդոյն զգուշացիր։ Իսկ նա ոչ կամեցաւ և ասէ. եթէ ոչ տայք թոյլ, որոշիմ 'ի տեղւոյս յայսմանէ։ Եւ այսպէս զնա թողին։

այս, որպէս..., լսեաւ։ Եւ 'ի մեկնել հոգւոյն 'ի մարմնոյն նորա, էր հայրն Իսիդորէ անդ, և նայեցեալ ընդ երկինս ասէ. ուրախ լեր, որդեակ Զաքարիա, զի ահա բացան քեզ դրունք արքայութեան երկնից, խոնարհութեան և լռութեան ունող դու։ Եւ սաղմոսիւք և օրհնութեամբ եդին 'ի գերեզմանի արտասուօք հանդերձ։

։ Ասէին վասն հօրն Թէոդորէի՝ եթէ եղև նա սարկաւագ 'ի Սկիւթէ և ոչ յանձն էառ կատարել զսպասաւորութիւն իւր, այլ փախեաւ և գնաց 'ի բազում տեղիս, և դարձեալ բերէին զնա անդ և ասէին. միթէ թողցես զսպասաւորութիւն քո։ Ասէ ցնոսա ծերն. թոյլ տուք ինձ, և ես հարցից զտէր եթէ կամք նորա իցէ՞ կալ ինձ յաստիճանն յայն։ Եւ աղաչէր զտէր և ասէր. տէր, եթէ կամք քո իցեն առնել ինձ զայն գործ, յայտնեա ինձ։ Եւ երևեցաւ նմա սիւն հրոյ բոցաքեղծ յերկրէ մինչ յերկինս, և ձայն եկն առ նա և ասէ. եթէ կարող ես լինել իբրև զայս սիւն հրոյ, արա զսարկաւագութիւն քո։ Զայս իբրև լուաւ, դատեաց զանձն ոչ ևս առնել զսարկաւագութիւն։ Եւ իբրև գնաց նա յեկեղեցին, աղաչեցին եղբարքն զնա և ասացին. եթէ ոչ առնես զսպասաւորութիւն, ապա բարէ զսկիհն կալցես 'ի ձեռին քում 'ի ժամ հաղորդութեան։ Այլ նա ոչ էառ յանձն, և ասէր գնալ անտի եթէ ոչ թոյլ տայցեն նմա. և ապա թոյլ տուեալ ոչ ևս նեղէին զնա։ Ահա այս իցէ խոնարհութիւն. որ ոք զանձն իւր անարժան համարեալ՝ ոչ լիցի նմա փոյթ արհամարհանք։

ԿԱՑԻՆ՝ երբեմն դևք ՚ի սենեակին արտաքոյ Արսենիոսի և նեղէին զնա․ և եկեալ սպասաւորացն ՚ի դուրս սենեկին լուան ՚ի նմանէ զի ասէր գոչելով առ Ած․ մի թողցես զիս, զի ոչ երբէք արարի առաջի քո բարի, այլ վասն քաղցրութեան քո արարից սկիզբն։

ԵՐԹԵԱԼ՝ էր երբեմն հայրն Մակար առ հայրն Անտոն և խօսեալ ընդ նմա դարձաւ անդրէն ՚ի Սկիւթ, և եկին հարքն ընդ առաջ նորա։ Եւ մինչդեռ խօսէին, ասէ ցնոսա ծերն․ հարցի ցհայրն Անտոն և ասեմ՝ եթէ պատարագողք ոչ կան ՚ի տեղւոջն։ Եւ սկսան հարքն խօսել վասն այլ իրաց, և ոչ հարցին և ուսան վասն նորին իրաց զպատասխանիս հօրն Անտոնի, և ոչ ծերն ինչ ասաց ցնոսա։ Զայս ասաց ոմն ՚ի հարանցն՝ եթէ իմացան եթէ մնացեալ լինին եղբարցն հարցումն վասն իրացն, որ եթէ օգուտ է ինքեանց, հարկաւորին ինքեանց ասել զսկիզբն բանին․ ապա թէ ոչ հարկաւորեսցին յեղբարցն, ոչ ևս կատարեն զբանն, զի մի գտցին զայն ինչ խօսելով զոր ոչ ոք հարցանիցէ, և երևեսցին դատարկախօսք։

ԵՐԿՈՒ՝ եղբարք էին ըստ մարմնոյ, և կամեցաւ սատանայ որոշել զնոսա ՚ի միմեանց։ Արդ յաւուր միում լուցեալ ճրագ կրտսերոյն և եդեալ ՚ի վերայ աշտանակին, և արգեալ սատանայի ընկեաց զաշտանակն և անցոյց զճրագն․ և բարկացեալ եղբօր նորա՝ եհար զնա։

1 Եկեալ երբեմն դևք առ հայրն Արսենի և նեղէին զնա, և գնացին սպասաւորքն և կային արտաքոյ սենեկի նորա և լսէին ՚ի ներքուստ զի գոչէր և աղաղակէր և ասէր առ Ած․ Ած իմ, մի թողուր զիս, ոչ ինչ գործեցի բարի առաջի քո, այլ տուր ինձ օգնութիւն զի սկսայց գործել զբարի։ Զի վասն առաւել խոնարհութեն սրտին այնպէս հաւատայր, և գիտէր հաւաստեաւ թէ ոչ ունի ինչ գործ բարի։

2 Գնացեալ երբեմն հայրն Մակարի առ հայրն Անտոնիոս ՚ի տեսութիւն, և իբրև բազում խօսեցան՝ դարձաւ անդրէն ՚ի Սկիտէ, և եկին եղբարքն ընդդէմ նորա։ Եւ իբրև խօսէին ընդ միմեանս, ասէ ցնոսա ծերն․ ասացի ես ցհայրն Անտոն՝ եթէ ընդէր ոչ ունիս դու նշխարս ՚ի տեղս քո։ Եւ սկսան հարքն խօսել այլ ինչ, և ոչ հարցին զզօրութիւն բանին․ և իբրև ոչ հարցին, և ոչ ևս ծերն ասաց նոցա․ քանզի եթէ տեսանէին հարքն զեք մոլորեալ ՚ի հարցանելոյ զբանս, ոչ ինչ ասէին նոքա։

3 Եղբարք երկու ըստ մարմնոյ բնակէին ՚ի միասին, և կամեցաւ դևն մեկնել զնոսա ՚ի միմեանց։ Յաւուր միոջ լուցեալ զճրագ կրտսեր եղբայրն, իսկ դևն շուրջ եա ճրագին և խորտակեաց զճրագակալն․ և աւագն եղբայր գանեաց զնա բարկութեն։ իսկ նա անկեալ ՚ի ծունկս

Իսկ նորա անկեալ առաջի նորա ասելով՝ համբերեա, եղբայր, և դարձեալ լուցանէր։ Իսկ ահա զօրութիւն տեառն եկն և տանջեաց զդեւն մինչև յառաւօտն, և երթեալ զիւրն պատմեաց իշխանին զեղեալսն։ Իսկ լուեալ քուրմն հեթանոսաց զեղեալսն զի պատմէր, չոգաւ եղև միայնակեաց, և բուռն հարեալ 'ի սկզբանն զխոնարհութէ ասելով՝ խոնարհութիւն քակէ զամենայն զօրութիւն թշնամեայն. զոր օրինակ ինքն իսկ լուաւ 'ի նոցանէ թէ յորժամ խռովեցուցանէաք զմիայնակեացս և դառնայ մի ոք 'ի նոցանէ և անկանի առաջի եղբօրն, խափանէ զամենայն զօրութիւնս մեր։

ԱՍԱՑ աբբայ Մակարիոս մեծն. որքան անձն սիրէ զփառս մարդկան, հեռի է այնպիսին 'ի փառաց անտի այ, զի խոնարհութիւն ոչ ունի. ապա եթէ ոչ՝ ոչ խնդրէր զայնս, որ եղծանելոց է. իսկ ուր խոնարհութիւն ոչ է, չիք անդ և ոչ ինչ։

Էր՝ ծեր ոմն բանջարակեր 'ի Յորդանան, և մտեալ 'ի տօթոյն յայր մի, և կայր 'ի ներքս առիւծ և սկսաւ մռնչել։ Իսկ ասէ ցնա ծերն. զի՞ նեղիս, գոյ տեղի ինձ և քեզ. ապա թէ ոչ՝ արի և գնա։ Իսկ առիւծուն ոչ կարացեալ տանել՝ ել և գնաց։

ԱՍԷԻՆ՝ վասն հօրն Մակարայ եգիպտացւոյ՝ եթէ ելանէր երբեմն 'ի Սկիւթեայ 'ի լեառն Նիտրիոյ. և յերկրե մերձեցաւ 'ի տեղին՝ ասէ ցաշակերտսն. յառաջեա սա

ասէ. ներբողեսցես զնա և վառեսցես զարձեալ։ Իսկ ահա եւ զօրութիւն 'ի տեառնէ և տանջեաց զդեւն, և գնացեալ զնա պատմեաց իշխանին իւրոյ զոր արարին, յորժամ էր 'ի մենաւոր կեանս։ Իսկ զոր ինչ պատմեաց զնա ընկերաց իւրոց, լուեր զայն քահանայապետն կայր, և ապացուցեալ զնա եղեալ գնաց առ միայնակեացսն և եղև կրօնաւոր և եկաց յանձն խոնարհութէ մեծ և ասէր՝ թէ խոնարհութիւն լուծանէ զամենայն զօրութիւնս թշնամւոյն, որպէս լուաւ եւ 'ի նոցանէ զիւրն որ ասէր՝ թէ զմիմեանս չկարեմք յաղթել, և առանց զմեզ, և գնացեալ կրկնեն ծունր խոնարհութեան և խնդրեն թողութիւն 'ի միմեանց և խափանեն զամենայն զօրութիւնս մեր։

։ Ծեր ոմն բնակէր յեզր Յորդանանու, և 'ի խառնութէ աւուրն եմտաւ 'ի յայր մի, և եգիտ անդ նստեալ առիւծ մեծ յայրն. որ կրճեաց զծերն առիւծն այն, սկսաւ գոչել և կրճտել զատամունս իւր։ Ասէ ցնա ծերն. ընդէ՞ր ապականեալ ես, զի կայ աստ տեղի ինձ և քեզ. իսկ եթէ զու ոչ կամիս, արի և գնա։ Իսկ ամաչեալ յարեաւ առիւծն և գնաց անտի։

։ Ասէին վասն հօրն Մակարայ եգիպտացւոյ՝ եթէ ելանէր երբեմն 'ի Սկիւթեայ 'ի լեառն Նիտրիոյ. և յերկրե մերձեցաւ 'ի տեղին ուր դիմա-լոց էր. ասէ ցնա աշակերտն իւր. յառաջեցեալ գնացից ես փոքր մի։

կաւիկ մի ։ Եւ եղեւ յառաջին նորա պատահէր ամեն քրմի հեթանոսաց զի ածէր զինքեանս մեծի ասօթոյն և ընթանայր ․ և աղաղակեալ առ նա եղբարքն ասէ ․ այ դու, ուր երթաս ։ Եւ նորա դարձեալ յետս՝ հարկանէր զնա չարաչար և թողոյր կիսամահ, և դարձեալ առեալ ըզ-փայտն ընթանայր ․ և երթեալ սակաւիկ մի յառաջ պատահէր նմա հայրն Մակար զի ընթանայր, և ասէ ․ կեցջիր, վաստակաւորդ ։ Եւ զարմացեալ եկն առ նա և ասէ ․ զի՞նչ բարի տեսեր յիս և ողջունեցեր զիս ։ Ա-սէ ցնա ծերն ․ վասն զի տեսի զքեզ աշխատեալ, և ոչ գիտես զի ընդունայն աշխատիս ։ Ասէ ցնա ․ և ես յող-ջունին քում զղջացայ և իմացայ եթէ մեծին այ ես դու, և այլ անն չար միայնակեաց դիպեցաւ և թշնամանեաց զիս և ես հարի զնա մինչև 'ի մահ ։ Եւ գիտաց ծերն թէ աշակերտն իւր է։ Եւ կալեալ զոտս նորա ասէր ․ ոչ թողից զքեզ, բայց եթէ արասցես զիս միայնակեաց։ Եւ եկեալ 'ի տեղին ուր կայր եղբայրն, 'ի վեր ամբար-ձեալ զնա բերին յեկեղեցի լերինն, և տեսին զբարին ընդ նոսա, արարին և զնա միայնակեաց ։

ԵՒԵՐԳԱՐԱՆՕՔ՝ հրեշտակի չոգաւ սատանայ առ ոմն 'ի ծերոցն և ասէ ցնա ․ ես եմ Գաբրիէլ առաքեալ 'ի

Ասէ ծերն ․ գնասցես ։ Եւ 'ի գնալն իւրում՝ աշակերտն դիպեցաւ ումեմն քրմի կռոցն, և ձայնեաց զինի նորա և ասէ ․ ով դու գու հեթանոս, ուր ընթանաս ։ Եւ նա դարձաւ և եհար զնա ուժգին հարկանելով, և խոցոտեալ զնա եթող կիսամահ և գնաց ։ Եւ ինքն անդի անցանէր, դիպեցաւ նմա հայրն Մակարի և ասէ ․ կեցցես կեցցես, աշխատեալդ դու ։ Իսկ նա զարմացաւ և ասէ ցնա ․ զի՞նչ բարի տեսանես յիս, զի հարցանես զիս ։ Ասէ ցնա ծերն ․ տեսի զքեզ վաստակեալ, և ոչ գիտես զի ունայն աշխատիս ։ Եւ նա ասէ ․ և ես զղջացայ 'ի հարցանելդ քո զիս, և ծանեայ զի մեծ այր ես դու ․ իսկ այլ անն չար կրօնաւոր դի-պաւ ինձ և անարգեաց զիս, և ես հարուածս եդի 'ի վերայ նորա մահա-ցուցիչ ։ Եւ ծանեաւ ծերն զի աշակերտն իւր էր այն զոր ասէր նա ։ Եւ անկեալ առաջի ծերոյն քուրմն կռոցն կալաւ զոտից նորա և ասէ ․ ոչ թողից զքեզ, եթէ ոչ արասցես զիս կրօնաւոր ։ Եւ եկեալ 'ի տե-ղին ուր էր աշակերտն, բարձին և բերին զնա յեկեղեցի լերինն ։ Եւ իբրև տեսին ընդ ծերոյն և զքուրմն՝ զարմացան, և իբրև լուան զպատ-մութիւն քրմին 'ի հաւատս դառնալոյ նորա՝ գովեցին զամենակալն Աստուած, որ զինչ հաճոյ լինել տայ և մարդկան ․ և միաբանեալ զնա արարին կրօ-նաւոր ։ Եւ բազումք 'ի հեթանոսաց դարձին վասն նորա և քրիստոնեայք լինէին ։ Եւ օրհնէին ամենեքեան զԱծ, քանզի բան բարի զօրէ 'ի բա-րին փոխարկել ; և բան չար զբարիս 'ի չարն դարձուցանէ ․

։ Եղբօր ումեմն երեւեցաւ դեւն, եղեալ իբրեւ զհրեշտակ լուսոյ ․ և ասէ ցնա ․ ես եմ Գաբրիէլ հրեշտակ Այ և առաքեցայ առ քեզ ։ Իսկ

տեսանէ առ քեզ ։ Եւ ծերն ասէ . միթէ առ այլ ոք ա-
ռաքեալ իցես, զի ես մեղաւոր եմ ։ Եւ 'ի խոնարհ բա-
նից ծերոյն չիք եղև չարն 'ի միջոյ ։

ԵՐԲԵՄՆ[1] սատանայ կամեցաւ փորձել զԱրսէն, և կերպարանեալ զինքն 'ի նմանութիւն առն՝ ասէ ցԱրսէնիոս . ես եմ քս, եկի տեսանել զվաստակաւորդ մեծ ։ Եւ Արսէն ծածկեաց զաչսն և ասէ . ես զքս յայսմ աշխարհի ոչ կամիմ տեսանել ։ Եւ զարմացեալ դևն փախեաւ ասելով . որքան խորութիւն են որդւոց մարդկան որդին Մարիամու ։

ԵՂԲԱՅՐ[2] ոմն տարակուսեցաւ 'ի բանս գրոց և խնդրեաց յայ զեօթն շաբաթ պահօք և աղօթիւք և ոչ յայտնեցաւ նմա, և ապա խորհեցաւ գնալ առ վարդապետն բանից ուսանիլ 'ի նմանէ ։ Եւ յորժամ ելաւ ընդ դուռն, երևեցաւ նմա հրեշտակ տեառն և ասէ ցնա . ահա եօթն շաբաթ խնդրեցեր և ոչ առեր . արդ վասն զի խոնարհութեամբ սկսար գնալ առ եղբայրն, արդ եկաց զած 'ի գութ և առաքեաց զիս մեկնել քեզ զբանսն ։ Եւ յայտնեաց նմա ։

ԱՅԼ եղբայր ոմն եկն առ ծեր ոմն և մեծարանս ասէ

եղբայրն ասէ . սես միթէ առ այլ ոք առաքեցար, զի ես ոչ եմ արժանի տեսութեան հրեշտակի այդ ։ Եւ դևն 'ի նմին ժամու հալածեալ 'ի խոնարհութենէ նորա աներևոյթ եղև ։ Եւ ծերքն ասէին . եթէ և ճշմարիտ հրեշտակ իցէ երևեալն, մի ընդունիցիս, այլ խոնարհեցո զանձն քո և ասասցես . ես ոչ եմ արժանի տեսանել զհրեշտակ այդ, զի 'ի մեղս շրջիմ ես միշտ ։

4 Ասէին զծերոյ ումեմնէ՝ եթէ նստէր 'ի սենեկի իւր և ձգնէր, և տեսանէր զդևն յանդիման և նախատէր զնա ։ Եւ իբրև լուաւ դևն զարատականս իւր, որ յանձն առնոյր զամենայն նախատինս խոնարհութեամբ իւր ծերն, յայնժամ փոխեցաւ յայլ կերպարանս աճաժամայն և ասէ ցծերն . ես եմ քս ։ Եւ իբրև տեսև ծերն, կափոյց զաչս իւր ։ Եւ ասէ ցնա դևն . ընդէր խցեր զաչս քո ոչ ես տեսանել զիս, ես եմ քս ։ Ասէ ծերն . ես զքս աստ տեսանել ոչ կամիմ ։ Եւ նոյն ժամ աներևոյթ եղև դևն յաղթահարեալ 'ի խոնարհութենէ ծերոյն ։

5 Ասէին զծերոյ ումեմնէ եթէ պահեաց՝ մի անգամ ճաշակելով յեօթնեկին, և խնդրէր մի բան ինչ 'ի գրոց, և ոչ յայտնեաց նմա ած ։ Յետոյ ասէ 'ի մտի՝ եթէ այսքան աշխատեցայ և ոչ գտի զնա, արդ գնացից առ եղբայրն և հարցից զնա 'ի նմանէ ։ Եւ իբրև փակեաց զդուռն սենեկին սկսաւ գնալ, յայնժամ եկն առ նա հրեշտակ յայ և ասէ ցնա . եօթանասուն շաբաթու պահք և հսկմունք քո ոչ մերձեցան առ ած ապաքէն, որքան մերձեցաւ միոյ ժամու խոնարհութիւն քո, որ խորհեցար և ելեր գնալ առ եղբայրն, և ահա ես եկի պատմել քեզ զբանսն զայն ։ Եւ իբրև լուաւ զբանն, մեկնեցաւ 'ի նմանէ ։

գամ չարախօս եղև նա զխորհրդոց իւրոց ծերոյն . և իբրև խօսէր ընդ եղբայրն ծերոյն՝ փախչէր դեն , և իբրև գայր 'ի խուցն իւր՝ դարձեալ գայր դեն . և համբերեաց եղբայրն , և դադարեաց պատերազմն :

ԵՂԵՒ և այլ ոմն 'ի միայնացեալսն սքանչելի այր , որոյ անուն էր Ամոնիոս . որ էր այնպէս անզբաղ գործով , իբր զի 'ի Հռոմ ընդ Աթանասի եղեալ՝ ոչ ինչ ընտրեալ տեսանել 'ի գործոց քաղաքին , բայց միայն զՊաւղոսի և զՊետրոսի մատուռն : Այս Ամոնիոս յեպիսկոպոսութիւն քարշեալ , և փախուցեալ՝ զաջոյ ունկն իւր եհատ , որպէս զի արգելօք ծանականօք մարմնոյն 'ի ձեռնադրութենէն ձողոպրեսցի : Իսկ ժամանակաւ ինչ յետոյ Եւագրիոս 'ի Թէոփիլոսէ յեպիսկոպոսէն Աղեքսանդրու յեպիսկոպոսութի ըմբռնեալ փախեաւ ոչ ինչ ծայրատելով 'ի մարմնոյն . և հանդիպեալ Ամոնի՝ ողջոյն առեալ ասէր՝ որպէս զի չարաչար իցէ գործեալ կտրել զլսելիսն , և պարտաւոր իցէ ա̃յ զայս արարեալ : Իսկ Ամոնիոս առ նա . այլ դու , ասէ , ով Եւագրիէ , ոչ կարես տալ դատաստանս զլեզուդ 'ի բաց հատանելով՝ յաղագս ինքնահաւանութե̃ն զտուեալ շնորհսն ոչ 'ի գործ արկեալ , այլ թաքուցեալ զնա :

ԱՍԱՑ աբբայ Մովսէս . որ ոք ունի խոնարհութիւն , խոնարհեցուցանէ զդևս . իսկ որ ոչ ունի , ինքն խոնարհի 'ի դիւաց :

ԵՂԲԱՅՐ[1] ոմն եկն առ ծեր մի , եհարց զնա և ասէ . զինչ գործ կեաս , հայր : Եւ ասէ ծերն . չարաւ կամ , որդեակ : Եհարց դարձեալ . զինչ , աբբայ : Ասէ ծերն . ահա տասն և եօթն ամք են զի կամ առաջի ա̃յ և զօրհանապազ զիս անիծանեմ և ասեմ , անիծեալ ոտք խոտորեցան 'ի պատուիրանաց քոց : Եւ զայս լուեալ եղբօրն եկն արտաքս , և բազում օգտեալ 'ի խոնարհութե̃ ծերոյն գնաց :

ԵՀԱՐՑ[2] դարձեալ ոմն եղբայր զծեր և ասէ . զինչ

1 Եղբայր ոմն գնաց առ ծերն և ասէ . զորպէս կեաս , հայր : Ասէ ծերն ցնա . չարեաց , որդեակ . զի ահա ունիմ երկոտասան ամ յորմէհետէ կամ առաջի ա̃յ և անիծանեմ զանձն իմ և ասեմ , անիծեալ ոտք խոտորեցան 'ի պատուիրանաց քոց . և ես խոտորեալ եմ , որդեակ : Եւ լուաւ եղբայրն զայս և շահեցաւ յոյժ :

2 Եղբայր ոմն եհարց ցծերն և ասէ . զինչ իցէ գերս ձեռնահս կրօնա-

է յառաջադիմութեան անձին մարդոյ ։ Եւ ասէ ծերն ․ խոնարհութիւն , և այլ յառաջադիմութիւն ոչ է քան զայս ․ զի որ իջանէ 'ի խոնարհութիւն , 'ի վեր ելանէ նա 'ի բարձրութիւն ։

ՀԱՐՑԻՆ[1] ցաբբայ Պանգլինոս թէ ո՞ր առաքինութիւն մեծ է քան զամենայն , հայր ։ Եւ ասէ ծերն ․ կարծեմ թէ որպէս ամբարտաւանութիւն վատթար է քան զամենայն , որպէս զի և 'ի նոյն իսկ յերկնից ընկենուլ զոմանս , բայց եթէ խոնարհութիւն կարող է 'ի նոյն իսկ յանդնդոց վերացուցանել զմարդ յերկինս թէ որպէս դև իցէ մեղաւոր ․ քանզի վասն այսորիկ և տէրն նախ քան զամենայն երանէ զաղքատս հոգւով ։ Ասաց դարձեալ՝ թէ որպէս մեռեալ ոչ ուտէ , նոյնպէս և խոնարհն ոչ դատապարտէ զմարդ , թէ և տեսանիցէ զնա կուռս երկրպագեալ ։

ԱՍԱՑ[2] ծեր ոմն ․ խոնարհութիւն բազում անգամ և առանց աշխատութեան զբազումս ապրեցոյց , և վկայէ այսմիկ մաքսաւորն և պոռնիկն և անառակ որդին ․ բանս ինչ փոքունս ասացին և ապրեցան ։ Իսկ աշխատութիւն մարդոյ եթէ ոչ ունի խոնարհութիւն , այն իսկ կորուսանէ զնա ․ քանզի բազումք մեծամեծ վաստակօք յորոց առնեն՝ յամբարտաւանութիւն գան որպէս փարիսեցին , և կորնչին ։ Ասաց դարձեալ ․ խօսել 'ի հաւատս և ընթեռնուլ վասն հաւատոց՝ ցամաքեցուցանէ զզջումն մարդոյ և եղծանէ զնա ․ իսկ վարք հարանցն և բանք սոցա լուսաւորեն զանձն ։

առնի ։ Ասէ ծերն ․ յաւելուած մարդոյ 'ի բարիս խոնարհութիւն իցէ ․ զի որչափ իջանիցէ ոք 'ի խոնարհութիւն , այնչափ յաւելու և ելանէ 'ի բարձրութիւն ։

1 Եղբայր ոմն եհարց ցհայրն Ղունկինոս և ասէ ․ ո՞ր առաքինութիւն մեծ իցէ ։ Ասէ ծերն ․ ես այսպէս կարծեմ , զի որպէս ամբարտաւանութիւն չար է քան զամենայն մեղս՝ մինչ զի յերկնից 'ի դժոխս ընկէց զբազումս , նոյնպէս խոնարհութիւն մեծ և կարող իցէ 'ի խորոց անդնդոց յերկինս հանել զմարդն , ըստ բանին տեառն որ ասէ՝ երանի աղքատաց հոգւով , զի նոցա է արքայութիւն երկնից ․ և դարձեալ՝ եթէ ես յո՞ հայեցայց , եթէ ոչ 'ի հեզս և 'ի խոնարհս և որք դողան 'ի բանից իմոց ։ Զի խոնարհն ոչ դատէ և ոչ բամբասէ զոք՝ թէպէտ և տեսանէ զոհեալ ևս կուռց ։

2 Ասաց ծերն ․ խոնարհութիւն առանց այլ աշխատութեան կեցոյց բազում անգամ զբազումս , և վկայեն մաքսաւորն և անառակ որդին , որ սակաւ բան ասացին և կեցին ․ և աշխատութիւնք ամենայն եթէ ոչ իցեն խոնարհութեամբ , կորուսանեն զմարդ ․ զի բազումք վաստակեցեալ 'ի վաստակ և 'ի ջան մեծ , և այնու յամբարտաւանութիւն եկեալ կորեան ։

ԱԿՆ' երբեմն եղբայր ոմն 'ի Սկիւթ Թեբայեցի և ե-մուտ եկաց 'ի միաբանակեցաց վանս, և գրեթէ էին ա-մենեքեան որ էին 'ի վանսն' այր սուրբք, որ կոչէին սա-բենիխացիք: Իսկ իբրև եկաց սակաւ աւուրս' ասէ ցփա-րախապետն. աբբայ, արա ինձ աղօթս և արձակեա զիս, քանզի ոչ կարեմ բնակել այսր: Ասէ ցնա հայրն. ընդէ՞ր, որդեակ: Ասէ ցնա եղբայրն. աբբայ, այսր վաստակ ոչ է և ոչ վարձք, քանզի ամենայն հարքն ձգնողք են. իսկ ես այր մեղաւոր եմ, երթամ ուր և գտանիմ արհա-մարհիլ և կատակիլ, քանզի այսպիսի են որ ապրեցու-ցանեն զմարդ մեղաւոր: Իսկ վանականին զարմացեալ և գիտացեալ եթէ մշակ է, արձակեաց զնա ասելով. երթ, որդեակ, և քաջալերեա և զօրասցի սիրտ քո և համբեր տեառն:

ԵՊԻՍԿՈՊՈՍՔ' երկու պատերազմէին ընդ միմեանս, ոմն աղքատ էր և միւսն հարուստ. և ասէ աղքատն ցե-կեղեցականս իւր. յաղթեսցուք մեք մեծին և հարուստին շնորհօքն Քրի: Եւ ասեն. ո՞ կարէ յաղթել նմա: Եւ առեալ ընդ ինքեան զեկեղեցականս իւր գնաց առ նա

1 Գնացեալ եղբայր մի ձգնաւոր 'ի Սկիւթէ 'ի Թեբայեցիս, և մտեալ 'ի հասարակաց վանս եկաց. իսկ հարք վանիցն այնպիսի էին միաբան-ման սուրբք, որ և կոչէր սաբենիխացւոց: Իսկ իբրև եկաց եղբայրն անդ աւուրս ինչ սակաւ, ասէ ցհայրն վանիցն. արա' աղօթս ո հայր, 'ի վերայ իմ և արձակեա զիս, զի ոչ կարեմ կեալ աստ: Ասէ ցնա հայրն. ընդէ՞ր, որդեակ: Ասէ եղբայրն. զի աստ աշխատութիւ ոչ գոյ և ոչ վարձս, զի ամենեքեան ձգնաւորք են. իսկ ես այր մեղաւոր եմ և գնամ անդ ուր արհամարհութիւնք և անարգանք գտցեն զիս, քանզի այնք ապրեն 'ի մեղաց զմարդ: Իբրև լուաւ զայս հայրն' զարմացաւ և ասէ. գնասցես, որդեակ, գնասցես խաղաղութեամբ և քաջալերեսցի. զօրասցի սիրտ քո և համբեր տեառն:

2 Ասաց ծերն' եթէ խոնարհութիւն յաղթէ ամենայն զօրութեանց. քանզի պատմէր մեզ զայս ոմն 'ի հարանցն, եթէ էին եպիսկոպոսք եր-կու մերձ առ միմեանս և ունէին կարծեմնութիւն և հեռ առ միմեանս: Իսկ էր մինն 'ի նոցանէ հարուստ և հզօր, և միւսն աղքատ և խոնարհ. և խորհէր մեծատունն այն և հզօրն չար ինչ առնել աղքատին այնո-րիկ: Եւ զի լուաւ աղքատ եպիսկոպոսն զխորհուրդ մեծազօր եպիս-կոպոսին, և ասէ ցպաշտաւորս եկեղեցւոյ իւրոյ. մի երկնչիք, զի մեք յաղթեմք շնորհօքն Քրի. զի գիտէր զինչ առնելոց էր: Ասեն ցնա պաշ-տաւորքն. տէր, ո՞ կարէ յաղթել նմա: Եւ նա ասէ. կացէք ընդ իս և տեսջիք զփառս Այ: Յաւուր միոջ ունէր տօն մեծ, և ժողով ան-թիւ ունէր առ ինքն 'ի տօնի վկային այնորիկ հարուստ այն եպիսկո-պոսն: Իսկ աղքատն այն եպիսկոպոս էառ զքահանայսն իւր և եկն ընդ առաջ նորա և ասէ. զոր ինչ արարից ես, արարէք և դուք և յաղթես-ցուք նմա: Եւ իբրև գայր նա 'ի տօն իւր և ամենայն քաղաքն ողջոյն

յաւուր յորում ունէր նա մեծ ժողով առ ինքն, և անկաւ առ ոտս նորա, նոյնպէս և իւրքն։ Իսկ նորա տեսեալ ընկէց և զինքն 'ի գետինն և ասէ. յայսմհետէ դու հայր և տէր, և ես ծառայ քո։ Եւ եղև մեծ սէր 'ի մէջ նոցա։

ՀԱՅՐՆ՝ Ալոնիս յոյժ գովեցաւ յեղբարցն, զի հեզութեամբ սպասաւորեաց յաւուրս ժողովոյն, և ոչ ետ պատասխանի գովողացն զնա։ Եւ յորժամ նստէր 'ի տունն, աշակերտն ասէ ցնա. ընդէ՞ր ոչ ետուր պատասխանի գովողացն զքեզ։ Եւ նա ասէ. թէ տուեալ էի պատասխանի, յայտ առնէի թէ ախտացայ ես 'ի բանս նոցա։

ԱՍԱՑ[2] հայրն Իսահակ երէց խրախթայն՝ թէ մինչդեռ էի ես 'ի մանկութեան, նստէի ես առ հայրն Կրոնի, և ոչ երբէք ասաց ինձ թէ արի գործեա։ Եւ էր նա ծեր և դողդոջայր 'ի ծերութէն, և իւրովի յառնէր և տայր ինձ զհացիկն և ամենայն ումեք նմանապէս։ Եւ ընդ հօրն Թէոդորայ փերմինացւոյ նստայ, և նորա ոչ երբէք ասացեալ էր ինձ վասն գործոյ իրիք, այլ և զսեղանն իսկ իւրովի դնէր և ասէր ցիս. եղբայրիկ, ճաշակեա։ Եւ ես ասացի ցնա. հայր, եկի առ քեզ զի օգտեցայց ինչ, և զիա՞րդ ոչ ասես ցիս ինչ զի արարից։ Իսկ

ընդ նմա գայր, եկն և աղքատ եպիսկոպոսն այն քահանայիւքն իւր։ Եւ անկան առ ոտս նորա և ասեն. թողութիւն արասցես մեզ, տէր, զի ծառայ քո եմք։ Իսկ նա զարմացաւ ընդ գործն այն զոր արար նա, և զղջացաւ, զի ած մանրեաց զխիղճ նորա։ Եւ իջեալ յերիվարէ իւրմէ կալաւ զոտից աղքատին և ասէ. դու ես տէր իմ և հայր իմ։ Եւ յայնմհետէ եղև 'ի մէջ նոցա սէր մեծ։ Եւ ասէր խոնարհն այն ցքահանայս իւր. ո՞չ ասէի ձեզ եթէ մեք յաղթեմք նմա շնորհօքն Քնի։ Այսպէս յաղթէ խոնարհութիւնն ամենայն զօրութեանց։

[1] Նստեալ էին ծերքն յուտել, և կայր յոտին 'ի սպասու հայրն Ալոնի. և իբրև տեսին զնա այնպէս՝ գովեցին զնա, իսկ նա ոչ ինչ ետ պատասխանի։ Ասէ ոմն ցնա առանձին. ընդէ՞ր ոչ ետուր ինչ պատասխանի ծերոցն մինչ գովէին զքեզ։ Ասէ ցնա հայրն Ալոնիէ. եթէ պատասխանի տուեալ էի ինչ, գտանէի ես հաճոյ լեալ ես գովութեանն. և զի երկիր զոր սիրեաց ած՝ խոնարհութիւնն է։

[2] Ասաց հայրն Իսահակ՝ եթէ մինչ մանուկ էի ես, բնակէի առ հօրն Կրոնոսի, և ոչ երբէք ասաց ինձ՝ թէ արասցես դու զայս ինչ գործ. և այն զի էր նա ծերացեալ և տկար և դողայր 'ի ծերութենէն, և ոչ հրամայէր մեզ ինչ սպասաւորութիւն առնել առաջի իւր, այլ և զջուրն ևս ինքն տայր ինձ և որոց ընդ իս էին։ Եւ յետ որոց հօրն Կրոնոսի գնացեալ նստէի ընդ հօրն Թէոդորէ փերմէացւոյ. և ոչ նա ասէր ինչ առնել ինձ, այլ ինքն դնէր և զսեղանն և սպասաւորէր մեզ լռութբ։ Իսկ ես ասեմ ցնա. հայր, եկի ես առ քեզ թէ շահեցայց ինչ 'ի քէն,

ծերն լուռ եւեթ կայր։ Նա իմ երթեալ և պատմեալ զայս ծերոյ, և ծերոյն ելեալ ասեն ցնա. Հայր, եկն եղբայրդ առ քո սրբութիւդ զի օգտեսցի, արդ ընդէ՞ր ոչ ասես դմա զի գործեսցէ գործ ինչ։ Ասէ ցնոսա ծերն. միթէ գլխաւո՞ր ինչ եմ ես միաբանակեցաց զի հրամայեցից դմա, ես ինչ դմա ասեմ. այլ եթէ կամի զոր ինչ թէ տեսանիցէ զիս՝ թէ գործեմ՝ գործեսցէ դա։ Նա ապա յայնմհետէ յառաջէր և կատարէր զոր ինչ պատրաստեալ էր ծերոյն գործել։ Բայց նա զոր ինչ եթէ առնէր, զամենայն ինչ լռութեամբ կատարէր. և այսուիկ ուսոյց զկատարեալ լռութիւնն։

ՄԻՆՉԴԵՌ նստէր երբեմն Զաքարիա 'ի Սկիւթ, եկին 'ի նա տեսութիւն յԱստուծոյ, և յարուցեալ նորա եկն առ հայրն իւր Կարիոն և պատմեաց նմա։ Իսկ ծերն անհմուտ էր տեսութեանց, բայց 'ի գործս առաքինութեան ճըգնեցուցեալ էր զինքն. յարուցեալ գան հարկանէ զնա՝ թէ 'ի սատանայէ է քեզ այդ։ Նա մինչդեռ այն խորհուրդք զնա տանջէին, յարուցեալ 'ի գիշերի չոգաւ առ հայրն Պիմէն և պատմեաց նմա զիրսն, և թէ զիարդ հանապազ բոցակեզ լինի փոր նորա։ Նա գիտացեալ ծերոյն թէ յԱստուծոյ է, ասէ ցնա. երթ առ այս անուն ծեր և զինչ ասասցէ քեզ՝ արասջիր։ Նա երթեալ և յառաջագոյն քան զհարցանել նորա յառաջեաց ծերն և ասաց զամենայն ցնա՝ եթէ տեսանողութիւնդ այդ յԱստուծոյ է, այլ երթ հնազանդեա հօրն քում։

և դու ոչ ինչ ասես ինձ զի արարից։ Եւ նա ինչ ոչ խօսեցաւ բնաւ։ Իսկ ես գնացեալ ասացի զայս ծերոյն, և եկին առ նա ծերքն և ասեն ցնա. Հայր, եկն առ քեզ եղբայրս այս թէ շահեսցի 'ի քէն, և դու ընդէ՞ր ինչ ոչ ասես առնել սմա։ Իսկ ծերն ասէ ցնոսա. միթէ հայր իցեմ ես միաբանից մանկանց զի հրամայիցեմ, ես դմա ինչ ոչ հրամայեմ և ոչ ինչ ասեմ. ապա եթէ կամի առնել ինչ, զոր ինչ տեսանէ յիս՝ զայն արասցէ և դա։ Եւ յայնմհետէ զոր կամէր նա առնել, ես յառաջագոյն առնէի լռելեայն, զի նա լռելեայն առնէր։ Եւ սորա առաքինութեամբ ուսոյց զնա լռելեայն առնել զամենայն։

։ Նստէր երբեմն հայրն Զաքարիա 'ի Սկիւտէ, և տեսս տեսանէր ինչ և յարեաւ պատմեաց զայն հօրն իւրոյ Կարիոնի։ Իսկ ծերն հոգեւոր էր յոյժ, այլ անփորձ էր յայնպիսեաց, և յարուցեալ գանեաց զնա և ասէ. դիւական է այդ։ Եւ յարուցեալ գնաց Զաքարիա առ հայրն Պիմէն և պատմեաց նմա զայն ամենայն։ Իբրեւ ետես ծերն թէ յԱստուծոյ եղեւ տեսիլն նմա, ասէ ցնա. գնա դու առ այս անուն ծեր և պատմեա նմա, և զոր ինչ ասասցէ քեզ՝ արասցես զայն։ Եւ իբրեւ գնաց նա, նախ քան զպատմելն՝ ասէ ծերն. տեսիլն քո, որդեակ, յԱստուծոյ էր, այլ դու գնա հնազանդեա հոգեւոր-հօր քո։

ԵՐԹԵԱԼ[1] ոմանց առ հայրն Սիսոյ լսել 'ի նմանէ բանս ինչ, և ոչ ինչ խօսեցաւ ընդ նոսա, այլ յամենայն ժամ ասէր՝ Թողութի՛ արարէք ինձ։ Եւ տեսեալ նոցա ըզփիւրատունսն զոր գործէին, ասեն ցաշակերտն նորա զԱբրահամ. զի՞նչ առնէք զփիւրատունդ զայդ։ Եւ նա ասէ. այսր անդր ծախեմք։ Իսկ ծերոյն լուեալ ասէ. և Սիսոյ աստի և անտի ուտէ։ Եւ նոցա լուեալ և յոյժ օգտեալ՝ չոգան խնդութեամբ, տեսեալ զխոնարհութիւն նորա։

ԵՐԹԵԱԼՔ[2] երբեմն եղբարք եօթն առ հայրն Սիսոյ և հարցեալ զնա բանս օգտակարս։ Իսկ ծերոյն պատասխանի տուեալ ասէ ցնոսա՝ եթէ յորժամ եկի ես նստայ 'ի տեղւոջս յայսմիկ, չոգայ յառաջագոյն առ հայրն Ովր և Աթրէ, և հարցի ցնոսա զբանս զայս։ Եւ պատասխանի տուեալ նոցա ասեն ցիս. հաւատամ 'ի մեզ։ Եւ ես ասացի՝ այո։ Ասեն ցիս. իսկ երթ և որպէս տեսերդ զմեզ եթէ զոր ինչ առնեմք՝ արա և դու։ Եւ հարցեալ ցնա եղբարցն եթէ զի՞նչ էին նորա գործքն, պատասխանի տուեալ ծերոյն և ասէ. մինն 'ի նոցանէ խոնարհ էր, իսկ միւսն հնազանդութիւն մեծ ունէր։ Պատասխանի տուեալ եղբարցն և ասեն. ահա նոքա ցուցին քեզ զիւրեանց գործսն, և դու 'ի քոյոց գործոցդ ասա մեզ։ Պատասխանի տուեալ ծերոյն և ասէ ցնոսա. ըստ իմում խորհրդոյս այսպէս ասեմ՝ եթէ քան զամենայն ինչ գլխաւորագոյն այս է՝ զի յամ ինչ մարդ զինքն մի ինչ համարեսցի։ Եւ օգտեալ 'ի նմանէ գնացին։

1 Գնացին ոմանք առ հայրն Սիսոյի լսել բան ինչ 'ի նմանէ, և նա ոչ ինչ խօսեցաւ ընդ նոսա, այլ միայն զայս՝ թէ Թողութիւն արարէք, հարք։ Իսկ նոքա իբրև տեսին զփիրիգս նոցա, հարցանէին ցԱբրահամ աշակերտ նորա և ասեն. զի՞նչ առնէք զփիրիգս զայդոսիկ։ Եւ նա ասէ. տամք աստ և անդ միշտ։ Եւ իբրև լուաւ զայս հայրն Սիսոյի ասէ. և Սիսոյի աստ և անդր ուտէ միշտ։ Եւ նոքա իբրև լուան զայս 'ի ծերոյն, շահեցան յոյժ և գնացին ուրախութեամբ 'ի տունս իւրեանց՝ շինեալք 'ի խոնարհութենէ նորա։

2 Պատմէր մեզ հայրն Պետր՝ եթէ գնացին երբեմն եօթն միայնակեացք առ հայրն Սիսոյի մինչ էր 'ի Կղիզմայ, և խնդրէին 'ի նմանէ բան։ Եւ նա ասէ. Թողութիւն շնորհեցէք ինձ, զի ես այր տգէտ և տկար իցեմ. այլ գնացէք առ հայրն Ովր և առ հայրն Աթերիս։ Եւ էր Ովր 'ի տկարութեան զամս երկոտասան։ Եւ իբրև գնացին առ նա՝ ասեն. ասա մեզ բան, հայր։ Եւ նա ասէ ցնոսա. զի՞նչ ասացից ձեզ, որդեակք. գնացէք և արարէք զոր տեսանէքդ, զի Աստուած այն նա է որ նեղէ յամենայնի զանձն իւր։

ԱՅԼ ՕՐԻՆԱԿ ՅԵՐԿՐՈՐԴ ԹԱՐԳՄԱՆՈՒԹԵԱՆ. Եղբայր ոմն ասէ ցհայրն Սիսոյի. հայր, ասա ինձ բան։ Ասէ ցնա ծերն. ընդէ՞ր նեղես զիս ասել բան ունայն. և թէ կամիս առնել, զոր ինչ տեսանես՝ արա և դու։

Ասէին՝ վասն հօրն Պիմենի՝ եթէ ոչ երբէք կամէր տալ զբանս իւր և առնել գեր 'ի վերոյ քան թէ զայլոց ծերոցն, այլ մանաւանդ թէ յամենայնի գովէր զնոսա։

Ասէր ոմն յեղբարցն ումեմն ծերոյ մեծի. թէ գտանէի ծեր ըստ կամաց իմոց, ախորժելով մեռանէի ընդ նմա։ Եւ ասէ ցնա ծերն ծիծաղելով. այնիւ ասես, տէր իմ։ Իսկ նորա եւս առաւել զօրացեալ 'ի խորհուրդս իւր՝ կարծէր թէ ճշմարիտ ասիցէ, վասն զի ոչ իմացաւ զխորհուրդս ծերոյն։ Եւ իբրև ետես զնա ծերն՝ եթէ կարծիցէ զինքենէ թէ այնիւ ինչ ասիցէ՝ ասէ ցնա. եթէ գտանես ծեր ըստ կամաց քոց, կամիս բնակել ընդ նմա։ Եւ նա ասէ՝ այո։ Ասէ ծերն. ոչ զի երթիցես դու զհետ կամաց ծերոյն, այլ զի նա երթիցէ զհետ քոց կամացդ. այդպէս հանգչին միտք քո։ Եւ յարուցեալ եղբօրն անկաւ առաջի ծերոյն և ասէ. թողութիւն արա ինձ, զի մեծապէս պանծայի կարծելով թէ այնիւ ինչ ասացի՝ ոչ ինչ ամենևին ասելով։

ՀԱՅՐՆ Արսենիոս ոչ դադարէր 'ի լալոյ զամենայն ժամանակս, և ելոյց աչսն իւրեանն և հիւծաւ. և երբ վախճանէր՝ զողջայր, և ասաց. տարէք զիս յանապատ, զի ուտիցեն զիս գազանք։

Ասէր հայրն Դանիէլ՝ եթէ յորժամ վախճանելոց էր և քանեալքն Արսէն, պատուիրեաց մեզ և ասէ. մի ինչ հաղորդիք առնելոյ ինձ 'ի վերայ իմ, բայց միայն զպատարագն. եւ եթէ արարի ինչ ինձ սէր, զայն ունիցիմ գտանել։

Ասէ՝ դարձեալ հայրն Դանիէլ՝ թէ ոչ երբէք կամեցաւ հայրն Արսէն խօսել և խնդրել բան ինչ 'ի գրոց, որ և կարողութիւն էր իւր՝ եթէ կամէր. այլ և ոչ թուղթ գրէր ումեք վաղվաղակի։

Ասէին՝ դարձեալ վասն նորին հօրն Արսէնի՝ եթէ որպէս յաշխարհի ունէր հանդերձս ամենապայծառս, քան

1 Ասէին վասն հօրն Պիմենի՝ եթէ ոչ երբէք կամէր տալ զբան իւր 'ի վերայ բանի այլոյ ծերոյ, այլ եւս առաւել գովէր զբանն և զգործս այլոց միշտ։

2 Պատմեաց մեզ հայրն Դանիէլ՝ եթէ ոչ երբէք քննէր հայրն Արսենի զբանս գրոց, և կարողութիւն յոյժ ունէր թէ կամէր, քանզի ուսեալ և վարժեալ յոյժ էր, այլ վասն խոնարհութեան որովին ոչ կամէր քննել. և թուղթ եւս ոչ գրէր առ այլ ոք վասն անչափ խոնարհութեան։

3 Հայրն Արսենի մինչ 'ի պալատին էր՝ ոչ ոք զգեցեալ լաւագոյն քան զնա, այսպէս մինչ կրօնաւորն եղև՝ ոչ ոք 'ի Սկիտէ զգեցեալ ան-

զբաղումն, այսպէս և 'ի Սկիւթ փութայր անարգագոյն քան զամենեսեան զգենուլ. և յորժամ գայր յեկեղեցին զկնի բաղում ժամուց, ընդ սեամբն նստէր, զի մի ոք տեսցէ զերեսս նորա և մի նա զայլոց։

ԱՍԱՑ դարձեալ հայրն Դանիէլ վասն նորուն հօրն Արսենի՝ եթէ էին դէմք կերպարանաց նորա որպէս զՅակոբայն. էր ինքն ամենևին սպիտակ իբրև զձիւն, և ոսկերք նորա ցամաքեալ՝ ունելով զմորթն միայն 'ի վերայ, և մօրուք նորա մինչև 'ի կուրծսն ամենևին սպիտակ, և արտևանունք նորա անկեալ 'ի սաստիկ լալոյն նորա։ Բարձր էր ինքն հասակաւ, այլ կորացեալ էր 'ի ծերութենէն. և վախճանեցաւ ամաց իննսուն և հնգից։ Եւ 'ի պալատէն Թէոդոսի մեծի քաջանուանեայ, երէց պալատանն, հայր Արկադեայ և Ոնորիոսի Թագաւորացն. և եղեւ յանապատին 'ի Սկիւթ զքառասուն ամ, և տասն ամ 'ի վիմին Տրոյանով Բաբելոնի ընդդէմ Փերմեայ, և երիս ամս 'ի Կանոպոս 'ի ներքին կողմանն, և այլ ևս երկուս ամս դարձեալ եկն 'ի Տրոհի մեհեանն և անդ ննջեաց։ Եւ եթող ինձ զպատմուճանն իւր զմաշկեղէն և զմազեկամաս սպիտակ և հողաթափս արմաւենիս, և ես անարժանս ագանէի զայն զի օրհնեցայց։

ԱՍԵՆ՝ վասն որումն ծերոյ 'ի Սկիւթ՝ եթէ ծառայ էր լեալ և գայր ամի ամի յԱղեքսանդր և բերէր զվարձս տերանցն իւրոց։ Իսկ նոքա ընդ առաջ երթային նորա

անարգագոյն քան զնա մինչ գայր յեկեղեցին 'ի խոնարհութենէ սրտին։ Եւ իբրև գայր յեկեղեցին՝ զսիւնիւն կայր, զի մի ոք տեսցէ զերեսս նորա և ոչ ինքն զայլ ոք տեսցէ։ Եւ էր տեսակ նորա իբրև զհրեշտակի մի. սպիտակ էր իբրև զՅակոբ նահապետն, և բարեձև մարմնով և առողջ և ցամաքեալ սեաւք, և մօրուսն Թաւ և երկայն մինչև 'ի ծունկսն, և յօնքն և բիբքն փխրեալ յարտասուացն, և երկայն էր հասակաւ՝ այլ կորացեալ 'ի ծերութենէն. և եղեն ամենայն աւուրք կենաց նորա ամք իննսուն և հինգ։ Արդ 'ի պալատին եկաց ամս քառասուն, և 'ի Սկիւթ եկաց ամս քառասուն, և 'ի վերին Բաբելոն 'ի Տրովկայ եկաց ամս տասն, և 'ի Կանոպոս եկաց ամս երիս յԱղեքսանդրիա. և դարձեալ 'ի Տրոնի 'ի Տրովկայ եկաց ամս երկուս և անդ ննջեաց, և կատարեաց բարւոք և խաղաղութեամբ և երկիւղիւն այ զընթացս իւր։ Եւ էր ինքն այր բարեբար և լի հաւատով և հոգւովն սրբով. իսկ ինձ աշակերտին իւրում եթող զմաշկեակս իւր և զմազեղէն և զհողաթափս արմաւենեայս. և ես անարժանս զգեցայ զնոսա, որ զի օրհնեցայց 'ի նմանէ։

: Պատմէր մեզ հայրն Դիոս վասն ծերոյ միոյ որ բնակէր 'ի Սկիւթ, թէ ծառայ էր ումեմն և եկն 'ի կրօնաւորութիւն, և եղև հանճարեղ և խոհեմ հոգով, և յամենայն ամի մի անգամ երթայր յԱղեք-

և երկիր պագանէին նմա ։ Իսկ ծերոյն արկեալ ջուր 'ի կուժն և մատուցանէր նոցա զի լուասցին ։ Իսկ նոքա ասէին՝ թէ մի՛ առնես զայդ , հայր , և մի՛ լինիր մեզ բեռինք ։ Իսկ ծերն ասէր · խոստովանիմ զի ծառայ եմ ձեր , տեարք , և գոհանամ զձէնջ զի թողէք զիս ծառայել ձեզ ազատ · այլ ես տամ ձեզ ջուր լուանալոյ , և զվարձկանութիւն իմ պարտիմ ձեզ ։ Իսկ նոքա հակառակէին և ոչ առնուին յանձն ։ Ասէ ցնոսա · եթէ ոչ կամիք ընդունել , նստիմ աստ և ծառայեմ ձեզ ։ Եւ երկուցեալք 'ի նմանէ՝ թողուին նմա զոր ինչ եթէ խընդրեսցէ առնել , և յուղարկէին զնա պատուով և բազում պիտոյիւք , զի արասցէ վասն նոցա սէր · և վասն այսորիկ եղև անուանի մենակեաց 'ի Սկիւթ ։

ԱՍԱՑ ' հայրն Սահակ Թեբայեցի՝ թէ ոչ երբեք մըտուցի 'ի խուցն իմ խորհուրդս վասն եղբօր՝ որոյ զիս նեղեալ է , և ես դարձեալ փութացայ զի մի՛ ունիցի եղբայրն 'ի խղճի վասն իմ խորհուրդս ինչ ։

ԵՂԲԱՅՐ՝ ոմն եհարց ցոմն 'ի հարանցն և ասէ · ընդէ՞ր խոնարհիմ ես և անկանիմ առաջի նորա եթէ ընդ իս է որ թշնամութիւն , և տեսանեմ զի ոչ ունի յատուկ խորհուրդս ընդ իս ։ Ասէ ցնա ծերն · ասա ինձ զճշմարիտն , ո՞չ ունիս 'ի սրտի քում արդարութիւն յորժամ խոնարհեցուցանես զքեզ նմա , և թէ նա յանցեաւ ինձ , այլ վասն պատուիրանին խոնարհիմ ես նմա ։ Ասէ ցնա եղ-

---

առնելովն առ ոտքն իւր և ուտանէր և ողջունէր զնոսա գթով , և արկանէր ջուր 'ի կոնք և կայր լուանալ զոտս ոտնան իւրոյ ։ Իսկ նոքա աղաչէին զնա և ասէին · մի , հայր , մի առներ զայդ և մի ծանրացուցներ զբեռն մեր ։ Իսկ նա ասէր · խոստովանիմ զի ծառայ ձեր եմ , և այս բաւական է ինձ որ աղօթեցիք զիս ծառայել ձեզ ։ Իսկ արդ եթէ ոչ ընդունիք զայս ասկաւ պատուութիւնս յինէն , գամ ես 'ի ծառայութիւն ձեր , և այլ ոչ ես գնամ 'ի Սկիւթ ։ Իսկ նոքա իբրեւ բազում անգամ ասէին և նա ոչ լսէր , յայնժամ թողլ ասոյին լուանալ զոտս իւրեանց · և ապա փութով և սիրով և բազում պիտոյիւք առաքէին 'ի Սկիւթ , և կայր սիրելով յամենեցունց մեծ խոնարհութեան ։

· Ասաց հայրն Իսահակ · ոչ երբեք մտի ընդ իս 'ի սենեակս խնամ չար խորհուրդ զեղբօրէ որ տրտմեցոյց զիս · և զայն ես փութացի , զի մի և եղբայրն ես տարցէ 'ի սենեակ իւր չար խորհուրդ վասն իմ տրտմեցելոյ յինէն ։

· Եղբայր ոմն եհարց ցծերն և ասէ · ընդէ՞ր ես կրկնեմ զծունկս այնմ որ ունի ընդ իս խէթ և ոչ սրտէ առ իս զախտս իւր ։ Ասէ ցնա ծերն · զճշմարիտն ասա ինձ , ո՞չ համարիս արդար զքեզ մինչ խնդրես դու թողութիւն 'ի նմանէ , իբր թէ նա անիրաւ իցէ ։ Ասէ ցնա եղ-

բայցն. այս այդպէս է։ Ասէ ցնա ծերն. յաղագս այնորիկ ոչ կատարեցին կամք քո յայ՝ զի ոչ յառաջ մարդ խոնարհիս, այլ որպէս թէ ոչ յանցուցեալ իցես նմա, այլ այնպէս ածես զմտաւ՝ եթէ նա յանցեաւ։ Բայց այսպէս եթէ նա յանցանիցէ քեզ, դիր 'ի մտի քում եթէ ես յանցեալ նմա, և զեղծանիցն քո առաջարկեա. և յամենժամ ած կատարէ զկամս քո, զի յառաջեսցեն խորհուրդք նորա ընդ քեզ։ Ասէ պատմեաց ծերն օրինակ այսպիսի ինչ. էին ոմանք աշխարհականք երկիւղածք, և խոնարհեալ միաբան գնացին և եղեն միայնակեացք. և նախանձու այ բերեալ լինէին, և ըստ աւետարանական բանին ոչ զհոգալով նկրդեմացուցին զինքեանս՝ կարծելով թէ վասն արքայութեան երկնից է։ Ասէ լուեալ եպիսկոպոսապետին Աղեքսանդրու՝ 'ի բաց մերժեաց զնոսա։ Իսկ նոքա կարծեալ եթէ աղխիւ ինչ գործեցին, զայրացան ընդ նմա և ասեն. մեք նկրդեմացուցաք զմեզ վասն արքայութեան երկնից, և սա մերժեաց զմեզ, եկայք երթիցուք և ամբաստանեսցուք վասն դորա ցեպիսկոպոսապետն Երուսաղէմի. և երթեալ պատմեցին նմա զամենայն։ Ասէ ցնոսա եպիսկոպոսապետն Երուսաղէմի. և ես մերժեմ զձեզ։ Խռովեալ դարձան ընդ նմա և չոգան յԱնտիոք առ միւս ևս եպիսկոպոսապետն և պատմեցին զամենայն որ ինչ եղև. և նա դարձեալ արտաքսեաց զնոսա։ Ասեն ցիրեարս. եկայք երթիցուք 'ի Հռոմ առ Հայրա-

պետն. այս այդպէս իցէ սիրտ իմ։ Ասէ ցնա ծերն. վասն այնորիկ ոչ հաստատէ զնա ած լսել քեզ և սրբել զսիրտ իւր վասն քո, զի դու ոչ գնաս առ նա իբրև զյանցաւոր, այլ ունիս զքեզ արդար, և յանցեալ իբրև զնա կարծես։ Եւ ասաց առ նա ծերն օրինակ այսպիսի ինչ, եթէ էին առք դաւ հնէք երկիւղածք յոյժ, և եղեն կրօնաւորք, և առաւել ջերմացան 'ի սէրն այ. և նախանձու ած պաշտութեան ըստ բանին աւետարանին՝ անգիտութեամբ գնացեալ՝ զհրամանն աւետարանական ոչ իմացեալ, այլ վասն արքայութեան երկնից զանձինս խզելով արարին ներքինիս։ Եւ լուաւ վասն նոցա եպիսկոպոսն Աղեքսանդրու և ընկէց զնոսա 'ի հաղորդութենէ սուրբ խորհրդոյն։ Իսկ նոքա արտմեցան վասն այսորիկ և ասեն. ներքինիք արարաք զանձինս մեր վասն արքայութեան այ, և նոքա մերժեցին զմեզ 'ի հաղորդութենէ. և արդ գնասցուք պատմեսցուք զայս Երուսաղէմի պատրիարքին։ Եւ գնացեալ պատմեցին զայս նմա ևս։ Ասէ ցնոսա Երուսաղէմի պատրիարքն. և ես արտաքսեմ զձեզ 'ի հաղորդութենէ։ Իսկ նոքա արտմեցան յոյժ և վասն նորա և ասեն. գնասցուք առ Անտիոքայ պատրիարքն և պատմեսցուք նմա։ Եւ երթեալ պատմեցին և նմա զոր ինչ եղև։ Եւ նա ասէ. և ես ևս արտաքսեմ զձեզ 'ի սուրբ խորհրդոյն։ Յայնժամ ասեն ցմիմեանս. գնասցուք առ պապն Հռոմայ, և նա դատ արասցէ մեզ վասն այսորիկ։ Եւ իբրև

պետս, և նա խնդրէ զգլէժ մեր յամենեցունց 'ի սոցանէ: Արդ երթեալ սոցա առ մեծ եպիսկոպոսապետն Հռոմայ՝ ասացին ցնա զոր ինչ եթէ արարին ընդ նոսա եպիսկոպոսապետքն. և եկաք առ քեզ, զի դու ես գլուխ ամենեցուն: Ասէ ցնոսա եպիսկոպոսապետն. և ես մերժեմ զձեզ և որոշեալ էք: Յայնժամ 'ի վաղորդեան ատեալ ասեն ցերեկոյս. սոցա ընկեր ընկերոյ շողոմն առնեն վասն ժողովելոյ 'ի սիւնհոդան, այլ եկայք երթիցուք առ սուրբն մեր առ եպիսկոպոսն Եպիփան 'ի Կիպրոս, զի մարգարէ է և ոչ առնու ակն մարդոյ: Եւ իբրեւ մերձ եղեն 'ի քաղաքն, յայտնեցաւ նմա վասն նոցա և առաքեաց 'ի պատահումն նոցա, հրամայեաց զնոսա և ասէ. և յիմ քաղաքս մի մտանէք: Յայնժամ խոկալ սկսան ընդ իրեարս և ասեն. արդարեւ մեք յանցեաք և զի՞ արդարացուցանեմք զմեզ. զի եթէ նոքա անիրաւութեամբ մերժեցին զմեզ, միթէ և մարգարէս այս. ահա մեծ յայտնեաց նմա վասն մեր: Եւ ընդդատեցին զանձինս յոյժ վասն յանցանացն զոր արարին: Յայնժամ զղջացեալ արտաքսելոցն մեր եթէ ընդդատեցին զանձինս ճշմարտութեամբ, կատարեաց զկամս Հօրն Եպիփանու եպիսկոպոսի: Եւ ինքն իսկ առաքեաց և ած զնոսա մխիթարել զնոսա, ժողովեաց 'ի մի տեղի և գրեաց առ եպիսկոպոսապետն Աղեքսանդրու և ասէ. ընկալ զորդեակս քո,

գնացին առ պապն Հռոմայ, պատմեցին զայն ամենայն և նմա և ասեն. զայս արարին ընդ մեզ. և մեք վասն այսորիկ եկաք առ քեզ, զի դատ արարցես մեզ, զի դու ես աչք և գլուխ նոցա ամենայնի: Եւ նա ասէ. և ես մերժեցի զձեզ, և արգելեալ իսկ էք 'ի հաղորդութենէ խորհրդոյն: Իսկ նոքա տրտմեալ ասեն ցմիմեանս. սոքա ամենեքեան շնորհս առնեն միմեանց, զի 'ի ժողովս ասեսնեն զմիմեանս մեզ. և արդ գնացուք առ սուրբն Եպիփան կիպրացին, զի այր սուրբ և մարգարէ իցէ, և ակն ոչ առնու ումեք: Եւ իբրեւ գնացին նոքա և մերձ եղեն 'ի քաղաքն նորա, յայտնեցաւ նմա վասն նոցա, և առաքեաց ընդդէմ նոցա և ասէ. և մի 'ի քաղաքս իմ մտանէք դուք, զի և ես եմ արգելեալ 'ի խորհրդոյն հաղորդութենէ զձեզ: Յայնժամ եկեալ 'ի միտս ասեն. արդարացուցա մեզ մեք, և զի թէ այլքն միմեանց շնորհ առնէին և վասն այնորիկ արգելին 'ի հաղորդութենէ զմեզ, միթէ և մարգարէս այս գիտեաց՝ որոց և արդ ահա յայտնեաց վասն մեր: Եւ մեղադրեցին զանձինս իւրեանց յոյժ 'ի վերայ գործոյն զոր արարին: Իսկ իբրեւ ետես սպասաւորն նոր՝ թէ ճշմարտութեամբ ապաշխարեցին և զղջացեալ են յոյժ. հրամայեցաւ սուրբն Եպիփան եպիսկոպոսն, և կոչեաց զնոսա առ ինքն և ընկալաւ զնոսա 'ի հաղորդութիւն, և գրեաց առ Աղեքսանդրոս եպիսկոպոսն և ասէ. ընկալ և դու զորդիս քո. զայս թէ եկեալ և մեղան, այլ ճշմարտութեամբ ապաշխարեցին: Եւ ասեն ծերքն. այս է

վասն զի ապաշխարեցին ճշմարտութեամբ ։ Արդ այս են կեանք մարդոյ և ընդ այս հաճի ած ։

ԱՅԼ ՝ Հայրն Դանիէլ՝ եթէ երբեմն եկին ՚ի հա-րանցն յԱղեքսանդրէ տեսանել զՀայրն Արսէն ։ Եւ էր նա ՚ի նոյնանէ հօրեղբայր երանելւոյն Տիմոթէոսի ե-պիսկոպոսին Աղեքսանդրու , և ունէր զնա յեղբօրոր-դեկացն իւրոց ։ Եւ էր ծերն յայնժամ հիւանդացեալ և ոչ կամեցաւ տեսանել զնոսա , զի մի և այլք եկեսցեն և աշխատեսցեն զնա ․ և էր յայնժամ ՚ի վիմին ՚ի Տրոյիս , և դարձան խռովեալք ։ Դէպ եղև զի եկին բարբարոսք ՚ի տեղին այն , և նորա գնացեալ եկն ՚ի ներքին կողմ Եգիպտոսի և անդ լինէր ։ Եւ լուեալ դարձեալ նոցին ծերոյն՝ եկին տեսանել զնա , և խնդութեամբ ընկալաւ զնո-սա ։ Ասէ ցնա եղբայր մին որ էր ընդ նոսա ․ գիտես , հայր , զի եկաք տեսանել զքեզ ՚ի Տրոյին և ոչ ընկա-լար զմեզ ։ Ասէ ցնա ծերն ․ դուք ճաշակեցէք հաց և արբէք ջուր ․ բայց ես , որդեակ , ոչ հաց և ոչ ջուր ճա-շակեցի , բայց սակայն և ոչ նստայ տանջելով զիս մինչև փորձեցի եթէ հասեալ էք ՚ի տեղին ձեր , զի վասն իմ աշխատեցայք դուք ․ թողութիւն արարէք ինձ , եղբարք ։ Եւ մխիթարեալ գնացին ։

ԱՅԼԵՒՆ ՝ վասն հօրն Պետրոսի և հօրն Եպիմաքեայ

բժշկարան մարդոյ , և զի զայս կամի ած՝ զի ասացէ մարդ յանձն զյան-ցանս իւր առաջի ած ։

1 Ասաց հայրն Դանիէլ՝ եթէ եկին երբեմն յԱղեքսանդրիա հարք տեսանել զհայրն Արսէնիոս ․ և էր մինն ՚ի նոցանէ հօրեղբայր Տիմո-թէի պատրիարքի որոյ կոչէր Նուպա , ունէր ընդ իւրն և այլ եղբօրոր-դի մին ։ Իսկ հայրն Արսէնի էր յայն ժամու տկարացեալ յոյժ , և ոչ ընկալաւ զնոսա , զի մի և այլք գայցեն և նեղեսցեն զնա ․ և էր յայն-ժամ ՚ի վէմն Նիտրիոյ , և գնացին տրտմեալք ՚ի նմանէ ։ Իսկ զկնի այ-սորիկ եղև գալուստ բարբարոսացն անդ , և գնաց նքթեալ անտի Ար-սէնի ՚ի ներքին կողմանս և բնակեցաւ անդ ․ և լուեալ նոքա դարձեալ զբնակելն նորա անդ և գնացին տեսանել զնա ․ իսկ նա խնդութեամբ ըն-կալաւ զնոսա ։ Ասէ ցնա մին յեղբարցն որ էր ընդ նոսա ․ գիտես , ով հայր , զի յորժամ եկաք առ քեզ՝ մինչ էիր դու ՚ի Տրովադա , և ոչ ընկալար զմեզ , և տրտմեալք գնացաք ։ Ասէ ցնա ծերն ․ բարի է ․ դուք հաց և ջուր ճաշակեցիք յայնժամ , այլ ես և ոչ զայն արի , զի ոչ կա-րէի ՚ի տրտմութենէ վասն ձեր , և տանջէի զանձն իմ ՚ի հոգոց հոգա-լոյ զձեզ՝ թէ իցէ թէ խաղաղութեամբ երթիցեն , մինչև կարծէի թէ հա-սայք դուք ՚ի տեղի ձեր ․ և արդ ներեցէք ինձ , և զի վասն իմ աշխա-տեալ եկիք և ոչ մխիթարեցայք ։ Եւ ճշմարիտ խոնարհական բանիւ ողջացոյց զմիտս նոցա , և նոքա գնացին ուրախութեամբ շահեալք ՚ի տե-ղի իւրեանց ։

2 Բնակէին ՚ի միասին հայրն Պետրէ և հայրն Եպիմաքոս յԻտալի-

եթէ միախորհուրդք էին 'ի հաւատն. մինչդեռ ձաղա-կէին նոքա յեկեղեցին, խանդաղատեցին զնոսա զի եկես-ցեն 'ի սեղան սրբոցն, և մեծ աշխատութեամբ երթեալ հօրն Պետրոսի միայն։ Իսկ իբրև յարեան, ասէ ցնա հայրն Եղիմախոս. զիարդ իշխեցեր երթալ 'ի սեղան սր-բոցն։ Ասէ ցնա հայրն Պետրոս. եթէ նստեալ էր իմ առ ձեզ, որպէս զծեր պատուէին զիս եղբարքն, և տային ինձ օրհնել յառաջ, և մեծագոյն երևէի 'ի մէջ ձե-րում. արդ երթեալ առ հարսն՝ կրսերագոյն եմ քան զա-մենեսեան և խոնարհ խորհրդովք իմովք։

ՊԻԱՐՁԵԱԼ՝ պատմեցաւ վասն այլոյ եպիսկոպոսի Ոք-սիրինքացւոյ հօրն Ափուայ՝ թէ յորժամ էր մենակեաց, բազում կրօնաւորութիւնք վարէր. և յորժամ եղև եպիս-կոպոս, կամեցաւ նոյնն խստակրօնութեան վարիլ, և ոչ հանդարտեաց, և ընկեց զինքն առաջի սեղանն և ասէ. միթէ վասն եպիսկոպոսութեանս մերժեցաւ շնորհն յի-նէն։ Իսկ յայտնեցաւ նմա թէ ոչ, այլ յայնժամ անապատ էր և մարդ ոչ գոյր և ած օգնական լինէր քեզ, իսկ այժմ աշխարհ է և մարդիկ օգնական լինին քեզ։

ԱՍԷ՝ ոմն մենակեաց եգիպտացի 'ի Կոստանդնուպօ-լիս առ կայսերն Թէոդոսիւ փոքու, և բնակեալ էր

թու. և ուտէին երբեմն եղբարքն սէր յեկեղեցին, և նեղեցին զնոսա գնալ 'ի սեղանն ընդ նոսա, և 'ի բազում նեղութենէն լքեալ գնաց հայրն Պետրէ ընդ նոսա միայն։ Եւ իբրև յարեան անտի, ասէ ցնա հայրն Եղիմախոս. որպէս իշխեցեր գնալ նստել ընդ ծերոցն։ Իսկ նա պատասխանի ետ և ասէ. եթէ նստէի ընդ քեզ՝ իբրև ընդ աւագ եղբօր եղբարքն հրաւիրէին զիս յառաջագոյն օրհնել, և համարեալ էի ես որպէս զմեծ քան զքեզ. իսկ գնացի առ ծերսն, և փոքր քան զամենեսեան և խոնարհ էի մտօքս։ Ասէ Պետրէ. ոչ է մեզ պարտ հպարտանալ յորժամ տէր ինչ առնէ ընդ մեզ, այլ գոհանալ պարտիմք զի արժանի եղիցուք համարել ինչ առաջի նորա, և 'ի վերայ այսր ա-մենայնի զաւաքինութիւնս զամենայն առնուլ պարտիմք և առնել։

1 Պատմէին վասն Ոքսիրինքացի եպիսկոպոսի որ կոչէր Ափփի, եթէ յորժամ էր նա միայնակեաց յանապատին, յոյժ ճգնութիւն և միշտ կրէր. իսկ յորժամ եղև եպիսկոպոս, կամէր նա զնոյն ճգնութիւն կրել և ոչ կարաց. և անկեալ առաջի այ աղօթէր և ասէր. տէր, միթէ վասն եպիսկոպոսութեանս այս բարձեր զշնորհս քո յինէն։ Եւ երևեցաւ նմա տէր և ասէ. ոչ վասն եպիսկոպոսութեան, այլ յայնժամ յանապատն ոչ ունէիր զոք քեզ օգնական զաւ, և տէր օգնէր քեզ. իսկ այժմ յերկրի ես, մարդիկ օգնեսցեն. վասն զի խոնարհաց և անօգնա-կանից է տէր օգնական և պահապան։

2 Միայնակեաց ոմն բնակեալ էր յագարակի Կոստանդնուպօլսեցւոց յաւուրս Թէոդոսի նորոյ թագաւորի։ Եւ եղև ընդ անցանելն ընդ այն

'ի փոքր խցկան յանապատի։ Իսկ Թագաւորն գայր անդ միայն, և բազմութիւն 'ի հեռուստ ակն ունէին նմա։ Իսկ նա առեալ զԹագն 'ի գլխոյ իւրմէ և Թաքուցեալ բախեաց զդուռն միայնակեցին. և բացեալ նմա զդուռն՝ ծանեաւ Թէ Թագաւորն է և լուռ եկաց, ընկալեալ զնա որպէս զմի 'ի զինուորաց. և յաղօԹս կացեալ նստան։ Եւ սկսաւ հարցանել եԹէ զիա՞րդ կան հարքն եգիպտացիք։ Եւ նա ասէ. ամենեքեան աղօԹս առնեն վասն քոյդ փրկուԹեան։ Եւ հայեցեալ 'ի խուցն՝ ոչ եգիտ անդ նիւԹս, բայց միայն փիւրիդ մի փոքր՝ յորում կայր հաց։ Ասէ միայնակեացն. Ճաշակեա սակաւիկ մի առ իս։ Նա ասէ. որպէս քեզ կամք են։ Եւ Թրմեաց հաց և որձակ ձէԹ և աղ և կերան, և ետ նմա ջուր և արբ։ Եւ ասէ ցնա. գիտեմ ով եմ ես։ Եւ նա ասէ. Տէր գիտէ ով ես դու։ Պատասխանի տուեալ ասաց. ես եմ Թէոդոս Թագաւոր։ Եւ առժամայն երկիր եպագ նմա։ Ասաց. երանի է ձեզ ճգնաւորաց և անհոգաց յաշխարհէս. 'ի Թագաւորութեան ծնեալ եմ և ոչ երբէք յագեցայ հացիւ և ջրով որպէս այսօր, և կարի հաճոյ եղև ինձ. և սկսաւ պատուել զնա։ Իսկ նորա յարուցեալ դարձեալ փախեաւ յԵգիպտոս։

ԱՍԷԻՆ՝ ծերքն՝ եԹէ երբեմն տուաւ մեզ 'ի Սկիւթ մէն սակաւ Թուզ. և վասն զի ոչ ինչ էր, ոչ առաքեցաք հօրն Արսենի, զի մի նմա անարգանք լինիցի այն։ Իսկ ծերոյն լուեալ ոչ եկն 'ի ժողովն ասելով. որոշեցիք զիս

Ճանապարհ Թագաւորն, եԹող զհետեւեալսն և գնաց միայն առ ծերն և բախեաց զդուռն. և ոչ ծանեաւ զնա, այլ իբրև զմի 'ի զինուորաց ընկալաւ զնա. և մտեալ 'ի ներքս արարեալ աղօԹս նստան։ Եւ սկսաւ արքայ հարցանել զնա Թէ որպէս կան կրօնաւորք յԵգիպտոս։ Ասէ ցնա ծերն. ամենեքեան աղօԹեն վասն կենաց Թագաւորին։ Ասէ Թագաւորն. կերիցուք սակաւ ինչ։ Եւ ծերն եբեր առաջի նորա ափսեայ և ձէԹ և աղ սակաւ, և Ճաշակեցին արքայն, և ետ ջուր և ըմպեցոյց։ Եւ ասէ ցնա արքայն. Ճանաչես զիս Թէ ով իցեմ ես։ Պատասխանի ետ ծերն և ասէ ցնա. Տէր Ճանաչէ զքեզ։ Ասէ ցնա արքայն. ես եմ Թէոդոս Թագաւոր։ Եւ ծերն երկիր եպագ նմա։ Ասէ արքայն. երանի է ձեզ, ծերք, որք ազատեալ էք 'ի հոգոց կենցաղոյս. իսկ ես 'ի ծիրանիս ծնեալ եմ և սնեալ, և այսպէս համ հացի և ջրոյ ոչ Ճաշակեցի երբէք, զի յոյժ ախորժելի էր։ Եւ գնաց արքայ և սկսաւ յայնմհետէ պատուել զնա։ Իսկ ծերն վասն պատուելոյն Թագաւորին ոչ կամեցաւ կեալ անդ, այլ փախեաւ և գնաց դարձեալ յԵգիպտոս և ասէ. ոչ եմ արժանի ապրուելոյ պատուոյ Թագաւորաց։

1. Ասէին ծերքն՝ եԹէ եղաւ երբեմն 'ի Սկիւթէ եկեղեցւոյն սակաւ ինչ Թուզ. և զի ոչ ինչ էր վասն սակաւն և անարժան զնոյն՝ ոչ իմացուցին

և ոչ ետուք ինձ յօրհնութենէ զոր առաքեաց տէր եղբարցդ, յորմէ չէի ընդունելոյ արժանի։ Այլ լուեալ ամենեցուն օգտեցան ի խոնարհութենէ ծերոյն. և երթեալ երիցուն տարաւ նմա ի թղթոյն և ած զնա ի ժողովս մեծաւ խնդութեամբ։

ԱՍԱՑԷՐ[2] երբեմն հայրն Յովհաննէս ի Սկիւթ, և եղբարքն շուրջ զնովաւ հարցանելով իւրաքանչիւր զխորհուրդս իւր, և պատասխանի տայր նոցա իւրաքանչիւր ումեք։ Ասէ ցնա ոմն ի ծերոցն. Յովհաննէս, որպէս ընկոտնիկ ես զարդարելով զքեզ իբրեւ և բազմացուցանելով զհաճոյս քո։ Ասէ ցնա հայրն Յովհաննէս. Ճշմարիտ ասացեր, հայր, և ոչ է այլ ազգ ինչ, և զայդ տէր յայտնեաց քեզ։ Այլ յետ այսորիկ ոմն մի ի ծանօթից նորա ասաց. ո՞չ արդեօք խռովեցիր ի ներքոյ, հայր։ Այլ ասէ ցնա հայրն Յովհաննէս. ոչ խռովիմ, այլ որպէս արտաքոյս եմ, նոյնպէս և ներքոյս։

ԵԿՆ[3] ոմն ի հարանցն առ հայրն Սիսոյ ի լերանն հօրն Անտոնի. և մինչդեռ խօսէին ընդ իրեարս, եհարց ցհայրն Սիսոյ և ասէ. ո՞ւր ժամանեցեր արդեօք ի չափ երանելւոյն Անտոնի, հայր։ Ասէ ցնա ծերն. ես ուստի ժամանեմ ի նորա չափն. զի եթէ ունէի զմի ինչ ի խորհրդոցն հօրն Անտոնի, լինէի ամենեքին որպէս և զհուր. բայց սակայն գիտեմ զմարդ զոմն զի աշխատութիւն համբերէ այլ ոք տանել խորհրդոց նորա։ Պարձեալ եհարց զնա և ասէ. այսպէս համբերէր արդեօք սատանայ պատերազմին։ Ասէ ցնա հայրն Սիսոյ. արդ ասա եւ համբերէ, վասն զի ժամանակ նորա մերձեալ է և խռովի։

յուղարկել հօրն Արսենիոսի, և զի երկեան ի պատուոյ նորա։ Իսկ նորա լուեալ զայս ծերն, ոչ գիտաց յինքնկեցն ուրախութեանց։

[2] Հայրն Յովհաննէս նստէր երբեմն ի Սկիւթ, և շուրջ պատեալ եղբարքն զնովաւ հարցանէին ցնա վասն խորհրդոց։ Ասէ ցնա ոմն ի ծերոցն. Յովհաննէս, իբրև զկին պոռնիկ զարդարեալ ես դու, և այժմ ահա շուրջ կացուցեր զսիրողսն։ Իսկ հայրն Յովհաննէս համբուրելով զնա և ասէ. Ճշմարիտ ասես, հայր։ Իսկ մի ոմն յաշակերտացն նորա ասէ ցնա. արդ ո՞չ շփոթեցար ի ներքս ի խորհուրդս, հայր։ Ասէ ցնա ծերն. ոչ շփոթեցայ, որդեակ, քանզի որպէս եմ արտաքոյ, նոյնպէս եմ և ի ներքոյ ի սիրտ։

[3] Գնացեալ երբեմն եղբայր մի առ հայրն Սիսոյի ի լեռան հօրն Անտոնի, և իբրև խօսէին նոքա, ասէ եղբայրն այն ցհայրն Սիսոյի. զիա՞րդ ես դու ո՞չ եկեր ի չափ հօրն Անտոնի, հայր։ Ասէ ցնա ծերն. Թէ ունէի ես մի ինչ ի խորհրդոցն Անտոնիոսի, լինէի ես բոլորովին հուր. այլ գիտեմ ես մարդ որ աշխատութեամբ կարող էր համբերել խորհրդոցն։

ՊԻԷԴ՝ եղև երբեմն Հօրն Թէոդորոսի փորձանօք լի-նել ուրեմն. և մինչդեռ ճաշակէին եղբարքն, վասն եր-կիւղածութեան լռութեամբ առնուին զբաժակն և ոչ առնէին թէ թողութիւն արա։ Ասէ ցնա Հայրն Թէոդորոս. կո-րուսին միաբանակեացք զլաւութիւն իւրեանց վասն ոչ առնե-լոյ եթէ թողութիւն արա։

ԱՅԼ ոմն ծեր ասաց՝ եթէ ազնիւ է ասել առ իւրաքան՝ թողութիւն արա, և այսպէս առնուլ. վասն զի այս է ձև միաբանակեցի։

ԱՍԷՐ՝ Հայրն Արսենիոս. կամիմ զմարդ որ մեղու-ցեալ իցէ և գիտասցէ եթէ մեղայ և ապաշխարեսցէ ա-ւելորդացն քան զմարդ որ ոչ իցէ մեղուցեալ, և ունիցի զինքն այնպէս որպէս թէ արդարութիւն իցէ արարեալ.

ԱՍԱՑ՝ Հայրն Փօրտոս. եթէ ա̃ծ կամի ընդ իմ ընդ կեանս, գիտէ որպէս մատակարարէ ինձ. և եթէ ոչ կա-մի, վասն էր ինձ կեանքս։ Զի ոչ յամենեցունց ընդու-նէր ինչ, և կայր ինքն 'ի կողի և ասէր. եթէ տայր ինչ որ ինձ և ոչ վասն նորա, ոչ ինչ ունիմ ես առնուլ նմա, և յորժամ առնու վարձս, զի ոչ վասն նորա ես զայն, և զինչ որ տայն. զի վասն այնորիկ որ եթէ ընդ աստուածայինն իցեն և 'ի նմանէ միայն ունիցին ամենակալութիւն այնպէս եր-կիւղածութեամբ կատարեսցէք. մի թշնամանս ինչ համա-րելով, թէ և բիւր անգամ անարգանք որ իցեն. և ըն-փառս մարմնոյ մի խնդրեսջիք, այլ որ զախտս մարմնոյ բու-ծանիցէք. և զի եթէ զպատուադրութեան խնդրես, եղիցին փառք. ապաքինութիւն փառս 'ի մարդկանէ ոչ խնդրէ, և ոչ կա-մի զպատիւ զմեզըն չարի որ առաջնորդէ 'ի մարդահա-ճութիւն, և թշնամիք են կամեցողացն զփառս աշխարհի զանաժամեան զարդարանս։ Արդ այսպիսիս բազում ախ-տից ծառայէ. վասն զի ոկրոց է երկայնամտութեան, և ոչ է

1 Նստէր երբեմն 'ի սէր ընդ եղբարսն Հայրն Թէոդորէ. և մինչդեռ ուտէին զգուշութեամբ և առնուին բաժակ լռութեամբ և ոչ խնդրէին թո-ղութիւն յամենեքեն, ասէ Հայրն Թէոդորէ. կորուսին կրօնաւորք զազա-տութիւն իւրեանց, զի ոչ ևս խնդրեն թողութիւն յամենեքեն զգլխի, զի ոչ կամին խոնարհիլ փոխանակ միմեանց դաւանութեամբ։

2 Ասաց Հայրն Արսենիոս. լաւ իցէ մարդ մեղաւոր՝ որ գիտէ զի մեղաւ՝ և ապաշխարէ, քան զմարդ որ ոչ է մեղուցեալ. և համարեսցի զանձն ոչ մեղուցեալ և ոչ ոգոյ։

3 Ասաց Հայրն Փօրտոս. եթէ կամեսցի ա̃ծ զկեանս իմ, ինքն գիտէ թէ որպէս յարդարէ զնա. և թէ ոչ կամի, զինչ արարից ես զկեանս

սիրոյ բարեկամացն և սպասաւորելն · զի մեծափառութիւն մարդկան խոնարհել ոչ կամի, և յառաջ քան զինքն պատուել զոք՝ ոչ կարէ յափշտակելով զնախապատուութիւն, մի գուցէ անարգ երևեսցի ։

ՍԵՒԻՆ ՝ ասանք · եթէ ոք գայր առ հայրն Պիմէն, առաքէր զնոսա ծերն առ հայրն Անուբ, զի նա երիցագոյն է յաւուրց ։ Ասէր և հայրն Անուբ · առ եղբայրն Պիմէն երթայք, զի նա ունի զշնորհս վարդ. ։ Այս եթէ նստէր հայրն Անուբ առ նմա, ոչ խօսէր առաջի նորա ։

ԱՇԽԱՐՀԱԿԱՆ ոմն ունէր դուստր առանձնաւ խորով հանդերձ · դէպ եղև դստերն յայսոյ պղծոյ տարափոխել, և ծնողք նորա աղաչէին զհանդիպեալ միայնակեացս աղօթս առնել ՚ի վերայ նորա, և ոչ բժշկեցաւ ։ Յետոյ ասէ ցնա ոմն միայնակեաց սիրելի նոցա · եթէ կամիք որ ողջանայցէ դուստրդ ձեր՝ երթայք յայս ինչ անապատ, քանզի անդ սուրբք են, և հաւատամ եթէ յաղօթից նոցա բժշկի ։ Իսկ նոցա լուեալ ՚ի նմանէ զնացին յանապատն · և դէպ եղև ումեմն աղայոյ միայնակեցի ելանել ՚ի վանացն, և իբրև տեսին զնա յոյժ խնդացին ասելով · ահաւասիկ առաքեաց Աստուած մի ՚ի նոցանէն, որպէս զի մի երթիցուք յայնչափ ինչ անապատ ։ Իսկ իբրև մերձեցան, ընկեցին զինքեանս ՚ի խոնարհ մանկամբն հանդերձ աղաչելով զնա և ասելով · դուստրս մեր այս տարապեալ ՚ի դիւէ, այլ վասն Աստուծոյ աղօթս արա ՚ի վերայ ։ Իսկ նա ասէ · մարդ մեղաւոր եմ ։ Իսկ նոքա աղաչէին ասելով · մի ասեր այդպէս՝ վասն Աստուծոյ, այլ միշտակից լեր մեզ և աղօթեա ՚ի վերայ դորա · քանզի կարծէին եթէ վասն խոնարհութեան ասէր զայն · և դարձեալ նոյնպէս ասէր նոցա ։ Իբրև նեղէին զնա և աղաչէին ջեռուցեալ սրտիւն, եհան յանթէ խուրձ փոքրիկ գիրս և ասէ ցնոսա երդմամբ՝ եթէ զայս գողացայ և ելի անտի ։ Իսկ յորժամ ասաց զբանս զայս, ՚ի բաց ելեալ դևն ՚ի մանկանէ անտի՝ չհանդուրժեալ խոնարհութե

իմ ։ Եւ ինքն յուսմանէ ոչ ինչ առնոյր, և ՚ի հիւանդութիւն անկեալ գնիւր նա յանձկողնի և ուրախ էր ՚ի համբերութիւն ։

։ Եթէ գայր ոք առ հայրն Պիմէն հարցանել ինչ, առաքէր զնա նախ առ հայրն Անուբ հարցանել ընդ նա ։ Իսկ հայրն Անուբ ասէր ցնոսա · գնացէք առ եղբայրն իմ Պիմէն, զի շնորհք վարդապետութեան նմա տուեալ են ։ Եւ դարձեալ թէ ՚ի միասին գտանէին ընդ հայրն Անուբ և հայրն Պիմէն, պատուէր զԱնուբ իբրև զաւագ եղբայր իւր ։

երկնաւորացն, այլ և նոցա հաւատոցն՝ զի ոչ նուաղեաց գայթակղեալ 'ի բանս միաբանակեացն, այլ որպէս մեծի և սրբոյ երկրպագէին և աղաչէին. և առեալ զդուստրն իւրեանց բժշկեալ գնացին փառաւորելով զած:

Այպն՝ երբեմն մեկնեալ 'ի Հռոմայ, որ մեծ 'ի պալատանն էր, և բնակեաց 'ի Սկիւթ մերձ յեկեղեցին. ունէր ընդ ինքեան և ծառայ մի ալեւոր սպասաւոր ինքեան: Եւ տեսեալ երիցուն զտկարութիւն նորա և գիտացեալ թէ յորպիսի հանգստենէ էր, զոր ինչ թէ ած առաքէր՝ տայր տանել նմա: Եւ լեալ այնպէս քսան և հինգ ամ 'ի Սկիւթ, և եղև տեսանող անուանի: Լուեալ ոմն ծեր 'ի կրօնաւորացն եգիպտացւոց վասն նորա եկն տեսանել զնա, ակն ունելով թէ աւելի ինչ վարս մարմնոյ տեսանիցէ 'ի նմա. և մտեալ և ողջոյն տուեալ նմա, աղօթս արարեալ և նստան: Եւ տեսանէր զի ունէր հանդերձս փափուկս և քաղաքրոն և մաշկ 'ի վերայ նորա և սնարս, և զոտսն մաքուր ունէր և հողաթափս. և զայս տեսեալ գայթակղեցաւ, զի ոչ էր 'ի տեղւոջն այնպիսի կարգ, այլ խստակրօնութիւն: Եւ վասն զի տեսանող էր ծերն, իմացաւ եթէ գայթակղեցաւ հայրն, և ասէ ցսպասաւորն ծերն. արա մեզ տօն այսօր վասն հօրս: Եւ դէպ եղև զի էր անդ փոքր մի բանջար, և եփեաց, և 'ի ժամուն յարուցեալ ճաշակեցին. ունէին ընդ ինքեանս և սակաւ մի գինի, և արբին վասն հիւանդութեան իւրեանց: Եւ իբրև երեկոյ եղև, ասացին զեր-

* Եղև երբեմն ծեր ոմն հռոմայեցի և բնակեցաւ 'ի Սկիւթե մերձ եկեղեցւոյն, որ և ունէր ընդ իւր ծառայ մի 'ի սպասաւորել իւրն: Իբրև ետես զնա հայրն Սկիւթոյ և զտկարութիւն նորա, և ծանեաւ եթէ յորմէ մեծութենէ յորչափ աղքատութիւն հասեալ իցէ, վասն այն զոր ինչ գային յեկեղեցին պէտք՝ յամենայնէ տայր նմա: Եւ եկաց նա այսպիսի քաղաքավարութեամբ երանելի ծերն այն 'ի Սկիւթե զամս քսան և հինգ. և եղև նա հոգևոր և մեծանուն յոյժ: Իսկ ծեր ոմն մեծ եգիպտացի լուաւ զնմանէ և եկն 'ի տեսանել զնա, և մտայր միշտ և Հրաշնութիւնս մեծամեծս տեսանել 'ի նմա: Եւ իբրև մտեալ 'ի տունն ողջունեցին զմիմեանս, և արարեալ աղօթս նստան. և իբրև ետես եգիպտացին զնա 'ի զգեստս փափուկս և մորթիկ մի փոքր 'ի ներքոյ նորա 'ի տախտակ, այսպէս և բարձ ընդ սնարիւք նորա, և զի էին ոտք նորա լուացեալ, և ունէր սանդալս յոտս, այսպէս տեսանելով զնա գայթակղեցաւ 'ի նա եգիպտացին. վասն զի յԵգիպտոս ոչ գոյր այնպիսի կարգ: Իսկ ծերն վասն զի մարգարէաշնորհ էր, ծանեաւ զի գայթակղեցաւ 'ի նա, և ասէ ցսպասաւորն իւր. արասցես մեզ տօն այսօր 'ի գալուստ ծերոյս: Եւ արար բանջար խաշեալ. գտաւ և գինի սակ. և իբրև ժամ

կատարման սաղմոսին և ննջեցին. նոյնպէս և 'ի գիշերին։ Յայտնեցաւ այգուն եգիպտացին ասէ ցնա. աղօթս ա-րա 'ի վերայ իմ։ Եւ գնացեալ ոչ ինչ օգտեցաւ 'ի նմանէ։ Իբրև չոգաւ վայր մի, կամեցեալ ծերոյն օգտեցուցա-նել զնա, առաքեաց դարձեալ կոչեաց զնա. և եմուտ միւսանգամ, և խնդութեամբ ընկալաւ զնա։ Եւ հարցեալ ցնա ծերոյն և ասէ. յորմէ՞ գաւառէ ես։ Եւ ասէ. ես եգիպտացի եմ։ Եւ յորմէ՞ քաղաքէ յԵգիպտոսէ։ Եւ ասէ. ես ոչ եմ քաղաքացի, այլ գեղջուկ։ Եւ ասէ ցնա ծերն. զի՞նչ էր գործք քո 'ի գիւղին քո։ Եւ նա ասէ. պա-հապան էի։ Եւ ասէ ցնա. ո՞ւր ննջէիր։ Եւ ասէ. 'ի բացի։ Եւ ասէ. խակ զխմոց ննջէիր։ Եւ նա ասէ. 'ի գետնի։ Եւ զի՞նչ ուտէիր ճաշ յանդին և կամ ասպախուռ գիշերի։ Եւ նա ասէ. չոր հացիկ ուտէի, և էր զի ղիպեալ էր խաշ ձուկն աղի, և ջուր 'ի գետոյն ըմպէի։ Եւ ծերն ասէ. մեծ է աշխատութիւն քո. էի՞ն 'ի գիւղին քո բաղանիք։ Եւ նա ասէ. ոչ էին, այլ 'ի գետն լուանայի։ Ապա եր-բև հարցեալ ծերն զայս ամենայն և ծանեաւ զնեղու-թիւն նորա, կամեցեալ օգտեցուցանել զնա՝ առաց նմա զառաջին զկարգն իւր մինչդեռ յաշխարհի էր, և ասէ. զիս տառապեալս զոր տեսանես, յաշխարհէն 'ի մեծ քա-ղաքէն Հռոմայ եմ, անուանի լեալ 'ի պալատան թա-

եղև, նուաղ և ճաշեցին. և իբրև երեկոյ եղև, առաց երկոտասան սաղ-մոսս և ննջեցին. այսպէս և 'ի գիշերի արարին։ Իսկ առաւօտուն ասէ եգիպտացին ցծերն. աղօթեա վասն իմ, հայր։ Եւ ել անտի ոչ շինեալ մտօք։ Եւ իբրև գնաց փոքր մի, կամեցաւ ծերն շահել զնա, և առա-քեաց կոչեաց զնա։ Իբրև դարձաւ և եկն, ընկալաւ զնա ուրախու-թեամբ, և սկսաւ հարցանել զնա և ասէ. յորմէ՞ երկրէ ես դու և կամ յորմէ՞ քաղաքէ։ Իսկ նա ասէ. եգիպտացի եմ, և ոչ քաղաքացի, այլ 'ի գիւղէ։ Եւ նա ասէ. և զի՞նչ էր գործ քո 'ի գիւղին քո։ Պա-տասխանի ետ և ասէ. ես հովիւ նախրաց էի 'ի գիւղին։ Ասէ ծերն. և ուր ննջէիր 'ի գիշերի և կամ զի՞նչ անկողին քո։ Եւ նա ասէ. 'ի դաշտի ուր ոչ գոյր անկողին և ոչ այլ ինչ մխիթարութիւն, այլ կողմանէի 'ի վերայ գետնոյ։ Դարձեալ ասէ. և զի՞նչ ուտէիր կերակուր 'ի դաշտի և կամ զորպիսի՞ գինիս ըմպէիր։ Իսկ նա ասէ. և ուստի՞ այդպիսի համ-դիպեալ 'ի դաշտի անշէնս, հայր։ Ասէ ցնա ծերն. և զիարդ էիր կենդա-նի։ Ասէ եգիպտացին. հաց չորանոց և ջուր միայն էր կերակուր իմ, և այն ևս սակաւ։ Ասէ ծերն. ունէի՞ր բաղանիս 'ի լուացումն քեզ։ Եւ նա ասէ. ոչ բնաւ, այլ 'ի գետս լուանայի երբեմն։ Ասէ ծերն. յոյժ չա-րաչարութեամբ լեալ ես դու 'ի կեանս քո։ Եւ իբրև եհարց զամենայն, և կամեցաւ օգտեցուցանել զնա, ասէ ցնա. ես աղքատս այս, որ տեսա-նես, հայր, 'ի մեծ քաղաքէն Հռոմայ եմ. և մեծաշուք պատուով նա-խարարս էի 'ի պալատս արքային։ Իբրև լուաւ եգիպտոսն բանին, զղջա-

զաւազակն : Նա և իբրև լուեալ եգիպտացւոյն զանկեղծն բա-
նիցն՝ զզղջացաւ և կամէր լսել հաստատութիւն զասացեալսն
՚ի նմանէ : Դարձեալ ասէ . Թողի զ[illegible] և եկի բնա-
կեցայ ՚ի յանապատիս յայսմ : Նա զիս զոր տեսանես,
տուն գեղեցիկս ունէի և կարասի սաստիկ, և արհա-
մարհեալ զայնու՝ եկի բնակել ՚ի փոքր խցկանս յայսմ :
Ունէի ոսկի գանձոյս, յորում էին անկողինք բազմապա-
տիկք . և թողեալ զայն ամենայն՝ ետ ինձ ա̃ծ զքաղաղիր
և զմաշկեակս : Նա և հանդերձք իմ պատուականք և մե-
ծագինք էին, և փոխանակ այնր զանարգս զհանդերձս
զայս ունիմ . և յընթրիսն իմ սաստիկ ծախք ծախէին,
և փոխանակ այնր զսակաւ բանջարիկս և զփոքր սպա-
կեակս ետ ինձ ա̃ծ : Էին սպասաւորք բազումք իմ, ծա-
ռայք և աղախնայք, և ահա ընդ նոսա ամենեցուն արկ
ա̃ծ ՚ի սիրտ ծերոյս այսմիկ և սպասաւորէ ինձ : Նա և փո-
խանակ բաղանեացն յոր լուացեալ լինէի համապազոր
հանդերձ անոյշ իւղովք, արկանեմ փոքր մի ջուր զո-
տիւք իմովք, և զանարգ զհողաթափս զայս զգենում
վասն տկարութեան իմոյ . և փոխանակ փողոցն և քնա-
րիցն, ասեմ զփոքր սաղմոսկունս զայս . և փոխանակ
նիւթոցն զոր ունէի և բազմութեան, համդարտութիւն կա-
տարեմ զկեանս իմ : Արդ աղաչեմ զքո ա̃ծպաշտութիւնդ,
հայր իմ, մի գայթակղիր յիմ տկարութիւնս : Նա և զայս
լուեալ եգիպտացւոյն և զգաստացեալ անձին, աղաղա-

ղաւ և խոնարհեցաւ լսել զոր ասէրն : Ասէ դարձեալ ծերն . և թողի
զբազմաշխարհ զայն և եկի յանապատս յայս : Ունէի ես անդ յարկս մե-
ծամեծս բազումս և սրահս գեղեցիկս, որոց մարմարեայս և ձեղունս
ոսկեզօծս, և առաջուածս բազումս և ինչս անթիւս, և թողեալ զայն
ամենայն՝ մտի ՚ի խցիկս այս : Էր և իմ սեղան ոսկեղէն և ՚ի վերայ նո-
րա կոչէին բազումս ոսկեհուռս և բազմագինս, և փոխանակ նոցա ետ ինձ
ա̃ծ զխանձիձս և զմորթս զայս : Դարձեալ հանդերձք իմ անթիւք բա-
զումք և մեծագինք էին, և փոխանակ նոցա զգեցեալ եմ զանարգս
զայս : Նա ՚ի վերայ սեղանոյ իմոյ ծախէր օր ըստ օրէ բազում սաղանդ-
սակաց և արծաթոյ, և արդ ետ ինձ ա̃ծ զնուաստ զայս բանջարս և
զբանջարս ՚ի մխիթարութիւն : Դարձեալ և բազմութիւն ծառայից
և սպասաւորաց էին ՚ի սան իմում սպասել զիս, և փոխանակ ամե-
նեցուն այնոցիկ հաւատացելոց ա̃ծ զծերութեան զայս սպասաւորել ինձ :
Դարձեալ և փոխանակ բաղանեաց հանդստեան զոր կրէի, ունիմ զայս
սակաւ ջուրս . և փոխանակ ոսկեհուր և մարգարտահիւսած կօշկաց, ու-
նիմ զանարգագոյնս զայս յոտս իմ . և փոխանակ երգոց և պարուցն քաղց-
րաձայնից առաջոյ զսաղմոսս զայս : Նա արդ աղաչեմ զքեզ, հայր,
մի գայթակղիր ՚ի վերայ տկարութեանս իմոյ : Նա իբրև լուաւ զայս

կեաց և ասէ. վայ ինձ, զի 'ի բազում նեղութենէ աշխարհիս եկի 'ի հանգիստ մեծ, և զոր ոչ ինչ ունէի յայնժամ՝ այժմ ունիմ. բայց դու, հայր, եկիր 'ի բազում հանգստենէ 'ի նեղութիւն, և 'ի բազում փառաց և 'ի մեծութենէ 'ի խոնարհութիւն և յաղքատութիւն: Եւ շինեալ 'ի նմանէ մեծապէս՝ գնաց 'ի տեղի իւր, և եղև նմա սիրելի, և գայր առ նա վասն օգտի իւրոյ*:

Եգիպտացին, եկն 'ի միտս իւր և ասէ. վայ ինձ եղկելւոյս, քանզի ես 'ի բազում վշտաց զոր ունէի յաշխարհի եկի 'ի հանգիստ, և արդ ունիմ զոր բնաւ ոչ ունէի յայնժամ. իսկ դու 'ի մեծ հանգստութեանց եկեալ ես 'ի վիշտս և 'ի նեղութիւնս, և 'ի հարստութենէ յաղքատութիւն: Եւ շահեցաւ յոյժ և գնաց, և յայնմհետէ եղև բարեկամ նմա, և մինչև գայր տեսանել զնա և օգտել 'ի նմանէ:

* Նոյն պատմութիւն է գտանել 'ի հին թարգմանութեան համառօտեալ, և յանուանէ անծանօթացեալ հօրն Արսէնի. Ասէին վասն հօրն Արսէնի՝ եթէ հիւանդացեալ նորա 'ի Սկիւթ, չոգաւ երէցն և ած զնա յեկեղեցին և եդ զնա 'ի վերայ քղանցքի և մետաքս 'ի ներքոյ նորա: Եւ ահա ոմն 'ի ծերոցն եկն տեսանել զնա. և տեսեալ զնա 'ի վերայ քղանցքի և մետաքս 'ի ներքոյ նորա՝ գայթակղեցաւ և ասէ. այս է հայրն Արսենիոս և յայսմ հանգչի: Եւ առեալ զնա երիցուն 'ի մի կողմն ասէ ցնա. զի՞նչ էր գործ քո 'ի գիւղն քո: Եւ նա ասէ. հովիւ էի: Եւ նա ասէ. և զիա՞րդ վարէիր զկեանս քո: Եւ նա ասէ. աշխատութեամբ մեծաւ և նեղութեամբ: Եւ իբրև ասաց նմա զամենայն նեղութիւնս իւր որ եթէ յաշխարհի, ասէ ցնա. և աստ զիա՞րդ վարիս: Եւ նա ասէ. աւելին հանգչիմ 'ի խուցին իմում և աղէտք իմ առաւելագոյն ինձ: Ասէ ցնա երէցն. տեսանե՞ս զայս Արսենիոս. մինչ էր յաշխարհին, հայր թագաւորաց անուանէր, և հազարք ծառայք կամարարութք և մանեկակաւորք և կերպասազգեստք կային առաջի սորա և բազմապատիկ անկողինք 'ի ներքոյ սորա: Իսկ դու հովիւ էիր, և զոր ոչ ունէիր հանգիստ յաշխարհի՝ այժմ աստ ունիս, և նա զփափկութիւնն զոր ունէր յաշխարհի՝ այժմ աստ ոչ ունի. արդ տեսանե՞ս զի դու հանգչիս և դա աստ տառապի: Եւ զղջացեալ ծերոյն անկաւ առաջի նորա և ասէ. թողութիւն արա ինձ, հայր, զի յանցեայ արդարև. այս ճշմարիտ ճանապարհ է, զի սա եկն 'ի խոնարհութիւն, իսկ ես 'ի հանգիստ: Եւ օգտեալ ծերոյն գնաց 'ի խուցն իւր:

Եւ ըստ Պելագեայ թարգմանութեան. Ասէին եթէ հիւանդացաւ երբեմն 'ի Սկիւթէ հայրն Արսենիոս, և գնացեալ քահանային եբեր յեկեղեցին զնա, և ընկեց 'ի ներքոյ նորա մորթ, և եդ բարձ ընդ գլխովն: Եւ եկն ծեր ոմն եգիպտացի տեսանել զնա. և իբրև ետես զնա կողմնեալ 'ի վերայ մորթոյն և բարձ ընդ գլխովն, գայթակղեցաւ 'ի նա և ասէ. այս է հայրն Արսենի՝ որ 'ի գահոյս ննջէ: Իբրև ըմբռնեաց զայս քահանայն, հանեալ զնա առանձինն ասէ ցնա. զի՞նչ էր, հայր, գործ քո մինչ էիր 'ի գիւղն: Իսկ նա ասէ. հովիւ ոչխարաց էի ես: Ասէ ցնա քահանայն. և զիա՞րդ էին կեանք քո: Պատասխանի ետ և ասէ. բազում վշտօք և հողմովք: Ասէ քահանայն. և արդ այժմ զիա՞րդ կեաս 'ի սենեկի քո: Ասէ ցնա. բազում հանգստեամբ և փառօք: Յայնժամ ասէ քահա

ԵԳԻՊՏԱՑԻ՝ ծեր մի գնաց առ հայրն Զենոն ասա-րէ և ասաց նմա զանձնէ բանս նախատանաց։ Եւ ասէ Զենոն. եգիպտացիքն զբարի գործս իւրեանց թաքու-ցանեն և զանարգանս իւրեանց յայտնեն, և Յոյնք և Ասորիք զբարի գործս յայտնեն և զնախատանացն թա-քուցանեն*։

ԱՍԱՑ՝ ոմն 'ի հարանցն՝ եթէ էին երկու եղբարք 'ի [illegible] և առանձնացան ընդ իրեարս. և երթեալ միոյն 'ի խուցն իւր, ոչ կարաց նստել 'ի խաղաղութեան. և եր-թեալ անկաւ առաջի նորա, և ոչ եբաց նմա. և եր-թեալ եղբայրն ասաց ցհայրն Ապողոն։ Եւ ասէ ցնա

նոյն. ուսանիմս զայս հայր Արսենիոս. հայր Թագաւորաց էր յաշ-խարհի, և ծառայս հազար ոսկեգօտիս և ոսկեհուռս կային 'ի սպա-սու նորա, և գահոյս և անկողինս մեծագինս ունէր, և սպասս բազում և անթիւ ունէր յերկրի, և զմեծութիւնս աշխարհաց և զփառս նոցա մինչ ունէր. իսկ դու հովիւ գոլով, և զոր ոչ ունէիր հանգիստ յերկ-րի՝ ունիս այժմ. իսկ սա տես թէ յորպիսի փափկութեանց և յորպիսի փառաց և մեծութեանց և 'ի հանգստութենէ թէ յորպիսի վիշտս և նեղու-թիւնս անկեալ գնի, և դու յորպիսի հանգիստ եկեալ կաս, և սա յորպիսի վիշտս և 'ի [illegible]։ Զայս իբրև լուաւ ծերն եգիպտացի, զղջացաւ յոյժ և անկաւ յոտս քահանային և ասէ. Թող ինձ, հայր, զի մեղայ. զի սա 'ի վիշտ և 'ի խոնարհութիւն եկեալ է, և ես 'ի հան-գիստ. և այն իջէ [illegible] կենաց սորա թողեալ զփառս և զհան-գիստ՝ 'ի խոնարհութիւն և 'ի վիշտս գայցեն։

։ Էին երբեմն եղբարք ոմն եգիպտացի առ հայրն Զենոն յԱսորիս, և մեղադրէր խստագոյն անձին և մատնէր զխորհուրդս առաջի ծերոյն։ Իսկ ծերն զարմացաւ և ասէ. եգիպտացիք զառաքինութիւնս զոր ունին յանձինս՝ թաքուցանեն, և զմեղս զոր ոչ են գործեալ՝ ասեն ունել և մատնեն զինքեանս. իսկ Հոռոմք և Ասորիք և Հայք զառաքինութիւնս զոր ոչ ունին՝ խարդախեն և պարծին ունել, և զմեղս զոր ունին և ըն-[illegible] ծածկեն և թաքուցանեն։ Եւ այսպէս գոհացեալ 'ի բա-րւոք խոնարհութենէ եղբօրն և 'ի գովելի խոստովանութենէ նորա, որ զոր ոչ ունէր մեղս՝ և զայն խոստովանայր ունել յանձին վասն խոնարհութեան իւրոյ։

* Այլ օրինակ [illegible] 'ի հին ձեռագ-[illegible]. Երթեալ եղբայրն ե-գիպտացի յԱսորիս առ հայրն Զե-նոն և սկսաւ չարախօսել վասն խոր-հրդոց իւրոց առաջի ծերոյն։ Եւ նորա լուեալ զարմացաւ և ասէ. եգիպտացիք հանապազ թաքու-ցանեն զառաքինութիւնս իւրեանց զոր ունին, և զյանցուածոց իւ-րեանց չարախօսեն զոր ոչ ունին, և զառաքինութիւնն թաքուցանեն։

• Եղբայր ոմն սրտմտեալ յեղբօրէն՝ գնաց խնդրել թողութիւն, իսկ նա ոչ եբաց նմա զդուռն. և գնաց եղբայրն այն առ ծերն և պատ-մեաց նմա զայն։ Պատասխանի ետ ծերն և ասէ ցնա. մի գուցէ զա-րդարս կարծիցես գոլ զքեզ 'ի միտս, և ասես զեղբայրն գոլ պատճառս յանցանացն, վասն այնորիկ ոչ եբաց քեզ զդուռն։ Այլ այսպէս ա-

ծերն. որ ինչ եթէ ունիս առաքինութիւն առ նմա՝ մի ե-րեւեցուցանէր, այլ երթ անկիր առաջի եղբօրն: Եւ եր-թեալ դարձեալ եւ բախեալ զդուրսն, եւ յառաջ քան զբանալն եղբօրն զդուրսն անկաւ առաջի նորա եւ ասէ. թողութիւն արա ինձ: Եւ այնպէս եկեալ պատմեաց ծերոյն:

ԱՍԷԻՆ[1] վասն հօրն Ամմոնայ՝ եթէ ոմանք եկին առ նա զխրելոց դատաստանաց, եւ ծերն լուռ կայր. եւ կին ոմն ա-սէ ցմերձաւորն իւր. ծերս այս անմիտ է: Եւ լուեալ զայս ծերոյն, կոչեաց զկինն եւ ասէ ցնա. քանի՞ աշխա-տութիւն աշխատեցայ յանապատի զի ստացայ զանմտու-թիւնս զայս, եւ վասն քո՞ ունիցիմ զայս կորուսանել:

ԱՍԱՑ[2] հայրն Կարիոն՝ եթէ բազում աշխատութիւնս ընդ մարմնոյ աշխատեցայ առաւել քան զորդին իմ Զա-քարիա, եւ ոչ ժամանեցի 'ի չափ նորա վասն խոնարհու-թեան եւ հնազանդութեան նորա:

ԳՏԻՆ[3] ոմանք դիւահար առ ոմն ծեր մեծ 'ի Թե-բայիդ եւ աղաչէին զնա զի հանցէ զդեւն, իսկ ծերն ոչ կամէր. եւ աղաչեալ զնա բազում անգամ, իսկ ծերոյն գթացեալ յանձն առ եւ ասէ ցդեւն. ել յարարածոյդ այդ: Եւ դեւն ասէ. ես ելանեմ, բայց հարցանեմ զքեզ բան ինչ՝ զի՞նչ է գրեալ յաւետարանին, ո՞յք են այ-ծիքն եւ ո՞յք ոչխարքն: Եւ ծերն ասէ. այծն ես եմ, իսկ

բարկացեալ զօր ամենայն. թէպէտ եւ նա մեղանչեաց քեզ, այսպէս հաւա-նեցո զքեզ՝ իբր թէ դու մեղուցեր նմա, եւ արդարացո զեղբայրն, եւ այնպէս գնացեալ առ նա, եւ նա միաբանեսցէ ընդ քեզ 'ի սէր քո: Եւ ա-րար եղբայրն որպէս ասաց ծերն, եւ այնպէս գնաց եւ բախեաց զդուռն: Եւ իբրեւ իմացաւ եղբայրն, ել առ նա եւ նախ քան զնա խնդրեաց թո-ղութիւն 'ի նմանէ. եւ սիրովն այնչափ եղեւ խաղաղութիւն մեծ 'ի մէջ նոցա:

[1] Ասէին վասն հօրն Ամմոնայ՝ եթէ եկին ոմանք դատաստանով ընդ միմեանս առաջի նորա. իսկ նա պատճառեաց զյիմարն լինել: Ասէ ցնա ոմն 'ի նոցանէ. դու յիմար ոմն իցես, ծեր: Ասէ ցնա ծերն. բա-զումս կրեցի աշխատութիւնս յանապատս յայս մինչեւ ստացայ զյիմա-րութիւնս զայս, եւ արդ այսօր կորուսանիցեմ զնա, ահա յիմար եմ:

[2] Ասաց հայրն Կարիոն՝ եթէ բազում ճգնութիւնս աշխատեցայ ես յանապատին քան զեղբայրն իմ Զաքարիա, եւ ոչ կարացի հասանել 'ի չափ նորա վասն խոնարհութեան եւ անչափ լռութեան զոր ունէր նա:

[3] Գտանէին 'ի Թեբայիդա ոմանք մարդիկ առ ծեր ոմն եւ ունէին ընդ իւրեանս դիւահար, որպէս զի բժշկեսցէ ծերն. եւ զինի բազում աղա-չանաց հնազանդեցաւ կամաց նոցա եւ ասէ ցդեւն. ել 'ի ստեղծուածոյ Աստուծոյ, չար այս: Ասէ դեւն ցծերն. ահա ելանեմ, այլ դու ասասցես ինձ մի են ուլքն այծեացն եւ այծիքն, եւ ով գառանցն եւ ոչխարքն: Ասէ ցնա ծերն. ուլքն եւ այծիքն զինեւ են զի ես եմ, իսկ զգառանցն եւ զո-

զոչխարսն մեծ գիտէ թէ ուր իցեն: Եւ լուեալ դիւին գոչեաց 'ի ձայն մեծ և ասէ. ահա վասն խոնարհութեան քո երանեմ: Եւ առժամայն ել 'ի մարդոյն:

ԴԻՈՆԱՑԻՒՆ երկու եղբարք ըստ մարմնոյ առ եղբարսն յանապատն, և ուղղեալ զառաքինութիւն զակեցին յեղբարցն: Դէպ եղև միոյն 'ի նոցանէ հիւանդանալ 'ի բազում աւուրս. իսկ միւսն սպասաւորէր նմա: Եւ եկին ոմանք 'ի հարանց տեսանել զնա, և սկսան գովել զսպասաւորն և ասել՝ եթէ միաբանութիւդ ձեր և կրօնաւորութիւն և սրբութիւն վարուց զամենայն եղբարքս օգտեցոյց: Եւ նա ասաց խոնարհութեամբ՝ եթէ ես մինչև ցայժմ ափիղծն ոչ արարի միայնակեցաց վարուց, իսկ եղբայրս իմ է որ եթէ ուղղեաց զվարս միայնակեցաց. բայց զի ծանիցեք՝ եկայք զհետ իմ: Եւ մուծեալ զնոսա 'ի խուցն ուր կայր եղբայրն նորա, ասէ ցնա. հայր, ո՞ւր է փայտատն որ ետու ցքեզ երէկ: Եւ նորա սկսեալ խնդրել զայն 'ի ներքոյ քաղագղին իւրոյ ասելով՝ եթէ աստ դրեցք եղի, տես՝ եղբայր, ասէ, և յուղեա ընդ իս: Եւ յանձին կալաւ պահանջել զոր ոչ էր առեալ: Եւ օգտեալ հարքըն գնացին:

ԱՍԱՑ երանելի աբբայն Եւագրիոս ցաբբայն Արսէնիոս. ընդէ՞ր մեք յայսպիսի խրատու և իմաստութեան ոչ ունիմք զոր սոքա վայրենիքս եգիպտացիքս վարս և իմաստութիւն ստացան: Ասէ աբբայն Արսէնիոս. մեք յաշխարհէ խրատեալք ոչ ունիմք զոր սոքա վայրենիքս եգիպտացիքս իւրեանց չարչարանօքն ստացան:

ՀԱՐՑԱՔՆՆԵԱՑ աբբայ Արսէնիոս զծեր ոմն եգիպտացի վասն մտածութեան, և այլ ոմն ետես զնա և ասէ. Արսէնիէ, որպէս այնչափ խրատս հռոմայեցի և հելլենացի ստացեալ՝ ցայս վայրենիս վասն քոյին մտածութեդ հարցանես: Եւ նա ասէ. զհռոմայեցի և զհելլենացի ստացայ զխրատ, բայց զայբ և բեն վայրենւոյս այսորիկ ոչ երբէք ուսայ:

ԱՍԱՑ ՚ հայրն Եպիփան. քանանացին աղաղակէր,

զնէր մեծ միայն գիտէ: Յայնժամ աղաղակեալ դեւն 'ի խոնարհութենէ ծերոյն և յաղթահարեալ 'ի պատասխանւոյն նորա՝ ել վաղվաղակի 'ի մարդոյն այնորիկ:

: Ասաց հայրն Եպիփանէ. քանանացին աղաղակէր և լսելի եղև. անառակն լռեաց և թէ ... փարիսեցին պարծենայր և դատա-

անտառանեան լսեաց, մնջաւորն չհայէր 'ի վեր. զի՞ եր երա-
միս՝ տրտմ և կեցցես։

ԱՍԱՑԻՆ՝ երբեմն խնդիր վասն Մելքիսեդեկի, և մոռացել էր Կոպրէ՝ որ եհար զերկուս խուր և ասաց. վայ վայ, վայ քեզ, Կոպրէ, զի զոր հրամայեցաւ քեզ՝ զայն ոչ խնդրես, և զոր ոչ հրամայեցաւ՝ խնդրես։ Իսկ լուեալ ծերքն գնացին և փախեան 'ի սենեակս իւրեանց։

ՀԱՐՑԱՆ ծերին՝ եթէ լաւ իցէ ծունր։ Ասաց. Ոչ. Ասա-ա. Լսեալ յորժամ ծունր եդ, ասաց եսես զնա։

ՈՎՐ և Աթերիոս սուրբ էին աշխարհաւ 'ի միմեանց և կային առ իրեարս. և այնչափ հնազանդ էին միմեանց, զի յաւուր միում կամէր Աթերիոս ձուկն կերել ընդ մէջ, և 'ի ձայնելն Ովրայ՝ եթող զպատառն ընդ ձուկան և եկ առ նա, ոչ կերեալ և ոչ առ զպատառն։ Իսկ յե-տոյ ասացին զնէս ձկանն խաշշատեալ և զնէտն կարի առ-նիւ. և յուտելն ասաց ատեալցն՝ լաւ է, հայր։ Իսկ ըն-կերն ասէ. այո, հայր, և յոյժ լաւ է։ Իսկ երբ զատնեն զաւզեալն ուտելն՝ ասաց. կարի զաղիր և աւեր է, հայր։

պարանեցաւ, և մնջաւորն ոչ բանայր զբերանն և արգ աղաչաւ. ապա յայտնեցանէ զոր կամէր՝ արտասուեա և գոււ։

1 Ժողովեցան երբեմն հարքն Սկիտայ և արարին խնդիր վասն Մելքիսեդեկի թէ ով էր, և ոչ էր անդ հայրն Կոպրէ. և յետոյ կոչեցին զնա եա, և հարցին ցնա վասն խորհրդոյն այնորիկ։ Իսկ նա իբրև լուաւ, եհար զերկաս իւր երիցս անգամ և ասէ. վայ քեզ, Կոպրէ. վայ քեզ, Կոպրէ. վայ քեզ, Կոպրէ. զի զոր ինչ պատուիրեաց քեզ ասէր նա՝ 'ի բաց ընկեցեր, և զոր ոչ խնդրէ 'ի քէն ասէր՝ զայն խնդրես և քննես։ Իսկ իբրև լուան զայս եղբարքն, փախեան 'ի սենեակս իւրեանց, և խոնարհ բանիւ շահեաց զաւելորդ խնդիրսն զայն։

2 Հայրն Ովր և հայրն Աթերիոս ոչ էին 'ի միում ուսհմանց, այլ կային սիրով և խաղաղութեամբ մինչև 'ի մահ. զի հայրն Աթերիոս ունէր հնազանդութիւն և խոնարհութիւն յոյժ, նոյնպէս և հայրն Ովր։ Եւ եա կեցցէ առ նոսա աւուրս ինչ և գիտէի զգործս նոցա, և տեսի զարմանալի մեծ զոր արար հայրն Աթերիոս. Զի եկն ձկն առ նա և կերել նմա ձուկն փոքրիկ, և կամէր պատրաստել զնա. և առ դանակ և եդ 'ի վերայ զի հատցէ զնա, և ձայնեաց նմա հայրն Ովր. նա առաժամայն թողեալ ըստ դանակն 'ի մէջ ձկանն և ոչ եհատ զնա բնաւ. և ես զարմացայ ընդ հնազանդութիւն նորա, զի ոչ ժամանեաց ընդ ձայնելն մինչև հատցէ զնա կատարեալ, այլ կիսահատ եա թողեալ։ Եւ ես ասեմ ցհայրն Աթերի. ուստի՞ ստացար զայսչափ հնազանդութիւն։ Եւ նա ասէ ինձ. ոչ է այս իմ, այլ ծերոյն իցէ։ Եւ խորովեցաւ զնէտ ձկանն, զոր կէսն խաշեալ ուտելեաց կամաւ և եդ առաջի ծերոյն, և հաշուեցաւ ծերին և ինչ ոչ ասաց։ Եւ ասէ. բարի՞ է այդ։ Եւ ծերն ասէ. այո բարի է յոյժ։ Եւ ապա եբեր զայլ եա կէսն յոյժ բարւոք կազմեալ և ասէ. ուտելեաց և խանձրեալ է իմ զայս, հայր։ Եւ նա ասէ. այո խանձրեալ էր ստակա

Այլ նա ասէ. ահա լուաւ ես, հայր, չէ բարւոք։ Այլ զայս պիտոյ օրինակս պահել պարտ է ամենեցուն։

ՀԱՐՑԱՒ՝ ծերն՝ եթէ լաւ է սաստութիւն։ Ասէ. այո՛ լաւ է. քանզի ուրեմն յեկեղեցւոջն ուտէին սէր, և կայր օտար մի անդ և հանէին զնա 'ի դուրս, և դարձեալ կո-չեցին վասն խղճի մտաց, և ապա ասեն ցնա. զինչ կրե-ցեր յելանելն և 'ի մտանելն։ Այլ ասէ. ունիմ զիս իբ-րև զշուն. եթէ վարեն գնամ, և եթէ կոչեն գամ։

ԱՂԲԱՑՐ՝ ոմն զեօթն ամ խնդրեաց յԱյ շնորհս բժշ-կութիւն, և ետ նմա ած. և չոգաւ առ ծեր ոմն և պատ-մեաց նմա։ Այլ նորա լացեալ ասէ. դժուարին խնդրե-ցեր, որդեակ. և արդ երթ և այլ զամս եօթն խնդրեա բառնալ 'ի քէն զշնորհսն։ Այլ արար այնպէս։

ՊԱՏՄԵԱՑ՝ հայրն Դանիէլ՝ եթէ էր ոմն իշխա-նի դուստր զոր ունէր դև, և 'ի բազում տեղիս տարեալ

գի։ Եւ ապա ասէ ցնա հայրն Աթերբի. տեսանեմ թէ որպէս ծերոյն իցէ հնազանդութիւն։ Եւ իմ ելեալ անտի, զոր ինչ տեսի 'ի նմա՝ ջանամ պահել մինչև ցմահ. իսկ հայրն Սիսոյի զայս պատմէր մեզ։

։ Եհարց ոմն եղբայր ցծերն և ասէ. զինչ իցէ գործ սաստութեան։ Ասէ ցնա ծերն. տեսի ոմն եղբայր օտարս լեալ՝ որ գնաց 'ի գուսան եկեղեցւոյն 'ի տօնի ուրեմն, և պատրաստեալ եղբարցն նստան 'ի սէր. և նստաւ յուտել և օտարն ընդ նոսա 'ի սէր։ Իսկ ոմանք ասեն. ով եմոյծ զայս օտար։ Եւ հանէին զնա արտաքս։ Եւ այլք դժուարեալք ընդ հանելն եղբօրն զնա դարձեալ 'ի ներքս, և հարցին ցնա և ասեն. զինչ խորհէիր 'ի մտի յորժամ հանէին զքեզ և յորժամ բերին 'ի ներքս։ Իսկ նա պատասխանի ետ զայս և ասէ. ասէի ցանձն իմ 'ի մտի՝ եթէ գու և շուն մի էք, որ մինչ վարեն գնայ, և յորժամ կոչեն գայ։ Եւ լուեալ զայս եղբարքն շահեցան 'ի խոնարհութենէ նորա։

։ Ասէին վասն ծերոյ ուրումն եթէ խնդրեաց յԱյ զեօթն ամ շնորհս բժշկութեան, և ետ եա նմա. և գնաց նա առ ծեր ոմն մեծ և պատմեաց նմա զայն։ Իբրև լուաւ ծերն զայն, տրտմեցաւ յոյժ և ասէ. մեծ աշխատութիւն իցէ այդ, և զինչ ասացից քեզ. այլ եթէ կամեցիս 'ի վեր կենալ, գնացեալ աղաչեսցես զԱծ զեօթն ամ ևս, զի բարձցէ զդա 'ի քէն և ոչ լինիցի քեզ։ Յայնժամ գնաց աղօթեալ վասն եղելոյ իրաց, զի զոր աշխատեալ եղև զժամանակին զայն. քանզի համառօտ ընկե-լաւ զբանս մեծի ծերոյն, և արար այնպէս ըստ հրամանի նորա մինչև առաւ 'ի նմանէ շնորհքն այն. և գիտացեալ զբան և զշնորհս խոնար-հութեան և անփառութեան, և գոհանայր զԱյ։

։ Պատմէ հայրն Դանիէլ՝ թէ էր ոմն իշխան 'ի Բաբիլոն, որոյ էր դուստր մի դիւահարեալ. իսկ հօր աղջկանն էր բարեկամ ոմն կրօնաւոր, և ա-սէ իշխանին այն. ոչ ոք կարող իցէ բժշկել զդուստրն քո, բայց միայն միայնակեացն այն զոր ես գիտեմ. և եթէ աղաչեմ զնա, ոչ առնու զայս յանձն յաղագս բազում խոնարհութեան իւրոյ. այլ զայս արասցուք. յորժամ գան առ մեզ վաճառել զձեռագործս իւրեանց, բերցուք առ [illegible] նոցա 'ի գնել. և իբրև գան առնուլ զգինս՝ խնդրեսցուք զի

զնա և ոչ կարացին բժշկել ։ Որպէս եղև աշակերտի ո-րումն ծերոյ անցանել ընդ այն, և զհրաւհարն ած առա-ռակ նմա ․ իսկ նա զպատուիրանն Ծերի կատարեալ՝ մա-տոյց և զմիւսն ․ և զկնի ոչ կարացեալ համբերել պա-տուիրանին կատարելոյ՝ աղաղակեալ 'ի ձայն մեծ և ել 'ի նմանէ ։ Այլ յորժամ եկին ծերքն, պատմեաց նոցա զամենայն պատճառս իրացն, և փառաւորեցին զԱծ ։

Այր՝ ոմն եղբայր առ միաբանակեացս և զամենայն բե-ռինս եղբարցն զանձամբ առնոյր և մինչև 'ի պոռնկութի անգամ ասէր՝ թէ ես արարի, և չարախօսէր զինքենէ ։ Իսկ այլ եղբարքն քանզի ոչ գիտէին զգործս նորա, սկը-սան տրտնջել զնմանէ և ասել՝ որքան չարիս առնէ սա սա, և վասն այսր․ և գործէ սա ոչ ։ Իսկ հայրն գիտէր զգործս նորա և ասէ ցնոսա ․ եղբարք, կամիմ զմի պըր-տուեղէն գորգ խոնարհութե, քան զամենեցուն ձեր ամ-բարտաւանութի, բայց կամիք եթէ կատարեսցէ Ած զկամս ձեր ։ Այնն եբեր զգործս նոցա ամենեցուն, եբեր և զպրտուեղէն եղբօրն ․ և լուցեալ հուր ընկէց զայն 'ի հուրն և լուցեալ այրեցան նոցա ամենեցուն, բայց պըր-

աղօթեցին վասն զատեր խմօմ ։ Եւ ելեալ 'ի կրպակէն խնդրեցին և գտին զաշակերտ ծերոյն զի վաճառէր զփախիզան, և առեալ զնա ընդ սիրիզան տարան 'ի տուն իշխանին ։ Եւ իբրև եմուտ 'ի տունն եղ-բայրն առնուլ զգինս վաճառոյն, եւ գիւանհարն այն և եհար զաղջոյ ծնոտ եղբօրն ․ իսկ նա մատոյց նմա և զմիւսն ըստ պատուիրանին տեառն, և առժամայն տանջեալ եղև գևն և բարբառեցաւ և ասէ ․ քանզի Ցէր հալածեաց զիս աստի, ով բանագատութեա ։ Եւ առժամայն ել անտի և ողջացաւ աղջիկն 'ի նմին ժամու ։ Եւ իբրև տեսին ծնողք աղջկանն փառաւորեցին զԱծ ։ Եւ եղբայրն գնաց առ ծերն և պատմեաց, և լը-ւեալ ծերքն ամենայն եկին առ սա ․ և իբրև ծանեան զոր եղևն՝ փա-ռաւորեցին զԱծ և ասէին ․ ամբարտաւանութեան գևն փախչի 'ի խո-նարհութենէն, որպէս և եղև ։

։ Եղբայր ոմն էր 'ի հասարակեաց վանս և զամենայն ծանրութիւն եղբարցն ժողովէր յինքն ․ քանզի զոր ինչ տեսանէր գործեալ անպատ-շաճս 'ի վանսն յայն, իւր համարէր զայն գործ, և այնպէս խոնար-հեալ աղաչխարէր զմիզան զայնոսիկ, մինչև ցպոռնկութե ևս լսեալ զոմանց յանձն առնոյր զայն, և մատնէր զանձն և ասէր՝ իմ է արա-րեալ զայն ։ Իսկ ոմանք յեղբարցն ոչ գիտելով զգործս նորա, սկսան տրտմել և ասել ․ տես թէ քանի չարիս գործեալ է, և ոչ աշխատի իւ-րև զմեղս ։ Իսկ հայր վանիցն գիտէր զգործս նորա և ասէր ցեղբարսն ․ հաճեալ եմ ես ընդ մի փսիաթ նորա խոնարհութե, քան ընդ բա-զումն ձեր ամբարտաւանութե, և եթէ կամիք գուք՝ հաստատեցուցա-նեմ և զձեզ աստուծով ։ Եւ եբեր երիս փսիաթս եղբարցն՝ որ էին հա-ճոյ յոյժ ամենեցուն տուպինութեք նոցա, և մի փսիաթ եղբօրն այն ․ և լուցեալ հուր մեծ և ընկէց զնոսա 'ի հուրն, և կիզեցան ամենեքեան

տուեղէն եղբօրն ոչ այրեցաւ ։ Երկուցեալ անկեալ առաջի նորա, և յայնմհետէ ունէին զնա իբրև զՀայր ։

ԱՍԱՑ՝ Յովհաննէս կարճահասակն ցեղբայր իւր երէց․ կամէի անհոգ լինել իբրև զհրեշտակ որք ոչ ինչ գործեն, այլ անդադար զԱծ պաշտեն ։ Եւ մերկացեալ զհանդերձս իւր ել գնաց յանապատ, և լեալ անդ շաբաթ մի դարձաւ անդրէն առ եղբայրն 'ի խուցն իւր․ և բախեալ զդուրսն, ոչ եբաց նմա ասելով՝ ով ես դու ։ Եւ ասէ․ ես եմ Յովհաննէս ։ Եւ նա ասէ․ Յովհաննէս հրեշտակ եղև, և ոչ է ընդ մարդկան ։ Եւ նա աղաչեաց զի բացցէ նմա, և ոչ եբաց նմա, այլ եթող զնա 'ի տառապանս մինչև յառաւօտն, և այգուն ասէ ցնա․ ահա մարդ ես և պէտք են քեզ գործոյ զի կերիցես ։ Եւ անկեալ առաջի ասէ․ թողութիւն արա ինձ ։

ԸՆՑԱՆԷՐ՝ երբեմն հայրն Մակար յանապատէն 'ի խուց իւր և ունէր արմաւենի․ և ահա երևէր նմա բանսարկուն ունելով մանգաղ և կամէր հարկանել զնա և ոչ կարաց, և ասէ․ մեծ բռնութիւն է ինձ 'ի քէն, Մակար, զի ոչ կարեմ հակառակել ընդ քեզ․ ահա զոր գործես դու, գործեմ և ես․ պահես դու, և ես ամենևին ոչ

բաց 'ի միջոյ խարկէ՝ որ էր եղբօրն ։ Եւ իբրև տեսին զայս եղբարքն, երկեան յոյժ, և անկեալ առաջի նորա խնդրէին թողութիւն, և յայնմհետէ իբրև զՀայր ունէին զնա ։

¹ Ասաց երբեմն Յօհաննէս կարճիկն ցերէց եղբայր իւր․ կամիմ լինել անհոգ իբրև զհրեշտակք՝ որ ոչ հոգան ինչ և ոչ աշխատին, այլ անդադար կան յերգս Այ ։ Եւ մերկացեալ զձորձս իւր գնաց յանապատ և եկաց անդ շաբաթ մի, և դարձեալ դարձաւ առ եղբայրն և եկն առ նա 'ի մէջ գիշերի․ և իբրև բախեաց զդուռն, լուաւ 'ի ներքուստ եղբայրն և ասէ նախ քան զբանալ զդուռն․ ո՞ ես դու ։ Իսկ նա ասէ․ ես եմ Յօհաննէս եղբայր քո ։ Յայնժամ պատասխանի ետ և ասէ ցՅօհաննէս․ Յօհաննէս հրեշտակ եղև, և ոչ ընդ մարդկան իցէ ։ Իսկ նա աղաչէր և ասէր՝ ես եմ ։ Եւ ոչ եբաց նմա մինչև ցառաւօտն, և եթող զնա փառանգիլ անդ ։ Եւ յետոյ եբաց նմա զդուռն և ասէ․ արդ ահա ծանիր զքեզ զի մարդ ես, և արդ աշխատեա զի կերակրեսցիս ։ Իսկ նա յերկիր անկեալ ասէ․ Թողութիւն արա ինձ, եղբայր, զի գտեալ բանիւ զնացեալ ոչ կարացի կեալ. մինչև զշրջաւոր խոնարհութիւն զգեցեալ զնացից և խոնարհութեամբ յաղթող գտայց կատարելութեան ամենայնի ։

² Գնայր երբեմն 'ի գործատեղց հայրն Մակար 'ի սենեակ իւր և բերէր արմաւենիս․ և դիպեցաւ նմա դև 'ի ճանապարհին՝ ունելով 'ի ձեռին մանգաղ, կամէր հարկանել զՄակար մանգաղաւն և ոչ կարաց, և ասէ․ յոյժ բռնանաս ինձ, Մակար, և ոչ կարեմ յաղթել քեզ․ ահա զոր ինչ գործես դու, գործեմ և ես․ դու պահես, և ես այլ պահեմ բնաւ․ դու արթնիս, ես բնաւ ոչ ննջեմ․ մին կայ միայն է քո որով յաղ-

Ճաշակեմ. հսկես դու, եւ բնաւ ոչ ննջեմ. մի միայն իրօք որով յաղթես դու ինձ։ Ասէ հայրն Մակար. զինչ են իրքն այն։ Եւ նա ասէ. խոնարհութի քո, զի վասն խոնարհութե քո չկարեմ հակառակել ընդ քեզ։ Եւ համբարձեալ զձեռս իւր յաղօթս, եւ աներեւոյթ լինէր 'ի նմանէ։

ԵՂԲԱՅՐ ¹ ոմն հրաժարեալ յաշխարհէ հարբ իւրով ըստ մարմնոյ, եւ ոչ կացին երկոքեան 'ի մի վանս. իսկ յետ ժամանակի ինչ լուաւ եղբայրն վասն հօրն իւրոյ եթէ զգիւահար զոմն բժշկեաց, եւ երթեալ եղբօրն պատմեաց ումեմն ծերոյ մեծի որպէս տրտմեալ վասն անձին իւրոյ ասելով. աւաղ, ահաւասիկ հայր իմ զարգացաւ եւ զդեւս հալածեաց յեղբօրէն, իսկ ես 'ի ծուլութեան եմ եւ ոչ մի ինչ յառաջադիմութիւն գոյ յիս։ Ասէ ցնա ծերն. արդարեւ, որդեակ, ոչ է այս յառաջումն դեւս հանել կամ հիւանդս բժշկել. քանզի ահաւասիկ ոչ եթէ մարդն առնէ, այլ զօրութիւն Այ եւ հաւատք մատուցելոյն. սակայն բազմաց զայս ոչ իմացեալ, յամբարտաւանութիւն 'ի բժշկութեանց անտի եկեալ կորեան։ Իսկ ես ասեմ. եթէ գայցէ մարդ 'ի ճշմարիտ խոնարհութիւն, այլ յառաջադիմութիւն մեծ ոչ գոյ քան զնա, որ ոչ երբէք անկանի. քանզի որ միանգամ խոնարհեցուցանէ զինքն 'ի վայր, ո՞ւր այլ ունի անկանել որ 'ի գետնին իջոյց զինքն. իսկ նշան այնպիսւոյն այս է՝ թէ խնդայ ընդ արհամարհանս եւ ընդ անարգանս։

ՏՂԱՅ ոմն տուեալ 'ի վանս 'ի նախնեաց իւրոց, եւ յետ ժամանակաց եկին տեսանել զնա. իսկ ծերն ասէ

թես դու ինձ։ Ասէ հայրն Մակարի. եւ զինչ է այն։ Ասէ դեւն. այս ինքն խոնարհութիւն քո։

¹ Եղբայր ոմն եղեւ կրօնաւոր ընդ մարմնաւոր հօր իւրոյ եւ բնակեցան երկոքեան 'ի մի վանս. եւ զկնի ժամանակաց ինչ լուաւ եղբայրն զհօրէ իւրմէ եթէ բժշկեաց նա զգիւահար ոմն։ Եւ գնաց եղբայրն առ ծեր ոմն մեծ եւ պատմեաց նմա եւ ասէ տրտմութեամբ. հայր սուրբ, յաւելու հայր իմ եւ եհան դեւ յեղբօրէ, իսկ ես 'ի ծուլութեան մնացի. ոչ յառաջեցի 'ի գործս։ Ասէ ցնա ծերն. Թող զայդ, որդեակ, ոչ է յառաջումն հանել զդեւս եւ բժշկել զհիւանդս. զի զայս ոչ եթէ մարդ առնէ, այլ զօրութիւն Այ եւ հաւատս եկեղոյն. եւ են տեսեալ սովորք բազումք ոչ ծանեան զօգուտ խոնարհութեան, եւ յամբարտաւանութիւն անկեալ յայտնեցան եւ կորեան։ Այլ ես ասեմ քեզ, որդեակ, թէ գայցէ մարդ 'ի խոնարհութիւն եւ ստանայ զնա իւր անպակասական հեզութեամբ, մեծ յառաջադիմութիւն քան զայս ոչ գոյ, որ ոչ եւս անկանի. զի որ խոնարհէ զանձն մինչեւ յերկիր, նա ո՞ւր եւ կամ ուստի իւրք անկցի. եւ նշան կատարեալ խոնարհութեան այս է, զի 'ի վերայ անարգանացն խնդասցէ։

միում յեղբարցն ձայնել զփոքրիկն։ Իբրեւ մերձեցաւ առ աբբայն՝ ասէ ցնա, ով կոչեաց զքեզ. ապտակեալ զնա ասէ՝ երթ 'ի խուցն քո։ Եւ տրտմեցան ծնողք նորա։ Եւ յետ սակաւ միոյ ասեն ցնա. Հրամայեա որ զի գայ փոքրիկն եւ ստուգեսցուք զնա։ Եւ կոչեաց աբբայն եղբայր մի եւ ասէ ցնա. կոչեա զփոքրիկն։ Իբրեւ մերձեցաւ առ ծերն, ապտակեաց զնա եւ ասէ. ով կոչեաց զքեզ, երթ 'ի խուցն քո։ Դարձեալ տրտմեցան ծնողք նորա եւ ասեն. աւաղ թէ ոչ էր եկեալ մեր այսր։ Եւ յետ սակաւ միոյ շարժեալ 'ի քնութէ անտի, ասեն ցաբբայն. Հրամայեա որ գայ փոքրիկն։ Ասէ եղբօր մի. կոչեա զնա։ Եւ յորժամ մերձեցաւ առ ծերն, ապտակեաց զնա եւ ասէ. ով կոչեաց զքեզ, երթ 'ի խուցն քո։ Եւ իբրեւ զնոյն սակաւ մի, կոչեաց զնա աբբայն եւ կալեալ զձեռանէ նորա ետ ցծնողսն իւր եւ ասէ ցնոսա. ահաւասիկ որդին ձեր եղեւ միայնակեաց։ Զայնժամ ծնողքն օգտեցեալք յոյժ փոխհատուցին զնոյ 'ի յառաջնում տղայոյն միայնութեան աբբայութեան։ Եւ այսր մեք աղօթեսցուք հասանել յայսմաւորս խոնարհութիւն օգնութեամբն այ։

ՃԺԵ[1] Ծերն. յամենայն փորձանս մի մեղադրեր մարդոյ. այլ քեզ ասա՝ եթէ այս ամենայն վասն մեղաց իմոց եկն 'ի վերայ իմ։

1 Այլոյ ծերն. յամենայն փորձութիւն որ զփորձեացին քեզ, մի մեղադրեսցես այլում, այլ մեղադրեա անձին քում եւ ասա՝ թէ վասն մեղաց իմոց եկն։

ՄՆԱՑՈՐԴՔ

յերկրորդ թարգմանութեան

ԳՆԱՑԻՆ ոմանք 'ի հարցն առ հայրն Անտոնիոս, և էր և հայրն Յովսէփ ընդ նոսա. և կամեցաւ հայրն Անտոն փորձել զնոսա, և առեալ 'ի մէջ զբանս գրոց սկսաւ հարցանել ընդ նոսա, այլ յառաջ 'ի փոքրագունիցն. նոցա սկսաւ հարցանել և ասէ՝ թէ զինչ է զօրութիւն բանիս այսորիկ. և իւրաքանչիւր ոք 'ի նոցանէ ասէր ըստ իւրում զօրութեան: Իսկ ծերն ասէ ցմի մի 'ի նոցանէ. դու ևս ոչ գիտէք զնա: Յետոյ եկն հարցանելով 'ի ծերագոյնս նոցա. եհարց ցհայրն Յովսէփ և ասէ. դու ո՞րպէս կարծես զբանս զայս: Եւ նա ասէ. ոչ ևս գիտեմ և ոչ իմանալ կարող եմ զայդ: Ասէ հայրն Անտոն. ճշմարիտ հայրն Յովսէփ եգիտ զնա՝ որ ասացն թէ ոչ գիտեմ:

ԵՐԵՔ ոմանք 'ի հարցն ունէին սովորութիւն մի անգամ յամին ելանել առ հայրն Անտոնիոս. և երկուքն 'ի նոցանէ մինչ ելանէին, հարցանէին զնա վասն խորհրդոց իւրեանց և վասն փրկութեան անձին. իսկ միւսն լռէր միշտ և ոչ ինչ հարցանէր: Զկնի բազում ժամանակաց ասէ ցնա հայրն Անտոն. ահա այսքանի ամ է զի գաս աստ և ոչ ինչ հարցանես զիս: Եւ պատասխանի ետ և ասէ. բաւական է ինձ տեսանելդ զքեզ միայն յօգուտ ինձ: Այսպիսի է խոնարհութիւն:

ԱՍԷՐ հայրն Դանիէլ՝ եթէ մինչ հանդերձեալ էր փոխադրիլ յաստեացս հայրն Արսէնի, պատուիրեաց մեզ և ասէ. մի հոգայք վասն իմ առնել ինչ սէր, զի ես թէ արարի ինչ բարի յերկրի, զայն գտանելոց եմ: Եւ իբրև մերձ էր ննջել զքուն արդարոց, շփոթեցան աշակերտք նորա, և նա ասէ. լուեցէք, զի ոչ ևս մերձեալ է

ժամն, այլ մինչ գայցէ՝ ես տացից ձեզ. բայց դատաս-տան պահանջեսցի 'ի ձէնջ առաջի աթոռոյն Քի, եթէ տայցէք ումեք զմարմինն իմ: Իսկ նոքա ասեն. և զի՞նչ ա-րասցուք: Ասէ ծերն. կապեալ տոռն յոտս իմ քարշեալ ընկեցէք յանապատի: Արդ այս երանելի և սուրբս այր յայտնի բարւոք խոնարհութե չափ հասեալ էր՝ որ այսպէս պատուիրէր զսուրբ մարմնոյն: Իսկ այսպէս պատ-մէր միշտ ծերն՝ թէ յորմէհետէ ելի աստ, 'ի վերայ բա-նի զղջացի բազում անգամ, այլ 'ի վերայ լռութեան ոչ երբէք: Իսկ երբեմն մերձեցաւ մահն սրբոյն, սկսաւ լալ և ողբալ: Ասեն եղբարքն. Ճշմարիտ և դու ես երկնչիս 'ի մահուանէ, հայր: Իսկ նա ասէ. Ճշմարտութբ ասեմ, եղբարք, և տէր գիտէ, զի այս երկիւղ որ այժմ է 'ի սրտի իմում, միշտ ընդ իս էր յայնմհետէ որ եկի 'ի կրօ-նաւորութիւն: Զայս ասացեալ ննջեաց զնինջ արդարոց երանելին Արսենիէ: Իսկ երբեմն լուաւ հայրն Պիմէն ե-թէ ննջեաց հայրն Արսէնի, ողբաց և ասէ. երանի է քեզ, հայր Արսենի, զի ողբացեր զանձն քո յաշխար-հիս յայսմիկ. զի որ ոք աստ ոչ ողբասցէ զանձն, 'ի հան-դերձեալն ողբասցէ. զի կամ աստ կամաւ, և կամ անդ ակամայ վասն տանջանացն պարտիմք ողբալ:

ՊԱՏՄԵՐ հայրն Դանիէլ և զայս՝ եթէ կոչեաց եր-բեմն հայրն Արսենիոս զհայրն Ալեքսանդրոս և զԶոյ-լէ և ասէ ցնոսա. գիտեմ զի պատերազմին ընդ իս դևք, այլ ոչ գիտեմ եթէ յափշտակիմ 'ի նիրհումն. արդ աշ-խատեցարուք ընդ իս յայսմ գիշերի և պահեցէք զիս, զի մի ննջեցից 'ի հսկումս յայս: Իսկ նոքա յերեկոյէ մինն ընդ աջմէ նորա և միւսն ընդ ահեկէ լռելեայն, և ասէին՝ թէ մեք ննջեցաք և զարթեաք, և զնա ոչ իմա-ցաք թէ ննջեաց բնաւ. իսկ առաւօտուն ոչ գիտեմք թէ կամաւ արար զայս և թէ բնութբ ննջեաց, ած գիտէ. քանզի կափոյց զաչսն և ննջեաց երիցս անգամ, և բա-ցեալ զաչսն յարեաւ վաղվաղակի և ասէ անգոհ ձայնիւ. ես ննջեցի, այս ես ննջեցի: Այսպիսի ոք էր երանե-լին Արսէնիոս:

ՀԱՅՐՆ Ագաթոն մինչ փոխադրիլ մահուամբ հան-դերձեալ էր, եկաց նա զաւուրս երիս 'ի բաց ունելով զաչս իւր և բնաւ ոչ շարժէր զնոսա: Իսկ եղբարքն խթե-ցին զնա և ասացին. ո՞ւր իցես արդեօք, հայր Ագաթոն:

Իսկ նա ասաց նոցա. առաջի դատաստանին ա̃յ կամ ես, որդեակք: Ասեն ցնա. նա դու ևս երկնչիս, հայր, 'ի ժամէն յայնմանէ: Եւ նա ասէ նոցա. ես ըստ կարի իմում ջանացայ պահել զպատուիրանս ա̃յ, այլ անկայն յամենայնի մարդ եմ, և ոչ գիտեմ թէ գործք իմ հաճոյ եղեն ա̃յ թէ ոչ: Ասեն ցնա եղբարքն. և ո՞չ յուսանաս դու 'ի գործս քո թէ հաճոյ են ա̃յ: Ասէ ցնոսա ծերն. ոչ իշխեմ վստահանալ մինչև կացից առաջի ա̃յ, քանզի այլ ազգ դատաստանք ա̃յ և այլ ազգ մարդկայինք իցեն: Եւ իբրև կամէին այլ ազգ ինչ խօսել, ասէ. աղաչեմ մի ինչ խօսիք ընդ իս 'ի ժամս յայս, զի ոչ կարեմ լսել: Եւ առժամայն կատարեցաւ ուրախութե̃՝ խաղալով ընդ հրեշտակսն որք եկեալ էին տանել զհոգի նորա յերկինս:

ԱՍԵՆ ցհայրն Սիսոյ. զի՞նչ իցէ նեղ դուռն և անձուկ ճանապարհն որ գրեալ է: Եւ պատասխանի ետ և ասէ. դուռն նեղ է բռնադատելն զանձն և զչար խորհուրդս հատանելն, և թողուլ զկամս իւր և հետևել կամացն ա̃յ, զի կարող լիցի ասել՝ ահա մեք թողաք զամենայն և եկաք զհետ քո:

ԱՍԱՑ հայրն Պիմէն՝ եթէ գնաց եղբայր մին առ հայրն Սիսոյ և ասէ ցնա. հայր, ասասցես ինձ բան: Եւ եկաց առ նմա աւուրս եօթն, և ծերն ոչ խօսեցաւ ընդ նմա ինչ: Եւ իբրև յուղարկէր զնա, ասէ ցնա. գնասցես և զգոյշ լիջիր անձին քում, քանզի յաւուրս յայսոսիկ մեղքն իմ եղեն պարիսպք խաւարայինք ընդմէջելով ինձ և ա̃յ իմոյ: Զայս զեղջօրէն ասէր՝ իբր համարելով զմեղքն նորա, զի խոնարհք են հոգիք սրբոցն:

ՀԱՅՐՆ Յոհաննէս պատմեաց մեզ՝ եթէ հայրն Անուբ և հայրն Պիմէն և այլ եղբարքն նոցա միոյ մօր ծնունդ էին և 'ի միաբանս եղեն կրօնաւորք 'ի Սկիւթէ: Եւ յորժամ եկեալ Մազիկքն աւերեցին զՍկիւթէ, գնացին նոքա 'ի տեղին յայն որ կոչէր Տերենութ, և կացին անդ աւուրս ինչ մինչև խնդրեսցեն թէ ուր բնակեսցեն, և մտեալ կային 'ի տաճար կռոց: Ասէ հայրն Անուբ ցհայրն Պիմէն. արասցես սէր, ես և դու և այլ եղբարքս մեր իւրաքանչիւր առանձին կացցուք և հանգչեսցուք զեօթնեակս զայս, և մի տեսցուք զմիմեանս մինչև տէր ցուցէ՝ թէ ուր պարտ իցէ կեալ մեզ: Ասէ հայրն

Պիմենի. այսպէս արասցուք որպէս ասացերդ: Այլ կացին բնակեալ առանձինն իւրաքանչիւրն: Այլ էր 'ի տաճարին յորում արձան կայր մեծ կանգուն. և յառնէր ընդ առաւօտն հայրն Անուբ և հարկանէր քարս և քարկոծէր զերեսս կռոցն քարամբք յառաւօտէ մինչև յերեկոյն, իսկ յերեկոյին ասէր ցկուռն. Թողութիւն արասցես ինձ, զի տրտմեցուցի զքեզ: Այլ զայս եօթնեակն այն, և նա զայն արար համբերեալ: Իսկ յաւուր շաբաթու ժողովեցան 'ի միասին դարձեալ: Ասէ հայրն Պիմէն ցհայրն Անուբ. տեսանէաք զքեզ զայս եօթն աւուրս զի հարկանէիր քարամբք զերեսս այս կռոց զօրն ողջոյն, իսկ յերեկոյին անկեալ յերկիր խնդրէիր թողութիւն 'ի սմանէ, և զիարդ հաւատացեալ մարդ, և ես առաւել կրօնաւոր որ կրկնեցէ ծունր կռոց և խնդրեցէ 'ի նմանէ թողութիւն: Ասէ ցնա ծերն. զայս՝ օրինակ ձեզ արարի, եղբարք, զի մինչ տեսանէիք զիս կոծելով զերեսս նորա՝ միթէ խօսեցաւ ինչ կամ բարկացաւ: Ասէ Պիմէն՝ ոչ: Այլ մինչ կրկնեալ ծունր խնդրէի թողութիւն միթէ հպարտացաւ ինչ և կամ ասաց ոչ ներել ինձ: Ասէ Պիմէն՝ ոչ: Ասէ ծերն. այսպէս և մեք եղբարք եօթն եմք, և եթէ կամիք կեալ 'ի միասին՝ եղերուք իբրև զկուռքս զայս քարեղէն, որ ոչ 'ի վերայ անարգանաց և ոչ 'ի վերայ փառաց ևս հպարտացաւ կամ շարժեցաւ սա 'ի բարկութիւն ինչ. իսկ եթէ ոչ կամիք այսպէս առնել, ահա չորս դրանք են տաճարիս, և իւրաքանչիւր որ 'ի մէնջ ելեալ գնասցէ ուր և կամեսցի: Իսկ նոքա իբրև լուան զայս, անկեալ առ ոտս նորա ասեն. որպէս կամիս, այնպէս արասցուք և լուիցուք զինչ և ասասցես դու: Այլ ասէր հայրն Պիմէն՝ եթէ բնակեցաք 'ի միասին խոնարհութեամբ միաբանութեամբ զամենայն աւուրս կենաց մերոց, և առնէաք զամենայն զոր ինչ ասէր ծերն, և կարգեցաք զմի 'ի մէնջ 'ի կառավարս մեզ, և զոր ինչ դնէր առաջի մեր՝ այն էր կերակուր մեր, և ոչ որ իշխէր 'ի մէնջ խնդրել այլ ևս ինչ կամ խօսել կամ ոչ ճաշակել զառաջի եդեալն, և կեցաք 'ի միասին զաւուրս մեր խաղաղութեամբ հանդարտութեամբ և ուրախութեամբ:

Ասէր հայրն Պաւղոսի. ոչ կարեմք իջանել մեք 'ի կենագործող խոնարհութիւն, եթէ ոչ նախ ձգեսցուք 'ի բաց զառաւելիչ հոգւոց զծանր բեռն ամբարտաւանութեան.

զի եթէ ճգնեսցուք յայս, գտցուք զխոնարհութիւն։ Մի՛ ասասցուք թէ այս ինչ ոչ միաբանեսցէ մեզ, զի ամենայն ինչ որ օգտեցուսցէ զմեզ՝ նա նորին հակառակն միաբանեսցէ, որպէս և տէրն առէ՝ թէ որ ոչ ժողովէ ընդ իս՝ ցրուէ։ Դու քանզի որպէս կնիք զի զոր ինչ դրոշմեալ ունի՝ զայն նկարեսցէ ուր և կնքեսցէ, այսպէս և գործք դրոշմեալ նկարին 'ի հոգիս։ Արդ եղիցին աւտակք քո և հանդերձք և գնացք և նստել և կերակուր և կեալ և անկողին և օդ և ամենայն պատրաստութիւն և տուն և ամենայն անօթք նորին նուաստ և արհամարհեալ։ Այսպէս և աղօթք քո և սաղմոսերգութիւն և կեանս ընդ ընկերին՝ ամենայն նուաստ և հեզ եղիցին։ Մի՛ խօսեսցիս մեծամեծս և մի՛ հռետորականս և մի՛ գոռոզ ձայնիւ, և մի՛ յանդգնեալ ժանտ տեսցես և կամ՛ գործեսցես ինչ, և մի՛ երգելով աղօթեր և մի՛ հպարտութեամբ պատասխաներ. այլ յամենայնի 'ի բանս և 'ի գործս տացես զմեծսն և տացես զփոքունս։ Դու քաղցր լեր առ բարեկամսն և հեզ առ հնազանդեալսն քեզ և անյիշաչար առ յանդգնեալսն և մարդասէր առ խոնարհսն, և մխիթարիչ լեր վշտացելոց և տեսուչ հիւանդաց, և մի՛ արհամարհեր զոք 'ի մարդկանէ, և քաղցր լեր 'ի խօսել, ուրախ և դաշն 'ի պատասխանել, և բարեխօս յամենայնի և հեշտընկալ ընդ ամենեսեան։

ԱՍԱՑ հայրն Մովսէս ցհայրն Զաքարիա. ասա ինձ բան ինչ, որդեակ։ Իսկ նա անկաւ առ ոտս նորա և ասէ. և դու ընդ իս հարցանես, հայր։ Ասէ ցնա ծերն. հաւատա ինձ, որդեակ, զի տեսանեմ զհոգին հոգւոյն սրբոյ հանգուցեալ 'ի քեզ, վասն այնորիկ հարցանեմ։ Իսկ Զաքարիա իբրև յայն հրամայեցաւ նմա՝ առեալ զփակուղ իւր 'ի գլխոյ իւրմէ ընկէց 'ի գետին, և կոխեր ոտիւքն զնա և ասէր. եթէ ոք այսպէս ոչ կոխեալ խորտակեսցէ զանձն իւր 'ի ձեռն վերջին խոնարհութեան և ցածութեան, ոչ եւս կարող իցէ նա կրօնաւոր լինել։

ԱՍԱՑ հայրն Եսայիաս. սէր երկրաւոր մեծութեան և փառաց ծնանի զատութիւն, իսկ խոնարհութիւն ծնանի զերկիւղն այ 'ի սրտի. և դու մի՛ կամեսցիս սիրելի մեծամեծաց լինել և իշխանաց աշխարհի, զի մի՛ զրկեսցիս 'ի փառացն այ։ Ասաց դարձեալ. յորժամ կացցես յաղօթս, եթէ խոնարհութեամբ արասցես և զանձն քո անարգ-

ժամ հաստատեսցիս, ընդունելի ես ինձ. իսկ եթէ ամբարտաւան իցէ սիրտ քո և յիշեսցես զայլ ոք ծոյլ և զանեսցես զնա, ընդունայն է աղօթք քո։ Դարձեալ ասէ. ընդէ՞ր երանելի իցէ խոնարհն. վասն զի ոչ ունի լեզու բամբասել զոք կամ ընդդիմանալ զերկոսին իւրոց, և ոչ աչս ունի զի տեսցէ զպակասութիւն ընկերին. ունկն ոչ ունի զի լուիցէ զանօգուտսն. նա և ոչ բերան ունի չարախօսել զոք կամ զեղբայր իւր, և ոչ քննել զայլոց դատաստանս, այլ միայն զմեղս իւր. և խաղաղարար իցէ առ ամենեսեան ըստ բանին տեառն. և ոչ վասն այլոց ումեք առնէ զայս, այլ վասն տեառն. բայց այս իցէ իրաւացին, զի թէ պահեսցէ ոք զվեց աւուրքս և զամենայն առաքինութիւնս կատարեսցէ, այն ամենայն առանց խոնարհութեան ոչ ինչ են և վայրապար յայժ։ Դարձեալ ասէ. որ ոք ստանայ զխոնարհութիւն, տեսանէ նա զմեղս իւր. և որ չգոյ զհետ խոնարհութեան և ողբոց, արտաքսեն առաւ 'ի սրտէ նորա զամենայն չար խորհուրդս, և ստացանեն զանձն նորա ամենայն առաքինութեամբ. և որք ունիցին ողբս և խոնարհութիւն, ոչ ևս յաղթեսցեն զնա պատերազմունք մարմնականք. այլ աշխարհականք զոր արհամարհիցի նա 'ի մարդկանէ, զէն նորա լիցին և պահեն զնա 'ի սրտմտութէ և 'ի չարի չար հատուցանելոյ, և ուսուցէ համբերել ամենայն չարեաց. և յայտ ամենայնէ ոչ ինչ մեծանայ 'ի խոնարհն։ Ասաց դարձեալ. անկանել առաջի ա̃յ գիտութեամբ և հնազանդել պատուիրանացն խոնարհութեամբ, բերել 'ի մարդ զսէրն ա̃յ և զանախտութիւն. իսկ խոնարհութիւն է համարել զանձն մեղաւոր՝ քան զամենայն մարդ, և արհամարհել զինքն իբրև թէ ոչ երբեք բարի գործեալ իցէ։ Այլ գործք խոնարհութեան այս ինչ է, լռութիւն միշտ, և ոչ պատերազմել ընդ ումեք և ոչ ումեք հակառակիլ, և հնազանդել բարւոյց, և 'ի խոնարհ նայել աչօքն միշտ, և առաջի աչաց ունել միշտ զմահ, և անսուտ գոլ 'ի բանս, և ոչ զխմբրանել ունայացն և ոչ հաստատել զիւր բանն, և ունել համբերութիւն մնաց և տալ զհանգիստն և համբերել անարգանաց, և արթուն և զգաստ լինել, և հատանել զկամս իւր և ոչ բարկանալ ումեք, ոչ ունել նախանձ կամ հեռ, և պարապել զօրհանապազ յաղօթս. այս է չափ խոնարհութեան. և զի որ ստանայ զխոնարհութիւն,

նա յանձն իւր ժողովէ զյանցանս եղբօրն և ասէ՝ ես մեղայ. իսկ որ ատեայ զեղբայրն, զանձն իմաստուն և արդար առնէ, և յամօթ առնէ զեղբայրն. իսկ որ զանձն պատկառէ, նա այլում ոչ մխայէ։ Դարձեալ ասէ. մի խօսեսցի լեզու քո, այլ գործք քո, և եղիցին բանք քո խոնարհ քան զգործս քո. և մի լինիջ խորհեսցիս առաւելոց մտաց, և մի վարդապետեր առաւելոց խոնարհութեան, որպէս զի կարասցէ ընդունել երկիր զսերմն քո։ Ասաց դարձեալ. ոչ իցէ խօսելն իմաստութիւն, այլ իմաստութիւն իցէ ճանաչելն զժամանակ խօսելոյն թէ երբ իցէ ժամ խօսելոյ. և զբանն իմաստութեամբ լսէ և իմաստութեամբ խօսեսցիս, և զգոյշ լեր նախ քան զխօսելն քո, և առաջ պատրաստեալ պատասխանի, և 'ի գիտութեան տգէտ լեր զա՝ զի զերծցիս 'ի բազում վշտաց. քանզի լեզուն իւր բարբառէ միշտ՝ որ ցուցանէ զանձն իմաստուն, վասն այսորիկ մի պարծեսցիս 'ի վերայ գիտութեան քո. զի ոչ ոք գիտէ որպէս է և ոչ բնաւ. և կատարութիւն ամենայնի պատահմանք է, իսկ խոնարհեալք՝ քո 'ի նորքոյ լինիցին ընդ ամ միաւորէ զքեզ։

ԱՍԱՑ դարձեալ հայրն Սիսոյիոս վասն խոնարհութեան. յիշեսցուք, եղբարք, զայն որ ոչ ունէր ուր դնէր զգլուխ իւր. և 'ի միտ առցես, եղբայր, և մի բարձրանասցիս. տես թէ ով էր և կամ զինչ եղև վասն քո. թագաւոր էր և եղև օտար և պանդուխտ վասն քո։ Այլ անպատմելի մարդասիրութեան քո, տէր. ընդէ՞ր այդպէս խոնարհեցար յաղագս մեղուցեալ ծառայիցս, մինչ զի արարիչդ ամենայնի ոչ ունէիր ուր զգլուխդ դնիցես. իսկ մեք ապերախտքս և ամենայն նուաստ և անարգ խոնարհութեան արժանիքս՝ մեծութեան և պատուոյ ցանկացեալ եղաւորիս։ Արդ ընդէ՞ր շփոթեալ ես, ով եղկելի մարդ, և զինչ ժողովես, և ընդէ՞ր կուրացեալ ես անմտութեամբ, և կամ ընդէ՞ր հեռացեալ ես պատուիրանաց կենցաղոյս, և ընդէ՞ր ոչ առնուս զհանդերձեալ բարիսն։ Արդ զայս ամ քննեսջիր, և զպատուիրանն ընդունեսջիր։

ԱՂԲԱՅՐ ոմն ասաց ցհայրն Թէոդորէ՝ եթէ կամիմ կատարել զպատուիրանս Աստուծոյ։ Ասաց ծերն՝ եթէ հայրն Թէովնաս երբեմն ասաց եթէ կամիմ զնել ընխորհուրդ իմ լնուլ զօրէնսն Աստուծոյ։ Եւ առեալ զալեւր իւր 'ի փուռն՝ արար հացս, և խնդրեալ աղ-

քաւոռ և եգիտ անդ և ետ նոցա զհացն իւր ։ Եկեալ և այլք խնդրեցին, և զի ոչ մնաց հաց՝ ետ նոցա զըղ-բիղան իւր. իսկ և այլք եւս խնդրեցին, և նոցա ետ զայն որ զգեցեալն էր, և ինքն մերկ եմուտ 'ի սենեակն, և եած զմեջնակքն զթիկնոցն իւր, և մեղադրէր անձին և ասէր՝ թէ ոչ կարացի կատարել զպատուիրանս տն ։ Իսկ եթէ և դու այսպէս կարասցես առնել, դեռ եւս պակասիս ասել՝ ոչ կարացի կատարել զպատուիրանս տն. զի կատարել պատուիրանացն խոնարհութիւն է, յորում հանգչի ած 'ի հեզս և 'ի խոնարհս. և որ կատարէ զխոնարհութիւն, կատարէ նա և զամենայն պատուիրանս. և որ ոչ ունի զխոնարհութիւն, ոչ ունի նա և զայլ ամենայն պատուիրանս. վասն զի ոչ են ընդունելի առանց խոնարհութեան ամենայն առաքինութիւնք առաջի ընդունողին Քսի ։ Իսկ եղբայրն այն խոնարհեալ երկիր եպագ, և շահեցաւ զնոյց ուրախութեամբք ։

ԳՆԱՑ երբեմն Թեոփիլոս եպիսկոպոսն 'ի լեառն Նիտրիոյ, և եկն հայր լերինն առ նա 'ի տեսանել զնա ։ Եւ ասէ եպիսկոպոսն ցծերն. զինչ գտեր գործ մեծ 'ի կրօնս յայս, հայր ։ Եւ ասէ ծերն. զայն զի զիջէ մարդ զմեղս 'ի միտ, և նախատէ և պատկառէ զինքն ։ Ասէ Թեոփիլէ. Ճշմարիտ ճանապարհ փրկութեան այդ է ։

ԱՅՑՆ ինքն Թեոփիլէ եպիսկոպոս գնաց երբեմն 'ի Սկիթէ, և ժողովեցան առ նա հարքն և եղբարքն, և ասեն եղբարքն ընդ հայրն Պամբոյ. ասասցես, հայր, բանս ինչ եպիսկոպոսին, զի շահեսցի 'ի քէն ։ Ասէ ծերն. եթէ ոչ շահեսցի նա 'ի լռութենէ իմմէ, և ոչ 'ի բանէս շահեսցի ։ Յայնժամ ասեն. այդ լռութիւնն իւր է գործ խոնարհութեան և շահեցուցանող և սիրելի ամենեցուն ։

ԱՍԷՐ մայրն Թեոդորա՝ եթէ ոչ ճգնութիւն և ոչ տքնութիւն և ոչ այլ ինչ աշխատանք առաքինութեան կեցուցանել կարիցէ զմարդ բայց զխոնարհութիւն ։ Վասնզի էր ուրեմն միայնակեաց մի որ հալածէր զդեւս 'ի մարդկանէ, և հարցանէր ցնոսա թէ որո՞վ առաքինութեամբ ելանէք դուք, միթէ պահօք ելանէք ։ Ասէ դեւն. մեք բնաւին ոչ ինչ ճաշակեմք ։ Իսկ ծերն ասէ. հսկութեամբք ։ Այլ դեւն ասէ. մեք բնաւ ոչ ննջեմք ։ Այլ ծերն ասէ. միայնակեցութեամբք ։ Դեւն ասէ. մեք միշտ յանապատի շրջիմք ։ Ծերն ասէ. և զի՞նչ որո՞վ իւիք ելանէք դուք ։

Եւ զեն ասէ. ոչ ինչ հալածէ և ոչ յաղթէ մեզ ինչ այլ այնպէս իբրև զխոնարհութիւն. զի նովիմբ հալածիմք մեք, և նոյն ինքն խոնարհութիւն է որ կործանէ զմեզ իսպառ: Արդ տեսանե՞ս թէ որպէս յաղթող է զիւաց և կործանէ զնոսա խոնարհութիւն:

ԱՍԱՑ հայրն Յոհաննէս կարճահասակն՝ եթէ խոնարհութիւն է դուռն երկնից, և հարքն մեր բազում պատկառանօք և նախատանօք մտին ուրախութեամբ 'ի քաղաքն այն կենդանւոյ. զի խոնարհութիւն և երկիւղն այ վերագոյն են քան զամենայն առաքինութիւնս: Դարձեալ ասէ. ո՞վ վաճառեաց զՅովսէփ: Եւ պատասխանի ետ եղբայրն և ասէ. եղբարքն նորա վաճառեցին: Ասէ ծերն. ոչ, այլ խոնարհութիւն նորա վաճառեաց զնա. զի կարող էր ասել ցփնողսն՝ եթէ եղբայր նոցա եմ, այլ լռեաց և խոնարհութեամբ վաճառեցաւ, և վասն խոնարհութեան նորա արար զնա տր իշխան 'ի վերայ երկրին Եգիպտացւոց: Դարձեալ ասէ. մի թողցուք զբեռն թեթև՝ որ է մեղադրել անձին, և մի բարձցուք զծանրն՝ այսինքն է արդարացուցանել զանձն: Այս հայրն Յոհաննէս ջերմեռանդ էր հոգւով, և գնաց ոմն առ նա և ետես զի հիւսէր զսիրայ և գովեաց զձեռագործս նորա, իսկ նա լռեաց. և եղբայրն այն դարձեալ գովեաց, և նա դարձեալ լռեաց: Իսկ յերրորդումն իբրև գովեաց, ասէ նա ցեկեալ եղբայրն. այլ եղբայր դու, առաւօտն պատահեցար՝ մինչ եկիր դու զած հանել յինէն: Յայսպիսի խոնարհութեան էր երանելին, զի զգովասանութիւն թըշնամութիւն համարէր ինքեան:

ԱՍԱՑ ոմն վասն նորա. ո՞վ իցէ Յոհաննէս որ խոնարհութեամբ իւրով կախեաց զամենայն Սկիտէ 'ի յայն փոքու ճկոյթն իւր:

ԱՍԱՑ հայրն Յոհաննէս կարճիկս այս՝ եթէ ծեր ոմն հոգևոր արգելեալ զինքն 'ի խցի, և էր ինքն մեծատուն յայտ և փառաւորէր 'ի մարդկանէ: Իսկ հարքն պատմուբեցին նմա և ասեն. ահա ոմն 'ի սրբոց փափագելի մեռանի է, եկեսցէ՞ր 'ի տեսանել զնա նախ քան զմահ նորա: Եւ նա խորհէր 'ի մտին և ասէր. եթէ ելանեմ ես 'ի տուէ, գան առ իս ամենեքեան և փառաւորեն զիս և ոչ ես այլ հանգեայց ասա, այլ գնացից 'ի գիշերի գաղտ և ծածուկ յամենեցունց: Եւ իբրև ել 'ի գիշերի 'ի անէկէ

խրամէ զի ծածկեսցի յամենեցունց, յայնժամ ահա ա-ռաքեցաւ յԱյ հրեշտակս երկուս՝ ունելով ղամբարս 'ի ձեռին, և վառեալ տանէին առաջի նորա, և ահա ամե-նայն քաղաքն ընթացաւ առաջի նորա։ Եւ որչափ նա ջա-նայր փախչել 'ի փառաց, այնչափ այլ առաւել ևս փա-ռաւորէր նա յԱյ. 'ի մարդկան փառաց փախչելով եհաս փառացն Այ ըստ բանի տեառն որ ասէ՝ եթէ որ խոնար-հեցուցանէ զանձն, բարձրասցի։

ԱՍԱՑ հայրն Յոհաննէս Թեբայեցին՝ եթէ պարտ է կրօնաւորին նախ քան զամենայն առաքինութիւն զխոնար-հութիւն ստանալ, և զի նա է առաջին պատուիրան փրրկ-չին որ ասէ՝ երանի աղքատաց հոգւով, զի նոցա է ար-քայութիւնն երկնից։

ԱՍԱՑ հայրն Պիմէն վասն հօրն Իսիդորի՝ եթէ հիւ-սէր զարմաւ զգիշերն ողջոյն։ Եւ ասեն ցնա եղբարքն. հանգիցես, հայր, մի դատիր յոյժ զի ծերացեալ ես։ Իսկ նա ասէր. թէ հրկէզ առնեն զիս 'ի գործէ և հոսեն ըզ-մոխիրս ոսկերացս, և ոչ յայնժամ շնորհս ունիցի, թող թէ աշխատիլ ինչ։ Ասէր վասն նորա դարձեալ՝ եթէ յորժամ բերէին խորհուրդք նորա եթէ մեծ ոմն ես դու, նա ասէր ցնոսա. միթէ իցեմ ես իբրև զհայրն Ան-տոն կամ իբրև զհայրն Պամբոյ և կամ իբրև զայլ հար-ցն. և խոնարհէր սովաւ։ Եւ իբրև հակառակեալ ա-սէին խորհուրդքն՝ եթէ զկնի այսր ամենայն վշտաց 'ի տանջանս գնալոց ես, ասէր ցնոսա պատասխանի. թէ-պէտ 'ի տանջանս գնալոց եմ, սակայն դուք 'ի ներքոյ իմ գտանելոց էք ստուգապէս։ Ասէր նա դարձեալ՝ եթէ որովհետև այսչափ մեծ իցէ բարձրութիւն խոնարհութեան, և այսչափ դժուարին է անկանել 'ի հպարտութիւն, ապա աղաչեմ զձեզ, եղբարք, զի զմինն կալցուք և 'ի միւսոյն փախիցուք։

ԵՂԲԱՅՐ ոմն եհարց զհայրն Կրոնիոս և ասէ. որով օրինակաւ ստանայ մարդ զերկիւղն Այ։ Ասէ ծերն. որ-պէս կարծեմ ես եթէ այսուիկ ստանայ մարդ զերկիւղն Այ, զի փախիցէ յամենայն ըղձալեաց և հանգստեանց մարմնոյ և տացէ զինքն յաշխատութիւն որչափ կարողութիւն է, և յիշեսցէ զօր որոշման հոգւոյ իւրոյ 'ի մարմնոյ, նա և զօր ահեղ դատաստանին Այ և զհատուցումն։

ՊԱՏՄԷՐ մեզ հայրն Սարիոն՝ եթէ մինչ նստէի ես

'ի լեառն Սինայի, էր անդ եղբայր մի ընտրեալ և ճըգնաւոր յոյժ, այլ և գեղեցիկ տեսլեամբ և կատարեալ հասակաւ. և յորժամ գայր յեկեղեցին յաղօթս, զգեցեալ ունէր նա պատառատուն հանդերձ և փոքր ինչ պարեգօտ։ Յաւուր միոջ տեսի ես զնա յեկեղեցին այնպէս և ասեմ ցնա. եղբայր, որպէս և այլ եղբարքն զգեցեալ գան յեկեղեցին՝ զգեցիր և դու և նմանեա սոցա։ Իսկ նա ասէ ցիս. թողութիւն արա ինձ, հայր, ոչ ինչ ունիմ այլ զի զգեցայց։ Եւ ես տարեալ 'ի սենեակն ետու նմա հանդերձ զամենայն որ ինչ պարտ էր, և յայնմ հետէ զգենոյր և նա նման եղբարցն և երևէր իբրև զհրեշտակ Այ։ Եւ եղև երբեմն պէտք ինչ եղբարցն զի առաքեսցեն եղբայրս տասն առ թագաւորն վասն գործոյ ինչ, և թուեցին և զեղբայրն զայն ընդ գնացողսն յարքունիս։ Իսկ նա իբրև լուաւ, անկաւ առաջի հարցն, աղաչէր և ասէր. վասն սիրոյն Այ՝ մի առաքէք զիս անդր, զի ես ծառայ էի իշխանի ումեմն 'ի պաղատին, և փախուցեալ եկեալ եմ աստ. և թէ տեսանէ զիս, հանէ յինէն զզգեստս զայս և ծառայեցուցանէ զիս։ Եւ հարքն հնազանդեալ բանի նորա արձակեցին զնա։ Իսկ յետոյ ծանեաք զճշմարիտն յայնցանէ որք ճանաչէին զնա եթէ էր նա եպարքոս 'ի պրետորն արքային մինչ էրն յարքունիս, և զի մի ծանիցեն զնա և գտցէ փառս 'ի մարդկանէ՝ և վասն այսորիկ պատճառէր նա զծառայն լինել։ Եւ զի այսպէս ստիպէին սուրբքն յամենայն ժամ փախչել 'ի փառաց մարդկայնոց և հասանել փառացն Այ։

ԱՅՐ ոմն էր 'ի Սկիւթէ, որոյ անուն էր Արսենիոս, որ թողեալ էր 'ի գիւղ երկուս որդիս և զկինն, և աշխարհական 'ի կռապաշտութիւն։ Եւ զկնի ժամանակաց ինչ եղև սով յԵգիպտոս, և վշտացաւ յոյժ կինն այն, և յարուցեալ գնաց 'ի Սկիւթէ և տարաւ ընդ իւրքն զմանկունս իւր. Իսկ էր մինն արու որ կոչէր Օրբանոս, իսկ միւսն դուստր էր. և եկեալ նստաւ 'ի հիւրատանն 'ի շաւիղս մեծ-քերաց, ուր և առաքինութեամբ էր կեանք մարդոյ նստել և զարթնել եղբարցն տեսանել։ Իսկ կինն նայէր տեսանել զեղբայրն ոմն և կամ զորդի. և էր տեղին այն մերձ 'ի քաղաքաց, և էր անդ եկեղեցի և աղբիւր ջրոյ և շաւիղ ինչ, և տեսանէր անդ զմիաբանսն Արսենիոս և կինն իւր. Եւ կինն ցհայրն Արսենիոս. դու միաբանեցար, և տարց սով

տատանիկ է յԵգիպտոս, և որում մնուցից զորդիս քո։ Ասէ Կարիոն. առաքեա զգոսա առ իս։ Եւ իբրև առաքեաց զնոսա, մանուկն եկաց առ հօրն իւրոյ. իսկ դուստրն դարձաւ առ մայր իւր, և իջին յԵգիպտոս ՚ի տունն իւրեանց. իսկ ծերն սնուցանէր զմանուկն ՚ի սենեակ իւր, և գիտէին ամենեքեան զի որդի էր նորա։ Եւ իբրև սնաւ մանուկն և մեծացաւ, եղև տրտունջ ՚ի մէջ եղբարցն վասն նորա։ Իբրև լուաւ հայրն Կարիոն զայս՝ ասէ ցորդին իւր. Զաքարիա, արի գնասցուք աստի, զի տրտունջ է զմէնջ վասն քո։ Ասէ Զաքարիա ցծերն հայր իւր. աստ գիտեն զի որդի քո եմ, և զի մնամ ես աստ և տրտնջեն, եթէ այլուր գնասցուք ուր ոչ գիտեն զայս՝ ոչ կարես ասել զիս որդի քո, գուցէ և անդ տրտնջեն առաւել։ Ասէ ծերն. արի գնասցուք ՚ի Թեբայիդա։ Եւ գնացին անդ։ Եւ զկնի սակաւ աւուրց եղև և անդ տրտունջ վասն մանկանն։ Ասէ հայրն ց Զաքարիա. գնասցուք դարձեալ ՚ի Սկիտէ։ Եւ իբրև եկին անդ, եղև դարձեալ տրտունջ վասն նորա։ Յայնժամ գնաց մանուկն Զաքարիա ՚ի գիւղ մի ուր էր բորակ, և մերկացեալ նստաւ ՚ի ծով բորակին՝ թաղելով զինքն մինչև ցռնգունս իւր, և արկանէր զբորակն զայն յերեսս իւր և ՚ի գլուխն, և համբերեաց այնչափ մինչև կիզեալ սևացաւ մորթ և մարմին նորա, և կորոյս զգեղեցկութիւն մարմնոյն և եղև որպէս զհնդիկ սևաւ, և ապա ել անտի և զգեցաւ զհանդերձ իւր և եկն առ հայրն, և նա ձայնիւն հազիւ ծանեաւ զորդին իւր։ Իսկ իբրև եկն կիրակէ և գնաց նա յեկեղեցին հաղորդիլ ՚ի սուրբ խորհրդոյն, յայտնեցաւ այն Իսիդորէ քահանային Սկիտոյ զոր արար մանուկն, և եստես զնա քահանայն և զարմացաւ և ասէ. Զաքարիա մանուկ յանցեալ կիրակէին իբրև զմարդ եկն ՚ի հաղորդութիւն, և այսօր տեսանի իբրև զհրեշտակ այ. զի յայնպիսի գեղեցկութենէն զրկեալ զմարմինն եւ զինքն յանարգութիւն սևութեան վասն խոնարհութեան սրտին։

ՊԱՏՄԷՐ մեզ հայրն Մակար վասն իւր՝ եթէ մինչ մանուկ էի և նստէի ՚ի խցի յԵգիպտոս, կալեալ զիս տարան ՚ի քաղաքն և օրհնեցին քահանայ. և ես զի ոչ կամէի յանձն առնուլ զայն, փախեալ գնացի յայլ գեղջ։ Եւ այր ոմն [illegible] սպասաւորէր և վաճառէր

զձեռագործ իմ և սպասաւորէր ինձ։ Եւ դիպեցաւ փորձութեան կուսի ումեմն 'ի գիւղն յայն, զի անկաւ ոճն ընդ նմա, և յղացաւ առժամայն։ Եւ իբրև հարցին ծնողք նորա թէ ով արար զայդ ընդ քեզ, և նա ասէ. միայնակեացն այն որ նստի 'ի խցին։ Եւ եկեալ 'ի գեղէն տարան անդր զիս, և կապեցին 'ի պարանոցի իմում աղբով լի կճիճս և ունկունս կժոց և հրապարակեցին զիս այնպէս շրջեցուցանելով 'ի փողոցս, և հարկանէին զիս ուժգին և ասէին. այս չար արգելական ծեր պղծեաց զկոյս մեր, հարցուք զսա հարցուք. և ձաղեցին այնպէս մերձ 'ի մահ զմարմին իմ։ Ապա ծերք գեղջն. մինչև յերբ գանէք զդա, թող տուք զի մի մեռցի։ Եւ սպասաւորն իմ կայր յետոյ ամաչեցեալ, քանզի անարգէին զնա յոյժ։ Իսկ ծնողք աղջկանն ասեն. ոչ թողցուք զդա մինչև տացէ երաշխաւոր սնուցանել զկին իւր։ Եւ եկաց երաշխաւոր ինձ սպասաւորն իմ, և գնացի 'ի խուց իմ և տայի օր ըստ օրէ զծախս կնոջ իմոյ։ Եւ ասեմ ցանձն իմ. Մակարի, արդ աշխատեաց զի գտեր դու քեզ կին, և առաւել ևս զի սնուցանել ունիս դու զնա։ Եւ գործէի ես զցայգ և զցերեկ և առաքէի նմա։ Իսկ իբրև եհաս ժամանակ ծննդեանն, յերկունս եկաց չարչարեալ զաւուրս բազումս և ոչ կարէր ծնանել։ Հարցին զնա ծնողքն իւր և ասեն. զինչ իցէ այն զի ոչ կարես ծնանել։ Իսկ նա ասէ. վասն այնորիկ դիպեցաւ ինձ այս, զի սուտ վկայեցի զծերոյն միայնակեցէ արդարոյն այն, և ոչ ճանաչեմ զնա, և վայ է ինձ զի զանպարտն պատապարտեցի. այլ այս ոճն երիտասարդ արար զայն։ Իսկ իբրև լուաւ զայն սպասաւորն իմ, գայր առ իս ասէր և խնդութեամբ և ասէ ցիս. ոչ կարաց ծնանել կոյսն այն մինչև խոստովանեցաւ զաղջիկն և ասաց՝ ոչ ճանաչեմ ըզմիայնակեացն և ոչ նա զիս, այլ սուտ վկայեցի և զըրպարտեցի զնա. և զի ահա գիւղն ամէն գան աստ, և բազում փառօք և պատուով կամին խնդրել թողութիւն 'ի քէն։ Իսկ ես իբրև լուայ զայս, զի մի հոգասցեն մարդիկ ումաչեցեալ յինէն, փախեայ անտի. և եկի աստ 'ի Սկիտէ. և այս է առաջին պատճառն իմ։ զալոյս և բնակելոյ 'ի Սկիտէ։

ՅԱՅՍ հաւուր Պետրոսէ՝ եթէ հնազանդ և քաջք և հեզ էր առաքինութեամբ հայրն Մակարի, և այնչափ մին-

չէ տեսցին եղբարքն թէ ընդէ՞ր ես այդպիսի դիւրա-լուր ։ Իսկ նա ասէ . զերկոտասան ամ աղաչեցի զտէր , և ետ ինձ զշնորհս զայս , և դուք կամիք մերկացուցա-նել զիս 'ի սմանէ ։

ԱՍԷԻՆ վասն հօրն Մակարիոսի, եթէ մտանէր ոք առ նա եղբայր իբրև առ մեծ և առաքինի ծերոյ առաջի, 'ի հարցանելն նորա ինչ խօսս, ոչ ինչ տայր պատասխա-նի . իսկ եթէ ասէր ոք յեղբարցն զնա իբր թէ արհա-մարհանօք՝ եթէ, ծեր , յորժամ յուղտն մշակէիր և գո-ղանայիր զնորակն և ծախէիր՝ ո՞չ հարկանէին զքեզ պահապանքն այնորիկ, այսոցիկ ասնէր պատասխանի խնդութեամբ զինչ և հարցանէին ։

ԱՅՍ երբեմն 'ի վերայ կացեալ դևն սրով հօրն Մա-կարայ իբր թէ հատցէ զոտս նորա՝ և ոչ կարաց , այլ յաղթեցաւ 'ի խոնարհութենէն նորա ։ Եւ ասէր դևն . վասն այն յաղթէք մեզ, զի մեք թէպէտ զամենայն ա-ռաքինութիւն ունիմք, այլ զխոնարհութիւն ոչ ։

ԱՍԷՐ հայրն Մակարի՝ եթէ մինչ մանուկ էի , ձանձ-րացայ 'ի նստելն 'ի սենեկի, և յարուցեալ ելի յանա-պատ և ասէի 'ի միտ թէ զոր ոք տեսից անդ՝ հարցից 'ի նմանէ զբանն շահու անձին . և դիպեցայ մանկան ումեմն որ արածէր զարջառս, և ասեմ ցնա . զի՞նչ արարից , մա-նուկ, զի քաղցեալ եմ ։ Եւ նա ասէ ցիս . կերիցես ։ Եւ ես զարձեալ ասեմ . կերայ և դարձեալ քաղցեալ եմ ։ Եւ նա ասէ ցիս . և դարձեալ կեր կերիցես ։ Եւ ես ասեմ . բազում անգամ ճաշակեցի և դարձեալ քաղցնում եմ ։ Իսկ նա ասէ ցիս . միթէ էշ իցես դու որ միանգամայնս զա-ւէշ խնդրես ։ Եւ այս շահ եղև ինձ բազում և օգտեցայ ։

ԱՍԷԻՆ վասն հօրն Մովսէսի՝ եթէ յորժամ եղև սարկաւագ , ասէ ցնա եպիսկոպոսն . ահա եղեր դու ա-մենևին սպիտակ , հայր Մովսէս ։ Եւ նա ասէ . արտա-քոյ եթէ ներքոյ ։ Եւ զի կամէր եպիսկոպոսն փորձել զնա , ասէ ցպաշտօնեայսն եկեղեցւոյն . յորժամ գայցէ Մովսէս յեկեղեցին , արտաքսեցէք զնա , և տեսէք թէ զինչ ասասցէ ։ Եւ իբրև ելն և եմուտ ծերն 'ի խորանն , բարկացան նմա և վարեցան զնա ասելով . գնացես ար-տաքս , Հնդիկ և սեաւ դու ։ Իսկ նա ելանէր և ասէր ցանձն իւր . թէ լաւ և բարւոք արարին քեզ , մոխրա-մորթ և սեաւ զկենդանեան դու , զի մարդ ոչ ես և ընդէ՞ր

գնաս դու 'ի մէջ մարդկան։ Եւ իբրեւ ծանեան փորձիւ զճշմարիտ խոնարհութիւն նորա զի մարդ այ էր, պատուեալ զնա պատկառէին 'ի նմանէ։

ԵՂԲԱՅՐ ոմն եհարց ցհայրն Մովսէս եւ ասէ. յամենայն աշխատութեանց մարդոյ ո՞ր ոք աւելի օգնեսցէ նմա։ Ասէ ցնա ծերն. ած է որ օգնէ մարդոյն, որպէս եւ գրեալ է՝ թէ ած մեր ապաւէն եւ զօրութի 'ի վերայ նեղութեանց որ գտին զմեզ յոյժ։ Պատասխանի ետ եղբայրն եւ ասէ. իսկ պահք եւ տքնութիւնք եւ ճգնութիւնք զոր առնէ մարդ՝ զի՞նչ լինիցի։ Ասէ ցնա ծերն. այս զօրութիւնք են որ խոնարհեն զհոգին. եւ զի գրեալ է՝ տես զխոնարհութիւն իմ եւ զվաստակ իմ, եւ թող ինձ զամենայն զմեղս իմ։ Եւ եթէ արասցէ զայսոսիկ մարդ, զգթասցի տէր 'ի վերայ նորա։ Եղբայրն ասէ. ահա այր ոմն հարկանէր զծառայ իւր 'ի վերայ յանցանաց զոր առնէր, եւ զի՞նչ պարտ է ասել եւ առնել ծառային։ Ասէ ծերն. թէ իմաստուն իցէ ծառայն, ասէ՝ մեղայ ողորմեա ինձ։ Եւ ասէ եղբայրն. եւ ո՞չ ինչ պատճառս գնել պարտ իցէ նմա։ Ասէ ծերն. ոչ, քանզի յորժամ յանձն առցէ զյանցանս իւր եւ ասասցէ՝ մեղայ, վաղվաղակի թողցէ տէր նորա զմեղսն զոր արարեալ էր։

ԱՍԱՑ հայրն Մատոյէ. որչափ մերձեսցի մարդ յած, այնչափ մեղաւոր համարեսցի զանձն իւր. զի Եսայի մարգարէ յորժամ ետես զած, յայնժամ անարժան կոչեաց զանձն իւր։ Արդ եւ ես իսկ մինչ մանուկ էի, կարծէի թէ գործեմ ինչ բարի. իսկ արդ մինչ ծերացեալ եմ, տեսանեմ զի եւ ոչ մի ինչ բարի իցէ յանձն իմ։

ԵՂԲԱՅՐ ոմն եհարց ցհայրն Մատոյէ եւ ասէ. ո՞րպէս սկիտացիքն առաւել առնեն քան զգրեալսն յօրէնս, զի սիրեն զթշնամիսն առաւել քան զանձինս իւրեանց։ Ասէ ցնա ծերն. ես, որդեակ, դեռ եւս եւ ոչ զսիրելին իմ սիրեմ առաւել քան զանձն իմ։ Իսկ եղբայրն շահեալ 'ի բանէ ծերոյն, ծանեաւ զխոնարհեցուցանել զանձն եւ ծածկել զառաքինութիւնն։

ԱՍԱՑ հայրն Յակոբ՝ եթէ գնացի երբեմն առ հայրն Մատոյէ, եւ իբրեւ ելի 'ի գալ, ասեմ ցնա՝ եթէ գնամ 'ի սենեակս։ Եւ ծերն ասէ ցիս. հարցանիցես յինէն զհայրն Յովհաննէս։ Եւ իբրեւ գնացի անդ, ասեմ ցնա. հարցանէ զքեզ հայրն Մատոյէ։ Ասէ ցիս ծերն. ահա

հայրն Աստուծոյ այս աղագաւ. խոնարհեցուցի՝ յարուցմ նմնէ զաւթիւն ոչ գոյ. Այլ զմինի ամէն մեղաց ելլի զարդմեալ առ հայրն Աստուծոյ եւ պատուեցի նման զգամնն հօրն Յովհաննու. Նչէ զիս ծնեղն. ոչ եմ արժանի քանդեն Յովհաննու. այլ զայս զխոստովանեցաւ՝ զի որ զաւէլ զընկերըն եւ ոչ զանձն, նա 'ի մեծ չափ հասանել լինի. քանզի այս է կատարելութիւն խոնարհութեան՝ պատուել զընկերս եւ ոչ զինքն։

ՊՏՈՒՂՔ երբեմն հայրն Աստուծոյ յԱստուածոյ 'ի կողմանէ Աստուծոյ եւ ունելը ընդ ինքեան զաշխարհականս իւր, եւ կարելով զնոսա եղբայրակցական օրհնութեան քահանայից. Այլ նարեւ ունելով 'ի միաբանս, սակ զնոսա եղբայրակցաւ. Թողցես զու ինձ, հայր. զիւրեմ զի ոչ կամէին զու զայդ, այլ զայս առաքել զնան այնս, զի եւ մեք օրհնեսցուք 'ի քէն. Նչից ծնեալն հեղութիւն. այս այս, այլ զնանս իմ կամեսցես փոքր մի, այլ զայս դժուարիմ յեղզօրէս որ է ընդ իս, զի ոչ կարեմ միայն կատարել զաղօթս. Նչէ եղբայրապան. եթէ արժանի լինէ զա, օրհնեսցես եւ զզա. Պատասխանեաց նոր ծերն եւ ասէ. Եթէ արժանի լինէ եւ թէ ոչ՝ զայն ոչ գիտեմ, այլ զայս գիտեմ՝ զի յաւագն է քան զիս. Նայեցեալ օրհնեաց եւ զնոսա քահանայս, եւ ոչ միաբանեցան 'ի սուրբ ներդաշն միաւորութեան պատարագաց, եւ զնմանէն առնելի այնպիսեաց վասն առաւել խոնարհութեան իւրոյ. Այլ ասէր ծերն. Համարիմ յանձն զի ոչ արժանի գեն ձեռն. զի ոչ է իմ մեզք վասն ձեռնադրութեան, վասն զի ոչ մատուցանել պատարագաց. զի քահանայութիւն զարդ անմեղաց լինի։

ԱՂՕԹՔ առն առաջ ցՀայրն Աստուած. Հայր, առաջ ինձ քաւն. Նչէ զիս ծերն. աղաչեմ զքեզ, զի տացէ ազատ յամ խոնարհութիւն եւ սուրբ, եւ աւելցես միշտ զմերս քո, եւ մի զատել զոր երբեք, այլ երեւեցես ամենեցուն կարգաւ. Ամենայն ունելով ընդուներ ընդ ծառայան, եւ կամ զնկեր զնմանել նման, եւ մի զնդես ծառայեն կամ խոսակից նմանք, եւ մի եա սիրելի զնմանս հպարտանալոյ. եւ հաւանես 'ի քէն զհանդարտութիւն ամենեցուն, եւ կարգաւ կարեւորապէս զնե-րս եւ զնեղութիւն եւ զդառնութիւն քո եւ զզուշացես 'ի զինուոր. Այլ թէ զոր առնիցէ ինչ չար քեզ, մի խռովեսցես ընդ նմա. այլ թէ բարի ինչ առնիցէ, առաքեսցես՝ զայն. Նոյ եւ թէ չար ինչ առնիցէ, առաքեսցես՝ զիա զինուոր զինչ ասես. եւ մի զզօ-րանս եւ մի սիրեսցես զինչ առաջ. այս է խոնարհութիւն։

Նողայլին ասէ. և զի՞նչ արարից, հայր, զի լեզու իմ յաղթէ ինձ. և յորժամ մտանեմ առ մարդիկ, ոչ կարեմ ունել զնա, այլ դատեմ և բամբասեմ և ես ընդ նոսա զամենեսեան վասն ամենայն գործոց, և արդ զի՞նչ արարից: Ասէ ցնա ծերն. եթէ ոչ ես կարող ըմբռնել զլեզու քո, գնացեալ կացցես միայնութե՛, զի այդ տկարութի մեծ է. իսկ որք ընդ եղբարսն կեան, զլեզու ըմբռնել պարտ է. քանզի և ես ոչ վասն առաքինութե նստիմ միայն, այլ վասն տկարութեան իմոյ. զի զօրաւորքն բնակեսցեն 'ի մէջ եղբարցն:

ԱՍԱՑ հայրն Նեղոս. երանի կրօնաւորի որ առնէ զինքըն կոխան ամենայնի:

ԱՍԱՑ հայրն Պամաթիոս՝ եթէ լաւագոյն իցէ քան զիս շուն, նախ զի տիրասէր է յոյժ, և երկրորդ զի 'ի դատաստան ոչ գայցէ:

ԱՍԱՑ հայրն Արսենիոս. զոր օրինակ աղիւս որ ոչ ունիցի հրոյն զգարուղքն և զհաստատագոյնս յարմն զետոյն չլինելոյ, և ոչ որ մի կացցէ, իսկ թրծեալն հրով ագուռ կացցէ և 'ի ջրի լաւ քան զքար և 'ի հուր ևս, այսպէս և մարդ որ ունի կամք և ախտք մարմնոյ և ոչ կիզէ զնա և թրծէ, և ոչ ջեռուցանէ զնա երկիւղին աստուծոյ իբրև զՅովսէփ, նա փութապէս քակի և կործանի. և թէ կացցէ իշխան մարդկան, առաւել ևս [illegible] վասն յաւել ևս լինել փորձութեանցն. Իսկ որք հաստատուն 'ի հաւատս իցեն, անշարժելի մնան, որպէս լսեմք զերանելւոյն Յովսեփայ, զոր և թէ քննէ ոք՝ ասասցէ թէ ոչ էր նա երկրաւոր մարդ. նոյնպէս և Յովսէփ եթէ քանի անգամ փորձեցաւ, և այս յայնմ երկրի ուր և ոչ ա̃ծպաշտութի էր, այլ ա̃ծ էր ընդ նմա և յամենայնէ փրկէր զնա, արդ է նա ընդ հայրն իւր յարքայութեան երկնից: Այնպէս և մեք թէ զխոստացուք զչափ մեր և ձգնեսցուք ընդ կարի մերում, այսպէս կարասցուք զերծանել 'ի դատաստանացն ա̃յ:

ԻՇԽԱՆ գաւառին այնորիկ կալեալ զայր ոմն 'ի գեղջէ հօրն Պիմենի և եդ 'ի բանտի: Եւ եկեալ որք անդուստն աղաչէին զհայրն Պիմէն և ասէին. եկ առ իշխանն և հանցես զնա: Իսկ ծերն ասէ ցնոսա. մնացէք ինձ զերիս աւուրս, զի եկից առ ձեզ: Եւ եկաց յաղօթս Պիմէն և ասէ. տէր, մի ևս շնորհեսցես ինձ զխնդրելիս զայդ,

ապա թէ ոչ՝ ոչ թոյլ տայցեն ինձ մարդիկ նստիլ աստ ։ Եւ զկնի այսորիկ գնաց ծերն առ իշխանն և աղաչէր զնա վասն այնորիկ, զի թողցէ զայրն զայն ։ Ասէ ցնա իշխանն. վասն աւազակի միոյ աղաչես զիս, հայր. վասն նորա ոչ լուայց քեզ ։ Իսկ ծերն ուրախ եղև, զի ոչ եհաս նա խնդրոյն իւրոյ ։

Ասաց հայրն Պիմէն՝ եթէ եղբայր ումն եհարց ցհայրն Ալոնի և ասէ. զինչ է արհամարհել զանձն և ցո՞րչափ ։ Ասէ ծերն. այն է արհամարհել զինքն՝ որ ոք համարես-ցի զինքն վատթար քան զանասունս, զի նա 'ի դատաս-տան ոչ մտանէ ։

Ասաց հայրն Յովսէփ՝ եթէ նստէաք երբեմն առ հօ-րըն Պիմէնի, և Պիմէն ասէ. հայր Ագաթոն ։ Իսկ մեք ասեմք. մանուկ է դեռ ևս Ագաթոն, ընդէ՞ր հայր կո-չես զնա ։ Իսկ հայրն Պիմէն ասաց. պատիւ երեսացն և լռութ̅ լեզուին և հեզութ̅ սրտի իւրոյ կոչեաց զնա հայր ։

Ասաց հայրն Պիմէն. վասն այսորիկ անկանիմք մեք 'ի բազում փորձութ̅ս, զի ոչ պահեմք զկարգ և զտեսակ մեր, որպէս և գրեալ է վասն սոցա, և ոչ նախանձիմք կնոջն քանանացւոյ որ ընդունեցաւ զանունն Շնի, եթէ որպէս ընկալաւ զնա փրկիչն և ետ զխնդրուածս և զհան-գիստ նր. Դարձեալ ասէ. մի համարիր զանձնդ իմաստուն, այլ միաբանեաց ընդ ծերոց որ բարւոք քաղաքավարի ։

Եհարց եղբայրն և ասէ. զինչ իցէ բարձրութիւն ։ Ասէ ծերն. արդարացուցանել զանձն. քանզի և հայրն Պափնուտի մեծ էր, այլ գնայր առ թեթև գործս ։

Ասաց հայրն Պիմէն՝ եթէ պատկառեսցէ մարդ զինքն և յամենայնի համբերեսցէ, և թէ իմասցի մարդ զբանս առաքելոյն որ ասէ՝ ամենայն ինչ սուրբ է սրբոյն, և նո-ւաստ համարեսցի զանձն քան զամենայն ստացուածս ։ Ասէ եղբայրն. և զիա՞րդ համարեցայց զանձնս վատ քան զմարդասպանս ։ Ասէ ցնա ծերն. եթէ իմաստութեամբ քննեսցես, այսպէս դատեսցես և ասասցես. նա զմար-դոյ մի անգամ սպան զմարմին միայն, իսկ ես 'ի տուէ և 'ի գիշերի սպանանեմ զընկերն կամօք և զանձն իմ մեղօք ։ Եւ գնաց եղբայրն այն առ հայրն Անուբ և խընդ-րեաց զբանս զայս ։ Ասէ ցնա հայրն Անուբ. եթէ քըն-նեսցէ ոք զբանդ զայդ և տեսցէ զպակասութ̅ եղբօր իւրոյ, զարդարութ̅ իւր կլանել տացէ մեղաց նորա ։ Ա-

ռէ եղբայրն. և ո՞ր իցէ արդարութիւն նորա ։ Ասէ ծերն. ամաչեցուցանել զանձն իւր ։

ԵՂԲԱՅՐ ոմն եհարց զհայրն Պիմէն և ասէ. եթէ անկանիմ 'ի մեղս զաղիրս, խեղդեն զիս ներքուստ խորհուրդք իմ և ասեմ թէ ընդէ՞ր անկայ ։ Ասէ ցնա ծերն. յորում ժամու անկանի մարդ 'ի մեղս և զղջասցի, 'ի նմին ժամու թողցի մեղքն նորա շնորհօքն այ ։

ԵՂԲԱՅՐ ոմն նստէր 'ի խցի փոքր մի հեռի 'ի գեղջէ իւրմէ և ասէր ցեղբայրսն. այսքանի ամք է զի եմ աստ, և բնաւ ոչ ելի ես 'ի գիւղն, և դուք յամենայն աւուր ելանէք անդ ։ Եւ պատմեցին զայս եղբարքն հօրն Պիմէնի, և ծերն ասէ ցնոսա. լաւագոյն էր գնալ 'ի գիւղն և ոչ պարծիլ 'ի խորհուրդս՝ զայս եթէ ես ոչ ելի անդ, և դատել զայլ ոք՝ թէ դուք ելիք 'ի գիւղն. զի որ դացէ խոնարհութիւն, ոչ կարէ պարծիլ. և զի ոչ կարէ առանց նորա կեալ բնաւ կենդանութիւն հոգւոյն ։

ԵՂԲԱՅՐ ոմն եհարց զհայրն Պիմէն և ասէ. ո՞րպէս պարտ իցէ ինձ կեալ 'ի տեղի յոր բնակեցայց ։ Ասէ ցնա ծերն. կալցես զմիտս քո իբրև զօտարի համարել զքեզ ուր և կեցցես, և մի խնդրեսցես յառաջնել զբանս քո քան զայլոց, և հանգիցես. և զի [illegible] պարտ է [illegible] 'ի ներքս և ոչ [illegible] համարել զանձն և թողուլ զկամս իւր. և թէ կամի ոք, [illegible] մխիթարութիւնս հոգւոյ.

ԱՍԱՑ հայրն Պիմէն, եթէ հայրն [illegible] ասէր՝ եթէ այս է մեծութիւն մարդոյ, զի դիցէ զյանցանս իւր առաջի այ մինչ, և զի անձն կալցի փորձութեանց մինչև 'ի վերջին շունչն. զի համբերողաց [illegible] [illegible], և [illegible] համբերողաց [illegible] [illegible]. Եւ ասէր՝ թէ առանց [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] [illegible] են, այսինքն է առանց [illegible] անձին մինչ, յորժամ ծնանի [illegible] խոնարհութեան ։

ԱՍԱՑ հայրն Պիմէն. եթէ եկեսցէ առ քեզ եղբայր ոմն և տեսանէ զքեզ ոչ [illegible] 'ի գալ նորա, խնդրեսցես զնա 'ի քեզ թէ զինչ խորհէիր 'ի մտի նորա յառաջ քան զգալ նորա, և յայնժամ ծանիցես զպատճառս [illegible] նորա. և թէ արասցես զայս խոնարհութեամբ և [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible], և [illegible] [illegible] [illegible] [illegible]. Ո՛ [illegible] եթէ [illegible] [illegible] զնստել իւր 'ի [illegible], ոչ [illegible] [illegible], [illegible] [illegible] [illegible]

նման իցէ. և յաղագս նուաստութեան աստուծոյ վասն զի ըն- կերն աստուծոյ:

ԱՍԱՑ հայրն Պիմէն. վասն այսորիկ նեղեցաք և աշ- խատեցաք այսչափ՝ զի ոչ բառնամք զեղբարսն մեր որպէս գրեալն է և հրամայեալ մեզ յԱյ. կամ ոչ տեսանեմք զկշիռն բանիւնոյն՝ թէ որպէս հեռացեալ ասացեր զերեք- կեսն վասն զառաջին խելաց:

ԵՐԿՐՈՐԴ անգամ եհարց զհայրն Սիսոյիս և ասէ ցնա. հայր, զի՞նչ արարից: Ասէ ցնա ծերն. գնա, խոնար- հեա և մի զանձն ինչ համարիր. և թէ լուիցես ինձ և նուաստացուցանես զանձն, հանգչիցես այր և կեցցես:

ԱՍԱՑ հայրն Խենոփոն. Թէպէտ և ոչ ասասցէ ոք ա- ռաքինութիւն ինչ երանութիւն, ոչ ասացէ նման քեզ [illegible]. այլ յորժամ գտանէ առ ընկերին և պատուէ զանձն իւր և զանձն ի նմանէ, յայնժամ այս նման [illegible] զքեզ իւր: Այս զի զարմացեալ ասէ, մի կատարելոց զկարծս քո, զի արա- քելութեան [illegible] խոնարհել եղբարց քոց. Պատասխանի ասէ. զոր ասէս մարդ և ոչ պահեաց, որպէս կարող իցէ ա- ռաջնորդել զանձն ընկերին իւրոյ. Պատասխանի ետ ասէ. որ կամիցի կեալ ընդ եղբարս, պարտ է նման լինել կաւոյ զարմանս [illegible], որ թէպէտ և փառաւորեսցի կամ թէ անարգեսցի՝ ոչ հպարտասցի և ոչ բարկասցի, այլ զանձն իւր կորուսցէ անշփոթութեամբ:

ԱՍԱՑ հայրն Պատրիարքոս թէ [illegible] ժամանակս կենդա- նութեան իմոյ ծերոյն, յաղագս երկուց [illegible] առ նա, և [illegible] յինքեան մեղաւոր երկարատեւ. և գնացի և պատմեցի նմա զանձնին խորհուրդս իմ. և [illegible] մեր [illegible] ինձ ծերոյն՝ թէ որ գնասցես կեալ, մի ինչ համարիր զանձն քո և գտցես հանգիստ:

ԵՐԿՐՈՐԴ անգամ ցհայրն Սիսոյի. տեսանեմ զիս, հայր, զի յիշատակ աստուծոյ կայ միշտ ի միտս իմում: Ասէ ցնա ծերն. ոչ ինչ մեծ է այդ թէ խորհուրդք քո առ աս- տուած են և յիշես զնա, այլ այս է մեծ՝ թէ համարիցիս զքեզ վասն քոյ զանձնոյն ստորնագոյն. զի այսպէս համարել զինքն և աշխատութեամբ մաքրեալ ա- րար ամենայն առ խոնարհութիւն:

ԵՐԻՑՍ ծերք [illegible] գնացեալ առ հայրն Սիսոյի, զի լուիցեն զբանսն, և աղաչէին ասել. հայր, որպէս կարի- ցեմք զերծանել ի [illegible] հրոյն: Իսկ երկրորդն [illegible]

ւէ. և նա՝ մնացեալ փոփոխեալ 'ի կրօնաւորս առաքինեացն և յանկքեան ողորմանցն: Այլ երրորդն ասէ. և զիս հաճէ յիշատակել աղօթիցն խաւարին: Պատասխանի ետ ծերն և ասէ. նա և ոչ զմի յիշեմ 'ի դոցանէ, այլ աղօթեմ և բարեխօսք է ինձ, և յուսամ զի առնիցէ ողորմութիւն 'ի վերայ իմ: Դարձեալ նորա երբեմն լուաւ զգանձն ծերոյն, զնացին արտամեալս. այլ ծերն ոչ կամեցաւ տեսանել զնոսա, ասացաւ, վասն այսորիկ յեւս դարձեալ զնոսա և ասէ ցնոսա. երանի է ձեզ, եղբարք, զարմանալի ես ընդ բարձր առաքինութիւն ձեր, զի առաջինն 'ի ձեռաց ասաց իւրն հոգալ զգեստն հրեշտին, և երկրորդն վասն աստուածայինն, և երրորդն վասն աղօթիցն խաւարին. զի եթէ յիշատակ ա-ցին անիծեալ է մտաց ձերոց, և մեզ զարծել ձեզ անհնար եղէ երբեք: Դարձեալ զինչ ասացից զխոստովանութեան և զաղհաստատ հաղորդ ես, որ ոչ երբեք յիշեմ թէ ուրեմն առանձինք [illegible] վասն մարդկան է. և յագուտանէ մեղադրեալ չեմ յամենայն ժամ: Դարձեալ նորա երկիր [illegible] և [illegible]. [illegible] ընկեր, նոյնպէս և [illegible]: Այլ 'ի խոնարհութէ ծերոյն շինեցան եղբարքն և գնացին ուրախութ:

ԵՂԲԱՅՐ ոմն ասէր ցհայրն Սիսոյի. հայր, աւա՛ ինձ բանս: Ասէ ցնա ծերն. զինչ առասցես քեզ, որդեակ, զի ես զնար կատարելապէս ընդ թշնամիս, և 'ի հետ անկանելով մեղաց:

ԵՂԲԱՅՐ ոմն եհարց ցհայրն Սիսոյի և ասէ. հայր, զինչ արարից: Ասէ ցնա ծերն. զարծ զայդ որ զու խնդրես, է այդ լաւութի կատարեալ և խոնարհութի հաստատուն. զի գրեալ է՝ երանի որ քննեսն զխրատուսն և պահեսն զնա. զայս արա և կեցցես:

ԱՍԱՑ հայրն Սիսոյի ցեղբայր ոմն. եղբայր, նստիս կեանս զու: Այլ նա ասէ. զաւուրս իմ անցուցանեմ, հայր: Ասէ ցնա ծերն. հէ, թէ ես եմ անցուցանէի զաւուրս, և ոչ աւուրքն զիս անցուցանէին:

ՊԱՏՄԷԻՆ վասն հօրն Սիսոյի՝ եթէ նստէր երբեմն և զաչեաց մեծամեծայն և ասէ. ով թշուառութեան: Ասէ աշակերտ իւր. զինչ վշտանաս, հայր: Ասէ ցնա ծերն. մի մարդ խնդրեմ խօսել ընդ նմա և ոչ գտանեմ:

ՊԱՏՄԷԻՆ վասն հօրն Սիսոյի՝ եթէ հիւանդացաւ երբեմն, և նստէին մերձ 'ի նա ծերքն, և նա խօսէր յայլ ումեմն: Այլ ասեն ցնա ծերքն. զինչ տեսանես, հայր, և խօսիս ընդ նմա: Այլ նա ասէ. տեսանեմ զգանձս

եկեալ առ իս տանել զիս, և աղաչեմ զնոսա զի թողցեն զիս փոքր մի ապաշխարել: Ասէ ոմն ցնա. եթէ թողուն զքեզ, զինչ կարես ապաշխարել զի ծեր ես: Ասէ ծերն. թէ և այլ ինչ ոչ կարեմ առնել, այլ հառաչեցից և ողբացից զանձն իմ, և այն բաւական է ինձ:

ԽՆԴՐԵԱՑ ոմն եհարց ցհայրն Սիսոյի և ասէ. ո՞ր իցէ ճանապարհ, հայր, որ տանի 'ի խոնարհութիւն: Ասէ ծերն. այս ինքն է ճգնութիւն և պահք խիստ և աղօթք անպակասելի, և վատթար քան զամենեսեան համարել զինքն և յետնեալ յամենայն բարեաց:

ԱՍԱՑ մայրն Սինկղիտիկէ. զոր օրինակ նաւ ոչ լինի առանց բևեռի, այսպէս ոչ կեցցէ անձն առանց խոնարհութեան:

ԱՍԱՑ հայրն Սերենիոս. արարի զօրութիւն յամենայն կեանս իմ, հունձս, հիւսել և կարել. և յայսմ ամենայնի եթէ ոչ էր կերակրեալ հզօր աջ բարձրելոյն ա̃յ, և ոչ կարէի յագենալ հացիւ:

ԽՆԴՐԵԱՑ ոմն եհարց ցհայրն Տիթոյի և ասէ. զինչ արարից, հայր: Ասէ ցնա ծերն. արա զոր ինչ տեսանես յիս: Եղբայրն ասէ. և զինչ տեսի 'ի քեզ: Ասէ ցնա ծերն. արա զայն զի խորհուրդ իմ խոնարհ է քան զամենայն մարդոյ, զի խոնարհութի՛ւ բարձրացուցանէ. և զի որ ոք ունի խոնարհութիւն՝ հնազանդեցուցանէ զդևսն, իսկ որ ոչն ունիցի խոնարհութի՛ւ՝ այպանի 'ի դիւաց. և մի լինիցիս բանիւ միայն խոնարհ, այլ և գործովք. զի անհնար է բարձրանալ 'ի գործս ա̃ծայինս առանց խոնարհութեան:

ԱՍԱՑ ծեր ոմն մեծ միայնակեաց ցդևն. ընդէ՞ր այսչափ պատերազմիս ընդ իս, դև դու: Իսկ դևն ասէ. և ես առաւել դու հզօրապէս պատերազմիս ընդ իս, որ զիջեալ խոնարհիս յոյժ ամենայնի և նեղես զիս:

ԱՍԱՑ ծերն՝ եթէ պսակ իցէ կրօնաւորի խոնարհութիւն. զի որպէս լերինք ոչ անկանին երբեք, այնպէս և ոչ խոնարհն անկանի, զի ոչ երբէք բարկանայ խոնարհն և ոչ բարկացուցանէ զոք:

Օ ՄԻԱՅՆԱԿԵՑԻ ումեմն ապտակեաց զերեսս դիւահար ոմն, և նա դարձոյց նմա և զմիւսն. իսկ դևն երկեաւ 'ի խոնարհութենէ նորա և փախեաւ առժամայն և ել 'ի մարդոյն:

ԱՍԱՑ Ծերն. եթէ մնասցէ քեզ խորհուրդ ամբարտա-
հաւանութեան, քննեսցես զմիտս քո, և տես թէ պա-
հեալ իցէ քո զպատուիրանս պատուականս, և տես թէ սի-
րեցեր զթշնամիս քո, և տես թէ հաւանեցեր դու զքեզ
ծառայ անպիտան. և եթէ զայս ամենայն արարեալ ի-
ցես, մի և յայնժամ հպարտասցիս. ապա թէ ոչ արա-
րեալ իցես, ընդդէմ բարձրամտութեան ունայնի. և զի ամբարտա-
տաւանութիւն ամենայն դիւաց իցէ և չար քան զամենայն մեղս է։

ԱՍԱՑ Ծերն. որ ունելի քան զպարծանսն իւր զմեղս իւր
պատմեսցի, նա մեծարեսցի առաւել. իսկ որ 'ի մարդ-
կանէ ոչ զմեղս և պատուի, նա յԱյ փառաւորի։

ԵՂԲԱՅՐ ոմն եհարց ընդ Ծերն և ասէ. ընդէ՞ր պա-
տէն պատերազմունքն 'ի դիւաց, հայր։ Ասէ ցնա ծերն.
վասն այսորիկ զի զզէն մեր 'ի բաց ձգեցաք 'ի մէնջ, որ
է արհամարհութիւն և խոնարհութիւն և անփութութիւն և
համբերութիւն։ Ասէ եղբայրն. և ո՞ր է խոնարհութիւնն։
Ծերն ասէ. այն իսկ է եթէ մեղիցէ քեզ եղբայր քո,
և թողցես դու նմա նախ քան զխնդրելն 'ի քէն։ Ասէ
եղբայրն. և այլ զի՞նչ է խոնարհութիւն։ Ասէ ծերն. բա-
րի առնելն ընկերին և չար ատելութիւն։ Ասէ եղբայրն.
և եթէ ոչ հասցէ մարդ 'ի չափս յայս, զի՞նչ արասցէ։
Ասէ ծերն. փախիցէ 'ի չարէ և լռեսցէ։

ԾԵՐ ոմն միայնակեաց շրջէր միջնորդակիր յանապատ-
ին և կարծէր 'ի մտի թէ կատարեալ իցէ զամենայն ա-
ռաքինութիւնս, և խնդրէր յԱյ աղօթիւք և ասէ. ցոյց
ինձ, տէր, թէ զինչ պակաս իցէ զի արարից։ Իսկ ԱԾ
կամեցաւ խոնարհեցուցանել զմիտս նորա, ասէ ցնա. գնա առ
այսպիսի աբբայ այս, և զոր ինչ ասիցէ քեզ՝ զայն արա-
սցես։ Եւ ասէ առեր յառաջագոյն. միայնակեաց ոմն
'ի գեղ առ քեզ, առաքեաց նմա արքայն զգայս։
Եւ իբրև եկն ծերն, մտեալ առ աղբիւրաճարակն և ող-
ջունեալ զմիմեանս նստան։ Ասէ ծերն ցաղբիւրաճարակն.
ասա ինձ բան, հայր, զի արարից և կեցից։ Ասէ ցնա
ծերն. և զոր ինչ ասացից քեզ, առնես զայն։ Եւ նա
խոստացաւ առնել։ Ասէ ցնա. առ զխարազանն զայդ և
արածեա զխոզս։ Իսկ ծերն հնա-
զանդեալ հրամանաց նորա, փութացեալ արածէր զխոզսն։
Իսկ որք ճանաչէին զնա՝ եկեալ տեսանէին զնա, և իբրև
տեսին՝ ասէին ցմիմեանս. ո՞, միայնակեացն այն մեծ յի-

մարթաւ է և արածէ զխոզս, զի դև եմուտ 'ի նմա։ Եւ իբրև ետես տէր զխոնարհութիւն նորա, զի խնդութք համբերէր նախատանաց մարդկան, ետ նմա զշնորհս իւր անարգ և անպիտան համարել զինքն և խոնարհ քան զամենայն մարդիկ, և առաքեաց յանապատ դարձեալ։

Ասաց ծերն. մի ասասցես վասն ընկերին 'ի մտի քո՝ թէ ես արթուն և հսկող և ճգնող քան զնա իցեմ, այլ խոնարհեաց դու շնորհացն Ք̃ի հոգւով աղքատութե̃ և սիրով և հեզութք, զի մի անկցիս յախտ պարծենո-ղութե̃ և կորուսանես զվաստակս քո. զի գրեալ է՝ թէ որ պարծիս կեալ, զգոյշ լիցի զի մի անկանիցի, այլ ա-ղիւ տեառն յաղեսցէ զինքն։

Եղբայր ոմն աւէ ցծերն. հայր, ասասցես ինձ բան կենաց։ Ասէ ծերն. թէպէտ և ասացից, ոչ ոք լուիցէ, զի աղտաղտ իցէ երկիր մեր։

Ասաց ծերն. յորժամ ոչ ունիցիմք պատերազմ, յայն-ժամ առաւել պարտ է մեզ խոնարհել. զի ետես ա̃ծ զտկարութի̃ մեր և եթող զմեզ առանց պատերազմի. իսկ եթէ պարծիցիմք, առցէ 'ի մէնջ զօգնութի̃ իւր և կորնչիմք։

Եղբ ոմն ծեր ասէին դևք. ըղձաս դու տեսանել Ք̃ս. ծեր։ Ասէ ծերն. անիծեալ դուք և Ք̃ս ձեր. զի ես հաւատամ Ք̃ի իմոյ որ ասէ, եթէ ասիցեն ձեզ աշա-ւասիկ է Ք̃ս աստ կամ անդ՝ մի հաւատայցէք։ Եւ յայսմանէ հալածեալ դևն անյայտ եղև։

Ասաց ծերն. եթէ խոնարհութի̃ և երկիւղին ա̃յ ասես դու բան ինչ եղբօրն և գործ դնես, բանն քո և շնորհք ա̃յ հնազանդէ քեզ զեղբայրն և առնէ զասա-ցեալն գործ։ Իսկ որ պատուականութի̃ և գոռոզութի̃ խոնարհել ջանայ և այնպէս ասէ եղբօրն զգործ, ա̃ծ որ տեսանէ զծածկեալս սրտին՝ ոչ տայ թոյլ եղբօրն հնա-զանդել նմա և առնել զգործն. քանզի յայտնի են գործք որ ըստ ա̃յ եղեալ. և դարձեալ և այն յայտնի են որ պա-տուականութե̃ն են. քանզի որ ըստ ա̃յն իցէ՝ խոնարհու-թեամբ և աղաչանօք լինի, իսկ որ պատուականութե̃ն է՝ բարկութի̃ և շփոթիւ լինի, զի 'ի չարէն է։

Ասաց ծերն. կամիմ զի յաղթիցիմ խոնարհութի̃, և ոչ յաղթել այլոց ամբարտաւանութեամբ։

Ասաց ծերն. մի արհամարհեր զպատաւոր քո որ կայ-

ցէ տասպլի քո, զի ոչ գիտես եթէ հոգի ա̄յ 'ի վերայ քո՞ հանգուցեալ է, թէ 'ի վերայ նորա:

ԵՂԲԱՅՐ ոմն եհարց ցծերն եւ ասէ. եթէ բնակիմ ընդ եղբօր եւ տեսանեմ զնա յանցեալ իմիք 'ի գործս ինչ անպատշաճս, պա՞րտ է թէ յանդիմանեցից զնա: Ասէ ցնա ծերն. եթէ իցէ աւագ քան զքեզ եւ կամ հասակակից քո, լաւ է զի ունիցիս հանգիստ, եւ այսու ուրասցես զքեզ վատթար եւ լիցիս անհոգ: Ասէ եղբայրն. եւ զի՞նչ արարից, հայր, զի շփոթեն զիս եղբարքն: Ասէ ծերն. եթէ ոչ համբերեսցես, ասա մի անգամ խոնարհութեամբ. եւ եթէ ոչ լուիցեն, լաւ է թողցես զաշխատութիւն քո 'ի ձեռս ա̄յ. այլ զգոյշ լեր զի մի գիտասցեն թէ վասն ա̄յ լռեցեր. եւ զի բարւոք է լռելն, քանզի խոնարհութիւն է այն:

ԱՍԱՑ ծերն. եթէ տեսցես լռութիւն, մի համարիր զքեզ գործող առաքինութեան, այլ ասասցես՝ անարժան եմ եւ անպատշաճախօս, վասն այն լռեմ:

ԱՍԱՑ ծերն. եթէ ոչ ծածկեն զաչս եզին որ աղասցէ երկանս զի մի կերիցէ զալիւր իւր, այսպէս եւ մեծ խորհրդով առնումք զծածկոյթ 'ի վերայ աչաց մերոց, զի մի տեսցուք զոր արասցուք բարիս, եւ կորուսանիցեմք զվարձս մեր. եւ վասն այնորիկ թոյլ տայցէ ա̄յ անկանիլ'ի զազիր խորհուրդս, զի զնոսա միայն տեսանելով պարսաւեսցուք զանձինս մեր ոչ ունել բարիս. եւ այնոքիւ զազիր խորհրդօքն եղիցին ծածկոյթ մեր փոքու բարեգործութեանցն, զի մի տեսցուք զգործս բարիս, այլ տեսանելով զզազիրն զայն խորհուրդ՝ արհամարհեսցուք զանձինս. զի յորժամ մարդ նախատէ զանձն, ոչ կորուսցէ զվարձս իւր:

ՀԱՐՑԻՆ ցծերն եւ ասեն. զի՞նչ է խոնարհութիւն: Եւ նա ասէ. խոնարհութիւն մեծ գործ ա̄յ իցէ, եւ ճանապարհ խոնարհութեան է աշխատութիւն մարմնոյ եւ առնել զանձն անարգ եւ յանցաւոր քան զամենեսեան: Եղբայրն ասէ. եւ ո՞ր է անարգ առնել զանձն: Ասէ ծերն. այն է որ ոչ նայեսցի յայլոց մեղս, այլ յանձինն, եւ միշտ աղաչեսցէ զտէր ա̄ծ:

ԵՂԲԱՅՐ ոմն ասէ ցծերն. ասա ինձ բան, հայր, որով կեցից: Եւ ծերն ասէ. եթէ անարգեսցիս եւ համբերեսցես, այս մեծ իցէ քան զամենայն առաքինութիւն.

քանզի որ զարհամարհանս և զանարգանս և զտուժմունս կարօտին և սիրով յանձն առցէ, նա կարող լիցի կեալ։

ԱՍԱՑ ծերն․ մի՛ ունիցիս ծանօթութիւն առ իշխանս, և մի՛ յաճախեր երթալ առ նա, զի մի՛ անկեսցի 'ի քեզ համարձակութիւն և ըղձանս առաջնորդութեան։

ԵՂԲԱՅՐ ոմն հարեալ խոցեցաւ յեղբօրէն, և կալեալ ձեռօքն զխոցն իւր զի մի՛ հոսեսցի արիւնն, և գնաց խնդրել թողութիւն 'ի խոցողէն իւրմէ։

ԱՍԱՑ ծերն․ մի՛ դիցես 'ի մտի երբէք դատել զեղբայրն և մի՛ բնաւ վասն և ոչ մի ինչ գործոյ։

ԱՍԱՑ ծերն․ եթէ ճգնեաք 'ի խոնարհութիւն, ոչ պիտոյանայր մեզ այլ ճգնութիւն, զի ամենայն չարիք յամբարհաւաճութենէ գան 'ի վերայ մեր․ զի եթէ մեծին Պաւղոսի տուաւ 'ի խրատել զնա հրեշտակ սատան զի մի՛ բարձրասցի, որչափ ևս առաւել փքացելոցս մեզ տացի սատան կափել զմեզ մինչև խոնարհեսցուք։

ԾԵՐՈՑ ումեմն վասն մեծի խոնարհութեանն զոր ունէր՝ ետ ա̃ծ շնորհս հոգեկան տեսութեան․ և որ ոք գնայր առ նա, տեսանէր զմիտս նորա ծերն․ իսկ նա դժուարեալ ընդ այն՝ աղաչեաց զա̃ծ բառնալ 'ի նմանէ զայն, և իբրև ոչ եհաս խնդրոյն՝ գնաց առ ծեր ոմն մեծ և աղաչէր զնա և ասէր․ վաստակեա ընդ իս պահօք, զի առցի յինէն տեսութիւս այս։ Եւ նստան իւրաքանչիւրն առանձին 'ի սենեկի իւր և աղաչէին զա̃ծ վասն այնորիկ։ Եւ եկն յերկնից ձայն առ ծերն որ ասէր․ ահա բարձի 'ի քէն զայն, այլ ունիցիս զնա յորժամ և կամեսցիս և պիտոյ լինիցի։

ԾԵՐ ոմն էր անմեղ, քաղցր և բարեբարոյ, որ ոչ էր երբէք խորհեալ չար զումեքէ, որոյ դիպաւ այսպիսի ինչ։ Եղբայր ոմն գողացաւ զանօթս այլում, և տարեալ առ ծերն այն եդ 'ի պահեստի․ և ծերն ոչ գիտէր թէ ուստի և կամ ում իցէ։ Իսկ զկնի աւուրց ինչ ծանեան զանօթսն, և կալեալ զծերն խնդրէին 'ի նմանէ զինչ և գողացեալն էր։ Իսկ նա ասէր․ թողութիւն արարէք ինձ զի գթեցի։ Եւ զկնի աւուրց ինչ եկն եղբայրն որ գողացեալն էր, և նա ևս մեղադրէր ծերոյն և ասէր․ դու գողացեալ ես զանօթս զայսոսիկ։ Իսկ ծերն անկաւ առ ոտս նորա և ասէ․ թողցես ինձ զի յանցեայ։ Եւ այսպէս զոր ինչ և գթէին եղբարքն և ուրանային, նա յանձն

առնոյր զյանցանս և ասէր՝ Թող ինձ զի յանցեայ։ Եւ այսպէս խոնարհէր երանելին այն, մինչ զի ոչ գայթակղեաց նա բնաւ զեղբայր ոք երբէք։

ՄԻԱՑՆԱԿԵԱՑ ոմն եղև եպիսկոպոս, և 'ի բազում հրահանգ և զգոյշ լինելոյ ոչ ումեք բարկանայր, այլ երկայնամտութեամբ կրէր զամենեցուն յանցանս. այլ և կոնոմոս նորա ոչ բարւոք յարգէր զգործս եկեղեցւոյն։ Եւ եկեալ ոմանք անկան առաջի նորա և ասեն ցնա. ընդէ՞ր ոչ սաստես իկոնոմոսին՝ որ խանգարեաց զամենայն գործս եկեղեցւոյն։ Իսկ եպիսկոպոսն յապաղէր սաստել. և նոքա ժողովեալ դարձեալ ևս բարկացուցանէին զնա 'ի վերայ կոնոմոսին։ Իբրև ծանեաւ եպիսկոպոսն զի կամէին հարկեցուցանել զնա սաստել, գնաց թաքեաւ 'ի նոցանէ. իսկ նոքա խնդրեալ հազիւ կարացին գտանել զնա, և ասեն ցնա. ընդէ՞ր թաքեար 'ի մէնջ։ Իսկ նա ասէ ցնոսա. զի զոր ուղղեցի՝ զվաթսուն ամ աղօթիւք խնդրեալ յԱյ բազում աշխատութեամբ, դուք կամիք հանել յինէն յերկուս աւուրս։

ԱՍԱՑ ծերն. ոչ որ փոքրացուցանէ ինքն զանձն իւր՝ այն խոնարհութիւն իցէ, այլ որ ուրախութեամբ կրեսցէ զնախատինս և զանարգանս և զվիշտս որ գայցեն 'ի վերայ նր։

ԵՂԲԱՅՐ ոմն բնակէր 'ի սենեակս և 'ի բազում խոնարհութեան զայս աղօթս միշտ մատուցանէր առ Այծ. Տէր, առաքեա զփայլակն 'ի վերայ իմ, զի թէ ողջ եցեմ, ոչ հնազանդիմ քեզ։

ԳՆԱՑ ոմն օտար մեծատուն յԱյիթոյ և բաժանեաց եղբարցն սէր մէն մի դահեկանս. իսկ էր ոմն մերձ 'ի սենեակս արգելական ծեր, և ետ նմա դահեկան մի։ Եւ յայնժամ գիշերի եկեալ ծերն արտ ինչ լցեալ փշովք, և եկաց ոմն 'ի վերայ նորա և ասէր. արի, ծեր, արի և որբեա զաւտորայս զայս 'ի փշոց, որոյ առեր զսէրն։ Եւ իբրև լուաւ, առաքեաց զդահեկանն 'ի տեղին իւր և ասէ. առցես 'ի քեզ, եղբայր, զսկին քո, զի ոչ կարեմ ես խլել զփուշս այլոց ձեռօք իմովք, այլ թէ կարող էի խլել զփուշս իմ։

ԱՍԱՑ ծերն. եթէ նստցիս յանապատի հանդարտեալ, մի համարեսցես զքեզ սուրբ և ճգնող, այլ ևս առաւել համարեա զքեզ իբրև զվարեալ ոք արտաքս 'ի շանց՝ որք ուտեն և խածանեն զժողովուրդ նր։

ԱՍԱՑ ծերն. եթէ վաստակեսցի մարդ և անարգես-

ցի և անզգամեցի ես, պարտ է այսպէս հաւանական յօ-
ժարութեամբ յանձն առնուլ, և կարծել զինքն անարգ քան
զշուն գոլ բարի է։ Քանզի շուն ոչ գիտէ փարաքել իւր,
և ոչ 'ի դատաստան ես յառնելոց իցէ. զի լաւագոյն է
բնաւ ոչ յառնել, քան 'ի դատաստան յառնել և տան-
ջիլ յաւիտեան։

ԵՂԲԱՅՐ ոմն հեղձէր 'ի չար և 'ի զազիր խորհրդոց և
դժուարէր 'ի բազում խոնարհութենէն և ասէր 'ի միտ
եթէ ես յայսպիսի մտածութիւնս կալեալ ոչ ունիմ յոյս
փրկութեան։ Եւ գնացեալ առ ծեր մի ոմն աղաչէր զնա, զի
աղօթեսցէ վասն նորա, որպէս զի թեթևասցին չար խոր-
հուրդք 'ի մտաց նորա։ Ասէ ցնա ծերն. ոչ է բարի այդ
քեզ, որդեակ։ Եւ նա նեղէր զծերն առնել զայն։ Եւ
նեղեալ յաղաչանաց նորա ծերն աղօթեաց առ տէր, և
եբարձ ա͞ծ զպատերազմն զայն յեղբօրէն։ Եւ յանկար-
ծակի անկաւ եղբայրն 'ի խորհուրդ հպարտութեան և ամ-
բարտաւանութեան, և գնաց դարձեալ առ ծերն և ասէ
ցնա. խնդրեացես դու ինձ, զի եկեսցեն յիս դարձեալ
այն առաջակին խորհուրդք որով ունէի զխոնարհութիւն։

ԵՂԲԱՅՐ ոմն գնաց առ հայր ոմն 'ի վանսն Պաղխու-
կեաց մերձ յԱդրիբօլ և ասէ ցնա. հայր, որպէս կեաս։
Ասէ ցնա ծերն. չարեօք, որդեակ։ Ասէ ցնա եղբայրն.
ընդէ՞ր, հայր։ Ասէ ցնա ծերն. ունիմ արդ երեսուն ամ
զի կամ առաջի տեառն և յաղօթս անիծանեմ զանձն
իմ, և ասեմ երբեմն ցտէր՝ մի ողորմիր ամենեցուն որ
գործեն զանօրէնութիւն, և ես անօրէնիմ. և ասեմ, անի-
ծեալ որք խոտորեցան 'ի պատուիրանաց քոց, և ես խո-
տորիմ. և ամենեքին ես ստեմ ա͞յ և ասեմ, կորուսանես
զամենեսեան որք խօսին սուտ. և միշտ զչար յիշեմ և
ունիմ 'ի միտ զեղբօրէն, և ասեմ ցա͞ծ, թող մեզ ըզ-
պարտս մեր, որպէս և մեք թողումք մերոց պարտապա-
նաց. և զամենայն խորհուրդս իմ ունիմ յերկրաւորու-
թիւն, և ասեմ, թէ մտացայ ուտել զհաց իմ. և նինջեմ
մինչև ցառաւօտն, և ասեմ, 'ի մէջ գիշերի յառնէի խոս-
տովան լինել առ տէր. և զզջութիւն բնաւ ոչ ունիմ, և
ասեմ, վաստակեցայ ես 'ի հեծութեան իմում, և եղեն
ինձ արտասուք իմ կերակուր 'ի տուէ և 'ի գիշերի. և
'ի միտ ունիմ խորհել զչար, և ասեմ ցա͞ծ, խորհուրդ
սրտի իմոյ առաջի քո է յամենայն ժամ. և զի պահս ա-

մենեւեթ ոչ ունիմ, և ասեմ, ծունկք իմ տկարացան 'ի պահոց. և ամենեւին լի եմ ամբարտաւանութեամբ, և երգեմ յամօթ ինձ՝ եթէ տես զխոնարհութիւն իմ և զվաստակ իմ և թող ինձ զամենայն զմեղս իմ. անպատրաստ եմ յոյժ, և ասեմ, պատրաստ է սիրտ իմ Ած: Եւ զի համառօտիւ ասացից, ամենայն աղօթք իմ և պաղատանք իմ յամօթ և 'ի պատկառանս ինձ են: Ասէ ցնա եղբայրն. կարծեմ, հայր, թէ զայս ամենայն վասն իւր ասէ Դաւիթ մարգարէն: Յայնժամ հառաչեաց ծերն և ասէ ցնա. զինչ ասես, եղբայր, լուեա. եթէ ոչ պահիցեմք զոր ինչ ասեմք առաջի Այ, յամօթ և 'ի կորուստ մատնելոց եմք: Եւ այնպէս շահեալ և օգտեալ 'ի նմանէ գնաց գոհանալով զտեառնէ:

ԱՍԷՐ ոմն 'ի ծերոցն՝ եթէ ժողովեցան եղբարքն 'ի Սկիտէ հարցն 'ի միաւորն վասն շահու անձին. և յարեաւ ոմն 'ի ծերոցն՝ և էր 'ի վերայ թիկանց իւրոց մաղեղէնոյ մասն ինչ որ կայր 'ի վերայ աթոռոյ իւրոյ. և կալեալ զայն երկոքումբք ձեռօքն եկաց 'ի մէջ ամենեցունց յարուելոց կողմանէ, և նայէին 'ի նա ամենեքեան, և սկսաւ աղօթել և ասէ. Ած, ողորմեա ինձ: Եւ ետ պատասխանի ինքն անձին և ասէ. եթէ կամիս զի ողորմեսցայց քեզ, թող զայդ զոր ունիս 'ի թիկունս քո, և ողորմեսցայց քեզ: Եւ զարձեալ ասաց զպատասխանի եօթն անգամ, և ապա եդ 'ի ներքոյ զձուձն և նստաւ 'ի վերայ նորա: Ասեն ցնա հարքն՝ պատմեա մեզ զինչ էր զոր արարեր: Եւ նա ասէ ցնոսա. ձուձն զոր ունէի 'ի թիկունս իմ, այն են կամք իմ. և աղաչէի զտէր, զի ողորմեսցի ինձ տէր նովաւ, և ասաց ցիս՝ թողցես զոր կալեալդ ես զկամս քո, և ողորմեսցայց քեզ: Եւ արդ մեք, եղբարք, եթէ կամիմք զի Ած ողորմեսցի մեզ, թողցուք 'ի բաց զկամս մեր և գտցուք ողորմութիւն: Ասեն ցնա. և ո՞ր իցէ թողուլ զկամս: Եւ նա ասէ. ստանալ զխոնարհութիւն, քան զոր ոչ իցէ այլ առաքինութիւն մեծ. քանզի որչափ իջանէ ոք 'ի խոնարհութիւն, առաւել ելանէ 'ի բարձրութիւն: Զայս լուեալ ամենեքեան ուրախացան յոյժ և հաստատեցան 'ի վերայ խոնարհութեան, սիրելով զնա առաւել քան 'ի վերայ այլ առաքինութեան, և գնացին յիւրաքանչիւր տեղիս:

ԱՍԱՑ ոմն 'ի հարանցն վասն խոնարհութեան, [illegible]

զայս՝ եթէ առաջին մայրք եղեգանց, եթէ զխանդ դուք տկարք և վտիտք ելով ոչ փշրիք և խլիք 'ի շարժել հողմոց 'ի ձմերայնի · իսկ մեք այսչափ զօրաւորք և մեծամեծք եմք և խորտակեալ խլիմք արմատով 'ի բախմանէ հողմոց ։ Պատասխանի ետուն եղեգունք և ասեն · մեք 'ի բախել հողմոյ ձմերայնոյ խոնարհիմք և ձգիմք աստի և անտի ընդ նոսա դողալով և շրջելով, և այսպէս ոչ խորտակիմք · իսկ դուք զի ընդդէմ կայք 'ի բախել հողմոց, վասն այնորիկ գան ամենայն չարիք 'ի վերայ ձեր ։ Այս ասէ ծերն · պարտ է թոյլ տալ յորժամ առաջի բան ինչ արհամարհանաց, և ոչ տալ տեղի բարկութե և ոչ կալ ընդդէմ և ոչ անկանել 'ի տգեղ խորհուրդս և 'ի գործս չարս, այլ 'ի բարին հաստատուն կալ հնարհօքն ·Ամէն ։

ՃՁ

ՎԱՍՆ ԱՆՅԻՇԱՉԱՐՈՒԹԵԱՆ

Պատմեաց՝ ոմն թէ երբեմն փիլիսոփայք ոմանք կամէին փորձել զմիայնակեացսն։ Եւ մինչ եւ անցանէր ոմն միայնակեաց՝ զգեցեալ ձև ազնիւ, ասեն ցնա. այր եկ, միայնակեաց։ Եւ նորա բարկացեալ և թշնամանեալ զնոսա անց։ Ընդ դարձեալ այլ ոմն ծեր մեծ լիբեացի և զգեցեալ էր հանդերձս հինս, և ասեն ցնա. դու միայնակեաց չարածեր, եկ այսր։ Եւ նորա փութապէս երթեալ, ածէն նմա ապտակ մի. և նորա դարձուցեալ զմիւս ևս ծնօտն, և վաղվաղակի յարուցեալ երկրպագին նմա ասելով. ահա ճշմարիտ միայնակեաց սա է։ Եւ ասացին ցնա ՚ի մէջ ինքեանց և ասեն ցնա. զինչ աւելի քան զմեզ առնէք դուք. եթէ պահէք դուք, և մեք պահեմք. եթէ հսկէք, և մեք հսկեմք. և այլ զինչ և առնէք դուք, առնեմք և մեք. արդ զինչ աւելի ունիք քան զմեզ։ Ասէ ծերն. մեք զմիտս պահեմք։ Ասեն ցնա փիլիսոփայքն. մեք զայդ ոչ կարեմք առնել։

Պատմեաց՝ ոմն ՚ի հարանցն եգիպտացւոց՝ եթէ երբեմն խորհեցայ յօտարութիւն երթալ, և ելեալ ՚ի նաւ՝ դէպ եղև զի եկաք յԱթէնս. և կամեցեալ մտանել ՚ի քաղաքն՝ տեսանեմ զոմն ծեր մենակեաց զի ունէր ա-

1 ՓԻԼԻՍՈՓԱՅՔ ոմանք ձեռնարկեցին փորձել զկրօնաւորսն. և ահա գայր ոմն ծեր զգեցեալ հանդերձս լաւս, և ասեն ցնա. ծեր, եկ այսր։ Իսկ նա անարգեաց զնոսա և գնաց։ Եւ դարձեալ այլ ոմն անցանէր լիբիկեցի և ասեն ցնա. կրօնաւոր դու, եկ այսր։ Եւ նա ընթացաւ առ նոսա։ Իսկ նոքա ապտակեցին զերեսս նորա, և նա մատոյց նոցա և զմիւսն։ Յայնժամ նոքա երկրպագին նմա և ասեն. սա է ճշմարիտ կրօնաւոր։ Եւ հարցին ցնա և ասեն. զինչ աւելի առնէք դուք կրօնաւորքդ քան զմեզ. զի թէ դուք պահէք, և մեք պահեմք. դուք հսկէք, և մեք հսկեմք. և զոր առնէք դուք, առնեմք և մեք. և արդ զինչ աւելի է ձեր որ կայք յանապատի։ Ասէ ցնոսա ծերն. մեք յուսամք ՚ի շնորհսն Այ և պահեմք զմիտս մեր։ Եւ նոքա ասեն. մեք զմիտս պահել ոչ կարեմք։ Եւ շահեցան ՚ի նմանէ յոյժ։

2 Ասէր ոմն զայս ՚ի հարանցն եգիպտացւոց՝ եթէ ՚ի մում եգի երբեմն գնալ յօտարութիւն, և մտեալ ՚ի նաւ հասի յԱթէնս. և իբրև մտի ՚ի քաղաքն, տեսի զոմն ծեր կրօնաւոր բարւոք զգեստիւք՝ որ ունէր ՚ի

զարդոն և փոքր մախաղ բաքեղանացի փակովք, և ըն-
թանային այլք զհետ նորա։ Եւ իբրև եմուտ 'ի քա-
ղաքն, դիպեցաւ նմա բազմութիւն մարդկան և ձգեցին
զնա 'ի թէատրոնն, և ես հարցանէի ցոմն թէ ով է սա։
Եւ նա ասէ. սա 'ի հեթանոսաց էր մեծագոյն քան զա-
մենայն փիլիսոփայս, և եղև քրիստոնեայ և ստացաւ իւր
վանս և եղև մենակեաց, և զկնի հնգետասան ամի եկն
'ի քաղաքս, և յաղագս այնորիկ ընթանամք զի լուիցուք
եթէ զինչ խօսի։ Եւ չոգայ և ես ընդ նոսա, զի լուայց
եթէ զինչ խօսի։ Եւ իբրև եկին իշխանքն, աղաչեցին
զնա՝ ասա մեզ զինչ ունիս ասել։ Եւ բերէ ապակի ա-
ռաջի նոցա և բանայ, և գտանի լի աղբով, և ամենեքին
սկսան ասել՝ ասա մեզ զինչ է այդ։ Եւ ասաց այսպէս.
ոչ գոյ ազգ 'ի ներքոյ երկնից իբրև քրիստոնէից և ոչ
իբրև զկարգ մենակեցաց. այլ յայս միայն առնէ նոցա
վնաս՝ զի ածէ զնոսա բանսարկուն յոխութիւն իրերաց,
և զասելն՝ թէ ասաց ցիս և ես ասացի ցնա, և զանարգ-
բութիւն իւրեանց առաջի աչաց իւրեանց բերեն և ոչ
տեսանեն։ Զայս լուեալ բազումք, գովեցին զնա և այս-
պէս գնացին։

ԼՈՒԱՅ՝ զի պատմէր ոմն վասն հօրն Մոտիւ, աշա-
կերտ նորա էր Իսահակ, երկոքեան սոքա վայելուչք
լեալք։ Եւ սկսաւ զառաջինն շինեաց իւր վանս ծերն 'ի
Հերակլի, և տագնապեալ անդ՝ չոգաւ յայլ տեղի և շի-

նեալն փոքրիկ ցուպ բարեկացի, և ընթանայր նա և այլք ընդ նմա բա-
զումք։ Եւ իբրև եմուտ 'ի քաղաքն, ընդ առաջ եղև նմա բազմութիւն
մեծ, և տարան զնա 'ի թէատրոնն. և ես հարցի ոմանց՝ թէ ով է սա։
Եւ նոքա ասեն. հելլենացի է գլխաւոր իմաստասիրաց, և եղև քրիս-
տոնեայ և շինեաց իւր վանս և եղև կրօնաւոր անդ, և է արդեօք ամք
հնգետասան որ ոչ եկեալ է 'ի քաղաքս յայս, և վասն այսորիկ ըն-
թանան առ նա ամենայն ժողովս։ Եւ գնացի ես ընդ նոսա։ Իբրև տե-
սին զնա իշխանք քաղաքին, աղաչէին զնա և ասէին. ասա մեզ զոր ինչ
կամիս ասել։ Եւ նա ասէ. ոչ իցէ ազգ մեծ 'ի ներքոյ երկնից իբրև զազգ
քրիստոնէից, և ոչ կրօնք մեծ իբրև զկարգ կրօնաւորաց. և մի է որ
վնասէ զնոսա, որք չարախօսեն զմիմեանս և նենգեն, և զաղծութիւնս
'ի ներքոյ ունին և ոչ գիտեն։ Իբրև լուան զայս ամենայն ժողովուրդն,
գովեցին զնա մեծաւ ձայնիւ, և գնացին։ Եւ զայսպիսի օգուտ բանս և
անդ լուայ ես յիմաստասէր կրօնաւորէն այն՝ թէ նենգութիւն վնասիչ
է և աւերիչ կարգաց կրօնաւորաց։

։ Նաեւին վասն հօրն Մատոյի վարդապետի հօրն Իսահակայ, որ և
երկոքեան եղեն եպիսկոպոս, եթէ նախ շինեաց վանս ծերն յՀերակլա-
մին, և մեկնեալ անտի գնաց յայլ տեղի և շինեաց և անդ վանս. և էր

նեաց դարձեալ։ Եւ ըստ ազդողութեան բանսարկուին գտաւ անդ ոմն Թշնամի նորա և նեղէր զնա. և յարուցեալ ծերն գնաց յինքեան գեօղն, և շինեաց ինքեան վանս և արգել զինքն։ Եւ յետ բազում ժամանակաց ժողովեցան ծերք տեղւոյն ուստի գնացեալն էր, առեալ և զեղբայրն որ ունէր ընդ նմա տրտմութիւն՝ չոգան առ նա զի աղաչեսցեն զնա և ածցեն 'ի վանս իւր։ Ընդ յորժամ մերձեցան ուր էր հայրն, Թողին առ նմա զմախաղսն իւրեանց, և զեղբայրն որ եթէ ահա ունէր ընդ նմա տրտմութիւն՝ Թողին առանձինն։ Եւ իբրև բախեցին, արկանէ ծերն զսանդուղսն, և հայեցեալ ետես և ծանեաւ զնոսա և ասէ ցնոսա. ո՞ւր են մախաղքն ձեր։ Եւ ասեն. առ այս անուն եղբօր են։ Եւ իբրև լուաւ ծերն զանուն եղբօրն, 'ի խնդութենէն առեալ փայտատ՝ աւերեաց զդուռն և ել առ եղբայրն յընթացս, և անկեալ առաջի նորա յառաջագոյն ողջունեաց զնա, և մուծեալ զնոսա 'ի խուցն՝ զերիս աւուրս արար նոցա ուրախութիւն, և ինքն ընդ նոսա ուրախացեալ, որ չէր երբէք իւր սովորութիւն առնել, և յարուցեալ գնաց ընդ նոսա։ Յետ այսորիկ եպիսկոպոս եղև. և էր ինքն նշանագործ։ Եւ զաշակերտն նորա երանելին Կիւրղոս արար եպիսկոպոս զհայրն Իսահակ։

ԱՍԷԻՆ՝ վասն ուրումն իշխանի Անդիպատոս՝ եթէ աշ-

անդ եղբայր մի և նախանձով չարին եդ ընդ նմա Թշնամութիւն և տրտմեցուցանէր զնա։ Եւ յարեաւ ծերն մեկնեցաւ անտի և գնաց 'ի գեղ իւր, և շինեաց անդ վանս և արգել անդ զինքն։ Իսկ զկնի ժամուց ինչ եկին առ նա ծերք վանիցն այն յորմէ ելեալն էր, և ունէին ընդ իւրեանս զեղբայրն որ տրտմեցուցանէր զնա, և աղաչէին զծերն առնուլ անդրէն 'ի վանս նորա։ Եւ իբրև եկին մերձ 'ի տեղին ուր բնակեալ էր ծերն, եկին առ հայրն Ավր և դրեալ մերձ 'ի նա զպարկգոտս իւրեանց և զտրտմողն եղբայր՝ և բախեալ զդուռն ծերոյն մտան։ Եւ իբրև նայեցաւ ծերն և ետես, ծանեաւ զնոսա և ասէ ցնոսա. ո՞ւր իցեն պարկգոտք ձեր։ Իսկ նոքա ասեն. աստ է փիլըն և եղբայրն այն։ Իբրև լուաւ ծերն զանուն տրտմող եղբօրն իւրոյ, յարեաւ և 'ի խնդութենէն առեալ զփայտատ քակեաց զդուռն սենեկին որ արգեալն էր, և ել և եկն առ եղբայրն և անկաւ յոտս եղբօրն և գիրկս արկեալ համբուրեաց զնա և տարաւ 'ի սենեակն, և զաւուրս երիս ուրախութեամբ բարւոք հանգոյց զնա. և այն զի սովորութիւն այսպիսի ոչ ունէր, այլ վասն զի անյիշաչար էր, հանգոյց զնա սիրով, և յարուցեալ գնաց ընդ նոսա։ Իսկ զկնի այսորիկ եղև եպիսկոպոս, և էր սքանչելագործ սուրբն այ։ Իսկ զԻսահակ արար եպիսկոպոս մեծն և սուրբն Կիւրեղ Աղեքսանդրացին։

։ Երանելին Պետր աշխատէր 'ի հունձս ամսոյ. և 'ի խնդրել զվարձս

խաւէր զեղբարսն և ոչ տայր զվարձս հնձոյն իւրեանց , և ամենեքեան փախչէին 'ի նմանէն : Լուեալ որումն ծերոյ մեծի թէ այսպէս է , առեալ զաշակերտսն իւր չոգաւ առ նա և ասէ . կամիս զի հնձեսցուք քեզ : Եւ նորա խնդացեալ ասաց՝ այո : Եւ առաքեաց զնոսա յանդաստանն զի հնձեսցեն . և կերակուր ոչ տայր նոցա , այլ զկերակուրն իւրեանց այլուստ առնուին փոխ : Եւ իբրև սպառեցին զհունձսն , ասէ ցնա ծերն . տուր մեզ զվարձն : Եւ սկսաւ տառապեցուցանել զնոսա . և նոցա երթեալ և ոչ ինչ առեալ 'ի նմանէ : Եւ դարձեալ միւս ևս ամի եկին առ նա , և խնդացեալ ասէ . ահա դարձեալ եկն անմիտ ծերն : Եւ նոյնպէս արար նմա , մինչև 'ի հինգ ամն հնձէր և վարձս ոչ առնոյր : Եւ յետ այնորիկ եկն բարկութիւն այ 'ի վերայ տան նորա և սատակէին ամենեքեան : Եւ զգացեալ անձինն իւրում , տարաւ զամենայն զվարձն զհինգ ամին և իջոյց 'ի Սկիւթ ծերոյն , և աղաչեաց զնա զի աղօթս արասցէ 'ի վերայ նորա . և բժշկեցաւ ամենայն տուն նորա :

ՊՈՂԵԱՆ՝ մտին 'ի խուցն հօրն Սիսոյէսի , և աղաղակեաց Սիսոյէս և ելին եղբարքն կալան զնոսա և առաքեցին յԱղեքսանդր առ իշխանն և եդ զնոսա 'ի բան-

իւր՝ զանց արար զնովաւ այրն և ոչ ետ , և գնաց ծերն դատարկ 'ի տուն իւր : Եւ յերկրորդում ամին գնաց դարձեալ անդ և հնձեաց ջանիւք , իսկ այրն դարձեալ ոչ ետ զվարձս նորա . և գնաց դատարկ ծերն : Եւ յերրորդում ամին գնաց անդ ըստ սովորութեն , և ևս առաւել յօժարութբ և ջանիւք գործեաց զհունձն , և գնաց դարձեալ անվարձ 'ի տուն իւր : Իսկ զայրն զտուն երկրագործին այն հարուածեաց տէր : Եւ ապա յարեաւ այրն հարեալ 'ի խղճէ մտացն և յանդիմանեալ՝ շըրջէր 'ի վանորայս և յայրս , և խնդրէր զծերն իբրև զի տացէ զվարձս նորա , և հազիւ գտեալ զնա՝ անկաւ առ ոտս նորա և ասէ . ինձ հատոյց տէր յիրաւի , արդ առ դու զվարձս քո՝ զի մի դարձեալ հարուածիցիմ : Այլ ծերն ոչ ինչ էառ 'ի նմանէ , այլ ասաց տանել զայն յեկեղեցին և տալ 'ի քահանայսն :

Էր ոմն միայնակեաց մեծ 'ի լեառն Աթիլիլոսի , և գնացին աւազակք 'ի վերայ նորա . իսկ ծերն գոչեաց 'ի ձայն մեծ , և լուեալ մերձաւորաց ծերոցն դիմեցեալ կալան զաւազակսն զայնոսիկ և յուղարկեցին առ իշխանն , և նա եդ զնոսա 'ի բանտի : Յետոյ զղջացեալ եղբարքըն ասեն . վասն մեր անկան նոքա 'ի վիշտս յայս : Եւ տրտմէին վասն այն , և յարուցեալ գնացին առ հայրն Պիմէն և պատմեցին նմա : Իսկ հայրն Պիմէն գրեաց առ ծերն և ասէ . գիտեա զի քո ձայնիւդ և աղաղակաւդ եկեալ եղբարքն ըմբռնեցին և իշխանի զիկուցին : Այսպիսի բան գրեաց . ծանիր դու զառաջին մատնութիւն թէ ուստի եղև , և ապա տեսցես զերկրորդն . զի թէ ոչ մատնեալ էիր դու նախ 'ի ներ-

տի: Իսկ առաքեաց առ նա հայրն Պիմէն և ասաց. հայր Մովսէս, յիշեա զառաջին մանկութիւն: Իսկ գնաց աղաչեաց զիշխանն, և արձակեաց զգողեանն:

ԱՍԱՑ՝ աբբայ Զենոն. որ ոք կամի զի ստէպ լուէ Ած աղօթից նորա, յորժամ յառնէ և զձեռն իւր տարածէ առ Ած, նախ քան զամենայն և նախ քան անձին իւրոյ՝ վասն թշնամեաց լի սրտիւ արասցէ աղօթս, և վասն այսորիկ ապա զոր ինչ և խնդրեսցէ յԱյ՝ տացէ նմա Ած:

ԾԵՐ՝ մի 'ի Սկիւթ եհաս աւազակաց որ գողանային զխուց նորա, և ասէ ցնոսա. փութացարուք յառաջ քան զգալ եղբարցն և արգելուլ զիս կատարել զպատուիրանն Քի որ ասէ՝ որ առնու զքոյս քո, մի խնդրեր:

ԵՐԿՆ՝ երբեմն եղբայր մի լիբէացի առ աբբայ Սիղուանոս 'ի լեառն Պանեփոյ և ասէ ցնա. աբբայ, թշնամի ունիմ բազում չարիս արարեալ ինձ. քանզի յորժամ էի 'ի գեօղ անդր, զագարակ իմ յափշտակեաց և բազում անգամ դաւաճան եղև, և այժմ կախարդս յղարկեալ ջանացաւ ժնասել ինձ, և կամիմ մատնել զնա իշխանին: Ասէ ցնա ծերն. որպէս գիւր թուի քեզ, որդեակ, արա: Ասէ ցնա եղբայրն. այո, աբբայ, արդարեւ եթէ խրատի, կարեւոր օգտի անձն նորա: Ասէ ցնա ծեր-

քուստ, և ոչ այս երկրորդ մատնութիւն լինէր 'ի քէն: Եւ իբրև լուաւ ծերն զբանս թղթոյն Պիմէնի՝ ուրախ եղև յոյժ, զի էր հաշտակելի այրն յամենայն երկիրն յայն: Եւ զի բնաւ ոչ ելանէր յայրէն իւրմէ, և իբրև ընթերցաւ՝ եւ վաղվաղակի առեալ և գնաց 'ի քաղաքն առ իշխանն և խնդրեաց 'ի նմանէ և եհան 'ի բանտէն զաւազակսն և ազատեաց զնոսա հրապարակաւ:

1 Ասաց հայրն Զենոն. եթէ կամեսցի ոք զի արագ լուիցէ Ած աղօթից նորա, յորժամ համբարձցէ զձեռս յաղօթս առ Ած, նախ քան զամենայն աղօթեսցէ վասն թշնամեաց բոլորով սրտիւ. եթէ զայս առնեսցէ, տացէ յԱյ զոր և խնդրեսցէ յաղօթսն:

2 Ծեր մի 'ի Սկիւթէ գտաւ զաւազակսն զի կողոպտէին զտունն իւր, և ասէ ցնոսա. առիպեցէք փութով և գնացէք, զի մի գայցեն եղբարք և խափանեն զձեզ, և արգելցեն զիս 'ի պատուիրանէն Քի որ ասէ՝ թէ զոր ինչ հանէ ոք 'ի քէն, մի պահանջեր: Յորմէ զարմացեալ աւազակքն ծանեան զի գոյ ճշմարտութիւն անկիզանչարութեն 'ի կրօնաւորսն:

3 Եղբայր մի լիբիկեցի գնաց առ հայրն Սիլուանէ և ասէ ցնա. հայր, այր մի թշնամի իմ է և բազում չարիս գործեալ է ինձ. խլեաց յինէն զագարակ իմ մինչ էի 'ի գեղ, և մոգս և գեղձս առաքեաց սպանանել զիս. և արդ կամիմ զի տարեալ տացից զնա առ իշխանն: Ասէ ցնա ծերն. զոր ինչ կամիս արասցես, որդեակ: Ասէ ցնա եղբայրն. թոյլ տուր, հայր, եթէ խրատեսցի՝ շահ լիցի անձին իմոյ և նորա: Ա-

ձեալ ծերն. որպէս դիւր Թուի քեզ, որդեակ, արա: Ասէ եղբայրն ցծերն. աղէ, Հայր, արա աղօԹս և երԹամ առ իշխանն: Յարուցեալ ծերն և սկսաւ՝ Հայր մեր որ յերկինս: Եւ իբրև եկին ասել՝ Թող մեզ, աբբայ Սի-ղուանոս ասէ. և մի Թողուր մեզ զպարտիս մեր, որպէս և ոչ մեք Թողումք մերոց պարտապանացն: Ասէ եղ-բայրն ցծերն. մի ասեր այդպէս, Հայր: Ասէ ծերն. և զիա՞րդ, որդեակ. արդարեւ եԹէ առ իշխանն կամիս եր-Թալ որպէս զի զվրէժ քո առցէ, Սիղուանոս այլ ա-ղօԹս քեզ այսօր ոչ առնէ: Եւ ծունր անեալ եղբօրն, եԹող Թշնամւոյն իւրոյ*:

Նոյն՝ երկու միայնակեացք 'ի միում տեղւոջ բնա-կէին. և երԹեալ առ նոսա ծերոյ միոյ մեծի և կամե-ցաւ փորձել զնոսա, առ գաւազան և սկսաւ ջարդել ըզ-բանջար միոյն: Եւ տեսեալ զնա եղբօրն Թագեաւ. և իբրև մնաց մի եւս արմատ, ասէ եղբայրն. Հայր, եԹէ կամիս՝ Թող զդա զի եփեսցից և ճաշակեսցուք 'ի միասին: Եւ անկեալ ծերոյն առաջի եղբօրն ասէ. Հոգին այ Հան-գուցեալ է 'ի վերայ քո, եղբայր:

ալ ցնա ծերն. արասցես զոր կամիս: Ասէ եղբայրն ցծերն. արա ա-ղօԹս և արձակեա զիս առ իշխանն: Եւ յարեաւ աղօԹել: Եւ իբրև ասելն՝ Հայր մեր յերկինս, ասէ ծերն. մի Թողուր մեզ զպարտիս մեր, որպէս և մեք ոչ Թողումք մերոց պարտապանաց: Ասէ եղբայրն ցծերն. մի, Հայր, մի այդպէս: Եւ ծերն ասէ ցեղբայրն. և որպէս, որդեակ. այլ հաւատա ինձ, եԹէ գնաս առ իշխանն դատել զոք՝ Սիլվանոս այս-պէս աղօԹէ միջնորդեան քո: Եւ անկեալ եղբայրն այն առաջի ծերոյն՝ ետ Թողութիւն ոսոխին իւրոյ:

* [illegible] Եւ յորժամ աղօԹէին, ասէ ծերն՝ 'ի Հայր մեր որ յերկինսն՝ մի Թողուր մեզ զպարտիս մեր, որպէս և մեք ոչ [illegible]:

Երանաւորք երկու նստէին ... 'ի միմեանց. և գնացեալ առ նոսա ծեր ոմն մեծ՝ և կամէր փորձել զմի 'ի նոցանէ, և առեալ զգաւազանն սկսաւ փշրել զբանջար նորա: Իսկ եղբայրն իբրև ետես զայն՝ Թագեաւ, և իբրև մնաց մի 'ի բանջարոյն, եկ և ասէ. եԹէ կամիս, Հայր, Թողցես զմինդ զայդ, զի 'ի վերայ դորա արասցուք սեր: Իբրև լուաւ զայս ծերն, զարմացաւ ընդ հեզութիւն և անյիշաչարութիւն նորա:

ՄՆԱՑՈՐԴՔ

յերկրորդ թարգմանութեան

Ասաց հայրն Անտոնիոս. յորժամ ոք ծածկեսցէ զյանցանս ընկերին և զմեղս, և Ած ծածկեսցէ զմեղս նորա:

Գնացին երբեմն 'ի վերայ հօրն Թէոդորեի 'ի գիշերի աւազակք երեք, և երկուքն կալան զծերն և միւսն հասարակէր զանօթս նորա և զգիրսն, և հանին յեւրանէ զհանդերձն և զպարեգօտն: Իսկ ծերն ասէ ցնոսա. Թողէք զպարեգօտդ զայդ զի ծածկեսցէ զիս: Իսկ նոքա ոչ կամեցան տանել: Յայնժամ ծերն շարժեցաւ զձեռն առ և ձգեաց զնոսա յերկիր: Իսկ նոքա տեսեալ զայն, երկեան յոյժ և ոչ կարէին յառնել: Ասէ ցնոսա ծերն. մի երկնչիք, այլ արարէք զայդ ամենայն չորս մասն, և զերիս մասն տարէք, և զմինն թողէք ինձ: Իսկ զայս վասն այն արար, զի իւր մասն պարեգօտն մնասցէ, որով ծածկեալ գայր յեկեղեցին:

Ասէր երբեմն հայրն Յովհաննէս կարճահասակն յեկեղեցին, և գային եղբարքն և հարցանէին վասն խորհրդոց իւրեանց. իսկ նա տեսեալ զնոսա այնպէս տատանական լեալ, յաղթեալ եղև 'ի նախանձուն և ասէ ցնա. սափոր քո, Յովհաննէս, լի լիցէ ղեղով: Ասէ ցնա. այո, հայր, այդպէս լիցէ. այդ զի զարտաքինն միայն տեսանես, իսկ եթէ և զներքինն տեսանէիր կարող էիր՝ զինչ հանդերձեալ էիր ասել:

Ասէին վասն հօրն Պունկինոսի՝ եթէ մատնեցին առ նա զաշակերտս իւր, որպէս զի վարեսցէ զնա. քանզի եկին առ նա աշակերտք հօրն Թէոդորեի և ասեն ցնա. հայր, լուեալ մեք զաշակերտացն քո գործ ինչ ոչ բարւոք. և թէ կամիս, հանեալք զնա 'ի քէն և բերեալք այլ եղ-

բայց բարի։ Ասէ ցնոսա ծերն. ես ոչ արտաքսեմ զնա, զի հանգուցեալ է զիս յոյժ։ Եւ իբրև լուաւ զպատճառս եղբօրն ծերն՝ ասաց. վայ ինձ զի գամք աստ որպէս թէ լինիցիմք հրեշտակք, և լինիմք անբանք խենէշք և անսուրբք։ Յայնժամ ամաչեցեալ զգաստացան եղբարքն և ծանեան զի անյիշաչար պարտ է լինել։

Եր երբեմն հայրն Մակար յԵգիպտոս, և իբրև եկն 'ի սենեակ իւր՝ գտաւ անդ այր մի որ գերէր զսենեակ նորա և հանեալ դնէր 'ի դրաստ իւր զինչս նորա։ Իսկ ծերն իբրև ետես զայն, սկսաւ օգնել նմա որպէս զօտար ոք բեռնելով և բառնալով ըզգրաստն. և իբրև բարձան, հանդարտութեամբ յուղարկէր զնա և ասէր. ոչ ինչ բերաք յաշխարհ և ոչ հանելոց եմք ընդ մեզ աստի. տէր ետ և տէր էառ, գնասցես խաղաղութեամբ։

ՈՒՆԷՐ ընդ ումեք սիրելութի՛ արտաքոյ սենեկի իւրոյ Պայեսիոս եղբայրն հօրն Պիմենի. իսկ հայրն Պիմէն ոչ գիտէր և ոչ կամէր զայս։ Եւ յարեաւ և գնաց առ հայրն Ամոնաս և ասէ ցնա՝ եթէ եղբայրն իմ Պայեսիոս ունի սիրելութի՛ ընդ միմեանս և ոչ հանգչիմ։ Ասէ ցնա հայրն Ամոնաս. Պիմէն, միթէ դեռ ևս կենդանի ես, գնա նիստ 'ի սենեակ քո և դիր 'ի մտի՝ եթէ երիս ամս ունիմ 'ի գերեզմանի։

ԱՍԱՑ հայրն Պիմէն. ամենայն վշտաց որք գայցեն 'ի վերայ քո՝ յաղթեսցես զնոսա խոնարհութեամբ և լռութեամբ, զի չար չարեօք ոչ լուծցի. այլ եթէ ոք արասցէ քեզ չար, դու արա առ նա բարի և բարեաւն յաղթեա չարին։

ԷԻՆ եղբարք ըստ մարմնոյ հայրն Պաւղոս և հայրն Տիմոթէոս, և բնակէին 'ի Սկիտէ 'ի միասին, և եղև բազում անգամ հակառակաբանութիւն 'ի մէջ նոցա։ Ասէ հայրն Պաւղոս ցեղբայր իւր. մինչև յե՞րբ կացցուք յիմարութե՛ 'ի կագումն։ Ասէ ցնա հայրն Տիմոթէէ. արա սէր զի յորժամ շարժիմ ես 'ի վերայ քո՝ բարձցես զիս, և յորժամ դու շարժիս՝ ես բարձից զքեզ։ Եւ այսպէս արարեալ հանգեան զմնացորդս աւուրց իւրեանց։

ԵՐԱՆԵԼԻՆ Սպիրիդոն այնչափ հեզ և խոնարհ էր, մինչ զի հովիւ հօտից եղով՝ արարին զնա եպիսկոպոս 'ի քաղաքն որ կոչի Տրիմիթոն, և 'ի բազում խոնարհութենէն ոչ հրաժարեաց 'ի հովուութէ խաշանցն։ Իսկ

'ի [illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

ԵՂԲԱՅՐ ոմն գնաց առ ծերն որ բնակեալ էր յանապատ, և գտաւ արտաքոյ խցի նորա՝ մանկունս արօտականս որք պարէին և ասէին բանս աղտեղս. բայց եղբայրն տեսեալ զծերն, և պատմեաց զխորհուրդս իւր և բժշկեցաւ 'ի ծերոյն: Յետ այսորիկ ասէ եղբայրն ցծերն. ո՞րպէս կարես համբերել, հայր, զմանկանցս աղտեղի պարս և զերգս լսել, կամ ընդէ՞ր ոչ պատուիրես նոցա ոչ լկտել: Ասէ ծերն. 'ի վաղուց ունիմ 'ի մտի ասել զայդ, այլ նեղեմ զանձն իմ և ասեմ, եթէ փոքու այսուիկ ոչ համբերեսցես, ապա եթէ մեծ ինչ փորձութիւն գայցէ 'ի վերայ քո՝ ո՞րպէս համբերել կարես. և այսպէս եղև ինձ սովորութիւն համբերել:

ԱՍԵՆ ոմն 'ի ծերոյն՝ եթէ տեսի զմանկունս ոմանց որ առաջնորդէին ծերոց 'ի կեանս: Բնակէր ոմն ծեր արքեցող, և գործէր աւուրն փսիաթ մի և վաճառէր, և զգինն նորա ըմպէր գինի: Յետոյ եկն եղբայր մի մանուկ և բնակեցաւ առ նմա, և գործէր և նա աւուրն փսիաթ մի, և տանէր զերկոսեան 'ի գիւղ ծերն և վաճառէր և առնոյր զգինն նոցա և գնէր գինի և ըմպէր և գայր արբեալ, և եղբօրն տայր յերեկոյին հաց չորացեալ. զայս արար ծերն զերիս ամս, և եղբայրն համբերէր և ոչ ինչ ասէր: Յետ երեք ամին ասէ եղբայրն 'ի մտի. մերկ եմ բնաւ և հաց ևս ոչ ունիմ, գնացից այլուր: Եւ դարձեալ ասէր. ու՞ր գնացից, կացից աստ, զի վասն այ կամ և աշխատիմ: Եւ երևեցաւ նմա հրեշտակն և ասէ. մի գնար աստի, զի յեգուց գամ առ քեզ: Իսկ եղբայրն իբրև խնդրեաց ծանեաւ զկոշունն իւր, աղաչէր զծերն և ասէր. մի գնասցես այսօր 'ի գեղ և մի թողուր զիս, զի ահա գան առնուլ զիս: Ասէ ծերն. ոչ գան այսօր, զի յամեցին: Ասէ եղբայրն. այո, եկին ահա. և ննջեաց առժամայն: Եւ տեսեալ ծերն սկսաւ ողբալ և ասէր. վայ ինձ, որդեակ, զի ես զբազում ամս հեղգութեամբ ծախեցի, իսկ դու 'ի սակաւ ժամս զհոգի քո կեցուցեր համբերութեամբ քով: Եւ սկսաւ ծերն յայնմհետէ բարուոք կենցաղել, և եղև ճգնաւոր ընտրեալ:

ԾԵՐ ոմն ունէր մանուկ բնակակից, և յանդիմանեաց զնա երբեմն վասն անպատշաճ գործոյ. իսկ մանուկն դժկամակեաց, և սրտմտեալ պնդեաց զդուռն տանն ուր կայր կերակուր ծերոյն, և գնաց այլուր և յա-

մնաց աւուրս երկոտասան՝ թողեալ զծերն անպէտս և սովեալ։ Իսկ էր մերձաւոր ծերոյն եղբայր ոմն բարի. իբրև գիտաց զյամել մանկանն, արար նմա կերակուր ինչ և ետ ընդ պատուհանն։ Իսկ այնպէս խոնարհ և անյիշաչար էր ծերն՝ որ ոչ երբէք տրտնջեաց զմանկանէն, ոչ 'ի մտի և ոչ առ այլս։ Իսկ յորժամ ասէին թէ ուր է նա, ասէր ծերն՝ յորժամ պարապեսցի եկեսցէ։

ԵՂԲԱՐՔ ոմանք գնային 'ի Ճանապարհի և մոլորեցան, և դիպեալ ոմանց հարցին զուղին. իսկ նոքա աւազակք էին՝ խաբեցին զնոսա և ցուցին գնալ ընդ անկոխ և անշէն տեղիս. և մինն աւազակաց զկնի գնայր կողոպտել զնոսա։ Իբրև եկին 'ի ձոր ինչ անդ կողոպտել զնոսա, իսկոյն ել 'ի հեղեղատէ ձորոյն խիթ գազան և դիմեաց 'ի վերայ աւազակացն այնոցիկ ուտել զնոսա։ Իսկ ծերքն ոչ ետուն թոյլ, այլ ձայն արձակեալ զերծուցին զնոսա, և հատուցին բարի ընդ չարոյ։ Իսկ զարմացեալ ընդ անյիշաչարութիւն նոցա աւազակացն՝ գոհանային զԱյ, զի օգնեցան 'ի նոցանէ։

ԱՍԱՑ ծերն. եթէ ոք անարգէ զքեզ, օրհնեա զնա. եթէ ընդունի՝ բարի է երկոցունցդ, և եթէ ոչ ընդունի՝ դու առցես յԱյ օրհնութիւն և նա զանէծս։

ԱՍԱՑ ծերն. էր ոմն պատրիարգ Աղեքսանդրու ողորմած յոյժ և թողող յանցաւորաց, քաղցր և բարերար և մարդասէր. սորա էր դպիր ոմն մանուկ հասակաւ, որ գողացաւ 'ի նմանէ ոսկի, և երկուցեալ 'ի յայտնելոյն փախեաւ և գնաց 'ի Թեբայիդա, և դիպեցան նմա 'ի գնալն բարբարոսք աւարառք լերինն, և տարան զոր ինչ ունէր զամենայն, և զինքն կալան գերի 'ի ներքին անապատն։ Իսկ ծանեաւ զայս երանելի պատրիարգն, և խնդրեաց զգերին և գնեաց զնա իննսուն դահեկան։ Իսկ իբրև եկն նա անտի, այնչափ ողորմութիւն և մարդասիրութիւն եցոյց նմա, մինչև ասէին բազումք՝ եթէ ոչ ինչ իցէ շահ քան զմեղանչել պատրիարգիս այսորիկ։ Այնչափ անմեղ և անյիշաչար էր նա շնորհօքն Այ։

ԺԷ

ՎԱՍՆ ՍԻՐԵԼՈՅ ԶԱՍՏՈՒԱԾ

ԵՒ ԶԸՆԿԵՐՆ

ԱՍԱՑ սուրբ հայրն մեր Պաւլինոսի․ մեծ քան զամենայն ախտս է․ ոչ կայ իբրև զանձն զնել 'ի վերայ սիրելւոյ իւրոյ։ Ասէ թէ որ լուիցէ բանս տրտմականս 'ի մերձաւորէ իւրմէ և կարող է ընդդէմ պատասխանել և նախատինս տանեալ՝ և ոչ շարժի 'ի չարն, այնպիսին զնէ զանձն 'ի վերայ սիրելւոյն։

ԵՂԲԱՅՐ՝ ոմն եհարց զհայրն Պիմէն՝ թէ արժան է ինձ լինել առ միաբանակեացս։ Ասէ ծերն՝ թէ որ նստի առ միաբանակեացսն, պարտի զամենեսեան իբրև զմի տեսանել, և պահել զբերան և զաչս իւր, և այսպէս հանգչի անհոգութեամբ։

ՊԱՏՄԵՑԻՆ ոմանք՝ եթէ երբեմն հայրն Պիմէն և եղբարք նորա գործէին հեսկս առադաստեայ և ոչ կամէին վաճառել, և նեղէին՝ վասն զի ոչ գտանէին կտաւ գնելոյ․ և ամն սիրելի նոցա պատմեաց վաճառականի ումեմն հաստատացելոյ զիրսն։ Իսկ հայրն Պիմէն ոչ կամէր առնուլ ինչ յումեքէ վասն ամբոխելոյ։ Իսկ վաճառականքն կամեցեալ կատարել զգործ ծերոցն, պատճառեաց և ասէ՝ թէ պիտոյ են ինձ հեսկք առադաստից։ Եւ ածեալ ուղտս առ զհեսկեանսն որպէս թէ պիտոյ է ինքեան։ Եւ եկեալ եղբօրն առ հայրն Պիմէն և լուեալ թէ զինչ արար վաճառականն՝ գովեաց զնա և ասէ․ արդարև, հայր, ոչ ինչ պէտս ունելով առ 'ի մէնջ զհեսկն առադաստին։ Հօրն Պիմէնի լուեալ եթէ ոչ ինչ պէտս ունելով առ զհեսկսն, ասէ ցեղբայրն իւր․ ա-

[1] ԵՂԲԱՅՐ ոմն եհարց զհայրն Պիմէն և ասէ․ միաբանս պարտ իցէ կեալ ծերոց 'ի մէջ եղբարցն, հայր։ Ասաց ցնա ծերն․ որ բնակեալ է 'ի մէջ եղբարցն 'ի հասարակաց վանս, պարտ է զի զամենեսեան մի և հաւասար տեսցէ և սիրեսցէ, և զի զգուշասցուսցէ զբերանն, և զաչս իւր կալցէ․ և յայժամ տեսցէ զայս, գտանէ հանգիստ անձին։

րի առ ուղտս 'ի վարձու և բեր զՀեսկեանն այսրէն. ապա եթէ ոչ բերես, Պիմէն աստ ոչ նստի ընդ ձեզ, վասն զի ոչ զրկեմ զմարդ՝ որում ոչ ինչ են պէտք, զի մնասեսցի վասն իմ, և առցէ զօգուտն: Իսկ երթեալ եղբայրըն նորա և մեծաւ աշխատութե՛ բերեալ զնա, կակածեալ եթէ գուցէ ծերըն զնայցէ 'ի նոցանէ: Իսկ յորժամ ետես զայն, խնդաց՝ որպէս եթէ զմեծ ինչ գանձարան գտեալ:

Սուրն երկու եղբարք դրացիք իրերաց, և մին 'ի նոցանէ թաքուցանէր եթէ լումայս և եթէ հաց, և տականէր յամանս դրացւոյն իւրոյ. և նա ոչ գիտէր, այլ զարմանայր եթէ ուստի բազմանային նորայն այնքան: Եւ յաւուր միում յանկարծակի գտեալ զնա զի այսպէս առնէր, և ելեալ կայէր ընդ նմա և ասէր՝ եթէ վասն մարմնաւորին քոյոյ գողացար զիմ զհոգևորն: Իսկ պատահանեաց 'ի նմանէ բանս, զի մի այլ ևս զայն արասցէ. և այսպէս զայս սեա թողութիւն արարեալ:

ԱՍԷԻՆ[1] վասն հօրն Պափնուտի՝ եթէ ոչ ըմպէր գինի երբեք. և երբեմն Ճանապարհ երթայր, դէպ եղև զի եկեալ 'ի վերայ աւազակաց՝ ետես զնոսա զի ըմպէին գինի, և Ճանաչէր զնա աւազակապետն և գիտէր զի ոչ ըմպէր գինի: Իսկ տեսեալ զնա 'ի մեծի աշխատութե՛, և լցեալ զբաժակն գինեաւ և զսուսերն 'ի ձեռին իւրում և ասէ ցծերն. եթէ ոչ ըմպես, սպանանեմ ըզքեզ: Իսկ գիտացեալ ծերոյն եթէ զպատուիրանն Այ կամի կատարել, կամեցեալ շահել զնա՝ առեալ արբ զգինին: Իսկ անկեալ առաջի նորա աւազակապետն և ասէ. թողութի՛ տուր, հայր, զի նեղեցի զքեզ: Իսկ ասէ ծերն. հաւատամ յԱծ, զի վասն բաժակիս այսր առնէ ընդ քեզ ողորմութի՛ 'ի յաւիտենիս յայսմիկ և 'ի հանդեր-

[1] Ասէին վասն հօրն Պափնուտի՝ եթէ ոչ ըմպէր գինի. և երբեմն գնացեալ նա երբեմն, դիպեցաւ 'ի Ճանապարհին ժողովոյ աւազակաց որք ըմպէին գինի: Իսկ աւազակապետն Ճանաչէր զնա, և գիտէր զի գինի ոչ ըմպէր, և ետես զնա վաստակեալ յոյժ, վասն այն առեալ գինի բաժակաւ 'ի միում ձեռին և զսուր յաջմ ձեռին մատոյց նմա և ասէ. եթէ ոչ ըմպես զայս բաժակ գինւոյ, սպանանեմ զքեզ: Իսկ ծանուցեալ ծերոյն զի պատուիրան առնել զայն, և կամեցաւ շահել զնա, և առեալ ըմպեաց զայն: Իսկ աւազակն անկաւ առաջի նորա և ասէ. թող ինձ, հայր, զի տրտմեցուցի զքեզ: Ասէ ցնա ծերն. հաւատամ յԱծ որ վասն ըմպելոյս այսորիկ առնէ ողորմութի՛ ընդ քեզ աստ և 'ի հան-

ձեռլամն։ Ասէ ցնա աւազակապետն. հաւատամ յԱծ զի և ոչ ես յայսմհետէ չար ինչ ումեք արարից։ Այս շահեցաւ ծերն զամենայն աւազակակիցսն աւազակապետաւն հանդերձ, զի ոչ կոտորեաց զկամս իւր, այլ շահեցաւ զնոսա վասն Այ։

ՊԱՏՄԵՑԻՆ՝ ումանք վասն հօրն Ագաթոնի եթէ փութայր զամենայն պատուիրանսն կատարել. եթէ անցանէր ընդ գետն, նա ինքն փութայր և տանէր զղեկ նաւակին. և յորժամ երթային առ նա եղբարք, զաղօթիցն սեղանն պատրաստէր, վասն զի լի էր սիրովն Այ։

Էր ոմն ՚ի մեծ հարանցն ՚ի Սկիւթ, որ ոչ հաց ճաշակէր և ոչ գինի ըմպէր. և ժողովեալ զծերսն եկն յեկեղեցին Իսիդորոսի. և իբրև ոչ եգիտ անդ զերէցն, յուսացեալ ՚ի համարձակութիւն զոր ունէր ընդ նմա, և զխոստացեալ թէ յորդորելի կրօնաւորութե՛ և յաշխատութեան են ծերքն, մտեալ ՚ի ներքս եբեր զակեսան և փոքր մի գինի, և նախ ինքն սկսաւ ուտել և ըմպել։ Այս ըսքանչանալին թէ զխորդ վասն Այ մերժեաց զիւր զկամսն, զի զծերսն հանգուսցէ։

ՆՈՅՆ՝ ասէ ՚ի հարանցն. եթէ խնդրեսցէ ոք ՚ի քէն իրս և չտայցես նմա կամօք, այլ ՚ի բռնութե՛ տանիցի, համարեսցին և խորհուրդք քո վասն այնր զոր եթէ ետուրն, որպէս և գրեալ է՝ եթէ ոք տանիցի զքեզ մղոն մի, երթ ընդ նմա և երկուս. այսինքն է եթէ ոք խնդրեսցէ ՚ի քէն իրս ինչ, տուր նմա սրտի մտօք։

ԵԿՆ՝ ոմն ծեր առ հայրն Ղովտ ՚ի փոքր անապատն Ար-

զերծեալքն կեանս։ Եւ ընդ սակս ծերոյն՝ ծագեաց լոյս ՚ի սիրտ աւազակապետին աղօթիւք նորա, և ասէ աւազակին. հաւատամ յԱծ զի յայսմհետէ ոչ արարից ումեք չար։ Արդ այսպէս շահեցաւ զզունդս աւազակացն վասն ըմպելոյն այնորիկ. զի ԱԾ շնորհեաց զնոսա նմա վասն առաքինութեան նորա։

1 Ասէին վասն հօրն Ագաթոնի՝ եթէ փութայր կատարել զամենայն պատուիրանս. և թէ լինէր երբեք անցանել ընդ գետ, նախ ինքն ունէր զթիակ նաւուն, և զկնի աղօթիցն ինքն դնէր եղբարցն զսեղանն. և այս է սէր Այ։

2 Ասաց ծերն. եթէ ոք ինչ խնդրէ ՚ի քէն և դու բռնադատեալ տացես, այս մի իցէ. իսկ թէ խնդրութբ և յօժարութբ տացես, այս երկու իցէ. որպէս գրեալ է՝ թէ ոք վարէ զքեզ մղոն մի, գնա ընդ նմա և երկու. այսինքն եթէ խնդրէ ոք ՚ի քէն, յօժարութեամբ տացես և գոհացեալ հաւատով։

3 Եկն ծեր ոմն առ հայրն Ղովտ ՚ի փոքր արմաւենեաւ Արսենիոյ-

սենեակ յեղէգնեայն և աղաչեաց զնա վասն խցի, և նա ետ նմա : Եւ էր ծերն հիւանդոտ, և հանգուցանէր զնա Հայրն Պօղոս. և զայլն ամենայն տեսանել զՊօղոս, և յուղարկէր զնոսա զի տեսցեն զհիւանդն : Եւ նա խօսէր նոցա 'ի գրոց Որոգինի, և նեղէր Հայրն Պօղոս և ասէր. մի գուցէ կարծիցեն հարքն թէ մեք այնպէս իցեմք : Եւ հանեալ զնա 'ի խղցն երկնչէր վասն պատուիրանին. և յարուցեալ Հայրն Պօղոս եկն առ Հայրն Արսէն և պատմեաց նմա վասն ծերոյն : Ասէ ցնա Հայրն Արսէն. մի հալածեր զնա, այլ ասա ցնա՝ ահա զքեզ շնորհան, կեր և արբ և հանգիր որպէս և կամիս, բայց միայն զբանդ զայդ մի խօսիր : Եւ եթէ կամի՝ ուղղէ զինքն. ապա թէ ոչ՝ աղաչեա զնա զի գնասցէ 'ի տեղւոյն, և ոչ լինիս մեղ դու պատճառ : Եւ երթեալ Հայրն Պօղոս արար այնպէս : Իսկ ծերոյն լուեալ զայս՝ ոչ կամէր զինքն ուղղել, այլ աղաչէր զնա և ասէր. վասն Աստուծոյ՝ արձակեցէք զիս աստի, և ոչ ես կարեմ համբերել յանապատի : Եւ այնպէս յարուցեալ գնաց՝ յուղարկեալ սիրով :

ԱՍԱՑ ծեր մին. եթէ տեսցես զոմն զի անկեալ է 'ի ջուր և կարես նմա օգնական լինել, ձգեա առ նա զգաւազանն քո և ած զնա արտաքս. ապա թէ ոչ կարես ձգել զնա, թող 'ի նա զգաւազանն քո. ապա թէ տացես նմա զձեռն քո և ոչ կարասցես հանել զնա, ձգէ զքեզ 'ի խոնարհ և երկոքեան մեռանիք. Զայս ասէր առ այնոսիկ որք եթէ արկանեն զինքեանս քան զչափն խորեանց աւելի և գայթակղին, այլ ըստ համբերութեան չափոյն

ւոյ և խնդրեաց 'ի նմանէ սենեակ մը, և ետ նմա զի հիւանդ էր ծերն, և հանգոյց զնա յայժ Հայրն Պօղոս. և եթէ որ գայր տեսանել զՀայրն Պօղոս, տանէր զնա տեսանել զհիւանդ ծերն: Եւ խօսէր անոց 'ի վերայ ժամս ինչ, սկսաւ ասել հիւանդն այն ծեր զբանս Որոգինէսի: Եւ լուեալ զայս Հայրն Պօղոս՝ տրտմեցաւ և ասէ. մի գուցէ որք գայցենն և լուիցեն, կարծեսցեն զմեզ զամենայն այսպէս: Եւ արտաքսել զնա 'ի տեղւոյն երկնչէր 'ի պատուիրանէն: Եւ յարուցեալ գնաց Հայրն Պօղոս առ Հայրն Արսէնի և պատմեաց զայս նմա: Ասէ ցնա Հայրն Արսէնի. մի վարեսցես զնա, այլ ասասցես, ահա բարիք Այ առատ են, կեր արբ և հանգիր, բայց զբանն Որոգինէսի մի ասասցես. և եթէ լուիցէ քեզ և ուղղեսցի՝ բարի է, իսկ եթէ ոչ կամեսցի ուղղել զինքն խնդրեսցէ 'ի քէն գնալ, և դու անմեղ լիցիս: Եւ եկեալ Հայրն Պօղոս արար որպէս պատուիրեաց Հայրն Արսէնի: Իսկ լուաւ զայն հիւանդն այն՝ ոչ ուղղեցաւ, այլ ասէր. վասն սիրոյն Այ արձակեա զիս գնալ աստի, զի ոչ կարող եմ կեալ յանապատումս յայս: Եւ գնաց անտի:

իւրոյ իւրաքանչիւր որք օգնական լիցի եղբօրն. վասն զի ա̃ծ ոչ պահանջէ 'ի մարդոյ պատուիրան առաւել քան զզօրութիւն իւր:

ԵԿՆ[1] երբեմն հայրն Իղարիոն յԱսորւոց 'ի լեառնն առ հայրն Անտոն, և ասէ ցնա հայրն Անտոն. բարի ե-կիր, ա̃ծազգեստ, որ ընդ առաւօտս ծագես: Նա ասէ ցնա հայրն Իղարիոն. խաղաղութիւն ընդ քեզ, սիւնդ լուսոյ, որ զաշխարհս լուսաւորես:

ԱՍԱՑ ծեր՝ եթէ մարդ որ խնդրիցէ յումեքէ իրս և առժամայն բանին միտքն իւրեւ տայ նմա առաւելագոյն քան զխնդիրն, այս շնորհք յո̃յ են վասն գործոյ խնդրո-ղին: Նա դարձեալ այլ ոք որ խնդրէ և ունի զշնորհս, և կամօք ոչ տայ նմա և համարի նմա վարձք, վասն զի բռ-նաբարեալ էր:

ԱՍԱՑ[2] հայրն Անտոն՝ եթէ 'ի մերձաւորէ քումմէ է կեանք և մահ. եթէ շահեսցուք զեղբայրն մեր՝ զա̃ծ շահիմք, և եթէ գայթակղեցուսցուք զեղբայրն մեր՝ յա̃ծ մեղանչեմք:

ԵՂԲԱՅՐ[3] ոմն սպասաւորէր ումեմն 'ի հարանցն. հի-ւանդացաւ, դէպ եղև զի անդամալուծեցաւ ծերն, և ելանէր թարախ 'ի մարմնոյ և գայր հոտ. և ասէին խոր-հուրդք եղբօրն՝ թէ փախիր, վասն զի ոչ կարես տանել հոտոյդ այդմ: Իսկ եղբօրն առեալ սափոր արկ զլուա-ցական հիւանդին 'ի նա, և յորժամ ծարաւէր՝ անտի ըմպէր. և սկսան խորհուրդք նորա ասել ցնա՝ թէ մի փախչիր և մի ըմպեր 'ի չարահոտութենէդ յայդմանէ: Իսկ եղբայրն աշխատէր և ժուժկալէր ըմպելով զլուա-

1 Գնացեալ երբեմն հայրն Իղարիոն 'ի Պաղեստինոյ 'ի լեառն առ հայրն Անտոնի. և իբրև ետես զնա հայրն Անտոն, ասէ. բարով գաս, արուսեակ առաւօտի ծագելով: Եւ հայրն Իղարիոն ասէ ցնա. խաղա-ղութե̃ ընդ քեզ, սիւն հրոյ, որ լուսաւորես զաշխարհս:

2 Ասաց հայրն Անտոն. յեղբօրէն իցէ մահ և կեանք. զի թէ շա-հեսցուք զեղբայրն, զա̃ծ շահեսցուք և կեցցուք:

3 Եղբայր ոմն սպասաւորէր ծերոյ հիւանդի ումեմն, որոյ նեխե-ցան ներքին կողմն թիկանց նորա, և թարախք նորա էր ժահահոտ յոյժ սաստիկ: Եւ խորհեցաւ 'ի միտս եղբայրն և ասէր. փախիցեմ և գնա-ցից աստի, զի ոչ կարեմ տանել սմա վասն գժնեհոտութե̃ նորա: Եւ առեալ եղբայրն աման ինչ խեցեղէն և հաւաքեաց անդր զթարախ նորա. և իբրև ասէր խորհուրդն՝ թէ գնասցես աստի, նա ասէր ցան-ձն. ըմպեսցես դու զայս ժահահոտ թարախ որ 'ի յամանդ այդ, և գնաս-ցես խաղաղութեամբ. ասաց թէ ոչ կարեմ ըմպել, և ոչ գնալ եմ կարող:

ցուկսն և սղատաւորելով ծերոյն. Այլ տեսեալ Ած ըզ-համբերութիւն եղբօրն՝ դարձոյց զբուացուկսն 'ի յստակ ջուր, և զծերն բժշկեաց 'ի ցաւոցն:

ԱՍԱՑ՝ հայրն Թէոդորոս՝ թէ մինչդեռ էի մանուկ և կայի յանապատին, չոգայ առ հացագործսն զի առ-րից ինձ հաց. և գտի անդ եղբայր մի ածեալ խնդրեան հաց, և ոչ ոք տայր խնդրեան ձեռնտու: Իսկ ես զիմն թողի և ետու ձեռն եղբօրն. և իբրև պատրաստեցի, եկն այլ եղբայր, և ետու նմա ձեռն դարձեալ և արարի ըն-կալցն. և դարձեալ երրորդ եկն, նոյնպէս արարի և նմա, և խորտակիչ ամէն ասէնի որ թէ զայլն. և արարի վաթսուն փուռն, և յետոյ զիմ երկուս փռանսն արա-րի և գնացի:

ԱՍԻՆ՝ երբեմն աբբայ Ագաթոն 'ի քաղաքն վաճա-ռել անօթս, և եգիտ զոմն տառապեալ անդամալոյծ: Այլ ասէ. ո՞ւր երթաս: Ասէ ցնա աբբայն. 'ի քաղաքն, զի վաճառեցից զանօթսս: Ասէ ցնա. արա սէր և տար զիս ընդ քեզ: Այլ բարձեալ զնա եբեր 'ի քաղաքն: Այլ դար-ձեալ ասէ. ուր վաճառես զանօթսդ, անդր դիցես զիս: Այլ արար այնպէս: Այլ յորժամ վաճառեաց զանօթսն, ասէ ցնա անդամալոյծն. 'ի քանի՞ վաճառեցեր զդա: Ա-սէ ցնա՝ այսչափ: Ասէ ցնա. գնեա ինձ պլակունտս, այս-խնդրէն նստարին: Այլ նա գնեաց: Այլ դարձեալ վաճառեաց միւս այլ անօթ, և նա ասէ. այս ո՞րչափ: Այլ ասէ՝ այս-

Սոյա ասէր. մի ըմպեր զայս և մի գնար աստի: Եւ մխրակեա համբերէր եղբայրն և սղատաւորէր ծերոյն: Եւ նայեցեալ Ած 'ի համբերութեան եղբօրն՝ բժշկեաց զհիւանդն զայն ծեր:

։ Ասաց հայրն Թէոդորէ Էնատոնցի՝ եթէ մինչ մանուկ էի և բնա-կէի յանապատ, գնացի երբեմն 'ի հացատունն և տարայ ընդ իս երկուս չափս ալիւր գործել հաց. և էր այլ եղբայր անդ որ կամէր գործել հացս՝ և ոչ ո՛ք տայր օգնական, և ես թողեալ զիմն անգործ՝ օգնե-ցի նմա. և ապա եկն այլ եղբայր, և ետու և նմա ձեռն օգնութեան. և եկն երրորդն՝ և այնպէս արարի և նմա, նոյնպէս չորրորդն և հինգե-րորդն. իսկ յետոյ ապա գործեցի և զիմ հացս և գնացի:

։ Գնաց երբեմն հայրն Ագաթոն 'ի քաղաքն վաճառել զձեռագործ իւր. և գտեալ ուրուք օտն ընկեցեալ 'ի մէջ ճանապարհին, ասէ ցնա զագին. ուր գնաս դու, ծեր: Ասէ ծերն. 'ի քաղաքն գնամ ծախել զգործն իմ: Ասէ հիւանդն. արա սէր և տարցես զիս ընդ քեզ: Եւ բարձեալ զնա ծերն եհան 'ի քաղաքն: Եւ ասէ ցծերն. ...ուր և ծա-խեսցես զգործ քո, անդ դիցես զիս: Եւ ծերն արար այնպէս: Եւ իբրև վաճառեաց զմի սափորն, եհարց հիւանդն. քանի՞ գնով վաճա-ռեցեր: Եւ ծերն ասէ՝ այսչափ: Եւ նա ասէ. գնեա ինձ 'ի նմանէ

քան: Եւ դարձեալ ասէ. գնեա ինձ և զայս ինչ: Եւ նա գնէր: Եւ յորժամ վաճառեաց զամենայն անօթսն և կամէր երթալ 'ի քաղաքէն, ասէ ցնա զթուցեալն՝ գնամս: Ասէ աղքատն՝ այո: Եւ նա ասէ. առա տէր և առ զիս և տար մինչև ցանապատ ուր գտերն զիս: Եւ եբարձ զնա մինչև 'ի տեղին իւր: Եւ ասէ ցնա. օրհնեալ ես դու, Ագաթոն, 'ի տեառնէ երկնի և երկրի: Ամբարձ զաչս իւր և ոչ ետես զնա, զի զթուցեալն հրեշտակ տեառն էր և եկն փորձել զնա*:

Ասէին՝ վասն ումեմն եղբօր՝ եթէ սփիւռիտս առնէր և գնէր զանօթս նորա: Լուաւ 'ի դրացւոյ իւրմէ զի ասէր. զինչ արարից զի վաճառն մերձ է և չունիմ ան-

դրանելինդի: Եւ դարձեալ վաճառեաց զմեան սփիրիզ, և եհարց դար- ձեալ զգին նորա և ասէ. առք գնեա ինձ սանդալս: Եւ զինի վաճա- ռելոյ զամենայն անօթսն կամեցաւ ծերն երթալ: Ասէ հիւանդն. կա- միս գնալ: Ասէ ծերն՝ այո: Եւ նա ասէ. առաջնա տէր և առաջնա զիս 'ի տեղին ուր էի գտանելդ: Եւ բարձեալ զնա ծերն եբեր զնա անդ: Եւ նա ասէ. օրհնեալ ես դու, Ագաթոն, 'ի տեառնէ երկնի և երկրի: Եւ ամբարձեալ զաչս իւր ծերն ոչ զոք ետես, զի հրեշտակ տեառն էր և փորձէր զնա, և աներևոյթ եղև:

* Այս օրինակ պատմութիւն գտնիլ 'ի Լեհ Թարգմանութէ. Պատմեցաւ երանելույն Ագաթոն հօրն Մակարայ աշակերտ՝ թէ երթալով 'ի քաղաքն վաճառել զձեռագործն. և գտանել 'ի ճանապարհին ուրուք մի ընկեցիկ, ասէ. ո՞ւր երթաս, Ագաթոն հայր: Ասէ Ագաթոն. 'ի քաղաքն վաճառել զձեռագործս: Ասէ ուրուկն. առ տէր և բարձ զիս անդր: Եւ բարձեալ զնա տարաւ 'ի քաղաքն: Ասէ ուրուկն. ուրանոր ձեռագործդ վաճառես, զիս անդր դիր: Եւ արար այնպէս: Իբրև վաճառէր զձեռագործն, ասէր ուրուկն. քանի՞ վաճառեցեր զայդ: Եւ նա ասէ՝ այսչափ: Եւ ասէ ուրուկն. գնեա ինձ պաղաքուսայ: Եւ գնեաց և եառ: Եւ յորժամ զայլն վաճառէր՝ ասէր ուրուկն. քանի՞ վաճառեցեր զայդ: Եւ նա ասէ՝ այսչափ: Ասէր. գնեա ինձ զայս ինչ: Եւ նա գնէր: Իսկ յետ վաճառելոյն կամեցաւ գնալ 'ի խուց իւր, քանզի փող և կէս միայն առ իւր: Ասէ ուրուկն. երթա՞ս: Եւ ասէ Ագաթոն. այո երթամ: Ասէ ուրուկն. բարձ զիս և ուրանոր գտեր, 'ի նոյն տեղին տար: Եւ բարձեալ զնա 'ի միւսայ ուսոյ իւրոյ տարաւ 'ի տեղին ուր գտաւ զնա: Յայնժամ ասէ ուրուկն. տուր ինձ զնափորոսքդ: Եւ մերկացեալ ետ ցնա: Եւ ասէ ցնա Ագաթոն. այժմ եթէ հրամայես, առէք իմ, երթամ: Ասէ ուրուկն. Ագաթոն, օրհնեալ ես դու 'ի տեառնէ յերկինս և յերկրի: Իսկ Ագաթոն հայեցեալ այսր անդր ոչ զոք ետես, զի հրեշտակ տեառն իջեալ էր փորձել զնա:

‡ Ասէին զեղբօրէ ումեմնէ՝ եթէ գործեաց սփիրիզս և եզ նոցա անկանս: Եւ լուաւ յեղբօրէն իւրմէ զի աղաղակէր և ասէր. զի՞նչ արարից զի գործեալ է իմ սփիրիզս և անկանս ոչ ունիմ զի եդից նոցա:

զերծ սփիւռիդիցն իմոց։ Եւ գնաց եհան յիւրոց սփիւռիդիցն զամնգեղմն և մատոյց եղբօրն իւրոյ և ասէ. զայս աւելորդս ունիմ, դիր 'ի սփիւռիդս քո։ Ամբարեալ ըն-գործս եղբօրն իւրոյ կատարեալ զիւրն եթող։

ԿՐՕՆԱՒՈՐ՝ մի եփեաց հաց, և կամեցաւ կոչել 'ի հաց զծեր մի որ հեռի էր 'ի նմանէ տասն մղոն։ Եւ ապա ասաց. ոչ արարից զնա աշխատ։ Եւ առեալ տարաւ նմա, և եհար զոտն զքարի, և հոսեաց արիւն բազում։ Եւ ասէ ցնա հրեշտակն նորա. մի տրտմիր, զի ամենայն քայլափոխի քո վարձս առցես, և տանիմ ես զարիւնս զայս առաջի Այ ընծայ մեծ։ Եւ իբրև չոգաւ առ ծերն, պատմեաց նմա. և յայտնեցաւ բանն, և նախանձեցաւ այլ ոմն զնոյն առնել և տանել հաց ծերոյն։ Եւ եղև զի դիպեցան միմեանց, և ասէ առաջինն. ընդէ՞ր առեր ըն-գանձս իմ։ Եւ նա ասէ. և քանի՞ նեղ է ճանապարհն և դուռն՝ ընդ որ դու միայն մտանես։ Եւ երևեալ նոցա հրեշտակ Այն ասաց. կագդ ձեր հոտ անուշից է Այն։

ԵՂԲԱՅՐ ոմն անկաւ 'ի մեղս և պատմեաց ումեմն ծերոյ և ասէ. մեղայ և ոչ կարեմ ապաշխարել, դառնամ դարձեալ յաշխարհ։ Եւ ծերն աղաչէր և ասէր.

Եւ նա գնացեալ քակեաց զունկունս սփրիդացն և բերեալ ետ նմա և ասէ. առ զայս և կատարեա զսփրիդս քո, զի աւելի ունիմ զայս։ Եւ այսպէս ուղղեալ զեղբօրն գործ՝ զիւրն խափանեաց երանելին։

։ Էր ոմն կրօնաւոր, որոյ էր ընկեր ծեր հեռի 'ի նմանէ տասն միլոն։ Արար սա հացս ջերմ և ասէ խորհուրդն. կոչէ զծերն և տուր նմա հաց մի։ Եւ դարձեալ ասէ. մի աշխատեցուցից զնա տասն մղոն, ես տարայց նմա։ Եւ առեալ զհացն գնայր առ ծերն։ Եւ իբրև գնայր յուղի, բախեաց 'ի քարի զոտս իւր և 'ի բաց եհան քարն զմատն ոտից նորա, և ել 'ի խոցոյն արիւն յոյժ, և սկսաւ ցաւագնել եղբայրն։ Եւ եկեալ հրեշտակ տեառն եկաց 'ի վերայ նորա և ասէ. ընդէ՞ր տրտմեալ ես և լաս։ Ասէ ծերն. զոտս իմ հարի և ցաւագնիմ։ Ասէ ցնա հրեշտակն. մի տրտմիր զայդ, զի որքան քայլս փոխեցեր վասն սիրոյ՝ թուեալ են ամենայն և պահի վարձս քեզ առաջի տեառն. և ահա ես տանում զայս արիւն քո և մատուցանեմ ընծայս առաջի Այ։ Յայնժամ եղբայրն զօրացեալ յարեաւ և գոհանայր զԱյ. և տարաւ զհացն առ եղբայրն, և պատմեաց նմա զայս ամենայն։ Եւ ահա նախանձեալ ոմն ընդ նա, և տանէր և նա հաց ծերոյն այնուհետև։ Եւ իբրև նա գնայր անտի երբեմն, և սա գնայր, դիպեցան միմեանց 'ի ճանապարհին։ Եւ սկսաւ այն՝ որ նախ սկսաւ տանել և առնել զբարին՝ ասել ցնա. ես զանձ ունէի ծածկեալ, և դու խնդրեցեր բառնալ զնա յինէն։ Իսկ նա ասէ. մեր գրեալ իցէ և որքան նեղ իցէ դուռն այն, զի դու միայն մտցես և զայլ ոք ոչ թողցես մտանել։ Եւ իբրև զայս ասէին ընդ միմեանս, երևեցաւ նոցա հրեշտակ տեառն և ասէ ցնոսա. բանակռուել և հակառակել ձեր հոտ անոյշ եղանէ առաջի Այ։

զու միայն մնա 'ի ձեռիդ, և ես առաջնորդեմ ընդ քո։ Այլ յինքն ընկալաւ զմեղան եղբօրն և առաջնորդեաց վաս- տին նորա. և զկնի սակայն աւուր թագաւորութիւն արար ընդ եղբօրն վասն սիրոյ և աշխատութեան ծերոյն։

ՄԻՐԲԵՄՆ՝ հայրն Պամբայ երթայր Ճանապարհօ ընդ եղբարս 'ի կողմ Աղեքսանդրի. և տեսեալ աշխարհա- կանս զի նստէին՝ ասէ ցնոսա. արիք ողջոյն տուք միայ- նակեցացս զի օրհնեսջիք, վասն զի համառաղ ընդ նոյ խօսին, և բերանք նոցա սուրբ են։

ՄԵԻՆ՝ վասն որում ծերոյ՝ եթէ հիւանդացաւ և կամէր Ճաշակել սակաւ մի հաց զաւլար։ Այլ լուեալ ոմն յեղբարցն Զգնաւորաց, յարուցեալ առ զմախաղ իւր և եդ անդ հաց չոր և գնաց յԱղեքսանդր, և փոխեալ ըղ- հացն եբեր ծերոյն. և տեսեալ զայն ջերմ և զարմա- ցաւ։ Իսկ ծերն ոչ կամէր Ճաշակել ասելով՝ արիւն եղ- բօրն է։ Այլ աղաչեցին զնա ծերքն՝ վասն Այ կեր 'ի հա- ցէդ, զի մի ընդունայն լիցի պատարագ եղբօրն։ Այլ ապա- պէս աղաչեցեալ 'ի նոցանէն՝ Ճաշակեաց։

ՄՆԵՐ՝ ոմն աղաչէր զերիտասարդ մի բնակել ընդ նմա, և ասէր ցնա երիտասարդն. յետ շաբաթու միոյ գամ։ Այլ գնաց և յամեաց։ Այլ եկն առ ծերն և փորձեաց զնա

1 Երթայր երբեմն հայրն Պամբոյ ընդ եղբարս 'ի սահմանս Եգիպ- տոսի, և տեսեալ արս աշխարհականս նստեալս և ասէ ցնոսա. արիք ողջու- նեցէք զծերսդ և օրհնեցարուք 'ի նոցանէ, զի խօսին ընդ Այծ, և սուրբ են բերանք նոցա։ Զայս արար վասն սիրելոյ զնոսա, զի օրհնեսցին. քանզի աշխարհիկ էին և ոչ խմանային զջահս իւրեանց, ուստի զգուշան և զլուսն նոցա։

2 Սակայն վասն ծերոյ ուրումն՝ եթէ հիւանդացաւ 'ի Սկիտէ և խնդրէր հաց ջերմ։ Լուաւ զայս ոմն եղբայր, և առեալ զմախաղ իւր եդ 'ի նմա հացս չորացեալս և գնաց յԵգիպտոս և փոխեաց զայն 'ի հացս ջերմ և եբեր ծերոյն։ Իբրև տեսին զայն եղբարքն զի ջերմ էր և զար- մացան յոյժ։ Իսկ ծերն իբրև գիտաց, ոչ կամէր Ճաշակել և ասէր. արիւնս եղբօր մերոյ կերայց զարիւն եղբօր իմոյ։ Իսկ այլքն ասէին. կեր, հայր, զի մի զուր կորիցէ աշխատութիւն եղբօրն։ Յայնժամ Ճաշակեաց ծերն մինչ աղաչեցին եղբարքն զնա, և օրհնեաց զնա 'ի բոլոր սրտէ իւրմէ։

3 Եղբարք երկուք էին 'ի սկիտեայս, մինն ծեր էր և միւսն մանուկ. և աղաչէր ծերագոյնն այն զմանուկն, զի կեցցեն 'ի միասին։ Եւ նա ասէր. ես մեղաւոր եմ և ոչ կարեմ կեալ ընդ քեզ, հայր։ Եւ էր ծերն այն այր սուրբ, և ասէր զխոնարհութիւն որ ունէր զխոնարհութիւն պատ- ճառութեն. քանզի ոչ է պարտ կրօնաւորի այլ ըստ մեծ զնել մինչև սրբել զմիտսն 'ի չարէ անձին և հաստատել զբարին, ասէ ցնա մանուկն եղբայրն. Թողցես զիս շաբաթ մի և ապա առաջացուք զայդ։ Եւ իբրև լցաւ շաբաթն, գնաց ծերն առ նա։ Իսկ մանուկն կամեցաւ փորձել

տանելով անկեալ 'ի պատանկութիւն, հայր։ Այլ ասէ ծերն․ գոյ յոյս ապաշխարողաց, որդեակ․ առնում ես զկէս մեղացն քոց յիս և ապաշխարեսցուք 'ի միասին։ Այլ առաջ երիտասարդն․ արդ գիտեմ եթէ կարեմք բնակել 'ի միասին։ Այլ կացին 'ի միում խրճիթի, և մինչև ցայսօր կայ խուցն այն 'ի Սկիւթ՝ խուց երկուց եղբարց։

ՈՄՆ՝ 'ի հարանցն խնդրեաց յԱյ տեսանել զամենայն կրօնաւորսն զվախճանեալսն․ և տեսանէր զամենեսեան 'ի անդր փառաւոր, և Սիսոյն ոչ էր ընդ նոսա։ Այլ ասէր․ ուր է Սիսոյն։ Այլ ասէին ցնա․ առաւելի տեսան ոչ է անդր նորա։

ՆՄԵՐ՝ ոմն 'ի ծերոցն՝ թէ յառաջին ժամանակին յորժամ գայինն եղբարք յանապատս, զի ... առաւել ընդ նոսա․ և գային կատարեալքն 'ի ծերոցն մխիթարել զնոսա․ և զտանէին զանձինս հաղորդեալս 'ի հարաւածէ զիւրացն և զանձինս կարկամեալս 'ի մեղացն, և տանէին բերէին զնոսա յեկեղեցին և բժշկէին առժամայն զնոսա։

ԵՐԹԵԱԼ՝ երբեմն եղբարք 'ի լեառն Պոդլկոսի նստել անդ, և ուսան գործել զկողովանանի հեծկս առաքմունս և գործէին վարձկանութիւն․ և վասն զի ոչ էին առաւելապէս, ոչ ոք տայր նոցա գործել։ Այլ թէ այր երբեմն առ նոսա ոմն 'ի ծերոցն և ասէ ցնոսա․ ընդէ՞ր ոչ

: ըսաւ և ասէ․ 'ի փորձութիւն մեծ անկայ ես 'ի չարաթս այս, հայր․ զի գնացի 'ի գեղ մըստ ... ինչ և անկայ ընդ կնոջ 'ի պոռնկութիւն․ արդ գոյ ինձ յոյս ապաշխարութեան։ Ասէ ծերն․ այո գոյ քեզ ապաշխարութիւն, և ես բառնիմ զկէս մեղաց քոց։ Ասէ եղբայրն․ արդ կարող եմք կեալ 'ի միասին շնորհօքն Քրիստոսի։ Եւ բնակեցան 'ի միասին․

: Ասէին եթէ ծեր ոմն աղաչէաց զԱծ, զի տեսցէ զսուրբ հարսն, և ետես զնոսա առանց հօրն Սիսոյի։ Եւ ասէ ցայն որ երևցեալ նմա․ ո՞ւր իցէ հայրն Սիսոյն․ ... ասէ ցնա․ հայրն Սիսոյն ... անդ է, ուր ... իցէ։

: Ասաց ծերն․ սովորութիւն էր հարցն մերոց զի երթային 'ի սենեակս նորեկ եղբարցն և տեսանէին թէ որպէս կային խորհրդածելովն 'ի խուցն իւրեանց․ և թէ ուրեք 'ի նոցանէ ... 'ի զիւրաց և կամ 'ի խորհրդոց իւրոց, բերէին զնա յեկեղեցին և զնէին լուացարան և առնէին աղօթս 'ի վերայ ... , և լուանային զձեռս ամենայն եղբարցն 'ի լուացարանն և արկանէին զջուր լուացարանին 'ի վերայ նորա, և առժամայն բժշկէր և սրբէր յորմէ ... էր։

: Գնացեալ երբեմն եղբարք և նստեալ էին 'ի լեառն Դաւլբեղի, և զխաբէին գործել թուղթ, և ոչ գնայր առաջի նոցա, զի ոչ էին անդ գործք։ Եւ գնաց առ նոսա ծեր ոմն և ետես զնոսա տրտմեալս և ասէ․ ընդէ՞ր ոչ աշխատիք։ Եւ նոքա ասեն․ զի գործ մեր ոչ է ...

գործէք։ Իսկ եղբարքն վասն զի երկիւղածք էին, պատասխանի ետուն և ասեն. վասն զի զազիր գործեմք, վասն այնորիկ ոչ տան մեզ ձեռագործ։ Իսկ ծերն գիտէր զոմն գործաւորն այ և ասէ ցնոսա. երթայք առ այս անուն ծեր և նա տայ ձեզ գործ. և նոքա երթեալ խնդութեամբ՝ ետ նոցա գործ։ Իսկ եղբարքն ասացին՝ եթէ ոչ գործեմք ազնիւ։ Եւ ասէ ծերն՝ եթէ հաւատամ յԱծ զի վասն ձերոյ և այլ ես հանեմ։ Եւ սիրով առաքեալ յօժարեցուցանէր առ նոսա գործել։ Ահա արդարեւ բռունք յափշտակեն զարքայութիւնն երկնից։

ԵՐԲԵՐ՝ անուն ծերոյն կարասի և ասէ. առ զայգ 'ի պէտս քո, զի ծերացար։ Եւ էր ծերն տկարացեալ։ Իսկ ծերն ասաց. դու յետ եօթանասուն ամի եկիր առնուլ զդարմանիչն իմ յինէն. վաթսուն ամ է տկարութեան իմոյ և ոչ ինչ կարօտ եղէ՝ այ պատրաստելով և դարմանելով զիս։ Եւ ոչ առ յանձն զկարասին։

նի, հայր։ Եւ նա ասէ. գնացէք առ այս անուն ծառայ Այ, և նա տայէ ձեզ գործ։ Իբրև գնացին նոքա, ծերն խնդութեամբ ետ գործ նոցա, և նոքա ասեն. վատթար է գործ մեր։ Եւ ծերն ասէ. հաւատամ յԱծ զի և այլք կերակրին 'ի գործոյ ձերմէ։ Եւ ուրախութեամբ և յօժարամիտ առաքեր զնոսա 'ի գործ, թէպէտ և նոքա ոչ կամէին գործել։

։ Ծերոյ ումեմն եբեր անուն ինչ և ասէ. առ, ևառ զայս, հայր, ծախեսցես 'ի պէտս քո, զի յոյժ ծեր և տկար ես դու։ Եւ զի էր ծերն տկար և ախտաժետ յոյժ։ Ասէ ցնա ծերն. վասն այնորիկ եկիր դու առ իս, զի զայն որ կերակրեաց զիս զամս վաթսուն՝ զնա առցես յինէն. զի ահա յայդքան ժամանակս և ոչ միում ումեք յանձնեաց զիս Ած, այլ նա կերակրեաց զիս առանց ողորմութեան իւրով։ Եւ զայս ասացեալ՝ ոչ ինչ եառ 'ի նմանէ։ Այսպէս էին կենցաղք արդարոց և աստուածացուած կրօնաւորացն։

ՄՆԱՑՈՐԴՔ

յերկրորդ թարգմանութեան

ԱՍԱՑ հայրն Անտոնիոս. ես ո՛չ երկնչիմ յԱյ, այլ սիրեմ զնա, զի սէր արտաքս վարէ զերկիւղ։

ԱՍԱՑ հայրն Աղաթոն. ոչ երբէք ննջեցի ունելով ոխ զումեքէ, և ոչ թողի զոք ննջել թէ ունէր խէթ զինէն։ Նոյն ինքն ասէ. ոչ երբէք ետու ես սէր. զի ոչ եթէ տալ սէր և առնուլ՝ այն սէր թուէր ինձ կամ շահ եղբօրն զայն համարեալ կարծէի, այլ կեանք եղբօրն է ինձ պտուղ ընտիր։

ԱՍԷՐ հայրն Յովսէփ՝ եթէ ասէին եղբարքն եթէ մեք ոչ գիտեմք զգործ սիրոյն. քանզի եմուտ եղբայր մին առ հայրն Աղաթոն և ետես զձևիչն և գովեաց զնա, և ոչ եթող զնա ծերն ելանել մինչև տարաւ ընդ ինքն զձևիչն։

ԱՍԷՐ հայրն Աղաթոն. եթէ կարողութիւն էր և գտանէի գողի անկեալ, տայի նմա զմարմինն իմ և առնուի ես զնորայն յօժարութեամբ. և այս է չափ սիրոյն։

ԱՍԷԻՆ վասն նորին՝ եթէ գնաց երբեմն 'ի քաղաքն վաճառել զձեռագործ իւր, և գտաւ 'ի փողոցի անդ անկեալ հիւանդ մին օտար՝ որ ոչ զոք ունէր տեսուչ. և կալեալ ծերն 'ի վարձու տուն՝ եդ զնա անդ, և սպասաւորէր նմա իւրովն ծախիւք ամիսս չորս, մինչև ողջացաւ տկարն, և ապա գնաց ծերն 'ի սենեակ իւր։

ՀԱՅՐՆ Ամոնաս Նիտրեցի գնացեալ առ հայրն Անտոն, և իբրև եհաս անդ՝ ասէ ցնա. ես առաւել աշխատութիւն ունիմ յանձին, և ո՛րպէս անուն քո մեծացաւ առ մարդիկ։ Ասէ Անտոնիոս. վասն այսորիկ եղև, զի ես զԱծ առաւել սիրեմ քան դու։

ԾԵՐ ոմն էր 'ի սկիւթսկս, որ կոչէր Ագողան. և եթէ պէտք գայր տանել զնա 'ի գործ, ուրախութեամբ երթայր ընդ նոսա, և այսպէս ասէր. այսօր ընդ այ հանդերձեալ եմ մշակել վասն անձին իմոյ, զի այս է սէր նորա։

ԱՍԱՑ հայրն Եսայիաս. սէր պարապեալ է ընդ տեսանել անպատկառելի գոհութիւն, և զգոհութիւն մեր ընդունի ած. և այս է նշան հանգստեան և անախտութեան։

ԵԼԱՆԷՐ երբեմն 'ի Սկիւթայ հայրն Յովհաննէս կարճիկն և այլք ընդ նմա. և 'ի գիշերի մոլորեալ 'ի ճանապարհին առաջնորդ նոցա, ասեն եղբարքն ցհայրն Յովհաննէս. զինչ արասցուք զի մոլորեալ է առաջնորդն մեր։ Ասէ ծերն. թէ յանդիմանեսցուք զնա՝ ամաչէ և տրտմի, այլ տանեմ զիս տկար իբրև թէ ոչ կարեմ գնալ, և կամք աստ մինչև ցառաւօտն։ Եւ արարին այնպէս և կացին մինչև ցառաւօտն և ոչ գայթակղեցին զեղբայրն։

ԱՍԱՑ հայրն Յովհաննէս կարճահասակն. զոր օրինակ ոչ կարելի է շինել տուն 'ի վերուստ 'ի վայր՝ այլ 'ի հիմանէ սկսեալ, այսպէս և տուն հոգւոյ հիմն շինութեան սէր ընկերին իցէ՝ զի նախ զնա շահեսցես, վասն զի 'ի սէր եղբօրն կախեալ կան ամ պատուիրանք Քի։

ԱՍԵՆ հայրն Պետրէ վասն հօրն Մակարայ՝ եթէ գնաց երբեմն առ միայնակեաց ոմն և գտաւ զնա զի հիւանդ էր. Եւ իբրև ոչ եգիտ կերակուր ինչ 'ի տան նորա, եհարց ցնա և ասէ. զինչ ճաշակես և կամ զինչ բերից քեզ։ Իսկ նա խնդրեաց նաշխիա։ Եւ գնաց ծերն յԱղեքսանդրիա բերել զայն նմա, և ոչ ումեք իմացոյց զայն։

ԾԵՐ ոմն էր յԵգիպտոս, որ պատուի և անուն մեծ ունէր անդ, մինչև գնաց անդր հայրն Պիմէն 'ի Սկիւթայ. և թողեալ մարդիկ երկրին այնորիկ զծերն զայն, երթային առ հայրն Պիմէն։ Իսկ հայրն Պիմէն դժուարեալ յոյժ ընդ այս, ասէ ցեղբայր իւր. զինչ արասցուք ծերոյն այն մեծի, զի ցաւս զիպեցին մեզ մարդիկ, զի թողեալ զծերն զիմեցին 'ի մեզ. և արդ եւ կարասցուք բժշկել զմիտս ծերոյն։ Եւ ասէ ցնա. պատրաստեսջիք մեզ սակաւ ինչ կերակուրս և առէք զգինի ամանով և գնասցուք առ նա և ճաշակեսցուք ընդ նմա, գուցէ այսու անուանկաւ բժշկեսցուք զմիտս նորա։ Առին զկերակուրն և զգինւոյ ամանն ընդ իւրեանս և գնացին առ

ծերն։ Եւ իբրեւ բախեցին զդուռն, ել աշակերտն նորա եւ ասէ. ուստի՞ էք։ Ասեն ցնա. ասասցես ծերոյն՝ եթէ Պիմէն իցէ, եւ եկեալ է զի օրհնեսցի ՚ի քէն։ Եւ գնաց ասաց զայն ծերոյն, եւ նա պատասխանեաց եւ ասէ. գնացէք զի անպարապ եմ ես։ Իսկ նոքա կացեալ ՚ի տօթին՝ ասեն. ոչ գնասցուք աստի թէ ոչ տեսցուք զծերն։ Իբրեւ տեսեւ զխոնարհութիւն եւ զհամբերութիւն նոցա ծերն, զղջացաւ եւ եբաց նոցա զդուռն, եւ մտեալ ՚ի ներքս արարին սէր ՚ի միասին։ Եւ իբրեւ ուտէին նոքա, ասէ ծերն. Ճշմարիտ ոչ որպէս լսէի զձայնն զայն միայն, այլ առաւել տեսի զգործս եւ զսէր եւ զխոնարհութիւն ձեր։ Եւ եղեն սիրելիք միմեանց։

ԱՍԱՑ հայրն Պիմէն՝ եթէ գնաց եղբայր մի առ հայրն Յովհաննէս կարճն, եւ զարմացեալ ցուցանէր նմա սէր առաքելոյն որ ասէ՝ եթէ սէր երկայնամիտ է եւ քաղցր. զի առաւել սէր ոչ ոք ունի քան զայս, եթէ դնէ զանձն իւր վասն բարեկամաց իւրոց։ Եւ դարձեալ ասէ՝ որ լսէ բան ինչ չար զիւրմէ, եւ ինքն փոխանակ ոչ ասէ չար։ Եւ դարձեալ ասէ՝ եթէ զրկեսցի ինչ, եւ փոխանակ ոչ զրկէ։

ԱՍԵՆ վասն հօրն Պիմէնի՝ եթէ բնակէր երբեմն ՚ի Սկիտէ ընդ երկուս աշակերտս իւր եւ երկուց եղբարց, եւ փոքր այն մանուկ նեղէր զնոսա։ Ասէ հայրն Պիմէն ցերկուս եղբարսն իւր. զի՞նչ արասցուք մանկանս այսորիկ զի լուծէ զմեզ, արի գնասցուք աստի։ Եւ ելին գնացին եւ թողին զնա անդ։ Իսկ նա իբրեւ ետես զի յամեցին, ել եւ ետես զնոսա ՚ի հեռաստանէ զի գնային. սկսաւ ձայնել եւ ընթանալ զկնի նոցա։ Ասէ Պիմէն ցեղբարս իւր. մնասցուք մանկանն։ Եւ իբրեւ եկն առ նոսա, ասէ. ո՞ւր գնայք դուք եւ թողէք զիս միայն։ Ասէ ծերն. զի տրտմեցուցանես զմեզ, թողաք զքեզ եւ գնացաք։ Եւ նա ասէ. գնասցուք ՚ի միասին ուր եւ կամիք։ Իբրեւ ետես ծերն զանմեղութիւն նորա, ասէ ցեղբարս իւր. եկ դարձցուք ՚ի սենեակ մեր, զի ոչ կամաւ առնէ նա, այլ դեւն առնէ առնել զի տրտմեցուսցէ զմեզ։ Եւ դարձան ՚ի տուն իւրեանց։

ԳՆԱՑԻՆ երբեմն աւազակք ՚ի սենեակ հօրն Սիսոյի եւ կողոպտեցին զնա եւ զեղբայր նորա. իսկ ծերքն երկոքեան եղբարքն գնացին յանապատ թէ գուցէ կերակուր ինչ։ Եւ մինչ գնային, գտաւ ծերն ապառաժ

ըղձաւ և մանրեաց զնա և եգիտ 'ի նմա երկու հազար գա-րւոյ, զկէսն եկեր և զմիւսն ունէր 'ի ձեռին իւրում: Եկն եղբայր իւր և ետես զնա զի ծամէր և ասէ. ո՞վ է սէր քո, եղբայր, զի գտեր ինչ և ճաշակեցեր միայն, և զիս ոչ կոչեցեր: Ասէ ծերն. ոչ արարի զայն չար, ահա զբա-ժին քո ունիմ 'ի ձեռին իմում, զի երկու հազար միայն գտի: Ասէ եղբայրն. և զինչ պիտոյ էր յայտնանէ բա-ժին, այլ քանզի ճշմարտիւ սիրոյն ծնունդ է այդ:

ԱՍԷԻՆ վասն հօրն Սիլուանեայ՝ եթէ նստաւ 'ի սե-նեկի աւուրս բազումս և ոչ ունէր կերակուրս, բայց միայն սիսեռն սակաւ, և գործէր մաղս: Եւ ահա եկն առ նա ոմն Աղեքսանդրացի և ունէր ընդ ինքեան յաւանակ բարձեալ հաց և բախեաց զդրանն, և արձակեալ զբեռն եդ ցծերն. և առեալ զհացն օրհնէր և փառաւորէր զԱծ, և զյաւանակն մաղիւքն իւր բարձեալ առաքեաց զնա:

ՊԱՏՄԵԱՑ մեզ զայս ոմն, եթէ էր ոմն մագիստրոս մեծատուն հաւատով և գեղեցիկ առաքինութբ, որ ընթանայր 'ի գործ թագաւորի: Սա ունէր 'ի քաղաքի ուրեմն բա-րեկամ հաւատարիմ և միամիտ և հարուստ, քանզի յերևելի արանց էր: Եւ յորժամ գայր անդր, բազում հանգուցանէր զնա 'ի տան իւրում, և սպասէին ինքն և կինն իւր. Եւ եղև յաղագս մեղանչել չարին զի առաջացաւ 'ի մագիստրոսն կինն նորա, և ոչ գիտէր այր նորա. և սպա-սաւէր կինն, վասն որոյ և ոչ ինչ երևեցոյց յայտնապէս, բայց 'ի սիրտ նորա բորբոքէր հուր առաջնութէն: Եւ իբրև զնաց մանկունքն զճանապարհ իւր, կինն 'ի սաստկութէ ցանկութեն հիւանդացեալ հաշէր, և անկաւ յանկողին Թմբեալ: Իսկ այր նորա կոչեալ զճարտարս բժշկաց ցու-ցանէր. և նոքա իբրև տեսին՝ ասեն. սա 'ի մարմնի ցաւս ոչ ունի, այլ թէ ինչ հիւանդութիւն 'ի ծածուկ ունի յանձին՝ ոչ գիտեմք: Եւ մերձ նստեալ այր նորա, բա-զում հեկեկանօք աղաչէր զնա ասել թէ զինչ վշտա-նայ: Իսկ նա երկնչէր և ամաչէր ասել, բայց յետոյ խոս-տովանեցաւ և ասէ. գիտես, տէր իմ, զի դու վասն ան-բծութ̃ սրտի քո ժողովես միշտ առ ազատ զքրիստոսասէրս և զգե-ղեցիկս, և ես կինն եմ տեսեալ բնութ̃ն և մանկունս հաւա-տով և վառեալ 'ի կերպարանս նոցա: Եւ ահա վասն իշխանին այն մանկան խորհուրդք չար 'ի սիրտ իմ սերմ-անեալ հիւանդացայ և կամ 'ի մահիճս Թմբեալ: Իս-

րեւ լուսոյ զայս այրն՝ լսեաց։ Իսկ զկնի աւուրց ինչ եկն դարձեալ անդ մանգլաւորան այն, և զնոյն մարդն ընդ-դէմ նորա։ Այլ իբրև ետես՝ ասէ. դու գիտես, տէր իմ իշխան, թէ որպէս սիրէի զքեզ, և էաք հացակից քո ես և կին իմ. և ահա անկաւ խորհուրդ չար 'ի սիրտ կնոջ իմոյ տարփութեան քո, և ահա անկեալ դնի։ Իսկ նա իբրև լուաւ, տրտմեցաւ յոյժ վասն այնորիկ, որպէս և էր նա անարատ 'ի խորհրդոցն, և ասէ ցնա. մի տրտմիր, ա՟ծ բազումողորմ է։ Այլ զնոյն մանուկն և զեր-ծեաց զգէսս և զմօրուս և զյօնս իւր, և հերձանեալ մա-րաւորեաց զդէմս և զամենայն զլուխ իւր, և եղև իբրև զզօղի ծերացեալ զեղեցիկ մանուկն այն. և զգեցեալ քուրձ ժահահոտ և աղտեղեալ՝ գնաց 'ի տուն ուր դնէր կինն, և այրն իւր նստէր մերձ 'ի նա. և բացեալ զգլուխ իւր ցուցանէր զխայտառեալ և զաղտեղեալ զէսն իւր և ասէր. ահա, մայր, այսպէս արար զիս ա՟ծ։ Իսկ իբրև ետես կինն զանբաւ գեղեցկութիւն մանկանն այնպէս տգեղեալ և աղտեղեալ և սևացեալ, զարմացաւ յոյժ։ Այլ տեսեալ ա՟ծ զգործ և զխոնարհութիւն մանկանն, եհան 'ի սրտէ կնոջն զպատերազմն, և ողջացաւ առժամայն։ Այլ ասէ իշխանն առանձին ցայր նորա. ահա շնոր-հօքն ա՟յ ողջացաւ կինն քո, և յայսմհետէ ոչ տեսցէ զե-րեսս իմ։ Ահա այս է դնել զանձն վասն սիրելւոյն, և տանել բարի փոխանակ բարւոյ։

ԵՂԲԱՐՔ երկու ընտանեցան յաղագս հաւատոյ և կացին 'ի միայնութեան վասն Ք՟ի և առանձնեցան մշտնջենաւոր և արկան 'ի բանտ. բայց ունէին նոքա առ միմեանս սրտամտութիւն։ Այլ իբրև արգելան 'ի բանտի, մինն 'ի նո-ցանէ եդ ծունր միւսոյն և ասէ. յայդուց զկնելոյ է մեզ վախճան, թողցուք մեք զթշնամութիւն և զխռովութիւնս մեր։ Իսկ նա ոչ կամեցաւ առնել զայս։ Այլ յերկրորդ աւուր ածեալ եղեն 'ի դատել և առանձնեցան առաւօտին. Իսկ որ ոչն եթող զոխս և ոչ հաշտեցաւ ընդ եղբօրն, յառաջին տանջանացն յաղթեցաւ և անկաւ 'ի հաւա-տոյն։ Ասէ ցնա իշխանն. և ընդէ՞ր երեկ ոչ լուար ինձ և այսչափ հաւատացեալ։ Իսկ նա ասէ. վասն այսորիկ զի ոխս պահեցի եղբօրն և ոչ հաշտեցայ ընդ նմա, ապա-կանեցայ ես յօգնականութենէն ա՟յ և անկայ 'ի հաւ-ատոյս։ Այլ միւսն այն եղբայր որ խոնարհեցաւ 'ի հաշ-

տուԹի, արժանի եղև վկայական արեան և մահուան վասն Քրի ։ Նա որ ոչ սիրէ զեղբայր իւր և նենգուԹեամբ կայ, մերժէ զնա Տր յօգնականուԹենէն իւր ։

Այր ոմն Սերապիոն 'ի քաղաքի ուրեմն, և ոմն մի քաղաքացի եղ առ նա 'ի պահս հինգ հարիւր դահեկան կնքեալ և ասէ. պահեսցես զայս և սակաւ սակաւ տացես ինձ որչափ պիտոյասցի ։ Եւ ոչ ոք էր անդ յորժամ ետ զայն 'ի պահս, այլ մի ոմն յիշխանաց քաղաքին 'ի հեռաստ ետես զտալն և լսէր զոր ասէրն մինչ տայր ըզդահեկանն, և նորա զնա ոչ տեսանէին ։ Եւ յետ անցին 'ի վերայ սակաւ աւուրս, պիտոյ եղև ինչ տեառն ոսկւոյն, և ասէ ցՍերապիոնն տէր ընձիցն. տուր ինձ յոսկւոյ ինմոյ քանի դահեկանս, զի պիտոյ է ինձ ։ Եւ նա վստահացեալ էր զի ոչ ոք տեսեալ էր և ոչ ունէր վկայ, ուրացաւ և ասէ. յո՞րոյ ոսկւոյ տամ, զի ոչ գիտեմ և ոչ լըւայ երբէք 'ի քէն և ոչ ինչ եդուր ցիս երբէք ։ Եւ ոչ ինչ կարաց այրն այն առնուլ ինչ ։ Այլ իբրև ել անտի տրտմեալ, դիպաւ նմա իշխանն այն և ասէ ցնա. զի՞ տրտմեալ ես այդպէս ։ Եւ պատմեաց այրն զպատճառ տրրտմերոյն նմա ։ Ասէ ցնա իշխանն. ստուգապէս եդո՞ւր նմա զդահեկանն ։ Եւ նա ասէ. Ճշմարիտ եդու ։ Եւ իշխանն ասէ. առաքեսցես նմա` եկեալ երդուիցես և հաւատացուցես զիս 'ի սուրբն Անդրէաս, և բաւական է ինձ ։ Զի էր տեղին այն մերձ 'ի տաճար Անդրէի առաքելոյն ։ Կոչեաց այրն և առաց զայն. և նա մտեալ 'ի տաճարն զի երդուիցէ, ասէ իշխանն ցծառայսն իւր. զոր ինչ արարից ես, մի երկիցես և մի ասասցես ինչ ։ Եւ մտեալ իշխանն մերկ 'ի տաճարն, սկսաւ մաղել իբրև զգիւահար և ձայնէր սաստկապէս և մաղէր. և կալեալ զայրն մինչ երդնուլ կամէր, և գոչէր առաջի բազմուԹեանն և ասէր. սուրբն Անդրէաս առաքեալ ասէ` տեսէք զչար այրս զայս, որ ունի զոսկիս հինգ հարիւր դահեկանն և եկեալ է սուտ երդնուլ առա 'ի վերայ իմ։ Եւ կալեալ զնա խեղդէր և ասէր. սուրբն Անդրէաս ասէ` տուր 'ի սա զդահեկան իւր ։ Եւ Սերապիոնն այն սասկացեալ երկեաւ յոյժ, զի էր այրն զօրաւոր ։ Եւ խոստովանեալ ասէ. ես ունիմ ըզդահեկանն և տամ այժմ, Թոյլ տուր ։ Եւ Թոյլ ետ ։ Յայնժամ բերեալ ետ ցտէր իւր զայն ։ Եւ ասէ դիւահարն ցտէր ոսկւոյն. գիր վեց դահեկան 'ի վերայ սեղանոյն`

սուրբն Անդրէաս ասէ. Եւ նա եդ ուրախութիւն, և առեալ զխնչս իւր գնաց։ Իսկ իշխանն զգեցեալ զհանդերձս իւր շրջէր 'ի քաղաքին պայծառապէս. և եկեալ 'ի տեղին ուր էր Մեկրիտոնէն այն, և սկսաւ Մեկրիտոնէն նայել 'ի նա։ Իսկ իշխանն ասէ ցնա. զի՞ նայիս ընդ իս, եղբայր. հաւատա ինձ, ես շնորհօքն այ դիւահար ոչ եմ. այլ մինչ ետ նա 'ի քեզ զտակլին, ես առեալ աչօք իմովք. և մինչ ուրախայիր դու և երգեալ կամէիր, հնարեցայ զայն՝ զի մի ասիցես ցիս թէ դու միայն ոչ հաւատարիմ ես, և արարի զի մի կորիցէ հոգի քո և մի կորիցէ անիրաւութիւն ինչք նորա։ Ահա սա եցոյց գործովք թէ զինչ է դնել զանձն վասն ընկերին, զի վասն շահու այլոց մոռացաւ զպատուականութիւն իւր 'ի փառս այ։

ԱՐՕՆԱՒՈՐ ոմն ճգնաւոր յոյժ և ածասէր ունէր բարեկամ միայնակեաց յանապատ, և վախճանեցաւ միայնակեացն այն. և մտեալ բարեկամն իւր 'ի սենեակ նորա և գտաւ յիսուն դահեկանս, և սկսաւ արտասուել և լալ, և երկնչէր մի գուցէ պակասեսցի միայնակեացն ասկե ոսկւոյն այնորիկ 'յողորմութենէն այ։ Եւ իբրև աղաչեաց յոյժ վասն այնորիկ զած, ետես զհրեշտակ տեառն որ ասէր ցնա. ընդէ՞ր ցաւագնիս և հոգաս վասն միայնակեցին այնորիկ. զի որ կամի զմարդասիրութիւն, յած յանձնեսցէ զնա. զի թէ ամենեքեան կատարեալք էին, ո՞ւր երևէր մարդասիրութիւն այ։ Յորժամ հաւատաց եղբայրն թէ արար ողորմութիւն ած ընդ միայնակեացն այն, և գոհանայր զայ։

ԾԵՐ ոմն առաքեաց զաշակերտ իւր յԵգիպտոս բերել նմա ուղտ զի տարցեն զփրիդս նոցա յԵգիպտոս։ Եւ իբրև եղբայրն եբեր զուղտն 'ի Սկիտէ, ետես զնա այլ եղբայր և ասէ. թէ գիտացեալ էր իմ զգնալ քո, եկեալ էի և ես ընդ քեզ, զի և մեզ պիտոյ էր ուղտ։ Գնաց եղբայրն և պատմեաց զայս ծերոյն։ Ասէ ծերն. գնացեալ տացես 'ի նա զուղտն և ասասցես ցնա. գործ մեր ոչ է պատրաստ, տար վաճառեա զգործ քո, և մինչ դայցես՝ ընդ քեզ բեր զուղտն զի տարցուք և մեք զմեր ձեռագործ։ Եւ տարեալ եղբայրն ետ ցնա զուղտն, և բարձեալ զփրիդան իւր տարաւ յԵգիպտոս. և զգին վաճառելոյն եբեր զկնի իւր զուղտն և ետ ցծերն և ասէ. թողութիւն արա ինձ, զի բազում սէրն քո եբարձ

յինէն զպտուղ իմ, զի զանհամ ամլութիւնն իմ ե-բարձ և զբարի համն հաստատեաց:

ԵՂԲԱՅՐ ոմն եհարց ցծերն և ասէ. ընդէր, հայր, բազումք արդեօք աշխատին 'ի ճգնութիւնս, և ոչ առնուն շնորհս իբրև առաջինն հարքն: Ասէ ծերն. յայնժամ սէր էր 'ի նոսա և սիրով շահէին զընկերս և ածէին 'ի վեր. բայց արդ ցամաքեալ սէր 'ի վայր հարկանեն զընկերս, և սակս այսորիկ շնորհս ոչ ունին:

ԱՍԱՑ ծերն. ոչ երբէք խնդրեաց սիրտ իմ զգործ շահու իմոյ՝ յորում վնասէր եղբայրն, զի շահ եղբօրն պտուղ հոգւոյ իմոյ համարեալ է ինձ:

ՃԳՆԱՒՈՐ ոմն ծեր եգիտ զայր ոմն դիւահար, որ էր կարկամեալ և ոչ կարէր խօսել. և վստահացեալ 'ի սէրն այ̅ և խնդրեաց աղօթիւք 'ի Տեառնէ, որպէս զի զայցէ 'ի նա դեւն, և ազատեսցի դիւահարն այն: Եւ լուաւ ա̅ծ աղօթից նորա, և եկն 'ի նա դեւն և ծանրացաւ 'ի դիւէն ծերն. յայնժամ յաւել 'ի պահս և յաղօթս և 'ի ճգնութիւնս յոյժ: Եւ վասն սիրոյն զոր ունէր առ ա̅ծ և առ ընկերն, 'ի սակաւ աւուրս հալածեաց զդեւն 'ի նմանէ:

ԵՐԿՈՒ ծերք բնակէին 'ի միասին բազում ամս, և ոչ երբէք կագեալ էին ընդ միմեանս: Ի միում աւուր ասէ միւսն ցմիւսն. արասցուք և մեք կռիւ ընդ միմեանս որպէս զմարդիկ: Եւ նա ասէ. ոչ գիտեմ թէ որպէս լինիցի կռիւ: Եւ նա ասէ. ահա ես դնեմ աղիւս 'ի մէջ, և ես ասեմ՝ եթէ իմ է դա, և դու ասասցես՝ ոչ, այլ իմ իցէ, և յայսմանէ սկսանի շփոթ և կռիւ: Եւ առեալ զաղիւսն կալաւ եդ 'ի մէջ, և ասէ միւսն՝ այս իմ է, բայց երկրորդն ասէ՝ ոչ, այլ իմ է. և նա ասէ բարեկամութեամբ՝ ոչ, այլ իմ է. բայց երկրորդն ասէ հեզութեամբ, եթէ քո իցէ, առ և գնա ասա: Եւ ոչ կարացին կռուել ընդ միմեանս, և այնպէս մեկնեցան և ոչ շփոթեցան, զի յընկերսիրութիւն սերտեալք էին, և խաղաղասէր սովորեալք՝ օրինակին ևս ոչ կարացին կռուոյն ուսանել առ 'ի ձեռնարկել զնորա զխորհուրդն և զօրինակսն:

ՄԻՆ 'ի հարանցն գնաց 'ի քաղաքն վաճառել զձեռագործն իւր, և եգիտ աղքատ մի մերկ, և մերկացեալ ըզհանդերձն իւր զգեցոյց նմա. բայց աղքատն այն առեալ վաճառեաց զայն: Իբրև գիտաց ծերն զվաճառել հանդերձին իւրոյ, տրտմեցաւ և զղջացաւ ընդ այսմ: Բայց

'ի գիշերի 'ի տեսլեանն երեւեցաւ նմա Տէր և ցցեցեալ էր զպատմուճան նորա, և ասէ ցծերն. մի՛ տրտմիր, ահա ես ցցեցեալ եմ զհանդերձ քո զոր ետուր ինձ: Եւ մխիթարեալ ծերոյն փառաւոր առնէր զԱծ:

ԱՍԱՑ ծերն. ոչ է պարտ մեզ բաժանել յանձնէ զընկերն, այլ խնդալ ընդ խնդութիւն և տրտմել ընդ տրտմութի՟ն նորա և սպասել որպէս անձին իւրոյ. իսկ եթէ տկարասցի, առնել պարտ է ըստ գրեցելոյն՝ եթէ մի մարմին եմք 'ի Տէր, և թէ հաւատացելոցն ամենեցուն էր սիրտ և միտք և ինչք մի և հասարակաց:

ԵՂԲԱՐՔ երկու բնակէին 'ի միասին, մինն արգելական և միւսն առնէր սպասաւորութի՟ն երկոցունցն: Եղեւ երբեմն զի տարաւ եղբայրն վաճառել զձեռագործ երկոցունցն, և եբեր զգինս յոյժ սակաւ. և արար զայս բազում անգամ, մինչև խորհեցաւ հանգստեանն եղբայր և ասէ. կամ ծախէ զայն չարաչար և կամ խաբէ ոք զնա 'ի վաճառելն, գնացեալ տեսից զայս: Եւ յարեաւ հետեւեցաւ զկնի նորա 'ի ծածուկ. և գնացեալ եղբայրն վաճառեաց զգործն և դարձաւ եմուտ 'ի տեղի ուր ոչ էր պարտ: Եւ իբրև երեւեցան միմեանց, արգելականն այն ձեւացոյց զինքն թէ և ես արարի այդպէս: Եւ իբրև ելին 'ի քաղաքէն 'ի միասին, անկաւ առ ոտս անկելոյն այն որ ոչ անկեալն էր և խնդրէր թողութիւն. զայս արար բազում անգամ, և զյանցանս եղբօրն յանձն կրէր: Եւ իբրև հանդերձեալ էր ելանել յաշխարհէ նա որ արգելական էր՝ ասէ ցանկեալն եղբայր. անպարտ էի ես 'ի մեղացն այնորիկ վասն որոյ ընդ թողութի՟ն խնդրէի 'ի քէն. այլ վասն այսորիկ առնէի, զի թերեւս դու ապաշխարեսցես. արդ աղօթեա վասն իմ, և որչափ կար է քո՝ փախիր 'ի մեղաց, զի և դու փոյթ ելանելոց ես: Իսկ եղբայրն յաւել 'ի ճգնութիւն և եղեւ հաճոյ Այ:

ԴԱՐՁԵԱԼ էին երկու եղբարք կրօնաւորք, և մինն մերկացեալ զզգեստ կրօնաւորի և եղեւ գաեհիկ, և միւսոյն աղաչեաց ոչ առնել զայն վասն նորա: Եւ համբերութե՟ մւոյ եղբօրն գթացաւ տէր և 'ի միւսն, և դարձան 'ի սենեակս իւրեանց և էին 'ի մեծի ճգնութե՟:

ԵՂԲԱՅՐ ումն եհարց ցծերն և ասէ. ընդէր, հայր, յորժամ կատարեմ զաղօթս իմ, է երբեմն զի ունիմ

և է երբեմն կի ոչ ունիմ յօժարութիւն և զեղջ 'ի մտի։ Ասէ ծերն. և ուստի երևի թէ ունիցի մարդ զսէրն այ, քանզի սէրն այ բերէ զեղջ։

ԱՂԲԱՅՐ ոմն գնաց յԵգիպտոս գնել վուշ, և դի-պեցաւ գնել յայրւոյ կնոջէ. և իբրև տայր յեղբայրն զվուշն այրին այն, յոգւոց եհան և ասէ ցնա. առաքեաց այ զքեզ, եղբայր, կերակրել զեղբարս քո զորբսն իմ։ Իբրև լուաւ զայս եղբայրն, ուրախ եղև և կրկին ետ զգինն վշոյն, և գոհանայր զայ վասն յայտնելոյ նմա զորբսն՝ որոց արժանացաւ տալ զպէտսն կարօտելոց եղբարց։

ՄՈՎՍԷՍ ոմն գնայր զճանապարհ իւր, և եգիտ կրօ-նաւոր ոմն զի նստէր 'ի սենեկի. և սկսաւ միմեանս կալ յաղօթս վասն ծերոյն և ասէր. այ, ողորմեաց աղքա-տիս և խոնարհիս այսորիկ. զի ոչ ճանաչէր զնա թէ ով իցէ։ Այլ իբրև դարձաւ անդրէն ընդ այն, սրար դար-ձեալ այնպէս, և ողջացաւ առժամայն ծերն։ Իսկ ծերն ասէր զայս առ եկեալսն առ նա՝ եթէ ողք գան առ ծերսն և աղօթեն վասն նոցա և ասեն, թէ տէր պահեսցէ ըզ-ձեզ վն մեր մեղաւորացս, նոքա վարձս մեծամեծս առցեն։

ԱՍԱՑ ծերն. մի պահանջեր սէր ընդ սիրոյ ընկերին, զի չփոթեսցի մարդ եթէ ոք ոչ տացէ զփոխարէն. այլ դու ցոյց զսէր յընկերն և հանգիցես, և այսպէս ձգեսցես զընկերն 'ի սէր քո։

ԴԱՐՁԵԱԼ ասէ. տկարանալ սիրոյ յեղբօրէն յայտ-ցանէ լինի, մի զի ընդունիցի վասն նոցա զկեղակարծելի խորհուրդս, և երկրորդ զի թէ հաստատասցէ զկամս սըր-տի իւրոյ և հաւանեսցի կամաց իւրոց, ապա ոչ կարէ հաստատացուցանել զխորհուրդ իւր մտաց նորա։ Արդ ե-թէ կամիս զի ամենայնի օգնական ունիցիս զՔՍ, մի վստահանար 'ի կարծիս մտաց քոց, այլ փութա 'ի բո-լոր անձնէ քումմէ, որպէս զի խոնարհեսցիս եղբօր քո և հատցես 'ի քէն զկամս քո, այսպէս կեցցես զօրութեամբն ՔՍի։

ԴԱՐՁԵԱԼ ասէ. որ ընդ այ իցէ սէր, յոյժ վերա-գոյն է որ առ միմեանս քան զբնութեամբն սէր. որ առ մարմնաւոր ազգայինս է. քանզի և ինքն այ սէր կոչե-ցեալ է։

ԺԸ

ՎԱՍՆ ՀՈԳԵՏԵՍ

ԵՒ ՆՇԱՆԱԶԳԵԱՑ ՀԱՐՑՆ

ԵՂԲԱՐՑ՝ ոմանց դիպեցաւ նեղութիւն 'ի տեղւոջ իւրեանց. և կամեցեալ թողուլ զտեղին չոգան առ հայրն Ամոն, և ահա ծերն նաւէր։ Տեսեալ զնոսա յեզր գետոյն զի երթային զճանապարհն, ասէ ցնաւորդսն. հանէք զիս 'ի ցամաքն։ Եւ կոչեցեալ զնոսա զերկոսեան ասէ ցնոսա. ես եմ Ամոն՝ առ որ դուքն կամիք երթալ։ Եւ մխիթարեալ զսիրտս նոցա՝ դարձեալ ետ դառնալ 'ի տեղին իւրեանց. վասն զի ոչ ունէին ինչ վնաս հոգւոյ, այլ նեղութիւն մարդկեղէնս։

ԱՍԷՐ՝ երբեմն հայրն Դանիէլ՝ թէ պատմեաց մեզ հայրն Արսէն՝ եթէ էր ոմն 'ի ծերոցն որ նստէր 'ի տան իւրում և լուաւ ձայն որ ասէր. եկ արտաքս, և ցուցից քեզ զգործս մարդկան։ Եւ ելեալ նորա, առեալ տարաւ զնա 'ի տեղի ուրեմն և եցոյց նմա մարդ մի զի կայր յափն և հանէր ջուր 'ի ջրհորոյն և արկանէր յորդ ծակ, և իջանէր ջուրն դարձեալ 'ի ջրհորն։ Եւ յառաջ մատուցեալ սակաւիկ մի՝ եցոյց նմա եթովպացի զոմն զի հատա-

։ ԵՂԲԱՐՑ ոմանց պատահեաց տրտմութիւն ինչ 'ի տեղի իւրեանց, և կամեցան թողուլ զտեղին զայն, և թողին և գնացին առ հայրն Ամմոնաս։ Իսկ ծերն յափն գետոյն էր և ետես զնոսա զի գնային յայնկոյս գետոյն, և ասէ ցնաւավարսն. հանէք զիս յայնկոյս։ Եւ եկն առ եղբարսն և ասէ ցնոսա. ես եմ Ամմոնաս զոր խնդրէք տեսանել։ Եւ ուսոյց զնոսա և մխիթարեաց և հաստատեցոյց դառնալ 'ի տեղիս իւրեանց. զի ոչ էր գործն այն վնաս հոգւոյ, այլ տրտմութիւն ինչ մարմնոյ։

։ Ասաց հայրն Դանիէլ՝ եթէ պատմէր մեզ հայրն Արսէնիոս իբրև զայլմէ, այլ ինքն էր որ ետես զայս, եթէ նստէր երբեմն ծերն 'ի սենեկի իւրում, և եկն առ նա ձայն որ ասէր. եկ զհետ իմ և ցուցից քեզ զգործս մարդկան։ Եւ յարուցեալ եկն, և տարաւ զնա 'ի տեղի ինչ և եցոյց նմա այր մի սև հնդիկ՝ որ գնէր զփայտ բեռն, և յորժամ բառնալ ոչ կարէր՝ աւելորդ այլ 'ի վերայ նորա. զայս արար նա բազում անգամ։ Եւ անցեալ անտի եցոյց նմա այլ ռամի այր զի նստէր առ ափն ջրհորոյ ինչ և հանէր դուլիւ զջուր և արկանէր յաւազան ծակ՝ որ

նէր փայտ և առնէր բեռն մեծ, և փորձեալ համբառ-
նալ զբեռնն և ոչ հանդուրժեաց շարժել. և երթեալ
զարձեալ հատանէր այլ փայտ և յաւելոյր 'ի բեռնն.
բազում անգամ այսպէս արարեալ՝ մեծացոյց զբեռնն։
Եւ երթեալ սակաւիկ մի յառաջ՝ մերձեցաք 'ի դուռն
քաղաքի միոջ, և ահա երկուք ոմանք գային հեծեալք 'ի
ձիս, և ունէին փայտ խոտորնակի և կամէին մտանել 'ի
քաղաքն և ոչ կարէին, վասն զի զփայտն խոտորնակի
ունէին, և ոչ խոտորեցան սոքա առ իրեարս։ Եւ իբրև
զհետ նոցա չոգաւ, ետես զի մնացին երկոքեան արտաքս
'ի քաղաքէն։ Արդ սոքա են զոր թէ տեսանես որք ու-
նին զլուծ ամբարտաւանութեան, և ոչ խոնարհեցան զի
ուղղեսցեն զինքեանս և զհետ երթիցեն խոնարհ ճա-
նապարհին Քրիստոսի, յաղագս այնորիկ արգելան արտաքոյ
արքայութեան այ։ Եւ որ զփայտն կոտորէր այրն՝ 'ի մեղս
բազումս էր անկեալ, և փոխանակ ապաշխարելոյ՝ այլ
ևս գործէր և դնէր մեղս 'ի մեղաց վերայ։ Եւ որ ըղ-
ջուրն հանէր՝ բարի գործս գործէր, սա է մարդն որ ու-
նէ զողորմածութի. իսկ յայլում յամենայնի զանիրաւ-
ութի գործէր, և վասն չար գործոցն խանգարէ և զսա-
կաւ բարին։ Արդ պարտ է մարդոյ արթուն լինել 'ի
գործս իւր, զի մի ընդունայն վաստակեսցի։

ԵՒՍԱ՝ երբեմն ոմն 'ի ծերոցն Սկիւթեայ չոգաւ 'ի
Տերենութ և ուր վանքն նորա էին, վասն աշխատութե
կրօնաւորութե նորա բերէին նմա սակաւ մի գինի։ Արդ

զարձեալ մտանէր 'ի նա ջուրն։ Եւ զարձեալ եցոյց նմա այլ ոմն, զի էր տաճար մեծ և արք երկու նստեալ 'ի ձիս որք ունէին գերան մեծ բարձեալ իբրև զլուծ, և կացեալ առ դրան տաճարին ոչ կարէին մտանել, զի գերանն արգելոյր զնոսա, և ոչ խոնարհէին միմեանց թէ մինն առաջին մտցէ. և այսպէս մնացին արտաքոյ տաճարին։ Եւ ասաց առ ցնա ձայնն. սա նոքա են որք բարձեալ ունին զլուծ արդարութեանն ամբարտաւանութեամբ, և ոչ խոնարհեալ ուղղեցին զանձինս գնալ զհետ խոնարհութեան Քի, վասն այսորիկ մնացին արտաքոյ արքայութեան այ. իսկ որ բառնայր զփայտն՝ նա է այր մեղաւոր՝ որ ունի մեղս բազումս, և փոխանակ ապաշխարելոյ զայն՝ յաւելու այլ 'ի նա զզրկանս. իսկ որ հանէր զջուր՝ այն է այր՝ որ գործէ գործս բարիս, և վասն զի խառնէ զայն ընդ չար գործս, վասն այնորիկ կորնչի և բարին այն։ Այլ պարտ է զի միշտ զգաստ և արթուն լինիցի մարդ յամենայն գործս իւր, զի մի ընդունայն աշխատեսցի։

։ Եւ երբեմն հայրն Քառնիթիոս 'ի Սկիւթեայ 'ի Տերենութ, և յաղագս աշխատութ լինելոյ յաւուրն՝ մատուցին նմա սակաւ մի գինի։ Եւ լուեալ ոմանք զգալուստն նորա, և բերին առ նա դիւահար մի զի բժշկեսցէ

լուեալ ամենեց վասն նորա՝ ածին առ նա զդիւահար, և սկսաւ դևն թշնամանել զծերն և ասել. առ արբեցողդ այդ ածէք զիս ։ Եւ ծերն ոչ կամէր հանել զնա, բայց վասն թշնամանացն ասէ ցնա. հաւատամ 'ի Տէր, եթէ յառաջագոյն քան զիմ ըմպել զբաժակս զայս ելանելոց ես 'ի սմանէ ։ Եւ եղև իբրև ծերն սկսաւ ըմպել զգինին, աղաղակեաց դևն և ասէ. այրես այրես զիս ։ Եւ մինչ չև արբեալ էր զգինին՝ ել դևն 'ի նմանէ շնորհօքն Քի ։

ՕԻՒԱՄՈՆ անուն կոյս զամենայն աւուրս կենաց իւրոց եկաց ընդ մօր իւրում, և այս վարք էին կուսին. զամենայն աւուրս աղանելով պահէր և մանէր կտաւ. առ արժանի եղև շնորհս ընդունել յԱյ ։ Եւ էին գեօղք երկու մօտ 'ի Նեղոս գետ և կամէին ճակատել ընդ միմեանս վասն ջրաբաշխին, և բազումք մեռանէին վասն այսր ջրաբաշխի, զի հզօր էր մի գեօղն քան զմիւսն. կամեցան երկու գիւղքն 'ի ճակատ ելանել, ասքա առաւ և նոքա անտի կոտորել զմիմեանս ։ Եւ յայտնեցաւ երանելի կուսին հրեշտակ Այ և ասէ ցնա. տուր կոչել զծերս գեղջդ և ասա ցնոսա. ելէք ընդ առաջ նոցա և տուք պատերազմ, զի մի ամենեքեան կոտորեսջիք ։ Օ այս իբրև լուան ծերք գեղջն, երկեան երկիւղ մեծ և անկան յոտս կուսին և աղաչէին զնա և ասէին. մեք ոչ իշխեմք նոցա պատահել, քանզի գիտեմք զնոցա կատաղութիւն. փրկեա զմեզ 'ի մահուանէս, և անուն բարի առնես ամենայն երկրիս եգիպտացւոց ։ Իսկ սուրբ կոյսն ոչ հաւանեցաւ ելանել ընդ առաջ նոցա, այլ ել 'ի տանիս տան իւրոյ և կայր յաղօթս առ Ած և ասէր. ամենակալ, լուր ձայնի աղախնոյս քո, և մտցեն աղաչանք իմ առաջի քո. քո զօրութ̃դ դարձո զնոսա 'ի տեղւոջէն՝ ուստի գան գեռ ։ Եւ մինչ սուրբ կոյսն կայր յաղօթս, անդէն զտեղի առին իբրև մղոնօք երիւք 'ի բացեայ 'ի գեղջէն, որպէս և խնդրեաց սուրբ կոյսն յԱյ ։

զնա ։ Եւ սկսաւ դևն անարգել զծերն և ասէր. առ արբեցողս այս բերիք զիս և գինեսէր ։ Եւ ծերն ոչ կամէր հալածել զնա վասն խոնարհութեանն, այլ վասն նախատանացն ասէ ցնա. հաւատամ 'ի Քս. զի մինչ չև ըմպեալ է իմ զբաժակս զայս գինւոյ՝ դու ելցես այտի ։ Եւ սկսաւ ծերն ըմպել զբաժակն ։ Իսկ դևն ճչեաց ասէ. ծանրացայր ինձ, ծեր, ծանրացայր ինձ և նեղես զիս ։ Եւ ել փախստական 'ի մարդոյն յառաջ քան զկատարել բաժակին ։ Եւ եղև ողջ այրն այն զօրութեամբ Քի և գնաց 'ի տուն իւր գոհանալով զԱյ ։

Այլ յայտնեցաւ և ասէ՝ եթէ աղօթք կուսին խափանեցին զձեզ։ Այլ հաւատացին յանձ, և եկին մկրտեցան 'ի ձեռն սուրբ կուսին։

ԱՍԷՐ¹ ոմն 'ի հարանցն՝ եթէ նստէին երբեմն ծերք, և մինչդեռ խօսէին օգտակարս ինչ՝ ունէին ընդ ինքեանս զոմն տեսանող, և տեսանէր զհրեշտակս զի շարժէին 'ի վերայ նոցա. և իբրև օտար ձայնք ինչ անկանէին, հեռանային հրեշտակքն, և դևքն գային իբրև զխոզս ընդ տիղմ թաւալեալք և անկանէին 'ի մէջ նոցա. և իբրև խօսէին վասն օգտի ինչ, դարձեալ գային հրեշտակքն և գովէին զնոսա*։

ԱՍԷԻՆ² վասն արուամն ծերոյ՝ եթէ որպէս տիւ էր, նոյնպէս գիշեր 'ի խցի նորա, և գործէր և կարգայր որպէս 'ի տուընջեան։

ԱՅԼ³ ոմն ծեր 'ի խուցն Յովհաննու կարճահասակին և ետես զնա զի ննջէր, և հրեշտակ կայր առ նմա. և զայս տեսեալ նորա գնաց։ Այլ իբրև զարթեաւ 'ի քնոյն, ասէ ցաշակերտն իւր. Եկն ոք այսր մինչ ես 'ի քուն էի։ Այլ ասէ աշակերտն. այս անուն ծեր եկն։ Այլ գիտաց

¹ Ասէր ոմն 'ի հարանցն՝ եթէ նստէին երբեմն ծերքն 'ի միասին և խօսէին ընդ միմեանս վասն շահու անձին, և ես տեսանէի զի իջին գունդ հրեշտակաց յերկնից և ունէին 'ի ձեռս ոստս արմաւենեաց և կային առ ծերովքն. և մինչ խօսէին զհոգևոր բանս՝ հաւնէին և ափոփէին զնոսա հրեշտակքն. իսկ յորժամ զերկրաւոր ինչ խօսէին՝ մեկնէին 'ի նոցանէ հրեշտակքն, և գային խոզք և ընդ տիղմն և ընդ աղբ թաւալէին 'ի մէջ նոցա և փարէին զնոքօք և լի էին ժահահոտութեամբ. և իբրև դարձեալ խօսէին օգտակար՝ փախչէին դևք, և գային հրեշտակք և հաւնէին զնա։

* Այս օրինակ դարձեալ 'ի հին թարգմանութենէ. Պատմէր հայրն Մակար՝ եթէ բազում օրինաց հին արանց յամին մի անդամ գային առ միմեանս անապատաւորքն և առնէին հանդէս և քննութիւն վասն զգուշութեան անձանց։ Էր երբեմն ժողովն առ վարդապետն և կայր անդ տեսող ծեր մի, որ տեսաց 'ի խօսել զբանս հոգևորս. տեսանէր զի հրեշտակք թռչէին 'ի վերայ գլխոց նոցա, և յանպատշաճ բանսն գնան հրեշտակքն և գան խոզք աղտեղիք և շրջէին 'ի գլխոց նոցա, և 'ի գալն 'ի բանս հոգևորս՝ դարձեալ գնան խոզքն և գան հրեշտակքն։

² Ասէին զծերոյ ումեմն՝ եթէ միշտ 'ի սենեակն իւրում լոյս էր. և որպէս 'ի տուէ ընթեռնոյր գիրս և գործէր, նոյնպէս և 'ի գիշերի առնէր առանց ճրագի, քանզի 'ի գիշերի երևեալ լինէր լոյսն միշտ։

³ Եղբայր ոմն գնաց առ հայրն Յովհաննէս և եգիտ զնա զի ննջէր, և հրեշտակ տեսանէ կայր մերձ և հովէր զերեսս նորա. և իբրև ետես զայն ծերն, մեկնեցաւ անտի։ Իսկ նա իբրև զարթեաւ 'ի քնոյն, ասէ ցաշակերտն իւր. Եկն աստ ոք մինչ ննջէի ես։ Ասէ ցնա. այո եկն այս

հայրն Յովհաննէս եթէ ըստ իւրոյ չափոյ էր ծերն և ե-
տես զհրեշտակն* ։

ԱՅԼ[1] ծեր ոմն սկիւթացի լինէր 'ի լերինն Պիղղայ, և ածին առ նա զոմն 'ի Պաղեստինէ գիւահար և աղաչեցոյց զնա. և մատոյց նմա քրձիլ կտաւի լի ոսկւով։ Իսկ ծերն ոչ կամէր ընդունել. և տեսեալ զնա զի տրտմեցաւ, թափեաց և ետ ցնա զսկիհն, և զքուրձն կտաւի ունայն կալաւ առ ինքեան և ասէ ցնա. զսկիհդ տուր աղքատաց։ Եւ արար ծերն զքուրձն կողոպս և 'ի բազում ժամանակս ագաւ զնա, զի հարցէ զմարմինն նորա, զի էր խոշոր։

ԶՈԳԱՐ[2] երբեմն եղբայր ոմն 'ի խուցն Արսէնի 'ի Սկիւթ, և հայեցեալ ընդ պատուհանն ետես զծերն բովանդակ որպէս զհուր. էր արժանի եղբայրն տեսանելոյ։ Եւ յորժամ բախեաց զդուրսն, ել ծերն և ետես զեղբայրն զարհուրեալ և ասէ ցնա. մի՞թէ բազո՞ւմ ժամք են քո զի կաս աստ և կամ տեսե՞ր ինչ։ Իսկ եղբայրն ասէ՝ ոչ։ Եւ խօսեալ ընդ նմա՝ արձակ զնա, և ինքն եմուտ 'ի գործ իւր։

ԱՍԷԻՆ[3] ծերքն ցհայրն Եղիա յԵգիպտոս վասն հօրն Ագաթոնի՝ եթէ մեծ այր է։ Ասէ ցնոսա ծերն. ըստ ազ-

ոմն ծեր։ Եւ ծանեաւ Յովհաննէս զի 'ի չափ իւր էր ծերն և ետես ըղ-
հրեշտակն ։

* Համառօտութի՜ւն երկուց օրինակաց դուրս է 'ի հին թարգմանութենէ. Ծեր ոմն Յովհաննէս մինչ ննջէր 'ի տօ- թի. հրեշտակ տեսանէ հով հարկեր (կամ հովահարէր) նմա ։

1 Ծեր ոմն սկիւթացի բնակէր 'ի լեառն Պայեսիոսի, և բերին առ նա դիւահար ոմն 'ի պաղեստինէ աղքատէ և բժշկեաց զնա ծերն։ Եւ եբեր առ նա բժշկեալն քսակ ինչ լի ոսկւով, իսկ ծերն ոչ կամեցաւ առնուլ 'ի նմանէ. և տրտմեցաւ այրն յոյժ։ Իբրև ետես զնա ծերն տրտմեալ, առեալ զքսակն դատարկ՝ զոսկին ետ 'ի նա և ասէ. տարեալ տացես զայդ աղքատաց, զի ինձ ոչ է պիտոյ։ Եւ այնպէս երկրպագեալ այրն գնաց։ Իսկ ծերն գնեաց խորգ մազեղէն քսակաւն և զգեցաւ զայն, և էր նովաւ ժամանակս ինչ։ Զի զպէտս լինել արժան է և ընդունելի, այլ աւելորդն 'ի չարէն է և խառնելի։

2 Եղբայր ոմն գնացեալ 'ի սենեակ հօրն Արսէնիոսի 'ի Սկիւտէ, և նայեցեալ ընդ դուռն և ետես զծերն իբրև զզամբար հրոյ բոլորովին վառեալ. և զի արժանի էր եղբայրն տեսլեանն այնորիկ։ Եւ իբրև բախեաց զդուռն, ել առ նա ծերն և ետես զնա զարհուրեալ և ասէ ցնա. 'ի վաղո՞ւց հետէ կաս աստ, մի՞թէ տեսե՞ր ինչ։ Եւ նա ասէ՝ ոչ։ Եւ արձակեաց զնա։

3 Ասէին ծերքն ցհայրն Եղիաս եգիպտացի՝ եթէ հայրն Ագաթոն բարի ծեր է։ Ասէ ցնոսա ծերն. յազգս յայս բարի է։ Ասեն ցնա եղ-

գիս այսմիկ մեծ եղբայր է. իսկ ըստ առաջնոցն տեսեալ է իմ մարդ 'ի Սկիւթ՝ որ կարէր արգելուլ զարեգակն յերկինս որպէս Յեսու որդի Նաւեայ: Եւ զայս լուեալ զարմացան և փառաւորեցին զԱծ:

ՊԱՏՄԵԱՑ[1] ամն 'ի Հարանցն վասն հօրն Պաւղոսի 'ի ներքին կողմանս Եգիպտոսի որ բնակեալ էր 'ի Թեբայիդ՝ եթէ ունէր ձեռօք իւրովք զեղջիւրաւոր օձս և զկարիճս և ընդ մէջ կտրէր զնոսա: Եւ անկան եղբարքն առաջի նորա ասելով. ասա մեզ, զինչ գործ կատարեցեր զի առեր այդպիսի շնորհս: Եւ նա ասէ. Թողութիւն արարէք ինձ, հարք, զի եթէ ստացի ոք զսրբութիւն, ամենայն ինչ հնազանդեալ լինի նմա, որպէս Ադամայ յորժամ էր 'ի դրախտին յառաջ քան զանցանելն զպատուիրանաւն այ:

ԱՍԷԻՆ[2] ոմանք վասն հօրն Ամոնի՝ թէ զարքայօձիկն սպան. վասն զի երթեալ 'ի ջրհոր անապատին հանել ջուր, և տեսեալ զարքայօձիկն՝ ընկեց զինքն յերկիր և ասէ. տէր, կամ ես մեռանիմ կամ սա: Եւ առժամայն արքայօձիկն 'ի զօրութենէն Քի հերձաւ:

ԱՍԷԻՆ[3] ոմանք վասն հօրն Անտոնի՝ թէ եղև նա առլցեալ հոգւով սրբով, այլ ոչ խօսել վասն մարդկան. վասն զի զեղեալսն յաշխարհի և զհանդերձեալ լինելոցն երևեցուցանէր մարդկան:

ՊԱՏՄԵԱՑ[4] հայրն Դանիէլ վասն ուրումն ծերոյ մե-

բարքն. և յառաջինսն զինչ իցէ, հայր: Պատասխանի ետ ծերն և ասէ. ասացի ձեզ թէ բարի է յազգս յայս. այլ յառաջին ազգն տեսի ես այր 'ի Սկիւթ՝ որ կարող եղև արգիլել զարեգակն իբրև զՅեսու Նաւեայ:

1 Պատմեցին հարք ոմանք վասն Պաւղոսի Թեբայիդացւոյ՝ եթէ կալնոյր ձեռամբ զիժս և զկարիճս և զօձս և զամենայն սողունս թունաւորս, և ընդ քարի հարեալ հերձոյր զնոսա: Յաւուր միոջ աղաչեցին զնա եղբարքն և ասեն ցնա. պատմեա մեզ, հայր, թէ զո՞ր ինչ առաքինութիւն ուղղեցեր զի զայդ առնես: Ասէ ցնոսա ծերն. Թողութիւն արարէք, եղբարք, զի թէ ոք ստանայ զսրբութիւն և անբծութիւն, հնազանդին նմա ամենայն գազանք և սողունք, որպէս Ադամայ էին 'ի դրախտին նախ:

2 Ասէին վասն հօրն Ամոնայի՝ եթէ գնայր յանապատին ըմպել ջուր 'ի ջրհորոյ անտի, և ետես անդ վասիլիսկոյ՝ որ է արքայ օձ, և անկեալ 'ի վերայ երեսաց յերկիր ասէ. տէր, կամ սա կեցցէ կամ ես: Եւ առժամայն հերձեալ ընդ մէջ մեռաւ վասիլիսկոյն զօրութեամբ Քի ոյ:

3 Ասէին վասն հօրն Անտոնիոսի՝ եթէ եղև նա հոգևոր, այլ ոչ կամէր յայտնել մարդկան. զի զոր ինչ լինէր յաշխարհի և զոր ինչ լինելոց էր՝ յայտնէր:

4 Հայրն Դանիէլ ասէր՝ եթէ ծեր ոմն մեծ նստէր 'ի ներքին կողմն

ծի որ բնակեալ էր 'ի ներքին կողմանն Եգիպտոսի, զի պարզամտութեամբ ասէր՝ եթէ Մելքիսեդեկ ինքն է որդին ա՟յ։ Եւ պատմեցաւ այս Կիւրղի հայրապետին Աղեքսանդրի, և առաքեաց զնմանէն. և գիտացեալ վասն ծերոյն եթէ նշանագործ է, և զինչ և խնդրէ յա՟յ՝ յայտնէ նմա, այլ անմեղութեամբ ասէ զբանն, իմաստութեամբ իւրով կալաւ զնա և ասէ. Հայր, աղաչեմ զքեզ, վասն զի խորհուրդք իմ ասեն՝ թէ Մելքիսեդեկ ինքն է որդին ա՟յ, և դարձեալ այլ խորհուրդք իմ ասեն՝ թէ ոչ, այլ մարդ է քահանայապետ ա՟յ. արդ վասն զի երկմիտ եմ, յաղագս այսորիկ առաքեցի առ քեզ զի աղաչեսցես զա՟ծ և յայտնեսցէ քեզ թէ ով է։ Իսկ ծերոյն զայս լուեալ ասաց համարձակապէս, վստահացեալ եթէ զինչ և խնդրէ՝ տայ նմա ա՟ծ, ասէ. թոյլ տուր ինձ աւուրս երիս և ես հարցանեմ զա՟ծ յաղագս այդր և պատմեմ քեզ թէ ով է։ Եւ երթեալ պաղատեցաւ առաջի ա՟յ։ Եւ գիտէր երանելին Կիւրղոս եթէ մեծ է ծերն այն, և պարտ է ա՟յ յայտնել նմա։ Եւ եկեալ ծերոյն յետ երից աւուրց ասէ ցնա. մարդ է Մելքիսեդեկ։ Ասէ ցնա եպիսկոպոսապետն. ուստի՞ գիտես։ Եւ նա ասէ. ա՟ծ յայտնեաց ինձ զամենայն հայրապետսն այսպէս. զիւրաքանչիւր ոք անցուցեալ առաջի իմ յԱդամայ մինչև 'ի Մելքիսեդեկ, և ասէ ցիս հրեշտակն. այս է Մելքիսեդեկ։ Եւ եկեալ իւրովի քարոզէր ծերն՝ եթէ մարդ է Մելքիսեդեկ։ Եւ խնդաց մեծապէս երանելին Կիւրղոս։

Եգիպտոսի, որ և ասէր անմտութեամբ՝ եթէ Մելքիսեդեկ որդի ա՟յ է։ Եւ լուեալ զայս մեծն Կիւրեղ աղեքսանդրացի վասն նորա, և զի գիտէր զի նշանագործ էր այրն, և զամենայն յայտնէ նմա ա՟ծ, և գիտէր թէ անմտութեամբ ասէր, պատուիրեաց առ նա և ասէ. Հայր, աղաչեմ զքեզ, երկու խորհուրդք մտին առ իս վասն Մելքիսեդեկի, մինն ասէ՝ թէ որդի ա՟յ է Մելքիսեդեկ, և միւսն ասէ՝ ոչ, այլ մարդ է քահանայ ա՟յ. այլ աղաչեմ զքեզ խնդրեսցես յա՟յ, զի յայտնեսցէ զճշմարիտն։ Իսկ ծերն վստահացեալ 'ի գործս իւր ասէ. համբերեա զերիս աւուրս, և ես հարցից զա՟ծ և ասացից քեզ զճշմարիտն։ Եւ գնացեալ ծերն աղաչէր զա՟ծ զերիս աւուրս վասն այսորիկ, և զկնի երից աւուրց եկն և ասէ ցԿիւրեղ եպիսկոպոսն ծերն. մարդ է Մելքիսեդեկ։ Ասէ ցնա եպիսկոպոսն. ուստի՞ ծանեար, հայր։ Ասէ ցնա ծերն. ա՟ծ եցոյց ինձ այսօր զամենայն նախահարսն այսպէս. զի յԱդամայ մինչև ցՄելքիսեդեկ զիւրաքանչիւրն կացոյց առաջի իմ, և ասէ ցիս հրեշտակ տեառն՝ եթէ այս է Մելքիսեդեկ քահանայն ա՟յ։ Եւ յայնմհետէ այնպէս քարոզէր ծերն՝ եթէ մարդ է Մելքիսեդեկ և ոչ որդի ա՟յ, զի որդի ա՟յ միայն է Յս Քս որդին ա՟յ։ Ընդ որ ցնծացեալ Կիւրեղ գոհանայր զա՟յ։

Ասէր՝ հայրն Պօղոս աշակերտ հօրն Բեսարիոնի՝ եթէ երբեմն երթայաք մեք առ ծովեզերբն, և ծարաւեցի և ասացի ցհայրն Բեսարիոն. Հայր, ծարաւի եմ յոյժ։ Եւ արարեալ աղօթս ծերոյն՝ ասէ ցիս. առ ջուր ՚ի ծովէդ և արբ։ Եւ երթեալ արբի, և էր ջուրն քաղցր. և լցի զկուժն ջրով, կարծելով թէ մի գուցէ դարձեալ ծարաւեսցայց։ Եւ տեսեալ ծերոյն ասէ ցիս. ընդէ՞ր լցեր զկուժդ։ Եւ ասեմ ցնա. Թողութիւն արա ինձ, հայր, մի գուցէ դարձեալ ծարաւեցից։ Եւ ասէ ցիս ծերն. ա͞ծ թողութի՞ արասցէ քեզ աստ և ամենայն ուրեք. ոչ է երբեմն քաղցր ա͞ծ և երբեմն դառն*։ Դէպ լինել նմա երկաց յաղօթս, և կամեցեալ անցանել ընդ Ներղոս գետ ՚ի վերայ ջրոյն գնայր։ Եւ իմ զարմացեալ անկայ առաջի նորա և ասեմ. զիա՞րդ զգայիր ոտից քոց յորժամ գնայիր ՚ի վերայ ջրոյն։ Եւ ասէ ծերն. մինչև ՚ի ողճղունս կարծէի թէ ջուր է, և զայլն հաստատութի՞ երկրի։ Դարձեալ մինչդեռ երթայաք մեք առ այն ծեր, մերձ էր արևն ՚ի հաշտել, և աղօթս արարեալ ծերոյն՝ ասաց. աղաչեմ զքեզ, տէր, կացցէ արեգակն ՚ի տեղւոջն մինչև ժամանեցից առ ծառայն քո։ Եւ եղև այնպէս։ Դարձեալ երբեմն չոգայ ՚ի խուց նորա, զի խօ-

: Ասաց հայրն Պօղոս, որ էր աշակերտ հօրն Բեսարիոնի, թէ գնայինք երբեմն ընդ եզր ծովուն, և ես ծարաւեցայ յոյժ և ասեմ ցհայրն. ծարաւի եմ, հայր, յոյժ։ Իսկ արարեալ աղօթս ծերն՝ ասէ ցիս. առջիր ջուր ՚ի ծովուն։ Իսկ առի ՚ի նմանէ քաղցր ջուր, զի քաղցրացուցեալ աղօթիւք զջուր ծովուն. և սկսայ լնուլ զամանն իմ ջրով, գուցէ ծարաւեցից դարձեալ։ Իսկ ասէ ցիս. մի առներ զայդ, զի ա͞ծ որ աստ է՝ նա և յամենայնի է, կարող է և անդ տալ ջուր։ Դարձեալ հարկ եղև մեզ գնալ, և եկաք յեզր Տիբերոսի գետոյն, և նա էանց առանց խոնաւելոյ ՚ի ցամաքի ՚ի վերայ գետոյն։ Իսկ անցաք յայնկոյս, ես հարցի ցնա. Հայր, զի՞նչ խնամոյին ոտք քո զջուր մինչ գնայիր ՚ի վերայ նորա։ Իսկ ծերն ասէ. մինչև ցկոճ կարծէի թէ ջուր է, իսկ ՚ի ներքոյ ոտից երկիր հաստատուն, և գնայի ամուր ՚ի վերայ նորա։ Դարձեալ յայլում ժամու գնայաք առ ծեր ոմն, և ՚ի գնալն մեր արեգակն եհն ՚ի մուտս։ Իսկ ասէ ծերն. աղաչեմ զքեզ, տէր, կացո զարեգակն զի մի մտցէ մինչև գնացից առ ծառայ քո։ Իսկ եկաց արեգակն ժամս մինչ։ Դարձեալ գնացի ես երբեմն ՚ի սենեակ ծերոյն և գտի զնա զի կայր

* Օրհնալ Ա հին Բարգմանութիւն համառօտ ղատալինն հարուած պարզաբեր այսպէս. Պատմեաց աշակերտն Բեսարիոնի՝ թէ երթայաք յեզր ծովուն, և իմ ծարաւեալ ասեմ ցհայրն իմ. ծարաւի եմ։ Իսկ խաչակնքեալ զծովն ասէ՝ խմեա։ Իսկ էր քաղցր սեպհն, մինչև կամեցայ ամանաւ ՚ի գգալ։ Իսկ ասէ ցիս. ընդէ՞ր է քեզ այդ. միթէ եւր այլ ծարաւիս, աստ չիցէ ա͞ծ։

սեղայց ընդ նմա, և տեսի զի կայր յաղօթս և ձեռք իւր համբարձեալ յերկինս, և եկաց այնպէս չորեքտասան տիւ և չորեքտասան գիշեր։ Եւ յետ այնորիկ եկեալ ասէ ցիս. Եկ զհետ իմ։ Եւ ելեալ գնացաք, և ծարաւեցի 'ի ճանապարհին և ասացի ցնա. Հայր, ծարաւի եմ։ Եւ առեալ ծերոյն զմախաղն իւր չոգաւ յինէն յայնկոյս իբրև քարընկեց մի, և արարեալ աղօթս և եբեր խոճ զայն լի ջրով և արբի։ Եւ դարձեալ գնացաք մինչև եկաք լեսով առ հայրն Յոհաննէս, և ողջունեալ ընդ նմա՝ արարին աղօթս և նստան խօսել ընդ իրեարս վասն տեսլեանն զոր եսես։ Եւ ասէ հայրն Բեսարիոն՝ եթէ ելին հրամանք 'ի տեառնէ, զի աւերեսցին ամենայն ուրեք մեհեանք. և եղև այնպէս։

ԱՌԱՔԵԱՑ՝ ոմն 'ի հարանցն զաշակերտն իւր զի հանցէ ջուր, և էր ջուրն հեռի 'ի խցէ նոցա. և նորա մոռացեալ առնուլ զչուանն, և եկեալ 'ի ջրհորն՝ գիտացեալ եթէ ոչ եբեր զչուանն, և արարեալ աղօթս աղաղակեաց և ասէ. Ջրհոր, ասաց հայրն իմ՝ լից զսափորն ջրով։ Եւ առժամայն ել ջրհորն 'ի վեր, և լցեալ զսա-

յաղօթս և զձեռն համբարձեալ ունէր յերկինս, և եկաց այսպէս աւուրս չորեքտասան։ Եւ զկնի այսորիկ ասէ ցիս՝ եկ զկնի իմ։ Եւ ելեալ գնացաք յանապատ, և ես ծարաւեցայ 'ի ճամբէն և ասեմ ցծերն. Հայր, ծարաւի եմ։ Եւ էառ ծերն յինէն զմախաղն և մեկնեցաւ յինէն իբրև քարընկեց մի, և արարեալ աղօթս եբեր զնա լի ջրով առ իս։ Իսկ 'ի ճընապարհն մեր տեսաք 'ի վայրի այր ինչ. և իբրև մօտ եղաք անդ, նստէր անդ եղբայր ոմն և հիւսէր զարմաւն, և բնաւ ոչ հայեցաւ 'ի մեզ և ոչ խօսեցաւ և կամ եհարց զմեզ։ Եւ ասէ ծերն ցիս. գնասցուք աստի, զի ոչ կամի առ խօսել ընդ մեզ։ Եւ ելեալ անտի չուեցաք ընդ անապատն այն, մինչև եկաք առ հայրն Յոհաննէս, և ողջունեալ զնա նստաք։ Եւ սկսաւ խօսել հայրն Բեսարիոն վասն տեսլեանն զոր տեսեւ, և ասէր՝ եթէ ել հրաման 'ի տեառնէ, որպէս զի քակեսցին ամենայն մեհեանք կռոցն. որ եղև իսկ։ Իսկ յորժամ դարձաք անտի և եկաք յայն մերձ ուր էր եղբայրն. և իբրև մտաք 'ի ներքս տեսանել զնա, գտաք զի փոխադրեալ էր նա։ Եւ ասէ ցիս ծերն. եկ թաղեսցուք զսա, զի վասն սորա առաքեաց զմեզ Աստուծ։ Եւ իբրև պատեցաք զնա, գտաք զի կին մարդ էր. և զարմացեալ ծերոյն ասէ ցիս. տեսանես զի կանայք ևս արիանան 'ի պատերազմունս Թշնամւոյն, և մեք 'ի քաղաքս և 'ի փողոցս շրջիմք։ Եւ դարձաք 'ի սենեակս մեր գոհանալով զԱյ։

։ Առաքեաց ծեր ոմն զաշակերտ իւր բերել ջուր, և էր ջրհորն հեռի յոյժ 'ի սենեկէ նորա. և մոռացաւ աշակերտն առնուլ ընդ իւր չուանն զուլքն, և ջրհորն խոր էր։ Իբրև գնաց անդ, յիշեաց թէ ոչ ունի ըն-դոյլն, և արարեալ աղօթս ասէ ցջրհորն. Ջրհոր ջրհոր, հայրն իմ հրամայէ քեզ՝ եթէ լից զսափոր իմ ջրով։ Եւ առժամայն ելին ջուրքն 'ի

փորն ջրով եղբայրն՝ դարձեալ անդրէն 'ի տեղին իւր չո-գաւ ջուրն :

ԵՂԲԱՅՐ՝ ոմն շարժեալ 'ի բարկութիւն վասն եղբօր ումեմն՝ մատուցեալ յաղօթս խնդրէր յԱյ ներել եղ-բօրն, և փորձանք գայր առաւել ևս, և առժամայն ե-տես ծուխ ելեալ 'ի բերանոյ իւրմէ. յորժամ եղև այս, դադարեաց բարկութիւնն :

Ասէր ոմն 'ի թեբայեցւոց ծերոցն՝ եթէ ես որդի էի տաճարապետի կռոցն, և յորժամ փոքր էի՝ նստէի 'ի տաճարն և տեսանէի զհայրն իմ բազում անգամ պա-տարագս և զոհս կատարել կռոցն : Երբեմն ծածուկ ե-կի զկնի նորա և տեսի զսատանայ նստեալ և զամենայն զօրս իւր առաջի նորա. և ահա իշխան մի մատեաւ՝ եր-կիր եպագ նմա, և ասէ սատանայ. ուստի՞ գաս : Եւ նա ասէ. յայս անուն աշխարհի յարուցի մարտս և ամբոխս և հեղմունս արեանց արարի և այժմ եկի պատմել քեզ : Եւ ասէ. 'ի քանի՞ ժամու արարեր զայս : Ասէ. յաւուրս երեսուն : Հրամանն ետ զանն հարկանել զնա և ասէ. յայսչափ ժամանակս այդ՞ է վաստակ քո : Եւ ահա միւս այլ եկն երկրպագեաց : Ասէ. և դու ուստի՞ գաս : Եւ ասէ դևն. 'ի ծովու էի, յարուցի մրրիկս և շարժմունս և ընկղմեցի զնաւսն և բազում մարդիկս սպանեալ եկի պատմել քեզ : Ասէ ցնա. յորչափ ժամանակս արարեր զայդ : Եւ դևն ասէ. Են աւուրք քսան : Հրամայեաց և զնա զանն հարկանել և ասէ. ընդէ՞ր յայսչափ աւուրս զայս միայն արարեր : Եւ ահա երրորդն եկն և երկըր-պագեաց նմա, և ասէ ցնա նոյնպէս. և դու ուստի՞ գաս : Եւ ասէ դևն. յայս անուն քաղաք հարսանիք եղեն, և յարուցի պատերազմունս և՝ բազում արեանց հեղմունս արարի 'ի ձեռն փեսայիցն և հարսինն և եկի պատմել քեզ : Եւ նա ասէ. 'ի քանի՞ աւուրս արարեր զայս : Ա-

մեր. և կոչէ եկից զապիկոյն՝ առժամայն եկն ջուրն 'ի տեղի իւր, և եղ-բայրն գոհանայր զԱյ :

1 Եղբայր ոմն շարժեալ եղև 'ի բարկութիւն վասն այլ եղբօր, և առ-ժամայն սկսաւ աղօթել զի երկայնամիտ լիցի և մի բարկասցի. և յա-ղօթելն ետես զգէն սրամտութեան, որ որպէս զծուխ ել 'ի բերանոյ նորա և ցնդեցաւ յօդս :

2 Եւ բազում արեանց հեղութիւնս արարի 'ի ձեռն փեսայիցն... : Իսկ զկնի սորին յառաջ եկաց այլ ոմն և երկրպագեաց : Ասէ ցնա սա-տանայն. և դու ուստի՞ գաս : Եւ նա ասէ. ես յանապատին էի, և որդ քա-

սէ՝ 'ի տանն։ Այլ հրամայեաց ուժգին հարկանել զնա։ Յետ սոցա եկն միւս այլ, երկրպագեաց նմա։ Այլ ասէ ցնա. ուստի՞ գաս։ Այլ ասէ. յանապատ էի այս քառա_սուն ամ է, մարտնչէի ընդ կրօնաւորի ումեմն, և յայսմ գիշերի ընկեցի զնա 'ի պոռնկութի՛։ Զայս լուեալ, յա_րուցեալ համբուրեաց զնա, և առեալ զպսակն զոր ու_նէր եդ 'ի գլուխ նորին, և նստուցեալ ընդ իւր յաթոռն ասէ. որովհետև զայս գործս կարացեր առնել, արժանի ես այսմ։ Զայս տեսի և ասացի՝ այսպէս մեծ են պտուղք կրօնաւորաց. և հաճութի՛ն Այ որ կամեցաւ զփրկութի՛ իմ, ելի և եղէ միայնակեաց։

ՊԱՏՄԵԱՑ մեզ ոմն 'ի հարցն վասն երանելւոյն Ափ_րեմի պատրիարգին Անտիոքու մեծի՝ եթէ ունէր ա_մենևին նախանձ վասն ուղղափառ հաւատոյ։ Լուաւ յաւուր միում վասն ումեմն սիւնականի 'ի կողմանս Յե_րապօլսի եթէ ունի զաղանդն Սևերիանի և հաղորդա_կից է նմա։ Այլ գնացեալ առ նա կամեցաւ հաւանե_ցուցանել, և վարդապետութ՛ աղաչէր զսիւնակեացն առաջի կալ առաքելական աթոռոյն և երկրպագութ՛ հաղորդել 'ի կաթողիկէ եկեղեցի։ Այլ ասէ սիւնականն. ես ընդ ձեզ ոչ հաղորդիմ։ Ասէ ցնա սուրբն Ափրեմ. որպէս կամիս հաճեցուցանել զքեզ՝ եթէ շնորհիւ տեա_ռըն մերոյ Յի Քի ազատ է եկեղեցի յամենայն աղ_տեղութէ հերձուածոց։ Այլ ասէ սիւնականն. վառես_ցուք հուր, ով տէր իմ պատրիարգ, և մտցուք 'ի նա 'ի միասին, և որ անփորձ ելանէ՝ այն է ուղղափառ և նմա պարտ է հետևել։ Զայս ասէր երկեցուցանելով զպատ_րիարգն։ Իսկ սուրբն Ափրեմ ասէ ցսիւնականսն. պարտ

սուսուն ամ է զի պատերազմէի ընդ ծերոյ ումեմն և յաղթէր ինձ. իսկ 'ի գիշերիս յայսմիկ ձգեցի զնա և անկաւ 'ի պոռնկութի՛, և եկի պսա_կել զքեզ։ Երբ լսաւ զայս իշխանն խաւարային, յարեաւ և համբու_րեաց զնա, և առեալ զպսակն 'ի գլխոյ իւրմէ եդ 'ի գլուխ նորա և նստու_ցոյց զնա յաթոռ իւր և ասէ ցնա. և որպէս կարացեր գործել զայդ_պիսի գործ։ Ես ասէր ծերն. զայս ամենայն մինչ տեսի ես՝ ասեմ 'ի միտս, առաւգասպէս մեծ և պատուական իմն է գործ կրօնաւորաց. և հա_ճոյն Այ եղէ քրիստոնեայ և ելի յանապատս յայս և միայնացայ, որ և կամեցաւ զիս տէր իմ և Այծ իմ ՅՔ։ Արդ այսպէս նախանձ ընդ կրօ_նաւորս ունի զէն ներգործութե՛ և անօրէնն սատանայէլ տանել զամե_նայն աշխարհէն պատերազմել. վասն այնորիկ պարտիմք զգուշանալ և արթնանալ ընդդէմ նորին զօրութեամբ Քի Այ, յորմէ տկարացեալ փախստական լինի յամենայն ներգործութենէ իւրմէ.

է քեզ, ով որդեակ, իբրեւ 'ի հօրէ քումմէ լսել ինձ եւ ոչ առաւել ինչ պահանջել 'ի մէնջ, զի զոր խնդրես՝ այդ վերագոյն է քան զկարութիւնս մեր. այլ ունիմ յոյս յորդին այ՝ վասն փրկութեան ոգւոց քո առնել եւ զայդ: Յայնժամ ասէ երանելին ցորս մերձն կային. օրհնեալ է տէր, ածէք այսր փայտ: Եւ բերին բազում փայտ, հրամանն ետ պատրիարքն վառել առաջի սեանն, եւ ասէ ցախունականն. ահաւասիկ՝ էջ, եւ ըստ դատման քոյ մնացուք 'ի միասին: Իսկ նա զարմացեալ յաղագս հաստատութեան յուսոյն որ առ այծ՝ պատրիարքին, ոչ կամեցաւ իջանել: Սկսէ ցնա պատրիարքն. ո՞չ նախ 'ի քէն եղ այս սահման. արդ ընդէ՞ր ոչ կամիս առնել: Նա հանեալ զեմիփորոնն զոր զգեցեալ ունէր, եւ եկեալ մերձ առ հուրն յաղօթս եկաց եւ ասէ. այծ հայր տեառն մերոյ Յսի Քսի միածնի քո, որ մարմնացաւ յանարատ կուսէն Մարիամայ վասն մերոյ փրկութեան, ցոյց այժմ սքանչելիս ողորմութեանն զփառաց քոց 'ի մեղուցեալ եւ յանարժան ծառայս քո: Եւ ընկեց զեմիփորոնն 'ի մէջ հրոյն, իսկ հրոյն կացեալ այնպէս բորբոքեալ զերիս ժամս. իսկ 'ի շիջանել հրոյն հանին զեմիփորոնն անարատ 'ի հրոյն որպէս եւ էրն եւ ոչ ինչ վնասեալ: Յայնժամ տեսեալ սիւնականին զահեղ սքանչելիսն զարմացաւ, եւ նզովեաց զՍեւերոս եւ զամենայն հերձուածս նորա, եւ գրեցեալ 'ի սուրբ եկեղեցի՝ հաղորդեցաւ 'ի ձեռաց երանելւոյն Եփրեմի՝ գոհութեամբ փառաւորեալ զայծ:

ՎԱՍՏԵԱՑ[1] ասեն 'ի սուրբ հարցն՝ եթէ երիս գործս ունին միայնակեացք. միոյն պտուղ որ 'ի տէր ուրախութիւնն է, եւ միւսոյն երկիւղն, եւ միւսոյն սովորութիւն անզգամն. եւ եբեր այսպիսի օրինակ: Կայր, ասէ, ոմն ծեր մեծ եւ երեւելի եւ եկեալ ճաշակել ընդ եղբարսն. եւ անդէն ամբարձեալ 'ի տեսիլս ծերոյն ետես զոմանս զի ճաշակէին մեղր, զայլս հաց եւ զոմանս աղբ: Հիացեալ

[1] Այլք ասեն 'ի հարանցն՝ եթէ երեք գործք են զոր հարկ է պահել միանձնայն կրօնաւորի. առաջինն ոգիւ եւ զգաստութեամբ հաղորդել միշտ 'ի սուրբ խորհրդոյ մարմնոյ եւ արեան Քի. երկրորդ գնալ 'ի սեղան միշտ ընդ եղբարցն. երրորդ զոտս լուանալ եղբարցն եկելոց առանձնացն: Այլ ոմն ասաց ինչ յաւել եւ ասէ՝ թէ էր ոմն ծեր 'ի ծածանուն 'ի ծերոց, որ եւ հոգեւոր տեսութեանց արժանացեալ էր. եղեւ զի գնաց երբեմն եւ նստաւ 'ի սեղան ընդ եղբարսն. եւ իբրեւ ուտէին նոքա, տեսանէր ծերն հոգւով զոմանս եկին նստեալ 'ի սեղանն, զի ոմանք ճաշակէին մեղր

առ ինքն՝ աղաչէր զնա յայտնել զխորհուրդն թէ զիարդ կերակուրս որ եդեալ կայ առաջի 'ի վերայ սեղանոյս, 'ի ճաշակելս այլափոխի ։ Եկն ձայն 'ի վերուստ առ Նա և ասէ . որք ճաշակեն զմեղր՝ սոքա հոգևոր ուրախութի՛ առնլեալ յանձինս իւրեանց անպակաս աղօթելով . և որք հաց ուտեն՝ միայն գոհանան զԱստուածէ զարիցն . իսկ որք զապականն՝ տրտնջողքն և դատողքն՝ եթէ այս բարի է և այն չար . զոր ոչ է պարտ մտածել, այլ փառաւորել զնա և օրհնութի՛ մատուցանել տուողին ըստ գթեցելումն, եթէ ուտիցէք եթէ ըմպիցէք 'ի փառս Այ արարջիք ։

ԵՐԿՈՒՔ՝ ոմանք դորշէտայք յաշխարհէն ընտրելքն վերագոյն Արարատոյ 'ի լեառն որ կոչի Փոտեսիան առ գետոյն մերձ 'ի վանքն որ կոչի սրբոյն Թէոդորոսի ։ Մ՝եռածերն, և աշակերտան արարեալ աղօթս Թադէոսի զնա ։ Նա յետ սակաւ ժամանակի եկեալ յաշխարհ եգիտ զոմն որ գործէր զերկիր և ասէ ցնա . արա սէր, եղբայրդ, և առ ընդ քեզ բրիչ և հեծանոց և եկ ընդ իս ։ Եւ յորժամ եկին 'ի լեառն, եցոյց անապատաւորն վաստա-

և ոմանք հաց և ոմանք աղբ ։ Իսկ նորա եւս զղջա, զարմանալով և աղաչելով զնա ասաւնձին յայտնել զայն նմա թէ մրզեա զմի ունէին կերակուրք եդեալ առաջի ամենեցեան, իսկ յուտելն այնպէս բաժանէին ։ Եւ եկն առ նա ձայն 'ի վերուստ որ ասէր . որք զմեղր ուտեն նոքա են՝ որք սիրով և երկիւղիւ և զղջմաւութեամբ նստին 'ի սեղանն և աղօթեն միշտ . և եղանէ աղօթք նոցա իբրև զխունկ անոյշ առաջի Այ . իսկ որք հաց ուտեն նոքա են՝ որք գոհանան զաստուծոյ պարգևացն Այ . իսկ որք զաղբ ուտեն նոքա են՝ որք տրտնջեն յուտելն և ասեն . այս ինչ բարի է կերակուրս՝ որ առիթոյ էր այժմ և ոչ է, և այս ինչ խենէշ է և ոչ է կերակուր մարդոյ զոր եդեալ է առաջի մեր ։ Վասն այսորիկ պղտորացարուք և մի տրտնջեսջուք վասն կերակրոյ և մի վասն ամենայնի ինչ . և զի ոչ է պարտ մտածել զայսպիսիս վասն պարզութեան կերակրոյ, այլ գոհանալ զնէ . և ոչ միայն գոհանալ, այլ և անպարտան եւս հաստատել զմիջն մարդկան կերակրոյ՝ որ է ատուած հաց հոգևորին . այլ և զառաքելոյն ասնել որ ասէ, եթէ ուտէք և եթէ ըմպէք, զինչ և առնէք, 'ի փառս Այ արարէք ։

։ Երկուք ոմանք պաշտեալք յաշխարհէ ընտրեալքն վերոյ Արարատոյ 'ի լեառն որ կոչի Փոտեսիան առ գետոյն մերձ 'ի վանքն որ կոչի սրբոյն Թէոդորոսի՝ ծերն առաջ ընդ աշակերտին իւրոյ սրբոյ ։ Եւ եղէ մեռանել ծերոյն և գնալ առ որ անձկացեալն էր . և աշակերտան արարեալ աղօթս համեղերձ պատարագաւ Թադէոսի զնա ։ Իսկ յետ սակաւ ժամանակի ծանեաւ աշակերտան զխորհուրդն իւր 'ի ձեռն հրեշտակի Այ առ հանգերձեալ փառսն . վասն այսորիկ եկեալ մերձ 'ի շէնս եգիտ անդ զոմն որ գործէր զերկիր և ասէ ցնա . արա սէր, եղբայր, և առ բրիչ և հեծանոց և եկ ընդ իս ։ Եւ արարն այնպէս զհրամայեալսն 'ի նմանէ ։ Եւ յորժամ եկին 'ի լեառն, եցոյց անապատաւորն եղբօրն զգերեզմա-

կուսոյին զգերեզման ծերոյն և ասէ․ բրեա յայսմ տեղւոջ, եղբայր։ Եւ մինչ բրէր, ինքն մատեաւ յաղօթել, և յետ կատարման աղօթիցն ասէ ցաշխատաւորն․ աղօթս արա վասն իմ, եղբայր։ Եւ համբուրեալ զնա՝ առժամայն ետ զանձն իւր 'ի վերայ ծերոյն և աւանդեաց զհոգին 'ի ձեռս տեառն։ Եւ աշխարհականն տեսեալ զայս փառաւորեաց զԱծ, և զգերեզմանն ծածկեալ գնաց 'ի տուն իւր։ Եւ իբրև էջ քարընկեց մի 'ի գերեզմանէն, ասէ առ ինքն․ վատ արարի, զի ոչ առի օրհնութիւն 'ի սրբոյն։ Դարձաւ և ոչ կարաց կալ 'ի վերայ գերեզմանացն։

ՆՈՅՆ՝ ասենք վասն սրբոյ Մարկեղիու 'ի Թեբայիդ՝ եթէ յորժամ կամէր ելանել յաւուր կիրակէի 'ի ժողովս, պատրաստէր զինքն և բան ինչ առնոյր 'ի գրոց և խոկայր յայն մինչև երթայր յեկեղեցին, և շրթունքն նորա ոչ շարժէին, զի մի ոք լուիցէ 'ի նմանէ։ Եւ յորժամ կանգնէր 'ի ժողովն, կուրծքն իւր թանայր յարտասուացն․ և ասէր՝ եթէ յորժամ զժողովս կատարեմք, տեսանեմ զամենայն եկեղեցին իբրև զհուր․ և յորժամ արձակէր եկեղեցին, դարձեալ գնայր հուրն։

կուսոր սրբոյ ծերոյն զգերեզմանն և ասէ․ բրեա յայսմ տեղւոջ, եղբայր։ Եւ մինչ բրէր նա, ինքն մատեաւ յաղօթել. և յետ կատարման աղօթիցն ասէ ցաշխատաւորն․ աղօթս արա վասն իմ, եղբայր։ Եւ համբուրեալ զնա՝ առժամայն ետ զանձն իւր 'ի վերայ ծերոյն և աւանդեաց զհոգին իւր տեառն։ Իսկ աշխարհականն տեսեալ զայս, յահի եղեալ փառաւոր առնէր զԱծ զի այնպէս ծառայք ունի 'ի ծածուկ անխափար․ և արտասուօք զգերեզմանն ծածկեաց և գնայր 'ի տուն իւր։ Իբրև էջ 'ի լեռնէն, քարընկէց մի միայն հեռացեալ 'ի գերեզմանէն, զղջացեալ զանձն էառ և ասէր առ ինքն․ զինչ արարեր, ով մարդ, զի այնպիսի սրբոյն արժանացար պատահել՝ և ոչ առեր օրհնութիւն ինչ 'ի նմանէ, այլ դարձայց և 'ի սուրբ գերեզմանէ նորա առից օրհնութիւն և այնպէս գնացից։ Եւ դարձաւ անդրէն վաղվաղակի, և յուզեալ ոչ կարաց կալ 'ի վերայ գերեզմանացն. և շրջէր խնդրելով այսր անդր և ոչ կարաց գտանել, և հիացեալ լայր և ասէր․ ով սուրբք Այ, ընդէր ծածկեցայք յինէն 'ի մեղաւորէս։ Եւ այնպէս լալագին գնաց 'ի տուն իւր և պատմէր ամենեցուն։

։ Ասէին վասն հօրն Մարկելէ Թեբայեցւոյ՝ եթէ մինչ գնայր յեկեղեցին յաւուր կիրակէի յաղօթս, յառաջագոյն բանս ինչ 'ի սուրբ գրոց առնոյր 'ի բերան իւր և ասէր զայն բան մինչև գնայր յեկեղեցին, և յասել բանին զշրթունս իւր ոչ շարժէր թէ լուիցէ ոք։ Եւ մինչ կայր յաղօթս անմռունչ, թանայր արտասուօք զկուրծս իւր․ և ասէր աշակերտացն՝ եթէ յորժամ սկսանի եկեղեցին յաղօթս, տեսանեմ զամենայն եկեղեցին լեալ իբրև զհուր բորբոքեալ, և իբրև կատարի աղօթքն՝ անյայտ լինի հուրն այն։

ԱՍԷՐ աբբայ Յոհաննէս որ աքսորեցաւ 'ի Մարկիանոսէ՝ եթէ երբեմն գնացաք 'ի Սիւրիա առ աբբայն Պիմէն և կամէաք հարցանել վասն խստութե սրտից : Իսկ ծերն ոչ գիտէր հելլենացի և ոչ թարգման գտաք : Իսկ յորժամ ետես զմեզ ծերն տրտմեալս, սկսաւ բարբառել հելլենացի խօսիւք այսպէս . բնութի ջրոյ կակուղ է, բայց 'ի կաթել կաթլոցն՝ զքարինս խստագոյնս և ըզվէմս ծակէն . այսպէս և սիրտք մեր խստացեալ յախտից, սակայն 'ի կաթել ա՞ծային բանից խիտ ընդ խիտ 'ի նոսա՝ ընդարձակին, և լուեալ զբանս սուրբս՝ բանին երկիւղել յա՞յ . և այսր աղագաւ որպէս փափագէ եղջերու յաղբիւրս ջուրց, փափագեն անձինք մեր առ ա՞ծ . զի որպէս եղջերուք յանապատի հարեալ 'ի սողնոց յարձակին ջերմացեալք 'ի վերայ աղբերաց՝ ըմպեն և զովանան, նոյնպէս և մեք միայնակեացքս, որք յանապատի նստեալ եմք՝ խոցոտիմք յօրդւոց չար դիւացն, և փափագեմք յաւուրս շաբաթուն գալ յաւուր կիրակէի յեկեղեցին որպէս 'ի վերայ աղբերաց, ուր և ըմպեալ 'ի մարմնոյ և յարենէ տեառն մերոյ Յ՞սի Ք՞սի սրբիմք 'ի դառնութէ՝ չարին և զմայլեալ զովանամք :

ԱՍԷՐ ամն միայնակեաց յանապատին՝ մեծ ըստ ա՞յ, ազգաւ կապադովկեցի, անուն նորա Լէոն . վասն որոյ բազում պատմեցին մեզ, և՝ 'ի բազմապատիկ փորձանաց պատմութե անա այսորիկ մեծամեծս օգտեցաք, և ես 'ի խոնարհութէն 'ի լռութեանէն յանտրտցուածութէն և 'ի սիրոյն զոր ունէր յա՞մի : Ասէր մեզ հանապազ ծերս այս ժուժկալ . հաւատացէք ինձ, որդեակք, թագաւորեմ : Իսկ մեք ասեմք ցնա . հաւատա և մեզ, աբբայ Լէոն, 'ի կապադովկեցւոց ոչ ոք թագաւորեաց, անարգս կալ զմտածութի քո : Իսկ[2] նա յառաջախնդրով ասէր այսպէս՝ եթէ, որդեակք, թագաւորեմ : Յորժամ եկին ազգն Մազքթաց և զամենայն ազգն զայն յափշտակեցին՝ եկին յԱսիա և բազում կրօնա-

1 'ի դառնութէ չարին և զմայլեալ զովանամք : Այսպէս զումարեցաք զմեզ սուրբ հայրն Պիմէն . լեզու որ ոչ գիտէր և ուսեալ ըզնա չէր . խօսեցաւ պարզ առանց կակազութե . և մեք օրհնեցաք 'ի նմանէ առատացեալ գնացաք :

2 Իսկ նա յառաջախնդրով ասէր . այսպէս է, որդեակք . թագաւորելոց եմ ես : Իսկ մեք զերկրաւոր թագաւորութիւնս իմանայաք . իսկ նա հոգեւոյն տեսութի իմացեալ կանխաւ ասէր մեզ թագաւորելոց.

ւորս սպանելն եւ զաւազունս գերեցին. զոմանս առին 'ի փարախէ սրբոյն Յովհաննու՝ որ էր ընթերցող մեծի եկեղեցւոյն Կոստանդնուպօլսի. առին եւ զաբբայն Եւստաթէոս զհռովմայեցին եւ զաբբայն Թէոդորոս, եւ էին երեքեան տկարացեալք: Եւ մինչդեռ տանէին, ասէ աբբայն Յովհաննէս ցգերեվարսն. ածէք զիս 'ի քաղաքն, եւ ես արարից զի տացէ ձեզ եպիսկոպոսն քսան եւ չորս դահեկանս՝: Եւ առ զնա մի 'ի բարբարոսացն եւ եբեր մերձ 'ի քաղաքն: Եւ գնաց աբբայն Յովհաննէս, եգիտ զեպիսկոպոսն. գտաւ անդ եւ աբբայն Լեոնդիոս՝ որ եկեալ էր 'ի քաղաքն, եւ այլք ոմանք 'ի հարցն՝ որք չէին ըմբռնեալք: Եւ աղաչէր աբբայն Յովհաննէս զեպիսկոպոսն՝ տալ դահեկանս եւ առնուլ զնոսա: Իսկ եպիսկոպոսին՝ ոչ գտաւ, բայց միայն ութ դահեկանս. եւ 'ի տալ զայն ցբարբարոսն, ոչ կամեցաւ առնուլ, այլ ասէ. կամ տուք զսահմանեալ քսան եւ չորս դահեկանսն եւ կամ տուք զկրօնաւորն: Եւ ձանձրացեալք որք էին 'ի քաղաքն՝ առին զաբբայն Յովհաննէս, ետուն ցբարբարոսն, որ լայր եւ աշխարէր 'ի գնալն. եւ տարան զնոսա բարբարոսքն 'ի տաղաւարն իւրեանց: Իսկ յետ երից աւուրց էառ աբբայն Լեոնդ զութ դահեկանսն, եւ գնաց 'ի տաղաւար բարբարոսացն, աղաչէր եւ ասէր. առէք զայս դահեկանքս եւ արձակեցէք զհիւանդոտսդ, զի ոչ ինչ կարեն գործել ձեզ, եւ ես որ առողջս եմ, ծառայեմ ձեզ: Եւ առին բարբարոսքն եւ արձակեցին՝ զերիս հարսն որ ըմբռնեալ էին: Եւ մինչդեռ գնայր աբբայն Լեոնդ

եմ զայն որում ամենայն սրտանեօքն ըղձամ: Իսկ յօրինակ եկլին ասացն Մոսքայ... ; դահեկանս ոսկւոյ: Քանզի զայն պահանջէին բարբարոսքն, որպէս զի ոչ գտեալ նոցա զայնքան ոսկին՝ յաղանցեն զնոսա որպէս թէ պաշտօն մատուցանել այլ. եւ լաւ համարէին զպահանանելն զնոսա, քան առնուլ ինչ 'ի նոցանէ. եւ զի բռնացեալք էին յայնմ ժամանակի բարբարոսքն եւ ոչ ունէին երկիւղ: Արդ առեալ զնա մի 'ի բարբարոսացն... ; Եւ մի ձանձրոյթ առնէք ինձ՝ զի մեռան ինձ ընկերքն իմ: Եւ զի սրտաբեկ քաղաքին էին եւ հեռաւորյն, եւ երկնչէին եւ 'ի բարբարոսաց, եւ ոչ թողլ տայր բարբարոսն գտանել 'ի քաղաքն եւ գտանել զքսան եւ չորս դահեկանն եւ տալ, այլ զի շատ առաջնորդք գոլով նորա առեալ զաբբայն Յոհաննէս գնաց: Եւ լայր եւ աշխարէր աբբայն Յոհաննէս 'ի գնալն, ոչ վասն իւր ինչ, այլ վասն աբբայն Եւստաթեայ եւ Թէոդորոսի: Իսկ եպիսկոպոսն եւ որք ընդ նմայն էին կական բարձեալ լալով գործան անդրէն 'ի քաղաքն: Իսկ աբբայն Ղեոնդիոս էառ զութ դահեկանն զայն եւ հետամուտ եղեալ ընթացաւ զհետ բարբարոսին... ; արձակեցին զերիս հարսն որք ըմբռնեալք էին: Իսկ

ընդ ումեմն 'ի նոցանէ 'ի սպասաւորութեն, գլխատեաց զնա. և կատարեցաւ 'ի նմանէ գրեալն՝ եթէ մեծ քան զամենայն սէր է զանձն դնել 'ի վերայ բարեկամի իւրոյ: Այլ մեք գիտացաք եթէ թագաւորել ունէր, որ և նոյն ինքն թագաւորեաց՝ որ եդ զանձն 'ի վերայ բարեկամին:

ԱՍԱՑ մեզ աբբայն Յովսէփոս քահանայն Հռայիթու՝ եթէ անցեալ երբեմն դէն ընդ սենեակ ծերոյ 'ի զգեստ կրօնաւորի՝ բախէր զդուրսն. երաց ծերն և ասէ՝ աղօթեա: Այլ դէն ասէ. այժմ և միշտ և յաւիտեանս յաւիտենից: Կրկնեալ ասէ ծերն՝ աղօթեա: Այլ նա զնոյն բան կրկնեաց: Յայնժամ ասէ ծերն. այսպէս աղօթեա, փառք Հօր և Որդւոյ և Հոգւոյն սրբոյ, այժմ և միշտ և յաւիտեանս յաւիտենից: Այլ առժամայն դէն իբրև 'ի հրոյ փախուցեալ աներևոյթ եղև:

ԳՆԱՑԱՔ առ աբբայ Զոսիմոս կիլիկեցին 'ի Սինայ, և էր ինքն ծերն թողեալ զեպիսկոպոսութիւնն, եկեալ բնակէր 'ի սենեականն մեծ վարուք և գեղեցիկ գործով: Պատմեաց մեզ և ասէ՝ թէ յորժամ էի մանուկ՝ ելի 'ի լեռնէն Սինայ և գնացի յայր մի, և անդ ծեր՝ սեբենի կողոբ զգեցեալ: Այլ յորժամ ետես զիս յառաջ քան զողջունելն ասէ. վասն էր եկիր այսր, Զոսիմէ. ոչ կարես աստ նստել: Եդի ծունր և ասեմ. արա սէր, աբբայ, և ասա՝ ուստի ճանաչես զիս: Այլ նա ասէ. յառաջ երկու աւուրբք երևեցաւ ինձ այր և ասէ՝ եթէ ահա գայ մերձ առ քեզ կրօնաւոր մի՝ անուն Զոսիմէ, մի թողուր տալ նմա բնակել աստ, կամիմ 'ի նա զեկեղեցին Բաբելոնի որ յԵգիպտոս՝ հաւատալ: Այլ գնացեալ յինէն իբրև քարընկէց մի և արար աղօթս իբրև երկու պահս լռութեն: Եկն առ իս և համբուրեաց

Հայրքն երեքեան ասէին յաբբայն Լեւոն. ոչ գնասցես և մեք, զի զավասն մեր մտանէին ես: Ասէ ցնոսա աբբայն Լեւոն. գնացէք, եղբարք, զի ասեմ ոչ եթէ մտուցանել կարեն զիս, այլ թագաւորեցուցանել: Իսկ հայրքն ոչ իմացան զասացեալն, այլ համարեցան թէ փախուստ ընկերեալ ասացեալ է 'ի նոցանէ. և այնպէս գնացին առաջի 'ի ձեռն աբբայ Ղեւոնդիոսի. և աղօթէին վասն նորա, զի և նա ապրեսցի 'ի ձեռաց անօրինաց այնոցիկ: Իսկ մինչդեռ գնային աբբայն Լեւոնդ ընդ ումեմն 'ի նոցանէ 'ի սպասաւորութիւն, անդ գլխատեաց զնա բարբարոսն: Այսպէս նահատակեցաւ աբբայն Լեւոնդ. և կատարեցաւ նախատեսութեն նորա որ եւ զանձն իւր վասն եղբարցն և թագաւորեաց միայն՝ որ մեծ է քան զամենայն սէր և քան զամենայն մեծութիւն զանձն դնել 'ի վերայ բարեկամի իւրոյ:

զձեռնկատ իմ և ասէ. կեցցես, որդեակ, բարեաւ եկիր. Ահա եբեր զքեզ այսր, զի զմարմին իմ ամփոփեսցես: Եւ ասեմ. քանի՞ ամս ունիս աստ, աբբայ: Եւ նա ասէ. քառասուն և եօթն այժմ կատարեցի 'ի դմա, որդեակ: Եւ երեւեցաւ պատկեր նորա իբրև զհուր, և ասէ ցիս. խաղաղութիւն ընդ քեզ, որդեակ, և աղօթեա վասն իմ: Եւ զայս ասացեալ եդ զանձն իւր և հանգեաւ ծառայն այ. և ես բրեցի և ամփոփեցի զնա, և յետ երկուց աւուրց դարձայ 'ի տեղւոյն՝ փառաւորելով զած:

ԳՆԱՑԱՔ՝ 'ի վանս նեղքինեաց 'ի սուրբն Յորդանան ես և եղբայրն Սոփրոնիոս: Եւ պատմեաց մեզ աբբայն՝ Նիկողայոս քահանայ նորին վանիցն՝ եթէ է յաշխարհին իմ վանք մի կուսանաց, յորում են անձինք քառասունք: Ի նոյն վանսն խորհուրդ առին հինգ կուսանք փախչել 'ի գիշերի 'ի վանիցն և անկանել իւրեանց արս: Եւ միաբանեալ ամենեքեան նստեալ կային՝ անդէն այսահարեցան և ոչ ելին 'ի վանիցն, այլ գոհանային զայ խոստովանեալ զմեղս իւրեանց և ասէին. գոհանամք զտէրն այ՝ որ եբեր զմեծ խրատս զայս 'ի վերայ մեր, զի մի անձինք մեր կորիցեն:

ԳՆԱՑԱՔ 'ի Թեբայիդա և խոսէաք 'ի Նիկոպօլիս քաղաքին ընդ սոփեստին Փիլամմոնի վասն օգտակար ճառքին: Եւ պատմեաց մեզ և ասէ. կայր աւազակ ոմն յԱրսինոյ քաղաքին՝ անուն նորա Դաւիթ. զբազումս մերկացոյց, զբազումս եսպան և ամենեւին բազում չարիս գործեաց, որպէս ասել թէ այլ ոք չէր արարեալ: Յերբեմն ժամու 'ի լերինն յորժամ էր յաւազակելն՝ ունէր առաւել քան զերեսուն արս. եկն առ ինքն զղջումն սրտի 'ի վերայ այնորիկ զոր գործեացն, և թողեալ զորս ընդ իւր՝ գնաց 'ի վանս, և 'ի բախելն զդրունսն՝ ել դռնապանն և ասէ ցնա. զի՞նչ խնդրես աստ, աւազակապետ: Ասէ ցնա. միայնակեաց կամիմ լինել: Եւ եկն դռնա-

: Վանք մի էր 'ի Նկէփիա կանանց, յորում բնակեալ էին քառասուն կուսանք Հզօրուտոդք. իսկ 'ի նոցանէ հինգ կուսանք խորհեցան ելանել զաղտ 'ի վանացն 'ի գիշերի և գնալ, զի տրփացեն այր: Իսկ 'ի միում գիշերի յորում ամենեքեան 'ի քուն էին, անկեալ զհանդերձս իւրեանց կամեցան գաղտ ելանել, և հնդեքեան դիւահարեցան: Իսկ այն եղև, ոչ ելին 'ի վանացն, այլ գոհանալով զայ խոստովանէին առնելով. գոհանամք զայ՝ որ խրատելով խրատեաց զմեզ, բայց 'ի մահ ոչ մատնեաց:

սպանման պատմեաց աբբային վասն նորա։ Գնաց աբբայն և տեսանէր զնա զի ահա ծերացեալ էր և ասէ ցնա. ոչ կարես աստ լինել, զի բազում վաստակս ունիս եղբարքըս, և հսկումն սոցա մեծ է, և քո անընդել գոլով կանոնաց վանաց՝ ընդելանիլ ոչ կարես։ Եւ նա ասէ. այո, արա ինձ զայս՝ ընդունել զիս, և ես զգուշանամ ամենայնի։ Եւ աբբայն ասէ. ոչ առնես։ Յայնժամ ասէ. գիտեա զի ես եմ Դաւիթ աւազակապետն, և վասն այսորիկ եկի այսր՝ զի լացից 'ի վերայ մեղաց իմոց. Եթէ ոչ կամիցիս ընդունել զիս, երդմնեցո զիս և ես կատարեմ. ապա թէ ոչ՝ երդնում յայն որ յերկինսն է, զի երթայց յառաջին գործն իմ և բերեմ զորս էին ընդ իս, և զամենեսեան զձեզ սպանանեմ և կործանեմ զվանս ձեր։ Եւ զայս լուեալ աբբայն՝ ընկալաւ զնա 'ի ներքս և խուզեաց և ետ նմին զսուրբ սքեմն։ Եւ նա սկսեալ 'ի ջանս և 'ի վարս, 'ի խոնարհութի և յանձնկզրութի, և հանդուցանէր զամենեսեան, և քան զբազումս յառաջեաց։ Եւ բնատելով նորա երբեմն 'ի սենեակն՝ եկաց առաջի նորա հրեշտակ տեառն և ասէ ցնա. Դաւիթ Դաւիթ, եթող Ած զամենայն անօրէնութիւնս քո, և կարող ես այսուհետև նշանս գործել։ Եւ ասէ ցհրեշտակն. ոչ կարեմ հաւատալ քեզ, զի մեղք իմ ծանրագոյն էին զորս սատացեալ էի քան զաւազ ծովու, և արդ թողութիւն արար ինձ Ած յայս սակաւ ժամանակս։ Եւ ասէ հրեշտակն. քահանայն Ովքարիոս ոչ հաւատաց ինձ վասն որդւոյ իւրոյ, և ոչ խնայեցի 'ի նա, այլ 'ի խրատ իւր կապեցի զլեզու նորա. նոյնպէս և դու մի անհաւատ լինիցիս բանից իմոց, ապա թէ ոչ՝ ոչ անխայեմ 'ի քեզ. վասն որոյ ոչ խօսեսցիս ամենեւին։ Եւ աբբայն Դաւիթ ծունր ածեալ նմա ասէ. յորժամ յաշխարհ էի՝ զանպատշաճս առնէի, և արեանց հեղմունս առնելով խօսէի. իսկ այժմ 'ի ծառայելս Այ օրհնութիւն նմա մատուցանեմ՝ եթէ զլեզու իմ արգելուս 'ի խօսելոյ։ Եւ ասէ հրեշտակն. կացցես յօրինաւոր խօսս, և 'ի դատարկն ամենեւին 'ի լռութե։ Եւ եղև այնպէս։ Բազում նշանս արար նովաւ Ած. և սաղմոսէր զսաղմոսերգութիւն, և այլ ումեք բանի մեծի և կամ փոքու ոչ կարէր պատասխանել։ Եւ նա պատմեաց մեզ զայս և ասէր՝ թէ բազում անգամ տեսի զնա և փառաւորեցի զԱծ։

ՊԱՏՄԵԱՑ մեզ աբբայն Պաւղոս հայր վանիցն աբբայ Ակեռմիխիու՝ թէ ասաց ոմն ծեր ժուժկալ, եթէ երբեմն նստէի 'ի սենեակին իմ և տունս ասէի շարականաց՝ գործելով զձեռագործն. և ահա եկն 'ի պատուհանն իմ մանուկ մի, որ ունէր վերարկու սարակինոսի ըստանձնեալ. և կացեալ առաջի իմ սկսաւ խաղալ և տունս ասել, և ասէ ցիս. ծեր, վայելչապէս խաղամ: Իսկ ես ոչ ինչ ետու պատասխանի: Եւ դարձեալ ասէ. հաճի՞ս 'ի խաղս: Եւ յոչ խօսելն իմ, ասէ. զի՞նչ կարծես, չար ծեր, եթէ մեծ ինչ գործես. ասեմ քեզ, եթէ 'ի վաթսուն և հինգ և վաթսուն և եօթն խաբեցար: Յայնժամ յարեայ և եդի ծունր մի, և առժամայն աներեւոյթ եղև:

ԱՍԷՐ աբբայ Աղեքսանդրոս յեղեգնուտէն՝ եթէ էի երբեմն ես առ աբբայն Պաւղոս եղբարցն. նստեալ մեր 'ի սենեակի նորա՝ եկն ահա ոմն բախեաց զդուրսն, և յարեաւ ծերն և եբաց նմա և մտոյց հաց թրմեալ առաջի նորա, որով կերակրէր: Ես մտածէի եթէ օտար է. և խոնարհեցայ 'ի պատուհանէն և ահա առիւծ էր, և ասեմ ցծերն. ընդէ՞ր, կրօնաւոր, ետուր դմա ուտել: Պատմեաց ինձ զպատճառն և ասէ. խրատեցի զդա մի վնասել մարդոյ և մի անասնոյ, այլ գալ առ իս 'ի կերակրել. և ահա երեք ամիսք են որ գայ առ իս երկիցս յաւուրն և ընդունի զկերակուրն: Եւ յետ աւուրս աւուրց դարձեալ գնացի առ նա գնել 'ի նմանէ անօթս և ասացի. բարի ծեր, ո՞րպէս կայ առիւծն: Եւ ասէ. չարաւ, յանցեալ օրն եկն առ իս կերակրել, և տեսի զբերանն որ լի էր արեամբ, և ասացի ցնա. ահա ոչ լուար ինձ և կերար մարդիկն, գնա աստի, ահա այլ ոչ տաց քեզ կերակուր: Եւ նա ոչ կամէր գնալ: Յայնժամ առի չուան, երեքկնեցի և հարի զնա երիցս, և այնպէս գնաց:

ԱԲԲԱՅ Դանիէլ սկիւթացին 'ի մանկութեան իւրում բնակէր 'ի Սկիւթ: Յարձակեցան բարբարոսքն և գերեցին զնա. և 'ի գնալն նորա ընդ նոսա, ոմն քրիստոսասէր նաւաստեա փրկեաց զնա յայնմ բարբարոսացն: Եւ դարձեալ յետ երկուց ամաց եկին և առին զնա. մնաց ընդ նոսա ամիս վեց, և փախեաւ, և յետոյ երիցս արձակեցան բարբարոսքն և տարան զնա: Ոմն բարբարոս 'ի գերողացն նստեալ կայր առ ջրովն, և առ ծերն քար և եհար զայլազգին և սկսաւ վախճանել 'ի նորին քա-

րէն ։ Մորջացաւ ծերն և եղև փախստական. եկն յԱ-
ղեքսանդրիա, անկաւ առաջի եպիսկոպոսին Տիմոթէի.
և արքեպիսկոպոսն իմացեալ զգործն՝ ասէ ցծերն. որ ա-
զատեաց զքեզ 'ի ձեռաց նոցա, սա ինքն ազատէ զքեզ 'ի
մեղաց յայսցանէ. զի սպանումն ոչ արարեր մարդոյ, այլ
գազանի ։ Նաւեալ ծերն գնաց 'ի Հռոմ և զգուշութբ պաշ-
տեաց զամենայն պապուն Հռոմայ ։ Եւ զայս բան ասաց
և նա զոր լուաւ 'ի պապէն Աղեքսանդրու ։ Եւ գնաց և 'ի
Կոստանդնուպօլիս և յԵրուսաղէմ և յԱնտիոք, ամ-
դեալ ամենեցունց, և զնոյն պատասխանի լուեալ յա-
մենեցունց յարքեպիսկոպոսացն ։ Դարձեալ գնաց յԱ-
ղեքսանդրիա և ասէ առ ինքն. Դանիէլ մարդասպան
սպանցի ։ Եւ գնացեալ յապարանս դատաւորին եա զան-
ձրն իւր 'ի դահճիձն, ասացեալ ցնոսա. ընդ ոմն մախա-
ցայ և տիրեալ 'ի չարէն՝ հարի զնա քարիւ և սպանի.
ապաշեմ զի մատնեցայց իշխանին և մեռայց փոխանակ
սպանութեանն զոր գործեցի, որպէս զի բարձցի իմ հան-
դերձեալ դատապարտութիւն ։ Տուեալ 'ի նմանէ դահ-
ճին եդ զնա 'ի բանդ զերեսուն օր, և ապա ազդեաց
իշխանին. և իշխանն բերեալ զնա առաջի, ուսաւ զամե-
նայնն որպէս գործեաց ճշմարտութեամբ ։ Եւ զարմա-
ցեալ ընդ պատասխանն ծերոյն՝ արձակեաց զնա և ասէ.
գնա և աղօթեա վասն իմ, աբբայ, եթէ եօթն այլ եւս
սպանեալ 'ի նոցանէ ։ Եւ ծերն ասէ ցնա. յուսամ 'ի
մարդասիրութիւն այ, ոչ երբէք պատասխանի պահան-
ջել յինէն բարերարութեան նորին վասն այսր սպանու-
թեան. այսուհետև տամ զձեռն իմ 'ի Քս զամ ա-
ւուրս կենաց իմոց, դատել զիս 'ի ձեռն ումեմն անդա-
մալուծի փոխանակ սպանութեան զոր գործեցի ։ Եւ առ
ծերն զմի անդամալոյծ և ծառայեաց զնա, մինչև կա-
տարեաց զաւուրս կենաց իւրոց. և ամենեքեան որ 'ի
Սկիւթ էին, լսէին եթէ ծերն ունի զգթացեալն. և
ոչ ոք կարէր տեսանել զպատուհեր անդամալուծին, բայց
միայն ծերն ։ Ի միում յաւուրց ըստ տեսչութեան այ շար-
ժեաց ծերն զգանձգանակն զայլ աշակերտացն և վասն պաշ-
տամանն իւրեք ասել պատասխանի ։ Եղաց և զդուռն զաւ-
թին, և ժամ անցեալ մնացաւ զհարկանել զանձգանակն.
բարձեալ զանդամալոյծն, եհան 'ի ներքնաթի արևուն
և շիջէր զնովաւ, քանզի էր լուծեալ 'ի բազում միջոցաց ։

Սրբին աշակերտացն յետ փոխման նոցա, և կացեալ յետոյ՝ ամենայնիւր զգործն. մանաւանդ մխիթարեալ ծերոյն խրատ՝ կերակրէր զանդամալոյծ եղբայրն, քանզի ոչ ունէր ձեռս և ոչ կարէր ընկնել զկերակուրն իւր, զոր տատանիկ էր նեխեալ, և ծերն զկերակուր նորա մանրէր ձեռամբն և դնէր 'ի բերանն իւր : Տեսեալ աշակերտին զանքանչելի գործն՝ յոյժ զարմացեալ փառաւորէր զԱծ, որ շնորհէր այսպիսի ժուժկալութիւն ծերոյն՝ որով տայր ծառայութիւն անդամալուծին :

Այր ոմն ծեր բնակեալ 'ի վանս ասացեալ Եւստորգիսու, անուանեալ նորա Յովհաննէս : Սա կանխեաց աշակերտական Եղեսատայեան Եղիա հայր կարգել վանիցն, և նա ոչ հաճեցեալ առնէ. եւ 'ի Սինեա լեռանն ընթանամ, շնորհեա ինձ աղօթս : Եւ եղբարհայրութեան բռնադատեալ և ոչ կարացեալ արգելուլ զծերն, գնաց : Հրաժարեալ նախ միաբան համբուրակցութեամբ ամենեցուն, և այսպէս ազդեցեալ գնաց Յանդուրդարահամերձ 'ի Սինեա լերանն : Իսկ և զաշակերտս իւր, և անցեալ ընդ Յորդանան գետ՝ զօրով ծերն 'ի ջերմութիւն. և զի ոչ կարէր գնալ, գտաք անդ այր մի փոքրիկ և անդր հանգեաք, քանզի ոչ կարէր շարժել 'ի տեղւոջն. տարաւ անդ երիս աւուրս : Իսկ անկանէր ծերն յանուրջս՝ որ ասէր ցնաքրն. Ասա, ծեր, ուր կամիս գնալ : Իսկ ասէ. 'ի լեառն Սինա : Ո՞վ, ասաց՝ զգուշ, մի երթիցես : Իսկ յորժամ ոչ կարաց հաւանեցուցանել, գնաց 'ի նմանէ, և ջերմն եւս սաստկացաւ 'ի վերայ ծերոյն : Իսկ դարձեալ 'ի միւս այլ գիշերին նոյն տեսիլ այսպէս զգեստիւ կացեալ առ նմա ասէ. Ե՞ր կամիս աշխատել, բարի ծեր, լուր ինձ և մի ամենեւին գնասցես : Ասէ ցնա ծերն. Ո՞վ դու ես. Ասէ ցնա որ երեւեցայն. Ես եմ Յովհաննէս Մկրտչին. և արդ ասեմ քեզ, մի ամենեւին գնար աստի, զի այրդ այդ փոքր աւելի է քան զլեառն Սինեա, զի աստ բազում անգամ մտեալ էր Յս. Քս երթալ տեսանել զիս. արար ինձ բանս, զի այդր բնակեսցես և տացի քեզ կեանք. Իսկ ծերն վաղվաղակի ընկալաւ, և եւս նմա բանն մնալ 'ի յայրին. և առժամայն ողջացեալ եկաց 'ի նմին զամենայն կեանս իւր : Իսկ արար զայրն եկեղեցի, և ժողովեաց անդ եղբարս. այն է տեղին՝ որ կոչի Սապսափաս :

Ա՛ՅԼ ամն ծեր կայր յայնժամ տեղւոջ 'ի Սափսափաս յայր,

և այնպիսի վարս առաջնոյ՝ մինչև առիւծք գային առ նա, և ընդունէր զնոսա և 'ի գոգ իւր լնոյր նոցա կերակուր ։

ՊՕՆԱՑԱՔ՝ 'ի փառաւոր որդւոց հօրն մերոյ Մակարի առ աբբայ Աթանասիոս, և պատմեաց մեզ ծերն և ասէ՝ եթէ յորժամ էի ես 'ի միաբանակեացսն 'ի Պենթուկլա, էր անդ Կոնոն անուն 'ի Կիլիկիոյ ծնեալ, քահանայ կատեխիստեսի՝ այսինքն մկրտութեան. զի որպէս մեծի այնպիսի ծերոյն հրամայեցին կատարել զմկրտութիւն ։ Նա օծանէր և մկրտէր զամենեսեան որք գային 'ի հաւատ. և յօծանել կանանցն գայթակղէր, ուստի խորհեցաւ զորոշիլն 'ի վանիցն ։ Եւ երևեալ նմա սուրբն Յովհաննէս մկրտիչ ասէ. համբերեա, և ես թեթևացուցանեմ 'ի քէն զմարտդ ։ Եւ պատահեաց աղջիկ մի պարսիկ գեղեցիկ գեղով գալ 'ի մկրտութիւն. և յայնպիսի գեղոյն խորշեալ քահանայն՝ ոչ կամեցեալ զնա օծանել՝ մերկ սուրբ իւղովն, և յապաղէր երկուս աւուրս ։ Յաւուր արքեպիսկոպոսն Պետրոս, և զարմացեալ ընդ գործն՝ կամեցաւ զնել սարկաւագուհի մի ընդ նմա. Իսկ քահանայն հրաժարէր և ասէր. ոչ կարեմ այլ յայսմ տեղւոջ հանդուրժել ։ Եւ մինչդեռ գնայր ընդ լեառնն, պատահեաց նմա սուրբ Յովհաննէս մկրտիչն և հեզ ձայնիւ ասէր. դարձիր դարձիր անդրէն 'ի վանս քո, և ես բառնից զմարտն 'ի քէն ։ Յայնժամ աբբայն Կոնոն ասէ ցնա զարմացմամբ. հաւատա ինձ զի ոչ կամիմ դառնալ, բազում անգամ ուխտեցեր և ոչ արարեր ։ Ըմբռնեալ զնա սուրբն Յովհաննէս նստոյց զնա ընդ իւր, և կնքեալ ներքոյ հանդերձին 'ի կուրծսն զնշան խաչին՝ ասէ. հաւատա ինձ, քահանայ, ախորժելի վարձս առնուլ քեզ 'ի

։ Քահանայն կիլիկեցի ծերն, Կոնոն կոչեցեալ, կայր 'ի վանս միաբանակեցաց, և հրամայեցին զեկեղեալն 'ի հաւատս մկրտել և օծանել. որ և յօծանելն զկանայս տկարանայր սակաւ մի և խորհէր փախչել ։ Եւ երևեալ սուրբ կարապետն՝ ասէ. մի գնար, և ես բառնամ զզթելն քո ։ Եւ եկաց ժամանակս ։ Եւ բերին աղջիկ զամենապարսիկ մկրտել. և 'ի տեսանելն զգեղեցկութիւն նորա երկեաւ 'ի տկարանալոյ, և երկուս աւուրս յամր թողեալ ոչ մկրտէր. այլ 'ի յասելն թէ ընդէր յամես, նա փախեաւ 'ի լեառն ։ Եւ երևեցաւ սուրբ մկրտիչն և ասէ հեզ ձայնիւ. ընդէ՞ր գնաս, մի երթար, և ես բառնամ զպատերազմդ ։ Իսկ նա զայրացմամբ ասէ. այլ ոչ լսեմ քեզ, զի ասես և ոչ առնես ։ Յայնժամ նստոյց զհայրն Կոնոն քահանայն սուրբ կարապետն առ իւր, կալեալ զհանդերձէ նորա հեզիկ, և արկեալ զձեռն խաչակնքեաց ղեկերան և ասէ. դարձիր և ոչ վտանգիս. ես կամիմ զի վարձս առցես յաղագս

մարմնոյն . և զի ոչ կարեմ՝ ահա բարձի 'ի քէն զմարտն , և մարտն ոչ անկցի 'ի գործոյս յայսմանէ ։ Այլ դարձեալ 'ի միաբանութեան յեղբարց աւուրն օծ և մկրտեաց զպատ-ուէկ կրեն , և ոչ ամենեքին զգայց թէ կրեն է . օծանէր և մկրտէր , և այլ ոչ շարժէր ցանկութիւն 'ի նմա . և այս-պէս կատարեցաւ խաղաղութեամբ ։

ՊԱՏՄԷՐ մեզ աբբայն Պ Լոնգինոս 'ի միաբանակե-ցաց սրբոյ հօրն մերոյ Թէոդոսիոս և ասէր՝ թէ յորժամ հրաժարեցի եկի և նստայ յայս փարախ , և ելեալ 'ի կերակէ մի գնացի յեկեղեցին առնուլ զաւրբ խորհուր-դըն , և տեսի հրեշտակ զի կայր ընդ աջմէ զենարանին՝ երկիւղ մեծ անկաւ 'ի վերայ իմ , և հրաժարեալ գնացի 'ի սենեակն իմ ։ Յայնժամ եկն առ իս ձայն որ ասէր՝ թէ 'ի ժամէս յայսմանէ սրբեցաւ ընծայարանս այս ։ Այլ ես հաւատացի նմա ։

ԱԲԲԱՅՆ Պօղիկրոնիոս՝ այս նոր փարախիս քահա-նայն պատմեաց մեզ և ասէր՝ եթէ նստէի ես երբեմն 'ի փարախին Պերգիոս որ 'ի Յորդանան . և տեսի անդ եղբայր մի , որ յանդգնէր և ոչ կատարէր զկարգս սրբոյ կերակրելոյն ։ Յետ ամսոյ հայէի զայն զուարթ յամենայն փոյթ և փափագող 'ի դաղարել , առ որ ասացի . այժմ բարի ես , եղբայր , հողացեալ զանձն քո ։ Այլ նա ասէ . տէր հայր , այժմ ունիմ մեռանել ։ Այլ յետ երից ա-ւուրց հանգեաւ ։

ԴԱՐՁԵԱԼ նոյն ինքն աբբայն Պօղիկրոնիոս պատմեաց մեզ և ասէ՝ եթէ 'ի նոյն ինքն 'ի փարախին Պերգիոս եղբայր մի մեռեալ , ասէ ցիս ատենադպիրն . արա սէր և եկ , զի զանօթս եղբօրս տարցուք 'ի խոհանոցն ։ Այլ յոր-ժամ զանօթս եղբօրն տանէաք 'ի խոհանոցն , տեսի զնա զի լայր , և ասեմ . զու , տէր աբբայ , ընդէ՞ր այդպէս լաս ։ Ասէ . զի այսօր զանօթս եղբօրն իմոյ բարձեալ ունիմ , և յետ երկուց աւուրց այլք զիմն ։ Որ և յետ երկուց աւուրց հանգեաւ ։

ասէր՝ վասն այնորիկ յաւէտ . որդ յայամհետն անպատերազմ գոլով զոր ոչ անկցի զայնպիսի մարտն ։ Եւ դարձաւ քահանայն զնանն 'ի մանին և մկրտեաց զպատուիրն , և ոչ ծանեաւ բնաւ թէ կրեն իցէ . նոյնպէս և զայլս . և հանգեաւ խաղաղութեամբ ։ Քանզի պատերազմ կատարեցան տրտակ իցէ , իսկ անկատարից վասնզ . բայց որք հաւատարիմ սրբութեամբ և նովին , առաջին պատուանն մերձեցուցեալ ։

ՊԱՏՄԵԱՑ մեզ զարմանալի աբբայն Պօղիքրոնիոս քա-հանայն՝ եթէ այր ոմն ծեր նստէր յայսմ փարախի աբ-բայ Պետրոսի, որ բազում անգամ գնայր դադարէր 'ի փարպարս Յորդանանու. և ուր գտանէր դադարս առե-ծուց, անդ նստէր։ Ի միում աւուրց եբեր երկու առե-ծակորիւնս թիկանցովն և եդ զնոսա յեկեղեցին և ա-սէ. եթէ պահէաք զպատուիրանս տեառն մերոյ Յիսուսի Քրիստոսի, սոքա ոչ ունէին երկեցուցանել զմեզ. բայց վասն մեղացն ծառայք եղաք։ Եւ օգտեալք յեղբարքն, գնաց 'ի յարկս իւր։

ԴԱՐՁԵԱԼ ասաց Պօղիքրոնիոս՝ թէ լուայ յաբբայ Կոստանդեայ, որ էր հայր վանից սուրբ Ա͞ծածնին Նո-րայ, թէ ոմն 'ի հարցն հանգեաւ 'ի Սկիւթոպօլիս ընդ եղ-բարսն որ յԱֆրիկոյ. առաք զնա և տարաք 'ի Պերգիսա թաղել։ Եւ յորժամ ելաք 'ի դուրս և գնացաք 'ի Սկի-ւթոպօլսոյ մինչև 'ի Պերգիսա, ոչ հեռացաւ աստղ մի՝ որ կայր 'ի վերայ մարմնոյն և երևէր 'ի ճանապարհորդելն մինչև 'ի տեղին, ուր եդաք զնա յերկիր։

ԱՅԼ ոմն ծեր նստէր 'ի փարախսն Պերգիսա, և էին յայնմ փարախի հարք մեծ վարուք առաքինի, որքան կա-մէին առնել զնա հայր։ Եւ ծերն աղաչէր և ասէր. Թո-ղութիւն արարէք, եղբարք, կամիմ զի լացից զմեղս իմ, չեմ բաւական հոգս տանել անձանց. այս փարախս մեծ հարցն է և ա͞ծազգեստից, իբրև զաբբայն Յոհաննէս և զՊօղիքրոնիոս և իբրև զԹէոդորոս սրբազնական և զԹէո-դոս և զՍաբայ, որք էին վանօրէից հարք։ Եւ նոքա ոչ դադարէին աղաչել զնա զամս աւուրս։ Եւ յորժամ ե-տես եթէ ամենեքեան բռնադատեն զինքն, ասէ ցնոսա. Թողէք ասէ ինձ մինչև յերիս աւուրս՝ զի աղօթս արա-րից, և զինչ կամք ա͞ծ՝ զայն առնիմ առնել։ Եւ էր ոմն ուրբաթ, և յաւուր կիրակէին հանգեաւ 'ի Ք͞ս։

ԱՅԼ ոմն անապատաւոր յայլում Յորդանանու՝ անուն Սահանոպաս. սա ինքն յաւուր միում եկն ընկել 'ի Յոր-դանանու, և եհար զնա եղէգն յատամն իւր և մնաց վէրն յատամն, և ոչ տանէր հոգս առ բժիշկսն, և ասէր առ ա-մենեսեան որ առ նա գային՝ եթէ քանիցս անգամ մարդ արատաւորի չարչարի, այնքան 'ի ներքոյ շնորհացն։ Եւ եկեալ աբբայ Սահանոպաս 'ի Պերգիսա յայրէն իւրմէ՝ ա-ռար անդ ամ մի։ Իսկ այլ ոմն անապատաւոր բնակէայ

յայգին նորա, որ և տեսանէր հրեշտակ մի 'ի վերայ ընծայարանն ունդանցն՝ զոր կանգնեալ էր ծերն և սրբեալ օրհնութեամբ։ Եւ ասէ անապատաւորն ցհրեշտակն. զի՞նչ գործես աստ։ Եւ ասէ. հրեշտակ տեառն եմ. և յորժամ օրհնեցաւ այս՝ ինձ հաւատացաւ։

ԵՐԲԵՄՆ Պետրոս քահանայն որդւոյ հօրն մերոյ Սաբայի պատմէր մեզ վասն ազգայինն որդւոյ և ասէր՝ եթէ յորժամ էր հայր փարախին որդւոյն Մակարայ և Պետրոսինս, եղև անդ եղբայր միոյ վախճանել, և ոչ ըստ ծերոյն՝ մինչև ազդեաց սպասաւոր եկեղեցւոյն ժամահարանն, որով ամենեքեան ժողովեցին առ 'ի տանել զմեռեալն։ Եկին ծերն և եւս զոյի եղբօրն եղեալ յեկեղեցին. աղօթեցաւ՝ զի ոչ, ասէ, աղօթեսցի զնա նոյն քան զերանելին 'ի կենդանութեան. մատուցաւ առ մահիճս մեռելոյն և ասէ. արի, եղբայր, և տուր ինձ ողջոյն։ Եւ նա առժամայն յարեաւ և ողջունեաց զծերն։ Եւ ասէ ցնա ծերն. ննջեա այժմ և հանգիր՝ մինչև գայ Տէրն որդին մի և յարուցանել զքեզ։

ԵՐԲԵՄՆ[1] Դանիէլ ընդ աշակերտաւն իւր եկին յԱղեքսանդրիա, և տեսանէ այր մի կոյր՝ որ նստեալ կայր մերկ 'ի փողոցն և ասէր. տուք ինձ և ողորմեցարուք։ Եւ ասէ ծերն ցաշակերտսն իւր. տեսանէք զայս որ անուանի է, 'ի մեծ չափ է, կամիմ ցուցանել ձեզ զնորա սորա։ Եւ գնացեալ ծերն առ նա ասէ. արա մեր առ իս, չունիմ ինչ գնել արմաւենի որով կերակրեցայց։ Եւ նա ասէ ցնա. զի՞նչ ասես, աբբայ, տեսանես զիս մերկ և խնդրեմ, և ասես ցիս՝ տուր ինձ որով գնել արմաւենի և կերակրեցից. բայց կացցես սակաւ մի։ Եւ առնուարկեաց առաքեաց աշակերտսն իւր, և եկին 'ի տեղին Մարկոսի առաքելոյ քաղաքին, անդ ունէր և զկարկս իւր կոյրն,

[1] Եւ երբեմն հայրն Դանիէլ և աշակերտս իւր յԱղեքսանդրիա, և եւտես ծերն այր մի կոյր և մերկ՝ որ անկեալ կայր 'ի փողոցն և ձայնէր և ասէր. տուք ողորմութիւն ինձ։ Ասէ ծերն ցաշակերտս իւր. տեսանեմ զհոգւոյն զորս. ասեմ քեզ, որդեակ, զի մեծ չափ ունի սա. և եթէ կամիս տեսանել՝ ես ցուցից քեզ, կաց դու աստ և տես ինձ։ Եւ գնաց ծերն և ասէ ցնա. արա մեր առ իս, եղբայր, զի ինչ ոչ ունիմ որով գնեցից արմաւենիս, զի գործեցից և կերակրեցայց նովաւ։ Ասէ ցնա կոյրն. և զի՞նչ տեսանես առ իս, հայր, ահա զի կոյր և մերկ տեսանելով զիս՝ զու ես խնդրես յինէն. այլ համբերեա սակաւ մի։ Յայնժամ գնացին ընդ նմա ծերն և աշակերտսն իւր առ դրանդոյ քաղաքին յեկեղեցին Մարկոսի աւետարանչին ընդ կուրն, զի անդ էր մենակ նորա։ Ասէ

և աւել ցծերն․ դադարեաց ինձ ատտ, արքայ։ Այլ գնա-
ցեալ 'ի սենեակն իւր՝ երբեր ծերոյն զամենայն մի, 'ի նմա
էր չամիչ և թուզ և նուռն, և յայն զամենայնին երեք ա-
կի*, և 'ի քերանոյ ելանէ համբերալ արծաթ՝ ետ ցհայրն
և աւել ցնա․ աղօթս արա 'ի վերայ իմ։ Այլ եկն ծերն առ
աշակերտն իւր, լայր և ասէր․ քանզի զաղանի ծառայս
իւր ունի ամ․ կենդանի է ասէր, ոչ դարձուցանեմ յորդ-
նութէ զորա ինչ։ Այլ գնացին։ Ի նոյն աւուրս հիւան-
դացաւ կոմսն մեծի եկեղեցւոյն․ ցաւէր յոյժ կուշտն,
և անկեալ դնէր 'ի սանձար արքայն Մարկոսի։ Այլ եկեալ-
ցաւ նմա աւուրքն Մարկոս ատաքեալն և ասէ․ քերէք ըղ-
կոյրն և դիցէ զձեռս իւր և առողջասցիս։ Մաքեաց
զաղօթսն իւր և երբեր զնա քանութք, և եդեալ զձեռն՝
առժամայն ողջացաւ։ Եւ եղև այս ամենայն քաղաքին․
և լուեալ հայրապետն՝ յարեաւ խնդրել զկոյրն, և եգիտ
զնա փախեալ առ ասէր։ Եւ ասն 'ի Սկիւթ, և յարա-
ցեալ ծերն աշակերտաւն իւրով և բազումք 'ի հայրեն-
զայլին զկնի անանուն զօրհնութիւն ծերոյն․ և ամենայն

կոյրն ցծերն․ կաց առտ և ձեռն ինձ։ Եւ մտեալ 'ի սենեակն երբեր առ
ծերն զմախաղ իւր և ետ ցծերն, յորում կայր չամիչ և նուռն ինչ և
թուզ և երիս դանկս ոսկի. և եհան 'ի քերանոյ իւրոյ այլ եւս երիս
դանկս ոսկւոյ և ետ զայն եւս ցծերն և ասէ․ աղօթեա ինձ, հայր։ Եւ
եկն ծերն առ աշակերտն իւր և ողբայր և ասէր․ անաանէ, որդեակ,
թէ քանիք են 'ի ծածուկ ծառայք Այ․ կենդանի է Տէր զի ոչ ինչ
դարձուցից 'ի նա յոսկւոյս յայսմանէ, զի սէր է։ Իսկ զկնի աւուրց
կամ ․․․ պատրիարքին հիւանդացաւ 'ի ցաւս ․․․ 'ի լերդէն իւր-
մէ, և եկեալ ․․․ Մարկոս ․․․ և ասէ ցնա․ ․․․
զնա զայս անուն կոյր, և նա դիցէ զձեռն իւր 'ի ցաւագնեալ լերդ-
քդ և բժշկեսցիս նովաւ։ Եւ նա ատաքեաց զծառայս իւր և բերին զնա
․․․ և բանութք. և իբրև աղօթեաց և եդ զձեռն իւր 'ի վերայ
ցաւագնեալ տեղւոյն, ողջացաւ առժամայն. և փառաւորեաց եւ կոյրն՝
որ էր մարդ Այ՝ և գնաց 'ի սենեակ իւր։ Եւ եղ ․․․ այս ընդ ամե-
նայն քաղաքն։ Եւ լուեալ զայս պապն՝ եւ գնաց 'ի տեսանել զնա. և
իբրև եկն, եգիտ զկոյրն զի վախճանեալ էր։ Եւ լուան զվախճան նո-
րա ամենայն քաղաքն և Սկիւթ եւս, և եկ ծերն և բազումք 'ի հայրանց
ընդ նմա և եկին 'ի թաղումն նորա և օրհնեցան յերանելւոյն յայն-

* Հին [illegible] χρυσίου [illegible] χάρας [illegible] κεράτιον [illegible]

քաղաքն անդր ժողովեցան գոհութեամբ բազմաւ, և թա-
ղեցին զնա մերձ առ աբբայ Սարկաւ՝ որ էր վասն Քրիստոսի
յիմար։ Եւ էր վարք նորա այսպէս. որք խնդրէին 'ի
նմանէ սէր, գնէր 'ի յանցաւորաց և այլ ուտէր և տայր
հիւանդաց։ Յետ երեսուն և ութ ամաց կատարեաց
զվարս իւր։

ԱՍԷԻՆ վասն աբբայ Կոնոնոսի հօրն Պենթուկլայ՝ ե-
թէ երբեմն գնայր 'ի Սամարիա. պատահեցին նմա եբ-
րայեցիք և կամէին զնա սպանանել, մերկացուցեալք ըղ-
ուսերս իւրեանց՝ յարձակեալք 'ի վերայ ծերոյն. և
յորժամ ձգեցին հարուլ զնա, մնաց ձեռք նոցա ժամ-
մի անշարժ։ Եւ արարեալ ծերոյն աղօթս՝ արձակեաց
զնոսա, և 'ի գնալն գոհանայրն զԱծ։

ԾԵՐ ոմն նստէր 'ի վանս աբբայ Պետրոսի մերձ 'ի
տուրք Յորդանանու՝ անուն նորա Աթենոդորոս. սա պատ-
մէր մեզ և ասէր՝ թէ յորժամ նստէի 'ի Հռայիթ, եր-
բեմն տապեցաք երիս եղբարս 'ի պաշտօն 'ի Պետրայիդ.
և 'ի չղջելն ընդ անապատն մոլորեցաք 'ի Ճանապարհէն
ընդ անթնակս, և ջրոյ կարօտեալք ոչ գտանէաք զոր մի.
ականք պատքել՝ մինչ զի 'ի ծարաւոյն և 'ի խորշակէն խեղ-
դեալք ոչ կարէաք քայլել։ Դնաք յանապատին ծառ
մի մրտիկինեայ, զաղարեցաք իւրաքանչիւր ոք 'ի մէնջ
ընդ հովանաւ 'ի սատուերին և կարծէաք մեռանել. և յոր-
ժամ ննջեցաք, եղև առ մեզ հրաշք. և տեսի ջրհոր մի
և ջրով զի զեղջր, և կային երկուք անմնք առ ափն ջր-
հորին փայտեղէն բաժակաւ։ Եւ ես սկսայ աղաչել զմի
'ի նոցանէ և ասեմ. արա սէր, տէր, և տուր ինձ սակաւիկ
մի։ Եւ սկսայ աղաչել զմիւս այլն, և ասեմ. արա սէր,
տէր իմ, և տուր ինձ սակաւիկ մի ջուր, զի նուաղեալ
եմ։ Եւ նա ոչ կամէր ինձ շնորհել։ Ասէ ցնա միւս այլն.
տուր իւր սակաւ մի։ Եւ նա ասէ. մի տացուք նմա, զի
յոյժ հեղգ է, բայց վասն օտարութեան տացուք նմա։ Եւ

մանէ. եւ և անձնայն քաղաքն որհնել 'ի նմանէ։ Եւ հանեալ զմար-
մին նորա, մեծաւ փառաւորութեամբ և աղօթիւք եդին 'ի գերեզմանի Սար-
կաւի աղանդին։ Իսկ կենցաղ նորա էր այսպէս. զոր ինչ և ընծայէր նմա
սէր յաւուրն, տանել զաւուրն պէտս իւր և մնացորդովն գնէր խուն-
ձոր, նուռն և չամիչ, և բաշխէր զայն հիւանդաց 'ի հիւանդանոցն։ Եւ
զերեսուն և ութ ամ կեցեալ էր նա յայս գործ, և զի վասն կարօ-
տելոյ մնացանդայ, և ինքն ժուժկալական առաքինութեամբ էր զարդա-
րեալ և Հզնութեամբ։

այսպէս չնորհեաց ինձ, և ետու այնոցիկ որ ընդ ինն էին ։ Իսկ առժամայն մեք զօրացաք և գնացաք զերիս աւուրս , և այլ ոչ ևս արբաք մինչև հասաք յաշխարհ ։

ՊԱՏՄԵՑԻՆ՝ ՚ի վանից սրբոյ հօրն Մեթոդիոսի միա-բանակեցացն՝ եթէ յառաջ քան զաւուրս զայս եղև առա ոմն ծեր , անուն նորա Ոնթուս . սա յամենայն աւուրս իւր ՚ի պահս լինէր ՚ի Կուտելա ։ Յերբեմն ժամու յո-րում էր յանապատն , ահա տաճիկք գային ՚ի կողմանսն յայնոսիկ , և տեսեալ զծերն ոմն ՚ի նոցանէ՝ մերկացոյց զսուրն իւր կամեցեալ սպանանել զնա ։ Իսկ ծերն ՚ի տե-սանելն զպարակինոսն ՚ի գալ , նայեցաւ յերկինս և ասէ . Տէր Յ՜ս Ք՜ս , եղիցին կամք քո ։ Իսկ առժամայն եր-կիրն պատառեալ՝ եկուլ զտաճիկն , և ծերն փրկեցաւ և եկն ՚ի վանս իւր փառաւորելով զԱ՜ծ ։

ՊԱՏՄԵՑԻՆ մեզ վասն այլոյ ումեմն ծերոյ յայսմ վանից հարքն և ասեն՝ եթէ էր ՚ի սմա միայնակեաց մի՝ անուն Պաւղոս , հռովմայեցի ազգաւ , նախ քան զսա-կաւ աւուրս հանգուցեալ ։ Յերբեմն գնաց ընդ բեռնա-կիրսն , և յօտարանոցն եղիտ մանուկ մի փոքր , և յազդ-մանէ սատանայի կոխեաց խեղդեաց զմանուկն և սպան զնա ։ Զղջացեալ հայրն Պաւղոս ՚ի վերայ այսորիկ , և ուղղեալ յանապատն ՚ի տեղի մի որ կոչէր Յորդանան , զի անդ էր լցեալ անապատաւորս , աշխատէր վասն մանկանն յա-

։ Պատմեցին ՚ի վանից սրբոյ հօրն մեր Թէոդիոսի միաբանակեցացն՝ ե-թէ յառաջ քան զաւուրս զայս եղև առա ոմն՝ անուն նորա Ընթուս . սա զամենայն աւուրս իւր ՚ի պահս լինէր ՚ի Կուտելա ։ Արդ յեր-բեմն ժամու յորում էր ծերն յանապատն և կայր յաղօթս , ահա տա-ճիկք գային ՚ի կողմանսն յայնոսիկ , և տեսին զծերն ՚ի տարածման . և ոմն ՚ի նոցանէ չարագոյնն գնաց ՚ի վերայ ծերոյն սրբոյ՝ մեր-կացուցեալ զսուրն որպէս թէ կամէր սպանանել զծերն ։ Իսկ ծերն իբրև ետես զպարակինոսն որ մերկ արշաւանօք՝ հայեցաւ յերկինս և ասէ . Տէր Յիսուս Քրիստոս , եթէ հրամայեցեր այսպէս կատա-րիլ ինձ , եղիցին կամք քո ։ Եւ առժամայն երկիր պատառեալ ե-կուլ զտաճիկն ։ Իսկ ընկերակցացն նորա տեսեալ զի անյայտ եղև զնալուգն՝ դիմեցին ՚ի վերայ տեսանել զնա , և տեսին զնա ընկղմեալ ՚ի խորս երկրի , և գետնու գնայր ՚ի խորատափ անդ . և ՚ի զարմանս եղեալ զարհուրեցան յոյժ՝ գիտացեալ թէ վասն ծերոյն սրբոյ պա-տուհասեցաւ ։ Եւ ձայնէին սրբոյ ծերոյն . աղօթեա վասն մեր և մի պատուհասեր և զմեզ ։ Եւ այնպէս մեծաւ երկիւղիւ գնացին , և ծերն փրկեցաւ ՚ի սրոյ տաճկինոսին և եկն ՚ի վանս իւր և պատմեաց , և աւանդեցաւ փառաւոր առնելին զԱծ՝ այն որ պահէ զսիրելեան իւր յամենայն մեքենայից չարաց և յանհաւատից թշնամեաց ։

մենաւորի և ասէր՝ եթէ ես արարի զպատմութիւն մանկանն, և իբրև զպանող ունիմ դատապարտիլ 'ի դատաստանն։ Եւ էր մերձ առիւծ, և Պաւղոս հանապազ երթայր 'ի բնակութիւն առիւծուն. սպառնայր զայրացուցանել զնա 'ի վերայ իւր, զի յարիցէ և կերիցէ զնա։ Յորժամ ետես եթէ ոչ լինի, ասէ առ ինքն. Ննջեցից յանցս առիւծուս, և յորժամ գնայ 'ի գետն ըմպել ջուր՝ գտեալ կերիցէ զիս։ Յորժամ անկաւ, յետ սակաւ ժամու եկեալ առիւծն ամենայն լռութեամբ ըստ նմանութեան մարդոյ վազեաց 'ի վերայ ծերոյն և ոչ մերձեցաւ 'ի նա ամենևին։ Յայնժամ ծերն իմացաւ եթէ Աստուած շնորհեաց թողութիւն մեղաց իմոց. և եկն դարձեալ 'ի վանս մեր, պատմեաց զամենայն յօգուտ և 'ի հաստատութիւն։

ՅԱՂԵՔՍԱՆԴՐԻԱ գնացաք ընդ աբբայ Թէոդորոս, որ 'ի Փարմն 'ի սուրբն Սոփի։ Եւ պատմեաց մեզ ծերն և ասէ. Հրաման առի 'ի սուրբ հօրէն մերմէ Թէոդոսէ յանապատաւորէն 'ի սուրբ քաղաքն Քրիստոսի մերոյ գնալ, և գտի անդ ծեր մի՝ անուն նորա Քրիստափոր, հռովմայեցի ազգաւ։ Ծնրադիր ծունր և ասեմ. աբա սէր, հայր, և ասա զմանկութեան գործս քո։ Եւ մեծ մխիթարութեան էառ ծերն, պատմեաց ինձ և ասէ. Լուր, որդեակ, ես յորժամ առի բազում ջերմութեան կրօնաւորութեան՝ զաւուրս արգելական լինէի 'ի կանոնն, և 'ի գիշերի երթայի յայր սրբոյն Թէոդոսի. գային անդ և այլ հարք և կատարէին զգիշերային աղօթսն. և որք գային յայլ այրի, ըստ համարոյ գնէին մեր հարիւր ծունր։ Ունէր այրն աստիճան ութ և տասն, յիջանելն անդր մնային եղբարքն, մինչև ազդէր փայտն օրհնութեան ժամահարին, և ապա գայաք 'ի հասարակացն։ Եւ էր այս գործ մեր բազում ժուժկալութեամբ և մտադիւրութեամբ իջանել յաղօթս յայրն։ Յաւուր միում եղև ինձ զարմացման տեսիլ, իբր թէ ամենայն յատակք այրին կանթեղօք էր լցեալ, և մի մի 'ի նոցանէ վառէին, այլ և էին որք ոչ վառէին։ Եւ տեսի երկուս արս քղամիդս զգեցեալս և պաճուճեալս, որք պատրաստէին ըղկանթեղսն։ Յայնժամ ասեմ ցնոսա. ընդէր եդիք ըղկանթեղս աստ, քանզի ոչ է բաւական այրս տանել՝ զոր զանն չաղօթել։ Եւ նոքա ասեն. կանթեղքս այսոքիկ հարցն են։ Դարձեալ ես ասեմ. և ընդէ՞ր ոմանք վառ-

ւէին և ոմանք ոչ։ Եւ նոքա ասէն. եթէ կամեսցին և այլքն՝ վառեսցին։ Յայնժամ ասեմ. վասն սիրոյ ասա-ցէք, կանթեղն իմ վառեա՞լ է թէ ոչ։ Եւ նոքա ասէն. աղօթեա և մեք վառեմք զնոյն։ Ասեմ. և զեռ ես ա-ղօթեմ, մինչև ցայժմ զի՞նչ գործէի։ Եւ 'ի վերայ այսմ բանից եկեալ առ իս ոչ զոք տեսի։ Յայնժամ ասացի ցանձն իմ. Որխատափոր, եթէ կամիս կեալ, աշխատանս առնել պիտոյ է։ Եւ 'ի վաղիւն որոշեցայ 'ի վանիցն՝ գնացեալ 'ի լեառն Սինեայ, ոչ ինչ բարձեալ՝ բայց մի-այն զոր զգեցեալն էի։ Եւ յետ անցելոյն անդ ամս յի-սուն 'ի հսկմունս, եկն առ իս ձայն և ասէ. Որխատա-փոր, գնա 'ի միաբանութեան քում որով բարութեան ջան ունիս, զի անդ կատարեսցիս ընդ հարսն քո։ Եւ ահա եկի այսր։ Եւ յորժամ ասաց ցիս զամենայնն, յետ սա-կաւ միոյ հանգեաւ առ տէր։

ՈՒԵՐ ոմն նստեալ 'ի փարախ եղեգնացին՝ որ է 'ի սուրբ գետն Յորդանանու, անուն նորա Աբուրակա, և էր մեծ ծեր ոմն։ Առ նա եղբայր ոմն եկն յաշխարհէն Տարսոյ՝ անուն նորա Թէոփանոս, կամէր հարցանել զծերն վասն մտածութեան պանկութեան. և սկսաւ ծերն մուծանել զնա յիմաստութիւն պարկեշտ բանիւք։ Եւ եղբայրն օգտեալ 'ի նմանէ մեծապէս, ասէր ցնա այս-պէս. տէր աբբայ, ես յաշխարհէն իմ հաղորդէի ընդ նեստորիանոսն, և վասն այսր պատճառի եկի բնակել ընդ քեզ։ Եւ յորժամ լուաւ ծերն վասն նեստորական-նացն, տրտմեցաւ վասն կորստեան եղբօրն։ Եւ մտանա-ցուցանէր զնա և աղաչէր, զի 'ի բաց կացցէ յայսպիսի վնասակար հերձուածոյս և եկեսցէ 'ի կաթողիկէ և յա-ռաքելական եկեղեցի։ Ասէ ցնա և զայս՝ թէ ոչ կայ այլ փրկութիւն, բայց միայն ուղիղ խոստովանութեան և հաւատոյ ճշմարտութեան՝ թէ ածածին է սուրբ կոյսն Մարիամ։ Եւ եղբայրն ասէ ցծերն. թէ այդպէս, տէր աբբայ, որք 'ի հերձուածն էին, ասէին եթէ ընդ մեզ ոչ հաղորդիս, ոչ կեցցես. ես թէ զինչ առնէի ողորմելիս, ոչ գիտէի. աղաչեսցուք զտէր, զի գործ մի կատարեսցէ ինձ՝ թէ որ է ճշմարիտ հաւատն։ Եւ ծերն ուրախութեամբ ընկալաւ բա-նս եղբօրն և ասէ ցնա. նստ 'ի յայր քո, և յուսամ յած յայտնել մեզ զճշմարտութիւն։ Եւ աղաչեաց ծերն զեղբայրն՝ զի եկեսցէ 'ի յայրն իւր։ Եւ ել գնաց յեկեղ

մեռած ծովուն, աղաչէր վասն եղբօրն զԱծ։ Եւ յաւուր երկշաբաթու յիններորդ ժամու տեսանէ եղբայրն զոմն կանգնեալ երկիւղալի կերպարանօք՝ որ ասէր ցնա. Եկ և տես զճշմարտութիւն։ Առ զինքն և եբեր 'ի տեղի մի խաւար, և ցուցանէր հուր և 'ի նմա զՆեստոր և զԵւտիքէս և զԱպողինար և զայլս ոմանս։ Ասէ ցնա որ երևեցաւն. այս տեղի պատրաստեալ է հերետիկոսաց և որոց հետևին բանից նոցա։ Եթէ հաճիս ընդ տեղիդ ընդ այդ, մնա 'ի հաւատդ յայդ. և եթէ ոչ կամիս անկանել զփորձ զայս, գնա 'ի սուրբ կաթողիկէ և առաքելական եկեղեցի, զորմէ ծերն վարդապետէ. զի թէ զամենայն վարս ստանայ մարդ և ոչ ուղիղ դաւանէ, յայսմ տեղւոջ կացցէ։ Եւ 'ի վերայ բանիցս այսոցիկ եկն առ ինքն եղբայրն. և յորժամ եկն ծերն, պատմեաց նմա զամենայն զոր ետես, և եկն հաղորդիլ 'ի սուրբ կաթողիկէ եկեղեցի, և մնաց ընդ ծերոյն յեղեգնոցն ամս չորս, և ննջեաց խաղաղութեամբ։

ԵՐԵՍՈՒՆ մղոնաւ 'ի քաղաքէն կիլիկեցւոց երկու սիւնակեացք էին հեռի 'ի միմեանց վեց ասպարիսաւ. և 'ի նոցանէ մին հաղորդէր 'ի սուրբ կաթողիկէ առաքելական եկեղեցի, և միւս այլն՝ որ աւելի ամս ունէր 'ի սիւնին, որ էր մերձ 'ի շէնն՝ որ կոչի Կասիդորա, Սևերիանոսի հերձուածողն էր։ Եւ յաճախէր հերետիկոսն դատապարտել զուղղափառսն՝ կամելով զամենեսեան 'ի հերձուածն իւր քարշել, և զբազումս 'ի բանս իւր ձգէր, դատապարտէր և զուղղափառ սիւնակեացն։ Եւ նա յոյժ ապշեալ առաքեաց նմա մասն 'ի հաղորդութենէ իւրմէ. իսկ նա շնորհակալութեամբ ընկալաւ, և առժամայն առաքեաց նմա նոյնպէս յիւրմէ հաղորդութենէն։ Իսկ նա ընկալեալ զսևերիանոսացն մասնն՝ եդ ամանով ջուր յեռեալ առաջի իւր, և ընկեցեալ անդ զմասնն՝ առժամայն լուծաւ 'ի ջերմութենէն. առեալ և զուղղափառ եկեղեցւոյ հաղորդն՝ ընկէց անդ, և որ եռայրն՝ ցրտացաւ, և սուրբ հացն մնաց անարատ և անթաց. և ամենեքեան որք տեսին, փառս մատուցին Քի այ մերոյ։

ԵՊԻՍԿՈՊՈՍ՝ ոմն 'ի հաղորդելն զժողովուրդն տեսա-

։ Պատմէր մեզ ծերն զեպիսկոպոսէ ումեմն, զի և յայսմանէ աստուածա-յոյս բարք և ուխտաւորք 'ի փրկութիւն անձանց մերոց։ Արդ առաջին ե-պիսկոպոսին վասն երկուց կանանց պատմութեանց՝ եթէ զայլն պար-

նէր զմանս սև երեսօք յետ հաղորդելոյն և զմանս հրով այրեցեալ և զկէսս արիւնաշուտ աչօք, և զկանայս երկու յորոց վերայ կայծին բամբասանք՝ տեսանէր զնո-սա սպիտակ զգեցեալ, և զայլս վառեալ լուսով. և զար-մացեալ հարցանէր ցհրեշտակ տեսանն որ կայր առ նմա:

ծուլթք կենդանիքն, և զի հաստատեցելոց են և պատուականքն, այլ ան-տեղիս գործեն: Իսկ եպիսկոպոսն կասկածեաց վասն այլ բազմաց 'ի քաղաքի իւրում տանել զայս գործ. և սկսաւ ընթեռնուլ աղաչել զնո՛ անտի իմանալ զառողջն բան, որոյ արժանի եղև: Քանզի զինի կատա-րման սուրբ խորհրդոյն զատմանեսեան որք գային 'ի հաղորդութիւն՝ տեսանէր զհոգի նոցա պատկերաւ մարմնոյն թէ ո որ լցեալ յաղթեալ 'ի մեղաց և ո որ արդար. զի որք մեղաւորքն էին, զոմանց տեսանէր զերեսս սև լեալ յոյժ յետ հաղորդութեն, զոմանց երեսս կիզեալ իբ-րև 'ի հրոյ, զոմանց աչս արիւնաշուտս և կարմիրս. իսկ զայլս տես-նէր պայծառ երեսօք և սպիտակ հանդերձիւ. ոմանք իբրև ռամիկն զձեռն Քնի՝ կիզէին ամաչմամբ, և ոմանք իբրև զլոյս փայլատակէին պայծառս՝ մինչ մտեր 'ի բերան նոցա մարմին Քնի: Եւ էին որք լի-նէին զայս երեսուորք բազում և գանձիւք: Եղին և այն երկու կա-նայք հաղորդիլ, և եսես զնոսա պայծառ երեսօք և սպիտակ հանդեր-ձիւ լեալ, և մինչ հաղորդեցանն՝ բնաւ փայլատակեալ եղեն. նոյն-պէս և այլ կանայք բազումք՝ ոմանց սև լեալ դէմք, ոմանց կիզեալ. ոմանց աչք արիւնաշուտ, ոմանք լուսաւորք և զգեստք պայծառք լի-նէին: Ընդ որ զարմացեալ եպիսկոպոսն և սկսաւ աղաչել զԱծ յայտ-նել նմա թէ զինչ էցեն տեսակքն այնոցիկ, որ այլ և այլք լինէին զինի հաղորդութեն: Եւ ահա եկեալ առ նա հրեշտակ տեսան և հրամայէր հարցանել զգործ իւրաքանչիւրոցն: Իսկ եպիսկոպոսն նախ զերկուս մանկանցն կանանցն հարցեալ եղև եթէ առնի՞ք էր մեղքն զոր առաջնա զնոցանէ: Ասէ ցնա հրեշտակն. ամենայն զոր լուար զնոցանէ՝ ստոյգ էր յառաջինն: Ասէ եպիսկոպոսն ցհրեշտակն. և ընդէ՞ր 'ի հաղորդիլն երկոքին երեսք նոցա պայծառ, և էր հանդերձք սպիտակ և փայլէին յոյժ: Ասէ ցնա հրեշտակն. վասն այնորիկ զի 'ի միտս եկեալ ծանեան զչար գործս իւրեանց և մեկնեալ յամենայն պղծութեանց՝ ջերմ ար-տասուօք և բազում հառաչանօք, բեկեալ սրտիւք և ողորմութիւ աղքա-տաց և խոստովանեալ սրբեցան և հաշտեցան ընդ Այ, և ուխտ-ցին նմա ոչ ևս մեղանչել թէ առաջին յանցանացն առցեն թողութիւն վասն այսորիկ զգան զողորմութե յԱյ և կան յայնմհետէ բազում եր-կիւղիւ և պարկեշտութիւ և սրբութիւ: Զարմացաւ 'ի վերայ այսորիկ եպիսկոպոսն և ասէ ցհրեշտակն. ոչ զփոփոխել նոցա զարմանամ 'ի մեղացն, այլ զարմանամ ընդ անթիւ ողորմութե և մարդասիրութենէ Այ. զի ոչ միայն ոչ տանջեաց զնոսա, այլ և այսպէս պարգևեաց ար-ժանիս առնել զնոսա: Ասէ ցնա հրեշտակն. յիրաւի զարմանաս զայդ. զի մարդ ես դու, այլ տէրն մեր ընութեամբ բարերար և մարդասէր է. և որք դադարեն 'ի մեղաց և աղաչխարութեամբ անկանին առ նա, ոչ թէ միայն ոչ տանջէ, այլ և բազում ողորմութեամբ և պատուով արժանի առնէ. զի այնպէս սիրեաց Այ զաշխարհ՝ մինչև զորդին իւր միածին ետ վասն նորա 'ի մահ: Արդ որ վասն թշնամեացն զմահ կրեաց, ո՞չ առաւել ողորմեսցի նոցա որք ընտանեացան նմա, և որք աղաչխարեցին զմեղս՝ փրկէ զնոսա 'ի պատժոց և արժանացուսցէ զնոսա միածնին ար-

Այս ասէ յիսա · մեծութիւնք և պերճութիւնք և փառաւորութիւնք՝ զանազան մարդոց վերաբերեալքն են, որք ոչ յառաջ խառնակածնեցան զմարդս · և կանայքն բաժանեալք անմարդացան աղքատութեամբ և մեկնեցան ընտանեաց ՚ի սպաւանաց մարդոյ իշխանութեամբ և վարուք ։

ՍՈՒՑ ¹ Հայրն Սողոմոն · եթէ պահեսցուք զպատուիրանս Հարցն մերոց, բարեբարոք ասա ոչ գան, յերկրաւոր աճման · իսկ եթէ ոչ, աւերելոց է · որպէս եղեն ։

ՀԱՅՐՆ ² Կարծեմ սեռանեալ մեռեալ մի զի ասանելոյ ՚ի Թագիլ, և երկու Հրեշտակք ընդ նմա · և խնդրեաց՝

գարոցն · զի ոչ ինչ ՚ի մարդկային մեղաց կարող է յաղթել մարդասիրութեան այ, թէ աղաչխարութիւն ոք ջանացէ ընջել զնախ գործեալ մեղսն · զի գիտէ ասէր զտկարութեն աղջիկ ձեռամ և զբանութեն գիւտց և զփորձութեն ախտից ձերոց · և մինչ անկանի ոք ՚ի մեղս՝ գթայ նա և ձեռս աղաչխարութեն նորա ։ Իսկ մինչ գաւնան և անկանին առ նա՝ որպէս զտկարաց Թողու և լուծանէ զպատիժս տանջանաց և շնորհէ բազում բարիս ։ Ասէ եպիսկոպոսն ցՀրեշտակն · ուսո ինձ աղաչեմ և զխնդրոյն զայնոսիկ զբացատրութիւն՝ թէ ՚ի վերայ որոյ մեղանաց երեք խոստովանեցերն, զի ծանեայց զնոսա և յաղթեցայց հօգոց աղաւնեցայց · Եւ Հրեշտակն ասէ · որք պայծառ երկրորդ և զգեստաւորքն են՝ նոքա են որ սուրբ և անխիծ և արդարութեամբ կեան, և են Հեզ և խոնարհ և ողորմածք · իսկ որք սևքն գիտեք սեւամենն՝ նոքա են որ յիշելոյն ազգս աղտեղթեց ՚ի մի ՚ի նոցանէ անկեալ կան, չնութեց կամ պառնկութեց և այլոցն · իսկ արիւնաուշագք և կարմիրս՝ նոքա են որք յանդգնութեան և յազահութեան, ՚ի մարմինս և ՚ի կաշառս են և յարիւնհեղութեան · իսկ կիզեալքն գեղեց նոքա են, որք ասեն ՚ի մեղս՝ ոչ գոյ ած և անխոստովանողք են ։ Եւ ասէ Հրեշտակն ցեպիսկոպոսն · օգնեսցես զու նոցա, զի կարող ես թէ կամեսցիս · զի վասն այսորիկ առաքեցայ Համանել խնդրոյս քո, և առաքեր աղօթս քո և ոսկաւ զինքն յանդգնեցելոցն, որպէսզի գու խրատեսցես և որբնացուցանես ՚ի լուսաւորեալս վաղեսցես զնոսա, որպէս զի աղաչխարութեամբ ընծայս մատուցանես զնոսա այնմիկ որ մեռաւ վասն նոցա Յս Քս · և որչափ ուխտս ունի և փայլ և զղջութիւն և խիղճ առ Քս, կատարեալ զործ և չանձն զայն մատուցանես նմա՝ որ զյանցցաւորս առ ած գարձուցանելոյ փութացես ։ Եւ հառաչեաց զնոսա՝ յաղագս մեղաց և յաղթեալն են՝ մի յուսահատել և մի հեղգալ առ փորկութիւն անձինն, այլ աղաչխարել, և ընկերաց այս չափ ձեռն երկնային · նոքա թէ աղաչխարեսցեն, ասացեն զթողութիւն մեղաց և հասցեն կենացն յաւիտենից · իսկ զեղ վարձս մեծամեծս գանձեսցես յառաջ աստուծոյ, և նման երեւեցես ասատան քո՝ որ եկ յերկնից յերկիր և ընդ մարդկան շրջեցաւ վասն դարձուցանելոյ զմեղաւորս ։ Զայսպիսիկ խրատ առեալ Հրեշտակին, անյայտ եղև · իսկ եպիսկոպոսն արար զամենայն ըստ բանին Հրեշտակին ։

¹ Այսէր Հայրն Սողոմոն ցեկեղեցիս · եթէ պահեսցուք զպատուիրանս Հարցն մերոց, երաշխաւոր եմ ձեզ առ ած, զի բարեբարոք ոչ գան աստ · իսկ եթէ ոչ պահեսցուք, աւերելոց է տեղիս այս ։

² Այսքին վասն Հօրն Գաբոնասեանց՝ եթէ զինչ զնա երբեմն ՚ի Հանապարհի մեռեալ մի զոր բերեին, և սեռանէր երկու Հրեշտակս. զի

՚ի [illegible] զՀրեշտակաց [illegible], և եկին։ Այլ ասէ. զինչ եղև այդ զՀետ մեռելոյն։ Այլ նոքա ասեն. ես Հրեշտակ ուրախութեան եմ և սա չարչարանաց, և զի [illegible]

[illegible] ՚ի [illegible] դիւաց։

ԱՅՍՕՐ Հայրն Պաւղոս [illegible]՝ եթէ աշակերտն իմ անկաւ ՚ի մեղս և ՚ի նոյն մեռաւ, և աղաչեցի զՏէր յայտնել ինձ զնա. և ահա տեսի զնա յանդունդս խաւարի և անշարժ որպէս զքար, և յիշեցի զբանն Տեառն որ ասաց՝ թէ կապեցէք զդորա ձեռս և զոտս։ Այլ դարձեալ [illegible] զծերութեան իմ պահոց և աղօթից և կալայ միջնորդ զաւուրս [illegible]։ Այլ երևեցաւ ինձ կուսին սրբոյ՝ ասաց. մի տրտմիր, ես աղաչեցից զնա [illegible]

[illegible]

ամբի քո։ Այլ եկին առ իս մի խնդութիւն, և շնորհակա-լեաց լինիմ՝ եթէ վասն քո, Հայր, ազատեաց զիս սուրբ ծնծղնթեամբ։ Այլ ասէ ցիս սուրբ տիրուհին. աՀա տեսեր, որպէս լեր, և յիշեա զնա միշտ պատարագաւ և աղօ-թիւք և ողորմութիւն, զի յոյժ օգտակարք են անձանց ննջեցելոց։

ՆՈՅՆ ծերն՝ եթէ յորժամ ասէ սարկաւագն՝ ողջոյն տուք միմեանց, տեսանեմ զՀոգին սուրբ ՚ի շրթունս երիցանցն։

ՀԱՅՐՆ Յովհաննէս կոչեցեալ անուն՝ յափշտակեալ հոգւով Աստուածայնով, ուր ժողով մեծ էր յարութեան, և ասէին զտէր ողորմեայն. և ՔՍ կայր ՚ի գերեզմանն և զարմացեալ զերեան ՚ի նոյնանէ. և կոյսն սուրբ աս-

րամ։ Եւ նա ասէ. գնա դու և վասն խոնարհութեան քո ցուցից քեզ, զի մի տրտմեսցիս։ Եւ յետ այսորիկ յանուրջս տեսի զեղբայրն զայն զի գայր առ իս ուրախութեամբ, և զի ինչն գնայր և խօսէր, և ասէ ցիս. պաղատանօք քո, Հայր, և աղօթիւք օծնեցին ինձ, և գթացաւ յիս կոյսն սուրբ, զի յոյժ սիրէ զքեզ. և ողորմեցաւ զանէրն ՔՍ, և նա արձա-կեաց զիս ՚ի կապանաց խոնջ, զի կապանօք մեղաց խոնջ կապեալ կայի ՚ի խաւարին արտաքին։ Զայս իբրև լուայ, ուրախ եղէ յոյժ։ Եւ զար-թեալ յայտնեցաւ ինձ կոյսն և ասէ ցիս. արդ հաւատացիր, ծեր։ Եւ ես ասեմ. այո, որքան հեր տիրուհի, և ցնծացաւ հոգի իմ յոյժ, զի տեսի զնա յանդորրութեան։ Եւ նա ասէ. գնա և յայտնեա է յիշեսցես միշտ զեղբայրն զայն յաղօթս քո, և ողորմութեան տալով և պատարագ մատուցանել առաջ մի դադարեր, զի սոքա յոյժ օգտակար են անձանց փոխեցելոցն ննջեցելոց։

։ Ի վանաց սրբոյն Սաբայի հեռաւորոյն իբրև մղոնս հնգետասան բնա-կէր ծեր մի, և աշակերտ իւր էր այր պարկեշտ և մեծ՝ որ կոչէր Յով-հաննէս՝ և նմանէր միայնակեաց։ Իսկ աշակերտն ծերոյն առնուր հա-նապազօր զշինիթս և զգինի զոր առնէին պտուղս ՚ի քաղաքին Երու-սաղեմի և զանգս քրիստոնէիցն. սկսաւ հարցանել ցհայր իւր վասն գործոյ որ գաղղոց էր, և ասէր ցնա. և արդ ես գիտեմ, հայր, զի ոչ ինչ ծածկէ ՚ի քեն սէր ՚ի գործոյն որ գաղղոյն են ՚ի վերայ մեր. ա-ղաչեմ, ասա ինձ թէ ուսցին միաբանք ղեկավարս զայս Երուսաղեմ։ Ասէ ցնա ծերն. ուստի գիտեմ, որդեակ, զհանդերձեալն, զի այր մե-ղաւորս եմ։ Իսկ եղբայրն ոչ դադարէր յաղաչելոյ առնել զայն նմա։ Յաղթեալ արտասուօք ծերն և ասէ. դու որդեակ, կարօտիս և կա-միս խնամով զզգնելոց զայրն, աՀա ես պատմեցից քեզ զոր տեսի յայտ-նեալ ինձ։ Յառաջագոյն քան զչինել ասացի պատարագեցայ ես վասն այսորիկ հոգւով, և տեսի զիս յափշտակեալ և կայի ՚ի սուրբ տեղին Գողգոթայ, և ամենայն ժողովք և աղօթաւորք եկեղեցւոյն դարձեալ եկ-եղեցեաւն. և նայեցեալ տեսի զանէրն մեր ՅՍ ՔՍ ՚ի վերայ խաչին բևե-ռեալ, և կոյս ծնծղնթեամբ կայր առաջի նորա և աղաչէր զնա վասն ժո-ղովրդեան այսորիկ։ Իսկ փրկիչն դարձաւ զերեսս իւր յնա և ասէ. ոչ լսեմ աղաչանաց ժողովրդեանս այսորիկ և ոչ աղաչանաց քոց, զի աղտեղեցին զտեղի և զտաճար և զգերեզմանն իմ։ Եւ գնացաք տեսա-

առատաձեռնին առնուլէր զնա, և լուաւ՝ թէ բնաւ ոչ տըր-
մէր ղօղա, զի պղծեցին զանուն իմ: Նա չոգաւ 'ի խաչ-
գիւտն, և այն եւս չի էր աղտաղ. և առէին՝ թէ անար-
ժանք սպասաւորքն սեղանոյն արարին զայն, և ոչ սրբեն
եթէ ոչ հրով:

ԱՍԱՑ՝ Հայրն Աքիլլեան՝ եթէ առաջին կրօնաւորքն
գործէին առաւել քան զկար մարդոյ, և մեք քան կարի.
և յետոյ զկան այլք՝ որ զկէս մեր գործեն, և առա այլք
գան՝ որ բնաւ ոչ ինչ առնեն. որ թէ լինի ոք անդ առա-
քինի, յառաջէ քան զմեզ և քան զհարսն մեր:

ՀՕՐՆ՝ Նղիզոսի եբեր նաւապետ մի ոսկի: Նա առէ
ցնա. արինխտ յերկիւղարն և գնա ընդ Ճանապարհն Պետ-
րոսի, և գտանես մանուկ մի լուրջ զգեցեալ. հարց զնա
և տուր ցնա զոսկիդ: Նա չոգաւ և եգիտ, և ահանա

սուրբ անմեղութեան 'ի տաճար կատարեցելումն: և անդ գտէր ժողո-
վուրդն աղբարք կերակրեալն: Եւ մտեալ 'ի տաճարն, և եւ զնոյն 'ի
անկիւն ուր գտեալ էր զնոյն կենդանի էր, և անտանելի և աչաւ մեղմ
աղբրոյ ժամհաւհատ ժողովէր և ծախէր 'ի տաճարն. և եկին անդ ծեր
քահանայք երկուք զգեցեալք, և ես առեմ ցնոսա. ո՞չ երկնչիք
զուք յայս, անտանելիք զի և ոչ առելթել կարէք 'ի չարաչարութենէ աղ-
մկոյս սպասուորին որ մտէ աստ: Իսկ նոքա առեն. այս անօրէնութիւնք և
մեղք են քահանայիցն որ կան աստ, և այս տեղեաց՝ են աղօթք նոցա:
Եւ ես առեմ. և ո՞չ կարէք սրբել զայս, զի աղօթեսցուք աստ: Եւ նո-
քա առեն ցիս. հաւատա, հայր, ոչ իւիք սրբեսցի անդր այս, բայց
միայն հրով: Զայսուհետև պատմեաց ծերն արտասուօք և ասաց աստ. և
վասն իմ եւ հրաման, որդեակ, զի սրով հատցի պղծեալս իմ. և աղաչէի
յայժմ զանէր, և ոչ լուաւ ինձ զայս. և զկնի զայս առէր, զի ոչ ներէր եւ
աղխմն 'ի վերայ երկրի: Եւ մինչդեռ խօսէր զայս ծերն, առաժամայն
հասին 'ի վերայ բարբարոսք, և աշակերտն փախեալ թաքեաւ. իսկ
զծերն կալեալ հատին զգլուխ նորա, և արկանեալ զծերն բարբարոսացն
զհետեցին: Եւ եկեալ աշակերտն առաց զծերն, և տարեալ եդ 'ի գե-
րեզմանս հարցն:

: Ասէր Հայրն Աքիլլեան՝ եթէ առաջին հարքն որ նախ քան զմեզ
էին, 'ի վեր քան զկար մարդոյ գործեցին զառաքինութիւն. իսկ որք
այժմ եմք՝ գործեմք ըստ կարի մարդոյ զճգնութիւն. իսկ այլք որ զկնի
մեր գալոց են՝ զկէս մերոյ ճգանց ոչ կարեն կատարել. իսկ որք զկնի
նոցա գալոց են՝ բնաւ ոչ ունին գործս բարիս գործել, այլ լինին որ-
նամ չարեաց. իսկ յայնժամ թէ գտցի ոք ուրեք ճգնող և առաքինի,
նա յառաջէ քան զմեզ և քան զառաջին հարսն մեր:

: Ասէին վասն հօրն Ղոնգինոսի՝ եթէ նաւապետ ոմն եբեր նմա
ոսկի 'ի վարձս նաւի իւրոյ. իսկ նա ոչ էառ, այլ առէ ցնա. այս ոչ
պիտոյ է ինձ աստ, այլ արտացես սէր և եւ յերկիւղ քո և փութով.
թացեալ և գնա ընդ Ճանապարհ սրբոյն Պետրոսի, և գտցես անդ մա-
նուկ զգեցեալ պատմուճան լուրջ և հարցանիցես զպատճառ նորա, և
տուր 'ի նա զոսկին քո և ունիցիս վարձս յաղագս: Եւ եւ նաւապետն
յերկիւղ իւր և ընթացեալ փութանակի եգիտ անդ զմանուկն 'ի ան-

չուան առեալ երթայր կախաւել վասն արտաքոյ հօրն, և ետ ցնա զօսկին, և դարձաւ 'ի քաղաքն:

ՀԱՅՐՆ ² Մակար ասէր վասն աւերման Սկիւթոյ՝ եթէ յորժամ տեսանէք խուցս շինեալ մերձ 'ի շամբս՝ մերձ է աւեր նորա, և երբ տեսանիցէք անդ մանկունս՝ փախերուք անտի:

ՆՈՅՆ ³ Մակար տեսանէր զսատանայ յողով դդմամբ բարձեալ՝ երթայր 'ի ներքսագոյն անապատն, և ասէ. յո՞ գնաս: Նա ասէ. զգինի տանիմ եղբարցն, բայց չեն լոյք թէ և գնամ: Նա 'ի դարձն արագ դարձեալ. լսեա՞ց ոք: Նա նա ասէ. այո, Թէոպեմտոս մին լուաւ: Նա չոգաւ անդ Մակար, և ելին ընդ առաջ նորա ոստովք արմաւենեաց, և իւրաքանչիւր ոք աղաչէր առ ինքն տանել:

զմի յոր առաջ ծերոյն, և ասէ ցնա. ո՞ւր գնաս, որդեակ, և զի՞ է քեզ. զի հայրն Ղունկինոս առաքեաց զիս քննել զգեղ: Ասէ մանուկն. ես ինչս բաշխեալ կարօտելոց, և արդ նեղեալ 'ի պարտապանաց գնամ խեղդել զիս և զերծանել 'ի չարեաց նոցա, զի ոչ ունիմ ձեռն հատուցանելոյ. և ահա չուան այս խեղդամահ լինել իմ: Եւ հանեալ եցոյց նմա զչուանն խեղդամահն 'ի ծոցոյ իւրոյ. իսկ նաւավարն հանեալ ետ ցնա զոսկին և դարձոյց 'ի քաղաքն զմանուկն, և ինքն դարձեալ առ հայրն Ղունկինոս պատմեաց զայն: Եւ նա ասէ. հաւատա ինձ, եղբայր, թէ ոչ ժամանեալ էիր, ոչ էր անպարտ ես յարեան նորա:

² Ասէր երանելին Հայրն Մակար վասն աւերման Սկիւթոյ՝ եթէ յորժամ տեսանիցէք սենեակս շինեալ մերձ 'ի շամբս՝ մերձ է աւեր նորա, և իբրև տեսանիցէք 'ի նմա ծառս՝ 'ի վերայ դրանց է. իսկ իբրև տեսանիցէք անդ մանկունս՝ առէք զմախաղս ձեր և փախերուք, զի հասեալ է կատարած նորա:

³ Հայրն Մակարիոս բնակէր երբեմն միայն 'ի վերին անապատն, և էին 'ի ներքոյ անապատին բազում եղբարք. և նայեցեալ ծերոյն ընդ ճանապարհն և տեսանէ զսատանայ կերպարանօք մարդոյ՝ որ գնայր ընդ այն ճանապարհ, և երևէր իբր թէ արկեալ էր զիւրեաւ կտաւտայս, և յամենայն ծակս նորա կախեալ էր գգուածս ինչ մի և զրոշմունս: Ասէ ցնա ծերն. ո՞ւր գնաս, մեծ չար: Եւ նա ասէ. գնամ յիշեցուցանել ինչ եղբարցն. իսկ ծերն ասէ. և զի՞նչ են գդուածքդ այդ գաշինք: Եւ նա ասէ. գինի տանիմ եղբարցն բազմահամս. և եթէ ոք ոչ հաճեսցի ընդ միոյն, տամ նմա զմիւսն այլ, և առաւելիւ զմինն ախորժեսցէ և արբցէ: Զայս ասացեալ գնաց: Իսկ ծերն կայր և նայէր 'ի ճանապարհին մինչև եկեսցէ ընդ այն: Եւ իբրև ետես զնա զի դառնայր, ասէ ցնա. կեցցես: Ասէ դևն. և ո՞ւր իցեն կերանք իմ: Ասէ ծերն. ընդէ՞ր: Եւ նա ասէ. անհնարին վայրենացեալք են, և ոչ մի ոք յանձն առնու զխրատս իմ: Ասէ ցնա ծերն. և ո՞չ զոք ունիս բարեկամ այդր: Եւ նա ասէ. այո ունիմ զմի ոք եղբայր, և նա միշտ լսէ ինձ: Ասէ ծերն. և զի՞նչ է անուն նորա: Իսկ դևն ասէ. Թէոպեմտոս է անուն նորա: Եւ զայս ասացեալ գնաց անտի: Եւ յարուցեալ Հայրն Մակար գնաց 'ի ներքին անապատն, և ժողովեցան առ նա եղբարքն՝ ոստովք արմաւենեաց և ելեալ ընդ առաջ նորա, և իւրաքանչիւր ոք կամէր ընդունել զնա. իսկ

Ապա նա չոգաւ 'ի խուց առաջնոյ եղբօրն, և խնդրեաց զի ծոյլ էր, և ասէ ցնա. պահեա մինչև ցերեկոյ և առաջի կարդաս աւետարան և տնօրինական գիրս, և կեր սակաւ և ննջեա չափով և հանապազորդ աղօթեա: Իսկ եղև նա յայնմ հետէ այր ընտիր, մինչև զարմանալ եւս զառաջնոյն, և հարցեալ, և նա ասաց. առաջնորդութեամբ յինէն այրն:

Իսկ ՑԵՍ՝ ևոյն Մակար յորում դեռ պատանեալ զատնեղոյթ մի 'ի կերպարանս կանանց, զի ծոյլ էր. և գնաց առ նա, չար- չարանաց զանձինն՝ թէ յոյլ եմ, և 'ի ծերութեան առա խաղաղական եմ գիւղաց: Իսկ նա ասաց. ամէն է ձայնն: Իսկ

նա խնդրէր թէ ով իցէ 'ի նոցանէ որ կայցէ Թէոպեմպտոս: Եւ գտեալ զնա, եմուտ եկաց 'ի անձնական նորա. իսկ եղբայրն ընկալաւ զծերն ու- րախութեամբ: Եւ յետ առանձնացեան երկոցունց, ասէ ցնա ծերն. խոր- հուրդք չար պատերազմեն ընդ քեզ: Եւ նա ամաչէր պատմել զայն: Ասէ ցնա ծերն. ես ահա այսքանեաց ժամանակ ունիմ 'ի ճգնութեան և պատուեալ եմ 'ի բազմաց, և զիս դիւաշունչ ծերացեալս և լքեալս նեղեն յոյժ խորհուրդք պոռնկութեան: Պատասխանի ետ Թէոպեմպտոս և ասէ. հաւատա ինձ, հայր, զի և զիս նեղեն այսպիսի խորհուրդք: Իսկ ծերն պատմէաւ և զայլ բազում խորհուրդս և ասէր՝ թէ և ա- յսպէս նեղեն զիս, մինչև եհան զնա 'ի խոստովանութիւն, և ասէ ցնա ծերն. պահեսցես մինչև ցերեկոյն միշտ և աղօթեսցես միշտ և ձգնեսցիս, և ընթերցցես զաւետարանն և զայլ տնօրինական գիրսն. և յորժամ գայցեն 'ի միտս չար խորհուրդք, 'ի վեր նայեսցես առ նա, և մի 'ի խոնարհ նայիցես միայն, և օգնեսցէ քեզ Տէր: Եւ յետ կարգելոյ յարգապէս զամե- նայն կարգ և կանոն եղբօրն ծերն, գնաց անտի յանապատ իւր: Եւ յետ նորա նայէր և գիտէր, դարձեալ եկեալ զնոյն գի և ասէ. ո՞րպէս գտանի դու: Եւ նա ասէ. գնամ յիշեցուցանել եղբարցն. և գնաց: Եւ յետ դարձաւ զկնի, ասէ ցնա ծերն. զիարդ են եղբարքն: Եւ նա ասէ. չա- րեաց են: Ասէ ցնա ծերն. ընդ էր: Եւ նա ասէ. զժտաբարեալ կա- ռավարին են անձնիշխանս և բնաւ ոչ լսեն ինձ. և մին այն էր բարեկամն և հնազանդ իմ, և այն միաբանեաց յինէն և ոչ հնազանդի ինձ, այլ մնայ չար քան զամենեսեան. և ուխտեալ ոչ կարէր զձեռնադրութիւն զայն, բայց միայն յանդիմանեցի: Զայս առաջեալ հեռացաւ. իսկ հայրն Մակարիէ դարձաւ 'ի անձնական իւր, և զոհանայր զնա:

: Ասէր հայրն Մակար՝ եթէ գնայի երբեմն յեկեղեցին կատարել զաղօթս, և տեսի շուրջ զանձնական եղբարց որպէս բազմութիւն գիւղաց, ոմանք 'ի կերպարանս կանանց լեալ զաղօթս խաւէին ընդ միմեանս, ոմանք իբրև զմանկունս լինէին լեալը աղաւաղս և գործս ամէին բանս, այլք խաղային և պարէին, և այլք զայլ և զայլ պղծութիւնս առնէին և զաղ- բութիւն: Իսկ ծերն հառաչեաց և ասէ. վայ ինձ, զի եղբարքս այս հեղ- գութիւն կեան, և վասն այնորիկ չար հոգիքս անհամբերաբար պատռեալ ա- նձին զառաջն նորա: Եւ յետ դարձաւ յաղօթիցն, եկն 'ի առաջն նորա և ասէ ցնա. 'ի միջոյս ամենայն և 'ի փորձութիւն եմ, եղբայր, և հեղ- գութիւն կենցաղիս. և յայս ունիմ առ քեզ, զի թէ աղօթեսցես զա- վասն իմ առ Տէր՝ թեթևացուսցէ ինձ զմեղս իմ: Իսկ եղբայրն առա- ջառ նորա անկեալ ասէր. Թողութիւն արասցես ինձ, հայր, ոչ եմ ար-

առէ Սահակ. ոչ թողից զքեզ, մինչև առնուս զիս յե-րաշխի՛ որ առնես վասն իմ աղօթք յամենայն գիշեր: Եւ յանձն էառ, և 'ի յառնելն 'ի գիշերի՝ առէր. թը-շուառ ոգի, մի աղօթք մեզ պիտի. և առնէր երկու մինչ 'ի կիրակէն, որ եկն Սահակ և տեսանէր զդէմն տըր-մեալ, և մտեալ գոհանայր զաբեղայէն վասն աղօթիցն, որպէս թէ բարի եղև նմա: Եւ աղաչէր, զի երկու ա-ղօթս արասցէ. և առնէր երկու իւր և երկու նմա: Եւ եկն երկրորդ անգամ 'ի գոհութիւն, և տեսանէր զդէմն զխնդավայրեալ. և խնդրեաց երեք աղօթել, և առնէր մեզ. և եկեալ Սահակ տեսանէր զդէմն հեռացեալ և կրճտէին զատամունս Սահակայ. և պատմեաց աբե-ղային, և այնուհետև եղև ժիր:

ԱՅԼ ԵՒ՝ երբեմն սուրբ հօրն Սահակայ ընդ անապատն գնալ, և տեսեր զբելիար 'ի կերպարանս ծերոյ սևու զգե-

ժամի առնել զայդ: Իսկ ծերն առէ. ոչ գնացից աստի և ոչ թողից զքեզ մինչև խոստասցիս ինձ առնել յամենայն գիշերի աղօթս վասն իմ: Եւ լուեալ աղաչանաց ծերոյն եղբայրն՝ խոստացաւ առնել զայդ: Իսկ ծերն յայն աւուր ասէր, զի ասացէ նմա սկսանել 'ի գիշերին աղօթս: Եւ իբրև յարեաւ 'ի գիշերի եղբայրն և պատրաստեալ վասն ծերոյ աղօթս՝ զղջացաւ և առէ. անձն իմ եղկելի, ծերոյն աղօթես և վասն քո ընդէր ոչ աղօթես: Եւ արար մի աղօթս վասն իւր յերկարաձգեալս: Եւ ա-րար այսպէս շաբաթ մի. և կատարէր մի աղօթս վասն ծերոյն, և մի վասն անձին իւրոյ: Եւ յաւուր կիրակէի գայր հայրն Սահակ յեկե-ղեցւոջն, և տեսեալ զդէմն զայնուսիկ հեռի 'ի առնէ եղբօրն զի կայրն ու-խուրս և տխրանս. և ծանեաւ ծերն եթէ վասն աղօթից եղբօրն տրտ-մեցան դէմք, և ինքն ուրախ եղև յոյժ: Եւ իբրև կատարեցին զաղօթսն, գնաց դարձեալ 'ի սենեակ եղբօրն և առէ ցնա. աղօթիւք քո շահ եղև ինձ, եղբայր, արդ արա սէր և յաւել մի աղօթս այլ ևս վասն իմ: Եւ սկսաւ եղբայրն առնել երկուս աղօթս վասն ծերոյն և ասէր. ով եղ-կելի անձն, արա և վասն քո երկուս աղօթս: Եւ արար այսպէս, զմիւսն այլ շաբաթն 'ի բուն կատարէր աղօթս չորս: Եւ դարձեալ գնայր ծերն յեկեղեցին, և տեսեալ զդէմն առաւել տրտմեալս և հեռացեալս: Եւ դար-ձեալ եմուտ 'ի տուն եղբօրն ծերն, շնորհս խոստովանէր և ասէր. ո-ղորմութիւն մեծ արար ընդ իս սէր աղօթիւք քո, այլ ևս զսէր քո և յա-ւել մի ևս այլ աղօթս վասն իմ: Եւ յաւել եղբայրն միւս ևս աղօթս վասն իւր և միւս վասն ծերոյն, և կատարէր վեց աղօթս 'ի գիշերի զեր-րորդն շաբաթ: Եւ զկնի երրորդ շաբաթուն իբրև գայր ծերն 'ի սե-նեակ եղբօրն, բարկացեալ դէմք ծերոյն սկսան անարգել զնա, զի տըր-մեցան ընդ կեալ եղբօրն: Իսկ ծերն մտեալ 'ի սենեակն պատմեաց զայս եղբօրն և խրատեաց զնա յոյժ և պատուիրեաց զգոյշ լինել յա-ղօթս: Եւ եղև եղբայրն շնորհօքն Այ և աղօթիւք ծերոյն փոյթ և ջեր-մեռանդ յոյժ: Եւ գեղն յորժամ սեւթին 'ի նա զշնորհսն Այ և զզարմանա-լեաց, փախուցան 'ի նմանէ անաշխեցեալք:

: Իբրև գայր զինուորն Քրի Սահակի ընդ անկեալս և անհետս անա-պատած, տեսանէ ծեր մի այր՝ որ ընդդէմ եղ նմա, և էր վասս-

ցնալ, և ունէր յամենայն անդաստանս իւր բժժանս գեղոյ
բարձեալ. և աղօթեալ Մակարայ առ Տէր, և զօրու-
թեամբ անուանն Այ հարցեալ՝ թէ զինչ ես բարձեալ
և որպէս խաբես զմարդիկ, և նա բռնադատեալ 'ի հրեշ-
տակէն տայր զիրաւն՝ թէ այս դեղք են նիւթ խաբէու-
թեան իմոյ: Ո՛ի կայ յաւէտն ամման նիւթ և հեշտու-
թեան ցանկութեանց, որովք օծանեմ զմարդիկ. զօրինա-
կահան՝ յամենայա որ 'ի գլուխս է, և արկանեմ 'ի ջուր.
և զծխր աղօթողաց՝ յամենայն որ կայ 'ի յանքս, և ու-
նեմ քուն, և 'ի դեղոյս որ կայ 'ի յունկս՝ առնեմ ան-
հաղութիւն, և որ կայ յանգունս՝ առնեմ 'ի ամենեն հաստ
անազդս 'ի պատանեկաց, և որ կայ 'ի բերանս՝ առաւ առնեմ

կեալ և մեհատեալ յոյժ, զի անթիւ բարձեալ ունէր 'ի մարմնի և յան-
դամս իւր ամենայն ինչ 'ի լիս և գրգռմանս, և կայր կապեալ 'ի մեղաց
իւրաքանչիւր ամենայն թեւս ինչ. և զգեցեալ էր ծերն այն այր փոխա-
նակ հանդերձի նիւթ ինչ մթացին: Իսկ ծերն հարեալ զգաւազան
իւր յերկիր եկաց յաղօթս յերկարս և նայէր 'ի նա և գիտէր զանկանս
նորա: Իսկ նա գողաց և սասկաց իբր թէ երկեաւ 'ի նմանէ: Ասէ նա
ցհայրն Մակար. զինչ առնես դու մոլորեալ յանապատս յայս: Ասէ
հայրն Մակարի. զքեզ խնդրեմ, և փախչիմ 'ի մոլորութենէ. այլ դու
մի՛ ես, ծերունի, աստուցես ինձ, զի ոսար ուսանեմ զգեստս քո 'ի բնու-
թենէ մարդկան, ասա ինձ մի լիցես դու և զինչ են անօթքդ այդոքիկ
զոր բարձեալ ունիս դու: Իսկ նա թէպէտ և ոչ կամէր, այլ ուսոյց
առաց՝ թէ ես եմ սատանայ և կոչի անուն ինձ սադայէլ. և անօթքդ
այդոքիկ գիւթութիւնք իմ են՝ որովք բաղմադեմ և բաղձարինակ ձգեմ
առ իս զմարդիկ, և իւրաքանչիւր մարդոյ ըստ իւրում կամաց խառ-
նեմ զդեղս խաբէութեան, և թերևս այսոքիւք ցանկութեամբ խորտակե-
ցից զորս հնազանդեսն ինձ, և յանկուցին նոքա ցնծասցէ անձն իմ: Իսկ
լուեալ զայս հայրն Մակար, առաւել զօրացաւ և ասէ ցնա. երդմնե-
ցուցանեմ զքեզ 'ի Տէր Քս, որ ես զքեզ կոխեն հրեշտակաց իւրոց
'ի սկզբանէ, զի յայտնեսցես ինձ զիւրաքանչիւրն 'ի գեղոց քոց ըս-
միտս. զի մեան այսորիկ երևեցար, որպէս զի յայտնի լինիցի մեզ բա-
զում հիւսս խաբէութեանց և նենգաւոր նետից քոց հրապուրութեան. և ոչ
երբէք հնազանդեցուցք չար կամաց քոց: Պատասխանի ետ բելիար և
ասէ ցհայրն Մակար. ես պատմեմ քեզ, այլ ոչ կամիմ խմել զարուեստս
խաբէութեանց իմոց, և դու ուսցիս զպատճառս և զգործ իւրաքանչիւր
ամենայն և զդիւթութեանց նոցա: Արդ եթէ գտանիցեմ զոք որ մերժ-
խորհեսցի յօրէնս Այ, խափանեմ զնա այսպէս. զի դնեմ 'ի գլուխ
նորա ցաւս և երկունս յամենայն որ 'ի գլուխս իմ է՝ հեղեալ զայն 'ի
գլուխ նորա. իսկ որ արթունն կացէ և կամիցի աղօթել և փառաբանել
զԱծ, առնում 'ի դեղոյ ամենայն որ կայ 'ի յօնս իմ, և օծանեմ զայն
թեւոք 'ի յօնս նորա, և անկեալ նիրհէ և ննջէ. իսկ յայս անօթոյս որ
կախեալ կայ յունկն իմ, կայ 'ի նմա դեղ անհնազանդութեան, և ածելա-
թանեմ զմարդ, զի մի լուիցէ զբանս ճշմարտութեան այլ խնդրեն կեալ.
Իսկ զայլոց որ եկանէ ընդ անդունդս իմ, նոքա չարժեմ զմանկութիւնս
'ի պատանեկութեան զնկեալ զնա 'ի հասս խնկոց. իսկ զդեղովք առնեմ զկե-

որկրամոլութի՛ւն շատախօսութի՛ւն ստութի՛ւն խաբէութի՛ւն և որ ինչ բերանոյ են մեղք, և 'ի դեղս պարանոցիս առնեմ հպարտութի՛ւն սնափառութի՛ւն, և 'ի լանջաց տամ դեղ մոռանալոյ զյաւիտենական կեանսն. իսկ որ կայ յորովայնի՝ աստի առնեմ անասունս և գազանս, և 'ի պորտոյս՝ գարշելի պղծութի՛ւն և զխառնակութի՛ւն. իսկ 'ի յոտից դեղս 'ի գողութի՛ւն գրգռեմ, և յուսոյս և 'ի բազկաց և 'ի թիկանց և 'ի միջաց 'ի կռիւ և յոխակալութի՛ւն և յընչասիրութի՛ւն յորդորեմ. բայց դու երբեք ոչ հանդուցեր զիս: Այս ասէ սուրբն Մակար. սատանա-

բանոյս փաղաքշեալ թողեմ զպահեցողս առ իղձս կերակրոց և ըմպելեաց, և յոլով դնեմ 'ի նոսա զշատախօսութիւն և զզազրալի բանս պղծագործութեանց. և յամենեսեան սերմանեմ զսերմն գործոց իմոց՝ յորմէ ծաղկեն նմա զպտուղ մշակութեան իմոյ որք հնազանդին նմա: Դարձեալ հպարտութեան և ամբարտաւանութեան օծանեմ 'ի մարդ ըղգեղ պարանոցի իմոյ, և աստի տամ տաժելոյն իմ զգործս կենցաղոյս, զփառս և զհպարտութիւնս՝ զոր բարիս կարծեն հեռացեալքն յայս. իսկ որ 'ի լանջս իմ է ամանք իմոյ մոռացութեանց խորհրդոց՝ տամ ըմպել զնոյն յարբումն անօրէնութեանց և խաւարեցուցանեմ զմիտս բարեպաշտ՝ որք յիշել կամին զյաւիտենական կեանս, և տամ մոռանալ զնոսա. իսկ ամանք այս որովայնի իմոյ լի են անմտութեամբ որով անպատկառն անմտութեամբ իբրև զանասունս առնեմ հրացեալք և գազանաբարոյ գործել տամ զչար, և խաւարաւ և մթով լնում զկեանս նոցա. իսկ 'ի պորտոյ իմ ամանոյ որ դեղն է՝ նովաւ շարժեմ 'ի պղծութիւն և 'ի խառնակութիւն ընդ միմեանս գարշաբար. իսկ 'ի ձեռաց իմ ամանոց ելանեն հեռք և նախանձք և սպանութիւնք, որք են իմ հաճելիք և ըղձալի գործ. իսկ որ 'ի յուսս և 'ի թիկունս իմ են դեղք խաւարազգեաց իմոց փորձութեանցն, յորմէ կռուիմ զօրաւոր ընդ նոսա որք պատերազմին ընդ իս, և խորխորատ դնեմ նոցա 'ի ծածուկ 'ի թիկանց իմոց. և ձգեմ զնոսա անդ որք յուսան 'ի զօրութիւն իւրեանց. իսկ միջք և անդամունք իմ զոր տեսանես ըլեալ մինչև յոտս, ամենեքեան ցանցք են և որոգայթք և լարք խաբէութեան իմոյ՝ որով խաղարկեմ զբազումս յուղիղ ճանապարհէն, և խափանեմ գնալ 'ի շաւիղս բարիս, և 'ի չար ճանապարհս իմ և 'ի թիւրս շրջեցուցանեմ. զի ես նստեալ կամ 'ի միջի ճանապարհի կենաց և մահու, և զթեցուցանեմ 'ի ճանապարհէ կենաց զորս կամին գնալ, և ձգեմ 'ի շաւիղս մահու: Իսկ յարտաքոյս իմ և յանդամս սերմանեմ փուշս և տատասկս՝ որոց մշակք ապաշխարողք ըղբանն ճշմարտութեան: Իսկ դու ոչ երբէք համեցար լսել ինձ և ոչ մի անգամ, զի ունէիր մխիթարել յայն, և տուեալ ապականեցուցանես զիս. զի առնես դու զէն հզօր և անյաղթելի՝ յորմէ երկուցեալ կամիմ գնալ առաջեկայնս իմ և ծառայս, զի քո է ամէր քաղաք և պարսպեալ որ պահպանէ և պահէ զքեզ և զմտերիմս քո 'ի բարկաց իմոց: Իբրև լուաւ զայս սուրբոյն հայրն Մակարիոս, ճանաչեաց զնենգն պատապատական խաղին և ասէ. օրհնեալ է նա՝ որ եա զքեզ կոխան ծառայից իւրոց, որ և զիս պահեսցէ մինչև ցվախճան ավարչ 'ի մոլորութեանց քոց, որպէս զի յաղթեցից քեզ զատուցիչ չարեաց. փախիցիս յայսմհետէ, անկցիս պարտեալ 'ի փորձչին Ցնէ. ծնէ մղդարոյն եսլ, և զի մերձեն որ 'ի փորձամս յարմա:

ցէ 'ի քեզ. Մի՞թէ ածեն խմ որդհնեացն յաւխտեանս : Այլ չէք եղեալ բարձաւ, և նա եւս փառս ածոյ :

ՉՈՐՐ¹ մի երթայր և երկու հրեշտակք ընդ նմա. և 'ի զինուորեն զիշայ խնչ կայր զինքն ծերն և հրեշտակքն : Այլ 'ի հարցանելն ծերոյն՝ թէ և ձեզ հաս զայ, ասեն՝ ոչ, այլ վասն քո արարի աղաւաք. այլ մեզ հաս 'ի մեղաւորէ զայ 'ի հոգւոյ՝ որ հասեալ է նմա :

ՀԻՆԳԵՐՈՐԴ² մենախոսութ մի միայն աղօթէր մինչև ցերեկոյ, և զանանէր արտասուս հայց ջերմ և ուտէր : Այլ զինի եկն եղբայր, և եւ նմա զործ ապաշխանք. և սա և ոչ եգիտ զհացն, և ննջեաց տրտմեալ : Այլ ասէ ցնա տէր. յորժամ խնձ մեծանկ աշխատէիր՝ եւ հոգայի զքեզ, և երբ այլուամ զործեցեր՝ անտի կեր :

ՎԵՑԵՐՈՐԴ³ 'ի հարցանելն կաւսան ծերասնի մի՝ թէ որ-

մեկ որք զխառն ընդ ձեզ և ընդ զժտապքին հանդարտութիւն կեանց, և մեկնեա յանդորրութեանց : Զայս խրատ տալով տաղքն, եթէ նա խրատ ընծայի հնազի, և զրուցեալ յոգս անդյայս եղև : Խաղ տաղքն եր ծանոթ եկաց յաղօթս և ասէ. փառք քեզ, Քս. ընդ հօր և սուրբ հոգւոյն, որ եւ ապաւէն ալեկոծելոց և փրկութիւն յուսացելոց 'ի քեզ :

1 Առնէին վասն ծերոյ ումեմն՝ եթէ զնայր նա ընդ յանդորրութեան և երկու հրեշտակք զնային ընդ նմա, մինն ընդ աջմէ և միւսն ընդ ահեկէ նորա. և 'ի զնալն զինուորեալ զէշ խնչ նեխեալ 'ի ճանապարհին, և ծածկեաց ծերն զհոտոտելիս իւր 'ի ժահահոտութենէն, և արարին այնպէս և հրեշտակքն : Իսկ խրատ հեռացեալ, ասէ ցնոսա ծերն. և ձեզ եւս զխոյք այս չար հոտս : Իսկ նոքա ասեն. ոչ, այլ վասն հանձնյեց քոյ արարաք զայս ծածկել զանդամոյս մեր, զի ոչ խնչ չարահոտութեան [illegible] կարէ մերձենալ 'ի մեզ, բայց միայն ժահահոտութիւն հազանոց մարդկան որք կան 'ի մեղս՝ զխոյքն մեզ և տաղտկացուցանեն ընդդէմ մեր :

2 Ծեր ոմն էր որ զնաց ոչ խնչ գործէր, այլ միշտ աղօթէր զտիւ և զգիշեր. և յերեկոյին խրատ մտանէր 'ի սենեակն, զտանէր հաց ջերմ և անուշահամ, զոյն հանչակէր և զոհանայր զԱյ. զայս արար ամս բազումս : Իսկ այլ եղբայր զնաց առ նա և ասէ ցնա. ոչ է բարւոք զատարկ կեալ, այլ գործեա ձեռաք : Իսկ եւս նմա արարիւ և ապաց զնա [illegible]. և խրատ գործեաց և յերեկոյին եմուտ 'ի սենեակն, ոչ եգիտ զհացն զոյն անդ, և ննջեաց տրտմեալ և նեղեալ : Իսկ երևեցաւ նմա ոմն 'ի գիշերի և ասէ ցնա. յորժամ վասն իմ պարապեալ էիր՝ եւ կերակրէի զքեզ, և արդ զի գործել սկսար՝ գործոց քո կերակրեսցէ զքեզ : Վասն այսորիկ այլ ոչ եւս գործէր ծերն, այլ զամենայն սկսաւ պարապել յաղօթս 'ի տուէ և 'ի գիշերի և ասէր. կատարեալ գործ էր յաղօթս աշխատել :

3 Պատմէր մեզ զայս ծեր ոմն մեծ՝ եթէ էր ոմն կայս ծերացեալ յայժ հաստատուն. որ ասէին էր յերեկեակն [illegible] և փայլ [illegible] յանձնանսայ աստուածպաշտութիւն և սուրբ յանձնանսայ, որ կոչէր Անտոն : Խաղ եւս հրաշք տասն [illegible] զի [illegible] խնձ զըղջնալ հեռանալու իւր յայլոցն : Իսկ նա հեռացելոց և ասէ զնա. եւ, ով պանդուխտք և պատուականն հայր,

ակես ելեր յաշխարհէ ։ Այլ առաջ. ունէր հայր հեզ և բա-րի և հիւանդոտ և մեղկ, որ 'ի ժամ մահուանն այն-քան վատախառն էր օդն՝ որ զկնի չորս աւուր հազիւ ե-տուն հողոյ. և մայր ունէր լի ամենայն չարեօք, և մե-ռաւ 'ի բարի աւուր՝ անցաւ կացեալ զաւուրս իւր ։ Այլ կոյսն կայր 'ի տագնապի՝ թէ զո՛ր ընտրեսցէ ճանապարհ,

զաւառ էր հօր հեզոյ և խոնարհի և արդոյ՝ որ էր քաղցր առ ամենե-սեան, այլ հիւանդ մարմնով, մինչ զի զամենայն աւուրս իւր մաշեցաւ ցաւօք 'ի մանկիճս իւր, և այսպէս համբերութեամբ կայր 'ի ցաւս իւր, մինչ զի հազիւ խօսէր ինչ հարցողացն զնա. այր զեղջուկ էր, այլ ամենառատն էր յոյժ. գործէր զերկիր, և զպտուղ նորա ծախէր 'ի պէտս աղքատաց և կարօտելոց. այնպէս հեզ էր, մինչ զի համր կարծէր 'ի բազ-մաց ։ Իսկ մայրն իմ ամենեւին օտար և ընդդէմ էր գործոց հօր իմոյ, զի զարդարէր զինքն և սիրէր տեսանել քան զպատշաճն, և այնպէս ընդդիմամարտ և չարաբան և յանդուգն էր՝ իբր թէ ամենայն անգամ իւր ընդդէմ էր. և էր 'ի նմա չփոթմունս և կռիւս և ատելութիւն բազմաց զուխ և զդէշէր. Իսկ զձխնորդութիւն և զարբեցութիւն և զշուայտութիւն ընդ ա-ռանց՝ ունէր անչափ և անթիւ, և այնպէս ծախէր զամենայն գոյս առն իւրոյ պոռնկապէս. զի որչափ և բազում գանձէր մուշտ գոյից որ գայր 'ի ձեռաց նորա՝ ոչ էր բաւական նմա և ոչ օր մի, զի նմա հա-ստատեցեալ էր հոգս առն մերոյ 'ի հօրն իւրմէ ։ Իսկ զմայրն իմ այն-պէս եւս 'ի գործելն ապշութիւն, մինչ զի ատեաց զերծան 'ի զերծն յայնմանէ 'ի լուծից պոռնկութեան նորա և անառակութեան և զարշու-թեանն ։ Եւ ոչ երբէք զիջաւ նմա հիւանդութիւն մարմնոյ և ոչ ինչ ցաւագնելոց նմա, այլ 'ի ծննդեանն մինչև ցմահ կատարեալ առողջու-թեամբ եկեաց 'ի չարիս ։ Եւ եղև մեռանել բազմամբ հիւանդութեամբ հաշելոյ հօր իմոյ, և ստամբակն խառնակեցան օդք, չարաչեցան հող-մունք և որոտմունք և հասանէին կայծակունք սաստիկ, և անձրևք և հեղեղք. և ոչ եղև համբարձանել օդոյ՝ մինչև մինչ աւուրց թաղման մե-ռելոյ հօրն իմ զերկուս աւուրս. Վասն որոյ առք զերեզմանն չարաձեթին զըղ-ջալով իւրեանց, պաշտօնականքն և տէրին. ով չար այր ա, որ կայր 'ի միջի մերում, առ թշնամի ոչ էր, զի զկերանս իւր յանկարծին և 'ի ցաւս ծախեաց, և արդ հող զնա ոչ ընդունի մեռեալ ։ Այլ թէպէտ և դը-ժուարին էր թաղել զնա 'ի խառնութէ օդոյն, այլ զի մի նեխեալ լուծ-ցի և անմուտ արասցէ զտունն՝ վասն այսորիկ բազում աշխատութեամբ հանեալ թաղեցաք զնա որքան կար էր ։ Արդ իբրև եկաց մայրն իմ ա-զատութին յառնէն, առաւել լիր և անպատկառ ձգեաց զմարմին իւր յանառակութին պոռնկութեան, մինչ զի յայտնի պոռնկաւորաց ասէր ըն-տանին իւր. և այնչափ յաւել յանառակն պոռնկութին և 'ի յղփութին և 'ի յարբեցութին, մինչև ոչ ինչ մնաց մեզ 'ի հայրենեաց և 'ի սատա-ցուածոց մերոց ։ Իսկ յորժամ եհաս ժամ մահու նորա, տարերկ է թէ ընդու ունէր խլրկեաց մահն առնել նմա. և մինչ մեռաւ, այնպիսի եղև փոյթ ամենայն մարդկան պատուել և պահել և պաշտել զնա, մինչ զի թուէր թէ և օդք պայծառին թաղման նորա ։ Իսկ զկնի մահուան ծնո-ղաց իմոց եղէ ես 'ի հասակ մանկութեան՝ մինչ զի զգայի զգործու-մինչ զօրութեան մարմնոյ ։ Եւ 'ի միում գիշերի մինչ ննջէի 'ի մանկիճս իմ, սկսայ խորհել 'ի միտ և ասել՝ եթէ զորմն ընտրեսցես զկենցաղ. ըն-հօր իմոյ զհեզութիւն և զանմեղութիւն ընտրեսցես. այլ նա և

ըՀզըն թէ զմօրն ։ Այլ ուսուցանէ զմեծ ամն, որ ասէ ցնոսա եկ ուսանիմ զքեզ ուսուցանել զծնողսն ։ Այլ տարաւ առ հայրն՝ որ կայր 'ի դրախտի, և առ մայրն՝ որ կայր 'ի գե-

ոչ մի, ինչ բարի կրեաց յերկրի, այլ զամենայն ժամանակս կենաց իւ-րոց ծախեաց 'ի ցոփս և 'ի վիշտս, և այնպէս դժուար եղ յերկրէ՝ մինչ զի և հողն ոչ ընկալաւ զնա. զի թէ հաճոյ էր մօր այն քաղաքավարութիւն նորա, ընդէր անկաւ յայսքան չարիս։ Այլ կենցաղ և գործ մօր իմոյ այլա բարի էր, և զմարմինս տալ 'ի պղծութիւն և 'ի հեշտալիս աշխարհիս. քանզի ոչ ինչ եթող նա յամենայն գարշելի գործոց զոր ոչ կատարեաց, զի պոռնկութիւն և արբեցութեամբ կատարեաց զամենայն կեանս իւր և սաղջութիւն և խնդութիւն։ Եւ արդ այսպէս լաւագոյն է կեալ. և ես զոր անսի աչօք իմովք՝ ընդէր կասկածիմ։ Եւ արդ այսպէս խորհրդեան միտք իմ գնալ ընդ ճանապարհ մօր իմոյ։ Այլ բարեբար և մարդասէրն ած ոչ եթող կորնչել զիս. զի մինչ զայս խորհուրդ ընտրէի, ննջեցի. և անսի զի եկաց ի վերայ իմ այր մի մեծ հասակաւ և ահաւոր տեսլեամբ և ասէ ցիս բարկացեալ դիմօք և ահարկու ձայնիւ. զինչ են խորհուրդք այդոքիկ զոր մտածես դու։ Իսկ ես սոսկացայ 'ի տեսոյ նորա և ոչ կարացի խօսել և ոչ նայել 'ի նա։ Եւ նա ասէ. պատմեա ինձ զինչ խորհեցար։ Եւ իմ զարհուրեալ յահէն՝ ասեմ. ոչ գիտեմ։ Եւ նա ասէր ինձ զամենայն զիմ, և ասէ ցիս. մի՞ զայսպիսիկ խորհէիր դու։ Իբրև զայս ասաց, ես իսկ զամենայն պատմեցի նմա։ Իսկ նա ասէ ցիս. արդ եկ ընդ իս և ցուցից քեզ զհայր քո և զմայր, և տես թէ որպէս և կամ ուր են, և ապա որոյ կեանքն հաճոյ լիցին թուեսցի քեզ՝ զայն ընտրեսցես։ Եւ կալեալ զձեռանէ իմմէ տարաւ զիս 'ի դաշտ մի մեծ, որ լի էր բազմազան դրախտիւք, և ծառքն լի ծաղկօք և պտղովք ցանկալեօք՝ զոր ոչ կարող իցէ լեզու պատմել, և բոլորին անդ աղբիւրք սուրբք և վտակք գեղեցիկք, և շնչէր անդ օդք անուշահոտք. և ոչ կարող իցէ պատմել զգեղեցկութիւն որ էին անդ։ Եւ իբրև շրջէաք անդ, ընդդիմեալ եղ մեզ հայրն իմ պայծառ զգեստուք զարդարեալ, և համբուրեաց և հարցանէր զիս։ Իսկ ես փարեցայ զնովաւ և աղաչէի լինել առ նմա անդ։ Եւ նա ասէ ցիս. արդ ոչ է հնար լինել քեզ աստ, որդեակ, այլ թէ զհետ գործոց իմոց գնաս՝ գաս դու աստ 'ի ժամանակի իւրում։ Եւ կալեալ զձեռանէ իմմէ բերողն իմ և ասէ ցիս. եկ և տես արդ զմայր քո։ Եւ հանեալ զիս անտի տարաւ 'ի տեղի ինչ դժուարին և չար, և եցոյց զիս 'ի տուն մթին՝ վայ աղաղակաւ. որ լի էր աղբեղք և կեղծիք, և եցոյց ինձ անդ հնոց հրոյ բորբոքելոյ և ձիւթ եռացեալ և ահարկու վերուկացս, և էր տեսութիւն և գարշութիւն և կիրթութիւն և կրճտել ատամանց. Եւ նայեցեալ անդ զմայր իմ 'ի հնոց հրոյն թաղեալ մինչև ցպարանոցն, և կրճտէր զատամունսն իւր 'ի մէջ հրոյն, և անհնարին որդունքն ծծէին զնա։ Եւ իբրև ետես զիս, սկսաւ կոծել և ասել. վայ զիս, որդեակ, 'ի չար գործոց իմոց. վայ զիս յանօրէնութեանց իմոց. զի զամենայն բանս զորս ընդունայնս համարէի. և ոչ հաւատայի զդատաստանն աստուծոյ, և զպղծութիւն և զարբեցութիւն ծառայեցի. և արդ յաղագս փոքր ինչ ժամու գարշելի ցանկութեանց չարաչար հատուցանեմ, և ահա ասեն արհամարհեցի զպատուիրանս աստուծոյ կրկին պատուհասն, և հասին ինձ անթիւ չարչարանք իմ։ Ահա ժամ ողորմութեան և օգնականութեան. արդ յիշեսցես, որդեակ, զսնունդս զոր ունիս յինէն, և տուր ինձ զձեռն քո բարեգործութեան, և ողորմեա ինձ, որդեակ, հանեալ զիս 'ի հնոցէ հրոյս. և

հենի. և նորա զարթուցեալ՝ եւս զինքն սրբութեան կուսութեան ։

ՁԱԳՈՒՆ՝ հարկահանք թագաւորին առնուլ և յաւեղայլեցն, յորում կայր հայրն Մինի՝ որ ասաց. մի երկնչիք, արահեցէք և աղօթեցէք, և ես երթամ առ թագաւորն և յետ երկոտասան աւուր գամ։ Իսկ մնացեալ 'ի սենեակին աղօթէր. և որք գիտէին՝ տրտմէին. մինչ յետ հնգետասան աւուր եկն, և ունէր գիր կնքեալ մատանեաւ թագաւորին և ձեռնագրեալ Աղեքսանդրի իշխանացն, և էր առեալ յայնմ գիշերի սքանչելեօք ։

գթա յիս, որդեակ, մանկելայս տանջանաց. օգնեա ծնողի քո վշտացելոյ, և տուր զձեռն քո յօգնել ինձ։ Իսկ ես ողբայի ցաւագին, և ոչ իշխէի տալ ձեռն յաւէտ մերձակացութեանցն։ Եւ նա դարձեալ ասէր արտասուօք. որդեակ, օգնեա ինձ. որդեակ, մի մոռանար զողբս մօր քո. յիշեսցես զերկունս իմ զոր կրեցի 'ի ծնունդ քո, և մի թողուր զիս կիզուլ 'ի հնոցիս յայս։ Իսկ ես ննջեալ 'ի ձայնէ և արտասուաց նորա, և խելագարեալ լեալ ձգեցի զձեռն իմ հանել զնա. և իբրև արարի զայս, կիզեաց հուրն զձեռս իմ, և սկսայ լալ և ողբալ 'ի ցաւոցն։ Եւ լուեալ զձայն լալոյ իմոյ որք էին ընդ իս 'ի տանն և սկսան հարցանել՝ զինչ լաս. զի զարթուցեալ էի։ Եւ եկեալ առաջին զի կիզեալ էր ձեռս իմ. և հարցին զիս՝ զինչ է այս, և ես զամենայն պատմեցի նոցա։ Եւ յայնմհետէ հետեւեցայ լաւ կարի խնամով կենաց հօր իմոյ և կամեցայ գնալ զհետ քաղաքավարութեան նորա. ահա իննսուն ամ է որ եցոյց ինձ աստուած վասն ողորմութեան իւրոյ թէ որպիսի տանջանք մնան չարագործաց։ Զայս պատմեաց մեզ երանելի կոյսն, զոր ինքն հաւատացեալ էր 'ի տեսլենէ անտի. և ասէր՝ թէ անպատմելի է բարիք արդարոցն և անբերելի տանջանք մեղաւորաց։ Արդ մեք հետեւեսցուք խրատու սորա, զի երանութեանն այնմիկ արժանի լիցուք։

։ Գնաց իշխան ոմն 'ի լեառն ակլիանացւոց և կամեցաւ պահանջել հարկս 'ի կրօնաւորացն իբրև յաշխարհականաց։ Եւ ժողովեցան ամենայն եղբարքն վասն այսորիկ առ հայրն Անտոն, և ընտրեցին զոմանս 'ի նոցանէ զի առաքեսցեն առ թագաւորն։ Ասէ ցնոսա հայրն Անտոնոս. ոչ պիտոյ է աշխատել ձեզ և գնալ, այլ համբերեսցէք 'ի սենեակս ձեր և պահս կալջիք շաբաթս երկուս, և ես միայն առանձին զայս գործ կատարեցից։ Եւ գնացին եղբարքն 'ի սենեակս իւրեանց, և ծերն համբերեաց 'ի սենեկի իւրում։ Իբրև լցան երկոտասան աւուրքն այն տրտմեցան, տրտմեցան եղբարքն վասն ծերոյն, զի տեսանէին 'ի սենեկի իւրում, և ասէին. մոռացաւ ծերն զգործ մեր զայն։ Իսկ յաւուր չորեքտասան կարգի ժողովեցան եղբարքն 'ի միասին, և եկին առ նոսա ծերն և ունէր զհրովարտակ արքայի կնքեալ մատանեաւ արքունի։ Իբրև առեալ զայս հայրքն՝ սոսկացան և առեն ցծերն. Երբ բերեր զայս թուղթ։ Ասէ ծերն. հաւատացէք ինձ, եղբարք, զի յայսմ գիշերի գնացի առ թագաւորն և տուա գրել զայս գիր, և կնքեալ և եկեալ յԱղեքսանդրիա ցուցի իշխանին և տուաքեցի յիշխանացն, և ահա եկի առ ձեզ։ Եւ լուեալ զայս հարցն երկեան յոյժ և երկիր պագին նմա, և այլ ոչ երբեք խռովեցաւ իշխանն ընդ նոսա։

ՍՈՒՐԲՆ* Պափնուտի ցանկացաւ շրջել ընդ անապատսն եւ տեսանել զծառայս տեառն ։ Եւ գնացեալ չորս օրս եւ զգիշերս՝ լքաւ 'ի վաստակոցն եւ 'ի քաղցոյ ։ Եւ երեւեցաւ նմա այր մի փառաւոր եւ զօրացոյց զնա օծանելով զշրթունսն ։ Եւ չոգաւ այլ եւս աւուրս եւ գիշերս չորս, եւ գտեալ քարայր մի փակեալ դրամբք եւ մտեալ եգիտ ծեր մի նստեալ, եւ իբրեւ ոչ էառ զողջոյն՝ մերձեցաւ ձեռամբն, եւ եղեւ իբրեւ զփոշի, եւ ետ զնա հողոյ արտասուօք ։ Եւ չոգաւ անդ յոլով աւուրս, եւ տեսեալ ոտնահետս նստաւ առ երեկս, եւ տեսանէր ջոկս գոմշաց եւ ծեր մի 'ի մէջ նոցա, ծածկեալ հերօք. եւ աղօթեալ տեսին զիրեարս ։ Եւ պատմեաց նմա եթէ Տիմոթէոս է անուն իմ. եւ էի 'ի միաբանակեացս, գործէի կտաւս, եւ յազգմանէ չարին գնացի առանձին 'ի Ճանապարհս, շինեցի հիւղանոց եւ գործէի զանգուածս եւ առնէի յոլով ողորմութիւն ընդունելով հիւրս, եւ վասն արուեստին անկայ 'ի մեղս կնոջ վեց ամիս ։ Եւ հարեալ զիս խղճի մտացս՝ եկի յանապատս. եւ 'ի յոլով ամացն այսն չկարէի կանգնել, եւ ընդ գետնին թաւալմամբ կատարէի զաղօթսն ։ Եւ կալաւ զիս ցաւ լերդի, եւ եկն ումն փառաւոր եւ ասէ. զի՞ է քեզ ։ Եւ ասեմ. այս ահէր, ցաւ է լերդիս ։ Եւ բուռն հարեալ պատառեաց զկողս եւ հանեալ եցոյց զլերդս իմ, եւ սրբեալ զցաւն՝ եդ 'ի տեղւոջն եւ ասէ. ահա ողջացար, այլ մի՛ մեղանչեր ։ Եւ եղեւ անարատ, եւ հանդերձն հնացեալ անկաւ. եւ եմ աստ ամս երեսուն ։ Եւ ոչ ետ նմա կալ զայն գիշերն, ասելով՝ թէ չկարես տեսել պատերազմաց դիւաց ։ Եւ գնացի զհնգետասան օր եւ գտի զմերձն Ոնոփրիոս, որոյ հեր գլխոյն ծածկէր զամենայն մարմինն, եւ բանջարով ծածկեալ էր զմէջն ։ որ եւ պատմեաց զինքենէ՝ որ 'ի մանկութեան եղեւ ընդ հարիւր եղբարս միաբանից արքայունից. եւ զի գովէին զառանձնականութիւնն՝ որ Եղիայի եւ Յովհաննու նմանն գործէ, զի զա՞նձ միայն ունէին յայս յամենայն վիշտս որ հանդիպի, եւ ոչ զոք 'ի մարդկանէ ։ Ապա 'ի գիշերի միում ելեալ գայի, եւ առաջի իմ երեւեցաւ լոյս. եւ երկեայ եւ կամէի դառնալ ։ Եւ եկն առ իս հրեշտակ տեառն եւ ասէ. մի՛ երկնչիր, եկի 'ի տեառնէ

* Համառօտութիւն է ճառայս Տիմոթէոսի եւ Ոնոփրեայ. զորոյ ընդարձակն տես յէջ 168. հատ. Ա ։

զգուշանալ քեզ։ Այլ գնացաք ընդ անապատս եօթն մի-
լոն և հասաք ՚ի յայր մի փակեալ. և բախեալ՝ ել ծեր
մի փառաւորեալ երեսօք և ասէ. բարի եկիր, եղբայր
Ոնոփրիոս։ Այլ ողջագուրեալ զիս ածոյց առ իւր զա-
ւարս, և ապա տարաւ զիս հեռագոյնս և եբեր յայրս
յայս. և եղև ընդ իս ուրախ երեւումն, և ուսոյց ինձ
զամենայն սրբութեան պատուիրանին գիտաց և զկարգն
համբերութեան, և գնաց յինէն. և ՚ի տարւոջն հետ մի
տեսանէր զիս՝ մինչև փոխեցաւ առ Քս, զոր եղի ըն-
տուրբ նշխարս նորա մօտ առ իս. և եմ աստ ամս վաթ-
սուն և հինգ։ Այլ արմաւենին որ կայ առ իս, բերէ եր-
կոտասան բաղդակս ՚ի տարւոջն, և լինի ինձ բաւական
բաղդակ մի յամիսն։ Այլ հրեշտակ տեառն մխիթարէ զիս
և զամենեսեան որք են յանապատի աստ ՚ի մարմնի և
յարբեն որդւոյն մրդ։ Այլ յորժամ կարօտի ոք ՚ի տեսիլ
մարդոյ, վերացուցանէ յերկինս և ցուցանէ զարդարսն
և զորքոց հոգիսն, և մոռանանք զամենայն վաստակ և
զաշխատութիւն։ Այլ ասելով զայսոս՝ լուսաւորեցան ե-
րեսք նորա իբրև զարեգակն, և ասէ ցՊափնուտիոս. որ-
դեակ, ես այսօր կատարեմ զընթացս իմ. եթէ ոք յա-
նուն իմ պատարագ մատուսցէ տեառն, կամ զհայր մեր
որ յերկինսն ասասցէ, կամ եղբարս կերակրեսցէ կամ
խունկս ծխեսցէ տեառն, ես յիշեմ զնա յաղօթս, և հա-
մարեսցի զնա ընդ յառաջինն ժամուն ՚ի սկզբանն։ Այլ օրհ-
նեաց զՊափնուտիոս և ասէ. մի զանգէ ՚ի քեզ թշնամին ա-
բատ ինչ առաջի ահեղ ատենին Քի յանդիմանել ըզ-
քեզ, այլ տացես պատասխանի ամենայն վասն քոց։
Այլ ասացեալ զայս ննջեաց։ Այլ Պափնուտեայ պա-
տեալ զսուրբ նշխարս նորա եդ հողոյ. և ինքն խնդրէր
յայդ մնալ ՚ի տեղւոջն, և առժամայն փլաւ դադարքն,
և արմաւենին անկաւ։ Այլ նորա գիտացեալ թէ ոչ է
հաճոյ տեառն բնակելոյ նորա անդ, և յարուցեալ գնայր.
և հրեշտակ տեառն երևեալ մխիթարէր զնա և առաջ-
նորդէր։ Այլ յետ չորս աւուր դիպեցաւ չորս ծերունեաց՝
որք և ասացին. բարի եկիր, եղբայր և գործակից Պափ-
նուտիոս, որ ամփոփեցեր զսուրբն Ոնոփրիոս. զի տէր ե-
ցոյց մեզ զգալուստ քո այսօր, զի վաթսուն ամ է որ ոչ-
ինչ տեսաք ՚ի մարդկանէ բայց ՚ի քէն։ Այլ յաղօթս կա-
ցեալ նստան. և տեսեալ առաջի իւրեանց նկանակ հինգ.

տախտակ և փափուկ՝ որպէս թէ նոր իցէ առեալ 'ի թոն-րէ, և կերեալ գոհացան և ասեն. վաթսուն ամ է որ ուտեմք չորս նկանակ տայ մեզ ած, և այսօր հինգ ա-ռաքեաց ողորմածն ած: Իսկ զգիշերն հսկեցին, զի կե-րակուր էր վաղն, և տեսացին խնձ. զնա, եղբայր, յԱպղինդ-տոս և պատմեա զմահն մեծին և զմէնջ, զի յիշեսցեն յօգուտ խորհրդոց: Իսկ հարցեալ զանուանս նոցա՝ ոչ պատմեցին, ասելով՝ թէ ած գիտէ զանուանս մեր. այլ աղօթեա, զի տեսցուք զմիմեանս 'ի գաւիթս նր: Իսկ ե-լեալ գնաց Պափնուտի ատուր միոյ ճանապարհ, և դի-պեցաւ դրախտի մի լի մրգով՝ արմաւ թրունջ նռան թութ գեղձ յունապ խաղող թուզ մայրա և այլ անու-շահոտ ծառք գեղեցիկք՝ որ և թուեցաւ նմա թէ դրախ-տըն է այն, զի բուրէր 'ի նմանէ հոտ անճառելի, և աղ-բիւր մի ականակիտ արբուցանէր զնա: Իսկ յայտնեալ ե-կին անդ մանկունք գեղեցիկք՝ որպէս թէ հրեշտակք իցեն, և ողջոյն տուեալ յանուանէ կոչեաց զՊափնուտիոս, և թէ ուստի գայր՝ պատմելով. և եղև առ նոսա զա-ւուրս եօթն՝ վայելելով 'ի մրգոց անտի: Իսկ 'ի հարցա-նելն պատմեցին տղայքն՝ եթէ որդիք էին նախարարաց քաղաքին Ոքսիրինքեայ, որք եդուն զմեզ յուսումն ա-տաքին և այս 'ի Վ՛նի նմն մերոյ. ուստի անդեկացաք զաստ կենցաղս ոչ խնչ գոլ, և յօժարեալ առեալ հա-ցիւ և ջրով՝ որ բաւական լինէր աւուրց եօթանց, փա-խեաք գաղտ յանապատ, խնդրեաք շրջելով թէ այց ա-րասցէ մեզ տէր. և արար իսկ: Վանզի երևեալ մեզ այր մի փառաւոր և կալեալ զձեռանէ մերմէ եբեր 'ի տեղիս յայս՝ ուր կայր սուրբ ծեր մի, յանձն արար նմա ուսուցանել զմեզ. և ուսոյց տարի մի և վախճանեցաւ: Իսկ մնացաք մեք աստէն այս վեց ամ է. զհինգ աւուրսն ծրուիմք և աղօթեմք առանձին, և զշաբաթ և զկիրակէ ժողովիմք 'ի հսկումն, և գայ հրեշտակ տեառն հաղոր-դէ զմեզ զերկու աւուրսն, և միխիթարեալ ժուժկալեմք նմ նեղութեանց և փորձանաց: Իսկ մինչ զայս ասէին, բուրեաց հոտ զարմանալի նոր և անծանօթ: Իսկ եկեալ հրեշտակին տեառն հաղորդեցոյց զմեզ մարմնոյ և արեանն տեառն. նոյնպէս և զվաղիւն: Իսկ առի հրաման և չոգայ յԱպղիպոտոս և պատմեցի եղբարցն 'ի փառս այն:

ՊԱՏՄԵԱՑ մեզ երանելին Պափնուտէս վասն այրոյ Ս՛ա-

կալոյ եւ Մ`արկոսի՝ թէ նստէին 'ի գաւթին եւ խօսէին ընդ միմ. եւ ահա բաղխեաց զդրան գաւթին մեծաւ առիւծ մի՝ որ 'ի բազում աւուրց կորիւն մի ունէր կոյր. եւ ընկեցեալ զկորիւնն առ ոտսն, եւ խնդրէր ամոքել զտեղի կաւ: Իսկ երանելւոյն Մ`արկոսի առեալ զկորիւնն 'ի գիրկս իւր տարաւ 'ի ներքս առ Մ`ակար, եւ աղօթս արարեալ եդին ձեռս 'ի վերայ նորա, եւ հանեալ ետ զառիւծն՝ ողջացուցեալ զաչս նորա: Իսկ յետ վեց աւուր եբեր նոցա մորթ մայրենւոյ եղջին զոր յափշտակեալ էր յորսորդացն: Իսկ Մ`արկոս ետ զայն Մ`ակարայ եւ Մ`ակար ետ Ա`թանասի սրբոյ եպիսկոպոսին եւ նա Մ`ելանիէ մեծին Ա`ղեքսանդրի: Ա`յս Մ`արկոս զմորթն իւր ոչ եհան մինչեւ ցմահ իւր:

Եւ սա 'ի մեծ հարցն անուանեալ. սա վկայեաց եւ ասէ՝ թէ զզօրութիւն զոր տեսի 'ի վերայ կնքաւորացն 'ի ժամ լուսաւորելոյն, տեսի եւ 'ի վերայ միայնակեցաց ձեռին յորժամ առնու զկերպարանս:

ԳՆԱՑ աշխարհական ոմն որդւովն իւրով առ հայրն Սիսոյ 'ի լեառն հօրն Ա`նտոնի, եւ 'ի ճանապարհին մեռաւ որդի նորա. եւ ոչ ինչ խռովեցաւ, այլ հաւատովք տարեալ տարաւ առ ծերն, եւ անկեալ հանդերձ որդւովն իւրով առաջի նորա զի օրհնեսցին 'ի նմանէ. եւ յարուցեալ հայր մանկանն եթող զմանուկն առ ոտս ծերոյն եւ ել արտաքս 'ի խցէն: Իսկ ծերոյն կարծեալ եթէ 'ի պաղատանս է, խոնարհեալ առ մանուկն ասէ. արի գնա արտաքս, զի ոչ գիտէր թէ մեռեալ է. եւ առժամայն յարեաւ գնաց: Իսկ հօր նորա տեսեալ զարմացաւ, եւ մտեալ երկիր եպագ ծերոյն եւ պատմեաց զիրսն: Իսկ լուեալ ծերոյն տրտմեցաւ, զի ոչ կամէր ընդ լինել իրացն. եւ պատուիրեաց աշակերտին, զի մի ումեք ասիցէ մինչեւ ցվախճան ծերոյն:

: Գնացեալ ոմն այր աշխարհական առ հայրն Սիսոյի 'ի լեառն Անտոնի՝ ունելով ընդ իւր եւ զորդի իւր մանուկ հասակաւ, եւ 'ի գնալն ճանապարհին մեռաւ մանուկն յանկարծակի. Իսկ հայրն ոչ շփոթեցաւ, այլ առեալ զնա գնաց առ ծերն, եւ անկեալ հաւատով առաջի ծերոյն 'ի ծունկս իբր երկրպագեալ՝ զի օրհնեսցի 'ի նմանէ, եւ եդեալ զմանուկն անդ՝ ել արտաքս. եւ իբրեւ ել նա, յարեաւ մանուկն եւ ել ընդ նմա, եւ ծերն ոչ իմացաւ եթէ մեռեալ էր եւ յարեաւ: Իբրեւ ել մանուկն առ հայրն իւր, եւ տեսեալ զնա՝ զահի հարաւ այրն, եւ մտաւ առ ծերն՝ սկսաւ երկիր պագանել եւ շնորհս խոստովանել եւ յայտնեաց զգործն զայն: Իբրեւ լուաւ ծերն տրտմեցաւ յոյժ, զի ոչ կամէր թէ գիտասցէ ոք զնա. եւ պատուիրեաց նմա մի ումեք ասել զայն մինչեւ յօր վախճանի ծերոյն:

Ասաց՝ ոմն 'ի հարանց՝ թէ երկու եղբարք ղրացիք էին միմեանց յանապատի անդ, մինն օտար էր և միւսն բնիկ. և էր օտարն հեղգագոյն 'ի վարս, իսկ բնիկն յոյժ առաքինի։ Այլ դէպ եղև զի վախճանեցաւ օտարն. իսկ ծերն վասն զի տեսանող էր, ետես զի հրեշտակք բազումք սպասաւորէին նմա։ Այլ իբրև կամեցաւ մտանել յերկինս, եղև խնդիր վասն նորա, ձայն եղև յերկնից որ ասէր. վասն հեղգութեան դորա գիտեմք զի հեղգ է, բայց վասն օտարութեանդ բացէք դմա։ Յետ այսորիկ հնջեաց և բնիկն, և եկին ամենայն ազգք նորա. և ետես ծերն զի ոչ ուրեք երևէին հրեշտակք, և զարմացաւ և անկաւ 'ի վերայ երեսաց իւրոց պաղատելով առաջի այ՝ թէ զիարդ օտարն հեղգ էր և այնպիսի փառս ունէր, իսկ սա առաքինին՝ ոչ ինչ եղև սմա։ Այլ եղև ձայն որ ասէր. այս առաքինին յորժամ վախճանեցաւ, եբաց զաչս իւր, ետես զազգն իւր զի լային և մխիթարեցաւ անձն նորա. իսկ օտարն թէպէտ և հեղգ էր, ոչ զոք ետես յիւրոցն, և յոգւոց հանեալ լալոյ, և այ մխիթարեաց զնա։

Պատմեաց՝ ոմն 'ի հարցն և ասէ. էր ոմն միայնակեաց յանապատին Նիկապօլիսա, և սպասաւորէր նմա աշխարհական ոմն։ Այր 'ի քաղաքին այր մի մեծատուն և ամբարիշտ. դէպ եղև նմա մեռանել, և յուղարկէին զնա

1 Ասէր ոմն 'ի հարանցն՝ եթէ եղբարք երկու բնակէին մերձ առ նմա, մինն օտար և միւսն 'ի գաւառէն. և օտարն այն էր հեղգ փոքր մի, իսկ երկրայինն էր փոյթ յոյժ։ Դիպեաւ մեռանել օտարի եղբօրն, և տեսանէր ծերն զունդս հրեշտակաց զի գային ցնծալով առաջի հոգւոյ նորա և հանէին յերկինս. և իբրև կամէր մտանել, եղև խնդիր վասն նորա, և եկն ձայն 'ի վերուստ որ ասէր վասն նորա. դա սակաւիկ մի ծոյլ էր, այլ զի համբերեաց օտարութեան՝ բացէք դմա և մուծէք աստ։ Զկնի նորա հնջեաց և որ ոչն էր օտար, և եկին առ նա ամենայն ազգականք իւր. և ոչ ինչ ետես ծերն վասն նորա՝ ոչ հրեշտակ և ոչ ելս յերկինս, և զարմացաւ և անկաւ 'ի վերայ երեսաց իւրոց առաջի այ և ասէ. զի՞ է, տէր, զի օտարն այն ծոյլ էր և այնպիսի փառաց արժանի եղև, և սա փոյթ էր յոյժ և ոչ ինչ եգիտ այնպիսի։ Եւ եկն ձայն յերկնից որ ասէր. փոյթդ այդ մինչ մեռանել հանդերձեալ էր, ետես զընտանիս իւր և մխիթարեցաւ. իսկ հեղգն այն ոչ զոք ետես զիւր, այլ ողբաց առ այ 'ի մեկնել հոգւոյն իւրոյ, և այ մխիթարեաց զնա, զի օտար վասն այ լեալ էր։

2 Պատմէր մեզ ոմն 'ի հարանցն՝ եթէ էր ոմն միայնակեաց սուրբ և ճգնաւոր մեծ 'ի լեառն Նիկապօլսոյ, և սպասաւորէր նմա աշխարհիկ ոմն այր երկիւղած այ։ Եւ էր 'ի քաղաքին յայնմիկ այր մի մեծատուն և անօրէն և չար յոյժ. և մեռաւ մեծատունն, և յուղարկէին զնա ե-

Եպիսկոպոսացն եւ քաղաքն ջահիւք եւ մոմեղինօք։ Այլ աշակերտ միայնակեցին տարեալ զհացն ըստ սովորութեան եւ գտանէ զմիայնակեացն հանգուցեալ եւ բորենւոյ կերեալ զնա։ Անկաւ 'ի վերայ երեսաց իւրոց առաջի տեառըն եւ ասէ. ոչ յառնեմ մինչեւ կատարեսցին կամք իմ. զի է այս զի այն ամբարտաւան այնքան փառս ունէր, եւ սա որ ծառայէր քեզ 'ի տուէ եւ 'ի գիշերի՝ զայս կրեաց։ Եկն հրեշտակն եւ ասէ ցնա. այն ամբարիշտն գործ մի բարի արար եւ ընկալաւ զայն աստէն, զի անդ ոչ գտցէ եւ ոչ մի հանգիստ. իսկ սա սուրբ միայնակեաց լի ամենայն առաքինութեամբ՝ ունէր մարդկօրէն սակաւ յանցանս՝ ընկալաւ զայն աստէն, զի անդ սրբեալ գտանիցի առաջի այ։ Այլ կատարեալ կամք եղբօրն՝ դարձաւ փառաւորելով զայ վասն դատաստանաց նորա, զի ճշմարիտ են։

Ծեր՝ ոմն հիւանդոտ եւ սպասաւորէր յումեմնէ կուսանէ. իսկ մարդիկն ասէին՝ թէ չեն սուրբ 'ի միմեանց։ Այլ լուաւ ծերն։ Այլ իբրեւ վախճանէր նա, ասաց ցհարսըն՝ եթէ յորժամ վախճանիցիմ, տնկեսջիք զգաւազանն իմ 'ի վերայ գերեզմանի իմոյ. եւ եթէ դալարասցի եւ բերցէ պտուղ, յայնժամ գիտասջիք եթէ սուրբ եմ ես 'ի նմանէ. ապա թէ ոչ բուսցի, գիտասջիք զի

եպիսկոպոսն եւ քաղաքին ամենայն աղխյն ընդ նմա բազում պատուով եւ մոմեղինօք եւ սաղմոսիւք։ Եւ աշակերտն այրին որ սպասաւորէր՝ զթաղումն մեծատանն, հիանայր թէ որպէս չար գալով մեծատունն՝ այնպիսի փառաւորապէս թաղման արժանացաւ։ Եւ գնաց յանապատ առ միայնակեացն իւր. եւ իբրեւ եմուտ առ նա, եգիտ զնա կերեալ 'ի բորենեայն. եւ ամբարձեալ զձայն իւր աշխարհէին այն սպասաւորն ելաց դառնապէս, եւ անկեալ 'ի վերայ երեսաց իւրոց առաջի այ ասէ. ոչ յարեայց աստի, ասէ, մինչեւ ասասցես ինձ թէ որպէս է. զի անօրէնին այնմիկ այնպիսի պատիւ գիտեաց յելս իւր, եւ սա 'ի մանկութենէ սպասաւորէր քեզ եւ այսպէս կերեալ եղեւ եւ գտաւ մահուամբ ել յաշխարհէ։ Յայնժամ եկն առ նա հրեշտակ այ եւ ասէ. նա թէպէտ ամբարիշտ էր, այլ ունէր մասն ինչ բարութեան, եւ աստ էառ զփոխարէնս նորա, զի անդ տանջեսցի. իսկ ծերս այս սուրբ էր, այլ զի մարդ էր եւ ունէր բիծ 'ի մեղս, վասն այն աստ էառ զհատուցումն նորա, զի երթիցէ առաջի աւուրն ամենեւին սուրբ եւ մաքրեալ։ Եւ հաւատաց այրն եւ փառաւոր առնէր զայ։

Պատմեն մեզ հայրքն Պատերան՝ թէ էր ծեր մի որոյ սպասաւոր էր կոյս կրօնաւոր մի սուրբ. իսկ մարդիկ ասէին՝ թէ ոչ են նոքա սուրբք 'ի մեղաց։ Եւ լուեալ ծերն լռէր։ Եւ իբրեւ եհաս ժամ վախճանի ծերոյն, ասէ ցհարսն. գաւազանս այս վախթաւն առ 'ի ձեռին իմում է, արդ տնկեցէք զդա 'ի գերեզմանի իմում, եւ եթէ զալարի եւ առնէ եւ բերէ պտուղ, գիտասջիք զի սուրբ եմ ես յայն մեղաց. ապա թէ

չեմ առնուլ։ Այլ խորև փախուցանեցաւ, անկեցին զզաւա-պանն ՚ի վերայ գերեզմանին, և թուաւ և եղեւ պատուհաս. և ամենեցուն ուսուցաւ եղանակ փառս ած։

ՊԱՏՄԵԱՑ՝ Հայրն Դանիէլ վարդապետ եղբարցն Արսենի աշակերտ և ասէ. պատմեաց մեզ Հայրն մեր Արսէն վասն ուրումն սկիւթացւոյ և ասէ՝ թէ էր բարե-պաշտօն ՚ի գործս, բայց պարզամիտ ՚ի հաւատս. և վասն տխմարութեան յանցանէր և ասէր՝ թէ ոչ է բնութեամբ հացն զոր առնումք՝ մարմին Քրիստոսի։ Այլ լուեալ երկուց ծերոց զբանսն զայս, և գիտէին զմեծ վարս նորա և զգործս, և ծանուցան եթէ անմեղութեամբ ասէ զբանսն զայս, յորդան առ նա և ասեն. Հայր, բան ինչ լուաք անհաւատալի վասն ուրուն, զի ասէ թէ հացն զոր առնումք՝ ոչ է բնութեամբ մարմին Քրիստոսի, այլ օրինակ է մարմնոյն Քրիստոսի։ Ասէ ծերն ասէ. ես եմ որ ասեմ զայդ։ Այլ աղաչեցին զնա և ասեն. մի ունիր զայդ բան, Հայր, այլ որպէս աւանդեցին մեզ սուրբ ընդհանրական եկեղեցիք՝ հաւատացուք թէ այս հացս զոր առնումք, ճշմարիտ մարմին Քրիստոսի է և ոչ օրինակ. այլ զոր օրինակ հող առեալ յերկրէ՝ ստեղծ Աստուած զմարդն ըստ պատկերի իւրում, և չկարէ ոք ասել թէ ոչ է ըստ պատկերի իւրում, վասն զի անհաս է խորհուրդն զորմէ ասաց՝ թէ հացն մարմին իմ է և բաժակն արիւն, և մեք այսպէս հաւատամք ճշմարտութեամբ եթէ մարմին և արիւն Քրիստոսի է։ Ասէ ծերն

ոչ տայ պատուհաս, անկայ ընդ նմա։ Եւ խորև Թաղեցին զնա զպարտուական ծերն, անկեցին զզուսպն ՚ի գերեզմանին, և առաժամայն սպառ կանաչել, և զկնի երից աւուրց արար պատուհաս. և ոյք լուան՝ օրհնեցին զԱծ։

¹ Պատմեաց մեզ Հայրն Դանիէլ՝ եթէ ասէր Հայրն Արսենիոս, եթէ էր ծեր մի որ էր ճգնաւոր մեծ յոյժ, այլ ՚ի հաւատս յողդողդ յաղագս անգիտութեան. զի ասէր նա՝ թէ սուրբ հացն զոր հաղորդիմք, ոչ է ստուգիւ մարմին Քրիստոսի, այլ օրինակ միայն է մարմնոյ նորա։ Եւ ծերքն լուան զի ասէր զայս, և տրտմեցան յոյժ. զի գիտէին զնա մեծ քաղաքավարութեամբ, և գիտէին զի անմեղաբար ոչ գիտելով ասէր զայն։ Եւ գնացին առ նա և ասացին ցնա. Հայր, լուաք զբանմն անհաւատալի որ ասէր՝ թէ հացն սուրբ զոր հաղորդիմք, ոչ է բնութեամբ մարմին Քրիստոսի, այլ օրինակ նորին։ Ասէ ցնոսա ծերն. ես եմ որ ասեմ զայդ։ Իսկ նոքա աղաչէին և ասէին. մի այդպէս ասեր, Հայր, այլ որպէս ասէ կաթողիկէ եկեղեցի. զի մեք հաւատամք զի հացն այն և բաժակն մարմին և արիւն Քրիստոսի է ճշմարիտ. և որպէս ՚ի սկզբանէ զհողն առեալ արար մարդ ըստ պատկերի իւրում, և ոչ ոք կարէ ասել՝ թէ ոչ է մարդն պատկեր Այ. այսպէս և հացն որ ասաց՝ թէ այս է մարմին իմ, հաւատամք, զի ճշմարիտ մարմին է Քրիստոսի։ Պատասխանեաց նոցա ծերն՝ եթէ ոչ

տէ. եթէ ոչ կատարեսցես կամք իմ, ոչ հաւատայցես իրացդ: Եւ նոքա ասեն. աղաղակեսցուք զշաբաթս զայս առ Ած վասն խորհրդոյս այսորիկ, և յուսամք յԱծ որ յայտնէ մեզ: Եւ ծերն խնդութեամբ ընկալաւ զբանս զայս, և չոգաւ յիւրաքանչիւր խուցս: Եւ ծերն աղաղատանս մատուցանէր առ Ած և ասէր. տէր, դու գիտես զի ոչ ինչ չարութեա թերահաւատեցի. այլ զի մի տգիտութեա մոլորեցայց, յայտնեա ինձ, տէր Յս Քս: Եւ այլ ծերքն աղաչէին զԱծ և ասէին. տէր Յս Քս, յայտնեա ծերոյն զխորհուրդս զայս, զի հաւատասցէ և մի կորուսցէ զվաստակս իւր: Եւ լուաւ Ած աղաղատանաց երեցունցն: Եւ իբրև կատարեցաւ շաբաթն, եկին կիւրակէ օր յեկեղեցին և նստան երեքեան 'ի վերայ պղտուեղինի միոջ, և բացան նոցա իմանալի աչք. և յորժամ եղին զնշխարսն 'ի վերայ սրբոյ սեղանոյն, երևէր երեցունց նոցա իբրև զմանուկ. և իբրև կամէր երէցն բեկանել զհացն, և ահա հրեշտակ տեառն իջեալ յերկնից ունելով սուր, և զենեալ զմանուկն և հեղաւ արիւնն 'ի բաժակն. և յորժամ բեկանէր երէցն և մանրէր, և հրեշտակն մանրէր նոյնպէս 'ի մանկանէն: Իբրև եկին առնուլ 'ի սուրբ օրհնացն, տուաւ ծերոյն միայն միս հում արիւնոտ: Եւ իբրև ետես ծերն՝ զարհուրեցաւ, աղաղակեաց 'ի ձայն մեծ և ասէ. հաւատամ, տէր, զի հացս մարմին քո է և բաժակս արիւն: Եւ նոյնժամայն եղև

հաւատամ, եթէ գործովք ոչ տեսանիցեմ և շօշափեմ: Եւ նոքա ասեն. աղաչեսցուք զԱծ յայսմ եօթնեկի վասն խորհրդոյս այսորիկ, և Ած յայտնէ մեզ: Եւ ծերն խնդութեա ընկալաւ զբանն, և աղօթէր և ասէր. տէր, դու գիտես զի ոչ խորդախութեա ասեմ զայս, այլ զի մի անգիտութեա զթեւեցից՝ յայտնեա ինձ: Եւ ծերքն և գնացեալ 'ի տեներակս իւրեանց աղաչէին և ասէին. տէր, յայտնեա ծերոյն, զի մի կորիցէ 'ի վերայ աշխատութեն նորա: Եւ լուաւ տէր երիցուցն: Եւ 'ի կատարել շաբաթուն եկին յեկեղեցին յաւուր կիւրակէի և նստէին երկոքին նոքա 'ի մի գահոյ և ծերն այն 'ի մէջ նոցա. և իբրև բերին զսուրբ ընծայսն և եդին 'ի սեղանն, տեսանէին երիքեան զի էր իբրև զմանուկ. և իբրև մեկնեաց քահանայն ձեռն իւր բեկանել զհացն, ահա էջ հրեշտակ յերկնից ունելով սուր 'ի ձեռին, և զենեալ զմանուկն եհեղ 'ի սկիհն զարիւն նորա. և մինչ մանրէր քահանայն զհացն, նոյնպէս և հրեշտակն հատանէր մանր զմարմին մանկանն: Եւ իբրև հաղորդէին ամենեքեան խորհրդոյն, տուեալ եղև և ծերոյն միս շաղախեալ արեամբ: Իբրև ետես զայն, երկեաւ և ձայնէր բարձր և ասէր. հաւատամ, տէր, զի հացս այս նշխարիս մարմին քո է և բաժակս արիւն քո: Եւ նոյնժամայն փոխեցաւ 'ի ձեռին նորա մարմինն, այն 'ի հաց ըստ կարգի

մնան 'ի ձեռին նորա հաց լուռ խորհրդոյն, և առնել գոհացան զնա։ Ասեն ծերքն առ ծերն. Ած գիտէ զմտածա-կան բնութիւն զի ոչ կարեն ճաշակել միս հում, վասն այսպիսի փոխանակեաց զմարմին իւր 'ի հաց և զարիւն իւր 'ի գինի, որք եթէ հաւատովք ընդունին՝ լինին ու-ղկեք նմա։ Այլ գոհացան զնա վասն ծերոյն, զի ոչ եթող կորուսանել զվաստակս նորա։

ԵՂԲԱՅՐ՝ ոմն եհարց ցծեր մի և ասէ. անհնարին է մեծ առաւելի նմա վասն շինութե՛ այլոց, թէ գործն ծածկեալ։ Այլ ասէ ցնա ծերն. գիտեմ ես եղբայր մի զի խնդրէր միշտ 'ի տեսանել յայտնել նմա զարժանաւորութիւն հա-ւոյ յորժամ ելանեն 'ի մարմնոյ և զօրինակ եղեց նոցա։ Այլ լուաւ նմա ոչէր և առաքեաց առ նա եղբարսն ինչ շնորհի և տարաւ զնա մերձ քաղաքի միում. և էր յեզր քաղաքին վանք և կայր անուանի ծեր մի և կալեալ էր զնա ցաւ մահու. և լսէր զի ասէր ամենայն քաղաքն՝ ե-թէ եղուկ մեզ թէ մեռանի սուրբն այն, որ 'ի ձեռն նորա պահէր զմեզ Ած և կեցուցանէր, և յետ նորա զի՞նչ լինիցիմք։ Այլ տեսանէր եղբայրն զի հրեշտակ նմա կա-ցեալ առընթեր անուանի առն՝ առ հրեղէն երկաթե-

խորհրդոյ, և հաղորդեալ ամենեքեան գոհացան զնա և ասեն ցծերն. Ած գիտէ զայս զի ոչ է կարող մարդ ուտել զմիս արիւնախառն, վասն այսպիսի եա զհաց մարմին իւր և զգինի արիւն, և է ճշմարիտ մարմին որոց հաւատով ընդունին։ Յայնժամ գոհացան զնա, զի ոչ կորեաւ ջանք ծերոյն, և գնացին 'ի տունս իւրեանց։

։ Եղբայր ոմն եհարց զծեր իւր և ասէ. անձն իցէ որ կեցուցանէ զմարդ, եթէ գործքն։ Ասէ ցնա ծերն. գիտեմ ես եղբայր մի որ ա-ղօթէր առ Ած և ասէր. շնորհեա ինձ, տէր, տեսանել թէ որպէս բա-ժանի հոգին 'ի մարմնոյ արդարոյ և մեղաւորին։ Իսկ ողորմածն Ած ոչ կամեցաւ տրտմեցուցանել զնա և արգելուլ 'ի կամաց խորհրդոց իւ-րոց։ Այլ իբրև նստէր եղբայրն 'ի սենեկի իւրում, մտեալ առ նա ա-ռիւծ մի մեծ և կալեալ զհանդերձէ նորա ատամամբքն ձգէր զնա ար-տաքս։ Իսկ եղբայրն այն յարեաւ և հետևեցաւ նմա. և առիւծն տա-րաւ զնա 'ի մի 'ի քաղաքացն, և թողեալ զնա անդր գնաց առիւծն 'ի ճանապարհ իւր։ Իսկ եղբայրն նստաւ անդ արտաքոյ քաղաքին. ուր էր վանս ինչ՝ ուր բնակէր միայնակեաց մի՝ որ էր մեծանուն և հռչա-կաւոր յոյժ յամենայն երկիրն յայն. և էր նա հիւանդ և մերձ էր 'ի մե-ռանել։ Եւ տեսանէր եղբայրն պատրաստութիւն յոյժ մոմեղինաց և խնկոց և պատանաց և անօթոց և չքնաղ յոյժ, և քաղաքն ողջոյն ժողո-վեալ լային և ողբային և ասէին՝ եթէ զհաց և զջուր և զամենայն պէտս մեր և զհիւանդս և զխաղաղութիւն աղօթիւք սորա տայր մեզ Ած. եթէ սա մեռցի, մեք կորնչելոց եմք։ Եւ իբրև եհաս ժամ մահուն, տեսանէր եղբայրն այն զի բազում տարտարոսք դժոխոցն և հրասին անդ. որք ու-նէին անգս հրեղէնս և երկաթայինս և երկաթաձիս հրավառեալս, և կա-

լանի 'ի ձեռինն, և ասէ ցնա Տծ. Հար զդա անխնայ, զի ժամ մի ոչ հանգոյց զիս դա։ Եւ եհար 'ի սիրտ նորա, և մեռաւ բազում տանջանօք զկնի երից աւուրց։ Եւ եմուտ 'ի քաղաքն եղբայրն այն և ետես օտար մի աղքատ անկեալ 'ի փողոցին, և Գաբրիէլ և Միքայէլ նստէին աստի և անտի նորա և կամէին առնուլ զհոգին, և առանց ցաւոց ոչ թողոյր հոգին զմարմինն։ Եւ ասէ Միքայէլ ցԳաբրիէլ. զի՞նչ առնեմք զի չառաք հրաման զժուարութեամբ պահանջել զհոգի սորա։ Եւ գոչեաց Գաբրիէլ առ տէր թէ զինչ հրամայեսցէ։ Եւ ասէ Տծ. ահա առաքեմ զԴաւիթ և զամենայն երգողսն իմ, զի 'ի ձայնէ քաղցրութեան նոցա թողցէ զմարմինն։ Եւ իջին 'ի ժամն բազմութիւն զօրաց անձառելի երգովք, և արձակեցաւ հոգին։

ԵՂԲԱՅՐՆ՝ Պիմենի Ծերոյ դիպեցաւ հիւանդի միում

կին առ նմա։ Եւ եկն ձայն որ ասէր՝ եթէ որպէս ոչ հանգոյց զիս անձնդ այդ և ոչ ժամ մի, նոյնպէս և դու զմա մի ողորմեսցիս, այլ սաստկութեամբ առցես զհոգի դորա, զի մի բնաւ հանգիցէ յաւիտեան։ Եւ նա եհար զերկսայրաձեւն զայն հրեղէն անէգ 'ի սիրտ նորա անողորմ այն հրեշտակի, և բազում ժամ տանջէր և խոցոտէր զնա. և հանելով խստութեամբ սաստկապէս զհոգի նորա և արկ 'ի խորս դժոխոց։ Յայնժամ եմուտ եղբայրն 'ի քաղաքն և նստաւ զարհուրեալ ընդ տեսիլն ընդ այն և ողբայր. Ապա ետես այլ տեսիլ, զի եղբայր ոմն անկեալ դնէր 'ի փողոցի անդ հիւանդ և ոչ զոք ունէր բնաւ տեսուչ. և էր մերձ 'ի մեռանել, և եկաց մերձ 'ի նա եղբայրն այն։ Իսկ 'ի ժամ մեռնելոյ հոգւոյն տեսանէր եղբայրն զՄիքայէլ և զԳաբրիէլ հրեշտակս ընդ զօրս երկնից զի եկին տանել պատուով յերկինս զհոգի նորա, և նստէին մինն ընդ աջմէ և միւսն ընդ ահեկէ նորա և մնային ելանելոյ հոգւոյ նորա. իսկ հոգին այն ոչ կամէր թողուլ զմարմինն փոքր մի։ Ասէ Միքայէլ ցԳաբրիէլ. առ զհոգի դորա զի գնասցուք։ Ասէ Գաբրիէլ. մեզ հրաման ունիմք 'ի տեառնէ քաղցրութեամբ առնել, այլ ոչ բռնութեամբ աւանդել. և արդ ոչ կարեմ բռնութեամբ խլել զնա 'ի մարմնոյն։ Յայնժամ գոչեաց Միքայէլ առ տէր զօրութեանց և ասէ. տէր, զի՞նչ հրամայես հոգւոյս այսմիկ, զի դեռ ևս ոչ կամի թողուլ զմարմինն իւր։ Եւ եկն առ նա ձայն որ ասէ. Թող տուք, մի բռնադատեսջիք զդա, և առաքեսցեմ զԴաւիթ և զայլ երգիչսն՝ զի եկեալ երգեսցեն մերձ դորա. և դա լուեալ զքաղցրութիւն երգոյն, ելանէ և խառնի 'ի դասս, և բազում պատուով բերէք զդա առ իս։ Եւ առժամայն եկն Դաւիթ և ամենայն երգիչքն ընդ նմա, և կացեալ մերձ 'ի նա կարգեցին պարս և սկսան երգել երգս իւր։ Եւ 'ի քաղցրութենէ ձայնիցն շարժեալ անձն՝ ել հոգին կամաւ և անկաւ 'ի ձեռս Միքայէլ հրեշտակի. և այսպէս անպատմելի փառօք տարան զնա յերկինս, որոյ ընդ առաջ ելանէին դասք դասք հրեշտակաց։ Այսպիսի պատուով հանին զերանելին առաքինին այն, և կայ 'ի կեանս յաւիտենից։

Հայր ծեր մի ասաց վասն այլոյ ծերոյ՝ եթէ գնացեալ երբեմն 'ի քա-

որ յետ հոգւոյն հասեալ էր և ասէ. ողորմեա ինձ, տէր։ Եւ եկին զունդ մի զօրաց սևոց սուսերօք և հարին զնա անողորմ և առին զհոգին ասելով. 'ի մառանէդ արեգականն խնդրես օգնութիւն 'ի տեառնէ։

ԱՄՆ յեղբարցն Միխա անուն չոգաւ առ Անտոն և ասէ ցնա. հայր, երազ տեսի որ ասէր ցիս՝ բնակեա ընդ առն որ կրկին ջանացող իցէ քան զքեզ։ Եւ ասէ Անտոն. դու ես երևեալն քեզ, զի գովեաց զքեզ և ջանացող ասաց։ Եւ ասէ ցնա եղբայրն. լոյս էր զգեցեալ։ Եւ ասէ Անտոն. կարէ կերպարանիլ 'ի հրեշտակ լուսոյ։ Եւ ասաց ընդ միտս եղբայրն. Անտոն չգիտէ զծածուկս։ Եւ Անտոն իմացաւ և ասէ ցնա. անմիտ, գիտացի յորժամ եկն առ քեզ չարն և ոչ ետ ողջոյն քեզ. դու ոչ ծանեար զնա յայսմիկ գանեայ, զի ողջոյն ոչ էր 'ի բերանն նորա։

ՀԱՅՐՆ Պրուտոս և աշակերտքն իւր տեսին արջ մի զի հարկանէր թաթով զաւազն և գոչէր մեծապէս, և աշակերտքն երկեան և ասեն. զինչ է այն, հայր։ Եւ ասէ Պրուտոս. որդեակ, բեկեալ է՝ իշխանն օձոյ։ Եւ ասեն աշակերտքն. զնա Քրիստոս սպան ապաքէն։ Եւ ասէ հայրն. 'ի կատարելոցն սպանեալ է նա, որդեակ, այլ յանկատարսն կենդանի է և գոչէ, զոր աւազն թարգմանէ։

ԵՏԵՍ հայրն Ստաու վիշապ մի զի գայր մտանէր յանապատն և սև մի նստէր 'ի վերայ նորա, և լսէր ձայն զի ասէր. եկն խաւարն յանապատս, և գնաց արեգակն արդարութեան։ Եւ իմացաւ թէ պակասելոց է յանապատէ անտի ընտրութիւն գործոյ։

ԾԵՐ՝ ոմն խնդրեաց յԱյ և ասէ. տէր տէր, բաց զաչս իմ տեսանել զդևսն թէ զինչ գործեն։ Եւ բա-

զայն վաճառել զձեռագործ իւր, և գնացեալ նստաւ 'ի գաւառն մեծատան միոջ որ մերձ էր 'ի մեռանել. և տեսանէր զի գային ձիք սևոց և հեծեալք 'ի նոսա սևաւք, և սուրք հրեղէնք ունէին 'ի ձեռս իւրեանց. և եկեալ 'ի գաւառն առն՝ թողեալ զձիս, մտին 'ի տունն։ Իսկ հիւանդն տեսեալ զնոսա [illegible], սոսկաց և գոչեաց մեծաձայն և ասէ. Տէր իմ, օգնեա ինձ։ Ասեն եկեալքն. արդ մինչ եկին զի չէր՝ [illegible] ոչ յաւուր խնդրեցեր զնա. այլ [illegible] խնդրես։ Եւ հատին զհոգին 'ի [illegible] նորա, և հանեալ զհոգին տարան և գնացին։

Ասէին վասն ծերոյ ումեմն՝ եթէ [illegible] զի [illegible]։ Եւ լուաւ ձայն որ ասէր՝ եթէ ոչ է պարտ քեզ տեսանել զնոսա։ [illegible]

ցաւ. և տեսանէր զի երբև զձանձն սպառեալ կային զմիանձն, ձամբքն և կրձատէին զատամունս իւրեանց, և հրեշտակք ող սատանէին և հալածէին զնոսա։

ԵՐԲԵՄՆ ձաշակէին եղբարքն հաց առանց կարգաց֊ ման և զգուշէին անհոգութք, և հայրն Յովսէփ ընդ նոսա. և տեսանէր Յովսէփ զապականութն զիւրաց երբև զզուելով հեծելոց սատանայք և ագեղանմանք եկեալ ՚ի մէ֊ ջոյ նոցա։ Եւ ընթացայց Յովսէփ զեղբարսն և ասէ. ա֊ րիք արիք աղօթեսցուք։ Եւ յետ սկսաւ զսաղմոս զայս. սուրբք նոցա մտցեն ՚ի սիրտս նոցա և աղեղունք նոցա փշր֊ եսցին. և թէ՝ յարիցէ ած և ցրուեսցին ամենայն թշր֊ նամիք նորա. և թէ՝ զի պարծի ՚ի չարութն հզօրն զանզ֊ րէնութն։ Եւ ասէ ցեղբարսն. հայեցարուք յօդս։ Եւ հայեցան և տեսին զնոյն տեսիլն և լսէին ձայն զի ասէին. հասա ընձեցուք ապաշխարեսցուք զատղակամից կրօնաւորս զայս, զի քան զարս յանապատի սոսա կան, մեզ ոչ է հանգիստ յամենայն աշխարհի։ Եւ խաղաղեցեալ Յովսէփ ընդոծել նոցա և չքք եղեն, և ասէ ցեղբարսն. տե֊ սէք, եղբարք, զծուլութն և զզաստարկութն մեր, զի զաւակ երաց չարին. և արդ ծրագարուք քաջ լերուք և եկայք գնասցուք յետ խորագոյն անապատ ուր ոչ գտա֊ ցէ հանգիստ մարմնոյ։ Եւ այնպէս հայրն Յովսէփ զիւրն ձիթ... և առաւ զեղբարսն ՚ի խորագոյն վայրս անա֊ պատին և անդ բնակեցան. և անուանեցաւ գետեղին Սկիւս, որ թարգմանի ծարաւ ցանկութեան խորհրդոց։

ՀԱՅՐՆ՝ Միսոյ ունէր աշակերտ մի, և նեղացեալ գնաց ՚ի նմանէ ՚ի մօտաւոր անապատն. և ծերն եր֊ թայր աղաչէր զնա զի դարձցի անդրէն, և ոչ լուաւ նմա. և զերիս ամս աշխատ եղև ծերն յերթևեկութն կոչե֊ լով զեղբայրն և հազիւ հաւանեցոյց զնա զկնի երեք ա֊ միս, և դարձաւ ՚ի տեղի իւր։ Եւ յետ աւուրց սակաւուց

ծերն աղաչէր և ասէր. տէր, կարող ես պահել զնա. ցոյց ինձ զնոսա։ Եւ տէր եբաց զաչս նորա, և տեսանէր զդևսն զի սպառէին զմիաբանսն կռ֊ րև զմիաբանս և կրձատէին զատամունս իւրեանց. իսկ հրեշտակք ող սատա֊ նէին և հալածէին զնոսա։

։ Պատմեցին մեզ զայս հարքն՝ եթէ էր ոմն աւագերէց վանաց միա֊ բանից, և աշակերտքն իւր կարծեցեալ ՚ի վանացն և գնացեալ բնա֊ կեցաւ մօտն ՚ի տեղի ինչ. իսկ ծերն գնայր միշտ առ նա և աղաչէր դառնալ անդրէն ՚ի վանսն; և նա ոչ կամէր հաւանել զայս և դառնալ ՚ի վանսն. իսկ ծերն զաղաղակեր որ առ նա՝ աղօթեր զերիս ամս. Յայն֊ ժամ լուաւ ծերոյն եղբայրն այն և դարձաւ ՚ի վանսն։ Եւ յետ ա֊

զնա ծերն քաղել փայտս. և յորժամ զնոյն ժողովէր զփայտն, դիմեաց ընդ երեսս նորա և եհան զձայն առն նորա, և դարձաւ խնդութիւ և ասէ ցհայրն. մի արարեր զնոսին հաստուցմանս իմ փոխանակ աշխատ անձներուն ըղ-քեղ: Եւ յետ աւուրց նոյնպէս 'ի քաղելն փայտ յար-ձակեցան չորացելոյ երեւ մի առ աչքն նորա. և հայրն յոյժ արտմեցաւ, և դարձաւ սպասաւորէր նմա արտմութիւ և արտասուօք. այլ նա զանձն զնէր պարտասարանս պատա-հմանն: Եւ յաւուրսն յայնմիկ հիւանդացաւ զբաւ ման-հու հայրն Աբրայ, և կոչեաց զնա և օրհնեաց և ասէ. հաւատամ յՏէր զի յետ մահուան իմոյ 'ի գաղ կկրակէին որ աւանդէ կայ մեր՝ բացցին, մինչև աղօթեա վասն իմ: Եւ եղև այնպէս զկնի թաղմանն հօրն զնոյն յեկեղեցին, առեալ զձեռանն նր վաղվաղակի բացաւ յերրորդ ժամնա-ւուրն, երկոքեան աչօքն առողջացեալ փառաւորէր ած:

ՀԱՅՐՆ Միքայէն հանապազ ասէր ընդ աշակերտաց իւր թէ 'ի բաց գնացէք: Եւ երբեմն աղաչեցին զնա և ա-սեն. զինչ տեսանես, հայր: Եւ ասէ ցնոսա. զերքն ե-րեւելայն պատերազմին ընդ իս և ոչ 'ի խորհրդոյ իմ. քանզի յորժամ իբրև զձեռս եմ՝ 'ի խորհուրդս իմ կը-ռուէին, և այժմ տկարացեալ 'ի զօրութիւ՝ դէմ յանդի-մանն պատերազմին. նոյնպէս ամենեն և ամենայն ուժոք:

ապրիլ ասաց նմա ծերն երթալ ժողովել ուռ 'ի մէտուս անձանց իւրեց. և յանկարծակի չարին հարաւ ուռն ընդ երեսս նորա և բղխեաց զմի աչքն նորա: Իսկ ծերն արտմէր յոյժ վասն այսորիկ. և խրատէր բանիւք և մխիթարէր զգուշանալով աչաց նորա: Իսկ նա խնդութիւն ունէր զբանն ծերոյն և ասէր. ասեն աշխատութեան որ ցուցի քեզ՝ պատահեաց այս ինձ: Դարձեալ առաքեաց զնա ծերն գնալ թափել 'ի ծառոյ արմաւ. իսկ 'ի թափելն անկաւ զաւազան ինչ 'ի ծառոյն և խզեաց զմիւս աչքն նորա և կուրացաւ խաղաղ. և բերին զնա 'ի վանսն, և նստաւ անդ կու-րացեալ բնաւ. իսկ ծերն արտմեցաւ սաստիկ վասն զառանցին: Եւ յետ ամիսանոյ որ եղեւ ծերոյն, ծանրանալ զայն, և կոչեաց առ ինքն զաշակերտն եղբայրն ասէ ցնոսա. մերձ է կատարած իմ, զգուշացջիք ան-ձանց ձերոց: Յայնժամ շուրջ կոչեաց եղբարցն ասէն. և զոն թո-ղուս մեզ առաջնորդ, հայր, զինի քո: Իսկ ծերն լռեաց: Եւ ապա կոչեաց առ ինքն զկուրացեալ եղբայրն և պատուէր նմա զձեռս իւր: Եւ նա սկսաւ լալ և ասէ. ընդէր թողուս զկուրացեալս զիս, հայր: Իսկ ծերն ասէ ցնա. աղաչեա զտէր, զի գտցես համարձակութիւն առ նա վասն քո: Եւ իսկոյն զայս ասաց՝ եդեալ զձեռն իւր յաչս նորա լուսա-ւորեաց զնա ամենայն պայծառութեամբ: Եւ տեսեալ ամենեքեան՝ զարմա-ցումն մեծ եղև 'ի մէջ նոցա: Եւ եդ զնա ամենայն հասարակութիւն հայր վանիցն՝ զայն որ երբեմն կոյրն էր, և իսկոյն ինքն վախճանեցաւ եղև փառաւորութեան ասաց ծերն: Եւ այսպէս լուսաւոր, ամենեքեան փառս ետուն աստուծոյ:

ՀԱՅՐՆ Սիմոն կամեցաւ գնալ առ մեծն Սիսոան, և տեսանէր ձեռն երկնաւոր՝ 'ի վերայ այրին Սիսոանի ցուցանէր նմա։ Իսկ 'ի մտանել Սիմոնի առ Սիսոան մարգարէացաւ նմա եթէ մեծ գործ ոչ պահի քեզ, և հանեալ զնա եցոյց արձան մի ապառաժ և ասէ. Իբրև զքարս զայս բեռն ծանր բառնամ քեզ, զգոյշ կացցես։ Իսկ զկնի եղև եպիսկոպոս 'ի շնորհացն տեառն և լուսաւորեաց զգաւառսն։

Ասէր՝ Յովհաննէս կարճահասակն՝ թէ վարդապետն իմ ետես տեսիլ և հրամայեաց ինձ գրել։ Տեսանեմ, ասէ, երեք այրք յեզր ծովու, և գայ ձայն 'ի միւս կողմանէ ծովուն՝ թէ առէք ձեզ թևս հրեղէնս և եկայք առ իս։ Իսկ երկուքն առին թևս հրեղէնս երագունս և փութով անցին 'ի վերայ ծովուն, և միւսն մնաց 'ի տեղւոջն յոլով ժամս, և ապա էառ թևս մարմնեղէնս և տկարս և սկսաւ գնալ 'ի վերայ ծովուն բազում աշխատութբ. երբեմն ընկղմէր, երբեմն 'ի վեր գայր և հազիւ հազիւ անցանէր։ Իսկ տեսիլն նշանակէր թէ յետ սակաւ ժամանակի լինելին կրօնաւորք տկարք վարուք, և հազիւ անցանեն առ տէր ընդ ծով կենցաղոյս։

ՅԱՅԼՈՒՄ ժամանակի մի ոմն բնակեալ էր յայրի միոջ յանապատի անդ և յաղօթս կայր, և էին անդ այրք մի որջք բորենից. և մինչդեռ նա յաղօթս կայր, եկեալ բորենին զստից նորա բուռն հարկանէին, և բուռն հարեալ զգլխոյշակէն յիւր որջս անդր ձգէր զնա. իսկ նա գնացեալ երթայր զհետ նորա և ասէր. զինչ կամիցի արդեօք գազանդ առնել ընդ իս։ Եւ առ տարաւ զնա մինչև յիւր յայր անդր, առեալ մատուցանէր զիւր կորեակսն կոյրս ծնեալ։ Եւ եկաց յաղօթս վաղվաղակի, և դնէր զձեռն 'ի վերայ բորենիցն և բժշկէր, և բացելոց

1 Այսպէս հայրն Յովհաննէս՝ եթէ ետես ծեր մի 'ի զարմացմանս, իբր թէ երեք ծերք կային յայնկոյս յեզր ծովուն, և եղև ձայն առ նոսա 'ի միւս կողմանէն որ ասէր ցնոսա. առէք զուք ձեզ թևս հրեղէնս և եկայք յայսկոյս առ իս։ Եւ երկուսն 'ի նոցանէ առին թևս հրեղէնս, և բարձրացեալ եկեալ եկին առ նա. և միւսն մնացեալ անդ՝ սկսաւ լալ և աղաղակել զաւանաւորէն, յետոյ տուաւ և նմա թևս՝ այլ ոչ հրեղէնս, այլ վտիտս և տկարս, որով բազում վշտօք և աշխատութբ երբեմն ընկղմելով և երբեմն թաւալելով բազում փորձանօք հազիւ կարաց գալ յայսկոյս։ Այսպէս և այս ազգ թէպէտ և առին թևս կրօնաւորականս, այլ վտիտս և տկարս և անօգուտս։

[illegible]

[illegible] ՚ի [illegible], և [illegible] գնա. դադարեաց ՚ի շարժմանց, ապա թէ ոչ՝ [illegible] փորձէ զնա:

[illegible] ՚ի [illegible] և [illegible] ՚ի [illegible]

[illegible] ՚ի [illegible] և [illegible] ՚ի [illegible]

[illegible]

[illegible]

նա ասէ · ահա հրեշտակք եկին առնուլ զիս, և աղաչեմ զի թողայց ապաշխարել սակաւ ինչ ։ Ասեն ցնա ծերքն · չունիս պէտս ապաշխարութե, հայր ։ Ասէ ցնոսա ծերն · զի ըստ բնութեան ինչ ոչ գիտեմ յիս, որովհետև այս իրաց սկիզբն արարի ։ Եւ ուսան ամենեքեան եթե կատարեալ էր ։ Դարձեալ յանկարծօրէն եղեն երեսք նորա որպէս զարեգակն, և զարհուրեցան ամենեքեան, և ասէ ցնոսա · տեսէք զի ահա տէրն եկն ։ Եւ ասէ տէր · բերէք ինձ զանօթ ընտրութե անապատիս ։ Եւ նոյնժամայն աւանդեաց զհոգին, և եղեն փայլատակմունք, և լցաւ ամենայն տեղին անուշահոտութը ։

ԱԳՌԱՒՔ՝ թռչէին յԱղեքսանդրեայ 'ի վերայ մեհենի միոջ և ձայնէին՝ կրաս կրաս, որ է Յաւսոնաց լեզուն՝ վաղիւ տեսցես զփառս այ ։ Եւ վաղիւ եկն զրոյց թէ մեռաւ Յուլիանոս, և քակեցին զմեհեանն ասելով՝ հմայութիւն քո 'ի գլուխ քո ։

ՈՐԴԻ՝ կնոջ այրւոյ Մարիամ կոչեցելոյ անկաւ 'ի ձիոյն 'ի ձիընթացսն, և յարուցեալ դարձեալ յաղթեաց ։ Եւ սկսաւ բազմութիւն աղաղակել · որդին Մարիամու ան-

դու ։ Եւ նա ասէ · ահա ժողովք հրեշտակաց եկին առնել զհոգի իմ, և ես աղաչեմ թողուլ զիս սակաւ մի զի ապաշխարեցից ։ Ասեն ցնա հարքն · ոչ է պիտոյ քեզ, հայր, ապաշխարել · զի դու զամենայն զոր ինչ պարտ էր առնել՝ արարեր ։ Պատասխանի ետ ծերն և ասէ · հաւատացէք ինձ, հարք, ոչ գիտեմ զիս թէ բնաւ սկիզբն արարի ապաշխարել ։ Եւ երկեան որք լուանն, և փառս մատուցին այ ։ Եւ ապա ասէ ծերն · նայեցարուք և տեսէք, ահա եկն տէրն և ասէ՝ բերէք յիս զանօթ անապատիդ զայդ ։ Իբրև զայս ասաց, եղև ինքն ողջոյն իբրև փայլակն, և լցաւ տունն անպատմելի անուշահոտութը, և ապա իսկոյն կատարեցաւ · և եղեն հարքն ահիւ և խնդութը բազմաւ, և զփայլակնացեալ նշխար մարմնոյ նորա եդին օրհնութը և մեծաւ պատուով և ողջագուրելով 'ի գերեզմանն անդր ։

1 Պատմէր սուրբն Եպիփան եպիսկոպոսն Կիպրոսի՝ եթէ յաւուրս մեծին Աթանասի թռչէին ագռաւք 'ի վերայ տաճարին Սարապիոն կայոյ և ասէին անդադար՝ կրաս կրաս ։ Եւ դիմեալ եկին 'ի վերայ սըրբոյն Աթանասի հեթանոսք քուրմք և ասէին · պատմեա մեզ, չար ծեր, զինչ ասեն ագռաւքն այնոքիկ ։ Ասէ ցնոսա երանելին Աթանաս · ագռաւքն ասեն կրաս կրաս · իսկ կրաս յԱւսոնաց լեզուն զայս ասէ՝ թէ վաղիւն տեսցես զփառս այ ։ Եւ 'ի վաղիւն օր պատմեցաւ մահն Յուլիանոսի արքայի ։ Եւ իբրև եղև այս, ժողովեցան 'ի վերայ տաճարին Սարապիոն կայոյ և գոչէին, քակէին և ասէին · դիւութիւն քո 'ի գլուխ քո դարձցի ։ Եւ քակեցին զնա իսպառ մինչև ցհիմունս նորա ։

2 Նոյն ինքն պատմէր և զայս՝ եթէ էր ումն կառավար յԱղեքսանդրիա որդի Մարիամու կնոջ այրւոյ, որ 'ի ձիընթացսն 'ի վազել

կաւ և յարուցեալ յաղթեաց, և 'ի ձայնէ անտի աւերեցան մեհեանք այնր կողման քաղաքին Աղեքսանդրի։

ԳՆԱՑԱՔ՝ երբեմն յԱղեքսանդրիա 'ի միաբանակեացս Սաղամայ և գտաք անդ երկուս ծերս՝ որք պատմեցին մեզ վասն պատրիարգի եկեղեցւոյն Կոստանդինուպօլսի Գեննադեայ, զի տրտմէր վասն քաղմաց։ Եւ կղերիկոս ամենևին չարութեան կենցաղավարէր, անուն Խարիտոն. և առաքեաց առ նա պատրիարգն գխօսել զմտածութիւն նորա. այլ նա ոչ ինչ օգտէր և ոչ միտ դնէր հայրական խրատուն, քանզի մոլութիւն և ստամբութիւն գործէր։ Իսկ յորժամ գիտաց պատրիարգն՝ եթէ ոչ ինչ զարթնու, առաքեաց կղերիկոս մի պաշտական և ասէ. գնա 'ի տաճար Եղեւթերիու՝ որոյ կայ 'ի պաշտօն անգգամն, և անձեալ ծունր առաջի սրբոյ զենարանին տար այսպէս. խնդրէ 'ի քէն, սուրբ վկայդ Քի, պատրիարգն լսել 'ի մեղաւորէս, զի զինուորն քո բազում մեղանչէ, կամ ուղղեա զնա կամ վճարեա։ Իսկն պատգամաւորն 'ի տաճարն սուրբ, տաց որպէս պատուիրեաց. և յետ երկրորդ աւուր գտաւ մեռեալ չարութեան գործաւորն։

ձիոցն անկաւ 'ի ձիոյն, և դարձեալ յարեաւ և յառաջեալ յաղթեաց ամենեցուն։ Եւ ձայն երարձ ամենայն քաղաքակցին և ասէ՝ եթէ սրբոյն Մարիամու անկաւ և յարեաւ և յաղթեաց։ Եւ ընդ ձայնին զայս մեղանչէն չարծեցան մեհեանքն, և ամենայն կռուքն անկեալ կործանեցան. իսկ զինուորեալքն 'ի նոցանէ կործանեաց և քրիստոնեաց մեծ Աթանասու և Թէոփիլէ եպիսկոպոսին։

1 Պատրիարգն Կոստանդնուպօլսոյ Գեննադիոս յորժ հռչակաւոր էր և տրտմէր 'ի վերայ անուղղայ զնացելոցն։ Իսկ անն կղերիկոս ամենևին չարութ կենցաղավարէր, որում անունն էր Քարիտոն։ Եւ առաքեաց առ նա պատրիարգն կխօսել զմտածութիւն նորա. յորժամ խնդրեաց զանուղղայ զնացս նորա, խրատէր և սփոփէր և յանդիմանէր, և նա ոչ ինչ օգտէր և ոչ մտադրէր հայրապետական խրատուն... վճարէ։ Եւ ընդ քանի հայրապետին գնաց պատգամաւոր կղերիկոսն 'ի տաճար սրբոյն Եղեւթերիոս, և 'ի ծունկս եղեալ տաց սրբոյ վկային Քի զպատուէր պատրիարգին Գեննադեայ. և յետ այսպիսի երկու աւուրց անցին, գտաւ մեռեալ չարութեան գործաւորն այն և եղկելին Քարիտոն չարաչար մահուամբ։ Այսպէս պարտ է առնել. զի ոչ է պատշաճ յաւուր յանձն զծառայութիւն պատժել, այլ տալ և ցուցանել նոյ և սրբոց նորա, և նորքա հոգատարեն զամենայն զոր ինչ պարտ է. որպէս երանելին Գեննադիոս, թէպէտ ունէր իշխանութիւն պատժել զկղերիկոսն հայրապետական հրամանաւ, այլ զպատուհասն [illegible] նորա. զի պատգամաւորքն եղոյց զեկուցանելով խորամ հոգաբարձութեան, յորում [illegible] էր սպասաւորելով զհան վկային Քի. վասն որոյ նա [illegible] հոգոց՝ կարգելով զնա 'ի կենաց յայսմանէ, զի մի այլ [illegible] չէ պիտի [illegible] չարութեան զնացիցին [illegible]։

ՄՆԱՑՈՐԴՔ

յերկրորդ թարգմանութեան

ԱՆՏՈՆԻՈՍԻ հօրն յայտնեցաւ երազն մինչ էր յանձ-
նապահին՝ եթէ ելցէ 'ի քաղաքէն Հաւատոյ քեզ բժիշկ
ամէն, որ զամենայն վտանգաւորս իւր զինչ որ յաւելաւ 'ի կե-
րակրոյ իւրոյ՝ ապաքինեսցէ և ողջացուսցէ, և մեծաւ երկրէ
զերկրպագութեան արժանաւորին համարեսցէ հրեշտակաց ինչ :

ՀԱՅՐՆ Սեփիրեայ մինչ մանուկ էր՝ եւ տեսեալ զայս-
պիսի, իբր թէ որթ ել 'ի մէջուէ իւրմէ և ամենայն քաղ-
աքացաւ և ելեալ զերկինս և անկեր արտաւղ յայտ, և զայլն
յամենայն կողմանց թռչունք երկնից և տանէին զպտուղ
նորա. և որչափ ուտէին նոքա, առաւել բազմանայր պը-
տուղն նորա :

ՊՈՒՐՁԵԱԼ յայտնեաց ժամու եւ եւ 'ի տեսլեանն ամէն
'ի որոնց զայսք հրեշտակաց որք իջանէին յերկնից և ու-
նէին 'ի ձեռս իւրեանց թուղթ գրեալ նորոց և պատա-
րոյ. Եւ կեցցեն ասէին՝ ո՛ կարիցէ առնուլ զայս. իսկ այլքն
ասէին՝ ոչ որ կարող է առնուլ զայս, բայց միայն Սեփիրեա
տղայի. Եւ տեսանէր ձեռքն 'ի տեսլեանն զի եղեւ յՍեփի-
րեայ զխառնակնս. և իբրև յարեաւ աստուածն, եկեալ զՍեփի-
րեայ զի ուսուցանէր յերկնայիցն, և իբրև զաւազակուր բանէր
զանձն 'ի բժշկութիւն և ասացէր զերկինս : Եւ զկնոյ ձեռն՝
որ եւ եկեալ զայն, 'ի քաղաքէն Սեւհոյ և յամենայն սփիւռ-
քեայս, և առաց ամենեցուն՝ եթէ զոր ինչ առէ Սեփիրեայ,
'ի հոգւոյն սրբոյ է :

ՊԱՍՏՄԵԻՆ զայս մեզ աշակերտութ հօրն Պուղկերիոսի՝
եթէ մինչ առաջնորդ զմեզ ձեռին յՊղեքսանդրիոս վա-
ճառել զձեռագրմն, պատուիրելը մեզ. ոչ յամեալ անդ
աւելի քան զերիս աւուրս, և ասէր մեզ՝ թէ յամէք ա.

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

ասէ՝ եթէ որ սուր առնուցու, սրով մեռցի։ Եւ նոքա ասեն. և ոչ փախիցուք և մեք, այլ մեռցուք ընդ քեզ։ Ասէ Մովսէս. ես զայդ ոչ գիտեմ, դուք ընտրեցէք։ Եւ էին եղբարքն եօթն. և առժամայն բարբարոսքն կալեալ զդուռն և մտեալ 'ի ներքս կոտորեցին զնոսա, և միոյն յեղբարցն թաքեաւ յետոյ դրանն։ Եւ իբրև սպանին զնոսա, ետես եօթն պսակս զի իջեալ յերկնից նըստան 'ի գլուխս երանելեացն։

ԱՄՈՒՑ երբեմն 'ի սենեակ հօրն Սիլուանեայ Զաքարիա աշակերտ իւր ընդ առաւօտն, և ետես զնա զի կայր 'ի զարմացմանն և տարածեալ ունէր զձեռս յերկինս։ Եւ եկեալ փակեաց զդուռն, և գնաց դարձեալ զվեց ժամու և զինն ժամու, և եգիտ այնպէս։ Իսկ յերկոտասան ժամու գնացեալ եգիտ զնա հանդարտեալ և ասէ ցնա. զի՞ է քեզ այսօր, հայր, որպէս կեաս։ Իսկ նա ասէ. հիւանդացայ այսօր, որդեակ։ Եւ նա կալեալ զոտից նորա ասէ. ոչ թողից զքեզ մինչև զամենայնն պատմեսցես ինձ զոր ետես։ Ասէ ծերն. վասն ժրութե և ճըշմարիտ փափագանաց քոց, որդեակ, ասացից քեզ. 'ի յառաւօտէ յափշտակեցայ ես, որդեակ, յերկինս և անդ տեսի զփառս Այ և կայի առաջի Այ մինչև ցայժմ, և արդ ահա թողեալ եղէ անտի։

ԱՍԱՑ հայրն Փոկաս աշակերտ հօրն Թէոգնեայ Եղեւթերպօլսոյ՝ եթէ մինչ էի 'ի Սկիւթէ, էր 'ի սենեակս մենաւոր ոմն կրօնաւոր որ կոչէր Յակոբ. էր ընդ նմա և հայրն իւր մարմնաւոր ծեր, և երկոքեան էին սուրբք և առաքինիք յոյժ։ Իսկ 'ի սենեակսն էին եկեղեցիք երկու՝ միոյն ուղղափառաց և միւսն հերետիկոսաց. և Յակոբ հաղորդէր յեկեղեցին ուղղափառաց, և հայրն նորա հաղորդէր յեկեղեցին չարափառաց։ Եւ 'ի սակս խոնարհութե և հեզութե Յակոբայ սիրէին զնա յոյժ ուղղափառքն և չարափառքն։ Եւ ասէին ցնա ուղղափառքն. հայր, մի խաբեսցին հերձուածողքն 'ի հաղորդութենէ իւրեանց, զի նոքա զՅ[illegible] և զՍ[illegible] հա[illegible] և [illegible] ունին։ Նոյնպէս և չարափառքն ասէին. ծեր, զու և որդին քո եթէ հաղորդիք ընդ ուղղափառսն՝ [illegible] հաղորդիք, զի նոքա զՅ[illegible] և զՅ[illegible] հա[illegible]։ Իսկ ծերն [illegible] և [illegible] էր, [illegible] [illegible] և ոչ գիտէր թէ [illegible]

լուեցէ. սկսաւ աղաչել զնա ցուցանել նմա զճշմարտութիւն, և արգել զանձն 'ի սենեկի և զգեցաւ զգեստ սգաւո-րօ, զի ամպարշտութիւն էր եգիպտացւոցն յորոյ հանդեր-ձի որոհնէր՝ զորեմն զայն պահէր իւր լինել պատասխանի սխա-հաւ, բայց միայն 'ի կերակուր 'ի ժամ հաղորդութեանն զգեստոյը զայն և փոխադարձեալ հանէր: Իսկ ծերոյն զգե-ցեալ զայն աղագելով 'ի խուցն 'ի միջոցս աւուրս բազումս, և աղաչէր վասն այսորիկ զտէր, և մերձեցաւ 'ի պահոց և 'ի գիշերոց և 'ի խորհրդոց: Իսկ զկնի բազմաւուն ա-ւուրս 'ի զուարճացեալն եղբայրն սկսաւ ձանձրանալ մի զաւար-ձելի զի մնացեալ էր առ նա զաւարթ երեսօք, և ասէ ցնա. ծերդ դու, զինչ առնես աստ: Իսկ նա լռութեամբ և զօ-րացեալ ծածկեաւ զնա և ասէ. ասէ, որդի զխորհուրդ զինչ առնեմ և զինչ խոկամ. մի կարծես առանց զիս՝ մի թողուր զեփեկեցիս զայս զի մի կորիցես, եկեղեցին կարծես աչեն՝ մերկերցուցանեն զքեզ նորա. և եա զի զերկրպագեալ սի-րեմ, և յանհնարինս անկանել ոչ գիտէի թէ զինչ արա-րից. եկի առ խոկալ և պաղատել զճշմարտութիւն 'ի քէն: Ասէ ցնա ծերն. այր կատարեալ բարեօք կաս, մնա կեցցես: Այլ խրատ զայս լուաց, զատա ինքն 'ի նորայս յեկեղեցի առաջնորդապետացն յայսմ ժամու՝ որ ընդդէմ քահանայից զինծայից և եպիսկոպոսաց զորս ընդունելի են.

ՓԱՅՏՐԻՈՍ և զայս ծերքն՝ եթէ 'ի Սկիւթէ յորժամ մատուցանէին զնծայս քահանայից, իջանէր 'ի նմա-նութեան արծաւոյ հրեղէն առ որ 'ի վերայ ընծայիցն, և քա-հանայքն միայն տեսանէին զայն և ոչ այլ ոք: Յաւուր միոջ խնդրեսցեն ...ք 'ի սարկաւագն, և նա ոչ ետ նոցա. և իրքն եկին 'ի խորանն կատարել զխորհուրդն, ոչ եկն սեաւութեան արծուոյն 'ի վերայ ընծայիցն: Իսկ քահանայն տրտմեալ. զինչ է այս զի ոչ եկն առ նշանն այդ. արդ կամ ես մեղայ և կամ դու. արդ կացցես դու այ-սօրեն, զի գիտասցուք թէ ի յանցէ եղև: Իսկ յորժամ հեռացաւ սարկաւագն, եկն արծուին 'ի վերայ ընծայիցն ըստ սովորութեանն: Իսկ յորժամ կատարեցին զխորհուրդ պատարագին, ասէ քահանային սարկաւագն. ասա ինձ զինչ գործեցեր: Իսկ նա ասէ. ոչ գիտեմ այլ ինչ մեղա զանձին, բայց զայս. եկին եղբայրք և խնդրեցին զայս ինչ, և ես ոչ պատրաստեցի տալ նոցա, և զնոյն արտասուեցայ: Իսկ քահանային. յիշեցեալ աղքատս 'ի նմին ժամու ...

տրտմեցուցեր զեղբայրն ։ Եւ գնացեալ սարկաւագն խնդրեաց թողութիւն ։

ՄԱՐՏԻ ումն 'ի հարանցն՝ եթէ յորժամ կատարէր նա հատակութն սուրբն Պետրոս Աղեքսանդրու հայրապետն, լուաւ կոյս մին 'ի զարմացման լեալ 'ի հրեշտակաց որ ասէին. Պետրոս սկիզբն առաքելոց, և Պետրոս կատարումն և սպառումն մարտիրոսաց էր ։

ԱՍԷԻՆ վասն ծերոյ մեծի ումեմն 'ի Սկիտէ՝ եթէ յորժամ շինէին եղբարքն սենեակս, ելանէր նա ուրախութեամբ և հիմն դնէր զհիմն և ոչ մեկնէր անտի մինչև կատարէր սենեակն ։ Յաւուր միոջ շինէին եղբարքն սենեակ, և ել ծերն և էր տխրեալ յոյժ ։ Ասեն ցնա եղբարքն. ընդէ՞ր այդպէս տխրեալ ես, հայր ։ Ասէ ծերն. վասն այնորիկ զի աւերելոց է տեղս այս. զի տեսի ես հուր անկեալ յերկնից 'ի Սկիտէ, և առեալ եղբարցն ոստս արմաւենեաց հարկանէին և ջրով լնուին զհուրն և շիջուցանէին զնա. և զարթեալ երկրորդ անգամ բորբոքեցաւ, և շիջուցին զնա այնուհետև. իսկ բորբոքեցեալ զարձեալ երրորդ անգամ և ծածկեաց զամենայն Սկիտէ, և ոչ եւս կարացին շիջուցանել, և բազմապատկեցան աւերեքեան. այս է պատճառ տրտմութեան իմոյ ։ Եւ այս է միտք տեսլեանն. զի եկեալ է՝ արդարոց պտղեւ զապականեալս ծաղկեցին ։ Եւ ուսուցանէ այս բանս զմաքրութիւն զուղղութեան և զհաստատութեան, որք են առաքինութիւն սրբութիւն և գործս բարիս ։ Իսկ ուստի արմաւենեաց մի և սպիտակ և արտաքոյ զերկիքն զայն. և այս նշանակէ զամենայն առաքինութիւն զոր ունէին հարցն առաջինք, զի մի էր սիրտ նոցա և խորհուրդ որ հալածէր զաւ ծն, և այն սպառեաց և սպիտակ և ոչ մնացեալ 'ի մեզ, այլ սպիտակ լեալ լուսով հաւատոյ. և ուստի բարձրութիւնս զարդարութիւն յառաքինութիւնս և զգաստութիւնս յամենայն գործս բարիս. Արդ հուրն այն որ եկն՝ բարկութիւն էր, և առաջին հարցն աղօթիւք առաւելու ջրով շիջուցին զնա. և նմանապէս երկրորդին. իսկ երրորդ որ զօրացաւ՝ ոչ կարացին շիջուցանել, զի ոչ գտանիցին եղեն.

ԱՍԱՑ ծերն. զի ոչ ունէր ընդ ումեք ինչ իւր կռուանողին, վասն այնորիկ ընծայեցաւ զի յիշէր մեղսայցն. ասացեալ և հայր մեղաց յորժամ պարտակէ յամենայն աշխարհին հանն հօրով, յայնժամ զայ 'ի նա ծնունդ հողոյն էր ։

ԱՍԱՑ ծերն՝ եթէ տեսի եղբայր մի զի ուսանէր սաղմոս 'ի սենեկի, և եկն դեւն 'ի դուռն մտանել 'ի ներքս. և որչափ ունէր զսաղմոս 'ի բերան, ոչ կարաց մտանել. իսկ մինչ լռեաց 'ի սաղմոսէն, ապա մտեալ 'ի ներքս սկսաւ պատերազմել ընդ նա։

ԱՍԷՐ ծերն զումեմնէ 'ի հարցն՝ եթէ ոչ ընաւ յումեքէ ուսաւ գիրս և ոչ սաղմոս և ոչ այլ ինչ ընաւ և ոչ աղօթս, և եղև քահանայ 'ի շնորհացն և 'ի սիրոյն այ̃. զամենայն իբրև ուսեալ քաջ գիտէր, զի լի էր ամենայն առաքինութ̃բ, և սքանչելիս և բժշկութ̃իս մեծամեծս առնէր, և զկաթսուն ամ կենաց իւրոց կին մարդ ոչ ետես, և ոչ գերծեաց զհեր իւր, նա և ծանեաւ զօր մահու իւրոյ յառաջ քան զերիս աւուրս։ Այսպիսիք էին այնք ծերունիք, որք և յիշման արժանիք և քաջալերութիւնք սոտից։

ԱՍԷԻՆ վասն եղբօր ումեմն՝ եթէ մինչ հարկին ժամ յեկեղեցին յաւուր կիրակէի, յարեաւ եղբայրն գնալ ըստ սովորութէն յեկեղեցին, և խաբեալ 'ի դիւէն խորհէր 'ի մտի և ասէր. ուր գնաս կամ վասն որո՞յ իրիք. վասն ա՞յսորիկ գնաս դու յեկեղեցին զի կերիցես հաց և գինի, և առիցեն զքեզ մարդիկ՝ թէ մարմին և արիւն Ք̃ի է այս և խաբեն զքեզ. վասն այսորիկ մի խաբիր մի հաւատար և մի գնար, զի այս ոչ է այսպէս։ Հնազանդեալ եղև եղբայրն խորհրդոյն այն և ոչ գնաց յեկեղեցին։ Իսկ եղբարքն մնային նմա, զի այս կարգ էր՝ միշտ ժողովէին ամենեքեան յեկեղեցին 'ի տօնս, ապա սկսանէր աղօթքն։ Եւ իբրև մնային բազում ժամ և ոչ եկն, գնացին տեսանել զնա, զի կարծէին թէ հիւանդ է կամ մեռեալ։ Եւ իբրև հասին 'ի սենեակն և տեսին զի ողջ էր, հարցանէին՝ ընդէ՞ր ոչ եկիր յաղօթս։ Իսկ եղբայրն ամաչէր պատմել նոցա զխորհուրդս թշնամոյն, և պատճառէր ինչ. այլ ծանեան եղբարքն եթէ 'ի խաբմանէ թշնամոյն է, վասն որոյ աղաչէին զնա և ասէին. խոստովանեաց մեզ զճշմարիտն։ Իսկ նա ասէ. ներեցէք ինձ, եղբարք, զի յարեայ և կամէի գալ յեկեղեցին, ասէ ցիս խորհուրդ իմ, եթէ ոչ է մարմին և արիւն Ք̃ի զոր գնաս հաղորդել, այլ հաց և գինի բնակ. արդ եթէ կամիք զի եկից ընդ ձեզ յեկեղեցին, հաւատացուցէք ինձ զխորհուրդս իմ։ Իսկ նոքա ասեն ցնա.

արի, եղբայր, և եկ ընդ մեզ յեկեղեցին. և մեք աղա-
չեսցուք զԱծ և նա հաւատացուսցէ զքեզ զօրութ̃ յերկ-
նուստ։ Այլ գնաց ընդ նոսա եղբայրն յեկեղեցին. և ա-
ղաւթին եղբարքն վասն նորա խնդրուածս մեծամեծս առ
Ած, և այսպէս սկսաւ պատարագն։ Այլ կացուցին զեղ-
բայրն զայն 'ի մէջ եկեղեցւոյն, և մինչև 'ի վճար աղօ-
թիցն կայր 'ի միջի անդ, և ոչ դադարեաց նա թափել
արտասուօք զերեսս և զկուրծս իւր։ Իսկ զկնի կատար-
ման աղօթիցն եկին առ նա եղբարքն և ասեն. պատմեա
մեզ զոր տեսեր, և մի բնաւ ինչ թաքուցաներ 'ի մէնջ
զոր տեսին եցոյց քեզ, զի շահեսցուք և մեք։ Իսկ նա
սկսաւ ասել արտասուօք և երկիւղիւ՝ եթէ յորժամ ըն-
թերցաւ բանք առաքելոյն Պաւղոսի և ել սարկաւագն
յամպիոնն ընթեռնուլ զաւետարանն, տեսի զի բացան
ձեղունք եկեղեցւոյն մինչև երևէր երկինք, և հրեշտակք
եկին լսել զբանս աւետարանին. իսկ սարկաւագն որ ըն-
թեռնոյր զաւետարանն, եղև իբրև զսիւն հրոյ, և բանքն
իբրև զկայծակունս հրոյ ելանէին 'ի բերանոյ նորա։ Այլ
տեսի զի բացաւ երկիր մինչ 'ի խորս շուրջ զսուրբ սե-
ղանովն, և քահանայքն ահիւ և դողութ̃ կային մերձ։
Այլ տեսի զերկինս բացեալ և սիւն հրոյ իջանէր յերկ-
նից. և զկնի հրոյն գային բազմութիւք հրեշտակաց, և
'ի մէջ նոցա երկուս գէսս մարդոյ գեղեցիկ յոյժ. զօ-
րոց գեղ պատմել մարդոյ անհնար է. և էր գեղ երե-
սաց նոցա իբրև զփայլակն։ Այլ 'ի միջի երկոցունց այնո-
ցիկ զխնկոց կայր մանուկ փոքր և հրեշտակք շուրջ զնո-
վաւ, և եկեալ կացին շուրջ զսեղանովն հրեշտակքն, և
երկուքն այն հրեշտակք և մանուկն, և ելեալ նստան 'ի
վերայ սեղանոյն մերձ առ խորհուրդն։ Այլ իբրև առեալ
քահանային բեկանել զհացն սուրբ, կալեալ այն երկու-
սեքն զոտս և զձեռս մանկանն, և առեալ սուր՝ և զե-
նեալ զմանուկն արկին զարիւն նորա 'ի սկիհն, և զմար-
մին նորա յօշեալ մանր եդին 'ի վերայ սուրբ հացին.
մինչև եղև հացն այն սուրբ՝ միս արիւնաթաթախ. և
յիշեցի ես զբանս առաքելոյն որ ասէ՝ եթէ զատիկ մեր
զենաւ Քս։ Իսկ մինչ գնային եղբարքն առնուլ զսուրբ
խորհուրդն, տայր նոցա քահանայն միս արիւնաթաթախ,
և իբրև քահանայքն և տանէին 'ի բերանն, լինէր հաց
և օրինակս Խաչակերպին։ Այլ իբրև մերձեցայ և ես հաղոր-

դել, եւ ինձ քահանայն միս արիւնախառն, և ես ոչ կարէի ճաշակել, և եկն առ իս ձայն որ ասէր 'ի սեղանոյն. ընդէ՞ր ոչ հաղորդիս, այր դու, ահա այս է զոր խնդրէիր դու ։ Եւ ես ասեմ. ներեա ինձ, տէր, զի միս ճաշակել ոչ կարեմ ։ Եւ նա ասէ. Թէ կար էր մարդոյ ուտել միս, զմիս տուեալ էր տէր 'ի մարմին իւր, որպէս և դու ունիս արդ. այլ զի ոչ զօրեն ուտել, վասն այնորիկ ես զհաց 'ի խորհուրդն, և հացն այն մարմին իւր է ։ Եւ զոր օրինակ առաջին Ադամ ձեռամբն այ՟ հողն եղև մարմին, և փչեաց 'ի նա հոգի կենդանի, և յետոյ հողն 'ի հող դարձաւ, և հոգին եկաց, այսպէս և մեզ հաց ետ զսուրբ մարմին իւր հոգւովն սրբով, և մարմինն ընծայի յերկինս և հոգին սուրբ բնակի 'ի սիրտս մեր. արդ եթէ հաւատաս այսոցիկ, հաղորդեաց զայս ։ Եւ ես ասեմ. հաւատամ, տէր ։ Իբրև ասացի զայս, եղև միսն որ 'ի ձեռին իմ էր՝ հաց սուրբ, և գոհութե՟ հաղորդեցայ զայն ։ Իսկ մինչ կատարեալ զխորհուրդն եկին քահանայքն 'ի սարկաւագանոցն, տեսի դարձեալ բացեալ զձեղուն եկեղեցւոյն, և ամենայն զօրք երկնից և երկուայն արք և մանուկն ելին յերկինս ։ Զայս լուեալ եղբարցն առաւել հաստատեցան 'ի հաւատս վասն սուրբ հաղորդութեան խորհրդոյն, և գնացեալ 'ի սենեակս իւրեանց օրհնէին զած ։

ԱՂԲԱՑՐ ումն դիւահար եկն 'ի Սկիտէ, և արտաքին աղօթս վասն նորա յեկեղեցին, և ոչ ել 'ի նմանէ դևն, զի չար էր յոյժ ։ Եւ ասեն եղբարքն. ոչ ոք կարող է հանել զդա, բայց միայն հայրն Սերապիոն. և եթէ ասեսցէ նմա վասն սորա, ոչ առնու յանձն և ոչ գայ յեկեղեցին. այլ զայս արասցուք. դիցուք զսա յեկեղեցին ննջել 'ի տեղի նորա, և յառաւօտուն զի նախ քան զամենեսեան գայ նա յեկեղեցին, և իբրև գտանէ զդա անդր, յարուցանէ զդա և ելանէ 'ի դիմանէ դևն 'ի հպելոյ նորա և 'ի ձայնէ նորա սուրբ ։ Եւ արարին այնպէս, և դրին զընդհարն 'ի տեղի նորա ։ Եւ եկեալ յառաւօտուն ծերն աղօթս և եգիտ զնա անդ և ոչ գիտէր թէ զինչ իցէ. խորհեցաւ 'ի նա և ասէ. արի ել արտաքս ։ Եւ առժամայն ել 'ի նմանէ դևն, և բժշկեցաւ եղբայրն 'ի ժամէն յայնմ մանէ 'ի բանէ սրբոյն պատահանելով, թէպէտ և ինքն սուրբ հայրն ոչ գիտէր ։

ՊԱՏՄԷԻՆ մեզ զայս աշակերտքն հօրն Պօղոսի՝ եթէ եկեր այն նմա ձուկն, և առեալ տնտեսն խորովէր զնա 'ի տապակ և եդ 'ի սկուտեղն և առէ ցմանուկն՝ որ էր գործակից իւր՝ պահեա զայն, և ինքն ել 'ի սպասաւորութիւն արտաքոյ. և սկսաւ մանուկն ուտել զնա իբրև ել տնտեսն: Եւ իբրև դարձաւ և եկն տնտեսն և ետես զի ուտէր դեռ ևս, եհար զնա ոտիւք 'ի սիրտն ուժգին սաստմնեալ, և անկեալ մեռաւ մանուկն: Իսկ զտնտեսն կալաւ ահ մեծ և զարհուրումն, և առեալ զմեռեալն եդ 'ի վերայ մահճաց և թաքոյց, զի էր ժամ ճաշոյ: Եւ գնացեալ անկաւ առ ոտս հօրն Պօղոսի և պատմեաց նմա զայն: Եւ նա ասէ. մի ումեք ասել զայն, այլ մինչ հանդարտին ընդ երեկոյս եղբարքն, առեալ զմեռեալ մանուկն և տարեալ դիցես զնա յեկեղեցին 'ի սարկաւագանոցն առաջի սեղանոյն: Եւ արար տնտեսն այնպէս. եդ զնա անդ և ինքն գնաց: Եւ մտեալ ծերն 'ի գիշերի 'ի սարկաւագանոցն և սկսաւ աղօթել մինչև 'ի մէջ գիշերին: Եւ իբրև ժողովեցան եղբարքն յեկեղեցին, ել ծերն 'ի սարկաւագանոցէն և մանուկն ընդ նմա կենդանի. և ոչ ոք գիտացաւ զայս, բայց միայն տնտեսն մինչև յօր մահու ծերոյն. և ապա քարոզեաց զնա տնտեսն, քանզի այսպէս պատուիրեալ էր ծերոյն մի ումեք ինչ ասել մինչև յօր մահուան իւր:

ԱՅՐ ոմն հիւանդութիւն ունէր 'ի ստամոքս իւր խոյլխոցգեալ. և լուեալ զհօրէն Պունիկինոսէ գնաց տեսանել զնա թէ բժշկեսցի, և բնակէր յայնժամ հայրն Պունիկինոս յԵնատոսս 'ի վանս Խնոսաց յԱղեքսանդրիոյ յարեմտից կողմանէ: Եւ իբրև խնդրէր կինն զծերն, դիպեաց նմա զի ժողովէր փայտ հայրն Պունիկինոս: Եւ իբրև ետես զնա կինն, ասէ ցնա. եղբայր, ո՞ւր բնակէ Պունիկինոս ծառայն Աստուծոյ. զի ոչ գիտէր թէ նա իցէ: Ասէ ցնա ծերն. և զի՞նչ խնդրես 'ի նմանէ, զի նա յիմարեալ է և մոլի. մի՛ գնար առ նա, զի խելագարեալ է նա. այլ ասա ինձ զի՞նչ խնդրես 'ի նմանէ: Եւ կինն եցոյց նմա զցաւս իւր. իսկ ծերն կնքեաց խաչ յեղունգն և արձակեաց զնա և ասէ. Աստուած ողջացուսցէ զքեզ, Պունիկինոս ոչ ինչ կարող է առնել: Եւ գնաց կինն ողջացեալ առժամայն 'ի տուն իւր և պատմեաց զեղեալսն, թէ որպէս ոչ եգիտ զհայրն Պունիկինոս, և այլ ոք ծեր բժշկեաց: Եւ յայնժամ զնո-

ըզոր ծնրադրեալ կայր, փոխեցեալ ճանաչեաց զի նոյն ինքն էր Հայ-րըն Պունկինոս։

ՊԱՏՄԵՑԱՒ յայլում ժամու բերին առ նա դիւահար մի, և նա ասէ ցնոսա. զինչ արարից դմա, զի այր մե-ղաւոր եմ ես, այլ տարէք զդա առ Հայրն Օենոն։ Եւ իբրև տարան զնա առ նա, սկսաւ Հայրն Օենոն Հալա-ծել զդեն զայն։ Եւ դեն սկսաւ գոչել և ասէր. ես ոչ բանիւ քո ելանեմ, Օենոն, այլ աՀա Հայրն Պունկի-նոս աղօթէ, և նորա աղօթքն Հալածեաց զիս։

ՊԱՏՄԵՑԱՒ յայլում ժամու բերին առ Հայրն Պունկինոս կին մի որ վէրք անբժշկելի ունէր 'ի ձեռին իւր աջոյ, և եկաց նա արտաքոյ խցի ծերոյն ընդդէմ պա-տուհանին եկեղեցւոյն, և այլ ոմն կին ընդ նմա։ Եւ նայե-ցեալ ծերոյն ընդ պատուհանն մինչ Հիւսէր զսիրայն, և եռեւ զնա և սաստեաց 'ի նմա ծերն և ասէ. գնասցես, ով կին դու, 'ի տուն քո։ Եւ յարեաւ գնաց կինն ող-ջացեալ 'ի տուն իւր։

ՊԱՏՄԵՑԱՒ յայլում ժամու տարաւ այլ ոմն ծեր զկնգուղ Հօրն Պունկինոսի 'ի տուն դիւահարի ումեմն. և իբրև եբաց զդուռն մտանել՝ սկսաւ գոչել դեն և ա-սէր. ընդէ՞ր բերեր այսր զՀայրն Պունկինոս Հալածել զիս։ Եւ առժամայն ել և փախեաւ դեն յառնէն, և ողջացաւ այրն։

Մինչ Հայրն Մակար՝ եկեալ մինչ էր 'ի Սկիւթէ ընդ Հօ-րըն Սարապիոնի՝ եւ այլ 'ի Հանդերձ եղբարք երեւն. և կին ոմն այրի Հետեւէր մեզ 'ի Հանդերձ և բազէր Հառաչ և յաղ-թանալով կնու ոչ դադարէր զոր ողջոյն։ Եհարց զնա աբբայ Հանդերձին և ասէ ցնա. զի՞ է քեզ զի անդադար ողբաս, կին դու։ Եւ նա ասէ. քեզ ուխտ ասացեալ յառաջ այրն իմ Թադոյ, և մինչ մեռաւ անձամբ և ոչ առնոյ խնդ թէ 'ուր եդ, և աՀա Հանդերձեալ է ածել ընչեցն զերդն ու-տել և վաճառել զիս և զորդիս իմ։ Իբրև լուաւ զայս Հայրն Մակար, ասէ ցնա. եկեսցես դու առ իս ուր Հան-գչիցուք 'ի միջօրէի 'ի տօթոյ. Եւ եղև միջօրեայ և եկն առ նա կինն և պատմեաց նմա զայս։ Մինչ ցնա ծերն. և-կեսցես ընդ իս և ցոյց ինձ զգերեզմանն առն քո։ Եւ ա-ռաջեալ զնա ընդ իւր զեղբարսն եղբարքն՝ գնացին ընդ նմա. և իբրև գնացին 'ի տեղին, ասէ ծերն ցկինն. գնա դու 'ի տուն քո։ Եւ իբրև գնաց կինն, արար ծերն աղօթս,

և ասաց ասէ. այս անուն այր դու, ուր եդեր զաւանդն այս ումեմն առն: Նոյն մեռեալն պատասխանի ետ և ասէ. կայ թաղեալ 'ի տան իմում ընդ անոտիւք մահճաց իմոց: Եւ ծերն ասէ. դարձեալ ննջեսցես մինչև յօր յարութեան: Երբև տեսին եղբարքն, երկեան և անկան առ ոտս նորա, և նա յարոյց զնոսա և ասէ. ոչ վասն իմ եղև գործս այս, զի այր մեղաւոր եմ, այլ վասն այրւոյն այնորիկ և որբոց նորա զայս արար տէր ողորմութի նոցա: Եւ եկեալ ասաց այրւոյն ուր կայր պահեստն, և նա առեալ ետ ցտէր իւր և ազատեցաւ 'ի ծառայութէ նորա: Եւ այլին փառաւորելով երկիր պագանէր ծերոյն և հռչակէր զբանն. և որք լսէին, փառաւորէին զած:

ԱՍԷԻՆ վասն հօրն Մակարիոյ՝ եթէ ելանէր երբեմն 'ի Սկիտոյ 'ի քաղաքն և բարձեալ էր ինքն զսփրիդսն, և վաստակեալ նստաւ և աղօթեալ ասէր. տէր, դու գիտես զի այլ ոչ զօրեմ տանել: Եւ ընդ ասել զայս՝ առժամայն գտաւ յափն գետոյն ուր հանգերձեալ էր գնալ. և յարուցեալ վաճառեաց և դարձաւ 'ի Սկիտէ:

ԱՌՆ ումեմն եգիպտացւոյ որդի ջրգողեալ էր, և եբեր զնա առ հայրն Մակար, և եդեալ մերձ 'ի դուռն սենեկի նորա և ինքն մեկնեալ եկաց հեռի: Եւ նայեցեալ ծերն ընդ պատուհանն՝ ետես զմանուկն զի լայր. և ասէ ցնա. ո՞վ եբեր աստ զքեզ: Ասէ մանուկն. հայրն իմ եդեալ զիս աստ՝ ինքն գնաց: Եւ ասէ ցնա ծերն. արի փութանակի և գնասցես հասցես նմա: Եւ առժամայն ողջացեալ յարեաւ և եհաս զկնի հօր իւրոյ: Եւ իբրև ետես զորդին իւր ողջացեալ, փառաւորելով զած՝ որ փառաւորէ զաւուրս իւր. և գնացին ողջ 'ի տուն իւրեանց:

ԵՐԹԱՅՐ երբեմն հայրն Մ`ելի 'ի տեղի ուրեմն, և ետես զմի կրօնաւոր զոր կալեալ կապեալ էին անօրէնք վասն մարդասպանութեան. և մերձ եղև առ նա ծերն և եհարց՝ թէ Ձեռնարկեալ իցէ ասացեալն. Եւ լուաւ և ծանեաւ զի սուտ վկայէին, և ասէ ցանօրէնսն. ուր իցէ սպանեալն այդ: Եւ նոքա ցուցին նմա զմեռեալն. և իբրև մերձեցաւ 'ի նա, ասէ՝ յաղօթս կացէք և դուք. և նա հանգերձեալ զձեռս առ ած, և առժամայն յարեաւ մեռեալն. Ասէ ցնա ծերն. ասա 'ի լսել սոցա անօրինացդ՝ ո՞վ էր որ սպան զքեզ: Եւ նա ասէ. ես ինչս բազմամե եղի 'ի պահեստ յեկեղեցին, և քահանայն որ էառ զայն 'ի պահեստ

[illegible]

զնա յայծ. երբեմն աղաչէր և երբեմն շփոթէր և խռով-
րէր ասել։ Իսկ նորա աստուածուստ զայն առ քեն Մակարիոսի
յուղիղ վկայից եթէ ճշմարիտ է, յայնժամ գնացեալ
'ի գերեզմանն մատերին կարգաւ զանուն անմեռեցան նշ
մանել նշան առ 'ի հաւատալ հաստատութեան յարութեան,
և ասէ. Իմինէ, ուր եղեր զպահեստ ազգա։ Եւ նա յա-
րուցեալ պատմեաց զայն հօրն խորոց և եղայց առաջին
զանեղինն ուր կայր, և դարձեալ ննջեաց 'ի գերեզմանին։
Եւ առեալ զմնչեան եւ ցանէր իւր, և մխաւարեալ մխ...
փառաւորեցին զնա։ ..

ԼԻԳԲԱՐԴ երկու լոււ մարմնոյ կէին 'ի Մելիտէ. և միայն
'ի նոյանակ պատահեաց հիւանդութի, և գնաց եղբայրն
նորա յեկեղեցին առ քահանայն ընդել նմա զառ ընթ խոր-
հուրդն։ Երթե լուաւ զայս քահանայն, ասէ ցեղբայրս.
գնացցուք տեսցուք զեղբայրն զայն։ Եւ գնացին առ-
նաքեան և արարին աղօթս և միրոն աւրեցին։ Եւ դար-
ձեալ 'ի միւսամ կիրակէի հարցանէր քահանայն ցեղ-
բայրն այն՝ ո՞րպէս իցէ եղբայրդ քո։ Իսկ նա ասէ. ող-
ջացաւ է։ Եւ գնացին դարձեալ քահանայն և եղբայ-
րքն տեսանել զեղբայրն զայն։ Եւ իբրև գնացին և նա
ստանս միրօն, հանդերձեալ էր փոխադրել հիւանդն և
մերձ էր 'ի մահ։ Իսկ որք նայեցին՝ ասէին. Թէպէտ ող-
ջանան ընդ իցէ առ հօրեղբայն թէ ոչ։ Միանգամ ասէին
այսպ, և ամենք ասէին ոչ, և հանդուրժեսցին ընդ միմեանս։
Իբրև ետես զայն հիւանդն եղբայր՝ ասէ ցնոսա. զի
խնդրէք ընդ միմեանս, կամիք խանձեալ թէ մեռ իցէ ող-
ջութիւն հոգւոյն։ Եւ դարձեալ յեղբայրս իւր և ասէ.
գնացի դու, ով եղբայր իմ։ Եւ նա ասէ. այս զնամ, այլ
աղօթեաւ փառս իմ, զի ոչ թողում զքեզ նախ քան զնա
գնալ։ Եւ դարձեալ առ սոր նայեցին եղբայրքն և ասէ.
տուք ինձ զկնքեցանիս դպրոցի զոյգն։ Եւ եդեալ զիւր բե-
կանձեցաւ 'ի նա և 'ի նա մերձ իւր 'ի ամեն նորա քան
զեղբայրն իւր որ էր հիւանդ, և ապա և նա ննջեաց։ Եւ
առեալ զնոյն հանգուցեալ կարգեալ զամենեսեան, և փառա-
ւորեցին զՏր՝ որ ունի 'ի ծառայս իւր ծառայս զարմանս։
Այնժամ պատարագ, և ուրախութեամբ եղբայրն 'ի միասին
զերկուսեան 'ի գերեզմանի հանգուցանէին մեծաւ պատ-
ուով՝ որք. և յայնժամ կեցին սրբոյն եղբօրն պատուական
զմեծութիւն աստուծոյ։ Եւ մեծ անդ ...

ԱՂԲԱՑՐ ոմն ունէր վարդապետ՝ որ պատէր զամենայն մեռեալս բարեձևութեամբ: Ասէ երբեմն եղբայրն ընդ ծեր իւր. Հայր, եթէ մեռանիմ ես՝ այնպէս բարւոք պատեա՞ս զիս իբրև զնոսա: Ասէ ցնա ծերն. եթէ մեռանիս, այնպէս պատեցից զքեզ՝ մինչև դու ասիցես թէ բաւական իցէ: Եւ զկնի ոչ բազում ժամուց մեռաւ եղբայրն այն. և այնպէս պատեաց զնա որպէս բաւական էր, և ասէ ցնա առաջի ամենեցուն. բարւոք պատեցի զքեզ, որդեակ, եթէ ոչ: Եւ խօսեցաւ ընդ նմա մանուկն և ասէ ցծերն. բարւոք է բաւական է, հայր իմ. Աստուած վարձատրէ զքեզ, զի դու զխոստումն քո գործովք կատարեցեր առ իս: Եւ տեսեալ ամենեցուն զայս՝ փառս մատուցին Աստուծոյ:

ԱՅԼՈՅՆ վասն ծերոյ ումեմն որ բնակէր 'ի Սկիտէ՝ եթէ գնաց առ նա դևն և կամէր մտանել 'ի սենեակ նորա և ոչ կարաց, քանզի իմացեալ ծերոյն զգալ դևին՝ կապեաց զնա արտաքոյ սենեկին առ դրանն: Եւ դարձեալ այլ դև եկն, խել ծերն և զնա կապեաց մերձ առ ընկերն. և ապա յաւել ևս և եկն այլ դև, և իբրև ետես զնոսա անդ՝ ասէ ցնոսա. ընդէ՞ր ոչ մտանէք 'ի ներքս: Եւ նոքա ասեն. վասն այնորիկ ոչ մտանեմք, զի զօրագոյն քան զմեզ է 'ի ներքս, և ոչ տայ թոյլ մտանել: Իսկ նա փութացաւ մտանել: Յայնժամ սուրբ ծերոյն իմացեալ կապեաց և զայն դևն ևս արտաքոյ, որ ոչ կարաց մտանել: Իբրև տեսին զայն երեք դևքն, երկեալ 'ի ծերոյն դողային: Յայնժամ դևք սկսան աղաչել զծերն զի արձակեսցէ զնոսա, որպէս զի գնասցեն: Եւ լուեալ աղաչանացն՝ արձակեալ հրամայեաց նոցա գնալ, և փախեան վաղվաղակի առժամայն կորեան:

ԳՆԱՑԵԱԼ երբեմն ծեր ոմն և աշակերտ իւր լնուլ ջուր, և յառաջեալ գնաց աշակերտն և ետես 'ի ջրհորն վիշապ մեծ և երկեաւ յոյժ: Ասէ ցնա ծերն. ելցես 'ի վերայ գլխոյ նորա և կոխեսցես զնա և փախիցէ: Իսկ աշակերտն ծանուցեալ գիտէր զզօրութիւն հօրն իւրոյ որ 'ի ծերն, վասն որոյ վստահացեալ յաղօթս նորա՝ զհրամայեալսն ծերոյն կատարելով դիմեաց 'ի վերայ վիշապին: Իսկ վիշապն փախեաւ վաղվաղակի յանապատն յառաջ քան զկոխել աշակերտին զնա. և տեսեալ զկորուստ վիշապին, օրհնեցին զԱստուած որ է օրհնեալ յաւիտեանս:

ՎԱՍՆ ՔԱՂԱՔԱՎԱՐՈՒԹԵԱՆ ՀԱՐՑՆ

Երբեմն՝ հայրն Անտոն աղօթէր 'ի խրճիթն իւ-րում, և եկն առ նա ձայն որ ասէր. Անտոնիէ, չհասեր դու ամենայն ճգնութեամբդ 'ի չափ առն միում կօշկակարի աղեքսանդրացւոյ։ Այլ լուեալ Անտոնի գնաց առ նա և եգիտ զնա և երդմամբ քննեաց զվարս նորա։ Այլ նա ասէ ցնա կարուանն. Ճշմարիտ ասեմ քեզ զի դատարկ եմ ես 'ի բարւոյ, բայց այս է սովորութիւն իմ հանապազ. յոր-ժամ յառնեմ 'ի քնոյ առաւօտուն, օրհնեմ և փառա-ւորեմ զԱծ, և ապա դնեմ զմեղս իմ առաջի իմ և ա-սեմ ցիս. վայ քեզ, անձն իմ բազմամեղ, զի ամենայն քա-ղաքս այս մեծ ամենեքեան մտանեն վասն արդարութեան յարքայութիւն, և դու միայն ժառանգես զդժոխսն։ Այլ ասէ Անտոն. ասեմ քեզ, զի ես գործովք և խորհրդով իմով ոչ հասի խորհրդոյդ քո։

։ Աղօթէր երբեմն հայրն Անտոնիոս 'ի խցի իւրում, և եկն առ նա ձայն յերկնից որ ասէր. Անտոնիէ, ոչ ես հասեալ ես դու գեռ ես 'ի չափ մորթեգործի ումեմն որ բնակեալ է յԱղեքսանդրիա։ Եւ յա-րուցեալ Անտոն ընդ առաւօտն էառ զցուպ արմաւենի 'ի ձեռս իւր և գնաց 'ի քաղաքն։ Եւ իբրև եգիտ զնա, եմուտ 'ի տուն նորա. իսկ նա իբրև եսես զծերն, սոսկացաւ։ Ասէ ցնա ծերն. պատմեա ինձ զա-մենայն գործս քո։ Իսկ նա ասէ. ոչ ինչ բարի գործեալ է իմ բնաւ։ Եւ ծերն բռնադատէր զնա, և նա զնոյն ասէր միշտ։ Զկնի բազում անգամ բռնադատելոյն ասէ. ոչ ինչ գիտեմ 'ի բարի գործոց յիս՝ հաւատա ինձ; այլ զայս միայն զի 'ի տուէ և 'ի գիշերի գործեմ, և զայս խորհիմ 'ի մտի՝ եթէ այս ամենայն քաղաք 'ի փոքուէն մինչև ցմեծա-մեծս մտանեն յարքայութիւն երկնից վասն արդարութեանց իւրեանց. իսկ ես միայն մտանելոց եմ 'ի տանջանս յաւիտենից վասն մեղաց ի-մոց։ Իբրև լուաւ զայս հայրն Անտոնիոս, ասէ ցնա. դու, եղբայր, իբրև զհմուտ ոսկերգործ որ խնամուութեամբ զգործն գործէր զգանձս 'ի գանձանոցս՝ այսպէս դու դիւրին և հանգստեամբ ժառանգես զարքայութիւն երկնից. իսկ ես անխափան զայսչափ ժամանակս անցուցեալ յանապատի, և ոչ հասի 'ի չափ քո. ապա ուրեմն լեր և դու առ դա-նի մտաւորութեամբ զոր տանիս՝ հանձարեղ դէպ զհամբերութիւն զամենայնի մարդ, զի այդ իսկ է ճանապարհ որ տանի յարքայութիւն և պարգևս առաջի Այ կացուցանէ չափաւոր ողջախոհութեամբ, թէպէտ և ոչ ա-նելի զծանրագոյն ճգնութիւն։

ՆՄԱՆ՝ սմին ասացաւ առ սուրբն Մակար՝ եթէ ոչ հասեր 'ի չափ առաքինութեանց երկու կանանց որ կան յԵգիպտոս։ Եւ նա առեալ զգաւազանն չոգաւ տեսանել զնոսա, ուսեալ 'ի հրեշտակէն զանուն և զտուն նոցա։ Եւ յորժամ եմուտ 'ի տուն նոցա, ընկալան զնա յօժարութեամբ և պատկառանօք։ Եւ ասէ ցնոսա. զայս ամենայն վաստակ իմ վասն ուսանելոյ զվարս ձեր առի յանձն. ասացէք ինձ վասն Ածոյ։ Եւ ասեն ցնա. օտար եմք աշխարհաւ և գաւառաւ 'ի միմեանց, եկաք եղեաք երկու եղբարց կանայք, և զառաջինն խորհեցաք ընդ միմեանս և աղաչեցաք զարսն մեր պահել կուսութիւն և ոչ լուան մեզ. ապա ուխտեցաք տեառնն սիրով կալ առ միմեանս, և սուրբ և կոյս պահել զլեզուս մեր 'ի կատակաց և 'ի տրտունջմանէ, և զխորհուրդս մեր 'ի զբաղմանց. և այս տասն և հինգ ամ է զի կամք առ իրեարս և ոչ տրտմեցուցաք զմիմեանս։ Եւ լուեալ Մակարայ ասաց. ճշմարիտ ասեմ 'ի տէր զի ոչ կուսութիւն մարմնոյ և ոչ ճգնութիւն հանապազորդ հասանել կարէ այդմ վարուց։

։ Աղօթէր երբեմն հայրն Մակարիոս 'ի խցի իւրում, և լուաւ ձայն որ ասէր առ նա. Մակարի, ոչ կարացեր հասանել 'ի չափ երկուց կանանց որ են 'ի քաղաքի ուրեմն։ Եւ յարուցեալ ծերոյն ընդ առաւօտն գնաց 'ի քաղաքն յայն և գտաւ զտուն նոցա. և իբրև բախեաց զդուռն նոցա, ել մինն որ 'ի տանն էր և ընկալաւ զնա 'ի տուն իւր. և իբրև նստաւ սակաւ մի, եկն և միւս կինն որ արտաքոյ էր. և կոչեաց զնոսա ծերն, և նոքա եկեալ նստան առ նմա ըստ հրամանի ծերոյն։ Ասէ ցնոսա ծերն. վասն ձեր յանձն առի զաշխատանս և եկի յանապատէ աստ. արդ պատմեցէք ինձ ստուգիւ զգործս ձեր։ Իսկ նոքա ասեն. հաւատա, հայր, ճշմարիտ ասեմք քեզ, կանայք արտաքիք եմք, և ոչ յայսմ գիշերի սուրբ եմք յարանց մերոց, և դու այդ զի՞ հարցանես զգործս մեր։ Իսկ ծերն աղաչէր և խնդրէր պատմել նմա զամենայն։ Եւ իբրև ստիպեցան 'ի ծերոյն և խոստացան թէ յԱյ հրամայեալ է ասել, յայնժամ ասեն ասեն. մեք, հայր, օտար եմք յերկիրս յայս յայլ և յայլ գաւառէ, և դիպեցաք լծակցաց երկուց եղբարց հարազատաց. և արդ են ամք հնգետասան յորմէ բնակեցաք 'ի տանս յայս, և ոչ միայն զայրացաք կամ կռուեցաք ընդ միմեանս, և ոչ ել բան աղտեղ 'ի բերանոց մերոց. և եդաք 'ի մտի մեկնել 'ի լծակցաց մերոց և զգենուլ քուրձ և կեալ 'ի կուսանաց վանս, այլ զայս ոչ թողացուցին մեզ արքն մեր և ոչ հրամայեցին օրէնսդիրքն մեր. Իսկ որովհետև այսու գործոյ ոչ համբերեցաք, յայնժամ եդաք մեք ուխտ 'ի միջի միմեանց և ընդ Այ՝ զի մինչև յօր մահու մերոյ ոչ խօսեսցուք բերանով մերով բան աշխարհական կամ աղտեղ և սուտ։ Իբրև լուաւ զայս ծերն ասէ. ճշմարիտ՝ ոչ է բնաւ ինչ կամ կոյսն գոլ կամ արամբի, ոչ կրօնաւոր կամ աշխարհիկ, այլ յօժարն սուրբ միտս խնդրէ Ած. և տայ զամենայն, առատապէս հեղու զհոգին սուրբ 'ի վերայ նոցա և ոչ արգելու ամենեքին։

ԵՐԿՈՒ՝ ասենք 'ի Հարցն աղաչեցին զՄեծ, զի ցուցցէ նոցա թէ յոր չափ առաքինութեան հասեն. Եւ եղև ձայն յերկնից առ նոսա որ ասէր՝ եթէ յայս անուն գեօղ յԵգիպտոս աշխարհականն անձն անուն Եւխարիստոսատուր և անուն կնոջ նորա Մարիամ՝ լաւագոյն են քան զձեզ: Եւ լուեալ զայս Հարցն զարմացան, և յարուցեալ գնացին 'ի գեօղն յայն, և Հարցեալ գտին զտուն նորա: Եւ Հարցեալ ցկինն՝ եթէ ուր է այրն քո, և կինն ասէ. հովիւ է և արածէ ոչխարս: Եւ մուծեալ զնոսա 'ի տուն իւր, և իբրև երեկոյ եղև՝ եկն այր նորա և տեսեալ զՀարսն ուրախ եղև, և լուացեալ զոտս նոցա: Եւ ասեն Հարքն. ոչ ճաշակեսցուք ատ, եթէ ոչ յայտնեսցես մեզ զգործս քո: Իսկ նա կամէր թաքուցանել: Եւ ասեն Հարքն. մեծ առաքեաց զմեզ առ քեզ: Եւ նա զարհուրեալ ասէ. զայս ոչխարս զոր ունիմք, 'ի մերոց ծնողաց է. և որ ինչ յաջողէ մեզ մեծ 'ի գնոց դոցա՝ առնեմք յերիս բաժինս, զմի մասն յաղքատասիրութն, և զմի մասն յօտարասիրութիւն, և զմի մասն 'ի պէտս մեր. և իբրև առի զկինս զայս, ոչ ոք 'ի մէնջ ապականեցաւ 'ի պէտս մարմնոյ, և երկոքեանս կոյսք եմք, և իւրաքանչիւր ոք 'ի մէնջ առանձինն ննջէ. 'ի գիշերի քուրձ ագանիմք, և 'ի տունջեան զիւրաքանչիւր Հանդերձիկ. և ոչ ոք 'ի

1 Երկուք ոմանք 'ի հարցն աղաչեցին զՄեծ ցուցանել նոցա թէ յորում չափ հասեալ իցեն նոքա: Եւ եկն առ նոսա ձայն որ ասէր՝ թէ յայն անձ գիւղ որ յԵգիպտոսի սահմանս, է անձ այր մի աշխարհական որոյ անունն Եւխարիստոս և անուն կնոջ նորա Մարիամ, և ոչ էք հասեալ դուք 'ի չափս նոցա: Յարեան երկոքին ծերքն և գնացին 'ի գիւղն յայն, և հարցեալ գտին զտունն և զկինն նորա և ասեն ցնա. ուր է այրն քո: Ասէ կինն. այրն իմ հովիւ է, ով սուրբ հարք, և յերեկոյին գայ: Եւ իբրև երեկոյ եղև, եկն Եւխարիստոս ընդ ոչխարաց իւրոց. և իբրև ետես զծերսն, պատրաստեաց նոցա սեղան, և առ ջուր 'ի լուանալ զոտս նոցա: Իսկ ծերքն ասեն ցնա. ոչ ինչ ճաշակեսցուք մինչև պատմեսցես զգործս քո: Իսկ Եւխարիստոս ասէ ցնոսա խոնարհութեամբ. ես, ով հարք, հովիւ ոչխարաց եմ, և այս կինն ամուսին իմ է, և գործ բարի ոչ գիտեմ: Եւ ծերքն աղաչէին, և նա ասել ոչ կամէր: Յայնժամ ասեն ծերքն. ով եղբայր, ոչ եթէ յանձնէ ինչ եկեալ եմք, այլ մեծ առաքեաց զմեզ առ ձեզ: Իսկ իբրև լուաւ զբանս զայս, երկեաւ յոյժ և ասէ ցնոսա. այս ոչխարք մնացին մեզ յընչից հարց մերոց. և զոր ինչ տայ մեզ մեծ յամին եկս 'ի նոցանէ, առնեմք զայն ընդ երիս մասունս, և ծախեմք զմի մասն յաղքատս, և զմի մասն օտարաց, և զմի մասն 'ի պէտս մեր: Իսկ կինս այս յորմէ հետէ եկեալ է առ իս, կոյս 'ի կուսութեան իւր. և 'ի գիշերի զգենումք երկոքեանս քուրձ և ննջեմք մեկուսի 'ի միմեանց, և ընդ առաւօտ զգե-

մարդկանէ գիտէ զայս մինչև ցայսօր։ Եւ լուեալ զայս երկու ծերոցն սքանչացան և փառաւորեցին զԱծ, և դարձան 'ի տեղիս իւրեանց։

ՊԱՏՄԵԱՑ' ոմն 'ի Հարանց՝ եթէ այր ոմն բնակեալ 'ի Տիւրոս պատմեաց այսպիսի ինչ գործ՝ եթէ 'ի միում գեղենոյն* աղեքսանդրացւոց վանք մի էր կանանց, յորում էին բնակեալ հարիւր և վաթսուն կուսանք, և էր ամրացեալ։ Իսկ ոմանք աւազակք երկոտասանք աւազակապետին հանդերձ խորհեցան մտանել 'ի վերայ նոցա։ Եւ ասէ աւազակապետն ցիւրաքանչիւր ոք 'ի նոցանէ. զիա՞րդ կարեմք մտանել 'ի ներքս։ Եւ իբրև ասաց առաջինն՝ շրջեցայց զպարսպաւն և գտից արտևօք ջրագնաց կամ այլ ինչ ընդ որ պատշաճ իցէ մտանել, ասէ ցնա. ոչ ինչ գիտես։ Նոյնպէս և ցայլ ընկերսն իւր հարցեալ ասէր. իւրաքանչիւր ոչ ինչ գիտէք։ Ապա ցնա. իսկ դու զի՞նչ ասես։ Ասէ ցնոսա. առնում տարազ միայնակեցի միջագետացւոյ, և արկից կնկուղ և զհերս թաքուցից 'ի ներքս և զգենում զհանդերձ աղաբողոն 'ի վերայ, առեալ 'ի ներքոյ զսուսեր ընդ մէջ իմ, և երթամ յերեկոյան անագանին որպէս օտար միայնակեաց և առեմ ցդռնապանն՝ եթէ օտար եմ և ամաչեմ 'ի քաղաք մտանել, և դարձեալ 'ի մատուռն ուրեք երթալ վասն կանանց ոչ կամիմ, բայց արա բարի վասն այ և տուր ինձ փախստեան մի և արգել զիս 'ի ներքոյ դրանդ զի հան-

նումք զհանդերձս մեր. և մինչև ցայսօր ոչ ոք գիտաց զայս 'ի մարդկանէ։ Իբրև լուան զայս ծերքն, զարմացան յոյժ և գնացին անտի խնդութեամբ, և երկիւղիւ օրհնէին զԱծ։

։ Պատմեաց մեզ ոմն 'ի հարանցն որ բնակեալ էր 'ի Տորոս՝ եթէ վանք մի էր կանանց կուսանաց, յորում բնակեալ էին 'ի նմա ոգիք հարիւր վաթսուն, և էին ամրացուցեալ զվանսն շուրջանակի պարսպաւ։ Իսկ ոմանք յաւազակաց խորհեցան մտանել 'ի ներքս և կողոպտել զբնակեալսն։ Եւ աւազակապետն ասէ ցիւրաքանչիւր 'ի նոցանէ. խորհեցարուք թէ որպէս կարեմք մտանել 'ի վանսն։ Եւ ասէ մի ոմն յընկերացն. շրջեցայց զպարսպաւն. եթէ գտցուք ջրագնացս, անտի մտցուք հնարիւք։ Եւ աւազակապետն ասէ. ոչ ինչ գիտէք հնարել, այլ այսպէս արասցուք. առնում ես զգեստ միայնակեցի, և եդից կնկուղ և թաքուցից զհերս իմ, և 'ի ներքոյ ունելով զսուր իմ երթամ յերեկոյին և օթևանիմ որպէս զհաւատարիմ միայնակեաց, և ասացից զդռնապանն՝ եթէ օտար եմ և ամաչեմ 'ի քաղաքն մտանել և 'ի տուն ուրուք ոչ կարեմ գնալ վասն աշխարհական կանանցն, բայց ինձ զգուրդ վասն այ և արգել զիս 'ի ներքոյ դրանդ զի հանդերձեայց և

* Օրինակ Գ. գեղերայն։

վիրաց և եղեռնաց յաղագս ըմբռնապատերազմս խոյ։ Օ...
խորհելով ընդ ընկերսն և փոխեալ զզգեստ իւր որպէս
միայնակեաց՝ գնաց, և թափեալ զզօրսն առէ ցդռնա-
պանն ըստ խորհրդեալ քանիցն։ Իսկ նորա որպէս 'ի սրբոյ
ումեքէ լուեալ և խնդացեալ՝ պատմեաց զնմին առա-
ջնորդութեան յեկմանց անհետեան. իսկ նա հրամայեաց նմա
մտանել։ Եւ ժողովեալ զընկերութիւն իւր եկին առ նա
նոքօք հանդերձ օրհնել 'ի նմանէ. և հրամայեաց բերել
ջուր և կազմեաց երկուս գաւս և այնպէս լուացին զոտս նո-
րա և օրհնեցան ամենեքեան 'ի լուացէ անտի։ Իսկ մի
'ի նոցանէ ապաստանութեր քեռ ամենայն որ անկեալ դնէր
'ի վերջնառեան անդամալոյծ տարեկան. և առեալ ապա-
ստանութ նորա 'ի լուացէ անտի ջուր՝ եկին եղբարք նմա առե-
լով ցհիւանդն՝ եթէ մեծ մին սուրբ եմուտ 'ի վանս մեր
և լուացաք զոտս նորա և ամենեքեան օրհնեցաք 'ի նմա-
նէ, և քեզ բերի որպէս զի և դու օրհնեսցիս 'ի սրբու-
թենէն։ Իսկ հիւանդն խարկ արկ զկաքեաւ 'ի ջրոյ ան-
տի, նշանաւորեալ առողջացաւ։ Եւ ապաստանորն կամեցեալ
խնամել, առէ ցնա հիւանդն. անտառ քեզ և 'ի միասին ի-
ջանեսցէ, որպէս զի և ես օրհնեցայց 'ի սուրբ ծերոյն։
Եւ յարուցեալ եկն ընդ նմա, և եղբարք գնան առ առաջնոր-
դականն և պատմեաց զզարմանալիսն. և ամենեքեան քերովն

'ի վաղիւն եղեռնաց ըմբռնապատերազմս խոյ։ Եւ աստն առաջնորդն. պաշտօնեա-
յքս։ Եւ ապա փոխեաց զզգեստն իւր և գնաց 'ի դուռն վանացն, բա-
խեաց՝ աւելով ցդռնապանն. եղբայր, բաց ինձ վասն Աստուծոյ, զի միայնա-
կեաց եմ։ Իսկ դռնապանն որպէս 'ի սրբոյ ուրուք լուեալ՝ գնացեալ
խնդալից պատմեաց առաջնորդին վանացն, իսկ նա հրամայեաց ածել
'ի ներքս։ Եւ ժողովեալ զբորսն ամենայն եկին նոքօք առ նա օրհնել 'ի
նմանէ. և բերեալ առ ինքեանս պատուով հրամայեաց բերել ջուր.
և եդեալ զկոնքն ած ջուր և կազմեալ զբորսն երկու գաւս, և այնպէս
լուացին զոտս նորա։ Եւ առաջնորդն առեալ զջուր լուացմանն ար-
կանէր յամենեցուն գլուխն, և ծածկէր զերեսս իւր և զգլուխս, և այն-
պէս օրհնեցան 'ի նմանէ։ Իսկ մին 'ի քերցն ապաստանութեր ամենայն որ
անկեալ դնէր 'ի խցին անդամալոյծ տարեկան. և առեալ ապաստանու-
թին 'ի լուացարանէն ջուր՝ եկեր նմա և ասէ. մեծ մին 'ի սրբոց եկեալ
'ի վանս մեր, և լուացաք զոտս նորա և ամենեքեան օրհնեցաք 'ի նմա-
նէ, և քեզ ես բերի, զի և դու ես հաղորդեսցիս ընդ մեզ 'ի նորա սրբ-
ութենէն։ Իսկ հիւանդն խարկ արկ 'ի ջրոյն 'ի վերայ գլխոյ իւրոյ, նոյն-
ժամայն առողջացաւ։ Եւ ապաստանորն կամեցաւ եկանել և երթալ առ
առաջնորդն։ Եւ ձայնեալ առ նա հիւանդն ասէ. անտառ քեզ և 'ի
միասին երթիցուք, զի և ես օրհնեցայց 'ի սուրբ հօրէն, վասն զի առ-
ջեւոյ ես յօրհնութէ ծերոյն սրբոյ։ Եւ խնդացին ոչ սակաւ և օրհ-
նեցին զԱծ. և ած զնա առ առաջնորդն և պատմեաց զզարմանալիսն

տեսեալ զանդամալոյծն 'ի գնացս՝ փառաւորեցին զա՛ծ 'ի վերայ սքանչելեացն ։ Այլ իբրեւ լուաւ նա զայսոսիկ, հեծեցաւ եւ 'ի զղջումն եկեալ ասէ ցնոսա . ա՛ծ գիտէ որ եթէ մեղաւոր եմ եւ աւազակապետ, եւ գալոց են այլ եւս երկոտասան աւազակք 'ի գիշերիս յայսմիկ . այլ մի երկընչիք, քանզի ա՛ծ վասն փրկութե՛ իմոյ տնօրինեաց զայս ։ Այլ հանեալ զսուսեր իւր ընկէց 'ի վայր ։ Իսկ կուսանացն լուեալ զայսոսիկ եւ տեսեալ զսուսերն, անկան 'ի վայր եւ զարհուրեցան, եւ կացին յերեկորեայ մինչեւ ցայգ սաղմոսելով եւ երկիւղիւ ։ Այլ իբրեւ եկին այլ աւազակքըն, ելեալ աւազակապետն պատմեաց նոցա զամենայն անցսն անցելոցն ընդ նա, եւ եթէ յայսմհետէ միայնակեաց լինիմ եւ երկնչիմ յա՛յ ։ Իսկ ընկերքն նորա ասեն ցնա . Թէ արդարեւ դու այդպիսի հզօր գոլով միայնակեաց լինիս, եւ մեք միայնակեաց լինիմք ։ Այլ 'ի նոյն հրաժարեալք՝ եղեն ամենեքեան միայնակեացք ։ Այլ հաւանեցոյց տիրացին, որ եւ զայսոսիկ պատմեաց մեզ, եթէ

եւ գոհանայրն զա՛յ ։ Եւ տեսեալ ամենեցուն զանդամալոյծն գնալով եւ առողջացեալ՝ փառաւորէին զա՛ծ 'ի վերայ հրաշիցն, եւ վաղվաղակի անկանէին առաջի աւազակապետին ։ Իսկ նա մինչեւ ցայն վայր լուռ եւեթ կայր, եւ միտ եդեալ գիտէր եւ քննէր զառաքինութի նոցա եւ ըղհաւատոն խոնարհութիւն եւ զսէրն նոցա որ առ ա՛ծ եւ զլռութի զպարկեշտ գնացան նոցա, եւ 'ի զղջումն եկեալ ապաշաւէր վասն խորհըրդոցն որ կայր 'ի սրտին ։ Եւ իբրեւ զհրաշսն՝ որ եղեւ վասն նոցա միամիտ հաւատոցն՝ եսես, եւ զքորսն որք անկանէին առաջի նորա, յորտաասուս հարեալ կական բարձեալ լայր՝ մինչեւ զարմացուցանել զամենեսեան ։ Եւ ասէ ցնոսա . ա՛ծ գիտէ որ այր մեղաւոր եմ ես, սպանող եւ աւազակապետ . եւ են ինձ երկոտասան աւազակք ընկերք իմ, որ գալոց են 'ի գիշերիս յայսմիկ կոտորել զամենեսեան զձեզ . այլ մի երկընչիջիք, զի ա՛ծ վասն փրկութե՛ մերոյ արար զայս ։ Եւ հանեալ ըղսուսերն, որ էր թաքուցեալ 'ի ներքոյ մաղեղինին, ընկէց 'ի մէջ նոցա ։ Իսկ նոցա լուեալ զայս եւ տեսեալ զսուսերն զարհուրեցան 'ի դողման եղեալ, բայց աւազակապետն քաջալերէր զնոսա մի երկնչել ։ Եւ վաղվաղակի կացին յաղօթս յերեկորէն մինչեւ ցառաւօտն սաղմոսիւք եւ օրհնութեամբ հանդերձ աւազակապետաւն, գոհանալով զխնամոցն տեառն ։ Եւ ընդ առաւօտս վառեալ զինու աւազակքն հասին 'ի դուռըն . եւ ելեալ աւազակապետն պատմեաց նոցա զոր ինչ եղեն կարգաւ, եւ արտասուօք թանայր զնէքն, մինչ հիացուցանէր եւ զընկերսն իւր, եւ ասէ . արդ, եղբարք, յայսմհետէ երկնչիմ 'ի բարձրելոյն, եւ զշնարհան անեմ, զի ես միայնակեաց կամիմ լինել որպէս ինքն կամիցու . եւ վասն ձեր դուք գիտէք որպէս կամիք ։ Եւ ընկերացն պատասխանեալ ասեն . եթէ դու որ այդպէս հզօր գոլով միայնակեաց լինիս, ապա եւ մեք ընդ քեզ՝ որպէս եւ կամեցաւ ա՛ծ զապաշխարութիւն մեր ։ Եւ նոյնժամայն գնացեալ 'ի վանս հարց, եւ ընկեցեալ զզէնսն եւ խզեալ զհերսն զգեցան ամենեքեան այծեայս, եղեն որպէս բարեխառնամանա-

գնացի յՄանազկերտ և զնոր զկենսն և 'ի նոյնումն իսկ լուսոյ զայրասիրի։ Մինչ այսպէս էր պարահետե անմնացեալ փառաւորել զնա. քանզի թագաւոր անզգամ Թէոդոսն և մեք ոչ երկնչիմք յնմ, սրտմտութեամբ իւիք ընդ գործովք իւրովք որոց զանձինս մեր 'ի փրկութիւն։

ՄԻԱՅՆԱԿԵՑԻ որում շրջեալ 'ի քաղաքին Մելիտինոյ ընդ մանկամանկորդոց միոց և խնդրելով պտղաբերութիւն 'ի սակս ինչ աւուրս, անանց անօթեալ զնա և զայթակղեալ, և կարծելին թէ 'ի կնութիւն անի զնա. ծանուցին երանելւոյ Հայրապետին Յովհաննու փառն նոցա, և արտաքոյ ևս մատուցին ասելով՝ եթէ այսպէս զուգանէ զհրեշտակային զնէն, առացեալ եթէ ապիկարերդ մի անի 'ի կնութեան։ Իսկ խակոյն ծառայքն կարծեալ ստորելոյ զնա 'ի յոյն զմերղանն, որպէս յայն իսկ 'ի խնամանի նուէրեալ, և հրամայեցաց զկինն զան հարկանել և ուղարկել 'ի նմանէ, և զնա նոյնպէս զան հարկանել և արկանել 'ի բանտ առանձինն։ Իսկ իբրև փութապնդութիւն հրամանն կատարեցաւ, երևէր նմա յանուրջս միայնակեացն և եցոյց նմա զթիկունս իւր զաննոյն թարախեալ, քանզի էին յանխնայ հարեալ զնա քարկապխակողաւոցն, և ասէր ցնա. տեսանես, տէր պապա, հանձո է քեզ. աղաւթս մեղանչեցար զմի անզգամ զայս որպէս զնորդ։ Իսկ զայս ասացեալ գնաց 'ի նմանէ։ Իսկ իբրև այգ եղև, յիշեաց երանելին զերազ գիշերոյն, և նստեալ 'ի վերայ անկողնոյն իւրոյ զմտօքն անկեալ, և արձակեաց զսենեկապետն իւր զմաներիմ զի ածցէ զմիայնակեացն 'ի տեղւոջն ուր արգելեալ էր, պատուիրեալ նմա մի ումեք ծանուցանել. մատուցեալ եթէ նմանն իցէ երևեցելոյն ինձ 'ի գիշերիս, և զնոյն վէրս զոր տեսի 'ի թիկունս նորա՝ ունիցի, բաւական է նշանքն այն առ 'ի հաստատութիւն եթէ անպարտ է յարոց ասացելին ինձ զնմանէ։ Իսկ իբրև եկն մեծաւ աշխատութեամբ, քանզի ոչ կարէր գնալ զանձամբ յանհնարին զանիցն՝ յեցեալ 'ի վերայ ձեռին սենեկապետին, էածանէր Հայրապետն 'ի սենեակն իւր առանձինն. և ոչ ոք գիտէր անդ, բայց միայն տէր Յովհաննէս և տէր Մա-

կեալ միայնակեացս. բռնաբերելով 'ի լերինս և յանապատս։ Որոց զպաշտպանս առեալ և լուեալ՝ պարտականն անմիտ նոյն իրօք փառաւորել զնա ոչ պատճառանօք իւիք մարգարէին զմեղ, զի զարգացուք առ Նա և զգացուք զգործութիւն 'ի նմանէ յաւուրն այցելութեան։

փոխան, որ եղև յետոյ հայրապետ սրբոյ քաղաքին Երուսաղէմի։ Եւ իբրև ետես հայրապետն զերեսս նորա, ևկաց անկեալ զմտօքն, ոչ ինչ ասացեալ յափշութենէ անտի, բայց միայն ձեռամբ նշանակեաց նմա նստել 'ի թուփալի իւրում։ Եւ 'ի բազում ժամս այնպէս կացեալ, յետոյ նշանաւ կենարար խաչին զինքն զօրացուցեալ, աղաչեաց զմենակեացն զչարախօսեցեալն, զի զախտաներն զոր ունէր զիւրեաւ՝ անպատկառաբար մերկանալ, որպէս զի տեսցէ զթիկունս նորա եթէ է այնպէս որպէս և յերազին ետես։ Իսկ նորա սթափեալ զիւր արկանելին 'ի ներքոյ պարեգօտին վասն ծածկութեան անդամոցն, և սկսաւ մերկանալ զպարեգօտն ցուցանելով զթիկունս հայրապետին, հրաշալի կամաւն ա̃յ լուծաւ սփածանելին զոր սփածեալն էր զիւրեաւ և անկաւ 'ի վայր, և տեսին ամենեքեան եթէ ներքինի է. բայց զի դեռ մանուկ էր՝ ոչ ճանաչէր եթէ ներքինի իցէ։ Զայս տեսեալ ամենեցուն և սրբասիրի քահանայապետին և մանաւանդ զամենայն վէրս նորա, արձակեաց կոչեաց զայնոսիկ որք զնա առանց քննութեան չարախօսեցին, և յերեսաց իւրոց 'ի բաց հալածեաց որոշեալ յեկեղեցւոյ և յօրինաց զերիս ամս։ Իսկ միայնակեցին զղջմամբ պատասխանի տայր, խոստովանելով եթէ անգիտաբար մեղաւ առ նա մանաւանդ թէ առ ա̃ծ։ Սակայն և զայս խրատ տայր և ասէր. չէ պարտ, որդեակ, որպէս ինչ և իցէ ոք անզգուշաբար շրջել 'ի քաղաքի, և մանաւանդ որոց զուրբ և զհրեշտականման որ ըստ ձէնջ զգեստ զգեցեալ իցեն. և ոչ միայն զայս, այլ և կանայս շրջեցուցանել առ 'ի հայհոյութեան տեսողաց։ Յայնժամ միայնակեացն ըստ վայելչական պարկեշտութեան և խոնարհութեան ասէր քահանայապետին. գիտէ ա̃ծ որ որոշեաց զքեզ 'ի սուրբ յաթոռդ յայդ, զի ոչ ստեմ. 'ի Պաղայ էի յառաջ սակաւուրբք, և յելանել իմ 'ի քաղաքէն գալ երկիր պագանել 'ի սուրբ աթոռ Աբբայ Աւրոս՝ պատահեաց ինձ աղջիկն, որ բարւոք ստեղեաց ինձ երեկոյն 'ի տարաժամու. և անկեալ յոտս իմ աղաչէր ճանապարհորդել ընդ իս, և ասէր զինքն եթէ երբայեցի էր և կամի լինել քրիստոնեայ. և սկսաւ դատապարտել զիս բանիւք, որպէս զի մի թողից զնա 'ի կորուստ։ Երկուցեալ 'ի դատաստանէն աստուծոյ գնաց ընդ իս, կարծելով եթէ ոչ ա-

ուրէ փորձութիւն փրկիչն 'ի ներքինսն, և ոչ գիտէի թէ ումեք խնայէ։ Եւ իբրև եկաք և կատարեցաք զաղօթս մեր, մկրտեցի զնա 'ի սուրբ աբբայ Կիւրոս, և շրջէի ընդ նմա պարզմտութեամբ՝ խնդրելով սակաւ պէտս, որպէս զի արկից զնա 'ի կուսանաց վանս։ Իբրև զայսոսիկ հայրապետն լուաւ, ասէ ցՈփմնիոս. բարէ տէր իմ, որքան գաղտնի ծառայս ունի Քս, և ոչ գիտեմք մեք տառապեալքս։ Յայնժամ պատմեաց նմա զերազն զոր ետես 'ի գիշերին վասն նորա. և տուեալ նմա 'ի ձեռանէ հարիւր դահեկան, և ոչ կամեցաւ առնուլ ածանէր միայնակեացն, և արժանի յիշելոյ ասացեալ նմա բան՝ ես այսու ոչ պիտոյանամ, տէր. քանզի միայնակեաց եթէ հաւատս ունի, սոցա ոչ պիտոյանայ. եթէ սոցա պիտոյանայ, հաւատս ոչ ունի։ Որով հաւանեցոյց զամենեսեան եթէ ծառայ Այ է. և արկեալ ծունր հայրապետին գնաց խաղաղութբ։ Յայնմ օրէ առաւել պատուէր և ընդունէր զաւարսն միայնակեացս և որք համարէին յանանց վաստակս։

ՆՈՅՆ հայրապետ երանելին Յովհաննէս և զայս ասէր՝ եթէ վասն ննջեցելոց պատարագ մատուցանել արժան է, քանզի մեծ մխիթարութի է հոգւոց նոցա, և պարտ է առանց երկմտութեան կատարել. և հաստատեաց ըղգործն այսպէս։ Յառաջ սակաւ ժամանակաւ գերեցաւ ոմն 'ի պարսիկս, և իջեալ 'ի պարսիկս արգելաւ 'ի բանտին որ կոչի Անյուշ։ Եւ ոմանք գերծուցեալ անտի եկին 'ի Կիպրոս, և հարցին ցնոսա ծնողքն մարդոյն եթէ արդեօք տեսեալ իցեն զնա։ Եւ նոքա ասեն. մեռաւ, և մեր ձեռօք թաղեցաք զնա։ Բայց ոչ էր նա զորմէ ասէին, այլ նման նմա. ասէին և զամիսն և զօր մահուան նորա։ Իսկ նոքա որպէս 'ի մեռելոյ վերայ պատարագս մատուցանէին երից անգամ 'ի տարւոջն։ Իսկ 'ի չորից տարեաց եկն 'ի Կիպրոս մարդն փախուցեալ 'ի Պարսից։ Եւ ասեն ցնա ընտանիքն իւր. մեք լուաք վասն մահուան քո և զյիշատակս քո առնէաք երից անգամ 'ի տարւոջն։ Իբրև լուաւ եթէ յամին երից անգամ կատարէին զյիշատակ նորա, եհարց զնոսա թէ յոր և յորում ամսեան կատարէին զայն։ Եւ նոքա ասեն. մի անգամ 'ի յայտնութեան և մի 'ի զատկին օր և միւս 'ի պենտեկոստէիցն։ Եւ նա ասէր եղբարցն՝ թէ յերեկոս

յայսմիկ աւուրս գայր ոմն սպիտակազգեստ որպէս զա-րեգակն և արձակէր զիս յաներեւոյթս յերկաթոյն և 'ի բանտէն, և շրջէր զամենայն օրն և ոչ ոք ճանաչէր զիս, և 'ի վաղիւ անդր գտանէի յերկաթս: Ուստի գիտեմք եթէ ունին ներումն ննջեցեալքն, յորոց լինին յիշա-տակ 'ի վերայ նոցա:

Վանք մի էր 'ի ձիթենեաց լեառնն, որում անուն էր Փարախ. 'ի սմա բնակեալ էին կրօնաւոր կանայք չո-րեքհարիւր: Իսկ յորժամ եկին պարսիկք 'ի քաղաքն Երուսաղէմ և պաշարեցին զնա, յայնժամ հանին զչո-րեքհարիւր կուսանսն և բաժանեցին յապականութիւն: Իսկ մի ոմն 'ի նոցանէ ստահակ և անզիրգ իբրև կամե-ցաւ ապականել զորոջն Քսի, խաբեցաւ 'ի նմանէ գո-վելի՝ ապարասամն և նովաւ սատանայ այսու օրինակաւ: Իբրև եկն ապականել զնա, ասէ ցնա հարսն Քսի. շնոր-հեա ինձ զկուսութիւն իմ, և ես շնորհեցից քեզ օծն, զի որքան նետս և սուրս ընդունիցիս՝ ոչ մերձենայ 'ի քեզ: Եւ նորա զարմացեալ ասէ ցորբուհին. բեր ինձ զայնպիսի տեսակս և ոչ մերձեցայց 'ի քեզ. զայն զմի-տաւ ածեալ, եթէ զայն առից, և ապա զոր ինչ կամե-ցայց՝ արարից. այլ վրէպ եղև ամբարհաւաճն 'ի սնոտի յուսոյն իւրմէ: Քանզի հանեալ յիւրմէ իմաստունն չէր իւղոյ սրբոյ՝ ասէ ցանօրէնն. զայս առեալ օծ զպա-րանոց քո, և ես կոփեցից սրովս, և յայնժամ հաւանիս եթէ որպիսի ընծայ մատուցի քեզ: Եւ նա ասէ՝ ոչ, այլ 'ի քում պարանոցիդ փորձեցից զայդ: Օր և սրբու-հին աղօթէր իսկ, որում ակն ունէր և անձկացեալ էր, զոր իմաստութիւն խորամանկեաց, որպէս զի մի որս լիցի յորդայլթէ անտի բանսարկուին. և ընտրեաց զմարմ-նաւոր մահն ընդունել քան զհոգւոյն. վասն որոյ և ընդ բանի անօրինին լցեալ ուրախութեան՝ անզանգիտաբար զուարթ երեսօք յօժարութեամբ մեծաւ օծ զպարանոցն 'ի կենարար իւղոյն այնմիկ, և խոնարհեալ ասէ ցյիմար պարսիկն. կոփեա ուժով, և ծանիր թէ որպիսի ինչ իցէ իւղս այս: Իսկ նորա տեսեալ զջերմեռանդն յօժարու-թիւն նորա, հաւանեալ եթէ ճշմարտութեամբ լուաւ, տգե-տանալով պիղծն՝ եթէ 'ի ժահահոտութենէ անտի նորա փախուցեալ առ Քս ձեայէր, և կոփեալ ուժգին թշնա-մին արդարութեան՝ յուսալով եթէ անհնար լինի պարա-

նոյն 'ի սրտ անտի, իբրև ետես զպատուական գլուխ նորա հատեալ և յերկիր անկեալ, գիտաց՝ եթէ 'ի կնոջէ պարտեցաւ խիստն և անամօթն։ Ո՜վքէ բարիոք խորամանկութեան, ո՜ բարւոք ստութեանն, ո՜ գովելի նենգութեանն։ Լուարուք զայս, կանայք, և նմանող եղերուք պարկեշտութեան նորա, որ արհամարհեալ զաստի կեանս՝ ժառանգեաց զերկնից արքայութիւն, անձկացեալ անմահ փեսայիւն Քսի։

Ի ՆՈՅՆ ժերութեան Պարսից այր ոմն Յուսեբիոս անուն՝ սարկաւագ սրբոյ յարութեան Քսի մերոյ՝ երկուս աղջկունս ունէր փոքր. մին էր իբրև ամաց ութ, իսկ միւսն իբրև ամաց տասնից. և էին կայտառք և գեղեցիկ առաւել քան զբազումս։ Ուստի տեսեալ այնպէս գեղեցիկ՝ որ ստացեալ էր անօրէնն, 'ի ներգործութենէ վարեալ դիւական՝ խնդրէր հրոյն երկիր պագանել և 'ի հաւատոյն Քսի ձեռպէր որոշել։ Նա առեալ առաջի իւր՝ ելոյց հուր. և սկսաւ հրամայել աղջկեր, շողոքորթէր զմանկունսն հաւանիլ նմա, զի ընդ նմա երկիր պագանիցեն։ Իսկ հայրն սաստէր չգործել զայն։ Նա ապա փոխի կարգն. բարբարոսն զայրացեալ 'ի սպառնալիս, իսկ հայրն 'ի բանս քաղցունս. և կային 'ի մէջ տղայքն Քսի՝ յերկուց կողմանց տատանեալք։ Իսկ յետոյ բարկացաւ անօրէնն և մերկացոյց զմանուկն 'ի վերայ առաջնոյն, և թօթափէր զարհուրեցուցանելով զնա։ Ասէ ցնա հայրն. մի երկնչիր որդեակ իմ, կացիր արիաբար, կապեա զկնի զձեռն քո, և ընկալ յօժարութբ զհատուցումն վասն Քրիստոսի, որ ընկալաւ վասն քո 'ի կողմն իւր զխոցումն գեղարդեանն։ Նա եկաց տղայն հաստատուն, և ոչ յանցեաւ զպատուիրանաւ հօրն իւրոյ. այլ մինչև 'ի մահ համբերեաց, ընկալաւ վասն Քրիստոսի զխոցումն որպէս ծարաւի ոք որ ընդունի զսառուցեալ ջուր. ընթացաւ, յաղթեաց և պսակեցաւ։ Տեսցուք և երկրորդումն հանդիսի պատերազմեալն Քրիստոսի։ Դա այլ անխարիշտն յերկրորդ մանուկն. զամենայն ինչ առնէ, զամենայն տանջանս ջանայ, և ոչ ինչ օգտի. քանզի կարծէր զժնդակն՝ եթէ յերկիւղէ անտի առաջնոյն զերկրորդն դիւրաւ արտասցէ. բայց վերջ եղև 'ի յուսոյն իւրմէ ապարասանն. զի բարբ հայրն յաղթարօղն բարբեաց յետ ոյ խրատեաց զնոսա. և հաստատեաց

զառաջնմանն խոտանեալ, և վերջին օգնականութեան պարապեալ, 'ի բերանոյ առիւծուն զզաւակս իւր առաքեցոյց անարատ և անմեղս: Այս զայսօրիկ ասէր ցերկոսին մանկունս. մի երկնչիք, որդեակք իմ և պտուղ իմ և պատարագ իմ և պարծանք իմ. մի ընդդիմանիք և ոչ առ փոքր մի մնալ 'ի քեւէն քումմէ. ահաւասիկ ես նախժամանեմ ընդ ձեզ առ Քս եկից: Իբրև զայս լուաւ թշնամին Այ, կոփեաց արտաքս եհարկն և զմիւս տղայսն: Որ տեսեալ հօրն եթէ կատարեցան, ուրախութեամբ լի եղև, որ զի թէ մատոյց Այ պատարագ 'ի պտղոյ իւրմէ. և տեսանէր՝ եթէ մի գուցէ մնասցէ 'ի զաւակաց իւրոց, և ոչ առնուցու պսակ մարտիրոսութեան. վասն որոյ և գրգռելով զանօրէնն և 'ի բարկութիւն շարժելով ասէր զնա. ով թշուառական, զինչ մեծ արարեր, որ եթէ 'ի վերայ տղայոցն քաջացար, զայդ և ես կարեմ առնել. այլ եթէ քաջ գոլ պարծիս, ինձ առ երկրպագել պիղծ և զազիր հրոյ քո: Իբրև լուաւ զայսօրիկ դառն և գազանաբարոյն այն, յարեաւ և կրճտեաց զատամունս իւր 'ի վերայ նորա. և եհատ զնա գամ քարիւք, և զալար ատամբք թաթաղեաց զկողս նորա, մինչև վտանգեցաւ յոյժ. և այսպէս վճարեաց բազ մեծ, և կապեաց զտէր Յուսեփիոս և ընկեցաւ 'ի ներքս՝ որպէս ողջակէզ պատարագ արար, ոչ եթէ 'ի բարոյից իւրոց, այլ 'ի պատարագելոյ կամաց և հաւատոյ: Ո՜վ զարմանալի և հրաշալի գործ. Աբրահամ երբեմն զորդին մատուցեալ՝ զիւր կամսն եցոյց, իսկ սա զզաւակն կատարեաց. և նա զմինն ոչ մատնեաց, իսկ սա և ոչ յանձն իւր խնայեաց: Յուսիցեն զայսօրիկ հարք և մարք, և փութասցեն այսպիսի ընծայս մատուցանել Այ:

ՊԱՏՄԷՐ[1] ոմն 'ի միայնակեցաց եղբարց որ 'ի Հայքին են, ուր են երկոտասան աղբիւրք արմաւենւոյ, ուր մնեալ Մովսէսի ժողովրդեամբ՝ ելեալ յԵգիպտոսէ, և ասէր այսպէս. խորհեցայ երբեմն առանձինն զի միտից 'ի Ներքին անապատն տեսանել թէ գտից զոք 'ի ներքսագոյն քան զիս եթէ ծառայեսցէ տեառն մերոյ Յի Քի: Այս երթեալ զչորս աւուր և զչորս գիշեր գնա

[1] Միայնակեաց ոմն պատմէր զայս վասն տեղւոյն, ուր էր եօթանասուն արմաւենիքն և երկոտասան աղբիւրքն, ուր գնաց Մովսէս և ժողովուրդն մինչ ելին յԵգիպտոսէ. և ասէր ծերն՝ եթէ եդի 'ի մտի երբեմն մտանել 'ի խորսն անապատին և գտանել զծառայսն Այ:

այր մի. և բախեալ զդուրս մտի 'ի ներքս և տեսի զմին եղբայր տարածեալ զձեռսն իւր։ Այլ իմ կարծեալ եթէ աղօթս մատուցանէ, և 'ի յամել նորա մերձեցայ 'ի հանդերձ նորա, և եղև 'ի ձեռին իմում իբրև զփոշի։ Այլ իմ տեսեալ զի 'ի վաղուց հետէ վախճանեալ էր նա, հանեալ զլիբխոռն զոր ունէի՝ պատեցի կիսովն զմարմին սրբոյն, և դարձայ 'ի խուցն իմ փառաւորելով զԱծ։

Այր մին 'ի կողմանս յայնմ, որում անուն էր Աղինոս, որ բազում ողորմածութիւնս առնէր. և երթեալ առ նա մին 'ի հարանցն աղաչեաց զնա, զի տարցի զնա առ հայրն Սիլր։ Այլ եկեալ ծերն այն առ հայրն Սիլր, սկսաւ գովել զերանելն թէ բարի է և բազում ողորմութիւնս առնէ։ Այլ խնացեալ ծերոյն ասէ. այո բարի է։ Այլ յետ այսորիկ աղաչեաց զնա և ասէ. Թողութիւն արա ինձ, զի եկեացէ և տեսցէ զքեզ։ Այլ ծերն ասէ. Ճշմարտութիւն ասեմ քեզ, ոչ անցցէ ընդ ձորս ընդ այս և տեսցէ զիս։

Այսպէս երանեալն հայրն Մակար առ հայրն Մխիլ Այլ-դէան և ոչ ճանաչէին զիրեարս. և էր հօրն Մխիլայ բազում սիրտս յօժարել։ Ասէ զնա հայրն Մակար. Հրամայեա ինձ՝ թող և ես յօժարեցից։ Այլ յօժարեալ նորա զատա-

Եւ իբրև գնացի առ դուրս շիրմ, գտի անդ այր մի. և իբրև նայեցայ 'ի ներքս, տեսի մարդ մին անդ կայացեալ 'ի ծունկս յաղօթս. և բախեցի զդուռն, և նա ոչ շարժեցաւ, զի վախճանեալ էր 'ի վաղուց հետէ. Իսկ ես մտի յայրն, և կալեալ զուսոյ նորա շարժեցի զնա, և առժամայն քայքայեալ փշրեցաւ և եղև իբրև զփոշի. և նայեցեալ յայսկոյս և յայնկոյս տեսի զգեղեան նորա կախեալ ուսոյն, և իբրև մերձեցուցի 'ի նա զձեռս՝ եղև իբրև զփոշի և մածիր և ցնդեցաւ յերկիր։ Եւ ելեալ անտի շրջէի, և գտի այլ այր, և էր 'ի դուրս նորա հետ մարդոյ, և մխիթարեցայ և մերձեցայ յայրն. և իբրև բախեցի զդուռն, ոչ ոք էր անդ մարդ որ պատասխանէր։ Եւ մտեալ 'ի ներքս ոչ զոք գտի, և ձեռայ առ դրան այրին և ասէի 'ի միտ իմում՝ եթէ գալոց է աստ փութով մարդն սա և իցէ, կացից աստ։ Եւ իբրև եղև միջօրեայ, տեսի զոմն զի գայցէ, և այրն այն էր մերկ 'ի միջի նոցա և գայր ընդ նոսա, և զծածկեալ անդամոցն հերքն նորա ծածկէին։ Եւ իբրև մերձեցաւ և ետես զիս, սկսաւ աղօթել և ասէ. մի՛ իցես։ Եւ ես ասեմ. մարդ եմ մարդասէր՝ ծառայ Այ։ Ցայնժամ մերձ եղեալ՝ ողջախոսութիւ հանդարտեաց և եմույծ զիս յայրն, և պատմեաց զամենայն կեանս իւր, և թէ քառասուն ամաց ժամանակ ունիմ աստ՝ եւ ասէր։ Եւ ոչ եթող կալ առ նմա զիշեր մի, զի ոչ կարես տեսել, ասէ, փորձանաց զիւաց։ Եւ արձակեաց զիս օրհնութիւ. և ես գոհանալով փառաւորէի զԱծ, որ արժանի եղէ տեսանել զայրն Այ, և խնդութիւ երթայի 'ի բնակութիւնս իմ *։

* Զհետագայն պատմութիւնս տեսցես յէջ 165. հատ. Ա.

զմեծի սուրբայոյն Հօրն Մակարայ յոլով քան զՀօրն Միովսայ: Այլ ասէ ցնա հայրն Միովս. դու ես Մակար, բարի եկիր, 'ի բազում ժամանակաց կարօտէի զքեզ տեսանել: Այլ ուրախ եղեն յիրերաս, և Մակար դարձաւ անդրէն 'ի Սկիւթ:

ԱՍԱՑ հայրն Պիմէն՝ եթէ բազում մեծք եղեն 'ի հարանց և 'ի քաջ կրօնաւորութենէ, բայց 'ի նուրբ խնդիրս մի մի ոք:

ԵՐԿՈՒ ծերք 'ի Սկիւթայ երթային ճանապարհ յանապատին, և լուան ձայն հեծման հիւանդի յերկրէ. և խնդրեալ յուզեցին գտանել 'ի մայրին, և իջեալ գտին զմի կուսան սուրբ և ասեն ցնա. Երբ եկիր այդր, մայր, և կամ ով սպասաւորէ քեզ. վասն զի ոչ ինչ տեսանեն յայրին, բայց միայն զկուսանն սուրբ յերկիր անկեալ: Այլ նա ասաց՝ եթէ երեսներորդ ութերորդ ամ ունիմ յայրի յայսմ, բանջար ճաշակեմ և յաղախնութեան կամ Քսի, և ոչ տեսի մարդ անցեալ ընդ օրս ընդ այս. վասն զի առաքեաց զձեզ Ած, զի թաղեցէք զմարմինս իմ: Այլ զայս ասացեալ ննջեաց: Իսկ հայրքն փառաւորեցին զԱծ և թաղեցին զնա և աղօթս արարեալ գնացին:

ՊԱՏՄԵԱՑ մեզ ոմն 'ի ծերոցն վասն սքանչելեացն, որ եղև 'ի քաղաքի նոստարէ մի 'ի Կոստանդնուպօլիս, որպէս պատմեն սուրբ գրեանք՝ միջնորդ գոլ զՔս ճշմա-

1 Ասաց հայրն Պիմէն վասն հօրն Պամբոյի՝ եթէ վասն յոյժ երկիւղին Այ որ առ ինքն ունէր, եկեալ բնակեցաւ 'ի նմա հոգին սուրբ առատապէս. զի բազումք 'ի հարանցն եղեն ճգնաւորք յոյժ, իսկ առ նրբագոյն խորհուրդս մասանց սակաւք սակաւք հասու եղեն:

2 Երկու ծերք մեծամեծք շրջէին յանապատին Սկիւթայ, և լուան 'ի խորոց երկրէ հեծութիւն և հառաչանս և բանս ինչ ուրեք. քանզի ընդ առաւօտ միւսոյ գնացին՝ յորում ծերքն և այրք և խոտոյր էին՝ տեսանել թէ իցէ ոք անդ բնակեալ: Արդ իբրև լուան զհեծութիւն զայն, խնդիր արարեալ զդրան այրին գտին զնա. և իբրև մտին 'ի ներքս, գտին անդ կին մի կոյս և սուրբ և անկեալ զգետնի, և մերձաւորեալ զնա նշանեաւ և ասեն ցնա հարցանելով. ուստի եկիր աստ, քոյր դու, և կամ ով է որ սպասաւորէ քեզ: Զի ոչ ինչ բնաւ գտին յայրին, բայց զնա միայն անկեալ 'ի գետնի յաւաղելեալ հիւանդ: Իսկ նա ասէ. ունիմ յայրիս այս ամս երեսուն և ութ և կերակրիմ զբանջարս վայրի և բառակառնացեալ այսու ծառայեմ Այ. և ոչ տեսի այր մարդ զոք, բայց միայն այսօր զձեզ, ով սուրբ հարք, զոր առաքեաց Ած թաղել զմարմին իմ: Եւ զայս իբրև ասաց, աւանդեաց նմիջեաց առ Քս: Իսկ ծերքն զարմացեալ գոհանային զԱյ, և օրհնութ. և աղօթիւք թաղեցին բարբառ զմարմին ճգնաւորին Այ. և մեկնեցան անտի և գնացեալ պատմեցին եղբարցն ամենեցուն:

րիստ ած մեր: Մեսիդ անուն ըստ ոչ արժանեաց անուանեալ* յաւուրս Մօրկայ Թագաւորին 'ի Կոստանդնուպօլիս, որ արուեստիւ մոգութեան ընկենոյր զբազումս 'ի յաւիտենական մահուան դեղն, և ինքն մեծանայր առաւել զանխլաբար վարելով զդիւթութիւն: Սա ինքն ստացաւ իւր նօտար՝ քրիստոնեայ և գեղեցկացեալ երկիւղիւն այ. զոր և խորհէր ընդ այլոն ընկզմել յիւր մահաթոյն դեղն, և զայսպիսի այր խաբել և 'ի դիւթութեան արուեստ մտանել: Ի գիշերի միում ակնարկէր անիծեալն նօտարին կառավարել ընդ իւր. և գնացեալ երկոքեան արտաք երիվարօք 'ի մէջ գիշերին հասանէին յընդարձակ դաշտ, յորում ոչ գոյր շէն և ոչ յարկաց ամենևին հանդիպէին. և յանկարծակի գտաւ քաղաք մի առաջի նոցա: Այլ յորժամ իջին երկոքեանն և զերիվարսն կապեցին, բախեաց միջնորդն զդուռն և բացին նմա. հանդիպեալք նոցա ամենայն եթէովպացիք՝ ողջունէին զնա և մատուցեալ զերեսս նորա համբուրէին զանիծեալ միջնորդին. և 'ի գնալ նոցա 'ի տեղի մի, էր 'ի խոնարհ սենեակ մի վայելուչ, յորում էին լապտերք վառեալք յարծաթի աշտանակս և յոսկիս, և աթոռք յաջմէ և յահեկէ, և աթոռ մի բարձր ոսկեղէն եթէովպացւոյ՝ որ ունէր նստեալս ընդ աջմէ և յահեկէ զբազումս: Այլ եկն անիծեալն այն Մեսոն՝ անկաւ առաջի նստելոյն յաթոռն, և նա ընկալաւ զնա. փաղփաքանօք և ասէ ցնա. զի՞նչ է, տէր միջնորդ, եղե՞ւ ամենայն կամք քո թէ ոչ: Այլ ասէ միջնորդն. այո տէր, և վասն այսր շնորհի եկի երկիր պագանել քեզ, և գոհանալ զքէն: Ասէ դարձեալ ցնա որ յառաջանիստն էր. և ես առաւել շնորհ տացից քեզ: Ապա գնացեալ Մեսոն՝ նստաւ առաջի աթոռոյն: Իսկ նօտարն տեսեալ զինքն 'ի մէջ բազմութեան եթէովպացւոցն՝ դարշէր 'ի մերձենալն առ նոսա, գնացեալ կանգնեցաւ յետոյ Մեսոնին: Նայեցեալ 'ի նա որ յաթոռն նստեալ կայր՝ ասէ ցՄեսոնն. այրս այս որ ընդ քեզ է, տէր Մեսոն, ո՞վ է կամ որո՞վ շնորհիւ եկն այսր: Ասէ Մեսոնն. ծառայ քո է, տէր: Այլ նա դարձաւ 'ի նօտարն և ասէ. ասա, մանուկ, ծառա՞յ ես: Ասէ նօտարն. ծառայ եմ հօր և որդւոյ և

* Զի յն. Μεσίτης կամ Μέσον միջնորդ 'ի հայումս լսի:

հոգւոյն սրբոյ: Իսկ կնքեաց զհինգն նշանաւ խաչին, և նորին ժամանակին անկաւ որ յաթոռն էր և աթոռն կործանեցաւ, բագատեղքն շիջան և դևքն յաղաղակ դարձան և ամենեքեան անցայտ եղեն, տունն ընկղեցաւ և քաղաքն ոչէացաւ, Մեհեանն անկաւ և ամենեքեան իբրև զփոշի եղեն. ոչ ամենևին ձայն, ոչ ունկնդրութիւն և ոչ բնաւ ոք, բայց միայն նոտարն և երիվարքն կայսերք: Դարձեալ նոյն ինքն նոտարն զպատուական խաչն կնքեաց, և ոչ յաջմէ և ոչ ՚ի ձախմէ ետես զոք. անկաւ ՚ի վերայ երիվարին իւրոյ և վարէր. եկն և բախեաց զդուրս տան իւրոյ, և առ ինքն թագուցեալ զպատահումն ոչ կամէր պատմել: Յետ սակաւ ժամանակի գնաց առ մին պատրիկն՝ որ էր այր ողորմած և սիրելի Քսի, գեղեցիկ ամենևին. և զի էին դրացիք միմեանց և բարեկամք, նստան առ իրեարս ՚ի խօսս հոգևորս: Իսկ հասեալ ՚ի մէջ գիշերին՝ եկին երկոքեան յաղօթս ՚ի տաճար փրկչին՝ որ կոչի Պղնձաբան. կանգնեցան մերձ առ նկարեալ պատկերի նորա և տեսանէին մերոյ փրկչին Յսի Քսի: Յայնժամ դարձաւ պատկերն և հայեցաւ ՚ի նոտարն. դարձաւ նոտարն ՚ի միւս այլ կողմն պատկերին, դարձեալ նոյնպէս դարձաւ ՚ի նա պատկերն: Յորժամ ետես պատրիկն, անկաւ ՚ի վերայ երեսաց իւրոց, բազում արտասուօք աղաչէր զտէր մեր Յս Քս և ասէր. տէր Յս Քս, գիտեմ զի մեղաւոր եմ, այլ մի դարձուցաներ զերեսս քո յինէն. նոյնոս յիս և ողորմեա ինձ. զի թէպէտ և մեղաւոր եմ, այլ քո ստեղծուած եմ. և ոչ գիտեմ յիս, տէր, չարութիւն այնքան կամ խորամանկութիւն առ ՚ի դարձուցանել զերեսս քո սուրբ յինէն: Մինչդեռ այսպիսի օրինակաւ պատրիկն լայր և խոստովանէր, ձայն հնչեաց ՚ի սրբոյ և յանարատ պատկերէն այսպիսի. զքէն, ով պատրիկ, միայն զոհ եմ, զի բերես յիս զողորմութիւն առ այնոսիկ որք աղաչենն. բայց նոտարիս այսմիկ պարտական եմ, զի ՚ի նեղութեան ժամու և ՚ի մէջ բազում վշտաց ոչ ուրացաւ զիս, այլ խոստովանեցաւ զհայր և զորդի և զսուրբ հոգի. բայց յամենայնի և ես տաց պատասխանի զոհս վասն վարձուցն: Յորժամ լուաւ զայս պատրիկն, տեսեալ զնոտարն սաստկութեամբ լուաւ ՚ի նմանէ զամենայն և փառս ետ աստուածակերպն վարձահատուցին Քսի: Այնպէս և մեք, եղբարք, հաւատացուք ՚ի բանն

ղայս. զի ա՛ծ զինքն մարդոյ պարտական դատէ, որք ան-
տրտում ուղիղ և անոխիշ հաւատով պահեցին առ նա: Ար-
դարև արհամարհեսցուք զելք մահու վասն նորա, այլ
և հեղցուք առ տառապեալս զոր ա՛ծ շնորհեաց մեզ. զի
որպէս զպատուիրկն՝ Տ՛ն համարեալ զմեզ բարեկամ՝
գոհասցի. և որպէս զգեղեցիկն այն նոտար լուիցուք՝ եթէ
պարտական եմ և տաց քեզ պատասխանի յաւուրն դա-
տաստանի յորժամ տամ իւրաքանչիւր ըստ գործոց իւրոց:

ԱՍԱՑ ծեր. գնացաք ես և իմաստասէրն Սոփրոնիոս
երբեմն յԱղեքսանդրիա առ աբբայն Պաւղոս. ունէր
վանս ինչ 'ի տեղւոջն որ կոչէր բարկոծումն, և օգտե-
ցաք վայելչապէս 'ի ծերոյն՝ գոհացեալք դառնայանէ: Ա-
սացի ես զնա. տուր մեզ, հայր, վասն տեառն՝ որպէս ե-
ղեր դու միայնակեաց: Եւ ծերն յօգուտ եհան և ասէ.
հաւատացէք ինձ, որդեակք, ոչ թագուցից 'ի ձէնջ ինչ.
յորժամ աշխարհական էի, բազում անձուկ և հաւատ
ունէի առ միայնակեացս. և ուր գտանէի 'ի միայնակե-
ցաց որք գային 'ի քաղաքս՝ ընդունէի և պատուէի զնո-
սա, և զոր ինչ պիտոյ լինէր՝ շնորհէի նոցա: Այն օր մի
յաւուրց՝ հիւանդացաւ դուստր իմ, և 'ի բժշկաց խնա-
ցեալք՝ եկին առ մեզ մերձաւորք և դրացիք և սիրելիք
մեր, լային ընդ մեզ և մխիթարէին: Աւէ ընդ իս եղ-
բայրն իմ. գնաց և կոչեաց զխաչապահն, որպէս զի եկեալ
արասցէ դմա այցելութիւն, զի վաղվաղակի արձակեսցէ
ախտիւս զհոգին և մի տառապեսցի: Եւ 'ի գնալն իմ,
ընդդէմ դիպաւ ինձ աբբայն Զաքէոս, և անկեալ զոտս
իմ յարտասուս՝ ասէ. ընդէ՞ր լաս, որդեակ: Ասեմ ցնա.
դուստր ունէի միածին, և արդ վախճանի. և գնամ կո-
չեմ զխաչապահն, զի եկեալ արասցէ նմա այցելութիւն
առ 'ի յաւանդել նմա վաղվաղակի զհոգին: Եւ ասէ ցիս
ծերն. դարձիր, զի գնա տեսից: Եւ 'ի մտանելն 'ի յարկսն
ասէ. հան զորս են՝ յայնկոյս: Եւ ես հանի զժողովեալսն
'ի միւս յարկն: Եկեալ ծերն մերձեցաւ 'ի ձեռս աղջկանն
և ասէ ցնա. պահեա խորհուրդ զինչ տեսցես քեզ. և
շնորհեսցէ քեզ Տ՛ն զկենաց դորա: Եդի զերեսս իմ յա-
տըս նորա և ասեմ. ոչ ունեմ ասացից: Կանգնեցաւ ծերն
յաղօթս, և յորժամ կատարեաց զաղօթսն՝ էառ ջուր
և կնքեաց երիցս անգամ և ցանեաց 'ի վերայ երեսաց
աղջկանն: Յայնժամ որպէս 'ի տեսանէ փառաց ա-

ժամանակս նստաւ աղջիկն՝ իբրեւ ոչ ունելով հետ ակարութեան։ Եւ ասէ ցնա հայրն. այժմ Աստուած ՚ի ձեռն աղօթից սուրբ հարցն վասն առողջութեան քո շնորհեաց զդա քեզ, մի ընծայեսցես զինքն առն, այլ հարսնացո երկնաւոր փեսային Քրիստոսի Աստուծոյ մերոյ։ Եւ եղեւ ծերն գնաց։ Եւ նա եւ մայր նորա եւ ամենեքեան որք լուանն՝ փառաւորեցին զԱստուած։ Էր աղջիկն ութ ամաց։ Յայնժամ նա բանադատէր զկինն իւր ընծայել զնա կուսութեան։ Եւ նա ասէ ցնա. թող զդա մինչեւ լցցէ զօրինաւոր չափն։ Եւ յորժամ եղեւ հնգետասան ամաց, ասացի ցծնողսն իւր. ահա եղեւ յօրինաւոր չափն, ընդէ՞ր ըմբռնեմք զդա։ Նա ասէ ցնա. ես ոչ թողում զդա կրօնաւորել, այլ ընծայեցեմ ընդ առն։ Եւ միացի ընդ նմա ամենայն հակառակութիւն, եւ բազում անգամ ձաղէր զնա մինչեւ եկն առաջի սինկղիտոսին, եւ նոքա հրամայեցին հարցանել զաղջիկն, զի զոր ընտրեսցէ յերկոցունցն՝ լիցի։ Իսկ մայրն եւ այլ կանայք խրատէին զաղջիկն զի խնդրեսցէ այր, որպէս եղեւ։ Յայնժամ ասէ ցիս խաչապահն. գնա եւ գնեա աղջիկ մի կոյս եւ մնասցէ փոխանակ դորա ՚ի վանս, եւ Աստուած ընդունի զնա։ Եւ ես փափաքանօք յամենայն սրտէ բուռն զխրատն եւ գնեցի աղջիկ մի մետասան ամաց, եւ ետու յեղբայրութիւն նորա դահեկանս քսան, եւ մնացի զնա ՚ի վանսն. ասացի ցմայր վանիցն Պրոկղեա. ընկալ, մայր, զաղջիկս զայս, եւ յինէն կացցես կերակուր եւ զգեստ զորա զամենայն աւուրս կենաց իւրոց. եւ ՚ի մեռանելն իմ հանից դմա բաժին ութսուն դահեկանս։ Նա զնա մայրն խուզեաց, եւ ես դարձայ ՚ի տուն իմ. պատրաստեցայք զհարսանիսն, եւ ընծայեցաւ առն դուստրն իմ։ Իսկ յետ ութ աւուր հարսանեացն տեսի տեսիլ, զի գնայի ընդ ումն ջահապանեաց ընդ ճանապարհ ընդ որ ոչ էի ընթացեալ։ Եւ ՚ի գնալն մեր եկաք ՚ի դաշտ մի պատրաստական, եւ ասէ որ ընդ իսն էր. աստ վաճառականաց է, գնասցուք զի տեսցես զինչ շահեցաք, կամ զինչ թողուցեր։ Հասաք եւ եկաք ՚ի վերնատուն մի. եւ էր անդ զարդ, եւ ամենայն քաղաքն լցեալ էր եթէոպացւովք, եւ էին բազմութիւնք եթէոպացւոցն հրեշտակք՝ որք կազմէին որոգայթս, եւ ոմանք անդր կապէին եւ զհետեալս յանխուսափ բանտս. այլք խորախորհս բերէին եւ զհաւատարիմս ՚ի նոցունց ընկղմէին. այլք ատեանս նստէին զի ասեն-

հարկէին զմնացորդսն եւ խնդրէին զնոսա. այլս տեսանէի զի քարշէին զմնացորդսն եւ 'ի գէճ խոր գցէին եւ ընդ կանայս անամօթ էին յանդգնեան աչաց խնդրէին եւ հաւանեցուցանէին. եւ էին ամենեքեան մի կամօք ուրախացեալք 'ի չարիսն. եւ ընթանային ընդ եթովպացիսն եւ ասէին՝ եթէ ոչ կարէ մարդ թուել զարուեստս նոցա եւ զանամօթութիւնս զոր եւ նոքա ցուցանէին: Այլ զայլսն տեսանէր յեթովպացւոցն յայտնապէս եւ համբուրէին զնա, եւ նա զնոսա համբուրէր, քանզի զնա խրախոյս ասէին. հարցանէին՝ ե՞րբ առնես զհաճոյսն, զի եւ զմեզ ուրախացուցես: Այլ ասեմ. այժմ տեսանեմք զնա զի ձանձրացն եւ եմ փոյթ ամենայնիւ 'ի նոյն: Տեսանէի ժողովեալ ժողովս 'ի կողմանէ փեռայնն՝ ուր ուտէին խորտիկս. եկայք կեր եւ ըմպեսցուք գինի եւ մատուցէք զգուսանս մեր, եւ երգեք նոքա եւ պարսանոց եւ կաքաւք եւ բաղդուհիք մինչեւ ցպօտն ոտս փողս եւ մեծամեծս՝ ուր էին պատառատեալք ընդ նոսա, եւ մատուցեալ զնոսա յառաջագոյն: Այլ առ հայ եթովպացի մի փոքր, նմանօր յաշեկէ նոքա եւ՝ սկսան համբուրել զնա. եւ տեսի այլ բաղդումն յայժ եթովպացիք առասքեցս զզբաղս, փողովք եւ պարուք 'ի ձայն երգոց զուշէին 'ի վերայ մեր: Այլ զինչ այլ յաւելից. տեսի զնա զարձեալ ընդ նմա, որ չահագրգռեալ էր, զի զնոյնք երկեքեան 'ի միասին, եւ ուրախ առնէր զնա 'ի նմանէ համանուշից՝ յորմէ անփոփոխ էր յայնմ անէի ուրախարար առնեշահաստութե: Այլ ասէ նա որ ընդ խմն էր. կարգեա սորա, զի ոչ եւ արժանի մնասցեն 'ի նորերս. Կանգնեցայ 'ի մերդուածն յայնժամ, եւ տեսի քաղաքս մի պայծառ վայելչութեամբ եւ զեղով, եւ զմեծութիւն նորա անկար է լեզու մարդկան պատմել: Մեկնեաց զձեռն այլոց բարի, որ ձանձրացոյցհաւկցն էր խնձ, եւ եցոյց զպայծառութիւն քաղաքին: Տեսանեմ, ասէ, ուստի խանդարեցուցեր զգուսանս քո եւ յորոյխուի պայծառ քաղաքէ զնա վերջացուցեր՝ մատուցցեալ զնա 'ի խորխորատ տաղտկ 'ի նեղութիւն եւ 'ի վիշտս: Այլ առժամայն զարթեայ: Զայս ամենայն պատմեցի կնոջ իմոյ: Այլ ասէ նա ցիս. այսպէս մարդ եւ ես ծանեայ, բայց որ եղեւ՝ եղեւ. ունիմ ես երկու գիրքս զի տեսանեմ եթովպացիս, որ պատառէին զինքն եւ փութանային համբուրել եւ ասել ցիս. չիւրհամակ եկք մեծ՝ զի սրբեցեր զմեղ, առաւել մեղ պատրաստեցէք զհաճոյսն զաւակք

քո քան Յենոնի. և ես երկնչէի քեզ պատմել զայս: Իսկ ասեմ. եթէ կամիս՝ եկ որոշեսցուք 'ի միմեանց և արտասուօք լացցուք զմեղս մեր, և տէր թողութիւն արասցէ մեզ: Իսկ նա ասէ. ոչ կարեմ առնել զայդ, այլ խորհուրդ ունիմ բնակել ընդ զաւերին իմոյ: Իսկ ես վերջացեալս, որ զթշուառականն զայն 'ի խորխորատն մատնեցի, յարեայ ընդ առաւօտն, գնացի առ աբբայ Զաքէոս, որ զատաղջութիւն աղջկանն չնորհեաց: Իսկ նա ոչ կամէր ընդունել զիս, այլ գրէր ինձ 'ի պնակիտ այսպէս. թողութիւն արա ինձ, եղբայր, զի ա̃ծ դարձաւ 'ի քէն, և ես ոչ կարեմ ընդունել զքեզ: Յայնժամ գնացի 'ի վանս որբոյն Իսթիսիու, և մերձեցայ հօրն Պաւղոսի զամենայն ինչ զիմ: Իսկ ասէ ցիս ծերն. խաբեցար, որդեակ, տալով զաւերին քում այսպիսի այր. և որ խորհեցաւ ընդ քեզ, ոչ կամէր զփրկութիւն քո. միթէ ո՞չ կարէր Աբրահամ որ ասաց ցնա ա̃ծ՝ եթէ զեն զորդի քո, տալ փոխանակ նորա սպասն ծառայ. և Յեփթայէ զի-տաց՝ եթէ ոչ ընդունի զայս ա̃ծ, արդ թէ ոչ՝ սպանեալ էր փոխանակ դստեր իւրոյ սպասն ծառայ. և Յակոբ ցանկացաւ Ռաքէլի, և զԼիա յառաջագոյն գտեալ ոչ անկանեցոյց. այլ զԼիա առ, և զՌաքէլ ոչ անարգեցոյց և ոչ եթող: Զի ա̃ծ զաղջիկն 'ի քէն ընկալաւ, բայց և ըղ-ձաւորն քո խնդրէ 'ի քէն. իսկ դու և կինն քո կամիք զնա յաւիտենականն հրոյն պատրաստել 'ի յանցանս մատնել: Հաւատացէք ինձ, և ա̃ծ ոչ արհամարհի. զի գրեալ է՝ որ ինչ եղանէ ընդ շրթունս իմ, զայն ոչ արհամարհեցից: Արդ գնա, որդեակ, լաց 'ի վերայ մեղաց քոց. և ա̃ծ հաստատ է, յանչափ պարգևաց իւրոց ողորմի և արասցէ առնէ զքեզ: Յայնժամ դարձայ 'ի տուն իմ, և զամենայն ինչս իմ ժողովեալ ցրուեցի յաղքատս: Յետ երից աւուրց գտի միայնակեացս՝ որ գնային 'ի լեառն Սինեայ. Ճանապարհակցեալ նոցա, և եղէ չնորհիւն ա̃յ կրօնաւոր. Իսկ ունիմ երեսուն և երկու ամ. 'ի տուէ և 'ի գիշերի աղաչեմ զտէր Ք̃ս, թերևս թողութիւն արասցէ բազում մեղաց իմոց: Զայն ամենայն լուեալ փառաւորեցաք զա̃ծ, և գրեցաք առ որս խօսին և օգտին*.

* Օրինակ մի հին թարգմանութեան համառօտէ է զդարձութիւն սորալու. Աբբայի Պաւղոս պատմեալ եղ. բարոյ՝ թէ զուսոր էր իմ մանուք և էր յաշխարհի. և զխաւեցաւ ար: բայն Զաքէոս, որհնեաց զնա և

Եկն՝ տեառն Ամովս յԵրուսաղէմ, որ և ձեռնադրեցաւ անդ պատրիարգ. զոր և լուեալ ամենայն հարք վանորէիցն՝ եկին յերկրպագութիւն նմա, ընդ որս էի և ես յաշակերտութեն հօրն իմոյ։ Եւ սկսաւ ասել առ հարսն պատրիարգն. աղօթս արարէք վասն իմ, հարք, վասն զի 'ի մեծ բեռն և յանտանելի ձեռնադրեցայ, և երկեցուցանէ զիս պաշտօն պատրիարգութեն յոյժ անչափ՝ որ Պետրոսի է և Պաւղոսի և հոմանեաց զկնի նոցա անձանց ընտրելոց. Եւ ևս առաւել զարհուրիմ 'ի ձեռնադրութեանն ծանրութենէ. զի գտի գրեալ եթէ երանելին Ղեւոնդիոս՝ առաջնորդ արթուն հռովմայեցւոց եկեղեցւոյն քառասուն աւուրս մնաց 'ի տապանի սրբոյն Պետրոսի, աղաչանօք խնդրելով 'ի սրբոյ առաքելոյն աղաչել զԱծ վասն իւր։ Եւ յորժամ կատարեաց զաւուրսն, երևեցաւ նմա սուրբ առաքեալն և ասէ. աղաչեցի վասն

ցանեաց յերեսս աղջկանն, և նստաւ առողջ, և ասէ ցմեզ ծերն. տեսէք զինչս հարցն Քի։ Եւ էր ութ ամաց։ Եւ իբրև եղև հնգետասանամեայ, զուգակցին իմ նեղեաց զնա տալ զնա առն, և տուաւ. և գնացի կոյս մի մենաստանականութեամբ և եդու զնա 'ի կուսանոցն։ Եւ յայնժամ գիշերի եղէ 'ի տեսլեան, և ճահազգեստ մի սուրբ ասէ. եկ տանիմ զքեզ գիտել զինչ արարեր։ Եւ տարաւ 'ի տուն մի լի եթովպացւովք, որք գործէին շղթայս և անիւս և խորխորատս սրբելեաց իւրեանց, որ համբուրէին զիս՝ շնորհ ունելով ինձ, և իւրեանց ասէին զիս, զի ետու նոցա զաղջիկն։ Եւ եցոյց ինձ ջահագեաց այլն յայլում կողման քաղաք մի լի և լցեալ անպատմելի բարութեամբ, և ասէ. յայսմանէ զրկեցեր զդուստրն քո։ Զարթեայ և լացի և պատմեցի կնոջն, և նա զնոյն ասաց տեսանել։ Եւ գնացի առ սրբայրն Զաքէոս, և ոչ խօսեցաւ ընդ իս 'ի բարկութենէն. և չոգայ առ այլ ծերս, և նոքա եղեն մեղադիր և ասեն. զգենեալ կոյսն ընկալաւ տէրն, բայց և զդուստրն ևս խնդրէ 'ի քէն. միթէ չկարէր առնել Աբրահամ յիսուն ծառայ փոխանակ իսահակայ, կամ Յեփթայի. այլ զնա յանձնարարեա և լաց առաջի տեառն զամ ժամանակս քո։ Եւ եկի և ահա երեսուն և երկու ամ է զի պաղատիմ առ տէր թողութե հայցելով։

։ Եկն տեառն Ամովս յԵրուսաղէմ, որ և ձեռնադրեցաւ անդ պատրիարգ. զոր լուեալ ամենայն հարք վանորէիցն՝ եկին յերկրպագութե նմա, ընդ որս էի և ես յաշակերտութե հօրն իմոյ։ Եւ սկսաւ ասել պատրիարգն առ հարսն. աղօթս արարէք ինձ, հարք, վասն զի 'ի մեծ բեռն և յանտանելի ձեռն արկի. և երկեցուցանէ զիս պաշտօն պատրիարգութեա յոյժ անչափ, որ Պետրոսի է և Պաւղոսի և հոմանեացն զկնի նոցա անձանց եղելոց։ Եւ ևս առաւել զարհուրիմ 'ի ձեռնադրութեն ծանրութէ. քանզի գտի գրեալ եթէ երանելին Ղեւոնդիոս առաջնորդ արթուն հռովմայեցւոցն եկեղեցւոյ քառասուն աւուրս մնաց 'ի տապան սրբոյն Պետրոսի, աղաչանօք խնդրելով 'ի սրբոյ առաքելոյն աղաչել զԱծ վասն իւր։ Եւ յորժամ կատարեաց զաւուրսն, երևեցաւ նմա սուրբ առաքեալն Պետրոս և ասէ. աղաչեցի վասն քո զՏէր

քո զմեծ և եթող զմեղս քո, բայց 'ի ձեռնադրութեանն վաղվաղուկ և անընտրելի սխալանօք հաղորդելոյն մեղաց օտարաց:

ՄԱՐ՝ արքայն Միտաս հայր վանիցն արքայ Սեւերիանու վասն հօրն Մակարիոսի, եթէ առ մեռեալ ծովուն բնակեալ լինէր՝ արար մերկ ամս եօթանասուն, խոտ միայն ճարակեալ, և ոչ այլ ուրեք գնաց:

ԵՂԲԱՅՐ՝ ոմն գնացեալ 'ի լեառն Սփիւմէ առ ծեր մի մեծ և ասէ ցնա. աբբայ, զինչ արարից զի կորնչի անձն իմ: Ասէ ցնա ծերն. ընդէր, որդեակ: Ասէ ասէ եղբայրն. յորժամ էի յաշխարհի, բազում պահս առնէի և հսկմունս, և բազում աղօթութիւն* միայն և ջերմեռանդութիւն կայր յիս, և այժմ եմ միայնակեաց և ոչ ինչ բարութիւն տեսանեմ յիս: Ասէ ծերն. հաւատա ինձ, որ-

ամ և եթող զմեղս քո, բայց 'ի ձեռնադրութենէն վաղվաղուկ և անընտիր սխալանօք հաղորդելոյն մեղաց օտարաց: Քանզի ոչ կամի զորբազան կարգն՝ որ անընտրողաբար ոք տայցէ խոզացելոց և շանց ոմանց, որք առեալ առ ոտն հարկանեն, և զանբարկանօթն 'ի յատուածն ածեն 'ի վերայ աշխարհի. վասն այսորիկ ոչ ունին թողութիւն յամենագութ տեառնէն, զի վաճառական եղեալ՝ վասնիչ գանձուց գտանին տեառն իւրեանց՝ տալով զնա առեւտրացն նորա: Սակս այսորիկ, հայրք և եղբարք և որդիք իմ, յերկիւղի եղեալ եմ և գողայ սիրտ իմ խառնեալ յահէ անտի. յաղագս որոյ աղաչեմ զձեզ զամենեսեանդ, օգնեցէք ինձ մաքուր աղօթիւք ձերովք 'ի վասնդի նեղութեան պատահելոյս, զի մի վաղվաղուկ և անփոյթ առնելով իմ յուսպաւք վերայ ձեռն զնիցեմ, և մարդկան հաճոյ լինել կամելով յայս սիրոյն անկանիցիմ: Պատասխանի տուեալ ասացին ամենայն հայրքն որք ժողովեալք էին. օգնեսցէ քեզ տէր ամենակալ, ով հայր պատուական և արժանաւոր պատարագաց սրբոյ աթոռոյ առաքելական, և դու օգնական լեր աղօթիւք մեզ որդեկացդ քո որդւոց և պաշտօնեայ խոյ: Զայս ասելով գնացին յիւրաքանչիւր տեղիս իւրեանց:

։ Հայրն Մակարիոս առ մեռեալ ծովուն բնակեալ էր ամս եօթանասուն մերկ ամենևին 'ի հանդերձէ, և կերակուր նորա միայն խոտ էր վայրի որ անդ գտանիւր, և ոչ գնաց այլ ուրեք. և պատմեաց վասն նորա արքայն Միտաս հայրն վանից արքայ Սեւերիանոս:

Նոյն զործանէն ի տղոց տարիէնք յերկրորդ Եորքմանաւեէ. Պատմեցին և զայլոյ ումեմն ծերոյ՝ եթէ արարեր յեզր մեռեալ ծովուն իբրև անասուն և մերկ ամենևին, և եկաց այնպէս զամս եօթանասուն, և յայն զաղտարարաց անապատին արօտ միայն էր նորա կերակուր:

։ Եղբայր ոմն գնաց 'ի լեառն Փերթմայի առ ծեր ոմն մեծ և ասէ ցնա. զինչ արարից, հայր, զի կորնչի անձն իմ: Ասէ ցնա ծերն. ընդէր, որդեակ: Ասէ ցնա եղբայրն. մինչ էի յաշխարհի, հայր, պահէի և հսկէի յոյժ և զեղջ ունէի 'ի սրտի և ջերմութեան միտս սուրբ. իսկ այժմ և ոչ սակաւ ինչ տեսանեմ 'ի նոցանէ առ իս: Ասէ ցնա ծերն. հա-

* Օրինակ մի զղջման և յորդորման գայր յիս:

զնեակ, զոր ասնէիր բարութիւն յաշխարհս, 'ի մեծափա-ռութենէ առ ասա մարդկան էր անընտրողութի ատաղի ոյ, և վասն այսորիկ սատանայի ոչ ինչ փոյթ էր մտադնչել ընդ քեզ կամ համաձայնել զխրատս քո. այժմ սեոին զքեզ զինուորեալ և սկսան պատերազմել ընդ քեզ, զի հարկանես 'ի նոսա զմէջս աղօթից սաղմոսերգութեց և պահոց, և նոյն ինքն պատուաստեալ է ընդդէմ քո որ արժանիդ ես նոյ. որդեակ, այժմ զոր սաղմոսես խոնարհութի՝ ասացել է քան զհազարս զորս սաղմոսէիր յաշխարհի, և ընդունելի են պահք քո փոքունք՝ քան յայնժամ շաբաթն։ Ասէ երգասայն. լաւ, արդեօք, ոչ ամենեւին պահեմ այժմ, այլ ամենայն բարութիւք զոր ասնէի յաշխարհի՝ բարձան յինէն։ Ասէ ծերն. ընդունելի է զոր ունիս, միայն համբերեա, և բարի է մնալ քեզ 'ի ժուժկալութե զոր ունէին եղբարքն։ Այս տեսեալ զանկարութիւն եղբօրն՝ յաւել առ նա ծերն. եղբայր, հաւատա, ոչ կամէի քեզ ասել, բայց տեսանեմ զքեզ 'ի տխրմ սատանայի անկեալ. լաւ գու՝ որ կարծես եթէ յորժամ յաշխարհի էիր՝ բարութի ունէիր. ատաջին՝ ախտանաս զամբարտաւանութի, բաց արար և փարիսեցին զոր կարծէր ունել բարութիւն՝ կորոյս. իսկ այժմ յորժամ կարծես ոչ ունել բարութի, զոյն իսկ բաւական է քեզ առ 'ի փրկութի. զի որ խոնարհեցոյց զանձն, նոյն ինքն արդարացաւ. որպէս և մաքսա-

ւորը ինձ, որդեակ, զոր ինչ ասնէիր յերկրի, 'ի մեծափառութէ և 'ի զովութէ մարդկան ունէիր զյօժարութե, և սակս այսորիկ ոչ ընդդունելի էյէ նոյ այնմ ժամու աշխատութե քո. և վասն այնորիկ ոչ պատերազմէին ընդ քեզ դևք խափանել զնոսա, զի ոչ հօգային զքո սուտ յօժարութէն. իսկ զի այժմ տեսանեն զքեզ զինուորեալ նոյ, և զի ելեր պատերազմել ընդ նոսա, արդ և նոքա զրահեալ են։ Եւ արդ ասեմ քեզ. հաճոյ են ընդ մի սաղմոս քո այժմու՝ քան զլիերս այնմ ժամու. նոյնպէս և սակաւ պահս այժմու՝ քան զբազում շաբաթս մինչ էիր յերկրի։ Ասէ ցնա եղբայրն. հայր, և ոչ բնաւ պահեմ, և սաստ յինէն ամենայն բարիքն զոր ունէի յերկրի։ Ասէ ցնա ծերն. բաւական է քեզ զոր ունիս. այլ համբերեա միայն։ Իսկ եղբայրն կայր 'ի նոյն խորհուրդ և սակր ցծերն. հայր, կորնչի անձն իմ. Ասէ ցնա ծերն. հաւատա ինձ, որդեակ, զի ոչ կամէի խօսել ընդ քեզ, զի մի վհատեսցիս միտք քո. այլ զի տեսանեմ զքեզ կորձանեալ և խաբեալ 'ի դիւաց, վասն այսորիկ ասեմ քեզ. քանզի այդ որ կարծես այժմ թէ յայնժամ բարիս գործէիր, 'ի յամբարտաւանութէ քում մէ էր և յամբարտաւանութենէ, և զի այդպէս կորեաւ փարիսեցին և Լևեաց զբարիսն զոր գործեալն էր. և զոր այժմ կարծես թէ բարիս

ւորն՝ որ ոչ ինչ բարիս գործեալ՝ հաճոյ գտաւ նոյ մեղաւորն և հեղգացեալն. քանզի մարդ զղջութիւն սրտի և խոնարհութիւն ստացեալ է, քան որք բազում աշխատին և ընդ համարին յանձինս եթէ բարիս գործեցին։ Պարուձեալ և յորժամ յաշխարհ էիր և զբարիս գործէիր, մարդիկ տեսանէին զքեզ և պատուէին, և տառապեալք որք կերակրէին զոր բաշխէիր՝ գովէին զքեզ յերեսս, և դու լսէիր և ստանալութիւր զայիր յեկեղեցին, տեսանէիր զաշխարհականսն և փափագանօք սպասմանէիր. այժմ ՚ի տեսանել քո մարդիկ ոչ գան որք տեսանիցեն, այլ հրեշտակք տեսեալ զվարս քո աղօթակից քեզ լինին, և դևք նեղանձիգ առնեն ՚ի միտս քո զչար և զանաստուած մտածութիւնս, զի հեղգութեամբ և անզգուշութեամբ կործանեսցեն ըզքեզ. քանզի լեր և արի կացցես ՚ի մարտի քում։ Այս ազնեցաս եղբայրն, եդ ծունր ծերոյն և ասէ. այսօր, աբբայ, փրկեցաւ անձն իմ։

ԱՔԲԱՅՆ Պետրոնդիոս հայր վանից սուրբ հօրն մեր Եւթիմեայ պատմեաց մեզ և խնամատարուէին Սոփրոնիոս և ասէ՝ թէ երեք հովիւք էաք յայնկոյս մեռեալ ծովուն յորժամ եկեալ շրջէաք ՚ի լեառնն, և այլ հովիւք ՚ի ներքոյ մեր շրջէին առ ափն ծովուն. և եկին պատահեցին նոցա հագարացիք որք գային ՚ի տեղւոջն յայնմ. յորժամ անցին զմեօք, զարմանս առին ՚ի հագարացւոցն եւ հասս զչլուն անապատաւորի միոջ. լուաք վասն անապատաւորին։ Այս աւհա յանկարծակի եկին հաւ ՚ի վերայ ապառաժինաւին և յափշտակեաց զնա՝ ընթացեալ յանդիման մեր և եթող զնա յերկիր քարկոծեալ յօդուածովք։

ՅՈՀԱՆ աբբա ՚ի Պեղինն քաղաքէ ՚ի մանկութենէ ուսաւ հիւանդութիւն. և իբրև ելան ամք կենաց նորա քանի և հինգ ամ, եմուտ նա ՚ի միաբանականեցաց վանս և եղև ընդ նոսա զամս հինգ. և դարձեալ եղև միայնակեաց ՚ի լերինն Պեղինի, և արար իւր խուցիկս երկու. ՚ի մի-

ոչ գործեա, այդ բաւական է քեզ ՚ի փրկութիւն. զի խոնարհութիւն է այդ, և գովելու արդարացաւ մաքսաւորն որ բարի ինչ ոչ էր գործեալ. վասն զի տատանել միտս ամ զմարդ ծոյլ և մեղուցեալ որ ունիցի միտս ընկեցեալ և խոնարհ, քան զայն որ բարի ինչ առնէ և զանձն սուրբ համարի. Նորա լուաւ զայս եղբայրն, հաստատեցաւ և ասէ. այսօր գտաեա փրկիչ անձին իմոյ, զի փրկեցեր զիս ՚ի գիւտական խարէութեան անձի, և հաստատեցեր զիս յերանելի հանդարտութեան յանապատին։ Եւ գնաց ուրախութեամբ և շահեցաւ միշտ։

Ջինն յաղօթս կայր, և 'ի միւսն զպէտսն մարմնոյն վճա-
րէր, և 'ի միւսն նստէր և գործէր։ Սա եղև զերեսուն
ամ արգելանաւոր, և ընդ պատուհանն միայն առնոյր
զպէտսն։ Սա արժանի եղև առնուլ շնորհս գիտութե-
յոյ. սա յանդիմանեաց զՍ՚ագախիտոս զասուածոն՝ թէ
ոչ կարես դու յաղթել այնոցիկ որ 'ի զանդիլեացն հա-
ւատացեալ են։ Իսկ երեալ եղև անուն նորա ընդ ամե-
նայն երկիրն՝ թէ գիտնաւոր է. շնորհացն տեր երանելին
Յոհան։

Ի ՏԱՐԲՆՈՅ այն միայնակեաց բնակեալ էր յոյժ ա-
ռաքինի և սքանչելագործ և համայն ամենայն վարուք
իւրովք, որ և Աբրահամ եղև սքանչելի. վասն զի զա-
մենայն ժամանակս կենաց իւրոց 'ի ճանապարհս աղօթ-
թեան եկաց նա, և արժանի եղև շնորհաց մարգարէու-
թեան։ Սա էր աղքատասէր և առաւել մարգարէ. և
մինչ նստէր սա յայրին, յայտնեցաւ նմա հրեշտակ տն
և ասէ. Աբրահամ։ Իսկ նա ասէ. աստանիկ եմ, տէր։ Իսկ
ասէ ցնա. զքո ճանապարհդ ուղղեցեր, եւ այժմ յա-
րեայ և ժողովեա զմիայնակեացս և բնակեա ընդ նոսա,
և որպէս ուսուցեր քեզ՝ այնպէս խրատեա զնոսա։ Իսկ
գրեաց տախտակի մի հրեշտակն և ետ ձեռացն, և այս էին
սկիզբն գրոյն. շնորհեսցես իւրաքանչիւր ըստ զօրու-
թեան ուտել և ըմպել և ըստ զօրութե իւրաքանչիւր
գործ դիցես, և մի արգելուցուս որք պահեն և մի որք
ուտեն. և արա զօրն 'ի գործ միաբանութե նոցա, և ա-
ղօթք նոցա անձանձրոյթք։ Իսկ աւագացն որք ծերքն
են՝ արասցես խրճիթս և արկցես 'ի նմանս երիս երիս,
և կերակուրք նոցա՝ զինչ և խնդրեսցեն. նստել և ու-
տել և բազմել. և աղօթք նոցա անձանձրոյթք, և զգեստ-
նելիք նոցա ցերեկին մաշկեայս և գիշերին այծեայս, և ա-
նուլ նոցա օրէնս զուրբաթ և զշաբաթ և զկիւրակէ, և
'ի ժամ օրհնացն զօտեւորք եղիցին. և այս նշանակ կըն-
գղաց նոցա, զի եղիցի նա առանց խաչ, և խաչ ծիրանի
յաջակողմանն։ Իսկ արար Աբրահամ որպէս և հրամայե-
եաց հրեշտակ տեառն. շինեաց վանս և ժողովեաց 'ի
նմա եղբարս իբրև եօթն հազարս, որ են մինչև ցայ-
օր, որ և մեռաւ երանելին Աբրահամ։

Իսկ և այլ վանք և կայր 'ի նմա արս հազար և երեք
հարիւր, որ են մինչև ցայսօր, և զայս վանս ետ խաւ Սա-

կար անսի. և կայր 'ի նմա կարկառիչս հնդկաստանի և Թափիչս քսան և հինգ, տասն դարբին, եօթն ուղտապան, քառասուն որ վաստակէին և ուրեանց բաւական առնէին, և 'ի քանոս և յարքունս բաշխէին:

ՊԱՏՄԵԱՑ՝ մեզ հայրն Մակար Աղեքսանդրացի՝ թէ մինչդեռ նստէի ես 'ի Սկիւթ, իջին անդ երկու պատանեակք օտարականք, մինն մօրուօք և միւսոյն սկիզբն էր արբունի մօրուաց գալոյ: Եկին առ իս՝ ասեն. ո՞ւր է խուցն հօրն Մակարայ: Իսկ ես ասեմ. ես եմ Մակար: Եւ նոքա արկեալ զինքեանս առաջի իմ ասեն. կամիմք մեք աստ լինել: Եւ իմ տեսեալ զնոսա փափուկս, զի մեծութիւն էին թողեալ և հարստութիւն, ասեմ ցնոսա. ոչ կարէք կալ աստ: Ասէ ցիս աւագն. եթէ ոչ կարեմք կալ աստ, երթամք այլ ուրեք: Եւ ասեմ 'ի խորհուրդս իմ. ընդէ՞ր հալածեմ զնոսա և գայթակղեցից, աշխատութիւն իսկ անտարպատրս հալածէ զնոսա: Ապա ասեմ ցնոսա. եկայք շինեցէք ձեզ խուցս: Եւ ասեն. ցոյց մեզ զտեղին: Եւ ետու նոցա փայտատ և մարկեղ և քուրձ մի հաց, և ցուցի նոցա զվէմն ուստի զքարն հատանիցեն: Եւ ասեմ ցնոսա. բերէք փայտ յանտառէդ, և արկէք ձեզ ձեղուն և այնուհետև նստարուք: Եւ կարծէի թէ առժամայն փախչել ունին յանապատէս վասն աշխատութեան: Եւ հարցին ցիս՝ թէ զի՞նչ գործ

¹ Պատմէր մեզ հայրն Բիոսիմի զայս ինչ՝ եթէ պատմեաց մեզ հայրն Մակարի. եթէ նստէի երբեմն 'ի Սկիւտէ, և եկին առ իս անդ երկու մանուկ կրօնաւոր օտարք, մինն ունէր զծնօտն ծածկեալ մօրուօք և միւսն բնաւ ոչ ունէր մօրուս: Եւ եկեալ առ իս ասեն ցիս. ուր իցէ անձնական հօրն Մակարայ: Եւ ես ասեմ ցնոսա. զի՞նչ կամիք 'ի նմանէ: Եւ նոքա ասեն. լուաք 'ի բազմաց զնմանէ և վասն Սկիւտայ, և եկաք տեսանել զնա: Եւ ես ասեմ ցնոսա. ես եմ: Եւ նոքա անկեալ առ ոտս իմ ասեն ցիս. կամիմք աստ բնակեցուցանես մեզ: Եւ ես իբրև տեսի զնոսա մանկունս և փափուկս և 'ի մեծատանց լեալս՝ ասեմ. և մրջիւն կարէք կեալ աստ: Ասէ երիցագոյն եղբայրն. եթէ ոչ կարասցուք կեալ, գնասցուք այլուր: Իսկ ես ասեմ 'ի միտ. ընդէ՞ր արտաքսեմ զնոսա և գայթակղեցից զնա, այլ ինքեանց աշխատութիւնն վարէ և արտաքսէ զնոսա: Եւ ասեմ ցնոսա. գնացէք շինեցէք ձեզ անձնական և բնակեսջիք անդ: Եւ նոքա ասեն. ցոյց մեզ, հայր, տեղի իցէ և շինեսցուք անդ: Եւ ես ետու նոցա անօթս և փայտահատս և քրձիս և այլ ինչ որ պիտոյ էր և հաց խորդաց մի և աղ, և ցուցի նոցա վէմ մի զժռուապին և ասացի. զայս վէմ հատեալ անտի արարէք և բերէք փայտս 'ի գաղտնէ և ծածկեալ բնակեցէք աստ: Կարծէի թէ 'ի խստութենէ վաղուցն վաղվաղակի փախիցեն: Եւ նոքա հարցին ցիս. և զի՞նչ աշխատեալ ձեռագործեն

ունիցին առաւ։ Եւ ասեմ. մինչ գործեմ։ Եւ ասելով ամերկս առաքինութեան ցուցի նոցա զանխիղճն գործոյն և ասեմ ցնոսա. առարկէք զայս փիլիսոփայս և տուք ցպատասխանդան, և նոքա բերին ձեզ զհասցիկն։ Եւ զայս ասացի ցնոսա և գնացի 'ի խուցն իմ։ Իսկ նոքա զանձնայն համբերութեամբ կատարէին, և ոչ եկին առ իս զերկու ամս։ Եւ ես կայի մնայի պատուերագծեալ ընդ խորհուրդս իմ ասելով. զինչ արդեօք են վարք նոցա, զի այլ հետևութք առ իս գան, և ոմանք որ մերձաւորքս են ոչ գան, բայց միայն յեկեղեցին հաղորդել օրինացն լաւութեան։ Եւ աղօթս արարեալ առ Տէր պահեցի շաբաթ մի, զի ցուցցէ ինձ զգործս նոցա. և յարուցեալ գնացի առ նոսա տեսանել թէ զիարդ կան։ Եւ բախեալ իմ զդուրսն՝ բացին ինձ և ողջունեցին զիս լաւութեամբ. և աղօթեալ երեցագոյն եղբօրն կրտսերին, և նա նելեալ առաջնորդ նոյաակէր, և միւսն առ իս հեռացաւ զանխրույն՝ ոչ ինչ խօսեցեալ։ Եւ յինքներորդ ժամուն եկին կրտսերն, և նա նորա աղօթակերաց, և նա ելեալ առաջնորդ երիցուն սակաւ մի ժամանաթեան. և զարձեալ աղօթեալ նոքա եղ սեղան և երկու պաքսիմատ լաւութեամբ։ Եւ ես ասեմ. արիք ճաշեսցուք։ Եւ յարուցեալ ճաշեցաք և բերեալ զկուժ ջրոյն առ-

առաւ ծնկք 'ի պէտս խուցեանց, հայր։ Եւ ես ասեմ. մինչ հիւանդ։ Եւ բերի 'ի զաշխէ ամերկ առաքելոյ և ցուցի նոցա զանսանել միրայծն և ըղհիւանել և զկարել նոցա, և ասեմ. այսպէս արարէք միշտ և տուք ցպատասխանան աղխատելոյ զի բերցեն հացս։ Եւ զայս ասացեալ իմ մեկնեցայ անտի։ Իսկ նոքա արարին բազում համբերութեամբ զոր ուսուցի նոցա, և չեկեալ ստէպաղ նոտան անդ, և ասէին զաղօթս և զձեռագործս խցեանց. և կացին այսպէս զերկուս ամս, և ոչ առ ոք ելանէ զնացին նոքա։ Իսկ ես խորհէի 'ի միտ և ասէի՝ եթէ զինչ է գործ նոցա զի ոչ եկին առ իս հարցանել վասն խորհրդոց. այլք 'ի հեռաստանէ գան առ իս, և դոքա մերձ են և ոչ գան և ոչ առ այլ ոք գնան, բայց միայն լաւութեամբ յեկեղեցին յաղագս հաղորդութեան մարմնոյն Քրիստոսի։ Եւ ես պահեցի շաբաթ մի և խնդրեցի յՆյ աղօթիւք յայտնել ինձ թէ զիարդ կեան անդ. և յարուցեալ գնացի անդ տեսանել զնոսա։ Եւ բախի բախեցի զդուռն, բացին ինձ և ողջունեցին զիս լռելեայն, և աղօթեալ աղօթս և նստաք. և աղօթեալ երէցն կրտսերոյն երանեն, և նա ելեալ առաստաղ նստաւ և գործէր զանխոյս լռելեայն, և ջնաւ ոչ ինչ խօսեցան։ Իսկ եկե իննն ժամ, բախեաց զդրունն 'ի նեղքստա երէցն, և կրտսերն վաղվաղակի յարուցեալ եդ սեղան 'ի ներքոյ հանդերձաթեանն և եդ եր կերակուր խորշեալ, և զպեսաղ սեղանն՝ եդ 'ի ներքոյ երէցն աղաչէիմ աղօթութեամբ ուտելն, և կերան լռելեայն։ Եւ ես ասեմ. յարուցեալ կերակուր, աղօթեսցուք։ Եւ յարուցեալ Հաշակե-

բաց։ Եւ եղեւ երեկոյ եղեւ ասեն ցնա․ Հայր, երթամ 'ի խուցն քո։ Եւ ասէ․ ոչ, այլ աստ ննջեմ այսօր։ Եւ արկին ինձ պառաւէ մի առաւշոտ, իսկ յայլում անկեան ինքեանց, և լուծին զանապատական առաջի իմ և զգօտիսն և կողմեցան 'ի միասին․ իսկ ես աղաչեցի զած ցուցանել ինձ զգործս նոցա։ Եւ բացաւ ձեռունն և եղև լոյս աստուծին զոր նոքա ոչ տեսանէին, և փառս իմ կարծէին թէ 'ի քուն իցեմ։ Եւ զարթոյց երեց եղբայրն զկրտսերն, և յարուցեալ ածին զգօտիս իւրեանց և ամբարձին զձեռս իւրեանց յերկինս․, բայց զիս որպէս 'ի քուն կարծէին։ Եւ ահա տեսանէի ես զդեւսն՝ որ իբրև ճանճս գային 'ի վերայ կրսերոյն և կամէին նստել 'ի վերայ աչաց նորա և բերանոյն, և տեսանէի զհրեշտակ տն՝ զի ունէր սուր հրեղէն և զդեւսն հալածէր և զնա պարսպէր, և յաւագն ոչ իշխէին մերձենալ։ Եւ իմ զայն տեսեալ փառաւորեցի զած, և խնդրեցայ թէ աւագն 'ի

ցոյց և բերելով չոր պաքսիմատ։ Եւ երբ մերձեցաւ երեկոյն, ասին ցիս․ կամիս գնալ, հայր։ Եւ ես ասեմ․ ոչ, այլ աստ ննջեցից։ Եւ արկին մանկանց ինձ մի փսիաթ, և նոցա երկոցունցն մի փսիաթ, որ է նաճայ. և լուծեալ զգօտիս իւրեանց և հանեալ զխնդուրս եդին ընդ մնարիւք և ննջեցին։ Իբրև ննջեցին նոքա, խնդրեցի յԱյ ցուցանել ինձ զգործս նոցա։ Եւ ահա բացաւ առաստաղք խցին, և էջ 'ի վերայ նոցա լոյս յերկնից, և եղև ասենն լոյս իբրև զտիւ, իսկ նոքա ոչ տեսանէին զայն լոյս։ Եւ իբրև կարծեցին նոքա թէ ննջեցի ես, խթեաց զկող կրսերոյն աւագն, և յարուցեալ զգեցան զզգեստս և զխնդուրս իւրեանց և ածին գօտիս, և համբարձեալ զձեռս իւրեանց յերկինս աղօթէին անմռունչս․ և ես տեսանէի զնոսա, և նոքա զիս ոչ տեսանէին, և համարէին թէ 'ի քուն եմ։ Եւ տեսանէի զբազմութիւն դիւաց որք իբրև զմժժեխս և զճանճս փութէին զկրսերաւն, և ամենք նստէին յերեսս նորա և ամենք յաչս նորա․ և տեսանէի զհրեշտակ Այ որ ունէր 'ի ձեռին սուր հրեղէն և սահէր զնոսա և վարէր 'ի նմանէ զդեւսն․ իսկ առ աւագն բնաւ ոչ իշխէին մերձենալ։ Եւ երբ մերձեցաւ առաւօտն, ընկողմնեցան զարթնեալ 'ի մանկանց, կարծէին զարթեալ որպէս զիս, և ես այսպէս ցուցի զիս թէ արդ զարթեայ․ զայս և նոքա ցուցին։ Եւ ասէ զիս աւագն եղբայր․ կամիս, հայր, զի ասասցուք երկոտասան սաղմոս։ Եւ ես ասեմ․ այո, ասասցուք։ Եւ սաղմոսէր կրսերն զհինգ սաղմոս, և յամէն սաւն վեց կերկնէր ծունր, և մի ալէլուիա ասէր․ և ելանէր զանձեռ հրոյ 'ի բերանոյ նորա յիւրաքանչիւր սան երգոյն և ելանէր յերկինս․ նոյնպէս և աւագն եղբայր մինչ երգէր, ելանէր պատ հրեղէն 'ի բերանոյն և հասանէր յերկինս։ Եւ ես իսկ սակաւ մի փոքր սաղմոս 'ի Թիւ, և խնդրեցի աղօթս 'ի նոցանէ և ելի անտի։ Իսկ նոքա երկրպեալ ծունր լռութեամբ՝ համբուրեցին և գնացին 'ի սենեակս իւրեանց։ Եւ ծանեայ զի աւագն կատարեալ էր, իսկ ընդ կրսերոյն դեռ ևս պատերազմէին դևք։ Եւ զինի սակաւ աւուրց հանգեաւ աւագն եղբայր, և զինի աւագին երից աւուրց փոխեցաւ և կրսերն։ Եւ յորժամ գային

կատարելութիւն եհաս, իսկ ընդ կրտսերոյն զեւ պատե-րազմէին զեւքն:

ԻՍԿ Լատինոս ոչ դպիր գոլով, մնացեալ առ ամե ուսա-նել տաղմա, և լուեալ զատաւօրին զտուեմն քաւն և ուժ տաղմամբն՝ ասացի թէ պահեսցի զձանապարհս իմ, երկ-բորդիմն լսել ոչ անասացեալ զնոյց, բաւականանալ առա-ցեալ այսուհետև միով բանիւս, եթէ կարասցէ զաս գոր-ծով ուսանել: Իսկ բազմք եղեալ աւանդողին զբանն՝ ընդդէր մեցանեալ ժամանակի անցելոյ ոչ ուսանել զնա, պատասխանէր՝ եթէ զբան տաղմամբն չև ես գործով ու-սայ: Ամա Լատինոսի ուրուամն տուեալ ամկի 'ի մնումն աղ-քատաց և ասացեալ թէ թուեա որում տամն՝ ասէր. ոչ թուելոյ արժանք ոչ են: Զայս զԼատինոս Աթենացի ե-պիսկոպոսի ազաչեալ էջ յանապատէն յԱգեքսանդրիա, և տեսեալ անդ կին մի Թէատրոնականի՝ յարտասուս հա-բաւ: Իսկ որոց մերձն էին հարցեալ թէ ընդէր արտա-սուեաց, երկու իրք, ասէ, զիս շարժեցին, մին նորա կո-րուստն, երկրորդ զի ես ոչ ունիմ այնքան փոյթ առ 'ի հաճոյանալ Այ որքան նա զի հաճոյասցի մարդկան զազ-րալեաց:

ԻՍԿ՝ այլ ամե ասէր յաղագս նորին երանելւոյն Լատի-նոսի՝ եթէ 'ի բազում ամս աղօթէր ասելով. Տէր, մի փառաւորեր զիս յերկրի: Եւ այնքան պատուական ա-րար զնա աստուած և փառաւորեաց որպէս զՄովսէս. քանզի որպէս զնորա երեսն ոչ էր տեսանել 'ի փառաց երեսաց նորա զոր ետ նմա աստուած, այսպէս և առ զնոյն չնորհ էառ և ոչ ոք կարէր հայել 'ի նա 'ի յերեսն աւուրս նորա:

ՍԻՄՈՆ ամե միայնակեաց մերկ զինքն ոչ երբեք էր տե-սեալ, ասելով՝ անվայելուչ գոլ միայնացելոյն մերկ զիւր մարմինն տեսանել: Եւ երբեմն ընդ գետ մի անցանել կամելով՝ զանդաղէր մերկանալ, և աղօթեաց առ Աստ ընել նմա անցնել ոչ 'ի հատուածն կամացն, և հրեշտակն

տեանք առ հայրն Մակարի, ասաց զնա 'ի մեկնեակս նոցա և ասէր. եկայք և տեսէք զխիկնախոտն մանկանց սուրբոց, և փառաւորեցէք զԱստ զարմանալի սմենայն բարեաց:

1 Էր ամե 'ի որդւոցն որ կոչէր Պաւղոս. սա զերբիս ամա աղաչէր զԱստ և ասէր. Տէր, մի փառաւորեր զիս յերկրի: Եւ զի այնչափ փառա-ւորեաց զնա Աստ, մինչ զի ոչ կարէին մարդիկ յերեսս նորա հայել 'ի փառացն զոր ունէր:

փոխեաց զնա յայնկոյս գետոյն ։ Սա մանուկ գոլով հրաժարէր յամուսնութենէ. բայց երբև ամանք 'ի կանոնացն յորդորէին ոչ թշնամանել զամուսնութիւն, այլ կին առնուլ, հաւանէր և գայր յամուսնութիւն ։ Իսկ անդէն յառագաստէն առեալ զկոյսն և ածեալ յօթանոցն սովորական հաշակօքն, և յետոյ գնացեալ պատշաճից նորա անձկով զնա առաքելական զոր առ Կորնթացիսն թուղթ կարդայր և առ ամուսինն, զառաքելոյն առ ամուսնացեալսն պատուիրանս մեկնէր. իսկ բազում ինչ և արտաքոյ իւր յաւելեալ ուսուցանէր՝ որքան ամուսնութիւնն ունի բեռինս, և զխարդ չարչարանք որ 'ի մէջ առն և կնոջ համանվարութիւնք, և որպիսի երկուցք զյղիս ընդունելին. և զառ 'ի սնուցանելն յաւելուր զտառաժանմունսն, այլ և զառ 'ի որբութենէն զքաղցունսն, և զխարդ մնջուք վարքն են ազատ և անշաղախելի և յամենայն աղտեղութենէ արտաքոյ, և զի կուսութիւն առաջի այ կալ ամնէ ։ Այսպիսի և այլս այսպիսիս բազումս առ ամուսինն կոյս գոլով ասացեալ, հաւանեցուցանէր զնա հանդերձ ինքեամբ յառաջ քան զմիմեանս գոլն հրաժարել յաշխարհական վարուց ։ Իսկ զայս ուխտ երկոցունցն եդեալ՝ 'ի լեառն որ կոչի՝ Սիւորիա՝ գնացին. և անդ սուղ ինչ ժամանակ հովանեաւ անցուցեալք՝ ճգնաւորաց ունէին հաստատակաց, ոչ ունելով խիղճ զարուին և զկնին, այլ գոլով ըստ առաքելոյն՝ աներամք ։ Իսկ յանցանել ոչ բազում ժամանակի նոր հարսնն և անշաղախ կոյսն առ Տէրն անցաց. ոչ վայելուչ է, ասէ, ճգնաւորին զզաստութիւն աներանել յիւրում բնակարանին զէգ ։ Սանորայ թուէր երկոցունցն զճգնաւորութեան առանձինն անել, և այս զարձեալ ուխտքս հաճոյականոյին երկոցունց. և մեկնեալք 'ի միմեանց այնպէս յետ այնորիկ զվարսն անէին, և 'ի բաց կացեալք 'ի գինւոյ և 'ի ձիթոյ, բայց միայն հաց չոր, և զայն երբեմն յետ միոյ աւուր, երբեմն յետ երկուց, էր զի յետ բազում աւուրց ուտէին ։ Այս զՆերսէսեայ զհօրկիս յետ մահուանն վերադարձեալ 'ի Հրեշտակաց որ ըստ նմայն վարեալ զկեանսն Նստնիոս Եռես, որպէս ասէ 'ի վարս նորա որ Աղեքսանդրոսն եպիսկոպոս Ս. Թմանոսխոս ։ Նախանձեցան զվարս նոցա և այլք յոյժ բազումք, և ըստ կողմանն լեառն Սիւորիոյ լեառնն և Սկիւթայ 'ի բազմութենէ միայնակեցացն ։

ԵԿՆ՛ Երբեմն աբբայն Մակարիոս 'ի լեառնն Նիտրիոյ յառաջադրութեամբ աբբայ Պամբոնի ։ Եւ ասեն ցնա ծերքն. տուր բան եղբարցս, հայր ։ Եւ նա ասէ. Ես ոչ երբէք եղեալ եմ միայնակեաց, այլ տեսի միայնակեացս որք նստեալ էին ընդ իս երբեմն յանապատին 'ի սենեակին իմ 'ի Սկիւթ. բանադատէին զիս մտածութիւքն իմ և ասէին. գնա յայս անուն անապատ և տես՝ թէ ինչ տեսանիցես անդ ։ Եւ բանադատեալ 'ի մտածութէ անտի դադարեցի զհինգ ամ, կարծելով թէ 'ի դիւաց է. և յորժամ դադարեաց մտածութիւն իմ, գնացի յանապատն յայն և գտի անդ լիճ ջուրց և կղզի 'ի մէջ նորա, գային անասունք անապատին և ըմպէին 'ի նմանէ ։ Եւ ահա 'ի մէջ նոցա երկու այրք մերկք զօրս տեսի, և զարհուրեալ անձին իմոյ կարծէի եթէ ոգիք դիւաց են ։ Նոքա իբրև տեսին զիս զարհուրեալ, խօսեցան և ասեն. մի երկնչիր՝ և մեք մարդիկ եմք ։ Եւ ասացի ցնոսա. ուստի՞ եկիք այսր յանապատս ։ Եւ նոքա ասեն. 'ի միաբանիցն եմք. եղև առ մեզ ձայն ազդման և եկաք այսր, ահա քառասուն ամ է մեզ այսր. մինս 'ի մէնջ եգիպտացի և միւս լիբէացի ։ Հարցին զիս և ասեն. ո՞րպէս կեայ աշխարհս. գա՞յ ջուրն 'ի ժամու իւր և ունի՞ աշխարհս զառատութիւն իւր ։ Եւ ասացի ցնոսա. այո ։ Եւ ես հարցի ցնոսա. ո՞րպէս կար է ինձ լինել միայնակեաց ։ Եւ նոքա ասեն. եթէ ոչ հրաժարես յամենայն աշխարհէ, ոչ կարես լինել միայնակեաց ։ Ասեմ. ես տկար եմ, և ոչ եմ կարող լինել իբրև զձեզ ։ Նոքա ասեն. եթէ ոչ ես կարող լինել իբրև զմեզ, դադարեա 'ի սենեակ քո և լաց 'ի վերայ մեղաց քոց ։ Հարցի ցնոսա՝ եթէ յորժամ լինի ձմեռն ո՞չ սառուցեալք, և յորժամ լինի տօթ ո՞չ խորշակահար լինին մարմինք ձեր ։ Եւ նոքա ասեն. արար մեզ Աստուած տնօրէնութիւն իւրով զի ոչ սառուցեալք և ոչ տապանեալք ։ Արդ ես վասն այսորիկ ասացի ձեզ՝ եթէ ոչ երբէք եմ միայնակեաց, թողութիւն արարէք ինձ ։

¹ Եւ երբեմն հայրն Մակարիէ 'ի Սկիտոյ 'ի լեառն Նիտրիոյ 'ի յիշատակ հօրն Պամբոյի, և ասեն ցնա ծերք լերինն. տուր մեզ, հայր, բանս խրատու ։ Իսկ նա ասէ. ոչ կարացի լինել կրօնաւոր, այլ տեսի կրօնաւորս որք անմարմնոց նմանեցին վարուց յանապատի անդ. յորժամ 'ի խորհրդոցս յաղթեալ ելի անդ տեսանել զբնակիչս նոցա, զոր տեսեալ զարհուրեցայ վասն անմարմնական վարուց նոցա. Ան-ցանէ ասել պարտ է, և ոչ յիմէ խրատել զձեզ՝ որ ոչ երբէք կրօնաւորեալ եմ ես, քանզի տեսի կրօնաւորս ։

Ոմն՝ դարձեալ այլ ոմն ծեր, որ արժանի եղև եպիս-կոպոսութեան, որպէս եթէ ընկերօք իւրովք պատմեալ նմա, բայց էր [illegible] զայն։ Նա եղեն ինձ, ասէ, մտանել 'ի ներքին անապատն [illegible], աւասիկ թէ գտցի որ անդ միայնակեաց որ ծառայէ Տեառն, ա-ռեալ սակաւ մի պաքսիմատս և սակաւ ջուր։ Եւ իբրև գնացի աւուրս չորս յանապատն կոյս և կերակուրն ծա-խեցաւ, վարանեալ էի թէ զինչ գործեցից. և քաջա-լերեալ զիս սակաւ մի զօրացայ և գնացի դարձեալ այլ ևս չորս աւուրս անսուաղ, և յոյժ վտանգեալ 'ի քաղ-ցոյ և 'ի ճանապարհէն՝ սակաւ մի ներքաղցեալ և ան-կեալ կայի 'ի գետնի։ Ապա եկեալ ոմն և մատուցեալ իւ-րով մերձեալ 'ի շրթունս իմ, որպէս բժիշկ յարժամ դեղ արկանիցէ, այսպէս 'ի ժամուն վաղվաղակի զօրացոյց զիս մինչև ոչ գիտեալ իմ թէ աշխատեալ իցեմ։ Ապա իբ-րև տեսի զզօրութիւն որ եկն ինձ յօգնականութիւն, յա-րուցեալ գնացի ընդ անապատն։ Իբրև անցին այլ ևս աւուրք չորք, դարձեալ 'ի տկարութիւն անկայ. իբրև համբարձի զձեռս իմ յերկինս, ահա առաջինն այրն որ զօրացոյցն զիս՝ եկն դարձեալ և օծեալ մատամբն զշրթ-թունս իմ, նոյնժամայն զօրացեալ եղէ. և գնացեալ իմ ընդ անապատն աւուրս ութ և տասն, ապա գտի տա-ղաւար և արմաւենիս և ջուր։ Եւ ահա այր ոմն կայր,

¹ Այլոց ծեր ոմն, որ եպիսկոպոս լեալ էր քաղաքին Օքսիւրինկոսի. կա-մեցայ երբեմն մտանել 'ի խորին անապատն անդ, ուր են այգին Մարկի-ոսի, [illegible] անդ եթէ գտանիցէ՞ [illegible] ոք որ միայնութեամբ գոհացուցանէ զՏր։ Եւ առի ընդ իս պաքսիմատս չորից աւուրց և ջուր նոյն չափով, և սկսայ գնալ ընդ անապատն այն։ Եւ իբրև անցին աւուրքն չորք, սպառեցաւ կերակուր իմ և ջուր, և սկսայ հոգալ թէ զինչ ա-րարից. և յանձնեալ Աստուծոյ զոգի իմ առ նա, և գնացի անսուաղ այլ ևս չորս աւուրս. և ժողովեցաւ յիս ցաւ և տկարութիւն գնացիցն, և յանկեալ անկայ յերկիր կիսամահ լեալ։ Եւ ահա այր մի ահեղ և պատուական եկն առ իս և մերձեցոյց զմատունս իւր 'ի շրթունս իմ նմա-նութեամբ բժշկի, և իբրև դեղ 'ի բերան [illegible] իմ. և առժամայն զօրացայ այնպէս իբրև թէ բնաւ ոչ աշխատեալ և ոչ սովեալ էի. և [illegible] էր. Ապա ես զօրացեալ յարեայ և շրջեցայ յանապատն այլ ևս չորս աւուրս, և դարձեալ տկարացեալ անկայ, և համբարձի զձեռս իմ յեր-կինս և կարդացի զՏր. և ահա այրն այն որ զօրացոյց զիս զառաջինն՝ եկն առ իս և արար նոյնպէս ըստ առաջնոյն, և զօրացայ դարձեալ և յառաջացեալ գնացի այլ ևս չորս աւուրս։ Ապա զկնի [illegible] [illegible] գտի տաղաւար [illegible] և արմաւենիս, և ան-դ [illegible] այր մի որ կայր [illegible] և հերք իւր էին [illegible]

որոյ հեր գլխոյ իւրոյ զգեստ իւր էր, հնացեալ ամենեքին և դիմօքն ահաւոր։ Արդ իբրև ետես զիս, սկսաւ յաղօթս կալ, և կատարեալ զաղօթսն և զամէնն ասացեալ՝ գիտաց վասն իմ թէ մարդ եմ։ Եւ բուռն հարեալ զձեռանէ իմմէ հարցանէր ցիս և ասէր. զիա՞րդ եկիր այսր, տակաւին կենդանի՞ է ազգ մարդկան, և հալածանքն և այժմ զօրացեա՞լ են։ Եւ ես ասացի՝ թէ վասն ձեր, որ ծառայէք, սուրբ ողջակէզք, տեառն մերոյ Յիսուսի Քրիստոսի, բայց հալածանքն դադարեաց շնորհօքն Քրիստոսի. բայց դու ասա ինձ զիա՞րդ եկիր այսր։ Եւ նա հեծեծելով և արտասուելով սկսաւ ասել այսպէս. ես եպիսկոպոս էի, և հալածանացն զօրացեալ և բազում տանջանաց 'ի վերայ իմ եկեալ, և իմ ոչ կարացեալ տանել տանջանացն՝ զոհեցի։ Արդ իբրև զգացի յանձին իմում և ծանեայ զանօրէնութիւն զոր արարի, անձամբ զանձն ետու յանապատս յայս 'ի մահ. և այս քառասուն և ինն ամ է որ բնակեալ եմ աստ խոստովանելով և աղաչելով զի՛նչ թէ՛ թողութիւն արասցէ ինձ. իսկ զկերակուր զայս յարմաւենւոյս ետ ինձ։ Բայց մխիթարութիւն թողութեան ոչ մի ինչ ունէի մինչև ցքառասուն և ութ ամն, բայց յայսմ ամի մխիթարեցայ։ Եւ մինչդեռ զայս ասէր, յանկարծակի

մարմնոյ իւրոյ, և էր ծերացեալ յոյժ. և հերք իւր ամենայն ազգեալ իբրև զասր, և էր տեսանել նորա ահարկու և զարմանալի։ Եւ իբրև ետես զիս, առժամայն եկաց յաղօթս. և իբրև կատարեաց զամէնն, ծանեաւ զինէն թէ մարդ եմ, զի ոգի կարծէր գոլ զիս։ Եւ առեալ կալեալ զձեռանէ իմմէ հարցանէր զիս և ասէր. որպէս եկիր դու աստ և կամ ուստի՞, ասա ինձ և զայն ևս՝ թէ կա՞յ դեռ ևս երկիր բնութեամբ իւրով, և զայն ևս՝ թէ կա՞յ հալածումն 'ի վերայ քրիստոնէից, ասա ինձ զամենայն նստեալ առ իս։ Եւ ես ասեմ նմա. ես, հայր սուրբ, 'ի խնդիր ձեր ծառայիցդ Քրիստոսի շրջեցայ յանապատս յայս. իսկ հալածանք քրիստոնէից վաղ ևս դադարեալ է շնորհօքն Քրիստոսի. արդ արդարութեանդ ծանո ինձ աղաչեմ, թէ ուստի՞ կամ որպէս բնակեցար յանապատս յայս։ Ցայնժամ հառաչեաց 'ի խորոց սրտէ և սկսաւ խօսել և ասէ. ես եպիսկոպոս էի 'ի ժամանակի հալածմանցն, և բազում չարչարանս և տանջանս հասուցին ինձ ըմբռնեալ զիս, և յետոյ յաղթեալ եղէ 'ի գժնդակ տանջանացն և զոհեցի կռոցն մերերբոյթ և յակամայ։ Եւ իբրև եկի 'ի միտս իմում և ծանեայ զանօրէնութիւնն իմ, ապա զանձն յանձն առեալ եկի յանապատս յայս. և ահա եղեալ եմ ես աստ քառասուն և ինն ամ, և խոստովանիմ առ Աստուած, և համբարձեալ զձեռս խնդրեմ թողութիւն յանցանաց իմոց։ Եւ իբրև եկի ես աստ, կերակուր ետ ինձ Աստուած յարմաւենեացս յայսցանէ, այլ թողութիւն մեղաց ոչ առի մինչև ցքառասուն և ութ ամն. իսկ յայսմ ամի եկն առ իս ձայն 'ի տեառնէ թողութիւն մեղաց իմոց, և ապա մխիթարեցայ։ Եւ իբրև ասաց զայս,

յարուցեալ ընթացաւ արտաքս և եկաց յաղօթս. և իբ-րև կատարեաց զաղօթսն՝ եկն առ իս, և իմ տեսեալ զերեսս նորա զարհուրեցայ և փառաւորեցի, վասն զի տեսի զերեսս նորա որպէս զհուր ։ Եւ նա դարձեալ ա-սաց ցիս. մի երկնչիր, վասն զի տէր առաքեաց զքեզ պա-տել զմարմինս իմ ։ Եւ իբրև լռեաց ՚ի խօսելոյ, պարզեաց զոտս իւր և զձեռս և հանգեաւ ։ Եւ իմ քակեալ զզի-բիտոնն զոր ունէր, զկէսն ինձ թողի և կիսովն պատեցի զմարմինն սրբոյն և եդու զհողն հողոյ ։ Եւ իբրև թա-ղեցի զնա, առժամայն՝ չորացաւ արմաւենին և տաղա-ւարն անկեցաւ. և իմ լացեալ աղաչեցի զտէր զի տա-ցէ զարմաւենին զի կատարեցից ՚ի տեղւոջն զկեանս իմ, և ոչ նայեցաւ. խորհեցայ առանձինն և ասեմ՝ եթէ ոչ են կամք նոյ ։ Եւ դարձեալ կացի յաղօթս և գնացի յաշ-խարհ, և ահա այրն որ յառաջին զօրացուցանէր զիս ։ Եւ այսպէս ժամանեցի գալ և պատմել եղբարց, և ա-ղաչեցի զնոսա մի անփոյթ լինել յինքեանց, այլ համբե-րութեամբ գտանել զԱծ ։

Էր ոմն պատուական յոյժ, այր տեսանող, բնա-կեալ էր յերկիրն Հայոց ՚ի սաստիկ լերինն որ կոչի Մա-սիք, ՚ի տեղւոջն որ կոչի սուրբ Յակոբայ աղբիւր ։ Եկն անդ իշխան մի և աղաչէր զնա բժշկել զկինն, զի էր այր բազմամեալ կամարար սատանայի ։ Իբրև ասաց զգործս իւր, զարմացաւ ծերն և յարուցեալ ծնրադրեաց ընդ առ-

յարուցեալ փութապէս ել արտաքս և եկաց յաղօթս ընդ երկար ժամս, և կատարեալ զաղօթսն եկն առ իս ։ Իսկ ես իբրև տեսի զնա, զարհու-րեցայ յոյժ, զի էին երեսք նորա լեալ իբրև զփայլակն և ինքն ողջոյն փայլէր իբրև զհուր ։ Եւ իբրև ետես զիս զարհուրեալ, ասէ ցիս. մի երկնչիր, զի տէր առաքեաց զքեզ թաղել զմարմին իմ ։ Եւ իբրև կա-տարեաց զբանս իւր, ընկողմանեցաւ և պարզեաց զձեռս և զոտս իւր և աւանդեաց զհոգին իւր ՚ի ձեռս տեառն և կատարեաց զկեանս զայս ։ Իսկ ես փիլոնով իմով պատեցի հանդերձ արտաքուստ զսուրբ մարմին նորա և եդի ՚ի գերեզմանի, և իսկոյն արմաւենիքն չորացան և աղբիւրն այն ցամաքեցաւ և տաղաւարն նորա քակտեցաւ և կործեաւ ։ Իսկ ես իբրև տեսի զայն՝ ողբացի յոյժ, և խնդրեցի ՚ի տեառնէ տալ ինձ ըզ-ջուրն զայն և զարմաւենիսն, որպէս զի անդ կատարեցից զաւուրս իմ ։ Եւ իբրև ոչ հանդիպեցայ խնդրոյն իմոյ, ծանեայ զի ոչ էին այն կամք նոյ. և տրտմեալ աղօթս եդի գալ աստ ։ Եւ ահա այրն այն դարձեալ եկն առ իս և մերձեցաւ ՚ի շրթունս իմ մատամբք և զօրացոյց զիս, մինչև եկի առ եղբարսն իմ և պատմեցի նոցա զայս և ասացի՝ մի երբէք յու-սահատիլ ումեք, այլ համբերութեամբ խնդրել զԱծ՝ որ յամենայն ժամ գտանի ։

տասաուօք և ասէ. օրհնեալ ես դու Տ՜ր, որ մեծացոյց զկամս մեր, անչափ է ողորմութիւն քո և անբաւ առատ մարդասիրութիւն քո, որ զգերեալսն 'ի սատանայէ ազատես և ընդունիս: Այլ այսպէս զգուշութիւն մատուցանէք մեզ: Այլ ասէ ցիշխանն. ուրախ լեր, որդեակ, զի 'ի ձեռն խոստովանութեանդ մաքրեցար 'ի բազում չարեաց. այդ եթէ կամիս սիրելի լինել Տ՜ի, ասկաւելի մի ատեցես ընմտածմունք, զի մնացեալն լինիցի չարեացդ: Ասէ իշխանն. Թէպէտ 'ի հուր այրիմ խիստ, լուր՝ թող ընդ հաստատեալն ընդունիս զիս: Ասէ ծերն. ես երաշխաւորեմ ձեզ ողորմութեան որ ընդ բարեգործ քրիստոնէայն ընդունելի զքեզ. և արդ օրհնեալ լիցիր դու յայս զի մեծ աւետեօք լցուցեր զիս, զի լուրով խոստովանեցար զամենայնակ չարիսդ և յանձն առարեր զապաշխարանս. նա և երկնաւորքն ուրախացան վասն քոյոյ փրկութեան: Ասէ իշխանն. աբովհեալ արժանի եղէ տեսանել զպատահելոց Տ՜ի և բժշկութիւն զանանելով անբժշկելի ցաւոցս, զինչ և հրամայես՝ առնեմ: Ասէ ծերն. զինչ կամիս: Ասէ իշխանն. ունիմ անչափ գանձս, չինեմ վանորայս և ատեալ աղքատաց և ազատեմ յաղաղդեաց զերիտասարդս: Ասէ ծերն. այն գանձն 'ի չարեաց ժողովեալ են և 'ի յափշտակութէ, և յորժամ բաշխես՝ զայն չարիսն լուանաս. քո ժամանակ լցեալ է, զի տեսանեմ զքեզ աղխասկացեալ ալեօք. սուր զսակաւ աւուրսդ մեզ, և լեր իշխան երկնաւոր թագաւորին: Ասէ իշխանն. որպէս կամիս, կամ իմ վանորեայս, երթամ կրօնաւորիմ: Ասէ ծերն. չեն ամենայն վանորեայք տեղի ապաշխարութե. զի որ միաբանք չեն՝ աշխարհականք են, զի չեն 'ի գործ մեզ եկեալ. այլ դու գնա 'ի միաբանակեացսն, զի բազմութի մեղացդ 'ի հնազանդութեն դիւրաւ ջնջին. գնա դու 'ի Սուկաւ կամ 'ի սուրբ Ակևի կամ յԱրաշխաւորսն կամ 'ի Մ՜աքենոցն: Ասէ իշխանն. կամ 'ի լերինս մօտ առ քեզ և ջանիւ անցուցանեմ զաւուրս իմ: Ասէ ծերն. 'ի միաբանակեացն դիւրաւ ազատիս: Ասէ իշխանն. եթէ փութով փախչանիմ, զտանեմ ողորմութի յայս: Ասէ ծերն. եթէ թողու զքո կամսդ և հնազանդիս 'ի միաբանակեացս և կեաս ընդ նոսա աւուրս քառասուն աւելի կամ պակաս և փախչանիս, ես երաշխաւորեմ մեծ փառաց քեզ 'ի Տ՜է. ապա եթէ զկամսդ ոչ թողու,

թէպէտ և հարիւր ամ խոստացաւ լինիս, զհնազանդութէ զփառսն ոչ կարես առնուլ: Եւ զգեցոյց ծերն պարեգօտ և ասէ. գնա ՚ի Սաքէնոցն: Եւ երթեալ բաշխեաց զինչսն կարօտելոց և գնաց ՚ի Սաքէնոցն և եկեաց ընդ նոսա երկու ամ և վախճանեցաւ մեծաջան առաքինութբ: Եւ ծերն իբրև լուաւ, աղաչեաց զա͞ծ յայտնել նմա՝ եթէ այնպիսի չարեօք լցեալն օգտեցաւ ինչ յապաշխարութէն: Եւ հրեշտակն. ՚ի չարեացն ազատեցաւ և մեծ փառաց հանդիպեցաւ. արդ ուրախ լեր զի քո վաստակ է, քո ջան է, զի զՔ͞ի բարերարութիւն ցուցեր առ գերեալն. արդ պատրաստ լեր զի ՚ի սակաւ աւուրս գան ընդ առաջ քո սուրբ հարքն և տանին յերկնաւոր հարսանիսն, և փառաւորեսցիս ընդ ա͞մ սուրբս ՚ի յարկս լուսեղէնս զոր պատրաստեաց սիրողաց իւրոց Քրիստոս ա͞ծ մեր, որ է օրհնեալ յաւիտեանս յաւիտենից. ամէն:

ՄՆԱՑՈՐԴՔ

յերկրորդ թարգմանութեան

Ասաց* հայրն Պիմէն. երկու գործս ձգանց տեսանել ունէր հայրն Պամբոյ, սովեալ մինչև ցերեկոյ զամենայն աւուրս իւր, և լռութիւն անչափ, և ձեռագործ անդադար։

Ասէին վասն հօրն Պիմէնի՝ եթէ մինչ նստէին առ նմա խօսել ծերքն և յիշէին ինչ զհօրէն Սիսոյէ, ասէր նա. թոյլ տուք յիշել զհայրն Սիսոյի, զի ոչ ստորագրի գործ նորա 'ի չափ պատմութեան լեզուի։

Ասէին վասն հօրն Պամբոյի՝ եթէ որպէս փառաւորեցան երեսքն Մովսէսի մինչ ետես զա̃ծ, այնպէս երեսք հօրն Պամբոյի պայծառացան իբրև զփայլակն յորժամ նստէր յաթոռ 'ի մէջ հարանցն խրատել զնոսա. և նոյն շնորհաց հաղորդք էին հայրն Սիլուանէ և Սիսոյի որք փայլակնատեսիլք։

Մինչ մերձեցաւ 'ի մահ հայրն Սոււմնոս, շուրջ կային եղբարքն և ասեն. որպէս պարտ իցէ կեալ մեզ, հայր։ Իսկ նա ասէ. ոչ յիշեմ երբէք թէ առացի ձեռ ումեք քան թէ արասցես զայս գործ, եթէ ոչ նախ եդի 'ի մտի զայս՝ եթէ ոչ բարկացայց, եթէ ոչ առնիցէ նա զայս. և այսպէս կացի ես և դուք զամենայն ժամանակս մեր խաղաղութ̃ և անշփոթ. և դուք այնպէս առնիջիք՝ խաղաղութ̃ կալով ընդ միմեանս և սիրով և հնազանդութ̃։

Նստէր երբեմն հայրն Սիսոյի 'ի լեառն հօրն Անտոնի, և յամեաց սպասաւորն իւր գալ առ նա ամիսս տասն,

* Նոյն բան գտանի յերկրորդ թարգմանութեան. Առաջին զծերոյն՝ եթէ զերեքին զպայմանի տեսանել ուղղեաց քան զամենայն մարդ աղօթ-մու աւուրցս, պահք խիստ, ազնուութիւն զօրաւոր և ձեռագործ անդադարելի։

և ոչ ընաւ ետես այլ մարդ, և ել խնդրել զնա: Այլ մինչ գնայր 'ի ճանապարհին, ետես այր մի որսորդ փարանացի յանապատ որ որսայր զայծս վայրի, և ասէ ծերն. ուստի ես և քանի ժամանակ ունիս յայս վայրի: Իսկ նա ասէ. Հաւատա, հայր, զի երկոտասան ամիս է որ կամ աստ և ոչ տեսի զերեսս մարդոյ բաց 'ի քէն: Իբրև լուաւ զայս ծերն, դարձաւ և գնացեալ եմուտ 'ի սենեակ իւր և ասէ. ով Սիսոյի, կարծէիր թէ գործեցեր ինչ համբերութիւն, և ոչ միոյ որսորդի աշխարհականի չափ գործեցեր:

ԱՍԵՆ սա հայրն Սիսոյի մինչ մտէր 'ի խցի, միշտ փակէր զդուրս. և թէ ոք հարցանէր ինչ զհօրէն Պամբոյէ, նա ասէր. Պամբոյ մեծապէս մեծ էր 'ի գործս իւր:

ԱՍԱՑ ոմն 'ի հարանցն՝ եթէ խօսէր ոմն ընդ հայրն Սիլուանէ, և ետես զնա զի պայծառացան երեսք նորա և եղև իբրև զհրեշտակի. և անկաւ եղբայրն 'ի վերայ երեսաց իւրոց և երկիր եպագ նմա, զի յոյժ երկեաւ: Ասէ ցնա հայրն Սիլուանէ. որդեակ, մի ինձ, այլ ա̃յ երկիր պագցուք՝ որում և պարտիմք իսկ: Այլ երկիր եպագ ծերն ա̃յ հանդերձ եղբօրն այն: Այլ այնպէս ահիւ կայր եղբայրն, և օրհնութի̃ առեալ 'ի նմանէ գնաց շինեալ և ուրախացեալ:

ԱՍԻՒՆ վասն հօրն Սարմատայ՝ եթէ բազում անգամ զքառասուն օր իբրև զմի օր պահէր հրամանաւ հօրն Պիմէնի: Այլ եկն առ նա հայրն Պիմէն և ասէ ցնա. ասա ինձ թէ զինչ տեսեր 'ի վերայ այսչափ աշխատութե̃: Իսկ նա ասէ. ոչ ինչ տեսի երբէք: Ասէ ցնա հայրն Պիմէն. ոչ թողում զքեզ եթէ ոչ ասասցես ինձ եթէ զինչ տեսեր երբէք: Այլ նա ասէ. զայս միայն տեսի, որպէս զի ասիցեմ ցքուն՝ եթէ եկ առ իս և գայ, և թէ ասեմ՝ մի գայցես և ոչ գայ: Այլ փառաւորեցին զա̃ծ:

ԱՍԱՑ հայրն Փիլորոմոս. յորմէհետէ ծնեալ եղէ 'ի Ջրոյ և 'ի հոգւոյն սրբոյ մինչև ցայսօր, ոչ ճաշակեցի հաց այլոց ումեք, այլ իմոյ աշխատութե̃ցն և 'ի ձեռագործէ: Այլ ասէ. եստու երկերիւր դահեկան հիւանդաց և աղքատաց. և ոչ ինչ պահեցի 'ի վաստակոց իմոց, ասէր: Գրանագիր էր նա գրիչ խոհեմ և պատուական, և գրէր միշտ մինչև 'ի մահ, և եղև ութսուն ամաց և ոչ պակասեաց լոյս աչաց նորա:

ԱՍԱՑ հայրն Փեսենթատոս և հայրն Սարոս և Փաղխոս՝ եթէ լուաք զբանս հօրն Պախոմիոսի և յոյժ շահեցաք, և յորդոր զմեզ 'ի նախանձ բարութ, զի խոսքն նորա և բանն գործ է կատարեալ. զի կարծելի էր ոմանց եթէ զամենայն սուրբսն այնպէս սահմանեալ էր ած յառաջագոյնէ մարդ սուրբք և անզգամանալք 'ի չարիս, նոյնպէս և զմեղաւորս պատահմամբ գալ արդար կամ մեղաւոր և ոչ կամօք: Այլ ոչ այնպէս իցէ, այլ կամօք մերով իցէ լինել արդար կամ մեղաւոր. որպէս տեսեալ եղև 'ի վերայ բազմաց 'ի սկզբանէ, նոյնպէս և 'ի վերայ հօրն Պախոմիոսի յայտ է. զի որդի հեթանոս ծնողաց էր նա, և այնպէս յառաջեաց յամենապաշտութի և 'ի սրբութի, և զարդարեալ ամենայն առաքինութք. և առի յայտ է եթէ մեք և ամենեքեան յայ բարի ստեղծեալ եմք և վասն բարեաց, և կամօք մերով հեռանիմք բարեաց և չարի բուռն բանին տեառն որ ասէ՝ եթէ եկայք առ իս ամենայն աշխատեալք և ծանրաբեռնեալք և ես հանգուցից զձեզ. առէք զլուծ իմ 'ի ձեզ: Արդ դիցուք զկեանս մեր և զմահ յայսպիսի հայրս, զի ուղիղ առաջնորդեն մեզ 'ի ճանապարհն այ. և մի դիցուք պատճառս մեղաց զած, յորմէ ամենայն բարութի և ինչպէս ողորմութի և գթութիւն և քաղցրութիւն պարգևի:

ԱՍԷԻՆ զայս հարքն վասն հօրն Սիլի՝ եթէ ոչ ել բնաւ սուտ բան 'ի բերանոյ նորա. ոչ երդուաւ երբէք և ոչ անէծ զոք յաշխարհի և ոչ բան ինչ խօսեցաւ ընդ ումեք, բայց միայն 'ի կարևոր ինչ բանից:

Այր միայնակեաց ոմն 'ի Սկիւթէ որ արածէր 'ի վայրի խոտս անասուն ընդ գազանս, և աղօթէր առ ած և ասէր. տէր, ցոյց ինձ եթէ ես իւիք պակաս իցեմ: Եկն առ նա ձայն որ ասէր. գնա յայս անուն վանս եղբարց, և զոր հրամայեն քեզ արասցես: Եւ գնացեալ բնակեցաւ անդ, և ոչ ինչ գիտէր սպասաւորութի սպասաւորել եղբարցն: Եւ ասէին ոմանք. արասցես զայս ինչ, յիմար դու: Եւ այլք ասէին. ասասցես զայս ինչ, տխմար և անուսումն: Եւ լլկէին զնա յոյժ: Եւ ձանձրացեալ յոյժ աղօթեաց առ ած և ասէ. տէր, ոչ գիտեմ սպասաւորել մարդկան, արդ առաքեա զիս 'ի տեղի արօտոյ իմոյ: Եւ առաքեաց զնա ած 'ի տեղի իւր առաջին՝ արածել անդ խոտս անասուն ընդ գազանս յանապատի:

Էր ոմն կրօնաւոր յանապատին Սկիւտոյ ճգնաւոր յոյժ. բազում ամս խնդրեաց յԱյ եւ ասէ. Տէր, յայտնեա ինձ եթէ հաճոյ եղէ քեզ: Եւ եհաս առ նա ձայն, որ ասէր նմա հրեշտակ տեառն՝ եթէ ոչ հասեր դեռ եւս 'ի չափ պարտիզպանի ումեմն 'ի քաղաքին: Իսկ ծերն զարմա-ցեալ ասէ 'ի միտս. գնացից 'ի քաղաքն եւ տեսից զնա թէ զինչ է գործ նորա՝ որ վերագոյն է քան զայսքան ժամա-նակաց վաստակս եւ տառապանս եւ զճգնութիւնս իմ: Եւ յա-րուցեալ ծերն եկն 'ի տեղին զոր ասաց նմա հրեշտակն, եւ եգիտ զայրն զի նստեալ էր 'ի փողոցի վաճառել ըն-դանեղէն ինչ, եւ նստաւ ծերն առ նմա մինչեւ ցութ ժամ աւուրն: Իբրեւ պարապեաց այրն եւ յարեաւ գնալ, ասէ ցնա ծերն. կարող ես, եղբայր, հիւրընկալել զիս յայսմ գիշերի 'ի տան քո: Իսկ նա ցնծացաւ յոյժ եւ ուրախու-թիւն ընկալաւ: Եւ իբրեւ մտին 'ի տունն, պատրաստեաց այրն հանգստարան եւ օթեւան ծերոյն: Իսկ նա ասէ. արա սէր, եղբայր, եւ պատմեա ինձ զքաղաքավարութիւն քո. զի ոչ ինչ ճաշակեցից մինչեւ պատմեսցես, զի վասն այսր իրի առաքեցայ 'ի տեառնէ: Իսկ այրն ոչ ինչ կամեցաւ ասել: Եւ ծերն կայր եւ ստիպէր յաղաչանս եւ ասէր. պատ-մեա ինձ, զի ոչ է բարի ընդդէմ կալ բարւոյն: Յայն-ժամ ասէ այրն ցծերն. ես, հայր, այր մեղաւոր եմ եւ աղքատ եւ ոչ ունիմ մասն ինչ բարւոյ. բայց 'ի փոքր ինչ յօժարութէ մնաց յերեկոյէ յերեկոյ ճաշակեմ զհաց իմ, եւ 'ի գնոց աշխատութեանց իմոց տանեմ զկերակուր իմ, եւ զայլն բաշխեմ չքաւորաց եւ կամ 'ի հիւր կրօնա-ւորս ծախեմ զայն. եւ զտիւ եւ զգիշեր զայս խորհիմ 'ի միտս՝ եթէ բոլոր այս քաղաք ժառանգելոց են զարքայու-թիւնն երկնից վասն արդարութեն իւրեանց, եւ ես միայն տանջելոց եմ 'ի դժոխս վասն մեղաց իմոց: Իբրեւ լուաւ զայս ծերն՝ ասէ. բարւոք իցէ այդ, այլ զխորհրդ վերա-գոյն իցէ քան զվաստակս այսչափ ամաց իմոց: Իբրեւ զայս ասէրն, լուաւ ծերն ձայն երգոց եւ թմբկաց եւ պարուց 'ի դրացեաց նորին, եւ ասէ ծերն. եթէ ընդ այս խորհիս կեալ, եղբայր, որպէս կարող ես լսել միշտ զայս ձայն լկտի եւ ոչ շփոթել մտաց քոց: Ասէ այրն. ճշմարիտ ա-սեմ քեզ, հայր, ոչ երբէք գայթակղեալ եմ; եւ ոչ շփո-թեալ յայսպիսի ձայնից երգոց: Ասէ ծերն. եւ զինչ համարիս զսոսա 'ի միտ քում իբրեւ լսես: Իսկ նա ասէ.

աղօթս և երգս համարիմ զայս ես և զամենայն ձայն կենդանեաց, և 'ի զեղջ եկեալ արտասուեմ և գոհանամ զնմ: Իբրև լուաւ ծերն, զղջացաւ և ասէ. այս է որ առաւել է քան զամենայն ճգունս իմ: Եւ ասէ. Թողութի արա ինձ, եղբայր, ես ոչ հասի յայդ չափ: Եւ մեկնեցաւ անտի և գնաց 'ի սովորականն իւր:

ՊԱՏՄԵՐ մեզ զայս ոմն 'ի հարանցն՝ եթէ էին երկու ընկերք վաճառականք ամիդեցիք, և շրջէին 'ի միասին և վաճառէին յօտար երկիրս. և էր միոյն ընչաւէտ անթիւ և միւսն չափաւոր, և էր մեծատանն այնորիկ կին գեղեցիկ յոյժ և որքասէր, որպէս և ցուցանեն բանքս որ զկնի: Վասնզի մեռաւ այրն գեղեցիկ կնոջն այնորիկ մեծատանն, և սիրեաց երկրորդն այն վաճառականն որ էր ընկեր մեծատանն զգեղեցկութի կնոջ ընկերին և զխոհեմութիւն նորա և զընչաւէտութի, և կամէր առնուլ զնա իւր կին. այլ պատկառէր ասել, գիտէր զի երկիւղած էր և ոչ հաւանելոց էր նմա: Իսկ համեստ տիկինն զի իմաստուն էր՝ ծանեաւ զայն և ասէ ցնա. տէր իմ Սիմէոն, զի այս էր անուն նորա, տեսանեմ զքեզ զի շփոթեալ ես միտօք. արդ ասա ինձ զխորհուրդս քո, և ես հանգուցից զմիտս քո: Իսկ նա նախ երկեաւ ասել, և յետոյ խոստովանեալ ասէ. կամիմ, տիկին, ընծակցել զքեզ և հետևել կամաց և իմաստութե քո: Ասէ կինն. եթէ առնես զոր պատուիրեմ քեզ, ես լցից զկամս քո: Նա ասէ. զամենայն զոր հրամայես՝ առանց յապաղելոյ արարից: Ասէ կինն. գնա 'ի վաճառս քո և մի բնաւ ճաշակեսցես ինչ մինչև կոչեցից զքեզ, և տէր 'ի միջի, զի և ես ոչ ճաշակեցից ինչ մինչև գայցես դու: Եւ նա ուխտեաց երդմամբ առնել զայն. կարծէր յայնմ աւուր կոչել զնա, զի ոչ եդ պայման հրաւիրելոյն: Անց ընդ մէջ օր մի և երկու և երիս և ոչ կոչեաց զնա, և նա համբերէր վասն երդմանն և վասն տռփականն սիրոյն. և մեծ յաղթողէր զհամբերութիւն, զի կամէր զկեալ նորա, քանզի եղև յետոյ անօթ ընտրեալ նա: Եւ կոչեաց զնա յաւուրն չորրորդի յորժամ վհատեալ և նուաղեալ էր 'ի սովոյն՝ մինչ ոտիւք գնալ ոչ կարէր, այլ 'ի վերայ երիվարի բարձեալ տարան առ նա: Իսկ կինն եդ սեղան լի խորտկօք, և պատրաստեաց մահիճս և անկողինս յառաջ քան զմտանել Սիմէոն վաճառականին՝ որ զայդ սո-

վաճառեալ։ Իսկ իբրև եմուտ 'ի տունն այրն Սիմէոն, առէ ցնա կինն մեկուսի և 'ի ծածուկ. ահա եկ և տես զի պատ-րաստեցի սեղան և անկողին։ Եւ իբրև ետես Սիմէոնն այր, ուրախ եղև յոյժ։ Ասէ ցնա կինն իմաստուն. ահա սեղան և ահա մահիճս ըստ կամաց քոց, ո՞ր կամիս զի երթիցուք նախ։ Ասէ այրն. աղաչեմ զքեզ, կերակուր տուր ինձ, զի ահա պակասի հոգի իմ, զի ոչ յիշեմ թէ զինչ իցէ կին 'ի բազում աւուրց և 'ի պակասելոյ զօրու-թեան իմոյ։ Յայնժամ ասէ ցնա կինն. ահա մինչ սո-վեցար, քան զսէր իմ և ամենայն կանանց զկերակուր ախորժեցեր. արդ յորժամ այդպիսի խորհուրդք նեղեն զքեզ, զայդպիսի դեղ կրէ 'ի քեզ, և ազատիս յամե-նայն ախտակիր խորհրդոց մարմնոյ. և ճշմարիտ հաւա-տա ինձ, զի զկնի վախճանի առն իմոյ ոչ քեզ և ոչ այլ ումեք մերձաւոր լինիմ, այլ կացից յայրութիւն հաւանեալ Տ̃ն։ Ո՜վ այս յաղթութիւն յետ սեղանոյն յագենալոյ առաց՝ իբրև խրատելով զՍիմէոն վաճառա-կանն 'ի հոգևոր գիտութիւն իմաստուն և հոգևոր առ-կինն այն։ Իսկ իբրև լուաւ զայս այրն այն, զղջացաւ յոյժ՝ տեսանելով զպարկեշտութ̃ի կնոջն և զառաքինութիւն նորա, և վաճառեաց զինչս իւր և ետ աղքատաց և եղև կրօնաւոր և բնակեաց 'ի վանս՝ որ էր յԱպամիա, և եղև հաճոյ աստուծոյ։ Նոյնպէս և կինն եմուտ 'ի կուսանաց վանս, և ստացաւ կեանս սուրբ և պատուական, և գո-հանայր զաստուծոյ։

ԵՐԿՈՒ կրօնաւորք ուխտեցին ընդ միմեանս սաս-տիկ ճգնութիւնս խիստս, բայց հաւասար առնիցեն զոր ինչ ճգնեսցին, և ոչ աւելի մի քան զմի գործեսցէ զաշխատութիւն. և արարին այնպէս, և ունէին կեանս հաճոյ ա̃յ և քաղաքավարութ̃ի ընտրեալս։ Իսկ զկնի աւուրց միոյն հայր լինել հասարակաց վանաց, և միւսն մի-նաց 'ի միայնակեցութ̃ին իւր և կատարեաց այնպէս զըն-թացս իւր մինչև սքանչելիս մեծամեծս առնէր, քանզի զդևս հալածէր, զհիւանդս բժշկէր և զգալոց գործս մարգարէանայր։ Իբրև ետես և լուաւ այն որ հայր էր վանից՝ եթէ այսպիսի շնորհաց արժանի եղև ուխտակից եղբայրն իւր, զարմացեալ հիանայր թէ երկաքանչիւրքս միապէս աշխատիմք և ոչ աւելի ինչ մի քան զմի, արդ զիա՞րդ նա սքանչելի և ես և ոչ մի ինչ։ Յայնժամ հան-

զարտուկաց երկիս եօթնեկակս և մեկնեցաւ 'ի մարդկանէ և աղաչէր զԱծ 'ի խորոց սրտէ և ասէր. աղաչեմ ըզքեզ, տէր, յայտնեա ինձ թէ ընդէ՞ր ընկերքն իմ պատչեղիս առնէ, և ես ոչ մի ինչ ստացայ այնպիսի։ Յայնժամ երևեցաւ նմա հրեշտակ տեառն և ասէ. վասն այսորիկ եղև այն, զի նա վասն սիրոյն այ նստի միայն համբերութբ, և հաւատովք և հեծութբ անցուցանէ զժամանակս կենաց իւրոց, և ողջայ զտիւ և զգիշեր, և է միշտ քաղցեալ և ծարաւի 'ի սէրն այ. իսկ դու 'ի բազում հոգս և 'ի շփոթս ես, և բազում ինչ մխիթարութիւն ունիս 'ի բազմաց. և այն ամենայն որ 'ի մարդկանէ 'ի քեզ գործի, բաւական է քեզ փառք և պատիւ և ոչ պիտոյ է այլ։

ԱՍԷԻՆ վասն սկիտացւոց՝ եթէ ոչ գոյր 'ի նոսա ամբարհաւաճութի, վասն այսորիկ զի մի զմիւսն յաւել առաքինութբ։ Իսկ պահէին նոքա ոմանք զերկու աւուրսն, ոմանք զերիս և ոմանք զչորս. իսկ ոմանք 'ի շաբաթէ միանգամ ճաշակէին և ոմանք հաց բնաւ ոչ ուտէին և ոմանք գինի ոչ ըմպէին։ Այլ զի համառօտ ասացից՝ ամենեքեան զարդարեալ էին ամենայն առաքինութեամբ, և միապէս փառաւորէին զԱծ։

ԽՈՐՀԵԱԼ ուխտեցին առ միմեանս եղբարքն երկու եղբարք համահայրք՝ գնալ լինել կրօնաւորս։ Այլ իբրև ելեալ բնակեցան 'ի միասին և ճգնեցան բարւոք առաքինացեալս, և ապա եդին 'ի մտի չլինել սենեակս իւրաքանչիւրն առանձին հեռի 'ի միմեանց և բնակեցին մի այն միայնակեացս, և այնպէս արարին. և զամն բազումս ոչ երբէք եկին 'ի սենեակսն և ոչ տեսին զմիմեանս։ Դիպեցաւ միոյն հիւանդանալ, և ժողովեալ եղբարքն առ նա տեսանել զնա, զի մերձ էր 'ի վախճանել։ Այլ իբրև նստէին շուրջ՝ պակասեալ նորա աւանդեաց զհոգին. և իբրև բազում ժամ էանց 'ի վերայ, դարձաւ անդրէն ոգի իւր, և հարցին ցնա հարքն և ասեն. զինչ տեսեր։ Իսկ նա ասէ. տեսի զհրեշտակս այ որ եկեալ առնէին զիս և զեղբայրն իմ և հանէին յերկինս, և դիպեցան մեզ յօդս բանակք դիւացն և կամեցան արգելուլ, և ոչ կարացին խափանել զելս մեր. և իբրև 'ի վեր անցաք զնոսա, սկսան գոչել՝ մեծ է համարձակութի սրբութե և համբերութե։ Այլ զայս իբրև ասաց, առժամայն զաւ-

ձեռալ ննջեաց: Իբրև տեսին զայս հարքն, առաքեցին առ եղբայրն իւր ծանուցանել նմա զի ննջեաց անդ: Իսկ իբրև գնացին որք առաքեցանն՝ գտին զի և նա փոխա֊ ղեալ էր յայնժամ. և զարմացան յոյժ և փառաւոր առ֊ նէին զԱծ 'ի վերայ այսու եղելոյ սքանչելեաց:

ՊԱՂԱՔԻ ումեմն վախճանեցաւ եպիսկոպոսն. և ժո֊ ղովեալ արք կղզեանցն այնոցիկ գնացին առաջի արհիե֊ պիսկոպոսին և աղաչէին զնա, որպէս զի ձեռնադրեսցէ նոցա եպիսկոպոս փոխանակ փոխադրելոյն այնմիկ: Ասէ ցնոսա արհիեպիսկոպոսն. տուք ցիս զայր՝ որում վկայէք դուք եթէ ունի զօրութիւն հովուել իմաստութբ ըստ Ածոյ, և ձեռնադրեցից ձեզ եպիսկոպոս: Իսկ նոքա ա֊ սեն. մեք ոչ զոք ունիմք, այլ դու տուր մեզ զոր հա֊ ւատացուցանէ քեզ հրեշտակ քո: Ասէ ցնոսա արհիե֊ պիսկոպոսն. ամենեքեան դուք անդ էք: Եւ նոքա ա֊ սեն. ոչ: Ասէ ցնոսա. գնացէք ժողովեցէք ամենեքեան և եկայք աստ, որպէս զի հասարակաց հարցանեմք և վկա֊ յութբ ընտրեսցուք զորս կացուսցուք եպիսկոպոս: Իսկ նոքա գնացեալ ժողովեցան ամենեքեան և եկին առ նա: Ասէ ցնոսա արհիեպիսկոպոսն. արդ ունիք զոք ընդ ձեզ վկայեալ յամենեցունց, որպէս զի ձեռնադրեսցի ձեզ: Եւ նոքա ասեն. ոչ ունիմք մեք այնպիսի զոք, այլ զոր տայ մեզ հրեշտակ քո, նա եղիցի մեզ եպիսկոպոս: Պատ֊ ձեալ ասէ արհիեպիսկոպոսն. արդ ամենեքեան էք աստ: Եւ նոքա ասեն. մի ոք 'ի փոքունց յօթեվանս նստեալ պահէ զյաւանակ մեր, և այլ ամենեքեան աստ եմք: Ասէ արհիեպիսկոպոսն. արդ հնազանդիք զոր ինչ ասեմ ձեզ: Եւ նոքա ասեն. այո հաւանիմք յօժարութեամբ: Յայնժամ կոչել հրամայեաց զայն որ զյաւանակսն պա֊ հէր. և իբրև եկն, ձեռնադրեաց զնա եպիսկոպոս և ետ ցնոսա. իսկ նոքա ընկալեալ խնդութբ և մեծաւ պա֊ տուով՝ գնացին 'ի տեղիս իւրեանց, որպէս և ընկալան պատուել զնա որպէս զսուրբն Այ: Իսկ եղև երբեմն ե֊ րաշտութիւն սաստիկ յերկրին յայն, և աղաչեաց զԱծ ե֊ պիսկոպոսն այն վասն երաշտին այնորիկ: Ասէ ցնա Ածւ. գնացեալ կացցես ուխտիւ քո 'ի դրան քաղաքիդ, և ո՛ ոք նախ մտցէ 'ի քաղաքդ՝ զնա կալցես զի աղօթեսցէ առ իս, և տաց ձեզ անձրև: Եւ ընդ լսել բանին վաղ֊ վաղակի գնաց ուխտիւն և նստաւ 'ի դրան քաղաքին:

Այս ահա գայր կրօնաւոր մի սև հնդիկ աղքատ և բար-ձեալ փայտ ուսովն բերէր վաճառել 'ի քաղաքն: Այս յա-րուցեալ փութապէս եպիսկոպոսն կալաւ զնա և 'ի բաց եդ յուսոց նորա զփայտին բեռն: Ասէ ցնա եպիսկոպոսն. ով որդեակ դու, հրամայեալ է քեզ յԱյ մի կալ հակա-ռակ ընդդէմ, այլ աղօթել և աղաչել զնա, զի տացէ անձրև յերկիր, զի կորեաւ ամենայն պտուղ նորա: Իսկ նա թէպէտ ոչ կամէր, պատկառեալ ամենայն խոնար-հութեամբ իւր՝ ոչ եկաց հակառակ հրամանացն. այլ իբ-րև սկսաւ աղօթել, բացեալ եղեն սահանք երկնից և եկն անձրև սաստիկ՝ մինչև ողողէր զգաւառս. և ապա ա-ղօթեալ դադարեցոյց զանձրևն, զի մի հեղեղեսցէ զեր-կիր: Այս առեալ զծերն եպիսկոպոսն աղաչէր զնա և ա-սէր. արա սէր վասն տեառն, և պատմեա ինձ զկենցա-ղավարութիւն քո առ 'ի յօգուտ բազմաց, մի թէ նախան-ձեսցին գործոց քոց բազումք: Ասէ ցնա ծերն. Թողու-թիւն շնորհեա ինձ, տէր, ահա որպէս տեսանես երա-նեմ օր ըստ օրէ և բառնամ զայս սակաւ փայտ, և բե-րեալ աստ վաճառեմ, և առնում 'ի գնէ նորա զպէտս իմ միայն, և յերեկոյին գնամ յեկեղեցին և կամ անդ և սգամ 'ի գիշերի զմեղս իմ. իսկ եթէ լինիցի ձմեռն աւուրս ինչ և ոչ կարացից բերել փայտ՝ ոչ ինչ ճաշա-կեմ յաւուրսն յայնոսիկ զայլք ինչ, և է արդեօք այս-պէս կեանք իմ քառասուն և եօթն ամ: Այս լուեալ զայս եպիսկոպոսն և ուխտն՝ շահեցան և փառս մատուցին Այ:

ԱՂԱՉԷՐ զԱծ ոմն 'ի ծերոցն, զի ցուցցէ նմա թէ յա-րում չափու հասեալ իցէ: Այս ասէ ցնա տէր. է եղ-բայր ոմն յայս անուն վանս, նա մերձագոյն քան զքեզ իցէ: Այս յարուցեալ ծերն գնաց 'ի վանսն յայն: Իբրև լուան զգալուստ ծերոյն անդ, ընդ առաջ ելին նմա հայրն և ամենայն եղբարքն, զի էր մեծանուն և հռչակեալ յոյժ ծերն: Ասէ ծերն ցհայրն. կամիմ զամենայն եղբարսդ տեսանել և ողջունել: Այս հրամայեաց հայրն, և ժողո-վեցան ամենայն եղբարքն, և ոչ եկն այն եղբայր զոր խնդրէր ծերն: Ասէ ծերն. Է՞ ոք այլ եղբայր որ ոչ է աստ: Ասեն ցնա. է մի ոմն այլ, այլ յիմար և կատաղի է նա, և է արտաքոյ և սրբէ զպարտէզս 'ի փշոց և 'ի խոտոց: Ասէ ծերն. կոչեցէք և զնա. և կոչեցին: Այս իբրև ետես զնա ծերն զի գայր, յարեաւ և գնաց ընդ առաջ և համ-

բարերաց զնա, և առեալ զնա մեկուսի ասէ. պատմեա ինձ, որդեակ, զգործս քո հրամանաւ տեառն վասն որոյ խօսէ եկեալ եմ ես։ Նա ասէ. ես, ով հայր, մարդ մեղաւոր և յիմար եմ և ոչ ինչ ունիմ ասել քեզ։ Նա և ծերն բանադատեաց զնա երդմամբ։ Յայնժամ ասէ. մի ինչ է զոր առնեմ. քանզի զերկս պատանիշոյ 'ի սենեակ իմ արգելեալ միշտ հայրն, և յամենայն աւուր ուտէ զեր֊կրայ իմ զոր աշխատեալ գործեմ. և արդ երեսուն ամք են յորմէհետէ համբերեմ այսմ, և ոչ երբեք ել բանս չար 'ի բերանոյ իմոյ կամ խորհուրդ բարկութեան 'ի մտաց իմոց զհօրէն իմմէ, և ոչ երբեք զանեցի զերկս կամ ձանձրացայ, այլ երկայնմտութեամբ զարձեալ հետեւեմ զապա֊կանեալսն սորայ և գոհանամ զնմանէ։ Իբրև լուաւ զայս ծերն, զարմացաւ յոյժ, զի այսչափ համբերութեան մեծաց֊եալ գոլ 'ի նմա, որ ունէր զամենայն առաքինութիւնս։

Այն 'ի հարանցն նստէր 'ի սենեկի իւրում, և մտեալ 'ի ներքս մանկաց ծերոյն դեւն և ընթեռնոյր զթուոց գիրքս. խօսէ ծերն լսեաց։ Եւ ձանձրացեալ դեւն՝ եղև 'ի կերպարս աղքատի և եկաց ընդդէմ պատուհանի ծերոյն, և էր նա կաղ և ունէր 'ի ձեռին իւրում գաւազան և մախաղ։ Ասէ ցնա ծերն. գիտես դու թէ զինչ ընթեռնուիր։ Պատասխանի ետ դեւն. այո գիտեմ, զհին օրէնս ընթեռնուի։ Ասէ ծերն. և նոր շնորհաց ինչ ոչ գիտես։ Իբրև լուաւ դեւն զանուն նորոյ շնորհացն, կորեաւ և աներեւոյթ եղև։

ՊԱՏՄԵՑԻՆ մեզ ոմանք վասն եպիփանոսի ումեմն թէ գնաց նա երբեմն յաւուր կիրակէի 'ի գիւղ մի, և ասէ ցմնկնա իւր. կոչեցէք զերէց գեղջս այսորիկ, զի եկեալ մատուսցէ պատարագ մարմնոյն Քրիստոսի։ Եւ գնացեալ զքահանայն բերին առ նա, և էր գեղջուկ յոյժ և անգէտ և ուղիղ մտօք։ Ասէ ցնա եպիփանոս. մա֊տուսցես մեզ այսօր զխորհուրդն Քրիստոսի։ Եւ նա ամա֊չեցեալ հեռանայր առնել զպատարագն։ Եւ եսես եպիփա֊նոս զքահանայն զի իբրև եկաց առ սուրբ սեղանն, եղև նա բորբոքեալ իբրև զհուր և կայր 'ի մէջ հրոյն և ոչ բոցանկիւրէր։ Եւ իբրև կատարեաց զանուրբեն խորհուրդ քահանայն, առեալ զնա մեկուսի եպիփանոս ե֊մուտ 'ի սարկաւագանոցն և ասէ ցնա. օրհնեա զիս, որ֊ժամն ծառայ Քյ։ Նա ասէ. դու օրհնեա զիս, զի քո

է իշխանութիւն օրհնել զնա օրհնողին իւրոյ։ Մեծ եպիսկոպոսն. ոչ կարեմ ես օրհնել զմարդ՝ որ է հայր և կացցէ 'ի հայր 'ի ժամ ընծայիցն. զի վատթարն 'ի բարւէ անտի օրհնեսցի գրեալ է։ Մեծ քահանայն ցեղակերպոսն հեզաբար. թողութիւն առաւ, տեսք, և կ՞ հնար քահանայի որպէս թէ ընծայեցաւ զմարմինն և զարիւնն Քրիստոսի, և ոչ 'ի հայր ընծայիցն կացցէ։ Ո այս իբրև լուաւ եպիսկոպոսն, զարմացաւ ընդ արթութիւն և ուղղութիւն նորա։

ԱՍԱՑ ծերն. ոչ ինչ պարտ է հոգալ ունել ինչ, այլ միայն զերկիւղն Այ. զի որչափ և հոգասցէ որ վասն այնտոյից մարմնոյ, ոչ ինչ շահեսցի 'ի նմանէ։

ԱՍԱՑ ծերն. զոր օրինակ հաւք կերպէ զձագս, այնպէս պարտ է գործ կրօնաւորի առանձնաց որ ծախեսցէ զախտս 'ի մտաց նորա։

ՈՒԵՐ այն բնակէր 'ի սենեակս, և ունէր կանոնս պահպանութե. չորս ժամս 'ի գիշերի նստէր, չորս ժամս աղօթէր, չորս ժամս գործէր և աղօթէր ընթեռնուլ. իսկ յաւուրն գործէր վեց ժամս, և զերիս ժամս ընթեռնոյր գիրս, և զմիւս իննս ժամուն առնոյր կերակուր. այսպէս կատարեաց զամս աւուրս իւր, և միշտ փառաւորէր զԱծ։

ՈՒԵՐ այն հոգեւորս ունէր աշակերտս և բնակեցուցեալ էր զնա բազմութիւն յինքեան իբրև երկու միաբանս, որում պատուէր տուեալ էր զիտել և ճանաչել զխոնարհութիւն և զհամբերութիւն խորհրդականութեան սատանայի, որպէս և տեսեալ և ուսեալ էր 'ի ծերոյն զամենայն եղանակ խորամանկութեան չարին։ Իսկ յաւուր միում եղեւ սատանայ 'ի կերպարանս եպիսկոպոսի և եկն առ աշակերտս ծերոյն և նստաւ յանդիմանս նորա բազմութեան 'ի նմանէ իբրև աշխատեալ 'ի ճանապարհէն։ Իսկ եղբարքն իբրև ետես, ոչ ծանեաւ եթէ երեւմունք չարին է. այլ ընթացաւ ընդ առաջ նորա և երկիր եպագ նմա որպէս եպիսկոպոսի։ Եւ ասէ սատանայ. եղբարք և որդիք, ողջանալ տեսի զձեզ. այլ արդ ասէք և ընկալայ զձեզ, զի վշտացայ 'ի քաղաքէ և յամբոխմանէ նորա և յանիրաւ ժողովրդեանն, որք սատանայի առաւել անսան քան Այ. և փախեայ 'ի նոցանէ և եկի բնակել յանապատի հանգարտութեան, որում ցանկացեալ էի 'ի մանկութենէ իմմէ. բայց և զայս խնդրեմ 'ի քէն, զի մի որ գիտասցէ զի նեղէն, և մի և հայրն քո ծերն մեծ, զի մի խնդրեալ քա-

զպաքասիլիքն եկեղեցեաց թախանձել զնա ։ Այլ եղբայրն հաւատոյ չարեն իբրեւ երախտաւորի, եւ առաւել զամենայն կամս նորա․ քանզի չմնեաց նմա քաղաքութիւն 'ի քաղաքի անդ մերձ իւր, եւ յաւուրն մի անգամ տեսանէր զերախտաւորն, եւ լսէր 'ի նմանէ խրատ խաւսս թուլութեան․ եւ չփոթեանք եւ բարկութեան լցեալ եղեւ եղբայրն եւ ոչ իմանայր, քանզի փակեցաւ 'ի նմանէ զխոսութիւնն, զոր առանց հօրն հրամանի էր․ եւ այսպէս ամենայն ինքնակամ յօժարութիւն չար է մանկանց եւ երիտասարդաց ։ Այլ յայտնեաց ած զայս ծերոյն մեծի, եւ նա աղօթեաց խնդրուածովք վասն փրկութեան եղբօրն, զի մի կորիցէ իսպառ ։ Իսկ երախտաւորն, որ էր սատանայն, ոչ կարաց ծածկել զխորամանկութիւն իւր, այլ ասէ ցեղբայրն․ որդեակ ; ո՞յր է փայտս այս ։ Այլ ասէ եղբայրն․ հօրն իմոյ է, ասէր ։ Ասէ երախտաւորն․ տես, որդեակ ; զանէր հօրն քո, զի ոչ առաւել զքեզ արժանի միոյ փայտի, վասն որոյ ոչ ասացեր թէ իմ է ։ Ասէ եղբայրն․ նորայն իմ է, ասէր, եւ ոչ ինչ է որ ոչ կամի նա ինձ ։ Ասէ երախտաւորն․ ոչ այդպէս, որդեակ, այլ թէ կամիս գիտել զճշգրիտ մտածութիւն հօրն քում, դու երթեալ առ նա ասա իշխանաբար՝ եթէ փայտսն այս իմ է եւ ոչ քո, եւ փորձեսս այնու զճշմարտութիւն նորա որ ընդ քեզ ։ Այլ ոչ իմացաւ չարին թէ այնու յանդիմանելոց էր խարդախութիւն իւր ։ Իսկ եղբայրն դարձեալ ոչ ծանեաւ զերախտաւորին զխոտորութիւն խորամանկ աներեւոյթ նախանձութը, այլ չփոթեալ խաղացեալ յոգի իւր զայրացմանք ընդդէմ ծերունւոյ ծերոյն ։ Այլ 'ի գիշերին յայն պաղատուամբ աղօթէր զմիտս նորա, եւ ոչ այնու իմացաւ․ այլ 'ի վաղիւն երթեալ առ ծերն իւր չփոթմամբ զերկրպագութիւնն ետ եւ ասէ․ եկի, հայր, զի գիտասցես եւ ծանիցես թէ իմ է փայտսս այն եւ ոչ քո, եւ ոչ այլ առաւելից ինձ քեզ ։ Ասէ սուրբ ծերունին․ այո, որդեակ, քո է եւ ոչ իմ, եւ ոչ միայն այն, այլ ամենայն որ ինչ գտցի առ իս՝ առեալ տարցես ընդ քեզ, եւ մի այլ առ իս դարձցես, զի եւ ես քեզ հետ հաղորդեցայ ընդ իշխանութեանցն քո ։ Առեալ զայս մերկացեալ եղբայրն զարթեաւ աղօթիւք արդեամբ ծերոյն, եւ զարթուցեալ անկաւ առ ոտս հօրն իւրոյ եւ ասէ․ թողութիւն արասցես ինձ մեղուցելոյս, զի ոչ գիտացի զինչ խաւսեցայ ։ Ասէ սուրբ ծերն․ որհնեալ է տէր ած, զի ես

ինձ դարձեալ զորդեակն իմ զենզորեալ։ Իսկ նա ասէ ցեղ-բայրն. ով որդեակ, միթէ եպիսկոպոսն տեսեր և առ քեզ պահեցեր, որ այդպէս խօսեցար։ Իսկ նա ասէ եղբայրն. այո, հայր, եպիսկոպոս տեսի և ունիմ առ իս առանձին հրամանաւ քոց, վասն որոյ այս մոլորութիւն պատահեցաւ ինձ. Ասէ ցնա ծերն. ով որդեակ, որքան աշխատ եղէ ուսուցանելով քեզ զամենայն խարդախութիւն չարին, և դու ոչ ծանեար. արդ ո՞չ էր բաւական քեզ այն առ 'ի ճանաչել զպարզն սատանայ զի ոչ ետ քեզ ողջոյն. վասն այնորիկ ոչ եկն առ քեզ. այլ նմանն անձին զի դու եր-թիցես առ նա, և նա ինքն է սատանայ. և ոչ 'ի խոր-տուն նորա ծանեար զոր եկից զքեզ չփաթթեսցէ։ Ապա ե-տես եղբայրն զի մի լուր միոյն պատմեաց զեղեռնն, և զի գիտէր զհաստատութիւն հօրն իւրոյ, զղջեաց առ հայ-րն իւր անկեալ առաջի նորա ասելով. ողորմեա մեղ-րեալս և աղօթեա առ տէր ինձ, զի մի անկայց 'ի փոր-ձութիւն նենգաւորին այլ։ Բայց մինչև պատմեաց հայրն, ոչ գիտէր եղբայրն եթէ եպիսկոպոսն այն սա-տանայ է։ Իսկ աղօթեալ հօրն գնացին 'ի միասին մինչև 'ի խրճիթ եղբօրն, և 'ի յայրին և ոչ գտին զեպիսկո-պոս երևեցեալ զայն. քանզի յայտնի եղև նենգութիւն նորա և հալածեցաւ 'ի սահմանաց անտի աղօթիւք սր-բոյ ծերոյն, և փրկեցաւ եղբայրն և գոհացեալ եղև։

ԺՈՂՈՎԵԱԼ 'ի միասին միաբանակեացք սուրբ լերինն՝ սուրբք և ճգնաւորք և հայրք՝ թուով երկոտասանք. և բանս խօսեցան ընդ միմեանս վասն առաքինութեանց ե-ղելոց 'ի սկզբանէ 'ի սուրբս. և թէ զոր ճգնութիւն որ 'ի նոցանէ ստացեալ էր, և որպիսի կատարեաց զաւուրս իւր 'ի կեցի իւրում։

Առաջինն և աւագն որ 'ի նոսա՝ ասէ. ես, եղբարք. յորմէհետէ սկսայ հանդարտել 'ի կեցի, բազմապատկեցի խոտ-չեցի զմարմինն իմ մեկնեալ յամենայն ստացուածոց փոր-ծաց, և 'ի միտ ունիմ միշտ զբանն գրոց որ ասէ՝ եթէ խզեսցուք զկապանս նոցա և ընկեսցուք 'ի մէնջ զլուծ նոցա. Իսկ շինեցի պարիսպ անուր 'ի մէջ հոգւոյ և մարմ-նոյ իմոյ զործոց և ասացի 'ի միտ՝ եթէ զոր օրինակ ոչ տեսանեն զմիմեանս որք պարսպաւն ներքոյ և արտաքոյ իցեն, նոյնպէս և դու միտք՝ մի՛ զնա տեսցես զարտաքին գործս մարմնոյ, այլ 'ի քեզ միայն հայեաց և [illegible]

քոց և դատաստանսին նոյ։ Իսկ զչար խորհուրդս այսպէս տեսանեմ իբրև զօձս և զծնունդս իժից. և մինչ զգամ զնոսա եկեալ ՚ի միտս իմ, բարկութեամբ չորացուցանեմ զնոսա. և ոչ երբէք դադարիմ ՚ի բարկանալոյ մարմնոյ և մտաց, զի մի գործեսցեն զանպատշաճսն։

Երկրորդն ասէ. ես յորմէհետէ հրաժարեցի յաշխարհէ, ասեմ ցանձն իմ. այսօր նորոգ ծնար վերստին, այսօր սկսար աստ բնակել և պանդխտիլ. արդ այսպէս բնակեա աստ իբր օտար՝ իբր թէ վաղիւ գնալոց ես աստի՝ թողեալ զտեղի քո, զայս խորհեսցես ՚ի տուէ և ՚ի գիշերի։

Երրորդն ասէ. ես յառաւօտէ ելանեմ միշտ առ տէր իմ և երկիր պագանեմ նմա, և անկեալ առաջի նորա խոստովանիմ նմա զյանցանս իմ, և այսպէս իջանեմ ՚ի վայր և երկիր պագանեմ հրեշտակաց նորա և խնդրեմ ՚ի նոցանէ, որպէս զի աղաչեսցեն զտէր վասն իմ և վասն ամ ստեղծուածոց իւրոց։ Այս արարեալ իջանեմ յանդունդս և դիտեմ զտանջանս որ ՚ի նմա. յիշեմ և զանյս Հրէիցն և զկոծս նոցա մինչ գերեւին զնոսա բարկացիքն, նոյնպէս և ես առնեմ. անցանեմ միշտ ընդ ամենայն տանջանս որ ՚ի դժոխս են, և տեսանեմ զամենայն անդամս իմ դատապարտեալ ՚ի տանջանս, և այնպէս լամ ընդ լացողսն ՚ի տուէ և ՚ի գիշերի։

Չորրորդն ասէ. ես այսպէս կամ միշտ՝ իբր թէ նստիմ ՚ի լեառն ձիթենեաց ընդ տեառն և ընդ սրբոց առաքելոցն և ասեմ ցանձն իմ. յայսմհետէ մի բնաւին խորհեսցիս մարմնաւորս, այլ ընդ սոսա կացցես զօրհանապազ և խնդրեսցես ընդ դոսա ՚ի նախանձեալ կենաց սոցա. և որպէս Մարիամ նստաւ առ ոտսն տեառն և լսէր զբանս նորա մինչ ասէր՝ սուրբք եղերուք զի ես սուրբ եմ, և եղերուք զթածք որպէս և Հայրն ձեր երկնաւոր զթած է, և ուսարուք յինէն զի հեզ եմ և խոնարհ սրտիւ, և գտանիցէք հանգիստ անձանց ձերոց. և այսպէս կատարեմ զկեանս իմ։

Հինգերորդն ասէ. ես տեսանեմ միշտ յամենայն ժամ զհրեշտակս զի ելանեն և իջանեն կոչել և տանել զհոգի իմ, և միշտ մնամ վախճանի իմոյ և ասեմ միշտ՝ պատրաստ է սիրտ իմ առ քեզ, տէր, պատրաստ է սիրտ իմ։

Վեցերորդն ասէ. ես նստեալ զտիւ և զգիշեր և զայս

խորհիմ 'ի մտի իմում, թէ զայս լուայց 'ի տեառնէ՝ ե-
թէ դուք աշխատեցայք վասն իմ, և ես հանգուցից ըզ-
ձեզ. և զայս՝ թէ ձգնեցայք սակաւ մի, ես ցուցից ձեզ
զփրկութիւն իմ. և զայս, եթէ որդի իմ էք դուք, որպէս
'ի հօրէ պատկառեցարուք յինէն. և թէ եղբարք իմ
էք դուք, պատուեցէք զիս իբրև զպաշտօն համբերեալ
վասն ձեր. և եթէ ոչխարք էք իմ, լուարուք զձայն հո-
վուին ձերում. և թէ ծառայք՝ երկերուք 'ի հարկանե-
լոյ և հետևեսջիք ինձ:

Եօթներորդն ասէ. ես զերեքեան զպատուիրս հանապազ
խորհիմ և անդադար խրատեմ զանձն իմ ունել զդա-
սս, այսինքն են հաւատ, յոյս, սէր. որպէս զի յուսով
խնդացից, և 'ի հաւատոյ հաստատեցայց, և 'ի սիրոյ ոչ
երբէք տրտմեցուցից զոք ընդ յաւուրս իմ:

Ութերորդն ասէ. ես տեսանեմ մտօք միշտ զդեւս
թաքուցեալ և խնդրիցէ թէ զո՞ կլանիցէ. և ուր և շրջի
նա, տեսանեմ ես ներքին տեսարանօք և աղաչեմ զՏր
զի ընդունայն արասցէ զհնարս նորա, զի մի ումեք կա-
րասցէ յաղթել երկիւղածացն իւր և մի զայթակղել զոք:

Իններորդն ասէ. ես միշտ տեսանեմ մտօք զքերովբէական
զօրսն և զաթոռն փառաց զի կայ 'ի մէջի նոցա և առաւել
փայլէ պայծառութբ, և 'ի ձանձրանալ իմում առաքեմ
զմիտս իմ յերկինս և տեսանեմ զսքանչելի գեղեցկու-
թիւն հրեշտակացն, և լսեմ զանլսելի երգս նոցա զոր
անդադար մատուցանեն այ, և լսեալ զձայն նոցա ցըն-
ծայ և քաղցրանայ հոգի իմ, և յիշեմ յայտնապէս զբանն
գրոց որ ասէ՝ եթէ երկինք պատմեն զփառս այ. և զերկ-
րաւորս զամենայն հող և մոխիր համարիմ:

Տասներորդն ասէ. ես միշտ տեսանեմ զհրեշտակն որ
պահապան իմ իցէ, զի կայ մերձ իմ և պահէ զիս, և
յիշեմ զբանն գրոց որ ասէ՝ թէ յառաջագոյն տեսանեի
զտէր զի կայր ընդ աջմէ իմմէ զի մի սասանեցայց. և եր-
կուցեալ 'ի նմանէ պահեմ սուրբ զանձն իմ, զի տեսա-
նէ նա զճանապարհս իմ, և տեսանեմ զի ելանէ նա ա-
ռաջի այ յամենայն աւուր պատմել զգործս իմ:

Մետասաներորդն ասէ. ես խորհիմ 'ի տուէ և 'ի
գիշերի թէ զինչ իցեն առաքինութիւնք, որպիսիք են
պահք, սրբութիւնք, սէր, երկայնմտութիւնք. և քըն-
նեմ զայն յիս, յորս 'ի սոցանէ պակասիցեմ, և առնեմ զանձն

իմ՝ մեր իցեն արդեօք փառուցանողքն քո, մի՛ ձանձրա-ցիր, մի՛ երկնչեսցիս, առհաս ունիս զատաս մերձ առ քեզ. զոր կամիս առաքինութիւն՝ գործեա զնոսա, և յօժ գո-վէն զքեզ առ Ած և միացեալն քեզ ելթէ զատանիցեն առ քեզ հանգիստ։

Աշխարհատաստանեալքն ասէ. դուք, ով հայրք և եղբարք, թէպէտ երկնաւորք ունիք և քաղաքավարութիւն երկնաւոր ստացեալ էք. և ոչ են զարմանք զոր ինչ և ասէք, զի տեսանեմ զձեզ բարձրացեալ յերկրաւոր գործոց յեր-կինս, զի վերագոյն զօրութեամբ բարձրացեալ էք յերկրէ և օտարացեալ էք ՚ի մարմնաւոր գործոց. և ես ոչ գի-տեմ թէ զինչ ասացից զձէնջ և կամ զինչ կոչեցից ըզ-ձեզ։ Այլ ես զինչ գործեցից եղկելիս, որ ոչ ունիմ խոր-հուրդ ինչ պատուելոյ արժանի, նա և ոչ կենաց այսու ար-ժանի իսկ իցեմ. որ ոչ ինչ տեսանեմ իմ, այլ բազմու-թիւն մեղաց. և ուր և նայիմ մտօք, տեսանեմ զնոսա իբրև զգեռեխս եղեալ առաջի իմ. վասն այսորիկ ՚ի ներ-քինս դժոխոց խորհիմ դատել զհոգի իմ և ասեմ, թէ յետ սակաւ միոյ և ես անդ դատապարտելոց եմ. և տե-սանեմ միշտ զոր անդէն կծծումն և արտասուս անդա-դարս և լաց անմխիթար, և տեսանեմ զկրճտումն ատա-մանց և զգաղմանս անհանդուրժելիս. և վասն այսորիկ անկանիմ միշտ առաջի այ ՚ի խորգ և ՚ի մոխիր, և ամե-նայն խոնարհութեամբ և զղջմամբ, զի գուցէ ողորմեալ՝ ոչ տարաբերեսցէ անդ զիս։ Զի տեսանեմ անդ ծով հրեղէն տապախակալէս եռացեալ, որոց ալիքն բոցոյն հասանեն մին-չև յերկինս, տեսանեմ և ՚ի հուրն այն արկեալ անթիւ բազմութիւն մարդկան, և անողորմ հրեշտակք հրեղէնք կան ՚ի վերայ նոցա, որք վառեալ այրեն միշտ և ոչ մե-ռանեն, որոց մխալէս եղանէ ձայն վայոյ և կոծոյ, որք իբրև զխոտ կիզին և ոչ բոցակիզին. և տեսանեմ զի քաղցրութիւն և ողորմութիւն այ յայնժամ յետ դար-ձեալ և պակասեալ իցէ ՚ի նոցանէ։ Այլ զայս ամենայն միշտ զմտաւ ածեմ, և ողբամ զամենայն ազգս մարդ-կան, և զարմանամ թէ որպէս իշխեն նայել յերկինս կամ ասել բան ինչ մարմնական, որովհետև այսպիսի ահեղ և ահ և դողումն կայ առաջի նոցա յետ իւրեանց [illegible]։ Զայս ամենայն իբրև մտախորհ լինիմ ՚ի տուէ և ՚ի գիշերի և անարժան համարիմ զանձն իմ

երկնից և երկրի, և որչափ հնար է կատարել՝ կատարեմ զկամս զորոց որ ասէ՝ եղեւն [illegible] ատառատաւք իմ կերակուր ՚ի տուէ և ՚ի գիշերի։ Ա. յաղթիկ են խնամատարացն այնոցիկ հաղեալը ատարչնութիւնք և խորհուրդք և այս բանք քաղաքավարութեն նոցա։ Նաև մեք արժանի յիշատակի նոցա սատարացուք կեանս, որպէս զի հանգչցուք ընդունն [illegible] [illegible] երեւեսցուք։

ԽՐԱՏՔ

ՍՈՒՐԲ ՀԱՐԱՆՑՆ

ԽՐԱՏՔ

ՍՈՒՐԲ ՀԱՐԱՆՑ

ՅԱՂԱԳՍ ՀԱՄԲԵՐՈՒԹԵԱՆ ՍԿՍՆԱԿԱՑ
ԵՒ ՅԱՂԱԳՍ ԿԱՄԵՑՈՂԱՑՆ ԲՆԱԿԵԼ Ի ՀԱՒԱՍԱՐ
ԿԵՆՑԱՂՈՒՄՍ ՍԻՒՆԱՄՏԱՑ ԵՒ ՅԱՂԱԳՍ ՄԵՆԱՒՈՐԱՑ

ՍԵՐԵՊԻՈՆԻ ԵՊԻՍԿՈՊՈՍԻ

ԹՄՈՒԱՑՒՈՑ*

Ոչ կամիմ զձեզ անգիտանալ, եղբարք, զի 'ի սկըզբանն յորժամ արար ած զմարդն՝ եԹող զնա 'ի դրախտին՝ ամբողջ ունելով զզգայուԹիւնս 'ի բնականումն. և իբրև լուաւ պատրողին, նա յայնժամ ընկեցաւ 'ի փառաց իւրոց: Իսկ տէրն մեր Յս Քս արար ողորմուԹի ընդ ազգս մարդկան, վասն բազում իւրոյ գԹոյն եղեալ մարմին՝ առնլով կատարեալ մարդ ըստ ամենայնի առանց մեղաց, մինչ փոխեսցէ զոչ ըստ բնուԹեն 'ի բնականն 'ի ձեռն սրբոյ իւրոյ մարմնոյն, և դարձուսցէ զամենեսեան զհեռացեալսն հետոց նորա և պատուիրանաց նորա, մինչ զի կարասցուք յաղԹել հանողին զմեզ 'ի փառաց մերոց, ցուցանելով մեզ սուրբ բարեպաշտուԹի և օրէնս յստակս, իբր զի կացցէ մարդ 'ի բնականումն յորում արար զնա ած:

Արդ որ ոք կամիցի գալ յիսկզբանն բնականն, 'ի բաց խզեսցէ զկամս ըստ մարմնոյ: Միտք իւր է ցանկուԹի, և առանց ցանկուԹե և ոչ սիրելուԹիւն առ ած. սակս

* Զուգէտին հրատարակես ըստ ձեռաց օրինակաց վերնագրեալ Սերեպիոնի Եպիսկոպոսի, 'ի ճառընտրական հայոց համ. ծր. 385-387 հորն եղծեալ, ընծայեալ են հանդերձ այլովք ևս տառիւք որ զհին նոցա Յաղագս առաքինուԹե, և խօսք վասն երկիւղին այ, Բերդեր և յետինս յիշատակ Խնդրեն հարցմունք տրուեալ են:

այսորիկ կոչեցաւ Դանիէլ այր ցանկութեանց: Իսկ փո-
խեաց Թշնամին զցանկութիւն զառ 'ի յանձ' ցանկութիւն
զարութեան առ 'ի ցանկալ զցանկութեան անարգութեան:
Միտք իւր է նախանձ ըստ բնութեան, և առանց նախան-
ձու յանձ և ոչ յառաջահասութեան, որպէս և գրեալ է
յառաքելումն՝ եթէ նախանձեցուցէք զշնորհս գեղե-
ցիկս. և փոխեցաւ նախանձն որ յանձ 'ի նախանձ չարու-
թեան, նախանձելով ընդ միմեանս և խանդալով ընդ
միմեանս և ատելով զմիմեանս: Միտք իւր է ցասումն
ըստ բնութեան, և առանց ցասման և ոչ չարութեան 'ի վե-
րայ ախտից՝ եթէ ոչ զայրասցի 'ի վերայ մտածութեանցն,
որպէս Փենեհեզն որդի Եղիազարու յորժամ զայրա-
ցաւ՝ փողոտեաց զայրն և զկինն, և արգել զբարկութի
տեառն 'ի ժողովրդենէն: Իսկ դարձոյց զմեզ Թշնամին
յոչ ըստ բնութեան բարկութիւն՝ հակառակելով ընդ մի-
մեանս և ատելով զմիմեանս. վասն ամենայն ապականու-
ցեղոցն և ապականացու անձինն՝ նուաստացաք ախտիւքն:
Միտք իւր է ատելութիւն ըստ բնութեանն. և որպէս
եղև զնա Եղիա, մեռոյց զմարգարէսն ամօթոյ. նմա-
նապէս և Սամուէլ 'ի վերայ Ագագայ թագաւորին Ա-
մաղեկայ. և առանց ատելութե 'ի վերայ ախտիցն՝ ոչ
ես բացայայտեն շնորհք անձինն. և փոխեցաւ 'ի մեզ ա-
տելութիւն 'ի միմեանս, արհամարհելով զմիմեանս, զրա-
խօսելով զմիմեանս. և ատելութի հալածէ զամենայն
առաքինութի 'ի բաց յանձնէ: Միտք իւր է բարձրա-
խոհութի 'ի վերայ ախտից. և որպէս եղև զնա Յոբ,
անպարտեաց նա զԹշնամին ատելով. անպարտելք չարք,
խորշակահարիչք ամենայն բարեաց, և ըստ միջէքն: Իւ
փոխեցաւ 'ի մեզ բարձրախոհութի առ Թշնամին. բարձ-
րախոհեցաք առ միմեանս, և արդարացուցաք զմեզ ին-
քեանս քան զմիմեանս, և 'ի ձեռն ամբարտաւանութե
Թշնամիք եղաք նմ: Ահաւասիկ այսոքիկ շինեալ են ընդ
մարդոյն. իբրև կերաւն 'ի ստուգանելոյն, փոխեցաւ
բնականն յայսոսիկ ախտս անարգութեան:

Արդ փութասցուք, սիրելիք, խնամելով 'ի բաց խը-
զել զայսոսիկ, և ստասցուք զոր եցոյց տէրն մեր Յս Քս
'ի սուրբ խորհուրդ մարմնին, զի սուրբ է և բնակէ 'ի սուրբս:
Խնամ տարցուք մեզ ինքեանց առ 'ի հաճոյանալ նմ ըստ
կարի մերում, կատարելով զհրաւորականն մեր, և կշռե-

լով զամենայն անգամս մեր, մինչ դեռ կարասցուք կալ 'ի բնակարանում, որպէս զի գտցուք զողորմութիւն 'ի ժամու փորձութեան հանդերձելոյ գալ 'ի վերայ բնակութեան : Մի՛ ժամանեսցուք այսուհետև, եղբարք, հեղգութե· այլ աղաչեսցուք, եղբարք, զբարերարութիւն նորա անձանձրապէս, որպէս զի առաքեսցէ առ մեզ զօգնականութիւն իւր և ապրեցուսցէ զմեզ 'ի ձեռաց թշնամեաց մերոց, բղխեսցէ զխնամողութիւնն 'ի վերայ մեր. կամեցուցանիցէ արդարեալ զմեզ առ 'ի յոյժ ժառանգելոյ մեզ 'ի հանդերձեալն մեր զոր խոստացաւ մեզ տէր մեր Յ͞ս Ք͞ս 'ի ձեռն սուրբոյ իւրոյ մարդասիրութեամբ. զի նմա են փառք յաւիտեանս. ամէն :

ՅԱՂԱԳՍ ՀԱՄԲԵՐՈՒԹԵԱՆ ՍԿՍՆԱԿԱՑ

[1]ԱՆ քան զամենայն յամենայնում կեցի սկսնակացք զնուաստախոհութի, պատրաստելով յամենայնում· բանի յօրում լսելոյ առնելով՝ թէ թողութի տուր. քանզի 'ի ձեռն նուաստախոհութեան ամենայնքն հակառակորդքն խափանեին : Մի՛ կամիր չափել զքեզ ինքն յիմաստուն, իբր զի անմեղեալ՝ եղիցի սիրտ քո : Եղիցես տրտմագին 'ի վերայ մեղաց քոց. իսկ զնախանձացեալ ընդ ստոր եղբարս, իբր զի երկիւղն ոչ բնակեսցէ 'ի քեզ. Եթէ յաղագս փնտռեսցես ընդ եղբարս, հեռացո զքեզ ինքն դպրցն 'ի նոցանէն, զի լաւեսցես. և մի՛ յածեսցիս աստ անդր կամ այսր, այլ խոհեսցիր 'ի սրտի քում կամ աղաչեսցես զնա. և որ ինչ զանեսցես, մի՛ համարձակեսցես, այլ եղիցիս նուաստ յամենայնի : Որ աստիք դնիցեն քեզ, ընկալ 'ի նոցանէն որպէս հարկաւորեալ. մանկագոյնս գայով՝ մի՛ համարձակեսցես առնուլ 'ի սեղանոյն և արկանել 'ի բերան ընկերին քո յորժամ ուտիցէ զհաց. Ա՛յլ և ննջելով մի՛ ծածկեսցես կապերտ ընդ այլում, այլ հարկաւորեա զքեզ ինքն 'ի բազում աղօթս նախ քան ըղքուն մտանելդ : Եթէ վաստակեսցիս 'ի ճանապարհի և կամեսցիս փոքր ինչ իւղով օծանել, զոտս քո միայն օծ՝ պատկառելով մերկանալ զնոսա. իսկ զմարմինս քո մի՛ ամե թողուցուս օծանել առանց հարկաւորութե 'ի հիւան-

1 Օրին. Գ. անձգամ:

ղութենէ ։ Եթէ գայցէ առ քեզ օտարական, այսպէս արասցես և դու նմա. զոտս նորա օծ և ասա նմա՝ թէ արա սիրելութիւն. առեալ դոյզն՝ արկ 'ի ներքսագոյնս քո. եթէ ոչ կամիցիս համբերել, համբերութեամբ տուր նմա հանգիստ ։ Նստեալ քո 'ի սեղան՝ ատելութիւն մանկագոյն զոլով՝ մի իշխեսցես ասել ումեք թէ քաղց կեր. այլ յիշեա զմեղս քո, զի մի կերիցես հեշտութեամբ, և ուտելով քո յանդիմանն կեր ։ Պատմուճան քո եղիցի 'ի ծածկել զանձն քո, և ծունկք քո մածուցեալ առ միմեանս. և ուտելով քո մի յամեցուսցես զաչս քո այսր և անդր, այլ և ոչ խօսեսցիս յունայնաբանութիւն. մի արկցես զձեռն քո 'ի սեղանն, եթէ ոչ նախ ասասցես՝ բարեբանեա ։ Ըմպելով զջուր քո մի թողացուսցես զկոկորդ քո առաղակել անուամբապար ։ Նստեալ ընդ եղբարս քո՝ եթէ խօսս եկեսցէ 'ի բերան քո, մի ընկեսցես զնա առաջի նոցա, այլ արտաքս եկեսցես մինչ 'ի բաց հանցես զնա ։ Եթէ յորժամ նեղեսցէ զքեզ, պնդեա զշրթունս քո առ 'ի յոչ բանալ զբերան քո, և հանգիցես 'ի նմանէ. խոկ զգես ամենեւին մի հաներ ։ Եթէ եղիցի հարկաւորութիւն ծաղու, մի բացցես զբերան քո, զի բաւական է ժպտելն միայն բանութեան[1] ։ Մ'ի ցանկանայցես զինչ և իցէ մերձաւորին քո թէ ունայնիցես, կամ հանդերձ կամ կօշկուղ կամ գօտի կամ ապարանջան կամ թէ այլ նմառագոյն, և ոչ յարգեցուսցես զզանխութիւն քո առնել քեզ ինքեան նմանան այնցիկ ։ Եթէ սուասցիս զըկունս, մի առձուձեսցես զզարդարութիւն նորա, վասն զի ոչ օգտեցուցանէ զանձն քո ։ Եթէ զթեսցես յինքն իրի, մի ասեր վասն ամօթոյ և մեղանչիցես, այլ արկ ապաշաւանս՝ թէ թողութիւն արա, և հանգիցես ։ Եթէ լուիցես բանս խօսս կամ նախատինս, մի սպառնասցես, այլ արտաքսայես արկ ապաշխարութեան՝ թէ թողութիւն արա նախ քան զքեզ ելանել բարկութեան ։ Եթէ ոք քեզ սաստիցէ՝ եթէ ընդդէմ արարեր զայս իրս, մի խռովիր, այլ արկ ապաշխարութեան՝ թէ թողութիւն արա ինձ, եթէ գիտես զիրան և եթէ ոչ գիտես. քանզի անձնայն այսպիսիք յառաջնահամեցութիւք ևս ձեռնկութեան ։

1 Օրինակ Գ. բանութեանն ։

ՅԱՂԱԳՍ ԿԱՄԵՑՈՂԱՑՆ ԲՆԱԿԵԼ ԱՌ ՄԻՄԵԱՆՍ

Եթէ իցես բնակեալ ընդ եղբարս, պահեա զքեզ ին-
քըն ոչ համարձակել, բայց զի կարասցես կատարել զա-
ւուրս քո խաղաղութեամբ: Պարծելով զձեռագործ քո՝ խու-
կեսցիր զնա երկիւղիւն ոչ, բայց զի մի մեղանչիցես ան-
գիտութեամբ. յամենայն ձեռագործս եթէ տացես զքեզ
աշխատել, մի ամաչէր հարցանել զուսուցիչն քո՝ թէ արա-
րելութին, ասես զայս՝ ազնիւ գործեմ արդեօք թէ ոչ:
Եթէ զքեզ կոչեսցէ եղբայր քո, պարծելով քո՚ի ձեռա-
գործական քո, փութասցիր տեսանել զինչ կամի առ եղ-
բայրն քո առնել քեզ՝ արա և թող զքոյն: Սակայն քո
եթէ սպասեսցես, մնա՚ի սենեակ քո և արա սպասա-
ւորութիւն՚ի սենեկին քում, և մի նստիր խօսել զխնա-
մակալութիւն անձին քո. իսկ եթէ հայր ունիցիս և խօսիս ընդ-
բանս ոչ, ասա աբբային քո՝ եթէ կամիս՝ մնացից զի լռ-
եցից, եթէ երթայց. և զոր ինչ ասէ քեզ՝ արա հան-
գերձ հանգստեամբ. Եթէ առաքեսցէ զքեզ վասն պի-
տոյից՚ի քաղաք կամ՚ի գեօղ, հարց զնա թէ ուր կամիս
զի իջևանեսցից, կամ զինչ գնեսցից կամ որք պէտս ունիս.
և զոր ինչ քեզ ասէ, մի հպարտեսցես՚ի նմանէ և մի յաւել-
ցուսցես: Եթէ լուիցես բանս աղտեղիս, մի բարձցես զնոսա
և երկրորդ պատմեսցես զնոյն այլում. այլ եթէ խցցես զական-
ջս քո, ոչ մեղանչէ լեզու քո: Եթէ կամիցես իրս առնել
և ընդ որում կեաս՝ ոչ կամի զայն, թող զկամս քո, զի
մի եղիցի հակառակութիւն և տրտմութիւն: Եթէ մնա-
ցես բնակել ընդ եղբարս իբր պանդուխտ, մի հրամայեր
առ նոսա յինչ և իցէ իրս: Եթէ մնացես բնակել ընդ
եղբարս, մի կամիցիս զնոսա չափել ընդ քեզ յիրս ինչ
խորհրդոց. և եթէ հրամայեսցեն քեզ բանս զոր ոչ կա-
միս, պատկառեսցիր ընդ միաբանութեան քում և արա զի
մի տրտմեցուսցես զնոսա: Եթէ բնակեսցես ընդ միմեանս,
և է գործ առնել սենեկին, զգուշասցիր ընդ միմեանս,
մի խնայեսցես քո՚ի կերակուր մարմնոյդ: Եթէ յարիցես
հանդերձեալ վաղագոյն, նախ քան զգործել խորհեսցիր ըստ
բանին ոչ. յետ այնորիկ եթէ է ինչ կարգել, եթէ ա-
ռնեն յուսանալ, եթէ յօրինել, եթէ այլ իրս առնել, հան-
գերձ փութով մի մխիթարեսցես. եթէ գործն է ասեղնա-

և առաքեաց ոք եղբօր իւրում, եթէ բաւական եմ առ-
նել զնա միայն, երթ գործեաց զնա 'ի անձնեկին քում,
արա ունկնդրութիւն. զի որ հաւանի, հնչէ է մեծ։ Եթէ
եկեսցէ առ քեզ օտարական, զուարթագին զինեք ող-
ջունեա զնա, և զոր ինչ բարձեալ է՝ առ 'ի նմանէ, եթէ
մնչկեալ է և եթէ քրձակ, առ 'ի նմանէ. տուր զնա խոն-
դութիւն 'ի սենեակն քո և արա նմա աղօթել. ասա առա
նմա՝ թէ ինքն ունիս, ապքայ, բաւական մինչև ցայս. և
տուր նմա զրկունս զի խոկասցի։ Իսկ եթէ եկն խոն-
ջեալ, նախ լուա զոտս նորա, և առ զնա 'ի հանգստեան.
Եթէ կամիցի խօսել յուսայնաբանութիւն կամ յաղագս
զգաստութեան եղբարց կամ յանգամանելոյ զանձին, առա-
ջեա սիրով՝ եթէ թողութիւն արա ինձ, զի տկար եմ և
ոչ կարեմ բաւանալ. և մի համբարառնեցես ընդ։ Եթէ
իցէ հիւանդոտ և հանդերձք իւր աղտեղի իցեն, լուա
նմա զայն. եթէ չունիցէ և ձորձ իւր պատառոտեալ ի-
ցեն, կարկատեա նմա զայն. իսկ եթէ չղջեալ է, և ունիս
առ քեզ զանձնս տուրքս օտարս, մի մոռասցես զնա առ
նոսա, այլ արա ընդ նմա ողորմութիւն. իսկ եթէ իցէ եղ-
բայրն աշխարհական, մի արհամարհեսցես զնա, այլ ըն-
կալ զնա խնդութեամբ ընդ սուրբսն. և եթէ աղքատ է,
մի արձակեսցես զնա ունայն, այլ տուր նմա յօրհնու-
թենէն քո, իբր գիտելով զի զոր ունիսն՝ քո է։ Եթէ
ոք եղբայր յաւանդ առնոյ քեզ ինչ և իցէ, մի իշխեսցես
բանալ զայն առանց նորա. եթէ պատուական է իրն,
արա նմա՝ թէ տուր ինձ զայդ 'ի ձեռս իմ։ Եթէ երթի-
ցես յօտարութեան կամ 'ի սենեակ եղբօր, և նա արտաքս
ելցէ վասն իրաց ինչ և թողցէ զքեզ միայն, մի ամբարձ-
ցես զաչս քո նկատել զսենեկին անօթս, այլ և ոչ բաց-
ցես ինչ կամ պատուհան կամ անօթ ինչ կամ գրկաման.
այլ ասա նմա յարտաքս ելանել նորա՝ եթէ զինչ կամիս
զի արարից մինչև եկեսցես. և զոր ինչ ասէն քեզ՝ արա
մի վեհերկելով։

Մի գողեր զոք զոր ոչ տեսանին աչք քո. իսկ զոր լուայցես,
մի ասեր զայն մարդկա թէ տեսեր։ Մի առնուր հաւանեցեր
զոք վասն ձեռս. մինչև զջուր քո արտաքս հեղցես մի առ-
համարհեսցես, յիշեա զնմ զի հայի 'ի քեզ։ Եթէ յան-
նելցես առնել զպարասւորութիւն քո, մի հանդերձ հեշ-
տութեամբ, և փոփոխմանք [illegible] զնմ [illegible]-

նեա զնա, այլ կաց հանդերձ երկիւղիւ ։ Մ՛ի առկողմնեա-ցես զքեզ յորմն. մի թողացուցես զոտս քո որպէս զան-ասուն ։ Մա՛րտիր ընդ մտածութե քում. մի յախուռս խօսել ՚ի գերութե, իբր զի ընդունելի լիցի զոհ քո ա-ռաջի ա̃յ ։ Եթէ սաղմոսիցէք ընդ միմեանս, և իցէ օ-տարական ընդ ձեզ, ասա նմա զի արասցէ զաղօթսն. ա-ղաչեա զնա երիցս և չորիցս առանց հակառակութեան. Իսկ եթէ ոչ հաւանեսցի, որ սաղմոսէն՝ արասցէ զաղօթս իւր. Իսկ եթէ մանուկ է, ոչ ունի իշխանութի առնել մինչև յերիս ամն[1], և մարմին նորա պատուածեալ եղիցի յամենայն խանդութե, պահեսցէ զինքն ՚ի պղծնութէ հանդերձից. քանզի գլորումն անձին իւրում է ։ Զգու-շասցի ինքն ՚ի գինւոյ, մինչև յերիս ըմպելիս ՚ի հարկա-ւորութեան ։ Մ՛ի մերկասցի զատամունս իւր ծաղու, և դէմք իւր հայեսցին ընդ առաջին հեղութեամբ ։ Իսկ ՚ի քուն լինելումն եղիցի պարեգօտեալ, և սովորեսցի մի ՚ի ներքս տանել զձեռն իւր ՚ի ներքոյ իւր ննջելով. քանզի բազում ախտք մարմնական լինու զոհրան յանգի-տութե ։ Եւ հողաթափս սովորեսցի մի զգենուլ ՚ի սե-նեկին իւրում. Իսկ եթէ արտաքս ելցէ ՚ի ճանապարհ, զգեսցի զնա հարկաւորութե. պարկեշտ եղիցի համ-դերձիւքն իւրովք ։ Ուղևորելով ընդ աւագագոյնս քո, մի գնայցես առաջի նոցա. կալով ընդ լաւագոյնս քո, մի արհամարհեսցես նստելով, եթէ ոչ ասասցեն քեզ ։ Ե-թէ երթայցես ՚ի քաղաք կամ ՚ի գեօղ, պահեա զաչս քո, զի մի ՚ի ներքս ժողովեսցես քեզ խիզեան պատե-րազմ ՚ի սենեակն քո ։ Եւ մի ննջեսցես ՚ի տեղւոջ կա-կածելով անկանել ՚ի մեղս. մինչ ՚ի հանդերձս կանանց՝ եթէ հնար է՝ ոչ հայեսցիս. զի եթէ պահեսցես զաչս քո, ոչ ես չնասցի սիրտ քո ։ Եթէ ուղևորեսցես ընդ ծերոց, և ունի ինչ բառնալ, մի թողցես զնա բառնալ. Իսկ եթէ իցէք մանկագոյնք ուղևորելով, և ունիք ինչ բառնալ, բարձէք առ սակաւ սակաւ. որ բառնայն, ինքն առաջնոյ գնասցէ ։

1 Օրինակ Ժ ամն ։

ՅԱՂԱԳՍ ԳԻՏԱԿՑՈՒԹԵԱՆ

Եթէ ուղեւորիցէք 'ի միաբանս, և իցէ հիւանդագոյն մնա-ցեալ 'ի ձեզ՝ թողացուցէք զնա առաջի եղբօր, գուցէ երբէք նեղեսցի՝ եթէ յետոյ ձեր գնասցէ, և միաբանե-ցէք զգիտակցութիւն նորա։ Եթէ իցէք եղբարք 'ի միա-սին և երթայցէք յօտարութիւն, պատուեցէք զմի-մեանս․ եթէ յառաջնորդութեան, եթէ յաղօթս, եթէ 'ի սեղան, առնել զկերպն հանդերձ համագունականս սեռանց հաւասարութեան․ եթէ միոյն երթիցէ մի հաց, միւսն երթիցէ այլ երբեմն։ Եթէ հարցանիցես զձեր յաղագս միաբանութեանց քոց, մի թաքուցաներ 'ի նոցանէ․ իսկ եթէ ես ընդ եղբարս, ազնիւ է քեզ լսել քան խօսել։ Եթէ լուիցես զյանցուածս մերձաւորին քում, մի ասեր ումեք, վասն զի գլորումն է անձին քո։ Եթէ լուիցես յեղբարց որ խօսիցին յաղագս միաբանութեանց, որ տակաւին ընդ քեզ ոչ պատերազմեցան, մի կամիցիս լսել զայնոսիկ, գուցէ երբէք եղիցին քեզ պատերազմ։ Հարկեսցես ըն-քեզ 'ի բազում աղօթս 'ի գիշերի, զի լաւ է անձին քում աղօթքն․ զմտաւ ած՝ զքեզ ինքն հանապազ եթէ զինչ մեղեցեր․ և եթէ աղօթեսցես յաղագս նոցա, քեզ թո-ղացուցէ ած։ Եթէ հարկեսցի եղբայր բամբասել զեղ-բայր իւր առաջի քո, մի պատկառեսցես 'ի նմանէ և հաւանեսցիս նմա և մեղիցես յած․ այլ ասա խոնարհու-թեամբ՝ թէ թողութիւն արա ինձ, եղբայր, զի տառա-պեալ եմ, զայդպիսիկ զոր ասեսդ՝ ոչ բաւական եմ, զի իմք են։ Եթէ ոք զքեզ չարչարիցէ, և այլ ոք բամբասիցէ զքեզ առաջի քո, պահեա զսիրտ քո, գուցէ չարութիւն առա-ւելեսցի 'ի նմա․ այլ յիշեա զմեղս քո։ Եթէ կամիս զի ած թողցէ քեզ, մի հատուսցես մերձաւորին քում։ Ե-թէ երթիցես յօտարութիւն և ոչ գիտիցես զնոսա, թէ-պէտ և իցեն փոքրագոյնք, թող զտեղին աւագութեան․ և եթէ երթիցես առ սիրելին քո, թող նոցա զառաջինս յամենայնի, եթէ յառաջնորդութեան, եթէ 'ի սեղանն․ և մի եղիցիս իբր թէ յաղագս քո ընկալաւ զնոսա, այլ յաւէտ տուր նոցա զպատիւն ասելով թէ վասն ձեր ա-րարին ընդ իս ողորմութիւն։ Եթէ ուղեւորեսցիս ընդ եղ-բարս, և նկնեսցես 'ի տեղի և եղիցի ասող սիրելին քո,

և կամեցիր առնել նմա բան և թողցես զեղբայրս 'ի տե-
ղւոջն միայն քեզ, եթէ սիրելին քո արգելցէ զքեզ որ
չտայցն ժամն բանի ճաշակել, մի՛ ինչ ճաշակեր՝ եթէ ոչ
կոչեսցէ զեղբայրսն քո։ Եթէ ուղևորիցիս ընդ եղբարս,
և իցեն բազումք և եկեսցեն 'ի տեղին և է անդ սիրե-
լին քո, և պատկառեսցես առնուլ զնոսա իջևանիլ առ
նմա զի բազումք են, մի՛ արհամարհեսցես թողուլ զնո-
սա և երթալ առ սիրելին քո. այլ խոնարհեաց ընդ նո-
սա թէ զինչ պարտաւորք առնել, և որ ինչ առնեն՝ լեր նո-
ցա. այլ և գնալով ընդ նոսա եղիցիս նուաստախոհ յա-
մենայնի։ Եթէ երթիցես յօտարութիւն, և կամիցիս լու-
ծանել առ ումեք եղբօր, և ոչ կամիցի զքեզ ընդունել,
և տեսցես զնա 'ի ճանապարհի, կամ առ քեզ եկեսցէ
լուծանել իբրև օտարական, արա ընդ նմա ողորմութիւն
առնուլ յոլովագոյն, և մի՛ ինչ նմա ասիցես, բայց միայն
խնդա ընդ նմա։ Եթէ լուիցես յաղագս եղբօր եթէ բամ-
բասեաց զքեզ կամ չարախօսեաց զքեզ, և դիպեսցիս
նմա կամ եկեսցէ 'ի սենեակ քո, զուարթադէմ դիմօք
ողջունեա զնա, և ըստ զօրութեան քում խնդացիր ընդ
նմա, և մի՛ ասիցես նմա բան ամենևին յորոց լուար.
քանզի գրեալ է՝ թէ թողէք և թողցի ձեզ։ Եթէ ի-
ցէք եղբարք յօտարութեան և կամիցիք իջևանիլ առ ու-
մեք եղբօր աղքատի, մի՛ ծանրասջիք նմա յաղագս կե-
րակրոց. այլ գնեսջիք ձեզ զպէտսն մինչ առաւելեսցէ
ձեզ, և բաւական եղիցի ձեզ ծածկոյթ իջևանի նորա,
զի մի՛ տրտմեսցի եղբայրն։ Եթէ բնակիցին ընդ քեզ եղ-
բարք և լսեն քեզ, հոգացիր նոցա որպէս գիտես, զի
հանդերձեալ ես բան տալ այ̃ յաղագս նոցա։ Եթէ յօ-
տարութեան երթիցես յաղագս այ̃, մի՛ կամիր խառնել ըզ-
քեզ խնդոյն ընդ բնակիչս տեղւոյն, այլ և մի՛ տացի բան
քո 'ի մէջ նոցա. զի լաւագոյն է քեզ առ քոյն լուռ մնա-
լոյ։ Եթէ կամիցիս երթալ առ հայրս 'ի լեառն կամ 'ի
մենաստան, և երթիցես նախ առ սիրելին քո, մի՛ երթի-
ցես յայլոց սենեակ, եթէ ոչ նախ ասասցես նմա արդեօք
կամի եթէ ոչ. և որ ինչ ասէն քեզ՝ արա, մինչ արտաքս
ելցես 'ի նմանէն. և եթէ գնասցես 'ի նմանէն խաղա-
ղութիւ, գիտակցութիւն ուրաքանչիւրոցն հանդիպեցէ։ Ե-
թէ տացես քեզ սենեակ իբր օտարական, մի՛ թողու-
ցուցես քեզ յինքեան բազում սիրելիս. բաւական եղի-

ցի քեզ մի առ 'ի պատճառս հիւանդութեան, զի մի կո-
րուսցես զզօրութիւն օտարութեան քո: Եթէ արտասցես ո-
ղորմութիւն ընդ եղբօր աղքատի, մի կոչեսցես զնա 'ի պա-
հակութիւն քո, զի մի կորուսցես զվարձս ողորմութեան քո:
Եթէ մտցես տեսանել զոք յեղբարցն, և ասասցէ քեզ
նիստ աստ սակաւ մի, մի մտցես յայլ սենեակ նորա առ 'ի
նկատել առանց նորա: Նստելով քո 'ի սենեկի, մի ստա-
ցիս ինչ երբէք խափանիչ քեզ 'ի պատուիրանաց եղբօրն
քո, եթէ պէտս ունիս նորա: Եթէ զպէտսն քո միայն
ունիս, և աւելորդ ոչ ունիս, մի կամիցիս զայն ցրել և
զտանիցիս ծախել. քանզի օգուտ բերէ մի 'ի պատուի-
րանաց քոց կատարել, քան զբոլոր մարմինդ քո երթալ 'ի
գեհեն: Եթէ հրաժարեցեր ըստ մարմնոյ վասն Աստուծոյ, մի
թողացուսցես զհեշտութիւն նոցա ձգել զքեզ, նստելով
'ի սենեկին, կամ գթալով 'ի հայր կամ 'ի մայր կամ
'ի սիրելութիւն եղբարց կամ քերց կամ գորովումն ուս-
տերաց կամ դստերաց կամ հեշտութիւն կնոջ զորս թո-
ղեր վասն Աստուծոյ. յիշեա զժամ հարկաւորութեան մահուան,
զի ոչ ոք 'ի նոցանէ կարէ քեզ օգնել. և ընդէ՞ր ոչ թո-
ղուցուս զնոսա վասն առաքինութեան: Նստելով քո 'ի սե-
նեկի, եթէ յիշեսցես յաղագս որումն չարարարի քեզ,
արի արագապէս աղօթեա բոլորով սրտիւ քո, խնդր զի
թողութիւն լինել նմա. և այսպէս մաքրութիւն ընդդէմ
հատուցման դադարէ 'ի քէն: Եթէ փորձեսցեն զքեզ
'ի գիշերի յանուրջս հեշտ ցանկութիւք, պահեա զմիտս
քո 'ի տուընջեան. մի 'ի գերութեան վարիլ 'ի հեշտութէ
նոցա, խնդր զի մի 'ի վերայ բերցես զգլորումն անձին քում.
այլ անկիր առաջի Աստուծոյ բոլորով սրտիւ քո, և օգնէ քեզ,
զի գթած է առ տառապեալս մարդոյ: Եթէ ես 'ի խոր-
տամբերութեան, մի քաջալերեսցի սիրտ քո 'ի նմա եթէ
նա զքեզ պահպանէ. այլ ասա խորհրդոցն քում, եթէ
'ի ձեռն չարչարանաց մարմնոյս Աստուած լսէ տառապելոց ի-
մոց: Եթէ ոք զքեզ թշնամանեսցէ կամ նախատիցէ,
մի ընդդիմանար նմա մինչև լռեսցէ. եթէ քննեսցես ըզ-
քեզ ինքն, գտանես 'ի քեզ ինքն զոր լուար 'ի նմանէ.
այլ փութացիր նմա առնել ապաշաւումն, մինչև բժըշ-
կեսցես զնա, և արագապէս սէրն Աստուծոյ ընդունի զձեզ: Ե-
թէ ուղևորեսցիս յուղւոջ ընդ եղբարս և է սիրելին քո
ընդ քեզ, պահեա զքեզ ինքն ոչ համարձակել ընդ նմա,

գուցէ երբեք վիրաւորեսցես զգխտակցութիւն այլոց և մեղիցես ։ Եթէ երթիցես յօտարութեան և մնացես առ ումեք իջեւանել, մի՛ ակնկալցիս թէ ամենեւին ունիցին խնդալ ընդ քեզ․ զի թէ միայն ընկալցին զքեզ, գոհացիր զա̃յ ։ Եթէ անկցիս 'ի հիւանդութիւն նստելով քո 'ի սենեկին, մի՛ տարակուսեսցիս, այլ առաւել գոհասցիս զա̃յ ։ Եթէ տեսցես զանձն քո խռովեալ, ասա՛ նմա թէ ընդէ՞ր խռովիս․ ո՞չ լաւագոյն է քեզ այս քան զգեհեանն յոր երթալոց ես․ և մտածութիւս այս դադարէ 'ի քէն ։ Եթէ երթիցես առ եղբարսն, և ասասցէ քեզ մի ոք 'ի նոցանէն՝ թէ ոչ հանգնում աստ, այլ ընդ քեզ կամիմ բնակել, մի՛ տայցես տեղի, զի մի՛ զբաղումս գայթակղեցուսցես․ այլ թէ ասասցէ քեզ՝ եթէ ունիմ կորուսանել զանձն իմ վասն ծածուկ մտածութեան, տուր նմա տեղի առ 'ի փախնուլ այլ ուրեք, և մի՛ թողցես զնա բնակել ընդ քեզ ։ Զամենայն մտածութիւն պատերազմիչ քեզ մի՛ պատկառեր զնա յայտնել առաջի հարանց քոց, և հանգիցես․ զի ոչ է խնդութիւն դիւաց, եթէ ոչ յորժամ մարդ ծածկէ զմտածութիւն իւր ։ Նստելով քո 'ի սենեկին, տուր զպէտս մարմնոյ քո ըստ բաւականութեան, զի կարասցես կալ երկար 'ի սպասաւորութեան քում․ մի՛ կամեսցիս երթալ 'ի տեղիս բազումս․ իսկ արտաքոյ ելով սենեկին քո, զամենայն կերակուր առաջի եդեալ քեզ մի՛ կերիցես յագուրդ հանդերձ ցանկութեամբ ։ Եթէ հաւանեցուսցեն զքեզ դևք 'ի կրօնաւորութիւն զոր ոչ կարես հանդարտել, մի՛ լուիցես նոցա․ քանզի ջեռուցանեն զսիրտ մարդոյն յորս ոչ կարէ, մինչ զի անկցի 'ի ձեռս նոցա, և խնդասցեն 'ի վերայ նորա․ զի ամենայն ինչ դիւաց յանհաստատութենէ է ։ Մ՝ի հաղ կերիցես յաւուրն և տացես զպէտս մարմնոյ քում, զի յարիցես տակաւին կատարելով զհսկումն քո ։ Աղիցիս հանդերձ պարկեշտութեամբ, և մի՛ վերջացուսցես 'ի նմանէ զպէտս իւր, այլ զսպասաւորութիւն քո արա յօժարութեամբ հանդերձ երկիւղիւն ա̃յ ։ Նուաստանասցի քեզ կէս գիշերոյն առ 'ի հանգիստ մարմնոյ քո, իսկ մնացորդ գիշերոյն առ 'ի սպասաւորութիւն պաշտամանն քո ։ Եթէ տեսցես ըզմարմինն քո վհատեալ, ասա՛ նմա թէ հանգչե՞լ կամիս 'ի փոքր ժամանակիս յայսմիկ և երթալ 'ի յաւիտենական տանջանսն, եթէ չարչարել կամիս առ փոքր մի ժամա-

նակ և հանգչել ընդ սուրբս. և եթէ հարկեցուցանէ ըզ-քեզ սակաւ սակաւ, գայ 'ի քեզ զօրութիւն: Եթէ մե-նակ ես և ունիս քեզ ծառայ, և թողցես զնա քեզ ին-քեան, նախատեսես զձեզ. եթէ շնորհես զնա այլում, մե-ղանչես 'ի Տ՟ր. իսկ եթէ կամեսցիս մենակ լինել, մի թողցես զնա բնակել ընդ քեզ, զի ոչ օգտեցուցանէ զանձն քո. այլ ազատեա զնա, և ուր կամի բնակել բնա-կեսցէ: Եթէ ես հրաժարականս ոչ թողլով քեզ ինքեան զինչ իցէ, և տեսցես զքեզ ինքն կամեցեալ շրջող լի-նել՝ սակաւուն լինելոյ քո տկար զգայութիւք՝ թախծէ անձին քում շրջող լինել. այլ առաւել փութասցիր 'ի գործս ձեռաց քոց, զի դադարեսցես 'ի սենեկին քում, ուտելով զհաց քո հանգերձ հեզութեամբ: Եթէ երթի-ցես 'ի քաղաք կամ 'ի գեօղ վաճառել զձեռագործածս քո, մի հակառակեսցիս 'ի գինն նորա որպէս զաշխար-հական ոք. այլ տուր զնա որպէս և վայելուչ է, զի մի կորուսցես զզօրութիւն սենեկին քո: Եթէ գնես պէտս ինչ սենեկին, մի հակառակեսցիս 'ի գինս նորա թէ ոչ այսքան՝ ոչ տամ. թէ ոչ ունի զգինն, թող զնա հանգըս-տեամբ հանդերձ: Եթէ ասասցէ ոք քեզ յեղբարցն թէ արա սիրելութիւն՝ գնեա ինձ զայս ինչ, երթալով 'ի վաճառ քո՝ որպէս գնես քեզ ինքեան, և նմա գնեա: Եթէ եղիցի քեզ հարկաւորութիւն երթալ 'ի գեօղ վասն հարկի պիտոյից, պահեա զքեզ ինքն 'ի կանանց. մի խառ-նեսցիս ընդ նոսա, զի մի 'ի ներքս ընդ քեզ բերցես զգե-րութիւն 'ի սենեակն քո: Եթէ փոխ տայցես եղբօր աղ-քատի զինչ և իցէ, և գիտիցես զի ոչ ունի հատուցա-նել, մի ինչ նմա ասիցես, եթէ կերակուր իցէ, եթէ հանդերձ, եթէ զինչ իրք և իցէ: Եթէ երթիցես բնա-կել 'ի տեղւոջ և առցես սենեակ, և ծախս հանցես 'ի նմա առ 'ի շինուածն, և յետ ժամանակի իրաց գնա-ցես 'ի տեղւոջէն յայնմանէ, և այլ եղբայր առցէ զսե-նեակն, և դարձցիս յետ ժամանակի 'ի տեղին, մի հան-ցես զեղբայրն 'ի սենեկէն և մեղանչիցես յԱ՟ծ. այլ ե-թէ կամի իւրով կամաւորութեամբ արտաքս ելանել 'ի սե-նեկէն, անպարտ ես: Եթէ արտաքս ելցես 'ի սենեկէն, տես մի առցես զպէտսն 'ի նմանէ, այլ թող զնա վասն այլոց եղբօր աղքատի, և Ա՟ծ հոգայ զքեզ ուր և երթաս: Հայեաց 'ի քեզ ինքն 'ի ժամու հաղորդութեան խոր-

հեղգոյն, գուցէ ունիս ինչ զումեքէ և առնուցուս 'ի դա-
տաստանաւորութիւն անձին քո: Եթէ յայտնեսցի քեզ բան
'ի գիտութենէ առ 'ի յայլաբանել զնա, այլաբանեա. բայց
միտ դիր քեզ ինքեան մի խափանել զգիրն, զի մի հա-
ւատասցես քոյին գիտութեանդ քան սուրբ գրութեան. զի
նշանակ է այս ամբարտաւանութեան: Եթէ մոլորեսցի
եղբայր քո 'ի սուրբ հաւատոց անգիտութեամբ, կամ թէ
պատրեսցի 'ի հերձուածողէ, եթէ դարձցի՝ մի արհա-
մարհեսցես զնա, զի ոչ իւրովք կամօք մոլորեցաւ: Պա-
հեա զքեզ լինել 'ի հերձուածողաց առ 'ի յոչ դատել
ընդ նոսա՝ կամեցեալ հաստատել զհաւատն, իբր զի մի
խաւարեսցի միտք քո թունիւք բանից նոցա և վտանգես-
ցիս: Եթէ գտցես զգիրս հերձուածողացն, մի կամիր
վերծանել զնոսա, զի մի լցցի միտք քո թունիւք մահու.
այլ յոր մկրտեցարն՝ այնպէս պինդ կալ, մի յաւելուլ
և մի պակասեցուցանել. իբր զի արասցես զամենայն ժա-
մանակս քո 'ի հանգստեան: Եթէ մանկագոյն ես և սա-
կաւ ին ոչ կատարեցեր զծառայութին չարչարանաց մար-
մնոյդ, և լուիցես յաղագս մեծամեծաց առաքինութեանց
հարանցն, մի կամիր հասանել յայնոսիկ աներկբար. քան-
զի ոչ գան քեզ, եթէ ոչ արասցես զերկրագործութիւն
նոցա նախկին. իսկ եթէ կատարեսցես զերկին նոցա, ին-
քեանք 'ի քեզ գան. և պահեա զքեզ 'ի տխմարութէ,
զի սա կորուսանէ զամենայն պտուղ մենակեցի: Եթէ
ձգնիցես յաղագս ախտից, մի վեհերիր, այլ անկիր առա-
ջի Այ բոլորով սրտիւ. քանզի եթէ, ասէ, ես ինչ ոչ զօ-
րեմ. և օգնէ քեզ արագապէս: Եթէ մարտնչիս ընդ
թշնամիսն քո և տեսցես զնոսա հեռացեալս 'ի քէն, մի
խնդասցես 'ի սրտի քում, քանզի չար թոյնք դիւացն
յետոյ իւրեանց է. քանզի պատրաստեն պատերազմ
չարագոյն քան զառաջինն, և թողուն զնա հեռոյ քաղա-
քին և պատուիրեն նմա ոչ շարժել. և եթէ ընդդիմա-
կաս պատերազմելով ընդ նոսա, յայնժամ փախնուն 'ի
քէն խորամանկութ: Եւ եթէ բարձրագոյն ելցես և
քաջալերեսցես 'ի զօրութեան քում, և թողցես զքա-
ղաքն հալածելով զհետ նոցա, և նոքա տեսցեն զի թո-
ղեր զքաղաքն, ոմանք ընդդիմանան առաջիդ, իսկ այլքն
մտանեն 'ի յետոյ և պաշարեն զթշուառականն 'ի միջի
[illegible]ց՝ ոչ ունելով ուր փախիցէ. բայց անկանելն ա-

քաղաքի այ անձնուազարար, այս է քաղաքն. որ որք այսու-
հետև տաճարի այ անկանի բոլորով սրտիւ իւրով, օգնես-
ցէ նմա յամենայն 'ի փորձութեան: Եթէ աղաչես զած
օգնել յաղագս փորձութեան, և ոչ լուիցէ քեզ, մի՛ հա-
տիցես, զի ինքն գիտէ զօգուտն քո քան զքեզ. Եթէ ա-
ղաչես զած վասն ամենայն հայցմանց քո, մի՛ ասեր եթէ
բարձ զայս յինէն կամ տուր ինձ զայս, այլ աղօթեա
այսպէս. Տէր Յս, դու ես օգնական իմ. 'ի ձեռս քո եմ,
դու գիտես զօգուտն իմ, օգնեա ինձ: Մ՛ի թողուր զիս
հեռանալ կամաց իմոց, մի՛ թողուր զիս կորնչել 'ի մեղս
իմ. գթա 'ի ստեղծուածս քո. մի՛ ընկենուր զիս յերե-
սաց քոց վասն մեղաց իմոց, զի առ քեզ ապաւինեցայ:
Բժշկեա զանձն իմ, զի մեղայ քեզ. տաճարի քո են ա-
մենայն նեղիչք իմ, և ոչ գոյ ինձ ապաւէն բաց 'ի քէն,
Տէր Տէր: Կեցո զիս ըստ ողորմութեան քում, և ամաչես-
ցեն ամենայն յարուցեալքն 'ի վերայ իմ որք խնդրեն
զանձն իմ կորուսանել զնա. զի դու, Տէր, կարող ես
յամենայնի, և քո են փառք յաւիտեանս: Եւ յայն-
ժամ զգիտակցութիւնն խօսի հանդերձ սրտիւ քո ծած-
կաբար, թէ վասն որոյ իրի կամ որոյ ոչ լսէ քեզ ած:
Քո է այնուհետև ոչ արհամարհել զնա, այլ զինչ ա-
սէն քեզ՝ առնել: Քանզի անհնար է այ լսել մարդոյ.
եթէ ոչ 'ի բաց հատցէ զկամս իւր և լուիցէ այ. զի ոչ
է հեռի 'ի մարդոյ, այլ չարութեան գործքն մեր պարապեն
զմեզ 'ի նմանէ առ 'ի յոչ լսելոյ մեզ: Կացցուք այսու-
հետև, սիրելիք, յերկիւղն այ պահպանելով, կատարե-
լով զձեռագործականս մեր, ոչ տալով զայթակղութիւն զգի-
տակցութեան մերոյ, այլ հայելով 'ի մեզ ինքեանս եր-
կիւղիւ, իբր զի ազատեսցէ զմեզ և եղիցի մեզ պահա-
պան ապրեցուցանելով զմեզ իւրաքանչիւր որ յորս ան-
կանիմքն. զուցէ երբեք հեռասցի 'ի մէնջ, և անկցուք
'ի ձեռս թշնամեացն մերոց և ոչ ողորմեսցին մեզ. որ-
պէս ուսոյց զմեզ Տէրն մեր Յս ասելով՝ եթէ ծանիր
զոսոխն քո մինչ 'ի ճանապարհի ես ընդ նմա, զուցէ եր-
բեք մատնեսցէ զքեզ դատաւորին, և դատաւորն առա-
քեալ տայցէ զքեզ սպասաւորացն, և սպասաւորն արկ-
ցէ զքեզ 'ի բանտ. ամէն ասեմ քեզ՝ ոչ ես արտաքս ել-
ցես անտի, մինչև զվերջին նաքարակիտն հատուսցես: Ա-
սեն զգիտակցութիւնն ոսոխ գոլ, զի ընդդիմանայ մեր-

դոյն կամեցեալ առնել զկամս իւր ըստ մարմնոյ. և ե-թէ ոչ լուիցէ նմա, մատնեացէ զնա թշնամեաց իւրոց: Վասն այսորիկ՝ սպառնալ Ովսէէ զԵփրեմէ ասէր. յաղ-թ'ահարեաց Եփրեմ զոսոխ իւր և կոխեաց զիրաւունս. խնդրեաց զԵգիպտոս, և բռնութեամբ յափշտակե-ցաւ յասորացիս: Արդ զԵգիպտոս՝ զի խնդրեաց սիր-տըն զախտս. իսկ յափշտակեցին յասորացւոց ասէ, զի կամելով և ոչ կամելով ծառայէ թշնամեացն իւրոց: Խնամեսցուք այսուհետև զմեզ, սիրելիք, առ 'ի յոչ անկանել 'ի ձեռս կամացն մերոց ըստ մարմնոյն. գուցէ անաւուն զմեզ յասորոցւոցին, և լուիցեմք դառնս բանս՝ եթէ եկն թագաւորն ասորացւոց յերկիրն Իսրայէլի, և փոխաբնակեցոյց զԵփրեմ և զԻսրայէլ յասորացիս, և բնակեցոյց զնոսա յԱղաթ, և Հաբովր առ գետովն Գոզա-նայ և 'ի լերինս Մեդացւոց մինչև 'ի սերկեան օրս: Յայնժամ առաքեաց թագաւորն Ասորւոց յազգէն իւ-րմէ առ 'ի բնակել յերկիրն Իսրայէլի, և իւրաքանչիւր ոք արար իւր դրօշեալ պաշտել զնա. և այս եղև Եփ-րեմի, զի յաղթահարեաց զոսոխն իւր և կոխեաց զիրա-ւունս: Տեսէք, եղբարք սիրելիք, զՀետևեցեալսն կա-մաց իւրեանց ըստ մարմնոյ զինչ եղև նոցա: Մի՛ նմանե-ձեսցուք այսուհետև ընդ նոսա, եղբարք սիրելիք. այլ նմանաձեսցուք ընդ ամենայն սուրբս, որք ոչ լուեցին մե-

1 Ճառընտիրն այսըն վերլուծա-նեամբ տարբերէ այսպէս. Եւ արդ զի մեք այն եմք, նմանանձաւոր լիցուք սրբոցն, որք ոչ լուեցին մեղացն մին-չև 'ի մահ, այլ լուեցին սրբոյ գի-տակցութեան ըստ Այ, մինչ զի ժա-ռանգեցին զարքայութիւնն յաւի-տենական. քանզի նահատակեցան ընդդէմ թշնամեաց իւրեանց և ոչ ունայնս վաստակեցին: Ոչ որպէս մեքս առնեմք. զի առնեմք զկամս մեր, այլ ոչ պահեմք զնա. նստիմք 'ի սեղանի, և ներքին մարդս մեր ագահեղութեամբ յաՀրանայ. առ-նեմք աղամնօրդութեան, այլ գե-րութիւն կորուսանէ զնա 'ի մէնջ. առնեմք զպահսն, այլ բամբասան-քըն զերծուն զնա 'ի մէնջ. տաղտ-ակեցուցանեմք զմարմինս մեր յոչ-խտութեան և յերգս, այլ սնափա-ռութիւն կորուսանէ զնա 'ի մէնջ. խոկամք 'ի բանս Այ, այլ խօսելն մեր զունայնաբանութիւն աշխարհի՝ խափանէ զնա 'ի մէնջ. տամք ըղ-հացն մեր կարօտելոց, և ատելու-թիւն և արհամարհանք մերձ կա-լով կորուսանէ զնա. գնեմք սե-ղան եղբօրն մերում, և ագահութիւն և չարակնութիւն կորուսանէ զայն 'ի մէնջ: Յամենայն յայսոսիկ ան-կանիմք, զի ոչ հետևանամք գիտակ-ցութեան մերոյ որ ըստ Այ: Նահա-տակեսցուք այսուհետև, եղբարք, պահելով զողջախոհութիւն մեր. և մի կորուսանել, որպէս զի գտցուք զողորմութիւն ընդ սուրբս ամենայն, որ պահեցին զողջախոհութիւն իւ-րեանց 'ի ձեռն շնորհին Այ:

զայն մինչեւ 'ի մահ․ այլ օրհնեցին զսուրբ զխոստովանութիւն իւրեանց ըստ Այ, մինչ զի ժառանգեսցեն զարքայութիւն յաւիտենականն 'ի Քս Յս 'ի Տէր մեր․ որում փառք այժմ եւ միշտ եւ յաւիտեանս յաւիտենից ։

ՑԱՂԱԳՍ ԱՌԱՔԻՆՈՒԹԵԱՆ

Որ ոք պահէ զնոսա, կարէ ապրել 'ի գեհենէն, եւ հանգչի ուր եւ կամի բնակել՝ եթէ 'ի վանս, եթէ յանապատի, եթէ 'ի մէջ մարդկան ։ Ասաց ծերն՝ եթէ պարտի մարդ մեռանել յընկերէ իւրմէ առ յոչ դատել զնա յինչ եւ իցէ իրս ։ Որ ոք տեսանէ զիւր մեղս, ոչ տեսանէ նա զընկերին իւրոյ․ եւ եթէ ոչ կարգեսցի մարդ զինքն առ մեղաւորս, ոչ լինի նման Ած ։ Եւ՝ եթէ ոչ մարդոյ գործն միաբանեսցի ընդ աղօթիցն նորա, ընդունայն վաստակի․ եւ յորժամ մարդն թողցէ զկամս իւր, յայնժամ առնու Ած ընդունի զաղօթս նորա ։ Եւ մեռանելն յընկերէ իւրմէ այս է․ յոչ դատել զնա եւ անհոգ լինել յամենայն մարդոյ․ մի՛ ասել թէ սա ազնիւ է եւ միւսն չար․ մի՛ առնել չար ընկերին․ մի՛ անգոսնել զայն որ առնէ չար ընկերի իւրում․ մի՛ հաւանեսցիս երբէք չարարարին ընկերին իւրում․ մի՛ անսատես ատենես զայն որ առնէ չար ընկերին իւրոյ ։ Մի՛ չարախօսեր զումեքէ, եւ մի՛ հաւանիր ընդ նմա որ չարախօսէն, եւ մի՛ խնդար ընդ նմա որ չարախօսէն եւ կամ ընդ չարախօսութիւն նորա ։ Մի՛ ատեր զայն որ թշնամին լինի ընկերին իւրոյ, եւ մի՛ հաւանեսցիս թշնամութեան նորա․ մի՛ ունիր թշնամութիւն ընդ ումեք ։ Եւ կատարած ամի այս է՝ ոչ դատել զոք․ եւ այս իսկ ինքն է մեռանելն, եւ այս է՝ թէ մի՛ դատիք զի մի՛ դատիցիք․ եւ այս է խաղաղութիւն ընդ ամենեսին ։

Յիշեա զարքայութիւն երկնից, զի ցանկութիւն նորա ձգեսցէ զքեզ առ ինքն․ յիշեա զգեհենն, զի ատեսցես զգործս չարս․ յիշեա զի բան պարտիս տալ Այ, եւ ոչ մեղանչես Այ․ պատրաստեա զքեզ պատահել Այ, եւ պատա-

1 Եթէ ոչ հաւասարին ամենայն գործք աղօթիցն, ունայն աշխատին յաղօթս․ քանզի յորժամ զայն ինչ ոչ արասցուք յորմէ աղօթեմք թէ փրկեա զմեզ, եւ դարձեալ թողեալ զկամս մեր արասցուք զկամս Այ, յայնժամ գիտասջիք զի լսէ նա զաղօթս մեր ։

ցես զամենայն կամս նորա. դատապարտեա զքեզ առաւ, և ոչ աշխատեսցիս 'ի ժամ մահու դատաստանին. փորձեա զքեզ ինքն թէ զի՞ր ախտ յաղթեցեր, և յայնժամ ունիս համարձակութիւն մեծ առ ած։ Մի՛ ունիր զքեզ առանց ախտից, քանզի ամենեքեան ընդ ախտիւք եմք. մի բարձրամտիր որպէս թէ ուղղեցեր զքեզ, քանզի ոչ կարես հաստատել թշնամեացն քոց մինչև ցժամ վախճանին քո. մի վստահանար դու յանձն քո, մինչև անցցես ընդ իշխանութիւն խաւարի. զուարթ կաց 'ի շանչանս որ բերեն քեզ տրտմութիւն, զի մի արասցեն քեզ նեղ լինել և արտմնջել. քանզի տրտմութիւն որ ոչ է ըստ այ՝ մահ գործէ։ Պա՛հ սիրտ կալ 'ի խորհուրդս քո, և թեթևասցիր 'ի քէն 'ի բաց, զի զերկնչոտս 'ի նոցանէն առնեն խոտորել 'ի ծանրութենէն իւրեանց։ Որ երկնչի յազդմանց նոցա, յայտնի զինքն առնէ թէ անհաւատ է առ ած. իսկ եթէ ընկեսցէ զինքն առաջի Տ՛ռի, հզօրագոյն ևս քան զնոսա լինի։ Ո հիւանդացաւ, նա ինքն գիտէ զզօրութիւն Տ՛ռի. որ ոք խնդրէ զանձն իւր կեցուցանել, պարապէ ինքն կորուսանել զամենայն ախտ իւր զմարմնականս յինքենէ 'ի բաց. պատկան պատկի, զի յաղթեսցեն զթշնամիս թագաւորին. և եթէ ոչ էին ախտք, ապա ոչ իսկ բնաւ գոյին առաքինութիւնք։

Իսկ եթէ եմք ճանճրացեալք յոյժ, յայտնի եմք իբրև զմեռանիչս. քաջ սիրտ օգնութիւն է անձին յետ այ, որպէս օգնութիւն է չարութե ճանճրութիւն։ Իսկ զօրութիւն անկեալոցն 'ի փորձութիւն այս է, չկարճամտել և չնեղել. իսկ զէնք առաքինութե են աշխատութիւնք համբերձ գիտութբ. իսկ յուլութիւն և դանդաղութիւն մեր ծնանի զախտս. քանզի ոչ դատելն զընկերն՝ պարիսպ է ամուր, որ գիտութբ պատերազմին. իսկ պարսաւելն զընկերն իւր՝ աւերէ զպարիսպն համբերձ գիտութբ. իսկ պահելն զլեզուն՝ յայտնի առնէ թէ գործօնեայ է, քանզի չժուժկալութիւն լեզուին նշանակէ թէ միտքն իւր չեն յառաքինութե։ Գիտութբ համբերձ աղօթամտութիւն ծնանի զյառաջատեսութիւն. իսկ ոչ գթալն նշանակէ թէ չէ առ նմա սէր։ Նախերանութիւն ծնանի զլրբութիւն. իսկ զգաստելն ծնանի զախտս, և խստապատութիւն ծնանի զպարկութիւն և զգուր ցասումն։ Ողնութիւն անձին այս է, զի ոչ ուրեք յածեսցի ընդ վայր. իսկ ճըգ-

նութիւն մարմնոյ է անձկութիւն նեղութեան: Իսկ յանցումն անձին է զբաղումն. բայց ուղղութիւն նորա է դադարումն ՚ի տան հանդերձ գիտութեամբ: Յագումն քնոյ է զօրութիւն ախտից, բայց փրկութիւն անձին է տքնութիւն. քուն հանդերձ յագմամբ՝ բազմութիւն երազոց է, բայց տքնութիւն հանդերձ գիտութեամբ զուարթացուցանէ ըզմիտսն. քուն բազում թանձր առնէ զմիտսն, բայց տըքնութիւն անօսրէ զնա. բարի է քուն հանդերձ լռութեամբ, քան տքնութիւն ընդվայրաբանութեամբ: Իսկ սգալն հալածէ զչարութիւնն հանդերձ անխռովութեամբ: Իսկ ոչ հարկանել բարբառոք ինչ զխիղճ ընկերին ծնանի զխնամարհութիւն յոգւոյ, բայց փառասիրութիւն ծնանի զհպարտութիւն. և հայելով ՚ի դատաստանս այ ծնանի զերկիւղն այ, բայց չչնջելն հանդերձ բարբառոք զխիղճ ընկերին՝ հալածէ զառաքինութիւնս: Սէր մեծ առ ած զարձուցանէ զգերութիւն, իսկ աներկիւղածութիւն մեր զարթուցանէ զնա. բայց ուղղել զխորհուրդսն հանդերձ լռութեամբ ածէ զգիտութիւն: Իսկ շատախօսութիւն մեր ծնանի ձանձրութիւն և մոլորութիւն. և ոչ կատարել զիւր կամսն՝ նշանակէ եթէ են միտք յառաքինութեան, և առնել զիւր կամսն՝ նշանակ է անգիտութեան: Բայց խոկումն երկիւղն աստուծոյ պահէ զանձն յախտից. իսկ շաղփաղփութիւնք և խօսք մարմնականք՝ գերեն զնա յառաքինութենէն: Սիրել զհիւթս խափանեն զմիտսն յառաքինութենէ, բայց հրաժարելն ՚ի հիւթոց երկրաւորաց նորոգէ զմիտսն. և ոչ ասել զխորհուրդս իւր՝ զարթուցանէ զնոսա, իսկ որ համարձակելն ասել զխորհուրդս իւր առաջի հարցն՝ հալածէ զնոսա յինքենէ: Որ խառնէ ըզբանս իւր ընդ աշխարհականս, խռովէ զնոսա և զմիտս իւր, և ամաչեսցէ յաղօթելն իւրում առ ած:

Մի կայցեր զքեզ ՚ի բազում պատճառս կամ յիրս ինչ երկրաւորս, և խորհուրդք քո ոչ եւս խռովեն զքեզ: Մի ունիր թշնամութիւն ընդ ումեք, ապա թէ ոչ՝ եւս անընդունելի լինին աղօթք քո: Խաղաղութիւն կալ ընդ ամենեսեան, զի համարձակութեամբ հանդերձ աղօթեսցես[1]: Մի կամիր լսել զյանցանս զայնր որ տրտմեցուց

1 Յաւելուած յերկրորդ Թարգմանութենէ. Պատմեա զյանցանս քո բա- խորագոյնցիւր կերպարանացն, զի ուսանիցես թէ յամենայն ատենս թա- գուէ, զի այնպէս չհորհակալ առ բարերարն լինիցիս: Տանիկալիք

զքեզ, զի մի և դու անկցիս. եթէ խորհուրդք քո խըղ-ճեն ինչ եթէ եղբայրն քո տրտմեալ է վասն քո, դու մի արհամարհեր զնա, այլ անկիր 'ի գետին յոտս նորա, մինչև հաւանեցուսցես զնա գալ 'ի զղջումն: Մի՛ լինիր խստասիրտ յեղբայրն քո, զի մի անընդունելի լիցին աղօթք քո. և եթէ բնակես դու ընդ եղբարս, մի հրամանս տար նոցա յիրս ինչ, զի մի կորուսցես զպտուղն քո: Գործեա զձեռագործն քո, զի հանգիցէ եղբայրն 'ի հացէն՝ քումմէ. քանզի դատարկութիւն մահ բերէ և յանցանս մեծ անձինն, և անընդունելի են աղօթք նորա: Որ ոք հայի յիւր մահն, ոչ մեղիցէ շատ. իսկ որ ոչն յիշէ, ընդ բազում մեղս շաղապատի: Նայց որ պատրաստէ զինքն տալ բան ոչ, հոգասցի յաղագս մեղաց իւրոց յամենայն ժամ:

Եթէ մնացէ 'ի սիրտ քո խորհուրդն հպարտութեան, յիշեա զի այն է որ կորուսանէ զաշխատութիւն քո, և ոչ գոյ 'ի նմա ապաշխարութիւն: Իսկ եթէ արհամարհութիւն պատերազմեսցի ընդ քեզ վասն ընկերին քո, յիշեա զայն եթէ յաղագս այսորիկ Աստուած մատնէ զքեզ 'ի ձեռս թշնամեաց քոց: Եւ եթէ չարախօսութիւն ընդ քեզ պատերազմեսցի, յիշեա զի եթէ լսէ՝ ցաւ է նմա ընկերին քում, և ապա դու ամօթ համարեսցիս պատահել նմա: Պահեա զաչս քո, և սիրտ քո ոչ տեսցէ բազում չարիս և անօրէնութիւնս. պահեա զլսելիս քո, զի մի անձամբ անձինդ ժողովեսցես քեզ պատերազմ, և մի արհամարհեսցես դու զպաշտօնն քո զլուսաւորս անձին քո:

Արդ այսր ամենայնի որոշողութիւն խորհրդոյն է գլուխ և կատարած. և անհնար է լինել որոշողութեան, եթէ ոչ նախ զերկրագործութիւն նորա արասցես: Յառաջ դադարումն 'ի տան. իսկ դադարումն ծնանի զձգնութիւն, իսկ ձգնութիւն ծնանի զարտասուս, իսկ արտասուս ծնանի զերկիւղ, երկիւղ զխոնարհութիւն, և խոնարհութիւն ծնանի զյառաջատեսութիւն, իսկ յառաջատեսութիւն

զխորհուրդս քո անսուտաղութեամբ կերակրոց, զի մի զձայն պոռնկութեան՝ ոչ զգայութեան խօսեսցի: Անմիտ ոտք լինին զպորտ ծառայի իւրոյ, իսկ որ իմաստունն է՝ ոսկեմանեակ առնէ զնա: Գայլ քաղցեալ զհետ երթայ և փորէ խաշանց, և այսպէս պոռնկութիւն որ լինի զպղծութեան իւրեանց: Ի գործ և յաղօթս բաժանեա զանձինդ, քանզի այսու ոչ գտանէ 'ի մեզ մուտ սատանայ:

1 'ի հոգւոյն քո:

ծնանի զսէր, և սէրն ծնանի զանձն անցաւ և անախտ: Այլ որ ոք կամի գալ յառաքինութիւնս յայսոսիկ, անհոգ եղիցի յամենայն մարդոյ՝ եթէ նա ազնիւ է և միւսն չար. և պատրաստեսցէ յամենայն ժամ զմիտսն 'ի մահ, և քննեսցէ թէ զինչ է որ մերժէ զնա յԱյ, և խափանեսցէ զայն 'ի բաց, և ատեսցէ զաշխարհ և որ ինչ յերկրի է, և յայնժամ առցէ բարերարութիւն Այ ընդդանի լինի:

Արդ աղաչեմ զամենեսեան ոյք սիրէք զսէր, պահել զմիտսն 'ի գինւոյ, քանզի նա յարուցանէ զամենայն ախտս և հալածէ զերկիւղն Այ յանձնէ, և առաւ թշնամիքն մեր վառեն 'ի զօրականութիւն պատերազմի և մարտի 'ի վերայ տառապեալ անձինն, կամել նոցա մերժել և օտարել զնա յԱյ, մինչև ժառանգեսցեն զնա: Յաղագս այնորիկ աւանուն և զսպեն յինքեանս 'ի բաց զզօրութիւն խորհրդոց զընդդէմ ճակատեալս մարդոյն: Այլ մի հաւատար դու քեզ եթէ տեսցես զքեզ առ ժամանակ մի հանդարտեալ յախտիցն. քանզի 'ի բացեայ զսպեն զինքեանս, ատելով առ վայր մի և ժամանակ մի հանդերձ խորամանկութեամբ, զի անձն յուլասցի, կարծելով 'ի միտ խրատեալ այսպէս՝ եթէ հանգեայ: Այլ յայնժամ առ յանկարծակի վազեն 'ի տառապեալ անձն և յափշտակեն զնա իբրև զճնճղուկ մի, և թերևս զօրագոյն քան զնա լինին. յամենայն մեղս մեծս և չարագոյնս խոնարհեցուցանեն զմարդն անողորմաբար չարագոյնս և դժնդակաբար քան զառաջինն:

Վասն որոյ աղաչելով զՔծ յաղագս այսորիկ ասէր մեր պատուիրեաց ասելով՝ եթէ լերուք պատրաստք յամենայն ժամ, քանզի ոչ գիտէք զժամն յորում գող գայ. մի գուցէ յանկարծակի եկեսցէ և գտցէ զձեզ 'ի քուն: Այլ դարձեալ ասէ. ահա առաքեմ զձեզ իբրև զոչխարս 'ի մէջ գայլոց. մի ինչ բառնայք ընդ ձեզ 'ի ճանապարհս: Արդ յորմէհետէ ոչ ինչ ունէին նոքա զգայլոցն, ոչ ևս զօրէին նոքա զնոսա ուտել և վնասել: Այլ դարձեալ ասէ. եթէ որ սիրէ զիս, զբանս իմ պահեսցէ. և որ պահէ զբանս նորա, գայ ընդ նմա 'ի խաչն. քանզի խաչն Քի է ժուժկալութիւն յամենայն ախտս մինչև խափանեսցին: Քանզի տէրն առաքելոցն կամելով յինքեանս զախտս իշխեաց ասել՝ եթէ ընդ Քի 'ի խաչ ելի, և կեամ ոչ ևս ես, այլ կեայ յիս Քս: Որ-

քէն յորժամ խափանեալ 'ի բաց ընկեցին յինքեանց զախտսն, կենդանի է 'ի նոսա Ք͞ս։ Այլ դարձեալ ասէ. եթէ մեռաք ընդ նմա, և կեցցուք ընդ նմին. և եթէ համբերեմք, ընդ նմին և թագաւորեսցուք. և եթէ ուրանամք, և նա ուրասցի զմեզ։ Որդ ո՞վ է որ ուրանայ զնա, եթէ ոչ որ գործեն և կատարեն զկամս մարմնոյն, և թշնամանեն զսուրբ մկրտութիւն զոր ընկալան 'ի նմանէ։

Ճգնեսցուք այսուհետև, եղբարք, զի մերձեցաւ ժամանակն. քանզի պտուղն հասանէ եղև, և ժամ է հնձոցն. երանելի է որ ապրեցուսցէ զպտուղն իւր, քանզի ժողովեն զնա հրեշտակք յաւիտենական շտեմարանսն։ Անիծեալք, որդ յայսմհետէ ժամանակ կատարեալ են, և ոչ ոք կարէ հոգալ իւրում անձինն որչափ հոգայ զաշխարհի իւրս։ Այլ որպէս ոչ ոք կարէ միով աչօքն նայել յերկինս և միւսովն յերկիր, այսպէս ոչ կարեն միանգամ հոգալ զԱ͞յ և զաշխարհիս. և որպէս ոչ կարէ երկիր պտղաբերել առանց անձրևի և ջրոյ, այսպէս ոչ ոք կարէ ապաշխարել առանց նուաստախոհութեան և աշխատութեան մարմնոյ։ Նախ պահել զպատուիրանսն այն է՝ հաւատքն յԱ͞ծ. և երկիւղ Ա͞յ է՝ զի ոչ տրտմեցուսցանէ զիւր գիտակցութիւն և զխիղճ միտացն որ է բան Ա͞յ։ Որ հաւատայն եթէ է դատաստան, ոչ կարէ դատել զընկեր իւր յորս մինչ երկրաւոր ես, որպէս և գրեալ է՝ թէ մի դատիք, զի մի դատիցիք։ Որ հաւատայն թէ արքայութիւն որոց է, փութայ պահել զպատուիրանս Ա͞յ, զի ապրեցուսցէ զպտուղ իւր յարքայութիւնն երկնից։

ԽՐԱՏՔ

ՎԱՍՆ ԵՐԿԻՒՂԻՆ ԱՍՏՈՒԾՈՅ

ՍԱՑԵԱ 'ի քեզ իբրև զճշմարիտ՝ եթէ մեծ մասն կենաց տուողի և կորուստ անձինդ, և որպէս ճշմարտութեան յաւաղջատար է. և մեծ պատճառք են հրոյն և յաւիտենական տանջանացն։ Որդ կատարելապէս ատեա և զարշեսջիր, և ընթացեալ փախիր դու յամենայն իշխանութենէ և 'ի փառաւորութենէ, և 'ի կամեցող ըղձմանս և զպատիւս և կամ զգովութիւնս մինչ մնասես 'ի

մարդկանէ, և զբարոյ իսկ զցանկութիւն և զհեշտութիւն որովայնամոլութե և զաչացդ և զլսելեացդ և զշօշափելեացդ և զդատարկաբանութեան, իբրև թէ ճշգիւ իսկ վարս սոցա այդոցիկ պատճառք է չարակնութե և նախանձու և զրգռութե և պատերազմի և կռուոյ: Արդ յայժ առնես զքեզ և զարշես և պարսաւես զքեզ հանապազ, իբր թէ մահ և կորուստ է անձինդ և մարմնոյդ, և յաւիտենական ապականութեանցն:

Պահեա զքեզ ճշմարտութբ իբրև ա̃յ գործակցելով քեզ, իբր թէ արդարև մեծ մահ և կորուստ է անձինդ: Այլ 'ի վարաց յայսոսիկ զարշեցիր, և որոշեա 'ի քէն զցանկութիւն աշխարհիս և զամենայն մարդկային հեշտասիրութիւն և որ ինչ աշխարհիս այսորիկ է. զի այսպէս միայն զգուշելով յայսցանէ, և ոչ մի ինչ ցանկութիւն քո ունելով և պղծելով նովաւ, այլ ամենևին իսկ 'ի քեզ լինելով որպէս եղև 'ի սկզբանէ և այժմ: Միշտ և հանապազ զա̃ծ առաջի աչացդ ունիցիր, իբր թէ մերձ է և տեսանէ զքեզ. և համօրէն ամենայն խոնարհութբ և արտասուօք և երկիւղիւ բազմաւ գոչեա առ նա աննուազաբար:

Պահեա զքեզ ճշմարիտ հաւատովս, զի համօրէն ճշմարտութբ մեծ շահ անձինդ և ողորմութի լինի քեզ յա̃յ. և զի խաղաղութեամբ և անխռով և անվիշտ կեցցես. և որչափ է քո զօրութիւն, կատարելով զքո գործն նուաստախոհութբ նմանապէս ըստ կամացն ա̃յ: Այլ ունիցիս զքեզ միշտ ճշմարիտ, իբրև հեռի լինելով քո յիւրաքանչիւր առաքինութեանց և 'ի պատուիրանացն ա̃յ. քան զամենայն մարդ անարգագոյն և քան զամենայն մեղաւորս եւս մեղաւոր համարեա զքեզ: Այլ եթէ որչափ ըստ համեմատութեան քրիստոնէի եմ ես՝ հող և մոխիր գոլով և իբրև ստուերք են ամենայն արդարութիւնք իմ, և եթէ ոչ ողորմութբ մեծաւ և շնորհօքն ա̃յ ողորմեսցայց. այլ եթէ ըստ ճշմարտութե դրոց է, ոչ ես ունիմ ակն ապրել, այլ միայն անկանել յաւիտենական տանջանս, եթէ կամիցի դատել զիս վասն մեղաց իմոց, և կամ վասն գործելոյ ինչ բարեաց. ոչ կարեմ 'ի վեր հայել, վասն զի լի եմ անարգանօք:

Պահեա զքեզ ճշմարտութբ, զի աւուր աւուր յիշեսցես դու զմեղս քո, և եթէ որչափ հեռի ես 'ի պատուի-

լռանայց այ. և միշտ յիշել և առաջի աչաց ունել զհուրն անշէջ և զխաւարն արտաքին և զյաւիտենական տանջանսն, և որք անդն տանջին և հեծեն հառաչանօք. և որչափ գոյ քո զօրութիւն՝ հառաչել և տրտմել և ողալ, և այսպէս յամենայն օր ակն ունել մահու։ Նոյ այսպէս ազատեսցիս քեզէն զքեզ, աւուր աւուր աշխատեալ տըրտմութեամբ և հեծութեամբ. մի երբէք զուարթանալ, մի ծիծաղել. այլ յամ ժամ ծաղր քո ՚ի սուգ դարձցի և խընդութիւն քո ՚ի տրտմութիւն, և միշտ և յարաժամ տրտում և տխուր շրջել. զի անձն իմ լի եղև չարչարանօք։

Պահեա զքեզ ճշմարտապէս իբրև քաջալերելով ըզքեզ խօսքն, և հաստատելով եթէ Նա վասն մեր մեռաւ և եկաց, զի մեռելոց և կենդանեաց առ հասարակ տիրեսցէ. և արեամբն իւրով գնեաց զմեզ, զի դու մի ևս քեզ կեցցես, այլ կատարեալ ծառայ նորա լինիցիս։ Ըստ որչափ է քո զօրութիւն, առլցցես զանհաւանութիւն քո՝ որ եթէ ՚ի սրտիդ իցէ։ Որպէս հեզ անասուն անմխալ լծէ տեառն իւրում, այնպէս պարտ է լինել քեզ առաջի այ։ Որչափ գոյ քո զօրութիւն, մեռո զքեզ ՚ի մարդկայինս ախտից և յամենայն հեշտութեանց, և բնաւ մի ունել յանձին քում կամս կամ ցանկութիւնս երկրայինս. այլ լինել յարաժամ ընդ այ և պահել զպատուիրանս նր հանապազ։

Պահեա զքեզ ճշմարտապէս, զի այնպէս եղիցիս զայամենայն ժամ որպէս և վայել է այ, համբերեա երկիւղիւ և զգօնութեամբ և բազում նուաստախոհութեամբ, և միշտ պատրաստ կալ և լսել կամաց նորա, եթէ ՚ի կեանս, եթէ ՚ի մահ, եթէ յոր և իցէ նեղութիւնս համբերեա բազում յօժարութեամբ. և միշտ և հանապազ զամենայն օր և զբոլոր գիշերն ակն ունել գալ ՚ի վերայ քո բազում և զանազան փորձութեանց, եթէ ՚ի վտանգս, եթէ ՚ի բանտս, եթէ ՚ի գանս, եթէ ՚ի քաղց, եթէ ՚ի ծարաւ, եթէ ՚ի ցուրտ, եթէ ՚ի մերկութիւն, եթէ յամենեցուն խիստ թշնամանս, և մեծ անարգանս հասանել քեզ կրել ՚ի զանազան տանջանս և յախտս, մինչև ՚ի մահ տանել և՝ համբերել յօժար կամօք և անխռով մտօք։

Պահեա զքեզ ճշմարտապէս, զի մեծ ճգնութիւն և ժուժկալութիւն քեզ լինիցի. հանապազ լռութիւն ամենևին մի խօսել մինչև զփոքր ինչ իրս։ Բայց եթէ ՚ի հարկէ քեզ խօսել, և զայն նախ փորձեա եթէ կանխ

նեն մեզ լսելն քան խօսելն. և այնպէս խոստովանեալ ըն-պատճառան առաջի մեզ՝ եթէ ոչ վասն իմ ինչ կամաց և հեշտութեան կամիմ խօսել, բայց գիտեմ եթէ կարեն մեզ նեն խօսել քան լսել. և ապա բանալ զբերան քո բանիւ մեզ և խօսել որպէս և վայել է առաջի մեզ հանդերձ եր-կիւղիւ և զգուշութեամբ և ամենայն նուաստախոհութեամբ և հեզութեամբ, և զբարս ունելով միշտ հեզ և ցած, իբր պա-տուելով զամենեսեան և հնազանդելով նոցա։

Պահեա զքեզ ճշմարտապէս, զի այնպէս եթէ պատ-տահեսցես դու ումեք՝ մի բան և կամ երկու վասն իւ-րոյ խօսել, և ապա լսել. և եթէ նա քննեսցէ ինչ ըզ-քեզ, պատասխանի տուր նմա լոկ միայն զպիտոյսն. և եթէ յաղագս վարդապետութեան ինչ բանք իցեն, որչափ է քո զօրութիւն պահեա զքեզ՝ համարելով եթէ անար-ժան և տգէտ եմ, ապա հազիւ հանդերձ բարութեամբ խօ-սել սակաւ մի բան։ Եւ այնպէս քննեա զքեզ ամենայն իրօք այգուն և վեց ժամուն և երեկոյին, կարգել ուղ-ղել զքեզ յաղագս այնոցիկ. ապա եթէ գտցես զքեզ յաղագս այնոցիկ եթէ խօսեցար աւելի քան զպէտսն. և տեսցես ումեք դու, և եթէ որպէս և զիարդ կամ թէ զինչ իցէ այս իրք, աղօթեա առ տէր հեծելով և հա-ռաչելով առաջի նորա միշտ, և այսու զքեզ պատսպարես-ցես։ Եւ զգուշասցիս ՚ի մանկանց, մի վաղվաղակի յան-ցանել քեզ խցի. և մի ևս արհամարհեր զփոքրանձն, և ՚ի մեծ և ՚ի ծանր մեղս ոչ անկցիս։ Եւ ՚ի տեղւոջ զա-նցարել շատ լեզուի քեզ, և ամփոփեա զքեզ ՚ի մտադրանէ, և կալ զմիտս քո անախտ միշտ ՚ի հսկումն սուրբ զգոյշ և յաղօթս յամենայն. զի այնպէս եղիցիս դու հանապազ մտօք քո իբրև կանոն պաշտաման կատարել։

Պահեա զքեզ քաջ հաւատարաւ. զի որպէս ժուժկա-լես ՚ի հեղգոց զարթիւն և ՚ի հայհոյերոց, նոյնպէս և ժուժկա-լեա և պահեա զքեզ, զի մի բերանով կամ մտօք զա-տել զընկերն քո և մի չարախօսել զումեքէ և մի ընդու-զրպարտել զոք, մի զփոքր և մի զմեծ։ Ապա եթէ տես-ցես իրս ինչ զուրուք, կամ եթէ չարախօսեսցէ ոք զու-մեքէ, մի ունկնդիր լինիր, այլ պահեա զքեզ քաջ և պինդ, և մի ինչ ամենևին չարախօսեր զընկերն. այլ ասա թէ գրեալ է՝ Իւրաքանչիւր ոք ՚ի մէնջ ընդ անձին իւրում համարս տացէ այ։ Արդ, եղբարք, մի դատեր

զմխիթարանս, այլ տանել զայս զիք 'ի միտ չդնել զայ-թակղութիւն եղբօրն. զի դու ո՛վ ես որ դատես զայլոյ ծառայ, իւրում տեառն կայ կամ անկանի։ Արդ ես բա-զում ինչ ընդդիմանեմ զիս, և ոչ ունիմ համբերութիւն առաջի այ։

Պահեա զքեզ Ճշմարտապէս, որպէս զի մեծ հայեսցի 'ի սիրտ քո, և մերձ իսկ առ քեզ կայցէ յամենայն ժամ. և այսպէս հաստատեալ 'ի նա, սովորեցո զքեզ մինչ ժուժ-կալել և գոհալ, իբր թէ տեսանիցես իսկ այժմ զնա մօտ քովք առաջի քո հանապազ. և հեծել և հառա-չել և աղօթել յերկար, զի այսպէս մի պարապիցես խորհել ինչ յանօգուտս, և մի դևք գացեն 'ի քեզ տե-ղի արկանել խորհուրդս չարս և մտածականս։

Պահեա զքեզ ըստ կամաց այ, և մի ամենևին խօ-սեսցիս ինչ, բայց զոր փորձեսն զխօսելն բարի, և լսել 'ի կամս այ, և սիրել զամենայն մարդ սրտի մտօք և գործովք Ճշմարտութբ։ Եթէ չար ինչ կրեսցես յա-մեքէ, ընկալ զայն յօժարութբ և անխռով, տալ զքեզ ինքեան՝ եթէ արժանի եմ և աւելի ևս քան զայս չարչա-րել վասն մեղաց իմոց։ Մարտ և փորձութիւն Ճգնաւորին և վշտաբերին այս է, իբր զի մնացէ ինքն 'ի սիրտ իւր տա-նել պատերազմ ընդ սատանայի և տալ զնա, և ուրա-նալ զանձն իւր, և զի բարկացի և ևս զայրացի ինքն ցանկութեցն իւրոց, և բարք իսկ 'ի հեշտութեց հրա-ժարեսցէ, և մինչ կռուիցի ընդ իւր խորհուրդսն, և մար-տիցէ ինքն ընդ ինքեան։ Իսկ եթէ յերևելիս պահիցես զանդամս քո յապականութէ և 'ի պոռնկութենէ, և 'ի ներքուստ ձևաս խորհրդովք, ոչ ինչ օգտիցիս ունել զանդ-ամնոց քո կոյս. և ահա քանզի պոռնկիս իսկ, և ճնայ տիրապ ընդ սատանայի, և յայժ անպիտան լինի երկնաւոր փեսային։ Այլ քանզի թշնամին մեր դողանայ զանձինս իմաստունս, և ոչ սպայ որ զողացեալն եղև, և որոշեալ 'ի միմեանց զխորհուրդսն 'ի մտածականսն, և այնպէս անկանի յորոգայթսն և 'ի մեծ կորուստն սատանայի։ Այլ մեզ պարտ է զուարթ կալ միշտ հանդերձ որոշա-զութբ խորհրդոցն, զի մի անկանիցիմք 'ի բարւոյն։ Արդ մի ուրեք մինչև ցհատածութիւն անգամ 'ի ձեզ ձանձրու-թիւն բերես զիցէ. քանզի որ համբերեսցէ 'ի սպառ, նա կեցցէ։ Պատուտութիւն համբերայի հանդերձ Ճշմար-

սութիւն, անկատարածութիւն հանդերձ ուղիղ հաւատով, և պարկեշտ մարմնով և անխիղճ գիտակցութեամբ և անբծով 'ի ներքս նստել, և 'ի գործն իւր զձեռան շարժել, և տուրս տալ այնոցիկ որ պէտս ունին։ Որդի՛ զարհուրեցուսցէ զքեզ սնոտի փառք վարուցս այնոցիկ որ վաղվաղակի ապականին, որպէս և գրեալ է։

Ի ԹՂԹՈՅՆ ՄՈՎՍԷՍԻ ՄԻԱՅՆԱԿԵՑԻ

ՈՐ ԵՒ ԱՄՈՆ ԲԱՆ ԽՐԱՏՈՒ*

Երկիւղն իմ մերժէ զամենայն չարախօսութիւն, իսկ հեզութիւն մերժէ զերկիւղն իմ. իսկ զերկրպագն խորհրդով 'ի սատանայէ՝ լնեն ամենայն առաքինութիւնք յանձինս։ Չորք են այսոքիկ առաքինութիւնք որ պահեն զանձն. ողորմածութիւն առ աղքատս և առ ամենեսեան, և նուաստախոհութիւն, և ժուժկալութիւն։ Չորք են առաքինութիւնք այսոքիկ որ պահեն զանձն. ողորմածութիւն առ ամենեսեան, և ոչ բարկանալ, և երկայնամիտ լինել, և պահել զմիտսն 'ի մոռացութէ։ Միթէ պէտս ունին չորից առաքինութեանցս այսոցիկ. յամենայն ժամ անդադար աղօթել, առաջի անկանել իմ Տեառն իւրում, և դնել 'ի վերայ աչաց, և համարել զինքն մեղաւոր, և ոչ դատել զընկերսն. այսպէս լնուցեն խորհուրդք քո։ Չորք են այսոքիկ առաքինութիւնք որ օգնեն մենակեաց միայնակեցաց. կրթութիւն յամենայն ժամ, աղքատութիւն, և անհեղգութիւն լռութեան և առ ոչ ինչ համարել զանձն։ Յաղագս չորից այսոցիկ եղծանի հոգի. նստել 'ի քաղաք և ոչ պահել զաչս իւր, և ընտանի իսկ ծանօթութիւն ունել ընդ կնոջ, և ունել սէր ընդ փառասիրաց, և ախորժել զմարմնական ախտս։ Վասն չորից խոյսց զօրութ-

* Ի կարգի ձեռագրաց [illegible] [illegible] [illegible] թիւ 181 [illegible] [illegible] Հայոց [illegible] երկրորդ. [illegible] Մովսէսի [illegible] [illegible], [illegible] և [illegible]. այլ 'ի ձեռագրաց [illegible] Տպ. 391-392 [illegible], և [illegible] [illegible]։

չի բարկութիւն. 'ի տուրևառից, և 'ի կատարել զիւր կամսն, և սիրել 'ի վարդապետել, և 'ի կարծելոյ զինքն իմաստուն գոլ։ Վասն չորից իրաց յառնէ չարութիւն. վասն ուտելոյ և ըմպելոյ առաւելապէս և ննջելոյ յագ, և 'ի դատարկութենէ, և 'ի ծաղուէ և յընդունայն բանից, և 'ի պաճուճանաց հանդերձից։ Վասն չորից իրաց խաւարին միտք. յատելոյ զընկեր և յարհամարհելոյ և 'ի նախանձելոյ և 'ի չարախօսութենէ։ Վասն չորից իրաց անապատանայ հոգի. յոչ լռելոյ և 'ի սիրելոյ զաղջկունս և 'ի ցանկալոյ նիւթից և յագահելոյ։ Չորք են այսպիսի առաքինութիւնք որ դժուարաւ կարէ ստանալ մարդ. սգալ հանապազ, և հայել յիւր մեղսն, և ունել առաջի աչաց միշտ զմահն։ Իսկ կատարումն այսր ամենայնի այս է. յորժամ լսես ինչ, ասասջիր եթէ ոչ ինչ ունիմ իրս, զի ես մեղաւոր եմ և մեռեալ. քանզի մեռեալ վասն ուրուք ոչ հոգայ. և յաղագս այսպիսի ա̃ծ զօրացուցանէ զքեզ։ Այլ որ փութայ ստանալ զառաքինութիւնս զայս, կարէ ապաշխարել շնորհօքն Քրիստոսի։

Ահաւասիկ գործառնութիւնք նորոյ մարդոյ և հնոյ. որ կամի այնուհետև կեցուցանել զանձն իւր, հոգասցի սպանել զնորոյն մարդոյ։ Իսկ որ կամի զհանգիստ իւր ըստ մարմնոյ 'ի փոքու ժամանակիս այսմիկ, կատարէ զկամս հնոյն մարդոյ, և զանձն իւր կորուսցէ 'ի հանդերձեալ յաւիտենին։ Վասն զի տէրն մեր Յիսուս Քրիստոս յայտնապէս զնորոյն մարդ 'ի ձեռս մարմնոյն իւր ասէ. որ սիրէ զանձն իւր, կորուսցէ զնա. իսկ որ կորուսանէ զանձն իւր վասն իմ, գտցէ զնա։ Իսկ ինքն է տէր խաղաղութեան, և նախ լուծանէ միջնորմն թշնամութեան. և ասէ. ոչ եկի արկանել խաղաղութիւն յերկիր, այլ սուր։ Դարձեալ ասէ. հուր եկի արկանել յերկիր, և զի՞նչ կամիմ թէ առհաւ վառեսցի։ Այլ արդ բորբոքեսցուք զա̃ծային հուր սիրոյն յոգիս մեր, զի արժանաւոր լիցուք խոստացելոց բարեաց նորա ընդ ամենայն սուրբս, և ընդ նոսին փառս վերառաքեսցուք ամենասուրբ երրորդութեանն յաւիտեանս յաւիտենից։

ՃԱՌ ԱԲԲԱՅ ՄՈՎՍԷՍԻ

ՎԱՍՆ ՈԽԱԿԱԼՈՒԹԵԱՆ

Եթէ ոք առցէ յուշ զայն որ ոք խռովեցոյց զնա կամ բամբասեաց կամ զրկեաց կամ արհամարհեաց, պարտի յիշել զնա որպէս բժիշկ առաքեալ 'ի Քրիստոսէ, և պարտի սիրել զնա որպէս բարերար։ Քանզի նոյն խռովեալդ քո հիւանդութիւն գուշակէ անձին. ոչ խռովել պարտէիր, այլ պարտ էր ուրախանալ յաղագս եղբօրն, քանզի նովաւ ծանեաւ զհիւանդութիւնն. այլ աղօթել 'ի վերայ նորա, որպէս դեղ բժշկութեան առաքեալ 'ի Քրիստոսէ։ Ապա եթէ տրտմիս 'ի վերայ նորա, հաւաստեաւ ասես ցՔրիստոս՝ ոչ կամիմ ընդունել զդեղն քո, նեխել կամիմ 'ի վէրս իմ։ Որ կամի բժշկել 'ի դժնդակ վիրաց անձին, զի 'ի բաց բուժեսցի 'ի հիւանդութենէ իւրմէ, հարկ է նմա համբերել 'ի մատուցելոց նմա 'ի բժշկէ անտի։ Քանզի որ հիւանդն է, ոչ է հեշտեաւ կամ հաստատել կամ խարել կամ որբացեղ առնուլ, այլ և յիշելով խոկ զնոսա տաղտկանայ. սակայն հաւանեցուցանէ զանձինս, եթէ առանց նոցա անհնար է նմա բուժել 'ի հիւանդութենէ իւրմէ։ Նոյն օրինակ տես զանձն քո 'ի ձեռս բժըշկին, գիտելով եթէ փոքր ինչ Թափածանօք բուժել 'ի բազում մեղաւորն և 'ի բազմաժամանակեայ նեղութենէ։ Խորամն չէ է, որ արհամարհէ զքեզ կամ բամբասէ, այլ բուժէ զքեզ 'ի սնափառութենէ. որբացեղ չէ է, որ ածէ 'ի վերայ քո զրկումն, և բժշկէ զքեզ յագահութենէ։ Որ փախչի յօգտակար փորձութենէ, փախչի 'ի կենացն յաւիտենից. ո՞ շնորհեաց Ստեփաննոսի անպատտի փառս, զոր առաւ 'ի ձեռն քարկոծելոցն զնա։

Ասաց դարձեալ. Եւ որոց զխելսն ամբարտաւանեն ոչ մեղադրեմ, այլ բարեգործս կոչեմ, և ոչ անդամանեմ զբժիշկըսն ոգւոց՝ որ դեղ անպարգամնաց մատոյց սնափառ անձին։ Քանզի երկնչիմ մի գուցէ ասիցէ և վասն իմ անձինս. բժշկեցաք զԲաբելոն, և ոչ առողջացաւ։ Մի՛ գուցէ մեղադրեցայց 'ի Քրիստոսէ 'ի վերջնում աւուրն. Հիւանդ էիր 'ի սնափառութենէ, և մատուցի քեզ դեղ

անարգութեան, որպէս զի նորօք որբեսցիս. իսկ դու ոչ բժշկեցար։

Երրորդ դարձեալ. ոչ ոք է 'ի մեզ որ խօսի զՃշմարիտն, բայց միայն որ պարսաւենն զմեզ. սակայն և ոչ այնպէս գտանեն ասել զամենայն չարութիւնս մեր և զպատճառս. քանզի թէ լինին ամենայն բերանք մարդկան լեզուք առ 'ի բամբասել զմեզ, ոչ են բաւական արժանապէս անարգել զմեզ։ Ամենայն որ ոք արհամարհէ զմեզ կամ բամբասէ, մասն ինչ ասէ. իսկ զամենայն ոչ կարէ գիտել. յամենայն 'ի մեղս խոնարհեցոյց զմեզ սատանայ։ Իսկ որ մաքրինքն լինին, խոնարհութիւն իւրեանց խորտակեն զսատանայ. որպէս ասացին հարքն՝ եթէ իջանէ խոնարհութիւն մինչև 'ի դժոխս՝ յերկինս վերաբերի։ Ո՞վ խոնարհեցուցանէ զխոնարհս խորհել ինչ զումեքէ. քանզի զինչ և վշտանայցէ խոնարհն, կամ լուիցէ պատճառս առ 'ի նուաստացուցանել զանձն իւր, և որ ինչ լինիցի նմա, 'ի նոյն յաղօթս պարապէ և զամենեսեան ածնի երախտաւոր։

Դարձեալ ասաց. զգոյշ լեր անձին. զի եթէ ոք որ ինչ և իցէ գործով խռովեցուսցէ զքեզ, լուիցես և ամենեւին մի խօսեսցիս ընդ նմա, մինչև անդադար աղօթիւք ցածցի սիրտ քո. և աղաչես զեղբայրն և առ ցանձն քո. ընդէ՞ր մոլեգնիս, ընդէ՞ր խռովիս որպէս որք փրփրեն. տեսանե՞ս զի հիւանդ ես. զի եթէ ոչ էիր հիւանդ, ոչ վշտանայիր։

Երրորդ դարձեալ. զխօսս Քրիստոսի տեսանեմք և զպարսաւանս նորա ընթերցանեմք որ ինչ չարչարեցաւ, և մեք և ոչ մի իրաց համբերեմք. այսպէս խաւարեցաք յուղիղ ճանապարհէ անտի։

Երրորդ դարձեալ. եթէ ոչ առանձնայցէ մարդ խոնարհութիւն, ոչ յառաջեսցէ. և եթէ կայցէ մարդ զառաջինն Աստուածայինն, և ոչ գտանիցէ զՃանապարհս. զայս կոր [illegible] սուրբ հարքն՝ զարհամարհանս և զանարգանաց, այնպէս որպէս զարդարեն որ կոչէ չարաթ երկաթի և [illegible] ոչ կարասցէ առնել ախտանարար մարդոյ, և քաղցրութեամբ՝ որով քակէ ամենայն զօրութիւն թշնամւոյն. [illegible] նշան 'ի բաց արկելոյ զարհամարհանս ինչս այս է՝ ան[illegible] կալ. քանզի թէ քամահէ ոք զքաղաքն զանձնիւք, [illegible] սանդուղս մի, և բաղձայ ասպարէս, կամ զրպարտեսցէ

այլ խելք, և ոչ եւս ծառայէ Ոխի, որպէս ասէր առաքեալն ընտրէ՝ թէ յորմէ պարտեալ ոք է, նորին և ընդ ծառայութեամբ է։

Ասաց դարձեալ. Հոգի կամի զաղօթելն, բայց մնասեաց մարմինն ցանկացեալ և ընդ նմանին պատուաստեալ փախչի յաշխատութենէ։ Այլ սատուգութեամբ ոչ են ծանր պատուիրանքն, այլ կամքն չարք, որ առնէ մեզ վասն ծուլու երկիւղի և աւարակաց զկնչս մեր ընկենուլ անմեհեր, զի ատելով եթէ փոքր ինչ յետոյ սակայն մտանիցեմք։ Դարձեալ վասն սակաւ ինչ կելոյ ամենայն ընչից համբերեմք, և երանութեան հասանիցեմք, եթէ զանձինս արգելուցուք. և զիա՞րդ և ոչ վասն յաւիտենականն կենացն զանձինս խոնարհիցեմք. զիա՞րդ ոչ առաւել եւս զօրանայ 'ի մեզ երկիւղն Այ քան զերկիւղն ծուլու և մարդկան։

Ասաց դարձեալ. աղօթեա 'ի վերայ թշնամեաց, և գոհացիր յորժամ անարգես, և եղեր աշակերտ սուրբ առաքելոցն՝ որք գնացին խնդալով, զի վասն անուանն արժանի եղեն անարգելոյ։ Իսկ զայս սուրբքն առնէին, այլ մեք մեղաւորք և զհաւատարիմն ոչ ընդունիմք. ոչ ասեմ վասն անուանն, այլ և ոչ վասն անձանց։ Ո՞րչափ է մարդոյն սիրելն և սիրելին յամենեցունց. իսկ զմեղքն հանդիսիւ ոչ ունին պատուիրանքն Այ, որոց բարիքը յօժարութիւն ունիցին։

Ասաց դարձեալ. որքան զօրոց երանեն զմեզ մարդիք, և այնքան զօրոց անարգեն զմեզ և բամբասեն՝ շահիմք. որպէս ասաց Մակարիոս զպարտաւորեալ և համբերեալ փառաւորեցաւ, և դարձեալ խորշելով 'ի փառաց մարդկանց 'ի Սկիւթ։ Որ կամիցի շահել արհամարհանս, սիրէ զնեղութիւնս. քանզի ասէ. երանի է ձեզ յորժամ նախատիցեն զձեզ և հալածիցեն, և որ 'ի կարգեն է. մինչ զի վարձք ձեր բազում են յերկինս։

Ասաց դարձեալ. ոչ է պարտ քրիստոնէից առ մարդիկ բարկանալ, բայց միայն առ դեւս. որ սիրէ բարկութիւն, սիրէ դիւաց. քանզի զիր և ատեցէ ասա, եթէ ոք պատահեցէ՝ զմարդն և զդեւն պատերազմեցէ։ Իսկ անկիրքն սիրելոյ բարկութիւն՝ խաղաղելն է և ոչ խռովելն, այլ արհամարհելն և անմոռաց համարելն բազում չարեաց պատուաստոյ և գեհենին արժանի. որպէս ունելով սպասեցեալ զխաղ, կերեալ նեղութիւն գոհութեամբ, հանապազ գոհանալով.

թիւնն ևս և զողորմութիւն նորա խնդրելով որպէս շա-հեստս իւրոց, զնեղութիւն, զարհամարհանս, զնախա-տինս. քանզի 'ի խոնարհութիւն առաջնորդեն, և թե-թեւացուցանէ 'ի մեղաց. խորտակէ զսատանայ խոնար-հութիւն, քանզի տեառն պատուիրան է:

Նոյնպէս դարձեալ. որ բարկութեան համբերէ, սուրբ աղօթս ստանայ, այնպիսին յանախտութիւն զարգանայ շնորհօքն Քրիստոսի. իսկ որ զայս մերժեսցէ յիւրմէ, զմեծութիւն և զփառս արհամարհէ, ևս և զմարմինն իւր վասն սիրոյն Քրիստոսի, որ 'ի ձեռն հեզութեան և բարութեան շահին շնոր-հօքն Քրիստոսի. նմա փառք յաւիտեանս. ամէն:

ԲԱՆՔ

ՍՐԲՈՅՆ ԱԲԲԱՅ ԵՓՐԵՄԻ

ՎԱՅ այնմ որ անխրատ է. վայ անամօթութեան, վայ որկրամոլելոցն, վայ հպարտացելոցն, վայ պոռնկաց, վայ ար-բեցողաց, վայ խաղամոլաց, վայ արծաթասիրաց, զի հուրն փորձէ զնոսա յորժամ իջանէ 'ի խորխորատս դժո-խոց և 'ի տարտարոսս մահու. ոչ ինչ առաւել բարձրա-գոյն քան զերկիւղն այ: Մի զուարճացուսցէ զձեզ բա-զմակերպ կամ արբեցութիւն կամ յաճախութիւն մեղաց կամ ձկանց, զի մի անկանիցիք 'ի կործանումն անարգելութեան և այնու յանցաւոր մեղօք: Արութեան զգեցիք վառս, սիրելիք, աղքատ հաւատով: Մի՛ ոչ երանեսցէ զայնպիսի այր որ յե-ղանակեն 'ի սեղանակէ իւրմէ 'ի պաշտօն կամ յընթացս՝ կա-փուցանէ զոտս և բանայ զականջս բարեպաշտութեան մտա-ծութեան, որով ասէ՝ մի թէ կենդանածագին առաքեցար ու-սանել, զի զպատուիրանս մարգարէին Դաւթի: Այլ դու քեզ խնդիւն զգուշացիր, թշուառացելոց և հեղգաց:

ԲԱՆՔ

ԽՐԱՆԵԼՒՈՅՆ ՓԵԼԻՔՍԻԱՆՈՍԻ
ՅԵՐԱՊՈԼՍԻ ԵՊԻՍԿՈՊՈՍԻ

ԶՈՐ ԳՐԵԱՑ Ի ԽՆԴՐՈՅ ԵՂԲՕՐ ՈՐ ԱՂԱՉԵԱՑ ԶՆԱ ՈՒՍԱՆԵԼ ԶՍԿԻԶԲՆ ԸՆԹԱՑԻՑ ՄԻԱՅՆԱԿԵՑԱՑ ԵՒ ԶԿԱՏԱՐՈՒՄՆ ՈՐՈՑ ԼՌԵԱՆ Ի ՍԵՆԵԱԿ

Քանզի տեսի զհոգի քո, ով անդրանիկ որդւոյ իմոյ, զի ընթանայ ուսանել զճանապարհ կենաց, զոր ուսոյց և հորդեաց տէրն աշակերտացն իւրոց. և իբրև խնդրոյ զհայցուածս քո զայսքանեաց զի գտանել կամիս վաճառաշահութիւն քո բազմապատիկ արդիւնս հատուցանեն իբրև զիմաստուն վաճառականն զայն, և արդ զոր խնդրեցեր 'ի մէնջ բան, թէ և փոքր է 'ի թիւս բանից; բայց մեծ է արդեամբք, ահաւասիկ յայտ արարեալ նշանակեալ՝ սիրոյ քում. վասն նստելոյ 'ի միայնութեան և վասն ճգնաջանութեանց այսորիկ, մանաւանդ թէ վասն խաղաղութեանն և վասն փորձութեանցն որ գայ հասանել 'ի վերայ վաստակաւորացն որ 'ի նմին 'ի խաղաղութեան կցեն, և վասն շնորհաց օգնականութեան որ պարգևի նոցա յաղթութեանն նոյ 'ի վերայ չարչարանաց կրիցն. զոր 'ի քեն պատմեցաւ ինձ նշանակեցից քեզ. Այլ ծածկեալ, սիրեցեալ և անդրանիկդ եղբայր իմ, զի խորհրդոց այսորիկ առաքինութիւնն ոչ եթէ ամենեցուն տուեալ 'ի շահ որդւոց լինելոյ, այլ միայն զինուորացն զանձինս. իսկ անզգաքըն և ակնարկելոցն առաջոյ զգան արքայութեան զաւանդեալսն. Հայեաց թուեցաւ ինձ, ով սիրելի, կարդալ քեզ զզրուցս հայցուածոց քոց 'ի շահ և յօգուտ ամենայն հասարակ. Վասնզի տեսի զառաքինութիւն յաջողութեան քո եթէ աստուածային է տենչումն, և կամիմ տալ քեզ զբով զընթացս և զճգնութիւն անձնուկ ճանապարհիս այսմիկ՝ թէ որպէս պարտ է կենցաղավարել 'ի սմա ընդդէմ պատերազմաց թշնամւոյն, յորում որք բաւեն հարկանել զճանապարհէն կենաց մինչև յօրն ընդ որ ոչ ուսեալք է հնար անցանել մարմնոյ կենաց.

Արդ զառաջին սկիզբն ելանելոյ մարդոյ յաշխարհէս յայտմանէ օրինակէ ելք որդւոյն Իսրայէլի յԵգիպտո-սէ. զի որպէս առաքեաց ած զՄովսէս 'ի Քորեբ լեռ-նէն և ետ նմա գաւազան և իշխանութիւն իջանել և փըր-կել զորդիսն Իսրայէլի 'ի ծառայութենէ եգիպտացւոցն և հանել զնոսա յանապատն, նոյնպէս և հրեշտակ պատ-րաստական հարկիւ առաքի յաստուծոյ առ հոգի և նու-զնա ահիւ և դողութբ, մինչև հանէ զնա յաշխարհիս ծառայութենէ և ածէ զնա յանապատ հանդարտու-թեան, որ է չափ մարմնոյ, մնացանդ 'ի միայնատա-նըս: Եւ պարտ է գիտել եթէ ջան և վաստակ առա-քինութե նորա 'ի սկիզբն գալոյ 'ի հանդարտութիւն անա-պատին այս է՝ խոնարհութիւնն: Նուան հարցէ զչափոյ առաջին կարգիս, այսինքն զխոնարհութե, յորմէ ծնա-նի ունկնդրութիւն խրատուց, և յայտմանէ տայ զպտուղ հոգևոր 'ի ժամու իւրում; որպէս ասէ երանելին Պաւ-ղոս՝ թէ խրատ առժամայն տրտմութիւն է, բայց յետոյ պտուղ խաղաղութե տայ նոցա որ կրթին նովաւ 'ի յար-դարութիւն: Արդ 'ի խոնարհութենէն և յունկնդրու-թենէն ծնանին ամենայն բարութիւնք. զի և տէր մեր խոնարհեցոյց զանձն՝ լեալ հնազանդ մահու չափ և մա-հու խաչի վասն անունկնդրութեանն Ադամայ, որով ան-կեալ մեղաց և մահու զօրութիւն 'ի վերայ ազգի մարդ-կան: Արդ յորժամ զՃշմարիտ ունկնդրութիւն ստանայ, պատրաստէ նմա զամենայն հանգիստ և զհոգևոր քաղց-րութիւն: Եւ ոչ է արժան աշակերտին առնել զինչ և կա-միցի. այլ պատուիրեալք նոցա թողուլ զամենայն զկամս անձանց և կալ 'ի սահման հրամանի վարդապետացն իւ-րեանց, զի այս նիշ է Ճշմարիտ ունկնդրութիւնն:

Այսուհետև զգոյշ լեր, ով եղբայր, որ վաստակիս 'ի հանդարտութե անապատի և կամիս ժառանգել զեր-կիրն աւետեաց որ բխէ զկաթն և զմեղր: Եւ որպէս ա-ռին Յեսու որդի Նաւեայ և Քաղեբ որդի Յեփոնեայ զունկնդրութիւն Մովսէսի, որք գնացին զհետ պատուի-րանաց նորա և մտին յերկիրն աւետեաց, այսպէս և դու առաջացեա՝ գնալով զհետ Ճշմարիտ ունկնդրութեան և մը-տանել 'ի վերին երկիր աւետեացն: Քանզի եթէ ոք ոչ պատրաստեցուցանէ և ազատէ զզգայարանս իւր յամենայն զանձանց աշխարհէս, եթէ զգալի ելանելոյն և եթէ

իմաստնացի, ոչ կարէ մերձենալ առ նմ և տեսանել զհոգի իւր։ Այլ քանզի երկու են ելք յաշխարհէս և սկզբնաւորութիւն սուրբ ճանապարհի միայնութեան, մի մարմնոց և միւս մտաց. և ոչ թէ ամենայն որ որ ելանէ յանտարաստ՝ ազատի և 'ի վարուց կենցաղոյս այսորիկ. զի բազումք այն են որք ելանեն յաշխարհէ արտաքին ձևով և այլափոխութք վարին, յաղագս այնր երկուս ասացաք զելսն. քանզի բազումք ելեալք անտի յաշխարհէ, իսկ ազատեալք 'ի վարուց սորա մի 'ի հազարացն։

Արդ որպէս ասացաք զելս որդւոցն Իսրայէլի յԵգիպտոսէ՝ օրինակ մարդոյ որ հրաժարէ յաշխարհէ. այնպէս և իմաստնաւք զխունն զոր կանգնեաց երանելին Մովսէս 'ի մէջ իսրայէլացւոցն և եգիպտացւոցն, իսրայէլացւոցն լուսաւորիչ և եգիպտացւոցն խաւարեցուցիչ. ապացոյց հրեշտակին որ պատրաստէ 'ի տեսանել զմիտս աստուածային հոգւոյն 'ի վերայ մտաց միայնաւորին և ըզխաւարն արկանէ 'ի վերայ իշխանութեան չարին և չար խորհրդոցն որ 'ի նմանէն ծնանին. վասն զի որչափ 'ի ձեռն ելանելոյ յաշխարհէս լուսաւորի աչք հոգւոյ, այնչափ խափանի 'ի նմանէ ամենայն խորհուրդք չարք յիմանալի ելիցն յայնս։ Այս է տեսանել յայնմհետէ եղբայր զելեալն յաշխարհէ և զնստեալն 'ի միայնութեան խուցս, յաղօթս և յօրհնութիւս և 'ի հնազանդութի հարց։ Նման է Յեսուայ որդւոյ Նաւեայ որ լուաւ երանելւոյն Մովսէսի և բարձաւ զգաւազանս որդւոցն Իսրայէլի և սրբեաց զձեռս իւրեանց 'ի տէր. Այնպէս և դու, պատուական եղբայր, եթէ ունիցիս ճշմարիտ անկրօնաւորութի առ հայրս քո հոգևորս, լուես զերանելւոյն ըմձայնն զոր լուան որդիքն Իսրայէլի՝ եթէ այսօր սրբեցէք զձեռս ձեր տեառն. և փառաւորիս երանելւոյ ձայնիւս այսուիկ 'ի սրբել զհոգի քո հոգւովն սրբով։ Իսկ որ անունկնդիրքն են և ոչ բնակեն խաղաղութեամբ 'ի միայնութե խուցսն, այլ չար խորհուրդք ապահովութե և հպարտութեանն զօրանայ 'ի նոսա, և ոչ թողուն զկամս իւրեանց վասն այ և ունկնդիրք լինին, 'ի նոսա ծնանի անելութի և զօրանայ վատթարութի։ Քանզի 'ի կատարել զկամս իւրեանց պատճառս տան ամենայն վատթարութեց, որպէս ասաց ոմն 'ի սրբոց հարցն՝ եթէ ամենայն ինչ զոր առնէ անձն, բնակէ յանձինս վատացն և

անխարատելի. իսկ դասակք ունկնդրողացն բազմապատիկք են ։ Արդ տես և զգուշ լեր, ով ունկնդիր եղբայր, զի բազում ելս պաշհեն առ քեզ դևքն յանապատին, զի դարձուսցեն զքեզ յԱնգիտուտս չարութեան, այսինքն 'ի կենցաղս և յաղտեղի գործս իւր ։

Դարձեալ և յայսմանէ զգուշացիր 'ի հանդարտութեան անապատն. զի բազում օձք են խածանողք, այսինքն նախատինք, բամբասանք, տրտունջ, զրկանք՝ որ 'ի սատանայէ և 'ի մարդկանէ ։ Արդ եթէ կամեսցիս փըրկիլ 'ի նոցանէ, արասցես որպէս և արարին որդիքն Իսրայէլի, այնոքիկ որք լուան երանելոյն Մովսէսի. զի ամենայն ոք որ հարկանէր, նայէր յօձն պղնձի զոր բարձրացոյց Մովսէս 'ի գլուխ լերինն, և բժշկէր 'ի թունից օձիցն ։ Եւ դու յորժամ վիրաւորիս 'ի միոյ յօձիցն զորոց ասացի՝ բարձրացո զտեսութիւն մտաց քոց և նայեաց 'ի տէր մեր Յիսուս Քրիստոս որ բարձրացաւ 'ի վերայ խաչին վասն փրկութեան մերոյ, և յայնժամ բժշկիս 'ի թունից օձիցն յորոց հարկանեն զքեզ, որպէս ասէ առաքեալն Պաւղոս՝ թէ նայեցարուք 'ի զօրագլուխն հաւատոց և 'ի կատարիչն Յիսուս, որ փոխանակ ուրախութեան որ նմա առաջի կայր՝ յանձն առ զխաչն, արհամարհեաց զամօթ, նստաւ ընդ աջմէ աթոռոյն այ ։ Նմա, ով սիրելի, թէ որպէս նախակարգէ զխաչն և զչարչարանսն, և ապա յետ այնորիկ յաւելու զմեծամեծս յանձայնին փառսն ։ Արդ օրինակաւդ իմա զի ամենայն ոք որ մեղկի առ չարչարանս արտաքոյ կամ պարտի յանձնթոյ փառաց և հարկանի յայսպիսի օձից, ոչ կարէ մտանել յերկիրն աւետեաց առ հայր զմիածինն իւր փառաւորեաց ։ Եւ թէ որպէս պարտ է նայել 'ի նա, լուր և 'ի միտ առ ։ Յորժամ հասանէ քեզ նախատանօք անարգիլ յումեքէ, նայեաց զի և նա նախատեցաւ վասն քո, և համբերեաց և դիւահար կոչեցաւ ։ Եւ եթէ կապանեն և հարկանեն զքեզ, տես զի և զփրկիչն արարածոց հարին և կապեցին և կըռփեցին և թուքս նախատանաց յերեսս նորա ձգեցին. քացախ լեղւով զառնութեան ետուն ըմպել նմա, և եղեգամբ զգլուխն սուրբ ծեծէին ։ Ապա թէ փառասիրութիւն ընդհարկանէ զքեզ վասն առաւելութեան վասակոցն, յիշեա զասացեալն տեառն՝ թէ յորժամ կոչեսցիցէք զամենայն հրամայեալսն, ասասջիք եթէ ծառայք

անպիտանք եմք, զոր պարտէաքն առնել՝ արարաք։ Իսկ եթէ եղբայր քո արհամարհ թուեսցի յաչս քո վասն տկարութեան իւրոյ, նայեաց 'ի տէր մեր Յիսուս, թէ որպէս 'ի վերայ մաքսաւորաց եւ մեղաւորաց առաւել ցուցանէր զհայրկաւոր զութս իւր։ Իսկ թէ չարչարանք եւ նեղութիւնք ծանրանան քեզ, նայեաց 'ի նա՝ որ փոխանակ ուրախութեան որ կայր իւր առաջի՝ վասն բարերարութեան յանձն առ զխաչն անարգականն։ Ոչ այս յարաժամ գիր 'ի սրտի քում, եւ տկարանայ եւ անհնարին թոյնք օձիցն 'ի միտս քո. քանզի արդարեւ մերձաւոր է առ քեզ խաչիւն Յիսուս քան օձն պղնձի առ հրէայեցիսն. 'ի գաղանիս սրտի քում բնակեալ է եւ 'ի ներքին մարդդ քո օթեվանի եւ 'ի տեսութէ նորա ծագի առ քեզ լոյս փառաց։ Որչափ ցուցանես ունկնդրութիւն զվաստակոց քում զառաւելութիւն, այնչափ ցուցանէ նա զգեղեցկութիւն իւր յոգւոջ քում եւ թագաւորեցուցանէ 'ի վերայ քո զուրախութիւն. եւ որչափ ծուլութիւն նուազին վաստակք քո, զաղացեալ լինի լոյս գիտութե փառաց նորա 'ի ծածուկ օթեվանաց սրտի քում, եւ ոչ բաղձանայ հոգի քո 'ի խորհուրդս փառաց նորա։

Արդ ընդ խոնարհութե ունկնդրութիս զոր առաջի, պարտ է ստանալ կարգի կրօնաւորաց եւ զղջութիւնն եւ զպահպանութի լեզուաց 'ի դատարկ բանից, յընթացս հանդարտութե, զձուձ զգեստուք, անպաճոյճ յօդ ուտից. եւ բնաւ ոչ այլ ինչ ստանալ, բայց միայն զծածկոյթս բաւականն անձինն, որպէս եւ տէր մեր յայտ առնէ 'ի բանիւս պատուիրանի իւրոյ ասելով՝ մի ստանայք ոսկի եւ մի արծաթ եւ մի պղինձ 'ի գօտիս ձեր եւ մի երկուս հանդերձս ունիցիք եւ մի պարկ 'ի ճանապարհ եւ մի հողաթափ յոտս ձեր։ Իսկ առաւել քան զամենայն ինչ սէր սերտ ունիցիք յանձինս ձեր, զի նովաւ կարող լինիցիք առաւելապէս ստանալ զոգիս ձեր. զի եւ գիտէ հայրն ձեր երկնաւոր զինչ պիտոյ է մինչ չեւ ձեր իցէ ինչ խնդրեալ. վասն այսորիկ խնդրեցէք նախ զարքայութիւնն այ եւ զարդարութի նորա, եւ այդ ամենայն յաւելցի ձեզ 'ի հօրէն ձերմէ որ յերկինսն է։

Ի վերայ այսր, ով որդիք իմ անդրանիկք, պատսպանեցէք զանձինս ձեր պահօք եւ աղօթիւք եւ յարաժամ ճգնութե եւ աղքատութե ընդդէմ հանապազորդ կերպարանաց,

և մի՛ պարկանեցուցանիցէք զմիտս ձեր 'ի յերկնաւորն այս ; ոչ 'ի սուտ և ոչ 'ի գիրջերի ։ Նոյն եթէ յառնէ 'ի վերայ ձեր պատերազմ չարին արգելուլ յերկրէն ուսեալց, սպառնալեօք զմիտս ձեր սուրբ Հոգւովն Քրիստոսի և յաղթեցէք թշնամւոյն պատերազմի, որպէս և Մովսէս Ամաղեկայ ։ Իսկ որք 'ի սոյս երկրպագութե են, պարտ է նոցա ոչ ընկղմանել 'ի վերայ երկրի 'ի ժամ քնոյն, այլ նստելով ննջեսցեն, և կամ 'ի վերայ ոտից իւրեանց 'ի կայն տալցեն սակաւիկ ինչ առեալ քնոյն, ամենելով զգուսառ զվարդապետութի սուրբ Հօրն մեր Անտոնիոսի՝ որ 'ի քահանայանոց հացով և ջրով և քնով ամենևին ոչ յաղեցաւ, որպէս ինքն իսկ երանելին ասէ՝ եթէ ըմպայց իմ ուտէի կշռով և զջուր իմ ըմպէի չափով և յորմ ինչ յենլով սակաւիկ ինչ յափշտակէի 'ի քնոյ ։ Նայց զխոտեմ և զմի որ այլ 'ի հարցն որոց զի զժամանակս քառասն ամաց ոչ ննջեաց ամենևին 'ի վերայ միոյ 'ի կողմանց անձինն իւրոյ, բայց թէ 'ի պատահել հիւանդութեանց, և այն զի անզգաստապարա մնացէ 'ի կանոնաց որոցն ։ Ո՛վ սա և զուք, եղբարք, որք կամիցէք սունալ զարթութի, պահեցէք զզուշութի և կատարեցէք և մի երկմտեսցէք 'ի սոցանէ ։ զի եթէ պահեսցէք զսա յանապատաւորական կեանս, ծագեսցէ Տէր զլոյս գիտութեն իւրոյ 'ի սիրտս ձեր, և յայտնի առնիցէ ձեզ զխմաստութիւն իւր որպէս երբեմն որդւոյն Իսրայէլի ։ որք թէպէս և մեղանչէին յանապատն, սակայն ոչ զրկէր զնոսա ած. յաղօթութեն իւրմէ և 'ի յարաժամ խօսակցութենէն իւրմէ 'ի ձեռն Մովսէսի ։ Նոյնպէս և ամենայն վանականաւորաց օգնական լիցի ած 'ի յաղաւթանսն 'ի մենամայական առաքինութէ սնոտի 'ի Հոգևորն, և սրբութեան իւր զշնորհ ընկերակից միաբանութեն իւրոյ երբեմն երբեմն ծագէ առ նոսա ։ ժամանակ մի զխմաստ գիտութե սուրբ գրոց քաղցրացուցանէ նոցին, և այլ երբեմն յաղաչանս թողութե մեղաց իւրեանց ուրախացուցանէ զնոսա ։ յայլ ժամու պարգևս աղօթասացաց յորդորէ առ նոսա ։ Նայց ոչ առնեմ զարմանաւոր զոր անմատնեցին սուրբ հարքն երկիր ուսելոց, որ 'ի չար հարսանի հոգևորութեն պարգևել այնպիսիկ որք ժամանեցին 'ի լոյս, այլ զայն զոր սուրբն Ափսիմոս կարգաց քառասնամենի առաջինն անձնակերպութեամբ ։ Նոյն այնպիսիկ որք 'ի մեր-

Տնական թմբրութեան բուռն հարկին զառաջնութեան ընդ 'ի զարթնուլն այսպիսի յառաջատուութիւն արարածոցեր բնական երգեցին։ Այլ 'ի գալ այսպիսի արարածոցս՝ երգեն ներդաշնակութիւն ամէն հնազանդեցելոցն չմնալ 'ի հնազանդութիւնն, այլ ինքնիշխանութեամբ յետ մեծամեծ փառս փոփոխել. և երգեցին ուրախութեան 'ի վերայ արարածոցն ամենայն զոր ոչն ունէր յառաջ, և ծնանի 'ի միտս փառաւորութիւն, և ժամանակի մի արդարն արարածոցն 'ի յերաստանի մեղացն գործեցելոց, և ամէն արդարութեան յաւիտենականութեան։ Այլ յաղագս այսր ասելին Մովսէս կարդաց զայս անմահութիւն, քանզի յուղարկութենէն նոյն է զփառաւորութիւն և 'ի արդարութեան զանձնութիւն։

Նոյնպէս յայսմ վայրի գրեալ է եղանակն՝ որք յայս ընդ յառաջինն՝ վարդապետն խնամոյն, որ զարդարութեան յաւիտենականութիւնն 'ի յայս հաստատուն խորհրդոյն և զօրութիւն 'ի ամէն զարմացման խնամոյն։ Այս թէ ոչ պատահէ բարի և խնամոյն ուսուցիչ, վերացուցանեն զմիտս նոցա դէպ ի մտաւորութեան և ատեալ ամենայն յանութիւն արդարութեան։ Այլ դուք, խնամոյն եղբարք, որոց յառաջատուութեան պատահէ փոփոխմանցս այս, նոյատրուք առ ուս վարդապետաց և ներհակութեանց 'ի վայրս յայս, և լուեալ 'ի նոցանէ զօգտակար խրատն՝ 'ի նոյնն դադարեցէք, ոչ յայլ խոտորել և ոչ յանհեթ. քանզի պատրաստ է և վարդապետին խնամոյն իւրում միութեան ունել։ Այլ դուք, ով վարդապետք, 'ի զանձն առ ձեզ ունիք յեղանակս ներգեալ յայսպիսի անդէպ ծածկութեան զգոյշ լինիջիք 'ի խրատելն զնոսա. եթէ բարբառեալ է արտաքս և ուրախ է մտօք, կարծեալ զնա և յառաջ զանձննական առաքինութեանն աշխատանին՝ զպարհս և զծնունդթիւն և զգեղեցկութիւն ուշմութեան և զերկրպագութեան հանդերձ խոնարհութեամբ առաջի ամենայն ուսմք. և զգօն լերուք ոչ թողլ հեղգանալ յուսուցանելն զծանծաղութիւն, և զատարարակարութիւն վասն հոգւոց աշակերտացն ձերոց։ Նուեմ զարձեալ և զյառաջատուութեան արդարութեան և զհակառութիւն յաւիտենականութեան, որ առաւելութեան խորհրդ ամէն ընդդէմ ամենայնի իւրև զգէմ. որ առ ումք եթէ ոչ կարծէք ունել, ոչ առնէք ամենայն միաբանեն։ Նոյն որ որ յայսմ վարդապետել զայցէ առ ձեզ, տեսցէք և զգոյշ լերուք թէ որպէս պարապել խրատել զնա, այսպիսեացն մեր-

մածանել 'ի սիրտ եղբարցն զայս ապաշխարութեան եւ զխոստումն տեառն զոր ուխտեաց դաշամբք 'ի ձեռն Եզեկիէլի՝ ոչ կամիմ, ասելով, զմահ մեղաւորին, այլ զդարձնալ 'ի չար ճանապարհէն եւ զկեալն: Այս յետ այսպիսի փոփոխմանց եւ այլեւ այլ ծփմանց շնորհ օգնութեան 'ի վերուստ եկեալ է առ Հոգի Հանգուցելոյն, եւ սկսանի յառաջանալով աւուրց Հուր սիրոյն այ բորբոքել առ մարդն՝ որ եւ զտիւ եւ զգիշեր խաչէ զՀոգւոյն յաշխատութե կիրս 'ի վեր քան զբնութի մարմնոյն կամեցեալ լինել: Արդ զգուշ լերուք, եղբարք, ոչ անձանց անձին ընթանալ, այլ ուսուցչին ձերոյ Հաւատալ զանձինս եւ այնպէս կատարել զաւանդեալսն որպէս թէ 'ի բերանոյն այ լսեցէք զայն. եւ օգնեալ ձեր 'ի շնորհայն այ Հասանէք 'ի նաւահանգիստն խաղաղութե: Ապա թէ յերկարի առ ոք յեղբարց այսպիսի այլայլմունքս եւ ընդունի յինքն զփառասիրութի, խաւարի ընտրողութի մտաց նորին եւ փոխոխի առաւելութի սիրոյն 'ի բորբոքումն պոռնկութեան անօր եւ նուրբ մոլորմամբ, եւ ոչ տեսանէ զախտն ինքն յայտնապէս եւ ոչ կարէ Հաւանել ասողաց, եւ մտանի այնուհետեւ 'ի խառնակեալ աղխս ծովու. եւ յաղագս այսր կոչեցաւ բորբոքումն այս ամբոխումն: Ո՜հ որչափ դժուարին է ճանապարհս այս այնոցիկ որք ոչ են կարող ընտրել: Աստանօր պիտոյ է ամենեւին վարդապետ իմաստուն, զի 'ի ձեռն նորա դադարեցուցանող քաջալերութեանն՝ այսու Ջերմութե բորբոքեալքն եւ արտասուաց առատութե դիւրաւ կարեն Հասանել վաստակաւորքն 'ի սրբութիւն՝ որ է կատարումն մարմնական վարուց, եւ այնուհետեւ ամենայն սկիզբն Հոգեւորական տեսութեց, որպէս եւ ասէ դարձեալ սուրբն Նիլոս՝ եթէ բորբոքումն այս է դուռն ընդ որ մտանեն ամենայն վաստակաւորք 'ի սրբութիւն: Այլ գիտասցէ թէ ոչ ամենայն մարդոյ է ընտրել եւ որոշել ընդ սէրն բնական եւ ընդ չարչարանս պոռնկութեն, բայց թէ միայն այնոցիկ որք զփորձն առին անձամբք: Քանզի որպէս եւ ասացաք՝ Հեղեղք եւ յարուցմունք բորբոքմանս այսորիկ 'ի վեր քան զբնութիւն նեղեն զնա նկրտել. ըստ որում եւ գրեալ է վասն երանեալ Հօրն մերոյ Յովհաննու՝ եթէ յորժամ եհաս 'ի բորբոքումն յայս, ասաց ցեղբայրն իւր. կամիմ յանհոգս մնալ եւ լինել իբրեւ զՀրեշտակ այ որք ոչ ունին

զհոգս երկրաւոր իրաց. և այսու բարբառելովն ընկեաց յանձնէ զհանդերձս իւր և ել յանապատ, և ոչ կարացեալ ժուժել անվայելուչ կերպն՝ դարձաւ անդրէն. Այս այսպէս զգաղտնի մոլորեցուցանէ սատանայ բարբառելովքս այսպիսի և հանէ 'ի միաբանութենէ կեանս մինչդեռ ոչ իցեն հեռացեալք 'ի կամաց իւրեանց և ոչ ունայնացեալք 'ի խորհրդոց մարմնոյ. և յոչ կատարել զպատուիրանս հնազանդութեան առ վարդապետսն և ուսուցիչսն իւրեանց՝ փաղփաղուկն չիջանի բարբառումն բարի սերմանն ընտելունի և զօրանայ 'ի նոսա բարբառումն չար և պէսպէս ցանկութեանց. վասն այսորիկ պարտ է աշակերտացն ունկնդիր լինել վարդապետացն՝ որք իմաստունք լինին գիտութեամբ, կարող լինիցին ընտրել զերկուս ճանապարհս զայսոսիկ. Բայց վայ իցէ վարդապետաց, որք ոչ լիցին ազատեալք 'ի չարչարանաց կրից և լինիցին ուսուցիչք այլոց. քանզի արդարև պարտականք մնան հոգւոց աշակերտացն իւրեանց, որպէս և աշակերտքն մնան պարտականս ատենի անունկնդրութեան և հեզգութեանն առ խրատս նոցին: Դարձեալ երանի իցէ վարդապետաց իմաստնոց, որք ազատեալք իցեն 'ի կրից չարչարանաց և պահեսցեն զկարգորութեն, մինչև 'ի հոգւոյն որոց տան ուսուցանելն նոցա: Երանի իցէ և ունկնդիր աշակերտացն, զի ընկալցին 'ի տեառնէ զվարձս հնազանդութեան, այսինքն զի 'ի տառապելն յանապատս համբերութեամբ՝ մեռանին 'ի նոցանէ ամենայն չարչարանք մեղաց, և ծնանին փոխանակ նոցին խորհուրդք գիւրինք 'ի քննութեան բարոյից ուղղութեանց, և այնուհետև սկսանիցի ունել զնման Մովսէսի առ տէր՝ յասակ մինչ պարապեալ յոյժ խօսակցութիւն, և կատարեալ զկարգ հնազանդութեան առ հոգևոր հայրն՝ ելանէ նմա առանձինն 'ի խաղ հանդարտութէ յապացոյց օրինակի երկրին աւետեաց, և սկսանի մարտնչել ընդ սաստ ազգս հեթանոսաց որք բնակեալք են 'ի նմա, այսինքն ընդ այսոցն պղծոց, և հասանէ 'ի չափ հասակի հոգևորութեանն որ 'ի նմանէ պարգևի՝ զգայութի մտաց և ուսումն ծածուկ խորհրդոց և գիտութի ամենայնի. 'ի վերոյ եղելոց տնօրէնութեանց և ապագայիցն:

Պարտ է ինձ այժմ ասել և զանցանելն ընդ Յորդանան. քանզի տեսի զհոգի քո զի ընթանայ զհետ ա-

ցայն Վիճի, և վասն այսորիկ յառաջ ասէր կատարել ըզ-
խնդրուածս քո, ով տիրելի եղբայր։ Այլ քանզի խորհր-
դեցեր 'ի միջի թէ եր Զատկին ժամանակին աշխատել արք հոգե-
ւորքն 'ի խորհուրդ համբարձութեան, և թէ որ օգնութիւնք 'ի
ճշմարտութենէ սրբոյ Հոգւոյն 'ի նոցա, և թէ որ են բազմապատիկք
արք պատուիրանացն և նոցին զինուոր 'ի համբերութիւն որ
յարդարելական խաղին, և թէ որ են զօրութիւնք 'ի պատե-
րազմացն զինուորեալքն որ գան 'ի վերայ նոցա, և թէ զինչ
յաղթութեան այսր ամենայնի յոր շահս համանեն։
Արդ քանզի այսքան զօրութեան ունէր խնդրուածք
քո, և չափ 'ի չափոյ առաքինութեանցն այսորիկ ունին
ընդարձակ հեռաւորութիւնք 'ի միմեանց, վասն այսորիկ
եղեն նշանակս օրինակաց 'ի սուրբ գրոց 'ի միջ նոցա, և
հանեալ մինչև ցայս վայր յառաջեալք կատարել զխնդր-
ուածս քո զօրութեամբ և օգնականութեամբ սրբոյ երրորդու-
թեանն, ով տիրելի եղբայր։ Այլ արդ ահա հասեալ է
ժամանակն զի անցանիցէ ժողովուրդ [illegible]
անցս ընդ Յորդանան և մտցէ յերկիրն աւետեաց և այս
անցանելոցն ընդ եօթն ազգս որ 'ի նմա և յաղթեալ
ժառանգեսցեն զքաղաքս նոցին և կերակրեսցին 'ի բա-
րութեանց երկրին այնորիկ կաթամբ և մեղու։ Արդ ա-
ռաջին անցին որ յԻսրայէլէ ընդ ծովն Կարմիր՝ օրինա-
կեաց զերծումն յաշխարհական ծփանաց և գալ յանապատն
'ի հնազանդութիւն հաւատոց հօր և 'ի միաբանական առա-
քինութիւն չափ որպէս և առաջիքն, յորում զանազանեն ընդա-
րութիւն փորձ եղեալ և զամբարտաւանութիւն կռոց։ Իսկ երկ-
րորդ անցքն ընդ Յորդանան և մուտք յերկիրն պար-
գևաց՝ օրինակ յետ առաջինն կարգին ժառանգելոյ 'ի չափ
հոգևորութեան և նուաճելոյ իւր առանձինն 'ի խաղաղական
խորհուրդ, որ կատարելոց առ եղբարս և առ վարդապետս
զօրանալ իմաստութեան. յետ այնորիկ ապաստանիցէ յամենայն
հնից և 'ի զաւակացն և մարմնոյ 'ի հոգւոյն նորոց հոգևո-
րաց։ Այլ մինչդեռ զգեցեալ զինքն զաստուածագիտութիւն
հոգևորին արարոց, եղանէ պատերազմել ընդ ազգացն չարաց,
որպէս և Յեսու որդին Նաւեայ ընդ ազգս քանանացւոց
[illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]

զմնձայլն զօրութիւն, որպէս զի պատուերապահացն ընդ ստոր ազգս և ընդ հնազանդութեան որ յերկրին առաւելոց բնակեալ են։ Որպէս և նա որ մեկնի՝ի հօգևոր հօրէն որպէս և Յեսու ՝ի Մովսէսէ, և անցանէ ընդ Յորդանան մարմնաւոր խորհրդոցն, թողլով յաղագս իւրոյ զմարմնականն մտածմունս, որպէս և յառաջ քան զայս ՝ի սկիզբն առաքինութեան զմարմնական գործոց, և նորոգեալ լաւութեամբ ՝ի միայնութեան խուցն որպէս յերկիր աւետեաց յոր եմուտ հոգւովն զգեստ զմնձայլն տարբ զօրութիւն և պատուերապահ ընդ եօթն խորհրդոցն որոշմունս՝ որք ՝ի միմեանց փոփոխմանսք միջոյն ընդ նոսա յանդգնութեանք։

Որդ այսմ միայնացելոցս պարտ է պահել զրութիւն իւր բառ այսմ օրինակի. նախ և առաջին հեռանալ յազգականաց և ՝ի մերձաւոր ծանօթից, և ոչ առնուլ ամենևին համարձակութիւն ընտանութեան առ նոքա։ Ի վերայ այսր զամէն ողջոյն արտաքոյ խաղին ոչ երևանել, բայց թէ կարևոր պատճառանօք, մանաւանդ յառաջին ամին, եթէ փափագէ ճաշակել զքաղցր պտուղ համբերութեան, և ոչ արտաքոյ յարկին օթագանել։ Այլ յայս առաջին ամս զպահս ՝ի կերակրոց և զղջմութեան չափով առնուցէ, այսպիսին զամէն ողջոյն պահել և յերեկոյն ճաշակել, և որպէս գիշերայն արթնել և զկէսն համբերութեան առ մարմինոյն, որպէս և սուրբ հայրն մեր Անտոն առնէ ՝ի բանս իւր. ով եղբայր, յառաջին ամն յարժամ նախս յառանձնակի խաղի, ոչ է պարտ քեզ յառնել ճգնութեան արգահել և այլատ ամենել զմարմինդ, զի մի ծուլք լիցիս ՝ի սատանայէ, վասն զի նորա բորբոքէ զմեղսիսաւորին առնել քան զչափն նկարել, որպէս զի յաչ համբերութեան արտաքս ձգեսցէ զնա յառանձնակի խաղէն։ Այլ քանզի հնարս են չար դևքն եթէ յառաջին ամն դիւրահալոյք են անձինք միայնացելոցն, վասն այսորիկ ՝ի բազում այլատութեան զղջալն առ ՝ի կարճմտութեամբ վնաս. վասն զի ընդ այլատութեան նորաթեան զմտաւորութիւն, և նա է զի և որպէս զխեցեղէն անօթ որ մինչդեռ ոչ է հրով թրծեալ՝ յարկանելոյ ՝ի նա ձէթ կամ ջուր կամ գինի կամ այլ ինչ և հեղ ՝ի նորա թերեւ փշրի և հեղու արտաքս զամենայն։ Որպէս խնա և զմերմնոյ. զի առաւելեալ ՝ի վերայ նորա զաշխատութեան ա-

առաքինութեանն յառաջինն ամենայն միջնորդելոց ոչ է թերևեալ անխառնակ սիրովն և գիտութեամբն՝ փրկչի կատարելութեամբն և ոչ ժուժկալէ. խոկ յարժամ կրթի միաբանութեամբն, և առաւելու ՚ի միջոց նորա զոր ինչ կամեցուցիս՝ տանել. քանզի զի ուղղէ զանուանցն հայեցողութիւնն, այլ և զանզգամեացն պարզկեշտութիւնն. Բանիւն որ լոյս որէ ամենեցունց ընդունող կերպակերպ տրամաչափն և ազգի ըլլեղ զանազան յաղագելի զորաչեացն և պարծանաւոր անտութեան աչացն, զանազան չորս հիւթոցն յաւելուածքն ՚ի պարզկեշտութեանն, և մանն թեթևութեան մարմնոյն ոչ մնացականի ՚ի ժուժկալութիւն և ոչ հիւանդանաց։ Աշխարհի այնմանիկ որք զառաջինն ամենայն գիտութեամբ և զգօնութեամբ մնացականին. զի ոչ չուսի առաւելու ՚ի մնացականն, ոչ յաղգի անձին նորա, և որչափ յաւելն յաշխատութեանն՝ պարծանաւոր միայն նորա և լուսաւորի և ընդդարձակի ճառագայթիւք գիտութեանն. մանն զի ամենայն պատուիրանք անուան լոյս են, և անզգուշութիւն նոցին խաւար։ Զաղագս որոյ թէ որ ըմբռնեալ է յանզգուշութեան և մարմին նորա կայ ՚ի միայնութեան զաշխատութեան, խաւարու խաւարեալ է այնմանիկ և կուրացեալ ընթացութիւն ՚ի հոգւոյ նորա անգափաւութեամբ չար խորհրդով որ անխարեալն է ՚ի նմա։ Սան այսր որք կամեցին ՚ի ճառագայթս միայնակեցութեանս ընթանալ, եթէ ոչ կրթեն զանձինս և զմիտս խորհրդովք լուսով գիտութեան, անկարող է ընթացք նոցին։ Նոր թեթևացեալ ճառագայթս աղքատութեան երկնից յառաջինն ամեն այս է որպէս և առաջագոյն, այսպէս անձինն ՚ի կերպակերպ միջնորդ ցորեկոյն, և ՚ի ճաշակելն ոչ լինել ընդունակն ողկուզութեան ախտին, զի զհետ երթայ առաւել յաղեցմանն ծանրութիւն քնոյ և անուշութիւն երազոց մտառակացն։ Եւ յետ առաջինն ամենայն այսպէս կերթեալ ՚ի սովորութիւն սրահոցն, արժան է զերկինս առաւօտ պահել. և եւս յառաջնացեալ՝ զերկրս աւուրս անդադար անդուլ գանձել, այլ և զշտապաւոր աղօթս. նա և օրհնաբանել ոչ կարասցի, այլ որպէս կամի կենդանութեամբ և որպէս առաջէ նմա մեծ զօրութիւն և օրհնաբանութիւն. Սոյնց թէ զիտութիւն և խորամուտ գիտնականաց ոչ մնացականի, ՚ի քննել անհուն նմանէ, յորում զոր ինչ ստեղծաներ՝ հեղու ՚ի կարողութեան։ Աշխարհի այնմանիկ որք առաջին և աւարտողաց, միւսի զի քաղցրութեան հոգի նոցին ՚ի տպարտ գիտութեան խորհրդոց

Յաղագս սահմանի իմաստութեանն յառաջիկայն առնէ՛ ի նուաճեա՛ ի մի-աբանութիւն այս կոչի։ Այնպէս սակայն և ընդ գիտնոցն կատարել զգուշանալով երբեմն տարբերացն Դաւթի, և յետ այսր որ-չափ և կամի առաքինութեան յաղթանակ, և բազում այսմ ընթերել փիլիսոփայութիւն հրեշտակաց միաբանութեամբ ոչ զանձնագիմ առնել՝ որք անդարանացք եւս ՚ի փառաւորութիւն անուանն, զի և նոցա վայելէ է զօրութիւն հոգւոյն որոյ առաքինութել անձնագորով փառաւորութիւն անուանն։ Այլ յետ գիտելութեան իմաստութեան յորժամ ծագէ առաւօտն, լուանալ արտասուօք զձեռս իւր և ծունր կրկնել առաջի կենդանարար խաչին Քրիստոսի. և յաւելու ՚ի ծնրադրութիւն քաղցրաձայն աղօթել, ողորմեա զի ամենափրկեսցի միայն և բարերարեսցի հզօրն Տեառն մերոյ Յի̃սի Քի̃սի, զոր և աղաչեսցէ քաղցր ար-տասուօք և ասասցէ։ Աստուած իմ, արժանաւորեա զիս զի քաղցրացայց ՚ի յօդուած իմում անօրէնութեան որոց քո սիրելեաց։ Աստուած իմ, միշտ յօգնեաց խնդէ ըղ-պատրաստեալ առաջնոց չարչարանաց որ անձնիշխանէ զանձնա-թիւն մտաց ՚ի քեզ, և պայծառացո զիս փառաց և-րեսաց քոց ՚ի սրտի իմում, զի տեսից աչօք ոգւոյ իմոյ զծածուկ խորհուրդս զօրութեան պատուիրանաց քոց։ Աս-տուած իմ, յօգնել ինձ նոյնեաց, և անկը, յընկերել ինձ փութաս. ամենայնեցին և յաւետ փրկեա ողորմութեան որք խնդրեն զանձն իմ. և տուր ինձ զխնդրեւ քո և արժա-նաւորեա զիս ողորմութեան քո, զի ամենայն հասեալ եղիցի յի-շատակ սիրոյ քո ՚ի միտս իմ ՚ի տուէ և ՚ի գիշերի, որ-պէս զի երգեսցից զփառաւորութիւն քեզ, տէր հայր, և միածին որդւոյ քում և ամենասուրբ հոգւոյդ յաւի-տեանս յաւիտենից։

՚՚ Այլ յորժամ ամփոփես զխորհուրդս քո, ով եղբայր սիրելի, այսպիսի աղօթականք և համբերութեան զկենդանաբեր խաչն, զոր գրես ՚ի միտս զաւետարանն սուրբ և զիշեա զնա ՚ի վերայ աչաց քոց և տեսցես զօրութիւն այնմ որ արժա-նաւորեաց զքեզ քաղցրանալ ՚ի խորհուրդս որ ծած-կեալ էր ՚ի յաւիտենից և յազգաց։ Այս յորժամ զայս ա-ռնես երկրպագութիւն մատուցանես, ծնանիս ՚ի քեզ ի-մաստութիւն երկրպագութեան և ճշմարտութեան զօրութեան՝ զոր ոչ բաւէ լեզու առնել բան որում է։ Աղօթեսցես և-րանելի այնպիսիս որք արժանաւորին խորհրդոցն որ յայտ-նի մտացն ՚ի ժամ իմաստութեան, վասն զի առաւօտուց

է նոր երանութեանն այժմէական զոր ստացեալ է ․ Ո՛չ զկնի յա-
րութեան սրբոցն Քրիստոսի ։ Ճշմարտութիւն Հաւատոյ, որ
սիրելիք ոգւոյ իւրոյ, զի զկնի զանձն 'ի միայնակեցաց որ
յաւուր միում մինչդեռ տարածեալ էր զձեռս իւր խա-
չանշանն յաղօթս և անձկացեալ յերկինս, յանկարծա-
կի բացաւ սիրտ նորա և լցաւ ամենայնին լուսովն զոր ոչ կա-
րէ լեզու պատմել ։ Նոյն յորժամ առնէր 'ի ձեռս զա-
ւետարանն սուրբ՝ ընթերցեալ մինչև յերկինս ժամ ա-
ռաւօտ, և աղօթս յարուցեալ տարածելովն զձեռս քո ա-
ռաջի կենդանարար խաչին և անփարատելի զաչս 'ի յերկինս-
ն՝ անփոփոխեալ զխորհուրդս առ Տէր ․ դիցես ծունր և
աղաչեսցես զնա արտասուօք, զի տացէ քեզ խոնարհու-
թիւն խոնարհել և 'ի միտ առնուլ զերկրորդ որդւոյն Աստու-
ծոյ ․ և 'ի սկսաներն քո աղօթելոյ, մի փութասցիս զըա-
ղումն եղջեր 'ի նմանէ, այլ միայն ուշ եդեալ քննես-
ցես զխորհուրդն որ ծածկեալն է 'ի նմա ։ Վասն զի այս-
պիսի առաքինի հայրն սուրբ՝ եթէ բարւոք է և օգտա-
կար մի առանց հանդերձ մտաւոր փառաւորութիւն քան զզա-
ղումն մտաց մերոյութիւն ։ Որք ասեն և զգաստ էր յերգեն
զի խնդասցի միտք քո զխորհուրդս երգոցն զոր փառաբանեսցես
լեզուաւ ․ ապա թէ ոչ՝ ունայն է երգ լեզուաց առանց խ-
նամոց մտաց ։

Նաև յորժամ կատարեսցես զաղօթս երրորդ ժամուն,
որպէս և զինուորութիւն սրբոյ Հոգւոյն, առցես 'ի ձեռս
զխորհուրդ Հօրն և զհաւատ և ընթերցցես մինչև 'ի միջօրեայ
ժամն, որպէս զի մի զբաղեսցիս միտք քո 'ի քննութենէ
խոնարհից, և մի թողցես զղջումն լեզուաց յառաջ ըն-
թանալ յընթերցմանն քան զխնամս մտացդ, այլ Հա-
ւատովք փոյթ մի կատարեսցես ընթացակիցս լինել ։ Իսկ յայլ
կարգ աղօթից 'ի ժամէ 'ի ժամ զառաջինն ծանեսցես
առաջնոյն ծնրադրութեան, և զկնի այնր առաջի սրբոյ խաչին
և նայել 'ի ակն մեր Յիսուս Քրիստոս որ խաչեցաւ վասն փրկ-
չութեան մերոյ, համբուրեալ քո զնա ուր նորա 'ի խա-
չին ․ Իսկ 'ի Համառօտակօրեայ աղօթից մինչև ցինն ժամն
եթէ, ունիցիս կիրճ ձեռագրոյ՝ ապաստեսցես, և 'ի նոյնն յի-
շատակին նոյ անսպառական եղիցի 'ի մտաց քոց ․ Իսկ յինն
ժամէ աղօթիցն պատարագեսցես կերակուր քեզ՝ յա-
ղագս փառաւորելոյ 'ի զարծարանի քո զանէր և 'ի Հո-
գևոր միտս քո ։

Այլ իբրև գայ հասանէ ժամ երեկոյին, կանգնեալ ա-րհացեալ զուարթ հոգւով և բարի խորհրդով, և մտօք գոհութիւն տն որ այց արարեալ պահեաց զքեզ 'ի խաղա-ղութեան զօրն ողջոյն: Այլ աստուծոյ քան յամենայն ժա-մանակս յերեկոյին եղիցի զգուշութիւն քեզ 'ի վերայ խորհրդոց քոց, որպէս և երանելին Պաւղոս ասէ. համբարձումն ձեռաց իմոց որպէս պատարագ երեկոյի: Այլ դու եղբայր, սրբութեամբ մատուցեա զպատարագ աղօթից քոց առաջի տն, զի 'ի նմանէ զգեցցիս սրբութիւն ընդդէմ գիշերային թշնամեացն: Այլ յորժամ կատա-րես զերեկոյին աղօթս ամփոփականս, դիր զանգամն ա-ռաջի խաչին և ասա զսաղմոսն զայս. ամէն հովուեսցէ զիս և ինձ ինչ ոչ պակասեսցի: Այլ կատարեալ զսաղմոսն տուր գոհութիւն տն, որպէս զի մարմին քո առցէ զկերա-կուրս զգալի և հոգի քո կերակրեսցի հոգևոր կերակրովն:

Տես, ով եղբայր, գուցէ պատճառանօք զգալի կերակ-րոյդ զրկի ոգի քո յիմանալի կերակրոյն, և լինիցի ստ-ամոք քո որպէս զգազանաց. և եղիցի ոչ 'ի զանազանն հա-մադամաց պատրաստութեան, այլ յորդորեսցի սեղան քո ցամաքային իրօք: Այլ 'ի նստելն յուտել յիշեա զգե-շերային պատերազմունս չարին, և արգել զմեծութիւն ստացեալ ուտելոյն: Օ՛ ի յորժամ սկսանիցես բարեխօ-ցիքն բորբոքել զհուր հնոցի մարմնոյդ խորհրդովք սիսկեցն չարչարանաց, յարիցես զօրութեամբ դատաստանականացն առ-հօք Անանիա, Ազարիա և Միսայէլ 'ի խստամբերութեան և 'ի փառաւորութիւն տն, այսինքն մաքուր խորհուրդք և զգաս-տութիք, որք արկեալ կան 'ի մէջ հնոցի մարմնոյն և մար-մնեն տն, որպէս զի ցօղէ զքաղցրութիւն իւր և շիջուսցէ բո-ցաշորումն հրոյ ախտից չարչարանաց. բարեխօսեսցիքն զարձ-ցին ամօթով և սոքա պատճառացեալք տնօրէն լռութ-ցցեն ուրախութեամբ 'ի վերայ յաղթութեան որք ոչ թողին զերկրպագութիւն հարցն իւրեանց և եսոյն պատկերին զոր կանգնեաց Նաբուգոդոնոսոր իշխանն գլխոց:

Որդ ճաշակեալ զկերակուրն՝ տացես գոհութիւն տն ասեսցես ամենապարգև շնորհացն նորա. յետ այնոր ըն-գիշերին զուարթութեամբ հանգեա 'ի դլուխ բաժանեալ զմտ յերկիս մասունս, զմինն 'ի սաղմոսերգութիւն ծնրադրու-թեամբ և զմիւսն յընթերցումն գրոց և զերկրորդն եր-գովք, որք 'ի հոգւոյն տն ասացեալք են և գրեալք: Ա

[illegible]

ծածկեալ լինէր մանկանն անձ և զօրացուցանէր զնա 'ի կարգ իւր պահպանութեան 'ի դիւական փորձութեանց, և ասացէ նմա զհրաշագործութիւն քաղցրութեան և հանդարտութեան 'ի խաղ իւր։ Մանկունք սոյն, ով եղբարք, և մի մնան զի բարեխօսութի 'ի վերայ քո զառաջնորդութեան, հեզգամնաս սա կարգաւորութեան ժամուց աղօթիցն. զի այս ոչ է զարդ ինանաւորաց զասաւակ առաջնորդութեան պատմուծանանութեանն առանձնաց, այլ յայտապահութեանն ժամանակի մերոյ զորդեղացիս բարեկամեցելոց մի անփոփոխելոց զառ հնձնոյ աղօթիցն։ Այս էր և Ջանաց զօրանալ 'ի վերայ քո երկրպագեսցուք զանայ որպէս յերկրայ զօրացուցանել զաղօթս, զօրանգն զամենն քո յերեւելին մեր. և յարուցեալ 'ի սահմանեալ ժամն կացցէ օ յաղօթս սուրբ պատուական խառջին, և անմտաբար զերկրաւ քո երգեցես միայն բանիւ սաղմոսիւ այսպէս. օրհնեցէք զտէր ամենայն ազինք, զովեցէք զնա ամենայն ժողովուրդք. զորասցի զողորմութի նորա 'ի վերայ մեր. Ճշմարտութիւն տեառն մնասցէ յաւիտեան։ Ասա այսպէս սաղմոսիւ և զերկրպագութեանն երգեն 'ի գլուխ աղօթից որ խաչեցաւն փառս մեր՝ ծնրադրութեամբ առաջի խաչին, և ընդունելի լիցի պատարագն քո առաջի նորա։ Մանկանն գերեալ հարկս օրհնութեան եթէ հաւատացեալ ով խոր զզուշեկանն, ընդունելի է. և եթէ մնացես նազարաւտեան մի, և զայն ընդունելիս զաւարթութեանն. միայն հաստատեսցես սաղմոս զաղօթսն 'ի ժամու, և ոչ կշտամբեսցես 'ի սակաւն և 'ի նուազն. զի զօրել 'ի միջոցին պատահմանցն միով օրհնաբանս սաղմոս բազմադեմ հաստատեսցեն։

Աստուածեան խնձ սոսն 'ի հարցին և ասաց՝ եթէ մինչ զես մանուկն 'ի սենեակին իւր, երկնի եհաս 'ի վերայ իմ պատերազմ ծուլութեան, և ոչ ասաց թողլ յաղօթել խնձ յաղօթս, և ոչ կարէի ամել զյիշումն աղօթիցն 'ի սրտի իմում 'ի մեծամեծ ծանրութեանն. և հասանէր զայս կենաց իմոց անձկեալ կայով 'ի վերայ երկրի, մինչ զի ասել զանձն իմ թէ զինչ խնձ յաղթահարս բարբառոյ և օրհնութեան եւ քան զնա 'ի խաղաղականս կենաց յայս և ոչ ինչ վաստակել։ Այս խորհ յարեաւ և ժողովեալ զարթնեաց խնձ 'ի յերկիր, յանկարծակի լուայ բարբառ որ խօսէր ընդ իս քաղցրութեամբ և ասէր. մի երկնչիր յաղխտագին մի, այլ բաժանեսցես և տէր կալ յարդարութեան

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

նեաց ։ Արդարեւ այնոցիկ որք արժանաւորին այսմ, և հա-
շակեն ՚ի քիմս մեղաց խորհրդոց զքաղցրութիւն մեծայնին
խորհրդոցն․ քանզի յայտնի մեծապարութիւն զգացեալ
մտացն, է զի մինչ զուարթուն սաանց կերակրոց, մաքրա-
ցեալ զհոգեկանութ այլեւս նոցին, քանզի բանիւքն մեր կե-
րակրի․ և ժամանակաւ յայս ծագեսցէ ՚ի վերայ նորա
լցեալ մեծայնին, մինչ զի պանակարգութ մնայ աստեղանեան և լուս
նի տպաւորութիւն, վասն զի տեսն և գիշերն հաստատ
է նոցա ։ Այս, եղիցայք, և զգաշացցես յաւուրս յորս յայս
ալխոն մեծապարութիւնս կանխէ ոգի քո յերկնից եր-
կրաց․ որպէս և սէն ՚ի միայնակեցաց եղբարց յորժամ
ընդունելք ՚ի դրանեկն զոգեղյն կարգաւորի խոյս, ՚ի մե-
ծութիւն չնորհիս այսպիսիկ զգալ ածանց առ որ բանիկը ըն-
դունին՝ թէ անեղոյն բանք ողջունակս և հարցմանց քաղ
խնձորք ոսկիք են, երբեմն զաւակ անօթիասան են առ իս հե-
մարեալ բան չնորհի պարգեւաց զոր ընկալայց ՚ի տեսա-
նէ ՚ի ժամանակս յայսմիկ ։ Նոյնպէս այնոցիկ որք վասն փառաց
և զովութեան մարգարեան նորանն ՚ի միայնութեան ակնեղուկ
այնպիսեացն չար օրինակք լինելոյն ունին․ ապական-
նեն զհոգին և ողորմելին զիմաստն, և երբեմն զանազան եր-
կաթիս ծանրացուցանեն ՚ի պարտականս նոցին զանազանու-
թեան և մնասանեն ՚ի ձեռս պատժականն զիւէնն, որպէս
և փորձեցանն անձինք որք ոչ վասն մի նասամ ՚ի խոյզո-
զութեան․ քանզի թուլացեալքն ՚ի չնորհացն մեր մտանել-
ցանն ՚ի ձեռաց գիւաց, և անկանելոյք ՚ի այնպէս ախտից
զծաղկեալգերցանն ՚ի սատանա ։ Նոյն որք վասն մեր նորին ՚ի
խաղաղութեան կենաց եղանակօք և չնորհաց սուրբ հո-
գւոյն արժանաւորին, որպէս և առաքեալք ։

Մ.ՌԴ. այս երեւեցի քեզ նշանակ ընդ Ծածկութեան և
ընդ սնոտութիւն․ քանզի խնամոք որ յանհոգեանն զիւայն
մերձանալոյն, անհնարինն խորդութիւնք են․ և յորժամ նա
տանէ թէ ոչ հանգիստի հոգին քարշաքանաց արտանե-
թեան՝ արկանէ ՚ի նոսա զանազան խորհուրդս խոնարհից
և ամենափոխ զիւոյ մնասարանութեան և ընտ. այլաձեւական մեղա
ծութիւնք, որք յանկարծ բանախօսիկն խռովութեան զիւէնն
զմտաւն եւ ողորմելին զհոգին ։ Նոյն ՚ի սկսանելն խռովութեան
որ ՚ի չնորհացն մեր է, հոր խոնարհելի քաղցրութեան և զւ-
նութեան մնայ ՚ի սրտին, և զշարժմունս հոգւոյն
մաքրելոյ մեղանչեցուցանէ, և որպէս ՚ի բան խռովութեան

ընծայելէ 'ի սէրն և 'ի գիտութիւն ծով. և հանապազ այսմ խնամողք գիտացին հոգւ զարդարութեան և առաքինեաց բնութեն 'ի սրտէն, և 'ի չարահաւատութէ նոցին խառնեն անձնոցն խոր- հուրդք հողեղէնք և մարմնականք։ Բայց դու, եղբայր, յորժամ հասանիցես 'ի մերոյ քո սրբութեան ապաւինութեան, մի՛ թող տայցես խորհրդոց քոց հաւանել. այլ լիցի յա- րաժամ ընթերցանութի սուրբ գրոց և ծնրադրութիւն աղօ- թից պատուանդան խոնարհն և Աստուածութեան և արտասուք, և անցցէ 'ի քէն զօրութեանքն և օգնականութեան սուրբ մերոյ Յսի Քսի։

Պատրաստեալ միայնութիւն որ նստի 'ի խաղաղական սե- նեակ, ոչ է պարապ 'նմա խօսակցել բազմաց, բայց այնմ միայն՝ որում յայտնէ զծածուկս իւր և ասել 'ի նմանէ զօգնականութիւն բարի խորհրդոց և օգտակարաց. և այն զի լիցի խորասուզեալ փորձ 'ի գիտութիւն խնամոց և մերձա- ւոր առ Աստ և պարհագ խորհրդոց։ Ո՛ր 'ի զօրացեալ յանձ- նիշխանութեան կարգադրութեան միայնակեացն, նմանէ ասն որ զգեցեալ է զամենայն սրբութիւն պատուիրանացն- կանն, և ոչ երկիցէ 'ի սրոյ թշնամեացն որք զան 'ի մե- րոյ նորա. Յաղագս այսր և դու, եղբայր, բաց մարդա- սիրութեան քոց, որպէս և բնութ առաքելոցն Հրեշտակաց մարդ- կանա կորեանց, և կարգին մեծացն Յովհաննու ... ցէ ընկալան զօրութի 'ի բարձանց և եղեն քարոզք սր- բազնութեան երկնից։

Եւ և այլ պատուիրանացն զի որ մեռցի ընդ մեռեալն եղբայրս. քանզի զայս հաստատէ առաքելոյ ամենեքեան և բոլոր սոյն նմա ձայնս ուժգին աղաղակ և խաւարութեան որպէս 'ի բազմաց հնչեցեալ։ Նախնի և զգուշանեն՝ կարծիս սաստեալ մենաւորին եթէ խնդրել յաւէրժէ. զի երանելույն 'ի սէ- րութիւն խնդրողին՝ խառնաշեղեցէ ջնա 'ի կարգէն և 'ի խօ- սակցութենէն որ առ Աստ։ Նոյն եթէ ժամանակէ միայ- նակեացն և ոչ երգէ սաղմոսս, փախչի զարդարել հոգ- ւոյն, շարժէ զարգն սաստն և զաղաղակեցութ զմեղուց և մինչ առ միայնակեացն. զի եթէ ոչ երեւել փախչիցես, յորժամ այս զերկրաւոր լիցի քեզ։ Իսկ եթէ զորձեալ ժամանակէ և ոչ երգէ սաղմոսս, գիտէ այսր պատուիրանաց երկնեսցէ նմա օգնականութի 'ի ընթերցողն ծով, և սովորէ սիրոյ նորա հրով սիրոյն ծով և մնայ 'ի խաղաղութե և յերկրաւ աղօթանաց ..., 'ի ծնրադրութե և 'ի յաղօ-

ժամ ընթերցուածն, և նիւթ ի քաղցրութիւն իմաստիցն 'ի քիմս նորա որպէս զմեղր ըստ գրեցելումն՝ քաղցր են 'ի քիմս իմ բանք քո քան զմեղր բերանոյ։

Եւ այլ դև որ կերպարանէ 'ի յարկ միայնակեցին առ 'աչս երկիւղալից տեսիլս. զոր իբրև տեսանէ, յուժգին երկիւղէն հեղու յամենայն մարմնոյ նորա քրտունք իբրև ջուր յաղբերաց, և կայր լեզու նորա և ոչ կարէ բարբառել. և թէ ոչ փութանակի ժամանէր օգնութիւնն այ և հաստատէր զնա, հոգին քաղէր 'ի մարմնոյն։ Այլ դու, եղբայր, յանկանել յայսպիսի փորձանս երգեա զսաղմոս զայս. յարիցէ ած և ցրուեսցին ամենայն թշնամիք. և մի տացես, տէր, զցանկութիւն ամբարշտին, այլ ուրախացո զիս փրկութե քո. յամօթ արա զատելիս իմ, և օգնութեամբ քո փրկեա զիս, տէր. դարձցի ամբարշտութիւն ատելեացն 'ի գլուխ իւր, և արկ երկիւղ և զարհուրումն 'ի վերայ թշնամեացս որք պատերազմին ընդ իս։ Եւ յորժամ հարկանես զնոսա այսպիսի նետիւք աղօթից, կնքեա զանձն քո ամենազօր խաչիւն, և խնկոյն պակասին յերեսաց քոց։

Ասէր ումն 'ի հարցն՝ թէ որք պատերազմին ընդ այս դևքս, ոչ պարտին փոփոխել կամ փախչել 'ի սենեկէն, այլ ժուժկալել և մնալ և տոկնութեամբ բախել զդրունս տեառն մերոյ զտիւ և զգիշեր. և օգնական լիցի նոցա տէր ողորմութեամբն իւրով, և ոչ ընդերկարեսցի 'ի վերայ նոցա պատերազմն յարաժամ. յորժամ զօրացեալ հոգին որպէս բոց զի հրդեհէ զխոտ՝ այնպէս պակասի 'ի նմանէ ամենայն երկիւղ. այլ և լնու սիրտ նորա ուրախութեամբ և ցնծութե, և բերկրի սիրովն Քսի, աղաղակէ ըղձիւք զբանս սրբոյն Պաւղոսի և ասէ՝ թէ ոչ հուր և ոչ սուր և ոչ նեղութիւնք և ոչ անձկութիւնք, ոչ հրեշտակք և ոչ մարդիկ կարող են մեկնել զմեզ 'ի սիրոյ ան-ափ այ որ 'ի Քսի Յսի 'ի տէր մեր։

Մնացարուք սակաւ ինչ, ով եղբարք, և սպասաւորինեցէք ընդդէմ փորձութեանցն որք նեղեն զմեզ. զի պարզ երեսօք և համարձակ դիմօք կարող լինիցիք աղաղակել և ասել՝ թէ մեք խաչեցաք զփորձութիւնս աշխարհիս, և փորձութիւնք աշխարհիս խաչեցին զմեզ վասն սիրոյն Քսի։ Պիտանի լիցի ձեզ, զի սաստիկ համբերութե և ժուժկալութե ոչ արժանաւորիմ խօսել զխորհուրդս

նմանութիւն որ պատահէ աղօթականին 'ի քաղցրութեան ան-նուանին ։ Նմանողի առաջին սուրբ հայրն եթէ անմեկնելի միայնացելոյն է բուն օրինակի բազմելանական հնազին, և երկիր մանկականացն որ 'ի նմա՝ պատկեր են հոգւոյ մտաց և մարմնոյ լսելեաց 'ի նմա ծննդաւորին. որ եթէ տայցէ ժամականաւ հօրն փորձանացն և համառօտեցուցն որ ստա տես՝ արհամարհէ զնա, յայնժամ ելանէ հրեշտակ տնտեսն 'ի վերայ իւր և զջօղ ննջայլին զխոսութեան հեղեալ ան-խամսեալ պահէ զնա 'ի հուր փորձանացն ։ Նմանողի պատկեր հուր ամրոց երից մանկանցն շիջեալ զհուր հնոցին. այս-պէս և անձն միայնակեցին եթէ կալցի զհրայրն ննջայլին յորժամ մտանէ 'ի հնոց խղճին՝ զաղօթս հօրն սիրելւոյն իւ-րոյ շիջուցանէ զհուր չարչարանաց անհնարին ։ Այս պատկեր համբերութեան անմահականացն փոփոխեալ զանեալ մարմնոյ նոցա 'ի պատկեր լուսաւոր հրեշտակաց, այսպէս և ան-ներքնեան այր համբերելն հնոցի փորձանաց, փոփոխեսցի 'ի մարմնաւորութենէ 'ի հոգևորութիւն, և լուսաւորի անեալ երեսաց նոցա սուրբ լուսովն որ ծագէ 'ի սրտից նոցին ։

Լուսոյն աշխարհի տեսանել մեզ Յիսուսի Քրիստոսի հան-դերձ Հարբ և սուրբ Հոգւովն փառք յաւիտեանս յաւի-տենից. ամէն ։

ԹՈՒՂԹ

ԵՐԱՆԵԼՒ ՀՕՐՆ ՄԱԿԱՐԱՅ

ՅԱՌԱՒԷ յորժամ ակներևն արտացէ միտք և տայցէ զմիտս իւր 'ի զգաստութիւն ճշմարտութեանն, և խնդրեսցէ յինէ և առաջնորդեսցէ զգործս իւր զոր 'ի ժամանակի հեզութեան և զառաքինութեան իւրոյ, յայնժամ ընդունի նմա լռութիւն տրամութեան 'ի վերայ գործոցն առաքինեաց ։ Այս

Համառօտութիւն թղթերու ի հին Մատենագրութենէն

Թուղթ մեծին Հօրն Մակարայ

Հայրն Մակար գրէ աշխարհային ու-ղեկցաց որդւոց իւրոց աղաչելով և յորդորելով ։ Զգաստ կեցէք եթէ միտքն մեզ տալ զինքն 'ի զկտրո-թիւն և 'ի խնդրել զինքն և առաջ-նորդել մեծ իւրոց գործոցն, յայն-ժամ բարերարն առաքանէ այն նմա տրամութիւն մեղաց յաւիտենից որ

դարձեալ զհետ այնորիկ վասն մարդասիրութեան իւրոյ շնորհէ նմա զամ աշխատութեն մարմնոյ և կրօնաւորութեն և յօժարութեն պահոց, հսկումն զուարթութեան և բազմութեն աղօթից յորդութեան, հրաժարումն 'ի հոգոց աշխարհիս և յամենայն ստացուածոց, և համբերութիւն 'ի թշնամանելոյ ուրուք զնա, և տալ զպատուականութի և զգօնեստ ուրուք, և սիրել զնա առաւել քան զծիծաղել, և միանգամայն ստացեալ տալ զամենայն հանգիստ մարմնոյ և յօժարութեն սիրել զամենայն աշխատութիւս մարմնոյ։ Զհետ այսորիկ շնորհի նմա արտասուս և ողբս և բազում խոնարհութի և վաստակասիրութի. և ոչ հայել ընդ մեղս ուրուք, այլ զինքն մեղաւոր քան զամենայն մարդիկ համարել. և իւրոյ յանցանացն միայն հայել, և քան զինքն զամենայն որ արդար համարել, և յամենայն ժամ յիշել զօր վախճանին իւրոյ, և կամ թէ որպէս կարասցէ պատահել և առանց ամօթոյ տեսանել զնա, և զամենայն զատաստանս տանջանացն զրել 'ի սիրտս մտացն, և զփառս և զպատիւ և զպսակ արդարոյն և արդարոց որք սիրեցին զնա։

Իսկ յորժամ քաղցրացի նմա այս ամ, այնուհետև փորձութիւք զան 'ի վերայ. և եթէ իցէ հրաժարել 'ի զմայոյ և յանձնելոյ զկամս մտաց իւրոց, և կարասցէ ընդդէմ կալ խորհրդոց պատերազմաց սրտի իւրոյ՝ որ խաբեցան ըստ կամաց իւրոց երթալ յառաջագոյն։ Զի ամենեքին ձեռս է այս, եղբարք, զկամս իւր կատարել, թէպէտ և բարի իցէ. այլ երթալ ըստ կամացն այլ մինչև ցմահ, և քաղցրութեան լսել առաջնորդի իւրոյ։

Իսկ դարձեալ ախտանէ փորձութիւն որ յառաջագոյն փանակեցեալ համարեալ կերակրաւքն էին, և ածել տայ

դարձեալ. և յետ այնորիկ՝ իձեան զթութեն իւրոյ տայ նմա ձգնութեանց 'ի նոյնպիսի արդարութեն և յաղօթս, և հրաժեշտ 'ի կեւթոյ յաշխարհիս այսորիկ, և նախատանաց համբերել, տալ զամենայն մարմնական հանգիստ և սիրել զբաղ առաւել քան զծիծաղել. և յետ այսորիկ տայ նմա սուգ, և խոնարհութիւն սրտի և մարմնոյ առ 'ի չհայել 'ի յանցանս մարդոյ, այլ միայն յիւր մեղսն և յիշել զելս իւր յաշխարհէս, և եթէ որպէս պարտ է պատահել նմ, և զատաստանն մեղաւորաց դնել 'ի սրտի իւրում և զպատիւս արդարոցն։

Եւ յորժամ քաղցրացին նմա այսոքիկ, փորձէ զնա զի գիտասցէ՝ եթէ հրաժարեալ է 'ի կամաց իւրոց, և եթէ կարէ ընդդէմ կալ պատերազմացն՝ յորոց յաղթահարեալ մնէր յառաջագոյն. և ա-

զմտաւ վերջացուցանել մարմնոյ, զմնացուածս ոգւոյն և զծխու-
թումն ամենայն մարմնոյն, մինչև ցանկարացուցանել, և
ոչ տալ սակաւ մի պահել։ Ոմանք ածեն այս զանխո-
րութիւն մարմնոյն և զերկարութիւն ժամանակաց, և այս
ասել թէ ուստի կարեմ զայսչափ երկայնութիւն ժամա-
նակաց աշխատութեան համբերել։ Այլ զի հիւանդոտ եմ
ես և տկար մարմնով, և մեծ բեռն է մարդոյ զանձն բառ-
կերցուցանել յինքեանս, և մանաւանդ քեզ որ բազում
մեղս գործեալ է քո յառաջագոյն, և այժմ յաղագս մե-
ղացն չես 'ի բաց, և որպէս հնարհէ քեզ ծնծ։ Այլ եթէ
իցէ յայսմ փորձութեանց ոչ թերացեալ միտքն, այլ այլն-
դակայամ եկաց 'ի պատերազմին խորհրդոց և ոչ յաղ-
թեցաւ, զանն 'ի վերայ նորա փորձութիւնք պատճառելով
զփառաւորութիւնն՝ արդարութիւն. և որ ոչ կարաց թե-
րել զնա 'ի ձախակողմ 'ի մեղս, գլորէ զնա յաջակողմն։
Մեծ համարատութիւն, ուստի ոչ կարէ յառնել։

Այլ դուք, ով եղբարք իմ սիրելիք, մի յանձն խառ-
նիք և մի յանհեակ. միա զինք խորհրդոց համարատութեան։
Այլ. թէպէտ և մեղաւ յառաջագոյն, ապաշխարեցեր
և սրբեցեր զամենայն մեղս քո։ Այլ այժմ նման լինել զանձն
մեղուցեալ և ապա արդարացեալ, որպէս զՊաւղոս և
զայլսն։ Նայեսթամ սրբամնք մնացփառութեան 'ի սերտ նո-
րա. և ոչ միայն զայս, այլ և յաւելու խնծ 'ի մնացփառու-
թիւն տալ, և յօժարագոյնս առնէ զնա կործանարել ինչ
նոյ զոր ոչ կարէ առնել։ Արհամարհեն 'ի խորհուրդս նորա
առաւել եւս անհնարք պահս և անօգուտ հսկումն և աղօ-
թութիւնս, և այլ բազում ինչ զոր ոչ կարեմ թուել։
Սասն զի փորձութիւնքն սանձարձակ արարին զխորհու-
րդս նորա և զամենայն աշխատութիւնս մեղուցեալ զխոլրա

խորժեցեկերակրոյ՝ ազգ լռուցանեն
զմտրան առ 'ի չզօրել և ոչ գոյին
ժամ մի պահոցն յերկարել, զնե-
լով առաջի նորա տկարութիւն և
յերկարութիւն ժամանակի. եթէ
որչափ, ասէ, կարիցես համբերել
յաշխարհիս, զի կատարեալ լիցես.
վասն զի մեծ լաւ է բնակեցուցա-
նել զանձ 'ի մարդ, և մանաւանդ
քեզ բազում յանցուցեալդ, և որ-
չափ ինչ թողութեան արասցէ քեզ։
Իսկ եթէ ծանիցէ եթէ ոչ ըն-

կալաւ սերտ նորա զհրապուրս զայ-
սոսիկ, փոխէ յայլ ասելով նմա՝
զի թէ և մեղար, այլ և ապաշխարե-
ցեր։ Իսկ ածէ զնա 'ի յիշատակ այ-
լոց մեղուցելոց և ապաշխարելոց,
սերմանելով 'ի նմա մնացփառու-
թիւն. և պատրաստել զանձնս 'ի
մարդկանէ փառաւորել և գովել
զնա, և զգրեն զնա 'ի գործս որոց
ոչ հանդուրժէ, սերմանելով 'ի
նմա խորհուրդս անկեալս, անհնարս
և անգուտս և շատ եւս այլ ինչ. որ-

տանի, յորում կարծեմ՝ քան մեղօքն՝ այսու օրատ գլորէ զնա. այս է գլորումն 'ի կողմն աջոյ, որ զնոքն հանէ առ արդարսն ունի, և առանց ապաշխարութեն վճարէ զկեանս իւր։ Արդ լուեալ, եղբարք, յառակախօսէն՝ մի, ասէ, խոտորեսցիս 'ի յաջ և մի յահեակ։ Յայնժամ տեսեալ ո՞չ բարերարն՝ եթէ ոչ չոգաւ զհետ խորհրդոցս այսոցիկ և ոչ զմիոյ, որպէս և Դաւթայ նշանակեալ ասէ վասն այսորիկ՝ եթէ փորձեցեր զսիրտ իմ և քննեցեր 'ի գիշերի, ջեռուցեալ հրով փորձանօքն, և ոչ գտաւ յիս անիրաւութիւն։ Եւ ընդէ՞ր ասաց թէ փորձեցեր զիս 'ի գիշերի, և ոչ 'ի տուէ. վասն զի և Պաւղոս ասէ. չեմք որդիք գիշերոյ, այլ որդիք լուսոյ. վասն զի որդին ո՞չ լոյս է, իսկ դևն չար գիշեր է։

Իսկ յորժամ անցցէ խորհուրդք սրտի մերոյ զայսու փորձութիւնք, և ոչ 'ի մեղս խոնարհեալք և ոչ 'ի հպարտութիւն, և լռութեամբ և ցածութեամբ և առանց կեղծաւորութեն հարթ կրօնաւորութիւն ընկալեալ, դարձեալ միւսանգամ սկիզբն առնեն յաւելուլ 'ի վերայ նորա խորհուրդք ցանկութեն և արուագիտութեն. 'ի յայս պատերազմունս լքեալ լուծանեն զսիրտն, որպէս թէ անհնար իցէ նմա կեալ սրբութեամբ և առանց աղտոյ պահել զկուսութիւն. արկանեն 'ի միտս նորա երկայն ժամանակս և զկրօնաւորութեան աշխատութիւնք. դնեն առաջի նորա հիւանդութիւն և զտկարութիւն մարմնոյ։ Արդ դուք, ով եղբարք, յայսմ փորձութեն զհանգիստ մարմնոյ 'ի բաց թողէք, և ուժգին յաշխատութիւնս պահոց և ամենայնիւ զմարմինս մաշել ջանացարուք։ Եւ յորժամ յօժարեալ զմեզ յաշխատութիւնս պատերազմիս այսմիկ տեսցէ ա՞ծ, առաքէ զզօրութիւն իւր սուրբ և հաստատէ ըզ-

պէս զի կարդացեն զնա այսպիսիք խոտորեցուցանել. այլ մի խոտորեսցիս մի յաջ և մի յահեակ։ Եւ յորժ տեսցէ բարերարն ած՝ եթէ ոչ խոտորեցաւ զմիտ նոցա, որպէս Դաւիթ ասէ՝ եթէ փորձեցեր ըզսիրտ իմ, այլ արարեր 'ի գիշերի։ Եւ ընդէր 'ի գիշերի. վասն զի հրապոյրք թշնամւոյն 'ի գիշերի լինին, այսինքն 'ի խաւարի. զի որդին ոչ լոյս է և տիւ, իսկ սատանայ խաւար է և գիշեր։

Եւ եթէ անցցէ մարդն ընդ պատերազմունս ընդ այսոսիկ, զայլ պատերազմ պատանեկան և արուագիտական, որով ածապացէ ... միտս սիրտն, մինչև հաւանեցուցանել զինքն անզօր և տկար (կամ անհնարին) 'ի պահել և 'ի սրբութեն, առաջի արկանելով նմա բազմութիւն ժամանակի, և զամ և վատութիւն ... 'ի սրբութեն, և մարմնոյ տկարութիւն անժուժութեն։ Եւ եթէ մեղկեացի սիրտ նորա այսոցիկ, յայնժամ սատանայ ած

սիրտս, և ճշմարտէ արտասուս ուրախախառն և հանգիստ խորհրդոց, և զօրացուցանէ առաւել քան զԹշնամին, և ոչ տայ չարին խորհրդոց ներգործել յերկիւղէ զօրութեանն զոր ընդունեցաք. որպէս և Պաւղոս ասէ. Զգենեցարուք քա- ջութիւն աշխատութիւն և առէք զզօրութիւն այ: Նոյն է զօ- րութիւն զոր և Պետրոսն ասէր՝ եթէ ժառանգութիւն անապականն և անթառամ պատրաստեալ է մեզ յերկինս, որ տուաւ մեզ զօրութեամբն այ յարութեն հաւատոց:

Նա յորժամ բարերարին առատութեան եղև եթէ սիրով մեր զօրացեալ 'ի վերայ թշնամեացն, յայնժամ առաւել 'ի մեծն զզօրութիւնն իւր մինչև 'ի ժամ մի, եթէ խոր- հրդովն ուշ դնէք, ով սիրելիք, գիտէք զանազանել զժամն իւրաքանչիւր որպէս մարմնոյ 'ի պատերազմ, կամ եթէ որպէս հանգչիմք յատամնոյ. և թողացուցեալ զթըշ- նամին պատերազմել ընդ մեզ խորհրդոց գիճութեանք, և յայլ ցանկութիւն հեշտութեանց և մարմնաւորութեանց և մեծամտութեանց, որպէս նաւ առանց ուղղչի կո- ծեացի յալեացս և յախտիցս. այսպէս լինի մարդ յայսց փորձութեանց: Յորժամ և սիրտն իւր տկարացեալ յայժ, և կամի վհատել 'ի յարձակմանց թշնամեացն, յայնժամ այ բարերարի փոյթ արարեալ ամենազօրութեանն իւրոյ՝ ա- ռաքէ 'ի նա դարձեալ զնուրբ զզօրութիւն իւր և հաս- տատէ զսիրտն և զոգին և զմտածմունս նորա, և ճշմարտէ նմա միխիթարութիւն զուտն հեշտութեան, որպէս և գրեալ իսկ է. առէք զլուծ իմ 'ի ձեզ և ուսարուք յինէն, զի հեզ եմ և խոնարհ սրտիւ: Յայնժամ մարդասէրն նոյն կր- կին առնէ քաղցր զլուծս որպէս նորա, և 'ի գործնական

ռաքէ զզօրութիւն սուրբ և հաս- տատէ զնա, և տայ նմա զզգօնութիւն և ուրախութիւն, մինչև զօրանալ նմա յաղթել նմա քան զթշնամիսն. որպէս զի մի կարասցեն նոյնպէս ներգել զնա [illegible] զօրութիւնն 'ի նմա. որպէս առաքեալն Պօղոս ասէ՝ եթէ պատերազմեցարուք և առ- նուք զօրութիւն:

Այնուհետև յորժամ տեսցէ բարերարն նոյն զօրացեալ զսիրտ նորա, առնու մի անգամ մինչև [illegible] իւր և թողացուցանէ զթըշ- նամին պատերազմել ընդ նմա զի

[illegible] մարմնոյ և աշխարհ ցանկու- թեամբք, նմանապաշտութեամբք, եր- բեմն [illegible]: Իսկ յոր- ժամ տկարացեալ դարձեալ սիրտն ու 'ի պատերազմաց թշնամեացն, յայնժամ բարձրութեամբ [illegible] հա- նգչեալ ամենազօրութեան, առաքէ նմա դարձեալ զնուրբ զզօրութիւն և հաստատէ զնա [illegible] միխիթարիչն, որպէս և ասէ. առէք զլուծ իմ 'ի ձեզ: Յայնժամ [illegible] նոյն [illegible] զսիրտ նորա, զի [illegible] եթէ նա է զօրացուցիչ նորա և հաստատիչ: Իսկ այնուհետև [illegible]

վարուցն յանխափան զիւրանականութիւն հաստատէ. և յայնժամ ծանուցեալ զխառնացն եթէ մեղ է որ զարգացուցանէ զնա, և կամ զինքն ընտրողական կրօնաւորութիւն արժանի է բաւ-կանանալն նոյ զնա: Յայնժամ մտացն զխոնէ զզգաստանալն նոյ հաստատեալ բարձրումն խոնարհութեամբ և կրօնաւորութեամբ, որպէս Պօղոսի ասէ. պատուիրան նոյ հոգւոյն խոնարհ: Ոչ է յաշխատութենէ ստացերադումն զխոնարհութիւն և զգօ-նութիւն ուսանի 'ի խորհրդոց սրտին: Այլ յայնժամ զգօ-նութեան ախտիցն առնէ յայտնել նմա զերկիւղս առաւ-ջի խորհրդոց սրտի նորա, և տայ զխաւել նմա վարելոյ ար-ժանի է տանջելոյ, և յայտնէ նմա զպատիր հանդերձե-լոցն որք յառաջ հասանելոցն. և ստեղծեալ կացեալ զխառնացէ եթէ աշխատութիւնք մտավարժութեանք փոքր և սակաւք են առ մեծամեծ պարգևօքն նոյ զոր շնորհէ վաստակաւո-րաց իւրոց, որպէս և գրեալ է. ոչ ենչ արժանի են չար-չարանք ժամանակիս այսորիկ առ հանդերձելոյ փառացն նոյ՝ որ յայտնէ առ մեզ ընդ սիրելիս իւր: Յայնժամ բա-կիզմն առնէ յայտնել նմա զդատաստանին ամենիշխանու-թեանն, և երևալ յայտնի առաջի խորհրդոց սրտի նորա, որով կարասցէ զինքն յամ ցանկութեանց զգուշութեամբ պահել երկիւղիւն նոյ: Նաև զայս և այլ ենչ ընտրողութիւնք են արժանեաց յայսմ վայրի, զոր ոչ է ժամանակ ասել զնոսա: այլ յորժամ յայս վայր և հասցէ, շնորհի նմա ընտրողութիւն զխաւել զամենայն: Յայնժամ մխիթարիչ բարեխառն զնմա նմա տուհանելոյ խորհրդոց սրտի սրբութեամբ հոգւոյն՝ հան-դարտել նմա 'ի նեղութեան ամենայն պատերազմաց, և առաւել փորձութեանց զխաւել և հանգչել, և մի նայել յաւրաց յանցանս, և զամենեսեանն քան զինքն առաւել համա-րել, և յաղթութիւն նայել աղաղ նորա, և պահպանու-

նմա զդատաստան 'ի բաղձումն խոնար-հութեան սրտի. որպէս և երանելին Պաւղոս ասէ. զհնութիւն նոյ հոգւոյ մտաշնեալ է: Վանզի և 'ի վաստակոց և 'ի ջանից որ առ սիրոյն խոնար-հութիւն և մաշութիւն սրտին լինի՝ Յայնժամ շնորհէ նոյ մխիթարիչ յայտ-նել նմա զերկիւղութեան. և եթէ որ-պէս պատրաստ է տանջանաց, և զպա-տիւն հանդերձեալ, և առաւելութիւն հանդերձեալոց. և զի ոչ արժանի են չարչարանք ժամանակիս առ 'ի փառաւորեալ հանդերձեալ փառացն նոյ: Յայն-ժամ մխիթարիչ նմա յայտնել զհան-դերձեալ ամենիշխանին դատաստանաց և այլ ևս բազմաց զոր ոչ կարեմ ա-սել, վասն զի չէ այժմ ժամ: Յայն-ժամ մխիթարիչն զերկրացուցանէ նմա առհաւատչեայ և կարողս առ 'ի սրտին սրբութիւն և խոնարհութիւն, և զինքն առ ամենայն ստորնագոյն քան զամե-նեսեան, և չհայիլ 'ի յանցանս եղ-

թիւն դնել լեզուի իւրոյ, և մեղմ ասելք յանկարծ՝ եթէ զօրն ամենայն ասելու մինչ ասել, լռել՝ և ասել խօսել. զի ասէ Յակոբոս 'ի կաթողիկեայն. եթէ ոք ոչ սանձահարեսցէ զլեզու իւր, այնպիսւոյն ընդ վայր է կրօնաւորութիւնն: Այլ մեղմ ասելք և սակաւ ասել, քաղցր լսել և լուռ լինել. քանզի ասէ. լուր Իսրայէլ և լուռ լեր: Այս յորժամ առնիցէ չափաւոր և քաղցրութեամբ զբանս իւր, յայնժամ զատս իւր զմտացուսցէ յուղղութիւն, և զմտաւ իւր ձգեսցէ յարդարութիւն, և ընկալցի զպարզաշաւ-հանապարհորդ աղօթից, և յամենայն ժամ տացէ զմեղմին իւր յաշխատութիւն և 'ի հսկումն: Զայս ամենայն արասցէ չափով և կշռով և ընտրողութեամբ, և մի անխոհութեամբ, այլ հանդարտ կարգաւորութեամբ:

Ապա թէ խորհուրդք մտաց իւրոց արհամարհեսցեն զհանդարտութիւն կարգաւորութեան հոգւոյն սրբոյ, պարտ առ ժամն իսկ է յանձնութեամբ կապել զմիտսն, և քաղցր բանիւ և լռութեամբ և համբերութեամբ, եթէ զայսու միաբան անփոյթ արասցէ, յայնժամ զօրութեան հոգւոյն սրբոյ արժանի 'ի նմանէ. և յարձակեսցին այնուհետև 'ի վերայ նորա փորձութիւնք խորհրդոց և խառնակութիւնք արտաքին և ախտք մարմնոց և զառազանութիւնք խորհրդոց չարաժամանց, և անբուժելի չար և չար խստութիւն և լեզուաց անլռութիւն և յանդգնութիւն և զայրացումն և ծաղր՝ որ ոչ վայել է սրբոց, և արտաքինութիւն խառնակական՝ որ նեղէ զարտաքնական հոգին. նա և արտասուս ևս զասանութեան: Ապա եթէ ճգնեսցէ ոք և զարթուսցէ զխորհուրդ սրտին իւրոյ յանկարծ խառնակութենէն, և ընկալցի զհրաման սուրբ հոգւոյն, այցելութիւն լինի 'ի վերայ նորա և օգնութիւն յԱյ. յայնժամ ծանուցեալ զխոստացէ մարդն այն, եթէ ամբարիշտ լինելոյն խորհուրդքն իւր յԱյ, հանապազորդ այս մխիթարութիւն և

բոյց, և զպահ լեզուի և առնելոյ ուղղութիւն և ձեռաց արդարութիւն և խնդրուածս աղօթից և վաստակ մարմնոց և պահութիւն աչաց. այլ զամենայն չափով և համեստութեամբ և ընտրողութեամբ:

Ապա եթէ միտքն արհամարհեսցեն զպատուիրանս հոգւոյն սրբոյ, յայնժամ շնորհք հոգւոյն սրբոյ անհետանին, և ախտք մարմնոց խառ-մերացուցանեն զնա: Իսկ եթէ կամի զպատուիրանս հոգւոյն սրբոյ. համարի լինել նմա. յայնժամ զայս մարդն, եթէ արդար է անհոգութեամբ կալ և մնալ և աղաւնել ասէ: Իսկ այսուհետև զայս ասեմ. եթէ ոչ քեցիցէ ոք յամենայն ժամ ... թոյ յաւելանելիս այսօրինակ, ոչ կարէ հասանել անմեղութեան պարգեւաց:

հանգիստ՝ որ առնէ զմեզ կատարեալս, և ոչ այնուհետև խռովեսցուք ոչ յաջ և ոչ յահեակ, որպէս երանելին Դաւ-իթ խնդալով գոչէ և ասէ. առ քեզ աղաղակեցի և բը-ժշկեցեր զիս։

Այլ առնեմ իսկ սիրելութեանդ ձերում խրատ մի. մեծ է ընդունել զայսպիսի հանգիստ յանձն և լինել կատարեալ։ Այլ արժան է մարդոյն այնմ սկսանել իւր հեզութեամբ խո-նարհութեան և ցածութեամբ լռութեան յոյժ ՚ի խորհուրդս սրտին ՚ի ծածուկս և յերևելիս մարդկանց իւրոց. և առ-նել զինքն արհամարհել զթշնամանս ուրուք և զպար-սաւս մարդկան, ազատել զանձն իւր ՚ի սնոտիապաշտ ծառայութէ, հաճել մարդկան, և կամ դարձեալ հա-կառակել և տրտմեցուցանել զանձն ուրուք. այլ յամե-նայն ժամ յայտնի աղատապարտոց, և յամենայնի յայտ-նի զզուշութեամբ առանձնահարել զինքն, և զմահ առաջի իւր նշանակել հանապազ, և հրաժարել յաղագս և ՚ի մե-ծութէ և ՚ի փառաց աշխարհիս, մանաւանդ որպէս ա-ռաքելականն ասէ. եթէ ով ոք քա զայլ թանկեցուցանէ զինքն՝ խաբէ զանձն և ընկեա ՚ի բաց, այսինքն սիրելիք աղ-ջատանահեմք։ Եթէ կարեմք բառ. մի կեալ, ոչ ապա մարդն չկարեն զայլ թանկեցուցանել զմեզ, այլ թէ և մեք իսկ մարթեմք սխալեցի, արդարացուք բառ այնմ, եթէ որ կոչուեսցի զինքն՝ զայդ է զնա։ Մանաւանդ ոչ եմք մեք կենդանիքս, այլ կենդանի է ՚ի մեզ Քս։ Եթէ այսու ամենայնիւ անխախտ և հաստատուն վարեսցուք, և ընտրողութեամբ և զգուշութեամբ բանից և գործոց զգուշանամք, արժանի է մեզ ած զհանգիստ իւր, և լինիցիք կատարեալք շնորհօք և մար-դասիրութեամբ Տեառն մերոյ Յսի Քսի, որում փառք յա-ւիտեանս. ամէն։

ԵՐԱՆԵԼՒՈՅՆ

ՄԱԿԱՐԱՅ ԳԻՏՆԱՒՈՐԻ

ԲԱՆ

ՈՐՈՑ լսեն զբանսն իմ և առնեն, բարի պտուղ նշանք 'ի նոսա այսպիսիք են. հեզութիւն, քաղցրանն, քնութիւն, երկա- ւոյց տրտմութիւն, 'ի նմին ձևոյ, ապաշխարութիւն, հառա- չանք, զոր արարի յառաջագոյ բարեպաշտութեան եղելոյ. Իսկ պտուղք՝ սիրութիւն, ժուժկալութիւն, պահք, հեզութիւն, երկայնմտութիւն, անդադար աղօթք, ընթերցումն մեծագին գրոց, հնազանդութիւն, խոնարհութիւն, եղբայրսիրութիւն, վշտակ- ցութիւն, սէր, հնազանդութիւն, բարերարութիւն, պարկեշ- տութիւն. և բազում այլս, որ է անբիծն. Իսկ ոչ պարապողացն պտուղ կենացն յաւիտենից՝ նշանն այսպիսիք են. ձանձրու- թիւն, զբօսասիրութիւն, այրել և անդր հայել և միտ անձինն ոչ զննել և ոչ կամել լսել զօգտակար բանս, տրտնջողու- թիւն, ցանկասիրութիւն. Իսկ պտուղք՝ անյագութիւն, շուայտութիւն, արբեցութիւն, բարկութիւն, չարախօսութիւն, փքացեալ միտք, հպարտութիւն, անհաւատութիւն, ընդվզողա- նութիւն, անկարգաւոր սայթաքումն, մոռացկոտութիւն, շողոքորթութիւն, արծաթասիրութիւն, նախանձ, գրգռութիւն, արհամարհութիւն, անհնազանդութիւն, շատախօսութիւն, անժամ ծաղր, փառասիրութիւն, ոչ ընդունել կամել զխրատ. և բազում խաւար, որ է սատանայ. Օգտակար է՝ ամ պահել զմեզ յամենայն չարէ և 'ի փորձութենէ և 'ի հանդերձեալ ժամանակէն՝ որ գալոցն է 'ի վերայ ամենայն տիեզերաց, զի գտցուք զողորմութիւն 'ի Տէ 'ի ձեռն սուրբ Հոգւոյն այժմ և միշտ և յաւիտեանս յաւիտենից. ամէն:

1 Արգ. եղբայր, ընկալ զբարին 'ի քեզ և լեր պտղաբեր կենացն յաւիտենականաց, երբեք զարմանալեաց պտղալից և քաղցրաճաշակ ամբ- կեալ 'ի սաղմն տեսեալ և 'ի գաւիթս միանձանց 'ի ՔՆ ՅՍ 'ի տէր մեր. որում վայել է փառք:

ԱՌ ՀԱՅՐՆ ՄԱԿԱՐ

ՀԱՐՑՈՒԱԾՔ ՎԱՍՆ ՈՐՈՇՈՂՈՒԹԵԱՆ ԽՈՐՀՐԴՈՑ*

ԱՐԱՐ ած զմարդն և եդ զնա ՚ի դրախտին փափկութեան, զամենայն իսկ զգայութիւնս ողջ ունելով նորա ՚ի բնութեան իւրում։ Արդ իբրև լուաւ նա այնմ որ խաբեացն զնա, յայնժամ առ նա զախտս՝ ամենայն և խակոյն ընկեցեալ եղև արտաքս ՚ի չքնաղ և ՚ի մեծ փառացն իւրոց. զի ծանիցէ մարդն՝ եթէ գոն ախտք որ մերժեն զնա յինէ, և զի աղաչեսցէ զբարերարն ած, որպէս զի օգնեսցէ նմա, և ապա կարասցէ կորել ՚ի բաց յինքենէ զամենայն ախտս։ Այս ամենայն վէրք են յանձին մարդոյ, որ կորեն² և քակեալ որոշեն զնա յինէ։ Երանելի է որ սրբեաց զինքն յամենայն ախտից և յամենայն պղծութենէ ոգւոյ և մարմնոյ. զի ոչխար բանաւոր է ընդունելի պատարագ ինձ, և լսէ զձայն տեառն որ ասէ. բարի ծառայ և հաւատարիմ, ՚ի սակաւուդ եղեր հաւատարիմ, ՚ի վերայ բազմաց կացուցից զքեզ, եկ մուտ յուրախութիւն տեառն քո։ Իսկ ոյք կամին կատարել զկամս իւրեանց որ ըստ մարմնոյ է, և ոչ կամին բժշկել զինքեանս ՚ի բժշկութենէ սուրբ առաքինութեանց, և անկանին ՚ի խաւարին արտաքին ուր է սատանայ կապեալ. գնասցեն մերկք ՚ի սուրբ պատմուճանէն ՚ի ժամ հարկաւորութեանն։ Իսկ պատմուճանք ախտիցն այսոքիկ են. պոռնկութիւն, արծաթսիրութիւն, չարախօսութիւն, բամբասանութիւն, նախանձ, փառասիրութիւն, հպարտութիւն. այսոքիկ և որ նմանն են սոցին։ Ո՞րինչ է պոռնկութիւն. պոռնկութիւն է ցանկութիւն, յագուրդ քնոյ, դատարկութիւն, դատարկաբանութիւն, պաճուճանք մարմնոյ, զբաղումն, ընդ վայր ծաղր, անամօթութիւն, թուլութիւն, զանգաղութիւն։ Ո՞րինչ է արծաթսիրութիւն. արծաթսի-

* [illegible]

1 [illegible]

2 [illegible]

րութիւն է անհաւատութիւն, անյուսութիւն, անգթութիւն, անողորմութիւն, ագահութիւն, արհամարհութիւն, անբարեմտութիւն, ամբարհաւաճութիւն, անձնահաճութիւնն և յոչ հայել 'ի դատաստանն այ: Զինչ է չարակնութիւն. չարակնութիւն է չարախօսութիւն, նախանձ, չարակնութիւն, մարդահաճութիւն, անձնասիրութիւն, անգիտութիւն, ստութիւն, սուտ վկայութիւն: Զինչ է բարկութիւն. բարկութիւն է հաստատել զիւր կամսն, հակառակութիւն, վիճումն, նենգութիւն, սուտ գիտութիւն, կարծմնութիւն, նեղկութիւն, ձանձրութիւն ոչ բառնալով զթշնամանս ուրուք, տալ և առնուլ: Զինչ է փառասիրութիւն. փառասիրութիւն է անզգամութիւն, սիրել զաշխարհս և որ ինչ 'ի սմա է, և լինել անուանի 'ի մէջ մարդկան, և կատարել զախտս անգիտութեան: Զինչ է հպարտութիւն. հպարտութիւն է խստասրտութիւն, անհնազանդ լինել ամենեցուն և քաջալերել յիւր զօրութիւնն, և համարելով զինքն իմաստուն, և առնելով զիւր ևեթ կամսն, և արհամարհել զընկերն, և կարծել զինքն գիտուն զօղ, և ունելով զինքն իբր ոչ ինչ կարօտ զօղ: Այս ամենայն գործի յանձն մարդոյ, մինչ որոշեն զնա յայ: Այս է զոր եբարձն Ադամ յորժամ եկեր 'ի պտղոյ ծառոյն:

Որ ոք կամեսցի այ հաճոյ լինել և Քի սիրելի, յառաջ քան զամենայն զխոնարհութիւն և զհամբերութիւն և զերկայնմտութիւն ստանալ պարտի 'ի պատահել նեղութեանս, թէ մարդկան աւազակք ինչ և գողք, կամ թէ որ գան 'ի վերայ մեր 'ի չար զօրութեանցն. եթէ ցաւք ընչից և եթէ անարգութիւնք, եթէ թշնամանք՝ որք խափանիչք անտի լինին, զի մի մերժեսցուք առ ած: Այլ յայտնիկ պարտի խնդալ խնդութբ և գոհանալ զայ, և նախ քաղցրութբ բառնալ 'ի վերայ այդպիսի նեղութեանցն ամենայնի որ գան սիրոյն Քի: Իսկ թէ ոչ այսպէս պատրաստեսցի, վշտանայ և նեղի՝ ոչ քաղցրալայն իւրով. զի այսպիսիս ոգիք կենաց ոչ կարէ լինել, վասն զի ոչ եղև նմանող սրբոցն որպէս 'ի սկզբանէ հարցն և հայրապետացն և մարգարէիցն և առաքելոցն և մարտիրոսացն և ամենայն իսկ արդարոցն գտան 'ի նեղութիւնս և 'ի հարկաւորութիւնս և 'ի փորձութիւնս զանազանս, և յաղագս այսորիկ եղեն սիրելիք այ: Այլ դարձեալ ասէ.

որդեակ, եթէ գաս ծառայել տեառն այ, պատրաստեա զանձն քո 'ի փորձութիւն: Որպէս և այլուր ասէ՝ եթէ ուր պատահեն քեզ վիշտք՝ իբրև զշարի ինչ ընկալ, գիտելով քո թէ առանց տեառն ոչ ինչ լինի, որպէս և գիտացաք յաղագս որբոյն Յովբայ՝ մինչև ցմարմինն և ցուղիղն տանջեալ նորա, և զայն միայն որ առ ած սէրն էր՝ ընկալաւ. Հանդերձ համբերութեամբ և գոհութեամբ յաղթեաց իւրում փորձութեցն, և յաղագս այսորիկ յաղթող քան զամենեսեան եղև: Իսկ աստ զկատարելագոյնն ասէ իբրև այ սպասաւորք 'ի համբերութիւն բազում, 'ի նեղութիւն 'ի վիշտս 'ի բանտս յանձկութիւն 'ի հալածանս: Եւ դարձեալ յորժամ անշարժ եղև Պաւղոս, գոչէր ասելով. ո՞վ մեկնեսցէ զմեզ 'ի սիրոյն Քի. նեղութիւն, թէ անձկութիւն, թէ հալածանք, թէ սով, թէ մերկութիւն, թէ վիշտք, թէ սուր. զի վասն քո մեռանիմք զօրհանապազ: Եւ դարձեալ ասէ՝ թէ ոչ մահ և ոչ կեանք և ոչ հրեշտակք և ոչ իշխանութիւնք և ոչ զօրութիւնք և ոչ որ կանս և ոչ հանդերձեալքն, ոչ բարձրութիւնք, ոչ խորութիւնք և ոչ այլ ինչ արարած կարէ մերժել զմեզ 'ի սիրոյն այ որ է 'ի Քս Յս 'ի տէր մեր: Եւ տէր մեր ասէ. նեղ և նուրբ է ճանապարհն որ տանի 'ի կեանսն: Իսկ երանութիւն սգաւորաց եւս. և որ նեղին յաղագս տեառն, պահի նոցա կեանք. երանելի էք, ասէ, յորժամ նեղեն զձեզ, և զձեզ հալածեսցեն և թշնամանիցեն և ասիցեն զամենայն բան չար զձէնջ սուտ վասն իմ. ցնծացէք և ուրախ լերուք, զի վարձք ձեր բազում են: Ո՞ իսկ է արժանի որ վասն Քի հալածի և օտարանայ և 'ի փորձութիւնս զանազանս մտանիցէ և չարչարիցի, և յայսր ամենայնի վերայ խնդայցէ և գոհասցի զայ: Երանի այսպիսւոյս, զի մեծ համարձակութիւն կայցի յաւուրն դատաստանին առաջի բեմին Քի մեծի և ահաւորին, որում փառք յաւիտեանս:

րութիւն է անհաւատութիւն, անյուսութիւն, անգթութիւն, անողորմութիւն, ագահութիւն, արհամարհութիւն, անբարեմնութիւն, ամբարհաւաճութիւն, անձնահաւանութիւն և յոչ հայել 'ի դատաստանն Այ: Ո՞րն է չարակնութիւն. չարակնութիւն է չարախօսութիւն, նախանձ, չարակնութիւն, մարդահաճութիւն, անձնասիրութիւն, անզգաստութիւն, ստութիւն, սուտ վկայութիւն: Ո՞րն է բարկութիւն. բարկութիւն է հաստատել զիւր կամսն, հակառակութիւն, մխճանի, նենգութիւն, սուտ գիտութիւն, կարճմտութիւն, նեղկոտութիւն, համեմատութիւն ոչ բաւականալ զթշնամանս ուրուք, այլ և ատել: Ո՞րն է փառասիրութիւն. փառասիրութիւն է անզգամութիւն, սիրել զաշխարհս և որ ինչ 'ի նմա է, և լինել անուանի 'ի մէջ մարդկան, և կատարել զախտս անզգաստութեան: Ո՞րն է հպարտութիւն. հպարտութիւն է խստապարանութիւն, անհնազանդ լինել ամենեցուն և բարձրանալ յիւր զօրութիւնս, և համարել զինքն իմաստուն, և առնել զիւր և եթ կամսն, և արհամարհել զընկերն, և կարծել զինքն գիտուն զոք, և ունելով զինքն իբր ոչ ինչ կարօտ զոք: Այս ամենայն գործք յանձն մարդոյ, մինչ որոշեն զնա յԱյ: Այս է զոր երանելին Ադամ յորժամ եկեր 'ի պտղոյ ծառոյն:

Արդ որ կամեսցի Այ հաճոյ լինել և Քրիստոսի սիրելի, յառաջ քան զամենայն զխոնարհութիւն և զհամբերութիւն և զերկայնմտութիւն ստանալ պարտի 'ի պատահել նեղութեանս, թէ մարմնականս ախտիցս ինչ և գոյք, կամ թէ որ զան 'ի վերայ մեր 'ի չար զօրութեանցն. եթէ վնասք ընչից և եթէ անարգութիւնք, եթէ թշնամանք որք խափանիչք անուն լինին, զի մի մերժեսցուք առ Այ: Այլ յայտնապէս պարտի խնդալ խնդութեամբ և գոհանալ զԱյ, և նախ քաղցութեամբ բաշխել 'ի վերայ այնպիսի նեղութեանցն ամենայնի որ զան սիրովն Քրիստոսի: Իսկ եթէ ոչ այսպէս պատրաստեսցի, վշտանայ և նեղի՝ ոչ քաղցրանալովն իւրով. զի այսպիսիս որպէս կենաց ոչ կարէ լինել. վասն զի ոչ եղև նմանող սրբոցն որպէս 'ի սկզբանէ հարցն և հայրապետացն և մարգարէիցն և առաքելոցն և մարտիրոսացն և ամենայն խոկ արդարոցն զոտան 'ի նեղութեան և 'ի հարկաւորութիւնս և 'ի փորձութիւնս զանազանս, և յաղագս այսորիկ եղեն սիրելիք Այ: Այլ զարմանալ առէ.

որդեակ, եթէ գաս ծառայել տեառն այ, պատրաստեա զանձն քո 'ի փորձութիւնս: Որպէս և այլուր ասէ՝ եթէ ուր պատահեսցեն քեզ վիշտք՝ իբրև զբարի ինչ ընկալ, գիտելով քո թէ առանց տեառն ոչ ինչ լինի, որպէս և գիտացաք յաղագս որբոյն Յովբայ՝ մինչև ցմարմինն և ցուղիղն տանջեալ նորա, և զայն միայն որ առ ած սէրն էր՝ ընկալաւ. հանդերձ համբերութբ և գոհութեամբ յաղթեաց իւրում փորձութեցն, և յաղագս այսորիկ յաղթող քան զամենեսեան եղև: Իսկ աստ զկատարելագոյնս ասէ իբրև այ սպասաւորք 'ի համբերութիւնս բազումս, 'ի նեղութիւնս 'ի վիշտս 'ի բանտս յանձկութիւնս 'ի հալածանս: Եւ դարձեալ յորժամ անշարժ եղև Պաւղոս, գոչէր ասելով. ով մեկնեսցէ զմեզ 'ի սիրոյն Քի. նեղութիւն, թէ անձկութի, թէ հալածանք, թէ սով, թէ մերկութի, թէ վիշտք, թէ սուր. զի վասն քո մեռանիմք զօրհանապազ: Եւ դարձեալ ասէ՝ թէ ոչ մահ և ոչ կեանք և ոչ հրեշտակք և ոչ իշխանութիք և ոչ զօրութիք և ոչ որ կանս և ոչ հանդերձեալքն, ոչ բարձրութիք, ոչ խորութիւնք և ոչ այլ ինչ արարած կարէ մերժել զմեզ 'ի սիրոյն այ որ է 'ի Քս Յս 'ի տէր մեր: Եւ տէր մեր ասէ. նեղ և նուրբ է ճանապարհն որ տանի 'ի կեանսն: Իսկ երանութի սգաւորաց ետ. և որ նեղին յաղագս տեառն, պահինոցս կեանք. երանելի էք, ասէ, յորժամ նեղեն զձեզ, և զձեզ հալածեսցեն և թշնամանիցեն և ասիցեն զամենայն բան չար զձէնջ սուտ վասն իմ. ցնծացէք և ուրախ լերուք, զի վարձք ձեր բազում են: Ո՞ իսկ է արժանի որ վասն Քի հալածի և տառապանայ և 'ի փորձութիւնս զանազանս մտանիցէ և չարչարիցի, և յայսր ամենայնի վերայ խնդայցէ և գոհասցի զայ: Երանի այսպիսւոյս, զի մեծ համարձակութիւն կայցէ յաւուրն դատաստանին առաջի բեմին Քի մեծի և ահաւորին, որում փառք յաւիտեանս:

Հ. Զի՞նչ՝ որպէս պարտի իւրաքանչիւր ոք ժողովել զիւր զմիտսն և զխորհուրդսն յամենայն յաշխարհս. և մի ինչ այլ խմանալ, բայց միայն զակնկալութի այ և զսէրն որ առ նա է՝ ամբողջ ապրեցուցանել։

Պ. Որպէս և մայր ունելով մանկունս, և նոքա երթիցեն այլուր, և կամ որպէս յանպէտս յածիցին ընդ վայր, ոչ ապաքէն առեալ մօրն ժողովէ զնոսա 'ի նոյնն՝ խրատելով և օրինադրելով զնոսա. դոյնպէս և անձն պարտի ամենայն ուստեք զիւր խորհուրդսն յածեալս ժողովել իբրև զիւր մանկունս. Ոչ թէ պէտ և 'ի հոգոց աշխարհիս և կամ 'ի մեղաց ինչ ցրուիցին, բայց սակայն որչափ իւր կարողութի գոյ՝ միշտ և անդադար պարտի ժողովել զխորհուրդսն 'ի տուն մարմնոյ իւրոյ առ ինքն, և համապազ ակն ունել տեառն. կալ 'ի հաւատսն հաստատունս և 'ի սուրբ սէրն որ առ նա է, և ասել եթէ երբ եկեսցէ տէր ճշմարտութբ ժողովել զայնոսիկ առ ինքն, և սրբեսցէ զխորհուրդս մեր ամենայնիւ և երկնայինս և բանականս, և ուսուսցէ նմա աղօթս ճշմարիտս և անզգածս և անյածս։ Իսկ եթէ մեր յաղօթս կալով և զխորհուրդս մեր արտաքոյ յածեսցուք, և մեզէն իսկ մատնեսցուք զմեզ և թողացուցանեսցուք 'ի մտածութիւնս մեղաց և ոչ ժողովեսցուք զնոսա։ Դարձեալ և ոչ զկամս մեր ձգեսցուք առ նա, և բռնաբարեսցուք մեք իսկ մեզէն զխորհուրդս մեր առ տէր. որպէս զի ինքն իսկ տէրն կամօք իւրովք եկեսցէ առ մեզ, և ճշմարտութբ իւրով ժողովեսցէ զմեզ առ ինքն։ Իսկ արդ մեր թուլութբն և ածելով արտաքոյ ընդ վայր զմիտսն, և մարմնոյս մեր թէ կայցէ յաղօթս առանց մտացն, այլ ոչ թէ

Ասաց հայրն Մակարի՝ թէ պարտ է անձին զխորհուրդ իւր ժողովել 'ի յաղօթս և 'ի սաղմոսերգութիւն զգուշութեամբ, և մի այլ ինչ 'ի մտի կալցէ քան զմիալ գալստեան տեառն և մտածել զսէր նորա և ունել 'ի մտի և սրտի, և ընդ նմա միայն բնակեալ լիցի։ Եւ որպէս մայր զի ժողովէ զորդիս իւր և ուսուցանէ զնոսա, այսպէս և անձն ժողովեսցէ զցրուեալ խորհուրդս իւր իբրև զորդիս, թէպէտ և 'ի մեղս ցրուեալ իցեն. և օրինադրեսցէ միալ գալստեան տեառն հաստատուն հաւատով, որպէս զի եկեսցէ և ուսուսցէ զհոգի նորա ճշմարիտս և անպղտոր աղօթիւք ընդ կամաց իւրոց հաճութեան։

զուս զտէրն գալ առ քեզ քոյով կամօքդ, որպէս և ոչ դու քոյով կամօքդ փութաս առ նա։ Զամենայն իսկ մեր հաճոյ լինել տեառն և միտք անձինն 'ի խորհուրդսն են։ Դու փութա 'ի ներքոյ հաճոյանալ նմա 'ի խորհուրդսդ, և յամենայն ժամ 'ի ներքս ակն ունել քո տեառն. և միշտ և հանապազ փութացիր 'ի ներքոյ խնդրել զնա խորհրդովք, և բանաբար իսկ հարկեցո զկամս քո բարեյօժարութե՛ զախորժակս մտացդ ունել առ տէր. և ապա տեսցես որպէս ինքն կամօք իւրովք գայ առ քեզ, և օթեվանս առ քեզ արասցէ։ Եւ որչափ զմիտս քո բանաբարես, եթէ կամօքդ առ 'ի խնդրել բոլորով սրտիւ քոյով զնա, նոյնպէս ևս առաւել նա հարկեսցի յիւրոց գթութեցն և ըստ իւրում բարերար քաղցրութեանն գալ առ քեզ և հանգուցանել զքեզ հոգեպէս։ Զամենևին իսկ ոչ եթող զքեզ երբեք, այլ եկաց անտեսաբար մօտ առ քեզ, տեսանելով նորա զքո զմիտսդ և զխորհուրդսդ, և հայելով 'ի մտածութիւնդ քո և տեսանելով թէ որպէս կարդաս առ նա, եթէ յամենայն անձնէ և կամ թէ ծուլութեամբ, մինչև յուլանալով և կամ թեյլ մտօք, մի՞ ախտիւք մեղացն գործանութե՛ ինչ։ Արդ յորժամ տեսցես դու եթէ յամենայն ժամ հանդերձ գործանութի՛ն սփռիցես զխորհուրդս քո առ տէր ա՛ծ և առ նորա միայն հայեցուածսն, յայնժամ ինքն տէրն իսկ յայտնի քեզ, և երևեցուցանէ զինքն անձին քում անձնաւութե՛, և ցանկալի գեղեցկութի՛ն իւրով պայծառացուցէ զքեզ, և դոյնպէս օգնականութեամբն իւրով առլցուցէ զքեզ, և զյաղթութի՛ իւր զամենայն առ քեզ առնէ, և զերծուցանէ զքեզ յաներևոյթ թշնամեացն քոց. հայելով տեառն յառաջագոյն զքո առ նա զանզգաստ զխնդրուածս, և զմտացդ քոց զանխկալութիւն անխախտ, և անպակասաբար միշտ ունել առ նա զուգիլ սէրն սրտի մտօք. և այնպէս ուսուցանէ ըզքեզ և տայ քեզ ճշմարիտ աղօթս և զսէրն հաւատոց և զճշմարտութեան, և զխոնարհութիւն իսկ զերկնայինն և զճշմարիտն՝ որ է ինքն իսկ Քրիստոս ամենայնի առ քեզ եղեալ։

Հ. Զինէ որպէս պարտ է դադարել ումեք 'ի տան։

Պ. Ո՛չ մի բնաւ ամենևին իսկ ունիցի որ յինքեան յիշողութիւն ինչ մտացդ։

Հ. Իսկ՝ զինչ գործս բարիս արդեօք պարտ իցէ ունել 'ի սրտին, զի ինքեան պատրաստիցէ միայն մտօքն։

Գ. Այս է բարի կատարեալ գործառնութիւն հաւա-տալոյ, հայեցեալ յԱծ հանապազ անդադար մտօք։

Հ. Իսկ՝ ո՞րպ պարտին միտքն հալածել զխորհուրդսն։

Գ. Ոչ կարէ ամենեւին յինքենէ, քանզի և ոչ զօրութիւն ունի. այլ յորժամ խորհուրդ ինչ անկանիցի յանձն, առժամայն խնկ ապաւինել պարտի առ այն որ արարն զնա՝ հանդերձ աղաչանօք և պաղատանօք. և նա ապա հալէ զնոսա իբրև զմոմ, քանզի Ած մեր հուր ծախիչ է։

Հ. Ո՞րպէս՝ կամ ի՞բր հարքն Սկիւթայ, որ է յԵգիպ-տոս անապատին, ընդդիմանան խորհրդոցս եւեթ վարեցին միշտ։

Գ. Իսկ այն բարի գործառնութիւն նոցա մեծ էր և ընտիր, բայց աշխատութիւն մեծ ունէր, և ոչ ամենե-ցուն է դիւրաշալի։

Հ. Իսկ՝ ո՞րպէս ոչ ամենեցուն է դիւրաշալի։

Գ. Վասնզի զարհուրանօք և ցնորս զխելացն ունի։

Հ. Ո՞րպէս։

Գ. Որդ յորժամ խորհուրդ ինչ եկեսցէ յանձնն, և կարասցէ ինքն ապա բազում ջգնութեամբ հանել զնա յին-քենէ, դարձեալ կս այլ խորհուրդ գալով նա ընդդանի պճողին մարդոյն յինքն. և այսպէս ապա զամենայն խել օրն անձինն ընդդիմանալ ընդ խորհրդոյն իւր, ընդ-դիմելով ընդ նոսա յարաւէճ հակառակութեամբ. ապա ոչ կս երբէք պարապէ անձինն Ածայնին տեսութեանն։

1 Հ. Արդեօք ի՞նչ գործ պարտ է ունել 'ի միտ լաւելեալս և պարա-պել յայն։ Գ. Այս է կատարեալ գործ կրօնաւորի, զի միշտ աղօթէ զԱծ 'ի միտ անխոտորելի։

2 Հ. Ո՞րպէս պարտ է մերժել 'ի մտաց զաղտեղի խորհուրդս։ Գ. Ոչ կարող իցէ ոք տանել զայս անձամբ իւրով. այլ յորժամ այնպիսի խոր-հուրդք անկանին 'ի միտ, արժան է դիմել 'ի պաղատանս առ Արարիչն իւր, և նա հալածեսցէ զնոսա իբրև զմոմ, զի Ած մեր հուր ծախիչ է։

3 Հ. Իսկ ո՞րպէս հարքն սկիթացիք ընդհանուր խորհրդոց գործեցին։ Գ. Իւր այն եւս գործ մեծ է և բարձրագոյն, այլ յոյժ աշխատութեան ունի, և ոչ կարեն տանել զայս ամենեքեան։

4 Հ. Ո՞րպէս ոչ ամենեքեան տանին։ Գ. Յորժամ խորհուրդք ան-կանին 'ի միտ, և բազում պատերազմաւ արտաքսեսցես, յայնժամ այլ խորհուրդք գայ մտանէ յանձն քո. և այնպէս միշտ ընդհանրապէս պա-տերազմիս ընդ խորհուրդս, յաղթէ ձանձրութիւն և պակասէ ուսումն և այնպէս ընկնի 'ի խորհրդոցն։ Այլ այնոքիկ որք կարողացան յաղ-թել խորհրդոցն, նոքա քաղէին անձամբ պատերազմեալ մեծա

Հ. Այս՝ որո՞վ օրինակաւ այժմ խորհուրդ մեր պատ-ւիրեսցի յանձ ։

Պ. Այլ եթէ առ քեզ խորհուրդքն պատմելութեան լինիցին մերձ, զոր առժամայն իսկ կորզեալ ձգեա զնա, և բաց ղուշդ քո և զմիտդ, 'ի վեր զնա համբերել համբերեա փու-թով, մի յամեցցես. քանզի յամելն 'ի քեզ յերկար խորհրդոյն՝ բառնայ նմա զիշխանելոյ սահմանն ունի ։

Հ. Այլ՝ եթէ փառաւորութիւն խորհուրդն եկեսցէ առ քեզ եթէ ուղղեցեր զքեզ, ո՞չ պարտի ընդդիմամարտել ընդ նմա խորհրդոյն իւր ։

Պ. Այլ դու յորժամ և այսր ժամու հակառակիս ընդ նմա բանիւք, նա ևս քան զեւ յոյժ հզօրագոյն լինի, և առաւել իսկ քան զքեզ նա ևս շատ գտանէ ընդդիմա-բանութիւն. և արդ ոչ այսպիսի հոգիքն կարեն ամբողջու-նել. քանզի գտանիս դու որպէս թէ ասելով 'ի քեզ՝ ե-թէ ես ինձէն իսկ եմ բաւական կռուել ընդդէմ մար-տիցն ։ Որպէս որ՝ հայր հոգևոր ունելով, զամենայն իսկ զհոգսն իւր 'ի հայրն ընկենու, և ինքն անհոգ կայ ա-մենայնիւ, և դատաստանս ոչ ևս ունի առ 'ի յինչ, որպէս-պէս և որ ձոյն առայ զանձն՝ չպարտի ամենևին իսկ հոգ

չառնել, և յօժարութիւն ունելին առանձնանալն նոցա յամելով 'ի նմին պա-տերազմի, և 'ի ձեռն պաղատանացն որ առ Աստ՝ շարժեցին 'ի գութ զողորմութիւն նր. և այսպէս այնպէս օգնութեամբքն Քի յաղթեցին և խորհրդոցն ։

1 Հ. Որո՞վ հնարիւք զխափանեցեն խորհուրդք առ Աստ. պատմեցեալ պա-տմութ յաղագս դիւաց խորհրդոց խափանիչք են ։ Պ. Եթէ գայցէ 'ի մեզ քո պոռնկութեան խորհուրդ, յափշտակեա զնա և կացո առ գատաստա-նին Աստ. այսպիսի օրինակաւ և զամենայն խորհուրդ արտասցես. մինչ գայցէ առ քեզ՝ դու առեալ զնա կացուսցես առաջի ահաւոր Ատեանին Աստ, և խորհուրդքն ցրուեալ հալին յահէ մեծին Աստ՝ և դու զերծեալ 'ի չարէն նորա անզգամօր առ ակնածութեան Աստ. և եթէ թոյլ տացես խորհրդոց կալ յայն առաւ յորս եկն, զխառնեցես ընդ յանձին 'ի չար խորհուրդս հեշտական մեղաց լիցի ։

2 Հ. Եթէ ամբարհաւաճութեան խորհուրդք մտեալ առնեն՝ կատարեալ-ցէք զամենայն առաքինութիւն, մի՞ պարտ իցէ խօսել ընդ խորհուրդս ։ Պ. Յորժամ գտանել և խօսել ոչ մեկուսանի զայն, նա այլ ևս զօրացեալ-պէս մեկուսանի մարտնչել, զի բազում պատճառս գտանէ նա՝ թէ ընդ-դէմ կացցես նմա առանց զօրութեան Աստ իբր ոչ ինչ համարելով զնա առ ոտքն Աստ զոր կարծես ունել, և դու խնդրեսցես պատերազմել հա-մարձակիս առ նոսա զօրաւոր զքեզ համարելով, և ոչ հոգին Աստ օգնեսցէ քեզ. քանզի հպարտացեալ դու գտանիս կորուսանելով անձին քո և թշնամեաց պատերազմի ։ Զի զոր օրինակ յորժամ ունիցի որ հայր հոգևոր, զամենայն գործ իւր 'ի նա յանձնէ զհոգւոյ և զմարմնոյ և ինքն ոչ ինչ հոգայցէ, այսպէս և որ յանձնեսցէ զայս իւր յԱծ, ոչ

տանել խաչոյ բաղում խորհրդոցն, և թէ հակառակիլ և կամիմ թէ ընդ տեղի խսկ թողուլ նոցա մատանելոյ 'ի քո անձնէդ։ Մի՞րդ եթէ մնացէ ես 'ի քեզ աղաւեցի խոր-հուրդք, զու. անդր 'ի վէր առ հայրն քո հանճիք զնա. և առաւ նման՝ թէ ոչ ածիմ ես ընդ քեզ կամ, ամենակալ է հայրն իմ, նա գիտէ։ Այլ ես՝ մինչ զու զեռ առանձնա. 'ի մէջ Ճանապարհի թողու զքեզ և փախչիցի, քանզի և չկարէ խսկ զալ առ հայրն քո ընդ քեզ և ոչ ընդ կալ առաջի նորա։ Մի՞րդ քանի զայս բարի զործառնութի մեծ և յոյժ անհող ոչ ես այլ զոյ խսկ յանձնեամի եկեղեցւոյ։

Հ. Այլ՝ արդ արդեօք և թէ ... սկսեցին հալածել ընդ-դիմանի և հակառակող խորհրդակցին իւրեանց միշտ հա-նապազ ընդ թշնամիսն՝ զատան նոցա հանձոյք էր։

Գ. Մ՞անզի նոցա պարզամտութ է և հանդերձ եկեղե-ղեան էր առնելոյ զինչ և զործելոյ, յաղագս այսորիկ ած էառ և ընկալաւ զնոսա. և յետոյ առաւ լինելոյ խսկ բարի զործառնութեան իւրեանց հանդերձ իւրոյք խսկ առնութ եկն առ նոսա կամեցին էր, և յաղագս բա-զում նոցա աշխատութեանն զոր միշտ վաստակեցին՝ և յոյժ խսկ ածախութ նոցա։ Մ՞ինչ խսկ նա մեծն այն, որ զայսօրիկ ուսոյց մեզ՝ եթէ եղեալ իմ 'ի Սիւէթ, չա-զայ առեսանել անդ զմեծ ոմն 'ի սուրբ հարանցն՝ որոց բա-զում խսկ ժամանակս կեցեալ էր անդ։ Այլ տեսեալ նո-

կցէ առաջի հողոյ ինչ։ Այլ թէ զարձեալ զայ առ քեզ, հան զնա 'ի վէր առ հայր քո և առաջեցես. ածէ զու և ածէ հայր իմ, ես ոչ ինչ գիտեմ։ Այլ յամէն [illegible] զնա յարաժամ 'ի վէր առ ած. [illegible] ժամ թողեալ զքեզ փախչի 'ի ... ոչ է կարող զալ ընդ ընդ առ հայր քո, և ոչ կարէ կեալ առաջի փառաց իւրեանց նորա. և քանի զայս յաղթութիւն որ և կցէ առաջինութիւն ոչ [illegible] է-ցէ առաջի էր։

Հ. Իւ մնացեալ սկսեալ հակառակ խորհրդոց, և հանձոյ է-ղեն էր։ Գ. Զի նոցա հեզութ և երկիւղածն էր առնելոյ զայս, վասն այսորիկ ած զնոսա նոցա. և զի աղօթ է հակառակ կալ խորհրդոց որք զեկեղ ընդ զինչ, և ոչ առնելոյ նոցա և ոչ [illegible]. [illegible] առ ած, զի [illegible] ընդդիմանալ [illegible] յա-ռաջադիմութեան [illegible], և [illegible] զայս, զի [illegible] յաւ-[illegible] որ հակառակն ած է, և կործանեալ մեծ։ Իսկ [illegible] 'ի [illegible] խոնարհութեան և հեզութեան [illegible] խոր-հրդոց, նոցա յետոյ [illegible] հողոյ [illegible] և առաքէն էր [illegible]։ [illegible] և [illegible] մեծն այն որ զայս [illegible] մեզ՝ եթէ [illegible] 'ի Սկիթէ, [illegible] առ ծեր ոմն մեծ և սուրբ որ անդ ծե-րացեալ էր։ Իւ [illegible] և [illegible] և ոչ ընդ [illegible] ընդ

րա զիս՝ միայն ողջոյն ետ ինձ և նստաք, և այլ ոչ ևս նա ինձ պատասխանի ետ. բայց միայն նստեալ իմ և 'ի տեսութիւն պարապելով, և նորա զնիրայն գործելով. համբ բուն ոչ կանգնեցաւ և նայեցաւ յիս և ոչ ուտել հրամայեաց ինձ. և սակայն ունելով զմեց օր պահելով՝ եկաց զմեց օրն ամենայն առանց ուտելոյ. և նա ինքն եկաց մնաց զողջ օրն մնալով զչուանն. Իսկ իբրև երեկոյ եղև, դարձեալ ինքն արմաւենի թրմեաց և զամենայն գիշերն նստաւ գործելով: Իսկ 'ի տասներորդ աւուրն պատասխանի տուեալ ասէ ցիս. եղբայր, ուստի գտեր դու զգեալի գործառնութիւդ զայդ: Իսկ ես ասացի ցնա. դու, աբբայ, ուստի ունիս զքոյդ, և քանզի մեք 'ի մանկութենէ զայս բարի գործառնութիս ուսաք առնել 'ի հարանցն մերոց. Ասէ ականթացին. մեք այգպէս ինչ ուսումն չընկալաք 'ի հարցն մերոց. այլ որպէս տեսանես իսկ այժմ, զոյնպէս մնացի զամենայն ժամանակս իմ. սակաւ մի ձեռագործ, սակաւ մի խակուռն սուրբ գրոց և սակաւ մի յաղօթս կալ, և ըստ զօրութեան իմոյ սրբել զխորհուրդս, և ընդդիմամարտութեան հակառակել ընդ պղծութեան որ զայն 'ի միտս մեր չար խորհուրդքն: Իսկ այսպէս, ասէ, առնելով իմ, ապա տեսութիւն հոգւոյն ինքնին եկին առ իս, իմ ոչ գիտելով ըստ ամենևին եթէ այսպիսի տեսութիւն ամենեք ունէին: Իսկ ես ասացի նմա, թէ և ես 'ի մանկութենէ իմմէ այսպէս ուսայ որպէս զիսացեր զնան իմ:

Հ. Ասա ինձ՝ թէ որով օրինակաւ պարապէր այսպիսիս հայեալ 'ի տեսութիւնսն:

ին: և ես նստեալ նայէի և նա հիւսէր զսկրայն, և ոչ նայեցաւ յիս և ոչ կերակրեաց զիս, զի էր պահօղ զաւուրս մեծ. այլ գործէր անդադար մինչև ցիններորդ ժամն: Իսկ ապա ասէ ցիս. եղբայր, ուստի գտեր զառաքինութիւնդ զայդ համբերութեան: Իսկ ես ասեմ. և դու ուստի գտեր զառաքինութիւն լռութեան և զանշփոթելի խորհուրդ. այլ մեք 'ի մանկութենէ յայս կիրթ եմք 'ի հարցն մերոց համբերութեան ժուժկալութեան: Իսկ ականացին այն ասէ ցիս. զայսպիսի առաքինութիւն 'ի հարցն ոչ ընկալայ. զի զհարցն առնել կարողութիւն ոչ էր իմ. զի 'ի մեր եկին բան զիսար մարդոյ. այլ որպէս տեսանես զիս այժմ, այսպէս ապրեցի զաւուրս իմ. սակաւ ինչ գործել և ընթեռնուլ կնոյ, և 'ի պահել բանս հոգւոյ զմիտս և ընդդէմ կալ խորհրդոց, որով եկին առ իս հոգեւոր տեսութիւն, և ես ոչ գիտէի թէ կայ այս բնաւ առաքինութիւն: Ասա անուր զի ականացինն 'ի ձեռն խոնարհութեան յաղթեցին խորհրդոցն. ապա և դու այնպէս նոցին ընդդէմ խորհրդոցն:

Գ. Դիրք սուրբ ցուցին մեզ թէ որպէս կամ՝ իցէ ։

Հ. Ո՞րպէս ։

Գ. Մարգարէն Դանիէլ իբրև գեհենաւորաց տեսանէր զնա, իսկ Եզեկիէլ ՚ի վերայ կառացն քերովբէից. բայց Եսայի ՚ի վերայ բարձրացեալ աթոռոյն և վերացելոյն, իսկ Մովսէս զանտեսն իբրև զտեսանելին համբերեաց ։

Հ. Ո՞րպէս կարեն միթէ տեսանել զոր ոչ երբէք ետես ։

Գ. Զթագաւոր ո՞չ երբէք տեսեր ՚ի վերայ աթոռոյ իբրև զպատկերս կանգնեալս ։

Հ. Այլ պարտին այժմ միայն մարդոյ գրել յիմքեան զանձայինս ։

Գ. Զի՞ է բարի դրել ՚ի միտս, և կամ անտուրբ խորհրդովք ըմբռնել կամաւ մտացն յայն յանձայինն ։

Հ. Ո՞ր գուցէ իցէ թէ մեղք ինչ համարիցին ։

Գ. Ընկալ զայս այսպէս, և մարգարէքն տեսին զաստուածութիւն. և այս իմքնին իսկ կատարեալն զայն առ քեզ, որպէս և առաքեալ ասէ. տեսանեմք այժմ իբրև ընդ հայելի օրինակաւ, իսկ յայնժամ դէմ յանդիման ։ Այլ քանզի յայնժամ յայտնի ասէ՝ թէ իբրև խորհուրդքն կատարեալք եղիցին, յայնմհետէ առաջ համարձակութեամբ իսկ տեսանել զնա ։

Հ. Այս՝ արդ չունիս առ այժմ ցնորս և կամ զարհուրումն մտացն ։

Գ. Այլ ոչ բնաւ իսկ ամենևին, եթէ որք Ճշմարտութեամբ Ճգնիցին ըստ օրինին ։ Նոքա իսկ ինքն՝ թէ զամենայն չարաթեն անսէն, և ոչ մի ժամ յիշեցին զմարդկան ինչ յիշողութիւն, նկատելով և ասելով ՚ի միտս իւր զոչ յիշելն զքո ։ Այլ այլ ոմն ասէր՝ եթէ եղէ և մնացի ՚ի Ճանապարհի շրջելով երբեմն, և հրեշտակս երկուս տեսանէի զի զային ընդ իս աստի և անտի իմ. և ես, ասէ, ոչ հայեցայ ՚ի նոսա ։

Հ. Յաղագս[2] էր ոչ ։

[1] Հ. Այլ արդ. կարողութիւն իցէ խորհրդոցն և մտացն այդպիսեաց ապաբէլ՝ մինչ ոչ ունիցի մտնել ՚ի սուտութէ իմ ։ Գ. Ոչ ունի բնաւ. եթէ Ճշմարտութեամբ Ճգնեսցի, վասն զի նա կացցէ չարաթեն մի և ոչ յիշեսցէ բնաւ ՚ի մտի յիշատակ մարդկայինն ։ Այլ այլ ոմն ասէր՝ եթէ եղեանցի երբեմն ՚ի Ճանապարհ ուղևոր, և տեսի երկուս հրեշտակս յաջակողմ և յահեկէ ՚ի Ճանապարհին, և ես ոչ բնաւ նայեցայ ՚ի նոսա ։

[2] Հ. Ընդէ՞ր ոչ նայեցար ։ Գ. Վասն այսր զի գրեալ է՝ եթէ ոչ հրեշ-

Գ. Վասնզի գրեալ է՝ թէ ոչ հրեշտակք և ոչ զօրու-
թիւնք կարեն մերժել զմեզ 'ի սիրոյն Ա՟յ.

Հ. Յամենայն՝ ժամ կարէ՞ն խորհուրդքն մարդոյն
տեւելեանն պարապել.

Գ. Այլ եթէ ոչ յամենայն ժամ, բայց յորժամ խոր-
հուրդն բանաւորականք յայլոց ինչ խորհրդոց չարաց.
բայց դու մի ինչ յամեցես ապաւինել 'ի տէր. ասեմ
իսկ քեզ, եթէ կատարեսցի խորհուրդն յայսմիկ ա-
ռանց աշխատութեան, դու գտանիս շարժես: Վասնզի ե-
թէ զխորհուրդս քո լինեսցես անտի 'ի վերուստ, որ-
պէս զգաստապատեալ ոք որ 'ի խաւարային 'ի բանտ
արկանիցի, և արդ յորժամ արձակիցի և զլոյս տեսա-
նիցէ՝ ոչ ևս առաւ կամի յիշել նա ինքն զխաւարն յո-
րում կայրն. դոյն օրինակ և խորհուրդն մեր յորժամ
ակսցի զլոյր իսկ զլուսաւորութիւնն տեսանել, ոչ ևս կա-
մի 'ի խաւարին և 'ի չար խորհրդոյն կալ: Ասէր ոմն
'ի կատարելոցն՝ եթէ երբեմն կատարելով իմ զխոր-
հուրդսն փորձել թէ արձակեցից զնա, թող երթիցէ
և թափառեալ շրջեսցի յիւր երկրիս պայարիկ, և արձա-
կեցի զնա. և նա եկաց մնաց 'ի նմին՝ ոչ գիտելով թէ
ուր երթիցէ, և մնաց 'ի տեղւոջ իւրում անշարժ. իսկ
ես, ասէ, դարձեալ առի զնա 'ի վեր: և գիտէր իսկ ինքն
նա՝ եթէ երթեալ էր 'ի յածելն, ես, ասէ, 'ի վտան-
գել ածեալ զնա: Ո այս բարի գործառնութիւն դադա-
րումն հանդերձ աղօթիւք ուղղէ 'ի տան. քանզի ասէր
նա ինքն, եթէ միշտ յաղօթս կալ՝ վաղ և երագ յաղ-
թութիւն ածէ զմիտս մեր:

Հ. Որպէ՞ս կարէ ոք յամենայն ժամ յաղօթս կալ,

տակք և ոչ զօրութիւնք մերժել կարող լինին զմեզ մեր 'ի սիրոյն աս-
տուածոյ մերոյ:

1 Հ. Եւ յամենայն ժամ կարող լինի միտք տեսանել զտեսութիւնն
այս: Գ. Կարելի է՝ որպէս բան մի խորհրդութեան ուղղեսցին զնա: Որպէս
պատմեն մեզ ոմն 'ի հարանցն՝ եթէ կամեցայ երբեմն փորձել զխոր-
հուրդս իմ թէ որպէս լինի, և թողի շրջել զնա ուր և կամեսցի. իսկ
նա եկաց 'ի տեղի իւր և ոչ գիտէր թէ յո երթիցէ, մինչև կալայ զնա և
հանի 'ի վեր. զի գիտէր նա՝ որ թէ շրջեալ էր յերկիր, տանջելոց էր
'ի տեսանել: Իսկ յայսպիսի չափ՝ հանդարտութիւն խոնարհութեան հա-
սուցանէ, զի անպարապ աղօթք և խոնարհութիւն ուղղէ զմիտս:

2 Հ. Եւ որպէս կարող է ոք աղօթել անպարապ. զի մարմին տկար
է: Գ. Ոչ եթէ մինչ կացցէ յաղօթս՝ այս միայն կոչեցեալ լինի ա-

զի ունայն է մարմնովս մեր առ 'ի ծածկալ աղօթաւորու-
թիւն աղօթից նոցա որոց :

Գ. Արդ ոչ միայն կամի մեզ 'ի ժամանակի աղօթիցն միայն առնել աղօթս, այլ յամենայն իսկ ժամ :

Հ. Ո՞րպէս յամենայն ժամ :

Գ. Եթէ ուտիցես և եթէ ըմպիցես և կամ եթէ 'ի ճանապարհի շրջիցես և եթէ գործ ինչ առնիցես, մի 'ի բաց կայցես երբէք յաղօթիցն քոց :

Հ. Արդ եթէ ընդ ումեք խօսիցի, ո՞րպէս կարասցէ կալ կատարել ինքն զայն բանն՝ եթէ յամ ժամ յաղօթս կայցէք :

Գ. Յաղագս այսորիկ իսկ ասաց առաքելումն՝ ամենայն աղօթիւք և խնդրուածովք : Արդ դու յորժամ չարաքա-ղիցես ընդ այլում խօսելով յաղօթս կալ, հեծութեամբ աղօթեսջիր :

Հ. Ո՞ր աղօթս պատուիրէք աղօթել :

Գ. Հայր մեր որ յերկինս, և որ զկնի է :

Հ. Որպէս ինչ չափ արժան է մեզ առնել աղօթիցն մերոց :

Գ. Ո չափն չասաց յայտնի. և քանզի ասաց եթէ յամենայն ժամ յաղօթս կայցէք, այս ինքն է անպարագիր չափ ունի : Արդ եթէ ոք միայն յորժամ ինքն առանձին յաղօթս կայ հաւանեալ, և զայն միայն աղօթեսցէ, այս այնուհետև մնացի չկայ երբէք յաղօթս* : Այլ իսկ նա՝ եթէ պատուիրէ այսպիսւոյ զամենայն մարդ իբրև զի ոք անա-նել, և 'ի չարախօսութենէ արգելուլ զանձն : Այլ և 'ի կատարելոյն՝ եթէ փքանա առ ձեռնեցաւ մի երբէք թողուլ առ իս ստար խորհուրդս մտանել 'ի սիրտս իւր. և 'ի նեղութեան, ասէր ինքն, եթէ մինչև զիւրեցերորդ ժամու զամենայն աւուրս զկանոնսորդութեն սատանայ, զի աղեղն ունէր լարեալ ինքն 'ի ձեռին իւր, և կամէր ձգել 'ի սիրտ իւր. և ապա նետեալ նորա և անխլեցեալ, ասէ, յինքն այնպէս երթայր զնացյր աւուր աւուր : Մ՛իլ բաղձ քաղաքավարութեանն և ընտիր վարուցն բարի գործոց

գործք, այլ հանապազորդ և անհատ յիշմանն այս ինքնըն մտաց՝ և զկի-րինն խորհրդոյն ասէ Քն Տեառն՝ աղօթք կցէ :

* Այլ օրինակ գրեալ է 'ի հին ձեռագ. - յաղօթս, այնուհետև ոչ երբէք կայ մնացեալ. Այսպէս և 'ի տպագրեալ - յաղօթս :

եթէ 'ի ժամանակ աղօթիցն միայն կայ

նութեան, և կարի խիստ դիւրաւ յիւր հաճութեան ։ Տեսի ես, ասէ, կատարեալ զոմն մի յընթերցս եղբարցն մենազանաց, որ թէ և էր ժամանեալ նորա, և յերկար ընդմամն զկնւոյն ներելոյ յաղագս եղբարցն համարձակութեան, և նա, ասէ, ոչ եկաց 'ի բաց յաղօթիցն իւրոց և յիւր մինչև ցլոյսն, և ոչ զմի բաժակն յինքենէ 'ի բաց դարձոյց յառնելոյ ընդ նոսա. և ինքն էր զարմանալի այր ։ Նա ասէր՝ թէ թուեցի երբեմն զաղօթս իմ զոր առնէի, և գտի հինգ հազար զոր առնէի յաւուրն, և նոյնչափ եւս 'ի գիշերի զի առնէի զաղօթսն ։ Եւ ոք կամիցի Տեառն իւր հաճոյ լինել, յառաջ քան զամենայն ըղխոնարհութիւն պարտի ստանալ և զհամբերութիւն ։

Հ. Որպիսի՞ ինչ պարտ է լինել միայնակեցին ։

Պ. Միայնակեաց աղաւնի է. քանզի որպէս աղաւնին ելանէ յօդս թօթափել զթեւս իւր, և եթէ յամենայ արտաքս 'ի բունոյ իւրոյ՝ 'ի վայրենի թռչնոց կալափեալ կորուսանէ զկայտառութիւն իւր, սոյնպէս և միայնակեաց որ ելանէ 'ի ժամ աղօթից 'ի խցէ իւրմէ թօթափել զխորհուրդս իւր, եթէ յամեսցէ արտաքոյ խցի իւրոյ՝ կաւափի 'ի դիւաց անտի, և խաւարին խորհուրդք իւր ։

Հ. Որո՞վ խորհրդով արտաքերէ սատանայ զմիայնակեաց 'ի խցէ իւրմէ ։

Պ. Սատանայ թռչիչ է. քանզի որպէս թռչիչ կակուղ բանիւք արտաքերէ զգազանն յորջոյ իւրմէ, և ըմբռնեալ զնա շրջեցուցանէ 'ի հրապարակս քաղաքաց, և արձակեալ զնա առ 'ի կատակել 'ի մարդկանէ, իսկ յորժամ արասցէ ընդ նմա զամենայն զխաղս, յետոյ կամ

1 Հ. Զի՞նչ պարտ է առնել մարդոյ, որ եղիցի կրօնաւոր ։ Պ. Կրօնաւոր աղաւնի է. և զոր օրինակ ելանէ աղաւնի 'ի ժամու իւրում և թռուցեալ յօդս մաքրէ զթեւս իւր և [illegible], իսկ եթէ յամեսցէ 'ի բացեայ, 'ի վայրի թռչնոց կալեալ [illegible] և կորուսցէ [illegible] զկայտառութիւն նորա, սոյնպէս եթէ կրօնաւոր ելցէ 'ի խցէ իւրմէ 'ի ժամու աղօթիցն, և երթեալ [illegible] մաքրէ զխորհուրդս իւր, իսկ թէ յամեսցէ արտաքոյ՝ [illegible] 'ի [illegible] դիւաց ընդ [illegible] և ընդ [illegible] իւր, և [illegible] խորհուրդք նորա ։ [illegible] որ կարիցէ առնել, և [illegible] կարիցէ [illegible] և [illegible], կարիցէ նա լինել և կրօնաւոր ։

2 Հ. Որո՞վ խորհրդով հանէ դեւ զկրօնաւորն 'ի խցէ իւրմէ ։ Պ. Դեւ [illegible] թռչիչ է. և զոր օրինակ թռչիչ [illegible] բանիւք հանէ [illegible] 'ի [illegible] իւրմէ, իսկ մինչ [illegible] նմա՝ [illegible] 'ի [illegible]

հրով կարուսանէ զնա կամ ջրով ընկղմէ, այն օգնեալ է միայնակեցին՝ որ կրիցէ կիրս յորժամ 'ի խորհրդոց անտի ձգեալ թողցէ զխաւց իւր:

Հ. Եթէ՝ եկանիցէ եղբայր 'ի սպասաւորութիւն պաշտամանն և հանգստեացի կնոջ մարդոյ, զիա՞րդ կարէ փախչել 'ի մարմնէ անտի պատնէկութեանն:

Պ. Ի մարմնէն ոչ կարէ փախչել, իսկ 'ի գործոյ անտի կարէ փախչել եթէ լռեացէ 'ի ժամ պատահմանն. քանզի որպէս հուր յարդանց* հրահանեալ ընդ միմեանս բախելով՝ հանդերձ ծծմամբ արտաքերէ զհուր, նոյնպէս և խօսք առն ընդ կնոջ զմեղս գործեն:

Հ. Որո՞վ խորհրդով մտանէ պատնէկութիւն 'ի մարդն:

Պ. Ոչ մի և ոչ երկու և ոչ հինգ և կամ տասն ձեւ նապարհ բաղխմորակեն պատնէկութիւն. քանզի ամենայն խորհուրդք սատանայի զպատնէկութիւն ունին զգործ ծածկեալ:

Հ. Ո՞րք իցէ սատանայ երկուս հանդերձս:

Պ. Ստացիր երկուս հանդերձս և մի ստանար չարախօսութիւն, որ արտաքուստ զամենայն մարմինն. քանզի անձին ոչ ինչ է 'ի չարախօսութիւն, իսկ մարմնոյ պէտք են արկանելիք. սակայն ունելով զպէտս և զզաւակսն, այսու շատացուք:

ղաքին և առնէ զնա նախատինք և խայտառակ մարդկան, և յետոյ կամ 'ի հուր այրէ զնա կամ 'ի ջուր խեղդէ, այսպէս զիջեալ կրօնաւորն յորժամ 'ի խորհրդոց զիւթեալ խորշի 'ի զխաւց և եղեալ մեկնի 'ի սէ. նեկէ իւրմէ:

1 Հ. Եթէ գնասցէ եղբայր 'ի սպասաւորութիւն ուրուք և դիպեսցի նմա կին 'ի հանապարհին, մրպէս պարտ է փախչել 'ի պատահմանէ մնացն պատնէկութեան: Պ. Ի պատահմանէն զերծանել ոչ է կարող. այլ 'ի գործոյն լռել զիւրին իցէ և զանց առնել զխօսս անխօս և անզգ. աել ակամբ. զի զոր օրինակ երկաթ ընդ քարի հարեալ ելանէ հուր, այսպէս և ձայն և ախս կնոջն մինչ հարկանի 'ի ականջ առն՝ ելանէ հուր շնութեան:

2 Հ. Որո՞վ խորհրդով գայ 'ի միտս մարդոյ մեղք պատնէկութեան: Պ. Ոչ 'ի մի կամ յերկուս կամ յերիս խորհուրդս սատանայի պատ. նէկութիւն, այլ յամենայն խորհուրդս գիւտական կայ պատնէկութիւնն 'ի թաքուն, և ոչ մի խորհուրդ գոյ դիւական՝ յորում ոչ իցէ առեալ 'ի նմա պատնէկութեան 'ի թաքուն:

3 Հ. Բարւո՞ք է ստանալ երկուս հանդերձս եթէ ոչ: Պ. Ստացիր երկուս հանդերձս և մի ստանար չարութիւն անձին, զի մի ալքըն ապաւա. ցէ զքեզ. քանզի մարմնին հանդերձք պէտս ունին, իսկ անձին պէտս ոչ ինչ ունին չարեաց, զի ոչ ինչ հարկաւոր է նմա չար լինել. այլ թէ ու. նիս մարմնոյդ չափաւոր հանդերձ, նովաւ բաւականասցիս:

* Անդղեաց յօլինակին:

Հ. Օ՛ խնդր՝ պարտ է կատարել զպաշտօն սաղմոսերգութեան և զխոկաւորութիւն պահոցն:

Պ. Ո՛չ ինչ աւելի քան զհրամայեալսն իմանալ. քանզի բազումք կամեցեալ առաւել քան զչափն, յետոյ և ոչ առաւել կարացին կատարել:

Հ. Եթէ՝ բանադատեսցէ զիս եղբայր՝ որպէս զի առից բաժակ մի գինի 'ի խնդի նորա, պարտիք է երթալ:

Պ. Փախիր 'ի գինւոյ և ապրիս որպէս զայծեամն յորոգայթից, քանզի բազումք յազագս այնմ պատճառի կորեցան 'ի գլորումն խորհրդոց:

Հ. Ընդէ՞ր՝ ոչ կարեմք բնակել ընդ եղբարս:

Պ. Վասն զի ոչ երկնչիմք յԱյ. զի եթէ յիշէիր ըղձերեալն եթէ Ղովտ 'ի Սոդոմ ապրեցաւ՝ ոչ զոք դատապարտեալ, և դու արդեօք զանձնդ 'ի մէջ գազանաց արկանէիր բնակել:

Հ. Եթէ՝ որ զայթակղեցուցանէ զիս, կամիս զի առնիցի նախ ծունր:

1 Հ. Ո՞րպէս կատարել պարտ է զաղօթս յաղօթս, և կամ զպահս պահել. եթէ զոյգ 'ի վերայ յաւելուն՝ առնել, եթէ 'ի չափու կեալ: Պ. Ոչ ինչ աւելի պարտ է առնել քան զհրամայեալն. քանզի բազումք կամեցան ընդ առաջինն նախ մեծամեծս առնել զչափ աղօթից և պահոց, և յետոյ և ոչ զփոքրունս կարացին գործել: Այլ թէ յառաւելուն և 'ի մեծամեծս ցանկաս բուռն հարկանել, մի նախ զպահոց և զմտաւոր աղօթից, զի զիարդ եղծանեմք են յետոյ՝ առանց հիման խոնարհութեան և հնազանդութեան, այլ նախ բուռն հար հնազանդութեան հեզութեան և համբերութեան և սիրոյ, և զոսա մեծացո և առաւելեա որքան կամիս 'ի վեր քան զչափն, յորոց և ոչ մի ինչ անկման կասկած և ոչ խաբէութեան գիւտական հպարտութեանն. յորոց յետոյ զինքն ընթանայ և պաշտօնէութիւն ծառայութեան և առաւելեալ և աղօթից առժամանակ. յորոց յառաջնագոյն ըղձայիր, նոյնք յետոյ գիտեսցես քեզ անզգրգռելի և անփոփոխելի 'ի քէն:

2 Հ. Եթէ բանադատէ զիս եղբայրն գնալ 'ի սենեակ իւր և ըմպել գինի, պարտ իցէ հնազանդել և գնալ: Պ. Փախիր յարբեցութենէ գինւոյ և կեցցես իբրև զայծեամն յորոգայթէ, զի բազումք 'ի սոցանէ գթեցին յանկումն խորհրդոց չնութեան:

3 Հ. Ընդէ՞ր ոչ կարեմ բնակիլ ընդ եղբարսն: Պ. Վասն այնորիկ զի ոչ երկնչիս դու յԱյ. զի թէ յիշէիր դու զբանս զբոց՝ եթէ որպէս Ղովտ 'ի սոդոմայեցւոցն ապրեցաւ, զի ոչ դատեաց զոք, նա դու 'ի մէջ գազանաց ընտրէիր բնակել:

Այլ օրինակ յեղինակէ Տորգոմեանեան. Ընդէ՞ր ոչ կարեմք բնակել ընդ եղբարս առանց գժտելոյ և դատելոյ: Պ. Վասն զի ոչ երկնչիս յԱյ. զի եթէ յիշէիր զգրեալն եթէ Ղովտ 'ի Սոդոմ ապրեցաւ՝ ոչ զոք դատապարտեալ, և դու արդեօք զանձնդ 'ի մէջ գազանաց արկանէիր բնակել, և ոչ ընդ չարանայիր նոցա:

4 Հ. Եթէ գայթակղեցուցէ զիս եղբայրն իմ, կամիս զի խոնարհեցա-

Գ. Արկ նմա ծունր և 'ի բաց անջատեալ լեր 'ի նմա-նէ, վասն զի արքայ Արսենիոս ասէր. ընդ ամենեցուն տէր կացջիր, և յամենեցունց խորշեսջիր:

Հ. Ո՞ր է մարթ մատուցանել գոհաբանս յեկեղեցիս:

Գ. Գործս այս գանձ է որ կայ առաջի այ. և զոր ար-կանես այսր, 'ի վեր երթայ նա:

Հ. Ո՞ր են մեղք չարախօսութեան:

Գ. Մեղք չարախօսութեան ոչ թողացուցանէ զմարդ զալ առաջի տեառն, քանզի գրեալ է. որ չարախօսէր զընկերէ իւրմէ, հալածէի զնա:

Հ. Կամիմ՝ մարտիրոսանալ վասն այ:

Գ. Եթէ որ 'ի նեղութեան ժամու համբերեսցէ եղ-բօրն, հաւասար է նա հնոցի երից մանկանցն:

Հ. Ընդէ՞ր յորժամ կամիմ կալ յաղօթս, զբաղեն զիս խորհուրդքս:

Գ. Վասն զի սատանայ 'ի սկզբանէ ոչ կամեցաւ եր-կիր պագանել այն ամենեցուն, անկաւ յերկնից և օտա-րացաւ յարքայութենէն այ, և վասն այսորիկ զբաղեցու-ցանէ զմեզ յաղօթիցն:

Հ. Ուստի՞ ցանկութիւն կերակրոց մատուցանէ ինձ խորհուրդքս, և զիջուցանէ զիս յաղօթիցն և 'ի պահոցն:

Գ. Վասնզի զԱդամ 'ի ձեռն կերակրոց պատրեաց, վասն այսորիկ մեզ նոյն օրինակաւ ներգործէ:

Հ. Ընդէ՞ր՝ այսպէս պոռնկութիւն թախանձէ զմարդ:

Գ. Վասնզի տեսանէ սատանայ եթէ պոռնկութիւն օտարացուցանէ զմեզ 'ի հոգւոյն սրբոյ, որպէս և ասէ տէր՝ եթէ ոչ եւս բնակեսցէ հոգի իմ 'ի մարդիկս յայս-վասն գործոց դոցա:

ցից նմա զծունկս իմ: Գ. Խոնարհէ զծունկ և փոյթ հրաժարեսցես 'ի նմանէ, զի այսպէս խրատէ զմեզ հայրն Արսէնի և ասէ. տէր կացցես առ ամենեսեան, բայց մեկնելով մեկնեսցիս յամենեցունց:

1 Հ. Զի՞նչ օգուտ իցէ մարդոյ ընծայել յեկեղեցի: Գ. Այս գործ գանձանակին իցէ եդեալ առաջի այ. և զամենայն ինչ՝ բայց միայն զոր-քան որ գնիցէ առա, յերկինս եդեալ առ այն, ուր և բազմապատիկ առնլոց իցէ:

2 Հ. Կամիմ վկայութիւն կրել վասն տեառն, և ոչ լինի առ ձեռն պատրաստ, և զինչ առնիցեմ հասանել լինել յայնմ շնորհաց: Գ. Եթէ որ 'ի ժամանակի փորձութեան համբերէ, այն հաւասար հնոցի երից մանկանցն իցէ:

3 Հ. Ընդէ՞ր այնպէս գժնեայ նեղէ զմեզ պոռնկութիւն զմարդ առա-ւել քան զայլ ախտ: Գ. Վասն այսորիկ զի գիտէ զէն պղծութիւն պոռ-նկութեան զի նա մերժէ 'ի մէնջ զհոգին սուրբ, և զի լսէ զբանն այ որ ա-սաց՝ եթէ ոչ մնասցէ հոգի իմ 'ի դոսա վասն լինելոյ դոցա մարմին:

Հ. Ուստի՞ աշակերտն ստանայ ձգել զիւր 'ի զբաղմունս, և խափանել զիւր 'ի ձեռագործէ առնուլ:

Պ. Յանհոգի զիջանէ ստանայ թէ պարապութեան 'ի ձեռագործէ առնուլ ինքն:

Հ. Ո՞ր խնդրով կարէ մարդ արգելուլ զզաւանձնութիւն զիւրայ:

Պ. Որպէս ձիւնն ոչ կարեն արգելուլ զձկնորսն առ 'ի չարհամնելոյ դիպուլծն 'ի ծովն, այլ յորժամ զխառնեցեն զնենգութիւն կարթին, 'ի բաց դարձեալ տաղին, և մնայ զաստուծոյ ձկնորսն, նոյնպէս և մարդ:

Հ. Եթէ ունիցի արդեօք մեղս վասն մտածելոյ խոկ:

Պ. Որպէս զմէտ ինչ ոչ վնասեն ալիք, նոյնպէս և զսաստկութեամբ զատապարտեալ ոչ ինչ մեղիցէ մարդ. քանզի գրեալ է, թէ անհնարին մեղք չեն եւս կատարեալ՝ ոչ եւս հաճոյքին մեղք:

Հ. Ուստի՞ք իցէ բնակել յանապատի:

Պ. Որպէս Եղիայէ յորժամ ղօղանցեցին 'ի զբօսանս կանայսանաց յանապատին և բնակէին 'ի սուղմակս, յայն ժամ ծանուցաւ նոցա զխնդիր արդար էր երկնչել յայդ. քանզի և նոքա ապրեցան 'ի մէջ ծովուն մնան զաստուկքը, իսկ յորժամ մեկնեցին 'ի նաւահանգիստն՝ յայնժամ զեղծանուածս 'ի դէպ ստանան, նոյնպէս և մարդ եթէ ոչ 'ի նախին առնուլ ժուժկալեսցէ, ոչ ստանայ զգիտութիւն փրկութեան: Վասնզի և յառաջ քան զամենայն առաքինութիւն զխոնարհութիւն խնդրեսցուք մեծ. զի գրեալ է՝ թէ յո՞ բնակեցայց ես, եթէ ոչ 'ի հեզս և 'ի խոնարհս և որք դողան 'ի բանից իմոց:

Հ. Ո՞ր խնդիր՝ կարէ մարդ բնակել առանձինն:

Պ. Նաւահանգիստ եթէ ոչ ջանասցէ ընդդէմ բազմաց, ոչ կարէ ստանալ զարութեան յաղթութեան, որպէս զի կարասցէ այնպէս ընդ ստոյգն իւրում ախոյեանն եկանել: Նոյնպէս և միայնակեացն եթէ ոչ կռուեսցի ընդ եղբարս ստանձնեալ զարութեան խորհրդոցն, ոչ կարէ առանձինն բնակել և ընդդիմանալ խորհրդոցն:

1 Հ. Ո՞րպէս կարող իցէ ոք հանդարտել առանձինն: Պ. Մարմնի է զինուոր եթէ ոչ 'ի մէջ ժողովոց ուսանիցի զգործ և զարութեան պատերազմին, ոչ իցէն կարող միայն մարտնչել և յաղթել: Այնպէս և կրօնաւոր եթէ ոչ նախ վարժի զառաքինութիւն ընդ եղբարսն և ուսանիցի զարութեան խորհրդոյն պատերազմացն, ոչ կարող իցէ նա միայն հանդարտել, և ոչ ընդդէմ կալ ախոյեան որ 'ի վերայ նորա:

Հ. Եթէ մտցէ 'ի հարկէ գալ ընդ կնոջ 'ի խօսս, զիա՞րդ պարտ է պատասխանել նմա։

Պ. Հարկաւորութիւն այս գործ սատանայի է, քանզի բազում ծառայս հարկաւոր առնէ. ապա թէ ընկեցցի պէտք գալ 'ի խօսս ընդ կանանց, մի տար նմա խօսել ինչ աւելի. և դու եթէ խօսիս, բովանդակեա սակաւուք բաճառ ինչ, և փութացեալ արձակեա զնա. ապա եթէ յամեսցես ընդ նմա, գիտեա եթէ ցանկութիւն նորա զխորհուրդս քո զեղծուցանէ։

Հ. Որո՞վ խորհրդով կարասցէ մարդ ապրել 'ի չարախօսութենէ։

Պ. Որ ընդունի զՀայր 'ի ծոց իւր, միայնացեալ. նոյնպէս և որ ընդունի զխօսս մարդկան, ոչ անպարտ լինի 'ի չարախօսութենէ։

Հ. Զի՞նչ են գիշերային երևակերպք սատանայի։

Պ. Որպէս 'ի տուընջեանն օտարոտի խորհրդովք զբաղեցուցանէ զմեզ առ 'ի չպարապել մեզ աղօթից, նոյնպէս և 'ի գիշերի թաւացուցանէ զմիտս մեր առաջօք երևմամբք, և խափանէ զմեզ 'ի գիշերային աղօթիցն։

Հ. Զի՞նչ արասցէ մարդ զփորձութիւն, որ լինի նմա 'ի կատարումն մարմնոյ յանուրջս։

Պ. Որպէս որ զանեալ զզաստախօսս իւր 'ի քուն՝ ապանանիցէ զնա, մինչ եթէ ապաստանի կատարել կարիցէ զոր ծանն՝ որպէս զյաղթող. և ոչ երբէք. քանզի չիք նմա յաղթութիւն, այլ և տանել ևս օգտակար է։

Հ. Զիա՞րդ կարասցէ մարդ շնորհս առնուլ սիրել զաստուած։

Պ. Եթէ որ տեսանիցէ զեղբայր իւր 'ի յանցանս, և կարդասցէ առ Աստուած վասն նորա օգնութիւն, յայնժամ առնու զշնորհութիւն թէ զիարդ պարտ է սիրել զԱծ։

Հ. Զո՞ր պատուիրան առաջնեալ մարդ կարէ ապրել։

Պ. Զորք առաքինութիւնք են յարեալ 'ի մարդ. պահք և աղօթք առ Աստուած և ձեռագործ և մարմնոյ զգաստութիւն։ Նախանձիկ առաքինութեանց ընդդիմախօսացեալ առ

1 Հ. Զիա՞րդ կարասցէ մարդ շնորհս առնուլ սիրել զԱծ։ Պ. Եթէ որ տեսանիցէ զեղբայր իւր 'ի յանցանս, և կարդասցէ առ Աստուած վասն նորա օգնութեն, յայնժամ առնու զշնորհութիւն թէ զիարդ պարտ է սիրել զԱծ. զի ինքն ուսեալ ցուցանէ նմա խանդաղատանօք 'ի վերայ նորա, որպէս և նա եղբօրն իւրում։

տանայն եհան զԱդամ․ 'ի սկզբանէ 'ի ձեռն մարմնոյ պատրեալ և կրկին յանձն արարեալ փախստականն ընկենել՝ հաւանեցոյց թողուլ․ որպէս զի մի գայցէ առաջի նմա, զի մի գուցէ երկիր պագանիցէ նմա, և թողութիւն ընկալցի մեղացն։ Նաև յորժամ արտաքսեցաւն Ադամ, դատապարտեցաւ երկաց սատանայ, 'ի ձեռն դատապարտութեանն յայլ մեղս գատապարտեալ, 'ի վհատութեն առանձինն ունել զնա կամեցեալ։ Նաև մարգարէքն նմ ուսեալ զխորհրդախութիւն սատանայի, ետ Ադամայ գործ․ ասէ․ գործեա զերկիր, ուստի առար։ Որպէս զի Ադամայ՝ գործովն հող տանելով, զհրապուրանս սատանայի 'ի բաց ընկենուցու։ Նաև սատանայի և այսու պատրեալ, 'ի հրեշտակ զինքն նմանեցուցեալ, զդստերս մարդկան 'ի պաճուճանս պոռնկութեն զարդարէ, և զհրեշտակաց փառս խոնարհեցուցեալ 'ի ցանկութեն մարմնոյ զիջոյց զնոսա։ Մանայ այսուհետև սատանայ ընդդէմ պահոց և ընդդէմ աղօթից և ընդդէմ ձեռագործի, քանզի ձեռագործ ընբաղում զչար արուեստս նորա խափանէ․ Զանայ և ընդդէմ առաքինութեանցն գործոյ․ ապա և ամենայն առաքինութեանց տիրեացէ։

Հ․ Իսկ զինչ արասցէ մարդ զի առնուցու շնորհս առաքինութեան։

Պ․ Եթէ ոք կամեսցի ուսանել արուեստ, զամենայն հոգս թողեալ և նկուն արարեալ զանձն, 'ի ձեռն խոնարհութեան առնու զշնորհս արուեստին․ Նոյնպէս և միայնակեացն եթէ ոչ թողուցու զամենայն հոգս մարդկայինս, և առնել զանձն նուաստ և չհամարել եթէ լաւագոյն եմ քան զոք և կամ թէ հաւատար ուրուք, և յայնժամ գտեալ զառաքինութեանցն զգործն իւրովի եկեալ, մինչդեռ դու խօսիս, ասէ՝ ահաւասիկ եմ։

Հ․ Ո՞րպէս կարէ մարդ գիտել եթէ աղօթք նորա ընդունելի են առ Ած։

Պ․ Յորժամ մարդ զգուշասցի առ 'ի չզրկել զընկեր իւր, յայնժամ համարձակեսցի 'ի միտս իւր եթէ ընդունելի են աղօթք նորա առաջի Այ․ ապա եթէ ոք զըն-

1 Եթէ ոք պահեսցէ զանձն ոչ զրկել զընկերն, յայնժամ ընդունելի լիցին նմա աղօթք իւր․ իսկ եթէ զրկէ զընկերն, աղօթք իւր խոտան և անընդունելի լիցի․ զի հառաչանք զրկելոյն 'ի նմանէ արգելուն զնա ոչ մտանել առաջի Այ։

կերիցէ զմեղկերս խուր, աղօթիւք նորա զաղաչեսցի և անմեղադրա-
նելի են. քանզի հեծութեան զերկրպագութիւն ոչ տայ թոյլ աղօթից զերկրպագութիւն մնալ առաւօտուն ... : Նոյնս եթէ ոչ փութայ հաշտեցուցանել ընդ ընկերին, ոչ ... եղբօրն 'ի մեղաց խոցոց յառաջնորդն. զի գրեալ է. զոր կապեսջիք յերկրի, եղիցի կապեալ յերկինս :

Հ. Ո՞րպիսին է 'ի բերան առնուլ զգիրս սուրբս :

Պ. Աղօթողն առնու Տեառն 'ի խորոց սրտի զաղաչանս, ... և Տեառնն զպատուիրանս ... և յօժարամտութեամբ 'ի փոյթ սրտի, ... և բազմութեամբ բերանն խոր, և զարդարել թէպէտ փոյթ ... : Այն ... և ... ընթերցուածն ... 'ի զարմանալի յարգի : Որ ... եթէ ոչ ... եթէ բազմօք և եթէ ամենայն 'ի ամբարշտութիւն, և ... բերանն խոր և ոչ զգուշացի ... , ... գիւտ գործ գործէ. վասն զի գիտէ ոչ կարէ ըմբռնել ... Տեառն, և զաստուածպաշտութիւն խոստովանեն * :

1 Հ. ... : Պ. ... կերակուր ... , ... և ... : ... 'ի փոյթ ... բերան նորա, ... և քաղցրացուցանէ զնա : Այսպէս և ... 'ի ... և ... : այլ յօժար ըն-թեռնու զսուրբ գիրս . հրահանգի և քաղցրացուցանէ զնոսա . քան-զի ... են բանք գրոց ամենայն խորհրդածութեանց ... : Իսկ եթէ ... որ յեկեղեցին յաղօթս ընդ այլ եղբարսն, և ... զբե-րան խուր և ոչ ... ընդ նոսա յօրհնութիւն և յերգս և յաղօթս, ... գործէ . քանզի գիտէ ոչ ... ընդ ... Քրիստոսի :

* ... ... Նորա . այսպէս է ընթեռնուլ զգիրս հաւատացելոցն . Իսկ որ 'ի ժամ աղօթս ... խոցէ զբերան խուր և ոչ ... , այնպիսին թշնամի է ... աստուածութեանն ... :

1 ... :

ԽՕՍՔ

ԻՊԵՐԻՔԵԱՑ ՄԻԱՅՆԱԿԵՑԻ

Ասաց ծերն. որպէս առիւծ ահարկու է 'ի վերայ իշավայրեաց, նոյնպէս և միայնակեաց փորձ՝ խորհրդոց ցանկութեց։ Պահք որպէս սանձք են միայնակեցի ընդդէմ մեղաց. որ զնայն ընկենու, որպէս ձի խեռ գտանի։ Զորացեալն 'ի պահոց մարմին միայնակեցին՝ զհոգին 'ի խորոց 'ի վեր բերէ, և չորացուցանէ զվտակս հեշտութեց պահք միակրօնին։ Պարկեշտ միայնակեաց յերկրիւ պատուի, և առաջի բարձրելոյն պսակեսցի 'ի յերկինս։ Միայնակեաց որ ոչ արգելու զլեզու իւր 'ի ժամ բարկութեն, այնպիսին և ոչ զախտս մարմնականս կարէ արգելուլ։ Բանս չար մի երբէք հաներ ընդ բերան քո, զի ոչ բնաւորեցաւ այգի բերել փուշ։ Լաւ է ուտել միս և ըմպել գինի, և ոչ ուտել չարախօսութեամբ զմարմինս եղբարց։ Շնչելով օձն զԵւայ 'ի դրախտէն եհան. սոյին նման է որ չարախօսէ զընկերն, զհոգին լսողին կորուսանէ, և զիւրն ոչ ապրեցուցանէ։ Պանծ՝ միայնակեցի անստացուածութի է՝ կամաւոր աղքատութեամբ. գանձեա, եղբայր, 'ի յերկինս, քանզի անանց են հանգիստն յաւիտենականք։ Մտածութիք քո միշտ եղիցին յարքայութին երկնից, և փութով ժառանգես զնա։ Կեանք միայնացելոյն ըստ նմանութե հրեշտակաց եղիցին կիզելով զմեղս։ Նա փորձութիւն պարտ է մեզ զխնքեանս զինեալ և սրեալ, զի յորժամ 'ի վերայ գան՝ փորձ երևեսցուք։ Տիւ զգիշերն գործէ միայնակեաց

1 Ասաց հայրն Իպերիքէս. գանձարան մեծ է կրօնաւորի կամաւոր անընչութիւն. և զու գանձեսցես յերկինս, զի անհատ են հանգիստն և յաւիտենականք։ Ի մտի կալցես միշտ և հանապազ զարքայութիւնն երկնից, և զերկրաւոր մոցես 'ի նա։ Պարտ է կրօնաւորի նմանել մարգաց քերովբէից՝ որ միշտ կիզու զմեղս. քանզի եթէ ոչ պահեսցէ ծեր ամենայն զգուշութեամբ զմիտս իւր, և զամենայն ինչ զոր լսէ զբան բարի՝ մնաւանցի զայն, ապա այնպէս զայ 'ի ծուլութիւն, և թշնամին կալեալ ձգէ զնա 'ի կենաց։ Աղօթք սուրբք եղիցին միշտ 'ի բերան քո և խորհուրդ բարի 'ի միտս քո, քանզի ապա թեթևացուցանեն զփորձութիւն քո. և պարտ է նախ քան զգալ փորձութեան պատրաստել և պահել զանձինս մեր, զի յորժամ գայցեն՝ գտցուք յաղթողք և ընդդիմակացք։

արթնեալ և աղօթիւք հրճուեալ զգիշանայ տուխ . Եհեղ զարտասուսն և յերկնաւոր հայցեաց զարքայութիւնն : Եթէ սպասեսցէ միայնակեաց լռութեանց, որ զայս ստանայ, և նա լսելի լինի այ . քանզի և 'ի վերայ խաչին տէրն լաց եղև մինչև ցմահ : Նորա կենաց 'ի բարձրութիւնս յարուցեալ` տառապելախոհութիւն : Նմանեաց մաքսաւորին, զի մի ըստ փարիսեցւոյն զուգադատապարտեսցիս . զՄովսէսի հեզութիւն ընտրեա, զի ծայրատելով զսիրտ` զվէմն 'ի ջուրցն փոխանակեսցես : Փրկեա զընկերն 'ի մեղաց նախատանաց որչափ կարող իցես . քանզի ած զդարձեալսն ոչ մերժէ : Ո քան չարութէ և յայտնութէ մի հաստատեր 'ի սրտի քում զեղբօրէն քումմէ, զի կարող իցես ասել` թող մեզ զպարտս մեր, որպէս և մեք թողումք մերոց պարտապանացն : Ճշմարիտ իմաստուն է` որ ոչ բանիւք ուսուցանէ, այլ գործովք վարժէ :

ՊԱՓՆՈՏԻ ՄԻԱՅՆԱԿԵՑԻ

ԼՈՒԾՈՒՄՆ ՀԱՐՑՈՒԱԾՈՑ ԵՒ ԿԱՄ Ի ՎԵՐԱՅ ԱՆԿՈՒԱԾՈՑ ԵՒ ԿԱՄ ՎՐԻՊԵՑԵԼՈՑ Ի ՊԱՏՃԱՌ ԿԵՆԱՑ

ԿՐԻՈՆԻ ուսմամն և Յակոբու մերձ բնակեցելոց և ղրացի հանդիպեցաք ես որ գրեցի և երանելի ասրեաւագունքն Եւագրիոս և Ալբիան . հայցեցաք ուսանել 'ի նոցանէ զպատճառս յանցանաց, կամ 'ի վերայ անկուծոյ եղբարց և կամ 'ի վրիպեցելոց 'ի պատշաճագոյն

Հարստութեն և զանձնական կրթութեան հնազանդութիւն իցէ . և որ ոչ ստանայ զնա` լսէ ած աղօթից նորա, և համբերողութիւն կացցէ տեառնն խաչելոյն` առեալն` որ հնազանդ եղև այս հօր մինչև 'ի խաչ և 'ի մահ և զամենայն կատարեաց վասն մեր : Նմանող լեր մաքսաւորին, զի մի ըստ փարիսեցւոյն դատեսցիս . և առ յանձն զհեզութիւնն Մովսէսի, որպէս զի քարացեալ սիրտ քո եղիցի խոնաւ և բղխեսցէ աղբիւր ջրոյ : Փրկեա զեղբայր քո 'ի մեղաց որչափ կարող ես` ուսանց արհամարհելոյ, զի ած զդարձեալսն ոչ եւ յետս դարձուցանէ . և քան չար և ոխացաւոր մի եղիցի 'ի սրտի քում վասն եղբօրն, զի կարիցես ասել` թող մեզ զպարտս մեր, որպէս և մեք թողումք մերոց պարտապանաց : Ճշմարիտ իմաստունն այն է, որ ոչ միայն բանիւք ուսուցանէ, այլ և գործովք վարդապետեսցէ :

կեանսն ։ Քանզի դիպեցաւ յաւուրսն յայնոսիկ Ներ-մնի կրօնաւորի 'ի նստելն վախճանել, և գտանել զմեռեալն յաթոռն՝ ունելով զգործ 'ի ձեռն. դիպեցաւ և այլ ումեմն եղեօր փորել ջրհոր և թաղել 'ի նմին, և այլ ումեմն Խոկիպեայ գալ և մեռանել 'ի ծարաւոյ ջրոյ։ Յիշեցաք և զՍտեփաննոսն՝ որ անկաւ 'ի գարշելի անպրգութիւն, և զԿարպոս և զԱնդրոնիկոս զաղեքսանդրացի և զՍաղէս պաղեստինացի և զՊողոմէոս 'ի Սկիւտէ զեգիպտացի։ Ի հարցանելն մերում թէ զի՞նչ է պատճառն այնպէս կեցեալ յառաքինութեան մարդիկ 'ի վարս յանապատի, և այնքան ոմանց մոլորեալ՝ զխասեալք 'ի խնդաց, կիսոց ըմբռնիլ յորովայնամոլութիւն, և այլոց երգիծանել պարզմտութեամբ, զայս մեզ սուրբքն պատասխանի արարին. Պալինոտիոս գիտնագոյնն՝ եթէ ամենայն լեալքն բաժանին յերկուս, 'ի հաճոյութիւն այ և 'ի ներել նորուն. որ ինչ միանգամ լինի ըստ առաքինութեան 'ի փառս այ, այնոքիկ լինի հաճոյութեամբ այ. իսկ որք միանգամ դարձեալ վնասակարք և վտանգաւորք և ամբոխականք և արտաքս անկողք, այնոքիկ լինին ըստ ներելոյն յանդգնութեամբ կամ յանհաւատութեամբ թուլացելոցն. վասն զի անհնարին է որ ուղիղն խորհին և բարեպաշտութեամբ կեան՝ թողանիլ և անկանիլ ընդ յանցանօք ամօթոյ կամ ընդ խաբէութեամբ դիւաց։ Արդ որք միանգամ ապականեալք են խորհրդովք, կամ ախտիւք մարդահաճոյութեամբ, կամ ամբարտաւանութեամբ մտաց, կամ 'ի նենգել յառաքինութիւն, այնպիսիքն ընդ ախտալանօք անկան. ած ըստ նոցա թիւր դիտաւորութեանն թողու զնոսա, զի յաղագս թողլոյն օգտեսցեն, և փոփոխմամբ դարձեալ ուղղեսցին, կամ զառաջադրութիւն և կամ զգործն. վասն զի երբեմն յառաջադրութիւն կամացն մեղանչէ, և երբեմն գործ։ Այլ յորժամ ապականութիւն է, ըստ որում պարտ իցէ, օրինակի ոչ ինչ լինիցի. որպէս հանդիպի բազում անգամ և պարզմտին ապականեալ միօք առնել զողորմութիւն 'ի մանկամարդան յաղագս գարշելի կատարածին, և զգործն դիւրաբար իբրև որքոյ և կամ միայնացելոյ և կամ կրօնաւորի տալ զօգնականութիւն։ Կիւրղի և ուղիղ խորհրդով առնել զողորմութիւնն յախտաժէտս կամ 'ի ծերս կամ յանկեալս 'ի ձախութէ, այլ խնայելով և տրամելով. և է

խարհուրդն ուղիղ, բայց գործն՝ անարժան. վասն զի պարտ և արժան է որ ողորմին՝ զուարթութեամբ ողորմել և անխնայաբար։

Մեծին սուրբքն և զայս՝ եթէ յառաջադիմութիւնք են 'ի բազում յօգիս, յոմանս քաղցրութիւն մտաց, և 'ի կէսս պատեհութիւն կրօնաւորութեան։ Եւ յորժամ ոչ լինիցի յաղագս նորին ինքեան բանին ոչ ըստ նմայ դիտաւորութեանն և ոչ յառաջադիմութեան գործն և ոչ քաղցրութեան, և ոչ որք զքաջափառութեան բանիցն սուրանան՝ 'ի վերայ գրեն զշնորհան տուողին բարեացն նմա, այլ իւրեանց յօժարութեանն և բաւականութեան, այնպիսիքն թողեալք 'ի նախախնամութենէն՝ անկանին յանօթայի գործս կամ 'ի գարշելի ախտս և 'ի վատթարութիւնս. և թողեալք յաղագս եղելոյ 'ի նմա նուաստութեան և անկարգութեան, համոզմարտացոյն իմն առ սակաւ սակաւ 'ի կործեցեալ յառաքինութեան նոցա ընտանենայ հպարտութիւն՝ յինքեանս վստահանալով, այլ ոչ յայն՝ որ շնորհէն զամենայն որ խոստովանին զշնորհսն։ Վասն զի ամբարտաւանեալքն զտանելով զամբարտաւանութիւն՝ ամբարհաւաճէ, և ոչ ևս վերագրէ զպարգևս՝ քաղցրութեանն նմա և ոչ զմտաւորապարութեան գիտութեան, այլ իւրում կրօնաւորութեան և կամ բաւականութեան։ Իսկ կացուցանէ նմա զհրեշտակ նախախնամութեան, որ է 'ի վերայ շնորհին այնորիկ կարգեալ. որոյ 'ի բաց կացելոյ բաղատեալ լինի 'ի հակառակամարտէն ամբարտաւանեալն քաղցրութեան, անկանի ընդ պարզութեամբ. զի կամ ձեռաքարոյ կամ անսանձական անառգելութեամբ վարեալ զխլուական քնութիւն, որպէս զմկայի աղջախոհութեանն 'ի բաց բարձեալ՝ անարժան հաւատոյ լինի ասացեալ 'ի նոցանէ։ Վախճին երկիւղածք յայնպիսի բերանոյ վտաղապետութէ որպէս յառաքելէ որ զորութիւն ունի, մինչ զի 'ի կատարել գրեցելոյն. մեղաւորին ասէ նմա՝ զու ընդէր պատմես զարդարութիւն իմ կամ առնուս զուխտ իմ 'ի բերան քո։ Վասնզի նմանեցան ճշմարտապէս ախտաւորացն ողիցն զանազան տղմական աղբերաց՝ որ արժաթանէրք են և աւելատացուք, աղբերաց որ զտղմս ունին։ Իսկ յաշակերտացն և ամբարտաւանիցն, որք զան-

1 Յօրինակն գործոյն։
2 Միոյն զամբարտաւանութիւն։
3 Միոյն բանաւորութեանն։

պատուհասութիւն գիտութեան ունիցին, նմանք են տղայոց որք օձս բուծանեն, յորս միշտ ընձեռնայ բանն օրինակին խածանել զձեռս նոցա 'ի ըմպելն՝ որ ոչ է ումեք անսուտ հեշտութեան ընկենուլ վասն դատաստանութեան բարբառոցն և յան-դարձ հատոյն յանձնարարութեան գործոյն: Սուրբն Պաւղոս առաքեալ երբեմն հալածելով ճշմարիտ լոյս, ուսանել զբարեպաշտութիւն և զխորհուրդ և զգիտութիւն. վասն զի առանց քաղցրութեան՝ գիտութիւն խոտան է: Նոյն թէ ուղղեսցի այնպիսին՝ զաստուածային Թագաւոր 'ի բաց գնելով, այն է զհպարտութիւն, ճանաչել զիւր զլաւութիւն ոչ յօժարէ մերոյ անձնապաստանելով, այլ զնոյն գովաբանեսցէ, զայն զարծեալ 'ի նա միայնութեան գիտութիւն. վասն զի բանք հոգևորք վարը առաջնորդս և հոգևորս ոչ ունելով մխիթարութիւնք հանդերձ են խորշակահարութեամբ, զձև հանելոցն ունելոյն, և 'ի կերպարանափոխութեան զգուշութեան առանձնակացն են: Որք անձնայն անկումն եթէ 'ի ընդդէմ եթէ 'ի ատեանութէ կամ 'ի ընկերաց կամ 'ի հասարակաց կամ 'ի գործոց և եթէ 'ի բաւականաւոր մարմնոյն՝ ըստ համեմատութեան անձնարտարածութեան և կամ կարծեաց 'ի Թագաւորն ոչ լինի՝ խնդրելով 'ի Թագաւորն: Պատճառ եթէ հանդերձ անհամբերութեան քաղցրութեան նոցա միայնէր մնասնակարգութեան անձին բանից նոցա, և զնա առաջնորդ առանձնացն անբարձեալ անձնարհաւանութեան հանդերձ անհնազանդութեան:

Այս զգուշութեան ասեմ մեզ առաջի հարցին այնորիկ և առաքինեաց արանցն. յորժամ տեսանիցեմք զոք վարուք չար և բանիւք հաւանական, յիշեսցուք զգեստ որ յաւետարանին ընդ ատեան խօսեր, և զառաջեալսն 'ի զգոյշ միայնութեան: Այս օձն էր խաբէութեամբ բանի զամենայնս զարդարեալ որ 'ի մերայ երկրի, որոց խաբեութեան նորին առաւել 'ի ձեռս նորին լինելն՝ այսոց առաքինութեանց այնպիսին ոչ ընթանալով. վասն զի պատրանօք է և արժանի հաւատալ նմին և բարեաց խորհել զոր ինչ ասէ, և խօսել զոր խորհին, և ատենել զոր խօսին. զի եթէ ոչ ճշմարտութիւն ընդ բանին և առաքինութիւն ընդ վարուց յոլովանայցէ, և բարոյ օրինակաբանացն քաղցրատրտմութեան հայց է առանց ապի ըստ Արքայութեանցն Յորդայ. այնպիսին ուսանի և ոչ երբեք. որ թէ աղէտ և ուսանիցի, 'ի բաղդումն չար ախտս արկանէ զինքեանս. քանզի ասէ՝ եթէ ուսուցէ հայց առանց ապի, և կամ 'ի ձեռն Տաճկաստանն 'ի բանս մնասիս: Նոյն է օգտակարութիւն՝ ոչ լինելոյ միայնութեան բարեաց գործոց:

Այլ թողցուք զանազանն եւ պատճառաք. զի ոմն ըստն յաղագս ծածկելոյ առաքինութեան զի երեւեսցի, որպէս 'ի մեծ համբերութեան նահատակին Յոբայ: Նոյնպէս խոցեցեալ եւ ատեցեալ նման այսպէս. մի 'ի բաց առնէք զիմ զփորձութիւնս եւ մի կարծէք այլ ազգ ընդ քեզ խօսել, այլ զի երեւեսցիս արդար. վասն զի ինձ ծանօթացուցին էիր 'ի սկզբանն անտարակոյս գծածուկսն, եւ որ հոյլին յան-դունդս խորոց մտողականաց. բայց զի անգիտացեալ էր քո ուղղութիւն 'ի մարդկանէ, որք կարծեն չար պատրուա-մանք յաղագս փորձանաց թէ սպառնել զիս, 'ի միջոյ ածեալ զայդ՝ քան զխոստովանութիւնս, 'ի բաց հանեցից զձախողութիւնս:

Այս եւ այլ ազգ թողեալ ըմբռնել յաղագս խոնարհութեան առ-բարեպաշտութեան եւ փախչելոյ 'ի կարծեաց ամբար-հաւանութեանն, որպէս զերանելոյս առաքելոյն է ան-սանել Պաւղոսի. վասն զի թողեալ երեւմն 'ի խոնարհու-թիւնս անկանել եւ 'ի չարչարանս եւ յազգի ազգի նե-ղութիւնս, յաղագս որոյ եւ ասէր. տուաւ ինձ խայթ մար-մնոյ հրեշտակ սատանայ. նա ապտակեսցէ զիս, զի մի ամբար-տաւանեցայց: Զի մի երբեք այնքանեաւ սքանչելեօք հանդիսա եւ բարեմասնութեամբ եւ պայծառ նման լեալ, 'ի սա-տանայական ամբարտաւանութիւնս արկանիցէ զթուա-ցեալն ընդարձակութեամբն: Նոյնպէս եւ անդրադարձութիւն յա-ղագս մեղաց, որպէս եւ ասէր Յոբ. ահա ողջացար, մի եւս մեղանչեր, զի մի չար եւս լինիցի քեզ: Նոյնպէս եւ Յուդա պատուեալ զարծաթն քան զփրկենագանձն, յա-ղագս որոյ խեղդեցաւ: Նոյնպէս եւ Եսաւ, որոյ անդրանկու-թիւն ընդ պատաշխարութիւն անկաւ, նախապատուե առնելով զորո-վայնին քան զհայրենի օրհնութիւնսն:

Արդ զայսոսիկ զամենեսեան զգուշացեալ 'ի հոգւոյն սրբո-բոյ երանելոյն Պաւղոսի առաքելոյ՝ ասէր յաղագս այս-պիսի օրինակի թողացելոցն. եւ որպէս ոչ ընտրեցին զԱծ ունել 'ի գիտութեան, մատնեաց զնոսա Ած յանդիմանելի միտս՝ առնել զոչ արժանաւորսն: Եւ յաղագս այսորիկ որ եւ կարծէին զգիտութիւնն ոչ ունել հանդերձ ապա-ներալ վարուք եւ սնոտի ամբարտաւանութեան՝ ասէ. վասն զի ծանեան զԱծ եւ ոչ իբրեւ զԱծ փառաւորեցին կամ գոհացան, այլ ընդունայնացան 'ի խորհուրդս իւրեանց եւ խաւարեցան անհանճար սիրտք նոցա, ասելով՝ իմաստ

տուէնք զոգով յիմարեցան, որք կործեցան և անհաւատա-ւանութե՛ զիւրական երգիծան. յաղագս որոյ մատնեաց զնոսա Տէր յախտս անարգութե՛ անպատուել զմարմինս իւրեանց: Արդէն զի աստուստ ճանաչել մեզ պարտ է եթէ անհնարին է անկանել ումեք ընդ պագշոտութե՛, ոչ լքեալ յԱյ նախախնամութենէն, 'ի պղերգութենէ և 'ի ծուլութենէ իւրեանց թողացելոցն այնուքիկ հանգի-պեալք նոցա:

Այլ այս տուհման Պարթնատեայ առաքինւոյ գիտնաւո-րի և ընտրեցելոյ միայնակեցաց՝ մերձ լեալք ընդ նմա և ընդհարցաքննեալք սուրբք և երանելի հայրքն յաղագս առաջնորդութ՛են անկանելոց Որիգինիա և Յակոբոս՝ որք առաքինի վարուք են պայծառացեալք:

ԹՈՒՂԹ

ՍՈՒՐԲ ՀՕՐՆ Ա.ՄՈՆԻ

ՀՈԳԻՆ սուրբ ուր և կամի հանգչի, և հանգչի 'ի սուրբս և 'ի հանդարտս և 'ի ցած ոգիս մարդկան. և եթէ ոք քաղցրութ՛ք լսէ հոգւոյն սրբոյ, տայ նոցա զերկիւղն Այ, և արկանէ ջերմութի՛ 'ի սիրտս նոցա 'ի սկզբանն: Այլ յորժամ շնորհի նոցա ջերմութի՛ սիրոյն Այ, տայ նոցա ատել զամենայն պէտս աշխարհիս, զոսկի և զարծաթ և զամենայն հոգս նոցա, զհայր և զմայր, ըն-կերս և զորդիս և զեղբարս և զսիրելիս և զամենայն որ է յաշխարհիս զառողմունս. և շնորհէ նմա լինել անխինչ, անտուն, անտուրկք նման որդւոյն Այ, և քաղցրացուցանէ նմա զգործս Այ առնել քան զխորիսխ մեղու, եթէ զաշխատութիւն, եթէ զպահս, եթէ զհսկումն, եթէ զլռութի՛ հանդարտութե՛ և զաղօթամնութի՛. զամենայն խաղաղութե՛ Այ քաղցրացուցանէ նմա, մինչև զամե-նայն ինչ ուսուցանէ նմա: Այլ յորժամ զԱյ ուսուցա-նէ նմա, տայ այնուհետև նմա փորձութիւնս, և յայնժամ Այ որ յառաջին քաղցրութիւն նմա գործքն էին, ծանր և դառն համարի զնոսա: Բազումք յորժամ փորձին, քաղցրանան նմա խորայք քան մարմինոյն խորհրդոց. և միսաւորեալ հարկեն, և ոչ ունին գիտութի արդարութեն.

այս է զոր Պօղոս ասէ. սկսեալ հոգւով՝ և արդ մարմնով վախճանիք, և այսչափ աշխատեցայք ընդունայն, եթէ իցէ ընդունայն։

Նոյն եթէ մարդն ընդդիմանայի սատանայի յառաջնումն պատերազմին, և յաղթիցէ չար դիւին ոչ ձեռհին, զի պարտ է մարդոյն զիւր յաղթութիւնն ոչ համարել, այլ աստուծոյ տալ նմա մեծ ջերմութի հաստատուն սիրոյն նորոյ և համբերութի անխռով։ Զի ջերմութիւն առաջին յուղարկ է և անհաստատ, իսկ ջերմութիւն երկրորդ աւաւել լաւ է և հաստատուն և անշարժ. և ՚ի սմանէ ծնանի ուսանելոյ և գիտել զմեծութիւն զանձուցն երկնաւորաց, և որ ունի յինքեան համբերութիւն անխռով և անյողդ, և որպէս նաւ ՚ի ծովու և յալիսն հողմոց հանդէպ երեսացն կշիռ՝ զառապաստան լցեալ օդովն իբրև զթռչուն սլացեալ յառաջ դիմեսցի, և նաւորդքն հանգչին ուրախութեամբ հանգերձ։ Եւ այժմ դուք, սիրելիք իմ, և որդեակք, աշխատեցարուք զերկրորդ ջերմութիւնն ՚ի խորհուրդս սրտից ձերոց, զի լիցի հանգիստ ձեզ յաւիտենական. զի որ ըստ այնմ երկրորդ ջերմութեան է, կարէ զամենայն ախտս խաղաղանաց ցածուցանել, և սա զամենայն հնութի նորոգէ զմարդոյ, և սա սրբէ զիշխանական միտս մարդոյն ՚ի խորհրդոց, և սա տայ բնակել աստուածութեանն ընդ մարդկութեանս, զի լինիցի մարդն տաճար նորա, որպէս և գրեալ է՝ թէ բնակեցայց ՚ի նոսա և գնացից ՚ի նոսա։

Նաև յորժամ կամիցիք զերկրորդ ջերմութիւն ընդունել՝ որ ՚ի գալ փորձութեանցն զառաջին ջերմութիւն հեռացուցց ՚ի ձէնջ, այս գործ առաքինութեան է՝ որ տայ ձեզ զերկրորդ ջերմութիւնն. զի ո՞ իցէ մարդ ուխտ ընդ ինքեան և ընդ այ, եթէ չհամբերեա իմն զմեղսն առաջինսն զոր հեղգացոյց, և ոչ եւս պատահեսցէ անցանելով զգանձսն քով։ Եւ առաջացէ այնպիսի ինքն զի այնուհետև մի մարդ ոք, մի խորհուրդք մարդկեղէնք համարիցին ՚ի նմա և զաղաղեցցին. և մի տացէ զաւտանս մարդկեղէնս մարմնոյ իւրոյ կամս հոգւոյ, այլ յաւիտենական ժամ ունիցի պատերազմել զխորհուրդս իւր առաջի այ։ Եւ ուրախացաք առաքինութեամբ յանդիմանել զհոգիս իւր և ասէ. ընդդէմ հեղգացողաց մինչև ցայժմ և խուսափեցայք չարի աւուրքն և զժամն։ Եւ դադարեցեալ յերեւեցի և ոչ զամե-

նոյն տանջանաց և զանազան արքայութեանն, յանդիմանե-
լով զհոգին իւր յամենայն ժամ, և ասելով զայս՝ եթէ
մերկ ես ես շնորհեաց քեզ և պատրաստեալ պայծառ պա-
տուի, և դու հեղգացար և կործանեցեր :

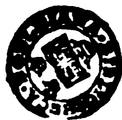
Այլ յորժամ զայս ամենայն առնիցէ հոգին ընդ իւր՝
յանդիմանելով զանձն և զգիշեր և զամենայն ժամս և
զժամանակս, փաղփաղուկ փայլ մարդն յերկրորդ ծնն-
դութեան սրբոյն աստուծոյ որ է լուսազգեստ քեզն զաստուածին :
Որպէս երանելին Պաւղոս յորժամ տեսանէր եկեալ
'ի վերայ իւր ծանրութիւն խորհրդոց ; տրտմեալ ասէր
այսպէս՝ եթէ զամս յաւիտենից յիշեցի և խոկացայ :
Այլ դարձեալ. յիշեցի զատուածայինն և խոկացայ յամենայն
'ի գործս քո, յարարածս ձեռաց քոց խորհեցայ և տա-
րածեցի առ քեզ զձեռս իմ հանդերձ աղօթիւք : Այլ դար-
ձեալ Եսայի ասէ. յորժամ դարձցիս և հեծեծեսցես,
յայնժամ կեցցես, և գիտասցես եթէ ուր էիր զատուա-
ծինն : Արդ սիրելի որդեակք իմ ; եթէ այսպէս առնա-
ցուսցուք զխորհուրդս մեր, և սանձահարեսցուք զհոգի
և զմարմինս մեր, և հանդերձ ցածութեամբ և լաւութեամբ
զանխաւ ամենայն 'ի մէնջ 'ի բաց ընկեցցուք շնորհօքն
Քրիստոսի, որում փառք յաւիտեանս. ամէն :

ՆՈՅՆ ՍՈՒՐԲ ՀՕՐՆ ՄԵՐՈՅ ԱՅԼ ԹՈՒՂԹ

ՍԻՐԵԼԻՔ, տեսանեմ այժմ զի պտուղ ձեր ամենեւին
կենդանի է. և յորժամ պտուղ մարդոյն ամենեւին կեն-
դանի լինի, այս նոքա նմա ժառանգութիւն, և հաշուիցի 'ի
բաժինս իւր վասն, և հաստատեսցէ նոցա հաստատութեամբ բարի
փոխարինէն աշխատութեան նորա. վասն զի Քրիստոսիւ պա-
հել զբնոյն պտուղ իւր կենդանի : Իսկ եթէ պտուղ
մարդոյն մեռեալ, ոչ հաշուի նա 'ի կողմ նոյ ; այլ տառա-
ւելի եւս մեղադրէ նմա առնել ցնոսա մարդկութիւն այսպէս.
գոչեա զօրութեամբ և մի խնայեր. բարձրացո իբրև զփող
զբարբառ քո ; պատմեա ժողովրդեան իմում զմեղս նո-
ցա և տանն Յակոբայ զանօրէնութիւնս նոցա. զի որ
լսէ, սէր խնդրեն և ձանձրանալ զձանձրացուցանէ իմ ցաւ-
կանն. զի է զի պահեցաք մեք և դու ոչ տեսեր, և խո-
նարհեցուցաք զանձինս մեր և դու ոչ գիտացեր : Պա-
տասխանի ետ նոցա և ասէ՝ թէ յաւուր պահոց ձերոց

զոտանելին կամք ձեր կատարեալ. և որք ընդ ձեռամբ ձերով են՝ շարշարեք զնոսա և կափեք զանառակն. և զինչ պէտք են ինձ այնպիսի պահք, և ձեր աղաղակելով զայլ բողոքել առ իս և ինձ ոչ լսել ձեզ. ոչ զայնպիսի պահս ընտրեցի ասէ տէր. և եթէ խոնարհեցուցանես իբրև զանուր զպարանոց քո, և քուրձ և մոխիր ՚ի ներքոյ քո տարածանիցես, և ոչ այնպէս կոչեսցի պահս ընդունելի։ Պահս այս է պտուղ մեռեալ. յաղագս այսորիկ ոչ լսէ նոցա, եթէ յաղօթս կացցեն առ նա. քանզի զգործն զոր առնեն, ՚ի հաճոյս մարդկան առնեն և ոչ յԱյ. վասն այսորիկ ոչ ընդունի ՚ի նոսա շնորհքն Այ։

Այլ եթէ ոչ ուրասցի մարդ զկամս և լուիցէ այնոցիկ որ ըստ հոգւոյն ծնողքն են նորա, ոչ կարէ ընտանենալ կամացն Այ. իսկ եթէ խնդրեսցի զկամսն Այ և խնդրէ, ոչ դարձցի ունայն։ Տեսէք այժմ, եթէ խնդրել զկամս Այ մեծ է, իսկ առնել զկամս նորա որչափ լաւագոյն։ Իսկ եթէ որ սիրէ զտէր ՚ի բոլոր սրտէ և ՚ի յանձնէ և ՚ի զօրութենէ և ՚ի մտաց, և կացցէ յերկիւղ նորա, և ապա երկիւղն ծնանի զարտասուս և արտասուսն զխնդութիւն և զուրախութիւն, և յաղագս նորա անձինն պարարեսցէ յամենայն առաքինութիւնս. և յայնժամ տեսցէ Այ զպտուղ մարդոյն գեղեցիկ, տայ նմա Այ պահապան՝ որ պահէ զնա յամենայն ՚ի ճանապարհս իւր։ Բայց ծոյլքն զերկիւղն Այ ոչ ունին, և ոչ զսէրն նորա և ոչ զջերմութիւն նորա, այլ զհետ կամաց իւրեանց գնան. և եթէ երթան առ անմա որք խօսին զաշխարհիս, և վասն ցնոր խօսից և ընդ վայր բանից՝ զջերմութիւն և զսէրն որ առ Այ է՝ կորուսանեն և շիջուցանեն. վասն այսորիկ գրեալ է, զհոգին մի շիջուցանէք։ Գիտեմ ես զի դուք սրտի էք ընդ փորձութեամբ անկեալ, այլ քաջութեամբ տարեալ այսմ ընդունիցիք զխնդութիւն. և եթէ ոչ եկեսցէ ձեզ փորձութիւն, ոչ կարէք առնուլ յաւելուած առաւել քան զչափն ձեր։ Այլ նոքին իսկ սուրբքն յաժամ խնդրեցին յինքեանս յաւելուլ զհաւատս, ՚ի փորձութիւս անկան։ Եթէ որ առցէ որհնութիւն յԱյ, առժամայն իսկ յաւելուլ ՚ի նա փորձութիւնս թշնամեաց՝ որք կամին ապականել զնա ՚ի յօժարութենէ ՚ի վայր, զիտելով չար սէնն եթէ որհնեալ անձինն յառաջադիմութիւն առնէ, և ընդդէմ իսկ մարտնչի. Քանզի յա-

ժամ օրհնեցաւ Յակոբ 'ի հօրէն իւրմէ, և նոյնժամայն իսկ փորձութիւն Եսաւայ մերձեցաւ առ նա. քանզի սատանայ շարժեաց զեղբայր նորա ընդդէմ եղբօրն իւրոյ, զի ապականեսցէ զօրհնութիւնն. բայց ոչ եթող ա̃ծ. գրեալ է՝ եթէ ոչ թողու տէր զգաւազան մեղաւորաց 'ի վիճակս արդարոց։

Սիրելիք, փութացարուք և դուք լաւագոյն լինել 'ի փորձութիւնս որ գան 'ի վերայ ձեր. քանզի որք պատահեն օրհնութեանց, հարկ է և փորձութեանցն համբերել. քանզի ես և հայրն Աստուածամեծ փորձութեանց համբերեցաք յայտնի և գաղտնի. և համբերեցաք կամացն ա̃յ՝ ակն ունելով և խնդրելով 'ի նմանէ ապրեցուցանել զմեզ։ Արդ այժմ դուք, սիրելիք, քանզի օրհնութիւն ա̃յ եհաս առ ձեզ, զհետ եկեսցեն և փորձութիւնքն մինչև անցցէք ընդ նոսա։ Իսկ եթէ ընդ նոսա անցանէք, յայնժամ ապա և զմեծ հասկն ընկալջիք, և յաւելցի ևս առաւել յառաքինութիւն ձեր, և տացի ձեզ մեծ խնդութիւն յա̃յ զոր ոչ ունէիք 'ի սկզբանէ։ Իսկ անցեալ ընդ փորձութիւնս զինչ գեղ է նոցա, զի մի նեղիցիք. այլ յաղօթս կալ առ ա̃ծ 'ի տուէ և 'ի գիշերի, և բոլորով սրտիւ գոհանալ զտեառնէ, և երկայնամտել յամենայնի, և անցցէ ընդ ձեզ որպէս Աբրահամ փորձեցաւ և երևեցաւ ընտիր։ Արդ տեսէք թէ որպէս ամենայն սուրբքն մտեալ 'ի փորձութիւն գտան սիրելիք ա̃յ։ Նայց արդ յաղագս ուղղութեան սրտից մերոց խնամով բարի գործ առնիցէ ընդ մեզ ա̃ծ. և եթէ ոչ սիրէր զմեզ, ոչ ածէր 'ի վերայ մեր փորձութիւնս, որպէս և գրեալ է՝ եթէ զոր սիրէ տէր, խրատէ տանջէ զամենայն որդի զոր յանձն առնու։ Նայց զի 'ի հաւատացելոց վերայ գայ տեսակ փորձութեանց. իսկ որք անփորձքն են, խորթք են և ոչ որդիք. զի թէպէտ և զհանդերձն և զզարդութիւն ձևոյս զգեցեալ են, սակայն զզօրութիւն նորա ոչ գիտեն. քանզի աբբայ Անտոնիոս ասաց՝ թէ ոչ որ անփորձ կարէ մտանել յարքայութիւն երկնից։ Գրեալ է եթէ որ պարծիցի այժմ, թէ արժան իցէ ձեզ տըրտմել 'ի զանազան փորձութիւնս; զի ընտրի ձեր հաւատն առաւել քան զոսկի պատուականն, որ կրակի և հրով փորձեալ գտցի յանդ։ Ուր և վասն ծառոց, եթէ 'ի հողմոց նեղեալք առաւել ևս արմատս արձակեն և աճեն։

Նոյնպէս և փորձութիւքն 'ի հաստատեցելոց վերայ գան, ոչ 'ի մտաց, այլ 'ի շահ մեծ. և առանց փորձութեանց մարդ ոչ կարէ առնուլ համարձակութիւն և լինել սիրելի այ : Յաղագս այսորիկ գան փորձութիւքն, զի փորձեսցի մարդն և եղիցի մաքուր յամենածանօթութի և յառաջադիմութի. և յորժամ անցցէ ընդ փորձութիւնս և յաղթիցէ համբերած գոհութեամբ հոգւոյն փառաւորութեամբ, յայնժամ ապա աղօթելով նորա առ այ ընդունելի եղիցի. և յետ այնորիկ տայ նմա այ զանեստութի իւր, զի զատեալ որոշեսցէ 'ի բաց 'ի միմեանց զգամապանութի բարւոյն և չարին. և լինի յայնժամ յառաջանալս և վայելուչ, և օրհնէ զնա այ յամենայնի և տայ նմա զխնդրուածս իւր. և եւս յաւելցէ և տացէ նմա շնորհս սուրբս և զօրութի մեծայնի որ պարարէ զանձն նորա, մինչև փոխադրեսցէ զնա 'ի տեղին իւր հանգստեան :

Եւ արդ տէր պահեսցէ զձեզ այժ հոգւով և մարմնով և տացէ ձեզ համբերութի և խնամութի յամենայնի, զի ազատեսջիք յօրացեալ ժամանակիս 'ի մերձակայ չարեացն, մինչև փոխեսցէ զձեզ յարքայութիւն ընդ սուրբս իւր 'ի Քն Յն : Ողջ լերուք 'ի տէր մեր, սիրելիք :

ՆՈՐԻՆ ՍՈՒՐԲ ՀՕՐ ԱՅԼ ԹՈՒՂԹ

ՍԻՐԵԼԻՔ իմ 'ի տէր, գիտէք և դուք եթէ յորժամ հեռանէ եղբ յանձնութեան՝ ոչ կարէ անձն մարդոյն զինքեան ձանաչել զայն, եթէ ոչ ամփոփեսցէ զինքեան 'ի մարդկանէ և յամենայն 'ի փորձութեանց ընդդունայնից. և յայնժամ տեսցէ զպատերազմ որ ընդդէմ կայ նմա : Եւ եթէ ձգնեսցի յաղթել բոլոր ժամանակին որ գայ 'ի վերայ նորա, յայնժամ բնակէ 'ի նմա հոգին այ, և ամենայն աշխատութի նորա դարձցի 'ի խնդութի և 'ի ցնծութի : Նոյնպէս եթէ յաղթեսցի ինքն մարդն 'ի պատերազմի թշնամւոյն, գան 'ի վերայ տրտմութիւք և ձանձրութիւք և բազմապատիկ հարուածք. յաղագս այսորիկ և մեր սուրբ հարքն յանապատի կեցին հրաժարեալք յաշխարհէս, Եղիա, Յովհաննէս և այլ սուրբ հարքն այն : Ո՞ր ինչ կարծէք եթէ որ 'ի մէջ մարդկան կեն սուրբքն՝ կարացին զկատարութիւն ունել, այլ բազում պատերազմունս ունէին յառաջակայից տեսանելեացն և լսելեացն. յեր-

քեանս, և բնակեցուցեալ զզօրութիւն Աստուածութեան։ Յայնժամ ապա Աստուած առաքեաց զնոսա 'ի մէջ մարդկան, և ունէին զամենայն առաքինութիւնս։ Յետ այսորիկ ուսուցիչք եղեն մարդկան և բժշկեցին զամենայն հիւանդութիւնս նոցա. քանզի բժիշկք իսկ եղեն անձանց մերոց, և զհիւանդութիւնս աշխարհիս այսպէս ապա կարացին բժշկել։ Յաղագս այսր յիւրեանց դադարմանէն գնացին և 'ի մարդիկ առաքէին. քանզի յայնժամ առաքէր զնոսա, յորժամ յառաջ բժշկեցան նոցա ախտքն ամ։ Քանզի անհնար է Աստուծոյ առաքել զանձն ուրուք 'ի մարդիկ 'ի տեսչութիւն նոցա, որ ունիցին յինքեանս հիւանդութիւնս կամ երկեանս մեղաց։ Բայց որք գնան նախ քան զպատուիրեալն նոցա յԱստուծոյ, իւրեանց իսկ կամօքն գնան և ոչ Աստուծոյ. Աստուած իսկ ասէ յաղագս այսպիսեացս. ես ոչ առաքեցի զնոսա, և նոքա ընթանային. յաղագս այսորիկ և ոչ զինքեանս կարեն պահել, թող թէ այլոց օգնել։ Բայց որք յԱստուծոյ առաքին, 'ի բաց կալ 'ի դադարմանէն իւրեանց ոչ կամին, գիտելով թէ յայնմանէ ստացան զԱստուածային զօրութիւն, և զի մի որպէս թէ անունկնադիրք եղիցին արարչին իւրեանց՝ զան ինքեանք կամօք իւրեանց յայլոց շինութիւն։

Եւս ծանուցի ձեզ զդադարմանն 'ի տան, 'ի միւսում տեղւոջ զզօրութիւն և զպտուղն. և զայս եթէ ընդունիք, և ստուգեալ զձեզ ընդունի. զօրացարուք 'ի տէր, յարում և գործէքդ զբարիս։ Բայց որք 'ի բաց կան 'ի բարւոք դադարմանէն, ոչ կարեն ուղղել և յաղթել կամաց իւրեանց, և ոչ մարտնչել ընդ կռուողին, որ միշտ պատերազմի ընդ մեզ. յաղագս այսորիկ ոչ ընկալան յինքեանս բնակել զսուրբ զօրութիւնն Աստուծոյ, քանզի սուրբ շնորհն Աստուծոյ ոչ բնակէ յայնս որք ծառայեն իւրեանց ախտից և մեղաց։ Այլ դուք ախտիցն յաղթեցէք, այնպէս ապա զօրութիւնն Աստուծոյ իւրովի գայ առ ձեզ։ Ողջ լերուք 'ի տէր և յուղիղ հաւատս Որդւոյ Աստուծոյ մերոյ, որում փառք յաւիտեանս. ամէն։

ՎԱՍՆ ԿԱՐԳԻ

ՍՐԲՈՒԹԵԱՆ ՊԱՇՏՕՆԷԻՑ

ԵՒ ՄԱՆԿԱՆՑ ՈՒԽՏԻ

Զի եթէ ոք 'ի հաւատս կայցէ կամ մենակեաց լի-
նել կամ զինչ և իցէ սրբութիւն և զկուսութիւն պահել
և կենացն յաւիտենից հասանել, ընդ ընկերս կայցէ ընդ
ճշմարիտս և ընդ միաբանակեացս, որ 'ի միմեանց շի-
նեսցին սիրովն Քրիստոսի. զի եղբայր յեղբօրէ օգնեալ՝ իբ-
րև զքաղաք պարսպեալ. և եթէ՝ Աստուած բնակեցուցանէ
զմիակրօնս 'ի տան իւրում. և եթէ, երկու և երեք ժողովեալ
են յանուն իմ, 'ի միջի նոցա եմ. և դարձեալ. ուր եր-
կու և երեք միաբանութեամբ խնդրեսցեն ինչ 'ի Հօրէ իմ-
մէ, տացի նոցա. և եթէ՝ յայնժամ ծանիցեն զձեզ եթէ
իմ աշակերտք էք, յորժամ միաբանիցէք և զմիմեանս
սիրիցէք: Մի՛ լիցի սովորութիւն մի մի լինել. ապա զիա՞րդ
կարասցեն գիտել զկարգ և զպայման հաւատոց, և կամ
զպայնցուածս իւր 'ի միտ առնուլ, և կամ զհնազանդութիւն և
զսէր առ ընկերս ցուցանել: Այնպէս գազանք են 'ի լե-
րինս, եթէ ոչ ոք մերձենայ և խառնի, խաղաղ կան: Այլ
հաւատք կատարեալ և ճշմարիտ այս է, հնազանդութիւն
առ ընկերս, և սէր առ միմեանս և առ Քրիստոս. 'ի մէջ վանա-
կան լինել օրինակ բարի և տիպք նախանկար, զի շա-
հեալ 'ի միմեաց և նախանձեալ 'ի գործս բարիս՝ առե-
ցեն և փառաւորեսցեն զՀայրն 'ի յերկինս. և զանազան
և զգայթակղեալ եղբայրսն 'ի ձեռն հոգևորն խրատու 'ի
պատուականս հանեալ՝ բերան Աստուծոյ կոչեսցի:

Այսց արդ եկայք, որդիք, և լուարուք զերկիւղ տեա-
ռն և զկեանսն յաւիտենից, և 'ի կենդանութեան զաւուրս
իւր տեսանել 'ի բարութեան: Ուսուցանեմք, լուարուք
և ուսարուք որ տեառն հաճոյ է, և զկեանս յաւիտենա-
կանս ձեզ առնել: Պահեցո զլեզու քո 'ի չարութենէ և 'ի
նենգութենէ: Սուր, լեզու չար՝ հուր հաստատեալ է 'ի
մարմնի. լցեալ զկնճիռն անիրաւութեան. դիր դուռն ամուր
շրթանց և պահպանութիւն բերանոյ, և մի խորհեսցի

սիրտ քո 'ի բանս չարութեան. զարծաթ 'ի վարձու ոչ
տալ, տոկոսեօք ոչ պահանջել, զգլուխ պարտապանին
վաղվաղակի դարձուցանել: Որդիք մարդկան, մինչև յերբ
էք խստասիրտք, ոչ մորկեալ նեղասրտեալ. առ նե-
ղասրտի ո՞ ունիցի ժոյժ: Յարենէ հեղձելոց, 'ի չնութէ,
'ի պոռնկութէ, 'ի գողութէ, յագահութէ, յարծաթ-
սիրութէ, 'ի սուտ երդմանէ, 'ի սուտ խօսելոյ, 'ի բամ-
բասկութէ, յարբեցութէ, յորկորստութենէ, յանձ-
նականութենէ, 'ի կամակորութենէ, 'ի սիգութէ. մի
հպարտ, մի չարակամ, մի ամբարտաւան, մի 'ի խաղ եր-
գոց, մի յերգս լկտեաց, մի 'ի ժպտանս, մի 'ի վայրա-
պար ծաղր, մի յահուր, մի զրկող, մի տրտնջօղ, մի յան-
դուգն, մի ատեցող, մի շատախօս. մի խօսիր զումե-
քէ, մի լսեր զումեքէ. որ քեզ չար թուի, ընդ ընկե-
րին մի առներ. մի ցանկացող, մի քնած, մի կամակոր
յուսմանէ, զի մի 'ի չարիս անկցիս. մի հեղգալ յաղօթս,
մի ատել զաղքատս, զի յաւուր չարի փրկեսցէ զքեզ
տէր, և ոչ մատնեսցէ 'ի ձեռս թշնամեաց. մի ատել ըղ-
պահս և զճգնութիւնս, որ զհուր շիջուցանէ, զառիւծ
սանձէ, ընդ մ̄յ բանս 'ի կիր արկանէ. և այլ որ ինչ բա-
րի գործք բաղդադեն հաստատութեամբ: Սիրել զտէր ա̄ծ յա-
մենայն սրտէ և զպատուիրանս նորա կատարել, ընդ ա-
մենայն մարդոյ զխաղաղութիւն ունել, հեզ լինել և խո-
նարհ. և յամենայն ժամ դողալ և երկիւղիւ կալ և
լսել բանից նորա որ ասէ՝ յո՞ հայեցայց, եթէ ոչ 'ի հեզս
և 'ի խոնարհս և ոյք դողան 'ի բանից իմոց: Խնդրեա
զխաղաղութի և երթ զհետ նորա. յուսոյն ակն ունել,
և մի վայրապար բնակեսցես յաւիտեանս յաւիտենից.
յերկինս մարդ կատարեալ, և 'ի յերկրի հրեշտակ ե-
րևեալ: Որ մենակեաց կամի լինել և կուսան և զհա-
բեղայութի յանձն առնուլ, կանխեսն զայդ կալցի ամենայն
ոք որ 'ի հաւատս կացցէ, զի 'ի ձեռն անարատից մե-
ղաւորքն սրբեսցին:

ԹԷ ՈՐՊԷՍ ՊԱՐՏ Է ՍՐԲԵԼ ԶԱՆՁԻՆՍ

Եւ արդ բազում երկիւղիւ անձանց զգուշասցուք և մեծաւ փութով զխաւարն անգիտութեան փարատեսցուք, զանփոյթ ծուլութիւն և զթշնամանողութիւն ՚ի բաց ընկեսցուք. զխորամանկութիւն, զքինահանութիւն և զնախանձ մերժեսցուք. զատելութիւն և զյիշաչարութիւն և զառանց բարբառոյ զաղաղակն ՚ի բաց մերժեսցուք. յագահից և ՚ի բամբասողաց և ՚ի զեղխեցելոց արբեցողացն փախիցուք. զպոռնկութիւն և զաղտեղութիւնս և զգազանային նենգութիւն դադարեցուսցուք. ընդ թշնամիս հաշտեսցուք, և զյանցանս ՚ի սրտէ թողցուք միմեանց. միմեանց ծառայեսցուք, միմեանց հնազանդեսցուք և զմիմեանց բեռն բարձցուք. զմիմեանս սիրեսցուք, զմիմեանս պատուեսցուք և զմիմեանս լաւ քան զանձինս համարեսցուք. զտխուրս ուրախեսցուք, զսուգ ցածուսցուք և զպեղծս ՚ի բամբասանաց լռեցուսցուք. զմեղս քաւեսցուք, զյանցանս առաջխաղացեսցուք և մի միանգամայն անդորրէն շրջեսցուք. զխիղճ փարատեսցուք, զյիմարութիւն թօթափեսցուք, և զծուլութիւն ՚ի փոյթ դարձուսցուք. աղօթիւք աշխատեսցուք, և յարթնութեան յօժար լիցուք. գործովք առաքինասցուք, ՚ի չարեաց ողջացցուք, և հաւատով կատարեալք լիցուք։ Ո՛ի այսպէս ամենայն առաքինութեամբ և սրբութեամբ և անմեղութեամբ արժանաւորք եղիցուք մեծի խորհրդոյն, և բազում փափաքանօք և կատարեալ սրբութեամբ վայելեսցուք ՚ի մարմնոյ տեառն մերոյ Յ̃ի Ք̃ի, որում փառք յաւիտեանս. ամէն։

ՅԱՂԱԳՍ

ՅԻՇԵԼՈՅ ԶԳՈՐԾԵՑԵԱԼ ԶՄԵՂՍՆ

ԹԷ ԶԻՆՉ ՕՐԻՆԱԿԱՒ ԱՌՆԵԼԻ Է

Եթէ եկեսցէ յիշատակն տրտմութեն բերելով, ընկալ և սգասցիր. իսկ եթէ հեշտութիւն, ՚ի բաց հալա-

ծեա. քանզի թշնամւոյն է այս խորագործութիւն։ Նա և եթէ ժուժկալութիւն անցանել կամիցիս, մի միանգամայն քաղց սաստիկ և ծարաւ մարմնոյդ 'ի վերայ յարուցանիցես, քանզի խաբես զքեզ ինքն. և մի առնուլ քան զչափն, քանզի ոչ տարցի բնութիւն, և դարձեալ դառնայցես յառաջին անկարգութիւնն. այլ առ փոքր փոքր սովորեալ զխորհուրդս շատակերութեան հանգիստ գտցես, և ժուժկալութիւն քո մինչև 'ի վախճան եղիցի։ Նա և եթէ խորհուրդք պոռնկութեան պատերազմեսցին ընդ քեզ, ձգնեաց՝ աղաւթեալ զամենայն զօրութիւն քո, այս ինքն է պահս, աղքատութիւն, յաղօթս խոնարհութիւն, և գձուձ զքեզ երևեցուցանելով ձնշեսցիր զանձն. ապա թէ ոչ վճարիցիս, սա եթէ ոչ ևս ինչ արարի. և ընկենլով զքեզ առաջի Տն և զտկարութիւն առաջի դնելով՝ եթէ քեզ միայն կարելի է ամենայն ինչ, տացես և հանգիցես։ Նա եթէ այսպէս ևս ոչ վճարիցիս, մի վհատիր անյոյս, այլ աղաչեա՝ եթէ չեմ արժանի, զի լսելի եղիցին խնդրուածք իմ, և հանգիցես։

ՊԱՏՈՒԷՐՔ ՍՈՒՐԲ ՀԱՐՑՆ

Փութացարուք, միաբանեալք, մի ինչ յանցանել, զի մի զբնակիցն ձեր զՏն թշնամանէք և հալածիցէք 'ի հոգւոց ձերոց։ Պարտ է միայնակեցին անստացուած կեանօք ստանալ, հոգւոյ և մարմնոյ զխաղաղութիւն և զպարկեշտութիւն անձին, ձայն չափաւոր և բանս կարգաւորս; կերակուր և ըմպելիս անխռով և հանդարտաբար. առաջի երիցանց լռութիւն, առաջի իմաստնոց լսողութիւն, առ ընկերակիցս սէր, առ կրտսերագոյնս խրատ բարի, 'ի ժանտացն և 'ի մարմնեղինաց և 'ի չարախնդրաց հեռանալ. յոլով իմանալ, և սակաւ ձայնել. մի յանդգնել բանիւք, մի շատախօս լինել, մի պատրաստ լինել 'ի ծաղր. պատկառանօք զարդարել, 'ի վայր ունել զակն, և 'ի վեր զխորհուրդն. մի հակառակող լինել, այլ հնազանդ. աշխատել ձեռօք, յիշել հանապազ զկատարածն, յուսով խնդալ, անդադար աղօթս առնել, յամենայնի գոհանալ, նեղութեանց համբերել, ամենեցուն խոնարհել, ատել զամբարտաւանութիւն. մի սնափառ լինել, պահել

զսխրան 'ի չար խորհրդոց, դարձուցանել զանձն յօտար գեղեցկութենէ և պահել 'ի չարէ։ Աղքատութիւն կցորդակից ունել, զպարկեշտ զգեստ զանձել պատուիրանաւն յերկինս, զանձն զատել վասն խորհրդոց և վասն գործոց օր ըստ օրէ։ Մի՛ շաղապատել յաշխարհիս շատախօսութիւն, մի՛ քննել զպղերգացն զկեանս, այլ միայն նախանձել ընդ սրբոց հարցն վարս։ Ուրախակից լինել որք ուղղութեամբ վարիցին, և մի՛ չարախնդել. վշտակից լինել վշտացելոց, մի՛ դատապարտել և մի՛ թշնամանել զայն որ դարձեալ իցէ 'ի մեղաց։ Մի՛ երբէք արդարացուցանել զքեզ, այլ քան զամենեսեան մեղաւոր առաջի աստուծոյ և մարդկան խոստովանեա զքեզ։ Խոնարհեա զանձնկարգան, մխիթարեա զնեղեալսն, սպասաւոր լեր հիւանդաց, զոտս սրբոցն լուա, եղբայրսիրութեամբ և օտարսիրութեան հոգ տար, ընդ ընտանիս հաւատացելոցն խաղաղութիւն կեաց, 'ի հերձուածողաց 'ի բաց դարձիր, զկտակարանս սուրբս ընթերցիր, որ 'ի ծածուկն են՝ մի՛ ամենևին հայիր 'ի նոսա. վասն հօր և որդւոյ և հոգւոյն սրբոյ մի՛ ընդ խնդիրս ինչ անկանիր, այլ անստեղծ և միասնական երրորդութեան համարձակութեամբ ասել և իմանալ. և որք հարցանեն, ասել՝ եթէ մկրտեցարուք որպէս ընկալայքն, հաւատալ որպէս մկրտիմքն, փառաւորել որպէս հաւատայաքն։ Ի գործս բարիս ընթանալ. մի՛ երդնուլ ամենևին, մի՛ տալ զարծաթ 'ի վարձու, և ցորեան և գինի և ձէթ բազմացուցանել. մի՛ տալ ումեք և արգելուլ զրաւական, յարբեցութէ և 'ի ցնորմանց և 'ի հոգաց աշխարհականաց 'ի բաց որոշել։ Նենգութբ մի՛ չարախօսել և ախորժելով լսել չարախօսաց. մի՛ վաղվաղակի հաւատալ վասն ուրուք, և մի՛ բանաքարիլ 'ի բարկութէն, և մի՛ յաղթիլ 'ի ցանկութէ, և մի՛ ընդ վայր բարկանալ մերձաւորին։ Մի՛ ոխակալ լինիր ընդ ումեք. մի՛ չարի չար հատուցանել, մանաւանդ եթէ չարախօսիլ քան թէ չարախօսել, հարկանիլ քան թէ հարկանել, զրկիլ քան թէ զըրկել, տալ քան թէ առնուլ, անիրաւիլ քան թէ անիրաւել։ Նա քան զամենայն ինչ պարտ է միայնակեցին ժուժկալ լինել 'ի պատահմանէ կանանց և 'ի գինեբուաց, վասն զի կանայք և գինի զիմաստունս զայթակղեցուցանեն։ Ուղղել ըստ զօրութեան իւրոյ զպատուի-

րանս. մի ձանձրանալ, այլ զվաստակս և զգուշութիւնս յոյժ ակն ունել և զյաւիտենական կենացն վայելչութի. յամենայն ժամ առաջի աչաց ունել զբանն Պաւղոսի՝ թէ ամենեքեան կացցուք առաջի ատենին յամենայն ժամ: Այլ որպէս պարտ է յամենայն սրտէ և 'ի զօրութէ և 'ի մտաց սիրել զԱծ, և իբրև զծառայ զարհուրել և երկնչել, երկիւղիւ և դողութք զփրկութի գործել, հոգւով ջերմանալ. զգենուլ համբերութեան ասպար է զզրահն հաւատոյ, և ընթանալ ոչ յանյայտութեան, և կռուել ոչ օդոյ հարկանելով, և պատերազմել ընդ թշնամեացն անմարմնոց և աղքատ հոգւով, և զամենայն ինչ կարգաւորութք վարել. անարգ զինքն առնել և հաճոյ լինել ամենեցուն եղ: Այլ մի ինչ հպարտութք և մեծախօսութք գործել, այլ զամենայն ինչ վասն եղ և քան զայս կամենալ առնել. զի նա յուսացէ զամենայն մարդահաճոյից: Մի՛ զարծիր ամենեցուն, և մի զոհութիւն վասն քո առնել, և մի թէ այլ ոք վասն քո զոհութի մատիցէ՝ մխտրելով քեզ. 'ի ծածուկ ամենեցուն ծառայել եղ, և մի մարդկան երևեցուցանել, այլ միայն 'ի տեառնէ խնդրել զփառս. զհաւատ և զխոստովանութիւն զօրութեան տալ և զփոփոխումն յաշխարհէս և զպատերազմ ընդ ամենայն ազգս, նեղեալս և զպատերազմեալս հարկս աստուածայինս և հրեշտակացն իւրոց: Այլ յաղագս ամենայնի յիշելով զաստուածպաշտական բանին՝ եթէ ոչ են արժանի չարչարանք ժամանակիս այսորիկ հանդերձելոց փառացն, որ յայտնելոց է 'ի մեզ: Այլ ընդ Պաւղոսի մարդկանէ առնել. որք արհեստ զպատուիրանս եղ, հաստատութ բարձր և վայելչ տեսանել և պարտ սրբութե, զգեստ անապականն, յաւիտենական բնակութիւն, կերակուր անմախանն, խնդութի անապականելի, օթեվանն անհաւանելի ընդ Հօր 'ի յերկինս, երևումն զինուոր առ Հայրն, ընդ հրեշտակս պարել, ընդ Հարս և ընդ Հայրապետս, ընդ մարգարէս և ընդ առաքեալս, ընդ մարտիրոսս և ընդ աւետարանիչս, ընդ խոստովանողս և ընդ եպիսկոպոսս, և որ 'ի սկզբանէ հաճոյ եղեն՝ ընդ նոսա փառաւորութեան լինել, և աղօթս առաքեսցուք ընդ հօրն Աստուծոյ և նմա փառք յաւիտեանս. ամէն:

ՅԱՂԱԳՍ ՃԳՆԱՒՈՐԱՑ*

Որ ոք կամիցի Այ իւր հաճոյ լինել, յառաջ քան զամենայն զխոնարհութիւն և զհամբերութիւն և զերկայնմտութիւն սրտի ստանալ 'ի պատահել նեղութեանց. ըստ այնմ որ ասէ. որդեակ, եթէ գաս ծառայել Տեառն, պատրաստեսջիր զանձն քո ամենայն փորձութեանց. որպէս գիտասցուք յաղագս առաքինւոյն Յոբայ, մինչև 'ի մերկանալն և յաղթել նորա սատանայի, և ամբողջն ոչ յաղթեաց փորձանացն. Այլ իսկ է արժանի որ վասն Այ համբերել և տառապանայցէ, և 'ի փորձութիւնս զանազանս մտանիցէ և չարչարեսցի, և 'ի վերայ այսր ամենայնի խնդասցէ և գոհանայ զԱյ. Երանելի է այսպիսին զի մեծ համբերողականութիւն ընկալցի յառաջին դատաստանին առաջի ընկեալն Այ մեծին և ահաւորին.

Նաև պարտ է այսպիսի ճգնաւորին չանկանել յետս եղկելութեան և 'ի զբաղմունս անօգուտս. 'ի խոտորութեանց բաժանել և յանօգուտ անպարապութենէ և 'ի բարւոք երկրպագութեան տրտմութենէ և 'ի բարկութենէ, որք են աղբիւր և կարկէք հոգւոց. Եւ այս կրթութիւն և մշտութիւն է հոգևոր. և պարտ է զամենայն առաքինութիւն գործել՝ մի 'ի փառս մարդկանց, այլ 'ի փառս Այ. Նաև պարտ է գիտել զի և 'ի հոգևոր ճգնութեանն ծնանին հպարտութիւնք և մեծամտութիւնք, որ ապականեցուցանեն զհոգին յոյժ, և խռովեցուցանեն և խանգարեցուցանեն, և 'ի հակառակութիւն և 'ի բարկութիւն գրգռեն, և արկանեն յամենայն ախտահանկան ախտս և 'ի կորուստ. Զայսոսիկ զհեռաթիւնս կարգեալ 'ի մէջ, և զխաղաղութիւն ընդ ամենեսեան, և զամենախոնարհութիւն և զսէր և զխոստովանութիւն և զհաստատութիւն հաւատոց՝ որ է զարդ մարդոյ և նշանաւորութիւն որ առ Այ. ընդ այս հաճի Այ և յայսմ հանգչի և առ զմիտս տառապեալս և 'ի խոստումն յաւիտենականն կենացն առաջնորդէ և յանձինս բարիս վայելեցուցանէ. և նմա փառք յաւիտեանս յաւիտենից:

* Առաջին հատուած այսր ճառի քաղեալ է ընտրելով 'ի հարցմանց տեառն հօրն Մովսէսի ամի 572. իսկ երկրորդ հատուածն է ընդարձակագոյն Եղիշէի նոյ ճառին Մաշտոցի, որ է խորագոյն սուրբ հարցն ամի 633:

ԽՐԱՏՔ ԾԵՐՈՑ ՄԵԾԻ

Ծեր՝ ոմն նստէր 'ի դեհի երանելւոյն Անտոնի յայնկոյս քան որ կոչի Կղզի. և գնացեալ վասն պիտոյից յԵգիպտոս, առեալ ընդ իւր և զաշակերտն իւր, և իջեալ 'ի քաղաք մի որ կոչի Ակինոյ և դադարեցին անդ շաբաթ մի. Եւ տեսանէին 'ի նոյն աւուրս յայտնի կանայս որ ելանէին 'ի գերեզմանս և լային իւրաքանչիւր զմեռեալս իւրեանց մինչև յերրորդ ժամն. Ասէ ծերն ցաշակերտն իւր. տեսանե՞ս, եղբայր, որքան առաւօտեն սոքա. հաւատա ինձ՝ որ եթէ մեք ոչ արասցուք այնպէս, 'ի կորուստ երթիցուք. Եւ դարձան 'ի խուցս իւրեանց. շինեցին և նոքա 'ի նոյն գերեզմանս իւրեանց հեռի 'ի միմեանց, և զօրհանապազ նստեալ յայտնի լային իւրաքանչիւր որպէս զմեռեալ. Եւ եթէ երբէք սակաւ ինչ 'ի քուն մտանէր աշակերտն ընդ առաւօտն, ասէր ծերն. արի, եղբայր, զի նոքա արդ ժամ ունին 'ի գերեզմանս և 'ի կոծս իւրեանց.

Եւ՝ 'ի միում աւուր ասէ եղբայրն ցծերն. աբբայ, սիրտ իմ խիստ է և ոչ կարեմ լալ. Պատասխանի ետ ծերն և ասէ. Ջանացիր, եղբայր, սակաւ ժամանակ և

1 Ծեր մին նստէր յանապատ 'ի գեհի մեծին Անտոնի յայնկոյս գետոյն՝ որ կոչի Կղզիմ. Սա գնաց յԵգիպտոս երբեմն սակս պիտոյից ինչ, և ունէր ընդ ինքն զաշակերտ իւր. և երբ մերձեցաւ 'ի քաղաքն որ կոչի Կղինոյ՝ եկաց անդ ծերն շաբաթ մի. Եւ տեսանէր ծերն զմերձակիկ քաղաքին այնորիկ զարս և զկանայս զի ելանէին ընդ արշալուսյն առաւօտուն 'ի գերեզմանս և լային զմեռեալս իւրեանց մինչև յերրորդ ժամն և ապա գնային. Ասէ ծերն ցաշակերտն իւր. տեսանես, ով որդեակ, եթէ զիարդ ճգնին սոքա և հանեն զցնծերն 'ի սակս մեռելոց իւրեանց. հաւատա ինձ, որդեակ, եթէ ոչ արասցուք և մեք այսպէս, 'ի կորուստ գնասցուք. Եւ մինչ դարձան 'ի սենեակս իւրեանց, շինեցին փութապէս իւրաքանչիւր գերեզման իւր հեռի 'ի միմեանց, և ընդ առաւօտն ելանէին անդ և նստեալ ողբային զանձինս իւրեանց մինչև յերրորդ ժամն. Իսկ եթէ երբեմն ննջէր յառաւօտուն աշակերտն 'ի ծանրութենէ կարգի գիշերոյն, զարթուցանէր զնա ծերն և ասէր. արի, որդեակ, արի, զի նոքա այժմ ժամ մի ունին զի եկին 'ի գերեզմանս իւրեանց.

2 Եւ յաւուր միում ասէ աշակերտն ցծերն. զինչ արարից, հայր, զի խիստ է սիրտ իմ և ոչ կարեմ լալ. Ասէ ցնա ծերն. բանադատես, որդեակ. և ներքեւ զջեր փոքր ինչ ժամս, և տեսանէս ասէր զձանս քո և

աշխատեա, և տեսանելով զդ տայ զպատուականս իւր 'ի քեզ
և ոչ ևս վատասցիս. քանզի ասեմ քեզ, որդեակ, որ-
պէս սիրտ խոցեալ 'ի նետէ ոչ ևս ունի բժշկութիւն,
նոյնպէս թէ ոմն խիթէ զնա 'ի սուգ, ոչ երթիցէ 'ի նմա-
նէ սուգն, այլ կայ և մնայ մինչև 'ի մահ. և եթէ ուտէ
և եթէ ըմպէ և եթէ 'ի քուն մտանէ, անձին իւրոյ
սուգ է։ Այս 'ի միում աւուր տեսեալ զեղբայրն ծան-
րացեալ 'ի կերակրոց, քանզի եկեալ էին առ նոսա օ-
մանց՝ ասէ ցնա առանձինն. Եղբայր, ո՞չ գիտես եթէ
սուգ որպէս հրագ է լուցեալ, և եթէ ոչ զգուշասցես
ծածկես զնա՝ շիջանի. քանզի բազում կերակուր շիջու-
ցանէ զնա, և բազում քուն խափանէ զնա, և բազմախօ-
սութիւն կորուսանէ զնա, և միանգամայն որ լինի հանգիստ
է մարմնոյ՝ խափանէ զնա. իսկ պարտ է որ սիրեն զԱծ,
յամենայն ընչից իւրոց առնել բաժինս։ Ասաց եղբայրն.
զիա՞րդ է բանդ, հայր։ Ասէ ծերն. յորժամ գտանես
հաց մաքուր, թող զայն հիւանդին և դու կեր զյոռին
վասն Այի. և եթէ անկանիցի քեզ գինի անոյշ, խառ-
նեա սակաւիկ մի քացախ. և եթէ ունես միրգ, մի յու-
զենար, այլ թող սակաւիկ մի առնելով աղքատութեան վասն
Այի. և եթէ գտանիցես բարձ փափուկ, թող զայն և
դիր քար և ասա՝ վասն Այի. և եթէ յանկողնի քում
զբօսանայցես, համբերեա ասելով՝ եթէ այլք համբուն

տայ սրտի քո զեղջ և աչաց քոց արտասուս, և յայնժամ հեռանայ այդ ոչ ևս
վհատասցիս. Ճշմարիտ ասեմ քեզ, որդեակ, զի զոր օրինակ սիրտ մար-
դոյ եթէ խոցեսցի նետիւ՝ բնաւ ոչ ողջանայ, այսպէս և մարդ զորոյ
սիրտ խոցեսցէ տէր զղջութեն՝ ոչ բնաւ ելանէ այն 'ի սրտէ նորա, այլ
կացցէ 'ի նմա խոցն այն մինչև յօր վախճանին իւրոյ. և ուր և գնասցէ
և կամ կացցէ, մշտնջենաւորապէս յողբ և յարտասուս կացցէ։ Իսկ
'ի միում աւուր եանես ծերն զեղբայրն զի ծանրացեալ էր կերակրովք.
զի օտարք ոմանք եկին առ նա յերեկոյին, և ասէ ցնա առանձինն. Ոչ
գիտես, եղբայր, զի ողբ հրագ իցէ վառեալ, և թէ դու ոչ յանձառու-
թեամբ զգուշացուսցէ զնա՝ վաղվաղակի շիջանի 'ի բախմանէ հողմոյ.
այսպէս է և ողբք, անյայտ լինի և կորնչեալ անցանէ, զի յղփութիւն
և բազմութիւն կերակրոց շիջուցանէ զնա, և զի շատախօսութիւն ևս աւա-
ւել կորուսանէ զնա, և ամենայն հանգիստ մարմնոյ կորուսանէ և ա-
ւերէ զնա. այլ և զի պարտ է որոց սիրեն զԱծ, զի յամենայն գործս
իւր թողցէ զբաժինն Այի։ Ասէ եղբայրն. և զի՞ իցէ բաժին Այի,
հայր։ Ասէ ցնա ծերն. եթէ դիպեսցի քեզ ուտել հաց սուրբ, թող-
ցես զնա այլոց և կերիցես դու զվատթարն վասն Այի։ Եթէ ունիցիս
գինի անոյշ, խառնեա 'ի նմա քացախ և արբ վասն Այի՝ որ արբ վասն
քո քացախ. և մի յագեսցիս նովաւ, այլ թող զմասն Այի։ Եւ եթէ
դիցեն քեզ բարձ կակուղ, թողցես զնա և դիր քար զգլխով քով վասն

ոչ ննջեն. և եթէ արհամարհիցիս, լռեա առելով՝ վասն Քնի, զի և նա վասն իմ արհամարհեցաւ. և եթէ առնես ջերմ, անհամբերեա սակաւ մի առելով՝ եթէ այլք արժանիք և հաց ոչ ուտեն, իսկ ես անարժանս և խորտիկս ուտեմ, որ պարտ էր ինձ ուտել մոխիր և մղեղ: Նու միանգամայն յամենայն իրս քո խառնեա սակաւ մի նեղութիւն հանապազ, և յուտել և յըմպել և 'ի ննջել և 'ի գործել. անձկութք և խոնարհութք կաց հանապազ, զմտաւ ածելով եթէ զիարդ կեցին սուրբքն, և որպէս զի եկեսցէ ժամն և գտցէ զքեզ 'ի նեղութեան, և գտանեսցես անդ զհանգիստն:

Մի՛ ունիցիս 'ի խցի քում զզեստ կամ հանդերձ կախեալ զատարկ, զի մահ է քեզ, եթէ այլ արդարք ցըրտանան և դու որ մեղաւորդ ես՝ աւելի ունիս: Մի՛ ստանար անօթ ինչ աւելի և դատարկ մինչև ցքերիչ մի, ապա թէ ոչ՝ բան տացես այ վասն նորա: Մի՛ ստանար ոսկի 'ի կեանս քո, ապա թէ ոչ՝ ած ոչ հոգասցէ վասն քո. իսկ եթէ անկանիցի քեզ ոսկի, 'ի նոյն գնեա կերակուր կամ հանդերձ. ապա թէ ոչ է քեզ պիտոյ, մի ստանար 'ի կենդանութեան քում:

Եթէ[2] ասիցէ ցքեզ խորհուրդք քո՝ 'ի տօնի անդ առնել պէսպէս կերակուրս, մի լսեր նմա, ապա թէ ոչ՝ հրէաբար տօնես, քանզի նոքա պատրաստեն զայնոսիկ. իսկ

Քնի. և եթէ ցրտասցիս, համբերէ վասն Քնի. եթէ անարգեսցիս, լռեա վասն Քնի, որ և անարգեցաւ վասն քո և լռեաց. և թէ որպացես քեզ կերակուր եփեալ, խնդացարեա զնա փոքր մի և տասցես ցքեզ՝ թէ բազումք և հաց իսկ ոչ ունին. և ես եռացեալ ուտեմ, շատ է ինձ: Եւ զի կարճառօտ ասացից՝ յամ հեշտալի գործս քո խառնեսցես միշտ ինչ յուտել և յըմպել, 'ի քուն և 'ի գործել ինչ, և յամենայնի խոնարհութք գնասցես, և յիշեսցես միշտ զկենցաղս հարց սրբոց թէ որպէս կացին նոքա յաշխարհի նեղութք և վշտօք. և յիշեսցես հանապազ և զօր մահուան քո, որպէս զի յօժարութք համբերեսցես վշտաց և նեղութեանց 'ի կեանս յայս, և գտցես դու անդ զհանգիստ և զկեանս յաւիտենից:

1 Մի ունիցիս կրկին հանդերձս կախեալ 'ի սենեկի քո, զի այն մահ է հոգւոյ քո. քանզի և բազում աղքատք մերկ և 'ի ցրտին գնին: Եւ մի ունիցիս անօթս դատարկս 'ի սենեկին քո և մի մինչև ցասեղ մի, զի և նմա պատասխանի տալոց իցես: Եւ մի ստանար ոսկի 'ի կեանս քո, ապա թէ ոչ՝ ած ոչ հոգասցէ զքեզ. և եթէ անկանի 'ի քեզ, թէ կարօտ իցես՝ ծախեսցես զայն 'ի պէտս քո, ապա թէ ոչ՝ մի օթեսցի այն ընդ քեզ:

2 Եթէ ասիցեն քեզ խորհուրդք քո բազմահամ կերակուրս պատրաստել 'ի տօնի աղագաւ, մի լուիցես նմա. ապա եթէ լուիցես, հրէաբար տօնեսցես, որք պատրաստեն 'ի տօնս իւրեանց բազում խորտիկս. իսկ

միաբանակեցի նկրդակուր սուգ և արտասուս է։ Եթէ ըմ-ցես զումպէ եթէ առնէ զքեզ կամ բամբասէ, ասասցես և տուր նմա օրհնութիւն ըստ զօրութեան քում, կամ սակաւ մի հաց կամ փոքր մի մախաղ, որպէս զի ունիցիս համարձակութիւն առնել 'ի ժամ դատաստանին՝ թող մեզ զպարտս մեր, որպէս և մեք թողումք մերոց պարտապանաց։

Եթէ՝ ունիցիս խուց որ միայն ծածկէ զքեզ, մի՛ շի-նէր այլ համբուն, որպէս զի անդ սատանայցես ընդարձակութիւն և լայնութիւն։ Եթէ ելանիցես 'ի խցէ քումմէ և երթայցես առ ոք, մի՛ թողայցի սուգ քո. դարձեալ 'ի նոյն վաղվաղակի բուռն հար, դարձեալ հաստատեա յառաջին քո կարգն։ Եթէ եկեսցեն եղբարքն առ քեզ, յորժամ ունանիցես զնոսա բացադրոյն՝ կաց յաղօթս և ասա. տէր Յս Քս, փրկեա զմեզ 'ի չարախօսութենէ. և խաղաղութեամբ յուղարկեա զեղբարսն։ Եթէ սուգ կամիցիս ստանալ, ջանասցիր որ եթէ անօթ քո որում ըն-նիցի որպէս այնոցիկ որ մուրացիկ նստիցեն։ Եթէ սոսանայցես քեզ գիրս, մի՛ պաճուճէր զշարագրոյն նորա։

Մի՛ ստանար արկանելի մեծագինս յորում երկրպագագիս։ Անօթ ասկեղէն կամ արծաթեղէն մի՛ շօշափեսցեն ձեռք քո 'ի խցի քում մինչև ցփոքր ինչ. համբերեա նոր մի՛ արկաներ զմարմնով քո մինչև ցհնգուղ նոր։ Մի՛ ստանար ենքեր և մի՛ կախեր զգօտւով քո, քանզի այս

խորանիկք կրօնաւորի և սուգ ողբք և արտասուք են։ Եթէ գիտես զոք որ առնէ զքեզ կամ չարախօսեսցէ զքեզ, տուր նմա օրհնութիւն ըստ կարի քո զոր ինչ և ունիս, որպէս զի ունիցիս համարձակութիւն ասել յաղօթս՝ թէ թող մեզ զպարտիս մեր, որպէս և մեք թողումք մերոց պարտապանաց։

։ Եթէ ունիցիս սենեակ որ փակեսցէ զքեզ, մի՛ շինեսցես այլ մեծագոյն, զի անդ հանգիցես։ Եթէ ելցես 'ի խցէ քումմէ և գնասցես առեք և փոքր ինչ հեղգասցիս յոլորտ, դարձիր փոյթ 'ի սենեակ քո և կալցես յանձին զառաջին կանոն քո։ Եթէ եկեսցեն առ քեզ եղբարք, և կամիս ուղարկել զնոսա, կացցես նախ յաղօթս և ասասցես. տէր Յս Քս Աստուած իմ, փրկեա զիս 'ի չարախօսութենէ և բամբասանաց և 'ի դատամանէ ընկերին։ Եթէ կամիցիս ստանալ սուգ, ժրասջիր, որպէս զի ամենայն ալեաց և անօթք քո ամանք և աղքատանիկ եղիցին որպէս այնոցիկ որք 'ի հրապարակս մուրացիկքն են։ Եթէ ստանայցես գիրս, արուեստիւ մի՛ զարդարեսցես զնա։

։ Մի՛ եղիցի մեծագին և կամ անօթ մեծագինս 'ի սենեակ քում, որ է ենթադրեցի այս։ Անօթ ոսկի կամ արծաթի մի՛ մերձեսցի ձեռն 'ի սենեակ քո. և համբերեսցես նորա մի՛ դիպեսցի անձին քո, և մի՛ մինչև ցծերանալ ես։ Մի՛ ստանասցես մի՛ կապեսցես 'ի գօտի քո, քանզի այս ամենայն խոնարհութեան ըն-

ամենայն խորհրդածութիւն զգուշութեամբ և զուարթ 'ի քեն։ Յորժամ նստիս՝ մի զներ հանդերձ ներքոյ քո, այլ խոտ և անբիծ, որպէս առաքեալ Մարտինոս։ Այս մխիթարականն ձեռնարկեն քո և անօթ քո և հողաթափս այնպէս եղիցին, որպէս թէ զայցէ որ կողոպտել զքեզ՝ ոչ հաճեսցի առնուլ ինչ 'ի խցէն քումմէ։ Եթէ տեսանիցես անօթ կամ զգեստ ծի որ ինչ և իցէ առ եղբօր, մի ցանկար, ապա թէ ոչ՝ 'ի մեծ չարիս անկանիս․ քանզի որ ցանկանայցէ վաստթար և փոքու ինչ, տեսանելով ցանկացի և մեծի։ Եթէ ունիցիս անօթ ինչ կամ սուր կամ առաւար կամ զինչ և իցէ, և զխորհեսցես եթէ սիրտ քո սիրէ զնա, 'ի բաց ընկեա 'ի քէն, որպէս զի ուսուսցես զսիրտ քո մի ինչ համբերել սիրել, բայց միայն զԱծ։

Եթէ դանդաղիցես 'ի գիշերի յառնել 'ի կանոն քո, մի տար մարմնոյ քո զհեշտականութիւն, քանզի ասէ գիր․ դատաւորն մի կերիցէ։ Ասեմ քեզ․ որպէս որ յաղթահարի զօրանայցէ և զատանայական մեծ ունի, նոյնպէս և զատանայական համարի առաւած ամենայն ումեք՝ որ ոչ յառնէ 'ի աղօթս իւր առանց տկարութեան և մեծ աշխատութեան․ ապայն 'ի հիւանդութեան և 'ի ծանր աշխատութեան առաւելն առաւելն և ժամանն ժամանն աղօթս պահանջէ Աստուած, քանզի այնու հնար է մօտենալ առ Աստուած։

Եթէ չարախօսեսցես զեղբօրէ քումմէ և խօթէ ընդ քեզ խղճմտութիւն քո, երթ արկ ներա ծունր և ասա․ թողութիւն արա ինձ, զի չարախօսեցի զքէն։ Զգուշասցիր մի և ոչ կատարեիր, քանզի մահ է չարախօսութիւն հոգւոյ։ Եթէ բերիցէ քեզ եղբայր ինչ ինչ և զխորհեսցես թէ աղքատ է, մի առներ քան զոր բերէ․ ապա թէ ոչ ունիս, արկ ներա ծունր և ասա․ թողութիւն արա վասն իմ զի աղքատ եմ, բայց Աստուած տացէ քեզ զվարձսն։

Եթէ՝ ընկեցես զմեծամեծս վասն սուրբ հարցն, ձեռնարկեա և դու կարգադրել զանուն Սրբոյ Հօրն, որպէս զի

զերծցի և հաղորդեսցի զօրութիւն 'ի քէն։ Եւ զի հանապազ աղօթեցն ամենայն անօթ քո և հանդերձ և անկողինն և սանդալս ոտից և միւս այլոց և ամենայն ինչ այնպէս եղիցի, զի եթէ գայն աւազակք կողոպտել՝ ոչ առնիցեն զինչ ստանալ անպիտանութեան։ Եւ եթէ ունիցիս անօթ ինչ և սիրեսցէ զնա, հան զնա 'ի քէն, որպէս զի ուսուսցես զսիրտ քո զայլ ինչ ոչ սիրել, բայց միայն զԱծ։

: Եթէ ընկեցես զմեծամեծ առաքինութիւնս հարցն, կարգադրեա զանուն նոյն, զի զօրացուսցէ զքեզ, և ձեռն արկցես և դու զործել զնոսա։

ղօրացուսցէ զքեզ։ Եթէ լինիս բարեպաշտ և համեստ զգործոյն յոր ձեռն արկանիցես, ոչ լեր շնորհակալ. թող եթէ ոչ կարասցես, մեղադրեա տկարութեան անձին քում և ծանիր զտկարութիւն անձին քո և խոնարհեսցես զմիտս քո մինչև ցօր մահուան քո որպէս անբանական և տղայ և անհամբեր, համառօտ յանդգնաբանելով զանձինս որպէս տխմար և ոչ կատարեալ։

Եթէ գործեալ ես մեղս մարմնաւորս, մի խորհիր թէ որպիսի՞ մեծ աւարակաւ գործեցի, եթէ ոչ՝ շաղախեալ անձն քո. այլ աղօթեա ասելով՝ տէր, դու գիտես զմեղս, որպէս կամիս ջնջեա զմեղս, քանզի ես ոչ իշխեմ ածել զմեղս զմտաւ։ Եթէ յանապատի բնակես և առասցես եթէ պատրաստ է քեզ սատանայ, մի հպարտասցի միտք քո, եթէ ոչ՝ վերանայ 'ի քէն օգնութիւն նոյ. այլ մխիթարեսցես ասա՝ եթէ վասն տկարութեան և չքնոյն ասանէ նոյ զօրացուցանէ, որպէս զի համբերեսցիք և մի ձանձրասցուցես։

Եթէ՛ պոռնկութիւն մարտնչի ընդ մարմնոյ քո, քննեա և տես եթէ ուստի՞ շարժեցաւ 'ի քեզ մարմին, 'ի կերակրո՞յ եթէ 'ի քնոյ եթէ 'ի հպարտութենէ, եթէ ամբարտաւանեցես զանձինս եթէ լաւ եմ ես քան զբազումս, կամ թէ զանձինս մեղուցեալս դատապարտեցեր. քանզի առանց այս երից իրաց ոչ մարտնչի մարդ 'ի պոռնկութեան։ Եթէ ժուժկալեսցէ մարդ որովայնի և ոչ 'ի դատապարտել զոք և չխորհել եթէ բարւոք վարի կամ եթէ հաճոյ են նոյ գործք նորա*։

Իսկ եթէ ուղղեսցես բարւոք, այդ առաւր զշնորհն. և եթէ ոչ կարասցես ուղղել, մեղադրեսցես անձին. և ծանիր զտկարութիւն քո և խոնարհեսցես զխորհուրդ քո մինչև ցվախճան շնչոյ քո, և համարեա զքեզ իբրև զանբան և զտղայ և զանհամբերող որ՝ միշտ նախատելով զանձն իբրև տխմարոյ բարւոյ և ոչ կատարելոյ, և'ի ձեռն խոնարհութեան զարդարես զքո հոգի ցանկաս։

։ Եթէ պոռնկութիւն պատերազմեսցի ընդ մարմնոյ քո կամ ցանկութիւն ընդ միտս քո, քննեա և տես թէ ուստի՞ և կամ յորմէ՞ պատճառ եկեալ այն. զի կամ 'ի կերակրոյ և կամ յըմպելեաց և կամ յանհոգ քնոյ և կամ յամբարտաւանութենէ կամ 'ի համարելոյ զքեզ լաւ քան զայլս և կամ 'ի դատելոյ զերդբարյրն զթեւալ. զի առանց սոցին ոչ կարէն պատերազմել պոռնկութիւն ընդ ումեք։

* Նոյն բանք են զուգիչեալ 'ի հին Թարգմանութեան. Այսպէս ծնեղն. Եթէ պոռնկութիւն մարտնչի ընդ մարմնի քո, խնդրեա ուստի՞ շարժեցաւ 'ի քեզ մարմին՝ և կանխեսցես, եթէ 'ի կերակրոյ կամ 'ի քնոյ կամ 'ի բարձրամտութենէ, և թէ ամբարշտ զքեզ զպէտզ ասենայ, կամ թէ զատապարտեցեր զոք մեղուցեալ. քանզի յայսմանէ ոչ մարտնչի զին պոռնկութեան։

Եթէ՝ տացես ումեք սէր և յետոյ խռովեսցին միտք քո եթէ կարի շատ ետուր, մի՛ զներ միտ այնմ խորհրդոց, քանզի 'ի սատանայէ է. սակայն որքան կարես՝ աղքատութե՛ և անձկութե՛ կաց, որպէս զի դու պիտոյանաս տանուլ սէր. քանզի որ տայն՝ խնդայ սիրտ նորա որպէս կարծեալ եթէ բարւոք գործ առնէ. իսկ որ ոչ ինչ ունի, այլ աղքատութե՛ կայ, 'ի մեծ խոնարհութի գայ՝ զմտաւ ածեալ եթէ ոչ ինչ բարի առնեմ և տամ ոչ ինչ ումեք, այլ և մուր ես խնդրեմ։ Որպէս կեցին սուրբ հարքն մեր, այսպէս եգիտ զա՛ծ աբբայ Արսէնիոս։

Յամենայն² 'ի գործս քո յամենայն ժամ զայս ուսասջիր. այժմ եթէ այց արասցէ ինձ ա՛ծ՝ զինչ լինիցիմ արդեօք. և տես զինչ պատասխանի տացէ քեզ խորհուրդդ. ապա դատապարտեա զքեզ 'ի նոյն և ընկեա զգործ քո զոր ունիս, և առեալ ունիցիս խիղախութիւն եթէ հասանիցես այն, քանզի որպէս մշակն պատրաստ լինի յամենայն ժամ երթալ զճանապարհս իւր։ Եթէ 'ի ձեռագործ նստիս, եթէ զհաց քո ուտես, եթէ 'ի ճանապարհի գնայցես, զայս հանապազ ասասցես. եթէ այժմ այց արասցէ ինձ ա՛ծ՝ զինչ լինիցիմ արդեօք. և տես զինչ պատասխանի տացէ քեզ խղճմտութիւնդ, և ճեպեա առնել որ ինչ ասիցէ քեզ։ Եթէ կամիցիս գիտել՝ եթէ առնիցէ ընդ քեզ ողորմութիւն ա՛ծ, առնելով

¹ Եթէ տացես աղքատաց ինչ և հոգասցին միտք քո եթէ շատ ետուր, բնաւ մի՛ տատանիր զայն, զի դիւական է այն խորհուրդք՝ արգելուլ 'ի միւսոյ բարւոյ գործոյ։ Եւ որչափ կարողութիւն է՝ խոնարհութեամբ և աղքատութե՛ կեցցես, որպէս զի և դու պէտս ունիցիս բարեգործութե. քանզի որ տայն՝ խնդայ և մեծամիտ եթէ բարի գործեաց. իսկ որ աղքատն է և անձկու կարօտ, այն յոյժ խոնարհի և ասէ 'ի միտ՝ եթէ ոչ տալ կարող եմ և ոչ բարի առնել։ Այսպէս կային սուրբ հարքն, և զի այսպէս գտին զա՛ծ։

² Յամենայն ժամ և յամենայն գործս քո ասասցես 'ի միտ զայս ինչ ասելով. եթէ արդ եա կոչեսցէ զիս տէր՝ զինչ լինիցիմ. և տես թէ զինչ պատասխանի տացէ քեզ խորհուրդք քո. և եթէ դատեսցէ ըզքեզ, թողցես զայն գործ զոր ունիս՝ և տացես այլ գործ զոր կարող իցես կատարել, զի պատրաստ է մշակին միշտ գնալ 'ի գործս իւր։ Եւ զաթեպէտ և 'ի ձեռագործի նստեալ իցես, և թէ 'ի ճանապարհի գնացես, և թէ ճաշակես ինչ, ասասցես զայս բան. եթէ արդ կոչէ զիս տէր՝ զինչ լինելոց եմ ես. և տես թէ զինչ ասէ քեզ միտք քո. և փութասցիս վաղվաղակի առնել զոր և ասէ քեզ միտք քո, զի մի գուցէ յառաջեսցէ զքեզ։ Եւ թէ կամիցիս գիտել՝ թէ արար տէր ընդ քեզ ողորմութի, հարցիր զու ընդ միտս քո և նա ասէ քեզ, և մի

զաղօթս քո հաւաղ ցանկաս քո, և մի զապաշաւիր զայս առ-նել՝ մինչև հաւանեսցի սիրտ քո և առնիցէ քեզ՝ եթէ հաստատեալ 'ի գիտութիւն ինչ որ եթէ առնէ ընդ խա ս-ղաղաւութիւն: Այլ զգուշացիր սպառ քում մի յերկարաձգել առնիցէ զգամն. և եթէ յերկարայս կայ մինչև ցանցն մի, հեռի է նա յօգտակարութենէն ինչ:

Այլ եթէ՝ բազում հարկանիցես 'ի ձգնութիւն և զարմեալ թուլանայցես, զարմեալ ձեռնարկես և մի կայր 'ի բաց, այլ մինչև ցանհ զայս գործես. քանզի ուր հաստատիցէ՝ սնոց և երթիցէ, եթէ սրբութիւն և եթէ ժուժկալու-թեան: Նաև անձնայն առնիցս և ասպուց և շարաւթու-թեան առաւանձինն եթէ յինչ յառաջնեցեր, 'ի հեղուն, յաղօթս, 'ի պահս, 'ի բարութիւն, առաւել քան զանձ-նայն 'ի խոնարհութիւն. քանզի է ձգնողիս զօրացուցանեն հոգւոյ, որպէս զի որ ըստ որս խոնարհագոյն ունիցիս զանձինս առնելով եթէ անձնայն մարդ բարւոքագոյն է քան զիս. քանզի առանց այսմ խորհրդոյ թէ և նշանս առ-նիցէ մարդ և մեռեալս յարուցանէ, հեռի է նա յինչ:

Այլ եթէ երթիցես առ ծեր ոք և 'ի ժամ աղօթիցն հրա-մայիցէ քեզ նստել, առա ցնա. հայր, առաջ մեզ բան կենդանութեան եթէ զինչ գործեմ զօրութիւն, և առ լինել ա-ղօթս զի բազում մեղս ունիմ. և մինչև ցայս բան մի խօսիր: Այլ եթէ առնիցէ քեզ երգայր զխոնարհութիւն իւր և այլ ոք երգմնեցուցանէ զքեզ առնելով զկիրս, մի յայտ-նեա նմա զխորհուրդս եղբօրն. մի երկնչիր յայնժամ եթէ որ երգմնեցուցեալ զքեզ, քանզի նա ունի զպատասխանիս երդ-մանն: Այլ եթէ ոչ ունիս զդիւնս, գիտես եթէ սնոտի-

զապաշաւեր առնել զայս՝ մինչև հաւատասցուսցէն զքեզ միտք քո և առնէ զքեզ՝ եթէ հաստատեալ յօգտակարութեան ինչ զի առնէ օգտակարութիւն քեզ: Այլ զգուշացիր մնալ քոյ և ձգնեալս մեա, զի մի առա ասասցէ քեզ. զի թէ երկնիցէ և կամ կարծեաց ասասցէ, հեռի կայ 'ի քեն փրկութիւն:

1 Եթէ ասիցես ձգնել և մնացեալ ես լսել, զարմեալ ասիր զնա, և մի զապաշաւիր զայս առնել մինչև յոր մտահուած քո. քանզի յայն որ յորոյ միքոյ զայն ես մարդ՝ ասէ զնասցէ, եթէ 'ի հեզութիւն և եթէ 'ի ձգնութիւն: Եւ արդ յանձնայն որ յանձնայն շարաթու յանձնայն առնող և յանձնայն առն քննեսցես զքեզ թէ զիր առաքինութիւն ուղ-ղեցեր յայն, պահք, թէ աղօթք, թէ համբերութիւն, և ևս առաւել զխոնարհութիւն, զի ձգնողիս ուղղութիւն հոգւոյ խոնարհութիւն է, այն որ որ ըստ որս առաւել խոնարհեսցէ զանձն և ասասցէ՝ եթէ անձնայն մարդ լաւ քան զիս է. և առանց այսու խորհրդոյ թէպէտ և նշանս առնիցէ ոք և մեռեալս ես յարուցանէ, հեռի զանձն այնպիսին յինչ:

ութիւն և որկրամոլութիւն ունիս, քանզի առքս ոչ տան թոյլ անձին գալ 'ի զղջումն։

Եթէ պախարակեսցեն պէտք մարմնոյ, մի ասեր զմարդ տալ քեզ, այլ մանաւանդ ընկեա 'ի յանձ զհոգս քո. իսկ որ թողու զանձ և 'ի մարդկանէ խնդրէ, ոչ հաւատայ եթէ կարող է անձ հոգալ զնա։ Եթէ խորհի տայ քեզ մարդ ոսկր և պէտք է քեզ՝ առ, քանզի անձ առաքեաց զնա. ապա թէ ոչ է քեզ պէտս՝ մի առնուր, քանզի սատանայ փորձեաց զքեզ զի առցես՝ որ ոչ է քեզ պէտք։

Եթէ՝ գովէ զքեզ մարդ յերեսս քո, 'ի միտ առ 'ի նոյն զմեղս քո, և աղաչեա զնա ասելով. վասն այ, եղբայր, մի գովեր զիս, քանզի թշուառական եմ և ոչ կարեմ տանել։ Այլ եթէ մեծ մարդ իցէ, աղաչեա զանձ ասելով. տէր, ծածկեա զիս և փրկեա զիս 'ի գովեստից մարդկան և 'ի պարսաւանաց նոցա։

Ամփոփեա՝ զաչս քո մի հայել 'ի մարմին օտար, եթէ հնար է՝ և ոչ յանձն իսկ։

Եթէ շնորհէ քեզ անձ սուգ, մի կարծեր եթէ մեծ ինչ առնես զի սգաս, քանզի երանի որոց ոչ են պէտք սգոյ. ապաքէն եթէ տեսանիցէ անձ մարդ որ եթէ պարծի սիրտ նորա 'ի վերայ արտասուաց, 'ի բաց բառնայ զնա 'ի նմանէ, և մնայ սիրտ նորա իբրև զքար խիստ և կոշտ։

Եթէ՝ մարտնչի ընդ քեզ անձն քո վասն բազում կերակրոց, նեղեա զնա և 'ի նոյն իսկ 'ի հացն, որպէս զի աղաչեսցէ գոնեայ և հացիւ յագենալ։

Եթէ հարցանիցես 'ի հարանց և լուծցես 'ի գլուխ ըղ- բանսն այ, փութասջիր առնել որ ինչ լսես. իսկ եթէ առ ժամանակ ինչ հեղգանայցես և ոչ գործես, մի վասն ափնուրիկ ղաղարիր 'ի հարցանելոյն. քանզի որ հարցանէ և լսէ և ստունդանէ, դատապարտէ զանձն իւր և

1 Եթէ գովեսցէ զքեզ եղբայր քո դէմ յանդիման, յիշեսցես առ ժամանակն զմեղս քո, և աղաչեսցես զնա և ասասցես. վասն սիրոյն այ, մի գովեր զիս, եղբայր, զի տկար եմ և բառնալ ոչ զօրեմ։ Իսկ եթէ նա մեծ իցէ, աղօթեսցես առ տէր և ասասցես. տէր, փրկեա զիս 'ի գովութենէ և յաղձատանաց մարդկան։

2 Ամփոփեսցես զաչս քո ոչ հայել 'ի մարմին օտարաց. և թէ կարողութիւն իցէ՝ մի և զքոյդ տեսցես զմարմինդ։

3 Եթէ պատերազմիցի ընդ քեզ սիրտ քո վասն բազմահամ կերակրոց, դու նեղեսցես զնա ոչ ուտել նաև հաց, մինչև յօժարեսցի վասն հացին աղաչեսցէ զքեզ։

խոնարհի, և գտանէ յայնմանէ փոքր ինչ օգտութիւն. իսկ որ ոչն հարցանէ և ոչ լսէ և ոչ ստանգանէ և ոչ խոնարհի, և ոչ գտանէ օգտութիւն. Ո՛վ իբրու որպէս հիւանդ որ ցաւ գոյ 'ի ստամոքսին, բազում կերակրոց մատուցեալ ոչ ինչ են նմա հաճոյ, իսկ յետոյ գտանիցէ մի խորտիկ և խնդութեամբ ընդունի զայն և կերեալ զնա առողջանայ, նոյնպէս և անձն հեզգ թէ և բազում անգամ ստանգանէ, այլ որգեօք ժամանակաւ պատահեսցէ, և թերևս գտեալ մի ինչ յորոց լսէն և հաճոյ թուի նմա և առնէ զայն, և ապրի նովաւ.

Եթէ[1] անկանիս 'ի պոռնկութիւն, և մերձ է տեղքն մարմնոյ յոր անկարն, 'ի բաց գնա 'ի տեղւոյն, ապա թէ ոչ՝ ոչ կարես պատաշխարել: Եթէ տեսանիցես զեղբայր քո աչօք քո եթէ անկանի կամ յանցանէ, 'ի նոյն ատանջովեալ սատանայ, զի դու ես պատճառք եղբօրն, եթէ ոչ՝ եղբայրն ոչ ունէր գործել ինչ: Այլ տես զգոյշ լեր որտու առ 'ի չդատելոյ զեղբայրն, եթէ ոչ՝ 'ի բաց կայ 'ի նոյն սուրբ հոգին 'ի քէն:

Եթէ[2] չարախօս լինի եղբայր զեղբօրէ առաջի քո, տես մի անսայցես 'ի նմանէ և ասեր՝ թէ այդպէս է, այլ կամ լռես և կամ ասա ցնա. եղբայր, ես մեղանչեալ զատապարտեալ եմ. և փրկեա զանձն և զնա:

Եթէ[3] հիւանդանայցես և խնդրեսցես ինչ յումեքէ 'ի պէտս քո և ոչ տացէ քեզ, մի խռովիր 'ի վերայ նորա, այլ մանաւանդ ասա. եթէ արժանի էի առնուլ՝ հաւանեցուցանէր Տէր զեղբայրն տալ ինձ: Այլ զայս գիտեա՝ եթէ երեք կարգաւորութիւնք են յաղագս առնելոյ յումեքէ ինչ. կատարեալ ձգնողքն ոչ փափագանաց առնուն ինչ յումեքէ. իսկ միջինք ոչ առնեն տալ ինչ խնդրեալ

1 Եթէ անկանիս 'ի պոռնկութիւն, և գիտես նոյն և տեղւոյն ուր բնակեալ իցէ այն առ որ անկարն՝ մերձաւոր իցէ քոյոյ բնակութեան, թողեալ զբնակութիւն քո՝ մեկնեալ հեռացիր 'ի տեղւոյն և 'ի տեսոյ նորա. ապա թէ ոչ՝ պատաշխարել ոչ կարես:

2 Եթէ չար խօսեսցի եղբայր զեղբօրէ առաջի քո, մի անսայեսցես 'ի նմանէ և ասասցես՝ այդպէս իցէ, այլ կամ լռեսցես և կամ ասասցես ցնա. ես դատելոյ եմ, և զայլս դատել ոչ կարեմ:

3 Եթէ հիւանդանայցես և խնդրեսցես ինչ յումեքէ և ոչ տացէ, մի տրտմիր վասն նորա, այլ ասասցես 'ի միտ. եթէ արժանի լինել էր առնլոյ, Տէր հաւատացուցեալ էր զնա տալ ինձ զայն սէր: Այլ զայս գիտես զի յերիս տեսակս բաժանեալ է գործ առնելոյ կարգաւորութեաննակս զի որք կատարեալ ձգնաւորքն են, բնաւ ոչ ինչ առնուն յումեքէ.

ումեք. ապա եթէ խուովլի ոք տայ, առնուն որպէս յա̃յ առաքեալ. ապա եթէ տկար իցեմք եւ ոչ կարիցեմք գործել զպէտս անձանց, խնդրեսցուք խոնարհութեամբ՝ մեղադրելով անձանց համապազ:

Եթէ տեսանիցես եթէ ա̃ծ առ ժամանակ մի կամ առօրեայ ետ քեզ զզջումն, 'ի ժամանակին յայնմիկ քամահեա զձեռագործն. եթէ տեսանիցես եթէ օգուտ է քեզ, պարապեա ոգոյն, մի՛ գուցէ մերձեալ է ելք քո աստի, եւ վասն այնորիկ շնորհեաց քեզ ա̃ծ զսուգն, որպէս զի նովաւ գտանիցես ողորմութիւն. քանզի որպէս սատանայ մերձ 'ի վախճանել մարդոյն փութայ կորուսանել զնա, նոյնպէս եւ ա̃ծ բազում անգամ մերձ 'ի վախճան մարդոյն 'ի ձեռն պատճառանաց իմիք ապրեցուցանէ զմարդն, զի ողորմած է: Յարուցեալ քո 'ի քնոյ, 'ի նոյն առաջին բան փառաւորեսցէ զա̃ծ բերան քո, եւ 'ի նոյն սկսիր յօրհնութիւնս ա̃յ եւ 'ի սաղմոս. քանզի ուր յառաջեսցեն միտք քո յայգուէ, որպէս երկան զնոյն աղան զօրն ամենայն՝ թէպէտ ցորեան թէպէտ որոմն. վասն որոյ յառաջեա համապազ եւ զցորեանն արկ յառաջ քան զթշնամւոյն քո արկանել զորոմն:

Եթէ՛ տեսանիցես երեւոյթս կանանց յանուրջս քո, ջանացիր ոչ ածել զմտաւ զայն 'ի տուընջեան: Նազմեալ յանկողնի քո յիշեա զգերեզմանն քո ասելով՝ յառնեմ արդեօք 'ի վաղիւ եթէ ոչ յառնեմ. եւ աղօթեա յառաջ քան զքունն, եւ կալով եւ բազմելով զգոյշ լեր անձինդ մի՛ ինչ խորհելով աղտեղիս: Մի՛ ածեր զկին մարդ զմտաւ, թէպէտ եւ 'ի սրբոցն իցէ, այլ մանաւանդ աղօթելով նոցեա. քանզի զոր ինչ խորհի մարդ 'ի տուընջեան, զնոյն գործէ 'ի գիշերի թէպէտ բարի թէպէտ չար, եւ դեւք ընդ նմին. եւ յորժամ դիցէ մարդ զինքն յանկողնի, 'ի նոյն նստին շուրջ զնովաւ՝ արկանելով 'ի միտս մարդոյն յիշումն կանանց. եւ են սուրբ հրեշտակք

Թէ եւ աղաչեսցեն 'ի տուողացն. իսկ որք միջինքն են՝ ոչ ինչ խնդրեսցեն յումեքէ, եւ թէ ոք ինչ տացէ՝ առցեն իբրեւ յա̃յ առաքեալ. իսկ յետինքն եւ տկարքն որք գործել ոչ կարեն՝ զպէտսն խնդրեսցեն, այլ բազում խոնարհութեամբ եւ պատկառանօք, եւ ոչ տուողացն եւս կարգս [illegible] տուաւել աղօթել միշտ:

: Եթէ տեսանես յանուրջս տեսիլ կնոջ, զգոյշ լեր զի մի՛ 'ի տուընջեան խորհեսցիս զայն 'ի միտ, վասն զի այն մահ է հոգւոյ եւ կորուստ ամենայն բարեաց:

պարապեալ 'ի նոյն խոկ և կարդալ 'ի պաշտօնս միայ-նակեցաց։ Իսկ յորժամ ասիցեն քեզ խորհուրդք քո 'ի տուն և 'ի գիշերի՝ արի, երթայր, աղօթեա առ Տէր, գի-տես եթէ սուրբ հրեշտակքն որ պահեն զքեզ՝ նոքա ա-ռնեն քեզ արի աղօթեա. և քո յամենայնի՝ Թիկնակից և աղօթակից քո լինին հալածելով 'ի քէն զդեւսն զմարմ-նականս 'ի վերայ քո։ Այլ եթէ ստամոքանես և զանգա-տիս և ոչ յառնես, ապա գնան 'ի քէն հրեշտակքն և ան-կանիս 'ի ձեռն Թշնամեացն քո։

Եթէ[1] ոչ ունիս խոնարհութիւն, աղօթս հոգևորականս ստացիր և մարդասիրականս, զի 'ի ձեռն մարդասիրու-թեան կենսայն զան քեզ հոգևորականքն. ապա թէ ոչ՝ ունայն վաստակես։

Եթէ գործես գործ ինչ ընդ եղբարս, մի կամիր յա-ղթել թէ աւելի ինչ քան զնոսա գործեցեր. ապա թէ ոչ՝ զրկեցար 'ի վարձուց անտի։

Եթէ անկիցիս ախտ ընդ մանկանց կամ ընդ երիտասար-դի և զայլ Թակեցին ունեիր 'ի սիրոյ անտի, արգել զքեզ 'ի նմանէ. եթէ խցէ քո սիրելի իշխել զպիր ակնդ քո, հատ զնա 'ի քէն։

Հրաժարեա[2] և պահեա զքեզ 'ի բանից յոյժ...և, որ եթէ նստիցիս 'ի ձեռագործ 'ի խցի քում և զգայցէ ժամ աղօթից քոց, մի ասեր կատարեցից զսակաւ աղանդութիւն տերևս կամ զպակասեալ մաղախս և ապա յառնեմ. այլ արի ժամու ժամու և հատո զօ զպարտս աղօթիցն. եթէ ոչ՝ սովորեալ լինիս փոքր փոքր պղերգանալ 'ի պաշտամանէն քումմէ, և լինի ապա լքեալ անձն քո։ Ա-մենայն գործոյ քո հոգևորականի և մարմնաւորականի յառաջ է եղիցի սկիզբն։

Եթէ[3] երթիցես ուրեք, մի կամիր յաւելուլ զկարգս

1 Եթէ ոչ ունիս աղօթս հոգևորս, ապա բարի աշխատութիւնս մար-դասիրութեան ստասցես, զի 'ի մարդասիրութեան յայտնեսցէ զաստծոյ 'ի քեզ և հոգևորքն. ապա թէ ոչ՝ զխոնարհ զի ունայն աշխատես։

2 Եթէ նստիս զձեռագործ 'ի սենեկի քո և հասանէ ժամ աղօթից քոց. մի ասասցես թէ կատարեցից զայս փոքր ինչ ձեռագործս և ապա ա-ղօթեցից. այլ արի 'ի նմին ժամու և հատո զօ զպարտս աղօթից քոց. ապա թէ ոչ՝ սակաւ սակաւ սովորիս զծուլութեան 'ի յաղօթս քո, և ունայնանայ անձն քո յամենայն բարեաց գործոց. զի 'ի յառնելն քո յառաւօտու՝ յաղօթս յօժարութեամբ և ջերմեռանդութեամբ մտցես քոց 'ի յաղօթս։

3 Եթէ ուրեք գնասցես, մի յայտներ զկարգս քո, եւս թէ ոչ կե-

քո, կամ թէ ոչ ուտեմ այլ կամ ըմպեմ կամ ննջեմ. բայց միայն 'ի գինի մի լուծանիցէք եթէ երկնչիս 'ի մեղաւորէն. Թէպէտ և մեղաւորք ըմբռնեցին զքեզ ամենեքեան, մի՛ լքցի քեզ փոյթ: Եթէ խցէ մաքրութիւն քո ունկն, ընդ նմին աչս և զայրաց քո, զուցէ անկանիցիս 'ի փորձութիւն և խոնարհեցես կերակուր, և ծանուցանիս որոց առաջաւորեն քեզ:

Եթէ՛ Թախանձեն զքեզ խորհուրդք աղտեղիք, մի՛ ծածկեր զնոսա, այլ 'ի նոյն պատմեա զնոսա հօր քո հոգևորի և յանդիմանեսցես զնոսա. քանզի որքան ծածկէ մարդ զխորհուրդ, այնքան զօրանան և աղտեղանան: Որպէս օձն որ ելանէ յորջոյ իւրոյ՝ 'ի նոյն փախչի, նոյնպէս և խորհուրդք չարք կորնչին. և որպէս բառառ որ ուտէ զփայտ, նոյնպէս և խորհուրդք չարք ապականեն զսիրտ: Ով յայտնէ զխորհուրդս, փարատագոյն բժշկի. իսկ որ ծածկէ զնոսա, անբժշկելութիւն ունի: Եթէ ոչ հաւատաս յայտ պատմել նմա ըզխորհուրդս քո, նշանակէ այս եթէ խոնարհութիւն ոչ ունիս. քանզի խոնարհամիտն զամենեսեան առաւել և ըստ լաւ համարի, բայց միայն զինքն ունի մեղաւոր: Կարծեմ եթէ կարդասցես մարդ բոլորով սրտիւ զանձն, և յաղթեսցես երիթեալ հարցցէ զհարդ յաղթաւոր խորհրդոց իւրոց, եւս առաւելապէս տացէ մարդն, մանաւանդ թէ տէր 'ի ձեռն մարդոյն զօրաւորագոյն, որ եբարց զնեղեալն խրթնեալ Տարապանօք, Թէպէտ անարժան և մեղաւոր իցէ որ հարցանիցէ:

Եթէ ըստ զհրաւիրել որ երկնիցէ առ տէր, երբէք և կամ առ նմա զօրն զայն, զի առաւելիցես եթէ զխաղաղ եղանակ-

բայց ձէթ և կամ ձուկն և այլ փափկութիւն և պարարտ. այլ միայն գինի մի ըմպեցես վասն պատերազմին. և Թէպէտ և նեղեսցեն՝ մի լքցիս, այլ զաւակի զգեստն կերիցես:

: Եթէ նեղեսցեն զքեզ չար խորհուրդք, մի ծածկեր զնա, այլ առաջնոյն խոստովանեա զնա հօր քո. զի որչափ և ծածկեսցես չար խորհուրդք, այնչափ բազմանան խաբէութիւնք և զօրանան: Իբր զօր օձն որ ելանէ 'ի ծակէն՝ փախչի առաջնոյն, նոյնպէս և չար խորհուրդք մինչ յայտնեսցին՝ կորնչին անդէն. և որպէս որդն զփայտ ուտէ, նոյնպէս և չար խորհուրդք զսիրտ. որ յայտնէ զխորհուրդս իւր, առողջ բժշկի. իսկ որ ծածկէ, հիւանդ է անբժշկութեամբ: Իսկ եթէ ամօթ ոչ հաւատաս պատմել զխորհուրդս քո, նշան է այն զի խոնարհութիւն ոչ ունիս, զի խոնարհն զամենեսեան առաւել համարի և զինքն մեղաւոր: Եթէ կամեսցես որ զամ բոլորով սրտիւ՝ և զծառայն առ որ հարցանես զխորհուրդս, նոր տացէ նմա զօրութիւն տրամադրելոյ. զի ամ նորա կամի 'ի նա, այն որ երկայ զդեղեալն իբրև խոսել առ Բարապանն, Թէպէտ անարժան և մեղաւոր իցէ որ հարցանիցէն:

ցէ հողմն ՚ի մարմնոյն։ Ոչ թէ աղօթից յանձնեսցէ, այս-
պէս ասա. Եղբայր, աղօթիւք սրբոց և ձեր ամ. իմն և
ձեր օգտեսցի որպէս հրամայէք։

Ոչ թէ՝ լսես եթէ անարգեն որք զքեզ և զայս սա. քեզ, մի ցուցանես եթէ լուեալ իցէ իցեմ. այլ խնդա ընդ նոսա և զուարթացո զերեսս քո, զի ուսուցես համբերութեան յաղօթս քո։

Ոչ թէ զերս ընկերի և ծառայից ՚ի ներքոյ, մա-նաւանդ զանձինս ՚ի վաստակս և ՚ի ջանս մարմնոյ, որպէս զի յաւել քան զկիշեիս թեթևացի ՚ի քէն և ոչ սերեցես եղբայրս չարս։ Այլ ըստ որպէս բարեկամք ընծայաբերս սա բանտարկեալն. եթէ կարիքէ քեզ առնի, կարես զաւ նոսա ասա. եթէ բաւական հարկանէ ՚ի քեզ կերակրեալք, բաւական հաց և զաւ նոսա հոգեւոր. եթէ ձանձրանասցես քնով, խորտակեա զանձինս ՚ի վաստակս մարմնոյ. եթէ պարտա-ւորեսցէ զքեզ ՚ի մեղաւորութիւն, ապա զարմանալ իսկ կամ տարածել սաստիկ մարմինս, որպէս զի անարգեսցեն ըն-կերք. և զայս զխորհուրդ՝ եթէ ոչ խելք սաստանայ խոա-ղի և փախիցի որպէս մարդ, որ զխոնարհութիւն սիրեսցէ և զանարգութիւն։

Ոչ թէ՝ զեռ և ս մեծանալ ես, փախիր ՚ի գլխոյ որպէս յօձէ. եթէ ՚ի սկզբ ընկերս, ասա մի՝ և զաղաղակէս. եթէ երգեմոնք որք զքեզ ապաւէն կամ ծունր առնելով, մի գետս միօս երգմաննն. քանզի յորժամ ապրիցեն սաստանայ ՚ի մեծաւ մեղմութեանց հարկաւորել զաղաղս ՚ի գլխոյ, քանզի զի գլխոյ եթէ գլխոյ և կանայք մեկնեն յոյժ։

Ոչ թէ՝ զատանեցես յօտարութեան և ոչ ընդունիցիս զքեզ,

1 Եթէ լուեալ է քո զաւակին եթէ անարգանաց զքեզ և զայլ նա սա. քեզ, մի ցուցանես նոսա թէ լուեալ է քո զայն, և մի սերեցէ արգե-լեալ զերեսս քո. այլ ուրախութիւն ընկալցիս զնա, և յաղթեսցես ամե-նի համբերութեամբ աղօթք քո սա. նմ։

2 Եթէ զեռ ես մանուկ իցես, փախիցես ՚ի գլխոյ երբեմն յօձից. և եթէ սկսեսցես ՚ի մարդկանէ և բանադատեսցես ՚ի նմանէ, ասելով մի արգելեսցես և բաւական համբերեսցես. և թէ այլ ես բանադատեսցես, և կամ թէ երգեսցեն և կամ թէ ծունր կրկնեսցեն քեզ, ամենեքին մի նայեսցես ՚ի նոսա։ Վասն զի բաղդատ անգամ զկնիք խորհրդականն զինքս, զի նշանեսցեն զմեծամեծ կարգաւորս ընկալել գլխոյ. քանզի գլխոյն զայն գնեն զի գլխոյ և կին հեշտացուցանէ զմեզ յոյժ։

3 Եթէ աւաղս իցէ աղքատի որ և զաղաղակ, սա ոչ կարէ սաստանալ զհամբերութիւն. զի եթէ իցես օտար և ոչ որ ընկալցի զքեզ, մի տրտմեսցես, այլ ասա ՚ի միտ քո. եթէ արժանի եմ՝ համբերութեամբ երկնաւորք։

մի՛ տրտմիր, այլ ասա. եթէ էի արժանի, Ած տանէր ինձ հանգիստ։

Եթէ[1] ըմբռնիս 'ի սէր և տանիցին զքեզ 'ի խոնարհագոյն տեղիս, մի՛ տրտնջեսցեն միտք քո, այլ ասա՝ եթէ և ոչ այսմ եմ արժանի. քանզի ասեմ քեզ՝ եթէ ոչ անարգանք և ոչ նեղութիւնք և որ ինչ և լիցէ գան 'ի վերայ մարդոյ, բայց 'ի վերուստ յԱյ, է որ 'ի փորձ և է որ ըստ մեղաց իւրոց. և որ ոչ այսպէս ունի, ոչ հաւատայ եթէ իրաւապէս է Ած։

Եթէ յանապատի ուրեք նստիս, զգոյշ լեր մի՛ կատակեսցեն զքեզ խորհուրդք քո և դևն ասելով՝ եթէ բարիոք նստիս, և ահա մերժեալ ես 'ի չարախօսութենէ և 'ի մարդկանէ և յասելոյ և 'ի լսելոյ, և առնես զփոքր պաշտօն քո։ Եթէ զայս զմտաւ ածես, 'ի բաց բառնայ Ած զօգնութիւն իւր 'ի քէն, և յայնժամ ծանիցես զտկարութիւն անձինդ. այլ մանաւանդ ասա հանապազ. վայ ինձ որ. եթէ մարմնով յանապատի եմ և հոգւովս յաշխարհի տատանիմ, և մարդիկ կարծեն եթէ զվարս հարցն ունի՝ ոգիտանալով, զի զօրն ամենայն պիղծ խորհրդովք և պղերգութեամբ անցուցանեմ ուտելով և ըմպելով և 'ի քուն լինելով։

Եթէ երթիցես հարցանել առ հայր վանն խորհրդոց, աղօթեա նախ առ Ած և ասա. Տէր, որ ինչ հրամայես ինձ՝ դիր 'ի բերան ծերոյն որ ասէ ցիս. քանզի ես որպէս 'ի բերանոյ քո, Տէր, լուայց զառ 'ի նմանէ ասացեալսն։ Հաստատեա զքեզ որպէս վէմ 'ի բանիս յայսմիկ. քանզի վաստակ և լաւութիւն և աղքատութիւն 'ի խոնարհութենէ ծնանի 'ի մարդ, և խոնարհութիւն քաւէ զմեղս մեծամեծս։

Եթէ[2] գայցէ առ քեզ եղբայր, բարձ զառուգն յերեսաց քոց և թաքո զնա 'ի սրտի քում մինչև արձակես-

Զի եթէ վերասցին փորձութիւնք, ոչ ոք եկեցի սուրբ. քանզի որ ոք փախիցի 'ի փորձութենէ, 'ի շահուց փախչի նա և 'ի կենաց յաւիտենից։

[1] Եթէ կոչեսցիս 'ի սէր և նստուցանեն զքեզ յանարգ տեղւոջ, մի՛ տրտնջեսցեն խորհուրդք քո, այլ ասա 'ի միտ՝ թէ և ոչ այսր արժանի եմ. այլ զայս ասեմ քեզ, զի և ոչ մի վիշտ եկեսցէ 'ի վերայ մարդոյ ինքնեկաբ, այլ ամենայն յԱյ գայ, կամ վասն փորձութեան և կամ վասն մեղաց. և որ ոչ այսպէս կարծեսցէ, նա ոչ հաւատայ թէ Ած դատաւոր է արդար։

[2] Եթէ գայցէ առ քեզ եղբայր, առ զառուգ և զոգս յերեսաց քոց

ցես զեղբայրն. և դարձեալ արկ զաւգն զերեսօք քո, քանզի փախչին դևքն տեսանելով զնա առ քեզ։

Եթէ՝ խորհուրդ ամբարտաւանութեան թախանձէ զքեզ, ասա ցդևն. ասաց Տէր՝ ամենայն որ բարձրացուցանէ զանձն, խոնարհեսցի։ Այլ եթէ թոյլ տացես ա-սել եթէ լաւ եմ ես և երկիւղած, ապա գիտեմ եթէ բաւ եմ ունելով զխոնարհութիւն. վասն այնորիկ հաւա-նեալ եմ եթէ օտարացեալ եմ յԱյ, քանզի տէր ամ-բարտաւանից հակառակ կայ*։

Եթէ բնակես ընդ եղբարս, զգոյշ լեր անձինդ, մի որպէս զիշխանութիւն ունելով 'ի վերայ նոցա հրամանս տայցես, զի մի գուցէ բարձրանայցէ սիրտ քո. բայց ե-րեսօք քո պահեա առ 'ի չտալոյ համարձակութիւն, իսկ հոգւովդ զանձինդ ծառայ կալ նոցա և փոքրագոյն։

Եթէ՝ անկանիցիս 'ի մեղս և դարձցիս 'ի նոցանէ և սկսանիցիս ապաշխարել և արտասուել, զգոյշ լեր մի դա-դարեր 'ի արտասուելոյ և 'ի հառաչելոյ առ Տէր մինչև ցօր մահուան քո, եթէ ոչ՝ փութանակի անկանիս 'ի նոյն խորհուրդ դարձեալ. քանզի որ ըստ Այ արտասուութիւնն է՝ որպէս աչք են անձին որ ոչ տան նմա անկանել։

Յորժամ տեսանես զԱծ որ եթէ ողորմի քեզ և տայ զզղջումն անձին քո, յայնժամ սատանայ արկանէ 'ի միտս քո գործ ինչ 'ի խցի քում առնելով՝ այս գործ կարևոր

և թագուցես 'ի սրտի քո մինչև յուղարկեսցես զեղբայրն. և ապա բեր յերեսս քո զողբ, զի և այնու փախչին 'ի քէն դևք։

1 Եթէ նեղեսցէ զքեզ խորհուրդ ամբարտաւանութեան զկերպն այնո-րիկ, ասասցես 'ի մտի՝ եթէ ասաց տէրն. ամենայն որ բարձրացուցա-նէ զանձն, խոնարհեսցի։ Եւ արդ եթէ ոչ գադարեսցես ասել զիս ե-թէ բարւոք է, հաւանիմ թէ հեռի եմ յԱյ. և զի տէր ամբարտաւա-նից հակառակ կայ։

* Այլ օրինակ գրեալ է 'ի հին Թարգ-մանութեան. Եթէ գայ 'ի խորհուրդս քո ամբարտաւանութիւն և ամբոխէ զքեզ, ասա առ դևն. լուր յինէն. զի Տէր ասաց՝ ամենայն որ բարձ-րացուցանէ զանձն, խոնարհեսցի։ Այլ եթէ ունիցիս զնեմ ասացե-լոցս՝ եթէ բարի եմ ես, ընդ ար-իս՝ թէ օտար յԱյ իցեմ, զի գրեալ է՝ տէր ամբարտաւանից հակառակ կայ, շնորհս տայ խոնարհաց։

2 Եթէ անկանիս 'ի մեղս և դառնաս 'ի նմանէ և սկսանիս լալ և ա-պաշխարել, տես մի դադարեր 'ի սգալոյ և 'ի հառաչելոյ առ տէր մին-չև յօր մահու քո. ապա թէ ոչ՝ 'ի նոյն գուբ դարձեալ փութապէս անկանիցիս. և քանզի որ ըստ Այն արտասուութիւն է՝ սանձք է անձին և ոչ թողու անկանել զնա։

է, զայս գործեաս այսօր, կամ երեկ յառաջ յայս ինչ գիւղ հիւանդ է: Իսկ զայս ամենայն առնէ, զի ոչ թողուցուս զքեզ պարապանել և վաղվաղել 'ի քաղցրութէ անուանն աղօթին: Նոյն եթէ խնամոյ մարդ զննողութեան սատանայի և պատհէ զանձն և պարապէ աղօթից զղջմանց առանձին, 'ի նոյն ամեն կացցի փորձութեան 'ի Ճանապարհամարդաի կամ 'ի մարդկանէ կամ 'ի գիւղ. քանզի սատանայ յայնժամ ընդ մարդոյն մարտնչի, յորժամ մարդն մարտնչի ընդ նմա բարեաւն: Որ պատմութիւն ասացեալ քան զամենայն զղջմանն և զխոնարհութեն հոգւոյ է. Եւ յորժամ եթէ մեղուցեալ նստիս, շուրջ զմտօք զքեզ խորհուրդք և զկարկիրեն զմեզ. այլ 'ի նոյն յարուցեալ կաց յաղօթս և զնա աղէկա ինչ աղօթեալս կայս, և նորա զգուշին 'ի քեզ:

Մեծաւ' զխոնարհութե և զաղքատութե յօժ, և մի կամիր ունել մեծութ ինչ նշխարհ 'ի խոցի քում. քանզի յորժամ խնդրիցէ անձն իւր ինչ և ոչ գտանէ և խոնարհհի, և յայնժամ մեծ մխիթարէ զնա և տայ նմա զղջջումն. իսկ յորժամ Ճաշակէ նա 'ի քաղցրութէն այդ, ասէ նա զրեթէ և զհանգերձն զոր զգեցեալն է, և ըննոյն իսկ զմեղրաքին իւր: [1] Քանզի զայս առնեմ քեզ, որդեակ, եթէ ոչ առնեացէ մարդ զմեղաքին իւր իբրև զԹորնաւանի և զանոյն իւր' ոչ իւիք առնելոյ նմա հեշտութիւն մեծալ 'ի մտաց ինչ, ոչ կարէ առաքել յորդորութեամբ բանաւորութեամբ: Ոչ մարդ, մանաւանդ առ մեղաւ մարդկանս մեր, որպէս արքայ Եզեկիաս պատարագէ առնելով. մի հարկաւորեր բանն զձեռանէ ուրուք, և մի քարշեր զանարժանս տառապեալ հիւանդութեան' և զայս երկիրգլ, մի մերձեցի 'ի քեզ ձեռն օտարի և մի քարկեացէ զքեզ, և մի

1 Մերժեցէք զաղքատութիւն յամենայն արարէ քումմէ, և մի ունիցիս նշխարհ առանձինս 'ի սրտի քում. որպէս որ յորժամ խնդրեացէ անձն իւր զանգոյսն և ոչ գտցէ՝ հասանիցէ և խոնարհեսցի, յայնժամ մխիթարեսցէ զնա Աստուած և տայ զղջումն և արտասուս նմա. և յորժամ Ճաշակէ անձն զքաղցրութիւն այդ, յայնժամ առնիցէ [illegible] ամենայնի և զմեղաքին իւր [illegible]: Այլ և զայս առնեմ քեզ, որդեակ, եթէ ոչ առնեսցէ մարդ զմեղաքին իւր իբրև զԹշնամի՝ որ և ոչ մի ինչ առնիցէ [illegible], նա ոչ կարիցէ [illegible] 'ի [illegible]. [illegible] և [illegible] առնել 'ի [illegible] հասանելն: [illegible] և [illegible] Եզեկիա [illegible]. մի կարեսցես զձեռանէ [illegible], և մի մերձեսցես 'ի մարդիկն [illegible] 'ի [illegible]. և մի մերձեսցի 'ի քեզ ձեռն օտարի և մի քարշեսցէ զքեզ և մի [illegible] 'ի [illegible] քումմէ. և մի [illegible]

ումեք բառնալ ոչէր 'ի գլխոյ քումմէ կամ 'ի մտաւորաց կամ յանօթոյ հանդերձէ, և ոչ լինէր 'ի քուն մերձ յաք 'ի կենդանութեան քում. և ոչ տար հանգիստ մանկանն որ ոչ ունիցի մարուս, և ոչ 'ի նոյն լուկ յեկեղեցւոջ և ոչ յորժամ զայցէ յօտարութեան։ Նաև ոչ ծիծաղէր ընդ մանկանն, զի ոչ կորիցէ անձն քո. և ոչ մերձ 'ի նոա նստ-տէր և ոչ զնար ընդ նմա, զի ոչ հալիցէք ընդ միմեանս. և ոչ 'ի պէտս ջուր հեղցէս նստիցես ընդ այլ ումեք, քան-զի որ ճշմարիտ ապաշխարութիւն է՝ անմեղէ զգեթէ և յանձնէ խուլէ։ Վասնզի բազմաց քանահեղ զայրացուցին արտաքս նկունս և յոյժ պէտս հանդերձեալս, անկեալ 'ի տարակոյս 'ի մեծ խորխորատս և կորեան. քանզի մեծամեծ չարիք 'ի փոքր խրաց սկիզբն առնուն և մեծ լինին. զոր հեռի տարցէ Տէր մեզ 'ի ծառայից իւրոց, և նմա փառք ընդ հօր և սուրբ հոգւոյն յաւիտեանս յաւիտենից. ամէն։

ՑԱՒԱՋՈՒՄՆ ՀԱԲԵՂԱՑԻ

ՈՐՊԷՍ մարդ զի տնկէ այգի, և յանցանել ժամանակաց ձմերային և ահագին հողմոցն յայնժամ երևեսցի յայտնի՝ եթէ որ էառ արմատս և որ ոչն էառ, այսպէս և մարդն տնկի յոյժ, առնլով շնորհս 'ի սուրբ հոգւոյն. և յան-ցանել ձմեռնային փորձութեանցն, և փորձելով մարդն յոյժ 'ի չարէն, յայնժամ երևեսցի եթէ առ արմատս յաստուածականսն, եթէ 'ի պատուիրանս նորա եկաց, և կամ եթէ զշնորհսն տեառն հաստատուն պահեաց, և եթէ 'ի սէր նորա եկաց, և 'ի նմա անձեաց և 'ի նմա կատարեցաւ։ Բայց սակայն որ երկրագործն է, կամի

մեք 'ի կեանս քո. և ոչ տայցես հանգիստ մանկանն անմարդու, և ոչ յեկե-ղեցւոջ եւս և ոչ 'ի տան։ Նաև ոչ ծիծաղեսցես ընդ ումեք՝ եւս առաւել ընդ մանկանն, զի ոչ կորուսցէ զքեզ. և ոչ նստցես ընդ նմա և ոչ զնաս-ցես ընդ նմա և ոչ մերձենար 'ի նա. և ոչ զարձեալ 'ի նստելն քո 'ի կարիս որովայնի՝ տեսցէ ոք զքեզ, այլ և ամաչել պարտ է քեզ 'ի խղճ-մտէ մտաց։ Բազմաց մտաւորաց զայրացուցին կիրք զգիրգս, և 'ի յաւա-տիկ փորձութեանց հասեալ և անկեալ 'ի մեծամեծ չարիս և կորեան խո-րտա. քանզի ամենայն մեծամեծ չարիք 'ի փոքրունցն սկսանին և առա-ւելին և մեծամեծս լինին. որպէս և է հնոց հրոյ, զի 'ի փոքրունցն սկսեալ մեծանայ և կիզէ զամենայն նիւթն։ Այլ և տացէ մեզ տէր մեծն մեր զխոհեմութիւն և միտս բարիս յերկիւղն իւր և 'ի գործս պատուիրանաց նորա։

զամենայն զօրանս և զաստուած 'ի կատարելութիւն և 'ի պարզակերպութիւն զալ. այսպէս մեծ կամք զամենայն որ առնուլ ջանիցէ 'ի սուրբ հոգւոյն, փորձել և կատարել 'ի բարին։ Այլ որպէս մեկի ընդ եղկեր խառնեալ և աստ ջրով ողողեալ և յառաւկեալ ողջոյն 'ի հողոյն, և զարձեալ 'ի բանս անխղանի մինչև սրբեսցի քաղ մաքրեալ, և աստ յայնմհետէ առնու զպատկեր թագաւորական և 'ի շահաւորամատութիւն եղեւ և 'ի գանձ թագաւորի դնի, և նախ քան զկերկելն և ընտրել զանկին հող էր անպիտան 'ի գաղախնաց եղկերի կոխեալ, այսպէս և անձն մարդոյն յերկրաւորս զաղեալ լինի մեղօք և խառնեալ 'ի չար զաղախնաց կոխ. իսկ յորժամ 'ի սուրբ հոգւոյն ջրով մկրտութեան լուացի, նախ առնլով զշնորհս հոգւոյն սրբոյ, և ճանաչել զինքն զառեալ 'ի չարեացն, աստ 'ի բանս փորձութեանց անկանի, զի քաղ սրբեսցի յամենայն աղտոյ. և յայնմհետէ զպատկեր թագաւորին երկնաւորի ընդունի, և թագաւորէ Քս 'ի նմա. և յայժ քաղ սրբեալ նորա, բարի և պիտանի տեառն իւրում լինի, և 'ի թագաւորական գանձին դնի յարքայութեանն երկնից։

Այլ՝ որպէս թագաւոր թուղթ և վարկս պատուոյ և փառաց առ ումեմն գրեսցէ՝ կոչելով զնա առ ինքն, եւթէ ոչ երթիցեն որ կոչեցանն, ոչ ինչ 'ի թղթոյն կարդալոյ եղև օգուտ, քանզի 'ի փառացն զրկեալ գտանի, և զմահ խաւրեանց առաջի բանին յաղագս թագաւորին ձայնին չլսելոյ և զփառսն արհամարհելոյ, այսպէս և զաստուածային գիրս իբրև թուղթս գրեալ թագաւորին մեծ, և հաւատացեալ նոքա ընկալցին զշնորհս հոգւոյն սրբոյ. և եթէ ոչ երթեալ առցեն որք կոչեցանն, ոչ ինչ ունին օգուտ 'ի կարդալոյ գրոյն, այլ առաւել եւս դատապարտին. զի 'ի նոցանէ ուսան առնել զկամսն նր, և յայժ արհամարհեալք զնա՝ մերժեցան 'ի մեծ թագաւորէն յամենեցունցն նր։

Նոյց որ ճշմարիտ պտուխ զհետ երթայ Քսի, զամենայն ինչ ուրանայ, նա և զանձն եւս իւր, և զխաչ բառնալ 'ի սէրն Քսի, նախապատուելով զՔս քան զծը-

1 Միքէլ հայրապետն Ածին Մովսէ- սեան Եփփրոպոլսոյ ընծայել 'ի ձայնէս- տարանի հայոց հար. Գ. 160. Մր- նուիրեալ թէ ընդէր ամենայն գիրք պարզեցեալ մեզ յայս։

[illegible]

ՄՆԱՑՈՐԴՔ

յերկրորդ թարգմանութեան

ԵՐԱՆԵԼՒՈՅՆ ՀՕՐՆ

ՅՈՀԱՆՆՈՒ ՄԱՆԴԱԿՈՒՆԵԱՑ

ՎԱՍՆ ԵՐԻՏԱՍԱՐԴԱՑ ԵՂԲԱՐՑ *

Այս են վարքն սրբելեացն ձեզ, զի մի լիցի հայել նոցա առ կամ անդ, այլ առաջի հայել պարտ է. և 'ի բազմաբանութենէ հեռանալ, և գծուծ զգեստուք և հարկաւոր կերակրովք, և ունայն յամենայն ընչից: Իսկ զինի եթէ 'ի պատճառս հիւանդութեան լինի՝ սակաւաւորին փառն սատանայի. իսկ բանս երկիւղիւ և ցածունս: Այլ ուր և հանդիպեսցիք, պարտ է լինել կրսեր և սպասաւոր եղբարց մերոց, և ոչ բանալ և ոչ զմի յանձանց մերոց առաջի մարդկան, և մի մերձենալ 'ի մարմին օտար. իսկ 'ի համարձակութենէ պատրաստել որպէս 'ի մահուանէ: Այլ ունել զվարս պարկեշտութեան, զի մի հեռասցի 'ի մէնջ զօրութիւն և օգնականութիւն առաքչին մերոյ. իսկ եթէ մոլորեսցէ, մի որ սուսցէ զնա: Այլ զխօսս ոչ է պարտ արկանել առաջի մարդոյ. և եթէ հարցցէ 'ի վերայ սեղանոյն, պարտ է դառնալ առտաքոյ սեղանոյն 'ի ձգել զխօսս: Իսկ զկերակուրս և զըմպելիս համեստութեամբ պարտ է առնուլ, և ոչ պարզել զձեռս համարձակութեամբ առաջի եղբարց: Նա եթէ հանդիպի որ օտարական 'ի սեղանն, մի անգամ կամ երկիցս, և թէ

* Ի ձեռագրատետրակի հայոց համար 468. առաջինն հատր ընծայի Յովհաննու Մանդակունւոյ եւ մեծ բարեկարգութեան միայնակեցաց: Իսկ 'ի համ. Ն. 530. ընծայի հօրն Ի... սահակայ: Եւ է սա, որպէս երևի, քաղուած 'ի բանից Սեբերիանի եպիսկոպոսի յէջ 509. բայց հին թարգմանութեան օրինակաց մերոց, և յաւելուած ք բանից ինչ 'ի կարգաւորութիւն:

տաւել ես երիցս պարտ է մեծարել զնա վասն կե-
րակրոց, և այլ ոչ ես։ Այլ եղիցին պատրաստ ոտքն և
ձեռքն և զգեստքն և բերանն 'ի խօսելոյ 'ի սեղանն անդ,
և յօրանջելոյ ես արգելուլ։ Իսկ 'ի մտանել 'ի խուցս
վարդապետաց կամ աշակերտաց և կամ սիրելեաց, յոյժ
պատրաստել պարտ է 'ի հայելոյ յընչից որ անդ կայ. և
հանդարտութեամբ պարտ է բանալ և փակել զդուռն՝
զխուցն և զընկերին։ Այլ 'ի ճանապարհին ոչ է պարտ փու-
թալ յառաջ քան զառաջնորդն, և եղիցի հնազանդ
և ունկնդիր ըստ ամենայն իրաց։ Իսկ 'ի ստանալոյ ըն-
չից ամենեքին պատրաստ, և յաշխարհական 'ի զբօսա-
նաց, զի մի լիցի ծառայ սատանայի։ Այլ ուրախութեամբ
խօսել ընդ ամենայն ոք, և սրբութեամբ հայել ընդ ամե-
նայնի։ Այլ եթէ մնասցէ եղբայրն 'ի ճանապարհին,
պարտ է կալ մինչև գայ. և որ առաջն է, հիւանդին
պարտ է խնամ տանել։ Այլ ոչ է պարտ զայթակղե-
ցուցանել զեղբարս ըստ ամենայն մասունց, այլ հանա-
պազ մեք եղիցուք պարտաւորք. և զամենայն խոնարհ
գործս մեզ է պարտ գործել. և ընդ ծաղրական բանից
ոչ է պարտ ժպտել և ոչ զատամունս բանալ։ Այլ 'ի
խօսելն ընդ կանանց՝ պարտ է դարձուցանել զերեսս և
այպս խօսել, և որպէս յորոգայթից սատանայի պարտ
է 'ի նոցանէ հեռանալ և 'ի տեսութենէ նոցա մերժել,
զի մի ապականեսցի բնութիւն 'ի չար ախտից։ Այլ թէ-
պէտ և քորք իցեն կամ ազգականք, պարտ է հեռա-
նալ 'ի սիրոյ նոցա որպէս յօտարաց. և 'ի միաւորութենէ
նոցա արգելուլ պարտ է, զի մի հալածեսցի 'ի սիրոյն այ։ Այլ
'ի համարձակութենէ մանկանց և ընկերաց ես՝ որպէս 'ի
սատակիչ օձէ պարտ է հեռանալ, զի մերձաւոր սատա-
նայի է համարձակութիւն և հեռացուցանող յայ. և մի
եղիցին մեզ խորհրդակից և հաղորդակից մանկունքն և
մանկագոյնքն։ Այլ արդ որ երկնչի 'ի տեառնէ, խոտա-
ղեալ է 'ի խորհրդոց և աղքատ է յընչից, և ոչ արձա-
կէ զփիլանն ըստ ամենայն պատճառի, և հանդարտութեամբ
կատարէ զգործսն, և 'ի հրեշտակէ պահպանողէ խրատի
պատերազմի, և յերկիւղն այ մնայ։ Արդ ուտել և ըմպել
ընդ կին մարդ մի յանձին կալցիր, թէ մեռանել ես հա-
ւանիցէ. զի թէ ընդ մայր և ընդ քոյր քաղցրութեամբ
կերակուր և ըմպելի ճաշակել և մարմնական ուրախու-

թիւն առնելով 'ի հեշտանալն, որպէս թէ չիք ոք պա-
տուող՝ զի ընդ մայր և ընդ քոյր է, վասն այսորիկ բա-
րւոք է դեղ մահու ճաշակել՝ քան ընդ մայր և ընդ քոյր
այսպիսի կերակուր ուտել։ Դարձեալ բարւոք է նստել
ընդ վիշապի, քան թէ 'ի մի անկողնին ընդ եղբօր։ Այլ ե-
թէ կամիցի այն եղբայրն որ յառաջագէմ է քան զքեզ՝
սաղմոսել և կամ ծունր կրկնել, լուր նմա քաղցրութբ,
և կամ զլեզուն սանձել և մտօքն զա՟ծ օրհնել, մի կալ
հակառակ, այլ հպատակ լեր։ Եւ մի սուտ խօսել և
կամ երդնուլ յանուն տեառն, և մի բամբասել և մի
զրկել. այլ կործանեսցես զմարմնաւորսն, և մի պակասե-
ցուցանել զմի 'ի հոգևորացն։ Եւ 'ի զատ մի մերձենար,
այլ համբեր. թէպէտ և անմեղ իցես, որպէս զպարտա-
ւոր կաց։ Եւ ոչ է պարտ սիրելի լինել իշխանաց. զի օ-
րոշիլ 'ի նոցանէ արժան է, քանզի մեծ որոգայթ են նո-
քա և որսան զամենեսեան յապականութի. և զի բա-
րւոք է արկանել 'ի բերան քո կայծակունս հրոյ՝ քան
զհամեղագոյն կերակուրս իշխանաց։ Եւ եղիցիս ատը-
մած յամենայնի և որոշեալ բնութբ յամենայնէ։ Եւ
եղիցիս պատրաստ 'ի բազմախօսութե, զի նոքա չիջու-
ցանեն 'ի սրտէ քումմէ զհոգևոր շարժմունս։ Եւ 'ի միա-
ւորութե բարկացողաց փախչել և զերծանել, զի մի ե-
ղիցուք և մեք բարկացողք, և խաւարեսցին ոգիք մեր
'ի մոլորութե և վերասցի 'ի մէնջ հոգին սուրբ և լինի-
ցիմք բնակութիւն չար ախտից։ Զայսոսիկ զպատուի-
րանս եթէ պահեսցուք, միաւորիմք առ ա՟ծ, և հոգի ա՟յ
'ի մեզ բնակի։

ԽՐԱՏՔ ՍՈՒՐԲ ՀԱՐՑՆ*

Որ ոք կամիցի Ք՟ի ա՟յ հաճոյ լինել առաքինութբ,
յառաջ քան զամենայն զխոնարհութիւն և զհամբերու-
թիւն և զերկայնմտութիւն պարտի ստանալ, զի 'ի պա-
տահել նեղութեանց մի անզգոյշ լիցի. բայց այնմ որ ա-
սէն, որդեակ, եթէ գաս ծառայել տեառն, պատրաստ-

* Առաջին ճառս այսր ճառի [illegible] կարգի սրբութե պաշտօնէից 604։ [illegible] 'ի ճառսն որ Յաղագս. [illegible] ճառս է առեալ 'ի խրա- ձգնաւորաց 610. [illegible] Բենեդիկտոսի։

ներողամտեան քո ամենայն փորձանաց։ Նաեւ յորժամ համբերութիւն յաղթեսցես փորձանաց որք ՚ի ներքուստ կամ յարտաքուստ եւ կամ ՚ի սուտ եղբարցն վշտէ, զայն մի ՚ի փառս մարդկան համարեսցես, այլ ՚ի փառս Այ. վասն զի ՚ի հոգեւոր ձգնութեանցն ծնանին հպարտութիւնքն եւ մեծամտութիւնք, որք ապստամբեցուցանեն զհոգին յԱյ։ Սոսն այսորիկ զօգտակար առաքինութեանց բուռն հարցուք, զխոնարհութիւն եւ զհեզութիւն եւ զհնազանդութիւն, որք հարկաւորագոյնք են եւ կարեւորագոյնք, յորոց ոչ ինչ ծնանի անտի հպարտութիւն կամ ամբարտաւանութեան կամ փառասիրութիւն. այլ յորոց խաղաղութիւն եւ սէր եւ հաստատութիւն հաւատոյ, որ է զարդ կրօնից եւ նմանութիւն հեզութեանն Քսի; որում հաճի Ած եւ հանգչի եւ տայ շնորհս առատապէս եւ զկեանսն յաւիտենից։ Նաեւ որք կամիցին զսրբութիւն եւ զկուսութիւն պահել եւ կենացն յաւիտենից հասանել, ընդ ընկերս կացցէ ընդ ձգնաւորս եւ ընդ միաբանակեացս, զի ՚ի միմեանց շինեսցին սիրովն Քրիստոսի. քանզի եղբայր յեղբօրէ օգնեալ՝ իբրեւ զքաղաք է պարսպեալ. ըստ այնմ. Ած բնակեցուցանէ զմիակրօնս ՚ի տանն Այ. եւ եթէ՝ ուր երկու եւ երեք ժողովեալ են յանուն իմ, անդ եմ ես ՚ի մէջի նոցա։ Որք զհնազանդութիւն եւ զսէր ունին զգեցեալ, յորոց մէջի եւ Քս, որք օրինակ բարի եւ առիթք նախանձկոտք լինին մարդկան. ըստ այնմ. տեսցեն զգործս ձեր բարիս, եւ փառաւորեսցեն զհայրն իմ որ յերկինս։ Նաեւ զանարգ եւ զգայթակղեալ եղբայրն ՚ի ձեռն հոգեւորն խրատու ՚ի պատուականս հանեալ՝ բերան Այ կոչեսցիս։

Նաեւ առաջնորդին պարտ է արթուն եւ զգաստ լինել քան զամենայն եղբայրութիւն, եւ զօր մեծախորհուրդ եւ երկայնամիտ, հայելով ՚ի ծանրութիւն պաշտամանն յոր կարգեցաւ։ Նաեւ որպէս մեծ է անունն, այնպէս եւ վարուքն պարտի մեծ լինել, զի մի անուղղայ եւ անկարգ պահելով զեղբարսն՝ եւ հպարտացեալ իշխանաբար վարեսցի ընդ նոսա. եւ խրատուցեալ եղբարցն ՚ի չարութեան լեզուոյ նոցա եւ յանդգութ չարժերոյ ընդ նոսա, օգնեալ ՚ի նմանէ ուսցին զամենհնազանդութիւն, եւ չքնաթմունք եւ պատուականութիւն եղեալ ՚ի մէջի՝ սատանայական խռովութ ցցին, եւ ինքն առաջնորդն եւ խռովարարքն ընդ իւր մանեսցին ՚ի գործ սատանայական եւ ՚ի կորուստ յաւիտե-

նից ։ Զի չար առաջնորդն ոչ միայն զինքն կորուսանէ, այլ և բազմաց լինի պատճառ ․ իսկ բարի առաջնորդն ինքեան և բազմաց լինի առիթ փրկութե̃, քանզի հայր է և գթայ 'ի վերայ որդւոց և հոգայ զպէտս հոգւոց նոցա ․ վասն զի ա̃ծային անուն եդաւ 'ի վերայ իւր ․ ըստ որում ասէ առաքեալն ․ ընկալայք զհոգին սուրբ, որով աղաղակեմք աբբայ հայր ։ Վասն այսորիկ ինքն է առաջին յեկեղեցին՝ որ ուսուցանէ ամենեցուն զհրամանս Քի̃ ։ Յաղագս այսորիկ հայրն 'ի հրամանացն ա̃յ պարտի ոչ ինչ թերի ունել, այլ առնել և ուսուցանել զամենայն օրէնս, որպէս զի իւր վարքն և խրատն միապէս լիցին և երևեսցին ․ և այն իբրև զխմոր լիցի յարդարութիւնն անձեռուցանել զնա, և զա̃մ աշակերտեալսն 'ի նոյնն դարձուցէ նմանութի̃ ։ Նա ինքն պարտի լինել միշտ խորհրդական, և զմտաւ ածել և դիտել զհնազանդսն և զանհնազանդսն հօրն ․ և զհնազանդսն պատուով սիրել, իսկ զանհնազանդսն գթով և օրինօք խրատել և հնարիւք հնազանդեցուցանել ․ ապա թէ ոչ գայցէ 'ի լաւ անդր և յուղղութի̃, մերժել պարտ է զայնպիսին ․ բայց վասն յանցանաց եղբարցն երկնչել պարտի յա̃յ, քանզի գիտելով գիտասցէ զայս ճշմարտապէս՝ զի ընդ ամենեցուն մեղացն համարս տալոց է առաջի ա̃յ ։ Իսկ եթէ եղբարքն անհնազանդութի̃ ցուցանիցեն ընդդէմ նորա, և յանխաեալ զօրէնս կարգացն արհամարհիցեն, և 'ի զգուշացուցանելն ոչ լինիցին ունկնդիրք, յայնժամ հայրն զմարգարէին առաջի ա̃յ ասասցէ ․ տէր, դու գիտացեր զի զարդարութիւնս քո ոչ ծածկեցի 'ի սրտի իմում, զճշմարտութիւնս քո և զփրկութիւնս քո ․ այլ ինքեանք հպարտութե̃ արհամարհեցին, և ունկնդիր ոչ եղեալ օրինացն քոց՝ անձամբ զանձինս իւրեանց սպանին ։ Այսպէս ունել զառաջնորդութիւն արդարութի̃ է և հանճարեղութի̃ և հաճոյ Քի̃ ա̃յ ․ որում փառք և պատիւ այժմ և միշտ և յաւիտեանս յաւիտենից ․ ամէն ։

ԽՐԱՏՔ

Ն Ե Ղ Ո Ս Ի

ԾՆԵԼՈՅ ԵՒ ԾՆՈՂԻՆ ԽՐԱՏՈՒՑ

Մ՛ի ՚ի հայկազնեան հայրենեացն մխիթարականաց զարդուն, որ ՚ի Հնդկաստանի զարդուն փառաւորեալ, նոյնոց նորանեղքն Յակոբայ։ Անտիոքացւոյ նոյինն խաւանձարութեր, և զաստուածպաշտ Հայրենական Պատկերագրեան Հայրապետն, և սրբանեն Թէոդորոսին գեղեցկաբնոյ ՚ի հաստատեալ նորա առ կոչակորութեան Պետրոսի և Յովհաննու։ Առաքեալ որ ՚ի բնէ խոնարհութեանն ձիրք ընծայելոյ ՚ի նոսա ընդ քաղաքիկոն աստուածաբանութեան յայտ արարեալ ամբողջին զնա։ Մանկանն մխիթարեանն [illegible] առնեն աղդել զօսն զօրանայ ՚ի Թագաւորական քաղաքին, այլ առաքելոց սրբոցն նոսա երկինս. Ն յաղթանակեալ զնա ՚ի չքնաղից արքունեաց և յամենայն կենդանակերպաց առաքելոց. ազգանութեանց փութացեալ յանդիմանեալ Մելքոյի, և զանձնոյն եղև նոցա քան [illegible] խաւանձանէն ընդ առաւած խըռակցութեանն մխիթարեանն փառօք։ Այլ որ ՚ի սոյն աշախարհիս ցանկոյր ՚ի կենսակցին [illegible] ընդ մեծագնան, հայկազեան [illegible] նորա առ [illegible] զամենայն մխիթարեանն [illegible] ՚ի [illegible] որ առաքեալ [illegible] ՚ի նմանէ։ Եւ [illegible] կցութեան [illegible] հանդանաւորեալ [illegible] բոյ ոչ [illegible], այլ և ՚ի [illegible] զամենայն հայկական [illegible] երկրի [illegible] հայրենի [illegible] ՚ի Հայաստանեայց [illegible] առ ՚ի [illegible] կենդանութեան և առ [illegible] ՚ի մեծութեան [illegible] Հայոց։

Այլ ՚ի նոյն [illegible] որոց նորա որ կայ յառնարկէն, զոր և [illegible] զամենայն [illegible] ՚ի մեջ ՚ի [illegible], Հայաստանեայց նեթ Հայքն առ մեզ. Թէպէտ են և որ ՚ի մերոց աստ առ Ցայնս [illegible], և են [illegible] որ ՚ի [illegible]։ Եւ այսոքիկ զամենայն ոչ միաբանեալ ՚ի միում [illegible] զամս, այլ ցրիւ. զոր եթէ և առաւել [illegible] կամ [illegible] ՚ի յայս, [illegible] յօդինակացն [illegible] ՚ի ՉՁԵ. ՊՂԸ. Ռ. ՌՀ. ՌՃԴ. և

յայլ ևս հնագունից անյայտ թուականաւ: Այդ ատենակք հնասիրացն զի ըստ օրինակի մատենին Հարանց վարուց կրկին թարգմանութիւնք եղեալ են և Նեղոսի ճառիցս. զի կամ այլ և այլ բնագիրք կային 'ի ժամանակին ըստ կամս օրինակողացն հաւաքեալ, և կամ թարգմանիչքն երկոքեան անգէտ իրերաց 'ի մի և 'ի նոյն երկասիրութիւն ձեռնարկեալ՝ յորմէ հարկաւ 'ի վէր եկեալ և այլայլութեանց: Իսկ առաջիկայ ճառիցս ոչ ամենեցուն կրկնակի օրինակք թարգմանութեանն առ մեզ հասեալ, և ոչ որոց հասինն՝ ամենեքին էին հնագունին օրինակք: Որ հնագոյնն էր առ մեզ եթէ գրութեամբ և եթէ թարգմանութեանն ոճով, որ և առաւել քան զայլսն համաձայն յունականն բնագրին, զայն ընտրեալ կալաք մեզ բնագիր, և զերկրորդ թուեցեալն մեզ թարգմանութիւն ամփոփեցաք մանրապէս 'ի ստորեւ: Իսկ որ 'ի գլխոցն պակասէր 'ի հին թարգմանութեան, երկրորդին շարադրեալ ըստ բնագրին զայն կարգեցաք, պատճառական տարբերութիւնս օրինակաց նորա եդեալ 'ի ներքոյ. և որոց առաջինն կամ միջինն հատուածքն ևեթ կային հնոյն, զայն խառնեցաք 'ի կարգին, և զհաւաստար նոցին հատուածոյն երկրորդի թարգմանութեանն առաք 'ի վայր, որպէս անտանի յերկուսին գլուխսն Ն և ԺԷ առանձնացանիչ եդեալ 'ի սկիզբն հատուածոցն և զայդ փծանշան 'ի կատարածին *....|: Ոչ կարէաք վարկպարագ նշանակել 'ի կարգին և զխառնաստումն հատուածոց ամենայն գլխոցն, չգիտեմ մեքն 'ի յունականէն եթէ նորայն 'ի մերոյն. զի որ 'ի մերն սկիզբն էր գլխոյ, այն միջին հատուած էր 'ի յոյնն. և որ 'ի մերն գլուխ մի բանի միահետ տարբերի միով վերնագրաւ, նոցին հատուածքն ցրիւ անտանեին յայլևայլ գլխակարգութիւնս յունականին. այլ մեք զմերն անխախտ պահեցաք, այնու՝ զի թէ ըստ կամս զաղափարողացն եղեալ իցեն հաւաքմունքդ, միօրինակ մարթի լինել թերութեանց յաղագս երկուական, օրինակողաց իւրաքանչիւր ըստ կամի ընտրեալ 'ի հատուածոց բնագրին, կամ զեղչեալ կամ անզգափոխեալ ըստ ախորժակաց, և օրինակացն այնոցիկ յաճախելոյ և հասանելոյ մինչև յաւուրս մեր: Այլ եթէ այս և որ այլ ևս չիցեն երկբայութեանց յատակեալ պարագայիցն յորժամ և 'ի հիւսումն 'ի մի վայր խմբեսցին ողջ մատենագրութեանցն շարք առաքք հօրս 'ի շնորհ և 'ի քննումն յունական բնագրին. զոր յաղագս ասէր փութով հայրենասիրացն ակն ունիմք 'ի վայելս հասարակաց և առ անկորուստ մնալոյ գրաւոր վաւերական երանելի թարգմանչաց:

ՍՐԲՈՅ

ԵՒ ՊԱՏՈՒԱԿԱՆ ՀՕՐՆ

ՆԵՂՈՍԻ

ԽՐԱՏՔ

Ա

Ի ԿԱՐՃԵԼ ԶՄՈԼԵԿԱՆ ՈՐՈՎԱՅՆ

ԵՒ ՇԱՀԵԼ ԶԱՆՁԻՆՍ

Սկիզբն պտղաբերութեան ծաղիկ, և սկիզբն առաքինութեան գործոց ժուժկալութիւն պտղոց։ Որ յաղթէ որովայնի, պակասեցուցանէ զախտս. իսկ յաղթեալն 'ի կերակրոյ աճեցուցանէ զցանկութիւն։ Սկիզբն հեթանոսաց Ամաղէկ, և սկիզբն ախտից որովայնամոլութիւն։ Նիւթ հրոյ փայտ բազում, և նիւթ որովայնամոլութեան յագուրդութիւն կերակրոյ։ Փայտ բազում մեծ բոց յարուցանէ, և առատութիւն կերակրոց բուծանէ զցանկութիւն։ Բոց շիջանի 'ի պակասել նիւթոյ, և 'ի նուազել կերակրոց շիջանին ախտք ցանկութեանց։ Որ ըմբռնեաց զծնօտ, վանեաց զայլազգիսն, և զկապս ձեռացն խզեաց ազատութեամբ։ Ցամաքեալ ծնօտի ծնաւ աղբիւր ջրոյ, և որո-

Սկիզբն պտղաբերութեան ծաղիկ, և սկիզբն առաքինութեան գործոց համբերութիւն։ Որ յաղթէ որովայնի, պակասեցուցանէ զախտս ցանկութեան. իսկ յաղթեալն 'ի կերակրոց աճեցուցանէ զցանկութիւնս չարս։ Սկիզբն ազգաց Ամաղեկեցիք, և սկիզբն ախտից որովայնամոլութիւն։ Բորբոքիչ հրոյ փայտ, և բորբոքիչ որովայնամոլութեան կերակուրք։ Փայտ շատ յարուցանէ բոց մեծ, և կերակրոց առատութիւն սնուցանէ զցանկութիւնս չարս։ Բոց պակասի 'ի պակասել փայտին, և 'ի նուազել կերակրոց շիջանին ախտք։ Որ ըմբռնեաց զծնօտն, վանեաց զայլազգիսն. փշրեաց ձեռաց իւրոց զկապս ազատութեամբ.. առաքինու-

վայնամոլութիւն խափանեալ՝ տեսութիւն ծնաւ աստուածա-գործ սուրբ ։ Զեց խորանին թափեալ զծնօտ՝ սպան զթշնամին, և բան ժուժկալութեան մեռոյց զախտ ցանկութեան ։ Ցանկութիւն կերակրոց ծնաւ զատուցանելն, և ճաշակ քաղցր եհան 'ի դրախտէն ։ Բազմապատիկ կերակուրք ուրախ առնեն զկոկորդս, և ձուցանեն զորովն զեղխութեան զանմիջելին համառայոյ ։ Սովորական պակասեալ 'ի կերակրոց՝ յաղօթս հսկել յորդորէ, իսկ յղփացեալն քնով ծանրանայ ։ Զգաստ միտք լինին 'ի ցամաքոտ փորս, իսկ փորք գիջինք ընկղմեն զմիտս ։ Պահօղի աղօթք որպէս ձագ արծւոյ 'ի բարձունս թռուցեալ, իսկ արբեցողին ծանրացեալ 'ի խոնարհ իջանէ ։ Պահօղի միտք իբրև զաստղ 'ի հաստատութեան պայծառ, իսկ արբեցողին 'ի խաւարի յածին ։ Որպէս ծածկէ զճառագայթս արեգականն, և զմիտս խաւարեն յղփութիւնք կերակրոց ։

Հայելի ժանգոտեալ ոչ երևեցուցանէ յառաջ զյանդիմանեալ երեսս, և մոլորական անձն բթեալ՝ ոչ ունի զգիտութիւն այ ։ Փշաբեր լինի երկիր կորդացեալ, և միտք որովայնամոլի բուսուցանեն զխորհուրդս զազիրս ։ Ոչ է հնար 'ի տիղմն գտանել անուշահոտ խունկս, և ոչ յորովայնամոլէ անուշահոտ սրբութէ ։ Նմին որովայնամոլի խուզէ զերախտանս, իսկ անձն ժուժկալի զժողովս սրբոց ։ Զմշտատնկս սրբոց թողէ անձն որովայնամոլի, իսկ ժուժկալն վայելեաց նոցա ցանկալոյ նմանել ։ Զօրական երկնչոտ սարսէ 'ի փողոյ՝ որ նշանակէ զպատերազմ, և որովայնամոլն 'ի բարեգործս պահոցն ։ Որովայնամոլ մեղսականաց ողջախոյզ հարկատու է, և զանձահարկեալ պահանջէ 'ի պարտս ։ Հանապազորդօրեայ ձանձրացուցող երգազգացոյ փափկակենի հատանէ 'ի քաղաք, և մեղսամոլեաց ժուժկալ յթեր կողոպտ ։ Ճանապարհորդ հեղգ 'ի փշոյ արգելու, և մեղսամոլեաց որովայնամոլ ոչ հասանէ 'ի տուն անախտութեան ։ Հոտ անոյշ բուրէ 'ի խնկոյ, և աղօթք ժուժկալաց 'ի հոտոտելիս այ ։ Եթէ տացես զանձն քո ցանկութեան կերակրոց, ոչ եւս բաւական լինիս ինքն քեզ պնա․ քանզի հուր է ցանկութիւն

գործս սուրբս ․․ Զգաստ միտք լինին ցամաքոտ փորս ․․ և զմիտս խաւարէ յղփութիւնք կերակրոյ ։

Հայելի ժանգոտեալ ․․ և մնաւոր անձն յթեալ յագեցմամբ՝ ոչ ․․ Հանապազօրդեայ ձանձրացուցիչ ․․ զհոտոտելիս աստուծոյ որ պէտ.

կերակրոց, հանապազ ընդունելով հանապազ բարբաջի: Զամփ բաւական ելից զանօթ, և որովայն պարարտեալ ոչ առնէ շնոր՝ի մթերս իւր: Տարածումն ձեռաց վանեաց զՄա-նուէլ, և գործք բարիք հնազանդեն զանդգամն մարմնոյ:

Սատակեա ՚ի քէն զխմացուածս չարիս, և զանդգամն մարմնոյ քո մեռո քաղցեալս: Որպէս պատերազմ վա-նեալ ոչ զօրահաւաքեցուցանէ զքեզ, նոյնպէս և մեռանել մարմնով ոչ խռովէ զքեզ: Ոչ դրայ զզու հրոյ մարմնին մեռեալ, և ոչ ծուծկալն զզօր ցանկութիւն: Ընթէ սայրս գես զերգխպառուցին, թագս ընդ ուրաղով, և մի պարարտեր զմարմինդ ՚ի պատարել առնոյց. քանզի հող պարարտեալ բուսուցանէ զծաղկեալն, այնպէս և մարմին պարարտեալ զախտս չար ցանկութեց: Ոչ թարշամեալ յաւերժել՝ի ՚ի խառաց վառեի, և ցանկութիւն շիջեալ յոգնութէ կե-րակրոց: Մի ողորմիր մարմնոյ յաշխարհել զգինումն, և մի յղփացուցաներ զնա բաղում կերակրովք: Մի թա-գացուցաներ զկամն քո ՚ի պէտսպէս կերակուրս, զի մի զա-բացեալ մարմնոյդ զխաղեցէ զոգին: Մարդ անձնաւէր շարժէ համեղութիւն կերակրոց, և ընկղմեալ մտանէ զխուցն պատճառութէ: Երիվար զիւրբերեալն է անձն որ ձգնէ զմարմին իւր ՚ի պահս, և ոչ երբէք ընկենու զհե-ծեալն. վասն զի ձգնեալ սա ընդ ձեռօք ձեռին վարժո-ղին ոչ ՚ի վախից մնիցէ զ՚ի վերայ նստեալն, նոյնպէս հրահանգեալն պահօք: Քանզի մարմինն վարժի քաղ-ցիւ և հեղմամբ, և ոչ ՚ի բաց խայտայ ՚ի վերակացու միտացն, և ոչ խրխնջայ շարժեալ յարձակմամբ ախտից ցանկութեանց:

ըմբռնեալ է: Եթէ սայրս.. և որովայն պարարտացեալ.. զախտս մարմնոյ:

Սատակեա ՚ի քէն զխմացուածս չարիս.. Բաց թարշամեալ ՚ի յա-ւերժական խառաց.. յաշխարհել զգինի.. Երիվար զիւրբերեալն.. Ձգն-եալ սանձիւք ձեռին վարողին (կամ շարժողին) ոչ ՚ի վախից վերա-մբարձի զհեծեալն.. և ոչ բացախաղայ ՚ի վերակացու մտացն (կամ բա-ցախայլակ վերակացու).. և ոչ խրխնջէ:

1 Աղէնայն ըխմութ հոգւոյ. Եղաւ բար յանձին:

Թ

ՅԱՂԱԳՍ ՊՈՌՆԿՈՒԹԵԱՆ

Զգաստութիւն ծնանի զժուժկալութիւն, իսկ որովայնամոլութիւն է մայր զեղխութեան անառակ։ Նոյն վառէ՝ զպատուերս հրոյ, և զարծարծումն ցանկութեանց բորբոքէ խորք կանանց։ Ալեաց սաստկութիւն ալէկոծէ զնաւս անհաստատունս, և խորհուրդ պոռնկութեան զանժոյժս։ Որ մարտնչի ընդ դևն պոռնկութեան, ոչ առնու կցորդ իւր զյագումն որովայնի. քանզի թողու զնա և ընդ հակառակորդացն կայ, և յետոյ մարտակից լինի թշնամեացն։ Անվիրաւոր կացցէ 'ի նետից թշնամւոյն, որ սիրէ զառանձնականն լինել. իսկ որ կայ ընդ բազմաց, յաճախ ընդունի զվէրս։ Հայեցումն կնոջ նետ է դեղեալ՝ որ խոցոտէ զանձն և զթոյնն ներքսագրեաց, և որքան յամէ՝ առաւել գործէ զնեխութիւն։ Որ զգուշանայ այսմ նետից, ոչ երթայ 'ի ժողովս աշխարհախմբից, և ոչ 'ի տօնս շրջի ընձանալով. քանզի լաւ է 'ի անկեան տունն կալ և աղօթել, քան պատուել կարծել զոմն և վնասել զանձն։

Փախիր 'ի խօսից կանանց, եթէ կամիցիս զգաստ լինել, և մի տար երբեք 'ի խիզախութիւն համարձակել. քանզի պատրաստականն յանձնառումն հարկաւորեալք, իսկ յետոյ համարձակիլն յանամօթս։ Զյառաջինն 'ի խօսն ընհայեցուածն ունին 'ի կանանց. խօսին հեշտական և աղտատուէն ողորմն. նոքա ձեռնանն պարկեշտանալ. 'ի յագաց հանեն ղասոնայն և լուծանեն զմիտսն։ Նոյնպէս հայցանեն յաղագս պարկեշտութեան և ցածութեան, և անկիղիր լինին մուադիրս։ Երկրորդ անգամ 'ի վեր հայելով տեսանեն և երևեցուցանեն քեզ զինքեանս կեացեալ։ Երրորդ անգամ լուծին զքեզ 'ի տեսակս խորհանաց յանամօթս ժպտելով, և իւրեանք ծիծաղեցան։

1 Բուծանէ .. Ալեաց սաստուածն .. զյագումն ցանկութեց .. զթոյնն ներքսագրեաց (կամ 'ի ներքս թափէ) .. առաւել գործէ զնեխութիւն .. 'ի անկեան իւրում .. :

Փախիր .. եթէ կամիս զգաստանալ .. խիզախութեան համարձակել .. քանզի պատրաստական են .. իսկ յետոյ համարձակիլն յանամօթս (կամ անամօթութեան) .. մուադիր (կամ մուադրութեան, մուադիրութեանց) .. յանամօթս ժպտելով, եւ ինքեանք ծիծաղեցան .. Նուաձեն զպարզն ..

Յետ այսորիկ զարգարին և 'ի ցոյց լինին, պոռնկական կերպարանօք փաղաքշելով 'ի չարն. զՀայեցուածս զեղեցկացուցանեն՝ աւետիս տալով քեզ ախտին. զյօնսն ձգեն, զարտևանունսն շրջշրջեն, մերկացեալ զպարանոցն։ Նոքա և բոլորովին ժայթքին. բանս խօսին յուզողս ախտիցն, և բարբառս նուաղեն 'ի գործս լսելեաց քոց։ Նոյն այնու ամենայնիւ յամենայն կողմանց պաշարեցուցանեն զանձն քո. և այն լինին քեզ կարթ յուսալ 'ի մահ, և ցանկ առ 'ի քարշել 'ի կորուստ։ Մի խաբիցեն զքեզ բանիւք հեզութե, զի թագուցեալ է 'ի նոսա թոյնք չարք իբրև զգազանաց։

Մերձեցիր մանաւանդ 'ի հուր վառեալ քան 'ի կին աղջիկ։ Նա պատանեակ, ըմբռնեալ 'ի հրոյ և յաւեցեալ քեզ, երագ վաղիցես արտաքս. այլ 'ի կանանց բանից ըմբռնեալ, ոչ կարասցես դիւրաւ զերծանել։ Նման լարի զուարձանայ որ մերձ է 'ի ջուր, և ախտ ցանկութեան 'ի պատաՀել կանանց։ Որ լնու զորովայնն և խոստանայ Համբերել, նման է այնմ որ խոստանայ զՀրոյ զընացս այրելեօք շիջուցանել. նոյնպէս անհնարին է ըզշարժմունս գիջութե առ 'ի յագմանէ ցածուցանել։ Միևն Հաստատի 'ի խարսխի, և յաւ պոռնկութեան 'ի լցմանէ որովայնի։

Ի նուաՀանգիստ փութայ նա խառնել, և անձն

այնու ամենայնիւ պաշարեն . . և այնպիսիք լինին քեզ կարթք պատրաստելով 'ի մահ, և որոգայթք (կամ որսանք) բաղձալիք առ 'ի քարշել 'ի կորուստ։ Զգոյշ կացիր (կամ զգուշացիր) ով մարդ, մի պատրեսցեն զքեզ բանիւք յանձնառուեալ զթովք. մի թողացուցաներ ըզքեզ 'ի նոցա սէրն, զի ծածկեալ է 'ի նոսա թիւնք մահաբերք և չար քան զգազանից։

Մերձեցիր աներկիւղ և սասուել 'ի հուր բորբոքեալ քան 'ի կին մանկամարդ, ով երիտասարդ. զի 'ի հուր մերձեցեալ, 'ի բոցոյ համ-դիպեալ վաղվաղակի տասցես. իսկ 'ի կանանց խօսից մեղկեալ ոչ կարես զերծանել դիւրաւ։ Ամէ զալարի որ մերձ է 'ի ջուր և կացցէ ջերմութիւն, և ախտ զեխութեն 'ի բանս կանանց։ Այլ ով լնու զորովայնն և խոստանայ զգաստ լինել, նման է այնմ որ արգելուլ ասէ զհրոյ ներգործութիւն վառեալ յեղէգն. այլ զոր օրինակ զհրոյ սաստկութիւն 'ի խոտ վառեալ անհնար է շիջուցանել, նոյնպէս և զյարձակումն զեղխութեն առ 'ի յագմանէ զայրացեալ ցածուցանել անհնար է (կամ վառեալ յեղէգն ցօղուածք սանձել. քանզի որպէս զհրոյ գնացս 'ի ցօղուածս գժուար է արգելուլ, նոյնպէս անհնար է արգելուլ զշարժմունս գիջի վառեալ 'ի յագմանէ։) Միշտ հաստատեալ է 'ի խարսխի, և ախտ պոռնկութեան յորովայնամոլն հանգուցեալ է։

Ի նուաՀանգիստ ձեռն ալէկոծեալ նաւ (կամ կործանեալ) և անձն

ժուժկալ խնդրէ փութապէս զանապատս։ Այլ փափուկ ամն յայլեաց ծաղկս, զի սաստիկ է 'ի կարաւանել. և զեղ զարդարեալ՝ շարագրոյն քան զայլս ընծայեսցէ։ Յայլեաց ասացի զաւզելով՝ յանկացեալ կենաց. իսկ 'ի գեղեցկութեանն կնոջ ըմբռնեալսն և զիւրեանս արհամարհեալ հաւանի։ Մ՛արմնոյն որ է յանապատն, առանց մշտակերպ ապրի 'ի հրոյ. և համբերեալ հեռացեալ 'ի կանանց՝ ոչ բացահայրեցաւ 'ի յաւաց գիջութեանց։ Այնպէս յիշեալ ընհայր ոչ այրին մարդ, նոյնպէս և ոչ առնաց կարեն եթէ ոչ մերձ եղեն յաւէտ յանձն լինին։

Եթէ ողորմիս թշնամւոյն, եղիցի քեզ 'ի թշնամութիւն. և եթէ խնայես անտեաց, յարեսցեն 'ի մերոյ քաթիւն. () յանկացող այլ յարուցեն 'ի ցանկութի անտեաց զէնք յանկացող այլ, իսկ հանդերձեալն ցանկալ 'ի փառաւորութեան զմեծ։ Այնքան, իսկ հանդերձեալն ցանկալ 'ի արատաւորել կանանց, մի թէ խաղաղեսցի ցանկութի 'ի արատաւորել կանանց, մի թէ խաղաղեսցի ցանկութիւն խառնածոյ. քանզի և հաւատալ նման զանխափութիւն խառնածալ. քանզի և շաղ քծնի ըմբռնեալ 'ի բարեմութեան, այլ եղեալ քան զպատրաստութիւն երեկեցուցէ զպարութիւն իւր։ Յորժամ զտեսանելն 'ի տեղւոջ 'ի ցանկալին քեզ յիշատակ կնոջ սաստկանայ 'ի տեղւոջ 'ի ցանկութեան, կութի, և 'ի յիշելն զնա ոչ յարեսցես 'ի ցանկութեան, յայնժամ համարեաս թէ եղեր 'ի սահմանս անխափանութեան։ Այլ յորժամ պատկեր նորա զայցէ քեզ 'ի յանթեան, և կարասցես զնա հաղւորն զօրութիւն տեսանեաց, և կարասցես զնա հալածել զօ-

զպատմութիւնս յանապատս փութայցեալ։ Քանզի նա մեռեալ ամենայն խառըզապատութիւն զեղծանել. իսկ զպատմութիւնն 'ի փորձոյ կանանց։ Խորհրդութիւն փութայ զեղծանել. իսկ զպատմութիւն 'ի կորուստ անձանց՝ ծանրագոյն քան 'ի ծաղկոյն զկատարեալ 'ի կորուստ անձանց (կամ մի ընծայեալ է 'ի խորս. քանզի նմա հնար է յաւուրս կեաց կենաց (կամ քանզի նա հնարի յայտնել կենաց ցանկացեալ), իսկ կերպարանք կնոջն սպառել քանմահել հաւանէ և զանանց կեանս։ Մարմնոյ անապատ արտաքսեալ քանմահել հաւանէ և զանանց կեանս, և զպատրաստ մեկնեալ 'ի կանանց ոչ սալեցաւ 'ի բոցոյ հրոյ անվնաս. քանզի որպէս յիշատակ ոչ կրել զկնութիւն (կամ 'ի զկնութիւն) անտեաց. քանզի որպէս յիշատակ հրոյ զմխած ոչ կրեալ, նոյնպէս յայլթահարեալն յաղ զաղ մեռելոյ։ Եթէ ողորմեսցիս մարմնոյն, եղիցի քո թշնամի. և եթէ խնայես ընտանեաց, 'ի մերոյ քո յառնէ։ Զէնս զրկել 'ի ցանկութեն 'ի հայեցեալ անտեաց, 'ի մերոյ քո յառնէ։ Զէնս զրկել 'ի ցանկութի զէնք կնոջ.) յաւած կնոջ (կամ Զգեղ այլ յարուցանէ 'ի ցանկութի զէնք կնոջ.) իսկ զպատմութեանն 'ի փառաւորութեան այլ։ Եթէ զարդարեսցէ անձն 'ի իսկ զպատմութեանն 'ի փառաւորութեան. նա է խառն կանանց, մի հաւատար նմա խառնածոյ զանխափութեան. նա է խառն կանանց, մի հաւատար նմա խառնածոյ զանխափութեան. իսկ յանկարծածի (կամ յանկարծուն շողոքորթէ շաղախեալ 'ի ժողովս, իսկ յանկարծածի (կամ յանկարծուն շողոքորթէ շաղախեալ 'ի ժողովս. Յորժամ կնոջ մարմնոյ մեծամեծ) եղեալ՝ զնիր շարութեան ցուցանէ։ Յորժամ կնոջ մարմնոյ մեծամեծ) եղեալ՝ զնիր շարութեան ցուցանէ։ (կամ ոչ յարուցանէ զցանկութի քո). և որ շունչ առանց անտեաց լինի (կամ ոչ յարուցանէ զցանկութի քո), յայնժամ զիտասցես 'ի փառաւորութեան նորա ոչ խառնէ զանխառ, յայնժամ զիտասցես 'ի փորձոյ 'ի փառաւորութեան. իսկ յորժամ տեսանես նորա զգեստ սահմանս հասեալ զպատմութեան։ Իսկ յորժամ տեսանես նորա զգեստ ոչ ըմբռնէ և ոչ յաղթահարէ մեզ խորհրդոց. յայնժամ հասանես 'ի

թութեն խորհուրդ՝ թէ մտադիր առաւել ես քան զմարմինդ,
յորժամ զիրաւսա հատանես թէ յառաջնմանութեն ես։ Ո՛ւլ
և այնպէս մի յամեր յայնպիսի խորհրդոն, և մի բազում
անգամ զննաւ ամեր զաղաւակէր լինել․ քանզի փոփոխել
առնէ ախտն, և մերձ առ ինքեան ածէ զկրգուանս։

Որպէս որոշէս կշիռ բաւէք ոսկեն զարծաթն, իսկ առա-
ւելն այլ է և կորուսանէ, նոյնպէս և գիւրաւ զմիտս
ախտոցն առաքանեն յամեմայ յիշատակ լինել։ Ո՛ի տար
ամենեւին զմիտս քո խորհրդոյ զկին․ մի խօսիր բազում ան-
գամ յիշելով երեսաց նորա, զի լացցէ 'ի քեզ զցան-
կութեան զարագն և այրեսցէ զշենջ անձին քո։ Որպէս փայ-
լակն 'ի յարդ յամեմայ և յարուցանէ բոց, նոյնպէս և
խորհրդումն լինել յամեմայ 'ի քեզ՝ վառեալ բորբոքէ զչար
ցանկութիւն։

Գ

ՎԱՍՆ ՀՈԳԻՈՅ ԱՐԾԱԹՍԻՐՈՒԹԵԱՆ

Արմատ է ամենայն չարեաց արծաթսիրութիւնն,
և սնուցանէ իբրև զոստս չարեաց զամենայն ախտս․ և ե-
թէ հատանես ոստ մի, ընդ նորա այլ արմատ ելանէ, և
ոչ տայ ցամաքել ծաղկելոյն 'ի նմանէ։ Որ կամի հատա-
նել զախտս, յարմատ զարմատն հատցէ․ քանզի մնա-

բարքս զեղ առաքինութեանց։ Այլ և այնպէս մի անհոգ լինիր յայն-
պիսի խորհուրդս, և մի համարձակիր տեսանել և խօսել․ քանզի զար-
ձակէր է այսն (կամ ախտն) ցանկութեան, և ամենայն մերձ զհրատանցն յառ-
ջին մերձ։

Զի որպէս չափաւոր բաժակ ոսկեն զարծաթն, իսկ առաւելն կորու-
սանէ զինքեան, նոյնպէս և պատհոգացս։ Իսկ դու զկերպս (կամ զարտս) զդառ-
նութեան ուղղութեան յարգարեա, զի մի տարցէ՝ հոգի և մարմին։ Մի
թշուառացուցաներ զմիտս քո 'ի յիշատակ կնոջ, և մի պատմահեսցես 'ի խօսս
և տեսիլս նորա անձինդ․ այլ և մի յանձնեսցես 'ի խօսս մտաց ընդ միտն,
զի մի վառեսցեն զչար 'ի քեզ ցանկութեանց և այրեսցեն զհող ան-
ձին քո․ քանզի որպէս 'ի ժամանակս (կամ ժամանակաց) հուր յա-
րուցանէ բոց, նոյնպէս և յիշատակ կնոջ բորբոքէ հրով ցանկութեանց
զչար ախտից։ Այլ յայսցանէ զգուշացիր, ով անձն, 'ի հրոյ ցանկու-
թեանց, զի մի այրեսցես յանկշիռ հրովն 'ի տանջել ամենայն մեղաց։

Արծաթսիրութիւն է արմատ ամենայն չարեաց, և բուսանէ որպէս
զոստս չարս զայլ ախտսն․ եթէ կտրես մի ոստ 'ի նոցանէ, 'ի նոյն այլ
ոստ արձակէ ճիւղ, և ոչ տայ թոյլ չորանալ զծիլ ախտիցն։ Որ կա-
միցի մերժել զախտս, զարմատն կտրեսցէ․ զի 'ի մնալ արծաթսիրու-

ցեալ արծաթասիրութեան ախտանաւն՝ թէ և սոսն հատա-նես, ոչ ինչ օգտիս. զի թէ և հատանի, երագ ծաղկի։ Միայնակեաց ընչաւէտ նաւ ծանրաբեռն է, և 'ի խռո-վութենէ ալեաց երագ ընկղմի. քանզի 'ի ծանրութենէն 'ի խոնարհ ձգի, և վասն այնորիկ յամենայն ալեաց երագ ընկղմի. Նոյնպէս և միայնակեաց 'ի հոգւոց։ Միայնա-կեաց անինչ ճանապարհորդ է սոսկ, և յամենայն տե-ղիս հանգիստ գտանէ։ Միայնակեաց անինչ արծուի է բարձրաթռիչ. և վասն կերակրոյ յանժամ թռչի, յոր-ժամ պէտսն պահանջեն։ Վասն զամենայն փորձութիւնս այնպիսեացն վերագոյն են. ծաղր առնեն զմերձաւորս, և բարձրացեալք վերանան հեռանան յերկրաւորացս և շրջին 'ի բարձունս. թէև ունին թեթեւս, և 'ի հոգւոց չծանրացեալք. նեղութիւնք եկին, և առանց տրտմութեան զտեղեակն թողին. մահ եկն, և ուրախութեամբ երթան, վասն զի յոչ ինչ 'ի կապանս երկրականս զանձինս ոչ կա-պեցին։ Իսկ ընչաւէտն կապեալ է 'ի հոգւոց որպէս պշան զի կապեալ է սարիւք։ Այլ թէպէտ և փախիցէ այն-պիսին 'ի բանութէ, սակայն զհոգսն ընդ իւր շղթայեցու-ցանէ։ Ունի ծանր և տրտմութիւն անշահ՝ ծակոտի 'ի տրտմութենէն, և միտքն խարշի զօրագոյնս. եթող զինչսն, և 'ի տրտմութենէն տանջի։ Եթէ եկեսցէ մահ նմա, ա-ղորմելի եթող զոր ունէրն. արձակէ զոգին, և զաչսն

թեանն՝ կարելով զախտոն՝ չօգտի. քանզի թէպէտ և կարեսցին, նոյն-ժամայն այլ ծաղկեսցին յինքնաբերութէ արծաթոյն։ Ընչաւէտ միայ-նակեաց նաւ ծանրաբեռն է (կամ ծանրաբեռնի է), և յաղմկել ալեացն զերբաւ ընկղմի. զի որպէս ծանրաբեռն նաւ 'ի վերայ [illegible], նոյնպէս և բազմաստացուածն զհոգւոյն։ Անստացուած միայնակեաց ճա-նապարհորդ թեթեւագնաց, որում ամ [illegible] գտանի տեղի. Անստա-ցուած միայնակեաց արծուի է բարձրաթռիչ սրաթեւ. 'ի կերակրոյ [illegible] լինի։ Ամ փորձութեանց այնպիսեացն վերա-գոյն է. ծիծաղի զմերձակայս (կամ զմերձակաւս, զմերձաւորս), և վերամ-բարձեալ վերանայ, [illegible] 'ի հողեղինացս, և [illegible] գնայ. քանզի թեթեւաթռիչ է, և ոչ ծանրաբեռնեալ 'ի հոգւոց 'ի վերայ [illegible] ընչասիրութեան [illegible]. Նեղութիւն եհաս, և անտրտում եթող զտեղին. նա և 'ի մահ խնդալով երթայ յուրախութիւն. ոչ ինչ 'ի հողե-ղէնս կապեալ զանձն ընչաւորին։ Իսկ ընչաւէտն որպէս շան շղթայեալ կա-պի։ Եթէ հասանէ փախչել 'ի տեղւոջէն, ընչուքն ստացուածոցն տառապա-նօքն տանջեալ [illegible]։ Իսկ 'ի [illegible] ընչիցն [illegible], և ընդ մտօքն յոյժ ցաւագնեալ յիշատակօքն. եթող զստացուածսն [illegible], այլ ոչ եթող զընչիցն սէր 'ի կամաց [illegible] ընկղմեալ։ Եթէ մահ հասանիցէ, ողորմելապէս և տառապանօք թողու զինչսն. [illegible]

ոչ հեռացուցանէ յընչիցս։ Որանց կամաց քաղցր իցէ զծառայ փոխուցեալ. բաժանի 'ի մարմնոյն և ոչ բաժանի յընչիցն, առաւել ըմբռնեալ 'ի քարշողացն քան 'ի ցաւոցն։

Ծով ոչ լնու՝ զբազմութի գետոց ընդունելով, և ցանկութի արծաթասիրի ոչ յագի 'ի բազմութենէ ընչից. կրկնակի զինչ սն արար, և դարձեալ կրկնել ջանայ, և 'ի կրկնելոյ երբէք ոչ դադարէ յանօգուտ փութոյն յաւելմանէ։ Միայնակեաց իմաստուն պիտոյիցն միայն ցանկայ հոգալ, և զպակասութի որովայնին հացիւ և ջրով լնու. ոչ թէ մեծատան փափաքէ վասն ցանկութե որովայնի, և ծառայեցուցանէ զազատ միտս իւր տերանց բազմաց. շատ են ձեռքն սպասաւորել մարմնոյն, և յամենայն ժամ լնու զինութե պէտս։ Միայնակեաց անինչ ըմբիշ է՝ որ ոչ 'ի միջոյն ըմբռնի, և ընթացող թեթև՝ որ երագ հասանէ 'ի պսակ վերին կոչմանն։ Ընչաւէտ միայնակեաց ուրախ լինի 'ի բազում արարս ամի, իսկ անինչն խնդայ պսակօք ջանից իւրոց։ Արծաթասէր միայնակեաց գործէ յոյժ, իսկ անինչն աղօթից և կարդացման պարապէ։ Արծաթասէրն լնու զշտեմարանս իւր ոսկւով, իսկ անինչն գանձէ յերկինս։ Անիծեալ լիցի որ առնէ պատկեր և դնէ 'ի ծածուկ, նոյնպէս որ ունի զախ-

զոգին, և զաշխն յընչիցն ոչ մերձեցուցանէ։ (Յունականն Եռլոսդի Բարգձանութիւնս, ոչ լոյս 'ի յայնն. Կողկողն և կաւճողն, և քան զինչ զայն շատ համարի, զի զինչ սն 'ի ձեռս տարեալ ելթող. զի կամէր ընդ իւր առնուլ, և չիցէ ձեռնհաս։) Յափշտակեալ ձգի որպէս ծառայ փախուցեալ. բաժանի 'ի մարմնոյն, և ոչ բաժանի 'ի ստացուածոցն ձգելով յինչն (կամ զինչն) 'ի պնդեալ առաւոյն։

Ծով ոչ յագի 'ի բազմութէ գետոցն ընդունել (կամ ընդունելով), և ցանկութի արծաթսիրութե ոչ լնու. կրկնեաց զէութին, և զայն դարձեալ ցանկայ կրկնել և 'ի կրկնելոյ ոչ երբէք դադարէ. Նա և զմեծ զանազանա զայս շահ մնալի ձեռայի (կամ մնացածեալի) սաստեալ, և ոչ թողու 'ի մնաց զյիշման նորա. Հանճարեղ միայնակեաց պիտոյիւքն բաւականանայ, որ զպակաս որովայնին հացիւ և ջրով լնու. ոչ աղաչէ զմեծատուրս վասն զգետոյ և կերակրոց մարմնոյ, ոչ ծառայեցուցանէ զազատեալ միտս բազում տերանց վասն ընչասիրութե իւրոյ. քանզի բաւական համարի զձեռս սպասաւորել անձին, և զբնաւոր հարկաւորութիւնն լնու միշտ։ Անինչ կրօնաւոր ճգնաւոր անըմբռնելի, որ փութայ հասանել պսակին յաղթութեան վերին կոչմանն։ Ընչաւէր կրօնաւոր ուրախանայ ընդ ստացուածս իւր, իսկ անինչն ընդ առաքինութիւնս։ Արծաթասէր կրօնաւոր լնու զշտեմարանն ոսկւոյ և արծաթոյ, իսկ խոնարհն յերկինս ամբարէ։ Անիծեալ է որ կուռ պաշ-

տալս արժանաւորութէ· քանզի ամն երկիր սպասաւորէ աղքա-
ծոց և անօգնից, և ամն սպասակերպութեամբ ըստ յանձինս ցանկու-
թեանն արժանաւորութէ և մեծութեան։

Դ

ՎԱՍՆ ՀՈԳԻՈՑ ԲԱՐԿՈՒԹԵԱՆ

ԲԱՐԿՈՒԹԻՒՆ է ախտ մոլեկան, և որ ունի զնա՝ ընդ-
հեռեալ յիմարի· իբրև զգազանի զանձն առնէ, և փախ-
չել տայ յամենայն ումեքէ։ Հողմն սաստիկ շարժէ զաշ-
տարակ, և զանձն հեզ ոչ շարժէ բարկութիւն։ Ջուր
շարժի 'ի բռնութենէ օդոց, և բարկացող 'ի խորհրդոց
բարկութէ։ Միայնակեաց բարկացող վարազ անապա-
տին իբրև տեսանէ զոք, զատամունս իւր կրճէ։ Հողմ-
մանն շոգի թանձրացուցանէ զհաստատութի, և բարկու-
թեան շարժումն զմիտս բարկացողի։ Նսեմացուցանէ
զարեգակն ամպ մթացեալ, և զմիտս իւր խորհուրդք
չարայուշի։ Առիւծ գգուանին շղթայիւք յանձնս շար-
ժէ, և բարկացող 'ի մնկան զխորհուրդս զրուցեան։
Տեսիլ ցանկալի է ծովու, այլ ոչ որպէս զժամանակս
խաղաղութե։ Ախորժելի է ցանկալի· 'ի խաղաղութեան
ծովու խայտան դելփինք, իսկ 'ի խաղաղել մտաց միան-
ձանց կայտառեն միտք ածականք։ Միայնակեաց երկայ-
նամիտ աղբիւր է խաղաղութե, և տայ ամենեցուն ըմ-

պել, նոյնպէս և արծաթաւէրն. զի նոքա սպառուածք են գիւղոյ. իսկ
սա՝ զնոյն բերէ մոլորութի գիւղոյ· վասն որոյ յերկրացունց 'ի բաց կայ։

ԲԱՐԿՈՒԹԻՒՆ է ախտ վայրենական, և ընդունողս իւր յիմարեցուցանէ
զխրախտ· գազանացուցանէ զանձն սրտմտութե (կամ սրտմտութբ), և
յամենայն խոսից բացագարձ առնէ։ Հողմ սաստիկ շարժէ զաշտարակս,
և զանձն անբարկացողն ոչ շարժէ սրտմտութի (կամ զանձն բարկացողաց
շարժէ սրտմտութի։) Ջուր շարժի 'ի սաստկութէ հողմոց, և բարկա-
ցող խռովի 'ի խորհրդոց սրտմտութե։ Միայնակեաց բարկացող վա-
րազ անապատի. եսես զոք, և զատամունս սրեաց սրտմտութբ։ Մէ-
գի տարածումն թանձրացուցանէ զօդ, և սրտմտութե շարժումն ըզ-
միտս բարկացողաց։ Խաւարեցոյց զարեգակն մթացեալ ամպ, և զմիտս
խաղաղող խորհուրդք սրտակալեալք։ Առիւծ ակնկեալ յորոգայթ՝ արտաքոյ
շարժի 'ի չար. նոյնպէս և բարկացողն։ Զուարճալի է հանդարտութի
ծովու՝ նաւորդաց. նոյնպէս և խաղաղականն կարգաւորութի։ Ի հան-
դարտել ծովու խաղան ձկունք, և 'ի խաղաղական կարգաւորութեան

խաղաղականն արգասեաւն . Մ՝իտք բարկացողի ՚ի խռովու-թեանն են, և ոչ տայցէ ծարաւոյ ջուր . այլ թէպէտ և տայցէ, պղտորեալ և ոչ պիտանացու : Ա՛չք բարկացողի խռովեալ են և արիւնալից, և աղտ խռովելոյ կուրացուցեալ է երեսը . երկայնամիտ միայնակեացք խոնարհայեացք, և աչքն զհեզութիւն գուշակեն :

Հեզութիւն սան յիշի սաղմի Տ՝յ, և անձն ոչ բարկա-ցողի տաճար լինի սուրբ Հոգւոյն : Հանգուցանէ Ք՝ս զգլուխ իւր յերկայնամիտ յոգւոջ . վասն զի լինին Երրոր-դութեան խաղաղամիտք : Աղուեսք բնակին ՚ի չարայոյժ անձին, և գազանք որջիցեն ՚ի խռովականն սրտի : Փախ-չի այր խնամոտն ՚ի չարութէ վանաց, և ձուկ ՚ի չարա-յոյզ սրտէ : Օ ջուր յուզեալ պղտորէ քար յինքենալ ՚ի ներքս, և բանն խռովէ զմիտս բարկացողս : Հեշտագ ՚ի քեն զխոնարհութիւն բարկութե, և մի հանդերձէ բարկու-թեան ՚ի սրտի քում, և ոչ խռովիցես ՚ի ժամանակի ա-ղօթիցս . Որպէս ծուխ յարդի պղտորէ զաչս, նոյնպէս և չարայուշի միտք ՚ի ժամ աղօթիցս . Խոնարհութիւնք բար-կացողի ձայնք են քարշի, և ուսանէ զմիտսն զծնողսն խռ-բեանց : Բարկացողի աղօթք խունկ են ժահահոտ, և տաղանակ նոցա բարբառ ատելի : Անձայ չարայուշի միջ-նակերր պատառաքաղ է, և ոչ մերձեցի արտաքեալ հար ՚ի

խաղաղն խնկոյ Տ՝յ : Երկայնամիտ միայնակեաց աղբիւր ջրոյ . անձ-նեցուն հանգիստ ընելեա տանել պատարագաց . իսկ միտք բարկացողի հա-նապազ պղտոր, և ոչ տայ երբէք ծարաւելոց յատակ ջուր : Աչք բար-կացողի պղտոր և արիւնախառն, և խռովեալ սրտին պատանօղարան ՚ի չարէ (կամ ՚ի չար) : Իսկ երկայնամիտ երեսք անխռովեալ ժուժկալու-թեան հեշտագոյն առասակ ունի :

Հեզութիւն սան յիշումն Ք՝ի է, և անբարկացող անձն տաճար է Հոգւոյն սրբոյ : Խոնարհեցուցանէ զգլուխն Ք՝ս յերկայնամիտ անձն, և թեան լինի շնորհաց նորա : Աղուեսք ներհատոյք են անձինք սխալա-կաց, և գազանք վայրենիք բարկացողք : Փախչի այր պարկեշտ և պար-կեշտ ՚ի զաղիր ամենայնց . այնպէս և ձուկ յանասունս և ՚ի բարկացողէ : Ջուր պղտորելոյ քար անկեալ, և զմիտս յատակ բան բարկացողի (կամ յատակ՝ բարկութե :) Ի բաց արար ՚ի սրտէ քումմէ զխոնարհութեա սրտմտութե, և բան չար և բարկ (կամ չար բարկ կամ չար բարկութեան կամ չար և բարկութեան) մի եղիցի ՚ի բերանոյ քումմէ : Զի զոր օրինակ ծուխ յարդի խռովեցուցանէ զաչս, նոյնպէս և սրտմտութի զմիտսն յաղօթս : Խոնարհարք սրտմտողին ծնունդք իժից, և ուսին զծնողսն աղբերն, և ոչ տայ կեալ ՚ի խաղաղական կեանս : Սրտմտողի և նախանձողի աղօթք որպէս խունկ (կամ ծուխ) անհեդեալ են . և սաղմոս բարկա-ցողի որպէս ճիչեան քարի : Ընծայ ոխակալին անհաճոյական պատառ-րաց, և ոչ ընկալցի ՚ի տաճար սրբութեան որպէս մաքրութ : Ընդ...

զոհացուցանէ ։ Նշանակ խաղաղականն անսասանելն բարկութեան, և զգաստանալոյ յարձակմանն խոկալ մտաց նորա. իսկ երկայնամտութեան զգաստանալ աղաղակել, փախչի ՚ի բանս հոգեւորաց, և ՚ի գիշերի զանձն զուարճացն խորհրդոց ։

Ե

ՎԱՍՆ ՀՈԳՒՈՅ ՏՐՏՄՈՒԹԵԱՆ

*Տրտմութիւն խաւարութիւն է անձին, և ժողովումն ՚ի խորհրդոց բարկութեան ։ Բարկութիւն ցաւ հատուցման ցանկութիւն է, և ՚ի չարաստանալ հատուցմանն ծնանի բարկութիւն ։ Տրտմութիւն բերան է առիւծու, և զտրտմեալսն դիւրաւ կլանէ ։ Որդն սրտի է տրտմութիւն, և ուտէ զմայրն՝ զծնօղն իւր ։ Երկնէ մայր ՚ի ծնանելն զորդի. այլ յորժամ ծնանի, ազատի յերկանցն ։ Իսկ տրտմութիւն երկս առնելով յառաջագոյն ցաւս և յետ երկանցն. և յամեցեալ ՚ի նմին՝ առաւել երկնելոց, և անհնարին ոչ գիտաց զզանկութիւն հոգեւոր մտաց ։ Միայնակեացն տրտմութեան և ոչ զմեղաւորն ճաշակ կարէ գիտութեան, նման որ ջերմեալն է յոյժ ։ Տրտմութիւն միայնակեացն չյառաջացուցանէ զմիտսն ՚ի խոկալ, և ոչ աղօթս սուրբս ՚ի վեր երբեք առաքել կարասցէ ։ Արգելիչ է ամենայն բարեաց տրտմութիւն, կապանք ոտից, արգելիչ ընթացից ։ Տրտմութիւն խափանիչ է հոգւոյն.

խաղաղական անսասանէ սրտմտութիւն, և զգաստանայ յարձակմանց առ այլս լինի բարկացողին. իսկ երկայնմտութեան ՚ի խոյս սրտոց կրթի ՚ի սաղմոսերգութեան և ՚ի բանս հոգեւորս (կամ հոգեւորականս). և ՚ի գիշերի ընդունի մեկնութիւն խորհրդոց ։

Տրտմութիւն է մթութիւն անձին, և բաղկանայ սա ՚ի խորհրդոց բարկութեան և ՚ի խռովելոյ նոցին, զի հատուցմանց բաղձ են տրտմութեան. իսկ վրիպումն հատուցման ծնանի զտրտմութիւն անձին ։ Տրտմութիւն է որպէս բերան առիւծու, և զտրտմեալսն կլանէ դիւրաւ. նա և որդն սրտի, և ուտէ զծնեալ մայրն՝ ուտելով զնա ծնաւ ։ Ցաւագին մայր ծնանելով մանուկ, և ծնեալ ուրախ լինի. իսկ տրտմութիւն բաղում ցաւս ծնանի յետ երկանց խորոց այլոց ։ Ոչ գիտէ զանկութիւն զհոգեւորականն զանձն արտաքսուցանելն. որպէս և ոչ մեղուաց ՚ի ծաղկաց ժողովել զանանութիւն ՚ի տանն խաբեանց ։ Տրտմեալ միայնակեաց ոչ շարժէ զմիտս իւր ՚ի տեսութիւն, և ոչ սուրբ աղօթս մատուցանէ. քանզի ամենայն բարեաց խափան է տրտմութիւն ուր գտանի, և չարութեան յաջողիչ ։ Կապանք և բանդ խափան են գնացելոց և գործաւորաց. այսպէս և տրտմութիւն խափանէ ։ Գերեալք յայլազգեաց և կապեալք եր-

զերի վարի յայլազգեաց, կապի երկաթով, տանջի 'ի ցաւոց, կապի տրտմութե՛. Եւ զօրէ տրտմութիւն, թէ ոչ մտ լինին և այլ ախտքն. որպէս և ոչ կապանք առ 'ի չլինելոյ կապողաց:

Որ կապեալ է 'ի տրտմութէ, յաղթեալ է յախտից, և զկապանսն չշխեցուցանէ ընդ իւր: Տրտմութիւն ծնանի 'ի չպատահել ցանկութե, իսկ ցանկութիւն հաղորդի ամենայն ախտից: Որ յաղթեաց ցանկութե, յաղթէ ցաւոց. իսկ յաղթող լեալ ախտից, ոչ յաղթահարի 'ի տրտմութէ: Համբերող ոչ տրտմի 'ի չպատահել կերակրոց, և ոչ ժուժկալ 'ի չպատահել չար ցանկութե: Այլ որ ոչն է բարկացող, ոչ պատահի չար հատուցմանն. և ոչ տրտմի խոնարհ 'ի չպատահել մարդկութեան պատուոյ. և ոչ արծաթատեացն 'ի պատահել վնասուց: Հեռացեալ 'ի նոցանէ արծաթ, նոքա առաւել ցանկութեանն զայն ախորժեն: Որ վանեալ է զբաղձանս, նա ոչ յինքեան ընդունի. նոյնպէս և անախտ միայնակեաց ոչ հարկանի 'ի տրտմութենէ||:

Վահան զինուորի և քաղաքի պարիսպ, իսկ անախտութիւն կրօնաւորի ամրագոյն է քան զնոսա: Զի ընդ վահան անցանէ նետ 'ի մարդ՝ յուժգնաբար արձակեալ, և զպարիսպ քանդեաց մեքենայ. իսկ զանախտն ոչ յաղթահարեաց տրտմութեան վտանգք: Որ յաղթեաց ախտից, կալեաց զտրտմութիւն. իսկ որ յաղթի 'ի ցանկութենէ, ոչ ապրի 'ի չարէ: Որ տրտմի յաճախ և ասէ առանց ախտից զոյ, նման է հիւանդի՝ որ կեղծաւորէ զառողջութիւն. զի որպէս հիւանդն 'ի գունոյն յայտ է, այն-

[illegible] ողորմելի է. նոյնպէս և կապեալն 'ի կապանս ախտից: Ոչ յաղթահարէ տրտմութիւն 'ի չգոյէ ախտից. որպէս և ոչ կապանք առ 'ի չլինելոյ կապողաց:

Որ կապեալ է 'ի տրտմութենէ, կապեալ է յախտից և զկապս կրէ զպարանելոյն (կամ կապանելոյն) 'ի յանդգնութեան: Զի տրտմութիւն բարկանալոյ 'ի չգտանել զինչ կամին ըստ կամս մարդկային. սակայն ընդդիմանալ (կամ ընդդիմանալ) 'ի անոյսն բերումն է: Որ յաղթեաց բարկութեան, պարտեաց զտրտմութիւն. իսկ որ զախտս պարտեաց, ոչ ըմբռնի 'ի տրտմութիւն: Ժուժկալն ոչ տրտմի վրիպելով 'ի կերակրոց, և ոչ պղջաւոր վրիպեալ 'ի ցանկութենէ ախտից. նա և ոչ անբարկացողն վրիպեալ 'ի հատուցանելոյ զվրիժառութիւն և զվնաս. այլ և ոչ խոնարհն պակասեալ 'ի մարդկային պատուոյ, կամ անարծաթասէրն 'ի տուգանս անկեալ. զանձն բարձրագոյն է 'ի սոցին ախտից ըստ մեծի մեծեկել. Որպէս զպահողն նետ ոչ ընդունի, այնպէս անախտն ոչ խոցի 'ի տրտմութէ:

ալէս և տխրասացեն 'ի տրտմութեան յանձնիշխանեալ: Որ սիրէ զաշխարհս, տրտմի միշտ. իսկ որ քամահէ զկենցաղս աշխարհիս, ուրախ է 'ի ամէն հանապազ:

Արծաթասէրն տուժեալ՝ տրտմի զատանապէս. իսկ որ քամահէ զընչիւք, անտրտում կայ միշտ: Փառասէրն ողբայցէ յորժամ գայցէ անարգութիւն, իսկ խոնարհն որպէս կենակից ընդունի: Նոյնք ընտրեցին զարծաթ անխառնեալ, և տրտմութիւն զսիրտ նեղեալ զանգիտաց: Հա-լումն հեծութեան մաշէ զկարասն, և տրտմութիւն աշխար-հական նուաղէ զմիտս: Ջուր նրբագործութիւն նուաճէ միզ, և զմիտս տեսողք քննէ տրտմութիւն: Նոր խոստ-թիւն լոյս լոյս ոչ անցանէ, և 'ի միտս տրտմելոյ ոչ ծա-գէ տեսութիւն լոյս: Արեգակն են ամենայն մարդկանն ու-րախութիւն, իսկ տրտմեալ անձին և այն դժուարահաճ է[1]: Ցցցութիւն[2] ձաշակելեաց բանիւն զտրտմութիւն. իսկ որ քամահէ զցանկութիւնս աշխարհիս արդարև, ոչ թա-խանձի 'ի խորհրդոց:

Զ

ՅԱՂԱԳՍ ՁԱՆՁՐՈՒԹԵԱՆ

Ձանձրութիւն է լքումն անձին. և լքեալն անձն որ ոչ ունի ախորժութիւն ըստ բնութեան, և ոչ կայ ընդդէմ փորձութեանց արիաբար. զի զոր օրինակ կերակուր է առողջացելոց մարմնոյն, նոյնպէս և փորձութիւնք առաքինի անձին: Հողմ հիւսիսի բուծանէ զարգելեան սերմանս, և փորձութիւնք հաստատեն զմիտս քաջի: Ամպ անջուր հալածի 'ի հողմոյ, և միտք որ ոչ ունի առատութ 'ի հան-գիստի ձանձրութեան ցրուին: Յօդ գարնանայնին աճեցու-ցանէ զպտուղս, և բանք հոգևորականի առաջացուցանէ յառ-բաւոր առտասն: Պնդէն ձանձրութեան հալածէ զմենակեցս 'ի սենեկաց իւրեանց. իսկ որ ունի համբերութիւն, ժուժ-կալէ 'ի վտանգս: Հիւանդաց այցելութիւնս պատճառ է ձանձրութեան, և հաւանեցուցանէ ծուլանալ: Ձանձրա-

1 Երե+ օրի. դժուարահաճելի է: ըւոյ բանիւդ առաջ գալիւն, և

2 Այգոյէս անձեալ օրինակս մը. գգզարութեն համայն բանիւն առաջ

նոյ րաբե Զգգաարութիւն Պապազեաց- յուծ թէ.. 'ի խորհրդոց տրտմութեն:

ցող միայնակեաց 'ի պաշտօն սպասու պարապ է, և 'ի գործ և յաղօթս թոյլ: Օտար տունկ նուաղեցուցանէ[1] պտկար սէր, և խորհուրդ ձանձրացողի ձգեալ զհեղգն: Ծառ բարեբեր կայեալ ոչ շարժեալ սաստկութիւն հողմոց, և ձանձրութիւն ոչ խոյէ զհաստատուն անձն կրօնաւորի: Շրջող միայնակեաց իբրև անապատի. սակաւ ինչ դադարի ունի, և դարձեալ տարաբերի[2]: Տունկ փոփոխեալ ոչ պտղաբերէ. նոյնպէս և շրջող միայնակեաց ոչ պտղաբերէ: Որ հիւանդն է՝ ոչ շատանայ միով կերակրով, և ոչ ձանձրացող միայնակեաց միով գործով:

Աչն՝[3] ձանձրացող միայնակեցի հարթուցեալ է 'ի դուրս անդր, և մտօքն երևութանայ յիրս ինչ: Դռնչեցի՝[4] դուրքն, և նա թնդեաց. ձայն լուաւ, և ընդ պատուհանն խոնարհեալ նայի, և կանգնի մինչև ընդարմանայ: Ընթեռնուլ զգիրսն տրտնջէ, և 'ի քուն լինի[5] դիւրաւ. մխէ զերեսս, և ձգտէ զձեռս. 'Ի դրունս դառնայ բարձեալ՝ աչօքն ընդ որմունսն. և դարձեալ սակաւ ընթեռնու, և փխատարած ձեռացն խուզէ: Թուէ զթուղթսն, և տարս աչօք զգիրսն և դնէ ընդ գլխովն, և ննջէ ոչ կարի խորքն, քանզի քաղցն զարթուցանէ 'ի կերակրոցն ցանկութիւն: Դանդաղկոտ է յաղօթս հանապազորդ, և ոչ յարդարէ ցանկութիւնս 'ի սաղմոսերգութիւնս մի. քանզի որպէս հիւանդն ծանրացեալ ցաւովք, նոյնպէս և նա յաղօթս և 'ի գործս: Պահպանեալ հիւանդ 'ի զօրութէ մարմնոյ ցաւովք, խոկ տարակս 'ի թուլութենէ լինիլ: Ձանձրութիւն բժշկէ ծանրութիւն ախտութեն, առնէ զամենայն հեշտութիւնս լուս կարծեցն մի: Կարգեալ զքո անձին քո գործոյ և աղօթից, և մի թուլանար մինչև կատարեսցես զամենայն: Որ և յաղօթան զձեռնուն թէ անձանց սիրոյն պատրաստութեամբ մի լքանիցի, և ոգւոյ ձանձրութեան ոչ մերձենայ 'ի քեզ: Կրօնաւորեա 'ի հանդերձ անձանց կոչմանն, և մի թողուր 'ի մտաց զհրաժարումն յաշխարհէս:

1 Մի օրինակ խոնարհեցոյց պտուղ սէր:
2 Երեք օրինակք տարաբերի:
3 Զոյգ օրինակք Աչքն:
4 Մի օրինակ ճռնչէ դուռն, և նա թնդայ:
5 Մի օրինակ 'ի քուն մխլանի:

Է

ՅԱՂԱԳՍ ՍՆԱՓԱՌՈՒԹԵԱՆ

Սնափառութիւն է ախտ անըմբռնական, և ամենայն գործոց առաքինութեան դիւրաւ շաղապատի. Պատատողիճ մեծատակաց պատատի զծառովն. և յորժամ հատանէ 'ի ծայրըն, չորացուցանէ զծառն. Իսկ սնափառութիւն առաքինութեանց մերձ բուսանի, և ոչ մերժի մինչև հատցէ զզօրութիւնն. Որպէս որ 'ի հող կայցէ, արագ նեխէ զնա. և առաքինութիւն կորնչի յեցեալ 'ի սնափառութիւն. Ո՛ խայտակեաց սնափառ մշակ. անվարձ. զաշխատութիւն կերաց և զվարձն կորոյս. Նաւն ծակեալ ոչ պահէ զպարկեալսն, և սնափառութիւն կորուսանէ զվարձս առաքինութեան. Այժ սնափառի ծուխ հողմի, և երկրպագեան յօդս խառնեալ կորիցեն. Հողմ եղծանէ զհետս ոտն, և զզգայնութի՛ սնափառութի. Ոստրի յարձակումն ոչ հաստատէ յերկիր, և աղօթք մարդահաճոյի ոչ երանելու են.

Սնափառութիւն վէմ ընդ ծով է. եթէ բախիցես զթեթեւս 'ի նա, զբեռանն կորուսանես. Ոտնձիկէ զզգածն այր խնամոտն; և զառաքինութիւն վաստակն այր հանճարեղ. Մեղուի նմանի միայնակեաց խորագիտակ. զծաղիկսն 'ի ներքս լինու, և զմեղրն 'ի սիրտ մարդկան. Ի հրապարակս խորհրդակից լինի աղօթել սնափառութի, իսկ զզգաստն 'ի տան աղօթէ. Հրապարակացի յայտնէ զմեծութի իւր սնափառն, և զաղօթսն զգացէ 'ի ռամկականութեան. բայց զգածնեալ զգաստն, որ 'ի ներքուստ է առաքինին, մինչև հասանիցէ 'ի քաղաքն խաղաղութեան և անդր երևեսցէ. Ճանապարհ կարծեաց զներկայս վայրս կենաց առաքելոց, և քաղաք բարի զյաւիտենից կեանսն. Ո՛ի պարծիք 'ի Ճանապարհի, զի զպաւուաճանոցն դիւրաւ գրգռէ 'ի քեզ. այլ եթէ հասանիցէ մտանել 'ի քաղաքն, վայելեսցես

1 Բաղեղն (կամ բաղեղն պատատողիճ) մեծատակը.. զծառն. այսպէս և սնափառութիւն.. և ոչ հեռանայ.. կորնչի յարեալ.. Սնափառի հաւատ բերութիւն ծուխ է հողմի, և երկրպագեան յօդս ցրուին..:

Սնափառութիւն վէմ է 'ի ծովու. եթէ հարկանես զնաւն 'ի նա փշրի.. Մեղուի նման միայնակեաց խորագէտ. արտաքուստ բերէ ծաղիկ, և 'ի ներքս լինու խորիսխ. Ի հրապարակս աղօթել խորհէ սնափառութիւն.. Մի ցուցաներ զմեծութիւն 'ի Ճանապարհի.. վայելչա-

նորդը ։ Ուրախութիւն սնափառի զուարակ է զազանա-
բեկ, որ ոչ մնայցէ 'ի սեղան նոյ ։ Շփոթի զիր զրեալ
'ի վերայ ջրոց, և առաքինութիւն վաստակ յանձին սնա-
փառի ։ Ի գիշերի կեր զլատինս ըստ օրինացն, և մի
Հրապարակեր զառաքինութիւն ըստ աւետարանին Տեառն ։
Մի՛ իր 'ի ցոյցս առնես զպարտն վասն գովից. զի ան-
առնէ հայրն քո 'ի ծածուկ, և հատուսցէ քեզ յայտ-
նապէս ։ Մաքրեալ եղև ձեռն առկեալ 'ի ծոցի, և թա-
քուցեալ առաքինութիւն քան զլոյս եւս պայծառագոյն
ծագեսցէ ։ Զանձրութիւն կքանէ զախտութիւն, իսկ սնա-
փառութիւն կատուցանէ զախտս թուլացեալս. զակարն
առաջնացոյց, և զծերոն քան զմանուկ հզօրագոյն արար ։
Իսկ եթէ զատանիցին միայն լինելոցն վկայք, թեթև են
յայնժամ պահք և հսկումն և աղօթք. քանզի գով-
բաղձանացն յորդորէ զյօժարութիւնս յերկելս ։ Մի՛ վա-
ճառեր զվաստակս քո մարդկայինն փառաց, և մի՛ զապառ-
նի փառսն մնաներ վասն նկուն գովեստից. քանզի փառք
մարդկայինք 'ի հող բնակեսցեն, և գովեստ նորա շիջանի
յերկրիս. իսկ առաքինութեան փառք մնայ յաւիտեանս ։
Արդ ով անձն պարտեալ 'ի սնափառութենէ, զգոյշ
կաց, մի՛ զջան վաստակոց քոց կորուսաներ. այլ յանձ-
նայն ջանս բարեպաշտութեան ընծայեա առաջելս քեզ ըն-
խանարհութիւն, զի այնպէս նմ փառաւորեսցի և փառա-
ւորեսցէ զքեզ 'ի վերջինն աւուրն ։

ցես անդր, և ոչ որ յափշտակեսցէ զվաստակս քո ։ Առաքինութիւնն..
Անյայտ... ձեռն թաքուցեալ 'ի ծոց, և գործք բարիք ծածկեալք
(կամ թաքեալ) քան զլոյս պայծառագոյն լուսաւորին ։ Զանձրութիւն
կքանէ զախտութիւն անձին, իսկ սնափառութիւն պնդէ զթուլացեալ
անձն. զակարն զօրացուցանէ.. հզօրագոյն առնէ ։ Իսկ եթէ զատանի-
ցին միայն լինել և ոչ գուցէ վկայք եղելոցն, թեթև են.. գովութիւն
բաղձանացն յորդորէ զյօժարութիւնն ։ Մի՛.. և մի՛ զյաւիտենից փառսն..
պարտեալ 'ի սնափառութենէ.. ։

Ը

ՅԱՂԱԳՍ ԱՄԲԱՐՏԱՒԱՆՈՒԹԵԱՆ

ԱՄԲԱՐՏԱՒԱՆՈՒԹԻՒՆ է ախտ զայրացեալ, ուռուցեալ է փքով. ուր հասանէ, պղծէ և առնէ միտս ժահահոտութիւն: Փայլատակման ջահ՝ հնչիւն նշանակէ որոտման, և զամբարտաւանութեան գալստեան անկումն տալ սնափառին: Ի բարձրութիւն յայծ վերանայ անձն ամբարտաւան, սակայն անտի յանդունդս գլխիվայր ընկէց: Մեծ հասեալ 'ի լեռնէ սաստիկ ոլորմամբ վազանաքեալ, և բազմապատկեցեալն յոյժ անկցի 'ի վայր: Ամբարտաւանութեամբ ախտացեալ է՝ որ 'ի բաց կորզէ զանձն յոյժ, և իւր գրէ զառաքինութիւն: Որպէս որք եղեալ 'ի սարգի ոստոյն և ոչ զգան, այնպէս վատահասեալն յիւր զօրութիւն: Պտուղ բազում խոնարհեցուցանէ զոստս ծառոց. այսպէս առաքինութիւն անզգուշալի: Իսկ բարձեալ կրէ զոստս պտղալիցս, և երկիւղ ած զառաքինի անձն. քանզի որպէս ծանրութիւն պտղոց խոնարհէ զոստս, այնպէս ամբարտաւանութիւն խոտորակէ զանձն առաքինի պտղալից: Պտուղ նեխեալ ոչ է պիտոյ երկրագործաց. այսպէս և առաքինութիւն ամբարտաւանին: Մի՛ տար ամբարտաւանութեան զանձն քո, և ոչ տեսանես առաջօք 'ի գիշերի որ խաւարին գերեզ. քանզի անձն ամբարտաւանանցն թուլացեալ լինի յոյժ և խոնարհ լինի գլխոց և ընդունակ չարի. 'ի գիշերի առաջօք տեսանէ բազմութիւն գազանաց զինեալ, և 'ի տուընջեան աւազակաց 'ի խորհրդոց զանգիտեալ: Ննջեալ ընդարմացեալ յանձինս, և

ՀՊԱՐՏՈՒԹԻՒՆ է ախտ զայրացեալ և ուռուցեալ փքով.. Փայլատակման նշոյլք զձայն որոտման նշանակեն, և զամբարտաւանութեան գալուստն ունէր սնափառութիւն.. և իւրոյ քաղութն զառաքինութիւնն համարի: Որպէս որք եղեալ յատակս սարքի ոչ զգան, այնպէս վատահասցեալքն 'ի զօրութիւն իւրեանց անկանին 'ի խոնարհ.. Ծառոց. այսպէս և առաքինութիւն բազմութիւն զմիտս առն: Պտուղ նեխեալ անօգուտ է այգեգործի. նոյնպէս և առաքինութիւն առն ամբարտաւանի ոչ անպիտան է: Իսկ բառնալ զոստս.. որպէս ծանրութիւն պտղոց բեկանէ զոստս, նոյնպէս հպարտութիւն զանձն առաքինի: Մի՛ տար.. որ խաւարին գերեզ տեսանելեաց.. Թուլացեալ լինի յոյժ և ծուլ լինի գլխոց.. 'ի տուընջեան Թաշնոց և յայլ ինչ. և 'ի գիշերին տեսանէ զազանս

զարթուցեալ զարհուրի 'ի հովանւոյ թռչնոց և յայլ իրէ ։ Խշրշաւ տերևոյ զարհուրեցոյց զամբարտաւանն, և հնչիւն հողմոյ տագնապեցոյց զնա. քանզի որ փոքր մի յառաջ հանգստեան ունէր զինքն ինչ և զնա 'ի նմանէ ա-րանայր զօգնութիւն, յետոյ զարհուրի 'ի նուաստ աա-ռչօք տեսլենէն ։

Ամբարտաւանութիւն յերկնից ընկէց զհրեշտակս, և իբրև զկայծակն եթող անկանել յերկնից. խոկ խոնարհութիւն զմարդիկ յերկինս վերացուցանէ, և ընդ հրեշտակս դասել պատրաստէ ։ Ընդէր հպարտանաս, ով մարդ, հող գոլով և թշուառ. ընդէր հպարտանաս և քան զամենայն 'ի վեր ամբառնաս ։ Հայեաց 'ի բնութիւն քո, զի հող ես և մոխիր, և յետ սակաւ աւուրց դարձեալ 'ի մոխիր դառնաս. այժմ հպարտ, և յետ սակաւ աւուրց որդն ։ Ընդէր զպարանոցդ բարձրացուցանես, որ յետ սակաւու նեխելոց ես 'ի հող ։ Մեծ է մարդ, որ վայր ողջոյն յոյժ, և թողացեալ 'ի նմանէ՝ ծանեաւ զախտաւորութիւն բնութեան ։ Ոչ ինչ ունիս բարի, եթէ որ ոչ յոյժ ես առեալ. արդ ընդէր պանծաս որպէս քոյովդ. ընդէր խորհեալ ինչ որպէս քոյով գեղեցկանաս, և ոչ յիշես զընծայողին զնոյն ։ Ճանաչիր զտուողն զնոյն, և մի հպարտանար ամբարտաւանդ առ աղքատսն, զի մի առհասարակ հերքիցիս 'ի նըմանէ ։ Ողջախոհ յոյժ, և մի առհասարակ զպախուստն. 'ի բարձրութիւն վարուց ես, այլ նա ամբաստանեսցէ. առաքինութիւն սատակեր զօրեաց, այլ նա եղև գործակից քեզ յամենայնի 'ի շնորհսն ։ Խոնարհեա զբարձրացուցիչն, որպէս զի կացցես 'ի նոյն բարձրութեան հաստատուն ։ Մարդ ես, կաց 'ի սահմանս բնութեան քո. ծա-

ամբարտաւանն (կամ շշնչիւն տերևոց զարհուրեցոյց զամբարտաւանն). և հնչչիւն հողոյ և խոխոջիւն ջրոց ընկանէր զնոյն նորա. քանզի.. յետ սակաւ միոյ դարձեալ 'ի հող լուծանիս (կամ մոխիր դառնաս). այժմ հպարտացեալ, և յետ սակաւ միոյ որդն ես ։ Մեծ ես որչափ ունիս զոյժ ողջախոհութիւն. այլ յորժամ ընկեցեալ լինիս 'ի նմանէ, ծանիցես երբէք տկարութիւն բնութեանդ ։ Ոչ ինչ ունիս բարի զոր ոչ յոյժ առեր. զի որ զայլոց ունիս, իբր 'ի քոյոյդ մեծարիս. ընդէր շնորհօքն այդ իբր պարծեցուցանես քո զարդարելով, և ոչ յիշես զառեցեալ նորին ։ Ճանաչիր ըզտուողին և մի հպարտանար ։ Աղքատ ես այդ, մի առհասարակ զարհուրեցիր, զի մի առհասարակ հերքիցիս 'ի նմանէ ։ Ողջախոհ յոյժ, մի առհասարակ զպախուստ դու ։ 'ի բարձրութիւն վարուց եղեր, այլ նա ամբաստանեսցէ. զարդարեցեր առաքինութիւն, այլ նա եղև գործակից. Խոնարհեցո զբարձրացոյց-

նիր զաղքատիկիցս քո, զի նոյն բնութիւն են։ Մի՛ ամբարտաւանիր և հպարտանար ուրանալով զաղքատիկիցն քո, թէ և նա տկար է և դու մեծ. վասն զի նոյն տէր է հասարակաց, այլ որպէս կամի՝ բաժանէ զշնորհս առ արարածս իւր։

Մի՛ քամահեր զխոնարհն, զի հաստատեալ է՝ի բարձրութեան որ ոչ խոնարհի ՝ի վայր. այլ դու ամբարտաւանեալդ ՝ի վեր, ընդ խոնարհս զիջանիցես, զի մի խորտակիս անբանանալովդ։ Փուշ կարք են ամբարտաւանութիւն. և որ ելանէ ՝ի վեր, յանկարծակի խորտակի ՝ի վայր. իսկ խոնարհն հաստատուն կայ միշտ, և ոչ սասանի ՝ի խորհուրդս ամբարշտաց։ Ամբարտաւան մարդնակերաց ծառ է առանց արմատոյ, և ոչ հանդուրժէ սաստկութեան հողմոց։ Պնակք պարապեալ անհաստատ բարիք. և որ բնակէ ՝ի նմա, անկայուն է ՝ի զրժաղաց թշնամեաց։ Տարաբերէ հողմ զխաւս այսր անդր, և զամբարտաւանն մեծամտութիւն շարժէ։ Պղպջակ արդթեալ եղծանի, և յիշատակ ամբարտաւանից յետ մահուանն կորիցէ։ Բան խոնարհին սպեղանի անձին. իսկ ամբարտաւանին լի է ամբարհաւաճութեամբ։ Աղօթք խոնարհամտին հասանեն յերկինս. իսկ աղօթք ամբարտաւանին ՝ի բարկութիւն ածէ զարարիչն ած։ Քար պատուական վայելուչ է ընդ ոսկւոյ, և առաքինութիւն բաղդեալ պայծառանայ այս խոնարհութեամբ ընդելուզեալ։

Սկիզբն և աւարտ է խոնարհութիւն, և զշարժեալն ընդ իւր ոչ թողու ՝ի գործանաց ՝ի վայր ընկենու։ Ո՛չ

ցէին քո, զի հաստատուն պահեսցես՝ի բարձրութեանդ.. Մի ամբարտաւանիր.. Թէպէտ և դու մեծ ես և նա տկար, բայց հասարակաց մի և նոյն տէր է, և որպէս կամի...։

Մի՛ քամահեր զխոնարհն, քանզի հաստատուն քան զքեզ կայ. զի նա յերկիր շիջի և ոչ արդար անկանի, իսկ բարձրացեալդ անկեալ արագ խորտակիս։ Փուշ կարք է.. Մեծամտեաց հողմոց ծառ է.. որ ոչ հանդերձէ զհողմոց սաստիկ օդոց։ Փրփուրք պարապեալ են մեծա անհաստատ (կամ անհաստատ բարիք). և որ բնակի ՝ի նմա, յաւիտեան ոչ յամբշտակի.. և զամբարտաւանն շարժեն յարձակմունք հպարտութեան։ Պղպջակ.. Աղօթք խոնարհին ՝ի գութ ածէ զնա. և աղօթք ամբարտաւանին բարկացուցանէ զնա։ Քար պատուական վայելուչ է ընդ ոսկւոյ, և առաքինութիւն բաղդեալ պայծառացուցանէ զայս խոնարհ. զի խոնարհութիւն է քար պատուական ՝ի վերայ ոսկւոյ առաքինութեան։

Պարիսպ ամուր է խոնարհութիւն. և որ ելանէ ՝ի նա, պահէ հաստատուն։ Յորժամ ելանես ՝ի բարձրութիւն, յայնժամ զհաստատութիւն

յորժամ ելցես 'ի բարձրութիւն առաքինութեանց, յայնժամ զխոնարհութիւն մերձ դիցես, զի մի ոք կորիցէ 'ի վայր. զխոնարհութիւն ընդ մերձ ոչ լեալ 'ի բարի գործոն՝ երկիւղ է յամենայն վտանգից լուծանել: Անխմոր ուտէ որ առնէ զզատիկն. և անձն առաքինի բուծանի անհպարտութեամբ 'ի վիշտս: Զի որպէս խմորեալն հպեալ 'ի հուր՝ փքացեալ վերանայ, նոյնպէս և զամբարտաւանն փքացուցանէ առաքինութիւն. իսկ զխոնարհն ոչ աճէ 'ի մեծութիւն: Եթէ փախուցեալ ես 'ի Լաբանայ, գաղտ փախիր, և մի հաւատար խոստմանն յղարկել. քանզի որովք աւէ յղարկել, նոքօք խափանեսցէ: Զի տաւղիւք և փողովք և թմբկօք արձակելովք 'ի կորուստ ձգեալ ոգորի զփախուցեալ միտսն, բարբառոց հնչմամբք դիւթելով. և զյօժարութիւն մհատելով համաչնչմամբ երգոցն.

Գաւազան խրատու նշանակ է, զորով ոք ունելով անցանէ ընդ Յորդանան կենցաղոյս: Գաւազան 'ի ձեռին Ճանապարհորդի առ ամենայն ինչ կարևոր է: Գաւազան 'ի վայր անկեալ՝ եղև օձ, և խրատ յառաքինագործէ մերժեալ՝ եղև ցանկութիւն. խրատ յառաքինութիւն ուղղէ զվարս առն: Մի երկեցուսցէ զքեզ յերկրի սողեալ օձ, և մի ախտ ցանկական զեռալով 'ի հողեղէն նիւթս: Զի եթէ բուռն հարկանիցես զտտանէն, դարձեալ եղիցի գաւազան 'ի ձեռին քում. և եթէ պարտիցես ախտի, եղիցի խրատ: Յանապատի հարեալ օձի,

խոնարհութեանն մերձ դիցես, զի մի գլորիցիս 'ի վայր. զի խոնարհութեան է որ պահէ հաստատուն զամենայն առաքինութիւն քո: Քանզի որ գլորի յերկրի, արագ անգրէն յառնէ. իսկ որ անկանի 'ի բարձրութէ, բազում անգամ և մեռանի: Բաղարջ անխմոր ուտէ.. և անձն առաքինի անհպարտութեամբ կերակրի. զի խմոր է հպարտութիւն և քացախեցուցանէ զամենայն առաքինութիւն: Զի որպէս խմորեալն.. նոյնպէս և ամբարտաւանութիւն փքացուցանէ զառաքինութիւնն. իսկ զխոնարհն ոչ փքացուցանել կարէ հպարտութիւն.. 'ի Լաբանայ ասորւոյ, գաղտ փախիր, և մի հաւատար նմա՝ թէ խոստասցի յուղարկել.. նոքօք արգելեալ խափանեսցէ: Քանզի երգչօք.. և թմբկօք հնարի որգեծլուլ զփախուցեալ միտսն, և կախարդէ զնա ձայնիւ տաղանդաղեացն, և զընթացսն խափանէ ձայնից ցանկութեամբ:

Գաւազան.. զոր թէ ունի ոք, անցանէ.. առ ամենայն ինչ օգտակար է. նոյնպէս խրատ նեղութեան փորձանաց ուղղէ զկեանս առն: Գաւազան 'ի վայր ընկեցեալ՝ եղև օձ, և խրատ 'ի գոհացողութէ հեռացեալ՝ լինի թշնամի: Մի երկեցուցանիցէ զքեզ օձ գալարեալ յերկրի, և մի ախտ ցանկութեան.. նիւթս քո.. և եթէ յաղթես ախտի, դարձեալ լինի խրատ: Յանապատի թէ խածանէ օձ, սպանանէ զանձն.

սատակէ զանձն. և ցանկութիւն հարեալ կորուսանէ զայր։ Որ հայի 'ի պղնձի օձ, ապրի 'ի մահուանէ. և որ ունի զխորատ զգաստութեան, կեցցէ։ Օձ հարկանէ զգաստշա-պար երիվարի, և ախտ ցանկութեան զանզգուշալի որդու-թիւն։ Ժամանակեայ նեխեալ վէրք բժշկի դեղովք ո-մոմիք, և բուռք սնափառութեան ինքնարհամարհութե՛ և խոնարհութե՛ միշտ։ Հատուածս որոյ և խարուածս մար-մնոյ ցաւագինս են յոյժ, բայց զձարակ վիրաց ամփոփեն յոյժ սովառ։ Նոյն արհամարհանք թէպէտ և տրտմեցու-ցանեն զայն որ բժշկելոցն է, սակայն զազդարեցուցանեն զախտս չարաչարս՝ զսնափառութիւն և զամբարտաւանու-թիւն, և որ 'ի նոյնս յարմարին խորհուրդ և բանս և գործ և փառասիրութիւն մոլորութիւնք երևելի և աներևոյթք՝ շնորհօք և մաքրասիրութե՛ սուսեր մերոյ Յ֊սի Ք֊սի բարձցի 'ի մէնջ, և ինքն եղիցի օրհնեալ յաւիտեանս։

ԽՐԱՏՔ ՈԳԵՇԱՀՔ ՄԻԱՆՁԱՆՑ

ՄԻՆՉ ՆՍՏԷՐ ԱՌԱՆՁԻՆՆ Ի ԼԵՌԻՆՆ ՍԻՆԵԱՑ *

ՍԿԻԶԲՆ հրաժարելոյ յաշխարհէս երկիւղ Աստուծոյ, և աներկիւղն արտաքոյ դրանն օթեսցի։ Սկիզբն բարի կենաց միանձանց զխոտութիւն ՚ոյ, քանզի անզգաստութիւն

և ախտ ցանկութեան եթէ հարկանէ, կորուսանէ զմիտս.. ապրի 'ի մա-հուանէ. և որ հայի 'ի համառօտութիւն զգաստութեան և ժուժկալութեան, կեցցէ և ոչ մեռանի։ Օձ հարկանէ.. Նեխեալ վէրք բժշկի խորամանու. Նոյնպէս բուռքն սնափառի բժշկի յանդիմանութեամբ և նախատանաց անէլով։ Հատուած և խարած վէրք (կամ զատուածս որոյ և խարած հրոյ) ցաւագինս կսկծեցուցանեն, բայց կարճեն զձարակ վիրին և առողջա-ցուցանեն։ Նոյն անպատուութիւնք արհամարհանաց թէպէտ և տրտմե-ցուցանեն զորս բժշկեն, սակայն զազդարեցուցեալ հանեն զախտս չա-րաչար սնափառութեան և զհպարտութեան, և որ 'ի նոյնս յարմարին մո-լորութիւնք փառասիրութեան և խորհուրդ նորին և գործ և բան երևելի և աներևոյթք շնորհօք...։

* Վերջերին օրինակին մեր՝ Նեղսոյի մատենագրութեան, 'ի մատենադարանի հայոց հաւ. թի. 466 թղթեանց ըն-ծայի. որում համաձայն վկայի և հարքն մեր հարանցն խօսք թարգմանեալ երեւի մեր 'ի ձեռ ատեր ձեռ 591 թո նրին թարգմանութեան։

մեծ խնամարկէ զմիտսն ։ Մեծագոյն բարի ժառանգութիւն միանձանց կուսութիւն սուրբ է, իսկ անսուրբն սատանայից է ։ Աղքատութիւն միանձանց խոնարհութեամբ՝ սուրբ զարդ է, և զխորհս առնել ձեռնհաս և ընտրութիւն ։ Կերակուր միանձանց առնել զկամս մեծ է, և ընթեռնուլ երգս երգս սաղմոսաց. այլ և մտածականն արդեանն կարօտութիւն եղիցին 'ի դէպ ժամանակի միանձանցն ։ Պատիւք միանձանց զուարթութիւն շարժեալ առնէ 'ի սուրբ պտղեօ սաղ ուրախութեան բարութիւն ։ Այսք միանձանց առանց զայթակղութեան եղիցին 'ի գնալ, 'ի նստել, 'ի խօսել, 'ի յառնել։

Միանձունք զգոյշ լինիցին միշտ 'ի կանանց շրջմակութեանց մերձանք որպէս 'ի սատանայից. զի նորա մահաբերք են պատճառաց յիշատակ, որ խոցանեն փորձանաց հրոյ ։ Աղօթաւորք միանձանց ընդ համեմատաբար լինիցին, և մի ընդ անխիլաբանս՝ որ ոչ գիտեն զօրէնս ։ Հակեալք միանձունք օրհնութեամբ և հոգևոր երգովք՝ հեղցեն զեւ ։ Մեծարանեալ միանձունք 'ի մերձայ ազգութեանց և նախեալ, որպէս սարդի ոստայն լուծանին ։ Խոնարհեք հոգևոր միանձունք նշանաւ խաչին արհամարհեն յաղթ-դայթից սատանայի ։ Աշխատեալ միանձունք յերկիր փոխադրեսցին՝ զփոյթ առնեն որոգայթից սատանայի ։ Աղօթաւորք միանձանց եղիցին 'ի գործս բարեաց, քանզի բարք անզղջականք ոչ լինեն բարեաց ։ Աղօթամարտութիւնք միանձանց խոնարհութեամբ յաղթեսցեն 'ի բարեպաշտութիւն ամենայնութիւն ։ Արթնութիւն միանձանց հաւատովք հանդերձեալ հանդարտութեան զխորհուրդ անդամոց ։ Ժուժկալութիւն միանձանց 'ի գործս բարիս պատրաստեսցէ ընդ ուխտապահս մտացականս և հոգևորականս ։ Մշակեալ միանձունք զերկիր արդիւնականութեան ընդ մեզ, ընծայեսցեն զպտուղս երկնաւորս ։ Զօրութիւն միանձանց անսասանութիւն, 'ի բանաւոր գնայցեն 'ի Տէր և աշխարհի մեռանել. քանզի զժուարին

ւ Հակառակ սուրբ զարդ է . . և ընթեռնուլ հոգևորական երգ սաղմոսաց. այլ և մտածականքն 'ի պէտս կարօտութեան եղիցի միանձանց, և 'ի դէպ ժամանակի . . որ ոչ գիտեն զօրէնս ։ Հակեալք միանձունք սաղմոսիւք և օրհնութեամբ և . . նշանաւ խաչին արհամարհեսցեն յորոգայթից սատանայի ։ Աշխատեալ միանձունք յերկիր անփոփոխեալ զփոյթ առնեն որոգայթից սատանայի մերժել . . Մշակեալ միանձունք զերկիր արդիւնաւորութեան (կամ արդիւնաւորութեամբ) . . բանաւորեալ գնայցեն 'ի Տէր . . ընդ

է միանձանց ընչաւորութիւն ընդունելոյ զաղքատութիւն նմա-
նոյ տառապել։

Դուք զինուորք էք, միանձունք, յաւիտենից թագաւորա-
կանին, և զարդուք յանդիմանիլ ըստ ունիս որ առ իմ։ Պիտո-
յ է բարի միանձանց կուսութիւն, կատարեալ զնա յեր-
կինս ընդ որդոյն Աստուծոյ։ Այլ տարփող եղերուք, միան-
ձունք, ելջիք 'ի վերայ հրեղէն կառաց, ցոլելով արտա-
սուաց ձայնիւ։ Նոսա կենաց է կրօնաւորել, և բա-
րեկարգութեան և խոնարհութեան բարձրանալով. շնոր-
հօքն Քրիստոսի ստացեալ ձեր զգլուխն՝ արտասուօք սրբ-
եսջիք զնա, միանձունք։ Սրբութիւն կուսութեան ժուժ-
կալութիւն է, իսկ շուայտութիւն և հեղգն բծաւորի։ Զբա-
րեպաշտելով զպասս և զաղօթս, միանձունք, և 'ի ցոյցս,
անշնորհ և ունայն են 'ի վարձուցն Քրիստոսի. իսկ 'ի ծա-
ծուկ զայս արարեալ ամբծութեամբ աղագաւ միանձունք՝
առցեն զերանելին։ Տալով զայն մեզ միանձունք՝ մի հպար-
տասցին, այլ ընդ խոնարհս զինքեանս կարծիցեն և լիցին չափա-
ւորս։ Աղօթելով զգիշերն ամենայն միանձունք մաքրա-
գէս, լուսցէ անձն. և որպէս արեւ լուսաւոր զնա լուսաւո-
րէ։ Աղքատութիւն միանձանց մարդասիրութիւն է 'ի պէտս
եղբարցն. ապա ոչ ամենեցուն է, այլ որ ոչն ունի։
Համբարտաւանս միանձանց հեռի է անձնէ. իսկ 'ի խոնար-
հսն հանգիցէ հոգին սուրբ։ Մաքրութիւն միանձանց ե-
ղիցին հանդերձ վասն արքայութեան, և յետ ստուերաց
ժառանգեսցեն զնա։

Ամենայն ժամ եղիցին միանձունք առանց որոշման
և սուրբ, և սուրբն որպէս բնակիցէ 'ի նոսա։ Անշէջ
պահեսցին լապտերք կուսութեան միանձանց հանապազ, զի
մի շիջցին և ոչ լուսաւորեսցին։ Պարեգործութեամբ ուղ-
ղեսցէք միանձունք անձինս, զի մի յանդգնութեան աղ-
տաւորեսցին։ Միանձունք միանձանց նմանեալ հրեշտակաց
եղիցին՝ հանապազորդ ստուգմունք կեցցեն զմեզ, և
վարք նոցա յերկրի որպէս յերկինս։ Արք միանձանց
Յովհաննու նմանեսցին յանապատի հոգւովք բերկրեալք՝
մերձեցանելով զՀանճանդուն։ Ոսկեմն զիւրան 'ի միան-
ձանց ամբծութեամբ խաղաղութեան՝ հրեշտակայքն կարգա-

քաւիրութիւն ընդունելի զաղքատութիւն նմա տառապելով.. շնորհօքն Քրիստոսի
ստացեալ զաղքատութիւն զգլուխս.. զայս արարեալ ամբծութեամբ
աղագաւ.. և որպէս որ լուսաւոր.. ապա ոչ ամենեցուն է, այլ որք

ւորութիւն ։ Ողջախոհք զիւրեանս մեծարանելով միանձունք ժուժկալեցեն 'ի սրբութեան զգուշանալով ։ Արանց միանձանց հեզութիւն և համեստութիւն յօրինեցին որպէս լուսաւորս յերկինս ։

Աղխանձելով միանձանց խրատուք ընդ եղբարս , զատանողացն յեղեանս ձգեն զամենասարկուն ։ Իսկ չարութիւն մի լիցին 'ի միանձունս՝ որ բամբասեն զեղբարս , այլ սէր սէրն՝ որ 'ի միասին սպասէ ։ Ընդդէմ մի մնացէ 'ի մէջոյ բարերութեն միանձանց , այլ արեգակն արդարութեան 'ի սիրտս համագիցէ ։ Համգարոս կրօնաւոր ոչ խառնէ զեղբարս , իսկ նախանձանին և բանսարկուն կործանէ զմանան ։ Ծնչումն հոգևոր երգոց և սաղմոսաց մի որ պարապեսցիցէ , զի օրհնութիւք հրեշտակաց են . իսկ 'ի հնչմանց որ 'ի սնոտիս են՝ փախիր , զի այնպիսիք որոգայք բանսարկուին են ։ Աղօթքն յամենայն ժամ 'ի լրգութեան միանձանց խաղին ։ Նախ սպասաւորութիւք հաւատոյք ։ Լաւութի միանձանց համագերձ մնացող պարտենալ զպարզ հոգին . իսկ անսաւորն հալածէ ։ Պատշաճեալ միանձունք հողեալ և ճշմարտութեամբ մի պատկառեսցեն երբեք 'ի դիւաց ։ Ահնան պատերազմի միանձանց օրհնութիւք հրեշտակայինք են , յորմէ փախչին դևք ։

Մահ միանձանց արդարոց թեթևագոյն է քան զքուն , զի փախչին 'ի ձգանցն 'ի հանգիստն յաւիտենից ։ Պատիճ միանձանց անկարգապահելը անտանասպասաւորութիւն է , որ ոչ ոք կարէ յաղթահարել զնա ։ Դասաւանդութի միանձանց համագերձեալքն են անեզրական հանդստեամբ 'ի փառսն յաւիտենից ։ Պատուաւորութի միանձանց դրունք սրբոյք է առաջնորդ . համձայնացին ընդ անեղի ։ Պատան միանձանց 'ի մեռս առաքինութեն երկնից նեղ և անձուկ է , այլ յաւիտենի կենաց թեթևագոյն է ։ Առատածառաշատութիւն միանձանց որդութեն աղքատ , և եղբայրսիրութեն ծանուցեալ լինի ։ Պարզութի միանձանց ոչ ուժգ մնարտնով , այլ հոգեալ 'ի պատիւ Ճշմարտ զամենայն ջուցանէ ։ Աժշկութի միանձանց ցաւոց 'ի ձեռն աղօթից և

ենն . . յաւաղապատակն տրտմայ զայցն . . հոգեալ բարբառս . . Ծաղկումն 'ի դիւաց միանձանց . ։ որպէս լուսաւորաց երկինք ։

Նախանձելով միանձանց անխրատաւարար . . որ 'ի միասին ունի . . զի հրեշտակաց է օրհնութիւն . . փախիր , զի այն են ստոպանք բանսարկուին . . Դասաւանդութիւն միանձանց դրունք սրբոյ . . այլ յաւետ

պահոց լիցի, որք բժշկեն զանձանցն ախտս։ Սուրբ-առաս ճգնաւոր խրախուսեալ յոյժ՝ խորհրդոց ընդդէմ աստուածահաճութեան ասէ հանապազ։

Յոհաննէս՝ որ յանապատէն զարդարիչք միաբանութեան, և եղիցին խոշոր վարք խորհրդոց։ Եղիցին մաշկեալքն, ով միաբանութիւնք, ուսուցանէ զողջախոհ զգեստ 'ի սրբութենէ արարիչն մեր եւ մեզ։ Յանդուգն անմեկնելին 'ի սաճարէն հաստատագրութ ապրեցիք ուսուցանէ՝ մի թափանար 'ի փափուց քոց։ Յոհաննէս առ անտեղիքն բանն առաջնորդէ 'ի փրկութիւն կատարեալ նահատակել։ Արդարոյ միաբանութիւնք միաբանեն զեղբարս 'ի բարի գործս, քան զապաշխարանոցն ցրուեն փառս։ Հանգստութիւն միաբանաց զխաղաղութիւն շինեցանէ եւ 'ի խոնարհութիւն ածէ։ Հրեշտակաց հաւասարեցին ապաշխարողսն 'ի կերպարանս և յղանալն։ Միաբանութիւնք որ ոչ պահեն զտեսութիւն կանոնաց, այլ և զխոտս վարկապարազի հանդերձին, ոչ ապացն նորա։ Զարգացաւ միաբանութիւնք որոց զկատարութիւն խորհրդոց բժշկութեանք, եղիցին և արհամարհեալք են։ Միշտ հասել միաբանութիւնք և զբաղեալք յանցաւորս խոն՝ ոչ կարեն հաճոյ լինել նմ։ Մինչ սրբեալ և անխնչաւէր՝ քարոզ հաստատութիւն է կենացն յաւիտենականացն։ Սուրբ երկնաւորացն միաբանեն ողջախոհութիւն է սրբութիւն 'ի հնազանդութիւն հարց։

Անհնազանդութիւն միաբանաց ողորմելի խրատուց արտացուցանէ զանձինս 'ի հոգևոր մարտս։ Զարդութիւն մի սթեացի 'ի սիրոյ միաբանաց, այլ բարութիւն յորդորեսցի երեւելի և աներեւոյթ։ Ի բանս բարիս զբաղեսցին միաբանութիւնք յամ ժամ, բայց դատութիւն մի մտասցին։ Սժամժկարութիւն մեծ ընկալցին միաբանութիւնք մեռուցանելով զանձանս զերկրաւորս։ Ճշմարտութեամբ բանս խօսեսցին միաբանութիւնք յամենայն ժամ, և ստս անտեսեն մի։ Իսկ խիստս լսելով միաբանութիւնք մի խռովեսցին, զի սովորեսցեն զզգաստ բարեկութիւն 'ի խաղաղութիւն։ Սխրաղութիւն զհեշտ լիցին միաբանութիւնք և զղջութեամբ, զի առանց սպա-

Թեթեւ.. Զանհաւանութիւն միաբանաց ոչ ածել մաքրել.. աստուածահաճանս ասէ հանապազ։

Յոհաննէս որ յանապատէն՝ ձեզ զարդարիչ, միաբանութիւնք. եղիջի խոշոր վարուց խորհրդոց.. եղիցին և արհամարհեալք են.. զբաղեալք յանցաւոր, ոչ կարեն հաճոյ լինել նմ։ Քարոզ հաստատութիւն է անձն սրբեալ և անխնչաւէր կենացն յաւիտենականացն.. բարութեան յաւիտեա-

ցիկ չէ հնար տեսանել զոքէր ։ Արգասաւորելով միան-ձանց զլասն խոնարհութե՛ և զզջմամբ լուծանէ զխոր-հուրդս անմաքուրս ։ Նախանձ աչարկու է իշխայլըրեաց ։ սոյնպէս և կրօնաւոր քաջ 'ի վերայ անմաքուր խորհըր-դոց չարին ։ Լուծանելով միանձանց զարգասաւոր պահս և զաղօթս նոյ, խրամատէ զցանկն 'ի մուտս չարին ։

Հողմ անդնդային ամբոխէ զծով, և հպարտացեալ անձինք բարկութե՛ ամբոխեն զմիաբանականս ։ Նաւա-հանգիստ խաղաղութե՛ է անձն բարեսէր, և հանդարտն 'ի մէջ միաբանականաց սիրով ։ Նմանութեամբ դասուց հրեշտակ են յերկրի մաքուր կուսութեամբ միանձունք ։ Պաւղոսի պնդութե՛ն նմանեալ միանձունք, զի այնպէս յափշտակեսցին 'ի դրախտն ։ Մովսէսի զհեզութի՛ն ու-սանիցին միանձունք, զի այնպէս զերծցին 'ի խոլանն 'ի քարկոծչացն ։

Մ՛ի լինիք ամբարտաւանք, միանձունք, յորժամ փա-ռաւորեսջիք 'ի մարդկանէ, զի մի՛ անարգեսջիք ։ Նման մաքսաւորին խոնարհեալք միանձունք, և մի՛ ընդ փա-րիսեցւոյն 'ի վայր անկջուք 'ի տեառնէ ։ Մ՛ի նախանձիր ընդ եղբօր 'ի խորհուրդս մահու որպէս Կայէն, զի մի՛ զնոյն պատիժս կրեսցես ։ Հաբէլ զմի նախանձն ուսու-ցանէ հանձն պատարագաւն. որ թէպէտ մեռաւ, սա-կայն բարբառի 'ի սուրբս ։ Ունիք, միանձունք, միշտ զխո-նարհութի՛, զի նովաւ ապրեսջիք յորոգայթից բանսար-կուին ։ Արձք բարիք 'ի տեառնէ խոնարհաց, և մի՛ զրկիք յայնմանէ, միանձունք, զի ընդ Վրձի բարձրաս-ջիք յերկինս ։ Նորամուտ միանձունք բուռն հարցեն ըն-դհնազանդութե՛ է ահիւն նոյ յոլով աշխատութե՛ ։ Տնկեալն 'ի տուն տեառն և 'ի դաւիթս միանձանց զգոյշ կացցէ, զի մի՛ ստուիցէ 'ի բանսարկուէն ։

Ողջախոհ միանձունք ինքնաբաւ զխս արտասուօք ռոռ-գեսցեն զիմանալի առաքինութիւս ։ Ոսս սրբոց լուսա-նալ, 'ի պէտս նոցա օժանդակեա հօգևոր սիրով, և ե-րանեցիր 'ի Վրձէ ։ Զգիշերն տիւ գործեն միանձունք, որք շնորհացն նոյ եղեն միշտ ընդունակք ։ Փորձի 'ի հող-մոց շարժեալ անձն որ այսր և անդր տաքաքերի և ոչ

ցէ.. զզջմամբ լուծանէ զախտացեալսն ։ Նախանձ.. զխորգասաւոր պահս.. Նմանութե՛ դասուց հրեշտակաց.. 'ի մարդկանէ, զի մի՛ անկջիք.. սակայն բարբառի սուրբք.. Զոսա սրբոց լուսանալ, 'ի պէտս նոցա օժանդակել..

կայ 'ի սահմանի իւրոյ : Փայտ զար՝ ձեռաց է կրօնաւոր հեռ և անհնազանդ, որ ոչ անկանի 'ի շինուած եկեղեցւոյ նոյ : Փայտ կենաց պտղաբերեալ անձն արդիւնական, կերակրելով զմիանձունս ամենայն : Հրեշտակական վարս ունելով համապատ սաղմոսերգութբ անձնն՝ 'ի յերկինս վերաթեւէ : Զոր փայտն Մովսէս գերկաթն 'ի խորոցն հանէ . նոյնպէս և կրօնաւոր՝ որ զխըրտութիւն 'ի սրտէն 'ի բաց ձգէ : Զօրացուցանէ զախտիցն հնամնս անսուաղութի կերակրոց և ըմպելեաց և ազրն նոյ : Սուր ընդդէմ ախտից աղօթք արտասուալիցք որբնութբ, և պահք խոնարհեալ հոգւով : Ընծայք 'ի մարդկանէ վայրբերեն զմիանձունս անհանձարս, և զիմաստունս 'ի վեր ձգեն : Յոր վայր է սահման պահոց միանձանց . մինչև ցվախճան . առաւել ևս աղօթիցն միշտ :

Որ նախատէ զմիանձունս առաջի մարդկան, պիղծ է առաջի նոյ . իսկ բարեպաշտեալն օգտի : Որ ոչ պահէ զլեզու իւր ընդդէմ բարկութե 'ի թշնամանս, ոչ անպատահաս ապրի յնյ : Բարկութիւն մարդոյ ամբոխէ զմիանձունս, և զարդարութի նոյ ոչ գործէ 'ի մերձաւորս : Մեծ վնաս առնէ անձին՝ որ արդարանայ բանիւ և ոչ գործովք առաջի ատեանին զինքն : Զանձրութիւն լուծանէ զկարգ և զկրօնաւորութիւն միանձանց, զի նա է սկիզբն կորստեան մերոյ : Բարկութիւն յարուցանէ միանձանց մարտ բանսարկուն . իսկ խորագէտն զզղջումն լուծանէ :

Որ պանծայ 'ի գործս իւր յաղօթակս, կորուսանէ զվարձըս . իսկ որ 'ի փառս նոյ ընծայէ, առցէ զվարձս : Որ անարգէ զմերձաւորս որպէս զմեղաւորս, և ինքն անարգեալ և արհամարհեալ յամենեցունց ատեանէն : Մխարտաւանեալ միայնակեացք զկարգեալսն փոխարկեն, և պարգեւալքն 'ի նախին նման : Նախ քան զմարտն սպասաւորի-

և երանեացին . . Փորձիւ հողմոց . . այլոյ և անգը բերք . . Փայտ զարդ ձեռաց . . որ ոչ կայ (կամ կանգի) 'ի շինուած . . սրբութբ և պահօքն . . Ընծայք 'ի մարդկանէ 'ի վայր բերեն . . իսկ որ բարեբանէ (կամ իսկ բարեբանօղն) օգտի . . Բարկութի յարուցանէ բանսարկուն միանձանց 'ի մարտ (կամ Բարկութի յարուցանէ բանսարկուն միանձանց 'ի մարտ) . . և ինքն արհամարհեացի յամենեցունց 'ի ատեանէն : Արհամարհանաւ . . և պարգևալքն 'ի նախին նման . . զմարտն պատրաստեցէք (կամ պատրաստեցէք) . . մի

1 Աշողէս 'ի Մեծագոյն օրինակին, զոր յօրս . ծառս զարդար կրօնաւոր առնէ :

նեալ, միանձունք, զի մի ընկենուլք 'ի չարէն՝ դիւրապատրելիք : Զմեծութի բազմազբաղ մտօք, միանձունք, մի արասցուք, զի նեղ է յարքայութիւն մուտն : Աղխղանս հանդարտեսցուք զանցաւորս, միանձունք, ըստ Պաւղոսի, զի զՔՍ շահեսցուք : Հուր կիզանող 'ի մարմնոյ ցանկութեանց . այլ ամենայն միանձունք հզօրել հոգւոյն սրբոյ լնուցուն : Սգեւոր շնորհաց հոգւոյն սրբոյ 'ի միանձունս բղխէ, որք ողջախոհ մտօքն կարգեալ են : Ի մարմնական 'ի զբաղմանն լեալ միանձունք՝ չուայտեալ դթեն, և ոչ բերեն զգաստութի : Ի պարծանս մի տանտաքեսցեն միանձունք, զի մի պատուքն բարւոյ և առաքինութեանն դարցին :

Մի պարծեսցին միանձունք 'ի մեծութիւնս ազգի և աշխարհի, զի մի զրկեսցին յաւիտենականէն : Զլուրս մեղաց մի պատմեսցես բազմաց, այլ որ օգտեցուցանիցեն զքեզ և զնոսա զոր էնն : Զմեղս անձանց միանձունք յամենայն ժամ պատմեսցեն հօրն և լուծցեն խոստովանութ : Հաստատեալ միանձունք տայցեն քաղցրալերութի 'ի սուրբ գրոց և 'ի հարց խրատուց : Հոսումն արտասուաց միանձանց 'ի հանապազորդ աղօթսն որպէս և [illegible] առնէ : Տարաբերեալ միանձունք վանաց 'ի վանս ոչ ունին ուր զաւղակիցեն և հաստատիցեն, իսկ հիմնաւորեալքն անաւելեալն և աճեցուցանեն զինքեանս : Որպէս ծառք պտղաբերք և տունկք որ 'ի փոփոխել տեղեաց ոչ ունին և ոչ պտղաբերեն, այնպէս և միանձունք անպտղանայք :

Պսակ պարծանաց միանձանց կուսութիւն է, որ բարձրացուցանէ ընդ հրեշտակս 'ի յերկինս : Ի սնոտութիւն միանձանց մի պատուաբերք լիցին, այլ աւետարանական հանճարով փայլեսցեն : Քաջ զօրավար վանէ զթշնամիմարտս . այնպէս ճգնաւոր զդեւնոյս զխրաց 'ի մարմնոյ : Ընդդէմ չարին խաչիւն Քրիստոսի և հաւատովք միանձունք կացցեն և միշտ յաղթողք եղիցին : Ի կամս ամ խօսեսցի լեզու, լուիցէ ունկն և իմասցի միտս, և այնպէս եղիցի նման հաւձայ : Անփոփոխական ստացուած միանձանց կուսութի

տուացուք, զի նեղ է արքայութե մուտն.. Հուր կիզող.. Ի պանծանս մի տանտաքեսցեն.. :

Մի պանծասցին.. զի մի զրկեսցին յաւիտենէն.. յամ ժամ խոստովանեսցին հարց և լուծցեն : Վ հաստեալ միանձունք տացեն յաւուրս քաղցրալերութե.. որ բարձրացուցանէ յերկրէ ընդ հրեշտակս : Սնոտութե..

տուրք, պարկեշտութիւն ճգնեալ միշտ : Պաշտօնեայք զպատուիրանս տեառն, միաբանք, զխորանս ողջաշահս նորանեալ հարցն : Մի ծուլանայ առ խրատ և հանդէս կարգաց և կրօնից, զի սոքա վերաբերեն զքեզ յերկինս : Յանդուգն և անհնազանդ միաբանք անկցին յորոգայթ փորձանաց 'ի բանսարկուէն, իսկ հեզքն և հաւատարիմ արդարքն մերժէ զամենայն նետս մուխս չարին մարտադրեալն Տեառնիւ : Ժուժկալութիւն հանդերձեցեալք և զանկութիւն հոգևորականաւ միաբանք՝ կեցցեն : Միաբանք ունիցին խորհուրդս միամիտ, և յիշումն այ հանապազ՝ ոչ թողու 'ի սխալանս : Աստուծոյ երկիւղիւն յարդարեալ միաբանք ոչ մերձին 'ի չար, իսկ աներկիւղն միշտ սխալէ :

Հնազանդութիւն միաբանից հարց մինչև 'ի մահ լիցին, որպէս և Տէրն եցոյց մեզ : Համբերութիւն միաբանից 'ի նեղութիւնս բազումս՝ յաւուր հաստատեալ, զարծալ կատարեալ : Համբերութիւն կրօնաւորութեան մինչև ցմահ միաբանից. զի որ համբերեսցէ իսպառ, նա կեցցէ : Օրհնութիւն միաբանից հոգևոր միշտ 'ի բերան 'ի գնալ, 'ի նստել և յառնել : Անդադար աղօթաւորութիւն միաբանից զերծ հերքէ և զճոխ մարտս սատանայի : Միաբանութիւն միաբանից աւետարանական զհոգի և զմարմին ածողէ 'ի սէրն Տեառն : Ձայն չափաւոր և բան հեզ միաբանից ած օրհնութիւն, և առ մարդիկ զպէտս խառնեն :

Սեփական սրբութեանն կուսանք կրօնաւորեալք զած տեսցեն, և երևեսցին լուսաւորք : Որ կացցեն յուխտին սրբութեան, տացի նոցա տեղի անուանի 'ի Տեառնէ յարքայութեանն երկնից ընդ սուրբս : Երկիւղիւն այ յարդարեալ և սրբեալ միաբանք վայելեսցեն յանապատում բարութիւնսն : Այս մաքուր 'ի վերայ երկրի կուսանք, հոգւով և մարմնով սուրբ ամենայն կարգօք : Սերտակ միաբանից և ընդդէմն պարկեշտութիւն եղիցի, և վասն նորոյ և զինուոյ զի ասացից : Սակի փորձեալ միաբանքն պէտպէս վաստակօք, այնպէս առաւել փայլեսցեն : Ձեռք միաբանից եղիցին սրբեալք ճշմարտութեամբ, ամբասաստ 'ի վեր առանց ձմասուց : Սրբչերոյն վասն փրկութեան աշ-

պարկեշտութեամբ ճգնեսցեն միշտ . . նետս մուխս (կամ նետաձուխս) . . միաբանք՝ կեցցեն : Միամիտ խորհուրդք միաբանից և այ յիշումն . . Սակի փորձեալ միաբանք պէտպէս վաստակիւք . . շնորհ և զօրութի յաւէժ ընդ մեզ :

խարհի շնորհիւ զօրութիւն յուշ լիցի ձեզ։ Անձք ախտից միանձանց ցանկութիւն առ ա̃ծ է, մեռուցանելով զանդամս մարմնոյ։ Կարկուտ ապականէ զանդս պտղաբերս, և բարկութիւն հատանէ թշնամանօք զեղբարս։ Ձեռք միանձանց չարաչարք շարժեալ 'ի վնաս՝ ապականեն զհոգևոր զգաստութիւնն։

Փափուկ միանձունք պառակտեն զեղբարս և հանեն 'ի դրախտէ վանացն միաբանելոց որպէս բանսարկուն։ Շողոմ միանձունք զանձինս մերձաւորաց կորուսանեն, և զինքեանս ևս չարաչար։ Ազդմնելով 'ի սիրտս իրեանց միանձունք մաքուրք՝ լսելի լիցին ա̃յ և ազգեն զպըտուղ աղօթից։ Միանձունք հրաժարեալք յաշխարհէս՝ արհամարհիցեն և զորային պատարագմունս 'ի ձեռն շնորհացն Քրի։ Անձինք միանձանց զարդարեալք հոգևոր կարգօք անոյշ հոտս բուրեն։ Որ զախտաւոր ցանկութիւնս արհամարհեն, անանց բարութեանցն հասցեն յերկինս։ Որ մերձ ունին զերկիւղ տեառն, յամենայն գիջութենց սրբին և որ 'ի նոյն բերին ախտք։ Արտասուալից աղօթք միանձանց առ ա̃ծ 'ի սուրբ սրտից հաւատովք՝ մի անյոյս լիցին 'ի տեառնէ։

Ով միանձունք, որքան սուրբ է 'ի մէջ սրբոցն անկումն ձեր 'ի լուսաւոր կարգաց և 'ի սուրբ կրօնից։ Ով հօտ մեծի հովուին և առաջնորդին կենաց, որ նեղարար՝ հետևին յընդարձակն տանի։ Ով միանձունք, որքան է խոստումն սրբոց կուսանաց՝ որք փայլեն յարքայութեան երկնից։ Ով Հզնաւորք, որպիսի շնորհի արժանաւորեցայք՝ ազգակցութիւն ունելով առ Քրս։ Ով երանելի կեանք, յաղթողք 'ի հոգևորական պատերազմին, կացջիք առանց վնասուց 'ի Քրս Յս։ Ով միանձունք, ունկնդիր լերուք հոգևոր խրատուց, զի որդիք լուսոյ եղիջիք և ժառանգակիցք Քրի։ Ընկալարուք զխրատս և գտջիք հանգիստ անձանց շնորհօք և մարդասիրութ̃ տեառն։ Աղօթք ձեր լիցին սուրբ առ ա̃ծ և երկիւղիւ ա̃յ, և զի կցորդ համարեսջիք 'ի Քրս, եթէ 'ի սուրբ կրօնսդ ոչ հեղգայք։ Եղիցի ձեր այոն այո և ոչն ոչ, և 'ի մահուանէ 'ի կեանս փոխեսջիք։ Յիսուս է կեանք մեր և տէր կենաց և մահու, որ զմեզ կենդանարարէ, և եղծանէ զմեր

1 Նեզ. առձեռնաբեն . . որ զմեզ կենդանագործէ, և լուծանէ . . խոստա.

զմեղս․ զապաշխարութեան խոստովանութիւն ընդունի, և զանցաւորս դարձեալս և մաքրէ։ Ո[illegible] զապաշխարութեան զօրութիւն․ դարձարուք արտօսիւք, և մեղք ձեր ոչ տիրեսցեն։ Օ անեղծութիւն զհետ երթայք և զսրբութիւն, և [illegible] արտաքոյ սխալանաց։ Օ խաչ կրօնիցն բարձեալ և երթեալք զհետ Քրիստոսի, [illegible] [illegible] զօրութեանցն լիցուք, պատուելով [illegible] և զսրբութիւն ամենայն։ Ցանկեն իսկ ՚ի [illegible] [illegible], անդադար փառաբանութիւն զանձն մերձ կալ, և [illegible] [illegible] ձայնիւ և [illegible]։ [illegible] այսպէս [illegible] հան-դիսիւք վերնաբերեալք յերկնայնոցն՝ ընդ նոսին երգեսցու-ցուք, և այսպէս ՚ի հանդերձեալն ամփոփեսցուք ՚ի սրբու-թեանցն հանգիստ, ուստի մերժեալ էին ցոյք․ [illegible] օրհնութիւ և [illegible] [illegible] փառաւորելով զա-մենասուրբ զերրորդութիւնն այժմ և յանվախճանս յա-ւիտեանս․ ամէն։

ԽՐԱՏՔ ԱՌ ՃԳՆԱՒՈՐՍՆ

Սկիզբն բարեաց երկիւղ տեառն։ Լաւ է քաղցն ընդ վայր ձգել քան զբան։ Ողորմութեան գործովք կատարել քան բանիւք։ [illegible] է սիրոյն բարեաց։ [illegible] ՚ի պատուհասէն՝ ոչ երկնչի։ Սուրբն բանիւ և գործովք սիրեսցէ զնա։ Ի սուրբ վայրս [illegible] մեծ ՚ի Քրիստոս։ Չար է ընծայօրէն կալ [illegible]։ Նոյն բարին՝ և գործք առաւել են լինել։ Մի՛ [illegible] ՚ի մնաց զյիշատակ նոյ [illegible]։ Պ[illegible] զմեղ [illegible] մեզ։ Օտարն յաշխարհէ մերձ է ՚ի տէր։ Ծ[illegible] [illegible] է գործակայն։ Օ [illegible] մի երանեսցես։ [illegible] ՚ի քեզ մի լիցի․ հարկաւորացն յօրինեա [illegible] քո․ մի [illegible] հանձն լինել, այլ նոյ։ [illegible] քան զայլս [illegible] [illegible]

փառաւորութիւն ընդունի․ և զապաշխարութեան (կամ [illegible]) մաքրէ․․ և այսպէս ՚ի հանդերձեալն ամփոփեսցուք․․․

։ ՚ի պատուհասէն (կամ ՚ի պատուհասէն)․․ Սուրբն և բանիւ և գործովք [illegible] զնա․․ զյիշատակ նոյ [illegible]․․ [illegible] հանձն

ուղղեա 'ի կամս քո։ Աշխատասէր լեր 'ի հոգևորսն հանապազ, յարդիւնաւորս ասիթ կենաց։ Աղօթք լիցին քեզ սիրելի միշտ։ Պարսաւել զարդարն և զանձ մի է։ Յանլեաց և լեզուց զգոյշ կաց։ Սիրեա զանձ և զպատուիրանս նորա պահեա։ Եթէ ցանկաս Այի, զպանսն նորա պահեա։ Ընկալ 'ի քեզ զհոգւոյն սրբոյ զշնորհս։ Խոժոռդակ է ունայն մնալ 'ի շնորհացն քո։ Յամենայն ժամ լեր 'ի շնորհսն Այի բարեացն սիրոյ։

Ընչասիրակ կենաց դև է առաջնորդ։ Խուժկանք 'ի սըրբութիւն բնակէ։ Աստուածասէրն տրտմեալ է 'ի սատանայէ։ Արդիւնականն քո բարեկարգ է։ Զարտաքար է անխափ կեանք միանձանց։ Խօսեա զարժանն 'ի շահս հոգևորս 'ի Այ։ Կամիմ բարի բարեկարգ և սուրբ։ Հիւանդութիւն ոգւոց է մոլորութիւն։ Ըղձաւոք հոգւոց բժիշկք են արտաքք։ Ըզգաստք առ անէր արտասուաք լիցի, և զոր խնդրես 'ի կամս քո՝ առցես։ Մի մեծանար զարդար դատաստանն Այ։ Ողջախոհն և հեզն յերկիր քաղցակէ են։ Պատուականն ծեր բարեխօսարհն է 'ի Այ։ Անխոնարհք, մի ընդունակ չարի, այլ բարւոյ. սիրեցէք զսրբութիւն, զի սուրբ է Տէր. 'ի խոնարհութիւն բարիս միշտ եղիցին։ Ի սուրբ կուսութիւն կրօնաւորեա միշտ, զմեղանչն խոնարհելով առ Այ նմա, և զարծանք մերձ կացեալ 'ի լոյս անսպ. առ ոչ մեղք, անդ և ոչ համբաւ մահու։ Աստուածեալ 'ի մեծ է լուսոյն մերձ Այէ, վայելելով յանապականն կենսանուն 'ի Այ, շնորհօք և մարդասիրութեան տեառն, փառաւորելով զհօր ամենակալ և զորդին միածին և զհոգին սուրբ կենդանարար. որում փառք յաւիտեանս. ամէն։

ընկել.. Աշխատասէր լեր.. արդիւնաւորս ասիթ և կենաց։ Կարդաւոր վերագ լիցին քեզ...։

Ընչասէն կենաց դև է առաջնորդ.. 'ի շնորհս հոգևորս 'ի Այ։ Կամիմ բարի բարեկամ արդար և սուրբ.. Պատուականն ծեր բարեխօսարհէ (կամ բարեխօսարհ է).. բարիս միշտ եղիցին.. մերձ կացեալ 'ի լոյս. անդ՝ առ խաւար նոցա ոչ լինի հասու, առ ոչ մահ և ոչ մեղաց համբաւ։ Լուսաւորեալ..։

ԺԱ

ԽՐԱՏՔ ՎԵՐԱԿԱՑՈՒԱՑ*

ՆԱՒԱՎԱՐ տգէտ պատրաստ է 'ի կորուստ, և վտանգաւոր անփորձ կորուստ է աշակերտացն: Վասն զի տգէտ թիւրէ զճանապարհս խաղաղանացն, և վարդապետս զճանապարհս աշակերտացն: Ոչ ճանաչէ 'ի մէջ մեղաց [illegible] իւր հօտին տգէտն, և ոչ 'ի ժամանակի փորձութեան բանս օգտակարս կարէ տալ վտանգելոց [illegible]: Օ[illegible] առաջնորդական անգիտաց բժիշկ է, և [illegible] խոցել ոչ գիտէ. և կամ թէ խոցէ զոր, ոչ գիտէ բժշկել: [illegible] որ ոչ է հնու, խեղաթիւր է և տգէտ, և ոչ [illegible] յանդիմանութեանն: [illegible] եղբայր՝ [illegible] է [illegible] որ [illegible] է եղբարց, և [illegible] միաբանութեան [illegible], նա և [illegible] անձնահաճութեան[1] և հեշտութեան[2]: [illegible] է որ [illegible], այնպէս որ [illegible] անհաճ [illegible]: Օ[illegible] [illegible] 'ի առաջնորդութեան. այնպէս [illegible]

* Ըստ մտաց [illegible] օրինակաց՝ Նեղոսի [illegible], [illegible] [illegible] Նաւավարն տգէտ [illegible], և առաջնորդ անմիտ զաշակերտսն կորուսանէ: Զի [illegible] և [illegible] կորուստն [illegible]: Հոգևոր [illegible] ոչ կարէ ժողովել զհօտ իւր, և առաջնորդ անմիտ ոչ կարէ տալ [illegible] փրկութեան: Ցաւոց [illegible] է զօրութեան առաջնորդի. և բժիշկ [illegible] է [illegible] առաջնորդ. [illegible] հարկանել [illegible], և թէ գիտէ, գիւրաւ բժշկէ: Աշակերտ [illegible] է [illegible] [illegible] [illegible], որ [illegible] է և [illegible] ընկերացն: [illegible] և [illegible] ընկերացն: [illegible] առաջնորդ [illegible], և աշակերտ [illegible] եղբարց. Մ[illegible]

1 Ցեղից [illegible] օրինակաց մի [illegible] [illegible] 'ի [illegible] [illegible]. Երկրորդ [illegible] [illegible] որ. [illegible] է [illegible]. [illegible] Երկրորդ [illegible]. օրինակք [illegible] է [illegible] և [illegible] է եղբարց:

2 Մի օրինակ անձնահաճութեան. այլ օրինակ անձնահաճութեանն. [illegible] այլ անձնահաճութեան և [illegible]. Երկրորդ [illegible]. կամահաճութեանն:

[illegible] զյօժարութիւն եղբարց. Մ[illegible] զործն զմտօք, և հատուսցէ եղբարց՝ [illegible]:

Փող յորդորէ զմարտ 'ի պատերազմի, և [illegible] զպատերազմողսն [illegible] 'ի զործս առաքինութեան: [illegible] հոգևոր պատերազմին. Ո[illegible] [illegible] պարտեաց, և [illegible] հաւատոյն, և [illegible] յաւուր, և [illegible] 'ի Տէր: Ա[illegible] հոգեւորութեան, և [illegible] 'ի ձեռքն, [illegible] ցէ [illegible] թեանց [illegible]: Ա[illegible] ցս 'ի խորհուրդս զմտաւեալս, և ձարտարեն 'ի հոգևոր պատերազմին. և ցոյց ահագին զյաղթող նախամարտիկն սպառնալիւք յաւիտենից տանջանացն, և զյաղթութիւն աւետարանել լուսաւոր գոհութեամբն 'ի տէր: Նանգի գիտէ և բարեբանութիւն յօժարագոյնս առնել, և զյաղթեալն բժշկել հոգեբարձութեամբ. զի առաւել [illegible] թողութեամբ [illegible]: Ա[illegible] մեղուցելոց. զի [illegible] է ոչ [illegible] յաւուր [illegible] բժշկել [illegible], այլ [illegible] թեանն [illegible]: Բժշկէ բժիշկ և [illegible], այլ ոչ [illegible] հիւանդին՝ որ ոչ [illegible] հիւանդութեան: [illegible] և բժիշկ [illegible] թեան. [illegible] 'ի [illegible] թեան:

Որք [illegible] [illegible], [illegible]

[illegible] մեղաւորաց հիւանդ խորհրդոց և ոգւոց, և մխիթարութեամբ եղբարց զգուշութիւն:

Փող զարթուցանէ զմիտս պատերազմողաց, և քաղցրութեամբ քաղցր [illegible]. [illegible] զպատերազմս [illegible], և [illegible] զյոյս գոգա յաղթութեան որ [illegible] է. [illegible] գոգա զմահուանն հաւատոյ [illegible]. [illegible] պատերազմութեամբ աւետարանին. [illegible] [illegible], և [illegible] գոգա բանիւ ողջախոհութեան. [illegible] զանկութիւն, եթէ յօժարք են. [illegible] գոգա [illegible] և [illegible] [illegible]. և որ է յաղթող՝ զօրհնեսցէ [illegible]. և զյաղթեալն [illegible] բժշկել: Ոչ է պարտ բարկանալ [illegible], զի [illegible] զբժշկելն նորա հիւանդա[illegible]. այլ հեզութեամբ [illegible] ողջմտութեան, զի բժիշկ [illegible] ոչ բարկանայ հիւանդաց:

— [illegible] հոգւոյ [illegible] [illegible]

1 Այս մխիթարութիւն եղբարց.. [illegible].. զմիտս [illegible]
Փող յորդորէ.. Զարթնեալ խորհուրդ [illegible]:

պարգևին առաքինութեան սրբոյն ըստ ոյժ։ Ակնածութիւն զգեստ առաքինութեան ՚ի ժուժկալութիւն. և ակնածումն յառաքինութիւն քանանկեցոյց Յովսէփ՝ որ թագաւորեաց դուռն, այն որ վասն յառաքինութիւն. ցոյց և զերօթանասուն աշակերտսն. քանակեցոյց առ երկնաւորն ազգեցուն որ զիմանալեան խոս։ Պարտ է զայսմեթութիւնն քարոզել. որոց են արժանաւորքն նշանակ՝ քաղցր վարքն ՚ի ամէջ։ Մխիթարեա և զայս ամենեցուն՝ առաջել զխորհն աստուածեալ, զխոստումն հանդերձ զարդարեալ. զի հնազանդեսցոցեն զՔմուն առաւել ընդդիմակացս, և յառաջնորդեն յերկինս պատրաստեսցէ, որ վայելեն յաւիտենից զանմահութիւն։

ԺԲ

ՊԱՏՈՒԷՐ ԱՌ ՄԱՆԿՈՒՆՍ

Պարտ է մանկանց ձգնել և կրթել ընդանեօքն ՚ի հնազանդութիւն՝ ծնողաց իւրեանց, և ածել պարգևս շնորհաւոր, քան հեր, կերպարանս և ընկերակ կարգաւորութիւնս։ Մ՚ի անժուժ առաջնորդամ զանգեցանն ընդ վայր ածել, և հաւ և խօսս լսել և անսաստել. Նկարելի ծնողաց բաթիւն, խնամողաց ուսանողութիւն. առ ընկերս սէր, առ կրթեալս ուսուցանողս խոնարհ հովիւս. Ի չար և ՚ի մասնաւոր և ՚ի շողոմ և ՚ի շատախօս շաղփաղփանաց հրաժարել. սակաւ բարբառել և շատ խնամով։ Մ՚ի յամբողջն ՚ի բանս և յաճախ ՚ի խօսս. մի պատրաստ ՚ի ծաղր, անօթ խաժութիւն զարդարեալ զանձն հանապազ. և ընդ կանոնս ամենեւին մի խօսել. ՚ի խոնարհ ուսեալ զոչս,

մին, զի նեղութիւն ծնանի զհամբերութիւն. և յարժամ սկսանին վաստակոց, առ զինու Յակոբ և առաջ առնուլ նոցա երթանաւոր և երկու աղմնաւորս, և ած առ երկնաւորն ազգերս, և այնպէս զմանս ընդ ամենայն անապատն մինչև ժամանեն յերկինս ուսեալոց. և առաջ կացցեն խնդութիւն և առաքեն զմարմին աշխատութիւն բարերար ՚ի կենակացցեն խնդութիւն և ... ոչ է ... ձգնաւորս. որպէս վայել է ընդ ... մարմնով պաշտօն յաւիտենական յաւիտենից։

1 Եւ կրթէ ... ՚ի հանգստութիւն, և ... կերպարանել և ածել. ընկերակ խոնարհ և կարգաւորութ-թեանս. ... ածել, որպէս և ... ածել. ... որ ... է ... յէջ 607։

և 'ի վերայ գլխոյ. փախչել 'ի հակառակութենէ և 'ի խռովութենէ: Մ'ի վարդապետականն պատուոյ ցանկալ, այլ վարուց սրբոց: Մ'ի զարմանալ ընդ մարդկանն պատիւս, մանաւանդ ընդ այնոսիկ՝ որք ոչ գիտեն զճշմարիտ պատուիրանն: Զհետ երթալ այնմ՝ որ միայն ընդունելի է խնամոց զատ 'ի բարերացն գովութիւնս. զարգանալ և սովորել 'ի խնդիր գովութեան՝ որ միայն յԱյ իցէ: Նոյնթէ ուսուցանել և խրատել զայլս բաւական իցէ, վասն վարձուցն որ յԱյ է, արասցէ զայն 'ի կամս Այ. մի 'ի փառս մարդկայնոց, այլ որպէս զգործ Այ, զոր պարտ է կատարել և 'ի նմանէ ընդունել զփոխարէնն զանազան պարգևն'. վասն երևելի կրթութեան ճգնութեան երկրիցն առատածով բարի արգասեօք ընդ ամենայնի:

Զայս՝ գիտեա, սիրելի, զի ընդ միմեանս կապեալ են առաքինութիւնք որպէս շար մի հոգևոր շղթայք մի բառ մինչև յետևեալ. առօթք զսիրոյ, սէր զխոնարհութենէ, խոնարհութիւն զհեզութէ, հեզութիւն զխոնարհութէ, խոնարհութիւն զարքայնականութէ, արքայնականութիւն զգլուոյ, յոյս զհաւատոյ, հաւատք զհնազանդութէ, հնազանդութիւն զպարզամտութէ: Որպէս և ընդդիմակայ կողմն մի բառ մինչև չարիքն է կապեալ զչարութիւն իւր. սնափառութիւն զպարծակութէ, բարկութիւն զհպարտութէ, հպարտութիւնն զանհաւատութէ, անհաւատութիւն զանհնազանդութէ, անհնազանդութիւն զխստասրտութէ, խստասրտութիւն զծուլութէ, ծուլութիւն զթուլութէ, թուլութիւնն զկռուանէ, կռուանք զանձնէտրութենէ, ձանձրութիւն զանզգայութէ, անզգայութիւն զզանցանութէ, զանցանութիւնն զչարապաշտութէ: Նա այլ և ս անդադարք չարեաց զմիմեանց կապեալ են. նոյնպէս և բարի կողմանն ընդ միմեանս յարեալ են՝ առաքինութիւնք որ 'ի Քս:

Ընդ սմին, ով սիրելի իմ, զամենայն պարզականական կրթութիւնս, և ամենայնիւ աչաց ճշմարտութիւն, ընդդէմ ծուծկալութեան, մարմնոյ ճնշումն, մտաց խոնարհութիւն,

1 Նոյն պարագելն որ վասն երևելի կրթութեան և ճգնութեանց և բարի արգասեաց: Ընդ ամենայնի և զայս գիտեա.. հոգևոր շղթայք:

2 Հոգաբարձու այս մեծի առաքելութեանց որ 'ի Քս, Մանկունս ընծայ 'ի մարթենապարապանի հայոց հատ. Գ. 180:

3 Նոյն յետևեալ են.. որ 'ի Քս բառս մի զօրութեանց: Ասէ զօր սիրով սիրելի իմ, զամենապարզականն կրթութիւնս ամենայնիւ 'ի ձեռն և ամենայն աչաց ճշմարտութեանն:

[illegible]

ՃԳ

ՅԱՂԱԳՍ ԽՐԱՏԻՑ ՀԵԶՈՒԹԵԱՆ

ԵՒ ՁԳՈՅՇ ԼԻՆԵԼ

ԵՒ ՎԱՍՆ ՀԱՆԴԵՐՁԻ ԿԵՆԱՑՆ ԵՒ ՅԱՒԻՏԵՆԻՑ ՅԱՆՑԻՒԹԵԱՆ

[illegible]

[illegible]

լինի ։ Որ զհոտ զկամս տեառն իւրոյ, արասցէ զամենայն ըստ կամաց նորա, զի մի յոյժ տանջեսցի ։ Որ սրբէ ըզսիրտ իւր 'ի նենգութենէ, զարքայութիւնն այ հանդերձ փառօք՝ տեսցէ աչօք իւրովք ։ Որ ընդունի զհոգին Քրի, յօրինեսցէ բարիոք զներքին մարդն ։ Որ կոչեցաւ տաճար այ, յամենայն աղտեղութենէ պահէ զմարմին իւր անարատ ։ Որ ոչ կամի տրտմեցուցանել զհոգին Քրիստոսի, անարատ պահեսցէ զմարմին իւր 'ի պոռնկութենէ ։ Որ մերկացաւ զհին մարդն, մի դարձցի յառաջին 'ի գործս իւր ։ Որ զգեցաւ զնոր մարդն, յամենայն աղտոյ պահեսցէ զինքն ։ Որ ճանաչեաց է ընդդէմ թշնամւոյն, զգուշասցի 'ի նետից դիւականաց ։

Զանձրացկոտն չէ հաճոյ այ ։ Որ յօրէնս տեառն խոկայ, մի զբաղեսցի 'ի հոգս երկրաւորս ։ Որ յօրէնս տեառըն խոկայ, եղիցի նա որպէս ծառ պտղաբեր տնկեալ 'ի գնացս ջուրց ։ Որ ունի զյոյս իւր 'ի տէր, լիցի որպէս ծառ ծաղկեալ վայելուչ պտղովք ։ Որ 'ի մարդ յուսայ, զանէծս Երեմիայի առցէ ։ Որ կոչեցաւ 'ի փեսայէն, պատրաստեսցէ զինքն արժանի հարսանեացն ։ Որ պայծառացոյց զճրագն, մի հեղգացեալ շիջցի և խաւարեսցի ։ Որ ձայնի փեսայէն սպասէ, իւղ կալցի ընդ լապտերըն ։ Որ զդուռն բախէ, տեառն ակն կալցի ։ Որ սիրէ զկուսութիւն, նմանեսցի Եղիայի ։ Որ զլուծ տեառն առեալ է, 'ի լռութենէ կրթեսցի ։ Որ սիրէ զհեզութիւն, ակն կալցի յուսոյն ։

Խորագէտ և հնարագէտ է՝ հակառակորդն մեր, և ճգնաւորաց 'ի զխծի հարկանէ, զի պատրանեսցէ ։ յայնժամ պատերազմի, մինչ գտանէ զմեզ հեղգացեալս՝ և զերծեսցէ ։ Եթէ միշտ հսկեմք պահ ունելով, հերքեալ փախչի 'ի մէնջ ։ Որ ունի թեւս, թռչի և վերանայ, անկանէ և ոչ խոցի 'ի նետից նորա ։ Հոգևորք առաքինեաք զնա պատերազմեալ ընդ նմին [illegible] և զգուշանան, և ոչ տիրէ 'ի վերայ նոցա իշխանութի նորա ։ [illegible] որդիք լուսոյ չերկնչին 'ի նմանէ, վասն զի խաւար փախչի 'ի լուսոյ ։ և ոչ որդիք բարւոյ երկնչին 'ի նմանէ, քանզի առաւեալ է զնա 'ի կորուստ [illegible] նոցա ։ Իսկ [illegible] կաւ մի նմանեսցէ լուսոյ, այլ վասն վաղվաղակի 'ի ճըշ-

1. Թի. օրինակ՝ հնարաւոր է ։

մարմնոյ բնաւորին: Այլ եթէ իբրև զան հասանէ 'ի վերայ սրբոցն, նոքա' քանզի աղօթեն' աստուածն զնա: Այլ եթէ նմանեցաւ քաղաքի, ընդ իմն իբրև զինուորեալս ան-մեղս, և ձեռօք իւրեանց ջախջախեսցեն զնա: Այլ եթէ ցանկութիւն' կերակրոյ հասցէ, արտաքոյ յաղթեսցեն նմա պտղոյն փափկութեան մերոյ: Այլ եթէ ցանկութիւն աչաց, 'ի բար-ձրութենէ երկնից զաչս իւրեանց ամբարձեալ՝ նկատեն առ-նեն զնա: Այլ եթէ յաղթանակաւ աստուածազգեցի, հա-զեայ զինու վառեալ կործանեսցեն զնա: Այլ եթէ խնդրե-ցէ զնա 'ի տեսանել, բայց զառաջեալսն 'ի տեսանէ՝ թէ միայն զհոգի նոքա արտահերա: Այլ եթէ անդորրութեամբ քնոյ հասցէ, առաքինաբարով խորտակեն զնա: Այլ եթէ ընկեր խաղաղեսցէ զնոսա, աղքատութիւն յաղթեն նմա: Այլ ե-թէ քաղցր երկրեսցի նոցա, զխոնարհեալ զզաստութիւն նոքա՝ ոչ մերձին 'ի նա: Այլ եթէ ցանկութիւն կանանց պատերազմեսցի, սուրբ նոքա ոչ յարդիւն 'ի կանանցս, և սորա նանեն զնա 'ի պատերազմին: Պատերազմեցաւ ընդ Ա-դամայ Այսպիսի կենդանեաւ իւրով. պատերազմեցաւ ընդ Յովբայ 'ի ձեռն կնոջն. պատերազմեցաւ ընդ Սամփսո-նի 'ի ձեռն կնոջն, և յաղթեաց նմա՝ կորզեաց զօր 'ի նմանէ զզօրութիւն: Այլ Պօղոսի զամենայն պատերազ-մունս վանեաց, և 'ի կնոջէն յաղթահարեցաւ: Պետր-ոսի եւս անմեռանել Մովսէսի, և շատախօսեաց ցանկութեան քեզ իւրոյ՝ սպանանել զԵգիպտացին: Այլ Սողոմոն մե-ծացաւ քան զամենայն թագաւորս, և կանանց նորա մեկուսեցին՝ զմիտս նորա 'ի տեսանէ: Այլ Աքաաբէն սանձ-րանիշն Յեզաբելայ վասն կնոջն զառաջարկութեան 'ի մահ: Մեծ քահանայ էր Ահարոն յԵգիպտոսի, և վասն Մա-րիամու քեռն իւրոյ նախանձեցաւ ընդ Մովսէսի: Մա-րեցաւ Մովսէս փոխել զծառայութիւն յԵգիպտոսէ, և ընդ իւր առ զկինն. և պատահեաց նմա հրեշտակն ան-ուղն կամէր սպանանել, մինչև զարծեալ անդրանկեն զկինն 'ի Մովսէսի: Իշխան էր Սամարի զեղջն Զմրեայ, և կորեաւ 'ի Մադիանու դստերէն Մովսէսի. և վասն նոցա յԻսրայէլէ անկանէր քսան և չորք հազարք: Մեծ էր և Յովհաննէս մկրտիչ, և սպանն զնա Հերովդիադա

1 Մի օրինակ նոքա քանզի աղօ-թիւք աստուածն. այլ օրինակ նոքա զի աղօթեն՝ աստուածն. յայլս հագարումն դարձան:

2 Երկու օրինակ ցանկութեան:

3 Երեք օրինակ մեկուսացուցին:

անարգէն ։ Սակս այսորիկ այր միաբանն եթէ կամիցի բնա-
կել ընդ կուսի և թէ ընդ ժուժկալ կնոջ, լաւ է նմա
անկանոնեալ քան զկենալ, և բաժանեալ զկերակուրս զայ-
թակղութեան ծանրութեան ։ Սակս որոյ պարտ է առն միայ-
նակեցի առանձնինն[1] ճգնել, նոյնպէս ճգնող կնոջ առանց
ձիգին բնակել[2] ։ որպէս ասէ տէր ՚ի ձեռն Երեմիայի մար-
գարէի ։ բարւոք է առնուլ զլուծ խոնարհութեան ՚ի մանկ-
կութենէ, և նստցի միայն ։ և Դաւիթ ասէ ։ միայն եմ
ես մինչև անցից ։

Սակս որոյ պարտ է զգուշանալ. որպէս ՚ի ձեռն կնոջ ե-
լաւ ՚ի յաշխարհ թշնամին մարդկան, և մինչև ցկատարածն
՚ի ձեռն նորա բազմաց յաղթէ ։ քանզի դէն ատամնեայ
է, և նովաւ պատերազմի ընդ միաբանսն ։ Այլ քանզի
զառաջին խաբ նորա եղև յառաջնումն խաբ օրէ, և ՚ի ձեռն
նորա զօրացան անէծք օրինացն, և անկեցաւ մահ, և
փուշ և տատասկ բուսոյց երկիր, և ցաւօք և հեծու-
թեամբ ծնանել զմանկունս իւր՝ մատնի ՚ի ձեռս մահու ։
Նաև ՚ի ձեռն սորին կուսին Մարիամու ածածնին փուշքն
խլեցան, բերանն զազրացեալ, թշնամին ամօթեաց, աղա-
խտին ապաշխարեցան, հաղն յաղթեցաւ, անէծքն ընդ խա-
չափայտին բևեռեցան ։ ասքն մերկացան ՚ի զղջմանէն
կենաց, և պատուքն առաւ ՚ի կերպարանս մեր ։ Հեշտ-
ութիւնն երբեւեցան, և ամենայն համառօտեցելոց զաւակ
բարեաց ։ Սրբութիւն արդարացանէ զծարաւ խոր ։ մեղանն աղ-
զեալ է, հարսանեացն կարգ են, պարարտութիւն զենեալ է,
բաժակին փրկութեան խառնեալ է, ուրախութեան սեղանոյ
կոչ ։ փեսայն մտեալ է ՚ի բազմել ։ առաջնորդքն զզգաստ
կոչեցելոց ։ Պատրաստեսջիք զանձինս՝ ձեզ ։ լոյսն անշիջելի՝
խոկ լուսաւորէ ։ անապականն պատուական անօթքն պատրաստ
են, որովհետև անթառամ վայելչութ պատրաստութիւն ։
Զայն մերձեցաւ, ապաշխարութիւն ետաւ, զերեղման բացան,
զանձինս յայտնեցան, մեղուցեալք յաւանեն փութով, կենդ-
անութիւն յաւիտենականին ընդ առաջ թագաւորին ։ Հանգ-
զիստն կազմեցաւ, փակեն զդուռն, հրեշտակք ընդ առաջ
ընթանան, ամենայն զատուածանականն հաւատացեալ է ։ վաս-
տակեալքն ցնծայ և փութայ, ամենատիրոջն ամենէ և առաջ-

1 Չորս օրինակք ընդ անձին ։
2 Չորս օրինակք հզնել ։
3 Երեք օրինակք զձեռս ։
4 Երկու օրինակք արդէն . և օր. անդէն ։

նաւացի ։ Նոյն 'ի ձմերայնին ևս, ազատ և ողջամիտ ։ որք ընդ [illegible] ևս, խնդան ։ Նոյն 'ի գարուն ևս, համօրէն զուարթացեալք 'ի բուրաստանս ։ որք 'ի [illegible] ևս, հեծեծեն զսանդարտն և յորդորս հանեն ։ Ընդ որ հնարհին անցանել, և [illegible] կայ ։ [illegible] միջնորդաւ, և զարմանս անցանէ ։ Հաւատքն հանդարտեան կացին է, աշխատութիւնն զուարթացեալ է, [illegible] յանձնաւորութիւն փոփոխ ։ Նոյն 'ի [illegible], [illegible] ։ որք զկուսութիւն պատուեցին, 'ի հրեշտակաց պատուին ։ որք զողորմութիւն սիրեցին, 'ի [illegible] իւր հանգչեցին, և [illegible] սրբոցն իւր ։

Նոր [illegible], [illegible] և 'ի խոնարհութիւն և յերկրպագութիւն իւր, 'ի զգաստութիւն և 'ի հեզութիւն, [illegible] իւր ընծայեցան ։ [illegible] ։ [illegible] 'ի [illegible] ։ [illegible] 'ի [illegible] ։ [illegible] 'ի [illegible] ։

[illegible] ։ [illegible] 'ի [illegible] ։ [illegible] աստուածեղէն 'ի խաչին բևեռեցաւ ։ Եւ որ [illegible] բան ներողութիւն ոչ գտաւ, լեղի կերակուր եռանդն և քացախ ընկալեալ ։ և զոր օրհնեն երկնաւոր զօրքն աստուածն, կոփահարեցաւ 'ի հողեղինացս ։ և զոր 'ի մէջ [illegible]

ռովբէք և քերովբէք դողալով, զխաչն ինքնին բարձեալ տանէր 'ի Գողգոթայ 'ի մահ. և կենարարն ամենեցուն 'ի մահ զինքն մատնեաց:

Ո՜ այս ամենայն խոնարհութիւն յանձն էառ վասն մեր փրկիչն մեր Տէր, և մեք խոնարհեսցուք վասն անձանց: Վասնզի եկեալ տէրն՝ արտաքոյ քան զիւր բնութիւնն համբերէր ամենայնի. զի և մեք 'ի բնութիւն մեր մնասցուք, և արդար դատաստանին հաղորդս արասցէ զմեզ իւրոյ բնութեան: Եկեալ 'ի մէնջ առհաւատչեայ մերոյս յաշխարհէս փառօք յերկինս, և զմեզ թողեալ առհաւատչեայ՝ իւրայոյն եւ առ հայր: Անկարօտն ամենայնի վասն մեր եղև կարօտ. և անսուտն 'ի խոստումն իւր՝ եթէ ուր ես եմ, և դուք անդ լինիջիք: Ո որ 'ի մէնջն էառ, 'ի փառս է առ նմա. զոր մեք առաք, արժանաւորապէս փառաւորեսցուք: Ո մերն պատուեաց առաւել քան զբնութիւնն. պատուեսցուք և մեք զնորայն սուրբ յանձինս մեր: Եթէ արժանապէս պատուեսցուք, և մեք բարձրացեալ փառաւորեսցուք առ 'ի նմա 'ի շնորհս նորա: Եթէ արհամարհեալ անարգեսցուք զառհաւատչեայ նորա, առնու և նա զիւրն և օտարացուցանէ զմեզ 'ի ստացուածոց իւրոց զոր խոստացաւ 'ի վերջին աւուրն:

Որ ունի զհոգի սուրբ յինքեան, մեծ պատուոյ արժանի լիցի 'ի Տեառնէ: Ոչ ինչ խնդրէ 'ի մէնջ, բայց միայն զի սուրբ կալցուք զտաճար մեր և մաքուր յամենայն աղտոյ. և լիցուք տաճար սուրբ Երրորդութեան, և սրբութիւն ժառանգեսցուք զպատրաստեալ մեզ զարքայութիւնն 'ի սկզբանէ աշխարհիս շնորհօք և մարդասիրութեամբ տեառն մերոյ և փրկչին Յիսուսի Քրիստոսի. որում փառք յաւիտեանս:

ՃԳ

ԽՐԱՏՔ

ՈՐ Ի ԲԱՑ ՄԵՐԺԵՆ ՑԱՊԱԿԱՆԱՑՈՒԱՑՆ

ԵՒ ՄԵՐՁԵՑՈՒՑԱՆԵՆ ՑԱՆԱՊԱԿԱՆ ԿԵԱՆՍ ԶՄԱՐԴՆ

ՃԱՆԱՊԱՐՀՔ յառաքինութիւն հրաժարողացն յաշխարհէս, է քարոտ և կարճահատ: Պարտ է որք ցանկան անապականին կենացն, յոչինչ համարել զապականացուս: Եթէ յարդարեւ ՚ի կեանսն անձկաս, հանապազ ակն կալ մարդկօրէն մահու ելանելոյ: Անտես զժամանակեայ վարս, քանզի անասնոց զանձն առաս ստահակապէս հովուել: Մի ցանկար բարեաց անցաւորաց, որոց պէտքն անցանեն և տարացուածն կորնչի: Համբերեա զայլփառելս, և մշտակից լեր չքաւորաց. քանզի այս վարձուց արժանի է, իսկ այն հանճարոյ: Համբերութեան ժոյժ կալ, որպէս ծանեաք՝ սովաւ վարժեալ զնուաստիրաս. քանզի և մեք զխորհրդականութեան մարտիրոսութիւն պահանջիմք: Նախ զամենայն իմիք խնամատար լեր հոգւոյ, և առաքինութեան ընթացուածս առանց վատակեաց պատրաստ: Ամենայն որ այսօրէն է, ապականացու են. իսկ հոգին անմահ է. այսու հետև պարտ է խնամել անմահին, քան ապականացուին: Պատրաստեա զեղջերգ առ ՚ի տրտմականն յաւուր, և չհարհեցես զաւելին արդեանցն:

Գործնական ոճով

ՃԱՆԱՊԱՐՀՔ յառաքինութեան յաշխարհէ փախչողաց, քարոտ և համառօտ: Պարտ է որ փափագին յանապականութեան, ոչ ինչ վարկանել զապականացուս: Եթէ ճշմարիտ կենացն ցանկացիր, միշտ ընկալ զմարդկային մահ: Անտես զժամանակեայ կենցաղը, զորս անասնոց զանձինս անարգաբար հովուեցուց: Մի ցանկար բարեաց, որոց պէտքն անցանին և տարացումն կորնչի: Տանջ առոն զերթեանիկան, և թշուառացելոցն մշտակից լեր. վասն զի այս վարձուց, և այն խնամատարութեան արժանի լինի: Ի համբերութեան ոտն հաստատեսցիր, յորս ծանեաք հաւատացեալս և զվկայսն. վասն զի և զմեաց միայն զվկայութեան մեզ պահանջեցեր: Քան զամէն նախապատուէ սուրբ զհոգին. առաքինութեան շաղ առանց աշխատութեան լինի: Ամ առօք երկրի ապականացու են, բայց հոգին է անապականն. նախապատուէ անձնել քան զապականացուն զանապականն պատուական է: Պատրաստեցիր առ տրտմականն և շնհուարին առաջնել:

Մի՛ խնդրեր յայդ զհեշտականսն, այլ զդառնութիւնսն. զի զայն խնդրելովն ոչ ուստ որ սպասիցեմք։ Մի՛ մեղադրեր աղքատութեան, քանզի անզգայ՝ որինաց զնահատակին պատրաստեալ է։ Մի՛ ուրախանար ընդ մեծութիւն. քանզի որ այսօր հարուստ է՝ մեռանի վաղիւ յինչ, թէպէտ և ոչ կամեցիցէ զայնմանիկ։ Մերձ է վախճանն. որ որ հեռանայ, պատրաստէ զնա 'ի հաղորդումն բոլոր զատաստանին։ Ոչ են հեռի հաւնձք, ոչ հեռի զատաստանն. զարմանալի հաւատն սրբեցոցք. այսուհետև յանկարծակի կապեցք՝ զմեզ ծածկեալ 'ի հող։ Ո՛ւր 'ի մանկունս 'ի հրեշտակաց պատրաստեալ, քանզի բարձրաբ են զմեզ, և յամենայն զանգէր զգործոց անձնական զմեզ։ Հազար կայցեր զդատաւորին կէտայ. և զամենայն որ ինչ անզգայ է, յայտնապհանեալ մանկացէ 'ի բաց հանգիստ։ Օրհնեմն հանեալ զպատարագումն և զհանգիստ, և փութացիր գործել զոր ինչ խնդրելոցն է 'ի քէն։

Ի մեր սա հանապազ զանհատասաւոնն զաշխարհին զնշան, և ոչ ինչ որ 'ի սեպհանէ է՝ զբաղեցուցանել կարէ զմեզ։ Ի՜բ ժամանակն է պատրաստութեան աշխարհին, մի զաւաղձացուցէ զմեզ, քանզի գործիքն են որոգայթ զմարմնի ոչ կարէս զմեկանս։ Մի՛ խնդրեր փորձութիւն. խափ ենթէ եկեսցէ, ցոյց 'ի նա զզօրութիւն քո։ Մի՛ անաստե

Մի՛ խնդրեր յայդ զհեշտականն, այլ միայն զդառնութիւնն. քանզի զայսմանիկ խնդրելով ոչ ուստ գտցես, և եթէ տացես՝ առաքինիսն։ Մի՛ աղքատանիր զաղքատութիւնն, զի առանց զրկանաց յորժամ զնահատակին գործել։ Մի՛ հպարտացիր յաջողութեան. վասն զի որ յաղագս նորա հարուստ են՝ որոշեն զգրաւական ահագին զմեղքն։ Մերձ է 'ի վախճան. որ զդատեցաւն է, պատրաստեսցի 'ի աւանդումն։ Ոչ է հեռի ատեանն. 'ի փշոց այսուհետև աղաղակեսցեն զանձինս. ոչ ինչ զանձկալեաց 'ի զատաստանին, որպէս թէ մեղանչելով 'ի ամենայն զանձկալեացն փութասցէք։ Դարձ չարն 'ի մանկունս՝ պատրաստեալ 'ի հրեշտակաց, վասն զի յողորմ ամամեղ մերձ կան, յամենայն 'ի վախճանագործ … ։ Հազար յաղագս զատաւորին ընդ …, և ամենայն որ ինչ 'ի քեզ առեալ և կամ … ։ Զօրացեալ քննել զպատարագութիւն և զհաւատութիւն …, և փութա գործել զոր ինչ … ինչ հանդերձեալ է։

Մինչ զհամաւ … անհաստատութիւն, և ոչ ինչ կայ որ 'ի սմա են՝ զմեզ բաժանել կարէն։ Զաւարձականք … եկեղեցին զմեզ մի հեշտացուցանեն, քանզի կարծ է … և խորհ զմարմին …։ Մի՛ բարձրար փորձութիւն, այլ զօրութիւն ցոյց։ Մի՛ կր-

1 Եւ [illegible] յամենայն [illegible]։

[illegible]

մտաւոր ընդ աստուածութեան, քանզի սա 'ի ձեռն համաձայնոյ զօրէն հրեշտակացն ցուցանէ։ Արմաւենին ծաղկեալ կայ և լեզուաց. զի մի զաւակս միայն ծառայ լինիցին; իսկ միւսոյն հրամայելոց որպէս անտանելարար։

Երրորդ գլուխ. իսկ առաւել քան զնա ընտրեալ են մի վերացեալ են, մի զաւակ ընդ նորա բանիւն զատանեաց պիտոյ ժամ 'ի սէր նորա։ Համբերեալ նեղութեանց, զի նորա պատուիրանացն Աստուածայինն առաքելոյն 'ի Տէր։ Արդ սակայն որ զօրէ սուրբ փառս միայն. իսկ որ առնէ չարն, թշուառական է. քանզի Տէր ժառանգութիւն է որ վերանայցէ. իսկ որ առնէ չարն, ժառանգորդ է աւանդելոյ։ Բարի է Տէր յարահաց, քանզի 'ի խնդրոյ անձին ցանկութեան մերժեալ է։ Սուրբ է առաջնոյ աղօթից, քանզի ձայն նա խնդրէ զգրութեանս մեր։ Մի կարծեր զայլ զանազան թիւն աստուածութեան համբերութեան զօրութեանն, քանզի զհամբ նորին ամենայն գործոց պտղոյ են։

Եթէ սերովբէք աղաղակեն, զգործն ամենախոնարհ, քանզի որ յառաջագոյն է; քան զզօրսն զուարթունս են։ Այլ է ողորմածն, եթէ ոչ իցէ յերկնաւորացն ժողովեալ և աստուածութիւն զգործեալ զկնի։ Ոչ կալ համառօտ ասել. բայց մի երկնէիր, քանզի Քերովբէն նմանութեամբ են համաձայնոյ երկրորդեան սորա։ Զնոյն' զաստուածութիւն, ոչ զի պատուեսցէ, այլ զի զօրանացին անմատոյցն։ Այսպէս

զամենայն անժամանակեան կարգելով զմարդն. ինքն աստուածութեանն, վասն զի նա զԱդամ 'ի ձեռն խոստովանութեան ցուցանէ։ Եթէ արդեօք զօրութեան՝ արդար և զի եղև, զի մի 'ի միոյն զաւակս ծառայ և 'ի միւսոյն անբաւ աղօթս պատուհասիցէ։

Երրորդ գլուխ քան զնա, և ընտրեալ մի սերովբէիցն. մի զաւակ համբերութիւն նոյն ընդ ձայնին նորա զատանեցին որպէս անտանելիան։ Խոնարհեալ 'ի նեղութեան, քանզի 'ի նորա համբերութեանն են պատուէ։ Արդ սակայն է որ զօրութիւն չարաչար. բայց որ առնէ՝ երկրորդ թշուառական. վասն զի Տէր է ժառանգ որ բարեգործին. իսկ որ առնէ՝ ժառանգորդ է։ Բարի է արահետն Տէր, զի 'ի խնդրոյ ցանկութեանց է աղօթս։ Սուրբ է աղօթիւք մերձեն, և ձայն նա մեզ զգործոյն սորա։ Մի կարծեր զազգազան թիւն կոյսութեան իւր աստուածութեան լինել, քանզի զհամբ նորա ամենայն գործ անմատոյց է։

Եթէ սերովբէք յաղաղակեն՝ զգործ ամենախոնարհ, քանզի առաջագոյն քան զզօրսն զուարթ է. այլ է ողորմածն, որ ոչ իցէ երկնաւոր. մերձեալ զօրութիւն զգործել կարէ։ Համառօտեցից մեզ, բայց մի երկնիցի 'ի համաձայնն. Քերովբէն նմանութեամբ աստուածութեան են երկրորդ։ Զաստուածն 'ի նոյն զաստուածութիւնն ոչ որպէս խոնարհեալ, այլ որպէս զօրանալ

1 Իմա ըստ յոյնին Զգեցիր զերկրաւորական աստուածութեան։

[illegible]

կաւ. բայց խորհելով զօրէնսն՝ ուղղեսցես զերկուսին առ մին։ Լուացման բարի հոգւոյ արտօսր. այլ յետ աղօթելոյն յիշեա՝ թէ ընդէր արտասուեցեր։ Ոչ հզօրս աշխարհի մի երաներ, քանզի հզօրք զօրութեամբ դատեսցին. ուստի զդատաւոր նոցա անաչառ ունիցին։ Պարտ է վաստակել որք յԱդամայ, իսկ զվաստակոյն օրինօք զփոխադարձն շահել[1]։ Հարկ է ժառանգաց Նոյայի տրտմել. այլ յորժամ զտրտմութիւն գոհութեամբ ընդունիցիք, յօրհնութիւն մեզ լինի անէծքն՝ որ յաշխարհէն մերմէ։ Իբրև զճրագ զմիտս քո առ գործն ստացիր. քանզի սա յայտնէ քեզ որ ինչ բարին է, և որ ինչ ապիրատն գործեցեր։ Զանձինս դատեսցուք, և դատաւորն հաշտեալ լինի. քանզի ուրախ լինի որպէս բարերար՝ տեսանելով զմեղաւորն ցրուեալ զմեղսն։ Որ ինչ աղտեղի գործեմք, ապաշխարութեան արտասուօք լուասցուք, քանզի զպատկերն սուրբ ընդունելոց եմք։ Յառաջ քան զյանդիմանելով մերոց անձանց խոստովանութեամբ բժշկեսցուք, որպէս զի շահեսցուք դեղովք զտանջանսն։ Որպէս կապեալք դժուարաւ գնան, սոյնպէս զընթացս առաքինութեան որք պատատեալ են յաշխարհիս սէր։

Պարտ է զմեղս ատել. քանզի այսպէս յորոգայթէ վաղվաղակի ելցէ, թէ և սողոսկեաց ոք 'ի նա։ Որ ոչ

օրէնացն ուղղեսցես զերկուսեանն։ Լուացք բարեաց անձինն՝ աղօթից արտասուք. այլ զկնի արտասուացն յիշեա վասն որոյ արտասուեցերն։ Զօրաւորաց 'ի կենցաղումս մի երանիցես, քանզի հզօրք զօրաւորապէս հարցափորձին. ուստի և զդատաւորն նոցա զանաչառ ընդունելոց են։ Պարտ և արժան էր վաստակել Ադամայ, և մեք աշխատեալ յօրէնս՝ զհատուցումն շահեմք։ Հարկաւոր է Նոյի ժառանգաւորացն վտանգել. բայց յորժամ գոհացող սրտմտութեամբ նեղութեանց համբերեմք, յօրհնութիւն մեզ նզովքն փոփոխին։ Ճրագաւ զխաւակցութեանք առ 'ի գործս քո վառեցիր. վասն զի այնոքիկ քեզ զորս բարւոք կեցեր և զորս չարաչար՝ ցուցանեն։ Զանձինս դատեսցուք, և դատաւորն ընդ մեզ հաշտի. քանզի խնդայ իբրև տեսանելով զմեղաւորն յորժամ զրկեալ ցրուէ։ Եթէ աղտեղի ինչ գործեմք, ցուք մեզ. ապաշխարանաց լուասցուք, վասն զի հանդերձեալ եմք զկերպարանս մաքուր ընդունել։ Նախ քան զմերկանալ մերոյ հոգւոյն՝ բժշկեսցուք, զի շահիցիմք զեղանս դատապարտութենէ։ Զոր օրինակ դժուարաւ կապեալքն գնան, նոյնպէս զընթացս առաքինութեանն՝ որք վարակեալ են ընդ կենցաղոյս խոր՝ մաքրապէս ոչ կարեն վճարել։

Պարտ և արժան է զմեղս ատել. քանզի այնպէս 'ի նորա որոգայթեան թէպէտ և գայթակղեսցի ոք, վաղվաղակի առ ինքն գայ։ Որ ոչ առնէ

1 Յօրինակին չնորհել։

առնէ զմեզ, ընդ մեղաւորս դասի 'ի տեառնէ, թէպէտ և մեզ ոչ գործէ։ Ի վերայ մերձաւորի մեղուցելոյ հառաչեա, որպէս զի և զանձինդ սգասցես, քանզի ամենեքեան մեղաց պարտաւոր եմք։ Ողջեցո օրինելոյ քո մեղուցելոյ զերկիւղ դատաստանին, քանզի բաժան հասարակաց է զերդն խորհելոյն զայսոսիկ։ Նաև ինչ կամ գործել նկատելով հող տար, որ յետ սակաւ միոյ աւուրց ես պատասխանի, և զգաստանաս յերկիւղէ ամենայն ուղղելով զիրսն։ Ի մեղաց տանջանաց երկիր և յանօթից անմահ սատանա, քանզի անմխաւ չար են։ Հանդերձեալ բարեացն զերկեցկութիւք անպատ են, խոկ ապրելս հանդանիս և ծախս և պղպջակք։ Մ՛ի սիրեսցես չարիս, քանզի հանդերձ մերձեալ են, և հարկն զերկրագործս փշոցն ընդունի։ Սարդք աշխարհիս կեղծաւորք և ապաւէնք և ցանկալիք են. այլ փոքր մի ներեա, և տեսցես զխառնա ատ ատն կոխեալ։ Նմանայն գործք չարք սպասաւորեն՝ են սատանայի. խոկ նորա պարտաւորեալ՝ չարաչար մարմնոյ ընդ այնոսիկ որք սպասաւորեցինն զնա։ Կամիս զանկարութի թշնամւոյն վանել, զմեզս 'ի բաց արա 'ի քէն, և մերկացեալ նորա 'ի թևոցն՝ որպէս Ճնճղուկ կասասցես[1]։

Այս ամբարշտին, յորժամ ամենեքեան լուսաւորին, նա միայն խաւարի։ Այս հայհոյչին, զի կապի լեզուն և

զմեզս, մեղաւոր է. թէպէտ և ոչ գործէ զմեզս՝ դատապարտեալ է նա. Որ յանիրաւակցութն մեղանչէ՝ հառաչեա վասն նորա. զի և վասն քո հառաչեսցես, քանզի ամենեքեան մեղաց պարտաւորեալ եմք։ Ցեկեցո սպասաւորն՝ զմեղուցելոյն որ դատմառեալ, և զքո մեծամեծ մեղս, վասն զի հասարակաց խորհրդոց է գերդն։ Նաև ինչ եթէ հանդերձեալ են խնդրե և կամ գործել, որ զկնի փոքր ինչ պատասխանիցն լինելոց՝ հոգալ, և զգաստանանա երկիւղիւ յարգեցեալ։ Ի մեղացն տանջանաց երկիր և յանօթոյն զարհուրեալ, զի երկրպագեսցեն անյուսական չար են։ Հանդերձելոց բարեացն և զերկեցկութեն և յաւիտեանթեն անպատ է, բայց այսօրինակ ատուեր և ծախս և պղպջակք. Մի՛ սիրեսցես զչար, վասն զի ամենայն մերձ է, և հարց մշակի փշոցն կայ մնայ։ Աշխարհ կեղծաւոր են կենցաղոյս ատելութեանցն հեշտաւէտք. բայց եթէ փոքր ինչ ժամանակս, տեսանես զխառնն կոխեալ։ Ցամենայն չար գործ զինէ սատանայ. և զինեալ, չարաչար՝ որք զինեցինն զնա՝ վարէ 'ի նոսա։ Կամիս զթշնամին տկարացուցանել, զմեղսն պարտաւորես. և մերկացեալ 'ի թևոցն՝ իբրև զՃնճղուկ խաղ լինի։

Այս ամբարշտին, յորժամ ամենեքեան լուսաւորին, նա միայն խաւարեալ... առնէ դատաւորին զոր ոչն ունի։ Այս մեղաւորին, զի

1 Մի օրինակ տարաւագինեն զատասանայ.. զմեզս 'ի բաց կոչնսպէ. և մերկացեալ։

պատասխանի տալ դատաւորին ոչ կարէ ։ Վայ անօրինին, զի առ դատաւոր խիստ և արդար օրէնսդիր երթալոց է ։ Վայ ագահին, զի մեծութիւն նորա եթող զնա, և հուրն անշէջ ընդունի զնա ։ Վայ հեղգոյն, զի խնդրեսցի ժամանակն զոր ծուլութեամբ մաշեաց ։ Վայ ամբարհաւաճին, յորժամ մտանէ 'ի գերեզմանն, ուսանի զինքըն թէ ով իցէ ։ Վայ պոռնկասիրին, զի աղտեղացուցանէ զպատմուճանն զհարսնական, և յարքունական հարսանեացն անօթով մատնի 'ի տանջանս ։ Վայ բամբասողին և ընդ նմին արբեցողին․ ընդ սպանողս և ընդ պոռնիկս դատեսցին ։ Վայ փափկացողին, զի առժամանակեայ է, և որպէս զուարակ 'ի զենումն պարարի ։ Վայ կեղծաւորին, զի հովիւն ուրասցի զնա, և դատաւորն՝ գայլ համարի զնա հօտին ։ Վայ յաչաղկոտին, զի մախացեալ ընդ բարիսն՝ որ նմա պատրաստեաց արդարադատն ։ Վայ բարկացողին, որ ոչ ունի զհամբերութիւն՝ բարւոյ, զի վրէժխնդիր է դատաւորն ։ Վայ ոխակալին և անողորմին, զի անհաշտ և անողորմ դատաւորի հանդիպին ։

Երանի որ գնայ զնեղ ճանապարհն, քանզի պսակազգեաց և սուրբ մտանէ յերկինս ։ Երանի որ եթող զամենայն ցանկութիւնս, քանզի դողան մարտնչելով ընդ նմա դևք ։ Երանի որ հոգւով սուրբ է և աղքատութեամբ անկեղծաւոր․ քանզի դատելոց է զաշխարհ, և ոչ ինքն դատի ընդ աշխարհի ։ Երանի որ բարձր է վարուք և խոնարհ մտօք, քանզի նմանող է Քրիստոսի և նմանակից նո-

առ խիստ դատաւորն և առ արդար օրէնսդիրն երթայ ։ Վայ աւելատացուին, ընչեղութիւն 'ի նմանէ փախչի, հուրն կայ մնայ ։ Վայ ամբարտաւանին, յորժամ մտցէ 'ի գերեզմանն, ուսանի զինչ ոք էր ։ Վայ բոզասիրին, զի աղտեղէ զփեսայական պատմուճանն, և 'ի թագաւորական հարսանեացն անօթով արտաքս անկանի ։ Վայ թշնամանողին ընդ նմին և արբեցողին․ ընդ սպանողս կարգին և ընդ շնացողս պատժին ։ Վայ փափկացելոյն, իբրև զզուարակ 'ի սպանումն բուծեալ պարարի ։

Երանի որ զնեղ ճանապարհն գնասցէ, վասն զի պսակազարդեալ 'ի յերկինս մտանէ ։ Երանի որ զհեշտութիւնս կոխէ, քանզի դողան 'ի պատերազմին որ ընդ նմա են՝ դևքն ։ Երանի որ մաքուր է յաղքատութիւնս և հոգւով անկեղծաւոր․ վասն զի զաշխարհն դատել հանդերձեալ է, և ոչ ընդ աշխարհի դատապարտի ։ Երանի որ զվարս բարձրացեալ ունիցի և զխոնարհութիւն, զի Քրիստոսի նմանող է այնպիսին և նմա ա-

1 Ոմն օրինակ զհամբերութիւն․․ վրէժխնդիր է դատաւորին․․ անողորմ դատի հանդիպին ։

րա ։ Երանի է անձն՝ յորոյ լեզուէ օրէնք ոչ անջատին, քանզի 'ի սմանէ աստուած ոչ մեկնի ։ Երանի որ բազմաց բարի առնէ, քանզի բազում Ջատագովս ունի 'ի դատաստանին ։ Երանի որ ոչ խառնաքնդորէ զառաքինութիս, քանզի հեծանոց դատաւորին ոչ կատակի ։ Երանի որ յարդարէ զգործս իւր յառաջ քան զբարբառելն հնոցին, որով ամենայն փորձի ։ Երանի որ 'ի հանդերձեալն Ձեռին, քանզի սա զապականութի խառնէ և Ձգէ 'ի կեանս ։ Երանի որ ցրուէ զչարիս խոստովանութեամբ՝, և սրբութեամբ սրբոյն առաջի կայցէ ։ Եւ գլուխ բանիս . անձն, մի հեզգար², զի յետ աստեացս զկշիռն ընդունելոց ես 'ի տեառնէ ։

ԽՐԱՏՔ ՈՐՔ ԿՐՕՆԱՒՈՐԻԼ ԿԱՄԻՆ

ՋՓՐԿԱԿԱՆ ԿՐՕՆԱՒՈՐՈՒԹԻՒՆՆ

Զերկիւղ ընկալ զԱյ, և մաքուր վկայութեամբ գիտակցութեամբ քով վարեսցիս ։ Զնոյն ինքն 'ի վերայ կացեալ համարեսցիս զԱծ, զորս գործեսն հանապազ ։ Փախիր 'ի զազրութեանց և ամաչեա 'ի պատկառանաց ։ Զաւազ

Թուականից եղև ։ Երանի որ յօրինաց լեզուաց 'ի բաց ոչ եկաց. քանզի զնա 'ի խորանէ Այ ոչ որոշեն ։ Երանի որ բազմաց զբարիս գործէ. զի զբազումս ունի բարեխօս 'ի դատաստանին ։ Երանի որ ոչ աղաղակօ տանէ զառաքինութիս, 'ի հեծանոցէ դատաւորին ոչ լինիցի խուղ ։ Երանի որ զիւր գործսն զարդարէ նախ քան զլուցանել հրոյն, որով ամենեքեան քննին ։ Երանի որ Ձեռնտուի 'ի հանդերձեալ կեանսն. վասն զի մերձակայքս փտին և ապականին և 'ի մահ ձգին ։ Երանի որ զխռովութեան ցրուէ զչարս ժողովեալս, և մաքրապէս սուրբ դատաւորին մերձ կայցէ ։ Գլուխ բանիցս . զանձն անփոյթ մի առներ, հանդերձեալ ես զկնի փոքր ինչ լծով տեառն երթալ ։

Խրատք հոգեշահք և վիճակք արդարութեան

Զերկիւղն Այ ունիջիր և զպահուամն նորա, և սուրբ սրտիւ զփեղ յամենայն ինչ վկայութեամբ մտաց քոց ։ Զնոյն ինքն Աստուած վերակացու լինել համարեաց ամենայնի զոր ինչ և գործես բարի ։ Փախիր 'ի զազրո-

1 Երեւի օրինակէ յաւելուած և ժողովէ զբարիս առաքինութեամբ ։

2 Երեւի օրինակէ մի պղերցանեալ ։

ձանցիր յառաքինութեան յորժամ գործիցես. այլ մի ամ-բարտաւանեսցիս, մի գուցէ նուաքեկութիւն 'ի նուա-հանգստին լինիցի: Աղքան յօրէնս յառաջանայցես, նը-ւաղանալ 'ի կատարելութիւնս ծանիցես: Զամենայն զգործս՝ զկատարած նախ քան զսկիզբն խուզեա: Ի գի-շերի և 'ի տուընջեանն 'ի վերջին օրն հայեսցիս: Մի խառնակեսցիս յայնոսիկ զոր տեսանիցես 'ի բարեաց վատթարեալս: Թուեա մի ումեք վնասել որովք ասես կամ գործես կամ իմաստասիրես: Մի հրճուեսցիս 'ի մարդկան կենցաղականս. քանզի խառն ծաղիկ յորժամ շօշափես՝ թառամէ: Ի տխրականսն գոհասցիս, և լուծն թեթևանայ. 'ի փորձութիւնս ամրասցիր, քանզի զյոլովս և 'ի մեծամեծացն յանդիմանեսցեն: Մի բամբասեր զա̃յ մարդասիրութիւն, վասն զի հասարակաց է դեղն: Նկատեա զանհարթութիւն կենցաղոյս, և յայնոսիկ զա̃ծ մի հայհոյեր: Հայեսցուք 'ի մեզ ինքեանս, և զայլս ոչ դը-բավեսցուք. քանզի բազում է 'ի մեզ, որովք զայլս դը-բովեմք: Նազմնաք լիցին յաճախապէս ա̃ծ անուանեալ, զի փախուսցէ զդևս: Աղօթք հանդերձ արթնութեամբ, զի մի զայնոսիկ յա̃յ խնդրեսցուք որ ոչ նմա հաճոյ իցէ:

Միշտ յիշեա զա̃ծ, և երկինք միտք քո լինիցին: Սան-ձեա զակն, զի որպէս ոչ գիտես՝ յածի: Խնայեա 'ի լե-

ուից մարդկան և պատկառեա 'ի պարսաւանաց, զի երկդիմութք տայցես: Աշխատեսցիր գործել զառաքինութիւնս. բայց մի հպարտանար, զի մի գուցէ ընկղմութիւն 'ի նաւահանգստի անդ լինիցի: Որ ինչ օրինօք գոր-ծես, զնուաղելն 'ի կատարելութենէ անտի գիտա և մի անհոգ լինիր: Ամենայն գործոյ զկատարումն նախ քան զսկիզբն քննեալ տնտեսե-ցես: Ի տուէ և 'ի գիշերի աւուրն յետնում ակն կալ, մի գուցէ ոչ ու-նիցիս զխնդրելն ընդ քեզ: Մի խառնիր ըզքեզ ընդ այնոսիկ զորս տե-սանես 'ի լաւաց բամբասեալ: Փութասցիր մի՛ ումեք վնասակար լինել խօսիւք կամ գործովք կամ անհանճարութեամբ: Մի ուրախանար զուար-ճութեամբ աշխարհիս, քանզի ծաղիկ խառնոյ շօշափելով թառամի: Ի տրտմականս ինչ գոհացող լեր, և լուծն ծանրութեան թեթևանայ յու-սովը. 'ի փորձութիւս զգուշասցիր, քանզի զբազումս 'ի մեծամեծաց ան-տի յանդիմանեսցին: Մի բամբասեր զերկայնամտութիւնն ա̃յ, քանզի հասարակաց է դեղն 'ի պէտս անձանց: Անտես զաշխարհիս զզբաղ-մունս. բայց նուէրս զա̃ծ մի բամբասեր, զի ոչ ընտրես զյաւէն: Նայես-ցուք յանձինս, և զայլս ոչ պարսաւեսցուք. քանզի բազում ինչ է 'ի մեզ, յորոց այլոց մեղադիր լինիմք: Սաղմոսերգութիւք եղիցին յաճախ 'ի բերան քո, քանզի զա̃ծ անուանելով հալածես զդևս: Աղօթք զգու-շաւոր լիցին, զի մի գուցէ զայլ ինչ խնդրիցեմք զոր ոչ հաճի ա̃ծ:

Հանապազ յիշեա զա̃ծ և մի մոռանար, և երկինք միտք քո լիցին որքեալ: Սանձեա զակն, քանզի որպէս ոչ գիտես՝ յածի և բազում վնաս հասուցանէ քեզ: Խնայեա զլեզու 'ի լռութիւն, քանզի բազում

զու, քանզի յառաջ բերէ յոլովակի զոր լուսազոյն է ծածկել: Մշակեա կրթութիւն օրինաց զմիտսդ, զի խլեսցէ 'ի խորհրդոց դիւաց յոլովացեալ կրթութեանն: Զառաքինութեան ծածկեա. զվկայս բազում կենաց ստացիս: Սանձեա զհեշտութիւն մարմնոյ, քանզի ընդ մարմնոյն և զհոգին աղտեղի գործէ. այնքան միայն տուր որովայնի որքան պէտս ունիցի առնուլ, այլ մի որչափ ախորժէն: Մի սիրեր զփափկութեան. վասն զի զբարեկամութիւն առ կենցաղս առնէ, և թշնամութիւն առ ա̃ծ յերկնաւորաց ծնանի: Ի բաց դարձիր 'ի կենցաղական խրախութենէ, քանզի այնպիսիք զայթակղեցուցանեն և ընկճեն զզուարճացեալսն: Մեծութիւն եթէ ունիցիս՝ ցրուեա, և եթէ ոչ ունիցիս՝ մի ժողովեսցես:

Զէն վարկցիր զպահս, և զաղօթս պարիսպ, և լուսալի զարտասուսն: Զորս մեղար, զամենայն հանդերձ հառաչելով յիշեա, քանզի լինի առաւել հոգւոյ մշտնջենաւոր ապաշաւանք: Խնամ տար աղքատաց, վասն զի նոքա ընդ մեզ զզօրութիւն հաշտեցուցանեն: Ի պէտս որբոց հաղորդեսցիր, զի 'ի ձեռն նոցա հաղորդութիւն քեզ լինի առ ա̃ծ: Զեկեղեցի իբրև զերկինս կոխեա, և մի ինչ 'ի նմա առնիցես և կամ խորհիցիս երկրայինս: Հաւկաւոր կարծեա զխոնարհութիւնն, և թող յա̃ծ յաղագս այնպիսիս զհոգս: Աշխատեա զմարմինդ բարի վաստակովք, բայց ամենեւին զզա 'ի վայր ընկենուլ մի փու-

ինչ լաւէլն գովելի է քան զասել: Գործեա խորհելով զխորհուրդս օրինացն, քանզի խորհելն զնոյն արմատախիլ առնէ զչարեացն խորհուրդս: Զառաքինութիւն քո ծածկեա. իսկ վարուց վկայս բազմաստասցիր, նա և զփոխդձս: Սանձեա զցանկութիւն մարմնոյ, քանզի ընդ մարմնոյն և զհոգի աղտեղացուցանէ: Մի սիրեր զփափկութիւն կամ զզւարճութիւն աշխարհիս, զի թշնամութիւնս առ ա̃ծ յերկնաւորաց ծնանին: Հրաժարեա յերկրաւոր ուրախութենէ, քանզի կարող է աղտակելով զխրախճանսն: Մեծութիւն թէ ունիցիս, ցրուեա 'ի կարօտեալս. իսկ եթէ ոչ ունիս, մի ժողովեր:

Զէն համարեա զպահս տուրքս, և զաղօթս պարիսպ ամուր, և աւազան զարտասուս: Զմեղս խոստովանելով նկուն առնէ զչարս և բաժանէ զպատուխնեց ամօթն: Զոր ինչ մեղուցեալ ես, զամենայն հառաչանօք յիշեա. և լինի այնուհետեւ անձին հանապազորդեալ զղջումն: Դադարեսցես զաղքատս, քանզի նոքա զզօրութիւն ընդ քեզ հաշտեցուցանեն: Ի պէտս որբոց հաղորդեա սիրով, քանզի որպէս լինի քեզ հաղորդութիւն առ ա̃ծ: Լաւ համարեա զխոնարհութիւն, և յանձնեա ից վասն ամենայն հոգեպարգեւութեան: Աշխատեցո զմարմինդ բարւոք պատուիրանս, իսկ ամենեքեան մի տկարացուցաներ: Գինի սակաւ ըմպեսցես. զի

թացիս ։ Որք զինի սակաւ ․ զի որքան կարճեսցի, այնքան բարեգործէ զըմպողն ։ Անեա զոտամուութիւն, վասն զի մոլութիւն է հայր՝ ըստ չափին ստոյգս եղանելով ։ Ի հիւանդութեան ազօթիւք՝ նախ քան բժշկօք և դեղովք՝ վարեսցիս ։

Զքահանայս զամենեսեան պատուեա, իսկ առ բարիսն առաւել ևս ընթա ։ Սիրեա զնոյն տունս, տուն նոյ և զքոյսն պատուական ․ յեկեղեցւոջ դեգերեսցիս, վասն զի յամենեցունց և ’ի դանդաղամանց յարատաքնոցն ’ի բաց մնարէ ։ Որքան յերկրի ժամանակեայքս են, մի զքեզ տրամեցուցանեն հեռանալ ։ Յորժամ խորհուրդ մինչ հեշտականի ըմբռնեցի քեզ, ընդդէմ կացցես որ ’ի մարդկանէ թշնամութիւն է՝ և զնոյն զերկրպագութիւն ։ Մանաւանդ ամիրազգ զզօնելիս և զաչս, վասն զի ընդ այդպիսի ամենայն նեղք չարութեան ’ի ներքս մտանեն ։ Յորժամ աղօթեսցես, զխորհուրդդ ’ի վեր առ Տէր տար ․ և եթէ հակեալ անկանիցի ’ի վայր, դարձեալ անդրէն հան ։ Ոչ դադարեն մարք ծնանել զխորհուրդս, բայց դու ըղձամաթարան ’ի բաց խլեա և զբարիսն մշակեա ։

Սրբախօսեսցիս ’ի խոնարհութիւն ․ քանզի ’ի նմանէ բարձրութիւն յօրել է, և անկանելն ոչ կարելի ։ Ծ՛գնեսցիր այնքան, որքան զինչուցանել զմարմնոյդ շարժմունս կարասցես ․ և եթէ հիւանդանայցես, յառաջնութիւն զմնացեալնդ՝ ’ի փափկութիւն մի բժշկեսցես ։ Զչար խորհուրդդ այլոց բարի խորհրդովք ճնշեա ․ զմտաւ ած

որքան նուազ է, այնքան օգտակար է որք ըմպելեն զնա ։ Ցանկեա ըղձաբարկութէ, քանզի հայր է մոլեգնութեանց, և զանցանէ զչափովն ։ Ի հիւանդութեան ձեռք լեալ յառաջ քան զբժիշկս և զդեղս զաղօթս առաջիր ։

Զքահանայս զամենեսեան պատուեա, առաւել ըստ ուրուցն հեռագանդ լերբ և հայատակ ։ Սիրեա զտաճար Տոյ, տաճարն և զանձինք տաճար ամենատարր երբորդութեան որոյ ։ Որ ինչ յերկրի են, ժամանակեայ են ․ այսուհետև մի տրտմիր մերժեալ ’ի նոցանէ ։ Յորժամ խորհուրդ անկանիցի քեզ չարութեան, յիշեա զամօթ մարդկան և զՏոյ ’ի քեզ ։ Զգուշասցիր լսելեաց և աչաց, քանզի ընդ նոսա առաւել նեղք չարին մտանեն ։ Յորժամ յաղօթս կայցես, զմիտսդ առ Տծ վերացո ․ եթէ զբաղեալ իցէ, դարձո ։ Ոչ դադարեն միտք ’ի խորհուրդս ծնանելոյ, իսկ դու զաւելորդսն կորզեա և զլաւսն սատացիր ։

Ուսիր լեր ընդ խոնարհութեան ․ քանզի որ ’ի նմանէ բարձրութիւնն է, չիք անկումն ։ Ծ՛գնեա այնչափ, որքան ճնշել զշարժումն մարմնոյ ․ այլ եթէ տկարանայ մարմինդ, զառաջնութիւն տուր և մի զգրգումն ։ Զչար խորհուրդս բարւոք խորհրդածե արտաքսեսցես, և մի տայր նոցա մերձենալ ․ խորհեաց զերկնաւոր բարեացն զվայելչութիւն, և զան

զերկնային բարեացն վայելչութիւն, և ոչ մի ցանկութիւն երկրի և որ աստէն՝ ՚ի քեզ մնասցէ։ Յորժամ յաղագս տծ ինչ խնամայցես, եթէ նուաստ ինչ իցէ՝ բարձրացո, և եթէ բարձր՝ չափիւ մի զտծ, այլ զքեզ. զի և ոչ զգուշագոյն իցէ առաւել քան զչափն որքան տանիցիմքն՝ ամբառնալ։ Զվատթար մտածութիւնս սերմն լեալ սատանայի հաւատա, և այնպէս նորա դաւաճանեն, և որ սերմանեացն՝ ամաչէ։ Պահեա զյոլով ծաղր, վասն զի թուլացուցանէ զոգին, և մեղկեալ՝ զօրինացն սանձս մերկանայ։ Զանձն ՚ի գործ և յաղօթս տրաշեա, զի այնպէս ոչ յոլովս գտանէ առ մեզ մուտ սատանայ։ Ի գործ լեալ և զօրինացն ընթերցուածս համարեա, յորժամ ընդ լեզուայդ և միտք կթեսցեն զոր ինչ կամիցին կերքն գործել. Թէպէտ և ՚ի գործ զձեռնդ կարկառեսցես, լեզուդ սաղմոսեսցէ և կամ միտքդ աղօթեսցէ. քանզի պահանջէ զմեզ տծ միշտ յիշել։ Զամենայն զգործս աղօթիւք կնքեա, և զնոյն ինքն զաղօթսն։ Եթէ կամիցիս զձեռաց գործս՝ տծայինս և ոչ հողեղէնս առնել, հաւատար քեզ լինիցին այնոքիկ առ կարօտեալս։

Զուարճացիր սրբոցն պատահմամբ, վասն զի նոքօք և տծ երևի. զճշմարիտ սուրբսն ՚ի գործ տրաշեա, զի իւրաքանչիւր ծառ ՚ի պտղոյն ճանաչի։ Միշտ շահել ինչ ՚ի տեսանելոյ զսուրբսն փութա, և պահեա զնոցա հայցուածսն և զխնամութիւնս, վասն զի օգտակարք են

կութիւն երկրաւոր քեզ ոչ տիրէ։ Յորժամ վասն տծ ինչ ՚ի միտ տա-նես, եթէ խոնարհ ինչ է՝ բարձրացո, իսկ եթէ բարձր՝ չափիւ մի զտծ, այլ զանձնդ. զի ոչ սակաւ վտանգ է քան զչափն յանձնառանե-լիսն մտաբերել հպարտութեամբ։ Զապիրատ մտածութիւն սերմն սատա-նի դոլ հաւատա, քանզի այնպէս գաղարէ, իսկ սերմանողն յամօթ լինի։ Խուսափեա ՚ի ծաղրուէ, քանզի թուլացուցանէ զանձն, և մեղկեալ՝ մերկանայ զշնորհսն։ Ի գործ և յաղօթս զանձնդ բաժանեա, քանզի այսու ոչ գտանէ ՚ի մեզ մուտ սատանայ։ Գործ համարեա և զսուրբ գիրս ընթեռնուլ, յորժամ միտքն հանդերձ լեզուաւն աշխատեսցեն զհոգևոր շահսն. Թէպէտ և ՚ի գործ զձեռսդ շարժիցես, լեզուդ սաղ-մոսեսցէ և միտքդ աղօթեսցէ. քանզի խնդրէ տծ միշտ յիշել ՚ի մէնջ։ Զամենայն գործ աղօթիւք սկսիր և գոհութեամբ կատարեալ կնքեա. և այնպէս ուղղեալ միշտ լինիս։ Եթէ կամիս զգործս ձեռաց քոց աս-տուածայինս լինել, հասարակաց եղիցին՝ քեզ և կարօտելոց։

Ուրախացիր ՚ի պէտս սրբոց, քանզի նոքօք յայտնի տծ ՚ի մեզ. որք արդարև սուրբք են, ՚ի պտղոյ անտի ընտրեա, քանզի ՚ի պտղոյ անտի ծառն ճանաչի։ Հանապազ ջանացիր ՚ի սրբոց վարուց շահել. և մտա-դիր նոցա օգտակար հայեցմանց և խրատուց։ Եւ յերկոցունց զանձն-

երկրպագեան ։ Յամենեղութեն նահատակեցիր արտև և 'ի սրբութիւն մտօքն, քանզի այսպիսի երկրպագեան զքեզ տաճարք են գործեն. այսպէս քո տաճարն պահեսցի որպէս առաջողին նորա և գտանել հանդերձելոյն և զկերպարանն զիւր քեզ մաքուր հնարեցաւ տալ։ Աշխարհական խօսք զխորհուրդս յոյժ որոշեն. յաղագս որոյ մի զայնոսիկ դու խօսեսցիս, և 'ի խօսողացն խորշեսցիր։ Յորժամ բամբասիցիս, գիտես մի ինչ 'ի քեզ գործեալ իցէ լռութեամբ արժանաւոր. և եթէ ոչ իցէ գործեալ, ծուխ լեալ զքաղցրական համարեա։ Յորս զրկիցեն, 'ի համբերութիւն ապաւինեա, և փոխան անիրաւութեան առ զրկողսն փոխախեսցի։ Յորժամ ընչեղութիւն կամ փառս ժառանգեսցես կամ կենցաղական զօրութիւն, զմտաւ ած որ 'ի նոսա ապականութիւնք են և փախչիս 'ի պատրանաց։

Ողժկալեա 'ի նեղութիւնս, վասն զի յայնոսիկ են առաքինութիւնք, զոր օրինակ 'ի փուշսն վարդք բուսանին և ծնանին։ Մի ինչ լեալ առաքինութեն զուգահաւասար պատուով վարկիր. վասն զի աչք են այ, որպէս և ինքն անփոփոխելի է։ Սգեա զմեծզաւոր պատուեալ, քանզի սուր նորա գաւառատանին 'ի վերայ ձգի։ Մայր չարեաց զպղերգութեն համարեա. զբարիս զոր ունիս՝ կորուսանէ, և զոր ոչն ունիս՝ ոչ ներէ ստանալ։ Յորժամ վատթար ինչ ոք գործիցէ և յայնոսիկ չամաչիցէ, ծանր վէր և կործանումն 'ի յուսահատութեն հասանէ։

ղութեն յարեա յանձն և զսրբութեն մտօքդ, քանզի այս երկրպագեան տաճար աճնեն են. իսկ դու այնպէս պահեա զտաճարն, որպէս հաճոյ է առաջողին և որ գտանելոցն է զմեզ անդ։ Աշխարհական խօսք ըղձեաց մեկնեն յոյժ. վասն այնորիկ մի անսար նոցա, զի մի վրիպեսցիս յօգտակար խորհրդոյն։ Յորժամ բամբասիցիս յումեքէ, նայեա լեր գուցէ յորմէ բամբասեցարն գործեալ իցես. եթէ այնպէս իցէ, ուղղեա զխաղանսն, ապա թէ ոչ որպէս ծուխ լիցի։ Յորս զրկիս ինչ, 'ի համբերութեն ապաւինեա, և փոխան անիրաւութեն 'ի զրկողն գործեսցեն, և պատիժքն 'ի Այն 'ի քեզ։ Յորժամ մեծութեն կամ փառս կամ երկրաւոր զօրութեն ունիցես գովեալ, ած զմտաւ զապականութիւն նոցա, և տարիս 'ի պատրանաց նոցա։

Համբերեա նեղութեց, քանզի 'ի նոցանէ առաքինութիւնք որպէս վարդ 'ի փշոց բուսանին և բուծանին։ Մի ինչ անառաքինութեն նախապատիւ համարիր, քանզի ունայն են է. վասն որոյ անփոփոխելի է որպէս և նա։ Սգեա զմեղաւոր 'ի փառաւորութեն իւրում, քանզի սուք գաւառատանիին գայ 'ի վերայ նորա։ Մայր չարեաց զհեզգութեն խնա. զի որ ինչ բարին ունիս՝ կորուսանէ, և զոր ոչ ունիս՝ արգելու։ Յորժամ չար ինչ գործելով ոչ ամաչէ, ծանր է վէրն և վհատութեն զգրգռութեն։

Որքան ձանձրանայցես, զմտաւ ած որպիսի բարիք հաւատացելոց են պատրաստեալք և պտուղ ՚ի քեզ հոգւոյն ուրախութիւն մերձենայ։ Պայծառ և արժան է հաւատացելոցն նուաստանալ առ ամենեսեան, զի ունիցին խոնարհութիւն՝ սատանայակործան նուաստութիւն ցուցանել։ Ընդ ընկերն սիրոյ աղագաւ մի ինչ դանդաղեսցես, որքան ՚ի յայտնանէ սէրն որ առ ած է՝ ոչ վճարեսցի։ Մ՚ի առ աղտանց օրհնաց ՚ՆՅ անկեալ կայցես, և մի ախտանասցիս. զի որ ինքեան է անարժան՝ որ պատուելըն, զնա նախապատիւ կարծէ։ Մ՚ի խօսակցիս չարաց, վասն զի զնոսա ՚ի չարութիւն յորդորես, և դու պղծիս հաւատարութեամբ միոյանցն։ Աղատեա զմերդուցեալն և մի չարախօսեր զյանցուցեալն, վասն զի լուսաւորք յերկնաւորութեան և ցաւակից լինիցիս յարութեան։ Ընդ մեզ միշտ և խօսել զոտոյն իրս փութա, զի ՚ի բարի նախանձ դարձցին զորդութիւն։

Աշկեղեցի առաջին խոնարհեցիր որ զկիրս ունիցես, և կատարեր ՚ի նոսա զօրէնս եկեղեցւոյ պարտակուն։ Եթէ կատարեսցին ժողովուրդք յեկեղեցւոյ, մերձեցիր անդ. և եթէ ոչ կատարեսցին, քեզ սաղմոսք և առաքեալ և աւետարանն եղիցին խօսք։ Առաքինութեանն փառս ՚ի սրբոցն առես. վասն զի անմահ են նոցա փառքն, և զկնի մահուն կան ձեռաց։ Չարութիւն մոռացման յանձնեալ առնեսցես, յորժամ զմտաւ ածցես զիրաւն եթէ հակառակ մեզ ունին զուրն։ Եթէ խօսեսցես զյանցաւորն, խառնեա և զցաւակցութեան բանս. ընկերն կակղանան և սիրոյն լուսաւորի։ Եթէ ընդ սուրբս խօսեսցիս, հանդերձ հոգւով և երևելի կենօք զծածկեալսն մաքրեսցես. վասն զի հուր ոչ առաքինութեան ծածկի։ Ի գործս բարիս միշտ ձեռնեցիր, մի երբեք լքանելով զայնոսիկ՝ կիսակատար անցեալ գնայցես. այնպէս ընթա զի հասանիցես, այն է առանց դադարելոյ. քանզի պայծառ և արժան է յառաքինութիւն ընթանալ, մինչև առաջս եղանիցեմք ՚ի մերձաւոր կենցաղոյս յառպարիսէ։

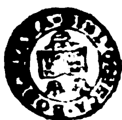
Մ՚ի լինիր ՚ի գործս առաքինութեան տաղտկացեալ,

Եղբ են միոյ մթերեալք յանձինս անձանց, և որքին արտասուաց աղօթիւք և պահօք և խոստովանեալ Աստուծոյ։ Այսպէս խոնարհեցաւ և հանձնարեն խրատութ վերաբերեալ ՚ի գեհենաբաղցեալս ՚ի փառս ամենասուրբ երրորդութեան այժմ և յաւիտեանս։

վասն զի այնպիսեացն վաստակ անցաւ 'ի վերայ վաստակոյ դնի: Ի համբերութեան նախ քան զկատարման նահատակեցիր, որպէս զի գտցես զնոսա 'ի վիճակս սպասաւորութեան պատերազմական: Մարտիր ընդ անկարգ խորհուրդս, և խօսեա առ նոսա որ օրհնաւոր ինչ խօսեցեալ իցէ: Նազուամ փութով զակն 'ի կենցաղականացս 'ի բաց փոփոխեա. քանզի ծուխ 'ի նմանէ պղտորիչ է ոգւոյ, չարն 'ի վեր տուեալ լինի: Եթէ վասն ինչ առողջութեան յաղթիցես, առ սակաւ սակաւ 'ի բաց խլեա, և առանց աշխատութեան զամենայն փուշ արտաքս մերժես:

Մաքուր լինելով՝ զանձ մաքրապէս սիրեա, և քան զայն ամենայն զամենայն վարկեր վերջացեալ: Մի ինչ լինել քան զիմաստասիրութիւն փառաւորագոյն համարեսցիս. վասն զի մայր է օրհնաց, և նոյ թագաւորութեանն աթոռակից: Եթէ կամիցիս տաճար լինել նոյ, պատարագ մշտնջենաւոր զաղօթսն հանապազորդեան ընծայեա 'ի նմա: Որ պղերգութեամբ կեցեալ է, մի առնուցուս խորհրդակից. զի որ 'ի չարիսն հրճուի, և զբարիս ատէ և խրատ տալ ամաչէ: Յամենայն ապականութենէ 'ի բաց կացցես, և 'ի խորհրդական ընթրիս հանապազօր մերձեցիր, քանզի այնպէս Քնս մարմին մեր լինի: Որովք խրատեսցիս, զնոյ մի տրտնջեր, վասն զի խրատէ իբրև զհայր, և գոհացուք իբրև բարի գործոյ արժանաւորք: Յորժամ անպատուեսցիս՝, բերկրեսցիր. եթէ անիրաւապէս՝ վարձն յոլով, եթէ իրաւացի՝ ողջախոհանաս, թեթևանաս 'ի պատուհասիցն: Ստուեր և ծուխ զարտմական իբրև կենցաղոյս և զհրճուելիս վարկիր, զի իբրև ստուեր ոչ կայ մնայ, և որպէս ծուխ փախչի, և իբրև զանիւ հոլովի: Միշտ յառաջադիմանալ 'ի բարիսն փութա. զի որ փոքր 'ի վերայ նուազին ցնդէ զընչեղութիւն, առ սակաւ սակաւ հաւաքէ զամենեցուն նախանձելին:

1 Այսպէս յայնն. յօրհնողին պատուեսցես:

ԺԶ

ՅԱՂԱԳՍ ԱՂՕԹԻՑ*

Որ ոք կամեսցի անուշահոտ խունկս կազմել, զե-րևելի կնդրուկն և զկասիաս և զեղունգն և զստաշխն առ հասարակ հանդերձեսցէ ըստ օրինացն, այս է չորից առաքինութեանցն ցոյցք. քանզի եթէ կատարեալք և հաւասարք հանդիպեսցին, ոչ երբէք թուլասցին միտքն 'ի խասակարան: Արբեալ անձն 'ի ձեռն պատուիրանացն տեառն` յորձորձումն պատրաստէ, և ընդունող առնէ զնա հայեցական կարգաւորութեան և ուղղութեան: Աղօթք խօսք են մտաց առ ած. արդ ուղիղն ինչ կարգաւորութեամբ պարտ է կալ մտացն առ ած, զի զօրասցի 'ի հա-գեւորն առ արարիչն իւր, և խօսակից նմա եղեալ առանց միջնորդի: Եթէ երկրաւոր մարմնոյ երևեալ փորձեալ Մովսէսի` արգելաւ մինչև լուծցէ զկօշիկս ոտիցն, զիա՞րդ դու զգերակայ յամենայն զգայութեանց և մտաց տեսանել կամելով և խօսակից լինել նմա` ոչ լուծցես 'ի քէն զամենայն խմացուածս ախտաւորս: Նախ յաղագս անձինդ արտասուս աղօթեա, որպէս զի 'ի ձեռն սոյն կակղեսցես զներգոյացեալ անձին քում զխստութիւն, և պատմել զանձնէ քումմէ զանօրէնութիւն` տեառն քո, և 'ի նմանէ թողութեան հանդիպեսցիս: Պիտանի լիցի քեզ աղօթք յառաջ քան զամենայն խնդրուածս առ 'ի յուղղութիւն, քանզի յոյժ բաղձայ տէրն քո արտասուալից աղօթս ընդունել 'ի քէն: Նոյնպէս և աղբերս արտասուաց ունիցիս յաղօթսն, մի հպարտանայցես յանձին քում որպէս առաւել գոլ քան զայլսն. քանզի շնորհ օգնականութեան առաւել աղօթից 'ի տեառնէ է, որպէս զի յօժարութեամբ կատարեսցես 'ի պատմել զմեղս քո, և հաշտեցուցանել զած 'ի ձեռն արտասուաց:

Արդ մի այսուհետև յախտ փոխադարձցիս սրբեալ արտասուօք, զի մի առաւել բարկացուցես զտուողն

* Ի սորին մէջ 'ի հին օրինակին բանիւն մակնանուանեալ յառաջ ընծեռ Փիլոքսենոս անուն էր սուրբ հօրս, և վասն յորդորման նուն գեղոյն նեղցալ:

չնորհաց․ քանզի բազումք արտասուելով յաղագս մեղաց իւրեանց, և դարձեալ ՚ի մոռացումն եկեալ արտասուաց, ՚ի վաստակոցն մեղրեալք խոտորեցան յուղղութենէն։ Կացջիր սարժանաբար և արտասուեա պընդութբ, և բացադարձուցես զհոգեկան խորհրդոց պատահմունս․ քանզի խուովեցուցանեն և աղմկեն զքեզ, որպէս զի լքանիցեն զքեզ ՚ի պնդութենէ անտի։ Յորժամ տեսանիցեն զքեզ դէքն ճշմարտապէս յօժարեալ յաղօթել, յայնժամ ստորագրեն իմացուածս իմքս, իբր թէ կարևոր իցէ․ և յետ սակաւոյ բառնան ՚ի քէն զյիշումն որ յաղագս նոցա, յապաղելով զմիտսն առ ՚ի խնդիրս նոցա․ իբր զի ոչ գտանելով՝ յոյժ իմն հոգայ և տրտմի։ Իսկ յորժամ կացցէ յաղօթել, յիշեցուցանէ նմա զխնդրեալսն և զուշաբարձեալսն․ որպէս զի մեղմացեալ առ ՚ի ծանրութի նոցա, կորուսցեն զներպատղական աղօթսն։ Ջանացիր կացուցանել զմիտս քո ՚ի ժամ աղօթիցն խուլ և համր, և անսաս մնալ յամենայն արկածէ, զի ընդունելի լիցի։ Յորժամ հանդիպեսցի քեզ փորձութի կամ հակառակաբանութիւն կամ գրգռութի առ ՚ի հատուցմունս դիմակցողին[1], առ ՚ի տրտմութի կամ անհեղեղ գոչել բանս, յիշեա զաղօթսն որ ՚ի տէր, և ըստ նմին իրաւանց և որ ՚ի նոյն ինքն ՚ի քեզ է ստահակեալ շարժումնն՝ լռեսցէ բարք յիշատակօք։ Զոր ինչ արասցես առ ՚ի վրէժխնդրութիւն եղբօրն որ զրկեաց զքեզ, ամենայն յոչ բարի լինի քեզ ՚ի ժամ աղօթիցն։

Աղօթք են հեզութե և անքարկութե և անյիշաչարութե և սիրոյ բղխումն։ Աղօթք են խնդութե և խաղաղութե և գոհութե առ ՚ի լաւագոյնսն։ Աղօթք են տրտմութե և տարակուսանաց և վշտաց հրաժարադեղ և սփոփանք։ Երթեալ վաճառեա զինչս քո և տուր աղքատաց, և առեալ զխաչն ուրացիր զանձն և զաշխարհըս, որպէս զի կարասցես անզբաղապէս կալ յաղօթս։ Եթէ կամեսցիս գովապէս աղօթել, ուրասցիս զանձն միշտ, և բազում դժնդակութիս կրելով յաղագս աղօթիցն իմաստասիրեա ստուգապէս։ Արով ինչ և տաժանմանն համբերեալ իմաստասիրեալ ՚ի խորհուրդս միա-

1 Օրինակ մի զդիմակացողին․ Երկու օրինակք զդիմացողին։

միտս, զորս պտուղ 'ի ժամ աղօթիցն գտցես: Չի՞ն- կա՞մ աղօթել որպէս պարտ է, մի՛ տրտմեցուցանիցեր զան- ձըն ուրուք. այլ թէ ոչ՝ 'ի նմանէր վաստակիս և ընթա- նաս յայտնիկ: Թող, ասէ, զպատարագն քո առաջի սե- ղանոյն, և երթ նախ հաշտեաց ընդ եղբօր քո, և ապա եկեալ աղօթեսցես անխռովաբար. քանզի ոխակալու- թիւն տխրեցուցանէ զմտաւորական հոգին, և խաւա- րեցուցանէ զդիտաւորութեան աղօթսն:

Որք տրտմութիւ և ոխակալութիւ կուտեն անձանց և կարծեսցեն աղօթել, նմանող են այնոցիկ՝ որ զջուր չափեն և 'ի ծակ կարաս արկանեն: Եթէ համբերող իցես և հեզ և երկայնամիտ, միշտ պտղաբերեսցեն ա- ղօթքն: Աղօթելով քո խրատաբար, և այսպիսի ինչ լի- նիցին խնդրուածքն, և կարծեսցես զքեզ խրատ 'ի տրտմու- թիւն ձգեալ, 'ի բաց տար՝ զի ոչ խրատաբերիս առ ըն- կերն. և եթէ խուզես՝ գտցես, և եթէ մարթի՝ առանց տրտմութեանց տրամադրել 'ի գործոցն. վասն որոյ ամե- նայն հնարիւք սառուցիր չզգաչել տրտմական բանս ինչ: Զգոյշ լեր մի թէ կարծելով զայլ ոք բժշկել, զքեզ ինքն անբժշկելի կացուցես առաջի տեառն, և տացես խափանումն աղօթիցն քոց: Խնդրելով յաղագս սըրբա- մտութեան՝ գտցես խնամս 'ի տեառնէ, և խմաստուն ե- րևեսցիս մարդկան, և ընդ աղօթականս լիցիս առ այծ: Ընդդէմ տրտմութեան սպառազինեալ քաղցրութեամբ և ոչ երկայնմտութեամբ՝ առաւել նիւթէ զտրտմութիւն, և այս- պէս խռովեցուցանէ զխմանաբերս, և աղաւաղանէ զկար- գաւորութիւն սուրբ աղօթիցն: Մի՛ միայն բացադէմ տարածով աղօթեր, այլ փոխեա զմիտս քո 'ի զգայու- թիւն՝ հոգևորական աղօթիցն: Աշխատանս յանկարծակի կացեալ յաղօթել, խոկ երբեմն և յոյժ վաստակեալ՝ ոչ հանդիպի ըղխաւորութեն, զի ես առաւել հայցեսցես և առաւել ունիցիս անկապուտ զուգութիւն: Ա երա- կացու եղեալ յանկարծօրէն հրեշտակի, 'ի բաց մերժին 'ի մէնջ ամենեքեան՝ որք մարտնչին ընդ մեզ, և գտա- նին միտք յապահով քաղցում ողջամտութեամբ յաղօթս կա- լով. և երբեմն սովորական մարտիւ յողդողդելով՝ մեցին

1 Օրինակ մի 'ի զգայութենէ. այլ օրինակ 'ի պատուաստութենէ. յայնն զխոնարհութիւն:

մնայք և ոչ թողանաս 'ի վեր հայել, քանզի նախնիքն որսացեալ է պէսպէս ախտիւք. սակայն խստաբար՝ հայցեալ գտցէ, և բախեալ պնդութեամբ բացցի նմա:

Մի աղօթեր քոց կամացդ կատարել, քանզի ոչ իսկ զուգին կամացն այ. այլ մանաւանդ որպէս ուսարն՝ աղօթեա ասելով, եղիցին կամք քո իսկ. և յամենայն ախտից և 'ի ցասմանէ սրբեալ, այնպէս եղիցին կամք նորա 'ի քեզ. քանզի կամի և գիտէ զբարին անձանց մերոց առաւել քան զխնամողն և զխնդրելին մեր: Նաղամ աղօթելով խնդրեսցի լինել առ իս որ ինչ բարւագոյն հաճոյ է իւր, և պնդեալ կացցէ 'ի խնդրուածսն վայրապար բռնաւորելով զկամսն այ, և ոչ թողեալ 'ի նա՝ զի որպէս գիտէ զօգտակարն՝ զայն տնօրինեսցէ. և սակայն առեալ զոր ինչ կամիցի՝ թաղծեսցի յետոյ յոյժ, զի ոչ խնդրեցի որպէս զի կամքն այ լիցին, քանզի ոչ այնպէս հանդիպեցաւ իրքն որպէս կարծէր: Զինչ է բարի, եթէ ոչ ած. այլ ուրեմն նմա յանձն արասցուք զամենայն ինչ որ լաւ մեզ է, և բարի լինի մեզ. քանզի բարերարն ած բարեաց տուող է: Մի հաւատարի առնուլ նոյնժամայն յայ զխնդրելոյն խնդրեր, քանզի կամի առաւել ևս խնամով հաստատել աղօթիցն քոց. քանզի զինչ իցէ վերագոյն այլ, եթէ ոչ խօսակից լինել այ և որ լաւ նորին զուգադրութեան է անձառելին հաղորդ լինել:

Նշանակ աղօթելն է ծայրագոյն իմացուածք մտացն՝ որ յած ամփոփեալ միշտ կայ: Աղօթք են մտացն առ ած վերամբարձեալ յերկրաւորացս բերմանց: Եթէ աղօթել փափաքես, հրաժարեա յամենայնէ, որպէս զի զնա միայն շահեսցիս: Աղօթեա նախ սրբել յախտից, և երկրորդ փրկել յանգիտութենէ և 'ի մոռացմանէ, երրորդ յամենայն փորձութենէ և 'ի ծուլութենէ: Միայն խնդրեա յաղօթսն քո զսրբութիւն և զարդարութիւն և զարքայութիւնն այ, նա և զամենայն վասն առաքինութեան, և այլն ևս տացի քեզ: Իրաւունք են ոչ միայն յաղագս անձին աղօթել սրբութեան, այլ և յաղագս ամենայն համատոհմից, որպէս զի հրեշտակացն օրինակի նմանեսցի միշտ: Զգոյշ լեր եթէ առաջի այ կաս յաղօթելն քո, եթէ 'ի զգեստէ անտի պատուեալ ես և 'ի սուրբն յա-

1 Նոր օրինակ ի ժամաքար:

տուածս ձեռնեալ, և որպէս քոյ ստացեալ զերկրպագութիւնս աղօթից 'ի մտաց հոգւոյ քո։ Եթէ ընդ եղբարս կացցես յաղօթս և եթէ առանձինն; ջանասջիր մի՛ ձեւով միայն, այլ և զգայութեամբ մտաց աղօթել։ Ոգայութեան աղօթից՝ բաղդատութեան երկիւղիւ և զղջմամբ, և անձկութեամբ հոգեւորացն, պատկառութեամբ յանցանացն յանմռունչ հեծութիւնս։ Եթէ այսր և անդր դեռ ես յածեսցին միտք քո 'ի ժամ աղօթիցն, ոչ ես ծանեայ՝ եթէ միայնակեցաբար աղօթես, այլ և աշխարհական իցես՝ զարտաքին բնակութիւն գեղեցկացուցանելով։ Յաղօթս կալով՝ զուշադրութիւն քո զգուշութեամբ պահեա, զի մի զուցէ զիւրսն՝[1] առաջի դիցէ քեզ, այլ առ 'ի զգօնութիւն յառաջակայութեան յորդորեսցէ զքեզ. քանզի յոյժ բնաւորեալ են միտք կողոպուտ լինել յուշադրութենէ անտի 'ի ժամ աղօթիցն որ առ Տր։ Արտաքսեալ 'ի բաց տարցէ զքեզ, և կամ երևմունս ինչ ցուցցէ յաղօթելն քո, և կամ նոր ինչ բերելով հոգս, և կամ զերեսս տրտմեցուցանողին։

Յոյժ շարամանափանճ է զեն մարդոյ աղօթելոյն, և ամենայն մեքենայիւք հնարաւորի ապականել զարգս զիտաւորութեան, և ոչ դադարէ խանգարմամբ իրաց շարժելով 'ի ձեռն յուշաւորութեան և յամենայն ախտս դրդելով 'ի ձեռն մարմնոյն, որպէս զի խափանեսցէ արագացել բարիոք ընթացիցն և առ Տր ելողութենէ։ Յորժամ բազում ինչ արարեալ դժնդակ դիւին և ոչ կարասցէ խափան լինել փութոյ ջանացողի աղօթիցն, դոյզն ինչ թողտայ, և ապա վրէժ հատուցանէ յորժամ յաղօթս կացեալ լինի. և կամ 'ի բարկութիւն բորբոքեալ զնա, եղծանէ զնա 'ի յաղօթիցն հաւաքեալ խորհուրդ զբարիոք մտածմունս, կամ առ 'ի ցանկութիւն անառակական զբրգռեալ զմիտսն։ Յորժամ յաղօթս կացեալ որպէս պարտ է, անդ կալ որոց ոչ է պարտ, և կացջիր քաջութեամբ պահելով զպատուէր քո, քանզի յայս 'ի սկզբանէ կարգեցար գործել և պահել. արդ մի՛ այսուհետև գործեալ՝ թողուս անպահեստ զվաստակեալն, ապա թէ ոչ՝ ոչ ես օգտեցիս։ Ամենայն որ հաւաքեալ աղօթելոյն լինի ձակատամարտ 'ի մէջի մերում 'ի պիղծ դիւացն, ոչ յա-

1 Յօրինակին գտանի զիւրսն առաջի դիցէ. յաւելեալ 'ի յաւելուածին։

զայս այլ ինչ լինի, բայց վասն հոգեւորական աղօթիցն. քանզի յոյժ դիմամարտ է նոցա կործանմանն եւ մարդոյ փրկութեն առ ած: Զինչ կամ՞ է դիւացն ներգործել 'ի մեզ. որովայնամոլութի, պոռնկութի, արծաթսիրութիւն, բարկութի, ոխակալութի եւ այլ ամենայն ախտք. եթէ այսոքիւք զանձն գրաւէ, ոչ կարէ աղօթել որպէս արժան է. քանզի միոյ՝ մասին ախտից տիրեալ, ոչ տայ բնաւորապէս նմա շարժել 'ի հոգեւոր ջանան:

Զառաքինութիւնս գործեսցէ վասն բանից եղելոց, եւ զսոսա յաղագս բնաւորեալ Բանին. իսկ սա 'ի կարգաւորութե աղօթից երեւել սովոր է սրբոց: Կարգաւորութիւն աղօթից են անկիրք[2], ծայրագոյն փափաքմամբ 'ի բարձրութիւն իմանալի կատարելով զիմաստասէր եւ զհոգեւորական միտս: Եւ միայն ցանկութե եւ սրտմտութեան պարտ է տիրել՝ որ ճշմարտիւ աղօթելն կամեսցի; այլ եւ ախտաւոր իմաստից արտաքոյ լինել 'ի սրբութիւնս: Եւ որ անախտութեան պատահեալ՝ անդէն եւ ճշմարտապէս աղօթէ. քանզի մարթէ ինչ եւ սոսկ իմաստ գոլ, եւ 'ի տեսակս նոցա զբաղեալ եւ հեռանալ յայ: Որ սիրէ զած, ընդ նմա որպէս ընդ հօր միշտ խօսակից լինի, բացադրանալով յամենայն ախտաւոր իմաստից 'ի հոգեւորսն: Եւ եթէ յորժամ ոչ յամեն միտքն 'ի սոսկ ինչ իրաց իմաստս՝ արդէն եւ յաղօթիցն տեղի հասեալ. քանզի մարթ է 'ի տեսութի լինել իրացն, եւ 'ի բանս նոցա խորհել. որ եւ եթէ սոսկ ինչ բանք իցեն, այլ սակայն որպէս տեսակ ինչ իրաց գոլով տպաւորեն ձեւով իմն զմիտսն եւ հեռի առնեն զնա յայ: Թէպէտ եւ գերատեսիկ[3] քան զմարմնաւոր բնութի միտքն լինիցին, ոչ եւս կատարելապէս զտեղի այ տեսցեն. քանզի մարթի յիմանալիս գոլ ծանօթութիւն եւ պէսպէս[4] առ նոսա:

Եթէ կամեսցիս աղօթել, այ հաւատա, որ կատարէ զուխտ ուխտաւորին. եւ կարդա առ նա ասելով. սուրբ եղիցի անուն քո, եկեսցէ արքայութի քո. այս ինքն սուրբ հոգիդ եւ միածին որդիդ, որ հոգւով եւ ճշմարտութբ սրբեն զմեզ: Որ հոգւով եւ ճշմարտութբ աղօ-

1 Չորս օրինակք միասայ:
2 Յօրինակսն անկիրք. յայլն անախտ:
3 Օրինակ մի գերատեսակ. այլ օրինակ գերատեսիկ:
4 Յայլն պէսպիսանալ:

թէն, ոչ եւս յարտաքսանաց առաջի զխմբագործացն մեծա-
րէ, այլ յանձնէ իւրմէ զնա վերացուցանէ։ Եթէ ա̃ծաբան
իցես, աղօթեսցես ճշմարտութ̃ եւ ստուգելով ուղղա-
փառութ̃. միոյ ա̃ծութեան հանեցես զխօսս եւ զօրհնու-
թիւնս երկրպագութ̃։ Յորժամ միտք քո 'ի բարձրում
ցանկութ̃է մի լոկ մաքրէ որպէս մերժի իմն 'ի մարմնոյ,
եւ զամենայն ինչ որ 'ի զգայութեց կամ յաշխարհութէ
կամ 'ի բարուց լինել կարծեաց բազադրած լինին, յայն-
ժամ հաւանեաց մտքն լինել 'ի սահմանս աղօթիցն։
Սուրբ հոգին վշտակից լինի տկարութեան մերում. թէ-
պէտ եւ պղծաբարոյ՝ գոլով եմք, սակայն գայ առ մեզ.
եւ եթէ գտցէ զմիտս մեր զառանէ ճշմարտասիրութ̃ աղօթե-
լով, հանգչի 'ի վերայ մեր, եւ զամենայն շրջափակեալ
զմեզ՝ զխորհրդոց կամ զխմաստից փաղանգս եղծանէ,
հրաւիրելով զմեզ 'ի ցանկութ̃ հոգեւորական սրբոյ ա-
ղօթիցն։ Այլք ամենեքեան այլայլութեամբ մարմնոյն
ներգործեն միտացն խորհուրդս կամ կարծիս կամ ան-
սութիւնս. իսկ ա̃ծ ընդդէմ այլքն առնէ, յինքն եկեալ իսկ
մտաց հանգուցանէ եւ ներքնագրէ 'ի նոսա զգիտութիւն
որպէս կամի, եւ զչարութ̃ մտաց եւ մարմնոյ 'ի սատահանէ
ինչ յապահովէ։ Ոչ ոք, բաղձալով ճշմարիտ աղօթից՝
եւ 'ի բարկութ̃ին յանձնատեալ կամ յախտակրութ̃ի, ա-
տաքսցի իցէ խելագարութեան. քանզի նմանն է որ արտա-
տեսս կամի լինել, եւ զաչս իւր պղտորէ անձամբ։

Եթէ աղօթել փափագես, մի ինչ՝ յորոց հակառա-
կէն աղօթից՝ գործեր, որպէս զի սուրբ հոգին ճանա-
պարհորդեսցէ ընդ քեզ։ Մ'ի ձեւով ինչ հաւանեսցես
զա̃ծութիւն յանձին քում՝ աղօթելով, եւ մի ինչ 'ի կեր-
պարանս թոյլ տար տպաւորիլ մտացդ. այլ աննիւթաւ-
պէս առ աննիւթն մատիր, եւ հանճարեղ լիցես։ Զգուշա-
ցիր յորոգայթից հակառակորդաց. քանզի դէպ լինի
յաղօթելն քո պարկեշտաբար եւ անխռովապէս՝ յան-
կարծօրէն վերադարձեալ լինել քեզ կերպարանս ինչ օտա-
րացեալս եւ ապշեցուցանել առ 'ի հպարտութ̃ին ձգել զքեզ,
կարծել զա̃ծութիւնն անդ գոլ, որպէս յանկարծօրէն
'յայտնեալ քեզ քանակութ̃ի զոր հաւանեսցէ. բայց
ա̃ծութ̃իւն անքանակ է եւ անձեւ։ Յորժամ ոչ կարասցէ

1 Օրինակ Գ [illegible]։

զուշն շարժել զաղօթելոյն մանաւանդ դևն, յորժամ ընդ-խառնումն մարմնոյն բանաւորէ՝ առնել ստապատիր իմն առ աչօք երևումն, և կերպարանել զնա 'ի նորումն՝ իսկ սո-վորութեն ընդդիմանակաց լինելով, հանապազորդելով, զիւ-րաւ զիջեալ խոնարհի. և որ առ անմխիթ և անատեսակ գիտութեն Ճնեալեալ է, և ոչ սպասաւոր ըմխող փոփոխանակ լուսոյ բուռն հարեալ անզգուշութեն: Այլ զիր 'ի վերայ պահու քո՝ պահելով զմիտս քո 'ի մեծամութեանց 'ի ժամ աղօթիցն, և կացուցանել ընդ խորումն լաւութեն. որպէս զի որ մշտակնեայն լինի աղխոսայն, և առ քեզ եկեսցէ, և յորժամ եկեսցէ պարգև աղօթից բարգաւաճեալ 'ի շնորհաց: Մի կարասցես սրբաբար աղօթել 'ի մար-մնաւոր՝ խոս պատապեալ. քանզի աղօթք են բացադրու-թեան կարծից հիւթոցս: Մի կարէ կապեալն ընթանալ, և ոչ մարք ախտից ծառայելով՝ զհոգևորական տեղի տե-սանելով. քանզի ձգեն և տարաբերեն յախտաւորական մասց, և ոչ ունին կացուցանել սուրբ:

Յորժամ սրբաբար և անախտաւորաբար աղօթեն միտքն, յայնժամ ոչ ևս ձախակողմեանն, այլ աջակող-մեանն դղրդին 'ի վերայ դևքն, և առորապքրեն նմա փառս նոյ և ձևաղութիւն իմն՝ որ զգայութեանն հեշտական է, ընդ կարծեաց և կատարելապէս հանդիպել նմա յա-ղագս աղօթից դխտաւորութե. և զայս մեկնեաց առա-քինազարդ՝ ամն այր 'ի նմափառականն ախտէն լինել և 'ի գիւէ անատի՝ որ մերձեցայ ընդ ընկերաց տեղւոյն. Այա-ծեմ զիւխն հպելով յառաջեալ տեղին, որ զմնօքն է ըզա՝ փոփոխել որպէս և կամեցցին. և այնպէս շարժեալ մնափառական ախտին խորհուրդս, կերպարանելով ընդ-մտոս թեթևականն առ 'ի կարծիս մեծայինն և էական գիտութեն. և ոչ ևս թախանձեալ այնմախուայն 'ի մար-մնաւորական և 'ի պիղծ ախտից, այլ սրբաբար որպէս եթէ կացեալ առաջին կարծէ, ոչ ևս ներգործութիւն ինչ հակառակելով լինել նմա. ուստի և կարծէ մեծայինն յայտնութիւն զօղ, որ լինի առ նմա զիւխն յոյժ դժընդ-դակութիւ ստանալով և 'ի ձևան խելաց ընդդէմ լոյսն

1 Յայնժամ խակ նա ունելով սովո-րութիւն 'ի խորհուրդս զիւրաւ զիջանի. և առ անմխիթ և անատե-սակ գիտութեն Ճնեալեալ՝ սպասաւոր ըմպող փոխանակ լուսոյ ընդու-նելով:

2 Օրինակ մի 'ի նեղութեանց:

3 Օրինակ մի առաքինութեանց:

պայլելով և կերպարանելով զնա որպէս կանխաւն ասացի ։ Աստուծոյ հրեշտակին 'ի վերայ կացեալ՝ քանզի միայն զամենայն հակառակին ներգործութիւն դադարեցուցանէ 'ի մէնջ, և շարժէ զլոյս մտացն անմոլորապէս ներգործելով 'ի լուսաւորութիւն Որդւոյ ։

Յաւելն[1] 'ի Յայտնութեան կրել հրեշտակին խունկ, որպէս զի տացէ[2] զաղօթս սրբոցն, թուի ինձ զայս շնորհս գոլ 'ի ձեռն հրեշտակին ներգործել. քանզի գիտութիւն ներառնէ ճշմարիտ աղօթից, կալով այնուհետև արտաքոյս ամենայն սասանութեան ձանձրութեան և լքութեան մտաց ։ Տաշտք խնկոց աղօթք գոլ ասին սրբոց, զոր քսան և չորս ծերքն կրեն ։ Տաշտք համարեալ սէրն որ առ ած, այս ինքն զկատարեալ և զհոգևորական սէրն՝ յորում աղօթս ներգործեն հոգւով և ճշմարտութեամբ ։

Յորժամ համարեսցիս չև ես պիտոյանալ արտասուաց վասն մեղաց յաղօթելն քում, գիտեա որչափ հեռի ես յած. հարկաւորեալ ընդ նմա գոլ համագաղաղ, և ջերմեգոյն ես արտասուեսցես ։ Այս գիտելով զչափ քո՝ մտադիւր ես սգասցես թշուառացուցանելով զանձնդ ըստ Եսայեայ. զխօ՞րդ պիղծ գոլով և 'ի մէջ նոյնպիսի ժողովրդոց բնակեալ, այս ինքն հակառակորդաց, իշխել առաջի տեառն զօրութեանց կալ ։ Եթէ ճշմարտապէս աղօթեսցես, բազում հաւանութիւ գտցես. և հրեշտակք կցորդեսցին քեզ որպէս և Դանիէլին, և զբանն որ ըններցին ին՝ լուսաւորեսցեն քեզ ։ Գիտեա եթէ սուրբ հրեշտակք հրաւիրեն զքեզ յաղօթս և բազկացուք ընդ մեզ ուրախանալով 'ի նմին և աղօթելով. ապա եթէ պղերգանամք և ընդունիմք խորհուրդս հակառակորդս, յոյժ զարհուրեցուցանեմք զնոսա. որ եթէ նոքա վասն մեր այսչափ ինչ ջանան, իսկ մեք և ոչ վասն անձանց կամիմք աղաչել զած. այլ քամահելով զմեր սպասաւորութիւս, և զոսոյունց տէր և զած թողեալ՝ դիւաց պղծոց խօսակից լինիմք ։ Աղօթեա հեզաբար և անխառվաբար և սաղմոսեա իմաստասիրաբար և յորջորջեանք, և եղիցիս որպէս ձագ արծուոյ 'ի բարձունս համբարձեալ ։

Սաղմոսերգութիւ զախտս խաղաղէ և զկատաղութ

1 Յօրինակին Յաւելն . . և կրել. Եդաք ըստ յաւելին ։

2 Յօրինակին զայսպէս տացէ. ըւելաւ 'ի յաւելն ։

մարմնոյն հանդարտեցուցանէ, իսկ աղօթք ներգործեն և պատրաստեն մտաց զիւր ներգործութիւն։ Աղօթք են փայլչական ներգործութի արժանաւոր մտաց, այս ինքն լուսագոյն և սուրբ ազդումն և պիտանի։ Ապամոերգութի պէսպէս խնամուութի է, իսկ աղօթք յառաջադէմ է աննիւթական և պէսպէս գիտութե խնամոտի առ ած։ Պահութի բարիոք է, քանզի բաղկակից է աղօթից. զխնամալի զօրութի մտաց զարթուցանելով՝ 'ի տեսութի ածային գիտաւորութեն լուսաւորէ։ Եթէ ոչ երբէք իցես առեալ զշնորհս աղօթից, աղմներգութե հպատակեա և առցես։ Ասէր, ասէ, նոցա առակ առ 'ի յաղօթել հանապազ և մի ձանձրանալ. այսա և դու մի ձանձրանար և մի տրտմիր, զի 'ի նմին ոչ առեր, քանզի յետոյ առցես. զի ասէ հաւկ յետոյ յառաւելի անոր. Թէպէտ և յայ ոչ երկնչիմ և 'ի մարդկանէ ոչ ամաչեմ, այլ վասն աշխատ առնելոյ զիս կնոջդ՝ արարից զիրաւունս դորա. Նոյնպէս և ած արասցէ վրէժխնդրութիւն՝ գոչելով առ նա 'ի տուէ և 'ի գիշերի։ Փութանակի քաջալերեա այսուհետև ժուժկալեալ տաժանաբար յաղօթսն։ Մի կամիր որպէս քեզ թուի, այլ որպէս այ հաճոյ լինել որ լաւ քեն. և եղիցիս անխռով հոգացող յաղօթսն քո։ Թէպէտ և ընդ այ կարծիցես զոլ, զգոյշ լեր 'ի պատնկութեան դիւէ, քանզի յոյժ է պատրող և մախացող. և կամի որագոյն իսկ զոլ քան զշարժումն և սթափումն մտաց քոց, որպէս զի յայ անջատել զնա՝ առաջի նորա կալով ահիւ և երկիւղիւ։

Եթէ աղօթից խնամ ունիս, պատրաստեա զանձն քո 'ի հարուածս դիւաց, և ժուժկալութե զառ 'ի նոցանէ տանջանացն համբերեա. քանզի որպէս վայրենի գազանք դիմեսցեն 'ի քեզ, և զամենայն մարմինդ քո չարչարիցեն։ Պատրաստեա որպէս հմուտ ձգնող զանձն քո. և եթէ յանկարծօրէն տեսցես երևումն ինչ, չհիանալ. և եթէ սուր համբարձեալ 'ի վերայ քո կամ ջահ ինչ լուցեալ առաջի աչաց քոց, չխռովել. և եթէ կերպարանս ինչ վտիտ և արիւնատես, ամենևին չտագնապել յանձնէ. այլ կացջիր՝ դաւանելով զբարիոք դաւանումն, և դիւրաւ տեսցես 'ի վերայ թշնամեաց քոց ընկործանումն։ Որ զցաւագինսն կրէ տևելով, և խնդագութիւն պատահեսցէ. և որ վտտիցն ժուժայ, և 'ի հեշտակեանացն ոչ ելցէ անմասն։

Զգոյշ լեր մի՛ երբեք պատրեսցեն զքեզ չար դեւքն երեւմամբք իւիք, այլ լեր մտացի փոփոխմանց յաղօթսն. և աղաչեա զԱծ, որպէս զի թէ 'ի նմանէ իցէ իմացուածն, նա լուսաւորեսցէ զքեզ. ապա թէ ոչ՝ փութանակի զմոլորեցուցիչն հալածէ 'ի քէն, և քաջալերեա զի ոչ կացցեն շունքն՝ քո ջերմապէս զգաւազանէն որ առ Ած պաղատանացն բուռն հարեալ. քանզի նոյնժամայն աներեւոյթ և անյայտ զօրութե̃ն Այ զանահար եղեալք հեռաւոր հալածականք եղիցին։ Յիրաւի է զնենգութի̃ նոցա անգիտանալ, զի 'ի ժամանակի բաժանեն զինքեանս դեւքն. և եթէ համարեսցիս օգնութի̃ հայցել, մտանեն այլք 'ի ձեւս հրեշտակաց զառաջինսն հալածելով առ 'ի պատուել քեզ 'ի նոցանէ, և կարծել զդեւսն 'ի սուրբ հրեշտակս գոլ։ Խոնարհութե̃ բազում խնամ տար և արութե̃, և ոչ երբեք զրկումն դիւաց մերձեսցի յանձն քո, և տանջանք ոչ մերձեսցին 'ի յարկս քո. զի հրեշտակաց իւրոց պատուիրեալ է վասն քո պահել զքեզ. և անյայտաբար զամենայն հակառակներգործութիւնս հալածէ 'ի քէն։ Պայթմունս և թնդմունս և խաշափս ձայնից և տանջմունս դիւաց լուիցէ՝ որ մաքուր աղօթից խնամ տանիցի, այլ ոչ զանգիտեսցէ և ոչ զխորհուրդսն մատնեսցէ, այլ ասասցէ առ տէր. ոչ երկեայց ես 'ի չարէ, զի դու տէր ընդ իս ես. և որ սոցին նման են աղօթիցն բանք։ Ի ժամու այսպիսի փորձութե̃նց սուգ լուտոյգ և յերկարեալ աղօթս ստացիր առ Ած։ Եթէ սպառնայցեն քեզ դեւքն յանկարծօրէն երեւեալ և զարհուրեցուցանել զքեզ և յափշտակել զմիտս քո, կամ որպէս զազանք մխանել զմարմինս քո, մի հիանար 'ի նոցանէ և մի հոգ տանիր սպառնալեաց նոցա. քանզի երկեցուցանեն զքեզ փորձել, եթէ արդեօք ուշ դնիցես նոցա, կամ թէ ամենեւին քամահեսցես զնոսա։ Եթէ Այ ամենակալի և խնամագործի և նախախնամողի ամենեցունց առաջի կաս յաղօթսն քո, ընդէ՞ր այսպէս անամնաբար կաս առաջի. որպէս զի թողեալ զամենայն[1]՝ երկիւղ նոցա, 'ի ձանձէ և 'ի մժեխէ երկնչել. կամ թէ չիցէ՞ լուեալ՝ 'ի տեառնէ Այ քումմէ երկիցես. և զարձեալ՝ յորմէ սարսեն և դողան ամենայն յերեսաց զօրութեանն նորա։

1 Օրինակ մի զամենայժ։

Որպէս հաց բուծանէ զմարմինս և ապաքինութիւն զհո-գին, նոյնպէս և մեզ հոգևոր աղօթք են սնունդ։ Ո՛չ փոփոխապէս, այլ մշտաւորաբար աղօթեա՛ 'ի տեղի տա-ճարի աղօթից, որպէս զի և դու արդարասցիս յնմ։ Ջա-նացիր չանիծանել ումեք յաղօթելն քո. զի մի գուցէ զոր շինեսն՝ զնոյն քակես, դարձեալ անիծել զաղօթսն քո։ Հազարապետն բիւրուց քանքարաց խորտակեսցէ զքեզ, որպէս զի ոչ թողցես պարտաւորին, և ոչ հանդիպեսցիս թողութե. քանզի մատնեաց, ասէ տէր, 'ի ձեռս դահ-ճաց։ Նախադրեա զկարիս մարմնոյ յառաջակացման ա-ղօթից քոց, զի մի գուցէ խռովեալ 'ի լուայ կամ 'ի մրժ-խայ[1] կամ 'ի ճանճայ՝ զրկեսցես զմեծ շահավաճառ ա-ղօթիցն։

Այլ[1] եղև մեզ որպէս զի ումեմն 'ի սրբոցն աղօթե-լով այնչափ ինչ հակառակէր չարն, որպէս զի 'ի նմին 'ի տարածել նորա զձեռսն յաւիւծ ձևանայր, և կանգ-նեալ 'ի դէպ՝ զառաջինսն իւր զձիրանսն ատամն և անտի 'ի վերայ երկուց թիկանցն ցցեալ ջանացողին. և ոչ կա-մէր անջատել 'ի նմանէ, մինչև զձեռսն խոնարհեցուցէ. իսկ նորա ոչ երբէք զնոսա զիջուցեալ՝ մինչև զամենայ-կան աղօթսն կատարէր։ Այսպիսի ինչ ծանեաք, և որ 'ի դրելն լսեաց, զՅովհաննէ ասեմ, որ մենաւոր էր հա-ստատուն և սքանչելի շնորհիւ, մատուցութ(եամ)բ միայնացեալն, որ անշարժ կայր յամս կցորդութեն. որ զի իւրն 'ի տեսիլ վիշապի պատառեալ զնովաւ և ծամեալ զմարմին նորա և յերեսս նորա զդայլեալ, ոչ ինչ յիւրոց հանգստիցն դրդուէր։ Ընթերցեալ արդեօք իցես զվարս տաբեննե-սացւոց միայնակեցացն, որպէս ասեն՝ եթէ մինչ զեռ խօսէր և ուսուցանէր աբբայ Թէոդորոս զեղբարսն, իժք

¹ Մի ոմն 'ի սրբոցն աղօթելով այնչափ ինչ հակառակէր չարն, որպէս զի 'ի նմին 'ի տարածանել նորա զձեռսն՝ յաւիւծ ձևանայր և կանգնէր ընդդէմ նորա, և զձիրանսն ատամ և անտի 'ի վերայ երկուց թիկանցն եդեալ ջանացողին. և ոչ կամէր անջատել 'ի նմանէ, մինչև զձեռսն խոնարհեցուցանէր. իսկ նորա զձեռսն ոչ զիջուցանէր՝ մինչև զամենայնական աղօթսն կատարէր. քանզի ոչ ինչ զանգիտէր յայնմանէ, մինչև յաղթեալ եղև թշնամին յաղօթից սրբոյն, և փախստական եղեալ ոչ ևս այլ երևէր։ Ընթերցեա՞լ իցես զվարս տաբեննեսացւոց միայնակեցացն, որպէս ասեն՝ եթէ մինչդեռ խօսէր և ուսուցանէր աբբայ Թէոդորոս զեղբարսն, իժք երկու եկին կացին առ ոտս նորա. իսկ նորա անխռով

1 [illegible] ոչ. 'ի ծխայ։

երկու եկին կացին առ ոտս նորա. իսկ նորա անխռովաբար մնացեալ՝ ունելով զգլուխ 'ի վերայ նոցա, կայր անշարժ՝ մինչև դադարումն երգս հոգևորական խրատուն և աղօթիցն. և ապա եցոյց զնոսա եղբարցն, և պատմեաց զիրսն զոր ոչ գիտէին: Յաղագս այսր ուրումն դարձեալ ընթերցաք հոգևորական եղբօր, եթէ յաղօթել նորա իժ մի եկեալ մերձեցաւ յոտս նորա. իսկ նորա ոչ յառաջեալ խոնարհեցոյց զձեռսն մինչև զսովորական աղօթսն կատարեաց, և ոչ ինչ վնասեցաւ՝ որ սիրեաց զԱծ առաւել քան զինքն: Զգոյշ կացցես յաղօթս քո, և ուրացեալ զանձն քո հանդերձ ամենայն զգայութեամբ 'ի միամիտ խորհուրդս մաքուրս: Այլ ուրումն սրբոյ պնդաբար աղօթելով յանապատի առանձինն, զկեւաց եկեալ որպէս զնդակ ինչ, և յոտն թօթափեալ, և ընդունէին դարձեալ 'ի վերայ լանջի մինչև յերկուց շաբաթուց աւուրս. և ոչ ամենևին կարացին առ փոքր մի զինջուցանել զմիտս նորա 'ի ջերմեռանդն աղօթիցն որ առ Ած էր: Այլ ուրումն դարձեալ ճգնաւորի աղօթից խնամատարողի[1] յանապատի անդ ճանապարհորդելով, հրեշտակաց երկուց 'ի վերայ կացեալ 'ի միջօրէին ճանապարհակցեալ ընդ նմա. իսկ նա բնաւ ոչ նայեցեալ ընդ նոսա, զի մի զուցէ 'ի լաւագունիցն զրկեսցի. քանզի զմտաւ ածէր զառաքելոյ բանն որ ասէ. ոչ հրեշտակք և ոչ զօրութիւնք և ոչ այլ ինչ արարած կարէ մեկնել զմեզ 'ի սիրոյն Քրիստոսի: Յաւասար հրեշտակաց լինի միայնակեաց 'ի ձեռն ճշմարիտ աղօթից, անձկալով տեսանել զերեսս հօրն ամենակալի որ յերկինս է:

Մի խնդրեր ամենևին կերպարանս ինչ կամ ձև[2] կամ գոյն ընդունել յաղօթսն: Մի փոխանակ[3] հրեշտակ ան-

վստահաբար մնացեալ, ունելով զգլուխ 'ի վերայ նոցա կայր անշարժ՝ մինչ դադարումն երգս հոգևորական խրատուն և աղօթիցն. և ապա եցոյց զնոսա եղբարցն և պատմեաց զիրսն, քանզի ոչ գիտէին զգալն իմիքն 'ի ներքոյ ոտից նորա: Լսէին և վասն եղբօր ումեմն՝ եթէ յաղօթելն նորա իժ մի եկեալ մերձեցաւ յոտս նորա. իսկ նա յառաջեալ ոչ խոնարհեցոյց զձեռսն մինչև զսովորական աղօթսն կատարեաց. և ոչ ինչ վնասեցաւ եղբայրն այն՝ որ սիրեաց զԱծ առաւել քան զինքն:

1 Օրինակ Գ խնամատարողի:
2 Օրինակ Գ ձևագոյն ընդունել:
3 Յոյնն Մի՛ ցանկար հրեշտակս տեսանել:

սանելոյ կամ զօրութիւն կամ զՏ̃ն զգայապէս, զի մի գուցէ բոլորատար՝ խելաբախ եղիցիս, զգայլ փոխանակ հովուի տեսանելով և երկրպագելով Թշնամեացն դիւաց: Սկիզբն պատրանաց մտաց սնափառութիւն է, յորմէ շարժեալ մտայն՝ ձևօք և կերպարանօք պարագրել փորձէ՝ զաստուածութիւն: Այս զիմն ասացից. երջանիկ են միտք, որ 'ի ժամ աղօթիցն կատարեալ անկերպութիւն ստացաւ մաքուր: Երջանիկ են միտք, որ անզբաղ աղօթելով առաւել փափաքումն առ Ա̃ծ միշտ յանձն յարէ: Երջանիկ են միտք, որ 'ի ժամ աղօթիցն աննիւթական և անստացիկ լինի արքեալ յամենայնէ: Երջանիկ են միտք, որ 'ի ժամ աղօթիցն կատարեալ անզգայութիւն ստացաւ յերկրէս: Երանելի է միայնակեաց, որ ամենեցուն փարելի միշտ զանձն ունիցի 'ի հոգևորսն: Երանելի է միայնակեաց, որ զամենեցուն փրկութիւն և զզարգացումն որպէս զանձինն՝ ուրախութ̃բ և մտադիւրութ̃բ տեսանէ և լսէ և խորհի: Միայնակեաց է, որ յամենեցունց անջատեալ է 'ի չար զբաղմանց, և յամենայն բարիս մերձ է: Միայնակեաց է, որ միայն յամենեցունց անարգ զանձն համարի, և անվրէպ զանձն տեսանիցէ: Որք այսպէս աղօթեա առ Տէր, միշտ 'ի բարի գործս պարապել և ոչ նուաղել 'ի սիրոյն որ առ Ա̃ծ. յամենայն 'ի ստութէ և յերդմանէ և 'ի բարկութէ 'ի բաց լեր, և փափաքեա աղօթել, և գտցես շնորհս 'ի տեառնէ:

Եթէ հոգւով կամիս աղօթել, մի զղջ առեր, և ոչ ունիցիս մառախուղ՝ դիմադրել քեզ 'ի ժամ աղօթից լուսաւորութեան: Յանձնեա ա̃յ զպէտս մարմնոյդ. յայտ ևս եղիցի և հոգւոյն յանձնառութի ա̃յ: Եթէ պատահեսցես խստավանութե, Թագաւորեսցես. նմանապէս և վտանգաւոր աղքատութեան տարեալ գոհութ̃բ: Մի անգոսնէր հրաժարելով զչքաւորեալ աղքատութիւն և զնեղութիւն զնիւթս աղօթիցն: Մի իշխորդեսցեն քեզ մարմնաւորական առաքինութիւք առ անձնաւորականս[3], և անձնաւորականքն առ հոգևորականսն, և սոքա առ աննիւթ և էական գիտութիւն: Օ գոյշ լեր աղօթելով ընդդէմ խորհրդոց, եթէ դիւրաւ զօղեսցիս, եթէ ռա-

1 Օրինակ մի բոլորաբար:
2 Յօրինակսն վայր փորձէ. յաւե- լաւ 'ի յաւելն:
3 Յօրինակսն առ անձնաւորական և զհոգևորականս ևս առ աննիւթ. եղաւ 'ի յաւելուածն:

տի այս եղև. մի՛ գուցէ դարձանումն կրեսցես, և պատրեալ հատուսցես անձինդ վնաս։

Յորժամ դևք ստորագրեսցեն քեզ խորհուրդս և դարձեալ դրդեն զքեզ, որպէս թէ աղօթել ընդդէմ նոցա կամ հակառակել, որք կամին երբեմն տեղի տալ, որպէս զի պատրեալ հպարտասցիս յաղագս քո, որպէս թէ աղօթիւք քովք երկեցուցեր։ Եթէ աղօթես ընդդէմ ախտից կամ դիւաց՝ որք մերձին ընդ քեզ, յիշեա զասացեալսն. հալածեցից զթշնամիս իմ և հասից նոցա, և ոչ դարձայց ՚ի նոցանէ մինչև սպառեսցին նոքա։ Այլ զայս ՚ի դէպ ժամու առասցես, բազում խոնարհութեամբ զանձն սպառազինեալ ընդդէմ հակառակորդաց։ Մի՛ կարծեր ստացեալ զառաքինութիւն՝ եթէ ոչ ցմարմինն և ցարիւն վասն նորա ճակատամարտիցես. քանզի պարտ է մինչև ՚ի մահ հակառակ կալ մեղացն ջանաբար և անպարտաւորապէս ըստ ա̃ծայնոյն առաքելոյ։ Եթէ օգուտ լինիցիս այլոց և շինիցես զանձինդ, որպէս զի արհամարհեալ՝ առնիցես ինչ կամ գործիցես ապիրատ, ցուցիցես չարիւն զբարիսդ հաւաքեալսն. քանզի զխտղութիւն է և այս չար դիւացն, վասն որոյ զգուշանալ արժան է մտաւորաբար։ Որոգանաց դիւացն միշտ ակն կալջիր հոգալով՝ զխելդ բացակայցես ՚ի նոցա ծառայութենէն որսացեալ ՚ի կորուստ։ Ի գիշերի խռովեցուցանել անձամբք խնդրեն զհոգևորական վարդապետսն ամենայնչար դևքն, և ՚ի տուընջեան ՚ի ձեռն մարդկան ՚ի նեղութիւն և ՚ի զրպարտութիւն և ՚ի վտանգս արկանելով։ Մի՛ հրաժարեր ՚ի թախծաց. զի թէպէտ և կոփեսցեն կոխելով, և ձգելով քերեն, այլ սակայն զոքօք առնել պայծառանան ՚ի տէր հոգևորականն հանդերձիւ։ Որովհետև ոչ հրաժարեցեր յախտից, այլ միտք քո հակառակ են ճշմարտութեան և առաքինութեան, ոչ գտցես խունկ անուշութեան ՚ի սրտի քում։

Աղօթել անձկայ որ փոփոխեալ է յատենալս և ըղվարս յերկիւղս ունի հանապազ, ոչ միայն ասել բանիւ, այլ և գործով հրեշտակային՝ և գիտութբ̃ ա̃ծագոյն։ Եթէ միայն ՚ի դժուարակրութենէն յիշեսցես զդատաւորն որպէս ահաւոր և անաչառ դատով, ոչ ևս ուսար ծա-

1 Օրինակ մի. հրեշտակային աստուածայնագոյն։

ռայել տեսանն աՀիւ և ցնծալ առաջի նորա երկիւղիւ . զայս գիտացեալ զի և Հոգևորականք թերևս յուրախու-թիւն առաւել եւս դողութե՟ պարտ է պաշտել զարա-րիչն ած ։ Ստացի է այլ որ յառաջ քան զկատարեալ ապաշխարութՙն ՚ի բաց եկաց ՚ի տրտմաղական սգոյ մե-ղաց իւրոց, և որ Հրաժն յաւիտենից որպէս զատեալ ՚ի տեսանէ ՚ի խոստովանութիւն փութայ ։ Որ մեղօք ըմբռնեալ է և բարկութե՟, և Համարձակի անպատկառ-ձգիլ ՚ի գիտութՙի ածային կամացն և կամ յաննիւթա-կան աղօթս յածային խորհուրդն, այնպիսին ընդունի զառաքելական սաստն և զվտանգն և զդատապարտու-թիւնն . վասն այսորիկ ասէ . պարտի անձին շուք դնել վասն Հրեշտակաց ած, և պատկառանս և զխոնարհութի վայելչաբար ունել յաղօթան ած ։ Որպէս աչացաւի ոչ է օգուտ յոյս Հասարակ, և յայժ ջահալլ արեգական տե-սիլ յերկար և առանց քօղոյ, նոյնպէս ախտաժէտ և պիղծ մտաց . որ ըստ Հոգւոյ և Ճշմարտութե աՀաւոր և գերազանց յաղօթից սպասաւորութՙի ամենևին օգուտ ինչ ոչ, այլ առաւել ՚ի ցասումն զարթուցանէ զածու-թիւնն ։ Եթէ որ ընծայիւ մատեաւ ՚ի սեղան ածոյ՝ ոչ ընկալաւ անկարօտն և անաչառն մինչև Հաշտեցաւ ընդ մերձաւորին իւրոյ տրտմեցելոյ առ նա, տես որչափ պա-Հրատեան պէտք են և ընտրութե, որպէս զի ընդունելի լիցուք ած խունկ իմանալի սեղանոյն ։

Մի ուրախանար ՚ի նիւթականս և մի ՚ի փառս տոցա . ապա թէ ոչ՝ ոչ եւս ՚ի թիկունս քո, այլ յերեսս Հարցեն մեղաւորք, զի եղիցիս նոցա ուրախութի ՚ի ժամ աղօ-թիցն՝ ձգեալ և պատրեալ ՚ի նոցանէն ՚ի խորհուրդս տարօրէնս ։ Աղօթք աղօթս խնդրելով՝ աղօթս գտցեն . քանզի աղօթք զգուշալի են, թէ և այլ ինչ իւս Հետևեա-ցին բարի գործք, որ և պարտ է միշտ Ճգնել ։ Որպէս ամենայն զգայութեց լաւագոյն՝ տեսանելիք են, նոյն-պէս և ամենայն առաքինութեց աղօթք են վերագոյն ։ Աղօթից գովեստ ոչ եթէ քանակութին է, այլ որա-կութիւնն . և զայս յայտ առնեն նաքին եկեալք ՚ի տա-Ճարն կալ յաղօթս . և դարձեալ . դուք յորժամ յա-ղօթս կայցէք, մի լինիք շատախօսք . և որ ինչ նոյնպի-սիք զՀետ առացան ։ Որքան ՚ի Համեմատութիւս մար-մնոյ Հոյլիս, և միտք քո ՚ի վայելչական յարկիցն շըջա-

[illegible]

Հոգևոր առաջնորդն ամենայնի հայր է. զաստուածաբար ախտն այրէ, և զգիջութիւն ցամաքեցուցանէ, և կրօնաւորական հանդիսիւ փորձէ որպէս զոսկի 'ի բովս, և անաղտ սրբութեամբ զեղծաւորս ա̃յ ընծայէ, և ինքն ըստ հաւատարիմ՝ ծառային թագաւորէ 'ի վերայ տասն քաղաքաց: Տգէտ և անընտրող առաջնորդն 'ի բժշկելն խոցէ, և 'ի յուղղելն խոտորակէ, 'ի սիրոյ տեղւոջն զատելութիւնն դնէ և յատելութեան տեղւոջն զսէր, և խառնափընդոր կենօք զեղծարսն անվաստակ առնէ: Որդ որ 'ի գարունն 'ի հանգստեան կայ, ձմեռն 'ի սովս և 'ի սառնամանեաց սատակի: Որ աստ զմարմինն փափկացուցանէ, 'ի յաւիտենական հանգիստն ոչ կարէ մտանել: Հնազանդեա սիրով, աղօթեա յուսով, աշխատեա հաւատով, և պայծառացիր յերկնաւոր հարսանիսն: Ո՜ ինչ շնորհս որ տայ քեզ Ա̃ծ, 'ի պէտս կարօտելոց սպասաւորեա զայն. զի շնորհքն աղքատացին, և դու փառաւորեսցիս:

Կրօնաւոր մարմնասէր խոզի նման է, և 'ի ծովացեալ մեղացն հեղձնու: Կեղծաւոր կրօնաւոր պարտակ է սատանայի, ընդ իւրեաւ ունելով զսատանայ: Արտասուք լուացումն է մեղաց, և յոգւոց հանել՝ ապաշխարութեան: Որպէս որ զամենայն ժամանակս կենաց իւրոց կրօնաւորական հանդիսիւ անցուցեալ է 'ի սուգ և 'ի տրտմութիւն, նա զորպիսի զերանական փառսն ոչ ժառանգեսցէ. զի նմա ամենայն փառս երանականս պատրաստեալ կան 'ի ժառանգութիւն նորա:

Երազափորձութիւն բազում պատճառս ունի, քննեա և 'ի վերայ հասիր. եթէ դու ես պատճառ յաճախ կերակրելով և պարարտ, և 'ի խորհրդոցդ թոյլ տալովն, արտաքոյ լեր սրբութեան մինչև առողջասցիս: Ի մարմնական պէտսն արգել զաղմուն: Մանուկ կրօնաւոր թէպէտ և զերկինս բանայ, մի մտաներ. թէպէտ և զհրեշտակի վարս ունի, մի հաւատար՝ որ ընդ հնազանդութեամբ չէ: Որ զեղծայլն տեսանէ և տրտում կայ, յաղթեալ է նա 'ի կեղծաւորութ̃էն: Որ առանձինն նստի և զուարթ կայ, գերեալ է 'ի սատանայէ: Պարտ է կրօնաւորին տրտում և տխուր կալ իբրև սգաւոր ա̃յ. իսկ որ զըւարթ կայ և ծաղր արձակէ, չէ բարձեալ նա զխաչն Քրի: Շրթունք մեր հոտեալ են 'ի պահոց, և լեզուք մեր

ընդդարմացեալ 'ի սաղմոսերգութէ. և զոր ա̃ծ խնդրէ՝ ոչ ունիցիք, այս ինքն զսէր, զխոնարհութի. և շրթամբք սիրեսջիք զա̃ծ, և 'ի զուր աշխատիցիք: Զյօժարութիւն արգել, թէպէտ և բարեգործութի իցէ, և զհնազանդութի հաստատեա: Չէ պարտ կրօնաւորի 'ի զբօսանս երթալ ընդ մօր կամ ընդ քեռ, և ոչ հաց ուտել անդ, և ոչ համբուրել պարտ է զմայր կամ զքոյր, և ոչ նըստել մերձ անպատշաճաբար, այլ ամօթխածութը իբր ընդ օտարի. քանզի կրօնաւորութիւն է կարգ սրբութե և պարկեշտութեան:

*Տուր զսիրտ քո ա̃յ. և յորժամ ցանկու խորհուրդ քո, դու ասա՝ թէ չունիմ սիրտ որ ցանկամ: Կրօնաւոր որ ցանկայ է, ոգին դիւահարեալ է. արտաքսեա ըզդի սրբութեց մինչև առողջասցի: Եթէ չունիս աղօթք հոգևոր, ստացիր աղօթք մարմնաւոր, և տայ քեզ ա̃ծ աղօթք հոգևոր: Նախ քան զմիաբան ժամ աղօթիցն զարթուցեալ՝ լուսաւորեսցէ զքեզ խորհուրդք. գոհացիր զա̃յ, չեն վտանգ. աղօթք անբաղձանքը զէն են քո, նետաձգութի ընդդէմ սատանայական նետաձգութեանն և խաբէութեն: Զսատանայի նետաձգութիւնքն սես որոգայթ խորհուրդք են: Չէ պարտ կրօնաւորին զիւր անձնական տեղին տեսանել: Կրօնաւոր յորժամ վախճանի, եթէ հարկաւոր զգեստ իցէ, զայն չէ պարտ կրօնաւորացն տանել, այլ յաղքատաց տալ, զի յանդարժանս համարեալ է: Չէ պարտ կրօնաւորին մանկանց կենակից լինել, և ոչ զդէմս նոցա տեսանել: Չէ պարտ կրօնաւորին ընդ կանայս յուխտ մտանել, և աղօթել ընդ նոսա բնաւ չէ պարտ կրօնաւորին: Յորժամ 'ի խո-

* Տուր զսիրտդ Այ. և յորժամ ցանկու խորհուրդ, դու ասա՝ չունիմ.. Նախ քան զմիաբան ժամ աղօթիցն զարթուցեալ՝ լուսաւորեա զխորհուրդդ գոհանալով զԱյ և աղօթելով առ նա. զի աղօթքն զէն են քեզ և նետաձգութի ընդդէմ սատանայի, որպէս և սատանայի նետաձգութիւնքն պէսպէս խորհուրդք են: Չէ պարտ կրօնաւորի 'ի քաղաք մտանել սովորութը: Չէ պարտ կրօնաւորին զիւր մեռնական տեղին տեսանել փափագմամբ: Կրօնաւոր յորժամ վախճանի, թէ քան զհարկաւոր զգեստիցն (կամ պէտսն) աւելի ինչ ունի, զայն չէ պարտ կրօնաւորացն առնուլ, այլ յաղքատս պարտ է զայն տալ, զի յանդարժանս համարեալ է: Որպէս անարժանին չէ ուտելի կրօնաւորաց խորտակրօնից, նոյնպէս և ցանկալին չէ զգենլի: Չէ պարտ կրօնաւորի անկատարի մանկանց կենակից լինել.. Չէ՛ պարտ կրօնաւորին յուխտ

տեղէն մահիճ ելանիցես, համարեա թէ 'ի գերեզմանս իջեր։ Թող զբանս և զխորհուրդս որ ստորիս ընթանան, և ընտելեա զքեզ յերկեղն Այ, և ած զմիտս զօրն դատաստանին։ Հիւսիսային օդ առողջացուցանէ զջղարեան, և սատանայի փորձութիւնք զառաքինութիւն։

Մանուկ կրօնաւոր որ ոչ է առ ոտս ծերոց, անջան որս է սատանայի։ Մանկագոյն քահանայի մի տար ըզխորհուրդս քո ծածուկ, զի մահ է նորա։ Որ զիւր կամսն պաշտէ, չկարէ ստանալ զերկեղն Այ։ Կրօնաւոր ուրախամիտ դև է գերգեսացի։ Սատանայ պատերազմասէր է, փախիր 'ի մանկանց. զի որ 'ի նոցանէ հարուածք է, չարագոյն է քան զԹոյնս սատանայի։ Մի որոմնցուցաներ զոք, և մի որոմիր յումեքէ։ Մի բարկանար աշակերտի մեղուցելոյ, զի հիւանդն ոչ թէ յիւր կամացն հիւանդանայ։ Գինին զբազմութիւն ախտից զարթուցանէ և զերկեղն Այ հալածէ։ Մի սիրեր զյագումն կերակրոց. ապա թէ ոչ՝ զմարմինդ քաղաք պղծութեան շինեսցես՝ ամրոց սատանայի։ Մի սիրեր զեղբայրն կեղծաւորութեամբ կամ դատարկութեամբ կամ պատուական հանդերձիւն, զի մի զԿայենեանն ժառանգեսցես զեղբայրասպանութիւն յեղբօրէն. և պարտ է հանապազ մեռանել։ Որ զինքն Այ տայ, չունի կամս առանձինն. անձսիրութիւն է յանդիմանել զեղբայրն առանձինն։ Մի թոյնաթափ լինել յեղբայրն խրատու պատճառանօք։ Զվէրսն կակուղ դեղօք բժշկեա, և զախտն բարեգործութեամբ։ Աշխատութիւն համբերութեամբ առանց պսակի ոչ լինի։

կանանց մտանել, և անդ ապրելու տանել։ Երթիկոսն յորժամ 'ի մահիճս ելանես . . ջղերանն, նոյնպէս և փորձութիւնք զառաքինութիւնն։

Մանուկ կրօնաւոր որ ոչ է հանապազ առ ոտս ծերոց . . մի տար գծածուկն քո, զի մահ է նմա։ Որ զիւր կամսն արասցէ . . Իւ սատանայ պատերազմասէր է (կամ պատերազմակից է) . . չարագոյն են քան զԹոյնս իժից . . Մի բարկանար եղբօր մեղուցելոյ . . Մի սիրեր յագուրդ կերակրոց կամ ըմպելեաց. ապա թէ ոչ՝ զմարմինդ քաղաք պղծութեան շինես՝ ամրոց սատանայի։ Մի սիրեր զեղբայրն փաղաքուշ կերակրովք կամ ըմպելեօք կամ պատուական հանդերձիւ կամ դատարկութեամբ, զի մի զԿայենեանն ժառանգեսցես մարդասպանութիւն (կամ մարդ սպանողի)։ Պարտ է հանապազ մեռանել յեղբօրէն զկամաց և նեղութեամբ և վշտօք . . Առանձնասիրութիւն է առանձինն յանդիմանել. բայց թունաթափ լինել յեղբայրն խրատու պատճառանօք ամբարշտութիւն նշանակ է։ Այլ զվէրն կակուղ դեղով բժշկէ և զախտն բարեգործութեամբ մաքրէ. զի աշխատութիւն գոհութեամբ առանց պսակի ոչ լինի։

Կրօնաւոր ագահող տարփողական է գիւղայ։ Որ մարմնաւոր ընչից ցանկայ, պոռնկութեան ցանկայ։ Թէ քաղաքայս չես յառաջնորդն, մի բնակիր ընդ նմա։ Թէ վաճառոյ հաւանիս, մի խնդրեր պահեր։ Յարժամ աղօթես, խնդրեա զխորհուրդս քո յՏէ, և ապա աղօթեսցես։ Եթէ թշնամւոյն չաղօթես, լաւագոյն է և ոչ քեզ աղօթել։ Եթէ առնուս ինչ յումեքէ, յաւելցես 'ի սովորական աղօթքն։ Զառնել սրբութեան ոչ է անպատուհաս. յայնժամ լինիս դու որպէս զայն՝ որ 'ի քէն խնդրեն։ Դեւք յինչքն ժողովլին, և հրեշտակք 'ի բաշխելն։ Եթէ ամենայն եղբարցն հնազանդութեան զայ և քեզ ոչ ցաւէ, մի լինիր առաջնորդ։ Եթէ զանարժանսն ըստ պիտոյից ոչ յանդիմանես, մի լինիր վարդապետ. զի զվարդապետն քաղաքիրա՝ սուրբ վարքն առնեն։ Կապող է մեղք, այլ ախտացեալ մարդոյն միտս է։ Օգտակար է խրատ. բայց որ զդէմսն յարեմուտ է հաստատեալ, նմա անօգուտ է։ Կանխարհութիւն և յաւուր հնազանդել և գիտութիւն աշխատել կատարելութեան է, և առաջնորդին սիրով ընդունել և ցաւակցութիւն հոգալ ազատութիւն է։ Համապաշտութեան և ընչասիրութեան ըմակցութեան ունի 'ի կռապաշտութեան։ Աղօթք 'ի սուրբ սրտէ զպատարագի փրկութիւն գործէ։

Եւ կրօնաւոր ագահող առաքինական է գիւղայ։ Եւ որ մարմնական ընչից ցանկայ, պոռնկութիւն է նմա. զի դեւք սա ընչասէրն ժողովին. զի ուր ինչք, անդ և դեւք բազումք։ Եւ հրեշտակք առ անտացուածսն ժողովին. զի ուր անընչասէր աղքատութիւն, անդ և ամենայն պարգեւ հրեշտակաց. զի և 'ի բաշխելն ընչից վաղվաղակի ժողովին հրեշտակք։ Եթէ ամենայն եղբարցն հնազանդութեն քեզ ոչ է ցաւ, մի լինիր առաջնորդ։ Եւ եթէ զանարժանսն ըստ պիտոյից ոչ յանդիմանես, մի լինիր վարդապետ. զվարդապետն քաղաքիրա՝ սուրբ վարքն առնեն։ Քաղցր է մեղքն, բայց ախտացեալ մարմնոյ միտս է։ Այսպէս օգտակար է խրատն և յանդիմանութիւն. բայց որ զդէմսն . . և ցաւակցութիւն հոգալ ազատութիւն է։ Այլ եթէ քաղաքայս չես յառաջնորդն, մի կար ընդ նմա։ Իսկ եթէ վաճառ եմ հաւանիս, մի խնդրե պահեր։ Յարժամ աղօթես, խնդրեա զխորհուրդ և ապա աղօթեսցես։ Եւ եթէ թշնամւոյն չաղօթես որպէս քեզ, ապա լաւագոյն է չաղօթելն։ Իսկ եթէ առնուս ինչ յումեքէ, յաւել 'ի սովորական աղօթսն. զի կամապաշտութիւն և ընչասիրութիւն ըմակից է կռապաշտութեան։ Զգինս աւերանէ, որ զինչսն առնէ։ Եղբայրասէր կրօնաւոր աղքատակցութիւն ունի առ Քս։ Կրօնաւորին բերք առնուլ է աշխատութեան և անդադար աղօթքն։ Աղօթք 'ի սուրբ սրտէ զպատարագի փրկութիւն գործէ։ Որ փոյթ է առնուլ ինչ յումեքէ, չունի յոյս առ Քս։ Եթէ խնդրէ ոք 'ի քէն և դու տաս, գոհացիր զԱյ, զի առաւել շահեցար քան զնա։

Մի՛ խնդրեր զհամեղութիւն կերակրոյ: Կրօնաւորութիւն աշխատութիւն է և անդադար աղօթքն: Զքրիստոս նա տեսանէ, որ զխաչն առէ: Եղբայրասէր կրօնաւոր ազգակցութիւն ունի առ Քս: Զպայծառութիւն աչաց շլացուցանէ ծուխ, և զպարծանս կրօնաւորին ընդունելութիւն մանկանց: Խաղաղասէր կրօնաւորն պայծառ ջահ է եղբայրսիրութե: Որ զեղբայրն 'ի մարմնական կերակուրն զրկէ, չէ ցանկացող այ սիրոյն և սեղանոյն: Կրօնաւոր որ խեթիւ ննջէ, բարկացուցանէ զԱծ: Որ ոխս ունի ընդ եղբօրն, դաշնաւորի ընդ սատանայի: Որ փութայ առնուլ ինչ յումեքէ, չունի յոյս առ Քս: Եթէ խնդրէ ոք 'ի քէն և դու տաս նմա, գոհացիր զայ, զի դու առաւել շահեցար քան զնա: Ա՛յլ է առաքինութի և այլ է գիտութի: Կրօնաւոր որ 'ի սուգ մտանէ և 'ի խաչ ելեալ ընդ Քսի, և ծիծաղի և զուարճանայ, չլսե՞ս 'ի Քսէ որ ասէ՝ վայ ձեզ որ ծիծաղիք. չառնո՞ւս 'ի միտ զմարգարէին բանն որ ասէ՝ լացի զամենայն գիշերս 'ի մահիճս իմ: Եւ զհաց աւուրն հրամայեաց քրրտամբք ուտել, և դու զկեանքդ քո քնով կամիս անցուցանել, և զյաւիտենից կեանքն ժառանգել||:

Եօթանասուն ամ սահ արկեալ է կենաց քոց, և զայն ցաւօք և հեծութբ. և դու զհազարամեայ օրն առանց ցաւոց կամիս ստանալ: Զշահ քանքարի քո ընդ միոյ տասն համարեալ է, և դու դատարկութբ կամիս ժողովել զանանց բարիսն: Քս աշխատելոցն հրամայեաց զհանգիստն, և ոչ որդնապարար մարմնասիրացն: Մի՛ լինիր ծաղրածու և կատակերգակ, զի մի՛ ժառանգեսցես զանմահ լալն և զկրճտել ատամանցն: Մի՛ խառնէր ընդ յանդիմանութե զւարկութի, զի մի՛ 'ի ցասմանէն

Մի՛ խնդրեր զհամեղութիւն կերակրոյ. քանզի զպայծառութիւն աչաց շլացուցանէ ծուխ, և զպարծանս կրօնաւորաց առ Քս՝ ընդունելութիւն մանկանց: Որ զեղբայրն 'ի մարմնաւոր կերակրոյն զրկէ. չէ ցանկացող նա Քսի սեղանոյն: Խաղաղասէր կրօնաւորն պայծառ ջահ է եղբայրսիրութեան: Կրօնաւոր որ խեթիւ ննջէ, բարկացուցանէ զԱծ և միաւորի ընդ սատանայի: Որ ոխս ունի ընդ ընկերին, դաշնաւոր է սատանայի: Այլ է գիտութիւն ուսմանց և այլ է առաքինութիւն: Իսկ դու կրօնաւոր գոլով և 'ի սուգ մտեալ և 'ի խաչ ելեալ ընդ Քսի՝ ծիծաղիս և զուարթանաս. ո՞չ լսես որ ասէ՝ վայ ձեզ որ ծիծաղիք. ո՞չ առնուս 'ի միտ զմարգարէին բանն որ ասաց՝ լացից զամենայն գիշեր 'ի մահիճս իմ: Զհաց աւուրն քրտամբք հրամայեաց ուտել, և դու զկեանս յաւիտենից քնով կամիս ժառանգել:

կամ 'ի տրտմութեան ընկղմեսցի հիւանդացեալն. քանզի բժիշկն բժշկէ, և ոչ եթէ զցաւսն յաւելու. դայեակըն սնուցանէ, և ոչ եթէ տղայս ընկենու։ Նոյնպէս և հոգևոր առաջնորդին ցաւակցութեամբ պարտ է բժշկել զհիւանդացեալսն։

Պահանջեա զտրտմոդ բարոյ չարակրութեամբ, և զխստութիւն սրտից կակղեա ողորմութեամբ, և զգիջութիւն մարմնոյդ ցամաքեցո աշխատութեամբ. ապա կարես բառնալ զխաչն Քի և զեղբարսն շահել։ Ուստ զսիրտ քո սիրել զեղբայրն որպէս զմարմինդ, այնպէս սիրեա որպէս զհարազատ եղբայր։ Քանզի որ սիրն լեալ է, և զընլոր չինուածն յինքն է հաստատեալ. եթէ խորտակի, զամենայն 'ի վայր կործանէ։ Նոյնպէս և առաջնորդն եթէ ոչ ըստ այ կամացն վարի, զամենայն եղբայրութիւն սատանայի մատնէ, և փոխանակ առաջնորդութեան կորըստեան պատճառ լինի։ Իսկ այսպիսի առաջնորդութիւն անբժշկելի չարիք է և մեծ հերձուած. քանզի մարդիկ յօրինակն առաւել հային քան 'ի ճշմարտութիւն։ Այլ որ զմի 'ի փոքրկանց գայթակղեցուցանէ, չէ արժանի գերեզմանի. իսկ որ բազմաց կորստեան պատճառ լինի, զնա զի՞նչ ասիցես. ո՞չ ապաքէն սատանայի գործակից եղև, և ընդ նմա տանջելոց է 'ի յաւիտենական գեհենին. քանզի որ զերկիւղածս այ առնէ և զաներկիւղս սիրէ, մի չարիք են։ Այլ եթէ ցաւակցութեամբ ոչ սիրես զեղբայրն, մի բնակիր ընդ նմա։ Ընդ ագահին և ընդ արտաքջոյին ոչ պատերազմի սատանայ, զի դժուարաբժշկելի է ախտն. թէպէտ և սակաւ երևի քեզ սխալանքն, հանզնա յեղբայրութեան, զի զիւրաւ տարածի ախտն։

Եթէ քաջահաւատ ես յառաջնորդն, տուր զառօրեայ կեանս քո նմա, զի անսասան կացցես առաջի այ. ապա թէ թերի ես յառաջնորդդ, մի կար ընդ նմա, զի կորուսանէ զհոգիդ։ Քանզի երբեմն տրտմիս, երբեմն նզովես, երբեմն ընդդիմաբանես և առ այլսն չարախօսես, և զսէր և զհնազանդութիւն բառնաս յեղբարցն, և զամենեսեան յամբարտաւանել ուսուցանես։ Քանզի որ զիւր կամսն ոչ սպանայ, լաւ է առանձնանալ նմա օրինօք աշխարհի քան կրօնաւորել։

Այլ զի ուր միաբանութիւն ոչ է, անդ բազում ախտք բուսանին, և դևք չարք բնակին անդ և հնազանդեցե-

ցուցանեն կամաց իւրեանց ։ Եւ լինի այսպիսի աղէտիւք հայր՝ անգութ առ որդիսն, և եղբարք՝ անտէր առ իրեարս և անմիաբանս առ 'ի բարիսն և վաճառաւորք և օգտածարաւք առ ատելութեան, և տրտունջ մեծատախոյց և քսութիւն եղբայրասպան և բամբասողութիւն հոգեկորոյս և զրոյցք դիւաժողովք ։ Այնպիսիքն հիւթանոցք են դիւաց և ոչ կրօնաւորանոցք, և ոչ 'ի մարդկանէ գովին և ոչ յԱյ փառաւորին, զի անձանց հաճոյ են և դիւաց սիրելիք ։ մարմնով թէպէտ 'ի խաղաղութեան են առ ժամանակ մի, այլ հոգւով 'ի գերութեան են ։ Եւ զայս ամենայն ախտս կամապաշտութիւնն աճեցուցանէ ։

Իսկ ուր միաբանութիւն է, անդ միակամ եղբայրութիւնն 'ի մէջ նոցա է ։ և նոքա մի սասանեսցին յաւիտեան, ամրափակ խաչակրօն կարգօք հաստատեալ ընդ իշխանութեամբ առաջնորդին ։ և հոգին սուրբ որպէս զպահանգ զբոլորն ինքեան կալեալ ունի, և զերկնաւոր խաղաղութիւն որպէս պարիսպ շուրջանակի ածեալ է ։ Եւ փախուցեալ է 'ի նոցանէ ամենայն խռովարար և մարմնական ախտք և մահաբեր խորհուրդք ։ Զանզի ամենեքեան մի են 'ի Քս, և ոչ ունին բաժանումն կամաց կամ խորհրդոց ։ և չիք նոցա այլ գործ ինչ կամ խորհուրդ, բայց միայն զմիմեանս սիրելոյ և հպատակ կալ հրամանաց առաջնորդին ։ Իսկ յորժամ ելանեն 'ի մարմնոյ, հրեշտակք ընդ առաջ եկեալ՝ տանին զնոսա յերկնաւոր հարսանիսն, և Քս ձայնէ՝ աւետիս աշխատելոցդ ։ և հանգուցանէ 'ի կեանսն յաւիտենից ։ Զայս ամենայն բարութիւն միակամութիւն աճեցուցանէ ։ Եւ որք այսպիսի միակամութեամբ կրօնաւորին, հրեշտակք ցանկան նոցա պատուոյն ։

Բայց յորժամ նստիցիս 'ի սեղանն, խոնարհեցո ըզգլուխդ ։ և մի այլ ինչ տեսաներ, բայց միայն զքո զոր ճաշակեսդ ։ և ճաշակեա միշտ գոհութեամբ, և մի խնդրեր զհամեղութիւն կերակրոց ։ Իսկ եթէ մարմնչիցի ընդ քեզ անձն քո վասն բազում կերակրոյ, դու նեղեա զնա 'ի նոյն իսկ յաշտաւճ հացն, որպէս զի աղաչեսցէ զքեզ՝ դոնեա և հացիւ միայն յագենալ ։ Զփափկութիւն և զհանգիստ ատեա, և զայն տուր եղբարցն՝ որք պէտս ունին և ոչ են ձեռնհաս ։ և դու ուշ եդեալ խմա՝ զի վաղիւն

տի այս եղև. մի՛ դուցէ դարձմունսն կրեսցես, և պատրեալ հատուսցես անձինդ վնաս:

Յորժամ դնէք ստորագրեսցեն քեզ խորհուրդս և դարձեալ դրդեն զքեզ, որպէս թէ աղօթել ընդդէմ նոցա կամ հակառակել, որք կամին երբեք տեղի տալ, որպէս զի պատրեալ հպատակեսցիս յաղագս քո, որպէս թէ աղօթիւք որքովք երկեցուցեր: Եթէ աղօթես ընդդէմ ախտից կամ դիւաց՝ որք մերձին ընդ քեզ. յիշեա զասացեալսն. հալածեցից զթշնամիս իմ և հասից նոցա, և ոչ դարձայց ՚ի նոցանէ մինչև սպառեսցին նոքա: Եւ զայս ՚ի դէպ ժամու առասցես, քաղում խոնարհութեամբ զանձինդ սպառազինեալ ընդդէմ հակառակորդաց: Մի՛ կարծեր ստացեալ զառաքինութիւն՝ եթէ ոչ ցանկալին և զարիւն վասն նորա Ճակատամարտիցես. քանզի պարտ է մինչև ՚ի մահ հակառակ կալ մեղացն ջանաքար և անպարտատապէս ըստ ածայնոյն առաքելոյ: Եթէ օգնուս լինիցիս այլոց և մխիթարիցես զանձինդ, որպէս զի արհամարհեալ՝ առիցես ինչ կամ գործիցես աղօթս, զրուցիցես չարիս զբարիոք հաւաքեալսն. քանզի զխոնարհութիւն է և այս չար դիւացն, վասն որոյ զգուշանալ արժան է մտաւորաբար: Գործանաց դիւացն միշտ ակն կալջիր հոգալով՝ զխարդ բազականացես ՚ի նոցա ծառայութէն որսացեալ ՚ի կորուստ: Ի գիշերի խռովեցուցանել անձամբք խորհրդեն զհոգևորական վարդապետսն անմնաչար դևքն, և ՚ի տուընջեան ՚ի ձեռն մարդկան ՚ի նեղութիս և ՚ի զրպարտութիս և ՚ի վտանգս արկանելով: Մի՛ հրաժարեր ՚ի թափչաց. զի թէպէտ և կոփեսցեն կոխելով, և ձգելով քերեն, այլ սակայն տաշք դնանել պայծառանան ՚ի տէր հոգևորական հանդերձիւ: Որովհետև ոչ հրաժարեսցես յախտից, այլ մինչ քո հակառակ են Ճշմարտութեան և առաքինութեան, ոչ գտցես խունկ անուշութեան ՚ի սրտի քում:

Աղօթել անձկայ որ փոփոխեալ է յասատեացս և ըղձալոյ յերկինս ունի հանապազ, ոչ միայն սակ բանիւ, այլ և գործով հրեշտակայինն՝ և զխոտւթը ածայոյն: Եթէ միայն ՚ի դժուարակրութեան յիշեսցես զղասատւոյն որպէս աշակերտ և անաշառ գործով, ոչ ևս ունել ծա-

1 Օրէնք ի հրեշտակային աստուածայնագոյն.

ռայել տեառն ահիւ և ցնծալ առաջի նորա երկիւղիւ. զայս գիտասցես զի և հոգևորականդ թերևս յուրախութիւն առնել ես դողութ̃բ պարտ է պաշտել զԱրարիչն ա̃ծ ։ Մտացի է այր որ յառաջ քան զկատարեալ ապաշխարութիւն 'ի բաց եկաց 'ի տրտմողական սգոյ մեղաց իւրոց, և որ հրոյն յաւիտենից որպէս դատեալ 'ի տեսանէ 'ի խոստովանութիւն փութայ ։ Որ մեղօք ըմբռնեալ է և բարկութ̃բ, և համարձակի անպատկառ ձգիլ 'ի գիտութ̃ն ա̃ծայինն կամացն և կամ յաննիւթական աղօթս յա̃ծայինն խորհուրդն, այնպիսին ընդունի զառաքելական սաստն և զվտանգն և զդատապարտութիւնն. վասն այսորիկ ասէ. պարտի անձին շուք դնել վասն հրեշտակաց ա̃յ, և պատկառանս և զխոնարհութ̃ի վայելչաբար ունել յաղօթսն ա̃յ ։ Որպէս աչացաւի ոչ է օգուտ յոր հասարակ, և յոյժ ջահալի արեգականն տեսիլ յերկար և առանց քօղոյ, նոյնպէս ախտաժէտ և պիղծ մտաց. որ ըստ հոգւոյ և ճշմարտութ̃ե ահաւոր և գերազանց յաղօթից սպասաւորութ̃ի ամենևին օգտի ինչ ոչ, այլ առաւել 'ի ցասումն զարթուցանէ զա̃ծութիւնն ։ Եթէ որ ընծայիւ մատեաւ 'ի սեղան անդ՝ ոչ ընկալաւ անկարօտն և անաչառն մինչև հաշտեցաւ ընդ մերձաւորին իւրոյ տրտմեցելոյ առ նա, տես որչափ պահպանեան պէտք են և ընտրութ̃ե, որպէս զի ընդունելի լիցուք ա̃յ խունկ իմանալի սեղանոյն ։

Մի ուրախանար 'ի նիւթականս և մի 'ի փառս սոցա. ապա թէ ոչ՝ ոչ ես 'ի թիկունս քո, այլ յերեսս հարցեն մեղաւորք, զի եղիցիս նոցա ուրախութ̃ի 'ի ժամ աղօթիցն՝ ձգեալ և պատրեալ 'ի նոցանէն 'ի խորհուրդս տարօրէնս ։ Աղօթք աղօթս խնդրելով՝ աղօթս գտցեն. քանզի աղօթք զգուշալի են, թէ և այլ ինչ ևս հետևեացին բարի գործք, որ և պարտ է միշտ ճեպել ։ Որպէս ամենայն զգայութեանց լաւագոյն՝ տեսանելիք են, նոյնպէս և ամենայն առաքինութեանց աղօթք են վերագոյն ։ Աղօթից զովեստ ոչ եթէ քանակութիւն է, այլ որակութիւնն. և զայս յայտ առնեն նոքին ելեալք 'ի տաճարն կալ յաղօթս. և դարձեալ. դուք յորժամ յաղօթս կայցէք, մի լինիք շատախօսք. և որ ինչ նոյնպիսիք զհետ ասացան ։ Յորքան 'ի համեմատութիւս մարմնոյ հայիս, և միտք քո 'ի վայելչականս յարկիցն շրջա-

հայցեմ, ոչ եւս երբէք զանգիտի աղօթիցն տեսեալ, այլ դեռ եւս հեռի է 'ի քէն երջանիկ սորա ճանապարհ։ Քանզի յորժամ կացեալ յաղօթել և գերազանց լինիս քան զայս ամենայն ուրախութիւն, յայնժամ ճշմարտապէս կրեալ ես զսուրբ աղօթսն՝ որ 'ի փառս ամենասուրբ երրորդութեանն կատարի այժմ և միշտ և յաւիտեանս յաւիտենից. ամէն։

ԽՐԱՏ ՊԻՏԱՆԻ*

Լաւ է յստակ խորհրդով նստել, քան պիղծ խորհրդով աղօթս մատուցանել և վարձս ոչ առնուլ։ Եթէ սխալանս գիտես զեղբօրն, խրատեա զնա և յանդիմանեա. եթէ չանսայ քեզ, խորշեսջիր 'ի նմանէ. և եթէ զայդ չառնես, հաղորդ ես չարեաց նորա, և ոչ ունիս սէր ընդ նմա։ Քանզի եթէ վասն քո տրտմեցուցանես զեղբայրն, մի խիղճ պահեր. այլ եթէ վասն նախանձու, երկիր յայնժամ։ Եւ որ վասն քո կամի ձգնել, յա̃ծաւորացն ուսանիցի զօրինակն և զպատուաճանն։ Աստուածասէրն իւր կամացն որպէս թշնամւոյ զգուշանայ։ Ախտեա զմարմինդ նեղութեամբ և զհոգիդ երկիւղիւն ա̃յ, զի աներկիւղ լիցիս։ Որ զերկիւղածն ա̃յ սիրէ, սիրոյ արժան կանգնէ առ ա̃ծ, և անհաշտ թշնամութիւն առ սատանայ։ Զսէր և զերկիւղ բնութիւն արա քեզ, որ ընդ վայր չաշխատիս։ Որչափ զրկիս և նեղիս և համբերես, անապական զանձ գտանես պատրաստեալ քեզ յերկինս. ապա թէ տրտնջես և նեղանաս, ընդ վայր դատիս և անվարձ ելանես։ Զօրացիր չարչարանօքն Ք̃ի և համբերեա վասն նորա, զի թագաւորեսցես անանց բարութեցն։ Տրտնջողն թերահաւատ է, զի տրտունջն թերահաւատութեան նշանակ է. զի ոչ հաւատայ՝ թէ դատաստան կայ և հատուցումն։ Արդ եթէ դու ես պատճառ չարին, արտաքոյ լեր սրբութեան մինչև առողջասցիս. և եթէ այլ ոք է, փախիր 'ի տրտնջողէն։

* Քաղուած է կիւրամանեայ 'ի ճառէ ասոփ որ յանուն Եփրեմայ Ասորւոյ յօրինակս ինչ։

Հոգևոր առաջնորդն մ̃ծային հուր է. զապականա-րար ախտն այրէ, և զցիլջութի ցամաքեցուցանէ, և կրօ-նաւորական հանդիսիւ փորձէ որպէս զոսկի 'ի բովս, և անաղտ սրբութե̃ զեղբարս ա̃յ ընծայէ, և ինքն ըստ հա-ւատարիմ ծառային Թագաւորէ 'ի վերայ տասն քաղա-քաց: Տգէտ և անընտրող առաջնորդն 'ի բժշկելն խո-ցէ, և 'ի յուղղելն խոտորակէ, 'ի սիրոյ տեղին զատելու-թիւնն դնէ և յատելութե տեղին զսէր, և խառնափըն-դոր կենօք զեղբարսն անվաստակ առնէ: Որդ. որ 'ի գա-րունն 'ի հանգստեան կայ, ձմեռն 'ի սովու և 'ի տա-նամանեաց տառապի: Այս ասա զմարմինն փափկացուցա-նէ, 'ի յաւիտենական հանգստեան ոչ կարէ մտանել: Հնա-զանդեա սիրով, աղօթեա յուսով, աշխատեա հաւա-տով, և պայծառացիր յերկնաւոր հարսանիսն: Ո̣ ինչ շնորհս որ տայ քեզ ա̃ծ, 'ի պէտս կարօտելոց սպասա-ւորեա զայն. զի շնորհքն աղքատացն, և դու փառա-ւորեսցիս:

Կրօնաւոր մարմնասէր խոզի նման է, և 'ի ծովացեալ մեղացն հեղձնու: Կեղծաւոր կրօնաւոր պարտակ է սա-տանայի, ընդ իւրեաւ ունելով զսատանայ: Արտասուք լուացումն է մեղաց, և յոգւոց հանել՝ ապաշխարութե: Որպէս որ զամենայն ժամանակս կենաց իւրոց կրօնաւո-րական հանդիսիւ անցուցեալ է 'ի սուգ և 'ի տրտմու-թիւն, նա զորպիսի՞ զերանական փառսն ոչ ժառանգես-ցէ. զի նմա ամենայն փառս երանականս պատրաստեալ կան 'ի ժառանգութիւն նորա:

Երազափորձութե բազում պատճառս ունի, քննեա և 'ի վերայ հասիր. եթէ դու ես պատճառ յանձնիս կե-րակրելով և պարարտ, և 'ի խորհրդոց Թոյլ տալըն, արտաքոյ լեր սրբութե մինչև առողջասցիս: Ի մարմնա-կան պէտսն արգել զսաղմոսն: Մանուկ կրօնաւոր Թէ-պէտ և զերկինս բանայ, մի մտաներ. Թէպէտ և զհրեշ-տակի վարս ունի, մի հաւատար՝ որ ընդ հնազանդութե̃ չէ: Որ զեղբայրն տեսանէ և տրտում կայ, յաղթեալ է նա 'ի կեղծաւորութե̃ն: Որ առանձինն նստի և զուարթ կայ, գերեալ է 'ի սատանայէ: Պարտ է կրօնաւորին տրտում և տխուր կալ իբրև սգաւոր ա̃յ. իսկ որ զը-ւարթ կայ և ծաղր արձակէ, չէ բարձեալ նա զխաչն Ք̃ի: Բերանք մեր հատեալ են 'ի պահոց, և լեզուք մեր

ընդարմացեալ 'ի սաղմոներգութենէ. և զոր ինչ խնդրէ՝ ոչ ունիմք, այս ինքն զսէր, զխոնարհութիւն. և շրթամբք օրհնեմք զՔս, և 'ի զուր աշխատիմք: Օ յօժարութիւն արդեւ, թէպէտ և բարեգործութի իցէ, և զհնազանդութի հաստատես: Չէ պարտ կրօնաւորի 'ի զբօսանս ելանել ընդ մօր կամ ընդ քեռ, և ոչ հաց ուտել անդ, և ոչ համբուրել պարտ է զհայր կամ զքոյր, և ոչ նստել մերձ անպատշաճաբար, այլ ամօթխածութե իւք ընդ օտարի. քանզի կրօնաւորութիւն է կարգ սրբութե և պարկեշտութեան:

*Տուր զսիրտ քո այ. և յորժամ ցանես խորհուրդ քո, դու սաս՝ թէ չունիմ սիրտ որ ցանեսցես: Կրօնաւոր որ ցանկայ է, ոգին դիւահարեալ է. արտաքսեցէք զնա սրբութենց մինչև առողջասցի: Եթէ չունիս աղօթք հոգևոր, ասասցես աղօթք մարմնաւոր, և տայ քեզ այ աղօթս հոգևոր: Նախ քան զմիաբան ժամ աղօթիցն զարթուցեալ՝ լուսաւորեսցէ զքեզ խորհուրդք. զոհացիր զայ, չեն վտանգ. աղօթք անբաղձանք զէն են քո, նետաձգութի ընդդէմ սատանայական նետաձգութեանն և խաբէութէն: Օ սատանայի նետաձգութիւնքն ատես որդիսն խորհուրդք են: Չէ պարտ կրօնաւորին զիւր սննդեան տեղին տեսանել: Կրօնաւոր յորժամ վախճանի, եթէ հարկաւոր զգեստ իցէ, զայն չէ պարտ կրօնաւորացն տանել, այլ յաղքատաց տալ, զի յանարժանս համարեալ է: Չէ պարտ կրօնաւորին մանկանց կենակից լինել, և ոչ զգեղ նոցա տեսանել: Չէ պարտ կրօնաւորին ընդ կանայս յուխտ մտանել, և աղօթել ընդ նոսա բնաւ չէ պարտ կրօնաւորին: Յորժամ 'ի խո-

* Տուր զսիրտդ այ. և յորժամ ցանես խորհուրդդ, դու սաս՝ չունիմ. . Նախ քան զմիաբան ժամ աղօթիցն զարթուցեալ՝ լուսաւորեա զխորհուրդդ գոհանալով զայ և աղօթելով առ նա. զի աղօթքն զէն են քեզ և նետաձգութե ընդդէմ սատանայի, որպէս և սատանայի նետաձգութիւնքն պէսպէս խորհուրդք են: Չէ պարտ կրօնաւորի 'ի քաղաք մտանել սովորութե: Չէ պարտ կրօնաւորին զիւր սննդական տեղին տեսանել փափագմամբ: Կրօնաւոր յորժամ վախճանի, թէ քան զհարկաւոր զգեստսին (կամ պէտսն) աւելի ինչ ունի, զայն չէ պարտ կրօնաւորացն առնուլ, այլ յաղքատս պարտ է զայն տալ, զի յանարժանս համարեալ է: Որպէս ախորժելին չէ ուտելի կրօնաւորաց խոտակրօնից, նոյնպէս և ցանկալին չէ զգենլի: Չէ պարտ կրօնաւորի անկատարի մանկանց կենակից լինել. . Չէ պարտ կրօնաւորին յուխտ

տեղէն մահճիճ եղանիցես , համարեա թէ 'ի գերեզմանս իջեր : Թող զբանս և զխորհուրդս որ մնոտիս ընթանան , և բևեռեա զքեզ յերկեղն այ , և ած զմտաւ զօրն դատաստանին : Հիւսիսային օդ առողջացուցանէ զգարեան , և սառնային փորձութիւք զառաքինութիւն :

Մանուկ կրօնաւոր որ ոչ է առ ոտս ծերոց , անջան որս է սատանայի : Մանկագոյն քահանայի մի՛ տար ըզխորհուրդս քո ծածուկ , զի մահ է նորա : Որ զիւր կամսն պաշտէ , չկարէ ստանալ զերկեղն այ : Կրօնաւոր ուրախամիտ դև է գերդևոցի : Սատանայ պատերազմաւէր է , փախիր 'ի մանկանց . զի որ 'ի նոցանէ հարուածք է , չարագոյն է քան զթոյնս սատանայի : Մի՛ տրտմեցուցաներ զոք , և մի՛ տրտմիր յումեքէ : Մի՛ բարկանար աշակերտի մեղուցելոյ , զի հիւանդն ոչ թէ յիւր կամացն հիւանդանայ : Պղինձն զապամութի ախտից զարթուցանէ և զերկեղն այ հալածէ : Մի՛ սիրեր զյագումն կերակրոց . ապա թէ ոչ՝ զմարմինդ քաղաք պղծութե չինեցեր՝ ամրոց սատանայի : Մի՛ սիրեր զեղբայրն կեղծաւորութբ կամ դատարկութբ կամ պատուական հանդերձիւն , զի մի՛ զԿայենին ժառանգեսցես զեղբայրասպանութի յեղբօրէն . և պարտ է համապազ մեռանել : Որ զինքն այ տայ , չունի կամս առանձինն . ածսիրութի է յանդիմանել զեղբայրն առանձինն : Մի՛ թոյնաթափ լինել յեղբայրն խրատու պատճառանօք : Զվէրն կակուղ դեղօք բժշկեա , և զախտն բարեգործութբ : Աշխատութի համբերութբ սաանց պտակի ոչ լինի :

կանանց մեռանել , և անդ աղօթս առնել : Երկիւղն յորժամ 'ի մահիճս ելանես . . զգօրեանն , նոյնպէս և փորձութեք զառաքինութեն :

Մանուկ կրօնաւոր որ ոչ է հանապազ առ ոտս ծերոց . . մի՛ տար զծածուկսն քո , զի մահ է նմա : Որ զիւր կամսն արասցէ . . Եւ սատանայ պատերազմաւէր է (կամ պատերազմակից է) . . . չարագոյն են քան զթոյնս իժից . . Մի՛ բարկանար եղբօր մեղուցելոյ . . Մի՛ սիրեր յագուրդ կերակրոց կամ ըմպելեաց . ապա թէ ոչ՝ զմարմինդ քաղաք պղծութե չինես՝ ամրոց սատանայի : Մի՛ սիրեր զեղբայրն փափուկ կերակրովք կամ ըմպելեօք կամ պատուական հանդերձիւ կամ դատարկութբ , զի մի՛ զԿայենին ժառանգեսցես մարդասպանութե (կամ մարդ սպանողի) : Պարտ է հանապազ մեռանել յեղբարէն զկամսն և նեղութբ և վշտօք . . Աստուածսիրութիւն է առանձին յանդիմանել . բայց թունաթափ լինել յեղբայրն խրատու պատճառանօք անօրէնութե նշանակ է : Այլ զվէրն կակուղ դեղով բժշկէ և զախտն բարեգործութեամբ մարքէ . զի աշխատութիւն գոհութբ սաանց պտակի ոչ լինի :

Կրօնաւոր աղձնող աստուածշնչական է գիւտ: Որ մարմնաւոր ընչից ցանկայ, տգիտութեան ցանկայ: Որ է քաղցրայոյս չէ յառաջնորդն, մի բնակեր ընդ նմա: Եթէ վասն մոյ հալածիս, մի խորշ՛ պահել: Յորժամ աղօթես, խնդրեա զխորհուրդ քո յոյժ, և ապա աղօթեսցես: Եթէ թշնամւոյն չաղօթես, լաւագոյն է և ոչ քեզ աղօթել: Եթէ առնուս ինչ յաւելքէ, յաւելցես ի սովորական աղօթքն: Զառնել ողորմութիւն ոչ է անպատահաս. յայնժամ լինիս դու որպէս զայն՝ որ ի քէն խնդրեն: Դևք յինչսն ժողովին, և հրեշտակք ի բաշխելն: Եթէ ամենայն եղբարցն հիւանդութիւն գայ և քեզ ոչ ցաւէ, մի լինիր առաջնորդ: Եթէ զանարժանսն ըստ պիտոյից ոչ յանդիմանես, մի լինիր վարդապետ. զի զվարդապետսն քաղցրաւորս՝ սուրբ վարքն առնեն: Քաղցր է մեղք, այլ ախտացեալ մարդոյն միտս է: Օգտակար է խրատ. բայց որ զդէմն յարեմուտ է հատուցանել, նմա անօգուտ է: Խոնարհութիւն և յաւուր հնազանդել և գիտութիւն աշխատել կատարելութիւն է, և առաջնորդին սիրով ընդունել և ցաւակցութիւն հոգալ ազատութիւն է: Կամապաշտութիւն և ընչասիրութիւն ընակցութիւն ունի ի կռապաշտութեան: Աղօթք ի սուրբ սրտէ զպատարագի փրկութիւն գործէ:

Եւ կրօնաւոր աղձնող աստուածշնչական է գիւտս: Եւ որ մարմնաւորական ընչից ցանկայ, տգիտութիւն է նմա. զի դևք առ ընչասէրսն ժողովին. զի ուր ինչք, անդ և դևք բազումք: Եւ հրեշտակք առ անստացուածսն ժողովին. զի ուր անընչասէր աղքատութիւն, անդ և ամենայն պարք հրեշտակաց. զի և ի բաշխելն ընչից վաղվաղակի ժողովին հրեշտակք: Եթէ ամենայն եղբարցն հիւանդութեան քեզ ոչ է ցաւ, մի լինիր առաջնորդ: Եւ եթէ զանարժանսն ըստ պիտոյից ոչ յանդիմանես, մի լինիր վարդապետ. զվարդապետսն քաղցրաւորս՝ սուրբ վարքն առնեն: Քաղցր է մեղքն, բայց ախտացեալ մարմնոյ միտս է: Այսպէս օգտակար է խրատն և յանդիմանութիւն. բայց որ զդէմն .. և ցաւակցութիւն հոգալ ազատութիւն է: Այլ եթէ քաղցրայոյս չես յառաջնորդն, մի կար ընդ նմա: Իսկ եթէ վասն մոյ հալածիս, մի խորշ՛ պահել: Յորժամ աղօթես, խնդրեա զխորհուրդ և ապա աղօթեսցես: Եւ եթէ թշնամւոյն չաղօթես որպէս քեզ, ապա լաւագոյն է չաղօթելն: Իսկ եթէ առնուս ինչ յաւելքէ, յաւել ի սովորական աղօթսն. զի կամապաշտութիւն և ընչասիրութիւն ընակից է կռապաշտութեան: Զքէնս տեառնէ, որ զինչսն առնէ: Եղբայրասէր կրօնաւոր ազգակցութիւն ունի առ Քս: Կրօնաւորին բերդ. ամուր է աշխատութիւն և անդադար աղօթքն: Աղօթք ի սուրբ սրտէ զպատարագի փրկութիւն գործէ: Որ փոյթ է առնուլ ինչ յաւելքէ, չունի յոյս առ Քս: Եթէ խնդրէ ոք ի քէն և դու ունիս, դոհացիր զնա, զի առաւել շահեցար քան զնա:

Մի՛ խնդրեր զհամեղութիւն կերակրոյ։ Կրօնաւորութիւն աշխատութիւն է և անզբաղ աղօթքն։ Զքրիստոս նա տեսանէ, որ զխաչն առնէ։ Եղբայրասէր կրօնաւոր աջակցութիւն ունի առ Քն։ Զպայծառութիւն աչաց շլացուցանէ ծուխ, և զպարծանս կրօնաւորին ընդունելութիւն մանկանց։ Խաղաղասէր կրօնաւորն պայծառ ջահ է եղբայրսիրութեան։ Որ զեղբայրն 'ի մարմնական կերակուրն զրկէ, չէ ցանկացող Քնյ սիրոյն և սեղանոյն։ Կրօնաւոր որ խեթիւ ննջէ, բարկացուցանէ զԱծ։ Որ ոխս ունի ընդ եղբօրն, դաշնաւորի ընդ սատանայի։ Որ փութայ առնուլ ինչս յումեքէ, չունի յոյս առ Քն։ Եթէ խնդրէ ոք 'ի քէն և դու տաս նմա, գոհացիր զԱյ, զի դու առաւել շահեցար քան զնա։ Այլ է առաքինութիւն և այլ է գիտութիւն։ Կրօնաւոր որ 'ի սուգ մտանէ և 'ի խաչ ելեալ ընդ Քնի, և ծիծաղի և զուարճանայ, չլսէօ 'ի Քնէ որ ասէ՝ վայ ձեզ որ ծիծաղէքդ. չառնուօ 'ի միտ զմարգարէին բանն որ ասէ՝ լացի զամենայն գիշերս 'ի մահիճս իմ։ Եւ զհաց աւուրն հրամայեաց քրտամբք ուտել, և դու զկեանքդ քո քնով կամիս անցուցանել, և զյաւիտենից կեանքն ժառանգել‖։

Եօթանասուն ամ սակաւ արկեալ է կենաց քոց, և զայն ցաւօք և հեծութեամբ. և դու զհազարամեայ օրն առանց ցաւոց կամիս ստանալ։ Զշահ քանքարի քո ընդ միոյ տասն համարեալ է, և դու դատարկութեամբ կամիս ժողովել զանանց բարիսն։ Քն աշխատելոցն հրամայեաց զհանգիստն, և ոչ որդնապարար մարմնասիրացն։ Մի՛ լինիր ծաղրածու և կատակերգակ, զի մի ժառանգեսցես զանմահ լալն և զկրճել ատամանցն։ Մի՛ խառներ ընդ յանդիմանութեան զբարկութիւն, զի մի 'ի ցասմանէն

Մի խնդրեր զհամեղութիւն կերակրոց. քանզի զպայծառութիւն աչաց շլացուցանէ ծուխ, և զպարծանս կրօնաւորաց առ Քս՝ ընդունելութիւն մանկանց։ Որ զեղբայրն 'ի մարմնաւոր կերակրոյն զրկէ, չէ ցանկացող նա Քնի սեղանոյն։ Խաղաղասէր կրօնաւորն պայծառ ջահ է եղբայրութեան։ Կրօնաւոր որ խեթիւ ննջէ, բարկացուցանէ զԱծ և միաւորի ընդ սատանայի։ Որ ոխս ունի ընդ ընկերին, դաշնաւոր է սատանայի։ Այլ է գիտութիւն ուսմանց և այլ է առաքինութիւն։ Երբ դու կրօնաւոր գոլով և 'ի սուգ մտեալ և 'ի խաչ ելեալ ընդ Քնի՝ ծիծաղիս և զուարթանաս. ո՞չ լսես որ ասէ՝ վայ ձեզ որ ծիծաղէքդ. ո՞չ առնուս 'ի միտ զմարգարէին բանն որ ասաց՝ լացից զամենայն գիշեր 'ի մահճիս իմ։ Զհաց աւուրն քրտամբք հրամայեաց ուտել, և դու զկեանս յաւիտենից քնով կամիս ժառանգել։

կամ 'ի տրտմութենէն ընկղմեսցի հիւանդացեալն. քան֊
զի բժիշկն բժշկէ, և ոչ եթէ զցաւսն յաւելու. գայթա֊
կղին մնուցանէ, և ոչ եթէ տրտաքս ընկենու: Նոյնպէս
և հոգևոր առաջնորդին ցաւակցութք պարտ է բժշկել
զհիւանդացեալսն:

Նահանջեա զտրտմոտ բարսդ չորակերութեամբ, և
զխստութիւն սրտիդ կակղեա տքնութք, և զգիջութիւն
մարմնոյդ ցամաքեցո աշխատութք. ապա կարես բառ֊
նալ զխաչն Քրիստոսի և զեղբարսն շահել: Ուսո զնորա քո
սիրել զեղբայրն որպէս զմարմինդ, այնպէս սիրեա որպէս
զհարազատ եղբայր: Քանզի որ սիւն լեալ է, և զբո֊
լոր շինուածն յինքն է հաստատեալ. եթէ խորտակի,
զամենայն 'ի վայր կործանէ: Նոյնպէս և առաջնորդն ե֊
թէ ոչ ըստ Աստուծոյ կամացն վարի, զամենայն եղբայրութիւն
սատանայի մատնէ, և փոխանակ առաջնորդութեան կորըս֊
տեան պատճառ լինի: Իսկ այսպիսի առաջնորդութիւն
անբժշկելի չարիք է և մեծ հերձուած. քանզի մարդիկ
յօրինակն առաւել հային քան 'ի ճշմարտութիւն: Այլ
որ զմի 'ի փոքրկանց գայթակղեցուցանէ, չէ արժանի գե֊
րեզմանի. իսկ որ բազմաց կորստեան պատճառ լինի,
զնա զի՞նչ ասիցես. ո՞չ ապաքէն սատանայի գործակից
եղև, և ընդ նմա տանջելոց է 'ի յաւիտենական գեհե֊
նին. քանզի որ զերկիւղածս Աստուծոյ առնէ և զաներկեղն սի֊
րէ, մի չարիք են: Այլ եթէ ցաւակցութք ոչ սիրես զեղ֊
բայրն, մի բնակիր ընդ նմա: Ընդ ագահին և ընդ տրտն֊
ջողին ոչ պատերազմի սատանայ, զի դժուարաբժշկելի
է ախտն. թէպէտ և սակաւ երևի քեզ սխալանքն, հան
զնա յեղբայրութենէն, զի դիւրաւ տարածի ախտն:

Եթէ քաջահաւատ ես յառաջնորդն, տուր զառօ֊
րեայ կեանս քո նմա, զի անամօթ կացցես առաջի Աստուծոյ.
ապա թէ թերի ես յառաջնորդն, մի կաց ընդ նմա, զի
կորուսանէ զհոգիդ: Քանզի երբեմն տրտնջես, երբեմն
նզովես, երբեմն ընդդիմաբանես և առ այլսն չարախօ֊
սես, և զսէր և զհնազանդութիւն բառնաս յեղբարցդ,
և զամենեսեան յամբարտաւանել ուսուցանես: Քան֊
զի որ զիւր կամսն ոչ ուրանայ, լաւ է անմասնանալ նմա
օրինօք աշխարհի քան կրօնաւորել:

Այլ զի ուր միաբանութիւն ոչ է, անդ բազում ախտք
բուսանին, և դևք չարք բնակին անդ և հնազանդե֊

ցուցանեն կանանց իւրեանց : Այլ լինի այսպիսի աղէտիւք հայր՝ անգութ առ որդիսն, և եղբարք՝ անտէր առ իրեարս և անմիաբանս առ 'ի բարիսն և վնասակարք և օգնականք առ ատելութեան, և սրտամիտ տծախախայց և քսութիւն եղբայրատեաց և բամբասողութիւն հակառակորդոյ և զրոյցք դիւաժողովք : Ամենեքեան հիւանդացք են դիւաց և ոչ կրօնաւորանացք, և ոչ 'ի մեղկանէ զոսլին և ոչ յայս փառաւորին, զի անձանց հաճոյ են և դիւաց սիրելիք. մոռացեալ թէպէտ 'ի խաղաղութեան են առ ժամանակ մի, այլ հոգւով 'ի պղտորութեան են : Այլ զայս ամենայն՝ անոս կանոնազանցութիւնն աճեցուցանէ :

Իսկ ուր միաբանութիւն է, անդ միանգամ եղբայրութիւնն 'ի մէջ նոցա է. և նոքա մի սատանայցին յաւիտեան, անփոփոխ խաչակրօն կարգաք հաստատեալ ընդ իշխանութեամբ առաջնորդին. և հոգին սուրբ որպէս զաղահանգ զօրօրն իւրեանց կարգեալ ունի, և զերկնաւոր խաղաղութիւն որպէս պարիսպ շուրջանակի ածեալ է : Այլ փախուցեալ է 'ի նոցանէ ամենայն խռովարար և մարմնական ախտք և անհաճեր խորհուրդք : Միանգի ամենեքեան մի են 'ի Քս, և ոչ ունին բաժանումն կանանց կամ խորհրդոց. և չիք նոցա այլ գործ ինչ կամ խորհուրդ, բայց միայն զմիմեանս սիրել և հաստատ կալ հրամանաց առաջնորդին : Իսկ յորժամ ելանեն 'ի մարմնոյ, հրեշտակք ընդ առաջ եկեալ՝ տանին զնոսա յերկնաւոր հանգստեան, և Քս ձայնէ՝ ուրախ աշխատելոցդ. և հանգուցանէ 'ի կենսական յաւիտենից : Զայս ամենայն բարութիւնս միաբանութիւն աճեցուցանէ : Այլ որք այսպիսի միաբանութեամբ կրօնաւորին, հրեշտակք ցանկան նոցա պատուոյն :

Բայց յորժամ նստիցես 'ի սեղանն, խոնարհեցո ըզգլուխդ. և մի այլ ինչ տեսաներ, բայց միայն զքեւ զոր ճաշակեսդ. և ճաշակեա միշտ գոհութեամբ, և մի խնդրեր զհամեղութիւն կերակրոց : Իսկ եթէ մատուցիցի ընդ քեզ անձն քո վասն բազում կերակրոյ, դու նեղեա զնա 'ի նոյն իսկ յաշտուճ հացն, որպէս զի աղաչեսցէ զքեզ՝ դոնեա և հացիւ միայն յագենալ : Ո՛ փափկութիւն և զհանգիստ ատեա, և զայն տուր եղբարցն՝ որք պէտս ունին և ոչ են ձեռնհաս. և դու ուշ եղեալ խնա՝ զի վաղւն

երթայց ես 'ի հայրենիսն, անդ հանգիր ։ Եւ զգեստուն չարին այն է՝ որ արտաքին միայն լինի, այս ինքն հարկաւորն՝ որ զտագնապն բառնայ, որպէս այն՝ որ զմեռեալսն ծածկեն ։ Ապա թէ զաւելորդն և զմեծապատշաճն սիրես, զքեզ յերկնաւոր զարդուն ։ Վասն այսորիկ նեղեա զմարմինդ զխստութ̃ և զգրոց մկրտութ̃. քանզի են առաքինութիք՝ որք ոչ են հաճոյ այ̃, և այն չարին խաբէութեամբ է ։

Եւ յորժամ աղօթես, ծանիր թէ ընդ ում խօսիս և զինչ խնդրես, և միահոգուրդ 'ի քեզ հաւաքեա և այնպէս աղօթեա ։ Եւ եթէ առաքէ քեզ ած̃ փափուկ կերակուր կամ մաքուր հաց կամ միրգ, յայնժամ զՏ̃ի մասն կարօտ եղբօրն տուր նախ քան զքո ճաշակելն, զի սեղանակից քեզ Տ̃ր լիցի ։ Եւ զստահակ եղբայրն խրատեա. և որչափ նա զքեզ ատէ, Տ̃ր սիրէ զքեզ ։ Եւ եղբայրն եթէ կարօտ ինչ է և խնդրէ 'ի քէն, տուր նմա. և դու գոհացիր զայ̃, որ արժանի եղեր լինել ընդ-պէտսն եղբօրն ։ Իսկ եթէ ագահ է եղբայրն և ախտ ունի, մի տար նմա ինչ, և մի ողորմիր նմա 'ի տալն. ապա թէ ոչ՝ չես 'ի հաճոյսն այ̃, քանզի կորուսանես զնա տալովդ. վասն զի որքան յաւելու յինչսն ագահին, այնքան և տանջանքն առաւելեալ կուտին պահեալ վասն նորա ։ Եւ եթէ հիւանդ ես կամ աշխատեալ, մի իշխանութ̃բ վարիր. այլ եթէ առնեն սէր, գոհացիր. և եթէ ոչ առնեն, մի տրտնջեր և մի տրտմեցուցաներ զանձն ուրուք. այլ համապազ նեղեա զքեզ լռութ̃բ, և անձին նահատակութ̃բ պսակիս 'ի Տ̃նէ ։

Իսկ կեղծաւորն գերեզմանի նման է, որ զզազրութիւն անդամոցն ծածկեալ ունի, և նկարակերպ պատենիւն պատրէ զտեսողսն. այսպէս և կեղծաւորն որ զազրագործ է, և ոչ ունի. մասն բարի գործոց և ժուժկալութե. այլ ձևանայ երևիլ ժուժկալ և առաքինի, երևութանալովն 'ի վերին երեսս ։ Վասն այսորիկ որքա̃ գայլ են զառնազգեստք, որոց սպառնացաւ ընդ անհաւատսն դատել. քանզի թէ զմիս անասնոցն ոչ ուտեն՝ բարիոք է, այլ զեղբայրն անյագաբար ուտեն խածանելով անողորմ. և զգինի ոչ ըմպեն, այլ զհոգին արեանն կերակրեն ։ Եւ թէպէտ կուսութ̃բ են և զամուսնացեալսն ատեն, այլ պիղծ խորհրդով համապազ պոռնկին ։ Եւ զամուսնա-

թիւնս իւրեանս, և ինքեանք խոտորելով կոյս ոչ են լոկ փարիսեցւոյն, որ գէթ 'ի մաքսաւորն և ոչ խնայեաց, այլ գեր 'ի վերոյ և գերագանց երևեալ 'ի վերայ մեղաւորաց՝ եղև չարագոյն մեղուցեալ քան զմեղաւորս ։ Այս թէպէտ մեծամեծ մեղս ոչ ունէր փարիսեցին, այլ դատելով զմեղաւորն և պարսաւելով զնա՝ եղև ինքն մեղաւոր առաւել քան զամենայն մեղաւորս ։ Այս զինչ ասեմ ասել զկեղծաւորքն, որ ինքեանք գործք բարի ինչ ոչ ունին, այլ պարսաւաւէր եղեալ դատեն զեղբարսն՝ ծածկելով զինքեանցն պարսաւանք ։ քանզի զգեստ զյուսին զգենուն իբր անընչասէր, և ապահովութե այլքն ։ Յայնպիսեացն արժան է փախչել, և ոչ ունել հաղորդութիւն ընդ նոսա, քանզի ընդելանել ընդ նոսա շղացուցանէ զանեսողութի ապաքինութե ։ այլ ընդ երկիւղածսն ոյ ընդելասցի, որք յամենայն ժամ կարօտ են արդարութեան և հեզութեան Քի ոյ, որում փառք յաւիտեանս ։ ամէն ։

ՑԱՆԿ ԱՆՈՒԱՆՑ

